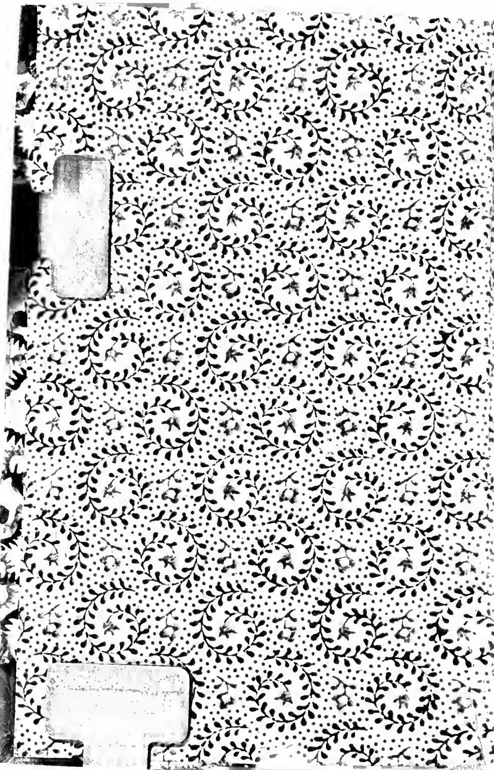
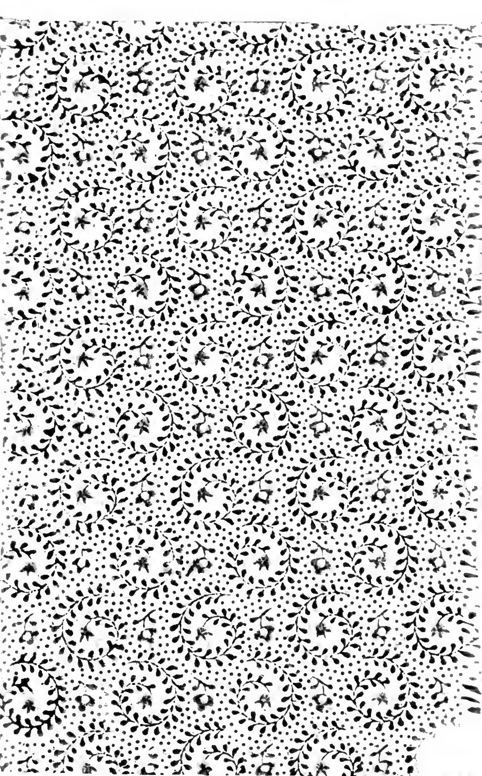

CALLIMACHI
HYMNI,
EPIGRAMMATA
ET
FRAGMENTA,

cum notis integris

H. STEPHANI, B. VULCANII, ANNAE FABRI, TH. GRAEVII, R. BENTLEJI;

quibus accedunt

EZECHIELIS SPANHEMII

Commentarius,

& notae nunc primum editae

TIBERII HEMSTERHUSII & DAVIDIS RUHNKENII.

Textum ad MSS. fidem recensuit, Latine vertit, atque notas suas adjecit

JO. AUGUSTUS ERNESTI.

TOMUS SECUNDUS.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud SAMUELEM ET JOANNEM LUCHTMANS,
Academiae Typographos. MDCCLXI.

RICHARDI BENTLEII

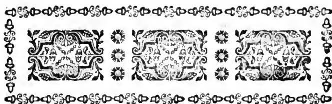
ANIMADVERSIONES

IN

NONNULLA HYMNORUM

CALLIMACHI

LOCA.

RICHARDI BENTLEII

ANIMADVERSIONES

IN

HYMNUM

IN

JOVEM.

Vſ. 3. Πηλογόνων ἐλατῆρα] Ita habent omnes editiones, Πηλογόνων, tanquam a recto Πηλογόνοι. Sed apud Etymologici M. Auctorem Πηλαγόνων ſcriptum eſt, cum α in ſyllaba ſecunda, a recto Πηλαγὼν, Πηλαγόνες. Πηλαγόνες, οἱ γίγαντες. Καλλίμαχος· Πηλαγόνων ἐλατῆρα. Et ea quidem vera lectio eſt, & Callimacho reſtituenda. Heſychius: Πηλαγόνες, γέροντες παλαιοὶ, γηγενεῖς. ubi fallor, aut pro γέροντες reponendum eſt γίγαντες. Suidas: Πηλαγονία, μοῖρα Μακεδονίας, τὸ ἐθνικὸν Πηλαγὼν, καὶ ὄνομα γίγαντος. Stephanus Byz. Πηλαγονία, μοῖρα Μακεδονίας, οἱ οἰκήτορες Πηλαγόνες. Livio & Plinio *Pelagonia*; Straboni, Aeliano & Ptolemaeo Πελαγονία, per ε.

Vſ. 13. Οὐδέ τι μιν κεχρημένον Εἰλειθυίης

Ἑρπετὸν, οὐδὲ γυνὴ ἐπινίσσεται] Loco ἐπινίσσεται, quod vocabulum nusquam alibi legiſſe memini, editiones Aldi & Frobenii habent, ἐπιμίσγεται; & agnoſcit etiam Graecus Scholiaſtes. Quare hoc ſuo jure huc revocari, & illud alterum loco cedere, oportet. Homerus Od. Z. vſ. 204.

Οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ
Ἔσχατοι, οὐδέ τις ἀμμὶ βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.

sic alii poëtae passim. Ipse Callimachus H. in Dianam vs. 20.

Οὔρεσιν οἰκήσω, πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν.

& H. in Delum vs. 39.

Τόφρα μὲν οὔπω σοι χρυσέη ἐπεμίσγετο Λητώ.

Recte etiam fecerit, meo judicio, qui pro Οὐδέ τι μιν, legerit οὐδέ τι μὲν, vel οὐδέ τι οἱ. Dativo enim jungitur ἐπιμίσγομαι; accusativo nunquam, nisi interveniente praepositione.

Vs. 66. Οὔ σε θεῶν ἑσσῆνα πάλοι θέσαν, ἔργα δὲ χειρῶν,
Σή τε Βίη, τό τε Κάρτος.

Recte a viris doctis observatum est, Βίην & Κάρτος esse nomina duorum Jovis satellitum. Unde nihil manifestius est (quamquam & per se sit satis manifestum) quam quod haec sit vera lectio, Ἥ τε Βίη, τό τε Κάρτος. Noster, H. in Apollinem vs. 33.

Χρύσεα τῷ 'πόλλωνι τό τ' ἐνδυτόν, ἥ τ' ἐπιπορπίς,
Ἥ τε λύρη, τό τ' ἄεμμα.

Vs. 80. Ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
Θειότερον· τῷ καί σφι τεὴν ἐκρίναο λῆξιν] Lege σφε, non σφι, non *illis decrevisti*, verum *illos delegisti*.

Vs. 87. Ἑσπέριος κεῖνός γε τελεῖ, τά κεν ἦοι νοήσῃ] Nullus dubito, quin Callimachus scripserit ἦοι νώσῃ; ut ex conjectura emendavit Tan. Faber. Nam eodem vocabulo & aliis in locis usus est, teste Suida: Νωσάμενος, γνούς, παρὰ Καλλιμάχῳ. Hesychius: Ἐνώσατο, διενοήθη. Idem: Νωσάμενος, κατανοήσας. Νώσασθαι, αἰσθέσθαι, ἐνθυμηθῆναι, νοῆσαι. Etym. M. Νώσατο δ' Ὀρφεύς, ἀντὶ τοῦ ἐπέγνω, ἀπὸ τοῦ νοήσατο, κατὰ κρᾶσιν τοῦ ο καὶ η εἰς ω, ὡς ὀγδοήκοντα, ὀγδώκοντα. Neque vero νώσασθαι duntaxat voce media usurpatum, verum etiam νῶσαι. Idem Suidas: Νῶσαι, εἰς νοῦν λαβεῖν. Herodotus Clio p. 27. ὁ δὲ συννώσας τὰ λεγόμενα. Ibid. p. 36. μεταγνόντα δὲ καὶ συννώσαντα ὅτι &c. Idem Thalia p. 163. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων συννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. Ad hanc formam βῶσαι pro βοῆσαι, pro βοηθεῖν, βωθεῖν reperies apud Hesychium & alios. Qui vulgatam lectionem defendere malunt; aut συνίζησιν faciunt in verbo νοήσῃ, aut diphthongum in ἦοι corripiunt. At enimvero quorsum est opus ista συνιζήσει, cum in usu communi fuerit τὸ νώσῃ? An etiam & ὀγδοήκοντα per synizesin in Hexametro pati possint; an & δυώδεκα pro dactylo; etiamsi ὀγδώκοντα & δώδεκα haud minus legitima vocabula praesto sint ad manum? Jam vero qui οι vel αι diphthongos corripi posse omnino volunt sequente consonante; si hoc nobis persuadere poterint, per me quidem & lunam de coelo se deducturo; promittant. Cum autem in hoc grege sint summa doctrina & autoritate viri Isaacus Casaubonus & Cl. Salmasius, hic ad Aram Dosiadae p. 242., ille in Lectionibus Theocriteis cap. XVIII. operae pretium fuerit, loca omnia, quae proferunt, coram huc adducere & examinare; nam quantum ego augurari queo, aut fidei incertae erunt & perditae, aut manifesti mendi convincentur.

centur. Principio; αι breve esse contendunt in hoc Trochaïco Dosiadae.

I. Παμάτων φείδονται Παιὸς οὐ στροβίλων λιγνυί.

Atqui, ipso indicante Salmasio, in MSto Codice est φείδοντο, quae verissima lectio est.

II. Theocritus Idyll. 17.

Ἀθάνατοι δὲ καλεῦνται, θεοὶ νέποδες γεγαῶτες.

Verum ibi legendum, ἑοὶ νέποδες, *sui nepotes*, nempe Herculis: ut pridem emendavit D. Heinsius.

III. Homer. Il. I. vs. 414.

Εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἵκωμαι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν

Ita quidem editiones, quae nunc extant: sed vix dubito, quin Homerus scripserit, ἵκωμαι ἐμήν. ut alibi dixit Od. Ζ.

Οἶκον ἐϋκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν.

IV. Hom. Il. I. vs. 395.

Πολλαὶ δ' Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίην τε.

At vero hic expungendum esse τὸ δ', coecus est qui non videt.

V. Hom. Od. E. vs. 13.

Πρὸς δόμον ὑψηλὸν, ὅθεν ὑδρεύονται πολῖται.

Verum & hic emendandum, ὑδρεύοντο. ut Od. Φ.

Τυκτὴν καλλίροον, ὅθεν ὑδρεύοντο πολῖται.

vel leg. ὑδρεύησι. ut Od. K.

Κούρῃ δὲ ξύμβλεντο πρὸ ἄστεος ὑδρευούσῃ.

VI. Empedocles:

Τῇ δὲ διαλλάσσονται διαμπερὲς, οὐδ' ἅμα λήγει.

Qui versus non simplici, sed gemino mendo laborat: legendum enim,

Τῇ δὲ διαλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει.

Extat apud Simplicium in Aristotelis Physica.

VII. Aratus Φαινομ. vs. 573.

Ἥμισυ μέν κεν ἴδηαι μετήορον, ἥμισυ δ' ἤδη.

ubi reponendum ἴδοιο. Poteris etiam legere ἴδηαι ἀπήορον. Hesychius: Ἀπήορα, μετέωρα, ὑψηλά. ut alibi, Μετήορα, μετέωρα. sed magis arridet τὸ ἴδοιο μετ. & profecto certissima lectio est.

VIII. Εὐφορίων·

Ὡς πυρὶ καρφόμενον ψαφαρῇ ἰνδάλλεται τέφρῃ.

Hic quoque substituendum, ἰνδάλλετο. Totum locum hic subjiciam; quia mendose habetur apud Arati Scholiastem ad Phaen. v. 519.

Ἢ μὲν πάνθ' ὅσα που φύει εὐδείελος αἶα,
Ἢ φύλλον γ' ἢ ποίη, ἢ ὅτι ἐχρίμψατο λύθρον,
Ὡς πυρὶ καρφόμενα ψαφαρῇ ἰνδάλλετο τέφρῃ.

IX. Antipater, Epigrammate in Nioben, Anthol. lib. 4. c. 9.

Οὐδ' ἐφ' ἑνὶ τλάμων λείπεται γηροκόμος.

Scribe λείπετο· quod ex sequentibus patet, παῖδες ἄγοντο τάφους. Λείπετο itaque ut ἄγοντο.

X. Orpheus suffimine Curetum:

Ἠνίκ' ἂν ὁρμαίνονται χολούμενοι ἀνθρώποισιν.

Lege ὁρμαίνῃς· nam ſententia flagitat, ut perſona ſecunda ponatur. Viſe modo locum. Quid? quod ὁρμαίνομαι recte dici non poteſt, cum ὁρμαίνειν ſit verbum Neutrum.

XI. Idem, Μοιρῶν ſuffimine:

Ἀλλά μοι νυκτέριοι, μαλακόφρονες, ἠπιοθύμοι.

Ego vero ſic corrigo,

Ἀλλά μοι εὐκλεῖαι &c.

αι & ι in Codd. MSS. ſaepiſſime inter ſe permutantur. Idem ſuffimine Gratiarum:

Εὐκλεῖαι, κυκλάδες, καλυκώπιδες, ἱμερόεσσαι.

Poteris etiam legere, Ἀλλά νυ νυκτέριαι· ſed illud magis probo, ut ſententiae autoris magis accommodatum,

XII. Idem Eumenidum ſuffimine:

Ἠέριαι, ἀφανεῖς, ὠκύδρομοι θ' ὥστε νόημα. dele θ'.

XIII. Idem Argonaut. vſ. 723.

αὐτὰρ οἱ τοῖς γε
Τύμβον χθαμαλοὶ πολλῶν θαλίῃ ἐπένησαν.

Ita ſcribimus, inquit Caſaubonus, *vulgatis in libris depravatiſſimum locum*. Sane hic, ut & alii complures in ſcriptore iſto, mire depravatus eſt in libris excuſis:

αὐτὰρ ὁ τοῖς γε
Τύμβους χθαμαλοὶ πολλῶν ἐπένησαν θαλλῆν.

Loquitur Orpheus de Idmonis & Tiphyos ſepulchris. Lego,

αὐτὰρ ἑταῖροι
Τύμβους χθαμαλοὶ πολλὴν ἐπενήνεον ὕλην.

Sic Homerus in funere Patrocli,

αἶψα δ' οἱ μυρίοι νήεον ὕλην.

& alibi,

Νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον.

XIV. Homerus Il. Θ. vſ. 225.

Ἠδ' ἐπ' Ἀχιλλῆος, τοὶ δ' ἔσχαλοι νῆας ἐΐσας
Εἴρυσαν.

Verum ibi legendum ἔσχατα, ut plane habetur Il. Λ. vſ. 8. ἔσχατα, adverb. *poſtremo*, ut ὕστατα &c.

XV. Callimachus:

——— τίνος ἠρίον ἵσταται τοῦτο;

Extat hoc fragmentum apud Etymologici Scriptorem v. Ἠριον. Si Hexametri portio eſt, lege ἵσταθ'. ſed quis hoc certo ſciverit? Nam ſcripſit Callimachus ποιήματα ἐς πᾶν μέτρον, teſtante Suida.

XVI. Apollonius Argon. I. vſ. 942.

Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ναιετάουσι.

Locum integrum referre oportet, ut emendationis via & ratio perſpecta habeatur.

Ἄρκτων μιν καλέουσιν ὄρος περιναιετάοντες,
Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ναιετάουσι
Γηγενέες, μέγα θαῦμα περικτιόνεσσιν ἰδέσθαι.

Jam

Jam quis in animum inducere possit, sic scriptum esse ab Apollonio? usque adeone jejunus & aridus, & a verborum copia imparatus fuit, ut bis continuo eadem ingesserit, περιναιετάοντες, ναιετάουσι? Ego vero id nunquam credam: & sic restituendum esse hunc versum pro comperto habeo:

Καὶ τὸ μὲν οὔρεσιαί τε καὶ ἄγριοι ἀμφινέμοντο.

Ut non longe infra: Ἰσθμὸν δ' αὖ πεδίον τε Δολίονες ἀμφινέμοντο. Illud ναιετάουσι ex versu praecedente natum est, & errantibus librarii oculis debetur; quo de genere infinita extant exempla,

XVII. Oppianus, Halieut. I. vs. 99.

Τραχούρων τ' ἀγέλαι, βούγλωσσοί τε καὶ πλατύουροι.

Ita sane exemplaria excusa; & 3. Codd. MSS. quibus usus est Rittershusius. Ipse in textu posuit,

——— βούγλωσσοι καὶ πλατύουροι.

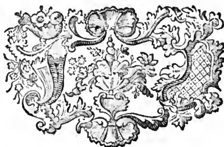
& in versione, *Buglossi*, & *Platyuri*. Quasi Platyurus esset nomen piscis. Verum lege βούγλωσσοί τε πλατύουροι. i. e. & *soleæ lata cauda*. Dorion libro de Piscibus apud Athenaeum: τῶν δὲ πλατέων, βούγλωττον, ψῆτταν &c.

Postremo. Idem Cyneget. II. vs. 63.

——— δοιαὶ πανυπείροχοι ὗες

Στράπτουσαι θαμινοῖσιν ἐναντίον ὁπλιτῆσι.

Ita quidem editiones veteres, quas inspexerat Casaubonus: sed Rittershusius in suis Codd. invenit πανυπείροχα; & ita plane legendum; quod adverbium est, ut ἔξοχα, & caetera ejusmodi. Et sic tandem examinavimus omnia loca, quorum autoritate freti Casaubonus & Salmasius οι vel αι corripiunt, sequente consonante. Tu, lector, rem cognosces; & judicium feres.

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN APOLLINEM.

Vf. 14. Εἰ τελέειν μέλλουσι γάμον, πολιόν τε κερεῖσθαι,
Ἑστήξειν δὲ τὸ τεῖχος ἐπ' ἀρχαίοισι θεμέθλοις] Lege, τελέσσειν, ut tempore congruat cum κερεῖσθαι & ἑστήξειν. Deinde τὸ τεῖχος casu recto: εἰ τὸ τεῖχος (μέλλει) ἑστήξειν. Non enim iis accedo, qui ἑστήξειν interpretantur, *ſtatuere*; novo exemplo & ſine autoritate veterum. Et profecto ſi ἑστήξειν eſt *ſtatuere*; inepte factum a Callimacho, quod *antiqua* fundamenta dixerit, potius quam nova. Magis enim optandum fuerit, ut urbs incrementum caperet, & novo & latiore muro circumdaretur. Quid? quod ominari cuipiam, cum moenia poſiturum eſſe ſuper *antiqua* fundamenta, perinde eſt ac augurari, vetera prius ab hoſtibus ſubverſum iri: quod maxime abominandum. Hic locus depravatus eſt in Παρεκβολαῖς ἐκ τοῦ Ἡρωδιανοῦ, quas edidit Aldus Manutius p. 209. Ἑστήκω, οὗ ὁ μέλλων ἑστήξω, ἐξ οὗ τὸ παρὰ Καλλιμάχῳ· Ἑστήξειν τὸ πλῆθος οὐ παρ' ἀρχαίοις θεμέλοις. Et ibidem p. 197. Πόθεν τὸ εἱστήκειν; παρὰ τὸ ἑστήκω, ἑστήξω. ἐξ οὗ τὸ, Ἑστήξειν τὸ τεῖχος ἐπ' ἀρχαίοισι θεμέλοις. Ex quibus illud etiam conſtat, ἑστήξειν apud Callimachum, ſi veteres magiſtros audiemus, ſimili ratione interpretandum eſſe, ac εἱστήκειν apud Homerum: i. e. *ſtare*, non *ſtatuere*.

Vf. 53. οὐδ' ἀγάλακτες Οἶες οὐδ' ἄκυθοι] Lege Ὀΐες. Ne Tribrachys ſit in Heroico verſu, loco Dactyli. Ὀΐς pro οἶς, ut γραΐς pro γραῦς. Etymol. M. v. Γράδιον. Ἔστι γραΐς γραΐδος παρὰ Καλλιμάχῳ. Theocritus Idyll. I.

Αἴκα ταὶ Μῶσαι τὰν ὀΐδα δῶρον ἄγωντι.

Vf. 67. Φοῖβος καὶ βαθύγειον ἐμὴν πόλιν ἔφρασε Βάττῳ,
Καὶ Λιβύην ἐσιόντι κόραξ ἡγήσατο λαῷ,
Δεξιὸς οἰκιστῆρ· καὶ ὤμοσε τείχεα δώσειν.

Syllaba καὶ in poſtremo verſu non recte producitur, ubi nullus eſt locus Caeſurae. Quamobrem aut legendum, καί τ' ὤμοσε, aut καὶ ἐπώμοσε; ſaltem ut pes iſte bene fulciatur. Sed fortaſſis ulcus

ulcus est altius latens. Quamquam enim non sum nescius, corvum illum τροπικῶς dici posse οἰκιστῆρα, tamen eo ipsum Battum novae coloniae deductorem οἰκιστῆρα indigitari verisimile est, ut in Oraculo, (quod apud Scholiastem hunc extat & alibi,)

Βάττ' ἐπὶ φωνὴν ἦλθες, ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.

Et apud Pindarum Pyth. IV.

Χρῆσεν οἰκιστῆρα Βάττον καρποφόρου Λιβύας.

Vide itaque, ne sic melius legendum sit:

Δεξιὸς οἰκιστῆρι· καὶ ὤμοσε τείχεα δώσειν.

Dexter ales, faustus, laeta portendens; quippe a dextra parte volitabat, quod erat bene ominatum.

Vs. 104. Τὸ δ' ἐξ ἔτι κεῖθεν ἀειδῇ] Interpretes: *Atque hoc ex illo canit populus.* Sed si hoc voluit Callimachus, dixisset ἀείδει, ut supra ἐπηΰτησε. Omnino scribendum est ἀείδῃ, cum ι infra scripto. Nam secunda persona est ab ἀείδομαι, *cantaris*, *celebraris.* ut alibi, κλήζῃ, *vocaris.* Hymn. in Delum vs. 275.

Τῷ καὶ νήσαων ἁγιωτάτη ἐξ ἔτι κείνου
Κλήζῃ, Ἀπόλλωνος κουροτρόφος.

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN DIANAM.

Vſ. 55. & ſeq. Totus hic locus ita conſtituendus eſt:

> Αἱ νύμφαι δ' ἔδδεισαν ὅπως ἴδον αἰνὰ πέλωρα
> Πρηόσιν Ὀσσαίοισιν ἐοικότα, πᾶσι δ' ὑπ' ὀφρὺν
> Φάεα μουνόγληνα σάκει ἴσα τετραβοείῳ
> Δεινὸν ὑπογλαύσσοντα· καὶ ὁππότε δοῦπον ἄκουσαν
> Ἄκμονος ἠχήσαντος ἐπὶ μέγα, πουλύ τ' ἄημα
> Φυσάων, αὐτῶν τε βαρὺν στόνον. αὖε γὰρ Αἴτνη,
> Αὖε δὲ Τρινακρίη Σικανῶν ἕδος, αὖε δὲ γείτων
> Ἰταλίη, μεγάλην δὲ βοὴν ἐπὶ Κύρνος ἀΰτει,
> Εὖθ' οἵ γε ῥαιστῆρας ἀειράμενοι ὑπὲρ ὤμων,
> Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν ἠὲ σίδηρον
> Ἀμβολαδὶς τετύποντες, ἐπὶ μέγα μοχθήσειαν.

Ubi ἐπὶ μέγα ἠχήσαντος, & ἐπὶ μέγα μοχθήσειαν, eſt *valde* & *magnopere*. Suidas: Ἐπὶ μέγα, ἐπίρρημα ἀντὶ τοῦ μεγάλως· Οἱ ἐπὶ μέγα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀσίας ἐπῆρχον. καὶ ἐπὶ μέγα τρυφῆς προελθόντες οἱ Συβαρῖται. καὶ πλούτου ἐπὶ μέγα ἥκοντες ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐδόκουν ἀξιόζηλοι εἶναι. Ne ipſe quidem Pyrrho de hac emendatione dubitare potuiſſet.

Vſ. 125. Κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκεται, ἔργα δὲ πάχνη.] Reſtitue ex priſcis editionibus ἐπιβόσκεται. Neſciebant ſcilicet, poſteriorem ſyllabam in λοιμὸς produci poſſe per caeſuram; ut in Cererem vſ. 22.

> Ἁνίκα Τριπτόλεμος ἀγαθὰς ἐδιδάσκετο τέχνας.

Ἐπιβόσκεσθαι, *comedere*, *conſumere*; apud Homerum & alios paſſim. Καταβόσκεσθαι autem eſt βόσκεσθαι κατά τινα τόπον, *paſci per ſylvas*, *per valles*. Homerus:

> Πόρτιος ἠὲ βοὸς ξύλοχον καταβοσκομενάων.

Vſ. 177. Ἤ γάρ κεν γυιαί τε καὶ αὐχένα κεκμηυῖαι.

Ita veteres editiones, non, ut hodie, κεκμηκυῖαι. Hom. A. Iliad, vſ. 801.

> Ῥεῖα δὲ κ' ἀκμῆτες κεκμηότας ἄνδρας ἀϋτῇ.

& in Ψ. Κλίνθη κεκμηώς, & alia multa in hanc formam; Πεπληὼς γὰρ ἔκειτο, κεκορηότε ποίης, κεκοτηότι θυμῷ, κεχαρηότα νίκῃ. Quamobrem reducenda eſt antiqua lectio, κεκμηυῖαι.

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN DELUM.

Vſ. 23. Σαοῖ δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων] Verte; *Colit autem & tutatur eam pro naulo*, ſive *mercede*. Venus jam mari nata & ἀναδυομένη, cum ad Cyprum primum appuliſſet, & eam tellurem veluti navim conſcendiſſet, hanc ei gratiam quaſi naulum rependit; ut in tutelam ſuam veniret. Heſych. Ἐπίβαθρον, μίσθος τῆς βάσεως τῆς εἰς τὴν ναῦν, τουτέστι ναῦλον. Habes apud Homerum & Apollonium Rhodium: imo & ipſum Callimachum in Fragmento; νεὼς Ἀχεροντείας ἐπίβαθρον.

Vſ. 158. Αἱ δ' ὑφ' ὁμοκλῆς Πασσυδίη φοβέοντο κατὰ ῥόον, ἥντινα τέτμοι. Male hic rem geſſerunt Interpretes: ego ſic verterim: *Illae vero, ad quamcunque accederet* Latona, *ſimul omnes fugiebant per fluctum, ob comminationem* Iridis. Quis neſcit φοβεῖσθαι eſſe, *fugam capere prae metu*; paſſim apud Homerum & alios. Heſych. Πεφοβημένοι, εἰς φυγὴν τετραμμένοι.

vſ. 181. Ἀλλ' ἤδη περὶ νηὸν ἀπαυγάζοιντο φάλαγγες.] Sine dubio legendum φάλαγγας: nam verſu ſequenti legitur, ζωστῆρας & ἀσπίδας, caſu accuſativo. Αὐγάζομαι & ἀπαυγάζομαι, *video*, *cerno*. ſic vſ. 125. hujus Hym. Ἀπαύγασαι, οἷος ἔφεδρος Οὔρεος ἐξ ὑπάτου σκοπιὴν ἔχει.

Vſ. 194. Ἀλλὰ παλιῤῥοίη περινήχεται, ἀνθέρικος ὥς·
Ἔνθα νότος, ἔνθ' εὖρος, ὅπη φορέησι θάλασσα·] Pone comma poſt ὥς, non plenae ſententiae notam: & verte ſequentia in hunc modum:

Quo auſter, quo aquilo, quo ferat mare.

Vſ. 200. Ἐπεὶ περὶ καίεο πυρί] Ineptiſſima lectio; & contra metri rationem; cujus ſervantiſſimus eſt Callimachus. Corrigo,

——— ἐπεὶ περὶ καίεο κῆρι·

Quia corde flagrabas, prae amore ſc. & miſericordia. Heſych. Περὶ κῆρι, κατὰ ψυχήν. Homerus; Τὴν περὶ κῆρι φίλησε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ. Idem alibi: περὶ κῆρι τίεσκεν, περὶ κῆρι θεὸν ὣς τιμήσουσιν, αἰδέομαι περὶ κῆρι; & e contrario, ἀπήχθοντο περὶ κῆρι, περὶ κῆρι Ποσειδάων ἐχολώθη, νεμεσσῶμαι περὶ κῆρι.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN LAVACRUM PALLADIS.

Vs. 18. Οὐδ' ὅκα τὰν Ἴδαν Φρὺξ ἐδίκαζεν ἔριν] Quid est Ἴδαν ἔριν? Ab Ida monte gentile est Ἰδαῖος, non Ἴδιος. Lege τὰν Ἴδᾳ. i. e. τὰν ἐν τῇ Ἴδῃ. Dativus sine praepositione *in loco* rem aliquam gestam esse significat. Sophocles Trachiniis:

Ὡς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαί ποτε
Δωδῶνι δισσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη.

Et alibi:

Δωδῶνι ναίων Ζεὺς ὁμέστιος βροτῶν.

Sic μάχη μετὰ τὴν Μαραθῶνι; & alia id genus infinita.

Vs. 67. Ὅτ' οὐκ ἀγεῖτο Χαρικλώ.] Veteres editiones habent ὅθ' οὐχ. quod rectius. ὅθ' est ὅθι, *ubi*, ὅτ' est ὅτε, *quando*. H. in Delum. vs. 241. μηδ' ὅθι δειλαὶ Δυσοκέες μογέουσιν ἀλετρίδες, ἀλλ' ὅθι φῶκαι.

Vs. 74. Πολλὰ δ' ἀσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος.] Recte hic vidit perspicaci vir ingenio Tanaquillus Faber, τῆνο vitiosum esse. Quid enim? An non & alii montes sub aestu meridiano silescebant? Proinde reposuit ille τουτάκις, *tunc*, meridie scilicet: apposite quidem ad sententiam; sed literae nimium quantum abeunt a vestigiis receptae lectionis. Quid ergo, quod & sensum & vocabulum integrum praestet? Lege,

Πολλὰ δ' ἀσυχία τηνικάδ' εἶχεν ὄρος.

vel τανικάδ'. Τηνικάδε & τηνικαῦτα, *tunc*. Hesych. Τηνικάδε, τότε δέ. Imo τότε sine δέ. Nisi pro τηνικάδε scripserit τηνίκα δέ. Nam δε paragogicum est; Ἔνθα, ἐνθάδε, τοῖος, τοιόσδε, τῆμος, τήμοσδε, τηνίκα, τηνικάδε, Etymol. M.

Vs. 130. Φοιτασεῖ μεγάλῳ τίμιος Ἀγεσίλᾳ.] Praeter Etymol. M. ubi hic ipse locus laudatur; meminit & Hesychius: Ἀγεσίλαος, ὁ Πλούτων. Et alibi; Ἀγήσανδρος, ὁ Ἅιδης. Lactantius de falsa Relig. l. I. c. XI. *Ergo illud in vero est, quod regnum Orbis ita partiti sortitique sunt, ut Orientis imperium Jovi cederet; Plutoni, cui nomen Agesilao, pars occidentalis obtingeret.* Athenaeus lib. III. p. 99. Οἶδα δ' ὅτι καὶ Σιμωνίδης που ὁ ποιητὴς Ἀρίσταρχον εἶπε

τῆς

τὸν Δία, καὶ Αἰσχύλος τὸν Ἅδην Ἀγεσίλαον. Nicander apud eundem lib. 15. χθόνιον στέφος Ἀγεσιλάου. Vetus Epigramma apud Gruterum p. MCXXX.

ΜΗ ΜΟΥ ΕΝΥΒΡΙΣΗΣ ΑΓΝΟΝ ΤΑΦΟΝ Ω ΠΑΡΟΔΙΤΑ
ΜΗ ΣΟΙ ΜΗΝΙΣΗ ΠΙΚΡΟΝ ΕΠΑΓΕΣΙΜΗ
ΠΕΡΣΕΦΟΝΑ ΤΕ ΚΟΡΑ ΔΑΜΑΤΕΡΟΣ ΑΜΑ ΠΑΡΕΡΠΩΝ
ΕΙΠΩΝ ΑΡΑΤΕΙΩ ΓΑΙΑΝ ΕΧΟΙΣ ΕΛΑΦΡΑΝ.

Lege:

Μή μου ἐνυβρίσῃς ἁγνὸν τάφον, ὦ παροδῖτα,
Μή σοι μηνίσῃ πικρὸν ἐπ' Ἀγεσίλα
Περσεφόνα τε κόρα Δαμάτερος· ἀλλὰ παρέρπων
Εἶπον Ἀρατείῳ, γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν.

At Scaliger, in Indice Inscriptionum, commentitiam illam *Epagesimam* mirifica quadam ἀποθεώσει inter Deas collocavit.

Vs. 104. ἐπεὶ μοιρᾶν ὧδ' ἐπένευσε λίνα,
Ἀνίκα τὸ πρᾶτόν νιν ἐγείνατο] Non placet τὸ ἐπένευσε. Nimirum imitatus est Homerum Iliad. Ω.

τῷ δ' ὥς ποθι μοῖρα κραταιὴ
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκον αὐτή.

& Iliad. Υ.

ἅσσα οἱ αἶσα
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Lege igitur apud nostrum, ἐπεὶ μοιρᾶν ὧδ' ἐπένησε λίνα. Et tamen nove dictum est, pro μοῖραι ἐπένησαν λινοῖς. Sed haec Callimacho solennia sunt.

Vs. 135. Κορυφᾶς Διὸς ὧ κ' ἐπινεύσῃ,
Ἔμπεδον, ὡσαύτως ὧ κέν οἱ ἁ θυγάτηρ.] Lego, ὡσαύτως ὧ κε καὶ ἁ θυγάτηρ. Quod aut fallor, aut elegantius paullo est lectione vulgata.

Vs. 141. Χαῖρε καὶ ἐξελάοισα, καὶ ἐς πόλιν αὖτις ἐλάσαις
Ἵππως, καὶ Δαναῶν κλᾶρον ἅπαντα σάω.] Omnes editiones veteres habent ἐς πάλιν, non ἐς πόλιν. Quod posterius a mala manu est; illud genuinum. καὶ ἐσελάσαις πάλιν αὖτις. τῷ ἐξελάοισα oppositum est τὸ εἰσελάσαις. Lege etiam ἵπποις. Nam si accusativus hic locum haberet, scriptum fuisset ἵππως. Postremo, τὸ πάλιν αὖτις vocabulum, omnibus poëtis familiarissimum est. Homerus Iliad. Ε.

Τούτω δ' οὐ πάλιν αὖτις ἀποίσετον ὠκέες ἵπποι.

& alibi passim.

A N I-

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN CEREREM.

Vſ. 15. Τρὶς δ᾽ ἐπὶ Καλλιχόρῳ χαμάδις ἐκαθίσαο φρητί.] Omnes editiones vetustae ſic habent:

Τρὶς δ᾽ ἐπὶ Καλλιχόροιο χαμάδις καθίσαο φρητί.

Primus mutavit Friſchlinus. Lego:

Τρὶς δ᾽ ἐπὶ Καλλιχόροιο χαμαὶ ἐκαθίσαο φρητί.

χαμάδις non eſt *humi*, ſed *ad humum*, & ſignificat motum ad locum. Φρέαρ Καλλιχόρυ, ut ἄςυ Κυρήνης, H. in Apollinem.

Vſ. 20. Κάλλιον ὡς καλάμαν τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρᾶτα Ἀσταχύων ἀπέκοψε.] Legendum eſt πρᾶτα: non *primos manipulos*, ſed *prima Ceres*.

Vſ. 48. Τέκνον πολύθεςε τοκεῦσι.] Scholiaſtes; πολύθεςε, πολυπόθητε. Et ſimiliter Heſychius: Πολυθεςος, πολυαγάπητος, πολύσεπτος. Photii Lex: ineditum: Πολύθεςον, πολύσεπτον, ὑπὸ πολλῶν λιτανευόμενον. Lege πολύθεςον. Henr. Stephanus & faeminarum doctiſſima Anna Fabri fatentur ignorare, unde fluat hoc vocabulum. Fluit a verbo Θέσσομαι, quod notat *orare*, *deſiderare*, *petere*. A θέσσομαι πολύθεςος, ſimili plane ratione, atque a λίσσομαι πολύλιςος, τρίλλιςος. Heſych. Θεσσόμενος, δεόμενος, ἱκετεύων. Θέσσεσθαι, αἰτεῖν, καθῆσθαι, ἱκετεύειν. Θέσσαντο, ἐζήτησαν, ἐκάθισαν, ἱκέτευσαν, ἐνεδύσαντο. Unde vero illud poſtremum ἐνεδύσαντο? Neque enim ea ſignificatio eſt τοῦ θέσσαντο, ſed τοῦ ἕσσαντο. Homerus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ᾽ ἕσσαντο περὶ χροῒ νώροπα χαλκόν.

Ipſe Heſych. Ἐσσάμενος, ἐνδυσάμενος. Ἕσσασθαι, περιβαλέσθαι. Ἕσσο, ἐνέδυσο, leg. ἐνεδύσω. Crediderim ſic olim ſcriptum fuiſſe in quibusdam Homeri exemplaribus;

Αὐτὰρ ἔπειθ᾽ ἕσσαντο &c.

Ea verba, quia tunc temporis nulla erant accentuum ſigna, nec inter-

intervalli quidquam inter ſingula verba, ſic legiſſe videtur Heſychius, ſive alius quis, a quo iſte mutuatus eſt:

Αὐτὰρ ἐπεὶ ϑέσαντο.

Talia apud priſcos Grammaticos non raro uſu veniſſe certum eſt. Idem Heſychius alio loco: Θεάσατο, ἐνεδύσατο. Ex ipſa literarum ſerie conſtat, legendum eſſe ϑέσατο. Id vero depravatum eſt ſimiliter, pro Ἕσατο. Quid porro illud ϑέσσεσθαι, καθῆσθαι: & ϑέσσαντο, ἐκάθισαν? Quid, niſi merae oſcitationes Grammaticorum? Vera ſcriptura erat Ἕσσεσθαι, & Ἕσσαντο. Ipſe Heſych. Ἕσσας, καθίσας. Ἕσσεν, ἐκάθισεν. Ἐφέσσασθαι, ἐπικαθῆσθαι. Ἐφέσσεσθαι, ἐφέζεσθαι, καθέζεσθαι. Ut illuc redeam, unde divertetam; Θέσσομαι, unde manat compoſitum πολυθεστος, occurrit etiam apud Apollonium Argon. l. 1. vſ. 824. Οἱ δ᾽ ἄρα ϑεσσάμενοι παίδων γένος, ὅσσον ἔλειπτο. ubi Scholiaſtes longe eruditiſſimus, ϑεσσάμενοι, interpretatur, ἐξ αἰτήσεως ἀναλαβόντες, αἰτήσαντες. Θέσθαι γὰρ τὸ αἰτῆσαι, καὶ ἱκετεῦσαι· καὶ Ἡσίοδος·

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίου κυδαλίμοιο.

καὶ Ἀρχίλοχος·

Πολλὰ δ᾽ εὐπλοκάμου πολιῆς ἁλὸς ἐν πελάγεσσι
Θεσσάμενοι γλυκερὸν νόστον.

In loco illo Heſiodi pro Κλεαδαίου, legendum videtur Κλεοδαίου, Suidas: Κλεόδαιος, ὄνομα κύριον· vel forte Κλεολάου· neſcio enim an de Cleolai Herculis filii progenie loquatur; de quibus conſule Apollodorum lib. 2. cap. 8.

Vſ. 135. —— καὶ τάνδε σάω πόλιν, ἔν θ᾽ ὁμονοίᾳ,
Ἔν τ᾽ εὐημερίᾳ, φέρε δ᾽ ἀγρόθι νόστιμα πάντα.] Reſtituenda eſt vetus lectio, quam Etymologus nobis ſervavit. Εὐηπελία, ἡ εὐετηρία καὶ εὐθυνία (leg. εὐθηνία) καὶ τὸ εὖ εἶναι, ὥς φησι Καλλίμαχος· Ἔν τ᾽ εὐωπελίᾳ. φέρε δ᾽ ἀγρόθι νόστιμα πάντα. Sed vera ſcriptura eſt εὐηπελία. Εὐπελία ab εὖ & πέλω (ut εὐεστὼ, ab εὖ & εἰμί) & epentheſi τοῦ η, εὐηπελία: ut εὐγενὴς, εὐηγενής. Heſychius: Εὐηπελεῖς, πρᾶοι, εὐήνιοι. Εὐηπελία, εὐθηνία, εὐεξία. Oraculum Onomacrito datum, apud Euſeb. Praeparat. Euang. lib. 5. c. 23.

Ἔν τε τοῖσιν εὐπελέεσσιν, ἠδ᾽ Ἀχαιοῖσι χρέος
Θῆσει. τόδ᾽ ἐκτεκμαρθὲν οὐδὲ μικρὸν ἕξει.

Quod nollem a Luca Holſtenio in Notis ad Porphyrium mutatum in εὐμελέεσσιν. Unum addam: Cum in hoc hymno Dialecto Dorica utatur Callimachus, ſcribendum foret εὐαμερίᾳ. Sed τὸ η in εὐηπελίᾳ ἐπενθετικὸν non mutant Dorienſes. Theocrit. Il. 27.

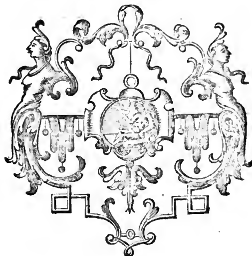
Ἐξ εὐηγενέων. ἀλλ᾽ οὐ σέθεν εἰμὶ χερείων.

Sine

Sine dubio igitur legendum, εὐηπελίᾳ. Hujus contrarium ὀλιγηπελία, & ὀλιγηπελής Vide Hesych. & Etymolog. Hoc vocabulum restituendum est Epigram. Crinagorae nondum edito.

Εἰ καὶ τὸ σῆμα λυγδίνης ἀπὸ πλακὸς
Καὶ ξεστὸν ὀρθῇ λαοτέκτονος στάθμῃ
Οὐκ ἀνδρὸς ἐσθλοῦ· μὴ λίθῳ τεκμαίρεο,
Ὦ λῷστε, τὸν θανόντα. κωφὸν ἡ λίθος,
Τῇ καὶ ζοφώδης ἀμφιέννυται νέκυς.
Κεῖται δὲ τῇδε τὠλιγηπελὴς ῥάκος
Εὐνικίδαο, σήπεται δ' ὑπὸ σποδῷ.

Codex Mtus habet, τὠλιγηπερίς.

E Z E-

EZECHIELIS SPANHEMII

IN

CALLIMACHI

HYMNOS

OBSERVATIONES.

EZECH. SPANHEMII

PRAEFATIO.

LECTORI.

Quo consilio, quave occasione, hoc quidquid est in nobilissimum Poëtam operae sit a me susceptum, haud abs re hic in limine mihi enarrandum arbitror. Ita enim eorum, qui de commentationibus id genus haud male opinantur, judiciis pondus aliquod ipsa rei, de qua agitur, contemplatione accedet: aut vero adversus qualescunque, in quas aliunde posset forte incurrere, reprehensiones, meus hic labor quodammodo praemunietur. Id nempe iis, qui vel litteras mediocriter adtigerunt, haud ignotum, in omni sacrorum, apud veteres quasque gentes, ne Indis quidem exceptis, cultu, haud minimam vel ignobilem utique partem in Hymnis, quibus Dei laudes, beneficia, vires, aut virtutes praedicarentur, fuisse repositam. Adeo, ut id genus hymni cum ante, tum post libationes, sacrificia, aut etiam medio eorundem tempore, & quidem ad tibiam vulgo vel ad citharam, fuerint passim (ne Hebraeos jam adtingam) a Gentilibus adhibiti: idque ad celebrandum Numinis, cui litabatur, vel adventum, vel discessum; vel alioquin in dedicatione templorum; aut in solemni cujusque festi apparatu vel panegyri; aut in sacris, velut in Delum, qua de re in hoc opere haud semel agitur, legationibus, seu Θεωρίαις. *Adde, in Heroum vel Caesarum apud Graecos juxta & Romanos, quod vel* [1] *e Demosthene,* [2] *Diodoro,* [3] *Varrone,* [4] *Tacito,* [5] *Herodiano, & aliunde liquet, consecrationibus: immo unde inter insolitos honores Augusto adhuc rerum potienti a Senatu decretos refert Dio,* [6] ut in hymnos,

Arrian Exped. Alex. l. VII.

1 de Corona.
2 Exc. Vales. p. 301.
3 de L. L. l. V.
4 Annal. lib. II. cap. 83.
5 lib. IV. cap. 14.
6 ὥς τε τοὺς ὕμνους αὐτὸν ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐγγράφεσθαι lib. LI. p. 457.

nos, *Saliares nempe*, juxta Deos immortales adscriberetur: *quibus hymnis denique ipsum Numen, seu adlectum recens Divum, sibi propitium (quae consueta est eorundem, qui e Graecis adhuc supersunt, clausula) redderent, vel iratum etiam continuo placarent. Quod nec una ratione ac via fieri contigit; dum, modo quibusdam fabularum ac rerum, ab eodem scilicet Numine gestarum, involucris; modo commemoratis naturae rerum opificis viribus, vel facultatibus; modo singulari multiplicium nominum seu potestatum congerie, & mystica quadam seu arcana invocatione; modo solemni demum votorum nuncupatione, aut vero deprecatione submissa, res ea est ab illis divini hujus cultus ducibus vel auctoribus peracta. Unde nata etiam multiplex Hymnorum, apud Graecos maxime, varietas: prout* μυθικοὺς, γενεθλιακοὺς, *vel* γενεαλογικοὺς, κλητικοὺς, ἀποπεμπτικοὺς, πεπλασμένους, φυσικοὺς, εὐκτικοὺς, ἀπευκτικοὺς, fabulares, natalitios *vel* genealogicos, advocantes, dimittentes, fictos, naturales, votivos, deprecatores *Hymnos recenset, eorumque tangit discri-*
1 cap. 1. pag. 594. 595. *mina, Menander* [1] *Rhetor ab Aldo editus, ac inde, ut video, in libris de Poëtica doctissimus Gyraldus, & suppresso Menandri nomine, Jul. Scaliger* ὁ πάνυ. *Quorum proinde Hymnorum ea religio est ab iisdem Gentilibus habita, ut plerique, qui pridem erant recepti, in eorum sacris, Deos ipsos auctores habuisse crederentur, aut vero ab hominibus Deo adflatis profecti, sicut haec de iis tradit in Epistola ad Athenienses Julianus Imperator. Quum autem veteris Gentilium, & Graecorum maxime, Theologiae parentes vel propagatores Poëtas constet exstitisse, haud mirum, si id genus hymnorum iidem vel conditores, vel praecones similiter fuerint: eorum nempe, qui pro ratione Numinis, cui illi erant sacri, Apollinis, Dianae, Cereris, Bacchi, Matris Deum, Veneris, Adonidis*, Παιᾶνες, Ὑπορχήματα, Οὔπιγγοι, Ἴουλοι, Δημητρίουλοι, Ἰόβακχοι, Φαλλικοὶ, Μητρῳακοὶ, Ἐρωτικοὶ, Ἀδωνίδια, &c. *aut ab ipso eorum cantu, legibus, ad aram vel ad simulacra Numinis accessu*, Ὠδαὶ, Ἄσματα, Νόμοι, Προσῴδια *a Graecis, ut ex antiquis eorum monumentis constat, sunt appellati. Quemadmodum enim constituti erant accurato delectu, qui in iis Ethnicorum sacris, sanctum illud ac religiosum hymnos canen-*

canendi ministerium, propositis etiam eam in rem agonibus & praemiis, obirent, quique inde ΥΜΝΩΔΟΙ, *ut ab initio ferme hujus operis tangimus, nempe* Saliares *juxta veteres glossas,* & ΣΥΝΥΜΝΩΔΟΙ *in residuis prisci aevi monumentis leguntur appellati; ita etiam sunt reperti, vel ad id publice in bene moratis urbibus adlecti, quod ibidem est a nobis monitum,* ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΙ, *seu, ut a Themistio alicubi dicuntur,* ΥΜΝΟΠΟΙΟΙ, *qui nempe id genus hymnos, singulari arte ac studio elaboratos conderent; vel e priscis Ritualibus sacrorum libris depromptos, ad posterorum memoriam seu pietatem studiose proderent. Quo in genere sunt in vulgus nota, quae de Orpheo, qui in eam rem vel primus, vel intentiori cura, & parta inde nominis auctoritate ac fama, incubuisse fertur, & sub cujus nomine circumferuntur etiamnum antiquissimi Poëtae Hymni seu* Τελεταὶ, *sunt a veteribus tradita;* & *cui comitem ea in re Thamyrim, Orphei juxta alios parentem, addit alicubi Plato. Quibus accedunt continuo, qui ipso Orpheo antiquior, hymnorum apud Graecos auctor a* [1] *Pausania traditur, cujusque ab hoc ipso Battiade* [2] *in Hymno in Delum fit mentio, Lycius Olen,* & *qui similiter Orpheo ab eodem Pausania praemittitur, ac vetustissimos apud Athenienses hymnos conscripsisse* [3] *alibi ab eo dicitur, nec omitti juxta dictum paullo ante Thamyrim, a diligentissimo Vossio in libro de Poëtis Graecis & quidem incertae aetatis, meruit, nempe Pamphus; aut vero Sido illa Pontica, cui hymnum scite ac modulate canendi inventum a Sanchoniathone apud Eusebium tribuitur. Ut nunc mittam, quae de notioribus, vel Stesichoro, tanquam primo hymni inventore tradit eruditissimus Clemens; vel de Alcmane, Sappho, Simonide, Pindaro, Bacchylide, Epicharmo, Parmenide, ut totidem hymnorum conditoribus, cum e priscis auctoribus & Grammaticis, tum nominatim e memorato paullo ante Menandro Rhetore, ubi de variis agit hymnorum generibus, adducuntur: aut vero id quod de Simonide refert Aristides, eum scilicet a Dioscuris servatum, ob scriptum in eorum laudem carmen seu hymnum. Quibus autem antiquior longe,* & *Orpheo, quamquam haud exiguo temporum intervallo, proximus vatum, uti* & *Theologorum, juxta illum Oeagri filium, habitus apud*

Marm. Oxon. p. 105.

Orat. IV. p. 54.

μηδ' ἂν ἡδίων ᾖ τῶν Θαμύρα τε καὶ Ὀρφείως ὕμνων, de Legib. l. VIII. p. 829. ed. H. Steph.

[1] lib. IX. p. 181.

[2] Νόμον Λυκίου γέροντος, vs. 304.

[3] lib. VII. p. 429.

Praep. Evang. l. I. p. 38.

Strom. lib. I. p. 308.

p. 595. 596. &c.

Serm. Sacr. IV. p. 584.

Graecos parens, Homerus; cujus itidem nomine scriptos complures hymnos, seu is eorum, seu Homeridarum aliquis, ut de iis ait alicubi Athenaeus, & quae disquisitio non est jam hujus loci, auctor exstiterit, adhuc hodie terimus. Immo quae sacrorum id genus carminum seu Hymnorum pangendorum laus, ita penes Graecos mansit, ut etiam Romae in Deum Matrem hymni, non alia quam Graecorum lingua, quod docet ad Maronem Servius, canerentur: ac, si unum forte vel alterum saeculare in Dianam carmen mittas, vix alia religiosae illius poëseos, seu ipsorum Saliarium carminum vel Hymnorum vestigia, in superstitibus Romanorum monumentis reperiantur. Ut nec mirum videri debeat, si inter tot praeclara & illustria, quae ab eo leguntur elaborata, ingenii & facultatis poëticae monumenta, id quoque antiquissimae poëseos genus excoluerit Cyrenaeus Callimachus, & quidem ut, propitio bonis litteris fato, quae eo in genere elucubravit, sint ad nostram usque aetatem feliciter transmissa. Quorum proinde eo major ratio habenda hinc videtur; quod quum incerti sint Hymnorum, qui splendida illa Orphei & Homeri nomina praeferunt, parentes; hi genuinum auctorem statim prodant; eumque non ignobilem quempiam, sed qui praeter natalium decus, & singularem poëseos laudem, aliis etiam liberalibus disciplinis egregie excultus, in magna litteratissimi Regis summique Musarum cultoris gratia floruit; ac in urbe, non aliis magis decoribus, quam doctrinarum & praestantium ingeniorum cultu ac proventu tum largiter adfluente, Museo etiam celebratissima eadem aetate condito, haud parum nobilitata. Etsi enim eundem Callimachum Elegiae principem, *ab acerrimo inter veteres ingeniorum censore* [1] *Fabio, ab aliis inter* [2] *quatuor illius carminis principes habitum norim; & excellentem ejus in ea poësi facultatem, non eorum aut* [3] *Romani adeo Callimachi testimonia, quam quae supersunt ejusdem Epigrammata abunde etiamnum arguant; haud minus praestantiam in Heroico carmine plane eximiam comprobant hi ejus Hymni, singulari quadam arte ac venustate conditi. Adeo ut haud immerito ad eosdem hujus Poëtae Hymnos, tanquam unum superstitem tam praeclari ingenii in illa aliorum, si pauca quaedam mittas Epigrammata, orbitate*

lib. II. p. 22. (Athenaeus)

ad Georg. l. II. vs. 399. (Servius)

1 Instit. lib. X. cap. I.
2 Proclus in Chrestom.
3 Propert. l. III. El. v.

te foetum, edendos ac illuſtrandos, operam ſuam ac induſtriam contulerint, ac diverſo quidem inſtituto vel eruditionis apparatu viri ſuperiori ſaeculo praeclari, Friſcblinus, H. Stepbanus, B. Vulcanius. Quibus acceſſit baud ita pridem illaque ad id paterno, ut id ea nos docuit, exemplo vel conſilio incitata, ſui ſexus eruditiſſima, & ſingulare litteratae Galliae ornamentum, Anna Daceria. Quomodo laudabili rurſus inſtituto, de nova illius elegantiſſimi cultiſſimique Poëtae editione ſuſcepta eſt ab eruditiſſimo magni parentis filio, nunc ἐν ἁγίοις, cogitatio: quae cum ex collatis bactenus ad eam illuſtrandam praeſtantium ingeniorum operis, tum e novis inſuper, quas vel Cl. Meurſii Scbedae, vel aliorum, aut propria etiam ac domeſtica penus ſuppeditaret, ſymbolis concinnaretur. Qua occaſione, & viſo eorum, quae ad eundem Battiadem adnotaveram, ſpecimine, me continuo pro veteri noſtra neceſſitudine Graevius pater, vir, quod omnibus non plane ἀμύστοις notum, excellenti doctrina, ac praeclaris in litteras meritis, & qui boc agebat filius, τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον, officioſis bumaniſſimisque litteris compellarunt, ut reliqua, quae ad praeſtantiſſimum bunc Poëtam ornandum aut explanandum facerent, recenſendi commentandique laborem non detrectarem; unde baud poenitenda, ut ii quidem blande ſignificabant, buic novae ſplendidaeque editioni acceſſio continuo fieret. Adeo, ut quamquam eodem tempore Juliani Imperatoris & Alexandrini Antiſtitis adverſus eundem libros divulgandi ac illuſtrandi provinciam ſuſcepiſſem, neque alia & potiora forte deeſſent, quae agerem; id tamen iis, & amicorum quidem capitum, bortatibus, meoque cuidam veteri in eas Graecorum artes ſtudio indulgendum cenſui, ut ſubſecivas ſubinde boras in elegantiſſimis biſce Battiadae Hymnis enarrandis collocarem. Etſi baud alia eſſent mibi eam in rem ſubſidia, niſi quod ad oram noviſſimae Pariſienſis editionis baud pauca eſſent, dum illam ſubinde verſo, aut viae comitem adſumo, a me, & pro more quidem meo, adnotata, quae eidem Poëtae multis in locis lucem aliquam, poſt eruditas aliorum curas, adfundere mibi videbantur. Unde me levi opera, neque longi laboris taedio, in iis colligendis, aut ubi id res exigeret, uberius aliquanto pleniusve elucidandis de-

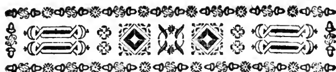
functum iri, haud injucunda praeterea nec plane inutili graviorum occupationum intermissione, confidebam. Verum praeter animi destinationem, res illa paullo aliter cecidit. Factum enim, ut dum ea, quae, sicut modo innui, ad marginem mei Callimachi, nullo utique ad eum quidquam commentandi consilio, olim adnotaveram, propius tracto aut recenseo; ac simul cultissimum eruditissimumque Poëtam, quaeque ad eum hactenus fuerunt monita, paullo adtentius expendo; haud parum mihi sub manum creverit ille eundem explanandi illustrandive labor; indeque nata sit ea non laeta forte, sed copiosa Observationum, quae hic prostat, seges seu farrago. Neque enim ab ejusmodi opere, quod seorsim ab ipso Battiade ac aliis eruditorum ad eundem adnotatis, & peculiari quidem volumine, vulgaretur, vel ab hisce litteris, aut vero ab editis subinde in alios poëtas vel auctores virorum praestantium exemplis, alienum censui; ut eodem labore ac data occasione, res eas, de quibus a doctissimo vate agebatur, easque minus forte pertentatas, paullo penitius excutere ac enarrare non refugerem. Quibus insuper ansam dedit ea, quam vel immortui eidem operi junioris Graevii luctuosus parenti ac litteris obitus, aut distractus aliis laboribus typographus, huic editioni adtulit, procrastinatio. Neque vero ad eam rem haud cunctanter obeundam leve mihi incitamentum addidit idem amicissimus Graevius; dum ne quidquam de illa adnotationum in hunc Poëtam, quae ei ex Observationibus in duos priores Hymnos prelo Ultrajectino jam addictis comperta sat erat, luxurie depascerem; sed quo uberiores eaedem, eo graviores fore, suis ad me litteris haud semel, quamquam blande nimis, aut ego nimium forte credulus, flagitat ac impellit. Habes proinde, amice LECTOR, quae prima mihi in suscipiendo elaborandoque hoc commentationis genere consilii animique ratio fuerit. Cui & ea continuo accessit, quam ipsa argumenti, seu rerum, de quibus ibi agebatur, subministrabat praestantia ac varietas; earum maxime, quae ad res divinas Gentilium, ad sacrum seu μυθικὸν eorum cultum, aliosque antiquos ac retrusos subinde ritus respicerent: aut quae caeteroquin ad priscae eruditionis & elegantiae, quae utraque summa

ma

ma in his Callimachi Hymnis adspersa est, neque eadem semper obvia aut satis hactenus explicata, usum ac lumen diffundendum adtinerent. Etsi enim laudanda sit praestantium ingeniorum, quae in explanandos eosdem magni, quod aliunde rursus constat, Critici, haud minus ac Poëtae Hymnos incubuerat, industria; haud exigua tamen rerum copia, & attentioris aliquantum indagationis, eaque hactenus intentata in iis passim occurrebat; neque pauca insuper secus, ut mihi quidem videbatur, animadversa: in quibus proinde enucleandis haud vanam prorsus operam, vel omni delectatione ac utilitate vacuam, collocari posse arbitrabar. Qua spe vel fiducia eo magis me oblectare poteram, quod viros hujus & superioris aetatis eruditissimos ac litterarum principes, aut alioquin procurationi Reipublicae implicatos, vel sacrorum etiam Antistites, in iis prisci aevi Poëtis, qui amatorias ut plurimum levitates, cum summa subinde orationis obscoenitate, tractaverant, illustrandis, non solum citra ullam offensionem vel infamiam, sed cum laude & plausu versatos nossem. Ne jam huc advocem veteres illos omni liberali & exquisita doctrina florentes, Aristophanem Byzantium, Aristarchum, Cratetem, Didymum; iisque recentiores Porphyrium, Syrianum, Proclum, aliosque, qui in commentandis poëtis antiquis, & hi quidem in explicandis maxime eorum μυθικοῖς seu θεολογουμένοις suam venditarunt industriam. Id forte adhuc opportunius, quod prisci Christianae fidei ac veritatis defensores, dum in Apologeticis absurdum ac impium Gentilium in sacris cultum convellunt; aut eorum saniora subinde dogmata & Christianis magis consentanea adstruunt, eadem e priscis Orphei, Homeri, Empedoclis, Parmenidis, aliorumque id genus veterum Ὑμνογράφων scitis solent depromere ac illustrare. Quamquam an hac mea in elegantissimum ac doctissimum vatem, seu sacros ejus Hymnos, commentatione, aliquod operae pretium fecerim, haud valde mihi nunc laborandum putem. Neque in eo certe fortunarum mearum aut loci alioquin mei ratio vertitur; ut si minus etiam prospere cesserit mihi, non a longo utique tempore meditatus hic labor, sed ea, quam paullo ante adtigi, occasione demum susceptus, inde commoveri magnopere debeam. Uti sua quemque delectant, nec

una est vel otii, vel lusus, quo quis se ab aliis gravioribus curis, reficit, vel oblectat, ratio: ita vix alia magis depontanos etiam senes recreant, quam ea, quibus iidem sibi videntur quodammodo repuerascere. Juvit me utique baud parum, eas veterum Graecorum & Poëtarum quidem, quibus gens illa aut lingua fuit ad invidiam olim ferax, artes ac disciplinas, quarum autem notitia primam aetatem, quae in litteras incumbit, cupidissime quondam excolui, longis dein temporibus, aliisve potioribus vel curis vel studiis intermissas, denuo & animo quidem, ubi id mibi contigit, vacuo ac soluto recolere; illiusque antiquae, si quae unquam fuit, meae in iis tractandis percipiendisve adtentionis aut diligentiae boc velut, idque a me expetitum, specimen edere. Quo in genere tamen alia erant a me dudum in scriniis condita, vel ad ipsos Auctores baud indiligenter adnotata, quibus veteres quosdam Musarum Graecarum, Atticarum maxime, Antistites, si ea impatiens, ut cum Satyrico loquar, prurigo me tenuisset, aut data mibi foret similis ejus rei occasio vel impulsio, majori forte cum laude vel veniae spe, illustrare aut enarrare mibi licuit. Sed quodcunque sit bujus commentationis, cujus forte varietas, eaque baud contritis veteris ac eruditae elegantiae monumentis subinde illustrata, lectorem aliquantum adficiet, fatum; eo me solatio baud difficulter sustentabo, quod etsi cum eruditissimis bujus aut superioris memoriae viris frequens sit mibi, non quaesita quidem ambitiose, sed ultro oblata de bisce litteris ac artibus concertatio, me ab omni verborum acerbitate, quibus iidem vel minimum laederentur, perpetuo, & data quidem opera, temperarim. Adeo, ut si non eximiam aliquam ingenii vel eruditionis, quae sentio quam in me sint exigua, commendationem sim boc opere consequutus; attamen me potiorem longe modestiae, debitae magnis nominibus & praeclaris in Rempublicam litterariam meritis, reverentiae, ac unde bisce litteris nomen ac decus emergit, bumanitatis laudem duxisse ac ambiisse, neque praesens baec aetas, nec aequa, ut augurari licet, denegabit posteritas.

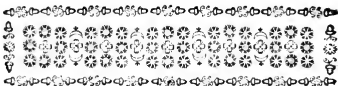
EZE-

EZECHIELIS SPANHEMII
OBSERVATIONES
IN
CALLIMACHUM.

ΥΜΝΟΙ] Hymni antiquissimum Poëseos genus, quo Deorum laudes continebantur; unde de iis Theocritus, Ὕμνοι δὲ καὶ ἀθανάτων γέρας αὐτῶν. *Hymni enim immortalium etiam sunt praemium.* Idyll. XVII. 8. Hinc in singulis olim urbibus ὑμνογράφοι, de quibus egerat Ptolemaeus Hephaestio, teste Photio, Biblioth. p. 426. & qui ab Aristophane Equit. p. 319. vocantur τέκτονες εὐπαλάμων ὕμνων, *artifices pulcre constructorum hymnorum.* Unde in basi antiqui tripodis legitur, ΠΟΙΗΤΑΙ ΥΜΝΟΦΟΡΗΣΑΝ, Spon. Misc. p. 49. Talis cum *Lycius Olen*, vetustissimorum apud Graecos Hymnorum auctor, teste Pausania l. IX. p. 581. aut *Pamphus* apud Athenienses, apud eundem p. 585. *Orphei* vero breves & paucos Hymnos extitisse, idem auctor tradit in sequentibus p. 588. eosque carminis quidem elegantia & ornatu, primas post Homeri Hymnos ferre, majus vero iisdem a religione pretium obtigisse. Quamquam eorum, qui sub *Homeri* nomine circumferuntur, hymnorum incertus jam olim nec unus Auctor habitus fuerit, ut ex Athenaeo liquet lib. I. p. 22. ubi versus aliquos citat ex Hymno, qui in eo etiamnum leguntur, in Apollinem, καὶ Ὅμηρος δὲ ἢ τῶν τις Ὁμηριδῶν ἐν τοῖς εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνοις, *& Homerus etiam aut quis Homeridarum in Hymnis in Apollinem.* Illius vero hymni, quod non observavit ibi ὁ πάνυ, habitus auctor *Cinaethus* quidam Chius, juxta Schol. Pindar. Od. II. Nem. p. 134. Ejusdem tamen hymni, quod praeterea observo, tanquam Homerum auctorem habeat, meminit Thucydides l. III. p. 442. ubi relati etiam ex eo aliquot versus, qui in eodem adhuc comparent. Citat alibi Pausanias l. IV. p. 273. versus ex Homeri hymno in Cererem, qualis hodie inter reliquos tributos illi hymnos non exstat.

IN

IN HYMNUM IN JOVEM.

ΙΣ ΤΟΝ ΔΙΑ] Nempe, *A Jove principium*. *Hymnos* vero aliis Diis ſcriptos, excepto uno Amore, tradit Plato Sympos. p. 177. ed. H. Steph. Varia autem de Diis aut Deabus, quibus ſacrati Hymni, ſortiti iidem nomina, ut Μητρωακοὶ, *in Matrem Deûm*, Hephaeſtio p. 40. Παιᾶνες, quod vulgo notum, in *Apollinem*; Προσοδοὶ in *Mercurium*, Ariſtoph. de Pace p. 648. *Ithyphallicum*, aut Ἰόβακχος ab initio carminis Ἰὼ Βάκχε, in *Bacchum*, ſicut liquet ex Athenaeo l. xiv. p. 671. Schol. ad Ariſtophan. Acharn. p. 384. & Proclo in Chreſtomath. Sic Ἴουλοι & Δημητρίουλοι appellati in *Cererem* Hymni, Athen. l. xiv. p. 618. & Οὔπιγγοι in *Dianam*. Ibid. p. 619. Schol. Apoll. Rhod. l. 1. vſ. 972. & Schol. Lycophr. p. 8. Neque *Coeleſtibus* ſolum, ſed *Inferorum* etiam *Diis* hymni dicati; unde Θεῶν κατὰ γᾶς Ὕμνος, *Deorum ſub terra Hymnus*, apud Aeſchyl. Sept. Theb. vſ. 874. qui & alibi hymnis colendos eosdem tradit in Perſis vſ. 621. & 627. Immo *infauſtum* etiam *Erinnyos* ſeu Eumenidum *Hymnum*, in priori dramate memorat, δυσκέλαδον θ' Ὕμνον Ἐρινύος, Sept. Theb. vſ. 873. Unde occurrunt ſuperſtites etiamnum inter hymnos Orpheo tributos, peculiares Plutoni, Proſerpinae, iisdemque etiam Eumenidibus ſacrati. Illud autem ſingulare in Feſto Ὑακινθίων apud Laconas notat Athenaeus lib. iv. p. 134. quod nullus hymnus Diis canneretur.

Vſ. 1. παρὰ σπονδῇσιν] *Hymni* olim pars ſacrorum, ac dum libarent veteres, & poſt libationes etiam accini iidem ſoliti. Unde Clemens Alex. Strom. l. iii. p. 428. de ſacris in honorem Antiochi Epiphanis, σπένδεσί τε καὶ εὐωχοῦνται, καὶ ὝΜΝΟΙ λέγονται, libant

libant autem, & *epulantur*, & *hymni canuntur*. Hinc Plato l. VII. de Legib. p. 799. cautum ab Aegyptiis docet, qui *hymni* & quae choreae fingulis conveniant Diis ac facrificiis. Peculiares enim exftabant *hymni* pro ratione Dei ac Fefti. Hinc *facri* etiam dicti hymni, ut πρόσοδοι μακάρων ἱερώτατοι ab Ariftophane Nub. p. 142. alibi ad Mercurium, καί σε θυσίαισιν ἱεραῖσιν προσόδοις τε μεγάλαισι, &c. & *te facrificiis fanctis*, *magnisque fupplicationibus* &c. (non ut ibi eruditiffimus Florens, *reditibus*) *colimus*. de Pace p. 648. Poft libationes autem finitis coenis, παιᾶνας apud Arcadas cani folitos fcribit Athen. l. IV. p. 149. & ex Homero etiam abunde liquet Iliad. A. vf. 473.

Ibid. ἀείδειν] Cani nempe foliti in Gentilium facris id genus hymni; unde ᾠδὴ de *hymno* in Dianam, ultimo ejusdem hymni verfu, ab hoc Poëta dicitur; tum ᾄσματα itidem, ut de hymno in Aefculapium Lucianus in Encom. Demofth. & qualia Alcmanis ᾄσματα memorat Athenaeus l. XV. p. 678. tum ᾠδαὶ vocabantur, ut apud Platonem l. VII. de Leg. p. 799. ἐπὶ ταῖς τῶν Θεῶν θύμασιν ἑκάστοις ἣν ΩΔΗΝ δεῖ ΕΦΥΜΝΕΙΣΘΑΙ, *deinde*, *qui CANTUS feu hymnus fingulis Deorum facrificiis conveniat*; qui etiam praeter facros & publicos id genus cantus, reliquos vetat, ejusdem operis l. VIII. p. 800. Immo unde πρόσοδοι, ut jam vidimus, ac προσῳδία, tum etiam προοίμια dicta; a voce nempe οἴμη, quae *cantum* itidem notat, ficut de hymno Apollinis Homero tributo Thucydides loco jam ante indicato l. III. p. 242. ἐκ Προοιμίου Ἀπόλλωνος. ubi Scholiaftes, Ὕμνους γὰρ τὰ προοίμια ἐκάλουν. Hinc vero Ὑμνῳδοὶ & Συνῳδοὶ dicti, qui hoc munus obirent, iique cum Θεολόγοις juncti, ficut Marm. Oxon. p. 95. immo delecti ad hoc munus e primis loci feu urbis, ut obfervo e veteri Infcr. Spon. Mifc. p. 354. ubi Oenomaus quidam ΠΡΥΤΑΝΙΣ ΚΑΙ ΥΜΝΩΔΟΣ fimul dicitur. Quorum praeterea Ὑμνῳδῶν in Aegyptiorum facris, qui & Ὠδοὶ, ut aliunde conftat, ab iis dicti, meminit Porphyr. περὶ ἀποχ. l. IV. p. 374. Solis autem Arcadibus peculiare illud docet Polybius Hiftor. l. IV. p. 290. & quod inde ab Athenaeo etiam refertur l. XIV. p. 626. ut eorum pueri a teneris hymnos & Paeanas canere affuefcerent. Quamquam etiam pueros ex Afia Romam a Caligula evocatos ad concinendos, quae ipfe perageret, Myfteriorum hymnos tradat Jofeph. Antiq. l. XIX. c. I. p. 660. ἐπὶ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει. Ita de adolefcente etiamnum Davide e facris litteris tradit alibi idem Auctor Antiq. l. VI. c. IX. p. 187. eum nempe delectum apud Saulum, ψάλλειν καὶ ᾄδειν ὕμνους. Hymni autem quandoque cum faltatione, unde χορικὴ ἀοιδὴ, *hymnus* in Apollinem dictus, Apollon. Rhod. l. II. vf. 716. & cujusmodi fequens Hymnus Callimachi, in eundem Deum, ut liquet e vf. 7. Cani vero confueverant iidem hymni, non ad lyram, fed ad tibiam, fecundum Schol. Eurip. Phoen. vf. 1036. a quibus rurfus abit Proc us in Creftomath. qui hymnos proinde

ad lyram, προσῳδία vero ad tibiam ſcribit decantata. Adde; quod primi etiam & antiquiſſimi inter illos Ὑμνῳδοὺς agones fuerint, ac victoribus praemia conſtituta, ut liquet ex Pauſania l. IX. p. 620.

Vſ. 2. ἀεὶ μέγαν] Ad diſcrimen nempe, non ſolum Perſarum antea aut Parthorum dein Regis, qui quamquam Μέγας vulgo dictus, non erat tamen ἀεὶ Μέγας, ſed Ptolemaeorum etiam, ſub quibus vixit Callimachus, & ſicut de Ptolemaeo Evergete Monumentum Adulitanum ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ. Quam appellationem, omiſſo etiam Ptolemaei nomine, patri ejus Philadelpho, in cujus laudes in hoc ipſo hymno alioquin excurrit Callimachus, largitur Demetrius Phalereus apud Joſephum Antiq. l. XII. c. II. p. 391. Βασιλεῖ Μεγάλῳ, ὤφθη Δημητρίῳ· ut eundem hiſce Ptolemaeis familiarem agnoſcere continuo liceat. Dicti vero, praeter Jovem, alii quoque Dii MAGNI, ſicut Cabiri Samothracum &c. Immo MAXIMI quoque ſeu ΜΕΓΙΣΤΟΙ· de quibus, praeter auctores, obviae paſſim antiquae Inſcriptiones, & quo nomine ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Serapis, Deus Ponticus, appellatus in veteri nummo Odeſſi, urbis itidem Ponticae.

Ibid. αἰὲν ἄνακτα] Hinc de *aeterno* Jovis *imperio* Sophocles Oedip. Tyr. vſ. 924.

> Ζεῦ πάντ' ΑΝΑΣΣΩΝ, μὴ λάθῃ
> Σὲ τάν τε σὰν ἀθάνατον ΑΙΕΝ ΑΡΧΑΝ.
> *Juppiter omnia REGENS, ne haec lateant*
> *Te tuumque immortale SEMPER IMPERIUM.*

Aeſchylo autem idem dictus Ζεὺς αἰῶνος κρέων ἀπαύστου, *Juppiter infiniti ſaeculi dominus*, Suppl. vſ. 583. alibi Jovi nihil deſtinatum πλὴν ΑΕΙ ΚΡΑΤΕΙΝ, *quam SEMPER IMPERARE*, Prom. vſ. 518. ac inde invocatus idem a choro Danaidum, Suppl. vſ. 532. Ἄναξ ἀνάκτων &c. *Rex regum.* Unde per eundem etiam Jovem Ἄνακτα juraſſe olim Athenienſes liquet ex Demoſthene adv. Lacritum p. 597. edit. Baſil. Μὰ τὸν ΔΙΑ τὸν ΑΝΑΚΤΑ καὶ τοὺς Θεοὺς ἅπαντας. Ἄναξ autem juxta Schol. Euripidis Hippol. vſ. 88. proprie σωτὴρ, καταχρηστικῶς autem δεσπότης. Quem locum, quod obiter addo, a me pridem in Diſſ. de Praeſt. Num. p. 382. indicatum, adtulit nuper, uti alia ibidem ea de re obſervata, vir eruditiſſimus in Variis Sacris. Conjunguntur autem quandoque, quod notandum, Ἄναξ Βασιλεὺς, ſicut ab Aeſchyl. Perſ. vſ. 5. aut vero Δέσποτ' Ἄναξ, ut ab Ariſtophane de Pace p. 630.

Vſ. 3. δικασπόλον Οὐρανίδῃσι] A quo proinde *Jove* Reges ipſi δικασπόλοι *jura & leges hauſiſſe*, ab Homero pridem dicti, Iliad. A. vſ. 238. δικασπόλοι, οἵτε θέμιστας πρὸς Διὸς εἰρύαται. Sic de Rege Alcinoo Apollonius Rhod. l. IV. vſ. 1178. Σκῆπτρον ἔχεν χρυσοῖο δικασπόλον; ac de Eumenidibus in Orphicis, δικασπόλοι αἰὲν ἴσαι; alibi in Argonauticis eidem Auctori tributis de Chirone vſ. 379.

Os

Ὅς ῥα δικασπολίῃ μέλεται, *qui quidem juri dicendo dat operam.* Juppiter vero ipse hic dicitur δικασπόλος; apud Aeschylum autem praeclare, non jura dans solum, sed juris omnis fons, παρ' ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἔχων, *apud semetipsum jus habens*, Prom. vs. 186. Unde scite eam in rem Plutarchus de eodem Jove, ceu summo Deo, ad Princip. inerudit. p. 781. ὁ μὲν ΖΕΥΣ οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' ΑΥΤΟΣ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣ ἐστί. *Non profecto Jovi Justitia adsidet, sed IPSE JUSTITIA est & FAS.* Hinc ut verum utique & incorruptum Δικασπόλον decet, dictus idem a laudato modo Tragico, Suppl. vs. 408.

νέμων εἰκότως
Ἄδικα μὲν κακοῖς, ὅσια δ' ἐννόμοις.
rependens merito
Prava quidem pravis, sancta autem sanctis.

Ac praeterea Ζεὺς Νεμέτωρ ab eodem dictus Sept. Theb. vs. 490. Quamquam alibi intuitu gravis poenae, qua Jovis jussu plectebatur Prometheus, eundem ut *novis & iniquis legibus regnantem* redarguat Chorus in cognomine Dramate vs. 150.

Νεοχμοῖς δὲ νόμοις Ζεὺς ἀθέσμως κρατύνει.

Vs. 4. Δικταῖον] Jovem in Creta natum, praeter Poëtarum ea de re fabulas, innuunt adhuc veteres nummi, in quibus idem ΖΕΥΣ ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ, aut ΚΡΗΤΑΙΟΣ etiam, & de quibus nos alibi, dicitur. An vero in *Dictaeo* monte, an *Idaeo* id contigerit, ambigunt auctores, & ipse qui *Idaei* mox eam in rem meminit Callimachus. Id vero ita conciliant Aratus vs. 33. & Graeci ad eum Critici, ut natum in *Dictaeo* monte Jovem tradant, educatum vero in *Idaeo* antro; quamquam aliter ea de re Hesiodus; qui in Λύκτῳ monte natum, educatum vero in Αἰγαίῳ memorat, ac unde Aratum explicandum ac emendandum etiam monuit ad eundem ὁ πάνυ.

Ibid. ἢ Λυκαῖον] De *Jove* haec dicuntur, qui a multis in *Creta*, ab aliis in *Arcadia* natus ferebatur; quum tamen e tribus illis, qui *Jovis* nomine appellati, duos primos *natos in Arcadia* tradiderint veteres Theologi, ut ait Cicero de Natura Deor. l. III. c. XXI. De Jovis caeteroquin γενεθλίοις in Arcadia & educatione in parte montis Lycaei, videndus Pausanias Arcad. p. 513. & 517. qui speluncam Rheae, ubi Jovem peperit, spectari in montis jugo tradit, quo solis feminis sacra Deae facientibus fas sit ingredi. Inde, eodem teste, ἱερὰ κορυφὴ dicta montis illius summitas, ubi educatum Jovem censent Arcades, ac templum ibi Διὸς Λυκαίου hominibus inaccessum: Jovis autem ara in superiori vertice, ubi occultis sacris colebatur; Ibid. p. 518.

Vs. 6. ἐν Ἰδαίοισιν] De *Ida* in Creta, non altero in Phrygia monte, intelligit hic Poëta, ut vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici, lib. III. vs. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Jovis natalibus, prout

prout id tradit Demetrius Scepsius. Adde, quod Ἰδαίου Διὸς aram a Mida in Phrygia exstructam tradit Plutarch. in Parallel. & ad quam respicit Aeschylus in Niobe apud Strabonem l. XII. p. 580.

Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ
Διὸς Πατρῴου βωμός ἐστι.

Quibus in Idaea rupe Paterni Jovis ara est.

Occurrunt vero Titi & Domitiani nummi, in quibus ΔΙΟΣ ΙΔΑΙΟΥ cum aquila; qui tamen de Cretensi Jove debent intelligi; & firmare videtur, quod foedus inter Cretenses & Apolloniatas jure jurando sancitum fuerit, πρὸς τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polybio in Excerp. Valef. p. 133.

Vf. 7. ἐν Ἀρκαδίῃ] Verum praeter *Cretam* & *Arcadiam*, Boeotia etiam, ac in ea *Thebae*, natales & incunabula Jovis sibi vindicarunt, ut liquet e Tzetz. ad Lycophr. p. 178. & 179. Item Messenii apud Pausaniam l. IV. p. 278. & *Aegienses* Achaiae juxta Strabonem l. VIII. p. 387. & qua de re nos alibi ad insignem horum Aegiensium nummum; item *Aetolica Olenos*, de qua Statius, *quae Jove provocat Idam Olenus*, Theb. IV. vf. 104. quod male ibi interpretes ad *Olenum Arcadicam*, sicut alibi docemus, referunt.

Vf. 8. Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται] Praeter ea quae de hoc Epimenidis dicto e Scholiaste, ac Paroemiographis, & D. Pauli interpretibus peti possunt, addo, quod Ptolemaeus Hephaestio Bibl. Photii p. 483. illud ad Medeam referat, indignatam, quod in certamine pulcritudinis cum Thetide, huic Idomeneus Cretensis, cui alia de caussa hujus dicti originem tribuunt hic ad Callimachum Scholia, victoriam adjudicasset. Inde autem non Κρητίζειν solum, ac prov. πρὸς Κρῆτα Κρητίζειν, sicut πρὸς Κάρα Καρίζειν, sed Κρητισμὸς eodem sensu, seu Κρητισμῷ χρήσασθαι dictum, pro *fallere* aut *fallaci arte uti*; quorum utrumque usurpat Plutarchus in Aemilio. Quamquam dicendi, ac proinde fallendi jactabundii artifices, Cretam adire a Cretensi legislatore fuerint prohibiti, ac inde ejus exemplo Spartae id quoque a Lycurgo cautum, tradat Sex. Empiricus adv. Mathem. p. 68.

Ibid. τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο] Hinc de Jove Luciani jocus de Sacrificiis p. 355. T. I. ed. Salm. παρὰ Κρησὶ τεθαμμένος, *apud Cretenses sepultus*, qui paullo ante de iisdem dixerat, eos non natum solum & educatum apud se Jovem, *sed & sepulcrum ejus ostendere*, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσιν. Citatur vero hic Callimachi locus a Clemente Protrept. p. 24. ubi deliria gentilium de Diis inde redarguit. Unde illud Tertulliani Apolog. cap. XII. *solet in insula aliqua Deus vester aut nasci, aut mori.* cap. XIV. & *Jovis mortui testamentum recitatur*; & cap. XXV. *nonne omni Capitolio* TUMULUM *illum suum praeposuisset*, nempe Juppiter. Ipsa vero sepulchri illius inscriptio, qua Pythagoras antrum Idaeum ingressus ei parentavit, legitur apud

apud Cyrillum adv. Julian. l. x. Id vero ut Aegyptiis proprium in iis fugillat Maximus Tyrius Diss. xxxviii. apud quos, ut ait, Deus moritur & lugetur: additque, καὶ δείκνυται παρ' αὐτοῖς ἱερὸν Θεοῦ, καὶ ΤΑΦΟΣ ΘΕΟΥ, *ostenditur etiam apud eos templum Dei & SEPULCRHUM DEI.* p. 342. Apud Philostratum autem Soph. l. ii. p. 565. Antiochus Sophista optime pro Cretensibus peroraffe dicitur, ob sepulcrum Jovis accusatis. Qua de re cum Callimacho Lucanus l. viii. ultimo versu:

Tam mendax, Magni tumulo quam Creta Tonantis.

Adde Sibyllae ea de re versum apud Lactantium Instit. Divin. l. i. c. xi.

Ὧν Κρήτη καύχημα τάφους ἡ δύσμορος ἴσχει.
Quorum (Deorum) *Creta jactantiam sepulcrum misera habet.*

Audiendus vero hic Cicero, non solum, ubi de hoc Cretensi Jove Saturni filio idem tradit, *cujus in insula illa sepulcrum ostenditur*, de Natur. Deor. l. iii. c. xxi. sed etiam alibi in eodem opere, l. i. c. xlii. ubi similia de Jove aliisque Diis dicta redarguit: *Ab Evemero autem & mortes & SEPULTURAE demonstrantur DEORUM. Utrum igitur hic confirmasse Religionem videtur, an penitus totam sustulisse?*

Vf. 9. οὐ θάνες] Unde etiam constare apud omnes, Deum esse mortis expertem & ἀθάνατον, tradit in Phoedone Socrates p. 106. T. i. ed. H. Steph. Quamquam non Juppiter solus, sed reliqui etiam Dii Ἀθάνατοι & *Immortales* passim fuerint dicti; ac inde etiam ἄνοσοι & ἀγήρω, *morborum & senii expertes*, a Plutarcho de Superstit. p. 162. quod alioquin ἀγήρων καὶ ἄνοσον de *mundo* seu *universo* a Deo condito dixit Plato in Timaeo p. 34. Tom. III. ed. H. Steph. Immo quod de Diis in genere jam ante dixerat Sophocles Oedip. Col. vf. 634.

μόνοις οὐ γίνε(ται)
Θεοῖς τὸ γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτέ.
Solis non contigit Diis senectus, neque mori unquam.

Idem vero Plutarchus alibi, nec mortuum nec natum etiam Deum statuendum agnoscit: Φθαρτὸν δὲ καὶ γεννητὸν οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διανοεῖται θεὸν, *interitui obnoxium & genitum nemo fere cogitat esse Deum*, de Stoicor. Repugn. p. 1051. Quomodo etiam Xenophanes dixisse fertur, teste Tullio Academic. lib. iv. c. xxxviii. *Deum neque natum usquam & sempiternum.*

Ibid. ἐσσὶ γὰρ αἰεὶ] Nempe qui fine, non qui principio caret: ejus enim Γενέθλια & cunas mox refert; ac proinde quo sensu etiam a vatum Patre, unde haec & tot alia hausit Callimachus, dictum haud semel, Θεοὶ αἰὲν ἐόντες, *Dii semper existentes.* Iliad. Α. vf. 290. & 494. ac alibi. Quamquam neque ex iisdem Jup-

 piter

piter qui fine caret, juxta illud Sophoclis apud Clementem Stromat. l. v. p. 609.

—— κ' οὗτος ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν.

Nam & ille finem habet, sicut etiam principium.

Aliter autem Plato, dum supremum Deum Ὄντα ἀεὶ, *revera semper existentem*, vel qui ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει, aut ὃ ἐστὶ τὸ ὄν, *qui similiter semper se habet*, aut *qui est illud, quod existit*, vocat in Phaedro ac in Timaeo. Aliter etiam, uti vidimus, Xenophanes & Plutarchus: quorum iste ἀϊδίων & ἀγεννήτων θεῶν, *sempiternorum & ingenitorum* etiam meminit in Pelopida p. 286. ac Vellejus insuper apud Ciceronem de Natur. Deor. l. I. c. x. ubi explosa Anaximandri, quam ibidem refert, sententia, qui *nativos esse Deos longis intervallis orientes occidentesque* statuerat, addit, sed *nos Deum nisi sempiternum intelligere qui possumus?* h. e. principii non minus, quam finis expertem. Unde idem postea Anaximenem, Deum *genitum* quidem sed *infinitum* adfirmantem, inde inter alia refellit, *quasi non omne, quod ortum sit, mortalitatem consequatur.*

Vs. 10. Ῥείη τίκτε] Ab Aristide, missis hic Poëtarum fabulis, dicitur Juppiter, sui ipsius creator, πρῶτος ἐποίησε αὐτὸς ἑαυτὸν, Hymn. in Jov. p. 5. & pridem ante ab Aeschylo *a se ipso Rex*, αὐτόχειρ ἄναξ, Suppl. vs. 600.

Vs. 12. οὐδέ τι μιν κεχρ. Εἰλειθυίης] Dictamno tamen coronari solitam Εἰλείθυιαν, ob praestitam in hoc puerperio Rheae operam, tradunt Arati Scholia ad vs. 33. Alioquin Lucinae officium praestitit ipse Apollo in partu Creusae a se compressae, quam *sine dolore fecit parere*, Ἄνοσον λοχεύειν, ut tradit Euripides in Ione nato ex eo partu vs. 1597. *Lucinae* vero hujus seu Εἰλειθυίας simulacra adhuc in antiquis Aegiensium nummis prostant, capite ad pedes velato, juxta Pausaniae ea de re narrationem Achaic. p. 443. Quamquam idem alibi in Atticis p. 81. dixerat, solos omnium Athenienses ad imos pedes Lucinam velare. Εἰλείθυια vero Juno Argiva, juxta Hesychium: Εἰλείθυιαι autem numero plurium, quales μογοστόκοι Εἰλείθυιαι apud Homerum Il. Λ. vs. 270. *Lucinae* illius Junonis filiae seu obstetrices, & ad quas proinde respicit Aelian. H. Anim. l. x. c. 47. ubi Ichneumonas sacros esse dicit Λητοῦς καὶ Εἰλειθυιῶν. Mitto alium hujus vocis εἰλειθυιῶν usum, a vatibus usurpatum, de *Lucinis*, seu germine ex abiete aliisque id genus arboribus prodeunte, juxta Theophrastum H. Pl. l. v. c. x. p. 117. ac rursus de C. Pl. l. v. c. iv. p. 328.

Vs. 13. ἐνὶ γυνὴ] Pausanias in Arcadicis p. 513. tradit in cacumine montis Lycaei in Arcadia, speluncam esse, quam nullis adire fas sit, nisi Rheae, quae Jovem ibi peperit, sacerdotibus feminis, γυναιξὶ μόναις ἱεραῖς τῆς Θεοῦ.

Vs. 14. Ὠγύγιον] Vox ea passim pro *veteri* ab antiquis Poëtis usurpatur. Unde Ὠγύγιον σκῆπτρον in *Alis Simmiae*; & *Thebae*

Ὠγύγιαι.

Ὠγύγιαι Aeschyl. Perf. vf. 37. aut Θήβη Ὠγυγίη Apoll. Rhod. l. III. vf. 1177. praeter unam e feptem illius urbis portis ita dictam; & Ὠγυγίαι *Athenae*, eidem Aefchyl. Perf. vf. 979. & *Tyrus* Ὠγυγίη Dion. Perieg. vf. 911. aut Ὤγυγος Λάδων, eidem vf. 417. Arcadiae fluvius, cujus mox meminit Callimachus, & Ὠγύγιος μῦθος Nicandr. Ther. p. 24. aut denique Ὤγυγος Νόμος dictus in Orphicis Hymno in eundem Νόμον. Notat autem Tzetz. ad illud Lycophronis p. 180. de Thebanis Ὠγύγου σπαρτὸς λεὼς, dictum Ὤγυγον antiquum Thebanorum Regem, de quo etiam Paufan. l. IX. p. 548. a quo omne ἀρχαῖον vocatum fit ὠγύγιον. Ὁ πάνυ autem de Hellenift. p. 419. Ὠγυγίαν dictam putat a Phoenicibus *Boeotiam*, pro ἀβαυδίαν, a *calamo tibiali*; quod ego tamen, ut verum fatear, minus probo; fed qua de re alibi.

Ibid. λεχώϊον] Λέχος nempe cum pro *nuptiis*, ut Sophocl. Trachin. vf. 164. εἶπε μὲν λέχους ὅ, τι &c. *ftatuit quid nuptiarum caufa* &c. tum pro *lecto nuptiali* dictum a Mofcho Idyll. II. vf. 160.

Λῦσε δέ οἱ μίτρην, καὶ οἱ λέχος ἤρτυον Ὧραι

Solvit autem ei mitram, & lectum ei parabant Horae.

Hinc de cubili aut *lecto puerperae* itidem ufurpatum, ut apud Apollonium l. II. vf. 1014. de Tibarenis; qui, ubi pepererant eorum uxores, ipfi in *puerperio cubabant*, ἐνὶ λεχέεσσι πεσόντες. Unde etiam λέχη, quod praeterea obfervo, de *nidis avium* apud Aefchylum Sept. Theb. vf. 298. & de *cubilibus vulturum* dicuntur ab eodem, Agam. vf. 50. Immo hinc Jovis λεχεάτου ara apud Aliphereníes Arcadas, ὅτι ἐνταῦθα τὴν Ἀθηνᾶν τεκόντος, tanquam ibi *Minervam parientis*, tefte Paufan. l. VIII. p. 447. Sic λεχὼ Hefychio, *quae recens peperit*, προσφάτως τετοκυῖα; fed ubi omnino λεχωῒς legi debet: quod vel docebit nofter Callimachus; qui λεχωΐδας *puerperas* haud femel memorat; ut H. in Dian. vf. 127. & H. in Del. vf. 56. & 124. Unde etiam λεχώϊον dictum, ut hoc loco, ipfum *puerperium*; ficut λοετρὰ λεχώϊα, apud Apollonium l. II. vf. 1016. *puerperii lavacra*; immo unde *dona puerperae data*, λεχώϊα δῶρα a Diofcoride dicuntur Anthol. l. III. c. XII. Ep. 2. Pro λεχώϊον alias λόχιον, ut ἐν τῷ λοχίῳ, *in puerperio*, apud Hippocratem de Natur. Muliebr. cap. V. ac inde λοχεῖα *puerperarum purgamenta*, & λοχεύειν aut λοχεύεσθαι tam de *partu mulierum*, ficut praeter alios ab Aefchylo in Niobe apud Hephaeftion. p. 3. quam de *foetura pecorum*, ut a Senioribus Gen. XXXI. 13. Qua ratione etiam λόχευμα, non de *partu* folum aut foetura *animalium*, fed de *plantis* ufurpatur ab Aefchylo Agam. vf. 1401. εἰ σπορητὸς κάλυκος ἐν λοχεύμασιν, *fi feminalis flos caliculae in puerperio*, feu dum in *calicula germinat*, quod ἄνθος καλυκῶδες dicit Theophraftus H. Pl. l. III. c. X. p. 55. Alias de partu Latonae, Euripides in Ione vf. 921.

Ἔνθα λοχεύματα σεμν᾽ ἐλοχεύσατο, *ubi partu venerando peperit.*

Vf. 17. λύματα] Sic de hoc partu Rheae Paufan. l. VIII. p. 521. τὰ καθάρματα ἐς τοῦτον ἐκβάλλουσι τὸν ποταμὸν (dictum ibi

λύματα) ὠνόμαζον ᾗ ἄρα οἱ Ἀχαιοὶ αὐτὰ λύματα, *purgamina in eum abjecerunt fluvium, ea autem Achivi vocant* λύματα. Idem autem dixerat, ablutum recens natum Jovem in fluvio, Γερτυνη appellato, & Λουσίῳ. Dicta vero, quod obiter noto, Alexandris φυλακτικὰ, τὰ ἐκθαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν, notante id Damascio in vita Isidori apud Photium Biblioth. p. 1038. & quae totidem verbis apud Suidam itidem leguntur. Λύματα caeteroquin appellatae quaevis *sordes*, a quibus quis erat purgandus; unde Ajax de se apud Sophoclem post foedam pecorum stragem, Ajac. 667. ὡς ἂν λύμαθ' ἁγνίσας ἐμὰ, *ut mea inquinamenta abluens*; & de *piamentis* in mare projectis, ubi quis in mari mortuus, Euripid. Helen. vs. 1287. λύματ' ἐκβάλλη κλυδων: quandoque etiam pro *damnis* seu *detrimentis* quibusvis, ut apud Aeschyl. Prom. vs. 691. δύσοιστα πήματα, λύματα. ubi Schol. βλάβας, φθορὰς; aut pro *sordibus* quibuscunque, sicut infra H. in Apoll. vs. 109.

Ibid. χυτλώσαιτο] Non opus hic cum Vulcanio ὕστερον πρότερον quaerere, ideo quod Hesychius explicet, χυτλῶσαι, ἀλεῖψαι μετὰ τὸ λοῦσαι, *ungere post lotionem*. Sumitur enim haec vox etiam de sola *ablutione*, ut hoc loco, sicut de Minerva statim post Jovis partum abluta, Apollonius Rhod. l. IV. vs. 1311. Τρίτωνος ἐφ' ὕδασι χυτλώσαντο, *Tritonis abluunt laticibus*. Hinc χύτλα etiam pro *lavacris* seu ἀσαμίνθοις apud Lycophron. p. 169. Alioquin non pro recens natorum aut puerperarum purgatione, sed pro mortuorum inferiis dicta ab Orpheo, Argon. vs. 32. & Apollon. Rhod. l. I. vs. 107. Quamquam χυτλῶσαι vulgo de *lotione in oleo ex aqua mixto* apud veteres dictum, praeter Grammaticos notet Galen. de Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. XXV. ὅπερ ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ χυτλοῦν. Unde χύτλα etiam dicta apud Hesychium de divinationis specie, quae fiebat per aquam & oleum.

Ibid. χρῶτα λοέσσαι] Quod solitae olim matres: unde Creusa apud Euripidem dolet se officia recens e se nato Ioni praestare non potuisse, non lactis ex uberibus nutrimentum, & quod addit, οὐδὲ λουτρὰ χεροῖν, *neque lavacra manuum*, Ion. vs. 1493. Idem de λοετροῖς λεχωΐοις, seu *puerperarum lavacris* in Peneo fluvio saepe ablutis, Callimachus infra Hym. in Del. vs. 124. λουσαμένας ἀπ' ἐμεῖο λεχωΐδας, *ablutas a me puerperas*. Χρὼς autem Ionibus, notante id ad Hippocratem II. lib. de Fractur. Galeno, quicquid in corpore carnosum; unde pro toto *corpore* vulgo apud eundem Hippocratem, & ante apud Homerum sumitur. Hinc Hesychius, χρὼς ζῶν, σῶμα ζῶν, corrupte, quod observo, pro χρὼς ζῶν, σῶμα ζῶν, quae est Glossa verborum LXX. Levit. XIII. 14. χρὼς ζῶν, *caro vivens*. h. e. *corpus*. & in eod. cap. vs. 2. ἐν δέρματι χρωτὸς, ceu *in cute carnis*, juxta textum Hebraeum, & versiones antiquas.

Vs. 19. λευκότατος ποταμῶν] Sic λευκὸν ὕδωρ, *aqua limpida*, Aeschyl.

Aeschyl. Suppl. vs. 24. Hinc hujus Erimanthi Arcadiae fluvii, sicut & aliorum fluminum, simulacra ex albo lapide, solius Nili e nigro fieri solita, juxta Pausan. l. VIII. p. 493. De Ladone vero, cujus hic meminit etiam Callimachus, ut pulcritudine nulli Graecorum aut Barbarorum fluviorum cedente, idem Pausan. p. 496.

Ibid. ἄβροχος] Athen. l. II. p. 53. λυπεῖ δὲ ἧττον τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν, καὶ τὰ βεβρεγμένα τῶν ἀβρόχων, *nocent minus recentes, quam siccae, aqua maceratae, quam aridae.* ubi distingui liquet ξηρὰ & ἄβροχα, *sicca* & *arida.* Unde si hoc attendatur, melius hic Interpres *arida* vertisset, quam *sicca*; quae tamen promiscue alibi sumi constat. Hinc autem, quod vidit jam ad hunc locum Vulcanius, dicta olim Arcadia Ἀπία & Ἀζηνὶς, notante id ad Dionysium Eustathio; haud aliter, quod addo, ac Argivorum regio, appellata prius ἀσώδης, ut apud Aeschyl. Suppl. vs. 32. & ξηρὰ Aristotel. Meteorol. l. I. c. XIV. Homerus proinde vocat πολυδίψιον Ἄργος, Iliad. Δ. vs. 173. ac inde Euripides Alcest. vs. 561. Ἄργους διψίαν χθόνα, *Argorum siticulosum solum.* Quomodo *terra arida* seu ἄβροχος, sicut hoc loco Arcadia, a LXX. redditur γῆ διψῶσα. Esa. LIII. vs. 2. aut Libya itidem διψηρὰ a Synesio dicitur Epist. LXVII. p. 208. Hinc ἀβροχίας voce de *siccitate terræ* usus Menander in rebus Tyriorum apud Josephum Ἀρχ. l. VIII. p. 286. ἀβροχία τ' ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, *sub eo,* Ithobalo nempe Tyriorum Rege, *siccitas* seu *imbrium penuria fuit.*

Vs. 20. ἔνυδρος] Hinc Arcadia maxime ὑλώδης seu *paludosa*, neque in montibus solum, sed planis etiam locis dicitur à Philostrato in Vit. Apoll. l. VIII. c. III. p. 401. ac pascuis eadem regio omnis generis frequens, ab eodem aliisque traditur.

Vs. 21. ἐλύσατο μίτρην] Latona apud Pausaniam l. I. p. 59. in Attica non peperisse quidem dicitur, sed instante partu zonam ibi solvisse, unde Ζωστὴρ locus sit appellatus: λύσασθαι δὲ τὴν ζώνην ὡς τεξομένην, καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα. Quum autem non parturientes solum, sed διαπαρθενευομένας, zonam seu μίτρην, ut notum, solvere dicerentur, hinc μίτρη de *virginitate* etiam dicta, ut apud Apoll. Rhod. l. IV. vs. 1204. ἔτι μοι μίτρη μένει. Quamquam rursus ἄμιτροι Callimacho dictae H. in Dianam vs. 14. & 61. virgines nempe novennes, quibus nullus adhuc μίτρης illius παρθενίης, seu *zonae*, dictae itidem Catullo *virgineae*, usus erat, & quibus nubiles demum cingi olim solitae. Appellantur vero ejusmodi *virginales* μίτραι ab Euripide Alcest. vs. 175. παρθένεια κορεύματα; in veteri autem Meleagri Epigrammate Anth. l. III. c. XII. Ep. 5. παρθενίης ἅμματα; & de quibus tam pelliceis aut lanatis, quam aereis, earumque apud veteres usu, videri potest vir longe doctissimus Is. Vossius ad Catullum. Veneri autem eaedem dicari solitae, ut e Theocrito liquet Idyl. ιζ. vs. 55. ac praeterea ex hujus Callimachi

Epigrammate, ſed corrupto, quod legitur in editione Pariſienſi eruditiſſimae Daceriae, p. 144. & de quo ſuo loco. Solutae autem parturientium, qualis hoc loco, μίτραι, Dianae vulgo ſacratae, quae Λυσιζώνος etiam inde dicta, & eo nomine Athenis culta; quod docent eruditi ad Apollonium Critici ad lib 1. vſ. 287. Eadem nempe quae *Lucina* ſeu Εἰλείθυια Λυσίζωνος itidem a Theocrito dicitur, Id. ιζ. vſ. 60. & jam ante in primo hymno in Orphicis.

Vſ. 22. Σαρωνίδας] Σαρωνίδες hic juxta Schol. *quercus*, quae corticem habent hiantem & convolutum, apud Heſychium autem *hiantes prae ſenio*, αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνυῖαι δρύες; & quae annoſae quercus γεράνδρυες alibi apud eundem dictae, Γεράνδρυες, αἱ παλαιαὶ δρύες, καὶ τὰ παλαιὰ δένδρα γεράνδρυα. Quam poſtremam vocem Γεράνδρυον de quavis arbore annoſa vel effoeta uſurpat Theophraſtus H. Pl. lib. I. c. VIII. p. 86. ὅταν ᾖ γεράνδρυον, ὅλως κόπτουσιν, *quum arbor annoſa eſt, eam totam decidunt*; ac pro effoeto arboris ſtipite Apollonius Argon. l. I. vſ. 1118. πρέμνον γεράνδρυον; & Julianus Imp. Epiſt. XXVII. ad Liban. p. 158. καὶ ἦν ἐν ταύτοις οὐδὲν γεράνδρυον οὐδὲ σαπρὸν, *& in his nulla erat arbor annoſa, nulla putris.* Immo de quercu fatidica Γεράνδρυον a Clemente dictum in Protrept. p. 9. Mitto quod Σαρωνίδες de *annoſis quercubus* a Sinu Saronico, ad quem Troezen, Σαρωνὶς etiam juxta Stephanum dicta, & Epidaurus, ubi magnus foret earum proventus, dici quoque potuerint, ſeu quercus e genere αἰγιαλῶν, ſicut eas in Ἰδαίας & αἰγιαλίας, *Idaeas*, ſeu quae in monte Ida, & *maritimas*, diſtinguere novi Theophraſtum H. Pl. l. III. c. X. p. 52. ac αἰγιαλίαν quidem *lignum* etiam *validius*, ac proinde quod magis annoſum evaderet, ab eodem ſtatui. Σαρωνίδες itaque id genus *quercus*, haud aliter ac plurimae olim plantae a locis, ubi proveniunt, denominatae, ſicut *malus Medica* aut *Perſica*; *laurus Alexandrina*; τὸ Εὐβοϊκὸν de *nucibus* ſeu *caſtaneis*, apud Theophr. H. Pl. lib. I. c. XVIII. p. 20. aut Σαρδιαναὶ βάλανοι etiam de *caſtaneis*, apud Dioſcoridem lib. V. c. CXLIV. & Athen. l. II. p. 53. aut alibi apud Theophr. Ἡρακλεωτικὰ κάρυα, de *nuce avellana*, H. Pl. l. III. c. VI. p. 44. & quae plura id genus. Nempe ſicuti viciſſim varia loca a plantis, quae ibi feraces eſſent, conſtat appellata, ut Πιτυοῦσσα, Κερασοῦς, Κοτινοῦσσα, aliaque haud pauca, & qua de re alibi dudum egimus. Unde etiam Babylonia, quod ſalicibus abundaret, ut liquet e Pſalm. CXXXVII. 2. *Vallis ſalicum* juxta Hebraeorum Magiſtros ab Eſaia dicitur c. XV. vſ. 7. ſicuti id monuit ὁ πάνυ Bochartus Phaleg. l. I. c. VIII. Hinc in Creta dicti etiam a *quercu* Δρυῖται, quorum meminit Theophr. de Cauſ. Pl. l. V. c. 2. p. 199. & Epirus olim *quercuum* praeſtantia celebrata, ut ex eodem auctore liquet H. Pl. l. II. c. III. 28. Adde quod varia fuerint indita *quercubus*, pro varia earum indole, nomina: qua de re etiam videri poteſt Pauſanias lib. VIII. p. 475. Immo, quod ferme exci-

exciderat, quam in rem audiendus hic Plinius, qui *Saronicum* ſinum, a quercubus, quibus utique erat circundatus, & quae σαρωνίδες Graecis antiquitus fuerint dictae, denominatum tradidit l. IV. c. V. §. IX. *Sinus SARONICUS olim QUERNO nemore redimitus, unde nomen, ita Graecia antiquitus appellante QUERCUM.* Quamquam enim ibi non σαρωνίδας dictas *quercus*, ab eodem loco, ſed a quercubus dictum locum ſeu ſinum *Saronicum* dicat Plinius, inde tamen abunde liquet, cum abundaſſe quercubus circumjacentibus eundem ſinum, quod ſola ductus vocis conjectura primo fueram auguratus; tum praeterea nihil obſtare, immo videri omnino probabilius, ut juxta aliarum arborum ſeu plantarum adducta modo exempla, *quercus* ipſae ab eodem loco, ubi erant adeo frequentes, ſint a Graecis σαρωνίδες appellatae. Idque eo magis ſtatuendum, quod aliunde a Graecis auctoribus dicti illius maris *Saronici* nomenclatio, nempe a quodam *Sarone* venatore ſeu Troezeniorum Rege, qui ſe in mare illud, inde ab eo dictum, praecipitem dederit, arceſſatur; ac unde ipſa Troezen, quae ad illud mare ſita, dicta quoque *Saronia*; & *Saronidis* Dianae ibidem Aedes, Lucus, ac Feſtum, ſed qua de re infra ad Hym. in Del. vſ. 42. ubi Σαρωνικοῦ κόλπου, *Saronici ſinus*, fit mentio, agendi erit locus. Sed haec obiter, ac ut liberum lectori ea de re, prout decet, judicium relinquamus; quum caeteroquin prior explicatio veterum Grammaticorum teſtimoniis, prout dixi, innitatur.

Ibid. ὑγρὸς Ἰάων] Ita etiam dicitur Dionyſ. Perieg. vſ. 416. ſic ὑγρὰ pro *mari* Ariſtoph. Veſp. p. 478. πολλὰ μὲν ἐν γῇ, πολλὰ δ' ἐφ' ὑγρᾷ, *multa quidem in terra, multa autem in mari*; & in Pace p. 632. ὑγρὸν πόντιον βάθος; idque ab Homero mutuati, a quo itidem de *mari* haud ſemel dicitur, ἐφ' ὑγρὴν, ut Il. K. vſ. 27. & alibi, ac inde etiam ab ipſo Callimacho inf. Epigr. XXIII. ἐν ὑγρῇ νεκρὸς, de eo qui *in mari mortuus*. Corrupte autem idem fluvii nomen Διάγων dicitur pro Ἰάων apud Pauſan. in Eliacis p. 385. quod jam ad eum vidit eruditiſſimus Sylburgius. Ἰάων alioquin ſeu Ἰάονες appellati a barbaris olim *Graeci*, ut ab Atoſſa Perſarum Regina, & dein a Perſicarum mulierum choro, haud ſemel apud Aeſchylum Perſ. vſ. 178. 564. ab Homero autem, quod pridem monuit Strabo, ac jam viderunt eruditi, Athenienſes.

Vſ. 25. κνώπεα] Eadem quae hic habent Scholia, notant quoque de hac voce Graeci ad Nicandrum Critici, ad Theriac. p. 7. Κνώπεα δὲ τὰ θηρία ἐν τῷ πέδῳ κινούμενα, οἷον κνώπιδά (non κνώπιδε) τινα ὄντα.

Vſ. 26. πολύστειον] De mari Nicander Alex. p. 160. Κῦμα πολυστειοῦς τέκεν ἅλμης. ubi Schol. πολυστειοῦς, στεῖαι γὰρ αἱ ψῆφοι τῆς θαλάσσης. Idem alibi de fluviis, ut hoc loco, ποταμοῖσι πολυστείοισι, circa finem Theriac. p. 68. Apud Heſychium, Στία, ψῆφος, οἱ δὲ στεῖας. ſicut legi ibidem debet. Στίας autem dici ψήφους, Sicyoniorum dialecto, notant eruditi ad Apollonium Critici lib. I.

 vſ. 1176.

vſ. 1176. a quibus praeterea idem hic Callimachi locus adducitur: Καλλίμαχος· πολύτιον τε μέτωπον.

Vſ. 27. ὕδωρ ὑπὸ ποσσὶν] Nempe ſeu in lacubus ſubterraneis, aut alioquin in terrae viſceribus, latere aquarum ſcaturigines, ac inde etiam fontium & fluminum ortus provenire exiſtimant: qua de re videndus Ariſtoteles Metereol. lib. I. c. XIII. & ad eum Olympiodorus. Unde illud Hippocratis, ut obſervo, quod *aquam terra plus minusve in ſe contineat*, ἔχει δὲ τὸ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ πλεῖον ἢ ἔλασσον, de Nat. Pueri cap. VIII. An vero ex nuda pluvialis aquae collectione oriantur eadem flumina, citra ullas id genus aquas ſubterraneas, quod ſtatuit edito ea de re libello vir magnus Iſ. Voſſius, non eſt hujus loci in id nunc anquirere.

Vſ. 29. Γαῖα φίλη] Eadem alioquin *Terra* cum ea, quae hic Terram compellat *Rhea*. Hinc invocatur Juppiter apud Aeſchylum Suppl. vſ. 908. Ὦ Βᾶ, Γᾶς παῖ Ζεῦ, *O Rex, Terrae fili Juppiter.* ubi Schol. ἡ αὐτὴ γὰρ Ῥέα καὶ Γῆ. Verum pro Rheae matre eadem Terra ab Heſiodo aliiſve, ut notum, ſtatuitur.

Ibid. τέκε καὶ σύ] De eadem Aeſchylus Choëph. vſ. 125. Καὶ Γαῖαν αὐτὴν, ἣ τὰ πάντα τίκτεται, *Et Terram ipſam, quae omnia parit.* Unde Παμμήτωρ etiam alibi ab eodem dicta, Prom. vſ. 90. & ſimiliter Πάντων Γενέτειρα alicubi ab Euripide apud Clementem. Quamquam rurſus fluvii, non Terrae, ſed Thetyos ſeu Maris *liberi* dicantur poſt Heſiodum Theog. vſ. 337. &c. ab eodem Tragico, Τηθύος τε παῖδες, Sept. Th. vſ. 317. Sicut in Orphicis de Oceano, Ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοί, *a quo omnes fluvii.* Haud aliter ac ab Eccleſiaſte I. vſ. 7. flumina a mari oriri, ac in idem relabi dicuntur; & quorum illud a nonnullis interpretibus ad occultos e mari per terram meatus, ab aliis vero ad vapores e mari eductos, ac dein in pluviam reſolutos, haud incommode refertur.

Ibid. τεαὶ δ' ὠδῖνες ἐλαφραί] Ideo nempe quod terra foeta ibi eſſet aquarum proventu, adhuc ſub ea, & quidem quod ante dixerat, ὑπὸ ποσσὶ latentium, quae etiam inde leni ac facili meatu educi ac ſalire vellent, ac unde ἀκυτόκιον eidem telluri auguratur hic Rhea. Adde, quod alioquin non primus eſſet ille Terrae partus, quae nempe praeter numeroſam illam, quae ei ab Heſiodo aliiſve adſcribitur, liberorum prolem jam alibi extra Arcadiam adhuc tum ἄδροχον, regiones tam vicinas quam remotas, ἐφύδρους, ſeu fluviis paſſim & lacubus irriguas fecerat. E puerperio autem praecipue eas laborare ac dolores perpeti tradit Hippocrates, quae primos partus experiuntur, de Natura Pueri cap. XI. alibi autem difficulter parere mulieres, ubi aquae durae, calidae, & frigidae, de Aëre Aquis & Locis cap. VII. Levior proinde futurus hic Terrae, quam Latonae infra H. in Del. vſ. 210. & ſeq. ubi ejus longi & graves in pariendo Apolline dolores enarrantur; aut vero Jovis apud Lucianum partus,

tus, quo armata Pallas ex ejus cerebro prodiit gravi nisu & adhibita etiam a Vulcano securis opera, aut ex ejusdem posthumo puerperio adhuc prae partus doloribus, quamquam jam mitigatis, decumbens ab eodem traditur, μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὠδίνων ἔχειν, Dial. de Diis Coelest. Ὠδῖνες autem non solum de *doloribus parturientium*, sed de *partu* ipsae dictae, ut ab Euripide in Ione vs. 45. λαθραῖον ὠδῖνα de *clandestino partu*, ac in veteri Epigr. Anth. l. I. c. XXXIII. Ep. IV. εὔστοχος ὠδῖς, Diana vero ipsa ibidem, Ὠδίνων ἐπίσκοπος, hoc est, Εἰλείθυια dicitur.

Vs. 31. πλῆξεν ὄρος σκήπτρῳ] Haustum id procul dubio e memoria similis patrati a Mose miraculi, de quo Exod. XVI. vs. 6. & quod Callimacho, Alexandrinae, ut fertur, Bibliothecae Praefecto, haud ignotum esse potuit ex Versione seniorum recenter in eadem reposita. Quod statui etiam potest de coaevo & Alexandrino itidem Poëta Apollonio, qui simile patratum ab eadem Rhea in Cyziceno solo miraculum refert l. I. vs. 1146. &c.

——— ἐπεὶ οὔτι παροίτερον ὕδατι ναῖεν
Δίνδυμον, ἀλλά σφιν τότ' ἀνέβραχε διψάδος αὔτως
Ἐκ κορυφῆς ἄλληκτον.
Cum enim nullo ante manasset latice Dindymus,
Illis tunc scaturiebat ex usquequaque arido cacumine indesinenter.

Adde hisce praeterea, quod de venante Atalanta tradit similiter Pausanias l. III. p. 209. ὡς ἠνιᾶτο ὑπὸ δίψης, παῖσαι τῇ λόγχῃ τὴν πέτραν, καὶ οὕτω ῥυῆναι τὸ ὕδωρ, *quum a venatione siti laboraret, & rupem illam venabulo percussisset, aquam ita emanasse.* Nisi quis haec φυσικῶς a doctissimo Poëta hoc loco, ab aliisque simili in re, dictum malit, quod fluvii vulgo oriantur e montibus, ut pridem monuit Aristoteles Meteorol. lib. I. c. XIII. qui omnium ferme ad Septentrionem fluminum fontes in montibus Hercyniis ibidem statuit. Cujus rei etiam caussa haud male ad majorem imbrium copiam, qui in montes cadunt, refertur. Adde, quod ipsa Rhea a Platone in Cratylo, sicut etiam Thetys & Saturnus, dicantur totidem ῥεύματα seu ὀχετοὶ τῶν νοητῶν πηγῶν, *rivi* seu *canales intelligibilium fontium.* Notat id etiam ad Platonem Proclus l. v. p. 318.

Vs. 32. χρόα φαιδρύνασα] Sic Orestis nutrix traditur apud Aeschylum Choëph. vs. 757. παιδὸς σπαργάνων φαιδρυντρία, *pueri fasciarum lotrix*, quod nempe φαιδρύνειν dicatur infantis cum *corpus*, ut hoc loco, tum *fascias*, ut ibi apud Tragicum, curare, ut sint nitidae. Sic φαιδρύνειν, *lavare*, *ungere*, ut de Jacobo post visionem ei supra lapidem quiescenti oblatam, φαιδρύνει δὲ τοὺς λίθους, dixit Josephus Antiq. l. I. c. XIX. p. 28. Unde φαιδρὸς de *veste nitida* & polita, Lucian. in Amor. καὶ φαιδρὰ μὲν ἐσθὴς, μέχρι ποδῶν τὴν τρυφὴν καθειμένη, *& nitida quidem vestis ad pedes usque delicate demissa*; aut sicut ibi legendum

 mallem,

mallem, *μέχρι ποδῶν παρυφὴν καθειμένη*, *ad pedes usque cum purpureis clavis demissa.* Id enim παρυφὴν notare, seu *clavos & limbos*; qui ad extimam vestis, ejusque talaris, oram vulgo adsuti, docet cum alibi Pollux, tum valde quidem apposite ad hunc Luciani locum, l. XIII. c. XIII. p. 338. αἱ μέντοι ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι, ΠΑΡΥΦΑΙ, (al. παρυφαὶ) καλεῖται, καὶ ἡ συμμετρία ΧΙΤΩΝ ἐστι ΠΟΔΗΡΗΣ, ἐς τε τοὺς ἀστραγάλους καθήκων. *Virgae autem seu limbi in tunicis purpurei*, ΠΑΡΥΦΑΙ seu *PRAETEXTA vocantur; Symmetria vero, TUNICA est talaris, AD TALOS USQUE demissa.* Ejusmodi autem παρυφὰς, de quibus consuli alioquin potest vir incomparabilis ad Vopiscum p. 405. in muliebri olim & delicatiorum virorum luxu apud Graecos exstitisse vel unus arguit de Tarentinis, quem observo, Athenaei locus, lib. XII. p. 532. Ἐφόρουν δὲ φασι καὶ ΠΑΡΥΦΗΝ διαφανῆ πάντες, οἷς νῦν ὁ τῶν ΓΥΝΑΙΚΩΝ ἁβρύνεται βίος. *PRAETEXTUM*, *inquit*, seu *Limbum PURPUREUM*, (παρυφὴν) *pellucidum gestabant omnes, quibus nunc DELICIATUR FEMINARUM cultus*, sicut verti locus ille de παρυφῇ debuit, non per *vestes textiles* cum Dalechampio, & qua de re nihil ibi animadvertit ὁ πάνυ. Sed hoc obiter.

Vs. 33. Ὦνα] Per συναλοιφὴν Poëtis familiarem, qua duae voces ob metrum in unam conjunguntur, ut κἄτυχον, pro καὶ ἔτυχον, Aeschyl. Pers. vs. 508. quomodo κεὐτυχοῦσα dixit quoque Euripides Androm. vs. 888. & ad hunc locum magis apposite Ἐγᾦδα pro Ἐγὼ οἶδα Phoeniss. vs. 723. ac apud Aristophanem similiter haud in uno dramate, ut Ran. p. 251. & alibi. Apud quem itidem Vesp. 536. & Avib. 615. ᾦζυρε pro ὦ οἴζυρε, sicut hoc loco, ὦνα pro ὦ ἄνα dicitur.

Ibid. σπείρωσε] Sic infra H. in Delum vs. 6. λοῦσέ τε καὶ σπείρωσε. Σπεῖρα enim pro *pannis* quibusvis, non *vilibus* solum ac *laceris*, ut Nicand. Alex. p. 160. ubi Schol. σπεῖρα, ῥάκη, sed pro *decoris* etiam, sicut utrumque de hac voce monent eruditissimi Glossographorum, Pollux & Hesychius. Unde male Guyetus in postremo, Σπεῖρον, τὸ καλὸν ἱμάτιον καὶ ῥακῶδες, ibi καλὸν in κακὸν vertendum putat. Clare enim Pollux l. VII. c. XVIII. p. 344. Σπεῖρα γὰρ οὐ τὰ ῥάκη μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμείνους ἐσθῆτας (non ἐνιοι) καλεῖν ἠξίουν. ut emendari debet hic locus ex optimo Codice Vossiano, nunc Bibliothecae Lugduno-Batavae. Hinc Σπεῖρον, ἱμάτιον in genere redditur ab Arcadio, Grammatico inedito Biblioth. Regiae Parisiensis. *Fasciis* autem, quod hic tradit Callimachus, involutum recens natum Jovem, exhibet praeclarus nummus Gazae Gallorum Regiae sub Antonino Pio percussus; in quo hujus Rheae puerperii, ut supra jam monui ad vs. 15. signati, occurrit effigies. Easdem vero Jovis *Fascias*, ad solemnem scilicet tam augustorum Natalium memoriam, in antro Cretensi servatas, sed ita ut nefas esset easdem conspici, vulgo tra-

traditum liquet ex narratione Anton. Liberalis Metam. c. XIX. ubi quatuor viros memorat, Lajum, Celeum, Cerberum, & Aegolium, qui antrum illud ingressi, melle inde sublato & *visis Jovis fasciis* (καὶ τὰ τοῦ Διὸς ἰδόντες σπάργανα) continuo in cognomines aves fuerint mutati. Ut mittam hic quae de Mercurii σπαργάνοις seu *fasciis*, quibus eum natum ab Horis continuo involutum, ac ita in veteri imagine depictum tradit Philostratus Icon. l. I. p. 769.

Ibid. Νέδη] Idem hujus Jovis nutricis, & a qua cognomini fluvio nomen, ac unde eadem fuerit dicta, tradit Pauf. l. IV. p. 278. & l. VIII. p. 517. Apud Apollodorum autem l. I. c. I. non Νέδη quidem, sed Ἴδη Nympha Curetibus & Adrasteae socia jungitur, quibus nutriendi nati recens Jovis cura fuerit credita. Ubi tamen nihil mutandum, Ἴδη nempe in Νέδη, cujus hic mentio, quum easdem etiam juxta Apollodorum, *duas nutrices Jovi a veteribus adsignatas Idam & Adrasteam*, καὶ οἱ παλαιοὶ τοῦ μὲν Διὸς δύο ποιοῦσι τιθήνας, τὴν Ἴδην καὶ τὴν Ἀδράστειαν, tradat Plutarchus Sympos. l. III. Quaest. IX. p. 657. Unde eadem *Ida* juxta *Nedam*, cujus hic mentio, inter Nymphas utrinque adsidentes Jovi recens nato: easque erectas in Ara Aleae Minervae apud Tegeatas Arcadas, refert Pausanias l. VIII. p. 531. Ut mittam *Idam* a Diodoro l. IV. p. 263. commemorari Corybantis filiam, quam duxerit Lycastus. Dicitur autem ipsa, de qua hic Callimachus, Νέδη in Scholiis νύμφη Ὠκεανίνη, haud aliter ac Ὠκεανὶς Φιλύρα, cujus mox meminit Callimachus, ab Apollonio Rhodio l. II. vs. 1243. Ὠκεανὶς Φιλύρη, ut eidem Eurynome eadem Ὠκεανὶς appellatur lib. I. vs. 504. Apud Aeschylum autem in Prometheo, χορὸς Ὠκεανίδων Νυμφῶν inter Dramatis Personas recensetur. Immo Ὠκεανίνη dicta haec *Neda*, quomodo Thetis *Neptunine* a Catullo vocatur Epithal. Thetid. vs. 28.

Vs. 34. Κευθμὸν ἔσω Κρηταῖον] Ad quem locum tangunt Apoll. Schol. ad l. I. vs. 308. ubi de Jove puero Poëta, Δικταῖον ναίεσκεν ὑπὸ σπέος. Schol. τὸ Κρητικὸν, ἔνθα ἀνετράφη ὁ Ζεὺς, ὡς καὶ Καλλίμαχος ἱστορεῖ. *Creticum antrum, ubi educatus est Juppiter, sicut etiam auctor est Callimachus* Idem Apollonius alibi, eadem de re l. II. vs. 1237.

ὁ δὲ Κρηταῖον ὑπ' ἄντρον
Ζεὺς ἔτι Κουρήτεσσι μετετρέφετ' Ἰδαίοισιν.
Sub antro autem Cretaeo Juppiter adhuc inter Curetas Idaeos educaretur.

Hinc etiam ΚΡΗΤΑΙΟΣ Juppiter in praeclaro Aegiensium Achaiae nummo, qui exstat in Gaza Gallorum Regia, & quem alibi illustramus.

Vs. 36. Φιλύρα τε] De delusa tamen Rhea ab eadem *Philyra*, ejusque clandestino cum Saturno concubitu, e quo natus Chiron Centaurus, dum hic Juppiter adhuc in antro Idaeo a Curetibus educaretur, videndus Apollonius Argon. l. II. vs. 1239.

Ῥεῖαν

Ῥείην ἐξαπάφων &c. ac ubi illa Ὠκεανὶς Φιλύρη ab eodem dicitur. Una nempe juxta Στύγα, quae hic etiam a Callimacho adducitur, ex Oceani & Thetyos filiabus, quod nempe postrema seu *Styx* fons ac inde fluvius Arcadiae foret celebratissimus; illa vero Insula ad Pontum. Unde emendari omnino debuit, qui *Philyrae* hujus meminit, Stephanus: quod miror in nuperis virorum doctorum, qui tamen hunc Apollonii locum ante oculos habuerunt, editionibus praetermissum: Φίλυρες, ἔθνος πρὸς τῷ Πόντῳ ἀπὸ Φιλύρας τῆς μητρὸς τοῦ Χείρωνος, non ut ibi hactenus legitur, Κρόνου. Neque enim *Saturni* mater haec *Philyra*, sed *Chironis* e Saturno, ac Φιλυρίδου inde a Pindaro dicti, Pyth. Od. III. ac proinde illa Dei pellex; quod viderat tamen ex Apollon. Schol. Holstenius, & ab aliis e priscis Μυθολόγοις insuper traditur, ut Apollod. Bibl. l. I. Pindari Schol. Nem. Od. III. p. 351. Immo apud Pindarum inde Achilles Chironis alumnus in *domo hujus Philyrae* educatus ibidem dicitur, ξανθὸς Ἀχιλεὺς τὰ μὲν μένων Φιλύρας ἐν δόμοις. Meminit vero ejusdem *Philyrae* hic Callimachus Hymn. in Delum vs. 118. Πήλιον ὦ Φιλύρης νυμφήιον, *Pelion o Philyrae thalamus:* ubi nempe cum hac Nympha congressus fertur Saturnus.

Vs. 39. ὃ Λέπρειον πεφάτισται] Citatur hic versus ab Aristophanis Schol. Acharn. p. 406. ad ea Comici verba, βοῦς δὲ ἱμάντας ἐκ Λεπρῶν.

Vs. 40. Συμφέρε(ται) Νηρῆϊ] Nota Νηρῆϊ hic pro *mari* dici, quod δῶμα Νηρῆδος dicitur ab Euripide Androm. vs. 161.

Vs. 42. Θενὰς ἀπέλειπεν] Male apud Stephanum in nuperis etiam editionibus, Θενναί, πόλις Κρήτης, pro Θεναί, quod ex hoc Poëtae loco, & ex nummo ab Holstenio adducto constat; in quo legitur, ΘΕΝΕΩΝ.

Vs. 43. ἔγγυθι Κνωσσοῦ] Hinc Plato l. v. de legib. tradit *antrum*, ubi educatus fuit Juppiter in Creta, extitisse in *via prope Cnossum*, πάντως δή γε ἐκ Κνωσσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν. Ita Jovis & Junonis nuptias in horum Gnossiorum terra celebratas tradit Diodor. l. v. p. 339.

Vs. 44. πέσε, δαῖμον, ἀπ' ὀμφαλός] Sponte proinde, ac sine Nympharum, quae Jovi paullo ante μαιώσασθαι dictae, opera. Apud Graecos alioquin & quidem Ionas, ὀμφαλοτόμοι dictae *obstetrices*, quarum hoc erat officium. Docet id Hesychius in voce μαῖα, & Eustathius p. 971.

Vs. 45. Ὀμφάλιον] Hinc Stephanus, Ὀμφάλιον, τόπος Κρήτης, πλησίον Θενῶν καὶ Κνωσσοῦ. Nempe Ὄμφαλος urbs dicta, ut ex Diodoro constat; ager autem seu solum, sicut hoc loco, Ὀμφάλιον πέδον vel πεδίον, quod viderunt jam ad Stephanum viri docti. Citatur autem hic Callimachi versus, cum praecedenti, a Schol. Nicandri ad initium Alexiphar. sed corrupte, quod pridem ad eadem Scholia notaveram, & vidi postea animadversum a Cl. Holstenio ad Stephanum. Nota alioquin Ὄμφαλος aut

aut μεσόμφαλος ἕδρα de Delphis, tanquam *terrae umbilico*, sicuti in Priapeiis etiam dicitur, & a Tragicis Graecis passim appellatur.

Vs. 46. Κυρβάντων] Ad exemplum *Orphei*, inter cujus Hymnos unus exstat, & in cujus secundo versu legitur Κύρβαντ' ὀλβιόμοιρον; ac praeterea Lycophronis p. 18. κλίσμα Κυρβάντων. Quae alioquin litterarum μεταθέσεις, sicut hic ρ & υ, & ἀφαιρέσεις, ut litterae ο in hac voce Κυρβάντων pro Κορυβάντων, antiquis iisque accuratissimis etiam Poëtis Graecis, ob metrum haud insolitae; sicut, priores quod spectat, κάρτος, in hoc ipso Hymno, & καρτερὸς in sequentibus, pro κράτος & κράτερος haud semel, sicut apud Homerum aliosque passim legitur; & βάρδιςαι pro βράδιςαι apud Theocrit. Id. XV. vs. 104. ac similia.

Vs. 47. Δικταῖαι Μελίαι] Apollon. Rhod. l. II. vs. 4. Βιθυνὶς Μελίη: ad quae verba eruditi Critici hunc locum tangunt: Μελίαν δὲ φησὶν αὐτὴν, διὰ τό τινας τῶν νυμφῶν Μελίας καλεῖσθαι ἀπὸ Μελίας τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς φησὶ Καλλίμαχος. *Meliam autem eam vocant, quod nonnullae Nymphae Meliae dicantur a Melia Oceani filia, ut ait Callimachus.* De iisdem *Meliis* Nymphis vide alioquin Hesiodum in Theog. vs. 187.

Ibid. κοίμισεν Ἀδρήςεια] Citatur itidem hic locus ab iisdem Schol. ad Apoll. Rhod. l. III. vs. 133. ubi a Poëta haec *Adrastea* Jovis nutrix, cum adhuc infantem globo ἐυτροχάλῳ donasse dicitur, Κεῖνο τό οἱ ποίησε φίλη τροφὸς Ἀδρήςεια. Schol. Ἀδρήςεια, αὕτη τροφὸς Διός. Καλλίμαχος· Σὲ δὲ κοίμισεν Ἀδρήςεια. ἀδελφὴ Κουρητῶν. Quae prostrema glossa itidem hic in Scholiis Callimachi legitur. Ejusdem *Adrasteae*, cui juxta Curetas & *Idam*, ut ibi legitur, seu *Nedam*, educandus datus sit Juppiter, meminit etiam Apollodorus loco jam ante adducto. Globum autem illum quod adtinet, Jovi pro παιγνίῳ ab hac *Adrastea* datum, inde erudite Tristanus T. II. p. 253. praeclarum Trajani nummum explanavit, in quo Juppiter puerulus *Globo* illi seu σφαίρῃ εὐτροχάλῳ, sublatis manibus insidens, inter septem Pleiadas spectatur, cum inscr. ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ.

Vs. 48. Λίκνῳ ἐνὶ χρυσείῳ·] Notant hic Critici λίκνον idem esse quod κόσκινον, ἢ τὸ κούνιον, ubi infantes ab antiquis reponebantur, & quo divitias ac fruges terrae iis sunt augurati. Unde sicut Schol. λίκνον, κούνιον, seu *cunae*, redditur, sic vetus Glossarium; *Cunabulum*, λίκνον; & Λικνίτης Bacchum inde quoque dictum tradit Hesychius. Λικνίτης, ἐπίθετον Διονύσου ἀπὸ τῶν λίκνων, οἷς τὰ παιδία κοιμῶσι). Cui rei consona etiam, quod observo, traduntur in Servii glossa ad Georg. l. I. vs. 166. nisi quod pro Λικνίτης Λικμητὴς ibi dicatur; nempe *nonnulli Liberum Patrem apud Graecos* Λικμητὴν *dici asserunt: vannus autem* (non ut ibi legitur *vallus*) *apud eos* λικμὸς *nuncupatur: ubi de more positus esse dicitur, postquam est utero matris editus.* Quod Jovi etiam recens nato contigisse tradit hic Callimachus, & de Mercurii

curii *cunis* itidem Aratus Phaenom. vſ. 268. ἄρ' ἔτι καὶ περὶ λί-κνῳ. Quamquam alium λίκνον hujus pro κοσκίνῳ, ſeu *vanno*, uſum in Bacchi ſacris exſtitiſſe, ex eodem citato Maronis loco conſtet, ubi *myſtica vannus Iacchi* dicitur; & ad quem ea inſuper tradit Servius, quae de Bacchi ſacris ad purgationem animae pertinentibus, & λικνίτῃ proinde, quaſi anima purgante eodem Deo, adtulit nuper, indicto auctore, vir eruditus, eleganti de Choenice Pythagorae libello. Eadem tamen λίκνα non tam de *vannis* rurſus, ſeu λικμοῖς, quam de *calathis*, unde Heſychio λίκνον, κανοῦν, ſeu *vaſis vimineis*, juxta Philargirum ad Virgilium dicebantur; in quae frugum primitias congerebant ruſtici, quo iis Libero ac Liberae ſacra facerent. Unde etiam λίκνα id genus cum in Cereris Theſmophoricis, tum in Pompa Dionyſiaca a virginibus λικνοφόροις geſtari conſueverant; quorum prius tradit ipſe Callimachus H. in Cererem vſ. 127.

'Ως αἱ λικνοφόροι χρυσῷ πλέα λίκνα φέροντι.

Et quemadmodum canephorae auro plena caniſtra ferunt.

qua de re pluribus ibidem.

Vſ. 49. Αἰγὸς Ἀμαλθείης] Unde Αἰγιόχου nomen eidem Jovi adhaeſit, παρὰ τὴν ἐκ αἰγὸς ὀχὴν, ὃ ἐςὶ τροφὴν, ut loquuntur veteres Grammatici, & tradit etiam Diodorus lib. v. p. 338. non vero ab *Aegide*, ut volunt alii, & quos male ſequuntur Latini Homeri Interpretes. Sic ὀχὴ etiam pro τροφή, cum apud Athenaeum l. VIII. p. 363. ac unde ἰσοχία, tum apud Lycophronem legitur p. 84. πυρ ων ὀχήν. Hinc, qui eadem egregie illuſtrant, inſignes aliquot nummi, in quibus capra Amalthea, cum Inſcript. JOVI COS. AUG. aut ubi infans Juppiter eadem capra vectus cernitur; ante autem ara, vel fons potius cum aquila, & arbor inde emergens. Cujusmodi nummum mole & pulcritudine inſignem, ſub Antonino Pio cuſum, recondit Gaza Gallorum Regia, opportune hic vulgandum:

De

De aquila, quae hic Jovi Αἰγιόχῳ a capra vecto comes additur, dicam infra ad vs. 68. unum illud e Theocriti adferre jam contentus Idyll. XXVI. vs. 31.

Ἐκ Διὸς Αἰγιόχοιο τιμὰν ἔχει αὐτὸς ἔτος.

A Jove Aegiocho, seu a capra nutrito, honorem habet haec aquila.

Arborem autem quod adtinet, haud alia statuenda est, quam platanus, qualem in agro Cretae Gortynensi juxta fontem (& qualis etiam potius quam ara in hoc nummo signatur) exstitisse, quae folia nunquam amitteret, & sub qua praeterea Jovem non puerulum, ut hoc loco, sed adultum jam, cum Europa concubuisse tradit Theophrastus H. Pl. lib. I. c. XV. p. 16. ac inde Plinius l. XII. sect. V. Unde explicandus aliùs nummus ejusdem Gazae Regiae, in quo hinc Europa moesta recumbens sub platano, a tergo aquila, in altera autem nummi parte eadem Europa tauro vecta cernitur, cum Inscript. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. Platanum alioquin e Tripode aeneo quandoque provenisse refert alibi idem Theophr. H. Pl. l. III. c. II. p. 40. & rursus de C. Pl. l. V. c. IV. p. 328. Ut mittam hic *sacram* illam *arborem*, sicut eam Julianus Imp. vocat Orat. V. p. 315. seu *pinum*, stato tempore, quod ibidem monuit, succidi solitam, ac dein in Matris Deae sanctum solemniter, ut ea de re Arnobius l. V. p. 167. & 184. infertur, dicato etiam eam in rem die, in veteri Romano Kalendario XI. KAL. APR. ARBOR INTRAT. quod vidit jam ad Apollodorum eruditissimus ejus editor Anglus Th. Gale. Id vero hic insuper obiter notandum, quod ab aliis, non in Creta, sed in Achaia vel Arcadia, a capra nutritum Jovem, & inde etiam Αἴγιον Achaiae oppidum denominatum innuere videtur Strabo l. VIII. p. 387. & qua de re, & indicato jam supra horum Aegiensium nummo, cum ΚΡΗΤΑΙΟΣ Jovis appellatione ac simulacro, alibi agimus, quod repetere hic supravacaneum puto. Adde quod eandem Jovis nutricem *capram*, non *sacram* solum, sed *Oleniam* insuper vocet Aratus, Phaenom. vs. 164. ac inde Ovidius Fast. l. V. vs. 113. quamquam id nomen non a loco, seu *Oleno*, sive Achaica, sive Aetolica, sed aliunde arcessant Graeci Arati enarratores. Ad hanc vero non Achaicam, vel Arcadicam, sed Cretensem Jovis nutricem capram respicit Tertulliani ea de re locus Apologet. cap. XXV. *Juppiter Cretam suam Romanis fascibus concedi sineret, oblitus antrum illud Idaeum, & arca Constantia, & jucundissimum illius* NUTRICIS *suae odorem.*

Ibid. κηρίον ἱερὸν] *Melle* nempe & *lacte* simul mixtis nutritum a Nymphis Jovem tradit etiam Diodorus l. V. p. 337. quae alioquin in mortuorum inferiis, ac praeterea in cultu Mithrae, addo & Eumenidum, adhibita olim apud Gentiles constat. Unde *mel*, non autem vinum, Soli libasse olim Graecos tradit apud Athenaeum Phylarchus l. XV. p. 693. Sic de *melle* ut hic Jovi, ita

ita nati itidem Bacchi labiis admoto a nutrice ejus Macride, Apollonius l. IV. vſ. 1136.

Καὶ μέλιτι ξηρὸν περὶ χεῖλος ἔδευσεν.

Ac ſitibundum labellum circumlevit melle.

Mos alioquin veterum recens natis infantibus κηρίον, ut hoc loco, in os imponendi, ne ejularent, quando ſubſternuntur. Docet hoc Heſychius in κηρίῳ βύσασα. Quibus addere licet illud Theocriti Idyll. VII. vſ. 84. de Comata infante, quaſi toto anno apum favis paſto:

—— κὴ τὺ μελισσᾶν

Κηρία φερβόμενος, ἔτος ὥριον ἐξετέλεσσας.

Atque ſic apum favis paſtus, totum annum exegiſti.

Vſ. 50. ἔργα μελίσσης] Sic de *melle* paſſim Poëtae, ut Apollonius Rhodius l. IV. vſ. 1132. ὅς ῥα μελισσέων Ἔργα. Antrum vero inde in Creta, ubi melle nutritus Juppiter, apibus ſacrum exſtitiſſe, tradit loco jam ante indicato Anton. Liberalis Metam. c. XIX. quod praeter loci religionem ingredi ſint quidam auſi, & corpore aere undique tecto mel inde hauſiſſe, ſed comminuto mox a Jove eodem aere, mulctatos eoſdem, & in cognomines aves converſos. Antri vero illius *cuſtodes apes* exſtitiſſe *Jovis nutrices* traditur eodem loco, κατέχουσι δὲ τὸ ἄντρον ἱεραὶ μέλισσαι, τροφοὶ τοῦ Διός. Eaſdem autem Jovis nutrices apes in colorem χαλκῷ χρυσοειδεῖ παραπλήσιον mutatas refert loco paullo ante indicato Diodorus; & cujuſmodi apes χαλκοειδεῖς, ſeu *aerei coloris*, ſuo adhuc tempore in Ida Cretae monte ſuperſuiſſe, refert Aelianus de H. Anim. l. XVII. c. XXXV. & quae loca, ne quid diſſimulem, jam in Creta notavit eruditiſſimus Meurſius p. 75. & 79. Id vero de illis apibus ſeu μελίσσαις inde fictum tradit apud Lactantium l. I. c. XXII. Didymus, quod Meliſſei Cretenſium Regis filiae *Amalthea & Meliſſa Jovem puerum caprino lacte & melle nutriverunt.*

Vſ. 52. Οὖλα δὲ Κούρητες] Οὖλα pro ὑγιεινῶς, quod a Schol. hic dicitur, non rejiciendum puto cum Vulcanio. Sic infra H. in Apoll. vſ. 76. οὖλος Ἀριστοτέλης· ubi itidem Schol. οὖλος, ὁ ὑγιής, & H. in Del. v. 303. οὖλος ἐθείραις, *ſalubris capillis*. Unde hic οὖλα *ſalutariter* (qua voce uſus Tullius) commode poteſt verti; & appoſite quidem, quod ea Curetum, de qua hic agit Poëta, ſaltatione, occultatus fuerit ac ſalutem inde nactus Juppiter.

Ibid. Κούρητες] Iidem proinde qui *Corybantes* ſeu Κορύβαντες paullo ante a Poëta appellati, & de quibus etiam auctores apud Strabonem tradunt, τοὺς Κούρητας τοὺς αὐτοὺς τοῖς Κορύβασιν ὄντας, *Curetes eosdem cum Corybantibus exiſtentes.* lib. X. p. 472. qui tamen Geographus in ſequentibus, & jam antea pag. 466. *Idaeos Dactylos*, *Corybantas*, *Cabiros*, & *Curetas* ab aliis pro iisdem haberi, ab aliis vero pro cognatis & aliquo diſcrimine a ſe invicem diverſis, adlatis etiam variis veterum auctorum ea de re teſtimoniis probare intendit. *Curetas* certe & *Corybantas*, ut diverſos

commemorat Orpheus in Argonaut. vſ. 25. & 27. & in hymnis, qui ejus nomine circumferuntur, alius *Curetibus*, alius *Corybanti*, ut ſupra jam vidimus, tributus; ita tamen ut pro iisdem eos ibi quoque agnoſcat; nempe Κούρητες Κορύβαντες H. in Curetas vſ. 2. & rurſus Νυκτερινὸν Κούρητα vocet Κορύβαντα vel Κύρβαντα in ejus hymno; qui tamen alibi, ut in Εὐχῇ, *Curetas*, *Corybantas*, *Cabiros*, & *Idaeos*, ut diverſa Numina invocat; Κούρητας τ' ἐνόπλους &c. ſicuti, ut alios adhuc mittam, a Nonno Dionyſ. l. xiv. p. 386. *Idaei Dactyli*, *Corybantes*, & *Curetes* aperte diſtinguuntur. Adeo confuſa & ſibi parum conſtans omnis haec mythica de iisdem Gentilium Theologia, ſicut cum e Strabone id aperte agnoſcente, tum e Diodoro, ubi de iis agit lib: v: tum e Pauſania inſuper colligas, qui de *Curetum* & *Corybantum*, ut diverſis ſimulacris meminit, lib. viii. p. 525. alibi autem; περὶ Ἀνάκτων παίδων varias hominum opiniones tradit, dum alii *Caſtoras* & *Curetas*, alii vero *Cabiros* eos cenſent. l. x: p: 686. Sic apud Apollonium Rhodium, in narratione horum Jovis nutritiorum & cuſtodum, ſicut eos vocat Strabo loco ſupra indicato; *Idaei Curetes* dicuntur, nempe Ζεὺς ἔτι Κουρήτεσσι μετέτρεφες Ἰδαίοισιν. quomodo etiam a Lycophrone alibi, Κούρητες Ἰδαῖοι κάπροι p. 191. a Strabone autem l. x. p. 468. οἱονεὶ Σάτυροι τινὲς ὄντες περὶ τὸν Δία, *tanquam Satyri quidam exiſtentes circa Jovem*. Iidem autem non Ἰδαῖοι, ſed Δικταῖοι Κούρητες ab Arato vocantur Phaenom. vſ. 35. Alibi vero ab Apollonio l. i. vſ. 1129. & ſeq. Δάκτυλοι Ἰδαῖοι Κρηταιέες totidem; ut ibi additur, *Idaeae matris* (ab *Ida* tamen *Phrygiae*; ut notum, non *Cretae* vulgo ita appellatae) πάρεδροι, & quod de *Curetibus* itidem dicitur in verſu incerti poëtae apud Stobaeum eclog. Phyſ. pag. 5.

Κουρήτων δ' οἱ μητρὶ Διὸς Ῥέᾳ εἰσὶ πάρεδροι:

Curetum, qui Jovis matris Rheae ſunt adſeſſores.

Adeo ut non Jovem ſolum, omnium opificem, ſed matrem ejusdem Rheam cuſtodire dicantur *Curetes* apud Proclum in Platonem l. v. c. xxxv. p. 322. Quae omnis confuſio & varietas de *Idaeis Dactylis*, ac de *Idaeis* vel *Dictaeis Curetibus* aut *Corybantibus*, orta potiſſimum, ut vere obſervat etiam Strabo, ex ambiguitate vocis *Idae:* qui mons tum in Phrygia, ut notum, ubi ſolennis hujus Rheae; *Idaeae* etiam ac *Phrygiae* inde appellatae, cultus, tum in Creta, nati aut cuſtoditi in eodem a *Curetibus* ſeu *Corybantibus* Jovis fama celebratus. Ita tres vulgo *Curetes* ſeu *Corybantes*, Jovis hujus cuſtodes, a veteribus ſtatuuntur; unde Κουρητικὴ τριὰς a Proclo, loco modo adducto; dicitur; ſicut *Corybantes*; τρεῖς ἀρχικαὶ ὑποστάσεις a Juliano Orat. v: p. 315. & quod illuſtrant omnino veteres nummi, de quibus mox dicetur, qui tres itidem Curetas, Rheae puerperium occultantes, exhibent. Quamquam & quatuor etiam vel quinque *Curetes* aut *Corybantes* alibi apud auctores occurrant; apud alios etiam novem, ſicut apud Diodor. l. v. p. 334. adeo pa-

rum ſibi ea in re veteres conſtant. *Idaei* autem *Dactyli*, & quorum poſteri fuerint, ut Diodorus ibidem, *Curetes* numero quindecim, iique a dexteris maſculi, a ſiniſtris feminae: ab aliis etiam plures, tum aliis ètiam nominibus indigitati leguntur in Apollonii ſchol. ad l. I. vſ. 1129. in Chronico Oxonienſi p. 163. & alibi.

Ibid. πρύλιν ὠρχήσαντο] Inde Cnoſſiae *Corybantum* ſaltationes, ſeu Κνώσια ὀρχήματα. de quibus, quod jam monuit Vulcanius, Sophocles Ajac. vſ. 711. Adde & Pyrrichium, unum e *Curetibus* apud Pauſan. l. III. p. 211. unde πυῤῥίχη ſaltatio, eadem, quae hic a poëta πρύλις, juxta Heſychium, πρύλιν, πυῤῥίχην; eademque etiam Κρητικὴ dicta a Sophocl. ſchol. ad adductum Tragici locum, ipſi vero Cretenſes ὀρχησταί, apud Athenaeum l. XIV. p. 630. & πυῤῥίχη rurſus ibidem memorata, quam ἔνοπλοι παῖδες ὀρχοῦνται. Quae πρύλις proinde vel πυῤῥίχη, bene ἐνόπλιον, ſeu *armata ſaltatio*, hic a Callim. Schol. redditur. Sic de ſimili ἐνοπλίῳ ſaltatione Amazonum, idem poëta infra H. in Dian. vſ. 237. περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο. & quae βηταρμὸς etiam dicta; Apollonius l. I. vſ. 1135.

Σκαίροντες βηταρμὸν ἐνόπλιον ὠρχήσαντο.

Subſilientes, betarmum, ſeu *pyrricham, in armis ſaltabant.* ubi Critici: Βηταρμὸν δὲ τὴν ὄρχησιν παρὰ τὴν ἁρμόδιον βάσιν αὐτῶν. λέγει δὲ νῦν ΤΗΝ ΠΥΡΡΙΧΗΝ ὄρχησιν. *Betarmum, ſaltationem, a concinno earum greſſu; dicit autem nunc PYRRICHEN ſaltationem.* Immo quae ἐνόπλιος dicta Κουρήτων ſaltatio Cretenſibus familiaris; ut cum aliunde, tum liquet e Dione Chryſoſt. Orat. II. p. 31. τὴν ἐνόπλιον τὴν Κρητικὴν, ἥπερ ἦν ἐπιχώριος τοῖς Κρησί. *armatam ſaltationem, quae dicitur Curetica, quaeque erat vernacula Cretenſibus.*

Vſ. 53. Τεύχεα πεπλήγοντες] Nempe *ſcuta* ſeu *clypeos quatientes*, ſicut mox ἀσπίδος etiam eam in rem meminit, ac ſimiliter de ἐνοπλίῳ ſeu πρύλι Amazonum H. in Dian. vſ. 238. πρῶτα μὲν ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον. Sic Κούρητες Ἀρήια τεύχε' ἔχοντες, ſeu *Martis ſcuta* vel *ancilia*, ut ibi vertit ὁ πάνυ, *habere* dicuntur ab Orpheo in hymno iis dicato: χαλκόκροτοι ſimiliter ab eo ibidem ſeu *aericrepes* traduntur, quod e ſcutorum id genus tinnitu & motione, ac proinde variis corporis flexibus, quibus tela hoſtium ſolebant evitari, conſtabat haec ἐνόπλιος ſaltatio, ſicut Plato etiam tradit l. VII. de legib. p. 814. 815. Hinc ad Ariſtoph. Nub. p. 165. τῶν ῥυθμῶν κατ' ἐνόπλιον, notant Critici: Ἐνόπλιον εἶδος ῥυθμοῦ, πρὸς ὃν ὠρχοῦντο σείοντες τὰ ὅπλα. Immo Minerva ipſa, ubi exiliit e Jovis cerebro, utrumque, quod hic Curetes, feciſſe apud Lucianum dicitur Dial. Jov. & Vulcan. Πυῤῥιχίζει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει, *Pyrrichium ſaltat & clypeum quatit.* Gladiorum autem ad clypeos illos alliſu id fieri ſolitum, ut vel ex Apollonio liquet loco ante adducto, de armata illa ſaltatione ſeu πυῤῥίχῃ Argonautarum ad inſtar illius a Curetibus, nato Jove,

ve, inſtitutae; ac ubi addit l. II. vſ. 1136. Καὶ σάκεα ξιφέεσσιν ἐπίκτυπον, *& clypeos gladiis concutiebant.* ubi Critici: ὠρχοῦντο τοῖς ξίφεσι τὰς ἀσπίδας κόπτοντες, non ut ibi legitur, κορυπτοῦντες, *ſaltabant gladiis clypeos quatientes. Armatae* autem hujus Curetum *ſaltationis* in Jovis natalibus, qua Saturnum, ut mox a poëta additur, iidem fallerent, indices etiamnum aliquot inſignes & praeclari nummi; unus Laodicenſium Phrygiae ſub Caracalla ſignatus, & cum in theſauro numiſmatum Maurocoenianorum p. 74. tum peculiari epiſtola a celeberrimo Patino vulgatus; alter Apamenſium itidem Phrygiae, ſub Decio, a Seguino pridem editus, & nunc regiae Gallorum gazae adſcriptus, ubi verſare eum aliquoties mihi licuit. In utroque autem nummo, praeter Rheam, quae Jovem natum ulnis tenet, ſpectantur tres Curetes, gladiis aut vero jaculis & ſcutis armati, eorumque colliſione & crepitu Rheae puerperium occultantes. Quod factum, trium nempe horum Curetum, clypeos ad occultandum Rheae puerperium gladiis concutientium, & proinde, quod ait hic poëta; τεύχεα πεπληγόντων, clarius adhuc ante oculos ponit nummus theſauri Maurocoeniani p. 82. ſub Maximino percuſſus. Unde appoſite proinde eadem Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια dicuntur a Platone l. VII. de Legib. p. 796. de quibus videndus inſuper Proclus l. VI. c. XIV. p. 382.

Vſ. 54. κουρίζοντος] Κουρίζειν hic per *vagientem* haud male reddunt Interpretes, & quomodo etiam Germanicus apud Aratum Phaenom. vſ. 32. de iisdem Jovis natalibus Saturno occultatis, ὅς μιν τότε κουρίζοντα &c. reddit, *vagitus pueri &c.* magis utique appoſite quam per *ludentem* Cicero. Neque enim alii aderant nati tum Jovis luſus, quam *vagitus*, & qui Saturno erant occultandi, ne eos, ut hic ait Callimachus, exaudiret, ſicut ea de re Ovidius Faſt. l. IV. vſ. 208. *Tutus ut infanti vagiat ore puer.* Ὑποκουρίζεσθαι autem de virginibus, non vagitu quidem, ſed cantu ſe oblectantibus, dixit Pindarus Pyth. Od. III. p. 217. ἅλικες οἷα παρθένοι Ἑσπερίαις ὑποκου-ρίζεσθ᾽ ἀοιδαῖς, *ſicut coaetaneae virgines ſolent veſpertinis ſe oblectare cantibus.*

V. 55. ἤεξεν] Vox ἀέξω, & per κρᾶσιν, juxta Euſtathium, αὔξω, praeterea, ut idem notat Iliad. p. 648. de creſcente alicujus ſtatura dicitur. Hinc JOVI CRESCENTI in Romanorum nummis, ſimilis, quód alibi doceo, ΘΕΟΞΙΟΣ ΚΡΗΤΑΙΟΣ dictus in praeclaro Aegienſium nummo; formata nempe voce ex Θεὸς, & ἀέξω, ſeu αὔξω, de *creſcente* Jove, hic a Poëta adhibita.

Ibid. καλὰ δ᾽ ἔτραφες] Notandum hic ἔτραφες paſſive poſitum, ſicut monuit, cui elegantem hujus Poëtae editionem aliaque inſuper debemus, rari exempli ſuique ſexus eruditiſſima Tan. Fabri filia. Addam, Atticis id ſolemne; activum nempe pro paſſivo uſurpare, ſicut obſervant Schol. ad Euripid. Mede. vſ. 320. Φυλάσσειν ἀντὶ τοῦ φυλαχθῆναι· Ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ

τοῦτο δὲ ἔθος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς Ἀττικοῖς. Cujusmodi & vicissim passivorum pro activis obvia apud Aeschylum, aliosque Tragicos & Aristophanem exempla, & qua de re alibi. Quod τραφέντα hic Jovem spectat, id refellit Plotinus Ennead. l. v. c. VII. p. 489. qui tradit Jovem μηδὲ τραφῆναι παρὰ τῇ Ῥέᾳ, ὡς τὰ μυστήρια, καὶ οἱ μῦθοι οἱ περὶ θεῶν αἰνίττονται. *neque educatum fuisse apud Rheam, sicut mysteria & fabulae de Diis fingunt.* Mitto vero, quod in hoc Callimachi versu, vox καλὰ corripiatur simul ac producatur; quod cum alibi, tum in hoc Theocriti versu Idyll. VI. vs. 19. obvium, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Vs. 56. ἦλθον ἴουλοι] Nempe cum ἀγένειος seu *imberbis*, & proinde adhuc pubescens Juppiter in Cretensium, Aegiensium, & Romanis etiam nummis, tum barbatus passim in antiquis ejus simulacris cernitur.

Vs. 57. ἔτι παιδνὸς] Aeschyl. Agam. vs. 487. τίς ὧδε παιδνὸς ἢ φρενῶν κεκομμένος; ubi Interpres priora vertit, *Quis ita est stolidus?* mallem, *quis ita infans est*, pro vocis illius παιδνοῦ, hoc etiam loco, usu.

Ibid. ἐφράσσαο πάντα τέλεια] Melius hic H. Stephanus, quam alii interpretes, explicat haec verba; *aetate digna es meditatus adulta*, aut, *jam tum volvebat adulto digna*. quod firmant etiam, ut ille vidit, sequentia. Respici enim hic ad vocem τελείου, de adultae aetatis viro. Inde etiam, quod addo, τέλειοι, *viri conjugio maturi*, seu *conjugati*, Graecis dicti; sicut apud Horatium Od. VI. l. III. *matura virgo*, pro nubili dicitur; ac inde de *conjugato* Aeschyl. Agam. vs. 892. Ἀνδρὸς τελείου δῶμ', & de viris juxta ac mulieribus Plato l. XI. de Legib. p. 929. Τῶν τε ἄλλων ὁπόσοιπερ ἂν, εἴτε γυναικῶν, εἴτε ἀνδρῶν, τέλειοι. *aliorum quidem, quotquot e viris aut mulieribus essent conjugati.* Unde vere Hesychius, τέλειοι, γεγαμηκότες, & Juppiter ac Juno eidem τέλειοι dicti, ὅτι γαμήλιοι. Sed de hisce pluribus ad ipsum Aeschylum, aut ad hujus Poëtae hymnum sequentem in Apollin. vs. 14. Εἰ τελέειν μέλλουσι γάμον. Nota haud minus a ια τελείου Jovis significatio, ut alibi idem Aeschylus Suppl. vs. 83.

Τί δὲ ἄνευ σέθεν θνητοῖς τέλειόν ἐστιν;

Quid autem sine te inter mortales perfectum est?

Immo unde τελείων τελειότατον κράτος dicitur in eodem dramate vs. 533. Sed prior interpretatio magis ad totum hunc Callimachi locum quadrat.

Vs. 58. γνωτοὶ] Sic γνωτὸς pro *fratre* apud Apoll. Rhod. l. I. vs. 53. Τοῖσι δ' ἐπὶ τρίτατος γνωτὸς κιε. *His autem tertius frater supervenit:* nempe Aethalides, tertius frater Eryti & Echyonis; & in Anthol. l. VI. c. XV. ep. VIII. Τρεῖς γνωτοὶ τέχνης σύμβολα Πὰν ἔθεσαν, *Tres fratres artis symbola, Pan, posuerunt;* ac inde apud Lycophronem p. 193. γνωτοφόντης, *fratricida*. Alioquin γνωτοὶ πατρώϊοι apud Apollonium *patrueles* dicuntur l. II. vs. 1164. & l. III. vs. 359. Γνωτὸν vero alio sensu, nempe pro γνωστὸν, usur-

usurpat Sophocles Oed. Tyr. vs. 58. & 404. ἀφαιρέσει nempe τοῦ σ Atticis haud insolita, sicut πάγκλαυτον pro πάγκλαυστον apud eundem Tragicum Electr. vs. 1090. & ibi schol.

Ibid. πρωτερηγενέες περ ἐόντες] Apud Homerum tamen Il. N. vs. 355. Juppiter ante Neptunum natus dicitur, Ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει; ab ipso autem Jove Neptunus Deorum πρεσβύτατος dictus Odyss. M. vs. 142. Alibi autem, sed confuso nascendi ordine, aut potioris dignitatis intuitu, e natis e Saturno & Rhea fratribus, ab ipso Neptuno Juppiter primo loco, ipse secundo, Pluto autem tertio commemoratur, nempe Iliad. O. vs. 186. &c. Ita etiam a Nicandro primogenitus inter fratres inducitur Juppiter: & quidem ubi coelum eidem, sicut hoc etiam loco, obtigisse, aut ab eodem obtentum refert Theriac. p. 24.

Ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε Κρόνου πρεσβύτατος υἱός.

Quod quando coelum obtinuit Saturni major filius. &c.

de quo loco mox adhuc videbitur. Callimacho vero hic adsentiuntur Hesiodus ac Apollodorus: apud quos postremus inter fratres nascendi ordine statuitur Juppiter; nempe ut primus Pluto, secundus Neptunus, tertius demum extiterit Juppiter. Quod priscis Ἀλληγοριῶν ad eundem Hesiodum eruditoribus referre licet ad naturae ordinem, quo telluris primo loco, dein aquae seu τῆς ὑγρᾶς φύσεως, tertio autem aetheris seu ignis elementaris productio innuitur.

Vs. 59. ἐπιδαίσιον οἶκον] Schol. exponit μεμερισμένον. Suidas contra ἐπικοινὸν, οὐ μεριστόν. Priorem interpretationem praefert H. Stephanus; posteriorem, quam patris etiam fuisse tradit, eruditissima Daceria. Cui favere, ut hoc addam, videtur, quod Homerus agens de ea divisione, qua mare Neptuno, inferi Plutoni, Jovi autem coelum obtigerunt, prodat ibidem, *terram* tamen & *Olympum communem omnibus* remansisse:

Γαῖα δ' ἔτι ξυνὴ πάντων καὶ μακρὸς Ὄλυμπος.

Iliad. Θ. vs. 198. Priorem haud minus & a Scholiaste traditam hic explicationem, omnino veriorem puto, ac vocis ἐπιδαισίου significationi magis consonam. Neque etiam, quod notandum, Ὄλυμπος, sed Οὐρανὸς *Jovis domus* hic a Poëta dicitur; quem postremum, seu *aethera* vel *aërem*, non vero *Olympum*, Jovi in ea divisione obtigisse aperte tradit Homerus, versu qui alterum modo adductum praecesserat:

Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι.

Juppiter sortitus est coelum latum in aethere & nubibus.

& ad quem videri possunt veteres apud Eustathium Critici, pag. 1011. Similiter in adducto modo Nicandri versu, ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε &c. Mitto vero hic, quod non tam de *coelo*, quam de *inferis*, κοινὸς vel ἐπικοινὸς οἶκος, sicuti haec vox ἐπιδαίσιος hic in scholiis redditur, a Poëtis dici soleat, sicut apud Sophoclem Electr. vs. 137. Ἀΐδα παγκοίνου λίμνης, *Inferos omnibus communis*

 palu-

paludis; aut apud Euripidem κοινὸν ἐς Ἅιδην, Suppl. vſ. 795. ac unde pridem apud Apollonium emendandum vidi de via ad inferos Argon. l. I. vſ. 103. Πειρίθῳ ἐσπόμενον κεινὴν ὁδὸν, pro κεινὴν ὁδὸν, ut ibi hactenus legitur; quamquam &, ne quid diſſimulem, adlatam ibi Criticorum gloſſam κεινὴν pro κοινὴν, adſtruere videatur Maro noto verſu, *Perque domos Ditis vacuas, & inania regna.*

Vſ. 60. Δηναιοὶ] Aeſchyl. Prom. vſ. 793. de Gorgonibus: Αἱ Φορκίδες ναίουσι δηναιαὶ κόραι. *Phorcides habitant antiquae virgines.* ubi Schol. δηναιαὶ, ἀθάνατοι. alibi autem in eodem dramate de Saturno, quippe ut eum alibi vocat vſ. 222. παλαιγενῆ, ab *antiquo ſolio* a Jove expulſo vſ. 911.

Ἣν ἐκπιτνῶν ἠρᾶτο δηναιῶν θρόνων.

Quam imprecabatur, antiquis ſoliis excidens.

Ibid. οὐ πάμπαν ἀληθέες ἦσαν ἀοιδοὶ] Nempe juxta illud vetus dictum apud Plutarchum de audiend. Poët. Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, *multa mentiuntur poëtae.* Quod ſibi ipſi dictum hic putet Battiades, dum hactenus hic hymnus in narrandis ſupremi Deorum Jovis natalibus, faſciis, vagitibus, & ejus nutricibus itidem occupatur. Sed haud inſolitum ſubinde Poëtis, ut ii veritatis ſtudium prae ſe ferentes, eandem laudem prioribus ante ſe vatibus adimere haud detrectent. Ita ab Euripide inducitur Hercules, aniles Poëtarum fabulas de illegitimis Deorum amoribus, aut ſimilibus, quae eos dedecent, factis ſuggillans, & de quibus ait Hercul. Fur. vſ. 1346.

Ἀοιδῶν οἵδε δύστηνοι λόγοι.

Poëtarum hae autem ſunt miſerae fabulae.

& qui verſus adducitur etiam, indicto tamen, ubi exſtaret, dramate, a Clemente Stromat. l. v. p. 583. cum eo, qui apud Tragicum praecedit, ſed qui ex eodem ibi obiter emendandus, nempe

Δεῖται γὰρ ὁ Θεὸς, εἴπερ ἐστ' ὄντως Θεὸς,
Οὐδενός.
Nam Deus, qui rerum quidem ſit Deus, indiget
Nullius.

Immo, quod huc propius facit, fabulis veterum Poëtarum, hanc ipſam de diviſione coeli inter Saturni liberos, accenſet ſimiliter vates Colophonius loco indicato Ther. p. 24. & qui integer hic adſcribendus:

Ὠγύγιος δ' ἄρα μῦθος ἐν αἰζηοῖσι φορεῖται,
Ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε Κρόνου πρεσβύτατος υἱὸς,
Νειμάμενος κασίεσσιν ἑκὰς περικυδέας ἀρχάς.
Priſca inter juvenes fabula narratur,
Quod quando coelum obtinuit Saturni major natu filius,
Diſtribuens fratribus procul ſita inſignia imperia, &c.

Ut minus mirum ſit, ob anilcs & indecoras de Deorum amoribus, aut inter ſe contentionibus, aliisque id genus commentis fabulas, earundem auctorem & patrem, a Socrate apud Platonem

tonem e Republica ejici. Quamquam ea de re consuli potest, qui Homero ibi fert suppetias, pluribusque eum tuetur, Proclus in Quaestionibus ad Platonis Πολιτείαν; & qui ante eum id praestitit Dio Chrysost. Orat. LIII. de Homero. In genere autem, quid de Poëtarum fabulis statuendum sit, in aureo libello de audiendis Poëtis Plutarchus docet.

Vs. 61. διατριχὰ δώματα νεῖμαι] Miror non vidisse hic priores hujus Poëtae editores διατριχὰ, hic non una voce legendum, sed διὰ τρίχα δώματα νεῖμαι, more nempe Poëtis familiari pro, τρίχα (h. e. τριχῇ vel τριχῶς) δώματα διανεῖμαι. Ita etiam apud Homerum Odyss. I. vs. 157. διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες. h. e. juxta Criticos ad eundem, ἤγουν τριχῇ διαταχθέντες. ac proinde sic legi etiam debet Iliad. B. vs. 655. διὰ τρίχα. Unde mox etiam Callimachus vs. 69. τὰ δὲ τόσσον ὅσον διὰ πλεῖστον ἔχουσιν, pro τὰ δὲ διέχουσιν τόσσον ὅσον πλεῖστον. h. e. *haec autem distant tantum quantum plurimum*, ut bene haec tria postrema verba ibi reddit eruditissima Daceria. Res ergo clara, τρίχα nempe, ut supra vs. 31. Τὸ δὲ οἱ δίχα πουλυ δίεσση, ac saepe apud Homerum pro τριχῶς, quandoque etiam τριχθὰ; & διανεῖμαι pro διαμερίσαι, ut eandem vocem reddit Hesychius. Neque hic obstat, quod διάνδιχα una voce exstare sciam apud Homerum, ac inde apud Apoll. Rhod. l. III. vs. 490. διάνδιχα ναιετάοντες; pro quo dixit Hesiodus Ἔργ. vs. 13. διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν, nempe pro διάνδιχα &c. ut bene ibidem monuit vir rara & eruditione & humanitate Graevius.

Vs. 62. τίς δέ κ' ἐπ' Οὐλύμπῳ] Verum nec hoc tradit Homerus, agens de ea divisione, qui aperte *Olympum*, ut ante vidimus, in ea sortitione locum negat habuisse, sed communem omnibus remansisse. Οὔλυμπον proinde hic cum Οὐρανῷ, praeter clara Homeri, qui aperte ea ibidem distinguit, verba, confundit vel promiscue sumit, ut saepe alias facturus Callimachus.

Vs. 63. νενίηλος] Exponitur haec vox a Scholiaste, ματαιόφρων, & dicta quasi ἐστερημένος τοῦ αἰόλειν τὸν νοῦν. Sed hoc Graeculorum more: meminit ejusdem vocis Hesychius, a quo redditur, Νενίηλος, τυφλὸς, ἀπόπληκτος, ἀνόητος. Formatur nempe a voce νενὸς, quae eidem est εὐήθης, nempe e particula στερητικῇ & voce νοῦς, idemque, ut jam viderunt alii, quod βλεννός. Sic νεννάζει eidem Hesychio, κακολογεῖ, idem proinde, quod βλεννάζει, quae vox apud Sophoclem legitur Ajac. vs. 243. & Antigon. vs. 770. & ubi δεινὸς ἡ λοιδορία a priscis ad eum Grammaticis, sicut ab Eustathio etiam ad Il. H. p. 668. traditur. Vox autem haec νενίηλος una est ἐξ ἅπαξ λεγομένων; certe quae alibi, quod sciam, hodie in veterum Graecorum scriptis non occurrit.

Ibid. ἐπ' ἰσαίῃ] Hesychius ἴσαια, μέρις. ubi supplendum omnino, ἰσαία, ἴση μέρις, ut paullo ante ἴσα, ἴση μοῖρα; & quo priori loco, ad hunc Callimachi procul dubio respexit Glossographus.

Vs. 66. Θεῶν ἑσσῆνα] Schol. notant ἑσσῆνα proprie dici *aptum*

regem, hic autem *deorum*. Idem tradit auctor M. Etymolog. adducto quoque eam in rem hoc Callimachi loco; nisi quod addit Ephesiorum lingua, ita *regem* appellari: Ἐσσὴν, ὁ βασιλεὺς, κατὰ Ἐφεσίους. Pausanias vero l. VIII. p. 476. non *Reges* quidem, sed *Epulones*, Ἐσσῆνας ab Ephesiis dici memorat: quorum adstrictam vivendi, quamquam per annuas tantum vices, rationem ad instar Ὑμνίας Dianae sacerdotis apud Martinenses Arcadas ibidem tangit. Quae proxime accedunt ad ea, quae de Judaeis Ἐσσαίοις vel Ἐσσηνοῖς Philo ac Josephus tradunt, ille in libro, quod omnis probus liber, hic Ἁλωσ. l. II. c. VIII. 788. Hinc emendandus etiam Hesychius, Ἐσσήνιοι, μάντεις. ubi Ἐσσῆνες, legendum putem, aut potius Ἐσσαῖοι, vel juxta Salmasium Ἐσσηνοί· ut ad *Essaeos* vel *Essenos* Judaeos respexerit, inter quos μάντεις etiam fuisse, qui futura nosse promitterent, & quorum praedictiones raro fallerent, testatur Josephus loco modo indicato. Mitto quod Ἐσσῆνες dictae insuper fuerint juniores, seu *tenellae caprae*, ut notat Eustath. Odyss. I. p. 1625. aut quod apud eundem Josephum, ni corrupti sint in hac voce ejus Codices, Ἐσσὴν Hebraeis dicatur (nempe חֹשֶׁן) de Pectorali seu Λογίῳ summi sacerdotis. De voce itidem μονήρει juxta Vulcanium, βαλὴν pro *rege*, ea tamen, praeter Aeschylum Pers. vs. 619. usus cum Autor libelli de Fluminibus Plutarcho adscripti, tum Sex. Empiricus adv. Mathem. p. 671. qui Phrygiam esse vocem ibidem tradunt. Verius autem Phoeniciam esse liquet, ut viderunt jam viri incomparabiles Salmasius & Bochartus. Sed de hac alibi.

Vs. 67. πέλας εἵσαο δίφρου] Sic Κράτος cum Jove conjungitur & Justitia Ultrice ab Aeschylo Choëph. vs. 242.

Μόνον Κράτος τε καὶ Δίκη σὺν τῷ τρίτῳ
Πάντων μεγίστῳ Ζηνὶ συγγένοιτό μοι.
Modo Robur & Justitia una cum tertio
Jove omnium maximo adsint mihi.

Βίη autem, de qua hic etiam mentio, Jovi σύνθρονος a Moschione dicitur apud Stobaeum l. I. Eclog. Phys. c. XI. p. 18. Βία δὲ σύνθρονος Διὸς uti postremum e libris scriptis bene emendavit illustris Grotius. Quamquam βίην *Deos non attingere*, tradat Aristides Hym. in Jovem p. 11. Θεῶν βία οὐχ ἅπτεται. In Jovis autem Olympii solio in Elide, non βίη quidem aut Κράτος, sed Victoriae tamen depictae traduntur apud Pausan. l. V. p. 306.

Ibid. δίφρου] Δίφρος, quem hic per *currum* reddit Interpres, *sedem* etiam cum apud Homerum, ut de sedente domi Penelope, δίφρῳ ἑφίζεσθαι, Odyss. Δ. vs. 717. tum apud scriptores Atticos frequenter notat, sicut liquet cum ex Aeliani narratione, V. H. l. IV. c. XXII. de δίφροις, quos priscis Atheniensibus in publicum prodeuntibus pone gestabant pedissequi, tum ex iis, qui a διφροφόροις dictis inde virginibus post κανηφόρους deferri solebant

Athenis

Athenis in pompa Panathenaica vel Theſmophorica; & quo reſpicit Ariſtophanes Avib. p. 611. & Concion. p. 746. ac inde Heſychius in voce διφροφόρος. Unde melius etiam hic δίφρον de *ſede* cum Vulcanio ſeu θρόνῳ Jovis intelligas, quam de *curru*, quem raro utique Jovi tributum videmus in monumentis antiquis; eundem vero Deorum Patrem paſſim θρόνῳ aut δίφρῳ inſidentem.

Vſ. 68. οἰωνὸν] Hinc οἰωνὸς, quod vulgo notum, tam de *ave* ſeu avium regina *aquila*, ut hoc loco, quam de *augurio* paſſim dictus: unde quod apud Romanos ſcriptores *bonis* aut *malis avibus* appellatur, e Graecis etiam ſumptum, ſicut οἰωνῶν καλῶν apud Euripidem, Ion. vſ. 1333. & contra ἐν κακοῖς οἰωνοῖσι apud Apollon. Rhod. l. I. vſ. 445. ut alia mittam, legitur. Spectatur autem hic Jovis ales, cum in adducto ſupra nummo Jovis Αἰγιόχου e Gaza Gallorum Regia, tum in ipſis Jovis incunabulis, ſeu in praeclaro illo, de quo ſupra, theſauri Maurocoeniani nummo, quo Rheae puerperium & occultatus tinnitu Curetum Juppiter ſignatur. Duplex autem occurrit ea de re apud Servium fabula ad I. Aen. vſ. 394. Una, raptum ab aquila Jovem & ad latebras Cretenſes perlatum, cum ubique a Saturno quaereretur; altera, formoſum quemdam puerum Ἀετοῦ nomine exſtitiſſe, qui Jovi, in antro Idaeo nutrito, ſe in obſequium dederat; poſtea autem, ubi adoleviſſet Juppiter, velut pellicatus dolore, eundem a Junone in cognominem avem ſeu ἀετὸν fuiſſe mutatum.

Ibid. ἀγγελιώτην] Hinc de avibus auguralibus in genere Euripides, Ion. vſ. 179. τοὺς Θεῶν ἀγγελλούσας φήμας, *Deorum nuntiantes oracula*; & Apollon. Rhod. l. III. vſ. 4. ἤ τις ἄγγελος [illegible]. Unde apud Porphyrium περὶ ἀποχ. l. III. p. 255. enumerantur aves Deorum nuntiae, ut Jovis aquila, Apollinis corvus & accipiter, Minervae crex & noctua, Cereris grus.

Vſ. 69. Σῶν τεράων.] Sic τέρας paſſim apud Poëtas de *augurio*, ut Euripidem Phoeniſſ. vſ. 1197. δεξιὸν Διὸς τέρας. Epicrates Comicus de viſa itidem aquila, ut hoc loco, apud Athenaeum l. XIV. p. 570. Κἄπειτα τοῦτ' εἶναι νομίζεται τέρας. Quo loco non praetereundum illud Theophraſti de Cauſ. Pl. l. V. c. III. p. 326. διὸ καὶ οὐδ' ΟΙ ΜΑΝΤΕΙΣ εἰώθασι τοῦτο κρίνειν, ὡς ΤΕΡΑΣ· τὸ γὰρ εἰωθὸς, οὐ ΤΕΡΑΣ. *quamobrem augures hoc indicare tanquam oſtentum* (ΤΕΡΑΣ) *non conſueverunt. Quod enim ſolitum eſt, oſtentum* (ΤΕΡΑΣ) *eſſe non poteſt.* Appoſite autem, quod praeterea notandum, eadem vocat hic *Jovis auguria*, σῶν τεράων; quod Juppiter primus & verus haberetur Auguralis Deus, a quo μαντικὴν edoctus demum ſit Apollo; immo qui Jovis tantum ea in re miniſter eſſet ac interpres, ſicuti inde ab Aeſchylo, ut alia hic omittam, dictus Apollo, Eum. vſ. 19.

Διὸς προφήτης ἐςὶ Λοξίας πατρός.

Jovis parentis Apollo eſt propheta;

ac Juppiter ipſe inde Πανομφαῖος ab Homero dictus, Iliad. Θ. vſ. 250. qua de re alibi pluribus ad ipſum Aeſchylum.

D 5 Ibid.

Ibid. ἐνδέξια φαίνοις] Quod uno verbo Graeci Διοσημίαν vocabant, quamquam frequentius iis de *malo augurio* dictam, ut apud Comicum Acharn. p. 379. & Plutarchum in Catone: pro *bono* tamen seu prospero *omine* occurrit eadem apud Julianum Imp. Ep. XXVII. ad Libanium p 157. & apposite omnino ad hunc Poëtae nostri locum, καὶ ὁ Ζεὺς αἴσια πάντα ἐσήμηνεν ἐναργῆ δείξας τὴν διοσημίαν, *& Juppiter fausta omnia denuntiavit, clarissimum exhibens ostentum* (διοσημίαν). Nota alioquin Διοσημεῖα pro *prognosticis*, ut eadem vertunt Cicero & Avienus, seu signis futurorum, quae a Jove scilicet seu e coelo desumuntur. In auguriis autem veterum, diversa *spectio* seu φάσις, & *nuntiatio*, ut e Gellio liquet lib. V. c. XII. *Spectio* illa tamen auguralium avium, vulgo de *augurio* ipso Graecis dicta, ut δεξιὰ φάσματα στρουθῶν, de *augurio* duarum aquilarum apud Aeschylum, Agam. vs. 148. Unde Plutarchus de capto augurio, Numa regnum capessente, μέχρις οὗ ΠΡΟΥΦΑΝΗΣΑΝ ὄρνιθες ἀγαθαὶ καὶ ΔΕΞΙΟΙ, ἀπέτρεψαν, *quamdiu apparuerunt aves bonae & faustae*, (ΔΕΞΙΟΙ) *recesserunt*. Felix autem praeter alios habitus inter augurales aves, & qualem hic sibi optat Callimachus, aquilarum conspectus, ac inde augurium. Ita augurium prosperum habitum a Xenophonte aquila dextra in somnis visa, & quidem addita ejus rei ratione, Ἀναβ. l. I. p. 373. ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη, καὶ οὐκ ἰδιωτικός, *quod insigne esset augurium, neque privati hominis*. Hinc faustum dicitur pro duobus Atridis ad Trojae excidium proficiscentibus duarum aquilarum gravidam leporem vescentium augurium, loco apud Aeschylum paullo ante indicato; sicut felix habitum ab Achivis contra Trojanos depugnantibus omen, aquila a Jove profecta, & demissus ab eadem ad illius aram cervi, quem unguibus tenebat, hinnulus. Iliad. Θ. vs. 248. Sic ex aquilae volatu exauditas suas preces auguratur Hercules apud Pindarum, Isthm. Od. VI. & aquila senescens templo insidens, pro augurio habita, juxta Epicratem Comicum, apud Athenaeum l. XIII. p. 570. Neque tamen, quod vere jam ad Catullum monuit Vir magnus Is. Vossius, *dextra* omina semper pro felicibus, ut hoc loco, aut *sinistra* pro infaustis habita. Immo, quod addere licet, nec *dextra* vel *sinistra* etiam *aquila* visa pro bono semper augurio ducebatur. Certe Theophrastus H. Pl. l. IX. c. IX. p. 179. observat in elleboro nigro effodiendo aquilam tam a dextra, quam a sinistra cavendam; periculum enim praedicere, si secantibus aquila prope advolarit, ἐκ δεξιᾶς καὶ ἐξ ἀριστερᾶς, *tam a dextra quam a sinistra*. Unde praeterea illud obiter hic notandum, *sinistras* quandoque aves pro faustis, easdem autem δεξιὰς seu *dextras* pro infaustis olim ab auguribus habitas. Id observat utique Hippocrates de salubri victu, sect. XV. ὅτι καὶ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, εἰ μὲν ἀριστερός ἐστι, ἀγαθὸν εἶναι νομίζουσιν. εἰ δὲ δεξιός, κακόν. *Quoniam & augures eundem alitem, si sinister quidem appareat, bonum esse augurantur; si vero dexter, malum.*

Quod

Quod exemplis illuſtrat ad eum locum Galenus; ubi vidiſſe ſe refert augures circa volatus dextros aut ſiniſtros diſſidentes; Arabem quidem dixiſſe, dextrum alitem laborantes mulieres, ſiniſtrum autem viros: Aſiaticum autem augurem contra ſtatuiſſe, dextrum nempe alitem viris aegris viſum, ſalutem iisdem, ſiniſtrum vero, exitium portendere. Conſulere poterit Pergameni Doctoris ea de re locum, ſi vacat, Lector, p. 41. Tom. v. edit. Baſil. Graec.

Vſ. 70. αἰζηῶν] Hinc αἰζήεις de *viridi* ac *novella* myrica dixit Theopompus apud Athen. l. IV. p. 183. Quod obiter noto, quia Lexicographorum talia effugerunt diligentiam.

Ibid. νηῶν ἐμπειράμους] Scholiaſtes reddit per ἐμπόρους, quem ſequuntur H. Stephanus & Vulcanius; & quomodo *magiſter navis* ab Horatio Od. VI. l. III. & *nautae* eidem Od. XVII. l. V. de *mercatoribus* dicuntur, ut vere de poſtremis conjecit Vulcanius, & ad utrumque Horatii locum nuper monuit eruditiſſimus Dacerius. Cui rei Homerus, quod obſervo, pridem praeluxerat Odyſſ. Θ. vſ. 162. Ἀρχὸς ναυτάων, οἵ τε πρηκτῆρες ἔασιν. ad quem locum Scholia Didymo tributa, πρηκτῆρες, ἔμποροι, non, ut hactenus ibi legitur, ἔμπειροι; & firmat etiam omnino Euſtathii ad eundem locum gloſſa p. 1590. πρακτῆρες ἤ οἱ ὕστερον πραγματευταί. Haud enim alii πραγματευταὶ ſequiori aevo dicti, niſi *negotiatores*, ἔμποροι; unde in Philoxeni Gloſſario, πραγματευταί, *negotiatores*; ut mittam πράττειν, πρᾶξιν, & πράκτορες, voces olim fuiſſe, ut notum, fori Attici, pro *exigere debita* vel *uſuras*, ac de iis qui talia exigebant. Quamquam & in hoc Callimachi loco, miſſa Scholiaſtae de eo gloſſa, per νηῶν ἐμπειράμους optime intelligi etiam poſſint *rectores navium*, quae olim in Caſtorum tutela; & qui Tyndaridae inde navigantium, ſeu, ut alicubi apud Sex. Empiricum adv. Mathem. p. 325. dicuntur σωτῆρες εὐσέλμων νηῶν· aut quod de iis Euripides Electr. vſ. 992.

Βροτῶν ἐν ἁλὸς ῥοθίοις,
Τιμὰς σωτῆρας ἔχοντες.
Mortalium in maris fluctibus,
Honores ſervatores habentes.

ac proinde qui e *Minoribus* his *Diis*, qua de re hoc & ſequenti verſu, quorum praeſidio relicti id genus νηῶν ἐμπείραμοι, ſicut milites Martis, ut idem mox, fabri aerarii, Vulcani, aut Poëtae, Apollinis cenſebantur. Unde ut hic νηῶν ἐμπείραμοι, ſic ipſa Jovis mater Rhea dicta πάλης ἐμπείραμος, ſeu *luctae perita*, apud Lycophron. p 178.

Vſ. 71. σακεσπάλον] Plutarch. de Dialect. Homer. σάκος retulit inter antiquas ſeu obſoletas voces, quas adhibuerit Homerus, qui recepta jam voce ἀσπίδος alibi ſit uſus. Eadem tamen vox σάκος diu poſt Homerum retenta, ſicut apud ſuperſtites Tragicos, ubi illa ſaepius legitur. Mitto, quod veteres

teres ad Homerum Critici, notante id Eustathio ad Iliad. Ξ, p. 996. inter σάκος & ἀσπίδα, discrimen ab Homero positum velint; quod tamen in eodem hodie, aut in antiquis illis Tragicis non comparet, ubi promiscue σάκος & ἀσπίδα, quod alibi e veterum monumentorum fide pluribus comprobo, sumi liquet. Ita hoc loco σακεσπάλος, idem, qui vulgo ἀσπιστὴς seu ἀσπιδηφόρος. Bene autem σακεσπάλος dicitur, quod vibrare olim seu protendere clypeos in hostem essent soliti, & sicut Tydeus σακεσπάλος Homero pridem dictus. Il. E. vs. 126. ubi brevia ad Poëtam scholia notant σάκος de *clypeo* inde dictum, quod apud Σάκας sit inventus, *Sacas* autem esse Thracas. Sed hoc alterius loci & indaginis.

Vs. 72. μακάρεσσιν ὀλιζόσιν] Ut nempe *Dii magni* crebro apud auctores ac saepe in antiquis marmoribus ΘΕΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ occurrunt, sic etiam *Dii Minores*, & quales hic, quod notandum, praeter Dioscuros, Mars & Apollo, illo σακεσπάλων, hic ἀοιδῶν, de quibus hic egit Poëta, Deus, denotantur; qui tamen inter Αἰθερίους, seu in numerum δώδεκα Ἀνάκτων Θεῶν, ut eos vocat Pindarus Od. x. Ol. quod aliunde liquet, & sicut inter Consentes Romanorum Deos referebantur. Immo Apollo inter *aeternos*, ἀγεννήτους, qualis utique non celebratur hoc hymno Juppiter, a Plutarcho traditur in Pelopida, p. 286. Idem tamen *Parvi* nomine Delphis a viro Larissaeo *dicatus* legitur apud Pausaniam, l. x. p. 638. τὸν Ἀπόλλωνα ἀνέθηκε τὸν Μικρόν. Vox autem ὀλίζωνες, quae hic apud Poëtam occurrit pro ὀλίγοι, praeter Hesychium qui eam refert, legitur insuper apud Nicandrum, Ther. p. 8. ubi de Pleïadibus ait, ὀλίζωνες φορέονται. Ut *Parvi* autem seu *Minores Dii* hoc loco, sic *Di minuti & patellarii* dicti apud Plautum, Cistell. A. II. sc. I. apud Arnobium vero l. III. *Plebs Numinum*; & similiter apud Plotinum, Δαιμόνων δῆμος, Ennead. P. III. l. II. p. 157.

Vs. 74. γεωμόρος] Apollonius Rhodius l. I. vs. 1214. ἀμφὶ γεωμόρου ἀντιόωντα; alibi autem ob metrum, iidem γειομόροι ab eo dicti, ut l. III. vs. 1386. ac inde γειομόροι μύρμηκες l. IV. vs. 1453. Apud Aeschylum vero Suppl. vs. 621. γαμόροι vocantur *terrae participes*, seu Danaïdes cum Patre Danao ad incolendam Argolicam regionem decreto eorundem Argivorum admissae. Athenis autem nota ex Plutarcho in Theseo & Polluce p. 404. antiqua singularum tribuum in tria ἔθνη, Εὐπατρίδας, Γεωμόρους, & Δημιουργοὺς distinctio. Unde Γεωμόρων saepe mentio apud Platonem, ut l. v. de Legib. p. 737. & l. VIII. p. 843.

Vs. 76. ὑδείομεν] Eadem voce usi itidem tres alii σύγχρονοι, & ejusdem Pleiados Poëtae; Nicander Alex. p. 131. τὸ δὴ μελίφυλλον ὑδεῦσι. Apollonius Rhod. l. II. vs. 530. καὶ τὰ μὲν ὡς ὑδέονται. ubi Critici, ὑδέονται, ἀντὶ τοῦ ᾄδονται καὶ λέγονται. ac praeterea Aratus Phaenom. vs. 253. μετ' ἀνθρώπους ὑδέονται.

Ibid.

Ibid. Ἡφαίστοιο] Hinc Vulcani etiam tanquam fabri ſimulacra in nummis & marmoribus antiquis; ſedentis nempe cum incude, malleo, & forcipe, ac pileo praeterea ut plurimum tecti. Qua de re etiam alibi agit hic Poëta; nempe hymno in Dianam vſ. 48. ac in Delum vſ. 144. Immo, tanquam fabrorum hic Deus, & Praeſes idem, in veteri nummo Gazae Gallorum Regiae, quem ad Juliani Caeſares vulgavimus REX ARTIS inſcribitur; qui caeteroquin τεχνήεις Apollonio Rhodio l. III. vſ. 229. & alibi; aut κλυτοτέχνης Homero dictus, Il. Σ. vſ. 318. Immo quomodo χειρωναξίαν ipſe vocat *artem* ſuam, apud Aeſchylum Prom. vſ. 45. Unde artium cultores Minervae & Vulcano ſacra facere jubentur ab Arriano de Venat. c. xxxv. nempe lanificii ac ſimilium Palladi; fabrilium autem, Deo huic Lemnio; a Platone autem, Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, *Vulcano & Minervae ſacrum artificum genus* dicitur lib. XI. de Legib. p. 921.

Vſ. 77. Τευχηστὰς] Eadem voce pro ὁπλίταις, ſeu *militibus*, uſus Apollonius l. III. vſ. 415. ἀνδράσι τευχηστῇσι; iisque antiquior Aeſchylus in Sept. Theb. vſ. 650. ἄνδρα τευχηστήν. Schol. ὁπλίτην, qui alibi τευχηστῆρας eosdem vocat, Perſ. vſ. 904. & τευχεσφόρους, Choëph. vſ. 625.

Ibid. ἐπακτῆρας] Sic ἐπακτὴρ de *venatore* apud Nicandrum, Ther p. 45. Ideo ἐπακτῆρας dici *venatores* tradunt Critici ad Sophoclis Ajac. vſ. 7. ὡς ἐπαγομένους ὑπὸ τῶν κυνῶν; ac, ut ante dixerant, προέλκονται γὰρ τοὺς κυνηγέτας οἱ κύνες ἐπὶ τὰ ἐπαγόμενα. Quamquam non *venatores* ſolum, ſed *piſcatores* ἐπακτῆρες etiam dicti, ut apud Apollonium Rhod. l. I. vſ. 625. ubi Schol. οἱ ἁλιεῖς. quae etiam gloſſa in Nicandri Scholiis legitur, ad locum ſupra adductum. Idem nempe, qui ἰχθύος ἀγρευτῆρες a Theocrito vocantur, Idyll. κα. vſ. 6. aut ἀγρωστῆρες etiam, ſicut a Nicandr. Alex. p. 163. ac ideo illa, quod ἄγρα etiam de *piſcium captura* dicatur, ut apud Theocrit. Idyll. modo adducto vſ. 31. & alibi rurſus, ἐξ ἁλὸς ἄγρα, Idyll. χ. vſ. 60.

Ibid. χιτώνης] Venatorum Praeſes Diana; unde Ἀγροτέρα, Κυνηγὸς, Ἐλαφηβόλος, & Ἑκαέργη dicta & culta haec Dea, ut ex auctoribus & monumentis antiquis liquet; & eadem Venatricis habitu paſſim in nummis caelata cernitur; hoc cinctu nempe; & pharetra, arcu, ac ſagittis armata, cum cervo praeterea & cane; nonnumquam etiam cervo aut bigis cervorum vecta; & de qua Poëta noſter infra, H. in Apoll. vſ. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα. at in Hym. in eandem dicetur opportunius. De ſimulacro autem hujus Deae χιτώνης Miletum deducto a duce Coloniae Nello Athenienſi, quod hic in ſcholiis dicitur, formatur a Poëta, H. Dian. vſ. 225. χαῖρε χιτώνη, Μιλήτῳ ἐπίδημε &c. Altera vero, quam tradunt eadem ſcholia, nominis hujus ratio de faſciis recens natorum Dianae dicari ſolitis, non facit ad hunc locum.

Vſ. 78.

Vf. 78. λύρης εὖ εἰδότας οἴμους] Idem de Apolline, a quo effent κιθαρισταὶ & ἀοιδοὶ, dixerat pridem Afcraeus vates; & a Themiftio haud uno loco refertur Orat. VII. p. 89. & Orat. XIII. p. 170. ult. ed. Λύρης οἶμοι de *cantu ad lyram*, feu νόμοις κιθαριστικοῖς, hic dicuntur; unde liquet errare Tzetzem ad Lycophr. p. 3. aliosque, qui οἴμους de *via*, οἴμην autem folum de *cantu* dici ftatuunt; quod poftremum, praeter hunc Callimachi locum, refellit etiam Philetas apud Stobaeum in edit. Grot. p. 343. Μύθων παντοίων οἴμους ἐπιστάμενος, *Fabularum omnis generis modos doctus*. ubi ὁ πάνυ, οἴμους minus recte per *vias* reddit.

Vf. 79. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες] Ab Hefiodo mutuati id dein Poëtae; ficut de fe Juppiter ipfe apud Mofchum, Idyll. B. vf. 156.

Ἐξ ἐμέθεν δὲ κλυτοὺς μάλα φύσεαι υἷας,
Οἳ σκηπτοῦχοι ἅπασιν ἐπιχθονίοισιν ἔσονται.
A me autem celebres paries filios,
Qui fceptrigeri erunt apud omnes mortales.

Unde etiam Aefchylus Agam. vf. 43. de duobus Atridis, διθρόνου Διόθεν καὶ δισκήπτρου, *throni gemini a Jove, & gemini fceptri*; alibi Διοσδότοις σκήπτροισιν, & Plato in Alcibiade, p. 121. Regum continuam feriem ad Jovem usque deducit; βασιλεῖς εἰσὶν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός. Quamquam juxta Homerum, non quosvis Reges, fed bonos tantum effe a Jove, tradat Dio Chryfoft. Orat. I. de Regno p. 3. Immo hinc ipfe Juppiter, & Θεῶν βασιλεὺς, de quo jam fupra, & folo etiam Βασιλέως nomine, cum alibi, tum Athenis dictus & cultus. Unde apud Aefchylum haud uno loco idem invocatur Ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, ut Perf. vf. 532. & Agam. 363. ac apud Dion. Chryfoft. ead. Orat. p. 8. μόνος Θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται, *folus Deorum pater & Rex appellatur*. Alibi tamen Dii, praeter Jovem, *Reges* etiam dicti, ficut Jovem cum fratribus vocat Pindarus, Od. III. Pyth. 226. καὶ Κρόνου παῖδας βασιλῆας, & prout Ἄνακτες paffim de Diis dicti.

Ibid. οὐδὲν ἀνάκτων θειότερον] Hinc ipfi Reges Θεοὶ cum alibi, tum ab ipfis Aegyptiis potiffimum appellati; ac ille inter alios, in cujus laudes mox excurrit, Ptolemaeus Philadelphus, qui ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ nomine cum conjuge & forore Arfinoë, parentes autem Ptolemaeus Lagi & Berenice ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ appellatione infigniti in praeclaro ac veteri nummo, quem alibi illuftravimus. Ἄνακτες autem tam de *Diis*, ficut de Jove, fupra, quam de *Regibus* feu *Dominis*, ut notum, dicti. Vertendus autem omnino hic locus eft, quod bene etiam monuit eruditiffima Daceria, non, *quoniam Jove nihil Regum eft divinius*, fed *quoniam nihil Jovis*, feu a Jove datis, *Regibus divinius*.

Vf. 80. λῆξιν] Vel λᾶξιν Dorice, ficut hic Scholia, λᾶξιν, (non, ut ibi, τάξιν) λαχμὸν, κλῆρον. Ita enim in iis legendum, non τάξιν, abunde arguit addita eidem voci gloffa: & cui fimilis in Scholiis Theocriti ad vocem λαχὼν, Idyll. VIII. vf. 30. ubi Critici, ἀφ' οὗ λαχμὸς, ὁ κλῆρος, ποιητικῶς. Eadem enim

enim notant λῆξις vel λᾶξις, λαχμὸς, & κλήρωσις, aut κλῆρος; aliud autem τάξις; unde male Interpres τάξιν hic legit, & *ordinem* vertit, non *fortem*. Frequens certe vox λῆξις apud Oratores Atticos, ab antiqua voce λήχω pro λαγχάνω (aliud enim λῆξις a λήγω, pro παύομαι, quo sensu dixit Apoll. Rhod. l. 1. vs. 1085. λῆξιν ὀρινομένων ἀνέμων) ac unde τὴν λῆξιν λαχεῖν, saepe apud Isaeum occurrit de Pyrrh. Haeredit. ut p. 372. 399. & 468. ed. Hanov. & apud Aeschinem in Timarchum, p. 179. ed. Basil. λήξεις δικῶν. A λήξει autem seu κλήρῳ Jovis, cujus hic mentio, dictus olim Ζεὺς Κλάριος, sicut apud Aeschylum Suppl. vs. 365.

Ἱκεσία Θέμις, Διὸς Κλαρίου.

Supplicum praeses Themis, Jovis distributoris (filia.)

ubi Critici, Διὸς Κλαρίου παντάπασι κληρωτικοῦ καὶ κραίνοντος. Quod proinde Κλαρίου nomen eidem Jovi inditum, non ut Apollini a *Claro* fonte & oppido Colophoniorum, de quo infra ad H. in Apoll. vs. 701. sed sicut alibi ab eodem Tragico dictus idem Juppiter Νεμέτωρ, Sept. Theb. vs. 490. & in alio dramate, ὁ πάντα νέμων, *omnia distribuens*, Prom. vs. 525. Quod firmat egregie Pausanias, qui apud Tegeatas Arcadas Jovem Κλάριον cultum docet l. VIII. p. 541. addita simul nominis origine, δῆλα δὲ ὡς ἐγίνετο ἡ ἐπίκλησις τῷ Θεῷ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ τῶν παίδων ἕνεκα τοῦ Ἀρκάδος, *cognomen manifestum est A SORTITIONE Arcadis filiorum dictum.*

Vs. 81. πολιεθρα φυλακοσέων] Nempe non πολιοῦχοι solum, seu πολιοσοῦχοι, tanquam Tutelares urbium Dii apud Tragicos iidem passim dicti, sed φύλακες etiam & *custodes*, cum apud auctores, tum in veteribus Nummis JUPPITER CUSTOS & JOVIS CUSTOS, ac in genere DIS CUSTODIBUS. Unde Horatius l. 1. Od. XXVI. *Custodes Numidae Deos*; de Jove autem ab Aeschylo pridem dictum, & opportune quidem ad hunc & sequentem Callimachi versum, Suppl. vs. 388. &c.

Τὸν ὑψόθεν Σκοπὸν ἐπισκόπει
ΦΥΛΑΚΑ πολυπημόνων
Βροτῶν.

Illum ex alto speculatorem respice, ***CUSTODEM*** *aerumnosorum mortalium.*

Immo dictus etiam alibi in eodem dramate vs. 277. Ζεὺς οἰκοφύλαξ ὁσίων ἀνδρῶν, *Juppiter custos aedium purorum virorum*; nempe sicut JOVI DOMESTICO legitur in veteri Inscr. in Misc. Sponii p. 78. Reges autem ipsi, Jovis aut aliorum etiam Deorum exemplo, ΣΩΤΗΡΕΣ seu urbium aut gentium integrarum *Conservatores* frequenter appellati; immo quandoque ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ, sicuti Philadelphi, in cujus laudes mox excurrit hoc Hymno Callimachus, parentes, Ptolemaeus Lagi & Berenice, in monumento Adulitano, ac praeterea in veteri Nummo, de quo paullo ante.

Vs. 82.

Vs. 82. Ἄκρης ἐν πολίεσσι] In *arcibus* nempe, sicut ἐν πόλει ἄκρῃ apud Homerum Iliad. Z. vs. 88. ubi brevia Schol. ἐν ἀκροπόλει; *in arce*; ac de Jove Dio Chrysost. Orat. 1. p. 14. Βασίλειος ἄκρα, ἱερὰ Διὸς βασιλέως, *Regia arx*, *sacra Jovis Regis*. Unde ad Jovem, cui *arces* sacrae, respicere hunc Callimachi locum, opportune jam ad Hesiodum monuit Graecarum hodie Latinarumque litterarum decus Graevius. Ita Ἄκρα Agrigenti, ubi Jovis πολιέως templum, aedificare volebant Agrigentini, teste Polyaeno Stratag. l. v. p. 375. ult. edit. & apud Apollonium, lib. II. vs. 1011. Γενηταίη Διὸς ἄκρην, *Genetaei Jovis promontorium*. Immo unde Juppiter ΑΚΡΑΙΟΣ seu *arcium praeses* in antiquis Nummis, de quibus nos alibi, & saepe apud auctores dictus. Neque tamen, quod hic Poëtae nostri locus videretur innuere, solus Juppiter Ἄκραιος, seu in Ἄκραις sive *arcibus* cultus; sed alii etiam Dii vel Deae Ἀκραῖοι, aut Ἀκραῖαι; quales Juno, Minerva, Venus, Diana, ut alibi docemus, appellatae. Unde notat Vitruvius l. 1. c. VII. Deorum loci Tutelarium, Jovis praeterea, Junonis, ac Minervae, templa, in excelsissimo urbis loco & arce, unde moenium maxima pars conspicitur, locari. Idem de Martis templo Halicarnassi in summa arce exstructo observat eodem libro c. VIII.

Ibid. ἐπόψιος] Sic Ζανὸς ἐποψίου Apollonius Rhod. l. II. vs. 1126. ubi Critici, ἐπόψιος, ἐπόπτης, non, ut ibi legitur, ἔποπος; & quam ἐπόπτου vocem *Soli* vulgo tribuunt; *Mercurio* etiam Aeschylus Prom. vs. 299. Immo Dii in genere ἐπόψιοι, seu *Inspectores*, dicti a Sophocle, Philoctet. vs. 1054. unde illud de Jove incerti Poëtae apud Stobaeum Ecl. Phys. lib. 1. c. VII. οὐχ εὕδει Διὸς ὀφθαλμὸς, *non dormit Jovis oculus*; & de Diis in genere, Euripidis in Phrixo, apud eundem Stobaeum:

Ὀξὺς Θεῶν ὀφθαλμὸς εἰς τὰ πάντ' ἰδεῖν.
Acer Deorum est ad omnia videnda oculus.

Ibid. δίκῃσι λαὸν ὑπὸ σκολιῇς] Δίκῃσι nempe hic pro *judiciis*, iisque tam *aequis*, seu *rectis*, quam σκολιῇς, seu *iniquis*, ut hoc loco; quae proinde postrema non tam Reges, quam Tyranni exercent. Sic de Rege a Jove dato, opportune ad hunc locum Hesiodus Theogon. vs. 85. Διακρίνοντα θέμιστας ἰθείῃσι δίκῃσι; *reddentem jura rectis judiciis*. Utriusque autem generis Reges, tam juste quam inique imperantes, sub Jovis oculis, seu Ἐποψίου supremo regimine, ex aequo constitutos, praeclare hic docet Callimachus: habere proinde eos *Inspectorem* non solum, seu Ἐπόψιον, vel Σκοπὸν (sicut ab Aeschylo, uti paullo ante vidimus, idem dictus) sed vindicem etiam inique ab iis factorum, seu *obliquorum judiciorum*, eundem Jovem. Qui proinde locus illum Homeri habuit ante oculos, qui exstat Iliad. π. vs. 386. &c.

Ζεὺς, ὅτε δή ῥ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ,
Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ ΣΚΟΛΙΑΣ κρίνωσι ΘΕΜΙΣΤΑΣ,

Ἐκ

Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, Θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Juppiter, quando jam viris iratus ſaevit,
Qui vi in foro OBLIQUA edunt JUDICIA,
Juſtitiam autem expellunt, Deorum ultionem non metuentes.

Quo ſpectant etiam praeclara illa, quae ex Euripidis Melanippe refert Stobaeus Ecl. Phyſ. l. I. c. VII. p. 8. & quae merentur omnino hic adſcribi:

Δοκεῖτε πηδᾷν τ' ἀδικήματ' εἰς Θεοὺς
Πτεροῖσι, κἄπειτ' ἐν Διὸς δέλτου πτυχαῖς
Γράφειν τιν' αὐτά· ΖΗΝΑ δὲ ΕΙΣΟΡΩΝΤΑ ΝΙΝ
Θνητοῖς δικάζειν.
Creditis delicta ſubſilire ad Deos
Alata, deinde & in Jovis membranis
Aliquem eadem ſcribere, ILLISQUE INSPECTIS JOVEM
Mortales judicare.

Vſ. 83. Οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν] Reges nempe jura reddentes, non σκολιὰ, ſeu *obliqua*, ſed prout decuit Διοτρεφέας βασιλῆας ſeu a *Jove datos Reges*, & quod Heſiodus loco ante indicato dixit ἰθείῃσι δίκῃσι, ſeu *rectis judiciis*; & ſimiliter de Moſynoecorum Rege Apollonius, l. II. vſ. 1209.

Ἰθείας πολέεσσι δίκας λαοῖσι δικάζει.
Recta urbibus & populis dat jura.

Id quod rurſus dixit alibi Heſiodus Ἔργ. vſ. 9. δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, *juſte rege judicia*. Ἰθύνειν quidem proprie de navis gubernatore, ſeu qui ad clavum ſedet, dictum; ſicut de Argonautis, qui ad ſimile munus adſpirabant, Apollonius l. II. vſ. 899. Ὤρνυντ' ἰθύνειν λελιημένοι, *Surrexerunt clavum regere adſpirantes*; alibi de Thetide ad clavum ejusdem navis Argus, lib. IV. vſ. 938. Θέτις δ' ἴθυνε κέλευθον, *Thetis autem curſus direxit*; & de primo illius navis rectore Tiphy, l. I. vſ. 562. ὄφρ' ἔμπεδον ἐξιθύνοι, *quo certius dirigeret navim*. Hinc alter ejuſdem Argus gubernator Ancaeus ἰθυντὴρ ab eodem dictus l. IV. vſ. 209. ſicut pariter οἴακος εὐθυντὴρ νεὼς, *clavi director navis*, apud Aeſchyl. Suppl. vſ. 725. & inde etiam apud Aratum Phaenom. vſ. 44. Τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται. *Quo etiam Sidonii certiſſime navigant.* Unde opportune de Regibus, ſeu qui ad clavum imperiorum ſedent, vox illa ἰθύνειν, ut hoc loco, uſurpata; & ſicut de Cambyſe Perſarum Rege Aeſchylus, Perſ. vſ. 775.

Κύρου δὲ παῖς τέταρτος ἴθυνε στρατόν,
Cyri autem filius quartus rexit populum,

ſeu commune Perſarum, non *moderavit*, ut male hunc verſum interpretatus eſt poſtremus etiam editor, ut ad eundem Tragicum notamus. In eodem vero dramate paullo ante legitur vſ. 766. σκῆπτρον εὐθυντήριον, *ſceptrum directorium* ſeu *dirigens*; & quomodo ἰθύντειρα δίκη occurrit in Orphei Argonauticis vſ. 350. Immo inde εὐθύνειν apud Atticos, *judicare*, *decernere*, quandoque

etiam κολάζειν, ut notant Critici ad Sophoclis Ajac. vſ. 72. Eadem ratione nempe, qua Εὔθυνοι dicebantur in jure Attico, qui εὐθυνῶν δικασαὶ, ſeu rationum reddendarum judices, & quorum, praeter Oratores Atticos, meminit etiam Ariſtophanes Equit. p. 338.

Vſ. 84. ὄλβῳ] Ὄλβος pro εὐτυχία, ut hoc loco, ſaepe apud Tragicos; ut Aeſchylum Perſ. vſ. 711. & Eumen. vſ. 540. ac alibi. Hinc Juppiter ipſe ὄλβιος dictus ab eodem Aeſchylo, Suppl. vſ. 334. Ὄλβιε Ζεῦ, *Felix Juppiter.* Ὄλβον autem pro ὄλβω, juxta veteris Codicis ſcripturam, haud male hic legebat Tan. Faber, tradente id ad hunc locum & probante eruditiſſima ejusdem filia. Sic, quod obſervo, Theocritus Idyll. χ. vſ. 13. ἐγὼ δ' ἔχω οὐδ' ἅλις ὄξος. *Ego autem non ſatis habeo acetum*, pro *aceti*; & quomodo apud Comicum, Θεσμοφ. p. 786. ἅλις ἐστ' ἡμῖν χολὴν, *ſatis nobis eſt otium*, (ſeu *otii*) non, ut ibi hactenus, χολῇ, legendum liquet; nec opus proinde cum Biſeto ibidem in χολῆς mutare.

Vſ. 85. Οὐ μάλα δ' ἴσον] De inaequali diſtributione a Jove Regibus facta notandus inſignis hic locus, & qui ad Ptolemaei Philadelphi, quem laudare intendebat, aut vero filii ejus Evergetis (quem utique ſequenti Hym. in Apollinem a Callimacho deſignari, notant ibidem Scholia ad vſ. 27.) commendationem inde augendam eximie facit. Jure nempe ſuo, quo Νεμέτωρ dictus, aut Κλάριος, uti paullo ante vidimus, uſus hic Juppiter. Quo ſpectat etiam illud Nauſicaae apud Homerum, Odyſſ. Ζ. vſ. 188.

ΖΕΥΣ δ' αὐτὸς ΝΕΜΕΙ ΟΛΒΟΝ Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ΕΘΕΛΗΣΙΝ ἑκάστῳ.
Juppiter vero ipſe DISTRIBUIT FELICITATEM Olympius hominibus
Bonis atque malis, PROUT VULT, unicuique;

aut ſicut alibi apud eundem legitur, Deos ex aequo non omnibus munera largiri, ſed haec illis, aliis alia, Odyſſ. Θ. vſ. 167. &c.

Vſ. 86. ἀεὶ πρὸ τῆς εὐρὺ βεβηκεν] Notanda μετάθεσις Poëtis familiaris, pro προβέβηκε τῆς ἀεὶ εὐρύ. Sic apud Aeſchylum Eumen. vſ. 848. ἀπὸ γάρ με, & mox, παρ' οὐδὲν ἦραν. & quae plura id genus apud veteres inprimis Tragicos occurrunt. A Senioribus autem, Gen. XXIV. vſ. 1. dicitur Abraham προβεβηκὼς ἡμερῶν, ſeu *aetate provectus*. De Jove autem, cujus inſtar in terris eſſet hic Ptolemaeus, dixerat Pindarus, Olymp. Od. XIII. vſ. 114. Ὕπατ' εὐρὺ ἀνάσσων Ὀλυμπίας, *o Supreme, late imperans Olympiae.*

Vſ. 87. Ἑσπέριος γε τελεῖ] Ἑσπέριος hic Attice, pro ἑσπέρας, aut πρὸς ἑσπέραν, ut loquebantur vulgo Graeci, ſeu *veſpertinus*, pro *veſperi* dictum; ſicuti ποθέσπερα, pro πρὸς ἑσπέρας apud Theocritum, Idyll. VIII. vſ. 16.

—— τὰ δὲ μάλα ποθέσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι,
Numerant vero veſperi ſemper oves.

Sic

Sic νυκτερὸς pro νυκτὶ apud Sophoclem, Ajac. vſ. 217. & jam ante apud Aeſchylum, Sept. Theb. vſ. 733. Notandus caeteroquin hic Poëtae locus, qui ſingularem hic in Ptolemaeo vigilantiam, ſeu τὸ ἐνεργητικὸν, laudat; qua factum, ut mane primum, quod mox ait, cogitata aut deliberata, citra ulteriorem ἀμβολιεργίαν, dicantur ab eo *veſperi*, ſeu eadem adhuc die, & quidem, quod mox addit, ubi res erant arduae, *perfici* ſolita. Quam utramque celeritatis in conſiliis, & diligentiae in exequendis cogitatis laudem, Athenienſibus itidem tribuunt, uti mox dicetur, apud Thucydidem Corinthii. Quo proinde referas illud Suetonii de Auguſto, cap. LXXVIII. *A coena lucubratoriam ſe in lecticulam recipiebat. Ibi, donec reſidua DIURNI ACTUS, aut omnia, aut maxima ex parte CONFECERAT, ad MULTAM NOCTEM permanebat.* Quamquam idem eſſet Auguſtus, qui illud Σπεῦδε βραδέως, *Feſtina lente*, crebro jactaret; & eandem in rem, *ſat cito fieri, quidquid fiat ſatis bene*, ut ante idem auctor de eo dixerat cap. XXV. Δραστήριον itaque illud, ſeu ἀποτελεστικὸν, in Ptolemaeo hic laudatur, ad inſtar quaſi τελείου Jovis, de quo Sophocles Oedip. Colon. vſ. 1133. Τελεῖ, τελεῖ Ζεύς τι κατ᾽ ἦμαρ. *Perficit, perficit Juppiter aliquid quotidie.* Deorum nempe in operando velocitas, καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ ταχυτέρα διαλάμπει, *ipſa etiam mente celerius emicat*, ut de ea loquitur Jamblichus in Myſter. Sect. II. c. IV. p. 43. Unde Heroas ibidem tradit, parem omnino Diis aut Geniis, in perficiendo quae cupiunt, celeritatem non adſequi. Neque eo minus tamen Philadelphum, aut Evergetem Ptolemaeum, πολιτικωτάτως quidem laudat hic Callimachus, quod non eſſet e cunctatorum genere, aut qui ἐς αὔριον rerum gerendarum momenta improvide differret, ſeu qui in deliberatione ſtrenuus, in exequendo autem tardus & procraſtinator haberetur. Immo quod ipſum de Philadelpho, ut jam vidit Vulcanius, tradit quoque Theocritus in Encomio hujus Regis, Idyll. XVII. vſ. 13. οἷος μὲν ἔην τελέσαι μέγα ἔργον; *qualis erat ad perficiendas res magnas.* Mitto quod de eodem Philadelpho tradit Joſephus Origin. lib. XII. p. 396. cum nempe a LXX. Judaeorum Senioribus edoctum, πῶς δεῖ βασιλεύειν, *quomodo oporteat regnare.*

Ibid. ἢν νοήσῃ] Diis nempe ſolis tribuit Jamblichus, loco ante adducto, non autem Angelis, Geniis, aut Heroibus, ut *ſimul cum dicto*, quae velint, *perficiant*, ſeu, ut ille loquitur, ἅμα τῷ λέγειν ἀποτελεστικὸν, ſeu juxta illud Ariſtophanis de Deo apud Clementem Stromat. l. V. p. 627. Δύναται γὰρ ἴσον τῷ δρᾷν τὸ νοεῖν, *Idem enim in eo valet, cogitare ac facere.* Haud aliter ac de Jove dixerat pridem Aeſchylus, Suppl. vſ. 606. πάρεστι δ᾽ ἔργον, ὡς ἔπος, *adeſt opus, ſimul ac dictum:* & quo reſpexit, quamquam immutatis verbis, ut obiter noto, Apollonius, l. IV. vſ. 103. Ἔνθ᾽ ἔπος, ἤδη καὶ ἔργον &c. *Ubi dictum, ibi etiam factum.* Haud aliter ac de Pallade quoque infra, hymno in ejus Lavacr.

 vſ. 131.

vs. 131. Τὸ δ' ἐντελὲς ὦκ' ἐπινεύσῃ, *idque firmum aut perfectum, cui annuerit*. Ptolemaeum vero hic laudat Callimachus, quod proxime ad illud Jovis, *a quo Reges, & quibus nihil esse divinius* modo dixerat, ἀποτελεστικὸν accederet; dum ea, de quibus *mane cogitaverat*, & ubi res erat magna vel ardua, non eodem quidem, instar Jovis, temporis puncto, sed *eadem* tamen, ut ante dictum, *vespera*, seu die, citra ulteriorem moram, *perficere* valeret & consummare: Ut nempe τὸ βουλευτικὸν hic praecedat τὸ ἀποτελεστικὸν, ac ita providum non minus, neque cunctatorem tamen nimium in consultando, quam celerem in exequendo laudet hic Ptolemaeum. In quo proinde conjuncta occurrant, quae in summo Imperatore requirit Tullius pro Manilia, *celeritas in conficiendo, consilium in providendo*. Ad exemplum proinde Jovis Τελείου non solum, ut vidimus, sed Βουλαίου etiam, ut aliunde notum, & qualis in antiquis aliquot nummis comparet, dicti & culti. Immo quo spectat illud Atheniensium a Corinthiis profectum apud Thucydidem elogium, lib. I. p. 45. ed. Wechel. καὶ ΕΠΙΝΟΗΣΑΙ ὀξεῖς, καὶ ΕΠΙΤΕΛΕΣΑΙ ἔργῳ, ὃ ἂν γνῶσιν. *& AD EXCOGITANDUM celeres, & ad re ipsa PERFICIENDUM, quod cogitarint.* Auroram autem, seu *matutinum* tempus, non ut Musis solum, sed ut similibus Principum deliberationibus & consiliis amicam ac opportunam innuit hic quoque Callimachus. Unde nec vacuas ea cura ac sollicitudine eorum noctes, a quorum consiliis pendet aliorum salus, dixerat dudum Poëta, noto versu, Οὐ χρὴ βουληφόρον &c. Quod praeclare etiam docet Dio Chrys. Orat. III. de Regno, p. 47. ubi nauclero licere noctu minus dormire, quam nautis, tradit; ducemque exercitus magis vigilare, quam illos, qui eum custodiunt, milites. Ita conciones Atheniensium, ubi de summa Reipublicae deliberarent, ἠοῖ, seu πρὸς ὄρθρον, vel *sub diluculum*, habitas, cum aliunde, tum ex Comici Concionatricibus abunde liquet, ubi etiam minatus dicitur praeco, non habituros solitam trium obolorum mercedem, qui *ante lucem* non in concionem venisset, ὡς ἂν πρὸς πάνυ τοῦ κνέφους &c. p. 732. Unde idem in Θεσμοφ. p. 786.

Ἐκκλησίας ποιεῖν ΕΩΘΕΝ τῇ μέσῃ
Τῶν Θεσμοφορίων,
Concionem facere MANE medio tempore Thesmophoriorum.

non, ut ibi absurde aut ambigue Interpres, *media die*, nisi id de *tertia* die intellexerit Cerealium, quae *media* erat temporis quinque dierum huic festo destinati, ut aliunde liquet, & bene ibi observat Bisetus.

Ibid. νοήσῃ] Negotium facessit hic locus viris eruditis ob metrum seu pleonasmum literae ο in νοήσῃ; unde alii νίσῃ, alii, ut Tan. Faber, νώσῃ, alii aliter legendum hic putant, sicut H. Stephanus; aut eundem versum inde Politicis versibus, qui sylla-

bis

bis ſaepe abundant, ſicut Vulcanio factum, adnumerant. Verum nihil hic video quod turbare quemquam debeat, ſi vel vox νοήσῃ per συνίζησιν diſyllaba hic ſtatuatur, ο conjunctim cum η pronuntiata; aut vero, ut, hoc miſſo, diphthongus in voce ἠοῖ corripiatur. Utrumque certe exemplis non caret apud caſtigatiſſimos etiam Poëtas. Poſtremum utique in voce εἶεν, apud Sophoclem, Philoct. vſ. 25. ubi correpta diphthongus ει, ut notant ibidem Critici; οἱ Τραγικοὶ γὰρ τῇ ει διφθόγγῳ χρῶνται ἀντὶ βραχείας. Sic in Tyrtaei Elegia apud Lycurgum contra Leocratem p. 169. ed. Hanov. correpta, quod viderunt alii, diphthongus αι in fine pentametri, Φεύγετε τοὺς γεραιούς. Quamquam in his duobus exemplis ſequens diphthongum vocalis id minus inſolitum reddat, & ſimilia etiam, cum alibi, tum in Homero quandoque occurrant, ut in verſu qui paullo poſt adducetur: ubi ſicut hoc apud Callimachum loco, diphthongus οι itidem corripitur, vel per συνίζησιν cum ſequenti vocali jungitur, Iliad. Θ. vſ. 408. Αἰεὶ γάρ μοι ἔωθεν &c. Ut diſyllaba autem per συνίζησιν ſtatuatur hic apud Callimachum vox νοήσῃ, diphthongo proinde in voce ἠοῖ intacta, nihil apud veteres Poëtas frequentius; ſicut in triſyllaba voce πόλεως in duas contracta apud Aeſchylum, Sept. Theb. ubi in fine Senarii Jambici, ſeu verſus 1014. legitur Καδμείας πόλεως; & ſimiliter apud Euripidem in voce Ἀχιλλέως, Hecub. vſ. 24. duabus poſtremis ſyllabis in unam coalitis. Idem liquet in diſyllabis vocibus Θεοῖς & Θεαῖς in unam contractis apud Sophoclem, Ajac. vſ. 491. & Oedip. Colon. vſ. 715. & quae plura id genus notant ad eoſdem alioſque Poëtas veteres Grammatici.

Vſ. 88. τὰ μείονα δ' εὖτε νοήσῃ] Adeo ut, Jovis ac Deorum inſtar, uti vidimus, ſe in talibus, quae longam deliberationem haud poſtularent, exhiberet Ptolemaeus; ut nempe ἅμα τῷ νοῆσαι ſequeretur, quod ait Jamblichus loco paullo ante laudato, τὸ ἀποτελεστικὸν, ὧν ἐφίεται ἐνεργεῖν, *perficiendi*, *quae cuperet*, ſeu quae cogitaverat, *facultas*; ſeu quod de Deo a Parmenide apud Clementem dicitur, Stromat. l. v. p. 627. τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστίν τε καὶ εἶναι, *idem enim eſt cogitare ac eſſe*. Nempe ut in hiſce id praeſtaret Ptolemaeus, quod de Achivorum praeconibus ait Poëta Iliad. Τ. vſ. 242. unius vocis mutatione μῆτις pro μῦθος hic facta:

Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῆτις ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον.

Nam ſimul ubi erat cogitatum, illico perficiebatur factum. aut prout, ſed de minus providis Hieroſolymitanorum ducibus ſeu de factioſis ait Joſephus Ἀλ. lib. v. p. 885. τὰ δοχθέντα δὲ τάχιον καὶ τῆς ἐπινοίας ἐνήργουν, *quae vero placuiſſent, ipſa cogitatione celerius peragebant*. Ut proinde in rebus parvis ταχύβουλον tradat hic Ptolemaeum Callimachus, non autem ſicut Athenienſes eo nomine tanquam in rebus etiam arduis ταχυβούλους, ac inde poſtea μεταβούλους falſe perſtringit Comicus, Acharn. p. 401. Unde praeterea ſumma

 com-

commendatur ejusdem Philadelphi in regni administratione providentia, qua factum, ut non maxima solum, sed minoris etiam momenti negotia a se haud aliena existimaret. Quum alioquin a Cotta dicatur apud Ciceronem de Natur. Deorum l. III. c. XXXV. *Ne in regnis quidem Reges omnia minima curant*, idque Deorum scilicet, de quibus paullo ante dixerat, exemplo, *minora Dei negligunt, neque agellos singulorum, nec viticulas persequuntur.*

Vs. 89. πλειῶνι] Eadem voce pro ἐνιαυτῷ, praeter Hesiodum, & si bene memini, Aratum, usus quoque Lycophron p. 162. μέγαν πλειῶνα; ubi Schol. ὅλον ἐνιαυτόν; & cujus vocis originem alii ex antiquis Criticis a *Pleiadibus*, alii ab omnibus terrae fructibus completis seu congestis toto anno, seu vero quod eo compleantur tempora, arcessunt. Verior autem prima observatio; atque ideo quod a Pleiadibus, non aestatem solum, ἆμος δ' ἀντέλλοντι Πλειάδες, *cum vero Pleiades orirentur*, ut loquitur Theocritus Id. XIII. vs. 25. sed annum etiam inchoarent Graecorum plerique, ut hoc erudite jam ad Hesiodum monuit Jos. Scaliger in notis editioni Graevianae adnexis. Res praeterea notissima.

Ibid. τὰ δ' οὐχ ἑνὶ] Cunctatores nimium & lentos Principes hic pulcre redarguit, quorum nempe, juxta illud Diomedis apud Homerum Il. K. vs. 226.

Βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις·

Tardior animus, debiliusque consilium:

aut quibus sequens cogitatio mutat continuo priorem; aut denique, quibus deest praesens illa ac vivida in perficiendis recte etiam pensitateque cogitatis, & quae Heroicarum prope mentium dos est, ἐνέργεια.

Vs. 90. Αὐτὸς ἄνυσε ἐκόλασας] Ἄνυσε Schol. explicant hic per ἄνυσιν & τελείωσιν, *effectionem* & *complementum*. Ita quoque ad illud Aeschyli, Sept. Theb. vs. 719. Ἄν ὤν ἄνη τις; Critici, ἄνη τις, τελείωσις ἐστι, aut ἀνύσιμα καὶ τελεσθῆναι δυνάμενα. Praeclarus iterum hic Poëtae locus, quo innuit, nihil invito aut sine Deo, a praestantissimis etiam Regibus posse perfici, ab unoquoque ejus nutu res ad exitum deduci. Unde illud ejusdem Aeschyli, ab Argivorum quidem Rege & populo decretum, ut Danaïdes Argolicam regionem incolerent, verum, quod continuo addit, Ζεὺς δ' ἐπέκρανεν τέλος, *Juppiter autem constituit finem*, seu *complementum*, Suppl. vs. 632. Alibi autem idem in genere Diis tribuit, τοῖς Θεοῖς τελεσφόρους εὐχὰς, *Diis perfectiores preces*, Choëph. vs. 210.

Ibid. ἐνέκλασας δ' ἥμισυ οἶν] Respicit omnino hic locus, quod miror non observasse eruditos Poëtae hujus editores, ad illud Jovis de Junone, ipsius perpetuo interrumpente cogitata, apud Homerum Iliad. Θ. vs. 408.

Aiei

Αἰεὶ γάρ μοι ἔωθεν ἐνικλᾷν ὅττι νοήσω.

Semper enim mihi consuevit interrumpere, quidquid cogitaro;

aut ficuti mox eadem de re Iris, ἐνικλᾷν ὅττι νοήσῃ, & ad quem locum notant brevia Scholia, ἐνικλᾷν, τὸ ἐμποδίζειν; ac fimiliter Euftathius p. 720. ἐμποδὼν εἶναι καὶ κατακάμπτειν; metaphora, ut ibidem & paullo poft ait, a plantis vel corporibus firmis & erectis fumpta, quae infringere aut inflectere liceat. Idem proinde ἐνικλᾷν, quod fimplex κλᾷν apud Hefychium, ubi κλᾷν, κάμπτειν, ἐμποδίζειν; aut quod κατακλᾷν apud Theophraftum de C. Pl. l. v. c. IV. πλὴν ὅσοι τῶν ἀνεμωμένων κατεκλάσθησαν, praeter quam ii rami, qui in proftratu perfracti. Immo ficut opportune occurrit illud Comici Equit. p. 596.

Βουλὴν πατήσεις, καὶ Στρατηγοὺς κλαστάσεις,

Senatum calcabis, ac Duces confringes.

Jovi proinde id tribuit Callimachus in conturbandis magnorum etiam Regum confiliis, quod in genere de Diis dicit alicubi Homerus, nempe Odyff. Ψ. vf. 12.

——— οἵ τε δύνανται

Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα,

Qui quidem poffunt

Infipientem facere eum, qui vel prudentiffimus fuerit.

Vf. 91. Κρονίδη πανυπέρτατε] Ita in Orphicis Hym. in Solem vf. 17. ἀεὶ πανυπέρτατε; apud Theocritum autem Idyll. XXIV. vf. 97. Ζηνὶ καθυπερτέρῳ. Idem nempe, qui *Exfuperantiffimus* dicitur in Nummo Commodi, JOVI EXSUPER. & in antiquo Marmore apud celeberrimum Graevium, ac in Mifcel. Sponii p. 71. JOVI EXSUPERANTISSIMO; & qua de re egi ad Juliani Caefares p. 422. & 493. Non Ὕπατος proinde dictus folum Juppiter, quod nomen, ficut etiam Καθυπερτέρου apud Aefchylum Sept. Theb. vf. 232. aliis etiam Diis quandoque tribuitur, ut apud eundem Tragicum Agam. vf. 88. & Suppl. vf. 25. Ὕπατοί τε Θεοὶ, fed etiam Ὑπέρτατος, ut in pofteriori dramate, vf. 681. Immo ut hoc loco idem πανυπέρτατος, non *fummus* tantum, fed, ut modo innui, *Exfuperantiffimus*, & quomodo παναίτιος, πανεργέτης idem alibi apud eundem Tragicum dictus Agam. vf. 1490. aut παγκρατὴς, Sept. Theb. vf. 261. & de eodem alibi, πάντων μεγίστῳ Ζηνὶ, Choëph. vf. 203. Quo referri etiam debet Jovis Ὑψίστου fimulacrum, ad unam e Thebarum portis Ὑψίστην inde dictam, juxta Paufaniam l. IX. p. 555. erectum, ac vetus Infcriptio in Sponii Mifcel. p. 315. ΘΕΩ ΥΨΙΣΤΩ; nempe ficut apud Sophoclem Philoct. vf. 1322. Ζηνὸς ὕψιστον σέβας, aut ficuti mallem, Ζηνὸς ὑψίστου σέβας, *Jovis altiffimi majeftas.*

Ibid. δῶτορ ἐάων] Verum non ἐάων, fed *malorum* etiam *datorem* innuit Jovem Homerus, Iliad. Ω. vf. 528.

Δώρων οἷα δίδωσι κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.

Munerum qualia dat, alterum *malorum*, *alterum autem bonorum*;

e duobus nempe doliis in ejus domo exstantibus, & ad quem locum videri possunt veteres Critici. Eam autem opinionem videtur hic sequutus Callimachus, juxta quam a Jove Olympio bona, a Plutone vero seu χθονίοις Θεοῖς mala proficisci statuebant Gentiles; qua de re, ut alia hic mittam, videndus Plutarchus de Iside, p. 370. & Proclus in Platonis Theolog. p. 45. Hinc ad ea mala averruncanda, iidem ἀποτροπιασμοῖς, ut notum, placari soliti: inter quos tamen Ἀποτροπαίους, seu ad nocendum paratos, Juppiter etiam quandoque relatus, qua de re alibi.

Vs. 92 δωτορ ἀπημονίης] Hinc Ἀπήμων Juppiter in Attica etiam cultus, teste Pausania lib. 1. p. 60. Idem proinde qui Ἀλεξητήριος Thebis, ut ex Aeschylo Sept. Theb. vs. 8. & Graecis ad eum Criticis liquet, sacratus; aut qui etiam Ἀποτροπαῖος, sicuti modo diximus, habebatur, & qua de re praeter alios Aeschylus, Suppl. vs. 898. & vs. 1070.

Ibid. τεὰ δ' ἔργματα] Praeclarum illud Aeschyli de Jovis operibus supra jam adtuli, πάρεστι δ' ἔργον ὡς ἔπος, & sicut de eodem alibi, Agam. vs. 53. ὡς ἔπραξεν, ὡς ἔκρανεν, *ut fecit*, *ut perfecit*; ac unde τελείων τελειότατον κράτος, *perfectorum perfectissimum robur*. Occurrit alioquin eadem vox ἔργματα per metathesin, ut volunt, litterarum pro ῥέγματα, praeter Hesiodum, apud Alcaeum, Anth. l. 1. c. XI. ep. IV. ἔπινε δ' ἵππων ἔργματα, *canebat autem equi* (Trojani) *facta*.

Vs. 94. χαῖρε, πάτερ] Proprium illud Jovis apud antiquos Theologos, quales utique vetustissimi Poëtae, adtributum; quod innuit Dio Chrysostomus, loco jam supra indicato Orat. 1. p. 8. Adeo etiam ut ab ipso fratre Neptuno, quamquam, quod ante vidimus, majori natu, Juppiter eo nomine compellctur, Ζεῦ πάτερ, apud Homerum Odyss. N. vs. 128. Hinc apud veteres Tragicos Ζεὺς πατήρ, ut apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 518. alibi etiam in eodem dramate vs. 120.

Ὦ Ζεῦ Πάτερ παντελὲς πάντως.

O Juppiter Pater, *omnium perfector ad summum*;

& similiter ὁ τῶν ἁπάντων Ζεὺς πατήρ, apud Sophoclem Trachin. vs. 279. Unde, ad Jovis exemplum, Cyrus Πατὴρ ἀνθρώπων a Persis olim dictus, sicut ab Ovidio Augustus, *Hominum tu Pater*, *ille Deum*, Fast. l. II. vs. 132. teste autem de Cyro Pausania in Arcad. p. 526. male inde a magno Casaubono ad Capitolinum, quod jam alibi monui, reprehensus. Neque tamen illa *Patris* appellatio Jovi remansit propria, sed Baccho potius, seu *Libero Patri*; unde e iam illa Servii ad Virgil. Georg. l. II. vs. 4. glossa: *PATER licet generale sit omnium Deorum*, *tamen* pro-

proprium ***LIBERO*** *semper cohaeret.* Adde quod *Pater* quoque appellatus fuerit, ut ex Eunapio liquet, Hierophanta in sacris Mithriacis, ac inde *Patrica* dicta eadem sacra, ut jam ad Lampridium in Commodo monuit ὁ πάνυ.

Vſ. 95. Οὔτ᾽ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος] Citatur hic versus apud Stobaeum, Serm. c. III. p. 552. ac praeterea in Scholiis Pindari, ad simile proëmium, Pyth. Od. v.

ὁ πλοῦτος εὐρυσθενής,
Ὅταν τὶς ΑΡΕΤΑ κεκραμένον &c.
Divitiae late potentes, quum aliquis ***VIRTUTE*** *temperatas* &c.

ad quem locum apposite insuper adducunt veteres Critici illud Sapphus:

Ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετῆς οὐκ ἀσινὴς πάροικος,
Divitiae sine virtute haud innoxius incola.

Nempe quod, juxta illud Philosophi ad Nicomachum lib. IV. c. I. καὶ ΠΛΟΥΤΩ δὴ χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετήν. ***DIVITIIS*** *autem optime utetur, qui possidet* ***VIRTUTEM****, quae est in rebus pertinentibus ad pecunias.* Quibus consona de varia utilitate, quae e divitiis, sed a probis tantum, seu virtute praeditis capiatur, tradit Plato de Republ. l. I. p. 331. aut quod sub finem Tabulae Cebetis legitur, non expedire iis, ut sint divites, qui divitiis uti nesciunt. Unde etiam, quod hic non praetereundum, ἀρετὴν, quam Dii, ut Homerus ait, hominibus largiuntur, per ὄλβον seu εὐδαιμονίαν interpretantur veteres Critici; nempe ad Odyss. N. vſ. 45.

Θεοὶ δ᾽ ἀρετὴν ὀπάσειαν Παντοίην.
Dii autem virtutem seu *felicitatem largiantur omnem;*

ubi brevia Scholia, ἀρετὴν, εὐδαιμονίαν. Neque aliter ibi Eustathius; qui addit insuper, eos, qui Homerum sequuti, ex hoc loco tradidisse, εὐδαιμονίαν e virtute proficisci. Hinc etiam eundem Ptolemaeum a beneficentia laudans Theocritus, Idyll. XVII. vſ. 116.

——— τί δὲ κάλλιον ἀνδρί κεν εἴη
Ὀλβίῳ, ἢ κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἄρεσθαι;
Quid autem praeclarius homini contingat
Diviti, quam ut gloriam illustrem inter homines consequatur?

Adde hic praeclarum Philosophi effatum, l. x. cap. VI. ad Nicomachum, δοκεῖ δὲ ὁ εὐδαίμων βίος κατ᾽ ἀρετὴν εἶναι· *videtur beata vita esse secundum virtutem;* & illud Ciceronis de Natur. Deor. l. III. *sine virtute certe nullo modo beatus;* immo illud inter ejus Paradoxa secundo loco ab eo traditum & adsertum, Ὅτι αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, *quod sufficiens sit virtus ad felicitatem;* aut ejusdem Paradoxon VI. Ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος, *solum sapientem esse divitem;* totidem e Zenonis porticu, ut aliunde notum, petita.

Vſ. 96. Οὔτ' ἀρετὴ ἀφνέιοις] Scilicet juxta vetus illud dictum Bioni a Laërtio, a Plutarcho autem Cleomeni in ejus vita, tributum, quod *Divitiae ſint rerum nervi:* ac praeterea ſecundum illud Philoſophi, eodem adducto paullo ante ad Nicomachum loco, ὁ ΠΛΟΥΤΟΣ ἐςὶ τῶν χρησίμων· ἑκάςῳ δ' ἄριςα χρῆται, ὁ ἔχων τὴν περὶ ἕκαςον ΑΡΕΤΗΝ. *DIVITIAE autem ſunt ex iis, quibus utimur; una quaque autem re optime utitur, qui tenet VIRTUTEM, quae in ſingulis rebus exiſtit.* Unde *divitias* ei, qui recte ſcit iis uti, conducere, ut facilius a ſe agenda perficiat, benefaciat aliis, & cedere casdem in majus incrementum τῆς ἀγαθοεργοῦ προαιρέσεως, notat ad Epictetum Simplicius cap. XXXVIII. p. 45. ed. Salmaſ. Quo ſpectat etiam illud Menandri apud Stobaeum, loco ſuperiori nota adducto:

Μακάριος ὅςις ΟΥΣΙΑΝ καὶ ΝΟΥΝ ἔχει.
Χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

h. e. Grotio interprete,

Felix qui MENTEM cum DIVITIIS poſſidet.
Nam ſolus ille novit divitiis frui.

Quo ſpectat proinde haud contemnendus Alexandri Aphrodiſ. qui etiamnum exſtat, liber, & Ethicis Ariſtotelis edit. Graec. a Sylburgio additus, Ὅτι οὐκ αὐταρκὴς ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, *quod virtus non ſit ſufficiens ad beatitudinem*; ac proinde Tulliano, ſeu Stoicorum, de quo paullo ante, Paradoxo, ὅτι αὐταρκὴς ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oppoſitus. Ibi vero, inter alia, inde adſtruit Alexander, quod non idem ſit (quod alioquin ad Homerum, uti paullo ante vidimus, notant veteres Critici) ἀρετὴ & εὐδαιμονία, *virtus* & *beatitudo*, quod ad beatitudinem non ſufficiat virtus, vitae ſecundum naturam & corporis habita ratione, e quo tamen & anima homo conſtet: multa enim eſſe, quibus ad feliciter vivendum indiget, qui virtute eſt praeditus, ut ſanitate, robore, multarum aliarum rerum copia; non ſufficientem itaque eſſe virtutem ad poſſeſſionem aut conſervationem eorum quibus indigemus; nec ſufficere proinde virtutem ad finem conſequendum beate vivendi. Addit praeterea, idque contra Stoicos, ſi virtus ſufficeret ut habeamus vitam felicem, quomodo laudanda eſſet ſpontanea emigratio ex hac vita ei, qui virtute quum ſit praeditus, beate vivere cenſendus eſt; non dari enim ſatietatem virtutis & felicitatis, & quae alia id genus ibidem leguntur; quae nunc fuſius hic expendendi non eſt locus. Aliter quidem ea de re, ut notum, Stoici, quibus *omnes divites, qui coelo & terra frui poſſunt*, ſicut de iis tradit Cicero l. VII. Epiſt. Fam. VI. aut quod de Virtute Brutus apud eundem Tullium ſtatuebat, *praeter ſe ipſam nihil cenſet ad ſe pertinere*, Tuſcul. V. cap. III.

Ibid. Δίδου δ' ἀρετήν τε καὶ ὄλβον.] Iisdem verbis, quod jam vidit H. Stephanus, clauduntur duo breves in Vulcanum & in Herculem hymni, inter eos qui Homero tribuuntur. Utrumque nem-

nempe Dei donum agnoverunt ipſi Gentiles, ſicut de *Virtute* docet Plato in Menone p. 99. ed. Steph. eam non a natura, aut ab inſtitutione, ſed Divino demum munere contingere, & qua de re exſtat etiam pulcherrima Platonici Philoſophi Maximi Tyrii Diſſertatio, qua eos refellit, qui virtutem ἔργον εἶναι τέχνης θνητῆς, *opus eſſe artis humanae*, ſtatuebant; atque e Dei perfectione & potentia colligit, illud quod eſt perfectiſſimum, qualis eſt virtus, ab eo hominibus dari; docetque inſuper, quomodo virtus a Deo proficiſcatur; nempe Diſſert. XXII. ubi quaeritur, *An aliquis divinitus fiat bonus?* Immo quod pridem a Theologorum non minus, quam Vatum, apud Graecos parente traditum fuerat, tum loco jam paullo ante adducto ex Odyſſ. N. vſ. 45. ΘΕΟΙ δ' ΑΡΕΤΗΝ ὀπάσειαν Παντοίην; tum ex alio Iliad. Y. vſ. 242.

ΖΕΥΣ δ' ΑΡΕΤΗΝ ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε, μινύθει τε.

JUPPITER autem VIRTUTEM hominibus auget, minuitque.

quamquam ut in priori loco, ſic in hoc etiam ἀρετὴν per εὐδαιμονίαν interpretentur veteres Critici, aut vero per ἀνδρίαν, quae & ipſa praeclaris virtutibus adnumerata. Unde Priamus Hectorem, ut obſervat Ariſtoteles ſub initium l. VIII. ad Nicomachum, a ſingulari quadam ejus praeſtantia ſeu virtute laudans, addit continuo, inde *eum non videri mortalis hominis, ſed Dei filium*, nempe Iliad. Ω. vſ. 259.

——— οὐδὲ ἐώκει

Ἀνδρός γε θνητοῦ παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο.

Divitias vero, quas juxta *virtutem* hic petit a Jove Callimachus, Deorum itidem munere contingere, vel ipſa docebit apud Tragicum Jocaſte, quae homines ait non proprias opes poſſidere, ſed eas a Diis habere, quas etiam, ut velint, rurſus auferant, Phoeniſſ. vſ. 557. &c. Hinc Juppiter non Πλούσιος ſolum apud Amyclaeos cultus, auctore Pauſania l. III. p. 199. ſed etiam πλουτοδότης in Orphicis dictus pag. 170. ult. edit. ſicut in iisdem alibi Apollo ὀλβιοδότα; & Aeſculapius eodem nomine appellatus a veteri Poëta, ex emendatione illuſtris Grotii apud Stobaeum Ecl. Phyſ. l. I. c. III. Carinus vero apud eundem Stobaeum loco ſupra adducto, Serm. c. III. hominibus *colendam virtutem* praecipit, tanquam id in iis poſitum; *at a Diis vero feliciter agere petendum*,

Ἀσκεῖν μὲν ΑΡΕΤΗΝ, ΕΥΤΥΧΕΙΝ δ' αἰτεῖν Θεούς.

juxta nempe illud Aeſchyli Sept. Theb. vſ. 631.

Θεοῦ δ' ἐστὶ δῶρον εὐτυχεῖν βροτούς,

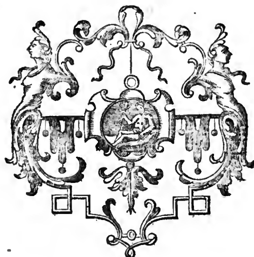
Dei vero donum eſt mortales feliciter agere.

Utrumque vero hic a Jove, tanquam unico & ſupremo πλουτοδότῃ & ὀλβιοδότῃ flagitat: beatam nempe illam, quam praedicat Peripateticorum Schola, *divitiarum* cum *virtute* conjunctionem. Haud enim inter ἀδιάφορα, quemadmodum a Zenonis & Chryſippi

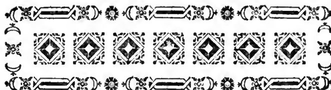
ſippi ſectatoribus, ita a Poëtarum gente habitae vulgo divitiae; maxime ab iis, qui opulentiorum Regum erant clientes, qualis exſtitit Ptolemaei paullo ante celebrati Callimachus, ejusque etiam laudator Theocritus; Hieronis Simonides; Antigoni Menander, &c. Neque proinde ſolus ex iis Pindarus, ut φιλόχρυσος ac divitiarum praeco a veteribus ad eum Criticis, ſicut ad Iſthm. Od. V. p. 462. ac alibi, arguitur; haud aliter ac ab eodem Simonides, ut φιλοκερδὴς Iſthm. Od. IV. p. 444. ac ille rurſus una cum Sophocle, apud Comicum Εἰρήν. p. 673. ſugillatur,

> Ἐκ τοῦ Σοφοκλέους γίνεται Σιμωνίδης,
> *Ex Sophocle factus eſt Simonides*,

& quod de turpi in utroque lucri ſtudio, ſeu κέρδους ἕκατι, continuo ibidem explicatur.

O B-

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
APOLLINEM.

Vſ. 1. σείσατο δάφνινος &c.] Virgilii, qui huc omnino reſpexit, locum viderunt priores editores, & cui addendus ille Lucani de Phoebade, *nulloque horrore comarum excuſſae laurus*, lib. v. vſ. 154. Nempe non templi ſolum Delphici poſtes *lauro* erant ornati, ut liquet ex Euripide in Ione vſ. 79. 80. vel adytum etiam Dei, ſeu penetrale, unde ea δαφνώδη γύαλα dicuntur in eodem dramate vſ. 76. vel qui ad aram ejusdem templi accederent, erant itidem laureati, ut docet ibidem Tragicus vſ. 422. ſed cum Dei tripus *laureatus* erat, cujusmodi viſitur etiamnum in antiquis aliquot Nummis, & quo reſpexit Proba Falconeria, Chriſtiana Poëtria, in Praefatione Poëmatis e Virgilii centonibus conſuti, *Laurigerosque ſequi tripodas*; tum Phoebades ipſa ſeu fatidicae, quae Dei velut numine afflatae & commotae, oracula *laurum* tenentes reddebant. Qua de re videri poſſunt Ariſtophanis Scholia ad Plutum p. 6. item p. 23. ubi appoſite ad hunc locum a Comico dicitur, ſed quod opportune jam monuit, qui inter primos Battiadem noſtrum illuſtravit, Friſchlinus:

Ὁ Φοῖβος αὐτὸς Πυθικὴν ΣΕΙΣΑΣ ΔΑΦΝΗΝ.

Phoebus ipſe reſpondit *Delphicam* EXCUTIENS LAURUM.

Unde

Unde de Phineo vaticinaturo Valerius Flaccus l. IV. vſ. 548.

——— *hic demum vittas laurumque capeſſit*
Numina nota ciens.

Quamquam non *laurum* quidem, ſed *myricam* alibi ab Apolline fatidicis datam, qua inſtructi reſponſa darent, tradat Nicander Ther. p. 44. & ad quem conſulere licet veteres Criticos, qui inde Apollinem in Lesbo Μυρικαῖον appellatum dicunt. De Scythis vero non jam *lauro* & *myrica*, ſed virgis e *ſalice*, aut vero fronde *tiliae* vaticinantibus, agit Herodotus l. IV. c. 67. & 68. Alioquin αἴσακος dictus *lauri*, aut *myrti*, juxta Plutarch. Symp. l. I. qu. I. & Etymologicum, *ramus*, quem tenebant, qui hymnos Diis, teſte Heſychio, accinerent. Adde, quod non cum *lauri*, ſed *oleae* ramis, Delphicum Oraculum, de bello contra Perſas, denuo conſuluiſſe Athenienſium delegatos tradit Herodotus lib. VII. c. CXLI.

Ibid. ὄρπηξ] Apud Euripidem, Hippol. vſ. 921. Θεσσαλὸν ὅρπακα, per *torquem Theſſalum* male reddit Canterus; melius per *ramum*, aut *ſtolonem*, quod propius ad *Theſſalicum*, de quo ibi agit Tragicus, *jaculum*, quam vox *torquis* accedit. Heſychius: ὄρπηκες, κλάδοι, ὄζοι. Idem vero paullo ante, ὅρπαξ, θρασὺς ἄνεμος. quo ſenſu hanc vocem alibi hactenus non legi; pro θρασὺς autem legendum ibi forte θρασκίας, ventus in Ponto dictus, qui Graecis Σκίρων, auctore Arriano in Periplo Ponti Euxini. Niſi θρασὺς ἄνεμος ibi dicatur, ſicut Βορέας, σκληρὸς ἄνεμος a Senioribus, Prov. XXIX. vſ. 16. ſed hoc alterius loci.

Vſ. 2. ὅλον τὸ μέλαθρον] Nempe juxta Maronem, non *laurus* ſolum & *limina Dei*, ſed, quod addit ibidem, *totusque moveri Mons circum*; haud aliter ac Medea Hecatae ſacra factura apud Ovidium Metam. l. VII. vſ. 205. *Jubeoque tremiſcere montes, Et mugire ſolum.* Unde apud Lucanum, de Phoebo abſente, nulloque ejus afflatu, *immotaque culmina templi* dicuntur, l. V. vſ. 155. Immo non mirum *adventante Deo*, commoveri totum ejus antrum, aut aedem, quum in apparitionibus Deorum, terram ipſam eis deſcendentibus non poſſe amplius conſiſtere, firmam nempe & immotam, tradat Jamblichus de Myſter. §. II. c. IV. τήν τε γῆν μηκέτι δύνασθαι ἱστάναι αὐτῶν κατιόντων. Unde opportune σεισμὸν hic notant Scholia, cumque ἐπιδημοῦντος τοῦ Θεοῦ, ſive motum & afflatum divinum, in ſignum adventus Apollinis, ſeu Ἐπιφανείας, quam ſacris & hymnis ſolemnibus, uti mox dicetur, eliciebant, ſimili etiam in re, ſeu *adventante Dea*, a Virgilio itidem traditum, Aen. l. VI. vſ. 256. Immo haud aliter ac de Paulo & Sila HYMNIS *Deum celebrantibus*, dicitur Act. XVI. 25. ὕμνουν τὸν Θεόν. Mox, ἄφνω δὲ ΣΕΙΣΜΟΣ ἐγένετο ΜΕΓΑΣ, ὥστε ΣΑΛΕΥΘΗΝΑΙ τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου. *ſubito vero* TERRAE MOTUS *factus eſt* MAGNUS, *ita ut* MOVERENTUR *fundamenta carceris.* Μέλαθρα autem, ut hoc loco, de *templo* ſeu *antro* Apollinis, ſic de *ſede Oraculi Delphici* dicta, apud

apud Euripidem, Ion. vſ. 738. Ἑλχ' ἕλκε πρὸς μέλαθρα. Caeteroquin μέλαθρον non de tota *domo* ſeu aede, ut hoc loco, ſed de *tecto* ſolum aut de *trabe* etiam dici, notant ad Apollonium Critici l. II. vſ. 1089. ac poſterius de trabe firmant e verſu Homeri, qui legitur Odyſſ. Χ. vſ. 239. & qua de re conſuli inſuper poteſt Euſtathius p. 249. & 1925.

Ibid. ἑκὰς, ἑκὰς, ὅστις ἀλιτρός.] Vulcanius, praeter notum Virgilii verſum, *procul hinc, procul eſte profani*, tradit ibi a Servio notari, hoc e Graecorum fontibus manaſſe, & ab eodem ita citari Callimachi verſum, ἑκὰς ἑκὰς ἐστὲ βέβηλοι. Quod tamen hodie in Servio Danielis non legitur, nec in aliis, quae ſequutae ſunt, Servii editionibus; ac proinde, ut recentior gloſſa, quae in antiquiores irrepſerat, merito inde cum pluribus aliis rejecta. Neque enim aliter ſe habet hic Callimachi locus, quam ut hactenus in vulgatis ejus Hymnis proſtat. Immo ſubeſſe etiam videtur ratio, cur hanc formulam hic potius adhibuerit, prae altera conſueta maxime in Graecorum Myſteriis, qua βέβηλοι, ſeu ἀμύητοι, h. e. nondum minoribus Myſteriis, aut vero aliis καθαρμοῖς, ac initiationibus debitis praeparati, dicebantur. Quo ſpectabat proinde ſolemnis illa formula, ex Orphicis apud priſcos Eccleſiae Doctores, Juſtinum, Tatianum, Clementem, aliosque tradita, θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις Πᾶσιν ὁμῶς, ut poſtrema verba in iisdem emendarunt viri docti, pro βέβηλοι Πάντες ὁμῶς. Quamquam apud Galenum, quod obſervo, paullo aliter referatur eadem formula, & ubi eidem emendationi locus adeo non quadiat; nempe de Uſu Partium l. XII. c. VI. ὥσπερ ἐν ΤΟΙΣ ΩΣΙΝ ΕΠΙΘΕΣΘΑΙ ΘΥΡΑΣ ΤΟΥΣ ΒΕΒΗΛΟΥΣ κελεύουσιν ἐν τοῖς μυστικοῖς λόγοις, οὕτω κἀγὼ νῦν οὐκ ἀνθρωπίνοις νομοθετήμασιν, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἀληθεστάτων τελῶν μυστηρίοις ΘΥΡΑΣ ΕΠΙΘΕΣΘΑΙ κελεύω ΤΟΙΣ ΩΣΙ, τοὺς ἀποδεικτικῆς μεθόδου ΒΕΒΗΛΟΥΣ; *ut igitur in ſermonibus myſticis imperant PROFANIS, ut SIBI AURES OBSTRUANT, ita & ego nunc non humanis legibus, ſed veriſſimis myſteriis initians, eis denuntio, UT SIBI AURES OBSTRUANT, &c.* In quibus autem verbis, quem conſului ad eum locum, eruditus illius operis commentator Gaſp. Hofmannus, mendum eſſe, jam olim ſuſpicatum ſe & ſuſpicari hodieque notaſſe contentus, id tamen ut arbitrarium, quod ibidem ait, non tangit. Neque vero alia ibi emendatio, ſi admitti aliqua debeat, locum habere poſſe videtur, quam ut pro̊ τοῖς ὦσιν & βεβήλους legatur, ſicut in Orphicis, prout eadem emendarunt viri docti, τοῖς πᾶσιν, ac dein βεβήλοις. Cui emendationi tamen totus loci contextus minus videtur favere, ac adverſatur etiam in aliis, ubi eadem formula occurrit, veterum codicum conſenſus, & quibus, praeter Sex. Empiricum, Lucianum de Sacrificiis, aliosque, addi inſuper poſſunt antiqui ad Sophoclem Critici ad Oedip. Col. vſ. 10. a quibus cacem ita traditur, Αὐδήσω ξυνετοῖσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις,

non

non βεβήλοις. Dicti vero Graecis βέβηλοι, quod docent ibidem, & praeterea ad Aeschyl. Suppl. vs. 518. βέβηλον ἄλσος, veteres Grammatici, τὸ πᾶσι βατὸν, καὶ μὴ ἱερὸν, seu τόποι πᾶσι βάσιμοι; *loca* nempe, *quae omnibus patebant, nec Diis erant consecrata*; & contra ἄβατα, loca *sancta* & *religiosa*, sicut σηκὸς ἄβατος apud Euripid. Phoen. vs. 1791. & Eleusis vere ἄβατος ab Aristide dicitur, Eleusin. p. 453. Hinc βέβηλα pro *vulgata* seu *trita* & quae opponuntur *occultis*, seu κεκρυμμένοις, ut apud eundem Euripid. Heraclid. vs. 405.

Ἤλεγξα καὶ βέβηλα καὶ κεκρυμμένα
Λόγια παλαιά.
Exploravi & vulgata & arcana
Vetera oracula.

Unde addunt veteres Critici ad Sophoclis locum ante adductum, ἐκ μεταφορᾶς δὲ βεβήλους καὶ τοὺς ἀμυήτους φασὶ καὶ ἀκαθάρτους. Quod utrumque etiam, τὰ κεκρυμμένα nempe seu *occulta* illa *mysteria*, & βεβήλους opponit quoque Ovidius, Metam. l. VII. vs. 156.

Et monet arcanis oculos removere profanos.

Unde mysteriis Eleusiniis, pompa, templi ingressu, praeter ἀμυήτους in genere, vel etiam quoscunque, ut ex Isocrate & Theone vidit jam Meursius, lege prohibitae meretrices & servi, ut liquet ex Isaeo de Philoct. Hered. p. 469. ed. Hanov. Immo in genere denuntiabatur, ut puri essent lingua, manu, & voce, iidemque Graeci, non Barbari, sicut illud a Libanio traditur, Declam. XIX. p. 495. & quo referri itidem debet illud Celsi apud Origenem l. III. p. 147. ὅστις χεῖρας καθαρὸς καὶ φωνὴν συνετὸς &c. Hic vero, ubi non tam de occultis mysteriis, variisque ad ea rite peragenda requisitis, quam de Apollinis adventu & ἐπιφανείᾳ in solemni Καρνείων apud Cyrenaeos festo, agebatur, eaque hymnis & choreis pro more, de quo mox, celebranda, ἀλιτροὶ uno verbo, seu *facinorosi* quicunque & *nocentes*, arceantur; juxta nempe illud Lucani, qui huc omnino, non vero ad Cereris mysteria respexit, lib. V. vs. 139.

Seu Paean solitus templis arcere nocentes,

ac inde apud Statium l. III. Sylv. carm. III. *procul hinc, procul ite nocentes*. Quamquam id in mysteriis Eleusiniis itidem factum, nec proinde soli ἀμύητοι seu βέβηλοι exclusi, ut praeter alia arguunt manifeste Lampridii in Alexandro Severo verba: *In sacris Eleusiniis dicitur, ut nemo ingrediatur, nisi qui se innocentem norit*. De origine autem vocis ἀλιτηρίου de *sacrilego* aut quovis *nocente* dicta, & per syncopen ἀλιτροῦ, quae hic apud Poëtam occurrit, videri potest Plutarchus περὶ πολυπραγμ. p. 323. ed. Wechel. & Scholia Comici ad illud Equit. p. 314. ἐκ τῶν ἀλιτηρίων.

Vs. 3. τὰ θύρετρα καλῷ &c.] Ita Homerus Odyss. Φ. vs. 49. τόσ' ἔβραχε καλὰ θύρετρα, *tantum sonuerunt pulcrae portae*, ut hoc loco ab Apolline ipso pulsatae.

Vſ. 4. *Οὐχ ὁράας*] Omnia θειασμὸν, quem ad primum hujus Poëtae verſum opportune notant Critici, hic redolent. Illud vero, *Nonne vides?* ſaepe apud Poëtas etiam Latinos legitur, ut Lucret. l. II. vſ. 196. Virg. Georg. l. I. vſ. 56. & alibi. Sed hoc leve.

Ibid. *ὁ Δήλιος ἡδύ τι φοῖνιξ*] De *palma*, ad quam enixa in Delo Latona, idem infra, H. in Del. vſ. 210. *φοίνικος ποτὶ πρέμνον*, *ad palmae truncum*. Quamquam id non de *palma* arbore, ſed fonte ita dicto, explicet Plutarchus in Pelopida p. 286. quae de re infra.

Vſ. 5. *ὁ δὲ κύκνος ἐν ἠέρι καλὸν ἀείδει*] Hinc cygni *Phoebi cantores* dicti infra, H. in Del. vſ. 249. & ante apud Ariſtophanem Avib. p. 582. *κύκνῳ Πυθίῳ καὶ Δηλίῳ*. Immo quo *candenti canoroque alite* Apollo *vectus*, cum a Martiano Capella dicitur lib. I. tum ſpectatur etiamnum in praeclaro Calchedoniorum nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, cum Tranquillinae Auguſtae effigie, in altera nummi area, & qualem vulgavit jam olim Triſtanus Tom. II. p. 549. Unde Plutarchus de EI apud Delphos p. 387. Apollinem dicit *muſica delectari & cygnorum vocibus*. *μουσικῇ τε ἥδεσθαι, καὶ κύκνων φωναῖς*. Pulcher autem ille *cygnorum*, qualis hic dicitur, & quo Apollinem laudarent, *cantus*, in eodem Avium dramate paullo ante feſtive ab eodem Comico exprimitur p. 577. *Τοιάδε κύκνοι τιοτιοτιοτιοτίγξ*. Unde de illa *cygnei cantus ſuavitate* poteſt judicium ferri, quam Callimachi exemplo praedicant caeteroquin antiqui, non Poëtae ſolum, ſed Philoſophi, qualis Plato in Phaedone, ac alibi, ut lib. X. de Republ. ubi Orphei animam, odio humani generis, dicit *cygni* vitam elegiſſe; & quibus videtur illudere hoc loco Comicus. Et quo referre etiam licet, quod cygnus ad aram Phoebi Delphicam accedens, ab aedituo Ione inde repelli, & ad Deliacas paludes remitti dicatur ab Euripide in Ione vſ. 161. &c. Quamquam ſicut aquilas Jovi adſidere, ſic *cygnos* a Tripode, nempe Apollinis, non repelli tradat in Dione Syneſius p. 54. ac praeterea eorum ſe adſpectu & cantu mirifice delectari, adeo ut quantum in ſe eſt, nullus unquam cygnorum poſtremus cecinerit. Quam equidem voluptatem nemo τῶν φιλαοιδῶν ei facile, ut opinor, invideret.

Vſ. 6. *κατοχῆες ἀνακλίνεσθε*] Haud aliter ac ad Hymnum Angelorum, qui gloriam Dei Excelſi celebrabant, additur continuo Eſai. VI. vſ. 4. *Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis.* Pro eo autem, quod Exod. XXVI. vſ. 16. dicuntur *duo cardines*, ſeu juxta Seniores *δύο ἀγκωνίσκοι*, Symmachus *κατοχεῖς* vertit, ſeu *repagula*; & cui proinde voci, quae neſcio an alibi legatur, lux inde aliqua accedit. Ab Heſychio quidem *κάτοχα*, unde altera illa formata eſt, *pars terebri*, ſeu *τοῦ τρυπάνου τὸ κατεχόμενον*, dicitur; ab Aeſchylo autem in Perſ. vſ. 223. *γαίας κάτοχα*, *terrae retenta*, ſeu juxta Graecos ad eum

Criticos, ὑπὸ τῆς γῆς κρατηθέντα; & apud Sophoclem Trachin. vs. 596. ὕπνῳ κάτοχον. Inde etiam κατοχὴ dicta, ut notum, de Vatum *afflatu* seu *inspiratione*, ut apud Justinum Martyr. Paraenes. p. 36. & κάτοχοι ita *afflati*, a Celso apud Origenem l. VIII. p. 407. sicuti vocem κορυβαντιζειν reddunt ad Comici Vespas p. 438. Grammatici, ὡς μαινομένους καὶ κατεχομένους ὑπὸ θεοῦ· unde tales Gallis etiam *possedez* dici solent.

Vs. 7. Αὗται δὲ κλῇδες] Ac proinde sine τῶν κληδούχων opera, seu νεωκόρων, quorum hoc erat officium. Unde Aristides de fano Aesculapii Serm. sacr. T. I. p. 484. τὰς δὲ δὴ κλεῖς ἀνακομίζειν τῷ νεωκόρῳ, καὶ τυχεῖν ἐν τούτῳ κλεισθὲν τὸ ἱερὸν, *& claves aedituo referre, atque ita claudi templum*; & sicut alioquin κληδοῦχον Ἥρας, h. e. Junonis Argivae *sacerdotem* vel *aedituam* dixit Aeschylus Suppl. vs. 299. ac Iphigenia apud Euripidem κληδούχου δούλα, seu *clavigerae* sacerdotis, Dianae nempe, *serva* dicitur, Iphig. in Taur. vs. 132. & alibi in eodem dramate vs. 1463. δεῖ τῆςδε κληδουχεῖν Θεᾶς, *oportet esse aedituam hujus Deae*. Minerva autem sola claves Deorum aedium habere ab Aeschylo dicitur, Eumen. vs. 830. sicut urbis Athenarum ab Aristophane, a quo, eo intuitu, κληδοῦχος eadem Dea ab eo vocatur, Θεσμοφ. p. 829.

Ibid. θεὸς οὐκέτι μακράν.] Varia nempe erant indicia, e quibus Gentiles traduntur proximas Numinum suorum ἐπιφανείας, seu adventum, collegisse; fulgor loci aut ambientis aëris, divinus plane ac insolitus, sicuti e novo splendore supra aedem Delphicam repente exorto, Dei alicujus adventum continuo auguratur ejusdem fani aedituus apud Euripidem in Ion. vs. 1549.

Τίς οἴκων θυοδόκων ὑπερτελὴς
Ἀνθήλιον πρόσωπον ἐκφαίνει θεῶν;
Quis supra sacras aedes exoriens solis instar,
Splendentem ostendit Deorum faciem?

Aderat enim continuo Minerva. Adde commota, uti paullo ante vidimus, loca, quae adire credebantur iidem Dii, immo tellurem ipsam; salutarem praeterea & plane mirificam laetitiam ac admirationem, quae animis subita & arcana quadam vi illabebatur, & qua de re consuli prae aliis debet Jamblichus, ubi Porphyrii dubium solvere adgreditur, *quo* nempe *indicio cognoscatur Deum apparere:* τί τὸ γνώρισμα θεοῦ παρουσίας, Sect. II. c. III. & seq. Unde etiam illae Deorum apparitiones, seu Epiphaniae, hymnis ac reliquo sacrorum apparatu, non celebrari solum, sed accelerari etiam & impetrari credebantur; quod e tentatis a Tullo sacrificiis apud Livium lib. I. c. XXXI. & Eunapio in Proaeresio, ac θύειν τὰ Ἐπιφάνια dictum, alibi dudum monui. Immo cui rei pridem praeluxerat Theologorum haud minus quam Poëtarum Graecorum parens, apud quem Deos demum hominibus praesentes tradit Alcinous, ubi fiunt illis Hecatombae, Odyss. Η. vs. 201.

Aus

Αἰεὶ γὰρ τοπάρος γε θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς
Ἡμῖν, εὖτ' ἔρδωμεν ἀγακλειτὰς ἑκατόμβας.

Quamquam solos nosse Theurgos, quod sit perfectum sacrificium, quo Deorum id genus Ἐπιφανῶν praesentia elicitur, adserat alibi idem Jamblichus, Sect. v. c. xxi. p. 136. Immo quam in rem non sacrificia solum, sed artes magicas nonnunquam adhibitas, alibi quoque agnoscit ac docet, Sect. iii. c. xxv. p. 93.

Vs. 8. νέοι μολπήν τε] *Puerorum* nempe, sicut mox eadem de re agens eos vocat vs. 13. hoc munus supra jam tetigi ad vs. 1. Hymn. in Jov. ut nempe hymnos Diis, solemnibus eorum festis ac sacris, iidem continuo accinerent. Quod in theatris etiam tum ab iis factum liquet e Themistio; dicente Orat. xxvi. p. 312. ult. ed. τοὺς πρὶν νεανίσκους, τοὺς ἀπαρξαμένους ὕμνους (ut bene Petavius, pro ὑμῶν) ἐν τῷ θεάτρῳ, *adolescentes illos, qui hymnum in theatro auspicati sunt.* Hinc de Hyacinthiorum apud Laconas sacro itidem Apollini festo, observat Didymus, apud Athenaeum lib. iv. p. 139. *pueros* tunicatos ac praecinctos nunc citharam pulsare, nunc ad tibiam canere; &, quod addit, *cum acuto tono Deum canunt:* μετ' ὀξέος τόνου τὸν θεὸν ᾄδουσιν. Inde παιδικοὶ etiam & παρθένιοι αὐλοί, seu *pueriles* & *virginales tibiarum modi*, ab eodem Athenaeo commemorantur p. 176. & 182. Immo unde illud extitit singulare veterum Graecorum studium, ut pueri discerent Musicam; de qua re Plutarchus de Musica; ac proinde ut citharam seu lyram, quam μητέρα ὕμνων vocat Comicus Θεσμοφ. p. 772. pueris tredecim annorum, & quidem per triennium addiscendam, tradat Plato l. vii. de Leg. p. 809. Neque illud a moribus Hebraeorum alienum, ut de Davide adhuc adolescente citharam pulsare docto, eaque de causa adducto, qua de re jam ante, ad Saulum liquet 1 Sam. c. xvi. 18. & 23. & qui inde a Josepho dicitur Ἀρχ. l. vi. c. ix. p. 187. λέγων τε τοὺς ὕμνους καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ, *hymnos quidem canens, & pulsans citharam.*

Ibid. καὶ ἐς χορὸν] *Chori* nempe & saltationes ad aram Apollinis fieri ab adolescentibus seu pueris olim solitae; quod, praeter hunc Callimachi locum, docet etiam Apollonius Rhodius l. i. vs. 536. οἱ δ' ὡς ἠΐθεοι Φοίβῳ χορὸν &c. Adde quod alioquin Chori apud veteres alii essent *puerorum* seu παιδικοί, alii *virorum* seu ἀνδρικοί· ut cum aliunde, tum ex Aristide liquet, Serm. sacr. iv. p. 487. apud Laconas autem etiam *senum*, juxta Plutarchum in Lycurgo. Hinc *choragi* itidem constituti ἐν παιδικοῖς χοροῖς, seu, ut loquebantur, παισὶ vel ἀνδράσι χορηγεῖν; sicut de his Lysias Orat. xx. p. 342. ed. Hanov. de illis vero Philochorus apud Harpocrationem in Κατατομή. A quibus nempe *puerorum* seu *juvenum choris*, saltationes, ἐν ῥυθμῷ, seu πρὸς ῥυθμόν, fieri consueverant, de quibus infra ad *Hymn. in Delum* dicendi erit locus; ac sicuti de *choris* Deliacarum Nympharum in honorem A-

pollinis

pollinis ac Dianae videri potest Euripides, Hercul. Fur. vs. 682. Omnia autem cum cantuum, tum saltationum genera, Diis consecrata apud Aegyptios, tradit Plato l. III. de Legib. p. 799.

Vs. 9. οὐ παντὶ φαείνεται] Respicit hic omnino Poëta ad illud Homeri, Odyss. Π. vs. 161.

Οὐ γάρ πω πάντεσσι Θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς.

Non enim omnibus Dii apparent manifesti.

Nempe ubi Minervam, quae Ulyssi apparet, ab eodem, non autem a Telemacho, visam dixisset, sicuti etiam eandem alibi *soli* Achilli *apparere, aliis autem inconspicuam*, tradiderat:

Οἴῳ φαινομένη, τῶν δ' ἄλλων οὔτις ὁρᾶτο,

Iliad. A. vs. 198. Neque aliter apud Apollonium Rh. de Thetide manifesta soli Peleo, non autem aliis, dicitur, Οὐδέ τις εἰσιδέειν &c. lib. IV. vs. 854. Cujus rei rationem alio etiam loco tetigit Vatum Parens, dum quaerit, quis Deum nolentem, quamquam huc & illuc commeantem, videre se posse arbitratur, in fine Odyss. K. Et quo referre licet, quod infra legitur Hymn. in Lavacrum hujus Palladis vs. 100. ubi haud impune ei fore dicitur, qui quempiam Immortalium, nisi Deus ipse voluerit, conspexerit. Unde iidem Dei, & ipse, de quo hic agitur, Apollo, multa nube circumfusi, dum inter homines agerent, & ne ab iis possent conspici, inducuntur ab eodem Vatum Patre, ut Iliad. O. vs. 308. Π. vs. 790. & adhuc alibi. Hinc Apollo etiam ab Ammiano apud Plutarchum de EI apud Delphos p. 385. Δήλιος & Φαναῖος dictus, non quibusvis promiscue, sed iis tantum, *quibus jam aperitur & elucescit aliquid veritatis*, Δήλιος καὶ Φαναῖος οἷς ἤδη τι δηλοῦται καὶ ὑποφαίνεται τῆς ἀληθείας; ac unde circa finem ejusdem libri, idem non Δήλιος solum & Φαναῖος, sed Σκότιος etiam seu *Tenebricosus* dicitur. Aliter vero de Apolline locuti iidem veteres, ubi pro Sole habitus, sicut de Apolline Ἑῴῳ, seu Oriente Sole, Apollonius l. II. vs. 689. &c. ἐπεὶ πάντεσσι φαάνθη Ἠῷος μετιών. *quando cunctis apparuit Oriens, seu matutinus, transiens.*

Ibid. ἀλλ' ὅ τις ἐσθλός] Hinc Pentheus impius, ac proinde Baccho, quamquam praesenti, non manifestus ab Euripide dicitur, Bacch. vs. 502. Σὺ δ' ἀσεβὴς αὐτὸς ὢν, οὐκ εἰσορᾷς, *tu vero impius quum sis, eum* (hoc est, Bacchum) *non vides.* Ideo autem id de Deorum apparitionibus ab ipsis gentilibus dictum, quod salutares haberentur iis, qui easdem rite Deos colendo & invocando, ut paullo ante dictum, elicerent; in *bonorum* proinde, quales hic innuit Callimachus, qui ita erant animati, commoda & salutem eae demum fierent; & quidem sanitatem corpori, animae virtutem, menti puritatem largiendo. Qua de re videri iterum potest Jamblichus de Myster. Sect. II. c. VI. & c. IX. & qui rursus alibi docet, Deos illos praesentes, cum iis solis conversari solitos, qui per sacra rite purgati, ac ab affectibus liberi & immunes redditi fuerant, Sect. III. c. XXXI. p. 102.

Vs. 10.

Vſ. 10. μέγας ἔτος] Ob rationem modo indicatam; adeo quidem ut ille Dei adventus, juxta eundem Jamblichum p. 51. praeberet veritatem, potentiam, operum affectiones, & *bonorum maximorum largitionem*, δόσεις ἀγαθῶν μεγίστων. Soli proinde Divino conſortio & adloquio digni habebantur, ac proinde Diis quodammodo aequales, quibus illi ſiebant manifeſti; ac vice verſa pro impio & nullius pretii, ſeu *vili* homine, ut mox ait Callimachus, habendus, cui frui illo Deorum conſpectu non liceret; addo, aut cui graves iidem & formidandi apparerent, juxta illud Homeri, χαλεποὶ δὲ Θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς, *graves autem Dii*, *quum apparent manifeſti*, Iliad. Υ. vſ. 131. Quod alioquin non de Deorum, quos viſu ſalutares, ſed de Daemonum conſpectu, quorum eſſent φοβερὰ φάσματα, ſeu *terribiles adſpectus*, notat iterum Jamblichus p. 41. de Myſter.

Vſ. 11. ὦ Ἑκάεργε] Sic in carmine Branchi vatis apud Clementem Strom. l. v. p. 570. de puerorum, ut hoc loco, in Apollinem & Dianam inſuper cantu: Μέλπετε, ὦ παῖδες, Ἑκάεργον καὶ Ἑκαέργαν. *Canite*, *o pueri*, *longe jaculantes Apollinem & Dianam.*

Ibid. ἱοτέμωσθ' οὔποτε λιτοί] Quod nempe illo Dei adventu & conſpectu perfectiſſime, quod tradit itidem Jamblichus p. 46. purgari animae crederentur, nec proinde in priores ſordes ac labes relabi; ſed tum periculis in hac vita defunctae, tum poſt mortem etiam feliciter agere, & frui haud uno praerogativarum genere. Quod utique non in Myſteriis ſolum Eleuſiniis, ſed aliis etiam, ut Dionyſiacis, aut Cabirorum, aut Orphicis, aut Mithrae, caeteriſque id genus myſticis Gentilium ſacris, locum habuiſſe, ut iiſdem rite initiati, eadem bona conſequerentur, in veterum monumentis haud ſemel legitur. Λιτὸς autem hic, & ſuperiori verſu λιτὸν, non adeo pro ἀλιτροῖς ſeu *nocentibus*, ac proinde de quibus antea, ut cenſuit Vulcanius, egerat Poëta, quam, ut bene etiam monuit Anna praeſtantiſſima, pro ψιλοῖς, εὐτελέσι, *vilibus* & *contemptis* a Diis, dici hic liquet; & quomodo apud Catullum, Ep. LXXII. *Multo mi tamen es vilior & levior.* Inde λιτὸς opponitur τῷ μέγας in ſuperiori verſu, ſeu ei quem Deorum praeſentia talem reddit.

Vſ. 12. Μήτε σιωπηλὴν κίθαριν] Sic infra H. in Del. vſ. 302. οὔτε σιωπαλέν οὔτ' ἄψοφον, *nec tacitam nec ſine ſtrepitu*, & paullo poſt ibidem vſ. 312. ἐγειρομένου κιθαρισμοῦ, de non *tacito* proinde, ſed *excitato citharae ſonitu* a choro, circa aram Apollinis Deliacam; ſeu quod ait pro Roſcio Tullius, *cantu vocum & nervorum.* Non *citharam* itaque *mutam* ſeu ſine cantu, ſed *garrulam*, qualis Apollinis etiam lyra ſeu cithara ab Ovidio dicitur l. IV. El. III. *Pendebat laeva garrula parte lyra*, hic innuit Callimachus; citharam nempe ad cantum pulſare, ſeu φόρμιγγι ἐν εὐκρέκτῳ καὶ ἀοιδῆς, ut ait Apollonius l. IV. vſ. 1194. Quod ſoliti olim dicti

inde *citharoedi*, & quomodo λυρᾶν τι βοᾶν dixit Pindarus Od. x. Pyth. p. 313. & Horatius lib. I. Od. XXIV.

Cantus Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.

Nempe quod a vatum Patre haustum Odyss. Φ. vs. 406.' ἀνὴρ φόρμιγγος ἐπιστάμενος καὶ ἀοιδῆς, *vir citharae peritus & cantus.* Unde de ejusmodi *citharoedo* Galenus de Placit. Hippocr. & Platonis l. IV. c. IV. εἰ δέ τις ἄφωνον εἶναι λέγοι τὸν κιθαρῳδὸν, *si quis sine voce diceret esse citharoedum.* Diversi vero ab his κιθαρισταὶ & ψιλοκιθαρισταί; qui nempe sine cantu seu vocis accessione citharam, eamque proinde ἄφωνον seu σιωπηλὴν, ut hic dicitur, pulsabant; & quales Octava Pythiade, in Pythios Agones inductos refert Pausanias l. x. p. 621. κιθαριστὰς τοὺς ἐπὶ τῶν κρουμάτων τῶν ἀφώνων, *qui citharam sine vocis accessione pulsarent*, ut bene ibi Amasaeum emendat Sylburgius; & quomodo a Themistio etiam dicitur Orat. XXVI. p. 311. οὐδὲ τοὺς κιθαριστὰς ὑπὲρ τῶν κρουμάτων, nec *citharistas de pulsibus*, nempe citharae, non, ut male ibi Petavius, *citharoedos.* Quod postremum ψάλλειν etiam Graecis dictum, & inde ψαλμὸς, *citharae* sine ea vocis accessione *sonitus*, ut docent eruditi Critici ad Comici Aves p. 551. ψαλμὸς, ὁ κυρίως ὁ τῆς κιθάρας ἦχος. Unde de Davide apud Saulum Josephus Ἀρχ. l. VI. c. XIV. p. 192. προσέταξε τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτὸν, sed quae male explicat Gelenius, *jussit psalmos & hymnos incantare*, pro *jussit ad citharam* seu κινύραν, de qua ibi ante, *pulsu & hymnis placare ipsum*, nempe Saulum a malo spiritu agitatum; & sicuti de eodem Davide Seniores I Sam. XVI. 18. εἰδότα τὸν ψαλμὸν, non, ut ibi obscure aut imperite Interpres, *scientem psalmum*, sed *scientem fides pulsare*; quod etiam paullo post dicitur vs. 23. καὶ ἐλάμβανε Δαυὶδ τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, *& David accepit citharam, & percutiebat manu sua*, sicuti rursus c. XIX. vs. 9. καὶ Δαυὶδ ἔψαλλεν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ; ubi proinde non *vocis*, sed *manus* officium tangitur. Verum ea de re alibi plenius. Hic vero, adventante Apolline, non traditur ὕμνος ἀφόρμικτος, *hymnus sine cithara*, qualis Furiarum hymnus dicitur apud Aeschylum Eum. vs. 332. & quod alibi idem dicit, ἄνευ λύρας ὑμνῳδεῖ, *sine lyra* seu *cithara hymnum canit*, Agam. vs. 999. nec rursus ἄφωνα κρούματα, *muti*, seu *citharae* sine cantu *pulsus*, & sicut proinde hic dicitur, μήτε σιωπηλὴ κίθαρις, *neque tacita cithara.* Quod postremum, seu cantus ad citharam eo magis incumbebat huic juvenum seu puerorum choro, quod citharoedus haberetur, ut notum, ipse Apollo, ac inde celebratam etiam a Poëtis seu cantoribus ejus *citharam* tradat paullo post, vs. 19.

Ibid. μήτ' ἄψοφον ἴχνος] Ut modo egit de cantu ad citharam, sic de *choreis* hoc intelligit; quorum utrumque ad celebrandum Phoebi adventum a pueris, quod paullo ante monuerat, fieri denuo hic jubet, *canere* nempe & *saltare*; nec proinde hic esset

ἄχορος

ἄχορος κίθαρις, ut apud Aeschyl. Suppl. vs. 689. De *choreis* autem circa aram Apollinis fieri solitis, praeter ea quae paullo ante tetigi, docetur adhuc infra ad H. in Del. vs. 313. κύκλιον ὠρχήσαντο. Βαίνειν autem Graecis dictum, de illo σὺν ἀψόφῳ, cujus hic meminit, *incessu* ad cantum citharae, ut liquet e Platone Alcibiad. I. p. 108. καὶ ᾄδοντα δεῖ κιθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν, *canentem etiam oportet citharam pulsare subinde ad cantum, & incedere;* ac inde etiam βάσις, *signum motionis & quietis pedum* in veterum choreis, ut liquet ex Aristophane Θεσμοφ. p. 820.

Εὐκύκλου χορείας εὐφυῆ στῆσαι βάσιν,

Orbiculariae choreae concinnum constituere gressum.

ac insuper e priscis ad Pindarum Criticis Pyth. Od. I. p. 187. & praeterea ex Anonymo in Hermogenem p. 381. Quod etiam ὁρμὴ dicebatur, ut ibidem observat ille Anonymus, & cujus verba, quia non a multis teruntur, nec vulgo obvii iidem Commentarii, hic apponam. Βάσις ἐστὶν ἄρσεως καὶ θέσεως ποδῶν σημείωσις; *βασις signum est motionis & positionis pedum:* mox, ἄρσις οὖν καὶ θέσις, ἡ ἐν τῷ ἄρχεσθαι καὶ λήγειν τὴν χορευτικὴν, ὁρμὴ λέγεται. *Motio igitur est positio, quae ubi incipit & desinit chorea, ὁρμὴ dicitur.* quod postremum de voce ὁρμὴ, innuit iterum pag. 400. Hinc βητάρμονες dicti apud Homerum, & quod obiter jam tetigi ad vs. 52. prioris Hymni, βηταρμὸν ὠρχήσαντο, apud Apollonium lib. I. vs. 1135. h. e. ut notant ibidem Grammatici, παρὰ τὴν ἁρμόδιον βάσιν αὐτῶν, seu ἀπὸ τοῦ ἡρμοσμένως βαίνειν, *a concinno eorum gressu.*

Vs. 13. ἐπιδημήσαντος] Ἐπίδημος nempe seu *praesens* hic Apollo dicitur, ut infra de Diana Mileti, Μιλήτῳ ἐπίδημε, H. in Dian. vs. 226. & sicut contra ἀποδήμου Ἀπόλλωνος, seu *absentis Apollinis* meminit Pindarus Pyth. Od. IV. p. 231. Ἐπιδημήσας itaque hoc loco, idem quod ἔνδημος ὢν apud Aeschylum Choëph. vs. 168. quamquam de discrimine ἐνδημιῶν & ἐπιδημιῶν νόσων videri potest Galenus in lib. I. Epidem. Hippocratis; ubi ἐνδημίους morbos, sicut ἔνδημα νοσήματα, libro de Aëris locis & Aquis dici observat, qui loco quasi, seu singulis ejus incolis adnati; ἐπιδημίους autem, qui certo quodam tempore regionem seu locum infestabant; unde etiam ἀποδημία & ἐνδημότατοι opponuntur apud Thucydidem lib. I. p. 45. ed. Wech. Quomodo ἐπιδημήσας seu ἐπίδημος hic Apollo dicitur, quasi non perpetuus loci ἔνδημος, seu *incola*, sed qui ut Φαναῖος (sicut eundem etiam appellatum supra e Plutarcho docui) seu Ἐπιφανὴς, statis temporibus aut festis praesens esset ac manifestus, & qua voce usus quoque Aristophanes ad chori ingressum, Ἐπιδημεῖ γὰρ θίασος Μουσῶν ἔνδον μελάθρων, *adest enim tripudium Musarum intra atria*, Thesmoph. p. 767. Immo quam in rem, seu ad hunc Hymnum, quo Apollinis apud Delios ἐπιδημία sive *adventus* celebrandus dicitur, illustris exstat apud Menandrum Rhetorem locus, sed

qui in gravi mendo, unde contrarius ei ſenſus efficitur, eadem opera eſt liberandus: nempe in Διαιρέσ. τῶν Ἐπιδεικτικῶν cap. περὶ Ἀποπεμπτικῶν ſeu *de Hymnis dimiſſoriis* p. 596. οἱ τοίνυν ἀποπεμπτικοὶ εἰσὶν, ὡς καὶ τοὔνομα δηλοῖ, τοῖς κλητικοῖς ὑπεναντίοι· mox: ἐπιλέγονται δὲ ΑΠΟΔΗΜΙΑΙΣ (non, ut ibi, ἐπιδημίαις) θεῶν νομιζομέναις ἢ γινομέναις, οἷον ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ (non ἐπιδημίαι) τινὲς ὀνομάζονται παρὰ ΔΗΛΙΟΙΣ καὶ Μιλησίοις, καὶ Ἀρτέμιδος παρὰ Ἀργείοις. εἰσὶ τοίνυν, καὶ τῷ Βακχυλίδῃ ὕμνοι ἀποπεμπτικοί. *Hymni igitur dimiſſorii ſunt, prout vel nomen indicat, advocantibus* (ſeu κλητικοῖς) *hymnis contrarii*: dein: *recitantur vero in Deorum* PROFECTIBUS *vel creditis, vel quae revera contingunt, prout* APOLLINIS PROFECTIONES *quaedam* (ſeu *abitiones*) *creduntur apud* DELIOS *&* *Mileſios, ac Dianae apud Argivos. Sunt igitur ſcripti a Bacchylide id genus hymni dimiſſorii; quibusque, ut continuo addit, argumentum ſuppeditat ea, quam dereiinquit Deus, urbs vel regio*: additque in fine, ἀνάγκη δὲ καὶ τὴν εὐχὴν ἐπὶ ἐπανόδῳ καὶ ΕΠΙΔΗΜΙΑ δευτέρα, *neceſſe autem & votum addere de reditu & ſecundo illius Dei* ADVENTU ſeu *praeſentia*. Qualis proinde ſemeſtris hujus Apollinis cum apud Delios tum alibi, ſeu apud Patarum in Lycia ἐπιδημία, a Marone, ut jam ad hunc locum monuit Anna eruditiſſima, & ad eundem a Servio tangitur. Unde eo etiam ſenſu frequens Deorum ΕΠΙΦΑΝΩΝ ſeu PRAESENTIUM, aut etiam PRAESENTISSIMORUM, mentio in Scriptoribus & monumentis antiquis, & qua de re olim egimus Diſſ. v. de Praeſt. Num. quae repetere hic non vacat, & jam ab aliis quibus eadem compilare libuit, haud ſemel factum. Immo ubi illud haud praetereundum, hunc morem, quem hic tangit Poëta, ut *praeſente Apolline*, τοῦ Φοίβου ἐπιδημήσαντος, pueri certatim cantu & choreis ejusdem adventum celebrarent, e veteri Foedere, ſeu ſacris Hebraeorum ritibus, ut tot alia in Gentilium ſacris, deſumptum videri; nempe ubi legitur, condito a Salomone templo, & illata in idem arca, omni feſtivitatum genere, tanquam praeſens ibi & conſpicuum eſſet numen, ejus adventum continuo celebratum 1 Reg. c. VIII. vſ. 4. & IX. vſ. 65. Inſignis maxime eam in rem Joſephi, ubi factum illud memorat, & huc apprime ſpectans locus, Ἀρχ. l. VIII. c. II. p. 263. ὡς ἅπαντα τὸν πέριξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ΕΠΙΔΗΜΙΑΝ ΘΕΟΥ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον· καὶ γὰρ οὐδὲ ΥΜΝΟΥΝΤΕΣ, οὐδὲ ΧΟΡΕΥΟΝΤΕΣ, ἕως οὗ πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον, ἔκαμον, h. e. Rufino, ſeu Epiphanio Scholaſtico interprete, *ita ut omnis undique aër impleretur, & etiam longe conſiſtentibus odor ſuavitatis occurreret, agnoſcentes* ADVENTUM DEI, *& habitaculum ſecundum humanam opinionem crederent in nova domo ei nuper dicata eſſe faciendum. Nam neque* HYMNOS dicen-

dicentes, *neque* CHOROS *agentes*, *donec pervenirent ad Templum*, *aliquo modo quieverunt.*

Vſ. 14. Εἰ τελέειν μέλλουσι γάμον] Tria nempe eorum juvenum ſeu puerorum, qui Apollinem praeſentem cantu & ſaltatione rite ac decenter colerent, commoda ſeu beneficia tangit Poëta; unum, quod *nuptias*, ut hic ait, *conficere*; alterum, ut mox addit eodem verſu, ad ſenium pervenire; tertium, verſu ſequenti, urbes condere ſeu inſtaurare, ea lege demum poſſint. Primum quod adtinet, id τελέειν γάμον, proprio hujus rei vocabulo dictum, quo γάμος ἐξετελέσθη apud Theocritum Id. XVII. vſ. 131. & ſimiliter, γάμος ἐκτετέλεσται a Sapphone apud Hephaeſtionem dicitur p. 58. & γαμήλιον τέλος, pro γάμῳ ſeu *nuptiis* apud Aeſchyl. Eum. vſ. 838. & γάμου τέλος itidem apud Apollon. l. IV. vſ. 1201. ac inde τέλειος ἀνὴρ de *conjugato* ab eodem Tragico dictus Agam. vſ. 981. Immo unde, quod jam ſupra ad H. in Jov. vſ. 57. obiter monui, cum Juppiter, tum Juno, τέλειοι ſeu γαμήλιοι dicti. Ita τελεῖν, pro *opus conjugii perficere*, dixit aliquoties Anacreon, ut Od. XXIII. τελεῖν τὰν Ἀφροδίταν, & alibi itidem, τελεῖν Κυθήρην. Nota autem, e Tragicis potiſſimum Graecis & aliunde, ut non opus ſit ea hic commemorare, quae de celebrandis nuptiis, ut praecipua juvenum vel puellarum ſpe ac felicitate, aut iisdem carere, ut ſummo quodam infortunio, haud ſemel dicitur.

Ibid. πολιόν τε κερέσθαι] *Canos radere* hic ait Poëta, pro *ad ſenium pervenire. Canos* alioquin non *radere* quidem, ſed tingere ac inficere ceruſſa aut alio pigmento ſoliti, qui ex utroque ſexu ſenium occultare ea arte conabantur, & quae χρίσματα πολιῶν, qui in hunc morem non ſemel invehitur, vocat Clemens Paed. I. III. p. 223. De quo etiam Eubulus apud Athenaeum lib. XIII. p. 557.

Ἐπὶ τῷ προσώπῳ δ' αἱ τρίχες φορούμεναι,
Ἐΐξασι πολιαῖς ἀνάπλεῳ ψιμυθίου.
Qui vero capilli in facie volitant,
Canis ſimiles, *ceruſſa ſunt pleni.*

Vſ. 15. ἑστήξειν δὲ τὸ τεῖχος] A Syracuſana voce ἑστήκω, ut tradunt hic Scholiaſtae, & qua proinde uſus Syracuſanus vates, Idyll. XXV. vſ. 101. Εἱστήκει δ' ἄρα βουσὶν ἀνήρ, *ſtabat apud boves vir.* Eadem occurrit apud Heſychium, ἑστήξεται, σταθήσεται; & e quibus praeterea liquet ἑστήξειν active, ut hoc loco, ſicut στήσειν etiam dici, nec opus eſſe proinde cum H. Stephano, ita haec Poëtae noſtri verba legere ac interpretari, ἑστήξει δὲ τὸ τεῖχος, quaſi eorum mens eſſet, ſubaudire particulam εἰ, *ſi ſtabit murus ſuper antiqua fundamenta*, quod a toto loci hujus ſenſu alienum. Ἑστήξειν τεῖχος nempe idem, quod ἱστάναι, vel στῆσαι: & Latini inde *ſtatuere*, ut apud Maronem, eadem in re, Aen. IV. vſ. 655.

Urbem praeclaram STATUI, *mea moenia vidi.*

Ut magnum nempe quid & praeclarum, juvenibus Apollinem ri-

re celebrantibus auguratur hic Poëta, urbis alicujus moenia reficere; ficuti Dido, adducto modo Maronis versu, eo nomine se extollit; ac unde in Codice Theodosiano l. XXXVI. de Oper. Publ. *Murorum instructio*, quod alibi dudum monui, inter publica Principum opera refertur. Sed opportunius adhuc id hoc loco a Poëta additur, quod de ipso Apolline tradat infra vs. 56. eum condendis civitatibus, earumque jaciendis fundamentis delectari, ac praeterea nota esset aliunde ab eodem praestita in exstruendis Trojae aut Megarae etiam muris opera. Neque vero hic, quod obiter addo, rejicienda ingeniosissima Tan. Fabri, quam tradit hic & probat τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον, conjectura, legentis, ἐστήξειν δέ τε τεῖχος, pro τὸ τεῖχος, quae commodiorem etiam huic loco sensum parit.

Vs. 16. χέλυς οὐκέτ' ἀεργός] Idem quod paullo ante dixerat, μήτε σιωπηλὴν κίθαριν; nempe χέλυς hic pro *citbara*, quod notant etiam Scholia, ac sicut promiscue eadem & lyra sumi a Poëtis, quod obvium, solent, ac ab Eustathio etiam adseritur ad Iliad. E. p. 574. Quamquam distincta eadem nonnunquam, ut a Bione, qui *chelyn* a *Mercurio*, *citbaram* autem ab *Apolline* inventam tradit Idyll. III. vs. 7.

Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν δ' ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων.

& a Philostrato, qui *lyram* & *chelyn* describens, aliquod, quoad nervorum seu chordarum situm, inter easdem discrimen tangit, Icon. l. I. p. 746. sed ea de re alibi plenius agendi erit locus.

Vs. 17. Εὐφημεῖτ'] Nota vox, quae in Gentilium sacris aut solemnibus, tam de fausta acclamatione, quam de indicto silentio dicebatur. Utriusque significationis, quam confundunt nonnunquam Interpretes, obvia apud Poëtas, & Tragicos inprimis, exempla; ut prioris apud Aeschylum Pers. vs. 388. &c.

Πρῶτον μὲν ἠχῇ κέλαδος Ἑλλήνων πάρα
Μολπηδὸν εὐφήμησεν·

Primo equidem cum sono a Graecis clamor
Modulate fausta ominatus est.

alibi Suppl. vs. 702. Εὔφημον δ' ἐπιβοῶεν Μοῦσαι θεαί τε ἀοιδοί. *Fausta vero acclament Musae Deaeque cantatrices.* Sic aliquoties apud Sophoclem & Euripidem Εὔφημα φώνει, *fausta loquere*, ut Ajac. vs. 363. & Heraclid. vs. 1185. ac alibi. Unde bene Hesychius: Εὐφημῆσαι, βοῆσαι μετ' εὐφημίας. De indicto autem ea voce in gentilium solemnibus sacris a Praecone silentio, ut vacivas nempe & faventes aures spectatores praeberent, res itidem liquida; idque juxta formulam, quae apud Comicum in Θεσμοφ. p. 767. legitur: Εὔφημος πᾶς ἔστω λεώς, Στόμα συγκλείσας· *Favens esto omnis populus*, *Os claudens*, seu comprimens; ac apud eundem rursus Equit. p. 361. Εὐφημεῖν χρὴ καὶ στόμα κλείειν· *Favere oportet*, *&* *os claudere.* Immo unde εὐφημεῖν στόμα, pro *os comprimere* apud eosdem Tragicos, ut Eurip. Hecub. vs. 664.

alibi

alibi στόμα εὔφημον, de *silenti ore*, ut apud eundem in Ion. vs. 98. & jam ante apud Aeschylum Agam. vs. 1256. apud Sophoclem autem Oed. Col. vs. 136. εὐφήμου στόμα φροντίδος· ubi Critici, τὸ δὲ εὐφημεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ σιωπᾷν τάττεται. h. e. εὐφημεῖν *etiam pro silere ponitur*. Quo postremo sensu εὐφημεῖν hic a Callimacho itidem sumitur, ut nempe cantantibus ad lyram in Apollinis honorem pueris, omnes ore faverent, silendo nempe; seu, ut Tullianis utar ea de re verbis, *audientiam facerent*.

Ibid. Ἀπόλλωνος ἀοιδῇ] Non de *cantu Apollinis*, seu quem Apollo ipse faceret, hic intelligit, sed de Hymno, qui in ejus laudem a juvenum seu puerorum choro ad citharam canebatur. Idem itaque hic Ἀπόλλωνος ἀοιδή, quod εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνος, ut inscribitur hoc poëma, & sicuti ἀείδειν pro ὑμνεῖν dici, ab initio Hymni in Jovem dictum.

Vs. 18. Εὐφημεῖ καὶ πόντος] Nempe, quod ait Theocritus Id. II. vs. 38. Σιγῇ μὲν πόντος; & quomodo κῦμα κωφὸν καὶ ἄβρομον, *fluctus surdus & sine fremitu*, ab Apollonio dicitur l. IV. vs. 153. cui opponitur proinde alibi ab eodem καγχάζον κῦμα, *fluctus* seu *unda cachinnans*, lib. II. vs. 572. sicuti apud Aeschylum κυμάτων γέλασμα, Prom. vs. 89. Apud Maronem vero, ut hoc loco, *& saeva quierunt Aequora*, Aen. l. IV. vs. 523. Sicuti vero hic ad puerorum, qui Apollinem vocum & nervorum, ut ante dictum, cantu celebrabant, ἀοιδὴν, *favere* seu quiescere jubet *mare* Callimachus, ita ad similem ingressum Chori Musici, Aristophanes Θεσμοφ. p. 767.

Ἐχέτω δὲ πνοιὰς νήνεμος αἰθήρ,
Κῦμα δὲ πόντου μὴ κελαδείτω.
Contineat autem flatus tranquillus aether,
Unda etiam maris ne resonet.

More nempe Poëtarum haud insolito, ut audientiam non homines solum, sed mare etiam & ventos facere, aut ab iis fieri testarentur.

Vs. 19. Λυκωρέως ἔντεα Φοίβου] Ita in Orphicis Hymn. in Apollinem, Φοῖβε Λυκωρεῦ, & Apollonius Argon. l. IV. vs. 1490. Λυκωρείοιο Ἀπόλλωνος, ubi eruditi Critici, ἀντὶ τοῦ Δελφικοῦ. οἱ γὰρ Δελφοὶ τὸ πρῶτον Λυκωρεῖς ἐκαλοῦντο. Quibus consona de Λυκωρείᾳ, ut antiqua Delphorum sede, & quae Delphis postea conditis imminebat, tradit Geographus l. IX. p. 418. ac unde bene, quod jam liquet, putavit Vulcanius Λυκωρέως hic dici pro Δελφικοῦ.

Vs. 20. κινύρεται] Ut hic Achillis, sic Jasonis mater apud Apollonium lib. I. vs. 292. στενάχουσα κινύρετο; ubi eruditi alioquin Critici notant κινύρεσθαι dici proprie de *boum ejulatu*, idque ἀπὸ κινεῖν τὴν οὐράν. Sed imperite, ut fieri a Graeculis solet, in vocibus peregrinae originis. Fit enim a κινύρα, dicta a Senioribus pro Hebraeorum כנור instrumento Musico. quod ab iisdem Senioribus, modo κιθάρα, modo ψαλτήριον, modo κινύρα redditur, & de quo Joseph. Origin. l. VI. p. 187.

ψάλλειν

ψάλλειν ἐπὶ κινύρᾳ. Unde crudita, ut solet, Hesychii Glossa, κινύρα, ὄργανον μουσικὸν, κιθάρα οἰκτρὰ, ut legi eadem citra distinctionem in postremis vocibus debet. Inde etiam petenda est origo eorum Veneris sacrorum in Cypro, quorum auctor Κινύρας, ac ab eo dicti Veneris sacerdotes Κινυράδαι, a Graecis olim, ac inde a Clemente in Protrept. ac Arnob. lib. v. traduntur. Noti quippe aliunde Veneris, ob occisum Adonim, dictum Κινύρας filium, θρῆνοι, & sacra inde cum solemni lessu celebrari apud eosdem Graecos solita, de quibus ipsa Cyprum petens apud Ovidium Metam. l. x. vs. 725. *luctus monumenta manebunt Semper*, *Adoni*, *mei*.

Ibid. αἴλινα] Notum θρηνητικὸν apud Graecos Tragicos ἐφύμνιον, ut Aeschyl. Agam. vs. 123. Αἴλινον, αἴλινον εἰπέ, & inde Sophocl. in Ajac. vs. 635. αἴλινον, αἴλινον, & cujus etiam originem aliunde, quam a Graecis, repetit barbarus Phryx apud Euripidem in Oreste vs. 1397. &c.

Αἴλινον ἀρχὰν θανάτου
Βάρβαροι λέγουσιν αἴ αἴ.
Lugubre initium mortis,
Barbari dicunt heu heu.

ac ubi λίνον de *hymno* ac θρήνῳ dici notant Critici, & quidem de ejusmodi lugubri cantu in Phoenice ac Cypro juxta Herodotum in Euterpe cani solito. Eum autem a luctu in obitum *Lini*, antiquissimi Poëtae, ita a Graecis dictum, ac inde etiam Οἰτόλινον, *lugubre carmen*, quo eundem *Linum*, tum Adonim ipsum celebrabant, tradit Pausanias l. ix. p. 584. & 585. Ab hoc autem αἰλίνου θρηνητικοῦ, diversa αἴλινος ᾠδὴ ab Epicharmo dicta, quae τῶν ἱστουργούντων, seu *telam texentium* erat propria; ut liquet ex eodem Athenaeo l. xiv. p. 618. (sed ubi male ἴλινος, quod jam ibi monuit ὁ πάνυ, legitur) ac inde apud Eustathium ad Iliad. Σ. p. 1164.

Vs. 21. ἰὴ παιῆον, ἰὴ παιῆον] De origine hujus acclamationis, qua Apollo invocari solitus, agit infra hoc ipso Hymno vs. 97. & vs. 103. Id unum hic monebo, una voce, non duabus, hoc Phoebi ἐφύμνιον apud Apollonium ac Graecos ad eum Criticos legi l. ii. vs. 704. Καλὸν ἰηπαιήον' ἰηπαιήονα Φοῖβον; & quomodo legendum etiam hoc loco foret; nempe ἰηπαιῆον, ἰηπαιῆον. Quamquam duo quoque inde formata hujus Dei epitheta Ἰήϊος & Παιάνιος, ut apud Aeschylum Agam. vs. 153. Ἰήϊον δὲ καλέω Παιᾶνα, & apud Aristoph. Vesp. 496. Ἰήϊε Παιάν. Sed de his plura in sequentibus.

Vs. 24. Μάρμαρον ἀντὶ γυναικὸς] Ita de vetula, quae ob detectam latentem in Cypro Venerem, ab ea in lapidem itidem fuit conversa, Lycophron p. 133. καὶ πέτρινον γραῦν μαρμαρουμένην δέμας. *Et anum capularem factam marmoream*, seu *lapideam*. Μάρμαρος nempe de quovis *lapide*, seu saxo, a Poëtis dictus; sicut de Dracone lapidis ictu a Cadmo interfecto Euripides Phoeniss. vs. 667,

vſ. 667. ὤλεσε μαρμάρῳ κράτα φόνιον; ubi Canterus minus recte, *interfecit marmore caput*, pro *lapide*, ut bene ὁ πάνυ, alter hujus dramatis interpres; & ſicut Ariſtophanes Acharn. p. 325. de eo ait, qui lapidem ad comminuendum alterius caput credebat ſe tenere, ἔχων τὸ μάρμαρον. Utrumque autem conjungit alicubi Homerus, πέτρον μάρμαρον, Iliad. Π. vſ. 735. de *lapide* itidem dicto mox ab eodem, ὀξέϊ λᾶϊ, quo ſcilicet Hectoris aurigam percuſſit Patroclus; ac alibi itidem ſimili in re, Μαρμάρῳ ὀκριόεντι βαλὼν, *lapide aſpero percutiens*. Ita Niobe etiam, de qua hic agit Callimachus, λίθος ab eodem vatum patre dicta, ac *flebilis* itidem, Ἔνθα λίθος περ ἐοῦσα &c. Iliad. Ω. vſ. 617. & ſimiliter *lapis* a Propertio, l. III. El. x. vſ. 8. *Et Niobe lacrymas ſupprimat ipſe lapis.* Id autem de Niobe in lapidem converſa dictum notat Philemon, quod prae doloris magnitudine nihil proloqui eadem potuerit, ac unde etiam factum obſervo, ut ab Aeſchylo in cognomine dramate, ſeu Νιόβῃ, eadem inducta fuerit velato capite, & tanquam κωφὸν πρόσωπον, ſeu πρόσχημα τῆς τραγῳδίας; quo nomine Aeſchylum, quanquam praeter meritum, apud Ariſtophanem exagitat Euripides Ran. p. 254. Sed qua de re alibi. Miſſis vero veris aut fictis mulierum in lapideas ſtatuas commutationibus, ſeu μάρμαρον, quod hic ait ἀντὶ γυναικὸς, ἀνδριάντα quendam μαρμάρινον legas, de *ſtatua marmorea*, in Inſcriptionibus antiquis, ſicut in una Inſulae Pari in Spon. Miſcell. p. 335. praeſtantiſſimo, ut aliunde notum, marmore feracis, ut inde *Marmoream Paron* vocet Ovidius Metam. l. VII. vſ. 465.

Vſ. 25. Ἰὴ, Ἰὴ φθέγγεσθε] Illud Ἰὴ Ἰὴ modo in luctu, modo etiam, quod obſervo, in fauſtis acclamationibus dictum. Prius quidem liquet ex Aeſchylo Suppl. vſ. 119. Ἰὴ, Ἰὴ ἰηλέμοισιν ἐμπρεπῆ, *Eheu! eheu! lugubres cantilenas decentia* &c. Poſterius cum ex hoc Callimachi loco, & infra vſ. 80. Ἰὴ, Ἰὴ Καρνεῖε, πολύλλιτε, tum praeterea ex Athenaeo, qui Ἰὴ Ἰὴ acclamatum docet, quo Dii fierent ἵλεω, ſeu propitii, unde Ἰήιον vocarunt etiam Bacchum, eundemque Ἵλεων καὶ Ἱλαρὸν, *propitium & hilarem*; qua de re videri item poteſt l. VIII. p. 363. Eadem quoque ratione Ἰοὺ, Ἰοὺ, unde Latinorum *Io*, *Io*. in gaudio, a vigile, viſa face captae a Graecis Trojae nuntia, acclamatum apud Aeſchyl. Agam. vſ. 25. idem vero dictum prae dolore abeuntis heri apud Ariſtophanem Εἰρην. p. 631. Ἰοὺ, Ἰοὺ, Ἰοὺ, Ἰοὺ, ſeu *hui*, *hui* &c.

Ibid. κακὸν μακάρεσσιν ἐρίζειν] Nempe ab Homero rurſus id mutuatus, Odyſſ. Δ. vſ. 78.

——— ἤτοι Ζηνὶ βροτῶν οὐκ ἄν τις ἐρίζοι,

Haud ſane cum Jove ullus mortalium contenderit,

& cui conſonum illud Pindari Pyth. Od. II. χρὴ δὲ πρὸς Θεὸν οὐκ ἐρίζειν.

Vſ. 26. ἐμῷ βασιλῆϊ μάχοιτο] Id de Ptolemaeo Evergete intelligi

telligi notant Scholia, ac unde hoc & sequenti versu praeclarum illud & πολιτικώτατον elogium hujus Regis adornat Callimachus; ejusdem nempe esse vesaniae, cum Rege Ptolemaeo, ac cum Diis ipsis pugnare velle & contendere. Nempe sicuti priori in Jovem Hymno, capiata itidem ejus rei ab ingeniosissimo Poëta occasione, non solummodo a Jove constitutos esse Reges, nihilque iis in terris divinius, opes etiam iis & omnia prospera large a Deorum lege concessa, dixerat; sed quod addit ibidem cumulatius tamen haec omnia in Ptolemaeum singulari Jovis munere congesta, maxime autem vim illam ἀποτελεστικὴν, qua fiebat, ut quae alii Reges haud uno anno possent perficere, ipse una die cogitare simul & feliciter conficere valeret. Adde, quod Aegyptiorum Reges, & hi etiam, ut supra jam innui ad vs. 80. Hymn. in Jovem, Ptolemaei, pro Diis haberi & coli a suis vellent. Non ergo ideo solum, ut tradunt hic Scholia, *Dei* instar a Callimacho cultus hic Ptolemaeus, quod nempe φιλόλογος esset, seu litterarum & omnis eruditionis studiosus.

Vs. 29. δύναται γὰρ, ἐπεὶ Διῒ δεξιὸς ἧσται] Praeclarus utique locus, ut bene hic monet praestantissima Daceria, & dictum sacrarum litterarum ac inde Apostolici Symboli, *sedet ad dextram Dei Patris*, egregie illustrans aut explanans. Adeo ut iis *sedendi ad dextram*, adhibitis hic similiter a Poëta vocibus, non honoris solum praerogativam, aut mansionem augustam, sed *potestatem* etiam denotari, aperte innuat hic locus; quod ipsum vere in eadem sacri Foederis *sedendi ad dextram* locutione, observarunt prisci Ecclesiae Doctores, Augustinus, Hieronymus, aliique, & qua de re consuli ante alios potest Anglorum nuper doctissimus Pearsonius ad Symbolum. Unde conjiciendi foret locus, hausisse id forte Callimachum sub Ptolemaeis, & quidem Alexandriae, ac in eorum, ut volunt, Regia viventem, hausisse, inquam, e lectione veteris Foederis in Graecam tum Linguam ibi a Senioribus conversi, & ubi Psalm. cx. vs. 1. similis, ut notum, ac inde in novo Foedere sacrata occurrit locutio; nisi quod non Apollini quidem, sed Minervae idem plane tribuerat dudum ante Pindarus, ut ex eodem id refert Aristides, Hymn. in Minervam, p. 19. Πίνδαρος δ᾽ αὖ φησὶ, δεξιὰν κατὰ χεῖρα τοῦ πατρὸς αὐτὴν καθεζομένην τὰς ἐντολὰς τοῖς θεοῖς ἀποδέχεσθαι· *Pindarus vero ad patris dextram dixerat eam sedere, mandata Diis perferenda accipientem.* Neque minus memoranda quae continuo addit de eadem Dea, haut minus sacris litteris de vero & unico Dei Filio consona: Ἀγγέλου μὲν γάρ ἐστι μείζων. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων ἄλλοις ἄλλα ἐπιτάττει, πρώτη παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνουσα. *Est enim ipsa Angelis major, eorumque aliis aliud imperat, quod a patre primum acceperit* &c. E quibus insuper liquet, non unum hunc esse Callimachi locum, quod censuit supra sexum erudita & cultissimi ingenii Anna, quo illa ad *dextram Dei Patris sedendi* solemnis & sacrae formulae dignitas ac facultas simul innuun-

tur,

tur. Quibus addi insuper potest id quod de eadem Jovis filia ait Callimachus Hymn. in ejus Lavacrum vs. 131. &c. omnia nempe eandem perficere quae velit; soli enim e filiabus Jovem concessisse πατρῷα πάντα φέρεσθαι, *quae sint patris omnia ferre*, ut ea vertit Vulcanius; aut quod de eadem Dea dixit Horatius, *Proximos illi* (Jovi) *tamen occupavit Pallas honores*, lib. I. Od. XII.

Vs. 31. Ἔστι γὰρ εὔυμνος] Adducitur hujus Poëtae versus in Βάκχῳ apud Hephaestionem p. 30. ubi eadem laus Apollini simul ac Jovi tribuitur:

Δαίμονες εὐυμνότατοι, Φοῖβός τε καὶ Ζεὺς Διδύμων γενάρχαι,

Dii laudum pleni, Phoebe ac Juppiter Didymorum parentes.

Quibus verbis, ut obiter hoc addam, & quorum pars posterior exstat etiam apud Etymologum in voce Διδυμαῖος, respicit Callimachus ad commune Jovi juxta & Apollini Didymeum apud Milesios Fanum & Oraculum, sicut hoc tradit etiam Stephanus. Eadem autem voce de Cycladibus insulis usus est quoque Callimachus Hymn. in Delum vs. 4. Εὔυμνοι &c. ac jam ante Epicharmus in Megaride apud eundem Hephaestionem p. 5.

——— Εὔυμνος

Καὶ μουσικὰν ἔχοισα πᾶσαν φιλόλυρος Ἠχώ.

Laudibus abundans & musicam habens omnem, lyrae amans Echo vel *sonus.*

Immo idem Apollini quoque tribuit, quod viderunt jam alii, Hymnus in eum Homero tributus.

Vs. 32. τό, τ' ἐνδυτὸν] Scholia hic ἐνδυτὸν, ἱμάτιον; qua postrema voce *vestis* in genere seu *tunica* etiam & stola debet hic intelligi, sicut ἐπένδυμα tantum *superius indumentum*; unde ἐπένδυμα Aquilae dictum Exod. XXVIII. vs. 4. quod Seniores ἐπωμίδα ibidem seu *humerale* vocant. Hinc ἐνδυτὸν ἔσθημα, de nobiliorum ephéborum simul ac muliebri veste seu stola occurrit apud Aeschylum Eum. vs. 1031. φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασιν; ubi duas postremas voces *indutis vestibus* vertit postremus editor ac interpres, quum ἐνδυτὰ, sicut hic Apollinis ἐνδυτὸν, sunt ipsa *indumenta* seu amictus, (quamquam apud Euripidem in Ione vs. 224. στέμμασι ἐνδυτὸς, *coronis indutus* seu *ornatus* dicatur) & sicut alibi ab eodem Tragico Choëph. vs. 999. νεκροῦ ποδένδυτον dicitur de *talari* seu ποδήρει, eoque ferali *amictu*, quo involutus aut involvendus, pro funebri veterum ritu, recens caesus ab Oreste Aegistheus. Adde ἐνδυτὰ etiam de *linteis* dicta, quibus amicti infantes, ut apud Euripidem in Ione vs. 1414. τὰ γὰρ ἐνδυτὰ de linteis, quibus involutus Ion recens natus a matre Creusa fuerat expositus; & ἔνδυσις apud Athenaeum l. XII. p. 550. de vestitu juvenum apud Laconas, ac unde factum Latinorum *indusium*. Ita ὑποδύτης, ἐσώτερον ἱμάτιον seu *interior vestis* ab Hesychio redditur; a Senioribus autem Exod. XXVIII. vs. 31. & Lev. VIII. vs. 7. ὑποδύτης dicitur summi Sacerdotis *pallium*, seu *tunica*, verius, eaque talaris seu ποδήρης, cui superimposita, ut ibidem dicitur,

nempe

nempe Levit. VIII. vs. 7. ἐπωμὶς seu *humerale*. Hic vero Apollinis ἐνδυτὸν dictum videtur de veste ejusdem seu palla citharoedica eaque talari, qua subinde in nummis antiquis amictus occurrit citharam gestans hic Deus, & de qua etiam palla, ut alia mittam, Propertius l. VIII. El. XXXI.

Actius in longa carmina veste canit.

Quamquam & cum chlamyde etiam a tergo rejecta, caetera nudus, in priscis itidem monumentis, quandoque visitur, sicut in praeclaris illis hujus Dei signis, quae olim Romae cum in hortis Vaticanis, tum alibi videre & mirari saepenumero contigit; & cujusmodi itidem affabre caelata vulgarunt industrii veterum id genus & selectissimarum quidem urbis statuarum promicondi.

Ibid. ἥ τ' ἐπιπορπίς] Qualis fibula conspicua etiam in chlamyde hujus Apollinis modo indicata, eaque ibidem circa humerum sinistrum nexa, & cujusmodi fibulatae chlamydes dictae apud Etymologum M. ἄλλικες, sicut ab hoc Battiade in versu, qui ibidem legitur, ac inter fragmenta ejus jam a Vulcanio relatus:

Ἄλλικα χρυσείην ἐεργομένην ἐνέτῃσι,

Chlamydem auream retentam fibulis,

sicut postremam vocem exponit Hesychius, ἐνέτῃσι, περόναις; priorem autem ἄλλικα, non de *chlamyde* cum Etymologo, sed de *tunica manicata* ab Euphorione dicta, seu χιτὼν χειριδωτός. In Scholiis autem ad hunc, quem versamus, locum, ἐπιπορπὶς ἡ περόνη dicitur; quamquam discrimen aliquod inter περόνην & πόρπην alii e Graecis, sicut jam monuit ad Tertullianum de Pallio ὁ πάνυ, quaesiverint; ut nempe περόναι *humerales* seu ἐπώμιοι essent *fibulae*, sicut eaedem a Luciano vocantur in Amoribus p. 1060. ed. Salmur. πόρπη autem, quae vestem & pectus stringeret. Qua de revideri potest Pollux lib. VII. c. XIII. p. 338. ὁ δ' χιτὸς χιτὼν ΠΕΡΟΝΑΙΣ κατὰ τοὺς ὤμους δῄρετο. Ἡ δ' ΠΟΡΠΗ κατὰ τὰ στέρνα ἐνήπτετο; *scissa autem tunica fibulis* (ΠΕΡΟΝΑΙΣ) *circa humeros connectebatur*; ΠΟΡΠΗ *vero* (fibula itidem) *circa pectus stringebatur*. Et cujus postremi quidem generis *fibulas* innuere videtur Euripides, de Trojanis agens mulieribus, in Electr. vs. 317.

Ἰδαῖα φάρη χρυσέαις ἐζευγμένα
Πόρπαισιν.

ut legendum ibi mallem quam ἐζωσμέναι, nempe *Idaea pallia* gestantes, *aureis religata fibulis*. Quod tamen discrimen inter has voces, περόνην nempe & πόρπην, & eas quae ex utraque formantur, haud continuo servatum liquet. Unde, ut de promiscuo vocis περόνης usu nihil hic dicam, περονατρὶς vocatur apud Theocritum, de interiori veste muliebri fibulata ad pectus, ut bene ibi ὁ πάνυ Casaubonus, nempe Idyll. XV. vs. 21. τὠμπέχονον καὶ τὰν περονατρίδα λάζευ, *cape amiculum & stolam fibulatam*. Πορπάματα vero de humeralibus fibulis dicta alibi video in adducto modo Euripidis dramate, Electr. vs. 820.

Ῥίψας

Ῥίψας ἀπ' ὤμων εὐπρεπῆ πορπάματα.
Rejiciens ab humeris decoras vestes fibulis adstrictas;

& facta itidem a πόρπη vox πορπάζειν pro *infibulare* in genere seu *constringere*, qua usus est eo sensu Aeschylus Prom. vs. 61. alibi vero in eodem dramate δεσμῷ προσπορπατὸς, *vinculo constrictus*, vs. 141. *Auream* autem Apollinis *fibulam* dixit hic Callimachus; & de qua proinde usurpare licet illud Theocrit. Idyll. XV. vs. 79. Θεῶν περονάματα φασεῖς, *Deorum fibulas dices*; quamvis in promiscuo etiam, maxime ditiorum aut nobiliorum mulierum, usu fuerint aureae id genus *fibulae*; quarum etiam meminit in versu paullo ante ex Etymologo adducto Callimachus. Unde Trojanis, quamquam captivis tum mulieribus, ut Asiatici luxus reliquias, *fibulas* id genus *aureas* tribuit in adducto paullo ante versu Euripides, χρυσέαις πόρπαισιν; & similiter Jocastae Sophocles, Oedip. Tyr. vs. 1265. εἱμάτων χρυσηλάτους περόνας, *vestium aureas fibulas*. *Fibulae* quidem hujus Apollinis *aureae* loco, παπύρῳ (Aegyptiaca nempe, e qua varia, quod aliunde liquet, πλέγματα fieri consueverant) eam in rem usum Cupidinem tradit Anacreon Od. IV. ὁ δ' Ἔρως χιτῶνα δήσας ὑπὲρ αὐχένος παπύρῳ· *Cupido autem tunicam religans papyro supra collum.* *Fibulae*, cujus hic mentio, *aureae* gestamen solis olim Syriae Regum cognatis concessum; unde insignis muneris loco talis fibula missa ab Alexandro Bala ad Jonatham Pontificem I. Maccab. c. x. p. 89. & Joseph. Ἀρχ. l. xiv. c. vii. p. 436. item ad eundem ab Antiocho Balae filio, ibid. cap. ix. p. 441. & I. Maccab. c. xi. vs. 58. Plutarchus vero in Gryllo de adolescente ad ostentationem amicto, ait p. 989. εἶχε δέ τι καὶ ἡ πόρπη χρυσοῦς ὅσα παίγνιον, οἶμαι, τορείας διηκριβωμένον· *sed & fibula aurea habebat, si recte memini, aliquid operis elegantis caelo parati subtilissime.*

Vs. 33. Ἥ τε λύρη] *Aureae* itidem Apollinis *lyrae* seu *citharae*, meminit Pindarus ab initio Pythiorum, χρυσέα φόρμιγξ Ἀπόλλωνος, & similiter *testudinis aureae* Horatius l. I. Od. III. ac praeterea Ovidius l. IV. El. III.

Artis opus rarae, fulgens testudine & auro,
Pendebat laeva garrula parte lyra.

Immo unde χρυσολύρατε Apollo invocatur apud Comicum, Lysistr. p. 783. Nemo autem mirabitur *citharam* inter Apollinis *arma* seu insignia, quae celebrarent Poëtae vel cantores, jam ante a Callimacho relatam, hic Apollini cum chlamyde vel palla, aut reliquo ejus cultu tribui, qui Citharoedum Apollinem, seu cithara vel plectro, quo eam non sine cantu pulsaret, armatum vel instructum vidit saepenumero in veterum nummis, aliisve monumentis antiquis. In quibus occurrit etiam subinde ἄφωνος seu σιωπηλὴ eadem cithara vel lyra, nempe supra columnam, cui Apollo innixus, quiescens ac recumbens. Id vero inde factum obiter moneo, quod Orpheus Apollini lyram consecrans,

ea cuidam columnae ab eo fuerit impoſita, ut me docuere eruditi ad Apollonium Critici, qui id e Promethide referunt ad Argon. l. II. vſ. 930. ἂν δὲ καὶ Ὀρφεὺς θῆκε λύρην, *Orpheus praeterea lyram dedicavit*; ubi Scholia, οὗτος μὲν φησὶν ἐπὶ τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος βωμῷ τὴν ΛΥΡΑΝ ΑΝΑΤΕΘΕΙΣΘΑΙ ὑπὸ Ὀρφέως. ὁ δὲ Προμηθίδας ΕΠΙ ΣΤΗΛΗΣ τινός· *dicit ille quidem* (Apollonius) *ſuper Apollinis aram*, *LYRAM ab Orpheo dicatam: Promethidas autem eam COLUMNAE cuidam IMPOSITAM.* Ut haec praeterea mittam, quae de depoſita ab Apolline ſupra lapidem cithara, dum Alcathoo operam navat in fabricandis muris Megarenſium, tradit Pauſanias l. I. p. 78. Utrinque autem cum Citharoedi Apollinis, cithara nempe cum plectro, quo eam pulſaret, inſtructi, tum repoſita ſupra columnam cithara quieſcentis ſimulacra, duo ſequentes nummorum typi hic ante oculos ponunt. Prior equidem ſub Commodo cuſus, cum inſcr. APOL. PALATINO, & ſimulacris citharoedi Apollinis ſimul & Victoriae, exſtat inter ſelectiora Numiſmata Illuſtriſſimi Apamenſium in Gallia Epiſcopi; alter cum nudo Apolline, cithara praeterea columnae aut baſi impoſita, inter Galieni nummos proſtat.

Ibid. ἄκαμπτα] Ita de arcu Dianae Hymn. in Dian. vſ. 10. ἔμοι δ' εὐκαμπὲς ἄκαμπτα, *mihi etiam flexibilem arcum*; quo utroque loco Scholia de *arcus nervo* hanc vocem explicant, quae pro arcu ipſo, ſicut apud Heſychium, hic ſumitur. Ita κέρας de *arcu* dictum apud Lycophronem p. 95. ἐν χέρμασι ῥαιῶσαι κέρας; quae tria alioquin, κέρατα, νευρὰν, & τόξον, conjungit alicubi Euripides, Rheſ. vſ. 33. ζεύγνυσθε κερόδετα τόξα νευραῖς, ut ibi mallem quam νεύροις, quum νευρὰ de *tenſo arcus nervo* proprie dicatur; & e quo praeterea loco emendandus eadem opera Heſychius, κερόδετα, τόξα, non κεροδέκτα; quod typothetae erratum crederem, ni ita omnes, quae prodierunt hactenus Heſychii editiones, Aldina, Hagenoënſis, & Batava, hoc praeferrent. *Nervi*

vi autem illi *arcuum* vulgo olim e setis equinis, ut liquet ex Hesychio in ἱππεία, & Accio, cujus ea de re locum jam vidit ad Lycophronem Meursius.

Ibid. τὸ Λύκτιον] Seu Λύττιον verius, sicut dicta olim urbs inter Cretae praecipuas Λύττος ab Homero juxta Strabonem, & Polybium, indicata etiam a Stephano ejus nominis, quod in edito loco sita esset, & proinde a voce λυττὸν pro ὑψηλὸν, origine; & quod hic palmarium, in monumentis etiam, quae adhuc supersunt ejusdem loci antiquis, qualia duo vulgavit Tristanus Com. T. 1. p. 444. in quibus ΛΥΤΤΙΟΝ ΠΟΛΙΣ ac ΛΥΤΤΙΩΝ Η ΠΟΛΙΣ legitur. Neque haec valent infringere, quod Λύκτος & Λύκτιος apud Strabonem, & Pausaniam, aut apud Latinos etiam Auctores Λυκτος & *Lyctus* aut *Lyctius*, sicut apud Ovidium Metam. l. VII. vs. 490. *classis Lyctia*, hodie legatur. Unde emendandus etiam Clemens, a quo dicitur in Protreptico p. 20. Λυκτίους γὰρ, (pro Λυττίους) Κρητῶν δὲ ἔθνος εἰσὶν, ἀνθρώπους ἀποσφάττειν τῷ Διΐ· *Lyctios gentem Creticam Jovi homines immolasse.* Λύκτιος autem seu Λύττιος ideo dictus hic Apollinis *arcus*, quod τοξοφόροι seu sagittandi peritia celebres olim fuerint prae aliis, ut aliunde notum, Cretenses, quamquam non adeo *Lyctios*, quam *Gortynios* aut *Gortyniacos*, a loco ubi fiebant e caprinis cornibus, eorundem arcus vocatos apud veteres legamus, ut Ovid. Metam. l. VII. vs. 778. *Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu*; ac de sagittis itidem, *Gortynis arundo*, dicatur apud Lucanum l. VI. p. 214. & *Gortynia spicula* apud Claudianum Paneg. IV. Cons. Honor. vs. 577.

Vs. 34. χρύσεα καὶ τὰ πέδιλα] Ita de Junone Hesiodus Theogon. vs. 12. χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν, *aureis calceamentis incedentem*; & sicut inter cultus muliebris instrumenta ἀνθοβαφῆ πέδιλα, seu *purpurei calcei*, a Luciano referuntur in Amorib. p. 1057. aut Adonidi etiam πέδιλα tribuuntur apud Bionem Idyll. I. vs. 83. aut unde ἀπέδιλος seu *discalceatus* dicitur Oceanidum Nympharum Chorus, apud Aeschylum Prom. vs. 135. Quamquam haec non Dearum solum vel Nympharum, aut delicatiorum caeteroquin virorum vel mulierum calceamenta fuerint, ac unde καλλιπέδιλα eadem vocat Theocritus Idyll. XXV. vs. 109. sed rusticis etiam tribuantur ab Hesiodo Ἔργ. lib. II. vs. 118. Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς &c. Immo πέδιλα de quovis pedum tegmine dici notant veteres Critici ad Pindar. Pyth. Od. IV. pag. 243. ubi de Jasone dixerat, ἀρίγνωτον πέδιλον, nempe πάντα τὰ τοῖς ποσὶ περιειλήμματα, πέδιλα καλεῖται· *omnia quibus pedes involvuntur, vocantur πέδιλα.*

Vs. 35. πολυκτέανος] Idem, quod apud Euripidem Ion. vs. 581. πολυκτήμων dicitur, seu *multa possidens.*

Ibid. Πυθῶνί κε τεκμήραιο] Nempe ob thesauros Delphicos, seu donaria aurea, aut summi caeteroquin pretii & exquisitae artis, ibi undique sacrata ac recondita, & de quibus θησαυροὺς,

praeter Pausaniam aliosque, consulendus Euripides in Ione vs. 1141.

Λαβὼν δ' ὑφάσμαθ' ἱερὰ θησαυρῶν πάρα,

Accipiens vero aulaea sacra ex thesauris.

Qualia inde postea commemorantur deprompta, visu, ut ibidem ait, miranda, *aulaea barbarica*, *aurea pocula*, seu χρυσέους κρατῆρας, & χρύσεα ἐκπώματα vs. 1165. & 1175. ac unde etiam de eodem πολυχρύσου illius aedis Delphicae custode Ione, dixerat ante Tragicus;

Δελφοί σ' ἔθεντο χρυσοφύλακα τοῦ Θεοῦ

Ταμίαν τε πάντων πιστόν.

Delphi ipsum fecerunt custodem auri ipsius Dei, & fidelem dispensatorem omnium;

quo loco ταμίαν *quaestorem* minus opportune reddit Canterus. Quibus addi potest Plutarchus, qui de Pyth. Oracul. p. 408. *Oraculum Delphicum*, seu ejus aedem, *plenam Barbaricis & Graecanicis donariis* tradit, ἀναθημάτων δὲ καὶ δώρων ἐμπέπλησε Βαρβαρικῶν καὶ Ἑλληνικῶν τὸ χρηστήριον. Immo e quo insuper liquet, & e Pausania etiam in Phocicis, peculiares fuisse in ambitu aedis Delphicae, variorum Graeciae populorum οἴκους, ut eos vocat Plutarchus p. 400. seu *cellas*, illorum nominibus, qui easdem erexerant ac donariis ibi a se dicatis impleverant, inscriptas, & Corinthiorum quidem dictum proprio nomine Θησαυρὸν ibidem exstitisse. Quod postremum docet etiam Pausanias l. x. p. 633. qui illo Delphico Corinthiorum thesauro ab iis, ut ibi memorat, extructo, aurum a Lydis acceptum, fuisse ab iisdem Corinthiis repositum tradit. Idem vero de aureis donariis a Gyge Lydorum Rege Delphis in Corinthiorum thesauro reconditis pridem monuerat Herodotus lib. I. cap. XIV. cumque praeterea thesaurum non Corinthii populi, sed Cypseli eorum Tyranni revera exstitisse; quod postremum monuit etiam Plutarchus, loco paullo ante indicato, de Pyth. Oracul. pag. 400. Aliorum vero ibidem οἴκων seu θησαυρῶν, ut Acanthiorum & Brasidae, meminit insuper Plutarchus, ead. pag. 400. sicuti etiam Sicyonii thesauri, ac praeterea Polemonis Delphici, qui librum de thesauris illis Delphicis ediderat, Sympos. lib. v. Quaest. II. p. 675.

Vs. 36. ἀεὶ καλὸς καὶ ἀεὶ νέος] Qualis etiam in antiquis nummis aliisve monumentis antiquis conspicitur passim hic Apollo; prout id vere notavit jam olim Lucianus de Sacrificiis: ἀναπλάττουσι γενειήτην μὲν τὸν Δία, ΠΑΙΔΑ δὲ ἐς ΑΕΙ τὸν Ἀπόλλωνα, *exprimunt autem barbatum Jovem*, SEMPER *vero* PUERUM APOLLINEM. Quod monuit etiam Plutarchus ubi de Baccho agit & Apolline lib. de EI Delph. p. 389. ἀγήρω τε τοῦτον ΑΕΙ καὶ ΝΕΟΝ, ἐκεῖνον δὲ πολυειδῆ καὶ πολύμορφον ἐν γραφαῖς καὶ πλάσμασι δημιουργοῦσι. *Atque hunc* (Apollinem) *senectutis expertem ac* SEMPER JUVENEM, *illum autem* (n. Bacchum) *multiplici forma pingunt atque fingunt.* De utroque tamen Tibullus

lus lib. I. El. IV. *Solis coma est Phoebo Bacchoque juventa.* Unde idem Apollo ΝΕΟΣ ΠΥΘΙΟΣ inscriptus in veteri Tarsensium nummo, quem olim in Cimeliarchio Mutinensi, Serenissimo tum Duce ALPHONSO illius lustrandi facultatem coram humanissime exhibente, adnotasse memini. Quamquam, ut barbatus haud semel occurrit Bacchus in Naxiorum, cujusmodi ad Juliani Caesares vulgavi, aliisque antiquis nummis, sic talis Apollo etiam apud Hieropolitanos Syros fuerat expressus, sed ritu iisdem, ut liquet ex Luciano de Dea Syria, & Macrobio Saturn. l. I. qui illius meminere, plane peculiari; & quale barbati Apollinis simulacrum nuspiam hactenus vidisse memini.

Vs. 37. Θηλείαις οὐδ' ὅσσον ἐπὶ χνόος &c.] Melius hacc verba vertit ligato sermone Vulcanius, *nulla teneras lanugine malas obducitur*, quam soluta oratione Interpres a praestantissima Daceria merito eo nomine reprehensus. Bene autem hic Scholiastae glossam, quamquam alienam omnino ab hoc loco, χνόος, ψόφος, ξυσμὸς, ex Hesychio interpretatus est idem Vulcanius; ac sicut eidem glossae, duo priora illius verba quod adtinet, praeclara lux accedit ex Aeschylo, Sept. Theb. vs. 379.

Σπουδῇ διώκων πομπίμους χνόας ποδῶν.

Festino gressu accelerans missos strepitus pedum:

non ut ibi χνόας ποδῶν absurde per *axes pedum* reddit Interpres. Χνόη nempe ibi idem quod χνόος pro ψόφος, sicut utraque vox eo sensu apud Hesychium etiam legitur, χνόην, τὸν ποδῶν ψόφον, quae glossa est hujus Aeschylei loci; item χνόος, ξυσμὸς, ψόφος, φθόγγος. Ita alibi in eodem hujus Tragici Dramate vs. 115. occurrunt ἀξόνων χνόαι; quae nihil aliud ibi quam *rotarum strepitus*, ut ea de re pluribus quandoque ad ipsum Aeschylum.

Vs. 38. Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδῳ λείβουσιν ἔλαια] Nusquam hanc vocem ἔλαια plurali numero efferri notant hic Scholia. Occurrit tamen eadem, ut observo, apud Athenaeum l. XV. p. 688. & quidem satis opportune, ubi *odorifera* itidem, seu θυόεντα ἔλαια, quorum hic meminit Callimachus, tangit: ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν μὲν χρῆσιν οἶδε τῶν μύρων. ΕΛΑΙΑ δὲ αὐτὰ καλεῖ μετ' ἐπιθέτου, ῥοδόεντι δὲ ἔχρισεν ἐλαίῳ, καὶ ἀλλαχοῦ δὲ λέγει, τὸ τεθυωμένον. *Unguentorum autem usum Homerus quidem novit, vocat autem* ἔλαια, *olea, adjuncto epitheto, ut, rosaceo perunxit oleo; alibi, odoribus conditum oleum.* Qui postremus Homeri locus, quem continuo ibi adducit Athenaeus, integer legitur Iliad. Ξ. vs. 172. Ita θυόεντα ἔλαια seu *odorifera olea* hic commemorat Callimachus, quibus perfusa esset Apollinis coma, quod *oleum* sicut & vinum, ad suscipiendum retinendumque odorem, ut notat Theophrastus de C. Pl. l. VI. c. XXVIII. p. 387. sint aptissima. Unde etiam idem libro de Odoribus p. 444. monet, ideo odores *oleo* condi, quod & aetatem istud diutissime ferre possit, & ad usum valde sit opportunum, quamquam suapte natura oleum, ut ibidem tradit, propter densitatem & pinguedinem omnium minime odorem concipiat.

Per *odorifera* autem illa *olea*, quibus *in terram*, quod hic dicitur, *stillaret Apollinis coma*, vel e *Nardo*, vel *Stacten*, seu e *myrrha oleum*, cujus notus eam in rem ac a Poëtis decantatus apud lautiores homines usus, facile licet intelligere. Ut nempe Apollo hic dicatur, sicut ille, qui apud Aristophanem Equit. p 361. traditur ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρὸς, *antiquo cultu splendidus*, mox σμύρνῃ κατάλειπτος, seu *myrrha unctus*; aut, quod idem infert, apud Apulejum Metam. l. II. *guttis Arabicis obunctus*, quas doctissimus Reinesius Syntagm. Inscr. p- 125. minus vere de *balsamo*, quod Psecades lautiorum capillis instillarent, interpretatur. Neque enim *balsamum* planta Arabica, quamvis eam apud Arabas nasci tradere norim Pausaniam l. IX. p. 583. aut apud Sabaeos Arabas etiam reperiri innuat Strabo, sed Judaica verius, ut notum, in nobili ejus convalle seu tractu Hierichuntino, sicut ex eodem Strabone, Theophrasto praeterea, Josepho, Plinio, Plutarcho, aliisque auctoribus, qui de ea agunt, liquet, tantum proveniens. Adde, quod *myrrha*, *Arabica* omnino, ut constat, planta, perfusi seu madentes luxuriantium olim crines occurrant saepe in antiquis Scriptoribus, sicut de ἀνδρογύνῃ Athide Ovidius Metam. l. V. vs. 53.

Et madidus myrrha, curvum crinale, capillus.

Immo unde *myrrheum crinem* dixit Horatius l. III. Od. XIV. *Myrrheum modo prohibere crinem*; & quo spectat proinde illud ejusdem Nasonis Heroid. Ep. XXIII. *non Arabum noster dona capillus olet.* Immo jam haec scripseram quum opportune occurrit optimus hujus apud Callimachum loci interpres Tibullus, qui de eadem Apollinis coma ait l. III. El. IV.

Intonsi crines longa cervice fluebant:
STILLABAT *Tyrio* MYRRHEA RORE COMA.

Nec miror quod *myrtea* (sicut & apud Horatium vetus Interpres, a colore scilicet *myrti* medio inter flavum & nigrum) pro *myrrhea*, ut habent etiam veteres libri, malit ibi Scaliger, & pro *Tyrio*, quod eodem huc redit, *Syrio*, ac ideo, ut de *malabathro Syrio* (cujus nempe apud Horatium eundem in usum fit mentio, lib. II. Od. VII.) id velit intelligi. Idem tamen Tibullus alibi de *nardo Tyrio*, inde nempe advecto, id se innuere aperte satis indicat lib. III. El. VII.

Jam dudum Tyrio madefactus tempora nardo.

& qui jam antea dixerat, ac apposite rursus ad hunc Callimachi locum, lib. II. Eleg. II.

Illius PURO DISTILLANT *tempora* NARDO;

quae alioquin *Assyria* etiam *nardus* ab Horatio dicitur l. II. Od. XI. Quamquam ut *myrrhae* vulgo & *nardi*, seu *odorati olei*, cujus hic Poëta noster meminit, inde confecti, sic *balsami* tamen eandem in rem usum, quamquam rarius ob plantae illius caritatem adhibitum, ex eodem Apulejo de Veneris cultu seu ornatu paullo ante agente liquet, a quo eadem ibi dicitur *cinnama fragrans*

fragrans & BALSAMA RORANS; item alibi Metam. l. VI. *fragrans balsamo Venus remeat*; ac unde etiam de coena Cupidinis & Psyches nuptiali a Diis celebrata, legitur iterum in eodem libro, *Gratiae spargebant balsama.* Ut proinde sive e *myrrha*, sive e *nardo*, ut non solum ad similem vulgo ornatum, sed hujus etiam Apollinis comam, juxta adlatum scilicet Tibulli locum, adhibito, seu e *balsamo*, ut praestantiori adhuc & Deo proinde convenientiori, liquores, aut quae vocat hic Callimachus, *olea*, quibus stillarent juvenis perpetuo ac intonsi hujus Dei crines, commode hic possent intelligi. Ni tamen quis malit illud e *croco* hic innui, eoque praestantissimi celeberrimique apud Cyrenas (qua de re infra ad vs. 83.) odoris, & quo etiam *suavi croco* arae hujus Dei, ut ibi Callimachus, Cyrenis erant respersae. Qui proinde *crocus* eo magis hic etiam locum habere videtur, quod praestantissimum inde *oleum*, *crocinum* dictum, idque *myrrha* melius adhuc redolens, ut de eo tradit Dioscorides lib. I. c. LXIV. conficeretur: ἐςι δὲ αὐτοῦ ΚΡΑΤΙΣΤΟΝ τὸ καλλιχρόως ΚΡΟΚΟΥ ΠΝΕΟΝ, ὅπερ εἰς τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν ἁρμόζει· δεύτερον δὲ ΤΗ ΣΜΥΡΝΗ παρεμφερόν. *Est porro PRAESTANTISSIMUM, quod abunde CROCUM spirat; estque id usui Medicinae aptum; proximum vero, quod MYRRHAM redolet.* Quae singula utique apprime huic loco conveniunt, de *Apollinis coma* crocino id genus *oleo stillante*, non Medicinae solum, ut mox a Poëta traditur, inventoris, sed quod continuo hic addit de eadem coma, e qua non *pinguedo*, sed πανάκεια sive praesens adversus omnes morbos remedium, *in terram*, seu Cyrenaeorum *campum* distillaret. *Crocino* certe illo vel *oleo* vel unguento, & exquisiti usus ac odoris, comas & caput perfundere veteres consueverant; unde de eo ait Moschus in Europa vs. 83. ξανθοῖο κρόκου θυόεσσαν ἐθείρην, *lutei* seu *rufi croci odoratam comam*; ac de crocino unguento Propertius l. III. El. x.

Et crocino nares myrrheus ungat onyx.

Hinc etiam Proverb. VII. 17. ubi in Hebraeo & aliis antiquis Tralationibus dicitur, *adspersi cubile meum* מֹר seu *myrrha*, ibi Seniores διέῤῥαγκα τὴν κοίτην μου κροκίνῳ vel κρόκῳ juxta Codicem Alexandrinum; & alio rursus loco, Prov. IV. 14. *nardus*, quo itidem perfusas olim diximus τῶν τρυφηλῶν comas, & *crocus* conjunguntur. Immo sicuti olim tota theatra *croco*, eo quippe respersa, *fluere* sunt dicta, ut apud Spartianum in Hadriano, ac in Glossis antiquis, κρόκος ὁ ῥαινόμενος, aut κροκόρανσις, *croci sparsio*, ut notarunt ibidem viri summi, sic idem de *croco* Cyrenaico seu *oleo* inde praestantissimi, ut vidimus, odoris, quod spargeret seu quo *stillaret*, ut de eadem supra Tibullus, *Apollinis coma*, dictum a Cyrenaeo vate videtur, & quod ψεκάζειν alioquin ab Anacreonte dicitur Od. IX. Quibus addo denique, quod de nato recens Apolline a Theognide dicitur:

Per *odorifera* autem illa *olea*, quibus *in terram*, quod hic dicitur, *stillaret Apollinis coma*, vel e *Nardo*, vel *Stacten*, seu e *myrrha oleum*, cujus notus eam in rem ac a Poëtis decantatus apud lautiores homines usus, facile licet intelligere. Ut nempe Apollo hic dicatur, sicut ille, qui apud Aristophanem Equit. p 361. traditur ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρὸς, *antiquo cultu splendidus*, mox σμύρνῃ κατάλειπτος, seu *myrrha unctus*; aut, quod idem infert, apud Apulejum Metam. l. II. *guttis Arabicis obunctus*, quas doctissimus Reinesius Syntagm. Inscr. p. 125. minus vere de *balsamo*, quod Piccades lautiorum capillis instillarent, interpretatur. Neque enim *balsamum* planta Arabica, quamvis eam apud Arabas nasci tradere norim Pausaniam l. IX. p. 583. aut apud Sabaeos Arabas etiam reperiri innuat Strabo, sed Judaica verius, ut notum, in nobili ejus convalle seu tractu Hierichuntino, sicut ex eodem Strabone, Theophrasto praeterea, Josepho, Plinio, Plutarcho, aliisque auctoribus, qui de ea agunt, liquet, tantum proveniens. Adde, quod *myrrha*, *Arabica* omnino, ut constat, planta, persusi seu madentes luxuriantium olim crines occurrant saepe in antiquis Scriptoribus, sicut de ἀνδρογύνῳ Athide Ovidius Metam. l. V. vs. 53.

Et madidus myrrha, curvum crinale, capillus.

Immo unde *myrrheum crinem* dixit Horatius l. III. Od. XIV. *Myrrheum modo prohibere crinem*; & quo spectat proinde illud ejusdem Nasonis Heroid. Ep. XXIII. *non Arabum noster dona capillus olet.* Immo jam haec scripseram quum opportune occurrit optimus hujus apud Callimachum loci interpres Tibullus, qui de eadem Apollinis coma ait l. III. El. IV.

Intonsi crines longa cervice fluebant:
STILLABAT *Tyrio* MYRRHEA RORE COMA.

Nec miror quod *myrtea* (sicut & apud Horatium vetus Interpres, a colore scilicet *myrti* medio inter flavum & nigrum) pro *myrrhea*, ut habent etiam veteres libri, malit ibi Scaliger, & pro *Tyrio*, quod eodem huc redit, *Syrio*, ac ideo, ut de *malabatbro Syrio* (cujus nempe apud Horatium eundem in usum fit mentio, lib. II. Od. VII.) id velit intelligi. Idem tamen Tibullus alibi de *nardo Tyrio*, inde nempe advecto, id se innuere aperte satis indicat lib. III. El. VII.

Jam dudum Tyrio madefactus tempora nardo.

& qui jam antea dixerat, ac apposite rursus ad hunc Callimachi locum, lib. II. Eleg. II.

Illius PURO DISTILLANT *tempora* NARDO;

quae alioquin *Assyria* etiam *nardus* ab Horatio dicitur l. II. Od. XI. Quamquam ut *myrrhae* vulgo & *nardi*, seu *odorati olei*, cujus hic Poëta noster meminit, inde confecti, sic *balsami* tamen eandem in rem usum, quamquam rarius ob plantae illius caritatem adhibitum, ex eodem Apulejo de Veneris cultu seu ornatu paullo ante agente liquet, a quo eadem ibi dicitur *cinnama fragrans*

fragrans & *BALSAMA RORANS*; item alibi Metam. l. VI. *fragrans balsamo Venus remeat*; ac unde etiam de coena Cupidinis & Psyches nuptiali a Diis celebrata, legitur iterum in eodem libro, *Gratiae spargebant balsama*. Ut proinde sive e *myrrha*, sive e *nardo*, ut non solum ad similem vulgo ornatum, sed hujus etiam Apollinis comam, juxta adlatum scilicet Tibulli locum, adhibito, seu e *balsamo*, ut praestantiori adhuc & Deo proinde convenientiori, liquores, aut quae vocat hic Callimachus, *olea*, quibus stillarent juvenis perpetuo ac intonsi hujus Dei crines, commode hic possent intelligi. Ni tamen quis malit illud e *croco* hic innui, eoque praestantissimi celeberrimique apud Cyrenas (qua de re infra ad vs. 83.) odoris, & quo etiam *suavi croco* arae hujus Dei, ut ibi Callimachus, Cyrenis erant respersae. Qui proinde *crocus* eo magis hic etiam locum habere videtur, quod praestantissimum inde *oleum*, *crocinum* dictum, idque *myrrha* melius adhuc redolens, ut de eo tradit Dioscorides lib. I. c. LXIV. conficeretur: ἐςὶ δὲ αὐτοῦ ΚΡΑΤΙΣΤΟΝ τὸ καλλικόρως ΚΡΟΚΟΥ ΠΝΕΟΝ, ὅπερ εἰς τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν ἁρμόζει· δεύτερον δὲ ΤΗ ΣΜΥΡΝΗ παρεμφέρον. *Est porro PRAESTANTISSIMUM, quod abunde* CROCUM *spirat; estque id usui Medicinae aptum; proximum vero, quod* MYRRHAM *redolet*. Quae singula utique apprime huic loco conveniunt, de *Apollinis coma* crocino id genus *oleo stillante*, non Medicinae solum, ut mox a Poëta traditur, inventoris, sed quod continuo hic addit de eadem coma, e qua non *pinguedo*, sed πανάκεια sive praesens adversus omnes morbos remedium, *in terram*, seu Cyrenaeorum *campum* distillaret. *Crocino* certe illo vel *oleo* vel unguento, & exquisiti usus ac odoris, comas & caput perfundere veteres consueverant; unde de eo ait Moschus in Europa vs. 83. ξανθοῖο κρόκου δυόσσαν ἐθείρην, *lutei seu rufi croci odoratam comam*; ac de crocino unguento Propertius l. III. El. x.

Et crocino nares myrrheus ungat onyx.

Hinc etiam Proverb. VII. 17. ubi in Hebraeo & aliis antiquis Tralationibus dicitur, *adspersi cubile meum* מֹר seu *myrrha*, ibi Seniores διέῤῥαγκα τὴν κοίτην μου κροκίνῳ vel κρόκῳ juxta Codicem Alexandrinum; & alio rursus loco, Prov. IV. 14. *nardus*, quo itidem perfusas olim diximus τῶν τρυφηλῶν comas, & *crocus* conjunguntur. Immo sicuti olim tota theatra *croco*, eo quippe respersa, *fluere* sunt dicta, ut apud Spartianum in Hadriano, ac in Glossis antiquis, κρόκος ὁ ῥαινόμενος, aut κροκόρραντις, *croci sparsio*, ut notarunt ibidem viri summi, sic idem de *croco* Cyrenaico seu *oleo* inde praestantissimi, ut vidimus, odoris, quod spargeret seu quo *stillaret*, ut de eadem supra Tibullus, *Apollinis coma*, dictum a Cyrenaeo vate videtur, & quod ψεκάζειν alioquin ab Anacreonte dicitur Od. IX. Quibus addo denique, quod de nato recens Apolline a Theognide dicitur:

Πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίη
ΟΔΜΗΣ ΑΜΒΡΟΣΙΗΣ.
Omnis quidem repleta est Delus ingens ODORE DIVINO;

aut similiter quod de divino quodam odoris halitu, e quo Dianam in paternis aedibus praesentem colligit apud Euripidem moribundus Hippolytus in cognomine dramate, dicitur vs. 1391.

—— ὦ ΘΕΙΟΝ ΟΔΜΗΣ πνεῦμα, καὶ γὰρ ἐν κακοῖς
Ὢν, ᾐσθόμην σου, κἀνεκουφίσθην δέμας,

o DIVINUM ODORIS HALITUM, *etenim licet in extremis sim, tamen sensi te*, (Dianam) *& levatus sum corpore.*

Vs. 39. οὐ λίπος Ἀπόλλωνος ἀποστάζουσιν ἔθειραι] Nempe ideo, quod non unguentis seu μύροις e variis odoribus compositis caput haberet Apollo perfusum & madefactum, sicut illa apud Comicum Concion. p. 757.

Ἥτις μεμύρωμαι τὴν κεφαλὴν μυρώμασιν.

Quae ungor caput unguentis; sed simplici tantum *oleo*, e sola *myrrha* aut forte *balsamo*, vel potius *croco*, ut modo vidimus. constante. Cujus equidem generis fuisse veterum στακτὴν, vel Athenaeus docet l. xv. p. 688. ἥγε στακτὴ καλουμένη διὰ μόνης ταύτης, *stacte etiam dicta e sola illa*, de qua ibi agit, *myrrha*; ac sicuti *puro* h. e. simplici & impermixto, *nardo distillare tempora*, seu caput vel comam dixit, loco superiori nota adducto, Tibullus. Cujusmodi etiam, ex una nempe re, non e pluribus aromatibus constans, ψιλὸν, ἁπλοῦν καὶ μόνον, *tenue*, *simplex*, *& solum oleum* a Galeno dicitur de simpl. Medic. Facult. l. II. c. VIII. Ἔλαια proinde dixerat superiori versu, non μύρα seu *unguenta*, quae spargeret Apollinis coma, sicut infra idem Poëta de Pallade Hym. in ejus Lavacrum v. 15. unguenta ab ea abesse tradiderat, Μὴ μύρα λωτροχόοι &c. ac sicut Berenices coma apud Catullum dicitur, Poëmatio in eandem, *omnibus expers unguentis*; ad quem locum vir magnus Is. Vossius, Dianam (Apollinem debuit dicere) & Minervam apud Callimachum, nullis unguentis mixtis, solo oleo usos, erudite alioquin monet. Quo spectat rursus illud Galeni ejusdem Operis Simpl. Medicam. l. II. c. XXVII. de mixto e pluribus aromatibus seu odoramentis oleo, οὐκ ΕΛΑΙΟΝ ἔτι τοῦτο, ἀλλὰ ΜΥΡΟΝ ἤδη προσαγορεύουσιν, *non jam illud* OLEUM, *sed tum* UNGUENTUM *vocant*. Neque vero hic obstat, quod idem Apollo cum Diana, λιπαροπλοκάμου Latonae liberi, ut obiter observo, a Pindaro dicantur in versibus, qui a Philone adducuntur, περὶ ἀφθαρσ. κόσμου p. 960. Non enim adeo *pinguem comam* ea voce λιπαροπλοκάμου ibi denotari, quam *nitentem & pulcram*, & quo sensu λιπαρὰς ἔθειρας apud hunc Poëtam in quodam Epigrammate, ac ab aliis etiam dicitur. Quamquam λιπαρὸν & λίπος, quod hic ab *oleo*, de quo in superiori versu, distinguitur, de *oleo* etiam dicatur, ut pri-

dem

dem ab Homero de Junone Iliad. Z. vs. 171. ἀλείψατο δὲ λίπ' ἐλαίῳ, *& uncta est praestanti oleo*, λίπα nempe ibi pro λιπαρῷ seu λιπαρῶς, ἢ εὐσκλως, ut explicant eandem vocem brevia Scholia ad Iliad. K. vs. 577. Unde etiam opportune ad hunc Callimachi locum Eustathius p. 979. ἐπίτριπτα μῦρα, *contrita* seu *composita unguenta*, a temperantiae addictis olim studiose vetita observat, additque, καὶ ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐλαιώδεσι μύροις ἐχρῶντο, ὡς αἱ ἱστορίαι δηλοῦσι σαφέστατα, *& ideo quod veteres oleariis unguentis utebantur, ut historiae clarissime ostendunt.* Idem vero alibi nempe p. 1300. observat ἔλαια vocasse *unguenta* Homerum, μύρα autem voce primum usum esse Archilochum; quod ab Athenaeo, ut solet, hausit, a quo id traditur l. XIV. p. 688. λίπος autem de oleo quoque dicitur, cum alibi, tum apud Theophrastum, ut de Odoribus p. 444. ubi de oleo ait, loco supra jam indicato: ἐπεὶ φύσει ἥκιστα δεκτικὸν ὀσμῆς διὰ τὴν πυκνότητα καὶ τὸ ΛΙΠΟΣ· αὐτῶν δὲ τούτων τὸ ΛΙΠΑΡΩΤΑΤΟΝ τὸ ἀμυγδάλινον. *quandoque oleum suapte natura omnium minime odorem concipit, propter densitatem ac* PINGUEDINEM; *eorumque* PINGUISSIMUM *quodque ex amygdalis:* unde etiam de iisdem amygdalis Athenaeus l. II. p. 53. λιπαρώτεραί τε φαίνεται, καὶ ἀναδίδωσι χυμὸν γλυκὺν καὶ λιπαρόν· *pinguiores quidem illae sunt, pinguemque succum ac dulcem praebent.* Theophrastus vero alibi eos, qui ex ῥιζοτομῶν praescripto, thapsum aliasque quasdam herbas secabant, dicit ἀλειψαμένους λίπα, *oleo perunctos*, Gaza interprete, id praestitisse H. Pl. l. IX. p. 179. & Galenus etiam τῆς ἐλαιώδους καὶ λιπαρᾶς οὐσίας, *oleosae pinguisque substantiae* meminit de simpl. Medicam. Facult. l. II. c. XVIII. Adde λίπος ἐλαίου, seu *pingue oleum*, a Sophocle dictum in iis versibus, qui apud Clementem leguntur Strom. l. IV. p. 476. Solitos autem veteres in compotationibus *caput ungere pingui oleo*, κεφαλὴν λιπαίνειν, tradit Athenaeus l. XIV. p. 692. quod inde vini vim imbecilliorem & capiti minus noxiam crederent. Unde melius hic etiam Interpres λίπος, per *pinguedinem*, seu *pingue oleum* vel *unguentum*, quam per *adipem*, quae vulgo Graecis στέαρ aut πιμελή, vertisset; quo nempe, compotatorum id genus more, non esset perfusa Apollinis coma, sed uti superiori versu vidimus, maxime simplici tenuique odorato oleo, ac ut Theophrasti iterum verbis utar p. 444. de Odoribus, ἀλιπεστάτῳ καὶ λεπτοτάτῳ, *minime pingui & tenuissimo*, seu juxta Turnebum libri illius Interpretem, *liquidissimo*, & opportuno proinde, quod ex eadem *intonsi* illius Dei *coma* undique in *terram deflueret.* Ut vero λίπος hic, sic πῖον εἶαρ, seu *pingue oleum*, dixit alibi Callimachus; eo nempe versu, qui non in Etymologo solum, unde inter hujus Poëtae fragmenta fuit ab Anna praestantissima relatum, ult. vers. pag. 165. sed emendatior adhuc in Nicandri Scholiis ad Alexiph. legitur p. 55. ac ubi additur, εἶαρ, τὸ λίπος. Ad hujus autem & superioris apud Callimachum loci aliquam lucem, nihil omnino

adtulerunt priores editores, quod tamen alicujus operae pretium videbatur.

Vſ. 40. Ἀλλ' αὐτὴν πανάκειαν] Ipſam nempe ſalutem ſeu morborum omnium medelam hominibus largiendo, tanquam Ἰατρὸς non minus ac vates, & a quo, ut mox ait Callimachus, Medici artem remorandi mortem didicerunt. Unde Ἰατρὸς idem & Παιὰν olim dictus, item Οὔλιος a Deliis & Mileſiis, quod jam ſupra monui ad vſ. 52. Hymni in Jovem, Οὔλιον οἷα ὑγιαστικὸν καὶ παιωνικόν· τὸ γὰρ οὔλειν, ὑγιαίνειν, *Apollinem quendam* Οὔλιον *& Mileſii vocant & Delii, utpote ſalutiferum & ad curandos morbos opportunum.* Eſt enim οὔλειν *ſanum eſſe*, ut tradit Strabo l. XIV. p. 635. Hinc ΣΩΤΗΡ idem quoque ſacratus in nummis, qui adhuc ſuperſunt, antiquis; ut de eo ait Philo legat. ad Cajum p. 1006. σωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴς πρὸς ὑγείαν ἀνθρώπων, *ſalutarium remediorum repertor ad hominum ſalutem.* Unde opportuna hic Heſychii gloſſa, πανάκεια, θεραπεία. Immo unde illud Hippocratis jusjurandum, ubi Apollinis Medici & ſimul πανακείας fit mentio: ὄμνυμι Ἀπόλλωνα Ἰητρὸν καὶ Ἀσκλήπιον, καὶ Ὑγείαν καὶ ΠΑΝΑΚΕΙΑΝ, *Juro Apollinem Medicum & Aeſculapium & Hygeam* (ſanitatem) & PANACEAM. Nota alioquin ex Theophraſto, non herba ſolum πανάκεια, quam circa Pſophidem in Arcadia naſci tradit H. Pl. l. IX. c. XV. p. 188. ſed praeterea τὸ πανακὲς τὸ Ἀσκληπίειον, & peculiaris, quem ibidem tradit, in eodem ſecando ritus, H. Pl. l. IX. c. IX. p. 179. editionis Heinſianae. Quo loco omitti non debet alius Callimachi inter inedita ejus Fragmenta verſus, & ab incomparabili Salmaſio jam ad Solinum adductus, p. 1275.

Ἡ πανακὲς πάντων φάρμακον ἡ σοφία.

Vſ. 41. πρῶκες ἔραζε πίτνουσιν] Citatur idem locus in Scholiis Theocriti ad Idyll. IV. vſ. 6. & qui hinc etiam debet emendari, ac a ſequenti verſu, qui ibidem additur, omnino diſtingui. Quod a magno Caſaubono, qui de eo Callimachi loco ab illis Grammaticis adducto aliter ſtatuerat, Lect. Theocr. cap. IV. non animadverſum, ſed jam occupavit vir clariſſimi nominis D. Heinſius ad eundem Vatem p. 321. Ipſa vero Theocriti verba, quae Poëtae noſtri teſtimoniis in Scholiis ad eundem illuſtrantur, non ſunt hic praetereunda:

Μὴ πρῶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ;
Numquid rore victitat ſicuti cicada?

ubi praeterea Grammatici, τὴν σταγόνα τῆς δρόσου, πρῶκα λέγουσι ἀπὸ τοῦ πρωὶ πίμπτειν, *roris guttam* πρῶκα *dici, quod mane* (πρωὶ) *defluat.*

Ibid. ἀκήρια πάντ' ἐγένοντο] Non *immortalia*, ut vertit hic Interpres, ſed *ſalva & incolumia*, ſicut bene jam hic monuit H. Stephanus. Ita Apollonius Argon. l. III. vſ. 466. ἀκήριος ἐξαλέοιτο; ad quem eruditi Critici, ἀπαθὴς, μηδὲν παθών. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἀκήριος. Nec aliter Heſychius, Ἀκήρια, σῶα.

Vſ. 42.

Vſ. 42. *Τέχνη δ' ἀμφιλαφὴς*] Sic χορὸς ἀμφιλαφὴς, ſeu *chorus multiplex*, infra vſ. 3. Hymn. in Dianam. Uſus etiam haud ſemel hac voce Aeſchylus, pro *amplo* & *copioſo*, Agam. vſ. 1024. δόσις ἐκ Διὸς ἀμφιλαφὴς, *donum a Jove amplum*; alibi ἀμφιλαφὴς ταραχθεὶς, Choëph. quem locum minus commode ibi vertit Interpres, *ab utraque parte conturbatus*, pro *valde* ſeu *totus perculſus*, παντελῶς, ut habent ibidem Critici, ταραχοσώματος. Occurrit etiam eadem vox ἀμφιλαφὴς aliquoties apud Apollonium, & quam varie ibidem explicant veteres Critici, modo de platano *procera* ac *patula*, ut l. II. vſ. 735. modo de *opportuno utrinque portu* inſulae Cerauniae lib. IV. vſ. 983. modo de *ingenti* equo marino, eoque *vario*, *magno*, aut *utrinque ſetoſo*, ἀμφιλαφὴς ἀντὶ τοῦ ποικίλος, ἢ μέγας &c. Quae ποικίλου tributa inter alia eidem voci ab eruditis illis Grammaticis ſignificatio, haud male huic Callimachi loco quadrat, ubi de variis, quibus excellebat Apollo artibus, agitur; de quibus etiam Galenus Protrept. c. I. ζηλῶν μὲν τὴν Ἀσκληπιοῦ τέχνην Ἰατρικὴν, ζηλῶν δὲ Ἀπόλλωνος αὐτήν γε ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ἃς ἔχει, τοξικὴν, μουσικὴν, μαντικήν. *aemulatus quidem Aeſculapii artem Medicam; aemulatus vero Apollinis cum eandem artem, tum alias omnes praeterea, quibus excellit, Sagittariam, Muſicam, Divinatricem*; & quales etiam ſingulae mox a Poëta eidem tribuuntur. Quod ab Horatio itidem factum, a quo Apollo Augur, Arcitenens, Muſagetes, & Medicus deſcribitur in Carmine Seculari, *Augur & fulgente decore arcu* &c. Neque aliter in Scholiis ineditis ad Homer. Il. Δ. vſ. 101. τεσσάρων γὰρ τεχνῶν εὔφορός ἐστιν ὁ Ἀπόλλων, Τοξικῆς, Ἰατρικῆς, Μουσικῆς, καὶ Μαντικῆς, *quatuor enim artibus abundat* ſeu *excellit Apollo*, *Sagittaria*, *Medica*, *Muſica*, & *Divinatione*.

Vſ. 43. *Κεῖνος ὀϊστευτὴν* &c.] Magnus Scaliger ad Propertii lib. IV. El. VI. hunc locum legit, ſicut inde etiam retulit Vulcanius: Φοῖβος ὀϊστευτὴν ἔλαχεν ῥέξαι, Φοῖβος ἀοιδήν. Sed quamquam elegans ſit ac ingenioſa hujus verſus lectio aut emendatio, haud neceſſaria tamen eadem, nec citra veterum librorum conſenſum, qui alteram, quae in editis exſtat, hactenus tuetur, facile admittenda.

Vſ. 45. *Κείνου δὲ Θριαὶ*] Nota quae de hac voce Θριαὶ, qua cum προμάντιες, ſeu πρωτομάντιες, tum fatidicae ſortes, ſeu ψῆφοι, fuerint dictae, non a Scholiaſtis ſolum ad hunc locum, ſed ab aliis priſcis Grammaticis, Stephano, Heſychio, Zenobio, ac Etymol. M. Auctore, & proverbio inde orto, πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες, enarrantur. Neque ignota, quae de vaticiniis olim inter varia eorum genera, per *ſortes* quoque ſeu ψήφους redditis, apud veteres leguntur, quorum meminit etiam Jamblichus de Myſt. S. III. c. XVII. Unde etiam talorum adhibitus eam in rem uſus, qui in ſacra menſa erant repoſiti, & quos jaciebant vaticinantes, ita ut ſi ſtarent iidem tali, ſignum eſſet, rem, de qua conſulerent, eventuram; contrarium vero,

ſi

si ii non starent, quod me docuerunt prisci Grammatici ad Pindar. Pyth. Od. IV. p. 255. Quod addunt proinde hic Scholia, dici inde juxta nonnullos θριὰς, quod a *tribus* Nymphis reperti essent illi *calculi fatidici*, ac ita θριὰς quasi τρεῖς dici, illustrare possent, quae de tribus ejusmodi lapillis seu ψηφιδίοις sortilegis, ab aliis dicuntur. Plutarchi locus de EI apud Delphos p. 391. ubi agens de Pythia in Delphorum Prytaneum solemni quadam die deduci solita, τριῶν κλήρων, qui ibi jacerentur, meminit. Ut mittam illud Tibulli l. I. El. III.

Illa sacras pueri SORTES TER *sustulit.*

Adde hisce quae de more *sorte* oracula Delphis *sortiendi* a veteribus traduntur; unde pridem Pythias πρόμαντις apud Aeschylum, Eum. vs. 32.

Ἴτων πάλῳ λαχόντες, ὡς νομίζεται,

Eant sorte sortiti, ut moris est.

Id autem ita fiebat, ut quum olim ac diu quidem, notante id Plutarcho Q. Graec. p. 292. semel tantum in anno, & stata quadam die, postea singulis mensibus, liceret Delphicum Oraculum consulere, tum adventante die, forte electi e Delphis primates viri, qui Tripodi Delphico adstarent, ibique ab iis sortes jacerentur, quinam & quo ordine ex iis, qui nomina tum Delphis ad consulendum Oraculum, oblatis prius pro more Deo donariis, ediderant, essent admittendi. Quod factum solemni illa formula, & quae referri huc debet, ut observo, non ad eos, qui consulendi ipsius Oraculi caussa venerant; ea nempe, quae a Simplicio traditur lib. II. Physic. pag. 75. & nuper etiam a doctissimo Kuhnio ad Aeliani V. H. p. 245. erudite animadversa, Δελφοῖς δὲ καὶ προκατῆρχεν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν, ὦ Τύχη καὶ Λοξία, τῷ δὲ, τίνι θεμιστεύεις; *Delphis etiam primum locum* (Fortuna nempe) *in interrogationibus tenuit, o Fortuna & Apollo: hic autem, cuinam respondes* seu *vaticinaris?* Ubi vero sors exiisset ei cui illa obtigerat, tum laxatis templi foribus & mactata prius ad aram ovi, patebat in sacellum ejusdem aedis, odore suavi fragrans, ac ad sacrum ibi Tripodem septo vallatum, aditus. Ibi tum lauream gestans ac in eadem cella seu sacello sedens, sciscitatus ea de re, cujus caussa accesserat Oraculum, a vate Pythia, quae prius antrum, cui impositus erat tripus, ut eidem insideret, subierat, & tota quasi tum a Deo commota & afflata, immo tanquam Apolline praeeunte, ferebat responsum; illudque versibus plerumque hexametris, quandoque trimetris, rarius autem soluta oratione. Quae singula ex antiquis auctoribus, maxime Tragicis, ac priscis praeterea Graecorum Grammaticorum commentariis, obiter nec alieno loco, ubi de Apollinis hujus *sortibus* & vaticiniis agitur, paucis commemorare libuit. Addo hisce id quod ab Eustathio notatur ad Iliad p. 418. Εὐριπίδης δὲ καὶ μαντικάς τινας ψήφους ΚΛΗΡΟΥΣ καλεῖ, *Euripides autem & divinatorios quosdam* CALCULOS (κλήρους) SORTES *vocat.*

Vs. 46.

Vſ. 46. Ἰητροὶ δεδάασιν] Hinc Apollo, ut paullo ante vidimus, Ἰατρός nomine, in ſacramento Hippocratis primo loco adjuratus, & Pindaro etiam dictus Pyth. Od. IV. p. 264. Ἰατὴρ ἐπικαιρότατος, *Medicus opportuniſſimus*, & de eodem apud Lycophronem vſ. 180. χρησμοῖς Ἰατροῦ, *Oraculis Medici*; a Comico autem in Pluto p. 3. Ἰατρὸς ὢν καὶ Μάντις, *Medicus exiſtens & Vates*. Unde etiam apposite una voce Ἰατρόμαντις ab Aeſchylo dictus, Eum. vſ. 62. eodemque nomine Apis ejus filius, Suppl. vſ. 271. ſicut utramque hanc laudem Ariſtaeo, ejusdem Apollinis ſcilicet & Cyrenes filio, tribuit Apollonius Rh. l. II. vſ. 504. Immo unde utramque artem, Ἰατρικὴν, tanquam proinde mere conjecturalem, & Μαντικὴν, ut communem quodammodo, Melampodis etiam ac Polyidi exemplo e priſcis Auctoribus notat Euſtathius Il. A. p. 48. Quod vero hic tradit Callimachus, ab Apolline Medicos ſcientiam medendi edoctos, ſeu ad *prolationem mortis remedia*, innuunt itidem Pindarus Od. V. Pyth. p. 274. & Euripides in Alceſtide vſ. 969. &c. a quo poſtremo Apollo inde Ἀκέστωρ alibi dicitur, Andromach. vſ. 900. ſicut παιὼν τῆσδε μερίμνης, *medicus hujus ſollicitudinis*, ab Aeſchyl. Agam. vſ. 99. & Οὔλιος, ut paullo ante vidimus, a Deliis & Mileſiis cultus. Quibus addendus hic Pauſanias, ubi ſui cum Sidonio quodam colloquii meminit, adſerente juxta Phoenicum Theologiam, Aeſculapium, nihil aliud eſſe, quam aërem, ex quo Ὑγίεια exiſtit; Apollinem inde, qui idem cum ſole, jure Aeſculapii patrem perhiberi, & cui narrationi ſubdit Pauſanias, eandem eſſe Graecorum ea de re, quae erat Phoenicum, opinionem, lib. VII. p. 443.

Vſ. 47. καὶ Νόμιον κικλήσκομεν] Cujus etiam, praeter Macrobium, quem hic citat poſt Friſchlinum Vulcanius, ejusque ut *perfectiſſimi Dei* meminit Syracuſanus Vates Idyll. XXV. vſ. 21.

—— Ἀπόλλωνος Νομίοιο
Ἱερὸν ἄλσος, ξεῖνε, τελειοτάτοιο θεοῖο.
Et Apollinis a paſtoribus culti ſacellum ſanctum, o hoſpes, perfectiſſimi Dei.

Addo Hippocratem de morbo ſacro cap. II. ubi a magis & incantatoribus adſcribi dicit *Apollini Nomio*, ubi epileptici *tenuiorem & denſiorem vocem edunt inſtar aviculae*, ἢν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον οἷα ὄρνιθες, Ἀπόλλων Νόμιος. Qua ratione hujus Apollinis filius Ariſtaeus Νόμιος etiam dictus juxta Pindarum Pyth. Od. IX. p. 303. & qui id ab eo hauſit, iisdemque verbis, quod obſervo, refert Apollonius l. II. vſ. 509. οἱ καλέουσι Ἀγρέα καὶ Νόμιον, *quem vocant Venatorem & Paſtoralem*. Unde alios Auctores omnino ſequutus eſt Juſtinus, qui pro uno Ariſtaeo, *Agreo* praeterea & *Nomio* appellato, tres fratres praeter quartum Authocum, eosque Apollinis & Cyrenes filios, memorat; *Nomium* ſcilicet, *Ariſtaeum*, & *Agreum*, lib. XIII. c. VII. Sed praeter Apollinem, Mercurius Νόμιος itidem invocatus apud Comicum

Θεσμοφ.

Θεσμοφ. p. 820. Ἑρμῆν τε Νόμιον ἄντομαι, *Mercurium etiam Nomion* seu *Pastoralem precor*; sicut rursus ὁ Τραγόπους seu *Capripes* ejus filius, Νόμιος apud Arcadas cultus; ac unde Νόμια ὄρη in eadem regione denominata tradit Pausanias l. VIII. p. 518. Adde hisce νόμιον μέλος, quale fistula modulabatur apud Apollon. Rhod. l. I. vs. 578.

—— σύριγγι λιγείῃ
Καλὰ μελιστάζουσα νόμιον μέλος.
Fistula sonora suaviter modulatur pastoritium carmen, non
legitimum carmen,

ut ibi eruditus alias sed morosior interpres; melius autem ad hunc locum Critici, qui νόμιον μέλος, ποιμενικὸν διὰ τὰς νομέας, *nomion carmen*, *pastoritium apud pastores*, ibidem interpretantur. Quamquam Νόμιον dictum Apollinem, vel ἀπὸ τῆς νομῆς seu *pascuis*; vel ἀπὸ τῶν νόμων i. e. *lege chordarum*, tradat Servius ad Georg. l. III. vs. 2.

Vs. 28. ἐπ' Ἀμφρυσσῷ ζευγίτιδας ἔτρεφεν ἵππους] Ζευγίτιδες ἵπποι hic dicuntur, qui alioquin ζύγιοι & ζευγηφόροι ab Aeschylo apud Eustathium in Hom. p. 1157. & Euripide Hercul. Fur. vs. 125. & in Rheso vs. 301. non semel dicuntur *jugales* seu *subjuges* equi; qui medium nempe Quadrigarum locum occupabant; sicut σειραφόροι vocabantur, qui a lateribus. Non *equas* autem, ut hic dicitur, sed *boves* pavisse Apollinem apud Admetum tradunt Euripides in Alcestide, ac Poëtae praeterea Latini, Ovidius, Tibullus, Horatius, ut viderunt jam ad hunc locum viri docti. Sed mirum, quod eosdem fugerit, id ab Homero hausisse Callimachum, qui meminit itidem *equarum*, quas in Thessalia, ubi fluvius hic *Amphrysus*, pavit in Admeti famulatu hic *Pastor ab Amphryso*. Exstat locus Iliad. Βοιωτ. vs. 270. &c.

Ἵπποι μὲν μέγ' ἄρισται ἔσαν Φηρητιάδαο.

Mox,

Τὰς ἐν Πιερίῃ θρέψ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων.
Equae quidem multo praestantissimae erant Pheretiadae.
(h. e. Admeti Pheretis filii.)
Has in Pieria nutrivit argenteum arcum gestans Apollo.

Immo, ubi Brevia ad Homerum Scholia notant, sicut hic Callimachus, dictum inde Νόμιον hunc Deum. Unde aliter forte intelligendus Euripidis ea de re locus, ubi de suo hocce ministerio Apollo ait Alcest. vs. 8. ἐβουφόρβουν ξένῳ, *boves pavi hospiti*; ut ea voce nempe illa harum *equarum*, haud minus quam reliqui armenti, cura intelligatur, pro noto vocis βουκόλου de *quovis pastore* usu, prout notant Critici ad Euripidis Andromach. vs. 280. βουκόλοι κοινῶς οἱ νομεῖς, sicut dictus etiam inde ἱπποβουκόλος in Scholiis ad Sophoclis Ajac. vs. 232. Quamquam norim, in eodem Alcestidis dramate, vs. 1031. βουφόρβιαν dici *boves* tantum aut *juvencas*, & distingui ibidem ab *equis*.

Vs. 49. ὑπ' ἔρωτι κεκαυμένος Ἀδμήτοιο] Citant etiam eam in-

rem

rem hunc versum Brevia ad Homerum Scholia; loco supra indicato Iliad. Β. vs. 273. Eandem hanc foedam vilis hujus famulatus caussam tradiderunt alii, ut Rhianus juxta Scholiasten Euripidis in Alcest. p. 606. Non sponte tamen, sed Jovis jussu, ob interfectos Cyclopas, eo se adactum, ut serviret Admeto, tradit ipse Apollo in ejusdem Dramatis Prologo.

Vs. 51. ἐπιμηλάδας] Notant hic Scholia ita *capras* vocari, quae cum *ovibus* pascuntur, & μῆλα etiam de *capris* dici, adducto eam in rem Homeri versu, μῆλ' ὄϊς τε καὶ αἶγας ἰαύεσκον, qui exstat Odyss. l. IX. vs. 184. Ita Hesychius, μῆλα, πρόβατα, αἶγες. Quibus addi potest alius locus ex Iliad. Π. vs. 353. ὑπ' ἐκ μήλων αἱρεύμενοι, *e pecoribus surripientes*, ac ubi notant inedita ad Iliadem Scholia, quae olim evolvere mihi licuit, beneficio viri magni Is. Vossii, προβάτων καὶ αἰγῶν; adduntque similiter de voce πρόβατα· πάντα γὰρ τοῖς παλαιοῖς κοινῶς τὰ θρέμματα, πρόβατα ἐκαλεῖτο. καὶ Εὔπολις προβατικὸν χωρίον, τὸ ἐξ αἰγῶν φησὶ τόπον· *omnia enim a veteribus pecora*, πρόβατα *communiter vocabantur*, *&* *Eupolis*, προβατικὸν solum *dixit*, *locum e capris constantem*. Idem de voce πρόβατον, qua significari πάντα τὰ βοσκήματα tradit Hippocrates lib. de Articul. tex. XXVI. ac in eundem Galenus, qui & alium ibi eam in rem ejusdem Hippocratis locum, e libro nempe de morbo Comitiali, adducit, & e quo itidem liquet cum pecora quaevis aut armenta, tum in specie *boves* & *capras* eadem voce denotasse. Nempe prout legitur integer ille divini senis locus de morbo sacro cap. II. ubi agit de Libyae mediterraneae incolis: οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς ἄλλο προβάτων οὐδὲν ἢ αἶγες καὶ βόες· *non enim alia ulla ipsis sunt pecora, quam caprae & boves*. Additque praeterea loco ante adducto Galenus, simile quid apud Homerum exstare, πολλά τε οἱ πρόβατ' ἔσκε, ut legi ibidem debet Poëtae locus, qui exstat Iliad. Ξ. vs. 124. & ad quem monent quoque brevia Scholia, omnia quadrupeda dicta a veteribus πρόβατα.

Vs. 53. οὐδ' ἄκυθοι] *Steriles* seu ἄγονοι juxta Scholia; κύθος enim τὸ κύημα. Paullo aliter Hesychius, ubi ἀκυθῶν, ἀγρυπνῶν; deinde juxta litterarum seriem, ἄκυθος, ἄτοκος, στεῖρα. Idem proinde ἄκυθος, seu ἀκύηθος, quod ἀκύημων, tum apud eundem Grammaticum pro στεῖρα &c. μὴ ἔχουσα κύημα, tum apud Euripidem legitur, Androm. vs. 158. Νηδὺς δ' ἀκύμων, *venter enim sine foetu*.

Ibid. ὕπαρνοι] Praeter Hesychium, ubi eadem vox legitur, Ὕπαρνοι, ποίμνη ἄρνας ἔχουσα, occurrit eadem, quod observo, apud Euripidem, in adducto modo dramate de Andromacha cum parvulo filio ad necem ligata, *instar ovis agnum sub se foventis*, Ὕπαρνος γάρ τις ὡς ἀπόλλυσαι, Andromach. vs. 556. Ὕπανδροι vero dictae mulieres, non quae sub se viros haberent, sed quae sub virorum imperio, conjugatae scilicet, forent; sicut apud Athenaeum l. IX. p. 388. de Porphyrione ave, castitatis mulie-

mulierum custode, dicitur, τὰς ὑπάνδρους τῶν γυναικῶν τηρεῖν πικρῶς, *feminas virorum conjuges severe custodire*; ac praeterea a Senioribus Numer. cap. v. vs. 20. & 29. ὑπερβεβηκυῖας ὕπανδρος οὖσα, de conjugata muliere, quae violato viri thoro cum altero concubuit.

Vs. 54. διδυματόκος αἶψα γένοιτο] Sic de Diana, Lucina nempe, quibus ea favet, infra Hymn. in eandem vs. 130.

> ——— εὖ δὲ γενέθλη
> Τετραπόδων, εὖ δ' ὄλβος ἀέξεται;
> *Feliciter autem genitura quadrupedum, & feliciter opulentia augetur.*

Apposite etiam ad hunc locum Eumenides apud Aeschylum, gemellos foetus pecoribus Atheniensium, ubi earum ira, Palladis monitis, desaevierat, adprecantur, Eum. vs. 947. &c.

> Μῆλα τ' εὐθενοῦντ' ἄγαν
> Ξὺν ΔΙΠΛΟΙΣΙΝ ἐμβρύοις
> Τίκοι χρόνῳ τεταγμένῳ.
> *Ovesque partu valde fecundas cum* GEMELLO *foetu pariat stato tempore.*

ut bene ibi τίκοι pro τρέφοι legendum vidit Auratus, & qua de re ad ipsum Aeschylum. Idem etiam de pecorum fecunditate Danaidum votum apud eundem Tragicum, Suppl. vs. 699. πρόνομα δὲ βοτὰ τὰς πολύγονα τελέθοι, *pascentia autem pecora sint fecunda.* Διδυματόκος autem hic in Callimacho legendum viderunt jam alii, & quae vox de Latona *Geminipara* in Orphicis legitur Hymn. in eandem, nempe θεὰ διδυματόκε.

Vs. 55. Φοῖβος δ' ἑσπόμενοι πόλιας &c.] Conditores nempe urbium aut deducendae coloniae autores, soliti vulgo apud Graecos, prius Oraculum Delphicum consulere, quo auspicato id ab iis fieret. Consulebatur autem, tum de loco eam in rem opportuno; tum, an facile potiri eodem liceret; tum subinde, quo duce id iis agendum; aut quibus sacris vel legibus condendae urbes essent instruendae; ut haec duo postrema tangit Plato l. v. de Legib. pag. 738. ac dein pag. 759. ubi leges de rebus divinis Delphis petendas ab illis Οἰκισταῖς docet. Adeo etiam, ut non feliciter illud condendae urbis consilium cedere censerent, ubi istud inconsulto Oraculo adgrederentur. Luculentus eam in rem Celsi locus apud Origenem l. viii. p. 407. & qui mereretur proinde hic adscribi: Μεστὸς τούτων ὁ πᾶς ἐστὶ βίος· πόσαι μὲν ΠΟΛΕΙΣ ἐκ ΧΡΗΣΤΗΡΙΩΝ ἀνῳκίσθησαν, καὶ νόσους ἀπέθεντο, καὶ λιμούς; πόσαι δὲ ἀμελήσασαι τούτων, ἢ ἐκλαθόμεναι, κακῶς ἐφθάρησαν; πόσαι δὲ εἰς ΑΠΟΙΚΙΑΝ ἐστάλησαν, καὶ μετελθοῦσαι τὰ προσταχθέντα, εὐδαιμόνησαν; *Plena est omnis vita exemplis, quam multae* URBES *ex* ORACULIS *sint conditae, aut morbos famesque evaserint; quam multae male perierint, securae Oraculorum, aut immemores; quam multae horum monitu deductae sint* COLONIAE, *auctaeque magnis felicitatibus, dum jussa non negligunt.*

Firma-

Firmat haec Herodotus lib. v. c. xlii. ubi meminit deductae infeliciter a Dorico Spartano in Libyam coloniae, non consulto prius, pro more, Oraculo Delphico, in quam terram, ad urbem condendam, tenderet. A quo proinde facto alieni exstiterunt, qui *Apollinem*, quod hic ait Poëta, *sequuti*; seu eo Auctore vel etiam Duce, ut saepe de eo traditum, ac mox etiam de Cyrenis dicetur, urbes condere sunt adgressi. Quod de Graecis quoque in genere monuit Cicero l. i. de Divinat. *Quam vero Graecia* COLONIAM *misit in Aetoliam, Ioniam, Asiam*, (addere potuisset Africam) *Siciliam*, *Italiam* SINE PYTHIO, *aut Dodoneo, aut Ammonis Oraculo?* de Atheniensibus autem, & Apolline signanter, Justinus l. viii. c. 2. eo loco, quem jam opportune hic notavit Anna eruditissima, *quod* ILLO DUCE *tot urbes auspicato condiderant*.

Ibid. πόλιας διεμετρήσαντο]. Pro more satis noto in condendis urbibus ac ducendis coloniis, ut locum eam in rem Oraculorum responsis placitum, auspicato etiam dimetirentur οἱ οἰκισταί; aut *mensores*; in extruendis nempe moenibus, Deorum fanis, viis, domorum divisione, singulis denique urbis partibus constituendis. Quod a Platone inprimis lib. v. de Legibus accurate praescriptum videas; ac unde similiter Lucianus de Astrolog. οὔτε ΠΟΛΙΑΣ ᾤκιζον, οὔτε ΤΕΙΧΕΑ περιεβάλλοντο &c. πρὶν ἂν δὴ παρὰ ΜΑΝΤΕΩΝ ἀκοῦσαι ΕΚΑΣΤΑ· *adeo ut nec* URBES *conderent*, *nec* MOENIA *circumducerent*, *priusquam* DE SINGULIS *a* VATIBUS *responsum accepissent*. Unde novae in Sicilia urbis conditor Aeneas apud Maronem l. v. vs. 755. *Urbem designat aratro*, *sortiturque domos*. Quam in rem proinde, ut apud Romanos, Duumviri, Triumviri, aut plures etiam delecti, qui hoc rite & solemniter obirent, ita apud Graecos quoque, sicut, ut alia mittam, de Heraclea Trachinia a Lacedaemoniis, deductis in eam colonis, & tribus Spartanis οἰκισταῖς condita, tradit Thucydides, l. iii. p. 255. ed. Wechel. De more caeteroquin ex Etruscorum disciplina observato in condenda Roma, eoque dein adhibito in deducendis coloniis, videndus Plutarchus in Romulo. Quibus addi possunt, quae de adhibitis ea occasione, auspicii caussa, pullariis, *aut posita auspicaliter groma*; aut de *Mensorum* seu *Metitorum* officio in coloniis deducendis, apud Ciceronem & Rei Agrariae Scriptores, Frontinum inprimis & Hyginum, leguntur. Adde, in coloniam, quae ita auspicato, pro more, deducta fuerat, dum ea esset incolumis, novam coloniam, ob religionem prioris auspicii, deduci non potuisse; inculpari proinde a Cicerone Antonium Philipp. II. *qui omni auspiciorum jure turbato*, *Casinam coloniam deduxisti*, *quo erat paucis ante annis deducta*, *ut vexillum videres & aratrum circumduceres*. quod postremum nempe, ut e Luciano modo vidimus, & aliunde constat, nonnisi auspicato fieri poterat.

Vs. 56. ἀεὶ πολίεσσι φιληδεῖ κτιζομέναις] Hinc auctor condenda-

rum urbium vulgo a Graecis, ut jam vidimus, habitus; ac unde de eodem Apolline, Lucanus l. v. vſ. 107.

Saepe dedit ſedem totas mutantibus urbes;

ac inde toties ea de re, idem vel Pythius, vel Didymeus, vel Clarius, vel apud Branchidas conſultus in veterum monumentis legitur. Unus hic Celſi, praeter eum jam adductum, apud Origenem locus abunde id comprobat l. VII. p. 333. τὰ μὲν ὑπὸ τῆς Πυθίας, ἢ Δωδωνίων, ἢ Κλαρίου, ἢ ἐν Βραγχίδαις, ἢ ἐν Ἄμμωνος ὑπὸ μυρίων τε ἄλλων θεοπρόπων προειρημένα, ὑφ' ὧν ἐπιεικῶς ΠΑΣΑ ΓΗ ΚΑΤΩΚΙΣΤΗ. *Illa vero aut Pythiae, aut Dodoneae, aut Clarii, aut in Branchidis, aut Ammonis, aut ab aliis innumeris Oraculis praemonita, a quibus ferme* UNIVERSA TERRA FUIT HABITATA, *ſeu coloniis frequentata.* Unde inter ingentia beneficia ab Oraculo Apollinis Delphico, in univerſum genus humanum collata, κτίσεις, ſeu *urbium exſtructiones*, recenſet continuo Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 435. Adde Julianum Imp. Orat. IV. p. 288. de Apolline dicentem: ἐκόσμησε δὲ ἱεροῖς καὶ πολιτικοῖς ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ θεσμοῖς· οὗτος ἡμέρωσε μὲν διὰ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ τὰ πλεῖστα τῆς οἰκουμένης. *Sacris ac civilibus inſtitutis* URBES *ornavit. Hic eſt, qui* GRAECIS COLONIIS *frequentatis, maximam orbis partem mitiorem ad cultum compoſuit.* Verus proinde, quod hic a Callimacho innuitur, φιλόπολις hic Apollo, quales alioquin dicti Tutelares Thebarum Dii apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 181. & cui opponitur μισόπολις apud Ariſtophanem Veſp. p. 458. Voce autem φιληδεῖν, quam hic adhibet Poëta, praeter eundem Comicum Graecum, uſus quoque Theophraſtus H. Pl. l. IX. c. XVI. p. 184. καὶ τοῦτον (agrum nempe dictamno feracem) αἱ αἶγες ἐπινέμονται, διὰ τὸ φιληδεῖν, *eumque caprae depaſcunt, quod (dictamno) delectentur.*

Vſ. 57. αὐτὸς δὲ θεμείλια Φοῖβος ὑφαίνει] Nempe non Conſultor ille ſolum condendarum urbium, ſed earum etiam, vel Κτίστης, vel Οἰκιστὴς, vel Ἀρχηγέτας, *Conditor* nempe & *Fundator* quandoque a Graecis dictus. Unde de Apolline, ut Cyzici conditore, Ariſtides Paneg. Cyzic. p. 414. ὃς ταῖς μὲν ἄλλαις ΠΟΛΕΣΙ ἐξηγητής ἐστι· τῇ δὲ πόλει ταύτῃ καὶ ΑΡΧΗΓΕΤΗΣ· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ΠΟΛΕΙΣ, διὰ τῶν Οἰκιστῶν ᾤκισεν, οὓς ἀπέστειλεν ἑκασταχόσε· ταύτης δὲ οὐκ ἐξ εὐθέος αὐτὸς γέγονεν ΟΙΚΙΣΤΗΣ. *qui aliis quidem* URBIBUS *interpres, huic etiam* AUCTOR *eſt; alias enim* URBES *per conditores quoquo verſus dimiſſos condidit; hujus ipſe protinus* FUNDAMENTA JECIT. ut ea poſtrema vertit Canterus. Quamquam Apollo, non *Cyzici* ſolum, ſed aliarum etiam urbium Οἰκιστὴς ſeu Ἀρχηγέτης dictus, ut *Cyrenarum*, de qua urbe mox apud Pindarum; *Naxi* praeterea in Sicilia, teſte Thucydide l. VI. p. 412. ac ſicut in antiquis praeterea nummis Siculis *Meſſeniorum* & *Tauromenitarum*, idem inſcriptus adhuc hodie legitur, nempe circa laureatum ejus caput, ΑΡΧΑΓΕΤΑΣ, ita

apud

apud *Aeginetas* eidem, tanquam Οἰκιστῇ non solum, sed Δωματίτῃ etiam sacrificatum docent veteres Grammatici ad Pindarum Od. VII. 347. ac idem Apollo cum πολιεὺς, tum πατρῷος, seu *patrius*, Athenis cultus, ut liquet ex Demosthene de Corona, Pausania Attic. l. 1. Polluce, aliisque.

Ibid. ὑφαίνῃ] Notandus obiter hic vocis ὑφαίνειν θεμείλια de jactis urbium fundamentis, ac proinde pro *struere* aut *construere*, usus, juxta illud Poëtae haud ignotum de Ulysse Odyss. II. vs. 422, δόλους καὶ μῆτιν ὑφαίνων, *dolos & consilium texens.* Adde Pindarum Pyth. Od. IV. p. 249. ὑφαίνειν λοιπὸν ὄλβον, *texere felicitatem in reliquum tempus*, & Aristophanem Lysistrata p. 876.

Ἀλλὰ ταῦτ' ὕφηναν ἡμῖν ἄνδρες ἐπὶ τυραννίδι.

Sed haec struxere nobis viri tyrannidi imminentes.

Ad quae proinde respexit Hesychius, ὑφαίνῃ, κατασκευάζῃ. Alibi ῥαψῳδίαν vocat Callimachus in Scholiis Pindari, Od. II. Neme. p. 3411. τὴν ἐπὶ ῥάβδῳ μῦθον ὑφαινόμενον. Sic *opus* & *epistolas texere* dixit Cicero; & *menses texunt annos*, Apulejus de Mundo.

Vs. 58. θεμείλια Φοῖβος ἔπηξε] Quo spectat forte opportuna Hesychii Glossa, ἔπηξεν, ἔστησεν; sicut supra vs. 15. ἐστήξειν τεῖχος, & pro nota itidem & ibi obiter adducta vocis *statuere* apud Romanos significatione. Sic praeter Trojae muros una cum Neptuno ab hoc Apolline erectos, eundem deposita, quod antea obiter monui, supra lapidem cithara, Alcathoum in fabricandis Megarensium muris adjuvisse, ex eorundem Megarensium fide refert Pausanias l. 1. p. 78.

Vs. 59. Καλῇ ἐν Ὀρτυγίῃ] Dictam ita *Delum* innuunt hic Scholia a Latona, Junonem fugiente, in ὄρτυγα, seu *coturnicem*, mutata, ac in insulam illam appulsa. Alii vero id eidem Latonae a Jove sub ὄρτυγος specie compressae tribuunt, ut Critici ad Pindari Pyth. p. 185. alii autem, non Latonae, sed Asteriae ejus sorori, Jovis concubitum fugienti, id contigisse memorant; & a qua insula, quae e mari, in quod eadem deciderat, emersit, *Ortygiae*, sicut & *Asteriae* nomen (quod ei quoque largitur Callimachus H. in Del. vs. 224.) inditum tradunt, ut Tzetzes ad illud Lycophronis p. 71.

Τύμβος δὲ γείτων ὄρτυγος πτερουμένης·

Sepulcrum vero vicinum alatae coturnicis.

Postremum etiam innuunt eruditi ad Apollonium Critici ad l. 1. vs. 308. qui tamen alibi cautius, non ab hac *Asteriae* Latonae sororis metamorphosi, sed ab *Ortygia* Aetolica, cum Delum insulam, juxta Nicandrum in Aetolicis, tum alia ejusdem nominis loca denominata tradunt; nempe ad Argon. l. 1. vs. 419. Quod ideo tango, quia istud in nuperis virorum doctorum ea de re ad Stephanum Observationibus & Notis praeteritum video; neque alibi, quod sciam, *Aetolicae* illius *Ortygiae*, quae aliarum hujus nominis exstitit Metropolis, facta occurrit mentio. Ut mittam hic, quod in Orphicis Hymn. in Latonam,

Diana in Ortygia, Apollo autem in Delo, diversis proinde locis aut insulis, nati dicantur:

Τὸν μὲν ἐν Ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ Δήλῳ.

Et qua de re infra ad partum Latonae in Delo opportunior dicendi erit locus: nempe ad Hymn. in Delum.

Ibid. περιηγέος ἄγχοθι λίμνης] *Curvam prope paludem* reddit hic Interpres; melius *rotundam*, seu *orbicularem*, prout hanc vocem περιηγὴς per κυκλοτερὴς explicant hic Scholia, ac infra Hymn. in Delum vs. 198. Κυκλάδας ὀψομένη περιηγέας, *Cycladas inspectura rotundas*, bene ibi explicatum legas. Neque aliter Apollonius Argon. l. III. vs. 138. ἁψῖδες περιηγέες, ac ibi Critici, περιηγέες, περιφερεῖς, περίδρομοι; sicut eodem lib. vs. 1031. βόθρον περιηγέα reddunt iidem, τὸν περιφερῆ καὶ στρογγύλον.

Vs. 60. ἀγρώσσουσα] Hinc ἀγρῶσται, *venatores*, οἱ κυνηγοὶ, cum apud Euripid. Rhes. vs. 266. tum apud Apollonium Rhod. l. IV. vs. 175.

Ibid. καρήατα συνεχὲς αἰγῶν] Praeter Plutarchum de Solert. Animal. Ovidium Epist. ad Cydippen, & Martialem Spectac. Epig. I. qui *arae* hujus *corneae* ab Apolline in Delo extructae, ac inter septem Mundi miracula relatae, meminerunt, ut videre jam ad hunc locum priores editores, addendum omnino fuerat Poëmatium Arae, quae vulgo Dosiadae dicitur; & eo magis, quod *Cynthii* Apollinis ac pascentium in *Cynthio* monte *caprarum*, e quarum *cornibus* compacta hic dicitur ab Apolline ara, ibidem fiat etiam mentio; οὐδ' ὁ Κυνθογενὴς ἐτόρευσε φύτλη, λαβὼν τὰ μηκάδων κέρα &c. *nec quam Cynthigena struxit proles accipiens balantium cornua.* Ejusdem vero βωμοῦ in Delo κερατίνου meminit quoque Laërtius in Pythagora l. VIII. ἀμέλει καὶ βωμὸν προσκυνῆσαι, μόνον ἐν Δήλῳ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Γενέτορος, ὅ ἐστιν ὄπισθεν ΤΟΥ ΚΕΡΑΤΙΝΟΥ. διὰ τὸ πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ τὰ πόπανα μόνα τίθεσθαι ἐπ' αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς, ἱερεῖον δὲ μηδὲν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Δηλίων πολιτείᾳ. *Denique Deli solam Apollinis Genitoris aram veneratus esse fertur, quae pone corneam est; quod in ea frumentum, & hordeum, & placentulae solae absque igne, nulla autem victima apponeretur, quemadmodum ait Aristoteles in Deliorum Republica.* Falsus autem est Licetus, qui hanc Apollinis Delii *aram incruentam*, & ἄνευ πυρὸς, (quales ἄπυροι arae & ab ἐμπύροις diversae, aliunde etiam notae) cum hac *ara cornea* confundit in sua, quam vocare ei libuit, ad *Aram Nonarii Terrigenae Encyclopedia.* Praeter clara enim Laërtii verba consuli potest Clemens, qui hoc ipsum Pythagorae factum, idque ad aram illam in Delo ἀναίμακτον, ac ubi nullae mactarentur victimae, refert Stromat. l. VII. p. 717. ac praeterea Porphyrius, qui arae itidem in Delo incruentae, illiusque, quod idem nos docet, Εὐσεβῶν dictae meminit περὶ ἀποχ. l. II. p. 172. Quae loca ideo tango, quia nulla in iis arae hujus κερατίνης fit mentio, ac praeterea a viris doctis ad Laërtium sint praetermissa. *Aram* autem κερατίνην,

quam

quam ibidem memorat Laërtius, non in *Delo*, fed *Ephefi*, praeter aliorum auctorum fidem, ab Euftathio collocari ad Iliad. VIII. obfervat fimul ibi ac miratur haud immerito magnus Cafaubonus, quem adeat, fi lubet, Lector. Id vero forte inde factum obfervo, quod ante oculos habuerit hunc Poëtae noftri locum Euftathius, ubi καλῇ ἐν Ὀρτυγίῃ, quod paullo ante vidimus, exftruiffe hanc e cornibus aram Apollo dicitur; Ephefus autem *Ortygia* dicta etiam fuerit, ut praeter Plinium ac Stephanum docent eruditi ad Apollonium Critici; ubi Ὀρτυγίην, cujus ibi a Poëta fit mentio, lib. I. vf. 419. quandoque ab aliis de Delo intelligi notant; οἱ μὲν τὴν Ἔφεσον, οἱ δὲ τὴν πρότερον Δῆλον καλουμένην, *illi quidem Ephefum, hi autem prius ita dictam Delum.* Quanquam nomen illud Ὀρτυγίης alii ad lucum ita dictum ante Ephefum reftringunt, cujus meminit, ut ante vidimus, Tacitus Annal. l. III. c. LXI.

Vf. 61. Κυνθιάδων] Ita, ut modo innui in Ara Dofiadae, de hac *ara cornea* ab Apolline exftructa; e cornibus nempe caprarum pafcentium in monte Deli *Cynthio*; λιοσαῖσιν ἀμφὶ δείρασιν ὅσσαι νέμονται Κυνθίαις, *ac levia circa cacumina quotquot pafcuntur Cynthia.* Quamquam Euftathius ad Iliad. Δ. p. 450. notet in hac infula Delo exftare magna cornua, ut arietis & hirci, aliunde, ceu e mari rubro, eo advecta.

Ibid. ἔπλεκε βωμὸν] Sic eadem de re veteres Gloffae ad Aram Dofiadae, quas adfert ibidem ὁ πάνυ pag. 135. λέγεται δὲ ἐκ δεξιῶν κεράτων ΠΕΠΛΕΧΘΑΙ ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ μόνον, ἐξ ἀριστερῶν οὐδαμῶς. *Fertur autem e dextris cornibus ftructam folum aram, e finiftris autem neutiquam.* Arae alioquin veterum vulgo e lapide compactae; aut e viridi etiam cefpite paratae, quales fubitariae, & de quibus Lucanus l. IX.

Erexit fubitas congefti cefpitis aras.

aut e cineribus collectis, & aduftis victimarum femoribus paratae; quales vel Jovis Olympii in Elide, vel Junonis Samiae, aliaeque id genus arae traduntur apud Paufaniam lib. V. Eliac. p. 312. fed haec obiter.

Vf. 63. Ἐκ κεράων] Et quidem fine ullo glutine, aut alio, quod eadem cornua coagmentaret, vinculo, ac praeterea e folis, ut modo diximus, cornibus earundem caprarum dextris; ac unde meruit compacta ita haec ara, ut inter feptem Mundi miracula referretur, notante haec omnia Plutarcho de *Solert. Animal.* Quo factum etiam, ut praeter Poëtae hujus morem, βραχυλογίας ftudiofum ac praeconem, pluribus verfibus Apollinis in eadem ara exftruenda folertia hic celebretur. Poftremum vero illud juxta Plutarchum, de dextris tantum cornibus adhibitis, feu, ut ille ait, διὰ μόνων τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμοσται κεράτων, *e folis dextris compacta eft & conftructa cornibus*, memorant etiam Gloffae ad aram Dofiadae, in fine fuperioris notae jam adductae. Aliter tamen idem Plutarchus in Thefeo, ubi can-

 dem

dem aram Deliacam, quod vidit jam Licetus, e sinistris tantum cornibus compactam tradit: ἐχόρευσε δὲ περὶ τὸν κερατῶνα βωμὸν, ἐκ κεράτων συνηρμοσμένον εὐωνύμων ἁπάντων· *saltavit autem circa cornutam aram, ex cornibus sinistris omnibus compactam.* Quae gravissimi alioquin auctoris eadem de re adversa plane verba conciliari utique non possunt, nisi ut vel μνημονικὸν ἁμάρτημα statuatur, quod eidem haud semel contigit, dum diversimode rem eandem pluribus locis tangit; vel de mendo suspectus alteruter in eodem locus, & quidem potius, qui postremo e Theseo adductus, existimetur. Neque enim εὐώνυμα de *dextris*, nisi quatenus *fausta* vulgo appellantur δεξιὰ, dici hactenus putem; ac unde χερσὶ δεξιωνύμοις pro *faustis manibus*, exstare novi apud Aeschylum Suppl. vs. 615. Idem vero alibi δεξιοὺς & εὐωνύμους h. e. ἀριστεροὺς opponit Prom. vs. 488. οἵ τινές τε δεξιοὶ φύσιν, εὐώνυμοί τε, *& qui natura dextri, & qui sinistri*; scilicet pro recepta vulgo posterioris vocis significatione.

Ibid. κεραοὺς δ' ἤπειρεξ ὑπεβάλλετο τοίχους] E quo proinde loco patet, non *aram* fuisse solum κερατίνην, sed *parietes* loci, ubi posita fuit eadem ara in Delo, itidem κερατοφόρους, seu appensa quoque iisdem, ut fieri adhuc hodie consuevit in Magnatum, aut alioquin τῶν κυνηγῶν atriis aut porticibus, *cornua.* Πέριξ autem non soluta solum, sed ligata oratione Scriptoribus familiare, ut Callimacho coaevis Nicandro Alex. p. 164. Apollonio Rh. l. IV. vs. 272. & praeterea Euripidi in notis versibus, καὶ γῆν πέριξ ἔχοντ' &c. qui praeter Clementem Protrep. p. 15. & Stromat. l. V. p. 603. a Plutarcho adducuntur πρὸς Ἡγεμ. ἀπαιδ. p. 780. & a Stobaeo Ecl. Phys. l. I. c. III. a Cicerone autem Latine versi exstant lib. II. de Natur. Deor. c. XXV.

Vs. 65. βαθύγειον ἐμὴν πόλιν] *Cyrenas* patriam suam, *βαθύγειον urbem* hic vocat Poëta, eodem sensu, quo eandem condidisse dicitur Battus apud Pindarum Pyth. Od. IV. ἐν ἀργινόεντι μαστῷ, seu *in ubere terrae sinu*, sicut eundem locum ibi explanant veteres Critici. Adeo ut de hac Cyrenarum urbe, seu ejus agro, tradat Arrianus in fine Indicorum, eam, quamvis in desertioribus Libyae locis sitam, haud eo minus fertilem, herbosam ac *irriguam*, seu ἔνυδρον, exstitisse, *omnisque generis fructibus & jumentis feracem*, καρπῶν παντοίων καὶ κτηνέων πάμφορον. Apud Theophrastum autem de C. Pl. l. VI. c. XXVII. p. 384. ager Cyrenarum haud nimium fervidus, aër autem purus ac serenus dicitur, καθαρὸς καὶ ἄνυδρος, seu *non pluvius*: quod proinde Arriano non repugnat, qui eandem urbem vocat, uti vidimus, ἔνυδρον h. e. *irriguam*; fontibus nempe, sicut id de Cyrenis aperte etiam tradit Justinus, & qua de re infra ad vs. 88. πηγῆς Κυρήνης, dicetur opportunius. Quam insuper vocem βαθύγειον de *foecundo* arvo usurpat Chrysostomus, nempe βαθύγειον καὶ λιπαρὰν αὔλακα, *foecundum frugibus & pinguem sulcum*, Serm. II. In Obscur. Vet. Test. p. 618. Tom. VI. edit. Savil. Neque aliter, & apposite quidem

quidem ad haec Callimachi verba Lemnus insula vocatur γαῖα βαθυλήϊος, i. e. *frugibus abundans solum*, apud Apollonium l. I. vs. 830. Ita apud Aeschylum *praedives* dictus βαθύπλουτος, Suppl. vs. 263. & leo Nemaeus βαθύστερνος, seu *magni* vel *ampli pectoris*, apud Pindarum Isthm. Od. III. 451. in quibus nempe ac aliis id genus compositis illud βαθὺς seu βαθὺ, *copiosum* & *multum* aut *valde* notat; quomodo etiam a Theocrito non solum βαθὺς ὕπνος, Idyll. VIII. vs. 65. sed παίσδειν εἰς βαθὺν ὄρθρον, *ludere usque ad altum diluculum* seu *summum mane* dicitur, Idyll. XVIII. vs. 404. sicut eadem locutione usus Polyaenus, Stratag. l. II. c. XXVIII. de Maga Cyrenarum rege, qui speculatoribus praescripserit, facem sub vesperam tollere, καὶ πάλιν βαθέος ὄρθρου τὸν αὐτὸν, *atque iterum summo mane eandem*; & quibus obiter illustratur similis locutio a Luca adhibita Evang. c. XXIV. vs. I. ὄρθρου βαθέος ἦλθον. ubi vetus Interpres, *valde diluculo venerunt*. Adde quod sicut βαθύγειος πόλις hic de *Cyrenis*, a Cyrenaeo vate dicitur, sic λευκόγειος eadem traditur ab Hierocle in Scholiis ad Pindari adductum supra locum, p. 232.

Ibid. ἔφρασε Βάττῳ] Notus Cyrenarum, duce Apolline, conditor, de quo tradunt hic Scholia, eum qui mutus fuisset hactenus, viso repente leone, clamorem sustulisse, ac inde linguae usum recuperasse. Idem tradit Pausanias lib. x. p. 617. Herodotus vero, Plutarchus, & Graeci Pindari Enarratores, loco modo citato Od. IV. Pyth. pag. 232. infelicitatem solum vocis, seu sono vocis exili ac balbutiente tantum eum fuisse referunt, ἰσχνόφωνον καὶ τραυλόν. Quae postrema sunt Herodoti ea de re verba, & a quo praeterea Βάττος *regem* apud Libyas denotare dicitur; e quibus singulis constat Hesychii, qui ab eo id hausit, glossa: Βάττος, βασιλεὺς, τύραννος, Λίβυες· τραυλόφωνος, ἰσχνόφωνος. Quae praeterea insigniter illustrant, quae de eodem *Batto* tradit Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 405. eum, consulto Oraculo, ab Apolline missum ut Cyrenas conderet, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν καὶ ἰσχνόφωνος, βασιλικὸς δὲ καὶ πολιτικὸς καὶ φρόνιμος· *ideo quod blaesa quidem & exili voce esset, regio autem animo & civili prudentia ac sapientia inclytus*. Quibus addere liceat aliud Plutarchi praeclarum de eodem *Batto* testimonium, Politic. Praecept. p. 821. ubi ait e singulari civium erga Archytam (Corinthium nempe, Syracusarum conditorem) & in Battum benevolentia, magna, ob utriusque existimationem, illos qui eorum opera sunt usi, commoda consequutos. Quod vero hic additur a Poëta, de Apolline, qui Cyrenas indicaverit Batto, ἔφρασε Βάττῳ, ad illud Oraculum respicit, ab Apolline eidem de condendis Cyrenis datum, quale etiamnum apud Herodotum & in Scholiis Pindari, locis ante indicatis, legitur, Βάττ' ἐπὶ φωνὴν ἦλθες &c. Quin aliud Oraculum eidem ab Apolline redditum, ubi de loco condendae coloniae, postquam a via aberrasset, Deum denuo consuluisset, & quale itidem apud Plutarchum

exstat de Oracul. defectu p. 408. Signatus vero inde idem *Battus*, pro more aliarum quoque urbium erga suos κτίστας, in Cyrenaeorum nummis, qualis etiamnum prostat in Cimeliarchio Electorali Brandenburgico, antea Palatino, & de quo aliisque id genus alibi agimus. *Battus* alioquin *Cyrenaeus* dictus legitur a Clemente Stromat. l. III. p. 233. ac praeterea auctor *μαντείας*, *quae Mopsi dici consuevit*, *φασὶ δὲ τὴν Μόψου καλουμένην μαντείαν συμμῖξαι* τ ΚΥΡΗΝΑΙΟΝ; & quomodo *Aristoteles*, idem alias qui *Battus*, Κυρηναῖος pariter a Clemente alibi dictus, & qua de re mox ad vs. 76. Sed quum plures fuerint *Batti* apud Cyrenaeos, ita a primo eorum κτίστῃ appellati, ut vel ex Herodoto, qui de iis agit, constat l. IV. cap. CLX. &c. non opus proinde, ut illud Clementis ad priorem eorum *Battum*, qui non *Cyrenaeus* erat, sed *Theraeus*, continuo referatur. Ipse autem Callimachus, *Batti* etiam ejusdam, e posteris forte primi illius Batti, juxta Graecum vitae Cyrenaei hujus vatis Auctorem, filius, ac inde *Battiades* in Graecis Epigrammatibus & apud Ovidium praeterea ac Petronium dictus.

Vs. 66. κόραξ ἡγήσατο] *Corvo* id tribui notant hic Scholia, quod sacer idem esset Apollini, ac inde etiam inter animalia eidem accepta, juxta cygnum, lupum, ac accipitrem, a Plutarcho relatus de Pyth. Oracul. p. 400. Quod cum aliunde insuper, tum e priscis nummis obvium, eoque potissimum, in quo Apollinis corona cum *corvo* in eadem, desuper autem delphinus spectatur, & de quo alibi dudum egimus. Hinc inter augurales aves, ut notum, corvus, & ad vaticinia, ut & de iis ait Clemens Protrept. p. 9. adhibitus, & qua de re etiam agit Porphyrius περὶ ἀποχ. l. III. p. 249. sicut voce *corvus*, auguris Apollinis avis, in fausti proinde ominis signum, praeivisse hic Theraeis dicitur cum Batto, ad condendas Cyrenas profectis, ita Cretensium coloniam, Cyrrham, duce *delphino* ab Apolline immisso, deductam refert Plutarch. de Solert. Animal. p. 984. Haud aliter ac de *bove* aut *pico* avi, itidem Cadmi in Boeotiam, aut Picenorum ex agro Sabino migrantium ducibus, quod viderunt hic alii, apud veteres legitur; aut sicuti, ut hoc insuper addam, Musae creditae, *apum* specie, duces deductae Ephesum ab Atheniensibus coloniae, ut tradit Philostratus Icon. l. II. p. 793. ac unde, quod praeterea observo, apis in priscis Ephesiorum nummis, ad declarandam scilicet originem, saepe insculpta visitur. Quod ideo hic noto, quia a diligenti & sagaci Italo Antiquario in notis ad Ephesiorum nummos cum apis insigni, & ab Auctore de Nummis urbium illustratis, id praeteritum video. Immo quod jam ante ab eruditissimo Pignorio observatum video in Symbol. Epistol. XLVIII. Minus proinde fugere debuit, qui data opera illas in Ephesiorum nummis Apes enarrabat, diligentem antiquarium. Adde Cumas in Italia ferri a Chalcidensibus conditas, *columbae* antecedentis volatu, ut refert Velle-

jus

jus l. I. c. IV. & quod *ferpens* dux quoque dicatur extitiffe deductae coloniae ab Antinoë Cephei filia, ac unde Ὄφις urbs dicta in Arcadia, tefte Paufania l. VIII. p. 467.

Vf. 67. Δεξιὸς οἰκιςὴρ] *Corvus* nempe, isque, ut auguralis, appofite δεξιὸς, feu *fauftus* hic dictus, quo aufpicato conditas Cyrenas indicaret Cyrenaeus vates. Ipfum vero Battum, ut Cyrenarum conditorem, οἰκιςῆρα vocat Pindarus Pyth. Od. IV. p. 230. Apollo autem, ut verus auctor illius coloniae, Ἀρχαγέτας ab eodem Thebano vate, ut obiter id fupra monitum, dictus Pyth. Od. V. p. 274. Nota autem abunde, & jam ante indicata, veterum cura & follicitudo in condendis urbibus, & exftruendis moeniis, ne id nifi aufpicato fieret.

Vf. 68. Ἡμετέροις βασιλεῦσι] Ptolemaeis nempe, quod innuunt etiam Scholia, fub quorum imperium, poftquam Macedones Aegypto potiti, tranfiit Cyrenaica. Factum id temporibus primi Ptolemaei Lagi, feu Soteris, dicti, utriusque Philadelphi & Evergetae, fub quibus vixit & floruit Callimachus, parentis, idque duce ejus Ophella, a quo urbes Cyrenaicae cum agris expugnatae, ac inde Cyrenaei cum vicinis urbibus, quod ait Diodorus l. XVIII. p. 605. ὑπὸ τὴν Πτολεμαϊκὴν βασιλείαν ἐτάχθησαν, *Ptolemaico regno fubjuncti fuere.* Idem etiam a Juftino compendiofe pro more traditur, ubi ei de eodem Ptolemaeo Lagi fermo l. XIII. c. VI. *terminos quoque imperii acquifita Cyrene urbe ampliaverat.* Unde primum fub Maga, ejusdem Ptolemaei fratre, dein fub Philadelpho hujus filio, ducta unica patrui Magae filia ac herede Berenice, & fucceſſoribus dein, remanfit Cyrenaica, donec teftamento Ptolemaei Apionis, Cyrenarum regis, ad populum Romanum heredem ab eo relictum eadem pervenit A. V. C. DCLVIII. a Lucullo poftea novis legibus ordinata; tandem in provinciae formam fuit redacta; quod ex Strabone, Plutarcho, Appiano, Juftino &c. obiter hic commemorandum fuit. Neque tamen Aegypti, ut olim fub Ptolemaeis, fed Cretae Romanis Rectoribus addita eadem Cyrenaica; quae primo juxta eandem Cretam, inter Proconfulares populi Romani provincias a Praetoriis viris adminiftratas, ut e Strabone conftat in fine operis, & Dione lib. LIII. p. 503. ab Augufto fuit relata; poftea etiam Caefaris quandoque provinciis adnumerata, ut liquet rurfus e prifcis infcriptionibus, in quibus LEGATI ET PROPRAETORES CRETAE ET CYRENAICAE haud femel occurrunt. Unde mirari fubit a doctiffimo Petavio in Notis ad Synefium p. 81. tradi, Pentapolitanam Provinciam, feu Cyrenaicam, fub Auguftalis Praefecti (h. e. Aegypti Rectoris) ut & Libyam, *difpofitione perpetuo fuiffe*; quod tamen clariffime Strabo ac Dio locis modo indicatis, ubi ille ait, Κρήτη μετὰ τῆς Κυρηναίας, *Creta cum Cyrenaica*, hic vero, Κρήτη τε μετὰ Λιβύης τῆς περὶ Κυρήνην, *Creta cum Libya quae circa Cyrenen*, & Infcriptiones praeterea veteres, redarguunt, qui unum

Cretae & *Cyrenaicae*, uti modo vidimus, Rectorem tradunt, adeo etiam ut utraque sub unius *provinciae* nomine censeretur. Unde de Vespasiano Suetonius cap. 11. *Quaestor Cretam & Cyrenas* PROVINCIAM *forte cepit.* Sed hac de re alibi, & quidem in peculiari ad ipsum Dionem, de diviso sub Augusto administratoque Romano orbe agentem, commentatione, Romae quondam a nobis, ita ferente tum occasione, scripta, quamquam nondum edita, accuratius agimus.

Ibid. ἀεὶ εὔορκος Ἀπόλλων] Quod decebat eum, cui recens nato Veritas, juxta Κορυβάλλειαν, nutrix obtigerat, ut legitur in Plutarchi Sympos. l. II. Qu. IX. p. 657. Unde etiam Apollo μάντις ἀψευδής, seu *vates non mendax*, apud Aeschylum dicitur, Choëph. vs. 557. quin ipsemet opportune ait de se apud eundem, Eum. vs. 618. Μάντις δ' ὢν, οὐ ψεύσομαι· *Vates quum sim, non mentiar*; ac deinceps in eodem dramate Areopagitas de caussa Orestis cognituros monet, ut sua Jovisque Oracula revereantur, nec ut successu eadem careant, efficere cogitent; ibid. vs. 716. &c. Sic de Orestis jure jurando, quod Apollinis Oraculo confirmatus ac impulsus nuncupaverat, de matre nempe, quae patrem interemerat, tollenda, dixerat idem Tragicus, Choëph. vs. 901.

Τὰ Πυθόχρηστα, πιστὰ δ' εὐορκώματα.

Delphis edita Oracula, & *fida sacramenta*; haud aliter nempe ac solius *Apollinis* vera seu *firma Oracula* dixit Euripides in Electra vs. 399. Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι χρησμοί. alibi vero, Φοῖβον ἀνθρώποις μόνον χρὴ θεσπιῳδεῖν, *Phoebum hominibus solum debere vaticinari*, qui versus a Plutarcho adducitur de Pyth. Oracul. p. 407. Sicut vero Εὔορκος Apollo, ita frequenter *per Apollinem* jurare soliti Athenienses, ut observat Demosthenes adv. Polydem. p. 708. ac unde per Apollinem πατρῷον, eundemque qui Πύθιος, jurasse eos in Ardetto tradit Pollux l. VIII. c. X. p. 406. Cujus rei obvia etiam exempla in auctoribus Atticis, ut in sacramento populi Atheniensium apud Aristophanem, Equit. p. 341. οὐ δῆτα μὰ τὸν Ἀπόλλω, aut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Minervam*, apud Demosthenem, adv. Midiam p. 412. ed. Basil. idque Solonis lege, teste Platone in Euthydemo; aut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Cererem*, Demosth. adv. Calippum p. 719. Ut mittam quod Plato l. XI. de Legib. p. 936. statuit, ut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Themidem* adjurentur, qui in judicium vocati erant. Adeo ut mutatis subinde aliis numinibus Ὁρκίοις, suus semper Apollini locus in iisdem sacramentis remaneret. Adde etiam insuper legem a Solone latam, cujus meminit Lysias, Orat. VIII. p. 128. ed. Hanov. ut *fidejubere* cogeretur, *qui per Apollinem pejeraverat*, ἐξεγγυᾶν δὲ ἐπιορκήσαντα τὸν Ἀπόλλω. Et quae ideo obiter adducuntur, quod abunde inde liqueat ac illustretur, cur Apollo hic tanquam semper εὔορκος a Callimacho dicatur.

Vs. 69. Βοηδρόμιον] Quod hic notant Scholia, dictum inde ab Athe-

Athenienſibus Apollinem, quia ejus Oraculo moniti in hoſtem ſublato clamore irruere, victoriam de iis reportaverunt, tradunt itidem veteres Grammatici, Harpocration, Etymologus, Suidas, qui hoc ad tempora Erechthei regis, & latas ab Ione contra Eumolpum, Neptuni filium, Athenienſibus ſuppetias referunt; indeque non Apollinem ſolum, ſed menſem ipſum, quo id contigerat, Βοηδρομιῶνα, & feſtum Βοηδρόμια dicta obſervant. Aliam tamen tradit hujus feſti originem Plutarchus in Theſeo; nempe a debellatis a Theſeo Amazonibus menſe *Boëdromione*; quod procul dubio, ut a P. Caſtellano in Syntagmate de Feſtis jam ante obſervatum, omiſit diligentiſſimus rerum Atticarum promicondus Meurſius, a quo unus adducitur de hoc feſto agens Etymologici Auctor, atque inſuper ex eo dicit *originem* fuiſſe huic feſto *ab auxilio Eumolpi*; quum dicere debuerit Meurſius, ab *auxilio* ab Ione Athenienſibus *contra Eumolpum* lato, ſicut juxta alios tradit quoque ille, cujus verba ibi refert, Etymologus. Sicut vero Apollo Βοηδρόμιος ab irrumpentibus cum clamore in Eumolpum Athenienſibus dictus fertur, ita βοηδρομεῖν de ſimili Cyzicenorum facto, contra Pytharchum tyrannidem affectantem, occurrit apud Athenaeum lib. I. pag. 30. καὶ οἱ Κυζικηνοὶ ἐξορμήσαντες ἐπ' αὐτὸν ΕΒΟΗΔΡΟΜΟΥΝ, *verum Cyziceni in eum irruentes cum impetu* aut *clamore accurrerunt*, non, ut ibi Interpres, *ſe ipſos tutati ſunt*. Ita pro *accurrere* apud Euripidem cum alibi, tum Heraclid. vſ. 122.

Βοηδρομήσας τὴν δ' ἐπ' ἐσχάραν Διός,
Accurrens ad hanc aram Jovis.

Unde erudite, ut ſolet, Heſychius, Βοηδρομεῖν, μετὰ σπουδῆς παραγίνεσθαι.

Vſ. 70. Κλάριον] Unde nobile hujus *Clarii* in Colophoniorum ditione Apollinis fanum & Μαντεῖον, ad quod θεωροὶ etiam e vicinis remotisque locis mitti conſueverant, ut a Smyrnaeis factum memorat Pauſanias l. VII. p. 405. & ab Epheſiis ſimul ac Smyrnaeis, in gravi, qui tum Aſiae urbes concuſſit, terrae motu, Ariſtides Serm. Sacr. III. p. 501. & quidem, quod mox addit, ita ut *de eodem Oraculo Clario illae urbes inter ſe pugnarent*; καὶ τοῦτο μὲν εἰς Κλάρον θεωροὺς ἔστελλον; καὶ περιμάχητον ἦν τὸ Μαντεῖον. Ad quem proinde *Clarii* Apollinis apud vicinos Smyrnaeos cultum referre continuo licet Neronis nummum, qui e modo dictis illuſtratur, qualem alias vulgarunt nobiles Antiquarii Triſtanus & Patinus; & exſtat in Gaza Gallorum Regia, cum Meletis Smyrnaeorum fluminis effigie & inſcr. ΚΛΑΡΟϹ. ΖΜΥΡΝ. ΕΠΙ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ, *Clarus Smyrnaeorum ſub Hermogene*. Dictum caeteroquin *Clarii* hujus Apollinis a ſitu prope Colophona, quod in hujus ditione Colophoniorum Μαντεῖον ſeu *Oraculum*, ut apud Philoſtratum Vit. Apoll. l. IV. c. I. ἐκ τοῦ Κολοφῶνι Μαντείου, *ex Oraculo quod eſt in Colophone*; apud Plinium Graeca voce, ut alibi etiam, retenta, l. V. c. XXX. *Ab Epheſo Manteium*

teium illud Colophoniorum, *& intus ipsa Colophon*; & inde Germanicus apud Tacitum An. l. 11. *appellitque Colophona*, *ut Clarii Apollinis Oraculo uteretur.* Immo hinc hujus Κλαρίυ sedentis cum lauro, aut plectro quandoque & cithara, simulacrum in priscis aliquot *Colophoniorum* nummis Cimeliarchii Gallorum Regii, quos videre nobis haud semel contigit, & cujusmodi duos sub Gordiano & Volusiano cusos, vulgavit jam in Numism. Imper. laudatus modo Celeb. Patinus. Alium iisdem antiquiorem suppeditat eadem Gaza, in quo hinc figura imberbis sedens cum inscr. ΠΥΘΕΟΣ, qualis in Imaginibus Illustrium a Fulvio Ursino olim collectis, a Gasp. Scioppio & J. Fabro illustratis, ac denuo ab optimo veterum monumentorum promicondo ac interprete P. Bellorio vulgatis comparet, & de *Pytheo* Poëta Colophonio ibidem explicatur; cujus tamen, qui illius e veteribus meminerit, nullus adducitur index vel Auctor; in aversa autem parte non Musa, ut censebant iidem viri praeclari, sed ipse Apollo Clarius stans dextra plectrum, sinistra lyram tenet, cum inscr. ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ. Mitto vero hic alium Cimeliarchii Gallorum Regii nummum, in quo hinc caput urbis turritum, illinc mulier stans, dextra hastam, sinistra victoriolam ante columnam tenens, cum epigraphe, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΥΘΕΟΣ. Adde hic vero quod etiam ΚΛΑΡΙΟΙ ΚΟΛΟΦΩΝΙΟΙ vocentur in alio veteri nummo ejusdem Cimeliarchii Regii, & e quo praeterea liquet, praeter Apollinem, Dianam Ephesiam ibidem cultam. Exstat enim in eo Deae hujus polymammae effigies, cum inscr. ΑΡΤΕΜΙϹ ΚΛΑΡΙ. ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *Diana Clariorum Colophoniorum*; adscripto nempe ibi Ἀρτέμιδος nomine, quod apud Tristanum, & qui ex eo similem Trajani nummum refert, Harduinum, non comparet. Quem nummum cum altero, qui *Clarii* hujus Apollinis simulacrum exhibet, ejusque sedentis cum lauri ramo & lyra ac inscr. ΕΠΙ ϹΤΡ. Κ. Λ. ΚΑΛΛΙϹΤΟΥ ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *sub Praetore Claudio Callisto Colophoniorum*, quem videre etiam licet inter Volusiani nummos a clarissimo amicissimoque Patino editos Numism. Imp. p. 400. opportune hic conspiciendum damus,

Α.

Alium insuper nummum proxime ibi tangit Harduinus, sed non indicato ubi idem exstaret loco aut Museo, cum inscr. ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΛΑΡΙΑ ΚΟΛΟΦΩΝΙΑ, *Diana Claria Colophonia.* Unde, ut obiter hoc addam, mirari subiit eruditione ac ingenio praestantem Tan. Fabrum, negare in vitis Poëtarum Graecorum Nicandrum, quamquam id a Suida dicatur, fuisse *Colophonium*; quod ipse Nicander sub finem Theriacorum, se in Claro oppido natum aut educatum memoret; nempe,

Τὸν ἔθρεψε Κλάρου νιφόεσσα πολίχνη,

Quem nutrivit Clari nivosum oppidum.

Verum nec unus Suidas *Colophonium* tradidit Nicandrum, quum exstet in eundem vetus Epigramma Anthol. l. I. c. XXXIV. Ep. IV. ubi Colophon inter reliquas urbes celebris traditur natalibus duorum insignium Poëtarum, Homeri primo, dein Nicandri, καὶ Κολοφὼν &c. ac praeterea Clarii, *Colophonii* etiam, in quorum nempe erant ditione, ac inde Clarium Oraculum, *Colophonium*, ut modo vidimus, dicantur a Scriptoribus, ac in aliis antiquis monumentis, ac unde etiam Colophon juxta Miletum antiqua sedes Apollinis a Themistio vocatur, Orat. XXVII. p. 334. De ipsa autem Κλαρίου hujus Dei & Oraculi nomenclatione aut origine adire licet erudita Scholia Apollonii Rh. l. I. vs. 308. ubi nempe triplex traditur, pro varia auctorum ea de re mentione, origo; una a Manto Tiresiae filia, & nato ibidem e lacrymis ejus fonte; altera, a Claro Heroë; tertia, quod κατὰ κλῆρον, seu *forte*, Apollo sit eum locum nactus. Quo postremo etiam sensu dictum olim Jovem Κλάριον, quasi πανταπᾶσι κληρῶντα, seu ἀπὸ τοῦ κλήρου, a *forte* nempe vel *distributione*, supra jam monui ad Hymn. in Jovem vs. 80.

Ibid. πάντη δέ τοι οὔνομα πουλὺ] Quod cum aliunde, tum in antiquis Nummorum Lapidumve monumentis potissimum obvium, in quibus illa non Apollinis solum, sed reliquorum etiam Numinum πολυωνυμίη abunde se prodit. Id vero, ut praecipua in laude positum, a Jove parente tenella adhuc Diana contendit in Hymn. sequenti vs. 7. & quidem ut eo decore sit adhuc fratre Apolline superior, Καὶ πολυωνυμίην &c. Idem, praeter haec Poëtae nostri loca, docet Aristophanes in Pluto p. 111. ubi ait de Mercurio,

Ὡς ἀγαθὸν ἐς' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν,

Quam bonum est multa habere cognomina.

Hinc de matre Antaea in Orphicis, πολυώνυμε μῆτερ; ac de Baccho in iisdem, πολυώνυμε Βακχεῦ· *multa habens nomina furiose Bacche*; ac de Venere Theocritus Id. XV. vs. 109. πολυώνυμε καὶ πολύναε, *multa habens nomina & multa fana.*

Vs. 71. Αὐτὰρ ἐγὼ Καρνεῖον] Quod eo potissimum nomine Apollo apud Cyrenaeos coleretur, & quale proinde sibi esse πατρώϊον addit Cyrenaeus vates, non ut ibi male aut obscure In-

terpres, quasi illud *patrium* esset eidem vati nomen. Πατρῷος nempe ille Cyrenarum Deus, ac unde mox pluribus originem ac solemnem illius Καρνεῖον apud Cyrenaeos cultum tangit ac celebrat Callimachus. Scriptus proinde ab eo hic Hymnus in patrio Καρνείων Festo, quod sequentia comprobant.

Vs. 72. Σπάρτη τοι, Καρνεῖε] A Spartanis nempe eo nomine primum dictus & cultus Apollo, quod e Festo Κάρνεια apud eos solemni abunde constat; cujus apud antiquiores etiam Callimacho auctores, Herodotum, Thucydidem, addo Euripidem, de quo infra, praeterea σύγχρονον Callimacho Theocritum, & dein apud alios recentiores Plutarchum, Pausaniam, Athenaeum, praeter Criticorum commentarios fit mentio, & de quo possunt consuli, ne actum hic agamus, P. Castellanus ac Meursius in libris de Festis Graecorum. Hinc autem a Spartanis ad colonias ab iis deductas, Theraeos primum, dein Cyrenaeos transiit, pro more coloniarum, de quo nos alibi accurate, ejusdem Καρνείου Apollinis nomen & cultus. Immo ab omnibus Doribus cultum eundem Καρνεῖον, haud una etiam ratione seu origine hujus rei indicata, tradit Pausanias l. III. p. 184. quem vide.

Vs. 73. Δεύτερον αὖ Θήρη] Nota e Geographis, Pindaro praeterea & Apollonio Rhodio, Aegaei maris Insula, a Cadmo primum & Phoenicibus, dein a Spartanis, duce quodam *Thera*, de quo mox, inhabitata, ac nomen etiam inde nacta, quum primum Καλλίστη diceretur. Quod praeter Pindarum & Apollonium, docet hujus Callimachi Epigramma infra inter ejus Poëmatia adscriptum, Καλλίστη προπάροιθε &c. Inde autem oriundus Battus Cyrenarum οἰκιστὴς, Θηραῖος a Pindaro dictus Pyth. Od. IV. p. 232.

Ibid. τρίτατόν γε μὲν ἄστυ Κυρήνη] Sic de Cyrene Nympha, Africam seu tertiam Orbis partem inhabitante, Pindarus Pyth. Od. IX. p. 297. ῥίζαν ἀπείρου τριτάταν, *radicem terrae continentis tertiam*; de Cyrenis vero urbe idem, quam alibi vocat ἀστέων ῥίζαν, *urbium radicem*, Pyth. Od. IV. p. 233. ob deductas nempe ab ea aliquot colonias, *Apolloniam* puta ac *Teucheira*, sicut in Scholiis ibidem dicitur, & quae ut totidem Cyrenaicae oppida recenset etiam Strabo l. XVII. p. 837. & firmat praeterea, ut obiter hoc addam, qui Τευχείρων tanquam Pentapoleos Cyrenaicae oppidi, meminit haud uno loco Cyrenaeus Antistes Synesius, Epistol. III. p. 158. & XCIII. p. 232. Adde, quod hic corripiatur prima syllaba in Κυρήνη, quae apud alios subinde producitur, ut apud Apollonium l. II. vs. 502. qui ita incipit, Κυρήνη πέφα) &c. & Periegetem, vs. 213. Κυρήνη τ' εὔιππος. Quod tamen Callimachi exemplo a Catullo etiam factum, *Laserpiciferis jacet Cyrenis*, ut ad eundem monuit Scaliger; & quomodo, ut alios adhuc mittam, saepe apud Nonnum, idque quoties ab eodem, ut infra videbitur, Κυρήνης fit mentio. Immo adde hisce antiquiorem

Pin-

Pindarum Pyth. Od. V. p. 271. σὺ λαθίτω Κοραίνα; est enim ibi, quod notant Grammatici, ἰαμβικὸν δίμετρον καταληκτικόν.

Vſ. 74. Ἐκ μέν σε Σπάρτης] Ubi Καρνεῖε, quod dixi, Apollinis cultus & feſtum: inde ibidem Κάρνεια, cujus praeter autores a diligentiſſimo Meurſio libro de Graecia Feriata adductos, meminit Euripides, illudque verno tempore in plenilunio celebratum docet, Alceſtid. vſ. 447. &c.

> Σπάρτᾳ κύκλος ἁνίκα
> ΚΑΡΝΕΙΟΥ περινίσσεται ὥρα
> Μηνὸς, ἀειρομένας
> Παννύχου σελάνας.
> *Spartae, quando orbis* CARNEI *redit tempus vernum mensis, exoriente per totam noctem* plena *luna.*

Reliqua de hoc Spartanorum Deo, Feſto, & Agone, vide apud Meurſium.

Ibid. ἕκτον γένος Οἰδιπόδαο] Nempe juxta feriem hic in Scholiis traditam, *Oedipus*, *Polynices*, *Therſander*, *Anteſion*, *Tiſamenus*, & *Theras*, a quo poſtrema deducta fuit in inſulam *Theram* ab eo dicta colonia. Eadem horum *Oedipodum* feries in Scholiis apud Pindarum occurrit, Olymp. Od. II. p. 22. niſi quod *Tiſamenus Anteſioni* praeponitur, ita ut hic *Tiſameni* filius ſtatuatur, non contra. Cui ſuffragatur etiam Apollonius Rhodius, a quo *Theras* itidem, non *Tiſameni*, ſed *Anteſionis* filius traditur, Argon. l. IV. vſ. 1761. &c.

> —— ἐκ δὲ λιπόντας
> Σπάρτην Αὐτεσίωνος ἐῢς παῖς ἤγαγε Θήρας
> Καλλίστην ἐπὶ νῆσον.
> *Digreſſos autem Sparta generoſus Anteſionis filius Theras duxit* (non *Theram* cum Apollonii Interprete) *in Calliſtam inſulam;*

& ad quem locum videri poſſunt veteres Grammatici. *Sextus* tamen, quod hic a Callimacho traditur ab *Oedipo Theras*, ab iisdem ex aequo ſtatuitur.

Vſ. 75. Ἤγαγε Θηραίην ἐς ἀπόκλισιν] Iidem ad Apollonium Critici alibi notant deductam hanc coloniam, omiſſa omni *Therae*, cui eandem Apollonius ipſe paullo poſt adſcribit, mentione, a Seſamo quodam ex Euphemi, qui Laconicam regionem inhabitaverant, poſteris, & e qua, ut mox etiam dicetur, oriundus fuerat Cyrenarum conditor Ariſtoteles ſeu Battus; nempe ad Argon. l. IV. vſ. 1750. & qua de re ſequenti nota dicetur opportunius. Ἀπόκλισιν autem haud neceſſe arbitror hic in ἀποίκισιν, cum Tan. Fabro, quod innuit praeſtantiſſima ejus Filia, mutare. Nihil enim obſtat, ut ἀπόκλισις dicatur ſicut ἀποίκισις, quum neque iſtud, quod ſciam, alibi legatur, κλίσις autem & quidem de condendis urbibus vel apud Plutarchum exſtet, ſatis etiam opportune ad hunc locum; nempe de Oracul. Defect. p. 135. ubi inter varia, quae recenſet, Graecis collata ab Oraculo Delphico

phico beneficia, illud primo loco ponitur, ἔν τε πολέμοις καὶ κτίσεσι πόλεων, *in bellis & condendis urbibus.* Unde non κτίσαι solum, sed a Poëtis etiam κτίστορες & κτίται, ut postremum ab Euripide in Oreste vs. 1623. dicti urbium *conditores*; illudque ἀποίκισις, ut magis etiam Poëticum, & Callimacho apprime conveniens, qui voces minus adhuc usitatas, pro aevi illius (ut ex aliis συγχρόνοις ejusdem Pleiados Poëtis, Nicandro & Apollonio, abunde constat) indole, sectatus est.

Ibid. ἐκ δέ σε Θήρης Οὖλος Ἀριστοτέλης] *Aristoteles* non Stagirita quidem, sed *Theraeus*, idem autem qui *Battus*, ut notant hic Scholia, & veteres itidem ad Pindarum Critici Pyth. Od. v. p. 277. Ita etiam Eusebius in Chronico ad annum MCCLIX. *Theraei Cyrenen condiderunt, Oraculo sic jubente. Conditor urbis Battus, cujus proprium nomen Aristoteles.* Idem Θηραῖος a Pindaro etiam dictus, Pyth. Od. IV. p. 232. ac praeterea, ab Euphemo, primo Καλλίστης, dein Θήρας, cujus hic mentio, conditore decimus septimus traditur. In eruditis autem ad Apollonium Scholiis l. I. vs. 1750. de eodem *Aristotele* seu *Batto* Cyrenarum conditore dicitur: Εὔφημος ᾤκει τὴν Λακωνικὴν περὶ τὸν αἰγιαλόν. εἷς δὲ τῶν αὐτοῦ τῶν ἀπογόνων Σήσαμος ἀπῴκισε Θήραν, οὗ ἀπόγονος γέγονεν Ἀριστοτέλης. *Euphemus habitavit Laconicam prope littus; unus autem ex ejus posteris Sesamus, coloniam deduxit Theram, e cujus posteris fuit Aristoteles.* Non *Sesamus* tamen, sed *Theras*, deductae in *Theram* ab eo dictam coloniae auctor hic in Scholiis Callimachi dicitur; & cujus non *Sesamus* quidem, sed *Samus* filius traditur in Scholiis Pindari Olymp Od. II. p. 22. cujusque duo fuerint filii Telemachus & Clutius; quorum ille in Siciliam transiit, hic *Therae* mansit, & e cujus proinde posteris ortus Cyrenarum conditor *Theraeus* hic *Aristoteles.* Eundem vero e Lemniis mulieribus ortum tradunt alibi ad eundem Pindarum Critici, Pyth. Od. IV. p. 263. quod ille nempe ex *Euphemi*, unius ex Argonautis, qui e Lemnia muliere, Μαλάχῃ dicta, liberos genuit, posteris censeretur. Didymus vero ibidem alium ab eo *Euphemum* tradit, qui nempe *Batti*, in condendis Cyrenis socius & adjutor exstiterit. Quamquam de tempore conditae Cyrenes, aut primis etiam deductoribus, non constet sibi Eusebius; dum ad A. DCLXXX *his temporibus Cyrenes civitatem in Libya conditam* tradit; ad annum autem MCCLIX. & Olympiad. V. loco jam paullo ante adducto *a Theraeis Cyrenen conditam*, & quidem *conditore urbis Batto*, seu *Aristotele* memorat; alibi autem ad A. MCCCLXXXVIII. & Olympiad. XXXVII. *Battus condidit Cyrenem.* A quo rursus, si tempus spectes, abit Solinus, qui cap. XVII. Olympiade demum XLV. non ut in Delriana editione XLI (quamquam eam in animadversionibus ad Eusebium & in Graeca Olympiadum Collectione retinuit ὁ πάνυ, & qua de re videri potest ad Solinum alter ὁ θαυμάσιος) conditas a *Batto* Cyrenas refert, ita tamen, ut eidem *Batto* seu *Aristoteli* hanc

laudem

laudem ibi tribuat. Tempus etiam conditae ejusdem urbis obi-ter tangunt Theophrastus H. Pl. l. vi. c. iii. & Plinius l. xix. c. iii. quod ad annum Olympiadis XLII. ut vere observat ad Solinum vir incomparabilis, & qui ejus vestigiis hic insistit, sed dissimulato duce, postremus ac cruditus Plinii enarrator. Eusebium vero ob diversos de tempore vel auctoribus conditae primum Cyrenes calculos absolvendum putat illustris Scaliger, quod ea e diffidentibus auctorum ea de re narrationibus hauserit: inde tamen constare non ab uno *Batto*, neque etiam primum ab eo, deductam eandem coloniam. Quod postremum tamen Herodoti, Pindari, Callimachi, Pausaniae, Justini, Solini, ac veterum Criticorum ad utrumque illum Poëtam, & Apollonium Rhodium, immo aliis, uti vidimus, ipsius Eusebii testimoniis, qui non alium, quam *Battum* seu *Aristotelem*, de quo hic sermo, primum Cyrenarum κτίστην agnoscunt, omnino adversatur. Ut mittam indices ejusdem rei veteres adhuc Cyrenarum nummos, in quibus, ut verus loci conditor seu Ἀρχηγέτης, signatur idem *Battus*. Neque proinde de eodem *Aristotele*, seu primo Cyrenarum conditore, cujus hic meminit ipse Cyrenaeus Battiades, continuo explicandus est Clemens, apud quem ὁ Κυρηναῖος Ἀριστοτέλης, *Cyrenaeus Aristoteles* dicitur, Stromat. l. iii. p. 447. & a quo decepta fuerit Lais, ac ejus loco imago tantum ejusdem Cyrenen advecta. A primo enim illo *Aristotele* seu *Batto* Cyrenarum κτίστῃ; neque eo *Cyrenaeo*, sed *Theraeo*, seu *Theris*, ut hic dicitur, oriundo, plures dein ex eorum posteris, seu alii e Cyrenaeis, iisdem deinceps apud eos nominibus, uti jam antea vidimus, appellati. Longe etiam ab aetate conditae a primo *Theraeo Aristotele* Cyrenes, vixit utraque *Lais*, sicuti duas hujus nominis exstitisse vere ad Pausaniam adferuit eruditissimus Palmerius; quarum prior septennis adhuc e Sicilia Corinthum advecta, Chabria Athenis Archonte, in Scholiis ad Comici Plutum dicitur, pag. 19. h. e. Olympiade XCI. altera vero junior, seu πολυθρύλητος, ut eam vocat Athenaeus l. xiii. p. 570. & cujus adolescentulae formam laudasse Apelles dicitur apud eundem Deipnosoph. l. xiii. p. 588. qui Alexandri Magni, ut notum, temporibus demum floruit, h. e. circa Olympiadem CXI. ac CXII. Ut de Demosthene συγχρόνῳ sileam, qui ad eam etiam Corinthum adiisse apud Gellium traditur l. i. c. viii. Οὖλος vero, ut postremo loco id tangam, hic a Callimacho dicitur idem *Theraeus Aristoteles* ob vocis usum, quem ea occasione deductae illius Cyrenarum coloniae ex Apollinis Oraculo recepit. De hac caeteroquin voce οὖλος pro *sanus*, vide, quae supra notavi ad vs. 52. Hymn. in Jovem. Pro *Aristaeo* autem legendum *Aristotelem* apud Justinum l. xiii. c. vii. ubi conditae ab eodem Cyrenes meminit, monuerunt jam eruditi.

Ibid. Ἀσβυστίδι πάρθετο γαίῃ] Ita vero dici hanc terram, ubi nempe condita Cyrene, quasi *albam* notant hic Scholia; apud He-

Herodotum vero l. IV. c. 170. Ἀσβύσται gens Africae ſupra Cyrenen dicitur, cujus inſuper meminere, praeter Geographos, Lycophron ac Dionyſius Periegetes, & de qua conſuli poſſunt ὁ πάνυ ad Solinum p. 381. ubi Scholiaſtae hic gloſſam merito ſugillat, Ἀσβυστίδα δὲ τὴν λευκὴν λέγει, ὥσπερ τὴν ἄσβεστον, ac Holſtenius ad Steph. in Ἄσβυστα.

Vſ. 77. καλὸν ἀνάκτορον] Frequens vox de *templo* apud Poëtas, Tragicos inprimis; unde Critici ad Ariſtoph. Aves p. 578. Ἄνακτας, τοὺς Θεούς. ὅθεν καὶ Ἀνάκτορα, τὰ ἱερά. *Anactas, Deos; unde etiam Anactora, templa.* Pro *adytis* etiam ſeu μαντεῖον, ac inde pro *altari*, apud Chriſtianos uſurpatam hanc vocem alibi monui; nempe ad Juliani Caeſares, p. 358.

Vſ. 78. Θῆκε τελεσφορίην ἐπετήσιον] Nempe Κάρνεια; unde τελεσφορίην hic per ἑορτὴν & θυσίαν reddunt Scholia, ſicut eodem ſenſu haec vox de Theſmophoricis, Cereris feſto ac ſolemni ſacro, dicitur infra Hymn. in Cerer. vſ. 130. & alibi etiam legitur, ut de Cabirorum ſacris apud Apollonium, lib. I. vſ. 917. De eodem vero Apollinis apud Cyrenaeos ſolemni feſto, eoque e Thera Metropoli ibi a colonis pro more inducto, dixerat pridem Pindarus Pyth. Od. V. p. 276. ὅθεν (nempe Thera, de qua egerat) ἀναδεξάμενοι ΑΠΟΛΛΟΝ-ΤΕΑ ΚΑΡΝΕΙΑ, ἐν δαιτὶ σεβί-ζομεν ΚΥΡΑΝΑΣ ἀγα-κτιμέναν πόλιν. *inde ſuſcipientes, ô Apollo,* TUA CARNEA, *in convivio celebramus* CYRENES *valde inſignem aedificiis urbem.* Plura alioquin de hoc feſto, ut non Spartano ſolum, de quo jam ante, ſed in genere *Dorico* appellato, & Apollini cum in Peloponneſo, tum in coloniis inde deductis ſacro, conſuli poſſunt Theocriti Scholia ad Idyll. V. vſ. 83. τὰ δὲ Κάρνεα καὶ δὴ ἐφεστῇ, *nam Carnea* feſta *jam imminent*, P. Caſtellanus de Graecorum feſtis, ac denique Meurſius in Graecia Feriata; a quibus tamen ſuperior & praeclarus Pindari ea de re locus eſt praetermiſſus.

Vſ. 79. πίπτουσιν ἐπ' ἰσχίον] Nempe ubi ſecuri prius a popa, ſeu βουτύπῳ, percuſſi, in cornua procidentes jugulantur; quod apud Apollonium dicitur l. I. vſ. 431.

Ἤριπε δ' ἀμφοτέροισι περιῤῥηδὴς κεράεσσιν.

Decidit autem recurvus in utrumque cornu;

ac ubi in Scholiis Poëtae locus citatur, περιῤῥηδὴς δὲ τραπέζῃ κάππεσεν, *reſupinus autem menſa decidit*, qui nempe exſtat Odyſſ. X. vſ 84. & a Galeno pariter adducitur ad Hippocratem de Articulis cap. XXI. Procidentes vero nonnunquam iidem tauri, & quod in omen ducebatur, antequam ullo ictu eſſent percuſſi; & de qua ſimili hoſtia Virgilius Georg. l. III. vſ. 487. *inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros*; & Ovidius, *Haud exſpectato ceciderunt vulnere tauri.*

Ibid. ὦ ἄνα] Appoſite ad Apollinem, qui frequenter ſolo illo Ἄνακτος nomine apud Poëtas deſignatur, ſicut infra vſ. 90. τοὺς μὲν Ἄναξ ἴδεν αὐτός· & ſicut id ad Juliani Caeſares, adlatis aliquot

ex

ex Homero & Sophocle exemplis, olim monui pag. 356. Hinc Πύθιος ἄναξ apud Aeschyl. Agam. vs. 578. Quamquam ut Ἄνακες in genere *Dii* appellati, ita ὦ ἄνα, non de *Apolline*, sed de *Baccho* dicitur a Chirone apud Pindarum Pyth. Od. IX. p. 301.

Ibid. Ταῦροι] Quorum, tanquam in solemni festo opportuna fit mentio; quod nempe juxta Maronem Georg. l. II. vs. 146. *maxima taurus victima*; pluris etiam bobus feminis ad sacrificia aestimarentur *tauri*, juxta Pausaniam l. VII. p. 442. Adde, quod iidem rite Apollini; sicut & Neptuno, ut notat ad Maronem (Aen. l. IV. vs. 201.) Servius, immolarentur. Quod vero ibidem addit Servius, non *autem Jovi*, & monet iterum ad Aen. l. III. vs. 21. quod *contra rationem* dicatur ibi Aeneas *Jovi taurum sacrificasse*, mox *ubique enim Jovi juvencum legimus immolatum*, abunde utique refellunt, quae de mactatis haud semel Jovi tauris, passim apud veteres auctores occurrunt. Unde ταυροκτονεῖν de Jovis sacrificiis etiam dictum, ut apud Sophoclem Trachin. vs. 773. sicut de Deorum sacris in genere eadem voce usus ante fuerat Aeschylus Sept. Theb. vs. 282. ταυροκτονοῦνται θεοῖσιν· quod ταυροσφαγεῖν alibi vocat in eodem dramate; nempe vs. 43. Apollinem vero quod adtinet, *capras*, *oves*; & *boves* eidem immolari solitos, tradit Antoninus Liberalis *Metam.* c. XX. *Lupi* vero apud Argivos Apollini Λυκείῳ mactati, ut notant veteres Critici ad Sophocl. Electr. vs. 6. Notae alioquin non *taurorum*, sed *asinorum* Hecatombae, Apollini apud Hyperboreos immolari solitae, de quibus Pindari Pyth. Od. X. p. 331.

Vs. 80. ἰὴ ἰή] Vide quae de hac acclamatione jam supra monui ad vers. 25.

Ibid. Καρνεῖε πολύλλιστε] Hesychius, πολύλιστον, (mallem πολύλλιστον) πολυλιτάνευτον; quae eadem est hujus vocis πολυλλίστου glossa, in brevibus Scholiis ad Odyss. E. 445. occurrit etiam eadem vox in Hymn. in Latonam in Orphicis, πολυλλίστη βασίλεια, sicut τρίλλιστε Ceres invocatur a Callimacho, ult. vers. Hymn. in hanc Deam. Apollo autem hic πολύλλιστος, nempe qui passim & crebro βωμίοις λιταῖς, quarum mentio apud Euripidem Phoen. vs. 1738. coleretur.

Vs. 81. Ἄνθεα μὲν φορέουσι] Arae nempe veterum, ut herbis seu frondibus, sic floribus etiam vinciri & coronari solitae, quae in genere *verbenae* a Romanis, ut notum, dicebantur; unde Terentius, Andr. Act. IV. Sc. IV. *Ex ara hinc sume verbenas.* Quae στεφανώματα βωμῶν (prout ea vocat Pindarus Isthm. Od. IV. p. 459. alibi de Hieronica, ἐπεστεφάνωσε βωμόν, Ol. Od. IX. p. 94.) obvia etiamnum, & quidem e floribus, ut hoc loco, in monumentis antiquis, & quod vel e vulgatis veterum nummorum ectypis liquet. Aras vero in Aegypto coronari demum solitas planta, seu herba, dicta iis κίσγῳ, notat Theophrastus H. Pl. lib. I. c. XV. p. 13. Ut mittam coronas aureas, quibus coronatas in

pompa Dionysiaca aras aureas tradit Athenaeus l. v. p. 202.

Ibid. ἐν εἴαρι, τόσσά περ ὧραι] Unde etiam flores ἔαρος τέκνα dicuntur a Chaeremone Tragico apud Athenaeum l. XIII. p. 608. Imperite autem hunc locum aut ambigue per *horas* vertit interpres, quae scilicet *flores vere produxerint*. Notae enim abunde Ὧραι cum in genere de singulis anni temporibus dictae, tum maxime, ut hoc loco, εἰαριναὶ ὧραι, de *verno tempore*, sicuti vocantur in veteri Epigrammate Anthol. l. VII. ep. 126. Εἰαρινῶν Ὡρῶν, & apud Euripidem in Cyclope vs. 501. Ἦρος ὥραις, de *verno tempore*, ac in adducto jam ante ejusdem Tragici versu ex Alcestide vs. 449. ὥρα μηνὸς, h. e. *tempus vernum mensis*, quo Κάρνεια Spartae celebrabantur. Ὧραι nempe *temporis filiae*, omniaque proinde, non flores solum, ut hoc loco, *producere* dictae, in versu veteris Poëtae apud Stobaeum Ecl. Phys. l. I. c. III.

Ἠδὲ χρόνε παίδων Ὥραν, αἳ πάντα φύονσι,

Aut temporis filiae Horae, quae omnia producunt.

Unde etiam Graecorum more *horae* vocem usurpavit Horatius, lib. II. Od. XVI. *Et mihi forsan, tibi quod negavit, porriget hora*; ut proinde haud necesse existimem *horam* ibi pro *Parca*, cum nupero, eoque cultissimo eruditissimoque Gallico hujus Poëtae interprete & commentatore, explicare. Neque vero de anni solum, sed de diei etiam temporibus Ὧραι itidem dictae, ut μεσημβριναὶ ὧραι, seu *meridianum tempus*, infra H. in Lavacr. Pallad. vs. 73.

Vs. 82. ποικίλ'] Ποικίλας legit hic Interpres, qui reddit *variae*, ut ad *Horas* referat; utrumque rursus imperite; ποικίλα enim legendum fuit, ut ad ἄνθεα, quorum mentio in priori versu, omnino referatur. Res clara, & de qua miror nihil a prioribus hujus Poëtae eruditis editoribus animadversum.

Vs. 83. χείμωσι ἢ κρόκον ἡδύν] Praeclaram omnino huic loco lucem affundunt, quae de *croco Cyrenaico*, eoque eximii prae aliis odoris, tradit cum alibi Theophrastus, tum H. Pl. l. VI. c. VI. p. 127. sicut hic ea de re locus haud parum sincerior ac emendatior apud Athenaeum legitur l. XV. p. 682. male vero ibidem ab interprete acceptus; quod utrumque tamen intactum reliquit in animadversionibus ὁ πάνυ. Meretur autem idem Theophrasti locus, prout apud Athenaeum bene comparet, opportune hic adscribi: Εὐοσμότατα δὲ τὰ ΕΝ ΚΥΡΗΝΗ ῥόδα, διὸ καὶ τὸ μύρον ἥδιστον· καὶ τῶν ἴων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ΑΝΘΕΩΝ ἄκραιοι, μάλιστα καὶ θεῖαι αἱ ὀσμαί. ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΣ δὲ Η ΤΟΥ ΚΡΟΚΟΥ. *Odoratissimae, quae apud* CYRENAS *rosae, unde etiam unguentum rosaceum illic suavissimum; violarum etiam & reliquorum* FLORUM *odor ibi eximius ac divinus;* MAXIME *autem* CROCI. non vero, ut ibi perperam Dalechampius & contrario plane sensu, *praeterquam* CROCI *diversa a reliquis natura*; aut sicut apud Theophrastum nullo etiam sensu, in editione Heinsiana, omissa omni ibi *croci* mentione legebatur, μάλιστα

δὲ

δὲ ἐκείνα αἱ ὀσμαί, διαφέροντα δὲ τῷ χρόνῳ, pro διαφερόντως δὲ τῷ κρόκῳ. Quibus tamen praeter clara Theophrasti apud Athenaeum verba, praeibat ipse Theophrastus, gemino plane, & qui huc etiam spectat, ea de re loco, qui exstat de C. Pl. l. VI. c. XXVII. p. 384. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ ΚΥΡΗΝΗΝ διὰ ταῦτα ΕΥΟΣΜΑ, τά τ' ἄλλα καὶ ΜΑΛΙΣΤΑ τὸ Ῥόδον, καὶ Ο ΚΡΟΚΟΣ. *nam ea quae* CYRENIS *proveniunt ea de caussa* (agri nempe tenuis ibi & sicci) ODORATA *sunt cum caetera, tum vel* MAXIME ROSA *&* CROCUM. Haec vero ad superiorem Athenaei e Theophrasto locum, ipsumque Theophrastum, uti plura id genus alia ex eodem Athenaeo ac aliunde, quae corrupta nobis reliquit editio Heinsiana, tanti nominis & venditatae in Titulo ac Praefatione operae mensuram utique non adimplens, pridem notaveram, & quorum alibi specimen σὺν Θεῷ dabitur. Quamquam corruptum eundem quod adtinet de *croco Cyrenaico* locum, vidi postea animadvertisse postremum Theophrasti Historiae editorem Batavum Bodaeum, & a quo forte id hausit, qui obiter ejus rei, & tacito quidem indice, meminit ad Plinium l. XXI. c. XVII. ingeniosus alioquin ac industrius Harduinus. Haud male vero ad laudatum ibi *rosae* juxta & *croci* Cyrenaici divinum quendam odorem conjunguntur eadem inter maxime εὔοσμα apud Plautum Curcul. Act. I. Sc. II. *tu cinnamomum, tu rosa, tu* CROCINUM &c. Quibus addere mihi insuper licet aliud de eodem *croco Cyrenaico*, ejusque praestantia, Cyrenaei Scriptoris seu Antistitis luculentum testimonium, quo cum lasere seu silphio, nobilissima & decantata adeo a veteribus Cyrenaeorum planta, *crocus* conjungitur; Synesius nempe Epistol. CXXXIII. p. 271. Τρύφωνι τὰ δῶρα παρεσκευάκαμεν, ὀπὸν Σιλφίου πολύν. Βάττου γὰρ ἀκούεις αὐτὸ δήπου, καὶ ΚΡΟΚΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ. ΑΓΑΘΟΝ γὰρ Η ΚΥΡΗΝΗ καὶ τοῦτον ἐκτρέφει. *Tryphoni dona paravimus, Laseris magnam copiam. Hic enim de Batto scilicet accepisti; adhaec* CROCUM OPTIMUM. *Nam & hoc* PROBUM CYRENIS *provenit.* Qui de *croco* hoc *Cyrenaico* locus non debuit doctissimo Synesii editori negotium facessere, aut mendi ab eo redargui; ut e modo adductis clarissimis Theophrasti & Athenaei, adde & isto Callimachi, locis abunde constat. Inde vero opportune, ut liquet, hic a Cyrenaeo vate, arae Cyrenis Apollinis Καρνείῳ, omissa etiam aliorum florum, quorum ibi in genere tantum meminit, speciali nomenclatione, *croco* tamen, ut eximio eo in tractu, traduntur resperfae. Id vero *hyeme* insuper contigisse, inde quoque hic memorat Callimachus, quod nempe *crocus* esset e genere *florum serotinorum*, ut de eo Theophrastus, circa finem cap. modo adducti H. Pl. p. 128. ὀψιανθεῖς δὲ σφόδρα καὶ ὀψιβλαστεῖς, & quidem, ut mox addit, πλειάδι γὰρ ἀνθεῖ, h. e. interprete non Gaza solum, sed Plinio, l. XXI. c. VI. s. XVII. *Floret Vergiliarum occasu*; melius tamen *sub Vergiliis*, post aequinoctium nempe & durante adhuc

autumno, ut ex alio ejusdem Theophrasti loco liquet, cap. seq. p. 130. ac proinde paullo ante *Vergiliarum occasum*, qui *principium hyemis ac finis autumni* a Galeno dicitur sect. in Tex. I. Epidem. ac alibi, ἡ δύσις τῆς πλειάδος, ἀρχὴ μὲν χειμῶνός ἐστι, τελευτὴ δὲ τοῦ φθινοπώρου. Unde etiam aliud πλειάδι ἀνθεῖν, uti ibi de floribus croci autumnalibus Theophrastus, aut ὑπὸ πλειάδα, *sub Vergilias*, sicut apud Hippocratem S. I. Tex. I. Epidem. φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ πλειάδα, *autumno circa aequinoctium & sub Vergilias*; aliud ὑπὸ aut μετὰ πλειάδος δύσιν, *Vergiliarum occasu*; aut *post* eundem; sicut de abiete alibi Theophrastus, quam ἄνθος κρόκινον, seu *flores crocei coloris* ferre dicit, fructum autem dimittere μετὰ δύσιν πλειάδος H. Pl. l. III. c. VI. pag. 45. Sed quamquam ita vix *hyeme* superfuissent croci flores, quem paucis *diebus florere* ait ibidem Theophrastus, ac ab eo Plinius, atque ita illi haud statuendi essent ex eo genere florum, quos autumnalibus prorogatis, ac ubi hybernum tempus clementius, hyeme etiam durasse tradit eodem loco Theophrastus, haud eo minus *croci*, qui *viret bruma & colligitur*, ut de eo rursus Plinius, spicis aut foliis, aut vero etiam odorato e croci floribus liquore, de quo jam supra ad vs. 38. ac mox iterum, Apollinis apud Cyrenaeos arae, *hyeme*, quod hic dicitur, adspergi potuerunt ac repleri. Ut mittam quae hic in Scholiis opportuna eam in rem, quamquam inepta caeteroquin, hujus vocis etymologia traditur, nempe κρόκον dici παρὰ τὸ ἐν κρύει θάλλειν, *quod in frigore floreat*; quum occurrat obvia & opportunior ab Hebr. כרכם *carcum*, Cantic. IV. 14. seu κρόκος in Seniorum versione aliisque antiquis ex ea, aut Hebraeo fonte, tralatis. Immo eodem *croco* repleta hic Apollinis ara. haud aliter ad suffitus sacri confectionem adhibitus ab Hebraeorum Magistris idem perhibetur; ac Romanorum insuper theatra, uti jam supra obiter diximus, eodem *croco*, ob odoris praestantiam, perfusa olim constat, vel e noto Lucretii versu l. II. vs. 416.

Et cum scena croco Cilici perfusa recens est.

Quod tamen ibi non de *floribus* ipsis *Cilicii croci* interpretari debuit ingeniosissimus Tan. Faber, quibus profecto e tam longinquis oris, & quidem quovis ludorum scenicorum tempore, non poterant Romana theatra perfundi, verum quod aliunde etiam constat, & pridem a viris summis observatum, de croco aqua aut vino etiam diluto, & quo odorato velut imbre eadem theatra respergebantur. Unde Martialis spectacul. epigr. III. *Et Cilices nimbis hic maduere suis*; ac Spartianus in Hadriano, *Balsama & CROCUM per gradus theatri FLUERE jussit.* Quomodo *crocini* olei vel unguenti frequens etiam ac pretiosus in veterum luxu usus ex Athenaeo in pompa Antiochi Epiphanis, & Graecis Latinisque etiam Poëtis notus. Immo ad quem theatralem Romanorum morem, seu *croci* itidem *sparsionem*, respexit Apulejus Metam. l. X. *per quandam latentem fistulam in excelsum pro-*

prorumpit vino CROCUS *diluta; sparsimque* DEFLUENS *pascentes circa capellas* ODORO *perpluit* IMBRE. Quo tamen referri non debet in theatralibus Atheniensium Dionysiis seu Liberalibus, alius e *croco* luxus, isque in illis ab Apollonio, ut hoc e Philostrato didici in ejus Vita l. IV. c. VII. p. 178. graviter reprehensus: κροκωτὲς γὰρ ὑμῖν καὶ ἁλουργία καὶ ΚΡΟΚΟΒΑΦΙΑ τοιαύτη πόθεν; οὐδὲ γὰρ αἱ Ἀχαρναὶ γ' ὧδε ἐςείλαντο, οὐδὲ ὁ Κολωνὸς ὧδε ἵππευε· *Unde enim vobis crocotulae*, & *purpura*, & *e* CROCO TINCTURA? *Neque enim ita Acharnenses mulieres ornabantur, aut Colonus* (notus uterque inter antiquissimos Atticae δήμους) *eo cultu olim equitavit.* Quem locum ideo adscribere libuit, quod cum male, ut illi saepenumero eo in opere contigit, reddiderit interpres, ac praeclarus sit hujus in theatris Atheniensium, & quidem Liberalibus, moris index. Quomodo etiam κροκωτὸς, seu *crocotula*, Baccho vulgo tribuitur, sicut apud Athenaeum in pompa Dionysiaca l. v. p. 198. & apud Comicum in Ranis p. 212. ac ubi Critici, κροκωτὸν, Διονυσιακὸν φόρημα, & proinde, quod, ut hic Philostrati locus arguit, in Dei hujus theatro, seu Dionysiis Atheniensium, gestari solitum. Ut mittam *crocotis* etiam indutos Deum Matris ministros seu Gallos apud Apulejum Metam. l. VIII. iisque *crocotis Phrygiis* inde etiam ab eo alibi appellatis Metam. XI. *Croco* nempe, non ad odores solum, sed ad *tincturas* etiam, seu, ut paullo ante, κροκοβαφία, usi olim veteres. Unde noti *infectores crocotarii* apud Plautum, Aulul. Act. III. Sc. v. Hinc etiam apposite ad hunc Philostrati locum de *croceis* & *purpureis* theatralibus id genus vestibus, apud Virgilium similiter de muliebri Trojanorum luxu, Aen. l. IX. vs. 614.

Vobis picta croco & splendenti murice vestis;

sicut alioquin apud Pindarum, Pyth. Od. IV. p. 259. κρόκεον, aut juxta Schol. κροκόεν Jasonis εἷμα, *crocea* ejus *vestis* dicitur; ubi Critici, κροκόεν ἢ τὸ κροκοβαφὲς, ἢ τὸ ὑφαντὸν διὰ τῆς κρόκης, nempe κρόκεον h. e. *croco tinctum*, aut *subtegmine textum*, quod utrumque rursus notant ad κροκωτὸν σπάργανον, apud eundem Pindarum Nem. Od. I. pag. 337. κροκωτὸν δὲ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ χροίας τὸ κροκοειδὲς, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης τὸ ὑφαντόν. Aliud enim Graecis, ut notum, κρόκη *trama* vel *subtegmen*; aliud κρόκος *crocus* vel *crocum*, de quo hic agimus; ac unde ab utroque, diverso quamquam sensu, dici potuit, ut volunt iidem Grammatici, κρόκεον aut κροκόεν, sicut postremum etiam legitur apud Aristophanem Θεσμ. p. 823. ὃς ἐμὲ κροκόεντ' ἐνέδυσεν, *qui me croceis vestibus induit*, ut ibi haud male interpres; aut quomodo rursus φοινικόκροκον ζώναν iidem Grammatici apud Pindarum, Ol. Od. VI. p. 50. *de zona, quae punicei coloris trama intexta esset*, explicant, τὴν ἐκ φοινικῆς κρόκης ὑφασμένην, ut ibi omnino legendum. Unde etiam a κρόκη, seu serici subtegmine, κροκωτὰς vel κροκωτοὺς dictas volunt veteres ad Comicum Critici ad Ran. p. 212. κροκωτῷ γυναικείῳ ἐκ

πίνης ἐνδύματι, mulicbres Athenienſium veſtes, quarum ſaepe apud eundem Comicum mentio, & ad quas rèſpexit etiam Clemens Alex. Paed. l. II. c. X. p. 201. ubi agens de mulierum luxu, illud e Comoedia adducit, ἐξάλθισμεῖναι, κροκωτοφορῦσαι &c. quae nempe, ut obſervo, leguntur in Ariſtophanis Lyſiſtrata p. 837. & iis gemina p. 850. Adeo ut κρόκας etiam pro *veſtibus* dici norim apud eundem Pindarum Nem. Od. X. p. 421. ubi nempe agit de Pellenenſium μαλακαῖσι κρόκαις, *mollibus veſtibus*; ſeu delicatis & τρυφεραῖς; quae nempe olim inter agonum praemia, & quales proinde e ſubtegmine pretioſo, ſerico puta, vel aureo, vel purpureo, vel *croceo*, ſeu diverſicoloribus alioquin filis, parabantur. Verum haud eo minus dictae etiam a κροκοβαφία ſeu *croceo* colore, quo tinctae eſſent vel infectae id genus veſtes. Quomodo κροκόβαφον χλαμύδα, *croco tinctam chlamydem*, Meleagro tribuit Philoſtratus Jun. p. 861. aut στολίδα κροκόεσσαν, non *ſtolam fimbriatam* juxta Canterum, ſed *croco tinctam*, ſeu, illuſtri Grotio interprete, *ſatiatam croco ſtolam*, dixit Euripides, Phoeniſſ. 1498. Ad quam etiam e croco βαφὴν reſpexit Empedocles, eo verſu, qui apud Plutarchum legitur de Oracul. Defect. p. 433.

Βύσσῳ δὲ γλαυκῆς κρόκου καταμίσγεται,
Byſſo autem flavus crocus miſcetur.

Unde κροκωτὸν σπάργανον adducto jam apud Pindarum loco, *faſcias crocei coloris* verti mallem, ſicut alibi ab eodem dicitur σπαργάν᾽ ἐς ἐν πορφυρέοις, *faſciis in purpureis*, Pyth. Od. IV. p. 246. & a quibus ſequiori aevo *Porphyrogennetas* appellatos conſtat. Immo ſicut utrumque illud, tum ὑφαντὸν a κρόκη ſeu *ſubtegmine textum*, tum κροκόβαφις *croco tinctum* a Latinis ſaepe, ubi caeteroquin illa nominis ambiguitas κρόκης & κρόκου haud habere potuit locum, *ſubtegminis* nempe & *croci*, opportune conjungi videas, ut apud Virgilium Aen. l. V. vſ. 649.

Et CIRCUM TEXTUM CROCEO *velamen acantho*,

ac in nuptiali Medeae veſte, Jaſoni, cui κρόκεον etiam veſtem, ut ante vidimus, tribuit Pindarus, *nupturae*, & qua eandem induit Venus apud Valerium Flaccum l. VIII. vſ. 234.

Ipſa ſuas illi CROCEO SUBTEGMINE *veſtes*
Induit;

ubi nempe κρόκην ſimul & κρόκον, *ſubtegmen* & *croceum* ſeu κροκόβαφὲς de eadem *veſte* dici liquet. Quo refero etiam, quod apud Euripidem in Hecuba legitur, non ſolum vſ. 467. de κροκέῳ πέπλῳ, qui nempe Minervae a virginibus Athenienſium texi ad Panathenaicam pompam ſolitus, ſed quod additur ibidem, ποικίλλουσ᾽ ἀνθοκρόκοισι πήναις, *picturans* CROCEO SUBTEGMINE (qualis dicta modo Veneris aut Medeae veſtis) ſeu CROCO *tinctis filis*, ſicut apud Virgilium Aen. III. vſ. 483. *picturatas auri ſubtegmine veſtes*; idque pro nota apud veteres vocis πήνης pro κρόκη, ſeu *ſubtegmine* aut *trama* ſignificatione.

Immo

Immo quo ſpectant etiam *Chaeremonis* apud Athenaeum verſus l. III. p. 608.

Κρόκον θ᾽ ὃς ἡλιῶδες εἰς ὑφάσματα
Πέπλων ἰσὶς εἴδωλον ἐσομόργνυτο.

h. e. illuſtri Grotio interprete in Exc. Tragic. p. 846. CROCIQUE FLOREM (nempe illud Euripidis ἀνθόκροκον) *purpureis ſupparis infectus rutilum ſolis imitatur jubar*, quamquam minus accurate ibi *purpureum* cum *croceo* confundat ὁ πάνυ, qui poſtremus *ſolaris* ſeu ad *ſolis jubar* accedere a Poëta ibi dicitur, ac unde κροκόπεπλον *cum croceo peplo* Auroram, ceu primis Solis radiis illuſtratam, dici notant brevia ad Homerum Scholia ac Euſtathius. E quo praeterea ξανθῷ, vel *rutilo* potius, quam *flavo*, *croci* hujus colore, *rubentis* proinde a Virgilio Georg. IV. vſ. 182. *crocumque rubentem*, & ab Ovidio *rubri* itidem appellati Amor. l. II. El. VI.

Tincta gerens rubro Punica roſtra croco;

e quo nempe *croci* colore, κρόκου βαφὴ & κροκοβαφὴς σταγὼν, non de odorato *croco*, quo perfuſa eſſent theatra, aut de veſtis etiam *tinctura crocei coloris*, ſed de *ſanguine* dicitur ab Aeſchylo Agam. vſ. 247. & 1130. Idque rurſus appoſite, quod de *ſanguine Croci* adoleſcentis, diſci ictu caeſi, natus flos *crocus*, non ab Ovidio ſolum obiter traditur Metam. l. IV. vſ. 283. ſed fuſius a Galeno ad Philonis ea de re verſus ab eodem adlatos περὶ συνθέσ. φαρμ. lib. IX. cap. IV. Ut mittam communes Arabum voces جسد ادلع quibus *crocus* juxta, & *ſanguis* aut *ſanguinis macula* ab eodem *rutilo* colore deſignatur. Sicut vero *crocus Cyrenaicus*, mira odoris ſuavitate, ac proinde merito ἡδὺς hic a Callimacho ſeu *ſuavis*, ut vertendum potius fuit, quam *dulcis*, ſic *Corycius* praeſtantia ac uſu omnium olim celebratiſſimus, Horatio proinde, ut alios mittam, memoratus lib. II. Satyr. IV. vſ. 68. ac unde *Corycium* in Cilicia antrum, ubi idem naſcebatur, a Galeno viſum, prout ipſe teſtatur de Antidotis c. XIII. Immo inde *Corycium* illud antrum vel montem ab Hebraea vel Phoenicia voce ſupra indicata כרכם ſeu κρόκος, bene deduxit ὁ πάνυ Bochartus de Col. Phoen. p. 378. Dictus vero Atticis, ut poſtremo hoc addam, κρόκος, cum *crocus* ipſe, tum *locus*, ubi idem naſcebatur, quod me docuit Euſtathius ad Odyſſ. Λ. p. 1698. Sed neſcio quomodo haec praeter inſtitutum fuſius ad hunc locum adnotarim; quamquam ab eodem forte haud aliena, & illuſtrandis praeterea aut explicandis aliis veterum de *croco* aut κροκίοις vel κροκωτοῖς veſtibus, quae haud ſatis adtenderunt aut confundunt nonnunquam viri in his litteris ſummates, opportuna, ſed quorum omne penes lectorem cordatum ac eruditum eſto judicium.

Ibid. ἀεὶ δέ τοι ἀέναον πῦρ] E quo loco diſcimus in templo Καρνείου Apollinis apud Cyrenaeos, perpetuum ignem ſervatum,

ſicut in aede hujus dei Delphica factum aliunde conſtat, ut e Choëphoris Aeſchyli vſ. 1036.

Πυρός τε φέγγος ἄφθιτον κεκλημένον,

Ignis autem lumen inextinguibile appellatum:

& quo ſpectat de igne ex ara Delphica ab uno e Plataeenſibus petita narratio apud Plutarchum in Ariſtide. Adde, ut hic apud Cyrenaeos, ſic in delubro Jovis Ammonis apud eosdem Libyas λύχνον ἄσβεστον exſtitiſſe, cujus meminit alibi Plutarchus, nempe de Defectu Oracul. De more autem illo veterum, ſeu cuſtodia perpetui ignis, cum in Graecorum Prytaneis, tum alibi, ac inde apud Romanos Veſtae, plura obſervo in *Diatriba*, denuo, eaque auctiore longe & accuratiore vulganda, *de Veſta & Prytanibus Graecorum.*

Vſ. 84. ἄνθρακα τέφρη] Unde inſuper liquet, non lampade ſolum ſemper accenſa, quod nonnunquam, ſicut modo in Jovis Ammonis delubro factum diximus, ſed igne ſupra aram ardente, eoque ἀσβέστῳ, cultum a Cyrenaeis Apollinem. Quod cum alibi, tum in Graecorum Prytaneis locum etiam habuiſſe contra magni Caſauboni ſententiam, a quo ad Athenaeum ignis ille Veſtae nil niſi lucerna ſemper ardens ſtatuebatur, dicta modo Diatriba, abunde, ut opinor, evicimus.

Vſ. 86. ὠρχήσαντο μετὰ ξανθῇσι Λιβύσσης] Nempe in ſolemni illo Καρνείῳ Apollinis apud Cyrenaeos feſto, ut notant etiam Scholia. Notae autem in feſtis veterum, maxime Apollinis ac Dianae, juvenum ac virginum choreae, de quibus plura in ſequentibus Hymnis in Dianam ac Delum dicenda occurrunt. Λιβύσσης vero quod hic legitur, de Africanis ſeu *Libycis* mulieribus, occurrit etiam apud Pindarum Pyth. Od. IX. 307. Λιβύσσας ἀμφὶ γυναικὸς, ac apud Syneſium Epiſt. IV. p. 165. αἱ Λίβυσσαι. Ita Λίβυσσαν ἅλα, *mare Libycum*, legimus in ejusdem Callimachi Epigrammate, inter ejus Poëmatia vulgato. Pro Λιβύσσης vero, ſeu *Libycis mulieribus*, Λιβυστικαῖς γυναιξὶν dixit Aeſchylus Suppl. vſ. 287. ſicut alibi τόποις Λιβυστικοῖς de *locis Libyae* circa Tritonem, Eumen. vſ. 292.

Vſ. 87. τέθμιαι ὧραι] Haud aliter de Panathenaeis Pindarus Pyth. Od. IX. 306. τελεταῖς ὡρίαις ἐν Παλλάδος, *in ſolemnitatibus Palladis quae certo tempore recurrunt.* Bene etiam hic Scholia, τέθμιαι, νόμιμοι, ὡρισμέναι, ſeu legitimum tempus Καρνείων apud Cyrenaeos. Hinc de ſacris Dianae Tauricis, τέθμια Ταύρων, infra Hymn. in Dian. vſ. 174. Ita apud Pindarum τεθμὸς haud ſemel dicitur de *lege*, juxta quam laudari ſoliti Hieronicae, ut τίμα μὲν ὕμνου τεθμὸν, *honora hymni legem*, Ol. Od. VII. p. 71. & στεφάνων ἐγκώμιον τεθμὸν, *coronarum laudatoriam legem*, Ol. Od. XIII. p. 114. ubi notant Critici, τεθμὸν δὲ τὸν νόμον φησί. νόμος γάρ ἐστι τοὺς Ὀλυμπιονίκας ὑμνεῖσθαι; & quod innuunt rurſus ad Nem. Od. IV. p. 360. ἐρύκει με τεθμὸς, *prohibet me lex, &c.* Quae loca ideo tango, quod haec intacta reliquerint Theſauri, eorumque

que Epitomatores; & ex quibus τεθμὸς & τέθμιος Dorice dictum liquet, haud insolita litterarum μετάθεσις, & praeterea σ in τ mutatione Doribus familiari, quod Atticis θεσμὸς & θέσμιος dicebatur. Dores autem erant, sicut etiam mox a Callimacho vocantur, ἄνωθεν Cyrenaei, & ipse proinde hic Cyrenaeus vates.

Vs. 88. πηγῆς Κυρῆς] Fontem eo nomine Cyrenis exstitisse tradunt Scholia, & in quibus non Κυρήνη, sed Κυρῆς legitur; sicuti etiam apud Stephanum in Κυρήνη, & quomodo apud Eustathium ad Dionys. p. 32. Κυρῆς πάγης pro Κυρήνης omnino legendum liquet, quod occupavit jam ad Stephanum postremus ejus editor. Justini etiam locum idem vidit opportune, qui exstat l. XIII. c. VII. ubi ille *Cyrae montis*, & *fontium ubertatis* meminit, quo loco conditae a Batto & comitibus Cyrenae, & quem pridem ad hunc Callimachi locum notaveram. Ejusdem fontis, sed omisso illius nomine, meminisse Pindarum Pyth. Od. IV. p. 267. erudite hic observat praestantissima Daceria, quem nempe Ἀπόλλωνος κράναν ibidem vocat, & ad quem solemnia convivia agitare solitos Cyrenaeos innuit Pindarus.

Vs. 89. Δωριέες] Primi nempe, quod Scholia etiam notant, & supra jam vidimus, Cyrenarum conditores, quorum majores e Sparta in insulam Theram profecti, inde ipsi ad deducendam Cyrenarum coloniam in Libyam primum sunt appulsi. Ab his etiam *Doribus* promanasse Καρνείου Apollinis ad Cyrenaeos nomen & cultum, jam ante vidimus.

Ibid. πυκινὴν δὲ νάπαις] Νάπη nempe Graecis, ut notum, de *nemore* aut *sylva*; inde ἱερὰ νάπη de *luco*, in quo aliquot Deorum fana essent, dicitur in veteri inscriptione, quae in Cl. Sponii Misc. legitur p. 363. nempe τὸ δὲ περίβολον τῆς ἱερᾶς νάπης, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ναοὺς Δημητρος, καὶ Κόρης, καὶ Διονύσου· *ambitum autem sacri luci, & in eo templa Cereris, Proserpinae, & Bacchi, &c.* Pro νάπη autem, νάπος dixit Euripides Phoen. vs. 808. πολυθηρότατον νάπος, *abundantissimum feris nemus*; ubi Critici, νάπος, ὁ σύμφυτος τόπος, quae eadem est Hesychii glossa vocis νάπη. Eo autem Νάπης nomine, dictum primum *Pythonem*, seu Delphici Oraculi sedem, tradunt veteres Grammatici, ad initium Pindari Pyth. Od. I. a quo alibi κοιλόπεδον νάπος Θεοῦ, seu *cavus saltus Dei*, de eodem loco dicitur Pyth. Od.V. p. 272. de Nemea autem, λέοντος ἐν βαθυστέρνου νάπᾳ, *in leonis ampli pectoris sylva*, Isthm. Od. III. p. 451.

Ibid. Ἄζιλιν ἔναιον] Idem ab Herodoto traditur l. IV. c. CLXIX. καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον, *atque in continenti portus est Menelaius, & Aziris, quam Cyrenaei incoluere.* Dici vero promiscue hunc locum Ἄζιλιν & Ἄζιριν monuit Stephanus, & quod postremum, praeter Herodoti adducta modo verba, postremus Stephani editor Berkelius hoc firmat Callimachi loco, quasi *haud aliter* apud eundem legeretur,

tur, nempe Ἄζιριν ἔναιον· quum tamen in H. Stephani editione, ſicut & in poſtrema Pariſina, quam ad vocem Κυρήνης citat idem vir doctus, Ἄζιλις dicatur, in ſola autem Vulcanii Ἄζιρις, quod ſciam, editione compareret. Quod autem *montem* juxta & *fluvium* dictum Ἄζιλιν notant hic Scholia, locum & fluvium itidem fuiſſe monet Stephanus.

Vſ. 90. ἦ δ' ἐπιδέξατο νύμφη] Habuit hic ante oculos Poëta Pindari de hac Cyrene ab Apolline rapta & in Libyam tranſlata locum, Pyth. Od. IX. pag. 302. πότνια σοι Λιβύα Δέξε[ται] εὐκλέα νύμφαν, *venerabilis Libya excipiet illuſtrem nympham*; ubi νύμφην, ſicut hic apud Callimachum, melius per *conjugem* ſeu *recens nuptam* reddidiſſe crederem utriusque Poëtae interpretes. Γάμον enim, ſeu *nuptias* inter eam & Apollinem a Venere conciliatas, ipſumque inde πόσιν illius Cyrenes ſeu *maritum* futurum, modo ante dixerat Pindarus, ac in ſequentibus nuptias illas Chirone conſultore ab Apolline confectas tradit. Unde haec eadem Od. pag. 298. 302. & 303. Quomodo etiam explicandus, ubi de eadem Cyrene & Apolline agit, foret Apollonius l. II. vſ. 510,

Τὴν μὲν γὰρ φιλότητι Θεὸς ποιήσατο νύμφην
Αὐτοῦ μακραίωνα, καὶ ἀγρότιν.
Hanc enim Cyrenen prae *amore Deus fecit conjugem ſuam, longaevam & agreſtem;*

quamquam aliter eadem haec ibi tradat Latinus Poëtae illius Interpres. Νυμφὴν autem Graecis de *ſponſa* non ſolum, ſed *recens nupta* dici notius, quam ut probatione id indigeat: unde Heſychius, Νυμφη, ἡ νεωστὶ γαμηθεῖσα, & Aeſchylus Agam. vſ. 1188. νεογάμου νύμφης. Immo appoſite admodum de ſimili connubio, Jovis nempe cum Europa, Moſchus circa finem cognominis Idyllii:

Ἡ δὲ πάρος κούρη, Ζηνὸς γένετ' αὐτίκα νύμφη,
Illa autem ante virgo, Jovis ſubito facta eſt Nympha, ſeu *nova nupta.*

Unde νυμφήιον etiam dictum de *thalamo* ſeu *lecto connubiali* apud hunc Callimachum, loco jam alia occaſione ad ſuperiorem Hymnum indicato, & qui exſtat Hymn. in Delum vſ. 118. Πήλιον ὦ Φιλύρης νυμφήιον, *Pelion ô Philyrae thalamus;* ubi nempe cum nympha concubuit Saturnus.

Vſ. 91. Μυρτούσης κεραταδης] Ita Μυρτώσιον ἄκρον, ſeu *Myrthoſium promontorium:* idem Libyae mons & Cyrenae vicinus dictus apud Apollonium l. II. vſ. 507. ubi eruditi Critici, Μυρτώσιον, τόπος ἢ ἄκρα περὶ Κυρήνην, *Myrtoſion, locus ſeu promontorium prope Cyrenen.* Nomen loci Μυρτοῦσα vel Μυρτοῦσσα, ut poſtremum apud Stephanum legitur; unde pro Μυρτοῦσα dixit Apollonius Dorice Μυρτῶσα, ſicut vulgo ο & ω pro ου apud Doras, ut Κολχως pro Κόλχους Theocrit. Id. XIII. ult. verſu, & γαυλῶς pro γαύλους, Id. V. vſ. 58.

Vſ. 91. ἦχι λέοντα Ὑψηῒς κατέπεφνε] Eandem Cyrenen *Hypſaei* Lapi-

Lapitharum regis *filiam*, in monte Pelio, dum apud patrem adhuc ageret, cum *leone* folam & fine armis luctantem, ab Apolline deprehenfam tradit Pindarus Pyth. Od. IX. p. 299. Hic vero de alia hujus Cyrenes venatione in Libya, quo nempe translata ab Apolline fuerat, agitur; quod tamen confundunt veteres ad Pindarum Critici, a quibus hic Callimachi locus, quafi de eadem ageret *leonis* caede, adducitur, & ubi pro ἦχι λεοντα legunt ἔνθα λέοντα. De hac *Cyrene* vero, ut infigni ferarum, quas conficeret, venatrice, dixerat ibidem Thebanus vates, κεραΐζειν ἀγρίους θῆρας, *conficiebat feras beftias.* Ita hanc interempti ab eadem leonis caedem celebrat quoque Nonnus Dionyf. l. XXV. p. 652.

Χερσὶ λεοντοφόνοισιν ἀριστεύουσα Κυρήνη.

Manibus leonem interficientibus vincens Cyrene, &c.

ac unde haud cum alio, quam illo λεοντοφόνοιο elogio, eandem Cyrenen aliquoties ibi memorat, ut l. XXIV. pag. 624. l. XXVII. pag. 715. &c. Libyae autem illum tractum, ubi conditae Cyrenae, *leonibus* abundaffe, liquet praeterea ex eodem Pindaro, qui ad Batti in oram illam adventum *territos & fugatos leones* tradit Pyth. Od. V. pag. 274. λέοντες περὶ δείμαντι φύγον; & ad quem ex Ariftarcho in Scholiis dicitur, datas Batto ab Apolline quasdam incantationes, quibus eosdem *leones* abigeret, locumque ab iis in pofterum tutum & quietum redderet.

Vf. 92. κατέκτεινε βοῶν σίνιν &c.] Hinc de eadem Cyrene dixerat loco ante indicato Pindarus Pyth. Od. IX. p. 299. eam affidua venatione ferarum in monte Pelio, *magnam & tranquillam pacem bobus paternis praeftare*,

——— πολλάν τε καὶ ἀσύχιον
Βουσὶν εἰρήναν παρέχοισα πατρῴαις.

Idem vero beneficium peregrino in folo adtuliffe eadem hic dicitur *bobus* feu armentis *Eurypyli*, qui Neptuni filius, idemque rex illius tractus ubi poftea Cyrenae, & occifo ibi ab hac viragine leone, qui eam regionem vaftaret, regnum ab hoc Eurypylo, qui illud in praemium fuerat pollicitus, eadem eft confequuta. Tradunt id ex Aceftore veteres ad Apollonium Critici, l. II. vf. 500. quod jam vidit & monuit ad Callimachum Frifchlinus, fed qui Pindarum ut eadem tradentem perperam citat; a quo ibi tamen de prima illa leonis, non in Myrtofo Libyae, fed in Pelco Theffaliae monte, venatione tantum agitur. Adducitur vero hic Callimachi locus ab illis Graecis Apollonii interpretibus ad lib. IV. vf. 1561. ubi hujus *Eurypyli* fit mentio, & cui in eodem regno fucceffiffe dilecta haec Apollinis conjux Cyrene, ex Acefandro traditur: Ἀκέσανδρος δὲ ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης μετ' αὐτὸν βασιλεῦσαι φησὶ Λιβύης Κυρήνην τὴν Ὑψέως. μνημονεύει τοῦ Εὐρυπύλου καὶ Καλλίμαχος λέγων, Βοῶν σίνιν Εὐρυπύλοιο, περὶ Κυρήνης ποιούμενος τὸν λόγον. *Acefander in primo libro de Cyrenis poft eum regnaffe in Libya tradit Cyrenen Hypfei filiam. Meminit*

etiam

etiam Eurypyli Callimachus dicens, boum perniciem Eurypyli, de Cyrene verba faciens. Ita enim legendus ille apud eruditos Criticos locus, expunctis τὸ Ὑψέως post prima illa ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης verbis. Neque enim Acesander de *Cyrene Hypsei filia*; sicuti statim eadem ibi dicitur, sed de *Cyrenis*, urbe nempe ab ea ita dicta, scripserat; unde alibi etiam citatur ab iisdem Grammaticis, ut ad lib. IV. vs. 1570. καὶ παρὰ Ἀκεσάνδρῳ ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης; item in Scholiis ad Pindarum Pyth. Od. IV. p. 235. nempe a quo Acesandro ibi dicatur, hunc Eurypylum Neptuni & Celaenes filium, Tritonis fratrem, ducta Sterope Solis filia & Pasiphaes sorore, e qua duos genuerit filios Lycaonem & Leucippum.

Ibid. βοῶν σίνιν Εὐρυπύλοιο] Ita de alio leone exitiali toti Priami domui, Paride nempe, apposite hic omnino, & quo respexit forte Callimachus, dixerat Aeschylus Agam. vs. 737. λέοντα σίνιν δόμοις, *leonem, perniciem aedium*, quem paullo post nempe vs. 744. vocat μέγα σίνος πολυκτόνον, & qua voce, ut obiter hoc addam, σίνος pro βλάβη seu *damno*, frequenter uti Hippocratem notat Galenus ad Coï senis verba de Morbor. acutor. victu Sect. XV. σίνεα μεγάλα; additque ibidem, σίνειν ab Ionibus dici pro βλάπτειν: quod tamen, ut obiter addo, Atticis etiam Scriptoribus haud insolitum, e Xenophonte, qui saepe voce σίνεσθαι eam in rem usus, liquet. Notus alioquin infamis ille latro Isthmicus *Sinis*, aliis *Scinis*, nomine, idemque πιτυοκάμπτης dictus, & de quo Ovidius Metam. l. VII. vs. 440. *Occidit ille Sinis* &c. Plutarchus in Theseo, & Pausanias l. II. p. 86. Quo nomine etiam σίνις seu σίνις ἀνὴρ, alius latro Sciron dictus a veteri Poëta apud Aristotel. Rhetor. l. III. c. III. καὶ Σκίρων σίνις ἀνήρ· idque, quamquam diversi essent latrones *Sinnis* seu *Sinis* & *Sciron*; uterque a Theseo caesus, & quorum praeter Plutarchum in Theseo, meminit etiam Xenophon Memorab. l. II. p. 736. ἐξ ὅτε καὶ ὁ Σίννις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, *ex quo Sinnis & Sciron & Procrustes interfecti sunt*; ac similiter de hac praedonum triga, & qui huc forte respexit, Ovid. Epist. Phyll. vs. 69. *Cum fuerit Sciron lectus, torvusque Procrustes, & Sinis &c.*

Vs. 94. ὀφέλσιμα] Vox quae alibi, ut puto, non legitur, eademque pro ὀφέλλιμος ab ὀφέλλειν, pro εὐεργετεῖν, nonnunquam usurpata, ut apud Apollonium l. II. vs. 803.

Εὖτ' ἄρξωντ' ἀρείονες ἄλλοι ὀφέλλειν;

Sicuti inceperint potiores aliqui prodesse;

ac ubi eruditi Critici, ὀφέλλειν, τὸ εὐεργετεῖν. Hesychius autem ὀφέλλειν, αὔξειν; quo sensu eadem frequenter occurrit apud Poëtas, ac inter alios, apud Aeschyl. Sept. Theb. vs. 198. & 255. ac apud Pindarum Pyth. IV. p. 263.

Ibid. τόσσα Κυρήνῃ) Haud mirum a Cyrenaeo vate patriam laudari, cujus multa, & quae jam suis locis attigimus, fuerint olim

olim decora; coloniae in eam a Graecis, duce, ut ferebatur, Apolline, deductae celebritas simul ac nobilitas; aër purus ac serenus; situs, vel agri, quamquam in desertioribus Libyae locis, ubertas singularis & amoenitas, adeo ut κᾶπος Ἀφροδίτας, seu *hortus Veneris* idem locus dici a Pindaro meruerit, Pyth. Od. IV. p. 271. Accedebat non incolarum duntaxat celebrata in alendis equis & equestribus agonibus peritia, sed nobilitatum insuper praeclaris ingeniis solum, Carneade, Aristippo, Callimacho, aliis. Hinc felix etiam & florens olim Cyrene, adeo ut Plato a Cyrenaeis rogatus, quo leges scriptas iisdem relinqueret, id inde legatur recusasse, quod diceret, difficile esse leges Cyrenaeis imponere, rebus eorum ita prosperis, χαλεπὸν εἶναι Κυρηναίοις νομοθετεῖν οὕτως εὐτυχοῦσιν. Tradit id Plutarchus ad Princip. Inerudit. pag. 779. Unde de mutata ejusdem urbis fortuna alius Cyrenaeus Scriptor Synesius Epist. L. p. 188. ὀδύρομαι δὲ τὸ ΚΛΕΙΝΟΝ ΕΔΑΦΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΗΝΗΣ, ὃ πάλαι μὲν εἶχον Καρνεάδαι τε καὶ Ἀρίστιπποι. Equidem CYRENES ILLUSTRE SOLUM *deploro, quod Carneadae olim habebant & Aristippi*; & alibi, Oratione nempe de Regno p. 2. de eadem; πόλις ΕΛΛΗΝΙΣ, ΠΑΛΑΙΟΝ ΟΝΟΜΑ καὶ ΣΕΜΝΟΝ, καὶ ἐν ᾠδῇ μυρίᾳ τῶν πάλαι σοφῶν. GRAECA *civitas*, ANTIQUUM & VENERABILE NOMEN, *infinitis olim doctorum celebrata carminibus*. Haec autem omnia veteris Cyrenes decora, quo magis eadem celebraret, ad unum Apollinem tanquam verum propitiumque urbis illius Auctorem & Ἀρχηγέταν refert hic Cyrenaeus vates. Adde, quod sequutis temporibus *Flaviae* etiam nomenclationem a Vespasiano, quondam ejus, uti supra jam vidimus, Quaestore, eadem urbs meruerit; sicut liquet e veteri Titi nummo qui exstat hodie in Gaza Gallorum Regia, & quem jam vulgavit Celeb. Patinus, cum inscr. ΦΛΑΥ. ΚΥΡΗΝΗ, *Flavia Cyrene*.

Vs. 98. Δελφὸς &c. λαὸς] Sic apud Aeschylum Eumen. vs. 15. λεὼς Δελφός. ubi Critici, καὶ ὁ Δελφὸς λεώς, ὅς ἐστι τῆς χώρας ἄναξ, *Delphus* seu *Delphicus etiam populus, qui regionis est dominus*. Nempe Δελφὸς gentile ὁμωνύμως τῇ πόλει, ut vere Stephanus, ac sicut Δελφὸς dictus, non solum Apollinis filius, juxta Pausaniam l. IX. p. 619. & a quo urbi nomen, sed Apollo ipse, ut ad Juliani Caesares olim monui p. 382. Nempe idem quandoque urbis conditoris & gentile etiam nomen, ut in voce Δάρδανος notat Stephanus, & de urbe ac gentili ὁμοφώνῳ idem monet in voce Ἀκμόνιος, & Δρέπανα de Lyciae urbe, ac alibi.

Ibid. ἐφύμνιον εὕρετο] Nempe illud, quod praecedenti versu dixerat, Ἰὴ Ἰὴ παιῆον, de quo jam supra actum ad vs. 21. & qua de re itidem Claudianus Praefat. in Rufin. vs. 11. *Omnis Io Paean regio sonat*; ubi scilicet caesum ab Apolline Pythonem illum, & *liberum* inde *Parnassum* ac *puriorem Cephisum* enarrasset. Hinc etiam, qui ejusdem ἐφυμνίου meminit Apollonius, illud non adeo

adeo a *Delphorum populo*, ut hic Callimachus, quam a Corycils in Parnasso Nymphis repertum tradit lib. II. vs. 714.

——— Ἰὴ Ἰὴ κεκληγυῖαι,
Ἔνθεν δὴ τόδε καλὸν ἐφύμνιον ἔπλετο Φοίβῳ.
——— *Ie Ie acclamantes.*
Hinc sane pulcrum hoc hymni intercalarium natum est Phoebo.

Vocatur etiam ἐφύμνιον, cum ab Athenaeo l. xv. p. 501. tum a Graecis Aristophanis interpretibus, uti mox dicetur. Immo adde his omnibus antiquiorem longe Aeschylum, Pers. vs. 393. Παιᾶν' ἐφύμνουν, *Paeana canebant*, quamquam ibi de Paeane ante pugnam cani a Graecis solito agatur, eoque juxta Graecos Thucydidis enarratores ad lib. I. p. 35. non Apollini, sed Marti sacro, & qua de re ad ipsum Aeschylum. Quid sit autem ἐφύμνιον, docet Hephaestio p. 70. & veteres Grammatici ad Aeschyli Metrica, Agam. vs. 123. nempe ubi legitur,

Αἴλινον, αἴλινον, τὸ δ' εὖ νικάτω,
Naeniam, naeniam dixit, bene autem eveniat;

quod scilicet in fine cum antistrophae, tum epodi repetitur.

Vs. 100. Πυθώ τοι κατιόντι] Citantur hic & tres sequentes versus in Scholiis ad Aristophanis Εἰρήν. pag. 654. ubi simile in hunc Apollinem, de quo ante, ἐφύμνιον occurrit Ἰὴ παιὰν, Ἰή. Notant vero ibi Critici, ἐφύμνιον εἰς Ἀπόλλωνα, τὴν δὲ αἰτίαν Καλλίμαχος ἥσει διὰ τούτων· Πυθώ τοι κατιόντι &c. Πυθὼ autem, ut vulgo notum, tam de *loco* seu sede *Oraculi Delphici*, quam de *serpente* ipso dicta. Grammatici ad initium Pythiorum Pindari, notant Νάπην primo, ut jam supra monui, dein Πετρήεσσαν, postea Κρίσσαν, tandem Πυθὼ, ab occiso nempe ibi serpente *Pythone*, dictum eundem locum.

Vs. 101. Αἰνὸς ὄφις] Quem *Pythona*, ut notum, vulgo apud scriptores dictum, Δελφύνην πελώριον vocat Apollonius l. II. vs. 708. ubi notant Critici, ab aliis masculino, ab aliis feminino genere hoc serpentis seu δρακαίνας nomen efferri; a Leandro vero & Callimacho tradit hunc Δελφύνην dictum custodem Oraculi Delphici. Qui Poëtae nostri ea de re locus hodie alibi, quod sciam, non legitur; quamquam istud de custodia Oraculi Delphici eidem serpenti credita, ab aliis, Apollodoro, Pausania, Aeliano, sit traditum; immo quem ea de caussa ab Apolline caesum tradit Apollodorus, quod ab ingressu Delphici adyti eundem arcuisset hic serpens. Hyginus vero insuper ait Fab. CXL. eundem Δελφύνην, seu *Pythonem draconem ingentem*, *ante Apollinem*, *ex oraculo in monte Parnasso responsa dare solitum.* Δελφύνην πελώριον, juxta Apollonium, vocat eundem serpentem Heliodorus, apud Tzetzem ad Lycophronem pag. 43. eumque ab Apolline occisum, vim Latonae inferre parantem:

Δελφύνην τόξοισι πελώριον ἐξενάριξεν,
Delphinen sagittis ingentem confecit;

& quo-

& quomodo etiam apud Apollonium ac in Scholiis ad eundem. Δελφίνιον pro Δελφύνιον legendum mallem. Inde quoque dictus & cultus videtur Apollo Δελφίνιος, quamquam ab aliis, ut e Plutarcho de Solert. Animal. p. 984. a *Delphino*, quem ducem Cretensium coloniae Cyrrham appulsae immiserat Apollo, *Delphinii* nomen nactus statuatur.

Ibid. κατήναρες] Inde Apollinem a Simonide Ἕκατον dictum, quod centum sagittis Pythonem interfecerit, eoque nomine magis eum delectatum, quam *Pythii*, tradit Julianus Imp. Epist. xxiv. p. 157. De hac autem hujus serpentis caede, quam quarta a natalibus die peregisse Apollinem tradit Hyginus Fab. cxl. consuli prae aliis potest Claudianus, a quo perempti Rufini, tanquam alterius *Pythonis* caedes, cum hoc serpente ab Apolline interempto, eleganter confertur Praef. supra jam memorata librorum in Rufinum,

Phoebeo domitus Python cum decidit arcu.

& quae plura ibidem ea de re leguntur; ac dein in vers. 15.

Nunc alio Domini talis Pythone perempto.

Ob quam tamen diri illius serpentis caedem, novennale exilium passus Apollo, tandem vero expiatus, Oraculi Delphici Praeses demum exstitisse dicitur. Sed quae omnia, Apollinis nempe de Oraculo cum serpente pugnam, sequutumque inde exilium, ut fabulosa redarguit Plutarchus de Oracul. Defect. pag. 417. aliaque de ea serpentis hujus caede barbari hominis narratio, in sequentibus ibidem traditur pag. 421. In Creta vero apud Chrysostomidem, illam Apollinis ob caesum Pythona expiationem contigisse referunt Grammatici ad Argum. Pyth. pag. 286. quod tamen non *Chrysostomidi*, sed ejus parenti *Carmanori* tribuit Pausanias lib. x. pag. 620. Adde solemne quoddam Delphis Σεπτήριον dictum, nono quoque anno celebratum, quod imitationem haberet pugnae Apollinis cum Pythone, & a pugna, fugae Dei ad Tempe, ut auctor est Plutarchus Quaest. Graec. pag. 293. Eundem quoque Pythonem tradit sequenti pag. 794. mari ejectum in regionem Locrorum Ozolarum, atque ibi computruisse.

Vs. 105. ὁ Φθόνος] Hoc & sequentia de Apollonio Rhodio dici creduntur, quod in Vita Callimachi, scripta a veteri aliquo Grammatico, dicatur idem Ibin carmen in hunc Argonauticorum scriptorem, qui inimicus ei factus fuerat, composuisse. Quamquam idem Apollonius, in ejus Vita, quam nobis itidem reliquit vetus aliquis Grammaticus, Callimacho Alexandriae operam navasse tradatur, immo in eodem cum eo monumento sepultus. Nihil obstat tamen, quin haec de Apollonio dicta statuantur, quod & σύγχρονοι, ut vel inde liquet, fuerint; & Alexandriae praeterea sub iisdem Ptolomaeis, Philadelpho & Evergete, vixerint ac floruerint; & longi Poëmatis, quod adhuc terimus, auctor exstiterit idem Apollonius. Ita etiam ut nonnulla Callimachi imitatus dicatur eodem in opere Apollo-

 nius

nius ab eruditis ad eum Criticis, ut ad lib. I. vſ. 1369. Καὶ τὸ ῥῶ ὡς ἤμελλε. ubi Scholia: Καλλιμάχου ὁ στίχος, *Callimachi verſus*; & cujusmodi etiam haud pauca deprehendiſſe credimus, quae ſuis ad hunc Poëtam locis adnotantur. E quibus proinde facile inter eosdem oriri potuit aemulatio, qualem inter συγχρόνους Pindarum & Bacchylidem Poëtas exſtitiſſe, ex eodem Pindaro & Graecis ad eum Criticis liquet. Vide Olymp. Od. IV. p. 27. & Nem. Od. III. p. 255. & ibidem Scholia. Ipſe vero Callimachus de ſe alibi in quodam Epigrammate, de quo mox, *invidia ſe dulcius ceciniſſe* confidenter adſerere non dubitavit, ἤεισεν κρέσσονα βασκανίης. ſed quod de Apollonio dictum, clarius adhuc ex ſequenti verſu, & iis quae ad eum adnotamus, eluceſcit.

Ibid. Ἀπόλλωνος ἐπ' οὔατα λάθριος εἶπεν] Quod *in aurem alicujus aliquid inſuſurrare* dixit itidem Tullius III. in Verrem, ac ut invidorum proprium, non palam ſed clanculum alterius laudi inſidiari, venuſte hic ait Callimachus. Idem alioquin, quod *aurem vellere*, non *Apollinis* quidem, ut hoc loco fieri dicitur ab obtrectatore Callimachi βραχυλογίας Poëta, ſed ab Apolline ipſo, dimovente Virgilium, ne ille magnum aliquod aut heroicum poëma ſcribere adgrederetur, Eclog. VI. verſ. 2.

Cum canerem reges & proelia, CYNTHIUS AUREM VELLIT & *admonuit* &c.

Ut vero Battiadae noſtri aemulus, λάθριος (Graecorum more, pro λαθραίως) cum ſugillaſſe apud Apollinem traditur, ſic ipſius Apollinis λαθραίου templum prope Calydonem, primariam Aetoliae urbem, exſtitiſſe docet Strabo l. x. p. 459. Verum ubi pro Λαθραίου in ſcriptis codicibus Λαφραίου legitur; ac unde Λαφρίου legendum jam vidit eruditiſſimus Palmerius Graec. Antiq. pag. 472. Λαφρίας certe Dianae apud eosdem Calydonios cultae meminit Pauſanias l. IV. p. 275. & cujus ſimulacrum Patrenſibus ab Auguſto dicatum, ac inde in arce Patrenſium, erecto eidem deae fano, dicatum idem tradit, & cui anniverſarium ſacrum patrio ritu celebrent Patrenſes, l. VII. p. 432. &c. ſed qua de re, ut & Romano nummo cum inſcr. DIANA LAPHR. ſeu *Laphria*, ad ſequentem Hymnum in hanc deam, dicetur opportunius.

Vſ. 106. οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν] Tradunt hic Scholia irriſum Callimachum, quaſi auctor longi carminis eſſe non poſſet, eaque occaſione adactum *Hecalen* ſcribere. Unde mirari ſubit, cur erudiriſſimus Tan. Faber in vitis Poëtarum Graecorum tradat Callimachum, alienum utpote a conſcribendis magnis libris, tota vita unum reliquis prolixiorem, nempe τὰ Αἴτια edidiſſe. Hujus vero *Hecales*, (ut de altero illo τῶν Αἰτίων opere nihil dicam) praeter ea quae de eo Poëmate; & qua occaſione id a Callimacho ſcriptum ſit, memorant hoc loco Scholiaſtae, aut quae de eodem monuerunt alii, facta etiam mentio in veteri Epi-

Epigrammate, in laudem hujus Poëtae fcripto, & quod exftat Anthol. l. I. c. LXVII. Ep. XXIV.

'Αείδει δ' Ἑκάλης τε φιλοξείνοιο καλιὴν,

Canit vero Hecales hofpitibus amabilis cafam.

Ejus quoque *Hecales* fragmenta nonnulla obfervavi in veterum Graecorum Commentariis, ficuti ad Pindari Nem. Od. v. ubi corrupte Καλλίμαχος ἐν Αἰκάλῃ pro ἐν Ἑκάλῃ legitur; ad Ariftophanis praeterea Acharnenfes p. 377. item ad Apollonium l. I. vf. 1116. & in Brevibus Scholiis ad Homeri Il. B. vf. 547. aut alibi, quae fuo etiam loco tradentur. Notum vero illius Poëmatis argumentum, *Hecale*, anus paupercula, quae Thefeum (cujus rei apud Plutarchum in Thefeo, Julianum Imp. Epift. XLI. aliosque fit mentio) hofpitio excepit, & ad quam proinde refpicere notat Illuftris Scaliger duos illos verfus in Priapeiis: *Aequalis tibi, quam domum revertens Thefeus reperit in rogo jacentem*; fed quod monuerat jam ante flos ingeniorum Politianus Mifc. c. XXXV. de quo tamen filet ibi ὁ πάνυ.

Ibid, οὐδ', ὅσα πόντος, ἀείδει] Varias hujus loci explicationes tangit in Notis Frifchlinus, fed ab ejus mente, fi quid judico, alienas: nec melior videtur, quam ex iis praetulit Vulcanius, *qui non mare verfibus aequet*, & retinuit in verfione ligata interpres, *qui non tantum, quantum mare, cantat.* Ἔλλειψις hic eft Poëtis familiaris, vocis ἔχει, nempe ὅσα Πόντος ἔχει· & quo haud obfcure innuitur, eum Poëtam non videri admiratione aut adflatu Apollinis dignum, nifi qui tale Poëma poffit condere, quo omnia, quae mare aut *Pontus* ita dictus continet vel adluit, potis eft enarrare: Quod utique Apollonio Rhodio apprime liquet convenire, ac refpicere omnino ejus Argonautica, quae de *Pontica* Heroum illorum expeditione agunt; inde etiam initium ducunt, ficuti ab invocatione hujus Apollinis, Ἀρχόμενος σέο ΦΟΙΒΕ &c. Μνήσομαι οἳ ΠΟΝΤΟΙΟ κατὰ στόμα &c. *Tuis* PHOEBE *aufpiciis*, *Memorabo*, *qui in os* PONTI &c. ac toto dein Poëmate illam profectionem maritimam in Pontum, & ex eo reditum, omniaque inde quae utrumque illud mare Internum & Ponticum adluunt loca, & fingulas, quae eadem incolunt gentes, aut caeteroquin quae in longinqua illa expeditione memoranda, celebrat aut enarrat Apollonius. Haud alius quaerendus eft nec magis opportunus, qui hactenus eruditos fugit, hujus loci fenfus; & qui infuper egregie firmat ac illuftrat, quae de eodem Apollonio, tanquam invido illo, qui Callimachum, quod tale Poëma, quale ipfe confcripferat, producere non poffet, hifce fugillarit, ad fuperiorem verfum funt adnotata.

Vf. 107. Τὸν φθόνον ὡ' πόλλων ποδί τ' ἤλασεν] Adeo ut Apollo, tanquam verus & aequus talium judex ac fupremus arbiter, hic adimpleat, quod a Trajano petebat in Panegyrico Plinius, cap. LXII. *ne refpexeris clandeftinas exiftimationes, nullisque magis quam*

 audien-

audientibus insidiosos susurros. Continuatio proinde haec est prioris προσωποποιΐας, juxta quam φθόνος hic iterum pro φθονερῷ, *invidia* nempe seu *livor*, juxta illud Poëtae, *livorque secundis anxius*, pro *invido* seu aemulo & obtrectatore, qualis erga Callimachum Apollonius. Neque aliter apud Pindarum Ol. Od. VIII. p. 78. Μὴ βαλέτω με λίθῳ τραχεῖ φθόνος, *ne petat me lapide aspero invidia*: h. e. ut ibi Critici, *nemo mihi invideat*, μηδείς μοι φθονείτω; & quo referri etiam possunt similes formulae, ut apud Aeschylum Agam. vs. 913. φθόνος δ' ἀπέστω, pro quo pariter Latini, *absit verbo invidia*; aut sicut apud Ovidium Epist. Phyllid. vs. 79. *Illa* (*nec invideo*) *fruitur* &c. Ita adhibita quandoque vox νέμεσις, sicut apud eundem Graecum Tragicum in Thebana virginum chorus ad Eteoclem, ab eo de sua sollicitudine in imploranda Tutelarium urbis Numinum adversus imminens ab hostibus periculum ope reprehensus, ait vers. 241. τί τάδε νέμεσις στυγεῖ; *cur haec aversatur invidia?* cui respondet continuo Eteocles, οὔτι φθονῶ σοι δαιμόνων τιμᾶν γένος, *non invideo tibi, ut Deorum colas genus*; ac similiter ab hoc Poëta, οὐ νέμεσις. Hymn. in Dianam vs. 64. ac praeterea in ejusdem Epigrammate, quod in Anthologia l. III. c. XXV. epigr. LIX. ac inde etiam inter ejus Fragmenta legitur; ubi nempe dixerat, quod paullo ante tetigi, *se invidia dulcius cecinisse*: ὁ δ᾽ ἤεισεν κρέσσονα βασκανίης, addit, Οὐ νέμεσις, quae formula erat arrogantiam seu reprehensionem a se dictis amovendi. Ipsum vero φθόνου & νεμέσεως discrimen abunde tradit Aristoteles Rhetor. l. II. c. VIII. errareque eos, qui utrumque pro eodem aut simili statuunt; hanc enim in virtute poni & Diis etiam, νέμεσιν nempe & νεμεσᾶν, cujus quidem rei crebra apud veteres Tragicos exempla, tribui, non autem φθόνον aut φθονεῖν. Unde Proclus in Platonis Theologiam pag. 41. Diis inter alia largitur, βούλησιν ἄφθονον, seu *voluntatem invidiae expertem*, alibi autem in Timaeum nempe l. III. p. 141. inter σκέμματα Platonis refert, ἀγαθῷ δὲ οὐδενὶ οὐδέποτε περὶ οὐδενὸς ἐγγίγνεται φθόνος, *nulli autem viro probo unquam de ullo nascitur invidia*. Quod φθόνου quoque & Νεμέσεως, seu *Adrasteae*, discrimen praeclare quoque indicat illud Euripidis in Rheso vs. 342.

Ἀδράστεια μὲν, ἁ Διὸς παῖς,
Εἴργοις στομάτων φθόνον.

Adrastea, Jovis filia, Prohibeas oris invidiam, seu *arrogantiam*;

& Sophoclis itidem in Electra vs. 1594.

Ὦ Ζεῦ, δέδορκα φάσμ' ἄνευ φθόνου μὲν οὐ
Πεπτωκός. εἰ δ᾽ ἔπεστι Νέμεσις, οὐ λέγω.

O Juppiter, video spectaculum, quod non sine invidia accidit.

Utrum vero adsit Nemesis, non adfirmo.

Immo sicut, quod modo vidimus, dictum a veteribus φθόνος ἀπέστω, *absit invidia*, sic contra invocata, ut adsit dicenti, favens

vens ſcilicet Nemeſis ſeu Adraſtea, uti ab Ariſtide fieri obſervo Gratul. Smyrn. pag. 477. καλῶμεν δὲ Ἀδράστειαν, ad verbum, *invocamus autem Adraſteam*, & quod Canterus ibi vertit, *abſit verbis invidia*; & ſimiliter, ſacr. ſerm. II. p. 512. 513. ἡ δὲ Ἀδράστεια κεκλήσθω σὺν αὐτῷ, *Adraſtea autem cum ipſo invocetur*; Canterus autem, *quod ipſius ac Nemeſis pace dictum ſit.* Quo itidem ſpectat illud Euripidis in Rheſo vſ. 468. σὺν Ἀδραστείᾳ λέγω, *cum bona Adraſteae venia dico*; quod tumidis nempe ac vanis oſtentatoribus infeſta haberetur haec Dea, ut bene ad Heſiodum obſervat ὁ πολυμαθέστατος Graevius, & vel unus hic Lucani locus abunde arguit lib. v. vſ. 233.

Et tumidis infeſta colit qua Numina Rhamnus.

Quamquam, ut obiter hoc addam, φθόνος etiam ſubinde a Graecis Tragicis pro νεμέσει ſumi, ac Diis inde tribui liqueat, ſicut ab Euripide Iphigen. in Aul. vſ. 1097. Μή τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ, *ne qua Deorum invidia veniat*, nempe *ira* vel *indignatio*, ſeu νέμεσις.

Vſ. 108. Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος] *Perſarum Euphratem* his deſignari notant Scholia, quod de Callimachi aetate nemo facile intelliget, qua ad Euphratem usque Ptolemaeorum, ſub quibus ille vixit, Philadelphi puta & Evergetis, porrigebatur ferme imperium; aut alias idem fluvius, excuſſo veteri Perſarum jugo, in Alexandri primum, dein Seleucidarum ditionem majori ex parte, tranſierat. Limes idem poſtea, ut notum, ſub Auguſto Romani Imperii, ſeu *amnis*, ut de eo Tacitus, An. l. xv. c. XVII. inter Parthos & Romanos *medius*, ita ut eosdem Parthos apud Lucanum Pompejus vocet l. VIII. vſ. 213. *populosque bibentes Euphratem*, ac unde etiam *Parthiae fluvius* dicitur ab auctore libelli de Fluminibus Plutarcho adſcripti; donec ſub Trajano Romani quoque juris factus, ac inde etiam una cum Tigride, in praeclaro Trajani nummo ſignatur, quo ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTA dicitur. Quamquam ideo ὁ τῶν Περσῶν *Perſarum Euphrates* dictus in his Scholiis, ſeu quod ad Perſas rediiſſet ſequutis temporibus & ab aevo Alexandri Severi Parthorum ad Euphratem usque imperium extendebatur; ſeu vero, quod in *Perſide* fontes Euphratis ac Tigridis, qui tamen erant in Armenia, nonnunquam ſtatuantur, ut apud eundem Lucanum l. III. vſ. 253.

—— cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diverſis fontibus edit
Perſis.

Et ſicut *Perſicus* etiam fluvius idem a Nonno dicitur Dionyſ. l. XXIII. p. 604.

Περσικὸς Εὐφρήτης οὐκ ἔκφυγε γείτονα Πέρσην,
Perſicus Euphrates non effugit vicinum Perſam.

Nec minus obvium, cur *Aſſyrii fluvii* nomine idem hic a Callimacho

macho vocetur; quum notum ſit, & monuerint ſaepe eruditi, *Aſſyrios* & *Syros* paſſim confundi apud veteres ſcriptores, maxime autem Poëtas Graecos Latinosque; unde Phoenicius Adonis, *Aſſyrius* a Bione dictus, & purpura Tyria a Virgilio, *Aſſyrium venenum* Georg. lib. II. vſ. 465. & *Aſſyria*, ut obſervo, de *Cappadocia* etiam ab Apollonio Rhodio l. II. vſ. 948. quod nempe, ut notant ibidem Critici, ἡ πάλαι Συρία, ſeu *antiqua Syria*, eadem regio fuerit appellata. Unde *Aſſyriam mediam*, τὴν μέσην σφῶν Ἀσσυρίην, ſeu *Meſopotamiam*, quod ibidem additur, *ab incolis appellatam*, Euphrate ac Tigride terminari dicit Arrianus, Ἀναβ. l. VII. Ut mittam Babyloniam, pluribus Euphratis alveis irriguam, *Aſſyriam* haud ſemel, cum alibi, tum apud Ammianum nuncupari, & notanter l. XXIII. vſ. II. de Juliani in Perſidem expeditione, *laeva per Adiabenam & Tigridem, dextera per Aſſyrios & Euphratem.* Quamquam ratione veteris *Aſſyriae* ita dictae, quae haud alia erat, ut aliunde notum, & ipſe Ammianus teſtatur, c. VI. p. 371. quam quae *Adiabena* poſtea fuit vocitata, non *Euphrates*, ſed Tigris, *Aſſyrii fluvii* nomine debuiſſet potius deſignari. Mitto quod non *Aſſyrius* ſolum, ut hoc loco, ſed *Medus* etiam primum dictus Euphrates tradatur ab auctore, vulgo Plutarcho, de Fluminibus.

Ibid. μέγας ῥόος] Quomodo *flumen magnum Euphrates*, dicitur Deuter. c. I. vſ. 7. ac apud Thargumiſtas נהר ſeu *fluvius* abſolute poſitus, de *Euphrate* dici conſuevit. Hinc Lucanus loco paullo ante adducto, *cum Tigride magnus Euphrates*, & apud Ammianum l. XXIII. c. VI. p. 372. *flumen regium & Euphrates cunctis excellens.* A quo etiam fluvio, quod paullo ante dixerat Ammianus, ſicut a *fluminibus maximis* Aegyptus, India, *Euphratenſis* quoque dicta, quae antea *Commagene* vocabatur. Qua de re conſuli etiam poteſt Procopius, Bell. Perſ. l. V. c. XVII. p. 47. Unde etiam ex Joſephi loco, ubi de Euphrate dicitur Ἀρχ. l. I. c. I. Καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά· σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν, ἢ ἄνθος, h. e. juxta veterem interpretem, *vocatur Euphrates quidem Phoras, quod ſignificat diſperſionem, ſeu flos.* Pro ἄνθος, doctiſſimus Iſ. Voſſius ὄνθος *ſtercus* ſeu *fimum* legendum exiſtimavit, ob lutulenti fluvii illius limum.

Vſ. 109. λύματα γῆς] Quod, ut alia mittam, abunde firmatur ex iis, quae de altiſſimo limo ſupra Euphratis aquam coëunte, & quidem per L ſtadia, praeter alios tradit Procopius libro & cap. loco modo indicato, ubi de Euphratis & Tigridis ortu ac fluxu agit accurate. Idem de magnis aliis fluviis, ut Nilo, dictum, & cujus ὕδωρ ἰλυῶδες ſeu *aqua limoſa* cum ab aliis, tum a Galeno traditur, qua de re mox. Immo Euphratem deſinere in aquam paluſtrem & limoſam, ſeu τεναγώδη, adducta ejus rei cauſſa, refert Arrianus, Ἀναβ. l. VII.

Ibid. ἐφ' ὕδατι συρφετὸν] Idque inde, quod Euphrates longe Tigride altior, ſuis aquis terrae altitudinem exaequat, ac ver-

no

no & aestivo tempore, ripis superatis, Assyriorum campos inundare ac πλημμυρεῖν fuerit solitus, ut a Strabone, Arriano, Plinio, aliisque traditur.

Vs. 110. ἐκ δ' ἀπὸ παντὸς ὕδωρ] Singularis nempe veterum cura in Numinum suorum cultu, ut lotionibus & καθαρμοῖς rite adhibitis is perageretur. Eam vero in rem, non promiscuus, sed status ac solemnis destinatae *aquae*, seu *marinae*, seu *fluviatilis*, seu *fontium*, usus adhiberi solitus, ut observat etiam Philo περὶ Θυόντων p. 848. οἱ μὲν ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες ἀμιγεῖ ὕδατι περιῤῥαίνονται, θαλάττῃ μὲν οἱ πολλοὶ, τινὲς δὲ ποταμοῖς, οἱ δὲ κάλπισιν ἐκ πηγῶν ἀρυόμενοι· *caeteri fere omnes aqua pura lustrantur, marina plerique, nonnulli autem fluviatili, aliique etiam urnis eam e fontibus haurientes.* Ita Aristides Serm. sacr. II. pag. 545. de crebris lotionibus sibi ab Aesculapio praescriptis, καὶ μὲν ὅσα ἐν ποταμοῖς, πηγαῖς, ἢ καὶ θαλάττῃ προσέταξε χρήσασθαι, *nam quoties fluviis, fontibus, aut etiam mari uti jusserit.* Frequentem utique *aquae marinae* ad lustrationes id genus aut piamenta usum exstitisse, e plurimis veterum auctorum, ac Poëtarum, inprimis Tragicorum, locis liquet, & qua de re alibi. Tanagraeorum utique, ut alia hic mittam, matronas Bacchi sacris initiatas, ad mare καθαρσίων ἕνεκα descendisse, auctor est Pausanias l. IX. p. 572. & statuam Dianae Tauricae, ut ab Oreste pollutam, aqua marina lustrandam, Euripides Iphigen. Taur. vs. 1034. Haud aliter, (ut de distincta etiam certorum aut *fluviorum* aut *fontium*, ad sacros id genus usus aqua, obiter hoc tangam) ac Minervae lavacrum, non ex Argolicae regionis fontibus, sed ex Inacho fluvio advectum tradit Callimachus Hymn. in Lavacrum hujus Deae vs. 46. & 50. Ita Cybeles simulacrum quotannis a Gallis sacerdotibus, non alibi, cujus exempli opportune hic meminit praestantissima Fabri filia, quam in Almone fluvio lavari solitum, ut, praeter Ovidium in Fastis, tradit Lucanus l. I. vs. 60.

Et totam parvo revocant Almone Cybellen.

Adde hisce, quod in Hercyna fluvio lavari soliti, qui Trophonium Oraculum consulerent, bibendaque iis insuper aqua e fonte Lethes dicta, indice utriusque illius ritus Pausania l. IX. pag. 603. sic aqua ex Hippocrene adhibita ad expiandum Orestem, juxta eundem Pausan. l. II. p. 145. ac e solo latice, qui Delphis prope delubrum Musarum, libari tantum solitum, quod tradit Plutarchus de Pythiae Oraculis pag. 402. ὅθεν ἐχρῶντο πρὸς τὰς λοιβὰς ὕδατι τούτῳ, *unde ea aqua ad libationes utebantur*; sicut etiam Sacerdotes seu Ministri templi Delphiei, Castalia aqua se abluentes, antequam templum adirent, ut liquet ex Euripide in Ione vs. 96. Sic in Ilisso, Atticae fluvio, lavari tantum soliti minoribus Mysteriis initiandi; & Olympiae cinerem aqua Alphei amnis arae affusa circumglutinari, cum nulla alia aqua id possit efficere, ut tradit Plutarchus de Oracul. defectu p. 433. Ἐκ τοῦ Ἀλφειοῦ παραχέοντες ὕδωρ, ἑτέρῳ δὲ πειρώμενοι ποταμῷ, οὐδενὶ δύνανται συναγαγεῖν.

ναγεῖν οὐδὲ κολλῆσαι τὴν τέφραν. *Ex Alpheo fluvio affundentes aquam, nullius vero alterius fluvii, facto ejus rei periculo, aqua potuerunt eosdem cineres coacervare aut conglutinare*, ficut verti locus ille debuit.

Ibid. ὕδωρ φορέοντι Μελισσαι] Quomodo Ὑδροφόρια una voce dicta Delphinii hujus Apollinis apud Aeginetas facra, juxta Criticos ad Pindari Nem. Od. v. p. 374. *Aquae* nempe varius in facris veterum ufus, cum ad Sacerdotum, victimae, altaris, aut ob caedem admiffam expiandorum ablutiones, feu piamenta; eademque aqua in templorum χέρνιβας & περιῤῥαντήρια inferri folita, qua inde lavari aut adfpergi fana ipfa Deorum ingredientes confueverant. Adde, quod eadem fana nonnifi puro pede adiri debuerint; unde a cuftode templi Delphici Ione petit Chorus apud Euripidem, Ion. vf. 220.

Θέμις γυάλων ὑπερβῆναι
λευκῷ ποδί γ';
Eft ne fas fepta templi tranfire puro pede?

non *albo*, ut ibi vertit Canterus. Quam in rem, ut alia nota aut trita hic mittam, occurrit praeclarus apud Hippocratem locus, lib. de Morbo facro, cap. 11. ubi poftquam tradidiffet Deum effe, qui majora & graviora peccata purget ac purificet, quique *liberatio*, ut ibi ait, *noftra exiftat*, καὶ ἔρυμα γενόμενον ἡμῖν, addit, αὐτοί τε ὅρους θεοῖσι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι, ἢν μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιῤῥαινόμεθα, οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀφαγνιούμενοι. *Ipfique terminos templorum ac delubrorum Diis defignamus, ut nullus, qui non purus fit, eos tranfcendat; & ingreffi refpergimur, non ut inquinemur, fed, fi quod etiam antea fcelus admiferimus, purificemur.* Μελίσσας autem dictas Cereris facerdotes, praeter hunc locum tradunt qui inde forte id haufere veteres Grammatici, quae antea Μητροπόλοι, ut notat in poftrema hac voce Hefychius, vocabantur. Quamquam apud Pindarum eo Μελίσσας nomine, quod jam viderunt alii, *facerdos Delphica*, defignetur Pyth. Od. IV. p. 239. χρησμὸς ὤρθωσε μελίσσης Δελφίδος, *oraculum erexit facerdotis Delphici*, ad quem locum adiri poffunt Critici, qui proprie *Cereris facerdotes* ita dictas, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰς πάσας obfervant, & quarum praeterea infigne, coronam, papaver, & clavim ex humeris pendulam exftitiffe, tradit Callimachus H. in Cerer. vf. 45. qua de re ibidem. Ἱεροφαντίδες vero eaedem *Cereris facerdotes*, appellatione aliis quoque communi, ut Minervae facerdoti apud Plutarchum in Sylla, dictae a Sophocle Oedip. Col. vf. 530. Peculiaria vero *facerdotum* id genus *feminarum*, certis dicatarum numinibus, nomina exftitiffe, aliunde etiam liquet; ut Θυϊάδες, auctore Hefychio, quae Δηοῦς hujus filiae Proferpinae operabantur; & Κερνοφόροι, quae Rheae apud Nicandrum Alex. pag. 144. Sic Minervae facerdos apud folos Cilicas, Ἱππεκαυστρία appellata, juxta

Plu-

Plutarchum Quaeſt. Gr. p. 292. & Apollinis non Delphici ſolum, quod aliunde liquet, ſed Λυκείου etiam apud Argivos, Προφῆτις ab eodem Plutarcho dicta, in Pyrrho pag. 404. Ita Γέραιραι mulieres Athenis, occultis Bacchi ſacris miniſtrantes, apud Demoſthen. in Neaeram p. 527. & 528. ſicut Βάκχαι θυιάδες & Μιμαλλόνες etiam apud Lycophronem p. 210. appellatae, eidem Patri Libero conſecratae feminae. Deabus autem, e ſequiori ſexu easque *virgines* ut plurimum, delectas, quae ſacra earum procurarent, cum ex auctoribus, tum ex aliis monumentis antiquis, in quibus ſacerdotum id genus feminarum haud ſemel fit mentio, obvium. Adeo etiam ut Athenis lege cautum fuerit, ut *ſacerdos femina virgo eſſet*, notante id Marcellino in Hermogenem p. 65. τὴν ἱέρειαν νόμῳ παρθένον εἶναι· contigiſſe autem, ut ſacerdos id genus abortum paſſa, μοιχείας accuſaretur. Sic aliam ſacerdotem tradit in iisdem Commentariis pag. 319. (quos ideo tango, quia, ut ſupra jam innui, non in multorum adeo manibus ii verſantur) Syrianus lenocinii accuſatam, ſed abſolutam. Unde non Ἱέρειαι ſolum, ſed Ἀρχιέρειαι etiam leguntur nonnunquam in monumentis antiquis, ſicut in Cl. Sponii Miſc. p. 335. & 349. Hinc Philo de Vitae Contemplat. p. 899. adducit virgines Hebraeas, quae Eſſaeorum exemplo caſtitatem colerent, idque voluntarie, ſeu, ut addit, *non coactae*, ſicut nonnullae Graecorum ſacerdotes, παρθένοι τὴν ἁγνείαν οὐκ ἀνάγκῃ καθάπερ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερειῶν. Hinc ſubinde ſacerdotes id genus usque ad nubilem aetatem tantum adhibitae, ut Dianae in Aegira Achaiae apud Pauſan. l. VII. p. 45. & pariter Minervae Aleae apud Tegeatas Arcadas, eodem teſte l. VIII. p. 530. Nonnullae vero etiam apud Graecos ſacerdotes mulieres, ſed *viduae* ac *univirae*, & quae coelibes deberent poſtea permanere, ut Telluris ſacerdos in Achaia, Pauſan. l. VII. p. 450. & Delphis ac Athenis non virgines, ſed viduas, cuſtodiendo ibidem aeterno igni praefuiſſe, auctor Plutarchus in Numa.

Vſ. III. καθαρή τε καὶ ἀχράαντος] Quales vulgo fontium ſcaturigines, aut inde profluentes aquae; ac unde de Cadmo Ovidius Metam. l. III. vſ. 27. &c.

Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere e VIVIS LIBANDAS FONTIBUS UNDAS.

Talis proinde aqua, quae ita liquida & illimis in vivis id genus fontibus labitur, non quae e limoſis fluviis hauſtis, pura demum fit percolata per vaſa fictilia, ut de Nili aqua limoſa olim factum tradit Galenus de Simpl. Med. Facult. l. I. c. IV. ἔστι δὲ δή πού καὶ ΤΟ ΙΛΥΩΔΕΣ ΥΔΩΡ σύνθετον πῶς ὡς καὶ τὸ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ τὸ κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ διὰ τῶν κεραμείων ἀγγείων διηθούμενον. *Eſt porro etiam* AQUA LIMOSA *quadantenus compoſita, velut* NILI, *quae in Aegypto eſt, ſed ea per fictilia vaſa percolata plane pura efficitur;* ubi addit inſuper ejusmodi aquam, quo καθαρὴ efficiatur, bis terve percolandam.

Vſ. 112. Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς] Πίδαξ nempe de ſalienti e ſaxo fonte ſeu aqua dicitur, ut apud Apollonium l. IV. vſ. 1394. πίδακα μαστεύεσκον, *ſalientem aquam quaerebant*, ac unde Euripides in Andromacha vſ. 116.

> Τάκομαι ὡς πετρίνα πιδακόεσσα λιβὰς,
> *Colliqueſco ſicut gutta ſcaturiens e ſaxo.*

Sacra autem, ſeu ἱερὰ, eadem hic dicitur, ſicut quaevis aquae ad ſacrorum uſum deſtinatae, & quomodo de loco ταῖς Σεμναῖς dicato Sophocles ait Oed. Col. vſ. 482.

> ΙΕΡΑΣ ἐξ ἀειῤῥύτου χοὰς
> ΚΡΗΝΗΣ ἐνεγκῶν δι' ὁσίων χειρῶν θίγων.
> SACRAM *undam ex perenni* FONTE *puris manibus affer.*

Immo ſicut fluvii *ſacri*, ſeu ἱεροὶ, vulgo a Graecis Latiniſque Poëtis appellati, ut ἱερῶν ποταμῶν in genere apud Euripidem Mede. vſ. 410. & 846. & apud Apollonium l. III. vſ. 165. καὶ ποταμῶν ἱεροὶ ῥόοι, & *fluviorum ſacri fluxus*; & *ſacri fluctus marini* etiam dicti, ut ab Euripide Cycl. vſ. 264. Μά θ' ἱερὰ κύματα, ac unde Graecorum, ut ſolet, more Horatius lib. I. Od. I. *aquae lene caput ſacrae*. Ideo autem haec appellatio iis indita, quod ſingulis fluviis aut fontibus totidem Genii tributi, aut vero a veteribus ii pro Diis, & quidem primis & maximis haberentur, ſicut docet Ariſtides Hymn. in Neptun. T. I. p. 34. καὶ ὡς ΘΕΟΥΣ ΠΗΓΑΣ καὶ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ἐνόμιζον οἱ πρῶτοι, μεγίστους τε καὶ πρώτους, καὶ ἔτι γε νάματα, *tum quod veteres* FLUVIOS *&* FONTES *pro* DIIS *maximis & primis habuerint atque etiam* LATICES. Unde *ſacra aqua*, ſeu *rivus ex antro Nympharum defluens* dicitur apud Theocritum Idyll. VII. vſ. 136.

> —— τὸ δ' ἐγγύθεν ἱερὸν ὕδωρ
> Νυμφᾶν ἐξ ἄντροιο κατειβόμενον κελάρυσδεν.

Adde quod *aquae* Diis vulgo etiam *ſacrae*, ut Pharis aqua Mercurio ſacra dicitur apud Pauſaniam l. VII. p. 441.

Ibid. ὀλίγη λιβὰς] Quod ab Apolline hic dictum, in gratiam illius βραχυλογίας, cujus ſe valde ſtudioſum oſtendit Callimachus, cum pervulgato illo dicto, quod ei Athenaeus tribuit, *magnus liber*, *magnum malum*; tum praeterea eo Epigrammate, quod infra legitur, ſcripto ab eo εἰς τοὺς βραχυλόγους· ac ubi inter alia de ſe ait ad Bacchum, ἐμοὶ δ', ὦ 'ναξ, ἡ βραχυσυλλαβίη, *mihi autem, o domine, breve carmen.* Quo ſpectat inſuper, quod de Callimacho, ut ad ſcribenda grandia poëmata, ſicut Jovis cum Titanibus proelia, impari, tum de ſe etiam, ejus exemplo, ſcribit Romanus Callimachus, Propertius l. II. El. I. vſ. 39. &c.

> *Sed neque Phlegraeos Joves Enceladique tumultus*
> *Intonet anguſto pectore Callimachus.*
> *Nec mea conveniunt duro praecordia verſu*
> *Caeſaris in Phrygios condere nomen avos.*

Hinc

Hinc illud Antipatri de breviloqua itidem Erinna, Lesbia Poëtria, opportune ad hunc locum, quo melior dicitur exilis cygni sonus, quam alta graculorum crocitatio, Anthol. l. III. c. XXV. Ep. LXIX.

> Παυροεπὴς Ἤριννα, καὶ οὐ πολύμυθος ἀοιδαῖς,
> Ἀλλ᾽ ἔλαχεν Μούσης τοῦτο τὸ βαιὸν ἔπος.

Mox;

> Αἱ δ᾽ ἀναρίθμητοι νεαρῶν σωρηδὸν ἀοιδῶν
> Μυριάδες λήθῃ ξεῖνε μαραινόμεθα·
> Λωΐτερος κύκνου μικρὸς θρόος, ἠὲ κολοιῶν
> Κρωγμὸς, ἐν εἰαριναῖς κιδνάμενος νεφέλαις.

Breviloqua Erinna & non verbosa cantibus, sed sortitum est Musas hoc exiguum carmen; dein, *ac vera innumerae recentiorum coacervatim Poëtarum myriades oblivione, o hospes, contabescimus. Est melior cygni parvus* seu *exilis sonus, quam graculorum crocitatio, in vernis quae dissipatur nubibus.* Quamquam haud semper βραχυλογίας studiosum fuisse Callimachum e Luciano liceat colligere, qui ubi Homerum dixisset, licet Poëtam, Tantalum, Ixionem, Tityrum, aliosque breviter percurrere, addit de conscr. Histor. pag. 704. Tom. I. edit. Salm. εἰ δὲ Παρθένιος, ἢ Εὐφορίων, ἢ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ἔλεγε πόσοις ἂν οἴει ἔπεσι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος ἤγαγεν; *si Parthenius, vel Euphorion, vel Callimachus eadem tractaret, quam multis puta vocibus aquam ad labia usque Tantali adduxisset?* Verum non de nostro Callimacho, sed forte de altero juniore e sorore ejus nato, & qui poëma heroicum scripsisse a Suida traditur, id a Luciano hic dictum. Quamquam fatendum sit, quod solo Callimachi nomine noster Battiades, maxime ubi de poëtis sermo, soleat a veteribus designari; ut nunc de *Callimacho Colophonio* taceam, cujus e Tatiano meminit Eusebius Praepar. Evangel. l. X. p. 491. edit Graec. Latin.

Ibid. ἄκρον ἄωτον] Sicut *sacrae aquae* hoc loco, sic vini *Lesbii florem* seu praestantiam eadem voce innuit in Epigrammate, quod infra legitur, Λεσβίης ἄωτον νέκταρ οἰνάνθης· quomodo *florem vini* pariter alii dixerunt, aut sicut ῥόδων ἀώτοις in alio ejusdem Callimachi Epigrammate dicitur. Notus autem promiscuus & familiaris, maxime Pindaro, hujus vocis ἀώτου de quavis re suo in genere eximia, usus, ut μουσικῆς ἄωτον, Ol. Od. II. Ἡρώων, aut clarorum progenitorum, ἄωτον, Ol. Od. II. & Nem. Od. VIII. στεφάνων ἄωτον, de corona Hieronicarum, Ol. Od. V. & Isthm. Od. VI. ac similiter alibi apud eundem modo σοφίας ἄωτον, modo ζωᾶς ἄωτον, modo γλώσσας ἄωτον, modo χαρίτων ἄωτον, modo ἵππων etiam ἄωτον dicitur.

Vs. 113. ὁ δὲ Μῶμος] Idem nempe, quem φθόνου seu *invidiae* vel *livoris* nomine paullo ante indicaverat, seu Apollonius revera fuerit, seu quis alius Callimachi Musis iniquuus, ac proinde sicuti μῶμος & φθόνος apud auctores nonnunquam conjunguntur, sicut apud Plutarchum Polit. Praec. p. 820. ἄχραντον

ἄπο φθόνε καὶ μώμε τιμὴν, *purum ab invidia & livore* seu *reprehensione honorem.* Usi vero seniores hac voce μῶμος, pro *vitio*, non *animi*, sed *corporis*, ut Levit. XXII. vs. 20. pro quo in Hebr. מום in Chald. & Syriac. מומא, unde factum illud Graecorum μῶμος, ab aliis de *animi macula* reprehensione digna seu ψόγῳ dictus, & pridem ab Homero Odyss. B. vs. 86. ac in brevibus ad eum Scholiis, μῶμος, ψόγος, quae eadem est Hesychii de hac voce glossa. Inde μῶμος Deus aliorum irrisor & obtrectator ab iisdem appellatus.

Ibid. ἵν' ὁ φθόρος, ἔνθα νέοιτο.] Nempe quod Graeci dixerunt non solum ἐς κόρακας, sed hic magis apposite, ἐς φθόρον, aut ἐς φθορὰν, vel εἰς ὄλεθρον, quo in *perniciem* seu in *malam rem* quis abire jubetur. Prioris exemplum, ut hoc loco, occurrit apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 258.

Οὐκ ἐς φθόρον σιγῶσ' ἀνασχήσῃ τάδε;

Non in malam rem abiens tacita haec tolerabis?

Ubi veteres Critici, οὐκ εἰς φθορὰν ἀπελθοῦσα, ἄφωνος (ita melius quam ἀφώνως) μένεις; posterioris apud Sophoclem in Oedip. Tyran. ubi bis legas vers. nempe 438. & 1167. οὐκ εἰς ὄλεθρον; Idem vero dixit Comicus in Equitibus p. 354.

Ἄπαγ' ἐς Μακαρίαν ἐκποδών. Ἀλ. σὺ γ' ὦ φθόρε,

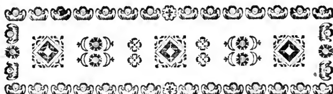
Apage hinc in Macariam (seu in malam rem) Al. apage, tu vero perdite;

ubi eruditi Grammatici notant ἐς μακαρίαν pro εἰς ὄλεθρον dici; dein φθόρε δὲ, ὀλέθριε (non ὄλεθρ.) φθοροποιέ. φθόρος nempe ibi non pro φθορᾷ, aut *perditione*, ut in hoc Callimachi, aut adducto Aeschyli loco, aut sicuti apud Theocritum, vir pravus pecuniae dispensator ab uxore dicitur, φθόρος ἀργυρίε Διοκλείδας, *pernicies argenti Dioclidas*, Idyll. XV. vs. 18. Sic de Herodis filio dicitur apud Josephum Ἁλωσ. l. I. c. XVII. Ἀντιπάτρῳ τῷ φθόρῳ, non, ut ibi vetus Interpres, *Antipatro spurio*, sed *perditis moribus*, ut id bene jam in nupera editione Oxoniensi hujus libri est adnotatum. Φθόρος pro *perdito*, seu ὀλεθρίῳ, sicuti supra in hoc Poëta φθόνος pro φθονερῷ, ut vidimus, dictus. Idem autem quod dicebatur, ἐς φθόρον vel εἰς ὄλεθρον, uno verbo ἐκφθαρῆναι dixit alibi Aristophanes, nempe Εἰρήν. p. 629.

Ἐχθὲς δὲ μετὰ ταῦτ' ἐκφθαρείς.

Heri autem post haec cum infortunio abiens;

& quae Graeci Interpretes, ἐκφθαρείς, ἐξελθών· οὕτω γὰρ λέγεται τὸ ἐπὶ κακῷ ἐξελθεῖν τινα. E quibus praeterea abunde, ut opinor, firmatur, absurde omnino, quod bene etiam censult Vulcanius, φθόνον hic apud Callimachum pro φθόρον legi; sicuti nempe in libris aliquot scriptis, ac inde in editione Stephaniana, ad oram hujus loci adnotatur.

OBSERVATIONES IN HYMNUM IN DIANAM.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΤΕΜΙΝ ΥΜΝΟΣ] Quales Οὔπιγγοι olim, uti obiter antea ad initium Hymn. in Jovem monui, dicebantur. Docuit id cum Athenaeus, qui ita in genere nuncupatos IN DIANAM HYMNOS tradit, sicut Ἴουλους in Cererem, l. XIV. pag. 619. Οὔπιγγοι δὲ εἰς Ἄρτεμιν· tum eruditi ad Apollonium Rhod. Critici, qui speciatim de Troezeniis id notant l. I. vs. 972. Ὕμνος εἰς Δημήτρα (nempe Ἴουλος) ὡς Οὔπιγγος, παρὰ Τροιζηνίοις εἰς Ἄρτεμιν, *Hymnus in Cererem* (Ἴουλος) *sicut* Οὔπιγγος *apud Troezenios Hymnus in Dianam.* Quam in rem praeclarus occurrit apud Theodoritum locus, sed gravi mendo, quod illum ibi obsidet, deformatus, quodque eadem opera hic eluendum, nempe Ἑλλην. Θεραπευτ. Serm. IV. p. 540. T. IV. μήτε τῇ Δηοῖ τὸν Ἴουλον ᾄσωμεν, ἢ τὸν Λιτυέρσαν, μὴ τῷ Διονύσῳ τὸν Διθύραμβον, μὴ τῷ Πυθίῳ μάντει τὸν Παιᾶνα, μὴ ΤΗ ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΤΟΝ ΟΥΠΙΓΓΟΝ, (non ut ibi vox nihili, librariorum lapsu vel incuria, legitur, τὸν ὕποιπον) h. e. *nec Iulum Cereri canemus; nec* Rheae *Lityersam; nec Baccho Dithyrambum; nec Paeana Pythio vati*, *nec* UPINGUM (non *Upoepum*) DIANAE. Quae vox Οὔπιγγος petita procul dubio a voce Οὖπις, nota Dianae appellatione, & de qua infra in hoc Hymno vs. 204. Οὖπι ἄνασσα &c. Ut ita Οὔπιγγοι dicti sint Hymni in hanc Deam Οὖπιν, sicut Ἴουλοι modo dicti *Hymni in Cererem* Οὐλὼ, ut ex iisdem Apollonii Scholiastis liquet, nuncupa-

cupatam. Quamquam utrumque illud omissum videam à Menandro Rhetore, apud Aldum una cum aliis Graecis Rhetoribus edito, p. 594. ubi ille *Hymnos* a Diis, quibus iidem erant sacri, peculiariter appellatos observat, ut *Paeanas* & Ὑπορχηματικοὺς in Apollinem, in Bacchum *Dithyrambos* & Ἰοβάκχους, in Venerem Ἐρωτικοὺς; Ὕμνους autem in genere de *aliis Diis*, & speciatim quidem de *Jove* dictos. Ut nunc mittam aliud *Hymnorum in Dianam* apud Laconas genus, qui Καλαβίδες dicebantur, ut docet Hesychius: Καλαβίς, (vel Καλαβοίδες) ἐν τῷ τ. Δερεάτιδος (vel juxta Pausaniam pag. 201. Δερρεάτιδος, Stephanum Δερρεάτιδος) ἱερῷ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ᾀδόμενοι ΥΜΝΟΙ, nempe Καλαβίδες, *qui in Dereatidis* (vel *Derreatidis*) DIANAE *fano canebantur HYMNI.* Est autem hic IN DIANAM HYMNUS ex eorum genere, quos μυθικοὺς vocari notat idem Rhetor; quosque a Γενεαλογικοῖς, qui partem tantum constituant τῆς μυθικῆς Numinis alicujus ἱστορίας, ibidem distinguit pag. 597. Hoc certe HYMNO celebrat Poëta DIANAE velut incunabula, ac prima tenellae adhuc puellae ad patrem Jovem vota; studia dein, quibus ea capiebatur; artes varias, quibus excelluit; amata eidem prae aliis loca aut Nymphas; profectiones; venatus; singulares Britomartidis & Atalantae Nympharum casus; Ephesii Deae templi, ab Amazonibus conditi, originem repulsosque hujus Deae ope ac tutela ab eodem Scythas; denique DIANAE virginitatem: singula μυθικῶν ejusmodi Ὕμνων, & a Κλητικοῖς &c. de quibus sigillatim agit dictus modo Menander Rhetor, diversorum, argumenta. HYMNIS autem IN DIANAM accenseri debet Chori & Hippolyti in cognomine apud Euripidem dramate ad Dianam ᾠδὴ a vers. 51.

Ἕπεσθ' ἀείδοντες, ἕπεσθε
Τὰν Διὸς οὐρανίαν Ἄρτεμιν,
Sequimini canentes, sequimini Jovis filiam, coelestem Dianam;

cujus Hymnum auspicatur continuo ibidem Chorus, πότνια, πότνια &c. *veneranda, veneranda.* Adde utrumque Catulli & Horatii seculare carmen ad eandem.

Vs. 1. Οὐ γὰρ ἐλαφρὸν ἀειδόντεσσι λαθέσθαι] Tum quod Phoebi soror, eosdemque vulgo juxta eum cultores nacta; choris praeterea & choreis, uti mox dicetur ad vs. 3. neque iis sine cantu peractis, prae caeteris numinibus coli ac delectari credita; tum denique ob varia ejusdem Deae in universum genus humanum beneficia, quae cum passim apud Poëtas, tum maxime hoc Hymno & seculari utroque carmine modo indicato, enarrantur. Hinc, ut alia mittam, illud de eadem Dea in Orphicis 1. Hymno legitur,

Ὥσπερ ἔφυς αἰεὶ Σώτειρα προπάντων,
Sicuti nata es semper omnium Sospita;

digna proinde, juxta illam Gentilium Theologiam, quae ab omni-

omnibus celebretur, & cur Σώτειρα itidem in antiquis aliquot nummis dici eadem meruerit. Adde, quod Εὐκλείας gloriosae nempe seu *illustris* nomine haec Dea a Boeotis fuerit culta, ut observant Sophoclis enarratores ad illud Oedip. Tyr. vs. 168. ubi Diana dicitur, θρόνον εὐκλεᾶ θάσσει, *throno* seu *sellae gloriosae insidet*; quibusque lux insuper accedit e Pausania, qui Εὐκλείας Dianae delubrum Thebis tradit exstitisse, l. IX. p. 567.

Vs. 2. λαγωβολίαι] Hanc vocem per *retia* hic vertit Interpres, quae in genere de *leporum*, haud aliter ac ἐλαφηβολία de *cervorum venatione* dicitur. Neque etiam λαγωβόλον de *reti* apud Theocritum Idyll. IV. vs. 48. & VII. vs. 128. sed, ut bene ibi Interpretes, de *incurvo pedo* seu κορύνῃ *clava*, ut notant ad postremum locum veteres enarratores, sicuti rursus in secundo ejusdem vatis Epigrammate, de *pedo* itidem sumitur, Pani a pastore Daphnide dicato, τὰς τρεῖς δόνακας, τὸ λαγωβόλον, *tres calamos, pedum*, &c. quo nempe usi antiqui ad *venandos lepores*, sicuti jaculis in venatione cervorum, aut venabulis seu προβολίοις in venandis apris. Qua de re, seu *clavae*, tanquam λαγωβόλου, usu in *leporina venatione*, audiendus Xenophon in Κυνηγετ. p. 984. ed. Wechel. τὸν δὲ κυνηγέτην ἔχοντα ἐξιέναι, ἠμελημένην ἐλαφρὰν ἐσθῆτα ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, καὶ ὑποδέσιν, ἐν τε τῇ χειρὶ ΡΟΠΑΛΟΝ· τὸν δὲ ΑΡΚΥΩΡΟΝ ἕπεσθαι. *venator autem, neglecto levique vestitu amictus, manu* CLAVAM *gestans, eumque* RETIUM *custos sequatur*; & paullo post de ejusmodi venatore, καὶ τὸ ῥόπαλον ἀναλαβόντα χαλᾷ τὸν λαγῶν, *clavaque sumpta contra leporem* &c. Alius proinde RETIUM seu ἀρκύων, alius λαγωβόλων in eadem venatione usus; illorum, quibus irretiti *lepores*, pro eo, qui in iis etiam venandis tum obtinuit, more, capiebantur; horum seu λαγωβόλων, quibus iidem in cursu a venatore feriebantur, ac unde λαγωβολίαι eaedem *leporinae venationes* dictae, ut hoc loco. Sic Ἐλαφηβόλος Diana, de qua nempe vs. 19. mox dicetur, μηθ' ἐλάφους βάλλοιμι, *neque cervos dejiciam*, seu *prosternam*, sagittis nempe, aut jaculis, quibus in ea, ut modo dixi, venatione locus, unde *jaculatricemque Dianam* dixit Ovidius Fastor. l. II. vs. 113. non vero ita eadem a *retibus* dicta, a quibus ἀρκυωροὶ illi, de quibus Xenophon, appellati, penes quos nempe erat eorum cura & custodia. Hinc de hac ipsa λαγωβολίᾳ, seu *leporina venatione* exstat ejusdem Callimachi Epigramma, inter Fragmenta ejus relatum, quod vulgarunt jam viri magni Jos. Scaliger & D. Heinsius, ac ubi de Epicyde venatore dicitur, ἐν οὔρεσι πάντα ΛΑΓΩΟΝ, mox τῇ, τόδε ΒΕΒΛΗΤΑΙ τὸ θηρίον, *in montibus omnem leporem* &c. *cape; jacet* seu *prostrata est fera*. Unde etiam apud Suidam, λαγωβολεῖον, non *pedum* quidem, ut ibi male Portus, aut vero *rete*, sed locus ipse dicitur seu campus, *in quo lepores venabantur*, ἐν ᾧ τοὺς λαγωοὺς ἀγρεύουσι· qui nempe non debuit esse cultus, seu frugibus consitus, quod lege venatoria, teste in Κυνηγ. Xenophonte p. 983. vetitum; quique

prae-

praeterea cassibus, plagis, ut aliunde ex eodem auctore liquet, sepiebatur. Ut vero λαγωβόλον, ita κορωνοβόλον ὄργανον dicitur in Anthol. l. III. c. XIX. Epigr. III. instrumentum aliquod, quo venator, de quo ibi agitur, non quidem *cornices*, quod nomen videretur continuo indicare, sed *volucres anseres petere* erat solitus, ᾧ πληγὰς ἠεροβόλους χηνας. Unde alia ibi quaerenda videtur hujus vocis κορωνοβόλου origo, eaque potius, qua κορώνη, juxta varias ejus significationes, a Grammaticis traditas, ἄκρον τοῦ τόξου, *summitas arcus*, vel in genere πᾶν τὸ ἐπικεκαμμένον, *omne quod inflexum est*, redditur, ut apud Eustathium p. 1429. atque ita non adeo de *funda*, juxta Interpretes, κορωνοβόλον dici in adducto Epigrammatis loco, quam de alio inflexi teli genere ad hanc *anserinam* similemque *venationem* olim adhibiti. Certe κορώνη, quamquam ea de re sileant Grammatici, inter instrumenta venatoria ab Oppiano recensetur, Κυνηγ. l. I. vs. 155. μολιβδοσφιγγέας τε κοράνας, ut in Rittershusii non solum, sed antiquioribus etiam hujus Poëtae, Aldina & Regia Turnebi, quas possideo, editionibus legitur, quod vertit Bodinus, quamquam minus erudite, *plumboque revinctas cornices*; Rittershusius autem, quasi κορύνας legisset, *plumbo praefixas clavas*, qui tamen κορώνας, ut dixi, in Graeco contextu retinuit, neque quidquam ea de re in Commentario monuit. Quomodo nempe, si opus foret, pro κορωνοβόλον, legi posset apud Epigrammatarium, κορυνοβόλον, juxta traditum jam κορύνης seu *clavae*, in prisca, & minorum quidem ac innoxiorum animalium, venatione usum. Quamquam etiam in genere dicat Aratus de Orione strenuo venatore, Phaenom. vs. 638. &c.

—— Ὅτε θηρία πάντα
Καρτερὸς Ὠρίων στιβαρῇ ἐπέκοπτε ΚΟΡΥΝΗ,
Quando feras omnes fortis Orion valida percutiebat CLAVA.

Unde, sicuti λαγωβόλον de *clava* itidem seu *pedo ad feriendos lepores* dici a Theocrito vidimus, ita λαγωφόνον τρίαιναν *leporicidam tridentem* dixerat eodem, ubi de venatoriis instrumentis agit Oppianus, loco, nempe vs. 154. & rursus vers. praecedenti lib. I. Κυνηγ. ἀρπάλαγον, seu juxta eruditum Interpretem, *telum leporarium*, totidem nempe λαγωβόλα. Ut πρισλοβόλον seu *multicidam*, ἁλιευτικὸν proinde ὄργανον, cujus meminit Plutarchus de Solert. Animal. p. 966. hic mittam. Haud male autem hic Vulcanius, ea voce λαγωβολίας, quamlibet hujus Deae *venationem* intelligi statuit; maxime quum eandem vulgo venantem cervos, vetera nobis monumenta, & inditae inde illi, uti vidimus, appellationes abunde arguant. Neque tamen omissa censebatur ab hac Dea κυνηγῷ, quod vel ex aliis in hoc Hymno locis liquet, ut vs. 95. & vs. 151. omnis *leporum* aut *leporinae venationis*, de qua hic Callimachus, *cura*; quum eandem Dianam ob gravidam leporem comestam a duobus aquilis (βοσκομένοις λαγίναν &c.) in

Aga-

Agamemnonis aedibus, eidem domui infensam, tradat in cognomine dramate Aeschylus vs. 137. &c. Unde etiam quoscunque recens natos *lepores*, a venatoribus in gratiam Dianae dimittendos, praecipit in Cyneget. Xenophon pag. 980. & qui eodem auctore id tradit, junior, uti se venditat, Xenophon, sub Arriani autem nomine editus, de Venatione cap. XII. Tradit vero idem cap. XXXIV. pro *lepore* capto, duos obolos thesauro Dianae inferri solitos. Quo referri insuper debet, quod κυνηγὺς in insula Icaro, *lepores*, quorum magna ibi copia, venari impetrata ejus rei a Diana primum venia, non petita autem eadem, frustra θηρεύειν, & poenas etiam luere tradat Aelianus de Animal. lib. IX. c. IX. Quae singula utique *leporinae venationis curam*, a Diana scilicet, *habitam*, seu, quod ait hic Callimachus, λαγωβολίαι τε μέλον), abunde arguunt ac illustrant; & a qua tamen, ut innoxio juxta capreas animali, eandem vellet abstinere Battiades infra vs. 155. De qua caeteroquin λαγωβολίᾳ, seu *leporina venatione*, uti maxime jam olim familiari ac obvia, pluribus agit in commemorato paullo ante κυνηγετικῷ Xenophon; ac unde ex Herodoto refert Athenaeus l. IX. p. 400. quod omnia *leporem venentur*, ferae, aves, homines. Nec opus tamen, ut aves illas *leporum venatrices*, seu λαγωφόνυς aut λαγωθήρας aquilas huc advocem; cujusmodi obvias in nummis antiquis icones, data forte ejus rei occasione, nuper admodum exhibui ac illustravi.

Vs. 3. χορὸς ἀμφιλαφὴς] De voce ἀμφιλαφὴς supra actum ad vs. 42. Hymn. in Apoll. Haud mirum vero hic *multiplicem*, seu potius *orbicularem*, juxta varias Criticorum de hac voce notationes, *choream* inter ea commemorari, quibus impense delectaretur Diana; quum de eadem dicant Trojanae mulieres in Euripidis Troadibus vs. 553. Διὸς κόραν, Ἄρτεμιν, Ἐμελπόμαν χοροῖσι, *Jovis filiam Dianam celebrabam choreis*; ac inde virgines, Dianae choros ducentes, legantur saepe apud auctores, ut de Lacaenis apud Pausaniam l. IV. p. 247. Unde etiam Δόλων dictus mulierum coetus seu *chorus* Dianam colens apud Cyzicenos, ut ex Aeliano tradit Suidas in voce Δόλων. Immo quales essent illae virginum *choreae*, quae in honorem Dianae ab iis fiebant ad tibiarum sonum, cum varia capitis, manuum, pedum, ac lumborum etiam motione, ad instar salientis motacillae, docent Autocratis ea de re versus, qui, & quod indicasse hic sufficiat, apud Aelianum leguntur de Animal. l. XII. c. IX. p. 703. Οἷα παίζυσι φίλαι &c. Quo spectat itidem id quod in utroque seculari carmine Catulli ac Horatii a puerorum ac virginum *choro* laudes Dianae celebrari dicantur; in primo nempe, *Dianam pueri integri puellaeque canamus* &c. in altero, *Dianam tenerae dicite virgines* &c. Adde, quod ipsa Diana Delphis χορὺς ἐξάρχυσα, *choreis praecinere* dicatur ab auctore Hymni in eandem, qui cum aliis Homero tribuitur. Sed de his sacris Dia-

nae *choris* ſeu *choreis* adhuc infra agendi erit locus; nempe ad vſ. 242. ubi ejus Nymphae dicuntur in Deae honorem, κύκλῳ στησάμεναι χορὸν, *in orbem choream agentes*; & circa finem Hymni vſ. 267. ubi haud impune Hippo Nympha dicitur renuiſſe circa Deae aram κυκλώσασθαι, ſeu *in orbem ſaltare*; & ita hic χορὸς ἀμφιλαφὴς, *orbicularis*, ut paullo ante monui, ſeu *in orbem chorea*.

Ibid. ἐν οὔρεσιν ἑψιάασθαι] Hinc eadem Diana de ſe ait vſ. 20. Οὔρεσιν οἰκήσω, *montibus inhabitabo*; eademque cum Ὀρέστειρα, haud aliter ac Mater Idaea, dicta ab Euripide Troad. verſ. 852. & Οὐραία ſeu *Montana*, Iphigen. Taur. vſ. 127. *montium* autem *domina* apud Catullum in ſecul. Carm. & *montium cuſtos* ab Horatio l. III. od. XXII. Sed ea de re adhuc infra ad verſ. 18. ubi Diana a Jove inter alia contendit, Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα, *da autem mihi montes omnes*. Voce autem ἑψιάασθαι, poſt Homerum uſus quoque Callimachus infra Hymn. in Cererem vſ. 39. ποτὶ τἀνδιον ἑψιόωντο, *circa meridiem ludebant*, ſeu *ſe oblectabant*, ſicuti, ut jam viderunt alii, coaevus Poëta Apollonius. Inde Heſychii etiam gloſſa, Ἕψια, παίγνια. Ἑψιη, γέλως, παιδιὰ, & paullo poſt, Ἑψία, γέλως, παιδιὰ, quaſi nempe diverſae forent voces, & non una eademque ἑψία, & ob metrum, ἑψιά vel ἑψιείν· ſed quorum hodie apud Heſychium ὅσα κόνις. Ita eruditus Graecus Nicandri Interpres p. 40. ἑψίη, τοῦτ᾽ ἐστι παίγνιον, nempe ad illud ejusdem vatis Theriac. p. 63. ἑψίη ἔπλετο κούροις, *luſus erat juvenibus*. Hinc apud eundem Alexiph. p. 144. ἐνεψιήματα κούραις, *luſus* aut *oblectamenta puellis*, & quam priorem vocem fruſtra in Theſauris aut in aliis Helleniſmi Promptuariis quaeras.

Vſ. 4. πατρὸς ἐφεζομένη γονάτεσσι] A vatum patre, quod opportune jam hic monuit Graecus Interpres, id mutuatus, nempe Iliad. E. verſ. 408.

Οὐδέ τι μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν,
Neque ipſum filii ad genua patrem appellant.

Ab hoc *patre* autem ceu Deorum Rege, dicta Diana εὐπατέρεια, tanquam *patre nobilis* ab Apollonio Rh. l. I. vſ. 570. prout caeteroquin eadem vocatur ab Euripide Hippol. vſ. 68. pulcherrima Dearum, quae habitant εὐπατέρειαν αὐλὰν, *nobilem patris* Jovis *regiam*. Haud aliter ac εὐπατρίδας, ſeu *nobili ortus genere*, Theſeus dicitur in eodem dramate vſ. 152. & vſ. 1283. & quomodo εὐπατρίδαι appellati apud Athenienſes *patritii*, nempe οἱ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν οἴκων, *qui illuſtribus familiis erant prognati*, ut de iis Dionyſ. Halic. Antiq. l. II. p. 83. (nempe ut ſimiliter ab eodem Euripide dictum Alceſt. verſ. 920. τῶν εὐπατριδᾶν γεγῶσ᾽ οἴκων, *quae ex nobili familia nata erat*) & e quibus alioquin εὐπατρίδαις creabantur apud eos Archontes, ut id obſervat Sopater in Hermogenem p. 30. Adde quod Parcae etiam εὐπατέρειαι dicantur in Orphicis p. 156. ult. ed. ac ſimiliter Nympha Ὠκυρόη ab Apollonio Rh. in deperdito opere, apud Athenaeum l. VII. p. 283.

p. 283. Χησιὰς εὐπατέρεια, quorum illud caeteroquin de Diana infra dicitur vſ. 228. Χησιὰς Ἰμβρασίη, ut de ea appellatione ibidem.

Vſ. 5. παῖς ἔτι κουρίζουσα] Redduntur haec a Latino Interprete, *puella adhuc adolescens*, pro *puella adhuc ludens*, seu *puellarum adhuc lusibus se obiectans*, ut jam vidit H. Stephanus, & quo sensu etiam dixit de Apolline idem Callimachus vſ. 324. Hymn. in Delum, παιγνια κουρίζοντι, seu *juveniliter ludenti* Apollini, aut vero prout Jovis a partu κουρίζοντος seu *vagientis* facta mentio vſ. 54. Hymn. in Jov. & de quibus locis ibidem. Apud Hesiodum vero Theogon. vſ. 347. ἄνδρας κουρίζειν dicitur de Nymphis Oceaninis, quibus viros a teneris educandi sors incumbit.

Vſ. 6. Δός μοι παρθενίην] Unde eandem Dianam, tanquam voti hujus compotem factam, αἰὲν ἀδμήταν, *semper indomitam* vocat Sophocles Electr. vſ. 1352. & quo nomine ἀδμῆτας, seu *indomitae*, h. e. *nunquam subacta ferre jugum cervice*, ut Horatius loquitur l. II. od. v. *adactae*, ab Aeschylo eadem etiam dicitur Suppl. vſ. 155. Quomodo παρθενικαὶ ἀδμῆτες ab Apollonio itidem vocantur l. I. vſ. 671. & ἀδμῆτές τε κόραι vſ. 811. ejusdem libri. Unde illud Epicratis apud Aelianum de Animal. l. XII. c. x.

> —— ὡς δάμαλις, ὡς παρθένος,
> Ὡς πῶλος ἀδμής.
> *Ut juvenca, ut virgo, ut pullus indomitus.*

Quo factum proinde, ut de eadem Diana dicatur in Hymno in Venerem, qui Homero additur, quod eam nunquam Venus δάμνατ᾽ ἐν φιλότητι, *domuerit in amore*. Quibus proinde opponuntur apud eosdem Tragicos, νεόδμητοι κόραι, ut apud Euripidem Mede. vſ. 623. & νεόζυγες apud Apollonium l. II. vſ. 1191. nempe *recens nuptae* seu *vinclis jugalibus nexae*; quamquam ἅμμα κορείας, *nexus* seu *vinculum virginitatis* dicatur in veteri Epigr. Anthol. l. VII. ep. XXIX. Quo priori autem sensu *innupta*, ἁγνὰ ἀταύρωτος ab Aeschylo Agam. vſ. 251. dicitur, ac inde similiter, quod praeterea observo, ἀταυρώτη apud Comicum Lysistrat. p. 850. h. e. interprete rursus Horatio (quod ad eundem haud notasse adhuc novi eruditos ejus Commentatores) *nec tauri ruentis in Venerem tolerare pondus*. Mitto hic, quod ταῦρον de virili αἰδοίῳ alibi in eodem dramate usurpet Comicus p. 540. ac unde procul dubio idem de illa voce observant veteres Grammatici, ut Eustathius Il. E. p. 527. Ut vero ad ἀταύρωτον seu ἀδμήταν Dianam redeam, ab ea *perpetua*, quam a teneris hic a Jove parente petiisse scilicet fingitur, *virginitate*, factum, ut cum ἁγνὰ aut παρθένος simpliciter a Poëtis antiquis dicatur, sicuti ab Euripide Hippol. vſ. 17. παρθένῳ ξυνὼν ἀεὶ, *cum virgine semper versans*, Hippolytus nempe cum Diana; quandoque etiam cum addito Deae nomine, ut in Epigrammate post Graecorum victoriam ad Artemisium apud Plutarchum in Themistocle p. 116.

παρθένῳ Ἀρτέμιδι, & apud Valerium Flaccum l. v. vſ. 380. *virginis ora Dianae:* immo prout illa ab eodem, de quo modo, Hippolyto celebratur in cognomine dramate vſ. 71.

Κάλλιστα τῶν κατ᾽ Ὄλυμπον
Παρθένων Ἄρτεμι.
Pulcherrima in coelo degentium Diana.

Immo unde mos olim obtinuit, ut virgines nupturae ad eandem placandam, tum juvencas ei, juxta eundem Tragicum Iphig. Aul. vſ. 1113. immolarent:

Μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἃς θεᾷ πεσεῖν χρεών,
Juvencae, quas ante nuptias oportet mactari Deae.

nempe Dianae; tum etiam ut canistra in ſolemni ejus pompa geſtarent, tanquam Deam, ne illa iis ſuccenſeret, ob imminuendam mox virginitatem, deprecaturae, ſicut id notant veteres Grammatici ad Theocriti Idyll. II. vſ. 66. Hinc Aegirae in Achaia, virgo Dianae ſacerdotio fungebatur ad nubilem usque aetatem, teſte Pauſania l. vii. p. 451. apud Orchomenios vero, eodem auctore l. viii. p. 476. ſancitum, ut ſacerdos femina & mas pariter toto vitae ſpatio ſint in caſto, non tantum quoad Venereos congreſſus, ſed in caeteris omnibus, quae ad victum, balnea &c. & quod ab Epheſiae Dianae antiſtitibus annuis itidem obſervatum tradit. Unde etiam virginibus, non autem mulieribus, patuiſſe antiquitus templum Dianae Epheſiae, ſicuti & lucum a tergo illius aedis, tradit Achilles Tatius l. vii. p. 431. & l. viii. p. 475. immo caſtrati ejusdem Dianae ſacerdotes, dicti Megalobyſi, auctore Strabone l. xiv. p. 641. Sicut vero Diana hoc loco, ita, quod alibi noto, Veſtam poſt debellatos Titanas, optione habita petere quod vellet, continuo *virginitatem*, a Jove itidem, inſtar Dianae hoc loco, *flagitaſſe*, ex Ariſtocrito tradunt eruditi ad Ariſtophanem Critici, Veſp. pag. 491. Adde, quod Dianam ἀπειρολεχῆ, ſeu *tori connubialis expertem* vocat idem Comicus Θεσμοφ. pag. 772. Immo circa finem hujus Hymni praecipitur, *ne quis ambiat hanc virginem*, μηδέ τινα μνᾶσθαι τὴν παρθένον, neque vero impune id iis ceſſiſſe, qui easdem nuptias expetiverint. Quod de ſolis utique inter coelites Diana & Minerva virginibus, & quidem, ut hujusce conſilii, virginitatem nempe perpetuo ſervandi, auctor Dianae fuerit, ubi Latonae eam parienti obſtetricata eſt, Minerva, tradit Ariſtides Hymn. in hanc Deam p. 25. Unde conſuli inſuper poteſt, qui veterum circa illam utriusque hujus Deae naturam & communionem θεολογούμενα explanare adgreditur, Proclus in Platonis Πολιτείαν p. 353. ubi de iis ait, οὐκ οὖν ἄμφω μὲν παῖδες Διὸς, ἄμφω δὲ ΠΑΡΘΕΝΟΙ; *nonne vero ambae Jovis filiae, nonne autem* VIRGINES. & quae plura ibidem leguntur.

Ibid. φυλάσσειν] Sponte nempe juxta hanc Graecorum Theologiam *virginitatis cuſtos*, non vero coacta; ſicuti illae Gentilium

hum antiſtites, inter quas & θεραπευτρίδας apud Eſſaeos hoc diſcrimen ſtatuit Philo de Vita Contempl. p. 899. παρθένοι τὴν ΑΓΝΕΙΑΝ οὐκ ἀνάγκῃ, καθάπερ ΔΙΑΦΥΛΑΞΑΣΑΙ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερειῶν, μᾶλλον ἢ καθ' ἑκουσίαν γνώμην &c. *Virgines* (nempe θεραπευτρίδες) CASTITATEM *non coactae*, *ſicuti quaedam apud Gentiles ſacrificulae*, SERVANTES *magis*, *quam ſpontanea voluntate.* Quamquam in monumentis antiquis, non SANCTA ſolum, quae eſt pudicarum apud Romanos appellatio, ſed MATER etiam dicatur DIANA, ſicuti in veteri lapide Theſauri Gruter. XLI. 5. Factum vero id eo ſenſu, quod obiter moneo, quo VESTA pariter non SANCTO duntaxat, aut vero VIRGO etiam dicitur in veteri Urbis Kalendario, ſeu *Numen caſtiſſimum*, ut de ea ad Virgilii Eclog. VIII. Servius, ſed MATER itidem eum ab eodem Marone Georg. I. vſ. 998. tum in veteribus nummis vocatur; nempe tanquam *Tutelaris*, aut *Conſervatrix*, quae ejusdem *Veſtae*, ſicut poſtremum *Dianae*, ſunt in aliis monumentis elogia. Haud aliter nempe ac PATER eodem ſenſu, nullo ad liberos reſpectu, haud ſemel in iisdem ſumitur; & cum aliis Numinibus, tum LIBERO ſeu Baccho in iis frequenter tribuitur; aut quo antiqui Caeſares, PATRES PATRIAE etiam dum adhuc eſſent caelibes, aut ſine liberis, ſunt appellati. Qua ratione factum, ut cum πολύμαστος ſeu *mammoſa*, qualis Diana Epheſia in monumentis, quae ſuperſunt, antiquis, idque juxta Hieronymum in Prooem. Comment. in epiſt. Pauli ad Epheſios, & quem locum jam occupavit ſymbolicae illius Dianae eruditus Interpres, *ut ex ipſa quoque effigie mentirentur*; *omnium eam beſtiarum & viventium eſſe nutricem.* Quo proinde referri inſuper debet, quod παιδοτρόφος ſeu *liberorum nutrix* culta fuerit Diana apud Meſſenios, teſte Pauſania l. IV. p. 281. Ut hîc de alia φιλομείρακος ſeu *adoleſcentulorum amicae* appellatione ſileam; quo nomine Dianae fanum apud Eleos dicatum, tradit idem Pauſanias l. VI. pag. 390.

Ibid. ἄππα] In aliis libris ſcriptis ἄττα hic legi, monet alicubi H. Stephanus. De voce autem ἄππα, ἄπφα, aut ἀπφῦς pro *patre* videri poteſt Euſtathius Iliad. E. pag. 565. Ἄππας alioquin Heſychio ὁ τροφεὺς, ſeu *nutritor*; ἀπφυς, autem ὁ πατήρ. Verum ἄππας, quod obvium, per metatheſin, litterarum dictum pro veteri voce πάπας & πάππας, & quidem, quod notarunt veteres Grammatici, per ἀναδιπλασιασμὸν, antiquae vocis πᾶς pro πατήρ. Firmat inſuper hic Poëtae noſtri locus, id quod idem Heſychius obſervat; nempe hac voce πάππα, aut quod idem, ἄππα, *a liberis* demum *patres*, quemadmodum dicitur hic a Diana Juppiter, appellari. Quamquam eundem Jovem πάπαν vocari a montanis Bithynis, a Scythis vero παπαῖον, ex Arriano in Bithynicis & Herodoto memoret, loco paullo ante indicato, Euſtathius. Quod vero adtinet ad utramque Heſychii gloſſam,

in vocibus ἀπφὰ & ἀπφὺς, nempe πατρὸς ἡ διπλασία χάρις, aut in posteriori, ἡ πνεύματος ἁγίου διπλῆ ἐνέργεια, videri potest, qui multis ea de re agit, vir clarissimi nominis D. Heinsius in Prolegomenis in Aristarchum Sacrum pag. 663. & sequentibus.

Vs. 7. καὶ πολυωνυμίην] Cujus voti compos itidem facta est haec Dea, unde πολυώνυμε δαῖμον eadem invocatur in Orphicis I. Hymno; alibi in iisdem, Διὸς πολυώνυμε κούρη, *Jovis multi nominis filia.* Adde Aristophanem Θεσμοφ. p. 784.

Καὶ πολυώνυμε θηροφόνε παῖ,

Et multi nominis ferarum interfectrix puella;

sed quod male ibi Bisetus & Latinus Interpres ad Phoebum, de quo jam ante egerat Comicus (nempe χρυσολύρατε Δῆλον ὃς ἔχεις &c. *aurea utens lyra, qui Delum obtines*) referunt: sicuti imperite hinc *Dianae* Interpres tribuit ea, quae de *Pallade* ibidem dicuntur, Γλαυκῶπι, χρυσόλογχε &c. Quamquam non *Diana* sola inter Gentilium Deas hac πολυωνυμίας laude fuerit macta; quum *Venerem* itidem compellet Theocritus Idyll. xv. vs. 109. πολυώνυμε &c. & *Solis matrem Theiam* Pindarus Od. v. Isthm. Μᾶτερ Ἀλίου πολυώνυμε Θεία, & *Bacchum* similiter Sophocles Antigon. vs. 1127. & *Parcas* Orphicorum Hymn. in easdem. E quibus & iis, quae de *Apolline* itidem πολυωνύμῳ, hoc ipso apud Callimachum versu, aut priori Hymno vs. 70. πάντη δέ τοι οὔνομα πολὺ, aut quod de *Mercurio* ait Comicus in Pluto p. 111.

Ὡς ἀγαθόν ἐστ᾽ ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν,

Quam praeclarum est multa habere cognomina;

e quibus, inquam, abunde liquet, hanc πολυωνυμίην inter praecipuas Deorum apud Gentiles praerogativas exstitisse; quae nempe eosdem tum pluribus locis, unde passim indita iis nomina, solemniter cultos arguebat; tum ob diversa & insignia quidem, quibus illi praeesse credebantur, munia, multiplicesve eorum potestates seu δυνάμεις, & collata inde varia in genus humanum beneficia, continuo celebrari. Unde factum, ut de *Themide*, eademque *Tellure*, dixerit Aeschylus Prom. vs. 210. πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία, *multorum nominum una forma*; immo ut ex mera hujus generis epithetorum congerie, seu hac Deorum πολυωνυμίῃ constare videamus Orphica, sive τελετὰς, quibus, ut vere a magno Scaligero ad eadem observatum, numina, quorum mysteriis initiabantur, invocabant mystae. Hinc saepe dubii, dum eadem numina vel invocant, vel celebrant Poëtae, quibus ea potissimum nominibus compellent; sicut de hac ipsa *Diana*, quem locum jam opportune huc adtulit Anna praestantissima, Catullus in seculari carmine, *sic, quocunque tibi placet, sancta nomine.* Unde pariter de *Jove* pridem Aeschylus dixerat Agam. vs. 168.

Ζεὺς, ὅστις ποτ᾽ ἐστὶν, εἰ τόδ᾽ αὐ-
τῷ φίλον κεκλημένῳ,
Τοῦτό νιν προσεννέπω,

Jup-

Juppiter, quisquis est, si hoc nomine appellari gaudeat,
Hoc eum ipsum appello.

Quo respexit proinde Julianus Imp. Orat. VII. p. 429. Ὦ Ζεῦ πάτερ, ἢ ὅ, τι σοι φίλον ὄνομα, καὶ ὅπως ὀνομάζεσθαι· τοῦτο γὰρ ἔμοιγε οὐδὲν διαφέρει. *O pater Juppiter, sive quo alio nomine, & quomodo gaudes appellari; id enim mihi perinde est*; quodque a Platone, ut tot alia, hausit in Cratylo. pag. 400. sicut ad eum brevi σὺν θεῷ docebimus. Quem Jovem alioquin non πολυώνυμον quidem, sed μεγαλώνυμε compellat Chorus in Aristophanis Lysistrata pag. 783. & de quo alioquin notus Timonis apud Lucianum jocus, Jovem nempe πολυώνυμον, ubi metra poëtis deficiunt, continuo effici. Dianam autem vere πολυωνυμίης laudem, quam hic tenella adhuc a patre contendisse dicitur, apud Gentiles consequutam, satis evincunt tot indita illi, seu a *locis*, in quibus eadem eximie colebatur; seu a *natura* ejusdem, *siderum* nempe, ut de illa ait Poëta, *bicornis Reginae*, & proinde rerum universi procreatricis, ut paullo ante dictum, aut altricis habitae; seu a variis insuper, quae ei vulgo tributa sunt, *muniis* vel *artibus*, venatricis puta ac venatorum ducis, Λοχείης seu *partuum praesidis* simul ac illibatae virginitatis custodis, &c. nomina & appellationes, de quibus consuli possunt, praeter eos qui de Gentilium Diis sunt e veterum libris commentati, antiqua Lapidum & Nummorum monumenta, & qui in iis colligendis ac vulgandis laborarunt hactenus viri praeclari. Hinc ut postremos seu veteres nummos tantum, nonnullosque ex iis haud passim obvios obiter hic tangam, in iis utique inscripta occurrit πολυώνυμος Diana, sicuti modo ΕΦΕΣΙΑ, modo ΠΕΡΓΑΙΑ, ΔΙΚΤΥΝΝΑ, ΛΕΥΚΟΦΡΥΝΗ, ΒΟΡΕΙΤΗΝΗ, ΠΕΡΣΙΚΗ, ΑΜΑΡΟΥΣΙΑ, ΣΙΒΕΡΗΝΗ, ΣΩΤΕΙΡΑ, ΑΡΤΕΜΙΣ ΤΥΧΗ, aut in Romanis etiam nummis EPHESIA, PERSICA, LAPHRIA, LUCIFERA, SEGETIA, VICTRIX, CONSERVATRIX, FELIX, REDUX.

Vs. 8. φαρέτρην] Qualis & quidem ἰοδόκος, *sagittis plena* passim ei a dextris humeris pendula seu religata cernitur, in nummis aliisque signis hujus Deae antiquis. Unde etiam παραυχενίη φαρέτρη seu *circa humerum pharetra* ei tribuitur in veteri Epigrammate Anth. l. IV. c. XII. haud aliter ac de eadem apud Maronem dicitur I. Aen. vs. 499,

—— *illa pharetram*
Fert humero;

alibi autem Anthol. l. V. ep. LX. ut consueto illo eidem Deae cultu orbata dicitur,

—— οὐδὲ φαρέτρην
Ἰοδόκον κατέχουσα κατωμαδόν.
Neque pharetram sagittas capientem habens in humeris.

Quae alioquin Deae signa, cum solita in humero pharetra, ante oculos habuit Valerius Flaccus Argon. l. VI. vs. 380. ubi

de eadem ait, *Teque renodatam pharetris* &c. Invictam autem ejusdem Deae *pharetram* dicit alicubi Pindarus, ἐξ ἀνικάτου φαρέτρας, Pyth. Od. IV. p. 243. & quale illi etiam INVICTAE DIANAE elogium tribuunt nonnunquam antiqui lapides, ut apud Gruterum Thes. XLI. 3. & in Miscell. Sponii pag. 88. Mitto, quod PHARETRATA DIANA dicatur eadem in aliis lapidibus, ut apud Reines. Syntagm. p. 104.

Vs. 9. οὐδ' αἰτέω μέγα τόξον] Quales nempe apud veteres Scythici *arcus*, unde merito ἑκαβόλοι seu *longe jaculantes* iidem, sicut apud Aeschylum Prom. vs. 710. dicti, ubi de Scythis ait Tragicus:

> Ἑκαβόλοις τόξοισιν ἐξηρτημένοι,
> Οἷς μὴ πελάζειν,
> *Arcubus longe jaculantibus instructi,*
> *Quibus ne appropinques;*

Horatius l. III. Od. VIII.

> *Jam autem Scythae laxo meditantur arcu.*

Cujusmodi etiam ingentes Persarum *arcus* exstitisse tradit Xenophon Ἀναβ. l. III. pag. 309. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν, *sunt & Persici arcus magni*, sicuti Cadurchorum, quorum arcus ternum fere cubitorum, sagittas autem binis cubitis longiores fuisse, ait idem l. IV. p. 312. Quamquam *arcus* Persici aut Parthici haud magni adeo caelati occurrant adhuc hodie in antiquis eorum nummis, qui inde caeteroquin τοξόται seu *sagittarii* appellati, & quales alibi, nempe ad Juliani Caesares, vulgavi pag. 208. & 409. Dianae autem *arcus* sicuti & *pharetram*, pro recepto eorum apud Graecos usu & more, exhibent nobis passim vetera hujus Deae signa in nummis & marmoribus antiquis adhuc obvia; diversa proinde ab iis, de quibus dicitur Anthol. l. VII. epigr. CVII.

> Τόξα τε καὶ Σκυθικὴν ἰοδόκον φαρέτρην,
> *Arcus & Scythicam sagittas capientem pharetram.*

Vs. 10. εὐκαμπὲς ἅρμα] Quale Apollini etiam supra tribuitur Hymn. in eundem vs. 33. & quam vocem ἅρμα, non de *sagittae nervo* simpliciter, juxta Scholiastem, sed de *arcu* simul ac *nervo tenso* intelligendam, bene contra H. Stephanum monuisse videtur Vulcanius. Utrumque autem in Dianae cultu, cum tensi nempe arcus seu *nervi*, tum ejusdem quiescentis habitum, exhibent non semel veteres nummi, sicut postremum tangit Claudianus, agens de eadem hac Dea, Rapt. Proserp. l. II. vs. 31.

> —— *arcuque remisso*
> *Otia* NERVUS *agit, pendent post terga sagittae.*

Καμπύλα autem in genere dici τόξα, seu *incurva* illa essent, seu *intorta*, seu *obliqua*, aut *reflexa*, nempe παλίντονα, notat Eustathius Iliad. I. p. 375. & qualia παλίντονα, non τόξα solum, ut aliquoties de Graecorum *arcubus* Homerus, sed βέλη etiam seu *jacula* Marti tribuit Aeschylus Choëph. vs. 159.

Vs. 11. φαρετροφορίην] Hinc φαρετροφόρος eadem Dea infra vs. 204. dicta

dicta & culta apud Graecos, seu φωσφόρος· apud Romanos autem DIANA LUCIFERA, sicuti indices etiamnum ejus rei multi superstites Graecorum & Romanorum nummi, in quibus eadem Dea modo una face, modo duabus facibus armata cernitur. Cujusmodi e multis, insignis sequens Regiae Gallorum Gazae nummus sub Hadriano cusus, in quo Diana gradiens cum dimidia Luna in capite, utraque autem manu facem tenet.

Unde liquet utique, cur modo θεὰ φωσφόρος, sicut a Nausicrate apud Athenaeum l. VII. p. 325. aut φαεσφόρος, quod eodem redit, Ἑκάτη, ab Euripide in Helen. vs. 575. aut ἀμφίπυρος seu *utraque manu faces gestans*, ut ibi veteres Critici, Diana apud Sophoclem Trachin. vs. 218. dicatur, & apud Aristophanem similiter in Ranis p. 275. ubi Diana tamen *Dictynna*, seu *venatrix*, a φωσφόρῳ *Hecate* distinguitur, & de qua postrema ait:

Διπύρους ἀνέχουσα λαμπάδας
Ὀξυτάταιν χεροῖν, Ἑκάτη.
Duplices faculas tenens
Manibus perquam agilibus, o Hecate.

Hinc Δάειρα seu Δαίρα, quasi Δᾳδοῦχος, dicta eadem *Hecate* apud Apollonium l. III. vs. 848. sicuti alibi Proserpina apud Lycophronem pag. 115. quae eadem nempe cum Diana seu *Hecate Noctiluca*, ac inde Περσεφόνη etiam quasi φωσφόρος, ut prostremum hoc notat Plutarchus de Facie in orbe Lunae p. 942. appellata; & quo sensu Φερσεφάασσα seu Φερσέφαττα, quod notum, eadem dicta. Unde cum eadem Dea seu Κόρη, tum Ceres mater filiam quaerens, δᾳδοῦχος utraque seu *taedifera* itidem, sicuti saepius ambae spectantur in antiquis Romanorum & Graecorum nummis. Cur autem φωσφόρος dicta sit haec Dea, e pri-

ſcae ſcilicet Gentilium Theologiae ſcitis, docebit Proclus in Platonis Πολιτείαν p. 353. ubi idem nomen Minervae quoque, ſed alio intuitu inditum ſimul tradit: προσκείσθω ἢ καὶ ὅτι ΦΩΣΦΟΡΟΙ· ἡ μὲν εὐμενῶς εἰς φῶς ἄγουσα τοὺς ἀφανεῖς λόγους τῆς φύσεως ἐστὶ ΦΩΣΦΟΡΟΣ· ἡ δὲ, ὡς νοερὸν φῶς ἀνάπτουσα ταῖς ψυχαῖς. *Addatur autem, quod & ambae* (Diana nempe & Minerva, de quibus ibi agit, ut jam ante vidimus ad vſ. 6.) *dicantur* LUCIFERAE; *Diana quidem, quod inconſpicuas naturae rationes benigne in lucem educat, dicta eſt* LUCIFERA; *Minerva autem, tanquam intellectus lucem animis accendens.*

Ibid. καὶ ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα] Qui conſuetus etiam Dianae venatricis habitus in antiquis ejus ſimulacris, & quo reſpexit vetus Epigramma in hanc Deam, de quo paullo ante, Anthol. lib. IV. cap. XII. epig. CXI.

—— ἤδε πρὸς ἄκρην
Ἰγνύην φοῖνιξ πέπλος ἑλισσόμενος,
Et ad ſummum poplitem puniceus peplus tractus.

Unde adhuc magis appoſite ad hunc Callimachi locum Paulus Silentiarius in Epigrammate inedito:

Κούρη δ'. ἀργυφέης ἐπιγουνίδος ἄχρι χιτῶνα
Ζωσαμένη, Φοίβης εἶδος ἀπεπλάσατο,
Virgo autem usque ad candidum genu tunicam cincta, Dianae ſpeciem refert.

Neque aliter de Medeae comitibus ad inſtar Dianae venatricis ejusque Nympharum, ut mox ibidem tradit, & qui Silentiario hic praeluxit, Apollonius l. III. vſ. 873.

—— ἀν δὲ χιτῶνας
Λεπταλέους λευκῆς ἐπιγουνίδος ἄχρις ἄειρον.
Tunicas autem tenues ad candidum usque femur ſubducebant;

aut ſicuti idem alibi de Nereidibus l. IV. vſ. 940.

Αὐτίκ' ἀνασχόμεναι λευκοῖς ἐπὶ γούνασι πέζας,
Hae ſine mora ſurſum tractis ad candida genua limbis.

Talis nempe Diana Κυνηγὸς ſeu Ἐλαφηβόλος, alte nempe ſuccincta, ſicuti Atalanta Romae itidem ſpectatur in veteri ſtatua, de qua infra ad vſ. 216. Idque pro venatorum more, quibus levem amictum praecipit in κυνηγετικῷ Xenophon; & quales etiam levi ſago, ſeu chlamyde, eaque ſaepe a tergo rejecta, fibula autem ad humerum dextrum nexa, amictos, exhibent ſubinde antiqua marmora. Non idem tamen Dianae *Ephesiae* aut *Pergaeae* ſolemnis aut peculiaris habitus; utriusque quippe velatae vulgo & ad imos pedes tectae, in veteribus monumentis; quamquam & eadem utroque illo nomine, *Pergaeae* nempe ac *Ephesiae*, culta, ſubinde etiam tanquam Ἐλαφηβόλος, ſuccincta venatrix in iisdem (& qua de re infra ad vſ. 106. & 187.) compareat. Ut de eadem Dea cum talari alioquin ſtola, ac proinde infra genu, depicta quandoque in aliis nummis nihil dicam, (& qua-

(& qualis etiam fpectatur in adducto ad fuperiorem verfum nummo) neque tamen utraque manu facem geftans. Quam infuper fuccinctam, feu quod hic a Callimacho dicitur, *fupra genua tunicam* hujus Deae, luculenter ante oculos ponent duo fequentium nummorum ectypa; primi, ut praefert epigraphe, a *Mytilenaeis*, alterius fub Antonino Pio ab *Ephefiis* percuffi, cum infcr. ΚΟΙΝΟΝ ΕΦΕΣΙΩΝ, *Commune Ephefiorum.*

E qua priori infuper icone, quae exftat in praeclaro nummo Regiae Gallorum Gazae cum Juliae Domnae in anteriori area effigie, lucem aliquam foenerantur, quae de tali venatricis Dianae amictu memorat Nemefianus, & quae non debuerant ibi viro elegantis eruditionis J. Vlitio negotium faceffere, nempe vf. 91. &c.

Sit chlamys aurato multum fubtemine fufa,
Corrugesque finus, gemmatis baltheus arctet
Nexibus.

Chlamys enim ibidem, quod primo ac vere vir ille eruditus conjecerat, & hoc ipfo adftruebat Callimachi loco, ac alibi etiam obvium, pro *tunica; finus* autem *corruges*, & *baltheus*, quo Dianae tunica infra pectus cincta, abunde in eodem Dianae fuccinctae amictu, quem nummus ille Regius exhibet, & complures alii fimiliter, comparent. Addo geminum omnino cinctum in eodem nummo, ficut in aliis id genus monumentis, confpicuum, quem in illo Dianae amictu obfervat Claudianus de Raptu Proferp. l. II. vf. 33.

Crifpatur GEMINO *veftis Gortynia* CINCTU
Poplite fufa tenus;

ac

ac similiter de Nymphis ejusdem Deae comitibus II. Conf. Stilich. vs. 247.

DUO CINGULA *vestem crure tenus pendere vetant*; quemque *geminum cinctum* in succinctarum itidem Nereidum vestitu jam ante indicaverat Apollonius l. IV. vs. 949.

Παρθενικαὶ ΔΙΧΑ ΚΟΛΠΟΝ ἐπ' ἰξύας εἰλίξασαι,

Puellae DUPLICEM SINUM *usque ad lumbos corrugantes.*

Quo proinde respexit de *venatrice* itidem Venere, ut eam ibidem vocat Virgilius Aen. I. vs. 320.

Nuda sinu, nodoque sinus collecta fluentes.

Adde his denique, quod de eadem Diana *cincta*, eaque *succincta* inde appellata, modo vidimus; ac unde de venatrice itidem Venere opportune Ovidius Metam. l. X. vs. 536.

Nuda genu, vestem RITU SUCCINCTA DIANAE.

Subducebatur nempe supra genua vestis, cinguli seu zonae (sicuti cum aliunde, tum e superioribus Dianae iconibus abunde liquet) opera; prout de virginum in tabula apud Sidonios depictarum amictu tradit Achilles Tatius l. I. p. 7. idque apposite ad hunc Callimachi locum, τὸ γὰρ ΖΩΣΜΑ ΜΕΧΡΙ ΓΟΝΑΤΟΣ ἀνεῖλκε ΤΟΝ ΧΙΤΩΝΑ, *zona enim* AD GENUA USQUE *sursum trahebat* TUNICAM. Ζῶσμα nempe ibi, & quod apud Pollucem etiam legitur p. 348. idem quod ζῶμα, utrumque autem quod ζώνη, ut de voce ζῶμα notant veteres Grammatici ad illud Electrae apud Sophoclem vs. 455. καὶ ζῶμα τοὐμὸν, *& cingulum meum.* Aeschylus συζώματα etiam vocat Suppl. vs. 471. Στρόφοι vero, quod praeterea observo, ab eodem Tragico dicuntur in muliebri amictu *zonae* illae seu vincula, quibus nempe superior pars vestis infra papillas erat cincta, & prout Catullus ea de re loquitur in Epithal. Thetidis vs. 65. *Strophio lactantes vincta papillas.* Utrumque certe illud *cinguli* muliebris aut virginei genus, quo infra papillas (& de quo alibi) ac praeterea supra uterum colligatae & subductae erant tunicae illae aut vestes, atque inde constrictos earum sinus, tangit Danaidum virginum Chorus apud eundem Aeschylum Suppl. vs. 466.

Ἔχω στρόφους, ζώνας τε, συλλαβὰς πέπλων.

Habeo cingula & zonas, quibus colligantur pepli.

Male enim ibi στρόβους hactenus legitur; quum, ut alia sileam, eum στροφίον frequentem eam in rem usum apud Comicum in Thesmoph. ac Lysistrata, & inde loco jam adducto apud Catullum, *strophium* legamus; tum eadem voce στρόφου pro tali *cingulo* aut *zona* usus sit alibi Aeschylus, seu Chorus Virginum Thebanarum, Sept. Theb. vs. 876. Στρόφον ἐσθῆσι περιβάλλουσι, *cingulum vestibus circumjiciunt*; ubi Criticorum ad eum locum glossa, ἀντὶ δὲ μίτρας καὶ ζώνης, νῦν στρόφον εἶπεν, *loco autem mitrae & zonae, strophium nunc dixit.* Στρόφος autem ille dictus in

veteri

veteri Epigrammate inedito μαςῶν ἔνδυμα, *mammarum amictus* ſeu *vinculum*, apud Apulejum autem in Mileſiis lib. II. *ruſſeola, faſciola praenitente altiuſcule ſub ipſas papillas ſuccinctula*, manifeſte itidem ſpectatur in eadem Dianae icone paullo ante e praeclaro Regiae Gallorum Gazae nummo expreſſa, ac ſimilibus.

Vſ. 12. λεγνωτὸν] Quomodo Dianae tunica vocatur itidem in veteri Epigrammate, cujus jam opportune meminit Vulcanius, & quod exſtat Anthol. l. v. epigr. LX. ubi eadem Dea dicitur,

—— ἦν δ' ἐπὶ γῦναν
Παρθένιον λεγνωτὸν ἀναζωθεῖσα χιτῶνα,
Erat vero ſupra genua virgineam virgatam cincta tunicam.

Tangit etiam hunc Callimachi locum Erotianus (ſeu ille ſit Herodianus Grammaticus, prout exiſtimaſſe memini virum doctiſſimum Iſ. Voſſium) in Hippocratis Lexico, & quid ſit ibidem λεγνωτὸν ſimul docet: τὰ λεγνα τῆς ὑςέρας, ἀντὶ τοῦ πέλτά. Λέγνα γὰρ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι, τὰς τῶν ἱματίων ΩΑΣ, ὡς καὶ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ φησὶ, λέγων τούτων κανόνων ἐπιπερὶξ ΛΕΓΝΩΤΟΝ ΧΙΤΩΝΑ, ἐντεῦθεν δηλῶν, ὡς τὸ ΛΕΓΝΟΝ τὴν ΩΑΝ σημαίνει, καὶ οἷα τὸ πέρας. Inepte vero Erotiani, ut obiter hoc moneam, Latinus Interpres, nec conſulto hoc Callimachi loco, ita haec explicat, quaſi illa τούτων κανόνων ἐπιπερὶξ, & quae, quamvis manifeſte corrupta, nullumque ibi genuinum ſenſum admittant, retinuit, quaſi, inquam, ea eſſent etiam totidem Poëtae illius verba. Exſtat autem Foëſii in Oeconomia Hippocratis, de eodem Erotiani loco, & cui ſuffragatur G. Hoffmannus de Uſu Partium lib. XIV. pag. 300. conjectura; nempe ibidem legendum τὸν τὴν ὤαν ἔχοντα ἐπιπερίξ. Cui ne continuo adſentiar, obſtat, quod cum a vulgata lectione, nullo veterum Codicum teſtimoniis adjuta, eadem nimium diſcedat; tum quod ita ter eadem ibi notaret Erotianus de voce λέγνον, pro ὤα ſcilicet, ſeu *extrema veſtium ora*. Unde aliud hic omnino quaerendum puto, & quod ad Erotiani ſimul & Callimachi locum, de quo ibi agitur, propius accedit, quale foret, τὸν τῶν γῦναν, ſeu γονάτων, ἐπιπερὶξ λεγνωτὸν χιτῶνα, h. e. *circa genua fimbriatam tunicam:* juxta nempe illud Callimachi, ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα ζώννυσθ λεγνωτὸν, & in ſuperiori Epigrammate, ἐπὶ γῦναν λεγνωτὸν χιτῶνα ἀναζωθεῖσα; apud Apollonium vero loco jam paullo ante adducto l. IV. vſ. 940. ἐπὶ γούνασι πέζας, *circa genua limbos* ſeu *inſtitas*. Sed quamquam, ceu manifeſte corruptum, illum Erotiani locum ita ſecure conſtituendum putem, id omne tamen melioribus ingeniis dijudicandum lubenter relinquimus. Haud aliena vero de hac voce λέγνον, unde hic λεγνωτὸς *tunica*, notat etiam Galenus in explicatione Gloſſarum Hippocratis: ΛΕΓΝΑ, τὰ ἄκρα τοῦ ςομίου τῆς ὑςέρας, ἐκ μεταφορᾶς. Οὕτω γὰρ τὰ περὶ τὰς ΩΑΣ καλεῖται τῶν ἱματίων. h. e. λέγνα, *extremae partes oris uteri, ex metaphora: ſic enim vocantur, quae circa extremitates veſtium.* E quibus poſtre-

postremis magni non Medici solum, sed Critici etiam, verbis liquet, non eadem fuisse omnino in veste λέγνα & ὦας, quamquam pro eodem sumantur cum ab Erotiano, loco modo excusso, tum in Callimachi Scholiis ad hunc locum, nempe λεγνωτὸν, τὸ ἴχον ὤαν, mox λέγναι γὰρ (melius λέγνα) αἱ ὦαι &c. Quod tamen discrimen inter eas voces aperte etiam tangit Pollux l. VII. c. XIV. pag. 340. Ὤα δὲ, τὸ ἐξωτάτω τοῦ χιτῶνος ἑκατέρωθεν. ΛΕΓΝΑ δὲ, τὰ ἐν τῷ ἱματίῳ ἑκατέρου μέρους, ΟΥΧ ΟΠΟΥ Η ΩΑ. h. e. *Ὤα autem extrema utrinque tunicae pars; ΛΕΓΝΑ vero, quae etiam utrinque in veste*, NON TAMEN UBI *est Ὤα*, seu *fimbria*. Firmat id praeterea Hesychius, apud quem λέγνη (mallem λεγνον) similiter dicitur, non ὤα quidem seu extrema vestis ora, sed τὸ παρυφαινόμενον τῇ περιστροφῇ (melius παραστροφῇ) διέπειν πάχυ περὶ τὴν ὤαν ἐκ τοῦ ῥάμματος, *praetextum extremitati vestis in se replicatae* seu *contortae adsutum*, *unde erat idem crassum circa vestis oram*, *idque ex sutura*. Vidit quidem, & pro incredibili viri eruditione ac solertia, adtigit jam ὁ πάνυ ad Vopiscum pag. 305. explicationem horum Pollucis verborum, sed ita ut παραστροφὴ, non περιστροφὴ, quam tamen ibi retinuit ὁ θαυμάσιος, verius id notet, quod ille bene alioquin observat; nempe *vestis extremitatem in se replicatae* aut *contortae*, & cui proinde superne erant adsuti crassiores id genus limbi aut praetextae, quae λέγνα juxta eruditissimum Glossographum dicebantur. Sic πέζαι, quales supra Nereidum genua sublatas itidem dixit, uti jam vidimus, Apollonius, & quomodo πέζαν ἀειράζουσα χιτῶνος, *limbum adtollens tunicae*, alibi de Medea ait idem Poëta lib. IV. vs. 45. Unde etiam non solum dictus πεζοφόρος χιτὼν, ut hic λεγνωτὸς, sed etiam πεζοφόρα ζώματα seu *zonae limbiferae* (quibus nempe cinctae erant, uti vidimus, muliebres seu virgineae id genus tunicae) ab Aeschylo dicuntur apud Pollucem p. 237. Λέγνα autem illa, unde λεγνωτὸς χιτὼν hic a Callimacho vocatur, abunde videntur comparere in priscis succinctae hujus Dianae, de quibus mox, iconibus; ac unde discimus ea fuisse totidem quasi virgulas aureas vel purpureas, vestibus adsutas aut intextas, & sicut de iis manifeste Pollux loco ante adducto, τὰ ἐν τῷ ἱματίῳ ἑκατέρου μέρους, οὐχ ὅπου ἡ ὤα, *utrinque in veste*, *non tamen ubi est ejus ὤα*, seu *extremitas*. Idem alibi de ejusmodi *purpureis virgis* aut *praetextis* meminit lib. VII. cap. XIII. p. 338. αἱ μέντοι ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραὶ, ῥάβδοι παρυφαὶ (forte παρυφαι) καλοῦνται, *in tunicis proinde purpureae virgae praetextae* (παρυφαὶ) *vocantur*. Quas *purpureas* in tunicis *virgas*, seu dictos inde ῥαβδωτοὺς χιτῶνας, Virgilio *virgata sagula*, notat etiam in cynaedorum, Deae Syriae asseclarum, amictu Apulejus Milef. l. VIII. *quidam tunicas albas in modum lanciolarum, quoquoversum fluente purpura, depictas cingulo subligati*. Quae de purpura, *lancearum* instar aut *virgarum* ducta ac distincta in iisdem, seu *virgatis* aut ῥαβδωτοῖς *tunicis* intelligenda, bene jam ad hunc Milesiarum

ſtarum locum adnotarunt eruditi Beroaldus, Caſaubonus, ac Pricaeus, & qui id ex iis, ut reliqua, hauſit poſtremus earum editor Gallus. Ejuſmodi *virgas* ſeu *lanciolas*, aureas puta vel purpureas, ſeu longas taenias, in ſuccinctae hujus Dianae tunicae intextas, manifeſte videas in priori, quam e veteri Gazae Regiae nummo jam protulimus, icone; easque tam circa ejusdem cingulum, ac proinde inſtar πεζοφόρυ ζώματ☉, ſeu *limbiferae zonae*, cujus meminit, uti jam vidimus, apud Pollucem Aeſchylus, tum circa extremam ejusdem tunicae oram, uti vocem λέγνα explicant, locis jam ante adductis, Galenus & Pollux. Immo quae ſingula plenior veterum ſignorum aut numismatum conſpectus manifeſtius adhuc prodit; in quibus haud infrequens occurrit illa Dianae venatricis ſuccinctae, & cum λεγνωτῷ ejusmodi ſeu *virgata tunica* effigies, ſicuti in ſequenti rurſus ac praeclaro Mytilenaeorum nummo, Regiae itidem Gallorum Gazae, Hadriani temporibus cuſo, ac praeterea in veteri Deae ejusdem ſigno, quod infra adducetur ad verſ. 104.

Ex hiſce autem abunde, ut opinor, conſtat, qualis fuerit ille λεγνωτὸς, cujus hic Callimachus meminit, Dianae χιτὼν, & lucem ſimul mutuantur, qui de eadem voce λέγνον egerunt, veteres Critici, quaeque minus accurate per *fimbriam* aut *fimbriatam tunicam* vulgo vertunt eorundem ac Poëtae hujus Interpretes. Neque vero unum id genus ornamentorum occurrit in veterum veſtibus, dum eadem modo adſuta in iis aut intexta; modo iisdem circumtexta; modo e veſtibus, cirrorum inſtar, pendula; aut eadem rurſus, modo longa, modo lata, modo rotunda, modo etiam quadra exſtarent, eaque praeterea vel ex auro, vel e purpura, vel e byſſo, vel e ſerico etiam ſequutis aetatibus, & quidem diverſi coloris, ut plurimum, conſtarent. Sed haec

haec fingula alterius loci ac indaginis, quam utinam praeripuiſſent viri duo incomparabiles, qui de hiſce ac de Re Veſtiaria in univerſum ſuas commentationes haud ſemel venditaverunt; aut vero duo illi viri eruditiſſimi, qui data opera eandem rem veſtiariam explicare ac illuſtrare ſunt adgreſſi, Ferrarius ac Rubenius.

Ibid. ἄγρια θηρία καίνω] Unde etiam, quod obiter ante vidimus, cum Ἀγροτέρα, tum Θηροκτόνος dicta eadem Dea, ut apud Euripidem Iphig. Aul. vſ. 1570. ac praeterea in Hymno in eandem in Orphicis, ſicut Θηροφόνος apud eundem Tragicum, Hercul. Fur. vſ. 377. & apud Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 484. ac ſimiliter πολύθηρος ab Euripide rurſus in Hippol. vſ. 145. Scilicet juxta illud Ovidii de eadem Diana Faſt. l. II. vſ. 163.

Mille feras Phoebe ſylvis venata redibat.

Eadem nempe Diana, quae non Ἐλαφηβόλος ſolum aut Λαγωβόλος, uti paullo ante, ſed ut de ea dicitur in Epigrammate Anthol. lib. IV. cap. XII. πᾶσα χθὼν ὀλίγον τᾷδε κυνηγέσιον, *omnis terra, parva huic venatio.* Hinc venatoribus olim incubuit, non ſolum ut θηροκτόνῳ huic Deae, quo θήρα ſeu *venatio* iis feliciter ſuccederet, vota nuncuparent, ſed etiam, ut eandem, ſicut utrumque notat in κυνηγετ. Xenophon p. 984. *venationis participem facerent*, μεταδοῦναι τῆς θήρας, qua de re infra ad vſ. 104. ubi Ἀρτέμιδος πρωτάγριον ἄξιον, *prima praeda Diana digna* tangitur.

Vſ. 13. ἑξήκοντα χορήτιδας Ὠκεανίνας] E numero nempe earum Nympharum, quae ter mille Ὠκεανίναι, Oceani ſcilicet & Tethyos filiae, exſtitiſſe dicuntur apud Heſiodum Θεογον. vſ. 364. E quibus proinde χορητίσιν Ὠκεανίναις conſtabat itidem χορὸς Ὠκεανίδων Νυμφῶν, qui inter Aeſchyli Promethei perſonas comparet, & in quo eaedem cum *patris Oceani filiae* dicuntur, tum πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα, non vero *Tethydis*, ut ibi poſtremus etiam editor ac interpres; quum alia, quod triviale alioquin (& bene alibi in hujus Callimachi Latino interprete arguit Anna eruditiſſima) tradatur a Poëtis Τηθὺς ſeu *Tethis* uxor Oceani & harum Ὠκεανίδων mater; alia vero Θέτις ſeu *Thetis* Nerei filia ac Pelei conjunx, & ipſamet proinde Ὠκεανίνη, ſed uti a Catullo vocatur in ejus Epithalamio, *Thetis Neptunina.* Ὠκεανίναι vero infra itidem dictae hae Nymphae Dianae comites, vſ. 62. quae vulgo apud alios Poëtas Ὠκεανίδες· haud aliter ac de Nubibus, tanquam illae eſſent totidem Ὠκεανῖναι, immo quae cum hiſce χορητίσιν *Oceaninis* choreas etiam ducerent, Ariſtophanes ait Νεφελ. p. 140.

Εἴτ' ΩΚΕΑΝΟΥ πατρὸς ἐν κήποις ἱερὸν χορὸν
Ἵστατε Νύμφαις. ——

Sive OCEANI PATRIS *in hortis ſacras celebratis choreas cum Nymphis*,

ac ubi eaedem Nubes, ſicuti alioquin vulgo habiti Fontes, Fluvii,

Fluvii, Paludes, *Oceani* nempe *progenies*, mox rursus apud Comicum, seu πατρὸς ἀπ' Ὠκεανοῦ, *e mari* seu Oceano itidem emergentes appellantur. Qua ratione factum, ut in genere Nymphae dicantur in Orphicis, tanquam omnes *Oceano prognatae*, θυγατέρες Ὠκεανοῖο, quamquam diversae ab his censerentur Ὀρεστιάδες, seu *Montanae*, quae *Jovis filiae* ab Homero dicuntur Iliad. Z. vs. 420. seu *Aëris* vel *Aetheris*, juxta ejus Enarratores, progenies. *Sexaginta* autem *Nymphas Oceaninas* petere hic Diana dicitur, ac dein vs. 42. eam ad Oceanum profectam, plures ibi Nymphas, *Oceaninas* nempe, delegisse, sicuti, ut mox videbitur, alias insuper *viginti Cretenses* ac *Fluviatiles*, quod nempe plurium id genus Nympharum opera indigere crederetur haec Dea, non πολυώνυμος solum sed πολύτεχνος, seu τέχνῃ magis adhuc, quam frater Apollo, de quo supra, ἀμφιλαφής, *Marina* etiam & *Portuum Custos*, ut infra dicetur ad vs. 39. haud minus ac Ἀγροτέρα vel *Agrestis* seu *Venatrix*. Quae proinde Dea, earundem Nympharum, seu ut hic Ὠκεανίνων, vel ut a Sophocle eaedem dicuntur (Philoct. vs. 1499.) Ἅλιαι, *Marinae*; aut vero Ὀρεστιάδων seu Ὀρεσιβάτων, *Montigavarum* seu *Oreadum*, ut eas vocat Virgilius, sive Ἀλσηΐδων, Λειμωνιάδων, aut Ἑλειονόμων, Ποταμηΐδων, Πηγαιῶν, Κρηναιῶν, aut vero Μογοστόκων juxta Homerum, Εἰλειθυιῶν, *Silvestrium* nempe, *Pratensium*, *Palustrium*, *Fluviatilium*, *Fontanarum*, aut etiam *Lucinarum*, quarum omnium occurrit apud Poëtas ac auctores antiquos mentio, comitatu & *choro* delectabatur; seu cum quibus, ut de eadem Dea Virgilius, *Exercet Diana choros*, Aen. l. iv. vs. 409. Harum enim cunctarum Custos ac Praeses, ut ex illis etiam auctoribus aliisque monumentis antiquis notum, dicta aut habita haec Dea. Unde ex solis *Oreadibus* seu *montanis* Nymphis, mille Dianae comites exstitisse tradit Poëta adducto modo versu, *quam mille secutae Hinc atque hinc glomerantur Oreades*; a Gratio autem, centum *Nemorenses* & totidem *Naiades*, ubi in Cynegetico invocat Dianam vs. 16.

Adscivere tuo comites sub nomine Divae,
Centum omnes nemorum, centum de fontibus omnes
Naiades.

E quibus praeterea liberum lectori judicium relinquimus, an, quod viro magno & praecipuo hodie litteratae Galliae ornamento, in praeclaro opere placuit, e tympanistriis & saltatricibus, quae Dei & Israëlitarum victoriam in maris littore celebrasse dicuntur Exod. xv. 20. 21. factum censendum sit, ut hic apud Callimachum Dianae Juppiter attribuat *sexaginta saltatrices Oceaninas*. Ut hic praeterea mittam, quod non *Dianae* solum, sed plerisque aliis Diis ac Deabus, *Nymphas* itidem χορητίδας, & quae in earum essent potestate, adsignatas aliunde liqueat; sicuti *Jovi*, *Rheae*, *Junoni*, *Neptuno*, *Apollini*, *Pani*, *Baccho*, *Minervae*, (ut infra in Hymno in ejus Lavacrum) aliisque.

Vſ. 14. ἔτι παῖδας ἀμίτρους] Inepta aut ab hoc loco aliena Criticorum in Scholiis ad eundem gloſſa, dictas nempe *novennes* has *puellas* adhuc ἀμίτρους ceu *μὴ διαπαρθενευομένας· μίτρας γὰρ ἐζώννυντο, ἃς ἔλυον, ὅταν ἔμελλον διαπαρθενεύεσθαι*, *non devirginatas. Mitris enim ſeu zonis cingebantur, quas ſolvebant virginitatem amiſſurae.* Ita enim potius ἄμιτροι hic dicerentur puellae, quae *mitra* ſeu *zona* amiſſa virginitatis diminutionem eſſent paſſae. Unde alia vocis ἀμίτρου ratio hic erat indicanda, maxime ubi de *novennibus* tantum *puellis* agebatur. Dabantur nempe ſolum μίτραι ſeu *zonae* apud Graecos virginibus, quae nubiles jam erant, ſeu viro maturae; iisdem vero ademptae, & *ſolvi* proinde, ut notum, dictae, ubi virginitatem illae eſſent amiſſurae. Hinc παρθενικαὶ vocatae ſaepe apud Poëtas Graecos eaedem μίτραι; apud Euripidem etiam in Alceſt. vſ. 178. uti antea diximus ad vſ. 21. Hymn. in Jov. παρθένια κορεύματα, ac apud Latinos itidem, ut apud Catullum Epigr. LXVIII. *zona virginea*. Unde Medea, quo ſe adhuc virginem teſtaretur, ait apud Apollonium l. IV. vſ. 1024.

——— ἔτι μοι μίτρη μένει, ὡς ἐνὶ πατρὸς
Δώμασιν ἄχραντος καὶ ἀκήρατος.

Adhuc mitra mihi manet, perinde ut in patris domo, impolluta & integra;

ſicuti παρθενικὴ μίτρη ἄχραντος, ſeu *virginea mitra impolluta*, itidem dicitur a Theocrito Idyll. II. vſ. 73. Ἄμιτροι proinde dictae hic a Callimacho *puellae* iſtae *novennes*, non quod ſolutis jam aut amiſſis illis *mitris* aut *zonis*, virginitatis diminutionem, inſtar puellae illius apud Petronium adhuc ſeptennis, eſſent paſſae; aut vero eo intuitu, ut volunt hic Scholia, *quod non eſſent devirginatae*, aut quod ibidem additur, ἢ ὅτι ἄγαμοι γυμναὶ (non γυμνοὶ) ἐβάδιζον, vel *quod innuptae incederent nudae*; ſed quod per aetatem, neque enim adhuc nubiles, nondum forent *zona virginea* cinctae, verum adhuc ἄμιτροι, ſeu *diſcinctae agerent*. Ita nugas ſaepe aut aliud agunt Graeculi id genus Grammatici, & quod miror hic intactum prioribus hujus Poëtae editoribus, viris alioquin eruditis & ſagacibus. Ut de erudita ſupra ſexum hodierna Gallorum Muſa hic ſileam.

Vſ. 15. ἀμφιπόλους Ἀμνισίδας] *Cretenſes* ſcilicet Nymphae, ut notarunt jam ad hunc locum, & praeterea ad Stephanum, viri docti; apud quem omnino, quo ille ibi ſecum & cum Strabone praeterea, Pauſania, ac hujus Poëtae Scholiaſtis concilietur, ſupplendum, quod ab aliis jam monitum video in noviſſima hujus Ἐθνικογράφου editione, Ἀμνισός, πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης. αἱ τούτου Νύμφαι Ἀμνισιάδες καὶ Ἀμνισίδες. *Amniſus, urbs & fluvius Cretae, cujus fluvii Nymphae, Amniſiades & Amniſides dictae*; & quorum illud etiam in hoc Hymno legitur vſ. 162. Omnino autem, ut hoc addam, id firmant brevia ad Homerum Scholia, Odyſſ. T. vſ. 188. Ἀμνισὸς πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης, *Amniſus urbs & fluvius Cretae*, idque ad eum verſum, quo a Poëta traditur,

Lu-

Lucinae ſeu Εἰλειθυίας, quae eadem cum Diana, ſpecum ibidem exſtitiſſe;

> Στῆσε δ' ἐν Ἀμνισῷ, ὅθι τε σπέος Εἰλειθυίης,
>
> *Statuit autem in Amniſo, ubi ſpelunca Lucinae,*

& in qua urbe genitam etiam, ut a Cretenſibus fertur, Lucinam tradit in Atticis Pauſanias pag. 31. Immo cum hujus Cretae *fluvii Amniſi*; in cujus aquis ſcilicet frequenter Diana lavaretur, tum *Nympharum* Ἀμνισίδων, ac ut totidem etiam ejus *comitum* meminit itidem Apollonius Rh. ſed ubi male Ἀμνησοῖο & Ἀμνησίδος, pro Ἀμνισοῖο & Ἀμνισίδες, uti eadem loca aut dictae inde Nymphae apud Poëtas & Geographos proferuntur, hactenus legitur l. III. vſ. 876. &c.

> Ἠὲ καὶ Ἀμνισοῖο λοεσσαμένη ποταμοῖο
>
> Χρυσείοις Λητωῒς ἐφ' ἅρμασιν ἑστηυῖα.
>
> *Vel ſi Amniſi lota fluvio, Aureo Diana ſtans in curru.*

Mox:

> Τῇ δ' ἅμα Νύμφαι ἕποντ' ἀμορβάδες, αἱ μὲν ἐπ' αὐτῆς
>
> Ἀγρόμεναι πηγῆς Ἀμνισίδος.
>
> *Quam comites Nymphae ſequuntur, quarum aliae verſantur ad ipſum Amniſi fontem* &c.

Poſtremum autem illud de iiſdem Nymphis ad fluminum fontes ſeu ποταμηΐαις vel πηγαίαις, ſicuti quandoque eaedem dictae, occurrit etiam in Hymno in Venerem, vulgo Homero cum aliis adſcripto; ubi quum de variis Nympharum generibus *Nemorenſibus*, *Montanis*, aliiſque ageret, additur, καὶ πηγὰς ποταμῶν, & quae incolunt *fluminum fontes*, nempe totidem eorundem Fontium Genii ſeu Cuſtodes, & Κρηναῖαι inde ab Homero dictae Odyſſ. P. vſ. 240. Immo ipſamet Diana ποταμία itidem ſicuti a Pindaro, Pyth. Od. II. p. 202. appellata, & inde ab Horatio, *laeta fluviis*, l. I. Od. II. Quas autem ἀμορβάδας ſeu Dianae comites, Nymphas nempe illas *Amniſi*, vocat Apollonius, ἀμορβοὺς vero in hoc Hymno de aliis *fluviatilibus* Nymphis dixit pariter Callimachus vſ. 45. hic autem nuncupat ἀμφιπόλους Ἀμνισίδας, *comites* itidem ſeu *pediſſequas Amniſidas*. De qua priori voce Seleucus apud Athenaeum l. VI. pag. 267. notat, ἀμφίπολον dici τὴν περὶ τὴν δέσποιναν θεράπαιναν· πρόπολον δὲ τὴν προπορευομένην, h. e. ἀμφίπολον, *quae circa dominam famula*, πρόπολον *vero*, *quae ante dominam ambulat.*

Vſ. 16. Αἵ τέ μοι ἐνδρομίδας] Male omnino haec de *veſte villoſa* explicat, cum in verſione, tum in Notis Friſchlinus; quamquam hic, & infra in Hymno in Delum, in alia ducentem haberet Graecum Poëtae Interpretem; bene autem juxta eundem Scholiaſtem, de Dianae *cothurnis* ſeu *calceamentis*, Vulcanius. Ut mirer equidem nihil ea de re monitum in poſtrema & eleganti editione Pariſienſi, ubi prior illa & ſoluta Poëtae hujus interpretatio, quae alioquin ibi haud ſemel in notis Annae praeſtantiſſimae & merito arguitur, fuit retenta. Neque enim

 hic

hic *endromides* eaedem, quarum apud Juvenalem & Martialem mentio, & quarum usus olim exstitit in palaestra ad arcendum frigus, sed Dianae κυνηγοῦ seu *venatricis calceamenta*, eique, ut praeterea e Polluce ac veteri Epigrammate observo, propria. Pollux nempe p. 347. in fine, *αἱ δὲ Ἐνδρομίδες ἴδιον τῆς Ἀρτέμιδος τὸ ὑπόδημα*, *Endromides, proprium Dianae calceamentum.* In Antholog. vero l. IV. c. XII. exstat Epigramma CXI. de quo jam supra, ac ubi de eadem Diana venatrice inter alia dicitur,

Ποῦ δὲ Λυκαστείων ἐνδρομὶς ἀρβυλίδων;

ubi Lycasteorum (h. e. *Cretensium*, ut ibi Latinus Interpres) *endromis calceorum?* ubi nempe ἐνδρομὶς de *calceamento* ipso, seu quod Gallis *chaussure* dicitur. Unde insuper liquet ac illustratur, cur Cretensibus Nymphis, quales hae, uti vidimus, *Amnisides* seu *Cretenses*, Dianae seu Dictynnae κυνηγοῦ, ut notum, Deae *calceamentorum* cura & custodia, apposite hic committatur. Adde, quod eaedem ἐνδρομίδες, quarum rursus meminit Callimachus Hymn. in Del. vs. 238. ibi in Scholiis dicantur, *κυρίως τὰ τῶν κυνηγῶν ὑποδήματα*, *proprie venatorum calceamenta*, nempe qualia etiam in venatorum usum reperisse Aristaeum tradit Nonnus Dionys. l. V. p. 154.

Καὶ ποσὶν ἐνδρομίδας θηρήτορα φῶτα διδάξας,
Et pedibus aptare calceamenta (endromidas) *cursoria hominem venatorem docens.*

Unde, & valde hic opportune, laudari observo ab Hippocrate *calceamenta Cretensia*, libro de Articul. Τμήμ. XIV. *Ἐπιτήδειος δὲ καὶ ὁ Κρητικὸς τρόπος τῶν ὑποδημάτων*, *idonea item est forma calceamenti Cretensis.* Quae scilicet *calceamenta* pluribus ad eum locum describit Galenus, & qualia suo adhuc aevo, cum in Creta, tum in Proconsulari Asia, in usu fuisse memorat; eaque, quod ibidem ait, potissimum Venatoria; quae mediam nempe tegerent crurum partem, & arcte pedem constringerent; multis praeterea partibus scissa forent & loro trajecta. Quale etiam *calceamenti* genus exhibet insignis ille Mytilenaeorum nummus cum venatricis Dianae effigie paullo ante ad vs. 12. productus. Sed ipsum Galeni locum, optimum ritus illius & simul hujus apud Callimachum loci, ac praeterea signati in illo *Mytilenaeorum*, Asiae itidem Proconsularis incolarum, nummo, *calceamenti venatorii* interpretem, non pigebit integrum hic in Lectoris gratiam adferre, qui exstat Comment. in Hippocr. de Articul. p. 644. tom. V. edit. Graec. Basil. *Ἔτι δὲ νῦν οὗτος ἀσκεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν, καὶ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗΝ, οὐχ ἥκιστα ΜΕΧΡΙ ΚΝΗΜΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΗΚΟΝ· ἔστι δὲ ἱκανῶς ὑπ' αὐτοῦ ΠΟΛΥΣΧΙΔΕΣ ΤΙ ΔΕΡΜΑ καθ' ἑκάτερον τὸ μέρος, ἀριστερόν τε καὶ δεξιὸν ἴσον, ἐντεταμένον τε καὶ ἴδια συντετριμμένον ἐπὶ τοῖς πέρασιν, ὡς ἱμάντι διεκβαλλομένων τῶν τρημάτων, συνάγεσθαι κατ' ἄλληλα τὰ τεταγμένα τοῦ δέρματος τμήματα. Πρόδηλον οὖν, ὅτι συνέχει τε καὶ σφίγγει τὸν πόδα, μετὰ τῆς κατὰ φύσιν διαρθρώσεως ὅλης ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον ὑπόδημα·*

δήματα· χρῶνται) δὲ αὐτῷ μάλιστα παρ' ἡμῖν ΟΙ ΚΥΝΗΓΕΤΑΙ ΘΗΡΕΥΟΝΤΕΣ, ἐπειδήπερ ἐν τραχέσι καὶ ἀνωμάλοις χωρίοις ἀναγκάζονται πολλάκις οὐ τρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ πηδᾶν. Ἡ δ' αὐτὴ καὶ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΑΣ αἰτία τοιούτοις ΥΠΟΔΗΜΑΣΙ χρῆσθαι ἔπεισε, διά τε τὰ μεγέθη τῶν ὀρῶν ἐν τῇ Νήσῳ καὶ τὰς τραχύτητας. *In Asia nostra, & non minus in* CRETA, *in usu sunt etiamnum* CALCEAMENTA, QUAE AD MEDIAM USQUE TIBIAM ADSCENDUNT, *in quibus scissa est pellis multis locis, & ab utraque parte, dextra scilicet & sinistra, aequaliter extenta extremis partibus foramina habet, per quae trajectum lorum partes pellis incisas inter se contrabat. In aperto autem est,* TALI CALCEAMENTO PEDEM *cum universa commissura, quae ad malleolos est, contineri atque* ADSTRINGI. *His autem utuntur apud nos* VENATORES *potissimum, quum* FERAS SECTANTUR; *quandoquidem in asperis atque inaequalibus locis, non solum currere, sed saltare etiam coguntur. Eadem causa* CRETENSES *ad talium* CALCEORUM *usum impulit, ob vastos Insulae montes, atque asperitatem.* Neque vero aliter ἀρβύλας seu ἀρβυλίδας, quae Dianae Venatricis ἐνδρομὶς seu *calceamentum* dicuntur in superiori Epigrammate, describit Galenus paullo ante, & quidem ead. pag. ed. Basil. nempe ut ea tantum inde huc adferam, κοῖλον δὲ ἐστι (nempe ἀρβύλαι, de quibus agebat ibi senex Cous) ὑπόδημα τοῦτο, ἀεὶ περισφιγμένον ἀκριβῶς ὅλῳ τῷ ποδὶ, μέχρι τῶν σφυρῶν, *est autem* (ἀρβύλαι) *calceamenti genus cavum, quod arcte universum pedem usque ad malleolos complectitur.* Unde etiam abunde illustrantur, quae de venatorum calceis tradit itidem Pollux, iisdem ferme verbis, quibus utroque, quem modo adduximus, loco utitur Galenus, adeo ut unus ex altero id hausisse videatur, nempe pag. 239. in fine, Ὑποδήματα κοῖλα ἐς μέσην τὴν κνήμην ἀνήκοντα δεσμῷ ἀκριβεῖ περισταλμένα, *calcei cavi ad mediam tibiam adscendentes arcto vinculo adligati*; nempe, sicut ante Galenus loco supra adducto, μέχρι κνήμης ἀνῆκον, *ad mediam tibiam adscendens*; & quod de eodem *calceamento* paullo ante dixerat, σφίγγει τε περὶ ὅλον ἀκριβῶς τὸν πόδα, *ut calceus universum pedem arcte contineat.* Quae singula utique manifeste, uti jam innui, in superiori Dianae κυνηγοῦ effigie, cum tali calceamento venatorio mediam tibiam seu crura tegente, arcte praeterea, trajectis quidem loris, constricto, comparent; ac inde similiter, quae de Tyriis virginibus, Dianae instar, pharetratis & ad venationes accinctis, tangit Virgilius Aen. l. 1. vs. 337. quibus nempe *mos erat*, ut ibidem ait,

Purpureoque alte suras vincire cothurno,

& ad quem locum exstat haec Servii glossa, *Cothurni jam* CALCEAMENTA *etiam* VENATORIA, *crura quoque vincientia.* Unde similiter de *venatorio calceamento* Nemesianus in Cynegetico vs. 90.

Candida puniceis aptantur crura cothurnis.

 Ibid,

Ibid. λύγκας] Nempe quarum venatione, ficut alias *cervorum*, quorum hic etiam meminit, delectaretur Diana; & ad quem proinde locum respexisse videtur, qui haud semel alibi Battiadem nostrum expressit Horatius l. IV. Od. VI.

DIANAE *tutela Dea fugaces*
LYNCAS & *cervos cohibentis arcu;*

ut proinde tentatorem hujus Deae *Orionem*, ficut eum alibi vocat Lyricus, non aemularetur eadem, de quo ait hic Venusinus vates, l. II. Od. XIII.

Nec curat Orion leones,
Aut timidos AGITARE LYNCAS.

Lyncum alioquin venationem, juxta cum pardis & pantheris, memorat Xenophon, in κυνηγετ. pag. 995. Occurrit quoque illius θήρας mentio alibi in hoc Hymno, ubi Maenaliae λυγκὸς carnes ad esum canum venaticorum a Pane secari tradit vs. 88. ὁ δὲ χρέα λυγκὸς ἔταμνε, *is autem carnes lyncis secabat.* Adde, quod maculosis horum *lyncum* pellibus tegi olim soliti venatores; sicuti de Nympha itidem venatrice, Venus, κυνηγοῦ habitu amicta, loquitur apud Virgilium Aen. I. vs. 322.

Succinctam pharetra & maculosae tegmine pellis.

Nempe haud aliter ac de montivagis Bacchis dicitur ab Euripide in cognomine dramate vs. III. Στικτῶν τ' ἐνδυτὰν νεβρίδων, *maculosorum binnulorum pellibus indutus.* Immo eosdem *lyncas ad venationem industrios*, seu quibus ad venandas alias feras utantur Orientales, tradit Paulus Venetus; & quod praeterea ex aliis Arabum scriptis illustrat ὁ πάνυ Bochartus, Hieroz. l. III. c. VII.

Vs. 17. ἐλάφους βάλλοιμι] Unde haec Dea dicta, uti jam vidimus, Ἐλαφηβόλος, sicuti in Orphicis Hymno in eandem, *cervorum venatrix*; ab Anacreonte praeterea Od. LXII. a Sophocle Trachin. vs. 218. & a quo postremo Ἐλαφηβολίαι seu *cervinae venationes* eidem Deae tribuuntur Ajac. vs. 178. Immo unde Ἐλαφηβόλια dicta de hujus Dianae Ἐλαφηβόλου solemni festo, & in quo placenta e farina melle & sesamo subacta, ἔλαφος etiam appellari meruit, ut id tradit Athenaeus l. XIV. pag. 646. Verum quum de hac *cervina* Dianae *venatione*, tanquam consueta ejusdem praeda, pluribus infra agatur hoc Hymno vs. 100. Σκαιρούσας ἐλάφους, *salientes cervas*, & quae ibidem sequuntur, ibi quoque ea de re agendi adhuc erit locus, iisque ex antiquis, quae supersunt etiamnum, monumentis lucem adhuc aliquam adfundendi.

Ibid. θοὰς κύνας εὖ κομέοιεν] Cujusmodi neque unius generis *canes*, & inter eos *velociores ventis*, θάσσονας αὐράων, Dianae a Pane datos, infra memorat hoc ipso Hymno Poëta vs. 94. &c. alibi autem de cane cum arrectis auribus infra Dianae sedem posito Hymn. in Del. vs. 228. & quae loca ex auctoribus ac monumentis etiam antiquis illustrare ibidem dabitur. Θοαὶ autem hic dicuntur ab eodem *canes venatici*, tanquam ex illo κυνοσουρίδων genere, de quibus itidem Oppianus κυνηγετ. lib. I. vs. 434.

vſ. 434. μάλα γάρ τε θοοὶ κρατεροί τε πέλει), *valde autem celeres & robuſti exiſtunt*; & quibus proinde haud alia quam θοὰ ſeu *velocia* nomina imponenda, monet eod. lib. vſ. 444.

Θοὰ πάντα, θοὴν ἵνα βάξιν ἀκούῃ,

Velocia omnia, ut velocem vocem audiant.

Eadem autem θοῶν & venaticorum *canum* curam gerere hic opportune dicitur Diana, non ſolum κυνηγὸς Dea, ſed quod ejusdem inventum talis venatio crederetur, ut ab initio κυνηγετικῶ ſtatuit Xenophon; quamquam *canibus* primum venari docuiſſe Pollucem, tradat Oppianus κυνηγ. l. II. vſ. 18. Vocis autem, quam hic adhibet Callimachus κομέειν pro *curare*, *curam genere*, ſeu ἐπιμελεῖν uſus, abunde jam uti & verbi κομίζειν ex Homero, qui utrumque non ſemel eo ſenſu uſurpat, notus. Julianus autem Imp. Orat. III. p. 227. κομίζειν ἅρμα, pro *currum regere* adhibet.

Vſ. 18. Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα] Unde etiam non ſolum ὀρέσκιρα, de qua appellatione jam ſupra, aut vero *montium Domina* a Catullo in Seculari Carmine; vel *montium cuſtos*, ab Horatio dicta l. III. Od. XXII. quod opportune jam hic monuit praeſtantiſſima Fabri filia; ſed a Seneca inſuper in Hippolyto vſ. 406.

—— SOLA, quae MONTES colis,

Et UNA ſolis montibus coleris Dea.

Quo ſpectat rurſus illud Catulli de Diana in Epithal. Thetid. vſ. 300.

Unigenamque ſimul cultricem montibus Idae,

ſeu *Idri*, ſicuti legitur in veteribus libris, & quod ingenio ac eruditione magno Iſ. Voſſio ad Catullum placuit, de *Cariae* nempe monte *Idro*, in quo plura oppida exſtitiſſe Dianae conſecrata idem tradit, ſicut *Hecateſiam*, *Chryſoriam*, *Euromum*, aliaque. Quamquam de monte illo Cariae, *Idro* dicto, nihil alibi legiſſe meminerim; *Idrias* quidem ſeu Ἰδριὰς urbs Cariae occurrit apud Stephanum, quae *Hecateſia* etiam & *Chryſoria* juxta eundem fuerit appellata; ut ita totidem ea fuerint unius oppidi nomina (& qua de re videri adhuc poteſt idem Stephanus in Ἑκατήσια & Εὔρωμος) quae ibi ut diverſa tamen, & Dianae juxta ac Apollini conſecrata, memorat laudatus modo vir doctiſſimus. Quod vero ibidem ab eo additur, Dianam prae caeteris gaviſam montibus Cariae ac Lyciae, & quod ea fuerit olim conſtans opinio; id equidem haud ita liquidum, quin paſſim aliis quoque montibus, ſeu in genere κατ᾽ ὄρεα (ut apud Euripidem, Phoen. vſ. 133. vagata dicitur eadem Dea) occurrat in veterum monumentis. Hinc ea mox de ſe, οὔρεσιν οἰκήσω, *montibus inhabitabo*, & ſicuti ὀρεσιφοῖτις in genere ſeu *montigava* in Orphicorum Εὐχῇ eadem dicitur; aut quomodo cum *Cynthia* paſſim a monte, non *Cariae* quidem aut *Lyciae*, ſed Deli *Cynthio* appellatur; tum ab Homero venata dicitur, non in Cariae aut Lyciae, ſed Arcadiae aut Laconicae montibus, Taygeto nempe & Erymantho, Odyſſ. Z. vſ. 102. &c.

Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' ΟΥΡΕΟΣ ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ Τηΰγετον περιμήκετον, ἢ Ἐρύμανθον,
Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι.
Qualis autem Diana incedit PER MONTES, *sagittis gaudens*,
Aut per Taygetum excelsum aut Erymanthum,
Sese oblectans apris (non *capris* juxta Interpretem) *&* *velocibus cervis.*

Neque vero nui huic Deae, quod hic a Jove apud Callimachum contendit, *dati omnes montes*; & proinde tanquam voti illius compos esset, a Seneca Tragico loco paullo ante adducto dicta, *sola montes colens*, aut *una solis montibus culta*. Nota enim abunde Ὀρεία haud minus seu *montana* Cybele a Tragicis, ut Euripide Hippol. vs. 144. & Helen. vs. 1317. item ab Apollonio Rhod. l. 1. vs. 1119. & similiter *fera montium Dea*, in Maecenatis versu apud Fortunatianum Grammaticum, & quae similiter a totidem montibus, *Idaea* alioquin, seu *Dyndimi Domina*, vel *Dyndimena* fuit appellata. Ut mittam Panem, venatorem quippe, Οὔρειον, seu ὄρειον, itidem ὀρειβάτην praeterea & Ὠρομέδοντα, *montanum*, *montivagum*, *montium Dominum*, passim apud antiquos Poëtas legi; immo Jovem ipsum in montium jugis frequenter cultum, indeque Ἐπάκριον vel Ἀργαῖον, a monte Cappadociae *Argaeo*, aut Ἰδαῖον, a monte *Ida*, ut alias id genus appellationes a *montibus* petitas hic praeteream, nuncupatum.

Ibid. πόλιν δέ μοι ἥντινα νεῖμον] Neque enim solum ὄρειος haec Dea, sed πολιοῦχος itidem seu πολῖτις, sicuti eadem inter Deos Thebarum πολιοῦχους, seu *urbis* illius *Praesides* vel *Custodes* invocatur a Thebanarum virginum choro, apud Aeschyl. Sept. Theb. vs. 149. & seq. Unde non unam etiam *urbem*, sed plures, ut eidem Dianae peculiari jure proprias, praeter multas illi cum Diis aliis communes, largiri mox dicitur idem Juppiter vs. 33. 34. τρισδέκα τὰ πτολίεθρα &c. Adde *Ephesum* in peculiari ejus tutela, ut ea de re Callimachus infra vs. 258. Caeterum neque ego satis capio, cur virum Graece eruditissimum H. Stephanum hic offenderit illud ἥντινα, ut proinde legendum ibi confidenter tradiderit, πόλιν δὲ μίαν τινα. Abundare quidem illud ἣν notaverat Graecus Enarrator, sed non ut expungendum ideo aut Callimacho indignum statueret: quum, ut alia mittam, ἥντινα haud semel pro ἣν, ubi nempe redundat illud τινα, dixerit Homerus, prout ad eum etiam notant veteres Grammatici, sicut Iliad. Γ. vs. 286. τιμὴν &c. ἥντιν' ἔοικεν, quae brevia ad Homerum Scholia explicant, ἣν πρέπει, ἣν δεῖ, *quam decet*, *quam oportet*.

Vs. 19. σπαρνὸν γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν]. Nempe quod tanquam venatrix Dea, *montes* eadem, ut ea etiam hic de se, ὄρεσιν οἰκήσω, frequentius, seu *silvas* caeteroquin *inhabitare* crederetur; ac unde de eadem dixit supra Callimachus in Apollin. vs. 60. eam συνεχὲς seu *assiduo* caprearum capita venari solitam;

tam. Unde etiam de venatore & Dianae inde cliente Hippolyto, Euripides in cognomine dramate verſu 17. ex parte ante adducto,

Χλωρὰν δ' ἀν' ὕλαν παρθένῳ ξυνὼν ἀεὶ,
In viridi ſylva verſans ſemper cum virgine Diana.

Vſ. 20. Οὔρεσιν οἰκήσω] Quamquam eadem Dea non perpetuo in *montibus*, verum etiam circa latices, paludes, flumina, portus inhabitaſſe, ac inde nomina ſortita dicatur, ſicuti λιμνάτιδας, ποταμίας, λιμενοσκόπου &c. *paluſtris*, *fluviatilis*, *portuum inſpectricis*, ut ea de re jam ante obiter dictum, & alibi agitur in hoc Hymno. Ideo autem Dianae *habitatio in montibus*, aut *rarior in urbes* ejusdem *adventus* hoc & ſuperiori verſu a Callimacho dici videtur; cum ob continuum illud venandi ſtudium huic Deae, ut modo vidimus, tributum; tum quod virorum coetus, perpetuam quippe virginitatem, de qua jam ante, eadem profeſſa, averſari inde crederetur; haud aliter ac Cyrene virgo; eademque venatrix apud Pindarum Pyth. Od. IX. ὀρέων κευθμῶνας ἔχει σκιοέντων, *montium umbroſorum latebroſos habitat receſſus*; tum denique ob propiorem eamque naturalem neque indictam jam viris eruditis cauſam, quod Luna nempe omnium ſiderum, terrae maxime, ut de ea Phornutus, vicina, ac proinde ſupra montium cacumina velut in iis oriens appareret. Unde etiam celſi quidam Africae montes, & a quibus Nilum fluere tradidit Ptolemaeus, *Lunae montes* leguntur appellati.

Vſ. 21. Μῶνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι] Nempe Diana non κυνηγὸς amplius ſeu *Venatrix*, aut Luna tantum φωσφόρος, ſeu *Lucifera*; ſed Εἰλείθυια praeterea ceu *Lucina*, aut Λοχία, quae nempe *laborantes utero puellas ter vocata audire* dicitur apud Horat. l. III. Od. XXII. & ad cujus Εἰλειθυίας templum, mulieres quotidie ad tertiam usque diei partem convenire jubet Plato de Legib. l. VI. p. 784. Quo nempe eandem Ὠκυλόχειαν, ut haec haud ſemel vocatur in Orphicis, continuo experirentur parturientes, ſeu ut de eadem Horatius in ſeculari Carmine,

Rite maturos aperire partus
Lenis ILYTHIA.

Quae iterum e naturalibus cauſſis peti, ac ad easdem referri continuo debere, ſatis liquet.

Vſ. 22. ἧσί με Μοῖραι] *Parcarum* opportune meminit Εἰλείθυια haec Dea, quae a Pindaro dicitur, non ſolum Εἰλείθυια πάρεδρος Μοιρᾶν, ſeu *Lucina*, *quae adſidet Parcis*, eo loco, quem jam hic indicavit Vulcanius, nempe ab initio Od. VII. Neme. ſed inſuper alibi de Euadnes puerperio, cui Apollo *adſtare fecerit Lucinam & Parcas*, Ἐλευθὼ συμπαρέστασέν τε Μοίρας, Olymp. Od. VI. p. 50. Quemadmodum Iphigeniae *partui*, ſeu λοχείᾳ, ut ibi dicitur, adfuiſſe itidem *Parcae* leguntur apud Euripidem Iphig. Taur. vſ. 206. ac apud Antoninum Liberalem Metam. cap. XXIX. de parturiente Alcmena, ΜΟΙΡΑΙ καὶ ΕΙΛΕΙΘΥΙΑ πρὸς χάριν

τῆς Ἥρας

τῆς Ἥρας κατεῖχον ἐν ταῖς ὠδῖσι τὴν Ἀλκμήνην, PARCAE & LUCINA *in Junonis gratiam Alcmenam in doloribus partus detinuerunt.* Hinc easdem Deas in generatione seu nativitate conjungit Plato Sympos. p. 206. Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια, ἡ καλλονή ἐστι τῇ γενέσει, *pulcritudo igitur generationi est veluti Parca & Lucina.* Unde lux Horatio, qui post invocatam loco superiori nota adducto *lenem* parturientibus *Ilythiam*, mox Parcas etiam compellat, *Vosque veraces cecinisse* PARCAE. Immo Εἰλείθυια seu *Lucina* eadem cum *Parca*, juxta antiquum Poëtam Lucium Delium, & qui inde εὔλινον seu *lanificam* vocavit *Lucinam*, ut de eo tradit Pausanias l. VIII. p. 485. Quibus accedat, id quod ab Orpheo dictum refert Clemens Al. Strom. l. VI. p. 571. *Parcas* nempe τὰ μέρη τῆς Σελήνης, *Lunae partes esse*, illasque vocari Μοίρας, tanquam φωτὸς οὔσας μέρη, quae *lucis essent partes*; ac proinde Lunam seu Dianam φωσφόρον, de qua paullo ante, seu *Lucinam*, uti & *Parcas*, totidem eductorum in lucem foetuum praesides ac opitulatrices a veteribus habitas. Hinc Plutarchus de Facie in orbe Lunae pag. 945. ubi quum animas ac mentem a Luna, ubi eadem est ac *Lucina*, componi, ubi *Diana*, dividi, dixisset, addit, de tribus *Parcis*, Atropon circa Solem collocatam, initium ortus praebere; Lachesin circa terram contingere; Clotho autem circa Lunam, colligare & miscere. Ne ea jam hic tangam, quae a Platone ac Platonicis de *Parcis* φυσικῶς, tanquam generationis omnis praesidibus, ac motricibus earum facultatibus dicta leguntur, ut in lib. de Republ. l. X. p. 617. & a Proclo, qui dum eadem fuse ac subtiliter enarrat, non lucem quidem, sed novas potius tenebras iisdem affundit, nempe in Theol. Platonis l. VI. c. XIII. & c. XXIII.

Vs. 23. ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν] Unde eadem Εἰλείθυια invocata ὠδίνων ἐπαρωγὲ, *dolorem partus auxiliatrix*, duobus locis in Orphicis p. 98. & 132. ult. ed. DIANA nempe OPIFERA, quomodo vocatur in antiquo Marmore apud Gruterum XLI. 8. ac inde apud Terentium in Andria, *Juno Lucina* (eadem quae Εἰλείθυια) *fer opem.* Quod vero hic Dianae, ut primum nata est, officium illud λοχείας seu Εἰλειθυίας *forte* a *Parcis* adsignatum hic dicitur, illustrari rursus inde potest, quod in Lachesis genibus, κλήρους τε καὶ βίων παραδείγματα, *sortes & vitarum exempla*, consistere dixit Plato eodem, de quo paullo ante, loco, de Republ. l. X. p. 617. Neque tamen a *Parcis*, sed a Minerva, Dianam illam λοχείας artem edoctam, ubi eidem nascenti obstetricata est Minerva, tradit Hymno in hanc Deam Aristides, pag. 25. Sed quem locum male alio retulit eruditus Interpres, quique ea de caussa hic adscribendus: ὥστε ἡ μὲν Ἄρτεμις λοχεία ταῖς ἄλλαις ἐστὶν, αὕτη δὲ τῇ Ἀρτέμιδι λοχεία πρὸς τὰς γονὰς ἡ Θεὸς γεγένηται· καὶ ἔοικεν ἀμφοτέρων διδάσκαλος αὐτῇ καταστῆναι, τῆς τέχνης, καὶ τῆς προαιρέσεως· παρθένος γάρ ἐστι μετ' Ἀθηνᾶν μόνη. *itaque ut Diana reliquis mulieribus, ita Dea* (seu Minerva) *ipsi Dianae in puerperio*

fuit

fuit obstetrix: & utriusque rei magistra ei videtur exstitisse, tum artis (μαιευτικῆς nempe, seu *obstetriciae*, qua de re ibi sermo, non *artis venatoriae* cum Cantero, cui nullus ibi locus) *tum propositi illius, quo sola juxta Minervam manet virgo.* Unde non hinc alienum, quod a Socrate dicitur apud Platonem in Theaeteto pag. 149. inde obstetrices eas fuisse tantum mulieres, quae per aetatem amplius parere non possent, quod Diana ἄλοχος οὖσα, τὴν λοχείαν ΕΙΛΗΧΕ, *etsi partus sit expers, obstetricandi tamen officium* SORTE *sit nacta.* Id nempe, quod a Callimacho hic dicitur, Dianae *sorte* a Parcis fuisse adsignatum, *parientibus opem ferendi* munus, ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν. Ut hoc addam, non nativitatis solum seu partus, sed nuptiarum quoque curam suscepisse Dianam & Parcas, iisque proinde a nupturis virginibus comae primitias offerri solitas, ut id docet Pollux l. III. c. III. p. 137. Ἀρτέμιδι καὶ Μοίραις &c.

Vs. 24. τίκτουσα καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα] Dianam scilicet pariens & utero gestans Latona, ac Minervae proinde, quae, ut modo ex Aristide vidimus, ei tum Lucinae vicem praestitit, ope; non vero ubi eadem Latona Apollinem enixa est. Eam enim in hujus puerperio ὑπ' ὠδῖνεσσι βαρυνομένην, *pariendi doloribus graviter adflictam*, dicit infra Callimachus, Hymno in Delum vs. 202. & qua de re videndus insuper Hymnus Homero tributus in Apollinem. Ut proinde Deas aut Heroinas, non semper *sine dolore parientes*, legamus in veterum id genus monumentis. Φέρουσα autem hic dicitur Latona, subaudiendo ἐν γαστρὶ, seu τὴν γαστέρα, sicuti de *gravida muliere* loquitur Hippocrates de septimestri partu c. II. φέρειν τὰς γαστέρας, ac unde similiter Latini *ventrem ferre*, ut Varro de L. L. aut *in utero gestare*, ut Papinianus in libris Pandectarum l. 4. D. de Senatusc. Silan.

Vs. 26. & 27. γενειάδος ἤθελε πατρὸς Ἅψασθαι] Haud aliter ac Iphitus de filia Euadne, dum adhuc viveret, dicit apud Euripidem Suppl. 1099.

—— ἥ γ' ἐμὴν ΓΕΝΕΙΑΔΑ
Προσῆγεν αἰεὶ στόματι, καὶ κάρα τόδε
Κατεῖχε χερί.
Quae meam BARBAM aut *mentum*
Admovebat semper ori, & hoc caput
Tenebat manu.

Utraque nempe, Diana hic & Euadne, non ut barbam patri velleret, quod pro ludibrio & contumelia vulgo habitum, & sicut satyrice, quasi scilicet se ita illudendum praebuerit, Dionysio nempe Tyranno, idem Juppiter apud Persium dicitur, Satyr. II. vs. 28.

Idcirco stolidam praebet tibi vellere barbam
Juppiter?

Sed ut ejusdem barbam tenellis manibus contrectando, patrem ita blande nata demulceret. Unde utique longe aliud, velle hic

hic γενειάδος ἅψασθαι, *barbam apprehendere*; aliud eandem τίλλειν seu *vellere*, aut sicut Julianus Imp. & quem locum opportune jam ad Persium viderat ὁ πάνυ, de se nempe & Antiochensibus in Misopogone loquitur p. 87. ὑβρίζοντες εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ γενείου τρίχας καὶ τὰ ἐν τοῖς νομίσμασι χαράγματα, *contumeliose adtrectantes barbae pilos & caelatam* (Juliani) *in nummis effigiem*. Γενειήτης nempe seu *barbatus* vulgo Juppiter in nummis & signis ejus antiquis, qui tamen & ἀγένειος quandoque seu *imberbis* in iisdem, comparet. Talis utique *Cretensis* vel Cretagenes Juppiter in praeclaris Regiae Gallorum Gazae nummis, & qua de re nos alibi, ac jam supra obiter Hymn. in Jov. vs. 55. sicuti de JOVE JUVENE apud Romanos itidem culto, ac ab aliis aere similiter signato, aliunde constat. Id enim apud Graecos, aliasque etiam gentes olim obtinuit, quod in residuis adhuc eorum monumentis conspicitur, ut qui vulgo *barbati* apud eos effingerentur, qualis *Juppiter*, *Mars*, *Aesculapius*, *Hercules* &c. iidem etiam *imberbes* haud semel signarentur; & qui passim *imberbes*, sicuti *Mercurius*, *Bacchus*, *Apollo*, iidem etiam *Pogoniati* subinde depingantur. Sed de his, aut φυσικοῖς id genus simulacrorum caussis, alias opportunius.

Vs. 29. καταρρέζων] Manu nempe natam vicissim *demulcens*, ut eam vocem apud Homerum explicant veteres Critici ad Iliad. Ε. vers. 424. καρρέζουσα, καταψῶσα τῇ χειρί. Sed illud καρρέζειν Homericum opportune jam hic adtigit Anna laudatissima.

Vs. 29. & 30. θέαιναι Τίκτοιεν] Per θεαίνας, *pellices* hic suas, decoro scilicet nomine, vocat Juppiter, quamquam & ex iis nonnullae haberentur e *Dearum*, sicuti hic Latona, aut alias Ceres, e qua nata ei Proserpina, numero.

Vs. 30. ζηλήμονος Ἥρης] Unde de eadem *Junonis zelotypia* ob Latonam, non Dianam quidem sed Apollinem parturientem, in Hymno, qui Homero tribuitur, in Apoll. vs. 99. dicitur, ἥ μιν ἔρυκε ζηλοσύνη, *quae illam detinebat zelotypia*. Alibi autem apud Homerum, non jam Deae, ut Juno hoc loco, sed Dii, & inter eos Juppiter ipse, ζηλήμονες dicuntur; ubi nempe Deae cum viris mortalibus se oblectant, Odyss. Ε. vs. 118. &c. Quum ante ζῆλος & ζηλοῦν apud Atticos in bonam ferme partem sumi soleant, illud pro *gloria*, *felicitas*; istud pro *felicem praedico*, seu μακαρίζω, uti veteres Critici ad Sophoclis Ajacem vs. 554. ζηλοῦν, μακαρίζειν, inde etiam fieri video, ut apud LXX. Seniores, cum ζηλοῦν & ζηλοσύνη, ut Num. c. V. vs. 14. de *mariti zelotypia* erga uxorem dicatur; tum vero alibi ζηλωτὸς, pro μακαριστὸς, sicuti eam vocem interpretatur Hesychius, usurpetur, ut in benedictione quam Jacob Josepho impertit Gen. XLIX. 22. υἱὸς ηὐξημένος μου ζηλωτὸς, *filius meus honoribus auctus*, seu *felix praedicandus*; aut quod Galli dicerent, *digne d'envie*; apertius certe, quam in Nobili versione, ut passim alibi, ita hic parum Latina & perspicua, *filius auctus meus zelatus*. Non quaeritur jam, quam

parum

parum hoc poſtremum cum Hebraeo, prout hodie legitur ac reddi conſuevit, & a quo hic etiam longe abit vulgatus Interpres, contextu conveniat, & quomodo in eodem legerint Seniores, qua de re forte alibi; de vi ſolum agitur, aut genuino ſenſu vocis Graecae, quam hic iidem adhibuerunt, & ad quam reſpexiſſe videtur, ut ſaepe alibi adductus ante Heſychius, *ζηλωτὸς, μακαριστός.*

Vſ. 31. *φέρϐε τέκος, ὅσσ' ἐθελημὸς*] *Φέρε*, quod notum, ſubinde apud Atticos, pro eo, quod Latini, *age*, *cedo* ſumitur, ut in Νεφέλ. Comic. p. 135. *φέρε, τίς γὰρ οὗτος; age, quinam ille?* & in eodem dramate p. 139. *φέρε, πῶς τοῦ χρὴ πιστεύειν; cedo, quomodo poſſum hoc credere?* aut vero pro ἄλλως ſeu *alias*, ut ex Demoſthene notant ad priorem Comici locum Graeci ejus Interpretes. Hinc autem *φέρϐε* Aeolice pro *habe*, quo uſu *fero* etiam paſſim apud Latinos legitur. Ἐθελημὸς vero, qua voce utitur hic praeter Heſiodum Callimachus, apud Apollonium itidem legitur l. II. vſ. 658.

——— *ἀλλ' ἐθελημὸς ἐφ' ὕδασι πατρὸς ἑοῖο,*
Sed ultro ad patris aquas inhabitavit.

Hinc Heſychii gloſſa, *ἐθελημοί, πρόθυμοι.*

Vſ. 33. *Τρὶς δέκα τοι πτολίεθρα*] Hoc & ſequenti verſu, non unam ſolum urbem, quam Diana ut ſibi propriam a Patre petierat, ſed *tredecim*, juxta Interpretem, *terdena* autem juxta eundem in ligata verſione & Vulcanium, ſeu *triginta*, unius nempe cultui Dianae addictas urbes, ab eaque etiam, uti mox videbitur, denominatas, ei pollicetur Juppiter. Tales hic decem commemorat, qui primus hunc Poëtam Latine vertit ac notis illuſtravit Friſchlinus, ſed qua in re fallitur; quum nec *Artemiſia*, de qua appellatione mox, eadem loca legantur appellata: nec ſola in iisdem, quod tamen aperte ſequenti verſu innuit Callimachus, Diana fuerit culta; quod de *Mileto* utique, *Patris* aliisque a viro docto ibi commemoratis liquet. *Τρὶς δέκα* autem, ut obiter hoc addam, quamquam id improbet hoc loco Anna *ἐλλογιμωτάτη*, ac de *triginta* etiam explicet ad vſ. 35. Graecus Scholiaſtes, ut tamen pro *tredecim* ſumi omnino nequeant, haud utique video, & quidem ſi legatur una voce *τρίσδεκα* pro *τρισκαίδεκα*, quorum iſtud apud Homerum etiam exſtat, ſicut vulgo *δώδεκα* dicitur & *δυοκαίδεκα*, ac unde formarunt Latini, *tredecim*, haud minus ac *undecim*, *duodecim* &c. & ſimilia.

Ibid. *καὶ οὐχ ἕνα πύργον*] Praeter *tredecim* nempe, aut vero *triginta*, ſi quis malit cum Scholiis ad hunc locum, urbes, *haud unam inſuper turrim* ſeu *arcem* in peculiari Dianae tutela poſitam fore, hic innuit Juppiter. Πύργοι nempe modo de *urbibus* ipſis dicti, quod vulgo eaedem eſſent *turritae* ſeu turribus cinctae, *εὔπυργοι* proinde & *ὑψίπυργοι* eaedem a Poëtis appellatae; ac unde etiam urbes in antiquis nummis, turriti capitis effigie, qua de re alibi, vulgo deſignantur. Quandoque etiam *πύργος* de *arce*, ſeu

quae

quae *castrum* vel τεῖχος a Graecis dicebatur, ficuti Ἀβώνου τεῖχος; Ἀγοραίου τεῖχος, Γορδίου τεῖχος, Ἐλαίου τεῖχος, ac similia, & unde una voce ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΑΙ dicuntur in veteri nummo, quem alibi dudum illustravi.

Vſ. 34. τὰ μὴ θεὸν ἄλλον ἀέξειν] Hoc nempe dictis illis urbibus proprium & peculiare innuit hic primum Juppiter, haud aliud Numen, praeter unam Dianam, in iis rite ac solemniter cultum iri. Ἀέξειν proinde hic non simpliciter pro ἔχειν dictum, quod censuit Vulcanius, sed pro *augere bonore*, seu *mactare*, erudite hic monuit Anna praestantissima; quod firmat insuper vocis illius ἀέξειν apud alios Poëtas usus, pro *curare*, aut *ornare rem aliquam*, *ei studere*, ut jam ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ Animadv. l. IV. c. XV. Unde etiam ΘΕΟΞΙΟΣ dictus forte & cultus ab Aegiensibus, Cretensis Juppiter; quod alloquin de *Jove Crescente*, (sicuti idem apud Romanos appellabatur, & qualis in praeclaro Aegiensium nummo puerili habitu comparet) alibi explico, ut jam supra monui, ad Hymn. in Jovem vſ. 55. Καλὰ μὲν ἠέξευ.

Vſ. 35. Μούνην σε, καὶ Ἀρτέμιδος καλέεσθαι] Non adsequutus est sensum, quamquam satis obvium hujus loci, Interpres, nec qui eum adtrectarunt alii editores H. Stephanus & Vulcanius. Neque enim hoc solum de invocatione unius Dianae, aut demum, quod in ejus essent fide, illae, de quibus hic agitur, urbes, dicitur, sed praeterea, quod eaedem singulae a Diana nomen essent mutuatae, & *Artemisia* proinde vocarentur. Id quod aperte satis innuebat Poëta iis verbis, καὶ Ἀρτέμιδος καλέεσθαι, meiosi Poëtis, & quidem Atticis familiari, propositionis ἀπὸ seu pro ἀπ' Ἀρτέμιδος καλέεσθαι, sicuti infra gemino plane exemplo vſ. 204. hujus Hymni, καὶ δέ σε κείνης Κρηταέες καλέουσιν &c. pro ἀπὸ κείνης Κρ. καλ. *& ab illa* (nempe Nympha Dictynna) *Cretenses vocant* &c. ac prout caeteroquin apud Aeschylum Suppl. vſ. 107. τυχοῦσαι θεῶν pro ἀπὸ θεῶν, apud Euripidem Hecub. vſ. 991. μαθεῖν ἐμοῦ, pro ἀπ' ἐμοῦ, apud Sophoclem Electr. vſ. 414. κείνου μολεῖν, pro ἀπ' ἐκείνου, & cujusmodi sexcenta alibi occurrunt. Duo itaque haec, quae in peculiarem Dianae honorem tendebant, de iis urbibus praedicat huic Natae Juppiter: unum quod illae non aliud Numen, sed eam *solam*, ut hoc ipso versu dicitur, *colere* adsuescerent; alterum, quod ab ea etiam *nomen essent adepturae*. Ἀρτεμίσια utique dicta constat, non *Dianae* solum *signa* aut *Fana*, sicuti Ἀσκληπίεια, Ἡραῖα, Ποσειδώνια, Μητρῷα, Ἰσεῖα, Νεμέσεια &c. Templa *Aesculapio*, *Junoni*, *Neptuno*, *Matri Deum*, *Isidi*, aut *Nemesi* &c. sacra passim dicta; vel etiam Dianae *Festa*, quo sensu Ἀρτεμίσια dicuntur apud Athenaeum l. VII. p. 325. Sed plura etiam oppida ab hac Diana seu Ἀρτέμιδος, id nomen Ἀρτεμίσια, seu vero Ἀρτέμιδα, Latinis quoque *Diania*, sunt sortita; qualia utique in *Peloponneso*, *Magnesia Graeciae*, *Euboea*, *Delo*, *Sicilia*, & alibi extitisse, e Geographis

phis aliisque antiquis auctoribus liquet. Unde etiam *decem* hujus nominis, Ἀρτεμίσια nempe, antiqua loca exstitisse tradit Ortelius; ut nihil proinde obstet, quin aliquanto etiam plura, juxta Callimachum id innuentem hoc loco, statuantur. Ita non *Dianium* solum Melae, Plinio, aliisque dicta Insula, quae Stephano Ἀρτέμιτα, sed urbs etiam Hispaniae Graecis Ἡμεροσκοπεῖον, ubi Ephesiae Dianae Fanum & cultus, Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, *Dianium*, *quasi Artemisium*, juxta Strabonem l. III. p. 159.

Vs. 36. πολλὰς δὲ ξυνῇ πόλιας] Praeter illas nempe *urbes* seu *Artemisia*, *unius* Dianae *cultui* addicta, & ab ea insuper, quod modo dixerat, *denominata*, in aliis etiam cum Mediterraneis oppidis, tum Insulis, cultam iri, juxta alia Numina, eandem Deam, auguratur ei hoc & sequenti versu, seu spondet verius Juppiter. Id vero cum aliunde ex auctoribus antiquis, Pausania maxime In veteris Graeciae & cultorum in eadem Numinum descriptione; tum luculenter e veterum Nummorum supellectile etiamnum obvium. In quibus utique cum *Graeciae*, tum *Magnae Graeciae*, *Latii*, *Siciliae*, *Ioniae*, praeterea *Lydiae*, *Mysiae*, *Cariae*, *Phrygiae*, *Lyciae*, *Pamphiliae*, *Bithyniae*, *Thraciae*, *Ponti*, *Cappadociae*, aliorumque Asiae aut Africae etiam locorum praeclaris id genus κειμηλίοις, signata occurrit eadem Dea; ut de *Taurica* jam seu *Scythica*, aut ultra Euphratem a Barbaris culta, vel *Persica*, qua de re mox, *Diana* sileam. Hinc *Ephesiae* potissimum *Dianae*, quod Strabo etiam alicubi monuit, nempe l. III. p. 179. & quod eadem monumenta clarissime arguunt, cultus per variarum gentium loca diffusus. Hinc *Mileti*, aut in Insula *Delo* eadem Dea, juxta Apollinem; Sami, juxta Junonem; *Magnesiae ad Maeandrum*, aut Cyzici, juxta Deum Matrem seu Dyndimenam Deam, ut de aliis nihil dicam, ξυνῇ seu *communiter*, quod hic innuit Callimachus, & veteres eorum locorum nummi itidem ante oculos ponunt, sacrata.

Vs. 37. Μεσσόγεως] Inter *Mediterraneas* illas Urbes, in quibus praeter alia Numina, viguit etiamnum solemnis Dianae cultus, referri, vel e Nummis aliisque antiquis monumentis, possunt dicta jam *Magnesia ad Maeandrum*, ubi celebris illa ΛΕΥΚΟΦΡΥΝΗΣ seu *Magnesiae Dianae*, ut eam vocat Vitruvius l. II. c. I. & Praef. l. VII. *Aedes Ionica*, Ephesina etiam, teste Strabone l. XIV. p. 647. structura & concinnitate superior; quaeque Aedes cum Deae effigie conspicitur etiamnum in praeclaris Regiae Gallorum gazae nummis. Sic *Perga*, Pamphyliae *metropolis*, ut inscribitur in praeclaro nummo ejusdem Cimeliarchii, XL. stadiis juxta Strabonem p. 677. a mari dissita, ubi ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ nominibus, fanis, & simulacris, quae exhibent itidem adhuc veteres nummi, & de quibus infra ad vs. 187. sacrata eadem Dea; ac similiter *Thyatiris*, *Laodiceae*, *Philadelphiae*, *Ancyrae*, aliisque magno numero urbibus Minoris Asiae *Mediterra-*

terraneis, quarum aere publico, eoque in praeclaris Museis hodie adhuc recondito, sed quae introspicere nobis haud semel licuit, signata reperitur haec Dea. Adde ΠΕΡΣΙΚΗΣ, seu *Persicae* appellatione cultam in eodem tractu apud Lydios, uti e Tacito non solum ac Pausania liquet, Dianam; sed e veteri etiam *Hierocaesareae* Urbis in Lydia nummo, qui inter selecta a Cl. Seguino edita visitur, & quem versavimus in thesauris, ubi ille hodie exstat, Gallorum regiis. Cujus vero appellationis ratio (quamquam aliter de ea sentiat eruditus auctor de Num. Urb. Illustr. p. 216.) sicuti & locorum illius Lydiae tractus, quos *Persicos* fuisse dictos tradit Pausanias lib. v. pag. 341. omnino a *Persis* & e *Perside* est arcessenda. Id enim & nominis ratio abunde arguit; & Persarum diuturna in eadem Lydia dominatio, ac inde etiam Sardibus, maritimi eorum Imperii, ut id Plutarchus tradit in Alexandro, domicilium; sed vel maxime Taciti de eadem *Persica* Hierocaesariensium *Diana*, locus, quem tamen alibi se attulisse dicit ib. vir doctus, nempe PERSICAM *apud se* DIANAM, *delubrum Rege* CYRO *dicatum*. Accedit non Plutarchi solum, quod jam vidit Seguinus, in Lucullo testimonium, quo Diana perhibetur a Barbaris trans Euphratem eximie culta, sed Diodori insuper insignis eam in rem locus l. v. pag. 344. Ibi enim Diana non Ephesi solum, sed in Ponto (ubi Πριαπίνη, juxta dictum modo Plutarchum in Lucullo pag. 499. Diana culta) & Perside familiarius versata dicitur, unde ΠΕΡΣΙΑΣ etiam (forte ΠΕΡΣΙΚΗΣ, ut apud Pausaniam p. 408. ac in dicto modo veteri nummo) appellationem fuerit nacta, ac ubi insuper additur, τιμᾶσθαι δὲ καὶ παρὰ ΤΟΙΣ ΠΕΡΣΑΙΣ ἡ θεὸς αὕτη ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΣ, καὶ μυστήρια ποιοῦσιν οἱ Βάρβαροι τὰ παρ' ἑτέροις συντελούμενα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΠΕΡΣΙΑ (seu ΠΕΡΣΙΚΗ.) *a* PERSIS *etiam haec Dea* PLURIMUM COLITUR, *eademque Mysteria, quae alibi ei peraguntur, etiam Barbari ad haec usque tempora, in* DIANAE PERSIAE (seu PERSICAE) *honorem celebrant*. Id quod praeterea adstruit Dianae Templum in Elymaide ἐν τῇ Περσίδι, *in Perside*, idque opulentum adeo ac splendidis omne genus donariis refertum, sicut de eo dicitur I Maccab. VI. 2. & a Joseph. Ἀρχ. l. XII. c. XIII. ut ad illud expilandum profectus fuerit Antiochus Epiphanes, qui in ea expeditione perierit; & quidem, ut tradiderat teste Josepho Polybius, in ultionem illius impietatis, qua tentaverat ΤΟ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΡΣΑΙΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν συλῆσαι, DIANAE APUD PERSAS (seu PERSICAE) *Templum diripere*, thesauros nempe ejus ac donaria. Unde idonea utique ΠΕΡΣΙΚΗΣ hujus Dianae, quam praefert memoratus ante nummus, in denominato a *Persico* Lydiae tractu, origo & ratio elucescit. Quam in rem haud praeteriri hic debent, qui insigniter illustrant, pauci Diogenis Tragici apud Athenaeum versus, & quibus inde lux aliqua, quam nec Interpres, nec magnus

Animi-

Animadverſor iis adtulit, eadem opera, uti opinor, accedet. Exſtant iidem lib. XIV. p. 636.

> *Κλύω δὲ Λυδὰς, Βακτρίας τε παρθένους,*
> *Ποταμῷ παροίκους Ἅλυϊ,* ΤΜΩΛΙΑΝ ΘΕΟΝ,
> *Δαφνόσκιον κατ' ἄλσος,* ΑΡΤΕΜΙΝ *σέβειν.*
> *Audio autem Lydias, Bactriasque virgines,*
> *Accolas fluvio Halyi,* TMOLIAM DEAM;
> *In luco, lauro multa opaco,* DIANAM *venerari.*

Ut mirum equidem videri debuerit, *Bactrias*, *ultimae* nempe a Virgilio Aen. VIII. 687. aliisque dictae, & ultra mare Caſpium in intima Aſiae regionis, *virgines*, una cum *Lydiis* puellis, in luco ad Halym, ad quem eaedem inhabitarent, fluvium, ac Tmolum montem, *Dianam* ſimul colere hic dici. Notus utique Lydiae mons *Tmolus*, a quo haec Dea *Tmolia*; ut a vicina Sipylo, Σιπυλήνη dicta Deum Mater, cum alibi, tum in antiquis etiam nummis: *Halys* autem fluvius, *qui Lydiam terminat*, ut de eo Curtius l. IV. c. V. & pridem ante Herodotus lib. I. c. XXXII. quae proinde ſingula longiſſimo terrarum ſpatio a *Bactris*, ſeu *Bactrianis* erant diſſita. Unde pro Βακτρίας, opportune Φρυγίας, ad ſitum certe *Halyos* fluvii & *Tmoli*, utriusque in Lydiae ac Phrygiae confinio, legi hic poteſt. Verum haud opus quidquam in iisdem Tragici verſibus refingere. Ea nempe aetate Tragoedias ſcripſit Athenienſis ille Diogenes, ut e Suida conſtat, qua triginta Tyranni Athenis imperarent; ac proinde dum Lydia vicinaeque eidem regiones parerent adhuc Perſis. Quum autem inde illius Lydiae tractus *Perſicus*, ut obiter e Pauſania paullo ante monui, diceretur; nempe ut ille ait, l. V. p. 341. ἐσὶ γὰρ Λυδοῖς ἐπίκλησιν ΠΕΡΣΙΚΟΙΣ, *ſunt enim apud Lydos*, PERSICI *cognomine vocantur*, & quidem urbes, ut addit, *Hierocaeſarea* & *Hypaepa*; ac inde Diana ΠΕΡΣΙΚΗ in eodem tractu, ut idem alibi meminit lib. VII. pag. 408. ac nummus *Hierocaeſareae*, in quo Diana ΠΕΡΣΙΚΗ, ut ante vidimus, luculenter adſtruit, coleretur; inde etiam factum, ut a Tragico Diogene *Lydiarum*, ſeu indigenarum, & *Bactriarum*, ſeu *Perſicarum* ejusdem tractus *virginum* in colenda ibidem hac Dea ſtudium celebretur. *Bactrios* enim ſeu *Bactrianos* Perſis tum quoque, ut poſtea Parthis, paruiſſe ſatis conſtat; paſſim autem apud Poëtas Graecos ac Romanos *Perſas* aut *Parthos* a ſubjectis ſibi in illo Orientis tractu gentibus, *Aſſyrios*, *Medos*, *Achaemenios*, *Babylonios* &c. ut ſimiliter de *Bactris* aut *Bactrianis* factum, dici. Ita *Perſas* & *Bactrianos* conjungit Euripides, Bacch. vſ. 14.

> ——— *Περσῶν θ' ἡλιοβλήτους πλάκας,*
> *Βάκτριά τε τείχη,* ———
> ——— *Perſarumque apricos campos,*
> *Et Bactrias arces.* ———

Melius, quam ut ibi Canterus, *urbes*, pro noto aliunde vocis

τεῖχος, de *Arce* aut *Castro*, & qua de re jam supra ad vers. 33. usu. Adde, quod Βάκτρα ibi dicantur ab Euripide eadem τείχη, prout Βακτρίας παρθένους, *Bactrias* h. e. *Bactrianorum virgines* vocat, adductis supra versibus, Atheniensis itidem Tragicus. Hinc vero etiam *Bactra*, qua de re hic agitur, pro *Oriente*, ubi tum regnabant Persarum vice Parthi, subinde apud Latinos Poëtas, ut apud Propertium aliquoties dicuntur, sicut l. IV. El. III.

Ne prius adscensis tanti sit gloria Bactris.

& apud Claudianum IV. Conf. Honor vers. ultimo:

Ultima fraternas horrebunt Bactra secures;

nempe, ubi *Bactra*, sicut bene ibi Interpretes, *Orientis regna* denotant. Immo quomodo *Bactra* pro *Parthia* seu *Parthis* dixit Lucanus l. VIII. vs. 299. *Bactraque Medorum sedem*, & vs. 422.

Crassorum vindicta perit: incurrere cuncti
Debuerant in Bactra duces,

nempe *in Parthos*, qui tum, ut notum ac modo innui, veterum Persarum in Oriente regna & ditiones obtinebant. Ita apud Cyrillum Alex. adversus Julianum lib. II. p. 133. καὶ ἐκ Βάκτρων τῶν Περσικῶν Σαμαναῖοι, *& Bactrorum Persicorum Samanaei*. Ita omnia jam plana in hisce Diogenis Tragici versibus; ac praeterea, quae ad *Persicae* in eo Lydiae tractu *Dianae*, de qua hic a nobis agebatur, cultum, ac veterum, quae illum adhuc indicant, monumentorum fidem confirmandam aut elucidandam, unice faciunt.

Ibid. Νῆσοι τε] *Insulas* nempe praecipuo Dianae cultui olim addictas, hic etiam tangit Callimachus; & cujusmodi itidem, ne longius aut a domesticis testibus seu monumentis hic abeam, in quibus occurrit continuo *Creta*, ubi illa DICTYNNA vulgo, quod triviale, appellata, ac in nummis illius Insulae adhuc obvia, & de qua infra Callimachus: *Delus*, unde itidem cum ΔΗΛΙΗΣ, *Deliae*, quod Deliorum etiam nummi, de quibus ad Hymnum proximum in Delum, praeferunt, tum *Cynthiae* insuper & *Ortbygiae* ei adhaeserunt nomina: *Lesbus*, ut vel supra adducti insignes *Mytilenaeorum*, cum hujus Dianae Venatricis iconibus nummi abunde comprobant: *Rhodus*, ubi Εὐπορίας Dianae, teste Hesychio in ea voce, signum: *Lamus*, de qua paullo ante ac infra dicetur ad vs. 228. *Leucas* praeterea, & *Doliche* seu *Icarus*, de qua etiam, ut eximie prae aliis Insulis a Diana dilecta, agit postea Callimachus vs. 187. Quibus addenda *Euboea*, *Thasus*, aliaeque, singulae cultu hujus Deae, quod e nummis earundem adhuc liquet, nobilitatae Insulae; ac unde, ut de postrema obiter id tangam, Ἀρτεμίσιον seu *Dianae Aedem* in *Thaso* memorat Hippocrates Epidem. lib. III. c. LXXII. *Sicilia* denique, ubi tot Dianae signa, ejusque, de qua jam ante, ΣΩΤΕΙΡΑΣ dictae, veteres nobilissimae illius Insulae nummi, ubere ac felici copia adhuc ostentant.

Vs. 38. Ἀρτεμίδος βωμοί τε καὶ ἄλσεα] Non *Aras* solum, sed *lucos*

lucos etiam passim Dianae consecrandos obiter hic eidem auguratur Juppiter, ut nihil proinde ad solemnem Dianae cultum omissum iri a *Mediterraneis* urbibus, aut *Insularibus*, blande eidem significaret; neque haberet proinde dilecta haec Nata, quo fratri Apollini esset ea in re, uti neque antea ratione πολυωνυμίας, inferior, de quo alias Virgilius Eclog. VI. vs. 73.

Ne quis sit LUCUS, *quo se plus jactet Apollo.*

Unde eo etiam honore macta passim, & quidem eo magis haec Dea, quod non solum *Nemorum Custos*, aut cultrix ab eodem Marone, aut *Regina Nemorum* a Seneca in Hippolyto vs. 406. sed NEMORENSIS etiam DIANA dicatur in lapidibus antiquis, & qualem notasse olim juvit in Hortis ad Urbem Justinianeis, a Templo nempe *Dianae Aricinae Nemorensi*, ut illud vocat Ovidius, in eodem nempe *nemore*, seu *luco*, quod monuit insuper Strabo l. V. pag. 239. erecto, τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, *templum vero in luco.* Immo quod fanum *Nemus* etiam dictum, sicuti a Vitruvio vocatur l. IV. c. VII. ut istud jam ad Solinum monuit ὁ πάνυ, & cujusmodi Dianae Ἡπιόνης seu *Mansuetae* fanum & simulacrum itidem in *luco* exstitisse apud Epidaurios, notat Pausanias l. II. pag. 135. Hinc tot alii etiam *luci* ejusdem Deae, unde *Triviae lucos* in genere memorat Maro Aen. l. VI. vs. 13. alibi de Cyclopum Solo, *ubi sylva Jovis*, *lucusque Dianae*, Aen. l. III. vs. 681. & Ovidius non solum de *luco* modo dicto *Dianae Aricinae*, in quo celasse Hippolytum eadem dicitur Fastor. l. VII. vs. 755.

Lucus enim, nemorisque sui Dictynna recessu;

sed alibi etiam Fastor. l. II. vs. 165. de *luco*, ubi fons abditus, in quo lavare solita haec Dea:

Ut tetigit lucum, densa niger ilice lucus.

Adde *lucum* Ephesi apud Philostratum vit. Apoll. l. IV. c. I. p. 159. seu ubi tetro Dianae Ephesiae Templum, *lucus*, in quo antrum solis Virginibus, non autem mulieribus, quod antea monuit, pervium exstitisse tradit Achilles Tatius l. VIII. p. 475. Notum quippe non *lucos* solum juxta *Aras* & Fana, eosque ferme intra Templorum ambitum, densis & incaeduis arboribus consitos, passim a Gentilibus consecrari solitos, unde ἄλση θεῶν dicuntur apud Plutarchum in Numa, & illa Servii ad Virgilium Glossa, Aen. l. I. vs. 490. *ubicunque Virgilius* LUCUM *ponit, sequitur etiam consecratio*; sed in *lucis* ipsis *Aras* vulgo & *Sacella* cum Deorum simulacris erecta. Hinc de una e Sporadibus Insula Apollonius Rh. l. IV. vs. 1714.

—— τοὶ δ' ἀγλαὸν Ἀπόλλωνι
ΑΛΣΕΙ ἐνὶ σκιερῷ τέμενος, σκιόεντά τε ΒΩΜΟΝ,
Illi igitur pulchrum Apollini
Umbroso in LUCO *sacellum*, *umbrosamque faciebant* ARAM;

& unde alioquin *lucus laetissimus umbrae* dictus a Marone, loco

 paullo

paullo ante indicato. Sed ut haec nota, ita forte haud perinde, ab opacitate seu densitate earum arborum in iisdem *lucis*, cum τεμβρίαν φυλλάδα, de *luco* dici apud Sophoclem, qui ibi cum *Ara* itidem, ut hoc Callimachi loco, conjungitur,

> Βωμοὺς ὁρίζει, τεμβρίαν φυλλάδα,
>
> ARAS *statuit*, & LUCUM *frondosum*;

tum ψυκτῆρας etiam, teste Nicandro apud Athenaeum l. XI. p. 563. & ψυκτήρια, *dictos eosdem lucos*, seu nemorosa, ut ibi ait, & *umbrosa loca* Diis sacrata; in quibus nempe, ut continuo additur, *licet frigus captare*, ἐν οἷς ἔστιν ἀναψῦξαι. Id quod ibi insuper veterum Tragicorum, in deperditis hodie fabulis, auctoritate adscritur. Adde eam in rem, quod *odoriferis* arboribus iidem *luci* frequenter essent consiti, unde τεθυωμένον ἄλσος seu *odoriferus lucus* Palladis in Boeotia infra ab hoc Poëta dicitur, in Hymno in ejus Lavacrum vs. 63. Ut hic de *pulchro luco* Cereri a Pelasgis sacrato sileam, cujus etiam Callimachus meminit Hymn. in eandem Deam vs. 26. Factum vero, ne quidquam ea in re esset Hebraeis cum Gentilibus, in cultu supremi Numinis commune, ut ad Altare quemvis *lucum plantare* fuerit Israëlitis a Deo vetitum, Deuteron. XVI. 21. nullusque proinde inter ambitum Templi Judaeorum *lucus* exstiterit, sicut observat Philo de Monarch. p. 812. tum praeterea, ut *lucos*, haud minus ac Templa & Aras Gentilium, tolli omnino & vastari ab Hebraeis praeciperet Deus Exod. XXXIV. 13. quodque non praetermisit Josephus Origin. l. IV. c. VIII. Hinc nefarium illud ac impium Regis Manassis, quo γλυπτὸν τοῦ ἄλσους, *idolum luci*, sacrasse dicitur 2 Reg. XXI. 7. aut jam ante Israëlitarum facinus, qui Gentilium more, & contra gravissimum Dei jussum, *lucos* plantasse traduntur & coluisse, Judicum III. 7. & 2 Reg. XVII. 10.

Ibid. καὶ μὲ ἀγυιαῖς] Tanquam *Trivia* nempe seu *Hecate*, ac proinde ΑΓΥΙΕΩΣ nomen haud minus ac frater Apollo merita; & juxta eundem praeterea, cum προστατηρία ab Aeschylo Sept. Theb. vs. 455. tum προπυλαία in Eleusine, juxta Pausaniam l. I. p. 71. & προθυραία quoque appellata, non apud Lycophronem solum p. 641. sed pridem ante eodem nomine in Orphicorum, qualia hodie exstant, Hymno sacrata; aut προθυρίδια eadem quoque, quod praeterea observo, apud Sextum Empiricum dicta adversus Mathem. p. 340. Unde Ἑκάταια etiam nuncupatur cum alibi, tum apud Comicum Ran. p. 230. posita nempe ante aedium januas, aut vero in triviis Deae illius Ἐνοδίας seu Τριοδίτις simulacra, & quae Ἑκατήσια, nempe ἀνδριάντας, a Theophrasto vocari videas H. Plant. l. V. c. X. circa finem, sed quem locum non expressit in versione Gaza, aut ejus interpolator vir magni nominis, nec satis adsequuti sunt, qui ad eum commentati sunt Jul. Scaliger & Bodaeus, de quo alibi.

Vs. 39. καὶ λιμένεσσιν ἐπίσκοπος] Hinc λιμενοσκόπος seu *portuum inspectrix* una voce eadem dicitur infra in hoc Hymno vs. 259.

Adeo

Adeo ut non *Montana* ſolum, *Nemorenſis*, *Paluſtris*, aut *Fluviatilis*, quod ante vidimus, ſed tanquam ἐνάλιος etiam Dea & Ὠκεανίναις Nymphis proinde, uti jam ſupra, ſeu θαλασσίαις ſtipata, *portuum* quoque *cuſtos* haberi meruerit. Haud minus nempe ac parens *Juppiter*, *portuum cuſtos*, λιμενοσκόπος itidem a Callimacho dicitur in Epigrammate, quod inter ejus Fragmenta legitur,

Ποτὶ Ζηνὸς ἱκνεῦμαι λιμενοσκόπω,

Per Jovem oro portuum inſpectorem.

Idem proinde hic Ἐπίσκοπος, qui σκοπὸς, & qua voce pro *cuſtode* ac *domino* uſus pridem Aeſchylus, ut Eumen. vſ. 743. ubi Agamemnona domi ab uxore caeſum vocat Pallas, δωμάτων ἐπίσκοπον, *aedium cuſtodem* ſeu *Dominum*; alibi vero in eodem dramate vſ. 524. φρενῶν ἐπίσκοπον, item vſ. 906. νίκης ἐπίσκοπα, *quae ad victoriam ſpectant.* Immo prout σκοπὸν de *Jove* pridem dixerat idem Aeſchylus, loco jam ſupra adducto ad vſ. 81. Hymn. in Jov. nempe Suppl. vſ. 386. τὸν ὑψόθεν σκοπὸν, *illum ex alto ſpeculatorem* &c. & quomodo etiam aut Apollo, Deli σκοπὸς apud Pindarum, Olymp. Od. VI. pag. 52. aut Dii in genere, Ὀλύμπου σκοποὶ, *Coeli Praeſides aut Cuſtodes*, ab eodem Od. I. p. 7. appellantur. Immo quale Ἐπισκόπου, ut eadem hic a Callimacho vocatur, Dianae Fanum in Elide exſtitiſſe tradit Plutarchus Quaeſt. Graec. p. 302. Haud fruſtra vero dici hanc Deam hic & alibi ab hoc Battiade, *portuum cuſtodem*, abunde itidem arguunt ac illuſtrant tot ſuperſtites etiamnum *portuum* ſeu maritimarum Urbium nummi, ſicut *Epheſi*, *Smyrnae*, *Cumae*, *Mytilenes*, *Cyzici*, *Byzantii*, *Amiſi*, *Amaſtridis*, *Syracuſarum*, *Meſſinae*, *Neapoleos*, *Maſſiliae*, aliarumque id genus cum ſculptis in iiſdem Dianae, ut Tutelaris loci Deae, iconibus. Adde, quod, ut *Marinae* etiam Deae, piſcatus juxta ac venatus primitiae, qua de re infra ad vſ. 104. eidem fuerint ſacrae, teſte Plutarch. de Solert. Animal. pag. 965. Quae proinde ad Lunam, Oceano demergi, & ex eo denuo prodire a Poëtis dictam, ſicut a Valerio Flacco l. II. vſ. 295.

Diva, ſoporiferas quae nunc trabis aequore bigas,

ſeu ad vim illi in omnia ſublunaria, Terram juxta ac Mare, tributam, referenda veniunt. Qua ratione etiam factum, ut idem elogium, *portuum* nempe *amantis*, Veneri, quam e mari ortam finxere, a Philodemo tribuatur Anthol. l. I. c. XXXI. Epigr. V.

Κύπρι ΦΙΛΟΡΜΙΣΤΕΙΡΑ, φιλόργιε, σῶζέ με Κύπρι,
Ῥωμαϊκοὺς ἤδη, δέσποτι, πρὸς λιμένας.

Venus AMANS PORTUUM, ſeu, *ſtationi navium propitia*, *orgiorum amans*, *ſerva me*, *Venus*,
Romanos jam ad portus, *o Domina.*

Quamquam haud neſciam a viro magno, ſicuti antea dictum ad vſ. 13. de ſexaginta Oceaninis Dianae χορητίσιν, ita iſtud quoque Callimachi de *Diana viis & portubus* a Jove praefici hic dicta;

cta; aut quod de Venere etiam, ut modo vidimus, φιλοςμιρείας, *portuum amante*, traditum, ad eandem Mariam Mosis sororem itidem referri: *Viis* quidem, quasi ea munus illud cum Mercurio, qui Moses erat, partita; *Portubus* autem, quod post transmissum sicco pede Mare Rubrum, ad littus tripudiis & canticis Deum celebrarit haec Maria.

Vs. 41. Λευκὸν ἐπὶ Κρηταῖον ὄρος] Qualia utique λευκὰ ὄρη, seu *albos montes* in hac Insula appellatos, aperte, quod non fugit diligentissimum Meursium in Creta, praeter Strabonem l. x. p. 475. Plinium l. xvi. c. xxxiii. Ptolemaeum l. iii. tradit itidem Theophrastus Histor. Plant. l. iv. c. i. ratione etiam addita, quod nix in iis nunquam desit: ἐν Κρήτῃ γοῦν φασὶν ἐν τοῖς Ἰδαίοις ὄρεσι, καὶ ἐν τοῖς ΛΕΥΚΟΙΣ καλουμένοις ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὅπερ οὐδέποτε ἐπιλείπει χιών, κυπάριττον εἶναι, *itaque in Creta ajunt in Idaeis montibus* ALBISQUE *appellatis, in jugis, ubi nix nunquam deest, cupressum reperiri.* Quod proinde λευκῶν nomen eo magis iisdem *Cretae montibus* adhaesisse statuendum, si verum est, quod refert alibi idem Theophrastus, nempe de Ventis p. 405. ferri ab aliis & ab ipsis Cretensibus, majores nunc esse apud eos hyemes ac nives, quam antea, & incultos proinde exstare, qui prius colebantur, eorum montes. Verum, quod propius ad hunc locum facit, notandum hic inter *Albos* illos *Cretae montes*, *Dictynnaeum* inprimis relatum; ut id a Solino aperte traditur cap. xi. ubi de Creta ait inter alia, ALBET *jugis montium* DICTYNNAEI, *& Cadisti, qui ita* EXCANDESCUNT, *ut eminus navigantes magis putent nubila.* Mons autem ille *Dictynnaeus* idem, in quem Diana, ubi adolevisset, ex Insula Delo profecta, eumque inhabitasse dicitur apud veteres Pindari Enarratores ad Argum. Pythiorum p. 185. ἡ μὲν δὲ ΑΡΤΕΜΙΣ αὐξηθεῖσα, ἦλθεν εἰς ΚΡΗΤΗΝ καὶ τὸ ΔΙΚΤΥΝΙΟΝ (forte Δικτύνναιον) ΟΡΟΣ κατῴκει, DIANA *vero ubi adolevisset, in* CRETAM *venit, &* DICTYNNAEUM MONTEM *inhabitavit.* Situs autem idem mons, quod aliunde constat (& qua de re infra, ut & de Diana *Dictynna* inde dicta ad vs. 198. &c. Νύμφαι μὲν Δίκτυναι, ὄρος &c.) in Promontorio Dictynnaeo ad occiduum Cretae mare extenso. E quibus aperta jam & plana mens hujus apud Callimachum loci, & ad quem, ut de Solino sileam, respexisse credas illos Pindari Interpretes, dum de eadem Diana hic a Poëta dicitur,

—— βαῖνε δὲ κούρη
Λευκὸν ἐπὶ Κρηταῖον ὄρος, κεκομημένον ὕλῃ,
Ἔνθεν ἐπ' Ὠκεανόν,
Ivit autem puella
In Album Cretae montem, comatum sylva;
Inde ad Oceanum.

Ibid. κεκομημένον ὕλῃ] Bene hic *nemorum comam* ex Horatio adduxit Anna praestantissima, cui opportune haud minus addi potest

poteſt *comata ſylva* apud Catullum Carm. IV. Unde *tonderi* etiam paſſim dictae arbores, ut apud Maronem Georg. l. IV. vſ. 137.

Ille comam mollis jam tum tondebat acanthi,

& quae id genus apud Poëtas obvia. Mitto τρίχας, τριχώδεις ſeu τριχομανὲς, de plantis quoque, & poſtremum de *adianti* ſeu *capilli Veneris* genere a Theophraſto dicti, Hiſt. Pl. VII. c. XIII. & in Nicandri Schol. ad Ther. p. 60. Opportune vero *comatum ſylva* hunc *montem* dicit Callimachus, *cupreſſu* nempe, quam in cacumine horum Λευκῶν ſeu *Alborum* Cretae *montium* naſci, tradit loco ſuperiori nota adducto Theophraſtus, & firmat aliis locis de copioſo *cupreſſi* proventu in Creta, ſicut Hiſt. Pl. ed. Heinſ. p. 27. 42. & 80. & in quo priori etiam loco, κειριζομένη κυπάριττος, *caedua* ſeu *detonſa cupreſſus* apud Tarrhas in Creta dicitur. Nec hiſce obſtat, quod incultos quidem Cretae montes ſuo aevo exſtitiſſe, alibi, ut paullo ante vidimus, nempe de Lapidib. pag. 405. idem adſerat Theophraſtus; quum olim, ut ibidem ait, & e Cretenſium quidem, qui id narrarent, fide, ſatis fructibus conſitisque arboribus abundarent iidem montes; nec tum proinde, ut de hoc Cretae monte a Callimacho, diceretur ὄρος κεκομημένον ὕλῃ, *mons ſylva frondoſus*, quod nempe de ſylveſtribus potius, quam ſativis arboribus dici ſolet. *Cupreſſu* caeteroquin exuberaſſe olim eandem Cretam, & praeter *Album*, de quo hic Poëta, aut *Idaeum*, in ea Inſula *montes* iis feraces, *lucum* etiam *cupreſſorum*, κυπαρίσσων ἄλσος in eadem exſtitiſſe, e Platone ac Diodoro conſtat, quorum ea de re loca jam adnotavit in Creta diligentiſſimus Meurſius p. 105.

Vſ. 43. ἔτι παῖδας ἀμίτρους] Vide quae ad eadem verba, quae leguntur vſ. 14. de iis & de Scholiaſtae Gloſſa jam notavimus.

Vſ. 44. Καίρατος ποταμοῖο] Addita nempe hic vox ποταμοῖο praeter ſolitum, quod eo Καιράτου ſeu *Caerati* nomine, non fluvius ſolum Cretae, ſed a praeterlabente fluvio nobiliſſima illius Inſulae urbs *Cnoſſus* fuerit olim dicta; ut iſtud ex Strabone, Euſtathio in Periegetem, & Heſychio praeterea obſervarunt jam viri docti, indeque emendari debere duos priores, apud quos Κέρατος pro Καίρατος ſcribitur. Qua de re videri itidem poteſt eruditiſſimus Meurſius in Creta pag. 26. Opportune vero ejusdem *fluvii*, ut laetantis ob Oceaninas Nymphas, Dianae comites additas, meminit hic Callimachus, quum, ut alibi in Creta, ſic maxime etiam *Cnoſſi* cultam hanc Deam, arguant adhunc ſuperſtites, iique haud paſſim obvii, illius urbis nummi, ac inter alias inſignis Cimeliarchii Gallorum Regii, in quo huic caput Dianae cum Pharetra, illinc Pharetra iterum, cum nomine urbis ΚΝΩΣΙΩΝ. Ad quem proinde Dianae iis in locis cultum, referri etiam poteſt id, quod ab Ovidio dictum in Faſtis l. III. vſ. 81.

Pallada Cecropidae, Minoia turba Dianam,

eximie ſcilicet coluiſſe: *Minois* enim *Regia*, ſicut ab Homero

 pridem

pridem dicta *Cnossus*, Odyss. T. vs. 178. unde haec Dea quoque in aliis praeclaris admodum ejusdem urbis nummis, cujusmodi exstant in Gaza Medica & alibi, signatur.

Vs. 45. ἀμορβοὺς] Adducitur hic versus Callimachi, & occasione hujus vocis, sed mutilus, hinc proinde supplendus ac emendandus, in Nicandri Scholiis p. 19. ubi verbo ἀμορβεύοντο usus erat idem vates, & quod explicant ibidem Critici, ἀμορβεύοντο γὰρ, ἀντὶ τοῦ διηκονίζοντο. Quo spectat etiam glossa in Scholiis ad hunc locum, ἀμορβοὺς, ἀκολούθους, παρὰ τὸ ἅμα πορεύεσθαι, aut juxta Etymologici auctorem, ὁ ἅμα τινὶ ὁρμῶν. Ἀμορβαίους vero, quas hic Callimachus ἀμορβοὺς, vocat itidem Nymphas Dianae *comites*, seu *pedissequas*, loco jam supra adlato, Apollonius l. III. vs. 880. τῇ δὲ ἅμα Νύμφαι ἕποντ᾽ ἀμορβάδες, *quam simul Nymphae sequuntur comites.* Immo eadem voce ἀμορβοὶ usus est alibi Callimachus, pro *boum sequacibus* seu *bubulcis* eo versu, qui bis ei tribuitur in brevibus ad Homerum Scholiis Odyss. X. vs. 299. & vs. 300. ac unde etiam idem in Fragmentis hujus Battiadae emendandus,

> Βουσόον, ὅντε μύωπα βοῶν καλέουσιν ἀμορβοί.
>
> *Quem boves exagitantem*, *oestrum* vel *asilum vocant boum sequaces* seu *bubulci.*

haud aliter nempe ac βοηλάτην μύωπα dixerat pridem Aeschylus Suppl. vs. 213. Inde vero explicandus alterius, juxta Callimachum & Apollonium, e Pleiade Nicandri locus, apud quem Theriac. p. 3. Θρήικες ἀμορβοὶ, *Thracii pastores* aut *bubulci*, vocantur; alibi autem & qui locus adducitur in ejus Scholiis p. 19.

> Βουκαῖοι ζυγίοισιν ἀμορβεύουσιν ὀρήων,
>
> *Bubulci juga sequuntur mulorum*,

sicuti alio iterum loco Theriac. pag. 3. ἀμορβαίους τε χαράδρας vocat Nicander, *alveos*, seu *loca concava*, *in quibus degunt armenta*; & pront ibidem bene notant veteres Critici, ἀμορβαίους γὰρ χαράδρας, τὰς βουκολικὰς ἢ ποιμενικὰς βουκόλοι πατοῦσιν. Mitto aliam, quae ibidem adfertur, sed minus eo loco opportunam, & quam tamen arripuit Latinus Nicandri interpres, ejusdem vocis explicationem; nempe dici ἀμορβαίους τὰς σκοτεινώδεις seu *tenebrosas*; ἀμορβὸν γὰρ τὸ σκοτεινὸν seu *tenebricosum* vocari, idque παρὰ τὴν ὄρφνην, meipsi litterae ν & mutatione φ in β, aut quasi ἄμορφον seu *informe*; quem utrumque etiam vocis ἀμορβὸς vel ἀμορβοὺς usum notant auctor Etymologici. Priorem vero significationem hujus vocis adfert quoque Opplanus, apud quem Κυνηγ. l. III. φῶτες ἀμορβοὶ, *viri pastores*, indigitantur. Quibus addere mihi liceat, dici apud Athenaeum l. XIV. p. 646. ἀμορβίτην *placentae* genus apud Siculos, qua nempe, sicut e modo dictis de usu hujus vocis ἀμορβὸς licet continuo colligere, pastores Siculi solemnibus eorum festivitatibus vescebantur. Quae ad majorem hujus apud Callimachum loci, aliorumque simul auctorum, qui eadem

eadem aut formatis inde vocibus sunt usi, lucem dicta obiter sufficiant.

Vs. 47. Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ] Alia quidem ab ea e septem Aeolidibus Insulis, quae a Ptolemaeo, Ἡφαίστου νῆσος, in Peutingerianis Tabulis, *Vulcani Insula*, & a Virgilio Aen. l. VIII. vs. 422.

Vulcani domus, &, *Volcania nomine tellus*,

proprie dici meruit, vulgo autem Ἱερὰ vel Θέρμισσα, *sacra* & *Thermissa*, fuit appellata. Neque minus tamen haec *Insula Lipara*, ob easdem ignis in illa exspirationes, *Vulcani* ac Cyclopum sedes ac officina, quod vel hic locus abunde arguit, fuit habita. Quem locum etiam eam in rem opportune adducunt eruditi ad Apollonium Critici ad l. III. vs. 41. sed qui ibi in mendo cubat, ubi nempe Καλλίας pro Καλλίμαχος legitur, & inde Cluverio imposuit, dum ex eo colligit; negari ibi a Callia dictam modo Insulam nempe Ἱερὰν, Vulcano consecratam, sed *Liparam*: Τῶν ἐν Αἰόλου νήσων ΙΕΡΑ καλουμένη, ἐν ᾗ φασὶ τὸν Ἥφαιστον χαλκεύειν· Καλλίμαχος δὲ (non Καλλίας) οὐ τὴν Ἱερὰν φησὶν ἀνακεῖσθαι Ἡφαίστῳ, ἀλλὰ τὴν Λιπάραν, Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ. mox, τῶν Αἰόλου Νήσων ἐστὶν ἡ ΙΕΡΑ καλουμένη, ἐν ᾗ φασὶ τὸν Ἥφαιστον χαλκεύειν· ἱστορεῖ ΚΑΛΛΙΑΣ ἐν δεκάτῳ τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα &c. *Insularum in Aeolide* HIERA *seu sacra vocatur, in qua dicunt Vulcanum aerariam artem exercuisse. Callimachus vero* (non *Callias*) *non Hieram Vulcano consecratam dicit, sed Liparam, nempe* (Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ) *Insula in Lipara.* Postea: *Ex Aeoli Insulis* HIERA *seu* SACRA *appellata, in qua dicunt Vulcanum aera exercere. Tradit* CALLIAS *libro decimo de Rebus gestis Agathoclis, esse in eo collem* &c. Ubi aperte, sicut e sequentibus ibidem liquet, id ipsum a Callia, de *sacra* nempe Vulcano seu Ἱερᾷ, una e septem Aeolidum, statui, quod ab eo tamen negari contendebat Cluverius, non adtentis hujus, qui ibi adducitur, & exstat hic apud Callimachum, loci verbis, Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ, & proinde, ubi non Καλλίας, sed Καλλίμαχος, obvia in talibus librariorum errore, legi omnino debuit. Quamquam a principe harum Insularum, Aeolidum *Lipara*, & quod reliqua, ac proinde eadem etiam illa Ἱερὰ aut *Vulcani Insula* proprie dicta, in illius ditionem transierint, *Liparas* seu *Liparaeas* easdem in genere, Strabonis aevo vocatas, tradat aperte idem Geographus l. VI. p. 275. τὰς νῦν λεγομένας ΛΙΠΑΡΑΙΩΝ ΝΗΣΟΥΣ, ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι, *quae nunc dicuntur* LIPARAEAE INSULAE, *quas a quodam Aeolo*, seu *Aeolidas nonnulli nuncupant.* Callimacho autem, de sacra itidem Vulcano *Lipara* proprie dicta, quam olim in itinere Siculo fumo caligantem, sicuti & alteram Στρογγύλην, hodie *Stromboli*, dictam, vidisse procul juvit, abunde suffragantur alii, ac Siculus quidem & coaevus huic Battiadae Theocritus, qui Λιπαραῖον, *Liparaeum*, vocat *Vulcanum*, Idyll. XIII. vs. 134. Juvenalis insuper Satir. XIII. vs. 45.

Brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna.

Immo quod egregie adferunt hodie vel illuſtrant veteres illius Inſulae nummi, in quibus Vulcani, more ſolito, caput barbatum & pileatum cernitur; illinc globuli modo tres, modo plures, & quandoque cum acroſtolio, nummi pretium indicantes. Cujusmodi proſtant ſculpti in Sicilia Parutae, ac vidiſſe memini haud ſemel in praeclaris Galliae & Italiae Cimeliarchiis. Neque vero minus obvius hic fabrilis Vulcanus, cum fabrilibus itidem inſtrumentis, incude, malleo, forcipe, in alterius Inſulae ſeu antiquis Lemniorum nummis. Neque enim, ut aliunde ſatis notum, ſola haec Aeolis *Lipara*, aut vicina eidem dicta modo ante *Vulcani Inſula*, Τεχνίτε hujus Dei ac Cyclopum ſedes habita; ſeu, ut cum Juvenale loquar, *taberna*, ſed eadem *Lemnos*, *Vulcania* inde itidem dicta a Valerio Flacco Argon. l. iv. vſ. 440. & alibi proinde cum hac ipſa Inſula *Lipara* ab eodem conjuncta, l. ii. vſ. 76.

Lemnos, cara Deo, nec fama notior Aetna,
Aut Liparae domus.

Unde a Nicandro *Vulcani Inſula*, dicta quoque eadem *Lemnus*, haud minus ac ſuperior illa *Aeolis*, Ther. pag. 32. Ἡφαίστοιο χαλαίποδος ἐν κλυχὶ νήσου, *in vertice claudi Vulcani Inſulae*, quod de *Lemno* ibi explicat vetus ac eruditus Poëtae illius Enarrator. Immo ſicut jam ante a Philoctete Lemnio apud Sophoclem dicitur in cognomine dramate vſ. 1000.

Ὦ Λημνία χθὼν, καὶ τὸ παγκρατὲς σέλας
Ἡφαιστότευκτον,
O Lemnia terra, & omnipotens jubar
A Vulcano fabricatum.

ubi Critici, ἐν γὰρ τῇ Λήμνῳ τὰ τοῦ Ἡφαίστου ἐργαστήρια, *in Lemno enim Vulcani fabriles officinae.* Unde arma in Lemno primum fabricata dicuntur ab eruditis Apollonii Interpretibus l. i. vſ. 608. Adde hiſce aliam adhuc Inſulam, *Euboeam* nempe, qua de re mox ad ſequentem verſum; ac unde inſuper abunde illuſtratur, cur, *Ductor ferreus Inſularis*, dicatur in Priapejis.

Vſ. 48. Οὔνομά οἱ Μελιγουνίς] Quod etiam praeter Strabonem, Plinium, Heſychium, alioſque hujus loci teſtimonio firmatur a Stephano, in voce Μελιγουνίς. Neque proinde audiendae vetuſtae Plinii editiones, quarum meminit, nec improbandam putat ſcripturam Cluverius, in quibus nempe *Longonis* pro *Meligunis* legitur lib. iii. cap. ix. A *mellis* etiam potius, quam ab *ovium* proventu, inditum eidem Inſulae hoc nomen, bene ad eundem Plinii locum monuit poſtremus ac eruditus ejus Enarrator Harduinus. Opportune quoque Parthenii locum, ubi hanc Μελιγουνίδα νῆσον ſeu *Liparam* memorat, tangit ad Stephanum Holſtenius, & qui inde procul dubio id hauſerat, Berkelius.

Ibid. ἄκμοσιν Ἡφαίστοιο] Ita Apollonius l. iv. vſ. 761. ὅθι τ' ἄκμονες Ἡφαίστοιο, ubi *incudes Vulcani*, de eadem nempe *Lipara*,

juxta

juxta Scholia ad eundem locum, & Στρογγύλῃ, vicina eidem Insula, in quibus nempe, quod ajunt ibidem eruditi Enarratores, habitare creditus Vulcanus; ideo nempe, quod ignis illic fremitus fonitusque vehemens exaudiretur; adduntque praeterea iidem Critici, idque ex narratione Pythiae in orbis circum, fama perhiberi, quod rude atque informe ferrum eo detulerit, quicunque vellet; poftridie autem reverfus, acceperit vel gladium, vel fi quid aliud voluiffet, idque perfoluto primum pretio. Quibus confona omnino, quae ea de re in Scholiis ad hunc Callimachi locum, & ex uno proinde fonte haufta, enarrantur, quibusque inde major lux continuo accedit. Neque tamen in folis illis appellatis apud Strabonem *Liparaeis*, feu Aeolidibus *Infulis*, fed cum in *Lemno*, uti jam monui, tum in *Euboea*, ἄκμονας, feu, *incudes*, aliaque fabrilia Vulcani inftrumenta, obfervant fubinde veteres. Sic Λήμνιος ἄκμων feu Vulcani *incus Lemnia*, Anthol. l. VII. epigr. LIV.

Εἴη μοι μελέεσσι τὰ Λήμνιος ἤλασεν ἄκμων,

Sint mibi circa membra, quae Lemnia fabricavit incus,

vincula nempe, quibus Mars cum Venere a Deo Lemnio irretitus. De *Euboicis* vero Vulcani *incudibus*, Euripides Electr. vf. 442, ubi Nereidas dicit ab Euboicis ripis, quod

Ἡφαίστου χρυσέων ἀκμόνων

Μόχθους ἀσπιστὰς ἔφερον τευχέων.

Vulcani aurearum incudum

Labores clypeatos armorum, feu *clypeos deferebant.*

Id vero de *Euboicis Vulcani incudibus* ab eodem Tragico dictum, quod in Euboea repertas primum fabriles officinas, invento nempe ibi aere, tradiderint veteres. Quo proinde refpexiffe videntur ex antiquis fcriptoribus ii, a quibus Χαλκώδων Abantis filius & Euboeae Rex, apud Homerum Χαλκωδοντιάδης, Iliad. B. vf. 541. & alibi dictus; aut apud Sophoclem Philoct. vf. 505. Χαλκώδοντος Εὐβοίας, & apud Euripidem Ion. vf. 59. Χαλκωδοντίδων (non Χαλκοδοντίδων) Euboeae incolarum fit mentio. Quae utique fingula, ab illa *aeris* in hoc Euboeae Infula *fabrica*, haufta omnino cenfenda funt.

Vf. 49. Ἐσταότας περὶ μύδρον] Quod nempe de iisdem Cyclopibus dixit Maro Aen. l. VIII. vf. 453. *verfant tenaci forcipe maffam.* Unde Aefchylus in incerto dramate apud Athenaeum l. VII. p. 303.

Σφύρας δέχεσθε, κἀπιχαλκεύειν λέγω μύδρους,

Malleos fumere, & cudere jubeo ignitas aeris laminas feu *maffas*,

ficuti eaedem rurfus a Marone dicuntur Georg. IV. vf. 170. & quod alioquin una voce μυδροκτυπεῖν vocat idem Tragicus, uti ait de Vulcano in Prometh. vf. 366.

Κορυφαῖς δ' ἐν ἄκραις ἥμενος μυδροκτυπεῖ

Ἥφαιστος.

In

In summis autem verticibus sedens, laminas ignitas percutit Vulcanus.

non *stans* proinde, ut hic Cyclopes, sed *sedens*; quo utroque tamen habitu candentem massam supra incudem malleo percutere cernitur, in veteribus aliquot Nummis, cujusmodi sequens in Thesauris Gallorum Regiis, in quo Vulcanus pileatus, ut solet, ac sedens galeam incudi impositam, malleo percutere aggreditur; stante ante eum, quae dextram galeae imponit, sinistra vero Clypeum tenet, Pallade. Nummus autem sub Commodo Imp. cusus, cum inscr. loci & Praetoris, nempe ΕΠΙ ΣΤΡΑΤ. ΑΛΦΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ, *sub praetore Alphiano, Thyatirenorum.*

Μύδρυς autem, seu *ignitas aeris laminas*, alium in usum, nempe ad majorem jurisjurandi, quo Athenienses & Graecos reliquos adegerat Aristides, religionem, in mare ab eo ante praelium navale cum Persis projectas, tradit Plutarchus in Aristide. Diversum vero ab eo, quod dicit Rhetor Aristides in Romae Laudatione pag. 399. de felicitate nempe Romani Imperii duratura, neque prius cessatura, πρὶν ἂν μύδροι τε ὑπὲρ θαλάσσης νέωσιν, *quam laminae ferri aut aeris mari innatent.* Mitto quod μύδρον seu *ignitam massam*, *solem* vocavit olim Anaxagoras, & inde ejus discipulus Euripides, πέτρον ac βῶλον, *lapidem* & *glebam*, eundem dixerit; sicut observant illius Tragici Enarratores Graeci ad Orestem vs. 982. & ad Hippolytum vs. 601.

Vs. 50. Ἱππείω τετύκοιτο Ποσειδάωνι ποτίστρῳ] Pro qua postrema voce ποτιστήριον, seu *aquarium* dixerunt LXX. Gen. XXIV. vs. 20. & XXX. vs. 38. Occurrit vero vox eadem ποτίστρη, quod Thesaurorum effugit diligentiam, apud Strabonem l. VIII. p. 356. ubi Pisatida regionem dictam tradit, a *Pisa* seu Πίση, urbe fonti

ti cognomine, additque, τὴν δὲ κρήνην Πίσαν εἰρῆσθαι, οἷα πίστραν, ὅπερ ἐστὶ ΠΟΤΙΣΤΡΑΝ, *fontem autem Pisam dictum, quasi Pistram*, id est, POTISTRAM, seu *potum praebentem* h. e. *aquarium*. Neptuno vero fabricatum hic dicitur a Cyclopibus illud *equestre aquarium*, quo equos nempe suos aquaretur; utpote ἱππίῳ seu *equestri* Deo passim a Graecis olim culto, & proinde modo equo insidenti, sicuti Athenis, teste Pausania l. VI. p. 111. modo bigis equorum, frequentius vero, sicuti pridem apud Homerum Iliad. Δ. vs. 23. ac unde a Valerio Flacco dicitur, *fetis horrendus equinis*, Argon. l. I. vs. 677. Quo habitu etiam adhuc visitur in monumentis antiquis. Immo qui primus equos freno regere docuit, juxta Sophoclem Oedip. Col. vs. 747. ac inventor praeterea traditur equestrium certaminum apud Pindarum Od. VI. Pyth. p. 284. & a quo alibi equi, tanquam eidem Neptuno sacri, denominantur Ποσειδάνιοι ἵπποι, *Neptunii equi*, sub finem Olymp. Od. V. ipse vero ἱππηγέτης, seu *equorum ductor*, a Lycophrone appellatur p. 122. Hinc etiam Argivi, equos phaleris ornatos, Neptuno in Δίνην, aquam Argolidos, immisisse dicuntur apud Pausaniam l. VIII. p. 465. Unde utique opportune Neptuno ἱππείην ποτίστρην, seu *equestre aquarium*, procudere hic dicuntur Cyclopes; sicuti iidem *Marti currum rotasque*, apud Maronem lib. VIII. vs. 433. Jovi vero fulmen; Palladi aegida, aut, prout in adductis paullo ante nummis, galeam, Achilli vero aut Aeneae clypeum apud Homerum, ac eundem Virgilium; Cupidini autem sagittas apud Anacreontem Od. V. & mox in hoc Hymno, sagittas itidem & arcum Dianae fabricasse. Mitto, quod sicuti *equestris Neptuni aquarii* hic sit mentio, quo nempe equi eidem sacri aquarentur; sic Jovis praesepia in Coelis & Junonis pascuo, ubi Jovis equi pascerent, dicuntur infra vs. 165. & qua de re ibidem.

Vs. 52. Πρηόσιν Ὀσσαίοισιν ἐοικότα] Quod est ab Homero mutuatus, qui de Cyclope itidem ait Odyss. I. vs. 191. eum non homini humano more vescenti similem exstitisse,

——— ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι
Ὑψηλῶν ὀρέων, ὅτε φαίνεται οἶον ἀπ᾽ ἄλλων.
Sed CACUMINI *silvoso*
EXCELSORUM MONTIUM, *quando apparet solus ab aliis.*

Unde de iisdem Cyclopibus Lucilius apud Nonium in voce *corbita*,

——— *Polyphema ducentos*
Cyclops longum pedes, & porro huic majobacillum,
Quam malus navis in corbita maximus ulla;

ac inde *pinus more*, procerae scilicet ac densae arboris instar, πίτυος δίκην *comam* seu χαίτην quatere dicitur Cyclops apud Philostratum l. II. Icon. p. 811. & de quo loco infra ad vs. 76. Ut hic mittam, quae de immanibus giganteisque in Sicilia, tradita

dita Cyclopum sede, repertis cadaveribus ac ossibus, referunt rerum Sicularum scriptores, Fazellus, Walgarnera, aliique; & quibus non derogant fidem duo viri alioquin sagaces & eruditissimi, Cluverius in Sicilia, & Bochartus Colon. Phoen. l. I. c. xxx. Qua de re tamen, seu quae omnino fides iisdem Siculorum scriptorum narrationibus habenda sit, consuli potest erudita viri praeclari neque nuper levi cum litterarum & Lycei Batavi damno defuncti, Theod. Ryckii de Gigantibus Oratio, vulgatis ab eodem Holstenianis in Stephanum Notis addita. Ideo autem Cyclopes altorum montium, qualis *Ossa*, *jugis* hic a Callimacho, Homeri, uti modo vidimus, exemplo aequiparantur; quod praeter tradita immania eorum corpora, in altissimorum montium verticibus habitare iidem crederentur, juxta id de iis tradentem Poëtam, Odyss. I. vs. 113.

Ἀλλ' οἵγε ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα,

Sed ipsi celsorum montium inhabitant cacumina.

& similiter de Cyclope Theocritus Idyll. VIII. καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας ὑψηλᾶς, *sedens autem in rupe excelsa.*

Vs. 53. Φάεα μουνόγληνα] Φάεα de *oculis* a Graecis Poëtis dici, sicut a Latinis *lumina*, obvium. Unde non solum φάος ὀμμάτων apud Pindarum Nem. Od. x. p. 421. sed a Nicandro dictum, Alex. p. 131. Αἰεὶ δ' ἐκ φαέων, *perpetuo ex oculis* &c. ac unde ἐν φάει dicitur apud Aeschylum Choëph. vs. 60. pro *aperte*. Μονογλήνου autem voce de *Cyclope* itidem, qui nempe cum sociis Leontinorum in Sicilia campos inhabitasse olim habitus, usus est Lycophron p. 108. τοῦ μονογλήνου γίγας Χάρωνος, *unoculi Leonis* pro *Leontini*, seu *Cyclopis*. Unde per enallagen numeri, quod Poëtis familiare, Cyclops Polyphemus, quem caeteroquin μόνωπα, μονοδέρκταν, seu *monoculum*, vocat in cognomine dramate Euripides vs. 21. & 78. & de cujus ambusto ardenti titione lumine ibidem agitur, alibi in eodem dramate dicitur vs. 509. καλὸν ὄμμασι δεδορκὼς, *pulcrum oculis cernens* pro *oculo*, nisi potius ὄμματι, quod verius etiam, & obvia utique emendatione ibidem legi debeat. Μονογλῆνες seu *monoculos* Cyclopas quod attinet, id e Scythica historia traductum colligit Strabo l. I. p. 21. quod tales Arimaspos in ea gente, nempe *monoculos* exstitisse tradiderit olim Proconesius Aristeas, cujus ea de re versum adtulit ibi ad Geographum Casaubonus, & ubi ille inter alios de Arimaspis legitur,

Ὀφθαλμὸν δ' ἓν ἕκαστος ἔχει χαρίεντι μετώπῳ

Oculum vero unum habent singuli in amabili fronte.

Quod ab Aeschylo etiam traditum, qui μούνωπα στρατὸν, seu *monoculorum* Arimasporum *gentem* vocat Prometh. vs. 803. & a Philostrato de Sophocl. l. II. p. 581. Ἀριμάσπους μονομμάτους, *Arimaspos monoculos*. Ut vero μονογλήνους hic *Cyclopas* juxta Lycophronem, sicut modo vidimus, vocat Callimachus; sic εὔγληνοι λύγκες, *acuti visus lynces*, dicti ab Oppiano Κυνηγ. l. III. vs. 97.

Adde

Adde hic obiter κιλλὸν a Graecis de μονογλήνῳ seu *monoculo* itidem dictum, juxta Hesychii glossam, κιλλὰς, μονόφθαλμος, quod e Latinorum *cilio*, h. e. juxta veteres Glossas, ἐπισκηνίῳ, aut vero istud *cilium* ex antiqua voce Graeca κίλλω, ac unde veterum Latinorum *cilleo*, profluxisse facile licet opinari.

Ibid. σάκει ἶσα τετραβοείῳ] *Clypeis* nempe Graecorum non εὐκύκλοις solum seu *rotundis*, sed κύκλοις, & apud Latinos *orbibus* inde etiam dictis, aequiparata subinde, quae orbicularem itidem figuram, ut haec κυκλοτερῆ, sicut eadem vocat Hesiodus Theogon. vs. 145. Cyclopum lumina, referebant. Hinc optimus hujus loci interpres, quod jam viderunt alii, Virgilius, dum de monoculi Cyclopis lumine ait Aen. l. III. vs. 636.

Ingens quod torva totum sub fronte latebat,
Argolici clypei, aut Phoebaeae lampadis instar.

Postremum certe quod adtinet, ἅλως Graecis tam de *Lunae* aut *Solis* etiam *orbe*, quam de *clypeo* olim dictus; sicut de postremo luculentus testis Aeschylus Sept. Theb. vs. 495.

Ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω,
Aream vero magnam, clypei orbem dico.

Unde etiam *Cyclopas* seu κύκλωπας a Graecis dictos ab immani illo & *circulari lumine* pridem monuit Hesiodus, Θεογον. vs. 144. &c. Quo referri itidem debet, quod illum Cyclopis *oculum medium*, seu τὸν ὀφθαλμὸν μέσον, *clypei* nempe instar medio in fronte situm, vocet Euripides in Cyclop. vs. 173. Nempe enim σάκος, cui comparat hic Cyclopum lumina Callimachus, minus de εὐκύκλοις *clypeis*, quam ἀσπὶς olim dicebatur; sed utraque vox promiscue apud Homerum, (quamquam discrimen aliquod inter easdem quaesiverint veteres aliqui Critici, uti id jam supra ad vs. 71. Hymn. in Jovem a nobis monitum) aliosque veteres Poëtas sumpta. Unde σάκει κυκλωτῷ, *clypeo circulari*, legitur apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 545. alibi εὔκυκλον σάκος, *rotundus clypeus*, in eodem dramate vs. 648. Eadem proinde seu *circularis* illorum *clypeorum* forma, sive ἀσπίδες, sive σάκη, sive ἰτέαι etiam ab antiquis Poëtis appellentur; non vero eadem θυρεῶν, aut πελτῶν, *scutorum*, aut *peltarum*, quae de *oblongis* aut *semicircularibus*, seu dimidiae Lunae instar non plenae, *clypeis* vel *scutis* dici consueverant. Sed ea de re, seu non una veteri *clypeorum* forma & appellatione, totoque eorum discrimine, ex antiquis monumentis luculenter illustrato, agimus alibi accurate.

Vs. 54. Δεινὸν ὑπογλαύσσοντα] Eadem voce usus Moschus in Europa vs. 86. ὄσσε ὑπογλαύσσεσκε, *oculi vero sublucebant*, & similiter verbo διαγλαύσσουσι Apollonius Rh. l. I. vs. 1281. ubi de ortu Aurorae ait, διαγλαύσσουσι γ' ἀταρποὶ, *collucebant autem viae.* Ad quem locum ea notant veteres Critici, quae eadem opera hunc Callimachi locum haud parum illustrant: Διαγλαύσσουσιν, ἀντὶ τοῦ φωτίζουσιν, ἢ διαλάμπουσιν· ὅθεν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ γλαυκῶπις, καὶ γλήνη ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, παρὰ τὸ γλαύσσειν, ὅ ἐστι λάμπειν· καὶ Εὐριπίδης,

ἐπὶ

ἐπὶ τ̃ σελήνης ἐχρήσατο, γλαυκῶπίς τε ϛρέφε͂) μήνη. h. e. διαγλαύσσουσιν, *pro illuminant vel collucent. Unde etiam Minerva* Γλαυκῶπις seu *caesiis oculis, & γλήνη pupilla oculi a verbo γλαύσσειν, quod est lucere. Euripides vero de Luna usurpavit, dicens,* Γλαυκῶπις *vertitur Luna.* Pro eo vero, quod hic δεινὸν ὑπογλαύσσοντα, seu *torvum sublucentia*, δεινὸν, vel ταυρηδὸν βλέπειν, dixit Comicus Ran. p. 240. & 249. sicut ταυρωώδεα λεύσσων, Nicander Alex. p. 144. Lucianus vero in Amoribus δεινόν τι καὶ θηριῶδες ἐν τοῖς ὄμμασιν ὑποβλέπων, *torvum quid ac ferinum oculis respiciens;* alibi, ut in Timone & Icaromenippo, τιτανῶδες βλέπων vel ἀπιδὼν, opposite hic ad *torva* horum immanium Cyclopum *lumina*, e quibus Polyphemum *Terrae filium*, παῖδα γῆς vocat Euripides Cyclop. vs. 644. & qui vere esset, quod de alio ait idem Tragicus Phoen. vs. 148. ὄμμασι γοργὸς εἰσιδεῖν, *oculis* vel *oculo terribilis adspectu.*

Vs. 55. & 56. ἄημα φυσάων] Neque aliter de his Cyclopum *follibus* Virgilius, *ventosis follibus auras Accipiunt redduntque*, Aen. lib. VIII. vs. 439. ac de iis agens Apollonius l. IV. vs. 763. φύσας πυρὸς, *folles ignis*, vocat nempe *flabella.* Idem vero alibi hos Vulcani aut Cyclopum *folles*, non φύσας, sed πρηστῆρας dicit, nempe l. IV. vs. 776. ἔσχοιτο δὲ ἀϋτμῆς Αἰθαλέοι πρηστῆρες, *abstineant autem a flatibus Fuliginosi folles.* Sicut vero *ventosos* eosdem *folles* vocat hoc loco ante adducto Virgilius, & eadem in re Persius, *folle premit ventos*, Satir. V. vs. 11. aut πρηστῆρας seu *valde spirantes ventos*, loco modo adducto, Apollonius; sic quoque ἄημα seu *flatum* aut *ventum* similiter de iisdem hic dicit Callimachus. Ita Anthol. l. VI. c. XXVII. Epigr. I. legas, Αὐλὸν καμινευτῆρα, τ̃ φιλήνεμον, *follem camino inservientem, vento gaudentem*, ubi praeterea αὐλὸν, nempe tanquam ἐμπνεόμενον ὄργανον, de φύσῃ seu *folle* dici obiter licet advertere. Hos autem fabriles Cyclopum *folles*, simul ac jusserit Vulcanus, varium ac promptum flatum emittere, juxta Homerum, nempe Iliad. Σ. vs. 469. observat Galenus de Usu Partium l. IV. c. II. eo loco, qui eadem opera a levi mendo, quod eum hactenus obsidet, liberandus, καὶ τὰς μὲν φύσας εὐθὺς ἅμα τῷ κελεῦσαι τ̃ δεσπότlω, παντοίlω εὔπρηστον (non εὐπρηκτον) ἀϋτμὴν ἐξανιείσας, *& folles quidem simul ac jusserit Dominus* (Vulcanus) *omnigenum & accensu facilem* (non *expeditum* seu εὐπρηκτον) *flatum* seu *flammam emittere.* Nempe ubi inter alia dicuntur ab Homero, loco jam indicato, Vulcani φῦσαι seu *folles*, εὔπρηστον ἀϋτμὴν ἐξανιεῖσαι, *facilem accensu flammam emittentes;* ac unde etiam factum, ut eosdem *folles* πρηστῆρας appellarit, uti modo vidimus, Apollonius.

Vs. 56. αὐτῶν τε βαρὺν ϛόνον] Pro αὐτῶν, hic ἀκμῶν legisse ingeniosissimum Tan. Fabrum, docet ac tuetur proles utique ejus non degener, & majorem adhuc a sexu, ut de aliis sileam, laudem merita. Cui emendationi faverem etiam potius lubens, quam repugnarem, nisi quod altera illa, quam tuentur libri hujus Poëtae antiqui, suo pede stare etiam posset; ii nec obstet

ſtet omnino, ſi quid judico, τὸ γὰρ quod continuo de Aetnae fragore ſequitur, αὖε γὰρ Αἴτνη, αὖε δὲ Τρινακρίη, *inſonabat enim Aetna, inſonabat & Trinacria* &c. Immo inde intenditur & augetur gravis ille Nympharum metus, ex adſpectu non ſolum immanium illorum Cyclopum; ſed inſuper e fragore illo immenſo reſonantium, quas ii tundebant, *incudum*, & *ventoſorum follium*; ad quem nempe Aetna & Sicilia reliqua, ac Italia inſuper & Corſica, cum horrendo ſtrepitu reboabant. Haud aliter ac apud Poëtam dicitur, *reboant ſilvaeque & magnus Olympus*, Georg. l. III. vſ. 223. aut vero de cantante etiam Cyclope in cognomine Euripidis dramate vſ. 425. ἰαχεῖ δ' ἄντρον, *reſonat autem antrum.*

Ibid. αὖε γὰρ Αἴτνη] Quo reſpexit rurſus Maro, iisdem locis jam adductis, ubi agit de his Cyclopibus, nempe, *gemit impoſitis incudibus Aetna*; alibi itidem, *gemuit impoſitis incudibus antrum*, Aen. l. VIII. vſ. 451. & paullo ante, nempe vſ. 419. &c.

Antra Aetnaea tonant, validique incudibus ictus
Auditi referunt gemitum;

ac ſimiliter Statius l. III. Sylv. I. vſ. 130.

Non tam grande ſonat motis incudibus Aetna.

Dixerat vero etiam Virgilius, *gemitum ingentem pelagi*, & qualia apud Poëtas Graecos Latinosque obvia. *Aetnam* vero hic opportune commemorat Callimachus, tum quod eadem a Lipareis Inſulis, ubi hic eaedem Cyclopum incudes & officinae ſtatuuntur, haud valde diſſita; tum quod apud *Aetnam*, ſeu ad ejus radices, credita olim prima Cyclopum ſedes, qua de re praeter alios Ulyſſes ad Cyclopem apud Euripidem vſ. 296.

Οἰκεῖς ὑπ' Αἴτνῃ, τῇ πυριστάκτῳ πέτρᾳ,
Habitas ſub Aetna, ignifera rupe;

haud aliter ac de ea Tibullus l. IV. El. I. *Aetnaeae Neptunius incola rupis.* Unde cum Sileni, tum poſtea ejusdem Ulyſſis, & ſociorum ad Cyclopum terram adventus, ἐς Αἰτναίαν πέτραν, vel quod eodem redit, Αἰτναῖον πάγον, *Aetnaeam rupem*, refertur in eodem Euripidis Cyclope vſ. 20. & 95. Immo non *Aetnaei Cyclopes*, ut apud Maronem, ſolum dicti, ſed ipſe eorum Ἐπιστάτης Vulcanus, *Aetnaeus Deus*, a Valerio Flacco appellatur Argon. l. II. vſ. 420. & jam ante ab Euripide Cyclop. vſ. 595. Ἥφαιστ' ἄναξ Αἰτναῖε, *Vulcane, Rex Aetnaee.* Quare etiam, ut obiter hoc addam, doctiſſimo Bocharto haud continuo adſentior, qui de Colon. Phoen. l. I. c. XXX. *Cyclopas* dictos putat a Phoenicia voce חוק ללוב *chek lelub* id eſt, *ſinu Lilybaetano*, vel ad *Libyam*; quum, ut alia mittam, ab omnibus antiquis Auctoribus, qui de his Cyclopibus, tanquam primis ſeu vetuſtisſimis Siciliae incolis agunt, Euripide, Theocrito, Strabone, Mela, aliisque, Cyclopum habitatio in oppoſito plane Siciliae latere, & a *Lilybaetano* valde remoto, ad *Aetnae* nempe radices ac in Leontino agro, de qua re ante, collocari vulgo ſolebat.

Ut non opus sit proinde ab ea, quam vox ipsa Κυκλώπων continuo, ut jam supra vidimus, suppeditat, immo quam vetustissimi etiam Poëtae, qualis Hesiodus, aperte jam indicaverant, ejus vocis origine discedere. Adeo ut hic non debuerit Vir magnus, sicut nec saepe alibi, continuo in Orientem confugere, ubi erant in medio posita, quae rem, de qua agebatur, abunde liquidam redderent.

Vs. 57. Αὖε δὲ Τρινακρίη, Σικανῶν ἕδος] Mirum prima fronte, de quo tamen silent priores editores, quod hic *Aetna* a *Trinacria* distinguatur; nempe, uti modo vidimus, αὖε τοῦ Αἴτνη, dein αὖε δὲ Τρινακρίη &c. quae tamen *Aetna*, utpote notus abunde *Trinacriae* seu *Siciliae* mons, *Trinacria Aetna* a Marone dicitur Aen. l. III. vs. 554. *Trinacria cernitur Aetna*; & similiter *Trinacria rupes*, apud Catullum Carm. LXVIII. Verum quum *Aetna*, quae prima, uti modo vidimus, Cyclopum sedes, ad Orientale Siciliae latus, & praeterea haud procul a Liparaeis Insulis esset sita, inde id innuere voluit hoc loco Callimachus, non tantum eandem *Aetnam*, seu tractum illum Siciliae Orientalem, inter Pelorum & Pachinum promontorium, sed totam etiam reliquam *Trinacriam* seu *Siciliam*, eo gravi fragore commotam, immo ad sonitum aera tundentium illorum Cyclopum, *graviter ingemuisse*. Quo loco occurrit illud opportune, quod ad Occasum Siciliae seu Lilybaeum promontorium, relictis aliis Siciliae partibus, *Sicani*, quorum *sedes Trinacria* hic a Callimacho in genere dicitur, a duobus Siculis auctoribus collocentur, Timaeo & Diodoro Siculo l. v. p. 290. Unde ὁ πάνυ Bochartus, probabilius certe, quam in voce *Cyclopum* ab eo factum modo diximus, a Phoenicia seu Punica voce שכנים *Seekanim*, h. e. *vicinis*, Σικανοὺς seu *Sicanos* dictos a Poenis censet, loco jam adducto de Colon. Phoen. l. I. c. XXX. Ut proinde haud incommode omnino *Aetnaeam* seu Orientalem Siciliae partem, & Τρινακρίην, Σικανῶν ἕδος, *Sicanorum sedem*, *Trinacriam*; Occidentalem nempe & Africae objectam, hic distinguat Callimachus. Quod ipsum etiam, ut observo, & superiora de *Sicanorum* sede ab *Aetna* diversa, haud parum illustrat, dictum similiter a Martiale, sed qualia secure praeterire solent Commentatores, l. VII. Epigr. LXIII.

Sicanias urbes, Aetnaeaque regna petisti.

Quamquam *Sicania* & *Sicani*, sicuti fieri consuevit, de tota etiam *Sicilia* & *Siculis* in genere vulgo dici ab auctoribus soleant.

Vs. 58. Κύρνος αὐτή] Eadem nempe *Corsica*, quae infra dicitur Hymn. in Delum vs. 19. Φοίνισσα Κύρνος, eaque οὐκ ὀνοτή, *Phoenicia Corsica haud vituperanda*, ubi proinde de ea adhuc agendi erit locus. Pro Κύρνος autem, Κίρνος seu Κερνιᾶτις apud Lycophronem dicitur vs. 1084. Κορσὶς autem unde *Corsica*, ab indigenis, juxta Dionysium Periegetem vs. 459. appellata. Ut vero hic & superioribus versibus ad Cyclopum in Insula Lipara aera

tunden-

tundentium fragorem, *Aetna*, *Sicilia* reliqua, & *Italia* praeterea ac *Corfica* dicuntur *ingemuiffe*; fic viciffim ad Plutonis fceptro faxa Trinacriae ferientis ftrepitum, ipfos cum Infula Lipara, Aetna turbata & tonante, Vulcanum & Cyclopas, relicta continuo fornace, illoque, cui intenti erant, opere, trepidaffe, tradit Claudianus de Rapt. Proferp. l. II. vf. 173. &c.

Saxa ferit fceptro, Siculae tonuere cavernae;
Turbatur Lipare; ftupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus dejecit fulmina Cyclops.

Vf. 59. ῥαιστῆρας ἀειράμενοι ὑπὲρ ὤμων] Quod expreffit itidem Maro, Georg. l. IV. vf. 174. & repetit Aen. l. VII. vf. 453.

Illi inter fefe magna vi brachia tollunt.

Immo ficuti ipfe Vulcanus ab Apollonio traditur l. IV. vf. 957.

Ὀρθὸς ἐπὶ στελειῇ τυπίδος βαρὺν ὦμον ἐρείσας
Ἥφαιστος θηεῖτο,
Stans manubrio mallei feffum humerum fuffulciens
Vulcanus videbat.

Eodem vero habitu, quem ei tribuit ibi Apollonius, aut Cyclopibus hoc loco Callimachus, fublato nempe ad humeros malleo incudem percutere paratus, fpectatur idem Mulciber haud femel in antiquis monumentis, ficuti in eleganti Sardonyche Thefauri Palatini p. 22. a Begero noftro, praeclari ingenii & eximiae in re antiquaria peritiae viro vulgati, ac fubinde veteribus etiam in nummis.

Vf. 60. Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν] Quae rurfus ante oculos habuit Virgilius in eadem Cyclopum fabrile opus urgentium ὑποτυπώσει, *alii ftridentia tingunt Aera lacu*, Georg. l. IV. vf. 172. & Aen. VIII. vf. 450. ficut paullo ante de hoc aere fufili feu excocto dixerat, *fluit aes rivis*; ac opportune ad hunc locum, Claudianus, Paneg. in Stilich. l. II. vf. 177.

—— *Quantis fluerent fornacibus aera:*

Nempe, quod hic a Battiade noftro dicitur, χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν, *aes fluens e camino* feu *fornace*. Neque aliter Perfius Satyr. V. vf. 10.

—— *anhelanti coquitur dum maffa camino.*

Opportuna vero *camini* mentio, ubi de Vulcano ejusque famulis Cyclopibus agitur, ficuti apud Maronem rurfus, *Cyclopum exefa caminis*, Aen. l. VIII. vf. 418. aut non de Liparaeis quidem, ut hoc loco, vel Aetnaeis feu Siculis, ut apud Statium Poëm. de Equo Domit. vf. 3. *Siculis conformata caminis*; fed de *Lemniis* ejusdem Mulciberi *caminis*, ubi fagittas fcilicet Cupidini fabricaret, dicit Anacreon Od. XLV. παρὰ Λημνίαις καμίνοις, *apud Lemnios caminos.* Hinc de Vulcano fimiliter Venus apud eundem Papinium, Thebaid. l. III. vf. 277.

Illum perpetuis mihi defudare caminis.

Immo unde *regnare caminis* dictus a Prudentio Vulcanus lib. I. contra Symmachum vf. 307. ejusque fimulacra olim juxta *cami-*

 nos

nos collocari solita; ut erudite id ex Eustathio ad Harpocratem monuit p. 106. vir amplissimi muneris dignitate ac eruditione pariter illustris Cuperus. Quod etiam, ut observo, & unde id hausit Eustathius, apud Aristophanem & priscos eosque eruditos ejus Interpretes legitur, nempe Avib. p. 561. ubi Epops Tereus πανοπλίαν ad caminum seu focum prope Vulcani Ἐπιστάτου dicti simulacrum suspendi jubet,

Εἰς τὸν ἰπνὸν εἴσω, πλησίον τοῦ Ἐπιστάτου,

Ad caminum intus prope Praefecti Vulcani *simulacrum*, non ut ibi imperite omnino, quamquam praeeuntes haberet Graecos Enarratores, Latinus dramatis illius Interpres, *in coquinam intro prope clavum.* Ad quem locum autem haec leguntur in eruditis Scholiis: ἰπνὸς μὲν ἡ κάμινος· καταχρηστικῶς δὲ ἡ ἐσχάρα· Ἐπιστάτης δὲ θηλυκῶς χαλκοῦς τρίπους, χυτρόποδος ἐκλελῶν χρείαν· οἱ δὲ πήλινον Ἥφαιστον πρὸς ταῖς ἑστίαις ἱδρυμένον, ὡς ἔφορον τοῦ πυρός. h. e. ἰπνὸς, *quidem caminus, improprie autem focus:* ἐπιστάτης *vero feminino genere aereus tripus, ollae vicem praestans, alii autem luteum Vulcanum ad focum erectum, tanquam ignis inspectorem* tradunt. Ut hic mittam festivum aliud Vulcani simulacrum, Pygmaei viri imagine, quale in aede Aegypti Memphitica visum a Cambyse, & *valde irrisum*, refert Herodotus lib. III. c. XXXVII. πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε.

Ibid. ἐν σίδηρον] Interpres iterum hujus loci Maro, Aen. l. VIII. vs. 446.

Volnificusque chalybs vasta fornace liquescit;

chalybs nempe de *ferro* ab eo dictus, sicuti etiam a Catullo Poëm. de Coma Berenices vs. 48. ut *Chalybaeum omne genus pereat:* hujus nempe Callimachi, cujus locus ea de re inter Fragmenta ejus est relatus, exemplo, & vetustiorum adhuc Graecorum Poëtarum more, ut apud Aeschylum, & apposite insuper ad hunc *liquescentis ferri* sonitum, Prom. vs. 133.

Κτύπου γὰρ ἀχὼ χάλυβος διῇξεν ἄντρων,

Stridentis enim sonitus ferri penetravit antra.

Ubi glossae Criticorum, χάλυβος, τοῦ σιδήρου, aut sicut in MSS. Bibl. Reg. Paris. τοῦ χαλυβικοῦ σιδήρου, ἰστέον ὅτι πρῶτον ὁ σίδηρος ἐν Χάλυψι, ἔθνος ἔνθα ὁ σίδηρος ἐγίνετο, h. e. χάλυβος i. e. *ferri apud Chalybas: sciendum, quod primum exstitit apud Chalybas ferrum; gens est, ubi ferrum nascitur.* Unde & χάλυβος de *ferro* alibi ab eodem dicitur, ut Sept. Theb. vs. 134. ac similiter ab aliis, ut χαλυβικὸς pro *ferro* apud Pindarum, & Euripidem Heraclid. vs. 162. Aeolice autem χαλυβδικῷ κνώδοντι, pro χαλυβικῷ, de *ferrea securi* apud Lycophronem p. 169. Quin *Chalybes* ipsi, apud quos illa ferri metalla, σιδηροτέκτονες Χάλυβες, *ferri fabri Chalybes*, dicti ab eodem Aeschylo Prom. vs. 713.

Vs. 61. Ἀμβολαδὶς τετύποντες] Quod Virgilius eadem in re, seu Cyclopum enarrans labores, dixit *in numerum*, nempe,

Illi

Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt
In numerum,

ſeu *alterne*, ut bene hic Interpres, ac eundem in ſenſum Lucretius l. IV. vſ. 373. *Brachiaque in numerum jactare.* Ἀμβολαδὶς etiam explicatur hic in Scholiis ἐκ διαδοχῆς, quomodo ἀμβολάδην uſurpatur duobus locis Hymni Homero tributi in Mercurium, ſicuti vſ. 425. Γηρυετ' ἀμβολάδην, *canebat alterne.* Quo ſenſu etiam vox eadem ἀμβολάδην debet intelligi apud Homerum, Iliad. Φ. vſ. 364. ubi de fervente, admoto nempe ei multo igne, lebete cum ſuilla adipe dicitur, πάντοθεν ἀμβολάδην &c. h. e. *undique eructantibus in numerum* ſeu *alternis veluti bullis.* Id bene ad eum locum obſervat Euſtathius p. 1241. qui & ab Herodoto dici notat, *fontem media nocte alternatim ebullientem*, κρήνην ζέουσαν ἀμβολάδην, ac praeterea, & quod huc magis facit, ἐξ οὗ καὶ τὸ χαλκεῖον ἀναβάλλειν λέγεται, ἤγουν ἀναζεῖν διὰ φλογὸς ὑπερβολὴν, καὶ ἄνω κάτω ποιεῖν τῇ κινήσει τὸ ὕδωρ ἐν τῷ παφλάζειν· *unde etiam vas abeneum* ἀναβάλλειν *dicitur, nempe ebullire propter flammae violentiam, & ſurſum deorſum aquam motione ferri, dum eadem fervet.* Unde aperta etiam hujus apud Callimachum loci, de Cyclopibus candens & liquefactum fornacibus, ac proinde ebulliens, veluti aes aut ferrum, *alternis* ſeu in *numerum*, juxta Virgilium, tundentibus explicatio elucefcit. Quae inſuper hic noto, quod vulgo longe aliter eadem vox ἀμβολάδην & quidem tantum pro *cunctanter*, *ſegniter*, aut *procraſtinando* explicari vulgo in hodiernis Helleniſmi promptuariis ſoleat.

Ibid. τετύποντες] *Malleis* nempe, qui non ῥαιστῆρες ſolum aut σφύραι, ſed inde etiam τυπάδες & τυπίδες dicti, ut in adducto ſupra Apollonii verſu, de ſtante cum malleo Vulcano l. IV. vſ. 957. & alibi inſuper, ut eodem libro vſ. 762. & τυπίδες σιδήρειοι vſ. 776. dicuntur. Idem vero dixerat l. III. vſ. 1253. ῥαιστὴρ ἄκμονος ὥστε, παλιντυπές. *haud aliter, ac repercuſſus ab incude malleus.*

Ibid. μέγα μοχθήσαντες] Unde etiam *graves Cyclopum officinas* dixit Horatius l. I. Od. IV. & elegantiſſimus Oppianus Ἁλιευτ. l. II. vſ. 28. Ἡφαίστῳ δὲ μέλει ῥαιστήριος ἱδρὼς, *Vulcano autem curae eſt fabrilis ſudor*; ſeu quod vox ῥαιστήριος continuo arguit, qui oriebatur e gravi illo niſu, dum ſcilicet multa vi & *ſublatis ad humerum*, uti modo hic a Callimacho dictum, *malleis*, aera illa candentia fornacibus educta, properanter Mulciber aut Cyclopes feriunt. Quod ab Homero etiam hauſtum, niſi quod hunc Vulcani in fabrili illo opere verſantis *ſudorem*, non adeo *mallei*, quam *follium* tractationi tribuit, Iliad. Σ. vſ. 372.

Τὸν δ' εὗρ' ἱδρώοντα, ἑλισσόμενον περὶ φύσας,
Hunc autem Vulcanum *reperit ſudantem*, *moventem ſe circa folles.*

Verbo autem μοχθίζειν ea in re opportune quoque hic uſus Callimachus; quomodo Euripides Electr. vſ. 442. ſupra jam alia

occasione adducto (nempe ad vs. 47.) dixit, Ἡφαίςυ χρυσίων ἀκμόνων μόχθυς, *Vulcani aurearum incudum labores*; & Latini Poëtae similiter, sicut ipse Vulcanus ait ad eosdem Cyclopas apud Virgil. l. VIII. vs. 439. *coeptosque auferte labores*; dein, *pariterque laborem sortiti.* Unde *lassum Steropem Brontemque*, seu gravibus illis assiduisve *laboribus* defessos Cyclopas dixit Statius, in Equo Domitiani vs. 4. Quod vero hic H. Stephanus, ne impediatur orationis cursus, ἐπὶ μέγα pro ἐπεὶ μεγα legendum statuit, haud valde repugno, quamquam haud necessarium putem; quum & ἐπεὶ μέγα, ut in editis, legerit vetus Scholiastes, prout liquet ex ejus glossa ad superiora Poëtae verba, Εὖθ᾽ οἵγε ῥαιςῆρας &c. neque vero insolitae sint apud Poëtas, aut negotium exhibere debeant ejusmodi abruptae loquendi formulae.

Vs. 63. Οὔτ᾽ ἄντην ἰδέειν] Non ea quidem ratione, qua de mortalibus, propiorem Solis aut Dei caeteroquin, ut nimia luce coruscantis, adspectum non ferentibus, a Poëtis haud semel olim dictum; sicut de Argonautis (ut ea de re nos olim ad Juliani Caesares) ad Apollinis adventum, dicit Apollonius l. II. vs. 683.

——— ὐδέ τις ἔτλη
Ἀντίον αὐγάσσασθ᾽ ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο,
Nec erat, qui auderet contra obtueri pulcra Dei lumina.

Verum id solo metu ac terrore factum hic dicitur; haud aliter ac ad leonis occursum ait olim Hesiodus in Clypeo vs. 432. ὐδέ τις αὐτὸν Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, *neque quisquam ad ipsum sustinet, ex adverso adspiciens prope accedere.*

Vs. 65. ἀφρικτὶ] Vox forte haud alibi hodie obvia, opportuna tamen, ut Latinorum *impavide*: sic infra ἀκλαυτὶ, sicut ἀκμητὶ & ἀμισθητὶ apud Josephum Ἁλωσ. p. 536. & 675. ed. Genev, γυναικιςὶ apud Athenaeum, l. XII. p. 528. ut de aliis notioribus, ἀδακρυτὶ, ἀκονιτὶ, ἀμυςὶ, ἀναιμακτὶ, ἀνιδρωτὶ, ἀψοφητὶ &c. aut vero similibus, ἀχαρὶ, ἀωρὶ, illa apud Josephum Ἀρχ. p. 380. altera apud Aristophanem Θεσμοφ. p. 746. item νηποινὶ, πανοικὶ, πανσυδὶ, caeterisque id genus sileam. Haud ignotae etiam e nominibus propriis & vel apud Theocritum obviae, formatae itidem ejusmodi voces, Αἰγυπτιςὶ, Δωριςὶ, Πελοποννησιςὶ, Θρᾳκιςὶ, aut, juxta Graecos ejus Interpretes, Καριςὶ, Idyll. XIV. vs. 46. & apud Sophoclem, juxta veteres Grammaticos, Σκυθιςὶ, & similia; quae etiam Grammaticorum filiis satius est relinquere.

Vs. 67. Κύκλωπας ἐῇ ἐπὶ παιδὶ καλιςρεῖ] Singularis & unicus, quantum equidem sciam, index veteris illius moris hic locus, quo *Cyclopum*, tanquam nempe adventantium, *nomen*, pro terriculamento immorigeris puellis continuo fuisse a matribus *proclamatum* innuitur. Adeo ut idem illud praestaret, sicut jam opportune hic monuit eruditissima Fabri filia, quod vox μορμὼ, qua comprimi solebant, ut e Theocrito liquet Idyll. XV. vs. 40.

a ma-

a matribus liberorum vagitus, & quae pro *larva* seu *terriculamento* apud Aristophanem itidem legitur, Equit. p. 329.

> Ὡς δὴ καταπιόμενός με, μορμὼ τοῦ θράσους,
>
> *Quasi devoraturus me, larva audaciae,*

ubi veteres Critici, μορμὼ, τὸ μορμολύκειον, ὃ λέγουσι Λαμίαν· μορμολύκεια δὲ ἔλεγον τὰ φοβερὰ, h. e. μορμὼ *nempe larva* (μορμολύκειον) *quam dicunt Lamiam; μορμολύκεια enim dixerunt, quae terribilia*, ut istud aliis etiam locis, ubi Comicus usus similiter voce μορμὼ seu μορμόνος, pro *terriculamento* iidem notant. Hinc Clemens Alex. Strom. l. VI. p. 655. καθάπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια, aut, quod idem ,. μορμολυκεῖα, *non secus ac pueri larvas ad timorem factas, ita timent* &c. Quod vero Critici, priori ad Comicum loco, Λαμίαν eam in rem adducunt, explicant iidem plenius ad Εἰρήν. pag. 681. & quod e Diodori narratione alioquin notum lib. XX. p. 778. nempe juxta traditam de eadem fabulam, illam, necato ejus a Junone partu, aliorum liberos furari coepisse, ac inde, quod addunt, *nutrices, ubi terrorem vellent infantibus incutere, Lamiam continuo, quo illa eos scilicet raperet, advocasse*, διὰ τοῦτο καὶ τὰς τίτθας ἐκφοβούσας τὰ βρέφη καλεῖν ἐπὶ τούτοις τὴν Λαμίαν. Verum quod adhuc propius ad hunc Callimachi locum facit, notant iidem Critici, dictam ab hac *Lamia* urbem Laestrygonum Λάμον, & cujus caeteroquin, ut in eorum solo, meminerat pridem Homerus Odyss. Κ. vs. 82.

> ——— Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον,
>
> Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην,
>
> ——— *Lami ad excelsam urbem,*
>
> *Magnas* seu *remotas habentem portas Laestrygoniam.*

Notum autem hosce Laestrygonas dictos olim eandem Siciliae partem una cum Cyclopibus inhabitasse, ut praeter Thucydidem, ab initio l. VI. & brevia ad Homeri adductum modo locum Scholia, tradit etiam ad Lycophronem Tzetzes p. 109. de *Cyclope* seu *Leone monoculo*, ob habitationem, de qua re supra, in Leontinorum Siciliae agro. Immo cujus etiam loci heres *Lamus*, haud minus ac ille μονόμματος Cyclops Polyphemus, Neptuni filius itidem traditur in dictis ad Homerum scholiis. Adeo, ut ad incutiendum vagientibus infantibus aut immorigeris alioquin, ut hoc loco, puellulis terrorem, pro μορμολυκείῳ seu *larva terribilis adspectus*, e *Cyclopibus* aliquem, *Argen* puta, ut hic mox additur, vel *Steropen*; aut vero ex eodem, uti vidimus, solo *Lamiam*, Λιβυστικὴν alioquin seu *Africanam* ab Euripide apud Diodorum dictam, advocare matres apud Graecos, aut nutrices fuerint olim solitae; & quem morem suo adhuc aevo durasse refert loco indicato Diodorus. Unde factum etiam, ut ad Romanos idem quoque hujus *Lamiae* μορμολύκειον transierit, ac proinde *terriculas Lamias* dixerit Lucilius apud Lactant. l. I. c. XXI. aut *Lamias noxiis animis armatas venire*, Apulejus, Milef. lib. V. ut de notis apud Tertullianum *turribus*

Lamicis ſileam; aut de vexato apud Plautum Trucul. II. Sc. II. loco, ubi *Lamias*, ſed refragantibus melioribus libris, inſerre nonnullis eruditis viſum; aut vero hic mittam, nocturnas illas ſtrigas, quae quamquam horrendum noctu ſtridentes, & infauſti alloquin ominis vel occurſus creduntur, non *larvarum* tamen ſeu μορμολυκείων ad terrendos pueros aut infantes, ſed *nutricum* operam iis praeſtare dicuntur ab Ovidio Faſt. l. VI. vſ. 135.

Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes.

Vſ. 68. Ἄργην ἢ Στερόπην] E ſeptem nempe, quot exſtitiſſe Cyclopas tradit Strabo l. VIII. pag. 373. tres tantum ab Heſiodo ac Virgilio, hic vero duo; ſed quibus mox addit tertium, nempe *Brontem*, a Statio autem duo tantum, *Steropes Brontesque*, de Equo Domitian. vſ. 4. commemorantur. Quamquam autem primus ex iis Ἄργης, obvia origine ob ἀργῆτα κεραυνὸν, *candens fulmen*, ab Homero haud ſemel dictum, denominatus videatur; haud minus tamen Ἄργης, quaſi ἀργὸς dici potuit hic Cyclops, eo nempe intuitu, quo ſponte ſeu citra ullum ſerendi aut arandi laborem, terra olim omnia eis ſubminiſtraſſe dicitur, Odyſſ. I. vſ. 108.

Ο τε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν,

Neque ſerunt manibus plantam, neque arant.

Unde etiam eosdem Cyclopas ἀργοὺς vocat Philoſtratus Heroic. p. 632. Κύκλωπας, οὓς λέγεται ἡ γῆ ΑΡΓΟΥΣ βόσκειν, *Cyclopas, quos terra dicitur otioſos alere.* Sic ἀργὸς χώρα Graecis *terra inculta*, ut praeter Xenophontem apud Dionem Chryſ. Orat. VII. p. 105. οἱ τὴν ἀργὴν τ χώρας ἐργαζόμενοι, *qui incultam regionis partem colerent* ſeu *ararent*. *Brontem* vero & *Steropen*, ſicut Maro, aut dicto loco Statius, ita dudum ante conjunxit, ſed juxta primaevam vocum ſignificationem, Aeſchylus Suppl. vſ. 35. βροντῇ, στεροπῇ, *tonitru & fulgure*. Alibi vero ad utrumque adludit, nempe Prom. vſ. 921. ὃς δὴ κεραυνοῦ &c. ubi notant veteres Critici, ea ibi a Tragico dici, intuitu horum duorum Cyclopum, *Brontis* & *Steropis*, qui quum Saturni *fratres* eſſent & monoculi, ab eo tamen, tanquam inſidiatores in Tartarum fuerunt projecti, inde vero a Jove, ubi rerum potitus eſſet, educti, futuri nempe συνεργοὶ τοῦ κράτους, *potentiae ac roboris coadjutores*; quorum nempe ille βροντὴν ſeu *tonitru*, alter στεροπὴν ſeu *fulgur* eidem fabricaverint. Unde juxta haec veterum μυθολογούμενα, minus mirum, ſi ob occiſos ab Apolline, in ultionem fulmine ambuſti Aeſculapii filii, eosdem Cyclopas, idem e Coelo a Jove continuo dicatur expulſus; prout id a Luciano non ſolum de Sacrificiis, ſed pridem ante ab Orpheo vel Onomacrito in Argonauticis traditur vſ. 174. &c. Adde hiſce quod χαλκοῦ στεροπὴν, ſeu *aeris fulgorem*, ſaepe apud Homerum legimus, & opportune proinde unus e χαλκείοις his ſeu *aerifabris* Cyclopibus, illo Στεροπῆς nomine fuerit appellatus.

Ibid. δώμαλος ἐκ μυχάτοιο] Mercurius hic proinde inducitur, quaſi

quaſi unus e μυχίοις Θεοῖς (cujusmodi a Graecis, ut id alibi e Dionyſ. Halic. & Aeliano de Animalibus illuſtramus) olim dictis; quique etiam κτήσιοι, a Romanis autem *Dii penetrales* vocantur. Idque ſatis opportune, ut κερδῷος Deus, ſeu LUCRORUM POTENS, ſicuti dicitur in veteri Inſcriptione; in *penu* proinde, *loco aedium intimo*, ſeu ut hic δώμοιο μυχοιτάτῳ coleretur; ac unde ſimiliter dicti μυχοὶ πόλεως de *urbis aerario*, a Xenophonte apud Athenaeum l. x. p. 414.

Vſ. 69. Ἑρμείης σποδιῇ &c.] Non proinde hic, ut vulgo in antiquis ejus ſimulacris, viſitur idem *Mercurius*, & qualis a Galeno dictus in Protrept. c. III. φαιδρὸς τὰς ὄψεις, *vultu hilaris*; ac prout idem χαριδότης ſeu χαριτοδότης potius, (ſicut utrumque alibi apud Plutarchum & apud Julianum Imp. ſed poſtremum rectius legi, ad hujus Caeſares olim monui) *gratiae largitor*, apud Samios olim cultus teſte Plutarcho Qu. Graec. p. 303. Nempe juxta Homerum de eodem Mercurio dicentem, Odyſſ. O. vſ. 318.

—— ὅς ῥά τε πάντων
Ἀνθρώπων ἔργοισι ΧΑΡΙΝ καὶ κῦδος ὀπάζει,
—— *qui equidem omnium*
Hominum operibus GRATIAM *& gloriam largitur.*

Alius autem hic ejus habitus, atra ſcilicet fuligine obſiti, Vulcani inſtar aut Cyclopis monoculi e fabrilibus ad fornaces operis prodeuntis; quo idem terribili illo adſpectu, puellam contumacem continuo terreret, matrique morigeram & obſequentem efficeret. *Cinereus* ergo ſeu atratus hic *Mercurius*, non COELESTIS proinde, ſicuti ille in marmoribus antiquis ſubinde dicitur; neque ille aſſimulatus alioquin ſub ſervili Soſiae, cujus imaginem ſe ferre dicit apud Plautum, ſchemate *Mercurius*; ſed χθόνιος vere & ΝΥΧΙΟΣ, *terreſtris &* NOCTURNUS, qualis apud Aeſchylum vocatur, Choëph. vſ. 725. & qui pro *morte*, etiam dictus in eodem dramate vſ 620. Adde qui τρικέφαλος, *triceps*, apud Lycophronem p. 111. vocatur; ſenis vero inſtar barbati, ſine manibus ac pedibus, ut e Plutarcho conſtat Polit. praecept. p. 797. ſubinde depictus; talis utique, qui quasvis formas, ad terrorem proinde non minus ac ad gratiam conciliandam opportunas, induere eſſet omnium maxime idoneus. Quam in rem autem, (qui nempe immanem *Cyclopem*, ſeu *fuliginoſum* referret *Mercurium*, cujusque aut alterius *terribilis*, juxta Poëtam, *viſo formae* adſpectu, immorigeri erga parentes fugientesque eorum ora liberi ad officium reducerentur) famuli alicujus ſeu vernae domeſtici adhibitum olim ab iisdem parentibus miniſterium. Index hujus rei haud uno loco Chryſoſtomus, ut Homil. x. in Matth. p. 67. T. II. edit. Savil. οὕτω καὶ πατέρες φιλόστοργοι παιδῶν καὶ ΜΗΤΕΡΕΣ φιλόπαιδες· ἐπειδὰν γὰρ ἴδωσι ΠΑΙΔΙΑ τὴν πρὸς αὐτοὺς συνουσίαν ἀφέντα, καὶ μετὰ τῶν ὁμηλίκων παίζοντα, ΠΟΛΛΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΕΤΑΣ ΥΠΟΚΡΙΝΑΣΘΑΙ παρασκευάζουσι ΦΟΒΕΡΑ, ὥστε ὑπὸ τοῦ δέους καταναγκασθῆ-

 ναι

καὶ πρὸς TON MHTPIKON κόλπον καταφυγεῖν. *Ita etiam faciunt patres aut vero* MATRES, *qui* LIBEROS *diligunt: quum enim eos vident a parentum se conspectu subducere, & cum aequalibus ludo detineri*, FAMULOS *jubent* MULTA *ad* TERROREM *iis ciendum comminisci, quo metu iidem adacti, in* MATERNUM *sinum confugiant.* Alia adhuc eam in rem ex eodem Chrysostomo adducentur ad sequentia Poëtae verba.

Ibid. σποδιῇ κεχρημένος αἰθῇ] Κεχρισμένος hic legendum statuit H. Stephanus, quod nec improbandum, nec necessarium tamen puto. Hesychius, κεχραμένη, ῥερυπωμένη, valde apposite ad hunc Mercurium atra fuligine obsitum seu sordidatum; κεχρημένος itaque pro κεχραμένος, & quo firmatur Annae laudatissimae de eadem hac voce notatio. Αἰθῇ vero reddunt hic Scholia, τῇ κεκαυμένῃ, τῇ μελαίνῃ, *perustae, nigrae.* Quomodo apud Nicandrum Ther. p. 20. de serpente haemorrhoo dicitur, ὅτε δ' ἔμπαλιν αἰθὸς, ubi veteres Critici: ΑΙΘΟΣ δὲ ἤτοι ΚΕΚΑΥΜΕΝΟΣ, ἢ ΣΠΟΔΙΩΔΗΣ, ἢ διάπυρος, ἢ αἰθαλώδης h. e. αἰθὸς *autem vel perustus, vel* CINERITIUS, *vel candens, vel* FULIGINOSUS. Idem Nicander Ther. pag. 64. αἰθὰ μύρτα i. e. juxta Criticos ibidem μέλανα, haud aliter nempe ac Horatius lib. I. Od. XXV. & qui hinc illustratur, dixit, *pulla magis atque myrto;* ut proinde non opus fuerit viro magni nominis, hunc Lyrici locum aliter legere, & *pullam* hic *myrto* abjudicare. Idem vero hic sordidati Mercurii, seu Cyclopem *atri carbonis fuligine mentientis* habitus, quo ipse Mulciber Cyclopum Dominus seu fuliginosae REX ARTIS (uti in veteri nummo, de quo nos alibi, designatur) *a fornace veniens favillis adhuc plenus, & facie ob fuliginem denigrata*, se Jovi pocillatorem apud Lucianum sistere dicitur, ἐκ τῆς καμίνου ἥκοιμι, ἔτι τῶν σπινθήρων ἀνάπλεων, dein ἀπὸ τῆς ἀσβόλου κατῃθαλωμένον τὸ πρόσωπον, Dial. Deor. pag. 130. edit. Salmur. Non ergo quod a formae studiosis olim factum liquet, & ad gratiam proinde; non ad terrorem conciliandum, ut haberet hic solum Mercurius, quod ait Juvenalis Satyr. II. vs. 93. *Supercilium madida fuligine tinctum*, & eadem de re Clemens Paedag. l. III. p. 228. ταῖς ὀφρύσι τὴν ἄσβολην ἀναματτόμεναι, *supercilia fuligine illinunt:* immo ut plane referret illum sordidum, de quo Machon Comicus ait apud Athenaeum l. XIII. pag. 581. ἄνθρωπον ἄχρι τοῦ στόματος ἠσβολωμένον, *hominem ad os usque tinctum fuligine.* Duae nempe id genus μορμολυκείων, quibus pueros olim seu infantes terrerent, species; una *larvarum* seu προσωπείων, quibus ad faciem, histrionum instar, adligatis, Lamiae alicujus, aut fictam alterius formidandi adspectus faciem continuo referrent, & cujusmodi a Talmudicis etiam dictas אטומרל *talmusa* aliunde constat, in qua autem *lamiae* vocem exstare, haud male licet statuere. Quale vero *larvarum* seu προσωπείων genus, infantibus olim, cum terroris, tum risus spectatorum gratia objectum, nec a nutricibus solum, sed a famulis quoque aliisve do-

mesticis

mesticis praeter locum jam ad superiorem notam adductum, tangit adhuc alibi Chrysostomus, ut adv. Judaizant. p. 370. T. vi. edit. Savil. καθάπερ καὶ ΤΟΙΣ ΠΑΙΔΙΟΙΣ ἐκείνοις ΠΡΟΣΩΠΕΙΑ δεικνῦντες, ΦΟΒΕΡΑ καὶ καταγέλαστα τῶν μιαρῶν οἰκετῶν (οὐ γάρ ἐστι φύσει φοβερὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς διανοίας οὕτω φαίνεται) πολὺν κινοῦσι γέλωτα. *Sicuti* INFANTIBUS *illis* LARVAS *exhibentes* AD TERROREM *& risum factas multorum e sceleratis famulis (neque enim natura sunt illae terribiles, sed ita ob mentis debilitatem videntur) magnum excitant risum.* Quibus adde ejusdem oris aurei Scriptoris verba Ἀνδριάντ. pag. 494. ejusdem Tomi: καὶ γὰρ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, τὰ μικρὰ, μὲν ΠΡΟΣΩΠΕΙΑ δέδοικε, dein, καὶ τὸ μὲν εὐκαταφρόνητον φρίττει ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΝ. INFANTES *enim parvas etiam metuunt* LARVAS &c. & *despicatissimam quidem horrent* LARVAM. Altera autem harum μορμόνων, ut eas vocat Comicus, species, ubi citra ullum hujusmodi fictae faciei, seu larvae eidem circumpositae, usum, *facies solum atrae fuliginis cinere*, ut Apuleji Milef. l. iv. verbis utar, & sicut hic Mercurius itidem dicitur σποδιῇ κεχρημένος vel κεχρισμένος αἰθῇ, illita, aut vero alio modo deformata comparebat.

Vs. 70. Κούρας μορμύσσεται] Sic infra H. in Del. vs. 297. de Deo alioquin puellis minus formidato, Hymenaeo* nempe, Ἤθεα κουράων μορμύσσεται, *mores puellarum terret*, a μορμὼ nempe seu μορμὸν pro *terriculamento*, uti vidimus, facta vox μορμύσσεται, sicut alibi apud Comicum Ran. p. 255. μορμορωπὰ, *terribilia*, & apud Lycophronem p. 61. μορμορὸν dicitur, h. e. φοβερόν. De effervescente alioquin aqua marina, μορμύρειν dixit Apollonius l. i. vs. 543. & quam proinde utramque hujus vocis μορμύρειν significationem erudite, ut solet, tangit, qui inde etiam lucem accipit, Hesychius, μορμύρων, ταράσσων, ἀφρὸν ἀποβάλλων. Haud mirum vero, si fuliginoso illo vultu Cyclopem referens Mercurius, *ignarae puellae continuo terrorem incutiat*; quum ipsi Deorum Patri, fuliginosi Vulcani, quamquam domestici, eique consueti ad cyathum ministri adspectus, nauseam conciliare dicatur, adlato paullo ante apud Lucianum loco, ubi nempe de eodem Mulcibero mater Juno ait ad Jovem: ἀσβόλης μεστός ἐστι, καὶ ΝΑΥΤΙΑΣ ὁρῶν αὐτὸν, *fuliginе plenus est, &* NAUSEAS, *ipsum intuens.*

* Ibid. ἡ δὲ τεκούσης] Aliter nempe ad Mercurii illius fuliginosi adspectum adfecta haec puella, quam in coitu deprehensam ac trepidantem filiam, mater subito *communis Mercurii* mentione securam esse jubet & ab omni metu liberam, Anthol. l. vii. Ep. cxliv.

—— ἀλλ' εἰσιδοῦσα
Ἐξαπίνης, Ἑρμῆς κοινὸς, ἔφα, θύγατερ,
—— *sed introspiciens*
Repente, Mercurius communis, dixit, o filia;

& de qua appellatione *communis Mercurii*, praeter paroemiographos,

phos, videri possunt Aristides Rhetor. l. II. c. CXIV. & Theophrasti Charact. περὶ βδελυρ. ubi de repertis in via nummis aureis partem sibi deposcens, illud continuo usurpat, κοινὸν εἶναι τὸν Ἑρμῆν, *Mercurium esse communem.* Hinc alioquin illud Veneris ad Mercurium apud Apulejum Milef. l. VI. *scis nempe sororem tuam Venerem, sine Mercurii praesentia nil unquam fecisse.*

Vf. 72. τριέτηρος] Quae vox haud facile alibi occurrit, pro τριέτης, aut sicut alioquin τριετηρὶς idem, quod τριετία. Τριέτηρος itaque uti δευτερος &c.

Vf. 74. Ὀπτήρια δοίη] Munera nempe ob Dianam primum a se visam; sicuti vicissim eadem Diana seu Phoebe ob natum Latonae, non matri quidem, ut hic, sed sorori Phoebum, natale donum seu ὀπτήρια, juxta veteres ad eum Criticos, dedisse dicitur ab Aeschylo Eum. vf. 7.

Φοίβη, δίδωσιν δ᾽ ἡ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, ——
Phoebe, haec autem dedit natale donum
Phoebo, ——

ubi veteres Enarratores: Γενέθλιον δόσιν, ἀντὶ τοῦ ΟΠΤΗΡΙΟΝ, θεασαμένη τὸν τῆς ἀδελφῆς ἑαυτῆς Λητοῦς παῖδα, δέδωκε συγγενικὴν δόσιν. *Natale donum, pro eo quod* ΟΠΤΗΡΙΟΝ *dicitur: viso enim sororis suae Latonae filio, dedit ei munus, quale a consanguinitate propinquis dari solet.* Sic Xuthus apud Euripidem dicitur in praemium agniti filii continuo duas Bacchi petras, seu rupes, victimarum sanguine Delphis respersisse, Ion. vf. 1127.

Δισσαῖς δ᾽ ἀσταῖς, παιδὸς ἀντ᾽ ΟΠΤΗΡΙΩΝ,
Rigaret geminas pro agnitione seu *conspectu filii* petras.

Quae loca, quamquam unice hunc Callimachi interpretentur ac illustrent, cum Lexicographis, tum eruditis Callimachi editoribus indicta hactenus videas. Ὀπτήρια vero insuper dicta, cum *dona*, quae juxta Pollucem pag. 82. sponsae dabantur, ubi primum in sponsi conspectum prodiret eadem; tum praeterea juxta Hesychium, ἐν ἀνακαλυπτηρίοις, seu tertio a Nuptiis die, quo nempe nova amoto flammeo, & ita detecto primum vultu, a propinquis conspiciebatur, Ὀπτήρια τὰ ἐν τοῖς ἀνακαλυπτηρίοις διδόμενα δῶρα τῇ νύμφῃ. Non unus proinde usus hujus vocis ὀπτηρίων, sed ita ut primus ille vulgo praetermissus, de *Natali* quasi *dono*, seu nato & viso primum infante, a propinquis dari solito; abunde, uti modo vidimus, veterum poëtarum Euripidis & Callimachi hoc loco, tum Criticorum ad Aeschylum auctoritate & testimoniis firmetur. Ad ea vero ὀπτήρια seu *dona*, quae dabantur *recens nuptae* in ἀνακαλυπτηρίοις, & inde ἀνακαλυπτήρια eadem dicta, referri continuo debet, quod de *Sicilia* Proserpinae, pro tali *munere in nuptiis data* refert Plutarchus in Timoleonte, τὴν νῆσον ἐν τοῖς γάμοις ἀνακαλυπτήριον αὐτῇ δοθῆναι· de Thebis vero similiter ex Euphorione veteres Grammatici ad Euripidis Phoenif. vf. 688. δοθῆναι γὰρ τὰς Θήβας τῇ Περσεφόνῃ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀνακαλυπτήρια,

ὡς

ὡς Εὐφορίων· *datas a Jove Thebas Proserpinae, pro nuptiali detecti veli dono, ut refert Euphorion.* Accedit quod de ducente uxorem Sophista Hermocrate refert Philostratus de Sophist. l. II. p. 606. rogante quodam, ὁπότε ἄγοι τὰ ἀνακαλυπτήρια, ἀστειότατα ὁ Ἑρμοκράτης, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν, ἔφη, τοιαύτην λαμβάνων, *quando deponendi veli nuptialis solennitatem esset celebraturus, urbanissime quidem Hermocrates, nuptialia, inquit, ad obnubendam eam, quam duxi, celebrabo.* Unde etiam haud parum illustrantur, quae ad hunc morem tum velatae primum flammeo, tum detectae postea recens nuptae, respiciunt apud Aeschylum verba, Agam. vs. 1187.

Καὶ μὴν ὁ χρησμὸς οὐκέτ᾽ ἐκ καλυμμάτων
Ἔσται δεδορκὼς, νεογάμου νύμφας δίκην.
Atqui oraculum non amplius per velamina
Vos adspiciet, novae nuptae instar.

Neque tamen, ut obiter hoc tangam, confundenda eadem ὀπτήρια, seu *dona*, quae ἀνακαλυπτήριος data, tertia proinde demum, uti diximus, a nuptiis die, cum alio *nuptiali munere*, de quo Juvenalis Satyr. VI. vs. 204. *quod prima pro nocte datur;* immo quale ipse Vulcanus, non, ut hic, ob visam primum Dianam, sed sponsae Veneri *ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat*, apud Apulejum Miles. l. VI.

Vs. 75. Βρόντεώ σε σιδαροῖσιν] Unde liquet inde, aut e similibus veterum Poëtarum locis, hoc Cyclopis nomen, sicuti alterum paullo ante Στερόπης, desumpsisse Graecorum exemplo Maronem, obviaque aliunde ejus rei ratione, qua supra etiam βρόντην & στερόπην ab Aeschylo conjungi vidimus. Eadem autem voce σιδαροῖσι usus, de Cyclopibus agens quoque Apollonius l. IV. vs. 762.

Χάλκειοι σιδαρῇσιν ἀράσσονται τυπίδεσσι,
Ferreae incudes gravibus tunduntur malleis.

Sed hoc leve.

Vs. 76. λασίης ἐδράξαο χαίτης] Ita hoc verbum cum genitivo jungit, eodemque, sed obscoeno sensu, pro *apprehendere* Aristophanes Ran. pag. 23. τοῦ ῥεβίνθου δραττόμενον· in Scholiis, δραττόμενος τοῦ αἰδοίου. Χαίτη autem hic λασίη, seu *hirsuta*, utpote de corporis seu in pectore *pilis* horum agrestium ac ferorum Cyclopum dicta; non autem de *capitis coma*, sicuti subinde apud Poëtas & alibi apud hunc Callimachum, eaque tam virili quam muliebri, vox eadem sumitur. Quae etiam χαίτη eo opportunius hic de immanibus Cyclopibus dicta, quod de *coma* in jugis montium *frondosa*, eadem nonnunquam, & ab hoc ipso Callimacho dicitur infra Hymn. in Delum vs. 81. ὡς ἴδε χαίτην σειομένην Ἑλικῶνος, *ut vidit comam agitatam Heliconis;* hi autem Cyclopes supra vs. 52. *jugis Ossae montis similes*, uti vidimus, fuerunt appellati. Immo haud aliter ac de ipsius Cyclopis Polyphemi *coma* dicitur apud Philostratum l. II. Icon. p. 811. χαίτην μὲν ἀνασείων ὀρθὴν καὶ ἀμφιλαφῆ πίτυος δίκην, *erectam quidem & densam,*

pinus

pinus more, *quatiens comam.* Hanc vero *hirſutam* eorundem Cyclopum, non capitis quidem, ſed pectoris χαίτην, non δρωπακισμοῖς aut ψιλώθροις, quibus uſi olim eam in rem molles & effeminati homines; neque σκαφίῳ alicujus, ſed ſola digitorum opera, attrectat ac evellit hic Diana, picatricis velut officium iisdem, quamquam invitis, uti mox adhuc dicitur, praeſtans tenella haec Dea.

Vſ. 77. Ὤλοψας δὲ βίηφι] Scholia hic, ὤλοψας, ἀπέτιλας, ἐλέπισας, haud aliter ac apud Heſychium, ὀλόπτειν, λεπίζειν, *decorticare*, *vellere.* Uſus eadem voce ὀλόψας, retento nempe priori ο brevi ob metrum, Nicander Ther. p. 48. ἦτρον ὀλόψας, ubi veteres Critici, ὀλόψας δὲ, ἀντὶ τοῦ λεπίσας, κόψας, pro *decorticans*, *tundens*, hic autem pro *vellens*, ut apud Heſychium, & quidem, quod hic additur, *violenter* ſeu βίηφι, alio proinde blanditiarum genere, quam quo ſupra eadem nata, Patrem demulcens Jovem, barbae ejusdem pilos apprehendere conabatur. Immo, ut ſimile quid a Diana ea in re factum occurrat, quod in pictura veteri de Nymphis quae vincto ac invito Pani barbam novacula raderent, apud Philoſtratum legitur l. II. Icon. p. 798. Haud ſponte proinde περιτετιλμένοι aut λελειομένοι, ſeu *pectore laevigati* hi feri ac hirſuti Cyclopes; neque proinde veterum Tyrrhenorum aut Tarentinorum inſtar, qui publice in tonſtrinis picandos ſe ac radendos toto corpore praebebant, immo a quibus Tarentinis, hoc ψιλώσεως exemplum, alias quoque gentes deſumpſiſſe, tradit Athenaeus l. XII. p. 518. & p. 522.

Ibid. τὸ δὲ ἄτριχον εἰσέτι &c.] Id quod ſcilicet aevo Callimachi, ex obviis tum Cyclopum iconibus ſeu picturis, & quod etiam hic innuitur, licuit continuo percipere. Sicuti enim nudi depicti vulgo aut ſculpti gentium Dii, ita id eo magis de Cyclopibus, qualis apud Maronem *nudus membra Pyracmon*, circa fornaces nempe & aera candentia jugiter deſudantibus, licet facile ſtatuere. A quo tamen more, quem hic tradit Callimachus, *depiles* nempe, ſeu ἀτρίχας. *circa pectus* Cyclopas effingendi abit Philoſtratus l. II. Icon. pag. 811. ubi agens de Cyclope Polyphemo, totoque ejus habitu in picturis ſuo adhuc aevo conſpicuis, ait, ΣΤΕΡΝΟΝ τε καὶ γαστέρα καὶ τὸ εἰς ὄνυχα ἧκον, ΛΑΣΙΟΣ πάντα, PECTUSQUE *ad ventrem*, *&* *quod ad unguem tendit*, PENITUS HIRSUTUS. Proſtant quidem etiamnum, non Cyclopum forte, quamquam ea de re nihil certo velim ſtatuere, ſed eorum magiſtri Mulciberi ſimulacra, cujusmodi etiam jam ante protulimus in nummis caelata, aut caeteroquin ſculpta in priſcis Marmoribus, ſed e quibus ea de re, an ſcilicet τὸ ςέρνον λάσιος, ſeu HIRSUTUS PECTORE, habitus fuerit, haud facile licet ſtatuere. Herculem quidem e lato & *toroſo pectore* continuo agnitum arguit Philodemus, Anthol. l. IV. c. XII. Ep. LXXXVI. Στέρνα δὲ καὶ νηδὺς Ἡρακλέα, *pectus vero & venter Herculem* produnt, & qui a Theocrito etiam dictus

ctus Idyll. XXIV. vſ. 78. ἀπὸ στέρνων πλατὺς Ἥρως, *lato pectore Heros.*

Vſ. 78. Μισσάτιον στέρνοιο &c.] Non itaque depiles redditi toto corpore hi feri Cyclopes, ut vulgo olim gens cinaedorum; aut ſicuti a luxurioſis illis Tarentinis factum tradit loco modo indicato Athenaeus l. XII. p. 522. εἰς τοσοῦτον τρυφῆς προελθεῖν, ὥστε τὸ ΟΛΟΝ ΧΡΩΤΑ παραλεαίνεσθαι, καὶ τῆς ψιλώσεως ταύτης τοῖς λοιποῖς κατάρξαι, *eo usque deliciarum proceſſiſſe, ut* TOTUM CORPUS *laevigarent, ita reliquis hoc pilorum avellendorum exemplum praebuiſſe.* In quem etiam, ut viros plane dedecentem, non *violentarum* quidem ut hic, ſed ſpontanearum παρατιλσιῶν morem acriter invehentem videre licet eruditiſſimum Clementem Paedag. l. 2. p. 198.

Ibid. Κόρσῃ] Κόρσῃ per *tempora* hic reddit Interpres, melius *caput* vertiſſet, quum adfectus ille, de quo ſequenti verſu agitur, fieret in capite ſeu ejus *capillis* & *in barba*, ut de eo ait Celſus l. VI. c. IV. Neque vero ſolum *caput*, aut quandoque *tempora* vox eadem κόρση apud Homerum aliosque Poëtas veteres denotat, ſed *capillos* etiam, ut apud Aeſchylum Choëph. vſ. 280.

> Λευκὰς δὲ κόρσας τῇδ᾽ ἐπαντέλλειν νόσῳ.
>
> *Albos capillos una cum hoc exoriri morbo.*

Unde alibi in Ὑψιπύλῃ, deperdito dramate, dixerat idem Tragicus ἀποκορσωσαμέναις, pro ἀποκειραμέναις, ſeu *tonſis*, ut obſervat Heſychius in eadem voce, additque, κόρσας γὰρ τρίχας, ſeu *capillos* ea voce ſignificari. Unde κόρσης etiam Athenis dictus, cui barba primum raſa, ut id tradit Athenaeus l. VIII. p. 565.

Vſ. 79. ἀλώπηξ] Notus e Medicorum filiis aut parentibus, Hippocrate, Galeno, aliisque, morbus, capillos capitis depaſcens, ſeu qui *capillorum defluvium* l. XXVIII. c. XI. a Plinio dictus; & de quo inde cum φαλακρώσει & ὀφιάσει, *calvitie* & *ophiaſi*, agunt iidem, ac prae caeteris, ut ſolet, fuſius, ex variis veterum obſervationibus Galenus de Compoſ. ſimpl. Medicam. l. III. c. II. Duplex vero traditur hujus nominis ratio; una juxta eundem Galenum, Paullum Aeginetam l. III. c. I. aliosque, quod ſimili adfectui ſint *Vulpes* maxime obnoxiae; altera, & quae hinc in Scholiis Callimachi legitur, per ſimilitudinem ita vocari hunc morbum, quod nempe ubi minxerit *Vulpes*, ejus lotio locus inde continuo ſterilis reddatur. Fallitur autem Friſchlinus, a quo ἀλώπηξ hic per enallagen dictus creditur, pro ἀλωπεκίαν, quomodo nempe adfectus ille vulgo in veterum Medicorum libris, Galeni, Aeginetae, Tralliani, Celſi etiam inter Latinos, & inde in Gorraei aliisque vulgaribus Lexicis Medicis, dici tantum conſuevit. Verum ἀλώπηξ dictus antea fuerat a Medicorum parente (& quod diligentiſſimum Foëſium, ſicut reliquos, non fugit) libro nempe περὶ παθῶν §. IX. ubi hunc & ſimiles enumerat adfectus, λέπρα, καὶ κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἄλφοι, καὶ ΑΛΩΠΕΚΕΣ ὑπὸ φλέγματος γίνονται, *lepra, & pruritus, & ſcabies,*

ſcabies, *& impetigines*, *& vitiligo*, *& alopeciae ex pituita oriuntur*. Cui nunc accedit hujus apud Callimachum loci teſtimonium, auctorem illis, quos poſt Hippocratem hodie verſamus, Medicorum filiis vetuſtiorem.

Vſ. 82. κατακλεῖδα βελέμνων] Ita *pharetram* vocat tanquam *ſagittarum reconditorium*, ſeu θησαυρὸν βέλεσι, ſicut eam indigitat Aeſchylus Perſ. vſ. 1027. duobus autem ante verſibus, ὀϊςοδέγμονα, *ſagittarum capacem*, & ſimiliter ὀϊςοδόκην φαρέτρην, Apollonius l. 1. vſ. 1194. ac infra Callimachus, φαρέτρας ἰοδόκυς, vſ. 213. Alioquin κατακλεῖδα de *clavicula* in machina, quam γαςραφέτην, ſeu quae ventris impulſu intenditur, dixit Hero in Βελοποϊκοῖς a Baldo editis pag. 8. & 9. quum eadem κατακλεῖδος voce, vulgari ſignificatione de *ſerra* aut *peſſulo*, uſus ſit Ariſtophanes, Veſp. p. 440.

Καὶ τ̄ κατακλεῖδες ἐπιμελῦ ϗ τῦ μοχλῦ,

Serram atque vectem diligenter inſpice.

Pro eo vero quod apud Nicandrum hodie exſtat, Ther. p. 35. κληῖδας ἀναῤῥήξας ἑκαθέρωθεν, *claviculas confringens utrinque*, κατακλεῖδας olim legerunt ibidem, ut ex eorum ſcholiis ad hunc locum conſtat, veteres Critici, ſed alia quam in ſuperioribus vocis illius ſignificatione, de *claviculis* nempe in ſuperiori thoracis parte, & quo ſenſu eaſdem Attici, ac ipſe Galenus de uſu partium l. XIII. c. XI. τὰς κλεῖς, non κλεῖδας dixerunt. Quomodo etiam κλεῖν συντρίβειν, non κλεῖδα, *claviculam conſtringere*, dixit Andocides de Myſteriis p. 203. edit. Hanov. & κλεῖν κατεαγῆναι a Demoſthene dici, non κλεῖδα tradit Herodianus p. 88. ac prout illud ſimiliter apud Dionem legitur in Hadriano p. 792. τὴν κλεῖν κατέαξε, *claviculam confregit*, & praeterea in Graecorum ad Hermogenem Commentariis legitur pag. 310. τὸ σκέλος πεπαρμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, *crus transfoſſum*, *claviculam luxatam*. Quamquam κλεῖν etiam, non κλεῖδα, de *clavi* ſeu *ſerra* januae uſurpet Ἀττικώτατος Lyſias Orat. 1. pag. 7. κλεῖν ἐφέλκεται, *clavem attraxit* januae, ſeu *obſeravit*.

Vſ. 83. Ἀντωνίας] Quae Ἀντωνὶς ſupra dicitur vſ. 45. apud Oppianum vero, ut hoc loco, Ἀντωνίας, ἰοχέαιρα, Cyneget. vſ. 109. Sic Ἀχαιϊάδες ſicuti infra etiam Hymn. in Delum & in Lav. Pallad. & Ἀχαιΐδες promiſcue apud Homerum ac alibi.

Vſ. 84. Μόνιον δάκος] De fera in ſolitudine paſcente id in genere explicant hic Scholia; de *apro* autem ſeu *porco ſilveſtri* Latinus Interpres ac in Notis; quod nempe Heſychius, de quo tamen ſilet vir doctus, monuerat, Μόνιος, ὗς ἄγριος, ὃς μὴ τοῖς ἄλλοις συναγελαζόμενος, h. e. μόνιος, *porcus ſylveſtris*, *qui cum reliquis non congregatur*. Id quod non ſolum ab aliis Grammaticis de hac voce μονίῳ pro *porco ſilveſtri*, Suida & Phavorino, ſed & ab Aeliano praeterea adſeritur, de Animalibus l. VII. c. XLIII. καλῦνται δὲ ϗ τῶν ὑῶν μόνιοί τινες, *ſuum etiam nonnulli ſingulares* (μόνιοι) appellantur; & quo ſpectat dictus inde a Lycophrone

phrone πόρκος μονιός, vſ. 74. *porcus ſolitarius*, ut erudite jam id monuit ὁ πάνυ Bochartus, Hieroz. l. III. c. XXIX. Locum autem Pſalm. LXXX. 13. quod adtinet, qui a LXX. Interpretibus redditur, Σῦς ἐκ δρυμῦ, καὶ μόνιος ἄγριος, & a vulgato, *aper de ſilva & ſingularis ferus*, ubi μόνιος ἄγριος a Cyrillo, quod notat etiam in eadem voce μόνιος Heſychius, de *onagro* ab eo explicatur ad Hoſ. c. IV. vſ. 8. Quo tamen inde μόνιον de *onagro* a Senioribus dictum, negat Bochartus, tum adducto jam loco, tum alibi l. III. c. XVI. De alio tamen, quam de *apro*, μόνιον ἄγριον ibi ab iisdem Senioribus dici, abunde arguit facta ante *apri*, nempe σῦς ἐκ δρυμῦ, ſeu *porcus de ſilva*, ibidem mentio, & juxta veterem Interpretem, *aper de ſilva*; atque ita ſequentia ejusdem verba, & *ſingularis ferus*, nullatenus cum eodem viro doctiſſimo de *apro*, quamquam idem μόνιος ſeu *ſingularis* ſit ab aliis dictus; ſed aut de *onagro* juxta Cyrillum & Arabem Interpretem, aut de alia fera ſilveſtri intelligi omnino debeant. Δάκος autem in genere, ut hoc etiam Callimachi loco, de quibusvis *feris noxiis* olim dictum; neque proinde de *reptilibus* ſolum, ut de *vipera* apud Aeſchylum Choëph. vſ. 528. νεογενὲς δάκος, *recens natum noxium animal*; aut de *aſpide*, apud Nicandrum Ther. p. 11. ſed de aliis etiam, ut de *ſphinge* apud eundem Tragicum Sept. Theb. vſ. 564. θηρὸς, ἐχθίςυ δάκευς, *beſtiae, inimiciſſimae ferae*, non *morſus*, ut ibi Interpres poſtremam hanc vocem reddit, & ad quem locum melius veteres Critici: δάκευς, ἀντὶ θηρίυ, ὥσπερ (forte ὅπερ) ἐπώνυμόν ἐςι τὸ δάκος· πάντα γὰρ δάκη λέγει), ὡς λύπης ἄξια. ſeu, ut ibi legendum puto, αἴτια, h. e. δάκευς, *pro fera, cui nempe cognomen eſt* δάκος; *omnes enim ferae* δάκη *dicuntur, tanquam dolorem adferentia.* Unde rurſus alibi apud eundem Tragicum δάκος, modo de *equo Trojano* dicitur, cujus nempe opera Troja diruta, eademque tot caeſorum ſanguine foedata eſt, nempe Ἀργεῖον δάκος, *Argiva fera*, Agam. vſ. 834. modo de *monſtro mulieris*, ut Plautinis utar verbis, ſeu Clytemnaeſtra fera viri interfectrice, Caſſandra ait in eodem dramate, δυσφιλὲς δάκος, *inimica fera.* Ex iis autem modo dictis illuſtratur Heſychii de hac voce gloſſa: Δάκη, θηρία· καὶ δάκος, ἑρπετὸν, ſeu Δάκη, *ferae*, & Δάκος, *reptile.*

Vſ. 85. Θηρίοι ἀγρεύσω] Nempe non λαγωβόλος ſolum aut Ἐλαφηβόλος, quamquam poſtremo hoc nomine vulgo dicta haec Dea, ſed in genere θηροκτόνος, uti ſupra etiam vidimus, eſt appellata, cujuscunque ferae Venatrix ſeu πολύθηρος, ut apud Euripidem, Hippol. vſ. 145. Unde invocatur illa ab Oppiano, πότνα θεὰ, παγκοίρανε θήρης, *veneranda Dea, ſuprema Domina venationis*, κυνηγ. l. IV. vſ. 21. Quod autem ſagittis omnes id genus *ſingulares & ingentes feras*, τόξοις μόνιον δάκος ἤ τι πέλωρον θηρίον, ſe proſtraturam dicit hic eadem Dea, mirum prima fronte videri poſſet; quum *ſagittis* quidem minores feras aut minus formidandas, ἀγροδοτῆρες venari fuerint olim ſoliti; eae vero, quales

indicantur hoc loco, *ingentes ac terribiles ferae*, apros puta, ursos, pantheras, tigrides, leones, aliasque id genus, aut ἀκοντίοις, aut προβολίοις, *jaculis* nempe seu *venabulis*, aut vero *gladiis*; aliis praeterea artibus, ut ποδοστράβαις, seu *tendiculis*; agni aut hoedi pendentis balatibus; latentibus foveis; mixto etiam nonnunquam veneno iis escis, quibus quaeque illius generis fera delectabatur, capi caedem aut confodi a venatoribus consueverant. Quae ex parte adtigit de leonum venatione agens Claudianus, Sec. Cons. Stilich. vs. 339. &c.

Non illos taedae ardentes, non strata superne
Lapsuro virgulta solo, non vocibus hoedi
Pendentis stimulata fames, non fossa fefellit;

& quae singula aliunde, ut e Xenophonte, Oppiano, aliisque priscis Rei venaticae Scriptoribus; aut e variis, qui ea subinde memorant, auctoribus; aut vero adhuc manifestius ex antiquis, quae adhuc supersunt, & qualia cum olim in Italia, tum alibi inspicere nobis haud semel contigit, monumentis constant. Cujusmodi inprimis venationes a Trajano, & quarum meminit in ejus Panegyrico Plinius, Romae adhuc in praeclaris Arcus Constantini Marmoribus conspicuae; inde etiam aere ad quorumvis intuitum caelatae occurrunt; aut vero quales insuper conspiciuntur inter picturas antiquas insignis Nasoniorum monumenti, Romae haud ita pridem repertas, ac singulari industria praeclare de omni hoc Antiquitatum genere meriti P. Bellorii editas itidem ac illustratas. In iis utique praeter alia, delusas etiam speculis Tigres videas, seu *vitreae tardatas imagine formae*, uti de hoc eas venandi genere (& quod jam ibi monuit sagax Antiquarius) ait Claudianus de Rapt. Proserp. l. III. vs. 268. aut vero longis scutis, iisque subinde a tergo appensis, adversus irruentium leonum impetus armatos ac tectos venatores; nullibi autem in iis, uti nec in priscis, qui ejusmodi θῆρας etiam exhibent, & de quibus alibi, nummis, *arcu* vel *sagittis* eam in rem instructos. Neque ideo tamen statuendum est, in aprorum aut similium πελώρων θηρίων, de quibus hic agit Callimachus, venationibus, omissum antiquitus, uti nec hodie etiamnum apud varias gentes, eorundem telorum seu *arcus* & *sagittarum*, quibus easdem jacularentur, usum; & sicuti de Ibero ait Silius Italicus:

Bella feris ARCU, *jaculoque agitabat Iberus.*

Unde sagitta etiam aprum Calydonium prima confixisse legitur Atalanta, eamque in rem arcu & sagittis armata eadem cernitur in veteri Marmore, ut infra videbitur ad vs. 216. Immo qua de re plenius ad Juliani Imp. ubi de Constantio Augusto, ursos, pardos & leones, totidem vere πέλωρα, ut hic dicuntur, θηρία, haud alio armorum genere, quam *arcu* & *sagittis* venante, memorat, Orat. II. p. 98. edit. Paris. agendi adhuc mihi erit locus. Ut addam hoc solum, inde factum, ut *sagittarius* inter astra,

aſtra, Isque etiam *venator* dictus, in Dianae, ut Arcitenentis non ſolum, ſed venatricis & venationis Antiſtitis Deae, tutela exſtitiſſe dicatur a Manilio l. II. vſ. 444. *Venantem Diana virum*, tuetur nempe ac protegit.

Ibid. τὸ δέ κεν Κύκλωπες ἔδοιεν] Quales nempe ſilveſtres ac immanes, uti hic vocantur, ferae, quotidianus erat ὠμοφάγων *Cyclopum* cibus; unde de *Cyclope* κατ' ἐξοχὴν dicto Euripides in cognomine Satyrico vſ. 246.

Ὡς ἐκπλέως γε δαιτὸς ἡμεροσκόου·
Ἅλις λεόντων ἐστί μοι θοινωμένῳ.
Quia plenus jam ſum cibi quotidiani ſeu *montani;*
Satis leonum ego jam ſum epulatus;

ubi nempe pro ἡμεροσκόου legendum mallem, duarum ſolum litterarum ι & ο μεταθέσει, ἡμορεσκόου, voce nempe compoſita e poëtica ἡμὸς pro ἡμέτερος, & ὀρεσκόος ſeu *montanus*, qua poſtrema voce uſus eſt Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 538. μητρὸς ἐξ ὀρεσκόου, *matre e montana*, & alibi ipſe Euripides, ut Hippol. vſ. 1277. ὀρεσκόων σκυλάκων, *montanorum catulorum*. Quem illius etiam loci ſenſum adtigit in verſione ejuſdem Satyrici dramatis Canterus, ſed non tentata ibi aut adducta ab eodem in Notis, vocis ἡμεροσκόου; ut fieri tamen debuit, quo hanc ſignificationem *montani* eadem admitteret, emendatione. Florens autem eruditiſſimus, dum easdem voces δαιτὸς ἡμερεσκόου, *ferinae dapis* vertit, ac de iis caeteroquin in notis ad illud drama ſilet, rem quidem indicare ſatis habuit. Niſi vero, ut hoc addam, pro ἡμεροσκόου, aut uti conjiciebam, ἡμορεσκόου legere quis malit obvia itidem emendatione, ἡμεροσκόπου, ut ita a Cyclope δαιτὸς ἡμεροσκόπου dicatur de *cibo*, quem ille *quotidie*, feras venando, *ſpeculabatur*. Ipſa quidem vox ἡμεροσκόπου de *diurno vigile* occurrit apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 66. & Ariſtophanem Lyſiſtr. p. 890. alibi autem Ἡμεροσκοπεῖον de Hiſpaniae urbe, uti ſupra de ea obiter, apud Strabonem l. III. p. 159. Prior tamen hujus vocis emendatio, ἡμορεσκόου, nempe pro ἡμεροσκόου magis, ut vere dicam, arridet, tanquam loco illi convenientior; ac praeterea ipſius Euripidis & Aeſchyli etiam, uti vidimus, qui ὀρεσκόου voce uſi ſunt, auctoritate quadantenus fundata.

Vſ. 86. Ἔννεπες· οἱ δ' ἐτέλεσσαν &c.] Nempe dictum factum, qua de re ſupra ad vſ. 87. Hymn. in Jovem. Immo elegans & praeclarus omnino hic verſus, quo uno, imperata a Diana Cyclopibus tela; eadem ab iis continuo fabrefacta; iisque induta jam Dea innuitur:

Ἔννεπες· οἱ δ' ἐτέλεσσαν. ἄφαρ δ' ὡπλίσσαο, δαῖμον:
Dicebas; illi autem perfecerunt; ſtatimque armata es, Dea.

Cujus plane inſignis velocitatis, ſeu tam multa paucis adeo verbis complectentis hic Poëtae noſtri locus, meruiſſet utique, ut a Longinis, aliisque ſublimis maxime dictionis Magiſtris non fuiſſet praetermiſſus; nempe juxta illud Pindari Pyth. Od. IX.

Ὠκεῖα δ᾽ ἐπειγομένων ἤδη θεῶν
Πρᾶξις, ὁδοί τε βραχεῖαι.
Celer autem properantium jam Deorum
Actio, viaeque breves.

Vſ. 87. & 88. αὔλιν Ἀρκαδικὴν ἐπὶ Πανός.] Αὖλις hic *Panis* non *ſtabulum* adeo, ut vertit Interpres, quam *antrum* verius, ſolitam *Arcadici* hujus Dei ſedem, denotat; unde Chorus apud Euripidem Ion. vſ. 501. Πᾶν, τοῖς σοῖς ἐν ἄντροις, *o Pan, tuis in antris,* ac ubi nempe ille a venatione redux, ut hoc loco, & apud Theocritum Idyll. I. vſ. 16.

——— ἀπ᾽ ἄγρας
Τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται.
——— *a venatione*
Quando feſſus requieſcit.

Ita αὖλιν ἄγειν eam in rem apud Nicandrum de agricola poſt opus diurnum quieſcente, dicitur Ther. p. 4.

Εἰ δὲ τὰ μὲν καμάτῳ ἐπιδεύεται, ἄγχι δέ τοι νὺξ
ΑΥΛΙΝ ἄγει, κοίτης δὲ λιλαίεται ἔργον ἀνύσσας.
Si vero labore feſſus eſt, prope vero nox
QUIETEM *ſuadet, locum etiam ad recumbendum cupit opere perfecto.*

Unde lux Heſychio, & qui inde quoque, quod alioquin a magno Salmaſio, ut in editione illius Grammatici Batava notatur, opportune jam factum, emendandus; Αὖλιν (non αὐλὴν) κοίτην, ἐπαυλισμόν. Inde αὔλιον ab eodem Nicandro, de ſerpentum ſeu reptilium *cubili* dictum, Ther. vſ. 21. αὔλιν ἑρπετὰ, ac de κοίτῃ ſeu *antro* itidem montano, in quo recumbebat miſer Philoctetes, apud Sophoclem debet intelligi, cognominis dramatis vſ. 19. δι᾽ ἀμφιτρῆτος αὐλίου, *per perforatum utrinque antrum* ſeu *cubile* (quod alioquin per *apertum oſtium* reddit ibi Interpres) & ſicuti mox *ſaxeum cubile* de eodem dicitur vſ. 162. Unde etiam ἐναυλίζειν alibi de eodem Philoctete, eo in loco recumbente legitur vſ. 33.

Στειπτή γε φυλλὰς, ὡς ἐναυλίζοντί τῳ,
Calcata folia, quaſi quis ibi recumbat.

In quibus utique locis, αὖλις vel αὔλιον, ſicuti mox in eodem hoc Hymno vſ. 93. ἐπ᾽ αὐλίον, nullam *ſtabuli* ita proprie dicti, quam nonnunquam tamen obtinet, ſignificationem infert; ſed *antrum*, *ſpecum*, *cubile* vel *tecta*, ſeu quemcunque locum etiam in agris & ſub dio capiendae quieti opportunum. Ut eam mittam ſignificationem, quam ſimiliter de *caſtris* ſeu *ſtatione* militum vel navium habere hanc vocem apud Homerum liquet, & ad quem Euſtathius notat, Odyſſ. X. p. 1934. αὖλις, κοίτη, καὶ ἡ κατασκήνωσις h.e. αὖλις, *cubile*, ſeu *locus ad pernoctandum*, & *ſub tentoriis habitatio*, ac unde ad exemplum paſtorum ἀγραυλούντων Lucae II. 8. ſeu ἀγραύλων, quales non ab Heſiodo ſolum, ſed ab Apollonio etiam dicti l. IV. vſ. 317. ποιμένες ἄγραυλοι, *paſtores in agris*

agris excubantes. Unde Pan ipse, Νόμιος quippe, ut notum, Deus, φιλόγραυλος dictus, Anthol. l. VI. c. XXIV. Ep. IV. Πανὶ φιλογραύλῳ, *Pani excubiarum in agris amanti*, potius, quam *amanti stabuli*, ut ibi vertit Latinus eorundem Epigrammatum Interpres.

Vs. 88. Ἀρκαδικὴν ἐπὶ Πανός.] Scilicet juxta Horatium l. IV. Od. XII. *Cui pecus & nigri colles Arcadiae placent.* A Theocrito autem, montes Arcadiae, *Lycaeum* nempe & *Maenalum* incolere *Pan* dictus, Idyll. I. vs. 123. & quibus addi potuisset mons itidem Arcadiae vel *Parrhasius*, in quo venata paullo post a Callimacho dicitur Diana; vel *Parthenius*, in quo fanum hujus *Panis* exstitisse tradit Pausanias l. VIII. p. 542. Immo unde ab eodem, ἐπιχώριος, seu *indigena* Arcadiae Deus dictus pag. 496. seu *Arcadius Deus* a Propertio l. I. Eleg. XVII. *Arcadio pinus amata Deo.* Quo referri etiam debet nummus ex eorum genere, qui *contorniati* ab Italis Antiquariis vulgo solent appellari; in quo nempe caput pectusque Antinoi, Arcadis, uti aliunde constat, ephebi, & Diis apud eosdem adscripti, cum pedo a tergo & inscr. ΑΝΤΙΝΟΩ ΠΑΝΙ visitur. Quem scilicet nummum adnotasse olim juvit in Cimeliarchio magni, dum viveret, litterarum Maecenatis; cujusque comitati, quam coram, dum Romae agerem, cumulate mihi praestitit, plurimum me etiamnum debere profiteor, Cardinalis Francisci Barberini.

Ibid. & vs. 89. λυγκὸς ἐταμνε Μαιναλίης] Non ergo *Indica* solum haec fera, juxta illud Ovidii Metam. l. XV. vs. 413.

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho,

aut *Aethiopica*, de qua Plinius l. VIII. c. XXI. & novissime in commentario Historiae Aethiopicae, vir illius non solum, sed omnis insuper veteris memoriae callentissimus Ludolphi; vel *Mauritanica* apud Aelianum de Animalib. l. XIV. c. VI. aut vero *Pangaea*, vel *Olympia*, Thraciae nempe ac Mysiae montium, teste Xenophonte, qui *lynces* juxta alias feras, leones, pantheres, pardos, ursos, in iis a venatoribus capi observat, Κυνηγ. p. 995. sed *Arcadica* etiam seu in *Maenalo*, notissimo Arcadiae monte, itidem obvia, ac unde ejusmodi *lynci* hic nomen Μαιναλίης tribuitur. Haud aliter nempe ac *ursae Maenaliae* meminit Apollonius l. I. vs. 168. ubi de Ancaeo, pelle ejusmodi ferae amicto, ait: Βῆ δ' ὅγε Μαιναλίης ἄρκτου δέρος, *ivit vero Maenaliae ursae pelle indutus*; aut de *apris* in monte *Maenalo* similiter Virgilius, Eclog. X. vs. 55.

——— *Lustrabo Maenala Nymphis,*
Aut acres venabor apros ———

Immo hinc de primo etiam aut inter primos venationis auctores Dercylo, Gratius Cyneget. vs. 100.

Arcadium stat fama senem, quem Maenalus auctor &c.

Ubi elegantissimus J. Vlitius, *auctorem*, nempe venationis, legendum credidit, minus tamen, uti censeo, commode; quum,

 ut

ut mittam haud consuetam in eodem poëmate hanc versus Hexametri πλᾶσιν, paucis ante versibus, & mox etiam *auctorem* jam eundem dixerat aut dicturus sit Gratius. Unde haud dubito praeferendam omnino magni Turnebi conjecturam, legentis ibidem, quem *Maenalus alter* &c. Notum enim *Maenalum* seu Μαίναλον, non de Heroë solum, a quo loco nomen, aut de urbe cognomine, sed de monte etiam eodem in tractu dictum. Unde, ut alia mittam, *pinifer Maenalus* apud Maronem legitur, Eclog. x. vs. 14. & 15. Non mirum autem *Panem*, cui eadem *Maenala curae* dicuntur Georg. l. i. vs. 17. solito hic ab eodem Marone ἀγρευτȣ̃ seu *venatoris* officio fungi, in *secandis Maenaliae lyncis*, quas in cibum canibus venaticis daret, *carnibus*. Hinc idem de se, ut omnium, quae ad venationem spectant, summe studioso, Anthol. l. iv. c. xii. Epigr. lxxxiii.

——— οἶδα ποτ' ἄγραν
Κοσμεῖν καὶ λόγχην, καὶ λίνα, καὶ καλάμους.
——— *novi utique venationem*
Curare, & hastam, & lina, & calamos.

Adde quae de *lyncum* venatione supra jam adnotavi ad vers. 6. Quod vero in scholiis ad hunc locum dicitur, esse *lyncem ferae speciem*, cujus urina (ut Pliniano ea de re utar verbo) *glacietur, quam* vocant λυγκούριον, *lyncarium*, respicit ad id, quod de lapide *lyncurio*, tanquam e *lyncis* urina in duritiem concreta orto, a veteribus traditum, Aristotele, Theophrasto, Aeliano, aliisque; a Plinio etiam l. viii. c. xxxix. relatum, sed quod alibi ab eodem ut fabulosum refellitur, sicuti etiam a Dioscoride l. ii. cap. i. Dictum vero idem non λυγκούριον solum, ut hic in scholiis, sed λυγγούριον quoque, ut apud Theophrastum, Dioscoridem, Plutarchum de solertia Animal. & quod eodem redit, λυγγούριον apud Sex. Empiricum Hypoth. p. 24. aliosque, quod a λύγξ, λυγκὸς & λυγγὸς, aut λυγγὸς, promiscue sit olim dictum; ut haud necesse sit proinde hanc vocem λυγγούριον apud Theophrastum in λυγκούριον mutare, sicut placuisse tamen video viro varia omnino praeclaraque eruditione conspicuo, in novissimis ad priores Josephi Originum libros Adnotatis; aut vero, quod eidem visum, ut ab hoc λυγγουρίῳ diversum quid statuatur λίγυρον ab eodem Josepho Ἀρχ. l. iii. c. viii. & λιγύριον a lxx. Interpretibus, pro voce לשם *lesem*, seu una e gemmis pectoralis summi Pontificis, Exod. xxviii. 19. dictum. Epiphanius certe, qui de iisdem agit gemmis c. vii. non λιγύριον solum, sed λαγκούριον, seu (ut ibi omnino legendum) λυγκούριον dici observat; λυγκούριον praeterea aut λιγγούριον, non idem quoque cum *succino*, sed ei tantum simile, quoad colorem ac virtutem, a Theophrasto dicitur. Neque vero eo minus de *gemma* itidem seu *lapide* pretioso, & quo ad sigilla veteres etiam uterentur, vox eadem a priscis naturae consultis explicatur, quaeque inter ἀγνώστους gemmas, cum ab ipso Plinio l. xxxvii. c. xiii. tum a Psello, haud

aliter

aliter ac lapis *ligurinus* seu λιγύριον apud Epiphanium & Hieronymum ad Fabiolam, statuitur. Accedit color ipsius *lyncurii* vel *lyngurii*, hyacinthum, quod agnoscit ipse doctissimus Josephi adnotator, referens, marculus nempe ac igneus; & qua caeteroquin *hyacinthi* voce, λιγύριον seu *ligurium* a senioribus de gemma *lesem* dictum, explicant praeter antiqua ad eosdem Scholia, Epiphanius & Hieronymus, ac tuentur e recentioribus (quamquam alii de eo aliter) vir eruditissimus, Braunius de vestitu sacerdot. Hebr. p. 699. & ipse ibidem, ubi de hisce agit p. 183. doctissimus Josephi Enarrator, insigniter de tanto scriptore vel luculento eo specimine meritus & aeternum meriturus, si ortam & egregie jam protractam telam, libuisset ei integram, eadem diligentia, eruditione, ac industria pertexere.

Vs. 89. τοκάδες κύνες εἶδαρ ἔδοιεν] Quae τοκάδες *canes foetae* hic dicuntur ab Interprete, nempe partu jam levatae, sicuti *foeta lupa*, cujus ubera lambebant duo gemelli Romulus & Remus, apud Maronem Aen. VIII. vs. 630. aut prout alibi apud eundem *foetae vaccae* dicuntur, quae nempe mulgerentur post partum Georg. l. III. vs. 176. *Foetas* alioquin de *gravidis* ab antiquis dici aut fecundis, ut Varrone in Atacino, *foeta feris Libya*, notat ad postremum Maronis locum vetus ejus Enarrator Philargyrius. Τοκάδες ergo hic κύνες, sicuti τοκάδος λεαίνης, seu *quae recens peperit leaenae*, meminit Euripides, Med. vs. 187. & prout idem τοκάδα Βάκχου, *matrem Bacchi*, Semelen vocat in Hippolyto vs. 559. Unde apud Aeschylum, eademque opera emendandum, Eumen. vs. 661.

> Οὐκ ἔστι μήτηρ, ἡ κεκλημένου τέκνου
> ΤΟΚΑΣ, τροφὸς δὲ κύματος νεοσπόρου.
> *Non est mater appellati partus*
> *Procreatrix, verum nutrix foetus recens sati.*

Ac proinde, ubi non τοκεὺς legendum, sicuti hactenus, sed omnino τοκάς, quum de *matre* ibi agatur, abunde, ut opinor, & de quo quandoque σὺν θεῷ ad ipsum Tragicum, liquet. Adde hic, quod apud Arrianum legitur κυνηγ. c. XXX. quomodo canes post partum foveri debeant, ut pristinam velocitatem recipiant.

Ibid. ἔδοιεν] Quod consueto Graecorum more, obvio potissimum apud Poëtas ac Oratores Atticos dictum, ut γάμον γαμεῖν, νόσον νοσεῖν, φυγὴν φεύγειν, πόνον πονεῖν, λῆρον ληρεῖν, ἀρχὴν ἄρχειν, λόγον λέγειν, ac similia passim apud eos obvia; & cujusmodi quoque jam apud Homerum video, ut Iliad. 13. ἀγορὰς ἀγορεύειν, &c. Id autem obiter tantum moneo, ut liqueat haud opus omnino, ut relicta hac elegantia, Orientalibus quoque, quod aliunde notum, ac unde illa ad Graecos emanavit, familiari εἶδαρ ἔλοιεν, quod putavit eruditissima Daceria, hic legatur. In *escam* autem, quod hic dicitur, a Pane datas his venaticis canibus, dissectas lyncis carnes, nemo utique κυνηγεσίας studiosus

in Deo κυνηγῷ mirabitur; & qui praeterea illud Gratii monitum reputaverit in Cynegetico vs. 247.

IN PARTEM PRAEDAE *veniat* CANIS, & *sua norit Praemia; sic operi juvat inservisse benigno.*

Unde etiam ab Aeliano de Animal. l. VIII. c. II. ut ibi opportune notavit erudita vir elegantia Vitius: κύων ἀγρευτικὸς ἅπας, αὐτὸς μὲν λαβὼν θηρίον ἥδεται, καὶ ΚΕΧΡΗΤΑΙ ΤΗ ΑΓΡΑ, ὡς ἄθλῳ, ἂν αὐτὸν (mallem αὐτῷ) συγχωρήσῃ ὁ δεσπότης. *Canis omnis venaticus, ipse sibi capta fera plaudit,* & PRAEDAE PARTE, *ut praemio fruitur, si ei permittat dominus.* Hinc leporem etiam a canibus captum, iisdem discerpendum dari, tradit in κυνηγετ. Xenophon pag. 987. dein vero escam canibus ab ipso venatore objiciendam monet pag. 998. sicuti nempe ab ἀγρευτῇ Pane hic factum. Idque eo opportunius, quod ex eorundem canum cibatu, indolem dignoscendam tradit Arrianus Κυνηγ. c. VIII. ubi etiam bonos canes inde aestimari innuit, qui a malis spuriisque cibis abstinent. Quo spectat illud quod a Plutarcho traditur de Solert. Animal. p. 971. canes qui lepores venantur, si eos interfecerint, ἥδονται διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα λάπτουσι προθύμως, *gaudent illos lacerantes, & sanguinem etiam avide lambunt;* non autem si mortuum leporem repererint. Mitto quod optimos canes eos tradit Oppianus Κυνηγ. I. vs. 430. qui forma similes essent feris crudivoris, lupis nempe, tigridibus, pardis, vulpibus, adde & *lyncibus.* Quibus proinde non sufficeret pane tantum aut maza vesci; quo cibatu alioquin bonos canes, nempe e velocium genere, & quorum erat potissimum in leporina venatione usus, delectari, ait loco paullo ante indicato Arrianus; & juxta illud Nemesiani de catulis, Cyneget. vs. 183. *fortemque dari de frugibus escam.* Unde a Dione Chrys. de canibus dicitur Orat. VII. p. 102. ὀψὲ μεταμαθόντες κρέασιν ἀντὶ μάζας ἥδεσθαι, *carnibus pro offa gaudere sero didicerunt.* Adde nec ossa tantum, vel ea etiam contusa, de quibus agunt Rei Geoponicae aut Rusticae Scriptores, ut roborandis catulis idonea, rodere aut comesse datum, ni e ferina etiam, quam venati erant, carne participarent; sicut hic a Pane dissectae lyncis carnes, quas nempe κυνηγὸς hic Deus ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, *laniamenta fecit canibus.* Mitto hic, quod consueto adhuc hodie φιλοθήροις, *venationis studiosis,* obtinet more; exta nempe occisae ferae venaticis canibus porrigere, aut quae alia ad eorum cibatum in κυνηγεσίαις solent etiamnum observari.

Vs. 90. κύνας ἥμισυ πηγὺς] Πηγὸς non *album* semper, sed quandoque etiam *nigrum* denotat; ut praeter veteres ad Homerum Criticos Odyss. E. vs. 388. aut Eustathium ex eorum fide Iliad. pag. 403. & 740. monet etiam Tzetzes ad Lycophronem pag. 61. πηγῷ τῷ μέλανι καὶ εὐτραφεῖ (non ut ibi hactenus εὐτραχεῖ) καὶ ἁπαλῷ, νῦν δὲ τῷ λευκῷ, nempe ubi a Lycophrone πηγῷ πλόκῳ

de

de *cana caesarie* dicitur. Quae eadem est hujus vocis apud Hesychium glossa. Quod autem *canes* non plane, seu toto corpore, sed *media* tantum ejus *parte albos* a Pane datos Dianae, hic innuit Poëta, respicit omnino ad illud Xenophontis in κυνηγ. pag. 978. τὰ δὲ χρώματα οὐ χρὴ εἶναι τῶν ΚΥΝΩΝ, οὔτε πυῤῥὰ, οὔτε μέλανα, οὔτε ΛΕΥΚΑ ΠΑΝΤΕΛΩΣ· ἔστι γὰρ οὐ γενναῖον τοῦτο, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ θηριῶδες. *at colore* CANES *esse oportet neque rufo, neque nigro, neque* ALBO *omnino. Quippe non hic index est indolis generosae, sed ferinae.* Cui consona omnino tradit Pollux p. 241. & qui inde etiam, uti pleraque alia, quae de venatione aut venaticis canibus refert, hausit. A quibus tamen ea in re abit junior Xenophon, seu qui Arriani nomen praefert, κυνηγ. c. VI. τὰ δὲ χρώματα οὐδὲ διοίσει ὁποῖα ἂν ἔχωσιν, οὐδ' εἰ ΠΑΝΤΕΛΩΣ εἶεν μέλαιναι, ἢ πυῤῥαὶ, ἢ ΛΕΥΚΑΙ. *colores quoscunque tandem obtineant, parum refert,* ETIAMSI OMNINO *nigri, aut rufi vel* ALBI *fuerint.* Verum priori Xenophonti accedit etiam Oppianus, qui *plane album* aut *nigrum* colorem in canibus venaticis, ut degeneris indolis indicem, pariter improbat, κυνηγετ. I. vs. 426.

Χροιαὶ δ' ἀργενναί τε κακαί μάλα, κυάνεαι τε.

Colores vero canum ALBI, MALI *admodum sunt &* NIGRI.

Haud aliter ac de *equo*, ut ibi opportune observat eruditissimus Rittershusius, Virgil. Georg. III. vs. 82. *color deterrimus albis.* Quam in rem occurrit opportune, laudari ab Homero Iliad. I. vs. 124. ἵππους πηγοὺς, non *albos* quidem, ut hic de *canibus* a Callimacho dicitur, sed *nigros*, juxta veteres Criticos, prout id ex iis refert Eustathius p. 740. ΠΗΓΟΥΣ δὲ ΙΠΠΟΥΣ, τοὺς εὐπαγεῖς λέγει καὶ στερεούς· οἱ δὲ παλαιοὶ θέλουσι τοὺς ΜΕΛΑΝΑΣ, ὡς τοὺς ἀρίστους ὄντας. h. e. πηγοὺς *autem equos vocat compactos & firmos; antiqui vero volunt denotari* NIGROS, *tanquam, qui omnium essent optimi.* Quum autem occurrant saepius memorati apud veteres *candidi equi* aut etiam *nivei*, & *candidi* itidem *canes* adhuc hodie inter optimae notae venaticos haberi a κυνηγοῖς soleant; inde traditum ab Isidoro inter *album* & *candidum* discrimen, ad Maronem jam adnotatum est a viris doctis, ubi agens de coloribus equorum ait ille Hispalensis Antistes l. XI. c. I. CANDIDUS *autem &* ALBUS *invicem ibi differunt; nam* ALBUS *cum quodam pallore est,* CANDIDUS *vero niveus & pura luce perfusus.* Quomodo dicti hi *canes* itidem a Callimacho ἥμισυ πηγοί, *media parte candidi* seu *nivei*, aut *glaciei* instar concretae, pro nota vocis illius πηγὸς origine & significatione, qui nempe altera parte *nigri* fuerint seu *rufi*.

Vs. 91. Τρεῖς δὲ παρουατίους] *Tres vero auritos* vertit hic Interpres, Sabinus autem & juxta eum Vulcanius, *auripetas*, quod explodit Anna eruditissima, & παρουατίους, *maculis albis praeter aures aspersos* interpretatur; ut nempe duo illi canes, de quibus

priori versu egit Callimachus, media corporis parte forent albi, hi tres vero solum *circa aures*, περὶ ὦατα. Juxta priorem tamen Interpretem, παρβατίες hic *auritos* significare, ut extra dubii aleam positum, contendit ad Gratium p. 214. laudatus ante J. Vlitius. Quod minus tamen firmiter statui ab illo debuit, qui sagaces veterum canes, *auritos* omnes fuisse contendit, & inde apud Xenophontem emendandum putat, μακρὰ nempe pro μικρά. Pollucem autem & Oppianum redarguit, qui vel βαιὰ ὦτα, *breves & curtas aures*, canibus id genus venaticis tribuerunt. Quae tamen, ut obiter hoc tangam, utriusque hujus scriptoris, Pollucis nempe & Oppiani loca, id utique evincunt, ita jam eorum aevo constitisse Xenophontis, uti hodie apud eum & in scriptis ejus libris occurrunt, verba, nempe ὦτα μικρὰ, λεπτὰ, seu, quod habere debeant sagaces canes, *aures parvas, tenues* &c. κυνηγετ. pag. 977. Quamquam, ut vere ibidem vir doctus, non magnas solum & longas, sed molles etiam & flaccidas, ac inde pendulas in canibus venaticis aeque ac villaticis aures, commendaverint olim veterum plerique, qui de Re venatica aut Rustica egere, ut Arrianus κυνηγετ. c. v, & Nemesianus Cyneg. vs. 113.

Cuique nimis molles fluitant in cursibus aures;

unde etiam παρβατίες hic *canes* dici a Callimacho existimo, qui nempe erant cum *flaccidis* id genus *auribus*. Haud aliter nempe ac περαυχένια & περαυχενίζειν a Graecis dicta de iis quae e *collo pendula* aut *propendebant collo demissa*, & παράτια, *aurium ornamenta*, ac ab iis proinde pendula. Ut ita etiam παρβάτιοι hic dicantur a Callimacho *canes* cum *flaccidis* ac *pendulis* id genus *auribus*, seu ut de iis Arrianus κυνηγ. c. v. *quibus prae magnitudine ac mollitie aures fractae videntur*, ὥστε ὑπὸ μεγέθους καὶ μαλακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνοιτο. Tales proinde, qui a Romanis *plauti* dicebantur, ut de iis Festus: *Plauti appellantur canes, quorum aures languidae sunt ac flaccidae, & latius patere videntur.* Quales utique *flaccidas* & *pendulas*, non arrectas vero aures, canum id genus venaticorum, videre etiamnum licet in picturis aliisque monumentis antiquis, quae praestantium virorum cura ac industria caelata ac edita jam prostant; sicuti in Tabulis Sepulchri, de quo jam supra Nasoniani, in quibus inter alia Ἐλαφηβολία seu *venatio cervorum* depingitur Tab. XXVI.

Ibid. ἕνα δ' αἰόλον] Interpres hic & *unum diversicolorem*, & quod eodem redit, Sabinus *varium*, Vulcanius *maculosum* vertunt, pro vulgari nempe vocis αἰόλος apud Graecorum poëtarum Interpretes significatione. Quamquam dubitari haud immerito posset, an vox eadem non hic potius *agilem* & *expeditum* seu εὐκίνητον *canem* denotet; haud aliter ac αἰόλον ὄφιν dici, immo quam veram esse vocis αἰόλος apud Homerum significationem, tradit in MSS. ad Homeri Iliada Scholiis, quae olim apud virum doctissimum Is. Vossium evolvere mihi contigit, Porphyrius;

&

& cujus ea de re, quem cum aliis ex eodem Codice a me tum excerptis adnotaveram, locus meretur hic adſcribi. Nempe ad illud Iliad. Z. vſ. 342. κορυθαιόλος Ἕκτωρ, haec notantur: Πορφύριος· οὐδ᾽ οἶδα ὅθεν τῶν Γραμματικῶν τινὲς τὸ αἰολοπώλους ἀποδιδόασι, καὶ πόθεν αἰόλος ἵππος, καὶ τὸ αἰόλον ὄφιν· οὐκ ἔστι δὲ οὕτω, ἀλλὰ σημαίνει τὸ ταχὺν, γενόμενον ἀπὸ τῆς ἀέλλης. *Porphyrius: haud novi unde quidam Grammatici*, ΑΙΟΛΟΝ *pro* VARIO *apud Homerum explicare adgrediuntur, ſic enim* αἰολοπώλους varios equos *habentes*, αἰόλον ἵππον ſeu *varium equum* & αἰόλον ὄφιν, *varium ſerpentem. Non vero ita eſt, ſed ſignificat* αἰόλος CITUM ſeu VELOCEM; *voce petita ab* ἀέλλα, *procella.* Quomodo proinde αἰόλος δράκων apud Sophoclem Trachin. vſ. 11. & alibi in eodem dramate, non de ποικίλῳ ſeu *maculoſo dracone*, ut ibi interpres, ſed de *cito* ſeu εὐκινήτῳ foret explicandus. Qua in re tamen haeret nonnunquam Euſtathius, qui hanc vocem αἰόλος, aut ab ea compoſita cum pro ταχὺ ſeu *cito*, tum pro ποικίλῳ ſeu *vario* a Poëta dici poſſe obſervat. Cum Porphyrio autem ſimiliter ad Sophoclem Ajac. vſ. 1047. αἰόλου κνώδοντος, veteres ibidem Critici, αἰόλου τῆς ὀξείας, εἰς τὸ καίνειν, ſeu *acuto* vel *prompto gladio ad feriendum*, & apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 500. de *fumo*, *cito ignis fratre*,

Λιγνὺν μέλαιναν, αἰόλην πυρὸς κάσιν.

ubi antiqui Enarratores, αἰόλην δὲ τὴν εὐκίνητον καὶ ταχεῖαν λέγει καὶ ἑλισσομένην συχνῶς h. e. *αἰόλην vero facile mobilem & citam dicit, ac crebro convolutam.* Quibus addi poteſt apud Pindarum Od. IX. Olymp. p. 86. αἰολοβρόντα Διὸς, *velociter fulminantis Jovis*, ut ibi bene Interpres. Ne tamen juxta hanc Porphyrii, aut aliorum, quos adduxi, Criticorum gloſſam, *canis* ille αἰόλος, de *cito* aut *agili* hic apud Callimachum ſimiliter intelligatur, obſtat continuo, quod non ex pluribus venaticorum canum, quos hic recenſet, ſpeciebus, haud *unus* ille *citi* aut *velocis* laude fuiſſet ab eo commendatus; immo quod mox *ſeptem* canes, vento etiam *velociores*, a Pane Dianae itidem datos memoret. Accedit obvia etiam cjusmodi vocis αἰόλου apud veteres tum auctores, tum Criticos, pro ποικίλῳ ſeu *vario* vel *maculoſo* ſignificatio; ut apud Lycophronem de *vario* luſciniae *cantu*, αἰόλῳ μέλει p. 108. & ne longius abeam, apud hunc ipſum Callimachum teſte Etymologo in voce Βεῦδος, ac inter Fragmenta hujus Poëtae inde relatum, ubi καλά τε αἰόλα βεύδεα ab eo dicuntur h. e. juxta Etymologum, τὰ ποικίλα ἢ πορφυρᾶ ἱμάτια, *variae & purpureae veſtes.* Αἰόλος proinde dicitur hic *unus* ſeu ſingularis *canis*, qui nempe non eſſet *media* quidem *parte*, cujusmodi duo illi priores memorati, *albus*, altera autem *rufus* aut *niger*; ſed qui plane ποικίλος ſeu *maculoſus* eſſet, & qui idem, ut cenſet ad Gratium pag. 206. eruditiſſimus J. Vlitius, *ſemifera thoum de ſanguine prole*, ſeu thoe patre & cane matre prognatus. Quod illuſtrare poſſet Arrianus in Indicis, ubi eas, quas vocamus tigres, dicit eſſe θῶας αἰόλους,

&

& quae etiam αἰολόνωτοι, *a tergo pictae* vel *variae*, dicuntur ab Oppiano Κυνηγ. l. III. vſ. 130. & adhuc alibi. Tales proinde generoſiſſimi illi canes, quos ab ea inſuper macularum varietate commendat idem Arrianus ſeu junior Xenophon Κυνηγ. c. III. additoque οὕτω ταῖς ποικίλαις ἐνταυθοῖ τὸ ποικίλον, *adeo in maculoſis effulget varietas*. Unde etiam inter optimos canes eos refert Oppianus Κυνηγ. I. vſ. 430. qui ſimiles eſſent tigribus aut pardis, *maculoſis* itidem ſeu αἰόλοις feris. Immo unde factum obſervo, ut cum *pardus*, tum *maculoſus*, appellati nonnunquam fuerint, qui maculis id genus inſignes erant Circenſes Equi; ſicut inter alia ſingularium id genus Equorum nomina, quae exhibet vetus inſcriptio a Cl. Sponio vulgata Itin. T. III. utrumque illud, cum PARDUS, tum MACULOSUS legitur; haud aliter ac adhuc hodie *tigris* aut *leopardus*, de *maculoſis* aut *virgatis equis*, vel etiam *canibus* dici ſolet. Cujusmodi proinde ſtatui debent Indici canes, quos inde tigribus & canibus prognatos dicit Ariſtoteles Hiſt. Anim. l. VIII. c. XIII. Ex eo proinde genere eximius ille virgis aut maculis ſeu αἰόλος canis, a Pane juxta alios inſignes canes venaticos, Deae huic venatrici datus. Ut mittam hic *vertrahas* illos ſeu *vertagos*, Gallicos ſeu leporarios canes, de quibus ait Gratius Cyneget. vſ. 203.

Et pictam macula vertraham delige falſa.

Ibid. & vſ. 92. λέοντας Αὐτὰς αὖ ἐρύοντες] Idem laudatus paullo ante J. Vlitius cenſet ad Gratium p. 206. id a Callimacho hic de cane illo maculis inſigni, de quo modo actum, dici, qui nempe *thoe* patre, ferae genere juxta eundem Gratium cum *leonibus* committi ſolito, & *cane* prognatus foret. Verum id a Callimacho in genere dicitur, tam de αἰόλω, ſeu *diverſicolore* cane, quam de duobus canibus ἥμισυ πηγοῖς, *media parte albis*, ac tribus praeterea, uti jam vidimus, παρουατίοις, & quos ſex proinde numero cum leonibus decertare, eosque proſternere ſolitos, aperte hic innuit. Unde etiam *thoes* ab antiquis Ariſtotele aliisque, cum *leone* diſſidere quidem traduntur, ſed non proinde *leonum* victores, niſi forte a Gratio Cyneget. vſ. 257. immo qui apud Homerum & Q. Calabrum, haud ſemel leonem metuere, aut eo viſo in fugam dari dicuntur; ut id jam erudite a ſummo Bocharto obſervatum Hieroz. l. III. c. XII. Adde quod generoſi ac bellicoſi *canes*, haud ſemel cum *leonibus* commiſſi leguntur, de quibus etiam ait in genere Oppianus, quod illi apros interimerent, ac terrerent leones, Κυνηγ. I. vſ. 416.

Ὅσσοι μηδὲ λέοντας ἑὰς τρείωσιν ἄνακτας,

Qui nequidem leones ſuos metuerent Reges,

(ita nempe dictos Arabum more, a quibus *leo*, *albaſcit*, ſumpta a Graecis voce, appellatur, ut id jam occupavit laudatus modo Bochartus) & de quo etiam canum genere ait rurſus vſ. 425.

Αἰχμητῶν σκυλάκων, τοὶ κνώδαλα πάντα δίοντ',

Bellicoſorum canum, qui feras quaslibet perſequuntur.

Qua-

Quales potiſſimum Indici illi canes, quorum exſtat apud Plutarchum de ſolertia animalium p. 971. & apud Pollucem p. 241. hiſtoria; e quorum nempe genere unus coram Alexandro adductus, alias quidem feras, etiam aprum ac urſum dedignatus, ſpectarit immotus, cum *leone* vero, ut digno demum antagoniſta, congreſſus, eundem debellarit. Adde hiſce Gratium Cyneget. vſ. 165. *ultroque gravis ſuccedere tigrim, Auſa canis;* & quae Anglicorum moloſſorum, cum leonibus, tigridibus, aliisque id genus feris haud inſolitae etiamnum commiſſiones.

Vſ. 92. ὅτι δράξαιτο δειράων] Id nempe, quod de Indico illo cane, de quo modo dicebatur, cum leone commiſſo tradit in ea narratione Pollux pag. 241. κἄπειτα συμπλακεὶς κατέβαλε τὸ θηρίον, ὁ μὲν ἐνδακὼν εἴχετο, *deinde congreſſus leonem dilaceravit, hic quidem eum tenebat mordicus.* Mitto quod כלב *celeb* ab Hebraeis *canem* dici a firmitate dentium ſeu tenacitate morſus, inſtar nempe *uncini*, & qua voce כלוב *club* ab Hieronymo redditur Amos. VIII. vſ. 2. conjicit doctiſſimus Bochartus Hieroz. l. II. c. LV.

Vſ. 94. Θάσσονας αὐράων] Uti ſex e moloſſorum ſeu robuſtiorum canum venaticorum, qui cum feris majoribus decertarent genere, ita hic ſeptem ὠκείας, *veloces*, canes a Pane Dianae itidem datas memorat Poëta, qui ſub Dea Ἐλαφηβόλῳ & Λαγωβόλῳ, minores ſcilicet feras, hinnulos, lepores, de quibus mox agit, venarentur. Nempe juxta illud Claudiani de venaticis Dianae Nympharum canibus, ſec. Conſ. Stilich. vſ. 298.

—— illae gravioribus aptae
Morſibus, hae pedibus celeres.

Θάσσονας αὐράων proinde eaedem hic dicuntur, haud aliter ac ab Homero celeres equi, θάσσονας ἰρήκων, *velociores accipitribus*, Iliad. N. vſ. 819. aut in genere pernices quaevis ferae, citiſſimis avibus, quales utique accipitres; aut vero telorum jactui, ſicuti de Agaſſaeis ſeu Brittanicis canibus Oppianus Κυνηγ. l. I. vſ. 519. Ῥίμφ' ἔτορον τόξῳ ἐναλίγκιος, *celeriter proſilit, ſagittae ſimilis;* aut vero ipſa etiam mentis cogitatione celeriores ſunt dicti, ſicut de vertagis Gallicis ſeu vulgo leporariis canibus, utrumque ait Gratius Cyneget. vſ. 204.

Ocyor affectu mentis, pinnaque cucurrit.

Adde ut *vento* ſicut hoc Callimachi loco, *velociores*, appellatae itidem fuerint ὠκεῖαι id genus canes; quum ventos etiam maritos & genitores nactae dicantur, ob ſingularem earum pernicitatem tigrides. Unde Claudianus Rap. Proſerp. l. III. vſ. 265. *fremit illa marito* MOBILIOR ZEPHYRO, ac ſimiliter Sympoſius de eadem fera, & cujus ea de re locum opportune ibi adtulit diligentiſſimus Barthius,

Junctaque ſum vento, VENTO VELOCIOR *ipſo.*

Qua in re cautior equidem Oppianus, qui quum *ventoſas* non ſolum

ſolum ſeu *venti* inſtar *rapidas* vocaſſet eaſdem *tigres*, τιγρίσιν ἠνεμοέσσαις, Κυνηγ. l. I. vſ. 431. ſed etiam de eadem fera, ut *zephyri prole*, ζεφύροιο γενέθλη, alibi aut *zephyro genitori curſu ſimili* dixiſſet Κυνηγ. l. III. vſ. 354. continuo ſe ipſum arguens, addit, ὅττι γε μὴν γενετῆρι, *quamvis male dixerim genitori*, omneque illud fabuloſum explodit, nempe

Θῆρες ὅτι δμηθεῖεν ὑπ᾽ ἠέρι νυμφευτῆρι.
Ferae quod ſubigantur ab aëre ſponſo.

Neque proinde vel haec ſummi poëtae judicio minus fabuloſa; quae de Luſitanis equabus, aliiſve e *vento* ſcilicet conceptis, ob inſignem nempe earundem celeritatem, graves alioquin auctores tradidere, Varro, Columella, Plinius, Juſtinus. Minus autem mirum, quod, uti antea dictum, *diverſicoloribus* equis, a *maculis*, ita *celeribus* impoſita ſubinde fuerint nomina, AQUILAE non ſolum, aut PEGASI, qua de re olim ac nuper etiam obiter egimus ad illuſtrationem Amiſenorum nummi cum paſcente Pegaſo, ſed etiam AETHERI legantur in inſcriptionibus antiquis, ſicuti in ea, de qua jam ante a Cl. Sponio vulgata. Quo ſpectat quoque illud Claudiani de Plutonis equis, quos ubi *amne biberno*, *tortaque baſta* perniciores dixiſſet, addit continuo de Rapt. Proſerp. l. II. vſ. 200.

Quantum non jaculum Parthi, non impetus AUSTRI.

Ut ita *vento* ſeu *auris velociores* eoſdem inſuper traderet; & ſicut alibi de una e κυνηγοῖς Dianae Nymphis ait, ſec. Conſ. Stilich. vſ. 252.

ET CURSU ZEPHYRIS *nunquam ceſſura Lycaſte.*

Quae loquendi genera adhuc hodie ad inſignem aliquam celeritatem indicandam, promiſcue ſolent in linguis vernaculis uſurpari. Mitto quod *cogitatione*, ſeu ut ibi ait, *mentis acumine* eoſdem equos, uti paullo ante de vertagis Oppianus, *celeriores*, priori loco dicat inſuper Claudianus.

Ibid. Κυνοσουρίδιος] In Graecis ad hunc locum Scholiis, id de *alopecibus*, ſeu qui canibus & vulpibus prognati, dici notatur; aut vero a loco quodam Laconum Κυνοσουρὶς appellato. Meminit ejuſdem loci, ut opportune id jam ad Stephanum monuit doctiſſimus Holſtenius, Clemens in Protrept. p. 18. ubi Aeſculapium fulmine a Jove ambuſtum ait jacere ἐν τοῖς Κυνοσουρίδος ὁρίοις in *Cynoſuridis finibus*; & quem de hac *Laconica* vere ibi explicat idem Holſtenius. Adde, quod Κυνοσουρεῖς *Cynoſurenſes* memorentur etiam in Laconica a Pauſania l. III. p. 192. & ab Heſychio Κυνόσουρα, φυλὴ Λακωνικὴ, *Cynoſura*, *tribus Laconica.* Opportune utique de *Lacaenis canibus*, non vero *Arcadicis*, uti cenſuit vir doctus, qui primus Callimachum edere ac illuſtrare adgreſſus eſt; aut *Creticis*, uti Annae praeſtantiſſimae placuit, hoc a Poëta dicitur; & quarum *Lacaenarum* decantata abunde apud veteres auctores, eoſque etiam, qui de Re venatica egere, praeſtantia, eaque de qua hic agitur, ſingularis velo-

velocitas. Unde *veloces Spartae catulos* vocavit Maro Georg. l. III. vſ. 405. *& pernix Venator Lacon* a Silio de tali cane dictus lib. III. Ut proinde non *ſagaces* ſolum fuerint, ſeu εὔρινες, ut eas vocat Sophocles Ajac. vſ. 8. *Lacaenae canes*, ſed veloces etiam, quod vel hic Callimachi locus abunde arguit. Accedit, quod in hiſce canibus, quae Κυνοσουρίδες appellantur, utraque, quae hic in ſcholiis exſtat veterum Criticorum de iisdem gloſſa, locum habuerit; nempe, ut non Lacaenae ſolum eſſent, ſed etiam ἀλωπεκίδες, ſeu *canibus & vulpibus prognatae*. Illud enim aperte de hiſce *Lacaenis* canibus ab Ariſtotele traditur Hiſtor. Animal. l. VIII. c. XXVIII. ὥσπερ δὲ ἐν Κυρήνῃ μίσγονται οἱ λύκοι ταῖς κυσὶ καὶ γεννῶσι, καὶ ΕΞ ΑΛΩΠΕΚΟΣ καὶ ΚΥΝΟΣ οἱ ΛΑΚΩΝΙΚΟΙ, *veluti miſcentur Cyrenis lupi cum canibus; ſic generant etiam ex* VULPE & CANE LACONICI. Signanter etiam Pollux, l. V. c. V. λέγουσι δὲ τὰς μὲν ΛΑΚΑΙΝΑΣ ΕΞ ΑΛΩΠΕΚΩΝ, τὸ ἀρχαῖον καὶ ΚΥΝΩΝ γενομένας κληθῆναι ΑΛΩΠΕΚΙΔΑΣ, *ferunt autem* LACAENAE *e* VULPIBUS *primum & canibus progenitas, appellari* VULPINAS. Nec obſtat utique, quod ab uno quidem Stephano, & cujus proinde locum forte in mendo cubare haud male conjicit poſtremus illius Ἐθνικογράφου commentator Berkelius, Arx quaedam Κυνόσουρα in Arcadia ſtatuatur: neque inſuper, quod ejusdem nominis portus, vel circa eundem locus in Creta collocetur ab Hygino, & praeterea non a Germanico quidem Arati Interprete (ut in notis ad hunc locum Pariſienſis editionis dicitur) ſed apud veterem ipſius Germanici Enarratorem ex *Aglaoſthene* & inſuper apud Eratoſthenem, ac unde eadem hauſta, integritatem inſuper ac lucem foenerantur, in Aſteriſmis Arateae editioni Oxonienſi opportune additis, traditur. Ut mittam, ac unde Κυνοσουρίδας de *Creticis canibus* firmari poterat conjectura, quod eaedem in praecipua etiam celebritate apud veteres, ut aliunde notum, fuerint. Potiora tamen, uti vidimus, omnino ſuadent, immo evincunt, ut id hoc loco de *Lacaenis canibus* dictum a Callimacho ſtatuatur.

Vſ. 95. Ὠκείας νεβρῶς τι] A qua νεβρῶν ſeu *hinnulorum* venatione dicta etiam una e Dianae Nymphis κυνηγοῖς apud Claudianum *Nebrophone*, ſeu *Hinnulorum interfectrix* ſec. Conſ. Stilich. vſ. 314. &c.

> *Cyrneis Siculisque jugis venata virago*
> NEBROPHONE, *cervos, aliasque in vincula cogit*
> *Non ſaevas pecudes.*

Ex hoc autem Callimachi loco, & quod de leporibus continuo ſequitur, illud inſuper abunde liquet, non *ſagaces* tantum canes, ſeu ἰχνευτὰς, de quibus agit in Cynegetico Xenophon, ſed *celeres* etiam, ſeu quae ὤκειαι hic dictae, in his cervorum, hinnulorum aut leporum venationibus, a veteribus quoque adhibitas. Quamquam forte Gallici canes *vertagi* ſeu *leporarii*, qui ab ea cele-

celeritatis laude, prae aliis potissimum uti a Gratio loco supra adducto, & de quibus agit toto libello junior Xenophon, seu Arrianus, commendabantur; aut vero Agessaei Britannici, quos currendi velocitate *teli jactui similes*, ut paullo ante vidimus, ait Oppianus, nondum forte aevo Callimachi, Cyrenis vel Alexandriae, ubi natus aut floruit hic poëta, essent noti.

Ibid. *καὶ οὐ μύοντα λαγωὸν*] Res nota non *κυνηγοῖς* solum, sed e veterum etiam de *leporino somno*, quem nempe apertis oculis immotisque palpebris capit hoc animal, narrationibus ac proverbiis,

——— *οὔποτε γὰρ δὴ*
Ὕπνον ἐπὶ βλεφάροισιν ἀποβρίξαντες ἕλοντο,
——— *nunquam enim*
Somnum in palpebris dormitantes capiunt,

ut de iis ait Oppianus Κυνηγ. l. III. vs. 514. Immo idem de immotis eorum, dum vigilant, palpebris, vulgo tradi etiam solet ab iis, qui historiam aut naturam Animalium explorant. A quibus tamen abit, ut observo, Xenophon, qui, dum vigilat *lepus*, eum *μύοντα* nonnihil tradit, Κυνηγετ. p. 980. *καὶ ὅταν μὲν ἐγρηγορῇ*, ΚΑΤΑΜΥΕΙ ΤΑ ΒΛΕΦΑΡΑ, *quando vero vigilat*, CONNIVET PALPEBRIS. E quo Atticae Musae loco obiter illud etiam notandum, improbari a Phrynicho in dictionibus Atticis, Alexidem, qui dixerit *καμμύειν* pro *καταμύειν*, ut optimos & priscos auctores loquutos (sicut hic Xenophon) ibidem observat. Alexidis autem locus, ubi vox ea ab eo adhibita, legitur etiamnum apud Athenaeum l. x. p. 446. *ὅλην καμμύσας* &c. Neque tamen inde a Sophista Bithyno argui ullatenus meruit vox *καμμύειν* pro *καταμύειν*, quod eodem redit, a Comico illo Attico ob metrum dicta, & *κρᾶσις* quidem Aeolica; haud magis utique, quam obviae id genus voces, *κάββαλε*, *κάμμορος*, *καμμίξας* aut *καμμονίην*, quae apud Poëtarum Patrem, aliosque occurrunt pro *κατέβαλε*, *καταμορον*, seu *κακόμορος*, *καταμίξας* & *καταμονίην*, de qua postrema etiam voce notat Plutarchus Juv. And. poen. dici ab Aeolibus *καμμονίην*, seu *victoriam*, quae *perstando* aut *persequendo* obtinetur. Mitto apud cultissimum Bionem, *καμβαίνειν*, nempe *καμβαίνει μοι γλῶσσα*, prout apud Stobaeum etiam idem locus hodie adducitur, pro quo alii *βαμβαίνειν* apud Bionem legunt. Ut nunc de aliis sileam Poëtis Atticis, & Aeschylo eorum, qui hodie exstant, antiquissimo aureique Atheniensium seculi, quod nemo utique Aeolicas quibus subinde etiam usus est, elegantias, merito nunc redarguat, apud quem nempe *πεδαίχμιοι*, *πεδήοροι* seu *πεδάοροι* (ubi male *πεδάμοροι*, quod viderat Auratus, & monuit etiam eruditissimus Stanlejus) & *πεδάρσιοι*, Aeolum more, pro *μεταίχμιοι*, *μετήοροι* & *μετάρσιοι* leguntur in Prometheo vs. 109. & in Choëphoris vs. 588. & 589. Alibi vero apud Athenaeum, Heduli veteris Epigrammatarii

versus

verſus adſeruntur l. VIII. pag. 345. ubi vox καταμύειν occurrit in primo ejus verſu,

> Ὀψοφαγεῖ Κλειὼ, καταμυομένη δὲ θελήσῃ
> Σ' ἐσθίειν· ἢ δραχμῆς ἐστιν ὁ γόγγρος ἅπας.
> *Piſcium* (non *obſonium* juxta Dalechampium) *voratrix eſt*
> *Clio, quae connivens quidem conabitur*
> *Te deglutire: quidquid congri eſt, dracbma conſtitit.*

ac ubi καταμυομένη pro καταμυομένην, levi emendatione, ut id nempe ad *Clio*, non vero ad *congrum* referatur, legendum, ut opinor, liquet; quamquam nihil ea de re monuerit in Animadverſionibus ὁ πάνυ, immo cui *pedibus manibusque* ſe in emaculando hoc Epigrammate *contendiſſe*, ſed *fruſtra*, teſtari libuit. Quod tamen ab eo haud infeliciter, uno alterove loco, ſequentium ibidem verſuum factum conſtat.

Vſ. 96. ὕστριχος ἵνα καλιαὶ] De qua fera exſtat hodie notum & elegans Claudiani carmen, ſub ejusdem *Hyſtricis* nomine, ubi ita eam inter alia depingit:

> —— *os longius illi*
> *Aſſimulat porcum, mentitae cornua ſetae,*
> *Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor;*

Mox:

> —— *ſtat pectore toto*
> *Silva minax, jaculisque rigens in proelia creſcit*
> *Picturata ſeges,*

& quae plura ibidem leguntur. Unde eadem *hyſtrix*, hic in Scholiis dicitur, θηρίον τι τραχύτατον, *fera quaedam aſperrima*, non ut ibi legitur, & inde adfertur etiam in notis editionis Paritinae, ταχύτατον. Quamquam hoc jam viderat ad Oppianum eruditus ejus Enarrator, ubi nempe a cultiſſimo illo poëta, nulla in ſilvis horribilior adſpectu aut tetrior fera *hyſtrice* traditur, Κυνηγ. l. III. vſ. 391. Ejusdem autem ferae, omiſſis tot aliis, & quamquam haud frequens adeo vel obvia paſſim foret, ſicut *hinnulorum*, *leporum* aut *cervorum*, de quibus mox etiam agit, venatio, hic videtur meminiſſe Cyrenaeus vates, quod in Libya, ubi Cyrenae, magna foret harum *Hyſtricum* copia, ut id liquet ex Herodoto lib. IV. cap. CXCII. Unde etiam factum cenſeo, ut ab Alexandrino vate Claudiano, eadem fera ſit eo, de quo modo vidimus, poëmate celebrata. Opportune vero hujus *Hyſtricis* καλιαὶ, non tam *nidi*, ut hanc vocem reddit Interpres, quam *latibula* hic dicuntur; quod ſolita ſit eadem fera φωλεύειν ſeu *latere*, vel latibulis ſe abdere, ut id de ea ſimul ac *urſo*, ab Ariſtotele traditur Hiſtor. Animal. l. VIII. c. XVII. & cujus poſtremi animalis manſio ſeu caverna inde λόχμη quaſi fil-

vis abdita, dicitur ab Oppiano, Κυνηγετ. l. IV. vſ. 396. ἡ δὲ τε λοχμης ὀξὺ λεληκε θορῦσα, *ipſa autem urſa ex caverna acriter infrendit proſiliens.* Καλιαὶ autem, ut hoc loco, de *latibulis* aliorum animalium quadrupedum itidem dictae, ut de pantheris ac muſtelis apud Oppianum Κυνηγετ. l. II. vſ. 573.

> Τοῖς κατοικιδίοισιν ἐφωπλίσαντο καλιαῖς,
> *Et quae domeſtica armantur adverſus earum latibula.*

Ut vero δόμοι & μέλαθρα, de *latibulis* id genus ſeu *cavernis* ferarum dicuntur, ſicut alibi ab illo Poëta Cilice in Κυνηγ. l. III. vſ. 102. ita antiquitus καλιὰ etiam de *domo* ſeu *tugurio*, ut praeter Heſiodum, ab Apollonio vox eadem uſurpatur Argon. l. I. vſ. 170. juxta veteres ad eum Criticos, καλιὴ, ἡ ἀντὶ τῆ οἰκία; proprie autem, quod addunt, ita dici *domos*, quae ex ligno conſtarent; ligneis enim domibus uſos fuiſſe antiquos, nondum lapidibus eum in finem adhibitis.

Vſ. 97. ζορκὸς ἐπ' ἴχνιον] De qua venatione proinde Gratius ait Cyneget. vſ. 200. *pavidosque juvat compellere dorcas.* Ζορκὸς nempe idem ac δορκὸς, quod jam monuit praeſtantiſſima Fabri Filia. Unde apud Heſychium ζὸρξ non ζὸρ, quod ibi viderunt etiam eruditi, ἡλικία ἐλάφε, ἢ δορκός. Neque aliter, ut iſtud obſervat vir rara eruditione Bochartus ab initio cap. XXV. l. III. in Hieroz. quae Graecis δορκὰς, Hebraeis צבי *tſebi*, Arabibus autem, *tſade* in *dſu* mutato ظبي *dſabi* dicitur. Non δορκὰς proinde, quod inſuper notandum, aut δόρκαλις, ſed δὸρξ etiam, unde modo apud Gratium *dorca*, ſeu ζὸρξ dicta antiquitus *dama* vel *caprea*; ſicuti ζ & δ confundi in aliis vocibus videas, ut ζαβάλλειν pro διαβάλλειν, ζάπεδον pro δάπεδον, ζαμία, quae apud Plautum etiam legitur Aulul. A. II. Sc. II. pro δαμία, unde Latinorum *damnum*; ſicuti alias a βάζω *vado*; ab ὄζος *nodus arboris*, ab ὄζω, ὀδωδὴ, *odor*, ac ſimilia ab his formari ſolita. Ut alia mittam hujus generis, quae olim obiter adnotaſſe memini Diſſert. de praeſt. Num. p. 832. ut *ladi* pro *lazi*, *diabolus* & *zabolus*; *diarryto* & *zarryto*; *diabas* & *zabas*, juxta Cl. Valeſium ad Ammianum; apud Philoſtorgium autem l. VIII. c. XI. Ναδιανδὸν τὸ Ναζιανζὸν ἐξονομάζει, *Nadiandum* patriam Gregorii, *Nazianzum etiam nominat.* Adeo, ut inde abunde, ut opinor, ſit eruditiſſimo Torrentio ſatisfactum, qui ad Claudium Tranquilli c. X. δια in ζα permutati exempla deſiderabat; neque proinde adſentiebatur Briſſonio, qui *zaetam* apud Plinium in Epiſtolis & Lampridium in Elagabalo, pro *diaeta* ſcribi ſaepius, & vere quidem dixerat. Obvia alioquin apud Siculos non ſolum, ſed alios etiam Doras vel Aeolas ζ in σδ (e quibus nempe litteris componitur, ut notant veteres Critici ad Theocriti Idyll. I. vſ. 3.) permutatio; ſicuti eadem comparet in veteri nummo, de quo facta alibi a me

me mentio, Troezeniorum apud Goltzium, ΖΔΕΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ.

Vf. 99. ἐπὶ προμολῆς ὄρεος] Explicatur id in Scholiis ad hunc locum, ἐν ταῖς διεξόδοις τοῦ Παῤῥασίου ὄρους Ἀρκαδίας, in *egressibus* seu *extremitatibus Parrhasii Arcadiae montis.* Quae illustant egregie veteres Critici ad Apollonium l. I. vf. 260. ἐπὶ προμολῇσι. τῇ ἐξόδῳ τῶν ἀριστέων, ἀπὸ τοῦ εἰς τὸ ἔμπροσθεν μολεῖν· ἐντεῦθεν καὶ τὰς πρώτας ΠΡΟΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ, ΠΡΟΜΟΛΑΣ λέγουσι, *nempe* ἐπὶ προμολῇσι h. e. *egressu procerum*, *ab anteire* (ἔμπροσθεν μολεῖν) *unde primas* EMINENTIAS MONTIUM *vocant* ΠΡΟΜΟΛΑΣ. Eadem etiam opera inde emendandus in hac voce Hesychius: Προμολὴ, ἔξοδος, πρόδομος, non, ut ibi hactenus; ὁδὸς προσδόκησις. Προμολὴ enim de *egressu* non solum, sed de *aditu* seu *vestibulo* domus quoque apud Apollonium haud semel dicta; sed cujus ea de re, uti & Criticorum ad eundem, quae hic continuo notaveram, loca, vide postea jam ab H. Stephano in Thesauro animadversa.

Ibid. Παῤῥασίοιο] Παῤῥασίης, urbis Arcadiae, ubi scilicet Jovem peperit Rhea, meminit supra Callimachus Hymn. in Jovem vf. 10. Urbes nempe & montes, sicuti *Sipylus*, *Aetna*, *Eryx*, *Olympus*, *Paneas*, *Caucasus*, & in hac ipsa Arcadia *Erymanthus* &c. saepe ὁμώνυμοι, aut paullum immutata terminatione, sicut Παῤῥασίη antea de *urbe*, & hic Πάῤῥασος de vicino eidem *monte Arcadiae* dicitur, quae alias Παῤῥασία, non de urbe solum, sed de toto *regionis* tractu dicta etiam fuit, cujus nempe plura oppida recenset Pausanias l. VIII. pag. 498. Hinc Φυλὸν quoque Πάῤῥασις de fluvio Arcadiae *Phylo:*, cujus meminit Ovidius, dicitur in versu, qui apud Stephanum legitur in voce Παῤῥασία, ut bene eundem emendavit ὁ πάνυ Salmasius.

Vf. 100. Σκαιρούσας ἐλάφους, μέγα τι χρέος] Duplicem sensum admittere videtur hic locus; unum, quod ut *magnum quid* ac *singulare* notet, *salientes* nempe *cervas* in monte Arcadiae Parrhasio, quae, ut continuo additur, ad fluvium Thessaliae, de quo mox, Anaurum, pascere erant caeteroquin solitae. Alterum, quod verba haec μέγα τι χρέος illud innuant, majores solito & ingentes fuisse easdem *cervas*, quae etiam mox *majores tauris*, μάσσονες ἢ ταῦροι dicuntur. Χρέος enim idem ibi, quod χρῆμα, & quem postremum hujus loci sensum egregie illustrat praeclarus eam in rem apud Athenaeum locus, l. XV. p. 677. ubi de Mauro leone ab Hadriano prostrato ait, ὃν κατὰ τὴν πλησίον τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Λιβύην ἐν κυνηγίῳ καταβεβλήκει ὁ Ἀδριανὸς, ΜΕΓΑ ΧΡΗΜΑ ὄντα, *quem in Libya Alexandriae finitima dum venaretur* HADRIANUS, *prostraverat* BELLUAM INGENTEM. Immo haud aliter de ingenti apro, Croesi temporibus Mysorum agros vastante, dixerat itidem Herodotus l. I. c. XXXVI. ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ ΣΥΟΣ ΧΡΗΜΑ γίνεται ΜΕΓΑ, *apud Olympum Mysiae montem* APER INGENS *exstitit.*

Adeo, ut ab utroque illo auctore de *apro* ac *leone* insignis magnitudinis dicatur μέγα χρῆμα, quod hic de majoribus solito cervis a Callimacho similiter dicitur, μέγα τι χρέος. Quae locutio caeteroquin ab Herodoto ea in re adhibita, Συὸς χρῆμα μέγα, pro *magno apro* erat quodammodo Atticis propria. Unde τὸ χρῆμα τῶν κύλων, pro κύλια dixit Aristophanes ab initio Nub. alibi χρῆμα τῶν πλακούντων, pro πλακοῦντα, Equit. p. 356. & καλὸν τὸ χρῆμα τιτθίων ἔχεις seu *pulcras habes mammillas*, Lysistr. p 840. Adde Julianum Imper. Orat. v. p. 298. ὁποῖόν τι τοῦ Θεοῦ τὸ χρῆμα, *quale sit illud Numen* &c.

Vs. 101. ἐβουκολέοντο] Sicut hic *pascere* dicuntur ad fluvium Thessaliae, de quo mox, Anaurum *cervae*, ita μηλοβότης seu *alens pecudes* Acragas, Siciliae fluvius, a Pindaro vocatur Pyth. Od. xii. p. 324. & Nilus πολυθρέμμων, seu *multa alens* apud Aeschylum Pers. vs. 33. Neque vero quid novum, quod ad eum fluvium *Anaurum pascere* aut *errare* dicantur hic caedem *cervae*; quum notum sit abunde illud Regii Vatis, Psalm. xlii. 2. *ut cervus desiderat fontes aquarum*, aut secundum Hebraeorum magistros, *glocitat ad fontes aquarum*; idque juxta Aristotelem de cervis agentem Histor. Animal. vi. c. xxix. φεύγουσι διὰ τὸ καῦμα καὶ τὸ ἄσθμα εἰς τὸ ὕδωρ, *propter aestum & anhelitum, ad aquas confugiunt*. Ita cervos aestivo tempore pascendi etiam, ut hoc loco, caussa ex Sicilia Rhegium transmeare; idque sigillatim & ordine natando, tradit Maximus Tyrius Diss. xl. pag. 401. eademque etiam de caussa, seu ob ampla ibidem & laeta pascua, e Syria in Cyprum, & ex Epiro Corcyram cervos itidem gregatim transnare refert Aelianus de Animalib. l. v. cap. lvi. Verum, qua de re adhuc infra ad vs. 107. ubi de *cerva*, quae Celadontem fluvium nando tranasse ibi dicitur, sed loco male ab Interpretibus accepto, dicendi erit locus.

Ibid. μελαμψηφίδος Ἀναύρου] Qui Thessaliae fluvius hic in Scholiis dicitur, & cujus loci ac praeterea Hesychii, qui in genere tantum dixit, Ἄναυρος, ὄνομα ποταμοῦ, *Anaurus, nomen fluvii*, auctoritate magnus Turnebus Adversf. l. iii. c. iii. a censoria, quam mereri alioquin ei videbatur, virgula Lucanum absolvendum putat, qui de eo ut Thessaliae fluvio egerat, ratione etiam ejus nominis indicata lib. vi. vs. 379.

> *Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem*
> *Aëra, nec tenues ventos suspirat Anaurus.*

Id alioquin secus a Lucano dictum de hoc *Anauro*, ut Thessaliae fluvio, inde caeteroquin Turnebo videbatur, quod nec Strabo, nec Plinius in descriptione Thessaliae, ejusdem fluvii meminissent; apud Apollonium autem Rhod. nempe l. i. vs. 9. *Anaurus* non perennis fluvius, sed torrens tantum, isque hibernus, ab eo ac eruditis ad eum Criticis dicatur. Verum praeter hunc Callima-

chi

chi nostri locum, de hoc *Anauro* Thessaliae fluvio, idem clarissime id iterum adstruit, Hymn. in Delum vs. 103.

> Ἂψ ἐπὶ Θεσσαλίην πόδας ἔτρεπε. φεῦγε δ' Ἄναυρος,
> Καὶ μεγάλη Λάρισσα.
> *Retro pedes in Thessaliam convertit; fugiebat autem Anaurus,*
> *Et magna Larissa.*

Adde, & quod vidit jam Ortelius, Hesiodum in Clypeo vs. 477. ubi Cygni Martis filii monumentum evanidum ab *Anauro* fluvio redditum dicit; & quò respexit Euripides in Hercul. Fur. vs. 409. qui inde etiam lucem mutuatur:

> Τάνδε Πηλιάδ' ἀκτὰν,
> Ἀναύρου παρὰ πύλας,
> Κύκνον δὲ ξεινοδαΐκταν.
> *Ad hoc Peliadum littus,*
> *Anauri juxta ostia;*
> *Cygnumque hospitum interfectorem.*

Quibus proinde perspicuis veterum auctorum testimoniis, abunde ab omni censoria virgula immunem se praestat cum Lucanus, tum in Scholiis ad hunc Callimachi locum glossa, immo Callimachus ipse, a quibus nempe hic *Anaurus* Thessaliae fluvius traditur. Μελαμψηφὶς autem, seu *nigros volvens lapillos* idem *Anaurus* hic dicitur; haud aliter ac de Ismeno Thebanorum fluvio infra vs. 77. Hymn. in Delum, μελαμψηφῖδος Ἰσμηνοῦ, & prout caeteroquin flumen Pactolus χρυσορόας vel χρυσοῤῥόας, seu *auri ramenta secum vehens*, idque non ab auctoribus solum, & praeter alios ab Apollonio l. IV. vs. 1300. sed prout in veteri etiam nummo inscribitur, memorato jam ab eruditissimo Harduino de Num. Urb. Ill. p. 211. aut sicut Hebrus ἀργυροδίνας, *argenteis undis fluens*, ab Euripide Hercul. Fur. vs. 385. aut vero δονακοῖς καλλιδόναξ, *arundinosus*, seu *cum fulcris arundinibus* Eurotas ab eodem Tragico dicitur Helen. vs. 210. & 500. & quomodo Nilum δονακώδεα etiam vocat Bacchylides apud Athenaeum l. I. p. 20. Nempe juxta illud Theophrasti Histor. Plant. l. IV. c. XI. pag. 88. ἔνιοι γὰρ τῶν ποταμῶν ἰδίᾳ δοκοῦσιν ἴδιόν τι φέρειν, ὥσπερ καὶ τῶν χερσαίων, *fluviorum sin ubi privatim aliquid ferre videntur, ut & loca terrena.* Immo sicut hic *Anaurus* aut alibi, ut modo diximus, Ismenus, μελαμψηφῖς hic dictus; sic *Nilus niger*, aut *Nigris* vel μέλας etiam a Graecis, ab Hebraeis autem שיחור *fichor*, quod *nigrum* denotat, appellatus; idque seu a vicinis *nigri pulveris*, quarum meminit Plinius l. V. c. I. solitudinibus, ut id jam ad Vitruvium l. VIII. c. II. monuit Philander; seu a limosa, quod alii etiam obser-

vant & turbida ejusdem fluminis aqua, de qua proinde dixit Nonnus in Dionyſiacis l. III. p. 100.

> Χεύματι πηλώεντι νέην περιβάλλεται ἰλὺν,
> *Fluctu limoſo novum circumjicit limum.*

Unde etiam ejus fluvii aqua, per fictilia vaſa percolari olim ſolita, quo pura eadem fieret; ut id apud Galenum notaſſe memini de ſimpl. Medicam. Facult. c. IV. Adde cujus Nili, non μελαμψηφίδος, ut hic *Anaurus* dicitur, quam μελαμλίθου ſimulacra, e *nigro* nempe *lapide*, ſicut reliquorum fluviorum ex albo, fieri olim ſolita, tradit Pauſanias l. VIII. p. 493.

Vſ. 102. Μάσσονες ἢ ταῦροι] Quod expreſſit Ovidius agens de apro Calydonio Metam. l. VIII. vſ. 282.

> —— *quanto majores fervida* TAUROS
> *Non habet Epirus.*

Ibid. κεράων δὲ ἀπελάμπετο χρυσός] Σημειῶσαι &c. ſeu *notandum* hic in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur, quod *cervas cornutas* fecerit Callimachus. Qua in re tamen praeeuntes habuit Anacreontem, Pindarum, Sophoclem, Euripidem, aliosque, ubi agunt de *cerva* vel Telephi vel Herculis, vel ejus quae Iphigeniae loco ſubſtituta, quas χρυσοκέρως itidem tradunt; quamquam eo nomine Sophoclem redarguat Ariſtoteles de poët. c. XXV. ac eundem juxta & Anacreontem, Pollux p. 244. A qua tamen cenſoria virgula poteſt facile juxta eosdem abſolvi Callimachus, ſi attendatur, non ſolum Atticis, quod viderunt jam alii, & id dudum etiam monui Diſſ. de Praeſt. Num. p. 164. immo ab ipſo Ariſtotele haud ſemel, τὴν ἔλαφον de *cervo* dici, & a Dione Chryſ. Orat. v. pag. 83. τάς τε ἐλάφους καὶ τοὺς ἀγρίους ὄνους, *cervos & aſinos agreſtes*, ſed ab Ionibus etiam omnium animalium appellationes, eodem illo genere efferri. Teſtatur id auctor M. Etymologici in ἵππος, nempe ἰστέον δὲ ὅτι οἱ Ἴωνες πάσας τὰς ἀγέλας, ἐκθηλύνουσι τῇ προφορᾷ, τὰς ἵππους καὶ τὰς ὄνους, καὶ τὰς βοῦς λέγοντες, *ſciendum autem, quod Iones omnes animalium greges, feminino proferunt genere, dicentes* τὰς ἵππους & τὰς ὄνους & τὰς βοῦς. Cujus rei utique obvia paſſim apud veteres Poëtas aliosque auctores exempla, ut illuſtri apud Aeſchylum loco Perſ. vſ. 375. ubi de clade Perſici exercitus a Xerxe in Gracciam adducti agitur, ac inter alia de equitatus Perſici Duce ibidem caeſo,

> Ἵππου μελαίνης ἡγεμὼν τρισμυρίας,
> *Dux triginta millium nigrorum equorum;*

neque enim facile quis *equas* omnes illas exſtitiſſe ſtatuet. Accedit etiam veterum Criticorum ad Euripidem gloſſa, ubi de quadrigis

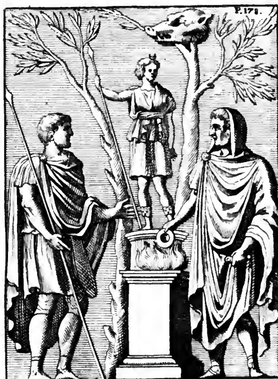
drigis Solis ab initio Phoeniss. dicitur, θοαῖς ἵπποισιν, nempe ἔθος δὲ τοῖς ποιηταῖς θηλυκῶς λέγειν τὰς ἵππους· Σώφρονι, τὴν ἵππον, *poëtis autem in more est feminino genere dicere τὰς ἵππους, & sic Sophroni τὴν ἵππον*. Immo ne Poëtis solum, sed τοῖς etiam πεζογράφοις id haud insolitum, ut per τὴν ἵππον, *equitatum* in genere denotent, sicuti, ut alios jam mittam, apud Josephum Ἀλωσ. l. I. c. IV. de Antiochi Dionysi copiis legitur, ΤΗΝ ἵππον ἐξαίφνης ἐπιστρέψας, μυρία δ᾽ ἦν τὸν ἀριθμὸν, *mox ad pugnam cum equitatu reversus, habebat autem numerum decem millium*; & similiter cap. XI. ejusdem libri, μοῖραν τῆς ἵππου παραδοὺς, *tradita equitatus parte*, haud aliter nempe ac πάρδαλις, τίγρις, ὕστριξ, de qua paullo ante apud Graecos, & similiter *panthera*, *tigris*, *hystrix* apud Romanos, & juxta familiares in orientalibus linguis terminationes, promiscue de utroque sexu dicuntur. Ut mittam, idque alibi etiam a me monitum, quum obiter de nummo Saloninae Gallicini, in quo *cornuta cerva* visitur, agerem; quod scilicet repertas nonnunquam *corniger as cervas* testantur nonnulli Scriptores, sicuti Jul. Scaliger Poët. l. III. c. IV. ubi suis temporibus visam & captam in Gallia *cervam cornutam*, cujus adhuc servaretur caput, adserit, ac inde etiam Callimachum, quod *cervae cornua*, hoc nempe loco, tribuerit, magni illius Hypercritici judicio (neque solum tamen eundem, uti modo vidimus) absolvi.

Vs. 103. ἔταφές τε] Legit hic Interpres ἔπαφες, qui vertit *immisisti canes*, quum tamen omnino ἔταφες legendum fuerit, & vertendum proinde, ut a Vulcanio etiam factum, *mirata es*, ἐθαύμασας, seu *obstupuisti*, quae vera notio hujus verbi, ut ex Homero & antiquis ad eum Scholiis notum. Inde a levi mendo liberandus Hesychius, Ταφὼν, ἐκπληγεὶς, θαμβηθεὶς, non ut ibi hactenus, θαμβληθείς. Idem alibi dixerat, Ἔταφεν, ἐθάμβησεν. *Obstupuit* nempe seu *mirata est* continuo Diana, ubi ingentes, easque (si *cervas* omnino intelligi lubeat) *cornutas*, seu cum *cornibus aureis*, vidit *cervas*.

Vs. 104. πρωτάγριον] Una voce, & quae vix alibi occurret, hoc dictum de prima Dianae Ἀγροτέρας seu *venatricis praeda*; sicut alioquin πρωτόλεια de *primitiis praedae*, quae Diis offerebantur, ut notant veteres Grammatici ad Euripidis Orestem vs. 382. πρωτόλεια δὲ κυρίως, αἱ πρῶται τῆς λείας ἀπαρχαὶ, ἃς ἔφερον τοῖς θεοῖς, ὡς αἰτίοις τῆς νίκης, h. e. πρωτόλεια *autem proprie primae praedae primitiae, quas ad Deos deferebant, tanquam victoriae auctores*. Talia autem πρωτάγρια vel πρωτόλεια a venatoribus olim Dianae ἀγροτέρᾳ, cum ante ἄγραν, quo feliciter Deaque auspice procederet eis venatio, solemni voto promitti; tum post venationem feliciter peractam offerri solita, observant Rei venaticae scriptores, prius nempe Xenophon Κυνηγ. p. 984. καὶ εὐξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Ἀγροτέρᾳ, μεταδοῦναι τῆς θήρας, *votis hinc Apollini & Dianae Venatrici, de impertiendis primitiis praedae nuncupatis*. Alterum vero de impleto eorum voto, seu oblatis Dianae praedae primitiis, junior Xenophon seu Arrianus Κυνηγ.

c. XXXIII. ἀλλὰ χρὴ θύειν Ἀρτέμιδι Ἀγροτέρᾳ ἐπὶ τῷ κτήματι, θύειν δὲ χρὴ καὶ ἐπὶ θήραν εὐπράξαντα, καὶ ΑΝΑΤΙΘΕΝΑΙ ΑΠΑΡΧΑΣ τῶν ΑΛΙΣΚΟΜΕΝΩΝ, *ſed Dianae Venatrici ſacra facienda ſunt, pro adepta fera, cui etiam poſt venationem ex voto peractam, ſacrificandum*, & PRIMITIAE PRAEDARUM *offerendae*, ſeu, quae hic dicuntur, πρωτάγρια. Unde in ſilvis aut campis, ubi olim οἱ κυνηγοὶ venabantur, Dianae ſacella ac ſimulacra erigi conſueverant, & appenſa ibidem ferarum (de quo more nonnulla etiam ante diximus) quibus potiti erant, capita. Tangit id Philoſtratus, ubi agit de συοκλονίαις, ſeu *aprorum venationibus* l. 1. Icon. p. 773. καὶ τὴν Ἀγροτέραν προϊόντες ᾄσονται· Νεὼς γὰρ αὐτῆς ἐκεῖ, καὶ ἄγαλμα λεῖον ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ συῶν κεφαλαὶ καὶ ἄρκτων &c. *Dianam progredientes canent; ejus enim templum illic erectum eſt, & ſimulacrum temporis decurſu laevigatum, aprorumque & urſorum capita.* Neque proinde Aricinae ſolum Dianae exſtitit *templum Nemorale* ab Ovidio dictum, de Art. Amand. l. 1. vſ. 259. aut de eo tantum debet intelligi, id quod a Gratio in genere dicitur, *ſacrum ad nemora alta Dianae*, Cyneget. vſ. 484. Adde de eodem ritu veteres ac eruditos Ariſtophanis Enarratores in Plut. p. 93. ἔθος ἦν τοὺς θηρῶντας τινὰ ἄγραν, μέρος τι τοῦ θηρωμένου, κεφαλὴν ἢ πόδα, προσηλοῦν πασσάλῳ ἐπί τινος δένδρου, εἰς αὐτὴν ὕλην, πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος, *mos erat, ut praedam aliquam venantes, partem praedae, caput puta aut pedem, clavis paxillo ad aliquam arborem in eadem illa ſilva, idque in honorem Dianae, ſuſpenderent.* Quae ſingula non ſolum mirifice illuſtrant, ſed continuo & jucunde quidem ante oculos ponunt antiqua marmora (de quibus jam ante) in arcu Conſtantini Romae adhuc obvia; ubi praeter leonum, urſorum aut aprorum venationes a Trajano inſtitutas ac ibidem ſculptas, occurrit Dianae venatricis in ſilva ſimulacrum, arae impoſitum, adſtante coram Trajano aliiſque venationis ſociis, ac velato ſacerdote Deae ſacra faciente; apri autem capite, tanquam quod hic dicitur, πρωταγρίῳ, ſeu *praedae ea venatione partae primitiis*, prope Deam trunco arboris, ex voto nempe & more, adfixo. Cujus proinde marmoris, ut optimi clariſſimique hujus moris ac loci, & adductorum modo eam in rem e Xenophonte, Philoſtrato, & Graecis Comici Enarratoribus verborum interpretis, & quod praeterea haud in multorum adeo manibus verſentur, quae illud exhibent, veteris Romae admiranda aeri inciſa, conſpectum Lectori hic haud ingratum fore duximus.

Unde

Unde etiam, ut alia nunc mittam, Statio lux accedit, dicenti l. 1. Silv. carm. iv. *& dives* PRAEDAE *tamen accipit omni* EXUVIAS DIANA *tholo*, & Plutarcho insuper de Optato tradenti Solert. Animal. pag. 965. quod ille agrestem simul ac marinam (de qua infra ad vs. 198.) Dianam, utriusque generis, piscatus nempe ac venatus, primitiis saepe coluerit.

Vs. 106. Νόσφι κυνοδρομίης] Incredibilis cujusdam celeritatis laudem hic Dianae tribuit, quae nempe absque ulla velocium canum aut vero retium vel tendicularum ope, quatuor fugientes cervas propero cursu sit adsequuta, easdemque ceperit. Cujusmodi autem gradientis, seu cursu incitatae Dianae Venatricis simulacra, plurima etiamnum exstant in nummis antiquis, nonnunquam etiam, ubi eadem visitur cervum adsequuta, dextra caput ejusdem adtrectans, sinistra autem corpus premens, uti in Sabinae Augustae nummo in Cimeliis Mediceis. Κυνοδρομεῖν alioquin

a Xenophonte in Cynegetico haud semel dictum de eo, qui incitato canum more, cursu feras venatur; cujusque eam in rem loca, vel ex Graecorum verborum ad eum auctorem indice, petere cuivis obvium.

Ibid. θοὸν ἅρμα φέρωντι] Quadrigam harum cervarum, ut plane insignium aut inusitatarum, cum cornibus utpote aureis ad Dianae currum junctam, eumque in finem illi in praedam cessisse easdem cervas hic tradit Callimachus. Bijugibus alioquin cervis vectam vulgo hanc Deam exhibent veteres, qui supersunt etiamnum, & cujusmodi plures versavimus, iique praeclari admodum nummi; & qualia proinde hujus Deae aut similia simulacra ante oculos habuit Claudianus, de qua nempe ait II. Conf. Stilich. vs. 286. *cervi currum subiere jugales.* Cujus autem rei fidem facient duae sequentes nummorum icones; prior in nummo Valeriani Imp. aereo, e maximorum genere Cimeliarchii Gallorum Regii, cum Diana stante & Arcitenente in bigis duorum cervorum, eorumque cum insignibus cornibus, a Mytilenaeis percusso, ut docet nummi inscriptio ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, addito *Praetoris* nomine *Valerii Aristomachi.* Altera, ubi Diana cervo vecta conspicitur in praeclaro nummo Faustinae Junonis, seu potius Faustina Dianae habitu, in museo Illustr. omnisque hujus memoriae summe studiosi Appaniensis nuper in Gallia Episcopi,

Haud aliter nempe ac Deum Mater, modo leoni itidem inequitans; modo jugalibus leonibus; aut Ceres duobus serpentibus; aut Venus *junctis* juxta Horatium l. III. Od. XXVIII. *oloribus*, modo capra etiam supra mare vecta; aut Bacchus in curru bijugum pantherarum vel tigridum conspicuus, in antiqua nummorum

rum aliorumve monumentorum ſupellectile etiamnum proſtant. *Cervos* autem Dianae ſacros, cum ob celeritatem, tum praeterea ob longaevitatem ejusdem animalis, ac inde tanquam aeternitatis, quam luna alioquin juxta ac ſole adumbrabant veteres, ſymbolum licet utique ſtatuere. Quod poſtremum egregie adſerit ac illuſtrat alius & inſignis omnino ejusdem Fauſtinae nummus in Theſauris Gallorum Regiis, in quo illa ſub Dianae velatae cum face accenſa & cervo vecta effigie depingitur, addita epigraphe, AETERNITAS AUGUSTA.

Ut nunc ſileam hic de Dianae, non *cervo* quidem, vel *tauro* etiam, ſicuti infra in nummo Icari Inſulae ad vſ. 187. ſed *grypho*, alato animali, ad denotandam proinde Deae celeritatem vectae ſimulacro, in luco Dianae Alphiuſae in Elide apud Strabonem l. VIII. p. 343. haud aliter ac Oceanus alato Grypho vectus ad Prometheum accedens dicitur in cognomine apud Aeſchylum dramate vſ. 290. &c.

Vſ. 107. τὴν δὲ μίαν Κελάδοντος ὕπερ &c.] Adducuntur hic & duo ſequentes verſus a veteribus Criticis ad Apollonium l. I. vſ. 996. Κελάδων autem Arcadiae fluvius in Scholiis ad Callimachum dicitur, cujus etiam facta pridem mentio apud Homerum Iliad. H. vſ. 132. ὠκυρόῳ Κελάδοντι, *ad rapidum Celadontem.* Neque vero ipſe Strabo, prout tamen obſervat magnus Caſaubonus, hanc κελάδοντος vocem, non de proprio fluvii nomine, ſed de Jardani epitheto omnino intelligendam contendit, ac legendum proinde κελάδοντος pro Κελάδοντος, ſed tantum id ita nonnullis viſum refert Geographus l. VIII. p. 348. Φασὶν ἔνιοι, mox, καὶ δεῖν οἴονται γράφειν, *dicunt nonnulli, & putant, quod ſcribendum ſit* &c. Et quamquam iis, non Straboni ſuffragetur antiqua in brevibus ad Homerum Scholiis gloſſa, alia ſubditur eidem

dem continuo in haec verba, ἐν ἄλλῳ Κελάδων ποταμὸς Ἀρκαδίας· Σημαίνει δὲ ἡ λέξις καὶ τὸν μετ' ἤχου καὶ κελάδου ῥέοντα. in alio nempe veteri Homeri Scholiaste, Κελάδων *fluvius Arcadiae; significat etiam haec vox cum sonitu ac strepitu fluentem.* Quam priorem tamen hujus vocis explicationem de *fluvio* Arcadiae ita dicto, non de alterius fluvii epitheto, adfert ac tuetur ad eundem Poëtae locum, quod agnoscit Casaubonus, Eustathius. Adde, quod antea Strabo ejusdem fluvii *Celadontis* & Erymanthi, utriusque in Arcadia, meminerit pag. 343. Unde etiam omnino emendandus Pausanias, apud quem idem fluvius Κέλαδος pro Κελάδων dicitur p. 518.

Vſ. 107. ὑπὲρ ποταμοῖο φυγοῦσαν] Non juxta Interpretes, ac inter eos Vulcanium, *quae ad Celadontem fluvium effugerat*, sed *ultra*, seu quae, quod cervino generi familiare, *eundem fugiendo tranaverat*, quodque alia in re ait Gratius Cyneget. vſ. 378. *latumque fuga superabitis amnem.* Unde mox etiam hic additur, quod eadem *cerva*, *Dianam* quippe venantem quatuorque reliquos unius agminis *cervas* jam adſequutam, *fugiens*, superato eodem flumine Celadonte, se inde in montem Arcadiae Cerynium incolumis, donec nempe ab Hercule domaretur, receperit. Neque enim paſcendi ſolum aut aeſtum fugiendi, qua de re jam ante ad vſ. 101. egimus, ſed canes inſuper aut venatores effugiendi ergo, in proxima etiam maria aut alias aquas ſe conjicere cervos, cum veteris memoriae, tum obvia adhuc & Rei venaticae ſtudioſis nota teſtimonia abunde comprobant. Quod a Xenophonte non eſt praetermiſſum, qui ideo obſervat Κυνηγ. p. 990. tendiculas capiendis cervis, collocari etiam *circa rivos ac flumina*, περὶ τὰ ῥεῖθρα; Tum paullo poſt de iisdem ait cervis, ῥίπτουσι δὲ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν κατέχονται, καὶ εἰς τὰ ὕδατα ἀπορούμεναι, *in mare etiam & alias aquas ſe conjiciunt, ubi tenentur conſilii inopes*; nempe ubi non alia canum ac venatorum prope inſequentium morſus vel ictus effugiendi via ipſis datur. Quo ſpectaculo nuper admodum, inter alios Aulae hujus Electoralis comites, fuimus haud leviter recreati; dum in venatione ſolemni, aliquot ab hac urbe Berelino, milliaribus, Sereniſſimi ac Potentiſſimi ELECTORIS juſſu ſuſcepta, centenos circiter cervos in lacum proximum, retibus prius incluſos, obſeptisve aliis effugiendi viis, ſe praecipiti curſu, quamquam haud uno agmine aut omnes eodem temporis intervallo conjicientes, coram vidimus; eosque intra paucarum horarum ſpatium in aquis illis gregatim natantes, tandem denſis ſclopetorum ſeu fiſtularum, quas vocant, ferrearum ictibus, a naviculariis venatoribus, ſed quorum vere princeps Sereniſſimus ELECTOR, omnes iidem cervi confecti fuerunt ac proſtrati. *Fluvium* alioquin *Celadontem* ab eadem, de qua hic agitur, *fugiente cerva* nando ſuperatum, eo minus hic inſolitum, quod maria etiam dicantur haud ſemel a cervis, & paſcendi quidem cauſſa, tranata,

tranata, uti supra, adductis eius rei luculentis e Maximo Tyrio & Aeliano testimoniis, diximus ad vs. 101.

Vs. 108. Ἥρης αἰνεσίῃσιν] Ita etiam Apollonius l. III. vs. 817. & rursus l. IV. vs. 646. Ἥρης αἰνεσίῃσι, *Junonis consiliis*, ac jam ante vs. 29. ejusdem libri κείνης αἰνεσίῃσι, alibi autem l. III. vs. 1112. ὑπ' αἰνεσίῃσι (non ut ibi una voce ὑπαινεσίῃσι) θεῶν, *Deorum consiliis* seu *consensu*, & pro quo ὑπ' ἐννεσίῃσι legitur sub initium operis, & ἐννεσιάων similiter l. III. vs. 1366. Ἐννεσίῃσιν etiam pro αἰνεσίῃσιν, legerunt in hoc Callimachi loco veteres ad eundem Apollonium Critici ad l. I. vs. 996. ubi alia occasione hic & prior Battiadae versus ab iis adducitur. Ita etiam praeter Homerum in Orphei seu Onomacriti Argonauticis, Μουσῶν, aut Παλλάδος aut etiam Ἥρης ἐννεσίῃσι legitur, vers. 105. 266. & 295. Adeo, ut promiscuus utriusque vocis usus ex illis Poëtarum locis, accedente veterum librorum consensu, adstrui videatur; aut forte etiam illud αἰνεσίῃσι Alexandrinis glossis adscribendum; quales utique in duobus illis Poëtis, uno Alexandrino, altero, qui Alexandriae vixit & floruit, nemo facile mirabitur.

Vs. 108. & 109. Ἆθλιον Ἡρακλῆϊ ὕστατον] Non *ultimum* tamen, ut hoc loco, inter duodecim Herculis *certamina* cerva haec χρυσόκερως ab eo domita, sed *tertium* recensetur ab Euripide in Hercule Fur. vs. 375. *quartum* autem dicitur in veteri Epigrammate Anthol. l. IV c. VIII.

Χρυσόκερων δ' ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἤγρευσε τέταρτον.

Auricomam cervam posthac venatus est quarto.

Exstat & aliud ibi Epigramma, nempe decimum de eodem Herculis certamine depicto alicubi aut sculpto, ubi inter alia inequitans eidem cervae, (uti in adducto paullo ante nummo Diana) apprehensis praeterea ejusdem cornibus, traditur Alcides,

Ὧν ὁ μὲν ἰξύϊ θηρὸς ἐπεμβεβαὼς, γόνυ βρίθει
Εὐπτόρθων παλάμαις δραξάμενος κεράων,

Quorum hic quidem ferae dorsum conscendens, genibus propendet,
Manibus pulcros ramos prehendens cornuum.

Occisam vero eandem *cervam* ab Alcide, tanquam agrorum vastatricem, ejusque caede (quam nempe fugientem insequi noluit haec Dea) delectatam Dianam tradit adducto modo loco Euripides. Sicuti autem in Eurypyli clypeo apud Q. Calabrum l. VI. vs. 223. aut vero in Olympia, teste Pausania l. V. p. 305. inter alia duodecim Herculis certamina expressa quoque videbatur domita ab eo haec cerva; ita occurrit etiamnum ejusdem agonis effigies in praeclaris aliquot prisci aevi monumentis. Cujusmodi insignis quidam nummus Elagabali a Germenii, urbis ad Hellespontum, incolis percussus, qui exstat in Gaza Medicea, & in quo Hercules imberbis visitur cervam domans, cum apposita prope clava, & loci inscr. ΓΕΡΜΗΝΩΝ. Quamquam a nonnullis, ubi illi hanc Herculis venationem tangunt,

non

non ἔλαφος semper, sed cum ποικιλόνωτος δορκὰς, seu *maculosa tergo dorcas*, vel *caprea* ab Euripide Hercul. Fur. vſ. 376. (& de quo loco jam ante obiter) tum κεμὰς, vel ob metrum, ſicut a Q. Calabro l. VI. vſ. 223. κεμμὰς, fuerit dicta: quae vox tamen vulgo de *binnulo* potius *cervi*, aut vero de *caprea* ſumitur. Sed qua de re mox ad verba poëtae de hiſce Dianae cervis, quibus currus ejusdem erat junctus, nempe vſ. 113. κεμάδεσσι χαλινά.

Vſ. 109. Πάγος Κερύνειος ἔδεκτο] Male hic in Scholiis Κεραύνιος pro Κερύνειος, qui recte ſe habet, legitur, & emendandi omnino apud Apollonium Scholiaſtae, a quibus cum poſtrema hac voce Callimachi locus iſte, uti ſuperior, de quo ante, adducitur ad l. I. vſ. 996. Alii enim montes, ut notum, & extra Arcadiam ſiti, qui Κεραύνιοι, & de quibus Geographi, ſunt appellati. Nec magis admittenda, ut bene jam animadvertit Anna praeſtantiſſima, altera lectio Κάρνιος, quae cum in ora Stephanianae Callimachi editionis comparet, tum male a Fl. Sabino in verſione hujus Hymni fuit retenta. Eadem vero haec cerva, non jam *Cerynitis*, ſicuti Servio vocatur ad Aen. VI. vſ. 803. a monte nempe illo Arcadiae Κερυνείῳ juxta Pauſaniam l. VIII. p. 448. (ſed ubi male hactenus Κερυνίᾳ) dicto, ſed Μαιναλὶς a noto itidem, & de quo ſupra, monte *Maenalo* appellatur in Epigrammate libri & capitis Anthologiae paullo ante memorati, ubi recenſet Poëta duodecim Herculis certamina, ac proinde inter eadem

Οἰωνὸς, ταῦρον, Μαιναλίην ἔλαφον,
Aves, (nempe *Stymphalidas*) *taurum*, *Maenaliam cervam*.

Vſ. III. χρύσεον δὲ ἐζεύξαο δίφρον] De Dianae itidem curru Apollonius l. III. vſ. 877.

Χρυσείοις Λητωὶς ἐφ' ἅρμασιν ἑστηυῖα,
Aureo in curru ſtans Diana.

ac ſimiliter χρυσάρματος Μήνη, *aureo curru invecta Luna*, ſeu Diana, a Pindaro traditur, Olymp. Od. III. Quod alias de fratre ejus Apolline ſeu Sole χρυσοκόμᾳ, *auricomo* apud Valerium Flaccum l. IV. vſ. 92. dictum, ut initio Phoeniſſarum Euripidis,

Καὶ χρυσοκολλήτοισιν ἐμβεβὼς δίφροις, Ἥλιε,
Et auratis inſidens curribus, *Sol.*

Nempe eadem vulgo Lunae, quae Soli tribuere notum antiquos vates; unde ejus χρυσεόκυκλον φέγγος, *aureo circulo decorum lumen*, dixit in eodem dramate Tragicus vſ. 181. & radiatum etiam caput Dei Luni occurrit in priſcis aliquot nummis, ſicut in veteri marmore apud Cl. Sponium Miſcell. p. I. Quamquam alias *Lunae*, non *aurum* quidem, ſed *argentum* inter metalla fuerit ab antiquis adſignatum, ut obſervant veteres Pindari enarratores ad Iſthm. Od. V. p. 462. & e Procli in Timaeum Commentarii, ſed quae hodie non exſtat, parte obſervat Olympiodorus Meteorol. l. III. p. 60. edit. Graec. apud Aldum; indeque *lunae*

montes

montes dicti etiam fuerint *Argentei*, uti jam ante notaverat idem Olympiodorus p. 23. l. 1.

Vſ. 112. Κεμάδεσσι] Apollonius itidem verſu ſequenti loci ab initio ſuperioris notae adducti, de aureo Dianae curru, addit,

Ὠκείαις κεμάδεσσι διεξελάσησι κολώνας,

Velocibus cervis colles transvebebat, non *cervorum binnulis*; ut hunc locum pro vulgari hujus vocis κεμάδος ſignificatione vertit ejusdem poëtae haud incruditus alias Interpres. Eaedem nempe κεμάδες hic Dianae currum regere dicuntur, quae paullo ante apud Callimachum, non inſignes ſolum, ſed μάσσονες ἢ ταῦροι, ſeu *majores* etiam *tauris* cervae ſunt dictae. Neque *binnuli cervorum*, ſed magni & decori cervi aut cervae bijuges Dianae currum ducunt, in inſigni Mytilenaeorum nummo paullo ante adducto; ſicuti ſacerdos Dianae Laphriae apud Patrenſes, bijuge etiam cervorum curru vecta dicitur apud Pauſaniam l. VII. p. 433. Κεμὰς quidem de *cervi binnulo* dicta, ſed de eo adhuc in ſpelunca latente (quamquam ea de re paullo aliter Euſtathius ad Iliad. K. p. 711.) nec foras prodire ad me auſo, ut id apud Etymologum M. legitur in voce Κεμὰς, nempe Διαφορὰν δέ φασιν εἶναι ΚΕΜΑΔΟΣ καὶ ΝΕΒΡΟΥ. ΚΕΜΑΔΑ γὰρ εἶναι τὴν ἐπικαμμυομένην τῷ σπηλαίῳ. Νεβρὸν δὲ τὸν μείζονα, καὶ ἐπὶ βορὰν νεμόμενον. *Differunt autem* ΚΕΜΑΣ *&* ΝΕΒΡΟΣ. Κεμὰς *enim dicitur, quae adhuc cubat in ſpelunca;* Νεβρὸς *autem binnulus, qui jam major eſt, & ad paſcendum prodit.* Obvia praeterea apud veteres Grammaticos κεμὰς de *dorcade* dicta aut *caprea*, & quidem de citiſſima *capreae* ſpecie inſtar turbinis, apud Aelianum de Animal. l. XIV. c. XIV. κεμὰς ὠκίστη, θυέλλης δίκην· ἰδεῖν δὲ ἄρα πυῤῥόθριξ καὶ λασιωτάτη, *caprea inſtar turbinis velociſſima; ſpecie autem, pilis rufis & valde birſuta.* Haud eo minus tamen a Poëtis ſubinde, & pro metri quidem ratione, κεμὰς vel κεμμὰς & κεμμάδες, non tam de *cervi binnulis* aut *capreis*, ſed de magnis etiam *cervis*, ut hoc loco, ſunt dictae. Ita quinta, de qua modo egit Callimachus, ex hiſce, qui *tauris* etiam *majores*, cervis, & ab Hercule domita, modo ἔλαφος, modo κεμὰς vocatur in uno eodemque Epigrammate decimo Anthol. l. IV. c. VIII. cujus nempe inſcriptio. Εἰς τὸν αὐτὸν καὶ τὴν ἔλαφον, in penultimo autem verſu, ὅλη κεμὰς ἥδε τέθηλεν, *tota cerva baec floret* &c. Unde etiam eadem modo a Pindaro Olymp. Od. III. Apollodoro, aliisque ἔλαφος, modo ab aliis ut Q. Calabro l. VI. vſ. 803. κεμμας, eaque θοὴ πόδας, & a Nonno Dionyſ. l. XXV. p. 656. ſimiliter κεμὰς dicitur. Hinc erudite, ut ſolet, Heſychius, varias illas hujus vocis κεμάδος ſignificationes tangit, Κεμὰς, νεβρὸς, ἔλαφος. τινὲς δὲ δορκὰς, h. e. κεμὰς, *binnulus, cerva; aliquibus autem dorcas* ſeu *caprea.*

Vſ. 113. Κεράεις ὄχος] Qui nempe a *cornigeris cervis*, ut ante dictum & qualis Dianae *currus* in nummo ſupra dicto comparet, regeretur. Hinc cervorum, qui Deae illius currum ſubirent, jugalium meminit non ſolum, ut paullo ante vidimus, Clau-

dia-

dianus, sed quasi etiam iidem in orbe Lunae prognati essent, eoque animantibus scilicet id genus cornigeris, majoribus etiam ac pulcrioribus, quam in terra (juxta nota Pythagoreorum scita, apud Plutarchum de Placit. Philosoph. l. II. c. XXX.) foeto; at qua de re infra ad vs. 164. Haud aliter ac de alio *cornigero* itidem Animali, tauro nempe Marathonio, idem Claudianus, seu quisquis Auctor poëmatis in Herculem, dixit vs. 120. *taurus medio nam sidere Lunae Progenitus*, aut in genere Seneca Hercul. Fur. A. I. vs. 83. *Sublimis altas Luna concipit feras.* Quam Anaxagorae etiam, quae & ab aliis memoratur, ea de re opinionem, tradunt veteres ad Apollonium Critici l. I. vs. 498. unde κερόεις ὄχος dici itidem potuit de *curru* ejusdem Dianae Ταυροπόλου, bijugibus proinde *tauris* juncto, ut in Deliorum nummis apud Goltzium Tab. Inf. XVIII. cum inscr. ΔΗΛΙΑΣ, & qualis *siderum Reginae bicorni*, ut de ea Horatius in seculari carmine, passim tribuitur in aliis antiquis nummis & marmoribus. Quod notant veteres Grammatici ad Sophoclem Ajac. vs. 172. Ταυροπόλον nempe *Dianam* ibidem dici, quod eadem sit cum *Luna* & *tauris* vehatur. Utrumque proinde cornigerum Animal, *bos* & *cervus*, & κερόεις proinde, quod hic dicitur, ex iisdem *tauris* vel *cervis* junctus ὄχος opportune, ut *bicornis* Deae sacer olim habitus; illud, ut fecunditatis; istud, ut celeritatis vel aeternitatis etiam, qua de re jam supra ad vs. 106. symbolum. Adde quod Dianae fanis, *cornua cervorum* adfigi olim solita, in Aventino autem *Boum*, docet Plutarchus Quaest. Rom. p. 264. Hinc & δικέρως Io, vel ut ab Aeschylo vocatur Prom. vs. 590. βουκέρως παρθένος, *virgo cum bovinis* cornibus, de *Luna* ab Argivis juxta Eustathium ad Periegetem p. 19. dicta; aut *Isis* eadem similiter quae *Luna*, eademque utriusque, sicut id notat Plutarchus de Iside p. 372. simulacra. Ut mittam, quod Diana tauro vecta cernitur in nummo Insulae Icariae, apud Goltzium, de quo infra ad vers. 187. sicuti alioquin venatrix haec Dea, alte nempe succincta & arcitenens occurrit supra Taurum prostratum gradiens, in sequenti nummo Augusti haud ubique obvio.

V. 114. Αἵμον ἐπὶ Θρήικι] Ita infra Hym. in Delum vs. 63. non jam

jam de Diana, sed de Marte, quo impediret Latonae partum, ibidem custode a Junone constituto,

Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρήϊκος Αἵμου,
Stans in excelso vertice Threicii Aemi.

Θρήϊκος nempe in utroque loco seu Θρηϊκὸς, pro Θρηϊκίου vel Θρηϊκίῳ ob metrum dicto, sicuti Θρήϊξ Βορέας, *Thracius Boreas*, Anthol. l. III. c. IX. Ep. VI. alibi Θρηΐκιος Βορέης ab Apollonio vocatur l. I. vs. 214. Idem proinde hic *Thracius*, qui subinde *Geticus Aemus*, ut apud Statium non semel aut Claudianum in Prob. & Olyb. Cons. vs. 120. & obvia quidem ejus appellationis ratione, dicitur. Ideo autem in hunc celsum Thraciae montem, primum curru cervis juncto invecta hic fertur venatrix Diana; seu, quod regio esset venationi maxime opportuna, unde etiam oppida, ut Ἀδριανοθήρας ab *Hadriano* iisdem in locis *venante*, nomen nacta; seu quod, idque sub variis etiam non Lunae solum aut *Dianae*, sed insuper Ὀρθωσίας, Βένδιος, aut vero *Hecates*, nominibus, eximie in Thracia coleretur haec Dea. Hinc *Luna* tanquam vetus Byzantiorum numen in priscis etiam eorum nummis adhuc hodie conspicua. De Ὀρθωσίᾳ autem, aut quae Βένδις ab iisdem dicta, Diana apud Thracas culta, Herodotus, Plato, Xenophon, veteresque Grammatici abunde fidem faciunt. In eadem vero *Thracia*, seu Zeryntho, Thraciae, juxta Livium aliosque, antro, solemnia, ut abunde notum, *Dianae Hecates* (ut juncto utroque nomine ab Aeschylo dicitur Suppl. vs. 684. Ἀρτέμιν δ' Ἑκάταν) sacra, eaque arcana peragi solita, & de quibus Horatius l. v. Od. v.

Nox & Diana, quae silentium regis,
Arcana cum fiunt sacra.

Cum silentio enim culta illa Hecates juxta & Samothracum Cabirorum numina; unde Alexidis jocus apud Athenaeum l. x. p. 421. de Telepho prae voracitate in convivio silente seu ἀφώνῳ, *adeo, ut qui eum vocaverat, Diis Samothracibus continuo preces conciperet.*

ὥστε πολλάκις
Αὐτὸν κεκληκὼς, τοῖς Σαμόθραξιν εὔχεται.

Ibid. τόφεν βορέαο κατᾶιξ] *Thracius* nempe, uti modo etiam vidimus, dictus passim a Poëtis *Boreas*, quod in frigidis, qualis Thracia, regionibus, flatus quidam censerentur indigenae; in tepidioribus autem locis, extrinsecus venire, ut id notat Theophrastus de C. Plant. l. v. c. XVII. τὰ δὲ πνεύματα τοῖς μὲν ψυχροῖς φύσει τῶν τόπων, ὅπως ἐγχώρια ἄπ' ἂν εἴη, καθάπερ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἐν τῇ ΘΡΑΚΗ. *Flatus autem locis natura frigidis quidam vernaculi sunt, sicuti in Ponto & THRACIA &c.* Nempe qui inde Θρηΐκιαι πνοαὶ, *Thracii flatus*, dicuntur etiam ab Aeschylo Agam. vs. 663. Immo unde apud Thucydidem, *Thraces*, qui ad Boream habitarent, memorantur l. II. p. 169. οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς Βορέαν Θρᾶκες, qui *trans Strymonem Boream versus Thraces*; a

 Calli-

Callimacho autem Hym. in Delum vſ. 26. & quo locus inde illuſtratur, Στρυμονίου Βορέαο, *Strymonii Boreae.* A Lycophrone itidem Boreas Θρηκίας κύων, ſeu *Thracius canis*, à latratu nempe ſeu flatu ejusdem ingenti dictus p. 149. ſicuti alioquin *Thraces equi*, de flantibus illic Aquilonibus apud Valerium Flaccum dicti l. I. vſ. 611. Ut autem hic Βορέαο καταῖξ, ſic apud Apollonium l. I. vſ. 1203. θοὴ ἀνέμοιο καταῖξ, & numero plurium ἀνέμοιο καταίγιδες dicuntur l. III. vſ. 1374. *venti* aut *ventorum procellae;* alibi etiam extra compoſitum ἀνέμων ἀΐκας, l. IV. vſ. 820. haud aliter nempe ac apud Aeſchylum legitur Choëph. vſ. 590. κ' ἀνεμοέντων αἰγίδων, pro καταιγίδων, juxta veteres ad eum Criticos, ſeu *ventoſarum procellarum.* Unde verbo καταιγίζειν, praeter Alexin apud Athenaeum l. VIII. p. 338. uſus eſt idem Tragicus, ut καταιγίσας πνοὰς, de Pelii montis *flatibus*, qui magno *impetu ingruunt*, Sept. Theb. vſ. 63. ac praeterea, non quidem in Prometheo Δεσμωτῇ, unde perperam locum citat Galenus Comment. I. in l. VI. Epidem. Tex. XXIX. ſed in Prometheo Λυομένῳ, qua de re ad ipſum Tragicum. Ut mittam, quod apud Apollonium rurſus occurrant formatae inde voces, αἴγδην & καταίγδην, pro *impetuoſe ;* illud l. II. vſ. 828. iſtud eodem libro vſ. 597. ſed ubi male una voce προπροκαταίγδην hactenus legitur, quae in duas omnino ſuit diſſecanda; quum prior προπρὸ alibi etiam apud illum Poëtam legatur, ut l. III. vſ. 1012. προπρὸ δὲ ἀφειδήτασα, & ad quem locum conſulendi eruditi Scholiaſtae.

V. 115. ἀχλαίνοισι] Qua voce non *nudi* plane, ſicuti hic ab Interpretibus dicuntur, ſeu omni veſte exuti, ſed qui levi aut attrito amictu, ac proinde arcendo frigori illi Threicio omnino impari, tegebantur. Quo ſenſu etiam ἀχλαινίας vocem adhibuit Euripides, ubi Protei filius Theoclymenus ad Menelaum ait, Helen. vſ. 1298. ἀντὶ τῆς ἀχλαινίας, Ἐσθῆτα λήψῃ, pro *lacero* aut *detrito amictu veſtem recipies;* qui nempe naufragus quaſſa navi in Aegyptum fuerat ejectus, & qui ipſe de ſuo illo vili aut detrito amictu dixerat in eodem dramate vſ. 423. τὰς ἐμὰς δυσχλαινίας, *meum ſordidum* aut *lacerum amictum;* & quomodo de Ulyſſe in Hecuba legitur, vſ. 240. Δυσχλαινίᾳ τ' ἄμορφος, *vili* aut *ſordido amictu deformis.* Ita etiam γυμνῆτες dicti nonnunquam a Graecis Scriptoribus *velites* ſeu *levis armaturae milites*, qui ψιλοὶ alioquin, aut τὸ ψιλὸν vulgo, ut notum, appellati ſunt, ut alios mittam, apud Joſephum Origin. l. XIV. c. XXVII. p. 305. οἱ δὲ γυμνῆτες προσιόντες, *velites autem procedentes* &c. & γυμνησία ſimiliter de *levi armatura* apud Thucydidem.

Ibid. δυσαέα κρυμὸν] Opportuna hic Heſychii de voce δυσάεος gloſſa, ubi inter alia legitur, Δυσαῆ, χειμέριον &c. ἄλλοι δὲ ψυχρὸν, quo ſenſu hic etiam ſumitur, ut addita ibidem vox κρυμὸν abunde innuit. Hinc de Thracia Joſephus, Ἁλώσ. l. II. c. XVI. p. 806. καὶ βαθεῖ κρυμῷ τοὺς ἐπιστρατεύοντας ἀνακόπτουσαν, *altiſſimoque GELU eos, qui in eam irruerent, retardantem.* Apposite proin-

proinde de hoc ipso monte *Aemo* dixit Ovidius in Epist. Phyllidis vs. 113.

Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Aemum,

& quomodo *gelidam Thracem* aut χιονώδη, seu *nivosam* vocant subinde Graeci Poëtae ac Latini.

Vs. 116. ἔταμες πεύκης] πεύκη hic per *pinum*, obvio passim in Graecorum Auctorum tralationibus errore, redditur, quem merito jam, ut de viris summis Salmasio ad Solinum & J. G. Vossio in Etymologico sileam, in Theophrasti Interpretibus redarguit eruditissimus Palmerius Exercit. p. 816. Per *piceam* proinde, sicut per *pinum*, ubi occurrit πίτυς, reddenda vox eadem fuerat; idque eo magis, quod agebatur hoc loco de Dea Δᾳδούχῳ seu *Tedifera*, qualis subinde etiam dicta; quam in rem proinde opportuna erat maxime *picea*, ut μάλιστα ἔνδᾳδος, *maxime tedifera*, sicuti a Theophrasto vocatur H. Plant. l. IX. c. 11. & e qua potissimum δᾷδες seu *tedae* vulgo fieri solitae. Unde etiam apud Graecos πεύκη aut πεῦκαι de *face* aut *facibus*, & ita promiscue πεῦκαι & δᾷδες, ut aliunde notum, dicebantur. Adde, quod haec *picea*, quae juxta Plinium l. XVI. c. X. *montes amat atque frigora*, opportune proinde *rescissa* hic dicatur in monte, qua de re mox sequenti versu, Olympo Mysio. Quomodo autem detrahatur *teda* e *rescissa* aut vulnerata *picea*, docet itidem Theophrastus, H. P. l. IX. c. 11.

Ibid. φλογὸς ἥψαο ποίης] Perplexe haec etiam reddit Interpres, *flammam injecisti qualem*, pro *e qua flamma*, tedam nempe seu *piceam* modo a te *rescissam*, *accendisti*; bene proinde a B. Vulcanio & cui jam praciverat Fl. Sabinus, *unde tibi tedae? quae flamma accendet?* Neque enim satis erat Dianae *piceam*, e qua *tedae* seu *faces* fierent, quod ante dixerat, *rescidisse*; ni *flamma* insuper seu ignis occurrisset, unde eas continuo *accenderet*; nempe, ut mox dicitur, e patris ignibus seu fulmine. Adde quod picis gratia, urenda erat ante omnia πεύκη, ut id uno verbo expressit capite modo adducto, Theophrastus, πεύκην πιττοκαυτοῦσιν, *piceam urunt picis caussa*. Φλόγα autem cum de Solis, tum de Lunae seu Dianae, ut hoc loco, *lumine* dixerunt crebro veteres, & obvia ejus rei apud Poëtas & Tragicos imprimis exempla. Unde illud Aristotelis de Poët. c. XXI. τὸ δὲ τὴν φλόγα ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ἀνώνυμον, *flammam* autem seu *lumen a Sole*, spargi nempe aut ferri, *caret nomine*, adducto mox veteris Tragici versu, σπείρων θεοκτίσταν φλόγα, *ferens a Deo* seu Sole *creatam flammam*. Hinc accensae etiam hujus Deae faces, quas utraque manu gestare cernitur in nummis, (cujusmodi supra adtulimus ad vers. 11.) aliisve monumentis antiquis, non *Lucifera* solum, seu φωσφόρος, sed πυρφόρος quoque seu *ignifera* dicta inde Diana, a Sophocle Oedip. Tyr. vs. 216. Quo etiam symbolo, modo cum una, modo cum duabus accensis facibus, eadem Dea,

LUNAE LUCIFERAE nomine ſignatur in Romanis aliquot nummis. Et haec eſt omnino mens hujus loci.

Vſ. 117. *Μυσῷ ἐν Οὐλύμπῳ*] Μυσὸς Ὄλυμπος ſeu Μύσιος, ſicut utrumque apud Auctores occurrit, prior etiam apud Strabonem l. x. p. 470. ἔστι καὶ ὁ Μυσὸς Ὄλυμπος, & quomodo in antiquis Melae membranis legi *Olympus Myſus* pro *Myſius*, ad eum obſervat vir doctiſſimus Iſ. Voſſius p. 100. Quamquam Μύσιον Ὄλυμπον frequentius dici videas, ut ab Herodoto loco jam alia occaſione adducto, ad vſ. 100. a Theophraſto H. Pl. p. 42. & p. 80. Appiano in Syriacis p. 115. aliiſque. Ad diſcrimen autem alterius montis *Olympi* in Macedonia, Μυσὸν ſeu *Myſium* hunc dici notant hic Scholia. Qui etiam duo montes *Olympi* utroque illo nomine, *Pierici* nempe ſeu *Macedonici* & *Myſii* diſtinguuntur haud ſemel apud memoratum modo Theophraſtum, ut H. Pl. l. III. c. III. Ὀλύμπῳ τῷ Πιερικῷ τε καὶ Μυσίῳ, *Olympo Pierico & Myſio*, l. v. & VI. ὁ Μύσιος Ὄλυμπος, *Myſius Olympus*, mox περὶ τὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν Πιερικὸν Ὄλυμπον, *circa Macedoniam & Piericum Olympum*, qui alibi ab eodem Ὄλυμπος ὁ Μακεδονικὸς dicitur l. III. c. XII. Plures tamen, quam hi duo montes, *Olympi* e Geographis aliiſque Auctoribus noti; & cujusmodi quatuor exſtitiſſe tradit Strabo l. x. p. 471. Sed e quibus duo tantum ab eo adducuntur, unus *ad Idam* juxta Antandrum, alter hic *Myſus* ſeu *Myſius*; ſupplet autem ibidem magnus Caſaubonus, qui duos alios addit, *Olympum in Theſſalia*, & alium in *Peloponneſo*, neque plures his quatuor *Olympi* nomine dictos montes extitiſſe ibidem ſtatuit. Iidem tamen ſex numero enarrantur ab eruditis Criticis ad Apollonium Rhod. l. I. vſ. 597. Ὄλυμποι δὲ εἰσὶν ἕξ, Μακεδονίας, Θεσσαλίας, (ἐν ᾧ καὶ Ὀλύμπια φησὶν Ἀπολλόδωρος ἄγεσθαι) Μυσίας, Κιλικίας, Ἤλιδος, Ἀρκαδίας, *Macedoniae*, *Theſſaliae* (*in quo Olympia celebrari tradit Apollodorus*) *Myſiae*, *Ciliciae*, *Elidis*, *& Arcadiae*; ſed ubi Λυκίας pro Κιλικίας omnino reponendum putem, quum *Olympi* in *Lycia* montis, meminerint veteres, ut Plinius l. XX. c. VI. & Maximus Tyrius Orat. XXXVIII. p. 385. ubi eundem tradit ignem eructare, non Aetnaeo tamen ſimilem, ſed magis placidum; nullibi autem montis in *Cilicia* ita dicti occurrat, quod quidem ſciam, mentio. Ortelius vero numerum adhuc eo duplo majorem facit, qui duodecim montes dictos *Olympi* nomine memorat; ſed ita ut ex hoc uno monte *Myſio*, tres ibidem ſtatuat; unum in *Lydia*, cujus meminerit Athenaeus; alterum in *Aeolide*, auctore Plinio; tertium vero in *Myſia*: quum tamen ob viciniam illarum ditionum, & confuſos ſaepe fines, *Lydiae* nempe, *Aeolidis*, *Myſiae*, unus idemque mons vulgo *Myſius* aut *Myſiae* ſubinde etiam *Lydiae* dicatur, ſicuti ab Athenaeo l. II. p. 38. περὶ τὴν Λυδίας Ὄλυμπον, *circa Lydiae Olympum*. (ni forte Λυκίας ibi pro Λυδίας facili utique librariorum lapſu,

ſu, quod minus tamen putem ei Naucratitae loco convenire, legendum ſit) & qui etiam *Aeolidis* dici a Plinio potuerit, maxime quum ab eodem *Aeolis* quondam *Myſis* dicatur appellata l. v. vſ. xxx. Mitto quod duos in Cypro montes *Olympi* nomine appellatos ſtatuat Ortelius; quum unus tantum idemque ſit, qui a Strabone & Ptolemaeo, ac ab antiquioribus etiam, ut Orphicorum Auctore ac Euripide in Bacchis vſ. 409. κλιτὺς Ὀλύμπου, *clivus Olympi*, memoratur. Exſtabat autem in luculenta Chriſtinae Suedorum Reginae Gaza, & quem obiter olim indicavi Diſſert. de Praeſt. Numiſm. p. 894. inſignis Severi Imp. nummus, in quo Apollo ſculptus cum lyra & tripode ac inſcr. ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΝ, *Hadrianum ad Olympum.* Retulit illum inde, uti a me indicatum eruditiſſimus Harduinus Num. Urb. Illuſt. p. 9. & credit eo deſignari civitatem *Olympenam*, cujus meminerit Plinius ac Ptolemaeus, ſitam ad *Olympum*, de quo hic agitur *Myſium;* ſed debili inde, ut videtur, conjectura, & eo ipſo quidem, quod a Ptolemaeo, qui poſt Hadrianum vixit, *Olympena* eadem, non *Hadriana* aut *Hadriani* vocatur. Potior vero ratio hic habenda eſt, quod revera urbs eſſet *Myſiae*, Ἀδριανοὶ dicta, e qua oriundus erat Rhetor Ariſtides, & cujus mentio praeterea occurrit apud Suidam & in Actis Conciliorum. *Olympus* vero ille *Myſus* vel *Myſius*, *Myſiae* nempe non Europeae, ſeu quae ad Iſtrum, ſed Aſiaticae, ſeu ad Helleſpontum; ſicuti utramque illam *Myſiam* diſtinguit non ſemel Myſis ipſe patria vicinus aut Myſius etiam Galenus de San. Tuend. l. v. c. v. Καὶ ὁ καλούμενος Μυσιὸς (οἶνος) οὐκ ἐκ τῆς περὶ Ἴστρον Μυσίας, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑλλησποντίας ὀνομαζόμενος, ἥτις ἐστὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν ὁμοροῦσα Περγάμῳ, *& quod Myſium vocant* (vinum) *non ex ea Myſia, quae ad Iſtrum eſt, ſed ex ea, quae Helleſpontia dicitur, quae nimirum in noſtra eſt Aſia*, (Proconſulari ſcilicet) *Pergamo vicina*, & quae alibi ab eodem Ἑλλησποντία καὶ Μυσία dicitur, Method. Medic. l. XII. c v. Immo cui Pergamus, etiam ab aliis adſcripta ſeu τὸ κατὰ Μυσίαν Πέργαμον, *in Myſia Pergamus*, uti a Joſepho dicitur Ἀλώσ. l. I. c. XVII. Ideo autem, *Olympi* hujus *Myſii* prae aliis montibus meminiſſe videtur hoc loco Callimachus, quod frequens eſſet ac ſolemnis maxime Dianae cultus in toto illo ejusdem *Myſiae* Cariae ac Lyciae tractu, & praeterea, quod idem *Olympus* πεύκαις ſeu *piceis tediferis*, quod vel hic poëtae locus arguit, abundaret, haud minus ac vicinus mons Idae earum proventu olim celebratus, adeo, ut inde etiam, teſte Theophraſto H. Pl. l. III. c. x. p. 52. montana πεύκη eaque maxime πιτλωδεστέρα, ſeu quod alibi adhuc ait p. 171. δᾳδωδεστέρα, *maxime* nempe *picifera* aut *tedifera*, *Idaea* diceretur. Sed quum idem mons Deae *Idaeae* ab eo dictae, ſeu Deum Matri, vulgo ſacer haberetur, inde opportunius, & ob rationem praeterea modo Indicatam, Dianae *Tediferae* ſeu Δᾳδούχῳ vicinus mons *Myſius* hic a Poëta

 tribui-

tribuitur. Mitto quod ignem eructare, non *Mysium* quidem, sed *Lycium Olympum* tradat, ut paullo ante diximus, Maximus Tyrius; unde forte nata Poëtae occasio, ut id *Mysio* etiam tribueret: tum insuper, quod Luna in montium cacuminibus oriri veluti, seu *Lucifera* vel Δαδοῦχος appareat, ac inde Diana montes inhabitare, aut montibus delectari fuerit vulgo a Poëtis & ab hoc Battiade dicta, uti ea de re jam ante ad vers. 20.

Ibid. φάεος δ' ἐνήκας ἀϋτμήν] Nempe juxta illud Lucretii l. v. vs. 297. *pingues multa caligine tedae*, seu plurimo fumo inde emanante. φάος utique hoc loco de *teda* seu *face accensa* dicitur, seu *Phoebea* illa *lampade*, ut a Marone vocatur l. III. vs. 637. ac unde φαεσφόρος seu *Lucifera*, uti aliquoties jam diximus, appellata & culta haec Dea. Immo cujus etiam rei symbolo, nempe accensarum tedarum, quas praefert Diana vel Luna, in antiquis, uti antea vidimus, monumentis adumbratae, petitam hinc originem ac nomenclationem innuere voluit hoc loco Callimachus. Dum vero immissam hic tradit φάεος ἀϋτμήν, seu *ignis* vel *flammae halitum*, quo nempe accenderetur ea πεύκη vel *teda*, modo in Olympo Myso detracta, ad Heracliti opinionem videtur respexisse doctissimus haud minus quam cultissimus poëta, juxta quam exhalationes, ut e Laërtio liquet l. IX. dari & accendi in Lunae concavitate, indeque ea lucere statuebatur. Qua ratione censeri posset iis accessisse Callimachus, qui Lunae lumen seu φωτισμὸν proprium eidem, juxta Anaximandrum ac Antiphonem, teste Plutarcho de Placitis Philosoph. l. II. c. XXVIII. aut Anaxagoram & Democritum, juxta Olympiodorum Meteorol. l. I. p. 15. edit. Graec. non vero demum a Sole mutuatitium, cum Thalete, Pythagora, Parmenide, & saniorum Philosophorum turba, ut praeter Laërtium e Vitruvio etiam constat l. IX. c. IV. tradidere. Verum cui postremae sententiae adstipulari tamen videntur sequentia hujus poëtae verba, quamquam alii aliter ea intelligant, ubi nempe a paternis, sicuti mox videbitur, ignibus, omnem eandem flammam seu lucem dicit emanasse. Ne de iis jam loquar, & quibus accedit dicto modo loco Olympiodorus, qui Lunae cum proprium lumen, illudque, ut arguit ejus Eclipsis, ἀνθρακῶδες, tum aliud a Sole statuebant. Diversa vero, ut obiter hoc addam, *glacialis* illa seu πηγυλὶς ἀϋτμή, quae non ex orbe Solis, sed e Plutonis antro *exhalare* dicitur apud Apollonium Rhod. l. II. vs. 738.

Vs. 118. Ἀσβέστου] Haud aliter ac de eadem Dianae seu Phoebes luce ait Manilius l. III. vs. 198.

Consule tum PHOEBEN, imitantem lumina fratris SEMPER.

Et quo proinde se ab Epicuri dogmate alienum profitetur Callimachus, qui Lunae juxta & Solis, aliorumque siderum lumina, non ἄσβεστα, sed exstincta iri adseruit, juxta illud Lucretii l. v. vs. 116. &c.

--- Ne

——— ——— ——— Ne forte REARIS
Terras & Solem, & Coelum, Mare, Sidera, LUNAM,
Corpore divino debere AETERNA manere.

& quae plura ea de re eodem libro leguntur, uti mox vſ. 121.

Praeclarumque velint Coeli RESTINGUERE Solem.

Ne hic tangam, quae de Lunae deliquio dixit Manilius l. IV. vſ. 879.

Nec habet in ſe tum, quo fulget Delia, lumen.

Unde mos ille Romanorum, quem refert Plutarchus in L. Aemilio, ut frequentes flammas, tedis ſeu facibus elatis, ad coelum porrigerent, quo exſtinctum veluti Lunae lumen denuo excitarent. Ut poſtremo hic addam, quod alibi obſervo, & a Juliano Imp. traditur Orat. IV. in Solem p. 289. nempe *aeternum* ſeu ἄσβεστον illum Veſtae ignem, e pura Solis flamma petitum, a virginibus ad id conſtitutis ſervari, indeque, ubi extingui eum contigiſſet, accendi denuo ſolitum; ſed qua de re ad ipſum Julianum.

Ibid. τὸ ῥα πατρὸς ἀποστάζουσι κεραυνοὶ] Ita haec reddit poſt Fl. Sabinum Vulcanius, quaſi iis dicatur, accenſam a Diana flammam, ſimilem eſſe ei, quae emicat e Jovis Parentis fulmine. Quam tamen non puto mentem eſſe hujus loci, quo ratio nempe redditur, e qua flamma accenſa foret Dianae φαεσφόρου teda; an a *paternis* nempe *ignibus*; & quibus proinde verbis haud obſcure innuitur, e Jovis, tanquam omnium procreatoris, & qui idem cum Sole, juxta Macrobium habitus, lumine, omne illud lumen ſuum ἄσβεστον, Dianam, ſeu Lunam Luciferam mutuari. Quaeſiverat enim paullo ante poëta, ποίης ἥψαο φλογός; ſeu *e qua flamma* haec Dea continuo *accendiſſet* tedam a ſe in Olympo Myſio e reſciſſa ibi picea detractam? Quod utique parum elucidaret prior illa horum verborum, quae tali quaeſito his & ſuperioribus verbis reſponderent, explicatio, nempe *injectum a Diana flammae habitum, ſimilem ei flammae*, quam deſtillant ſeu fundunt Jovis fulmina. De accenſa enim & a Diana quidem teda, ſeu *injecto illi flammae habitu* dictum jam erat; non autem, & quod hic demum quaeritur, *e qua* nempe *flamma* id foret ab eadem Dea factum, & hic proinde declaratur. Ut ita veriorem, de qua ad ſuperiorem verſum, veterum ſapientum, tam Phyſicorum nempe quam Aſtrologorum (prout ea de re ait Cleomedes de Meteoris l. II. p. 111.) ſententiam ſequutum ſe, abunde hic innuat Callimachus, qui Lunam, non proprio utique lumine colluſtrari ſtatuebant, quod in medio ab Epicureis, ut id e Lucretio liquet l. v. (ubi pluribus ea de re in utramque partem egit) relinquebatur. Ἀποστάζειν autem ſeu *diſtillare* vel *fundere flammam*, de *fulminibus* hic dicit, quod de iis ait idem Lucretius l. VI. vſ. 378. *Et jaciunt ignes*; alibi autem in eodem libro vſ. 219.

—— —— —— —— inusta vapore
Signa, notaeque graves balantes sulphuris auras.

Igneam enim esse, eamque praeterea tenuissimam naturam fulminis, agnoscunt, praeter idonea & obvia passim ejusdem rei experimenta, naturae consulti, & juxta eos Plutarchus Sympos. l. IV. Quaest. II. Immo concipi etiam fulminis materiam, ex inflammatis a Sole nubibus, seu *concipere ex radiis ardoreque eorum* tradit idem Epicureus poëta l. VI. vs. 272. Neque mirum praeterea videbitur, fundi hic aut jaci eosdem *ignes* fulmineos in summum verticem Mysii Olympi, haud magis utique, quam, ut de iis ait Maro Georg. l. VI. vs. 332.

Aut Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia &c.

Addo hisce obiter, quodque hic *distillans* dicitur a *Jove flamma*, ut Dianae filiae faces scilicet accenderet, ex aliqua forte notitia illius ignis coelitus a summo Deo ad combustionem holocausti ab Aarone oblati super Altare, de quo Levit. IX. 24. immissi emanare potuerit. Idque eo minus latere vatem Cyrenaeum, & qui Alexandriae egit ac floruit, utraque urbe, ut aliunde notum, Judaeis feraci; ac praeterea (quod jam alibi, ac simili in re, de eo a me observatur,) in Philadelphi florenti gratia & in cujus Bibliotheca consulere potuit vir πολυμαθέστατος, conversos a Senioribus sub hoc Rege veteris Foederis libros.

Vs. 120. πρῶτον ἐπὶ πτελέην] Opportune omnino hic Virgilii locum adtulit praestantissima Fabri filia, qui ad hunc utique respexit Georg. l. II. vs. 530. *Velocis jaculi &c.* Ejusdem proinde tenellae adhuc Dianae, quae prima puerilis apud Persas aetatis exercitamenta tradit Xenophon Instit. Cyr. l. I. p. 5. πρὸς δὲ τούτο μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, *ad haec arcum tendere sagittis & jaculis ferire discunt.* Unde exstitisse etiam apud Romanos (quamquam vilior iisdem esset ἡ τοξευτικὴ prae armis pugnae statariae) qui sagittandi artem docerent, liquet e veteri marmore Romano in Cl. Sponii Miscell. p. 256. in quo statua virilis ac barbata cujusdam *T. Flavii Expediti* visitur, qui dextra ingentem arcum, sinistra sagittam tenet, cum addito eidem elogio DOCTORI SAGITTAR. Hinc illud Horatii de puero, qui Iccio se ad militiam, relictis Philosophiae studiis, paranti addixerat l. I. Od. XXIX.

Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno.

V. 121. τὸ τρίτον αὖτ' ἐπὶ θῆρα] Hinc venandi usus inter rudimenta militiae olim habitus, idque quod inter alia, ut ea de re idem Xenophon pagina 5. modo adducta Inst. Cyr. ἀνάγκη δὲ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ, *necesse esse sagittis jaculisque feram petere, ubicunque eadem inciderit.*

Vs. 122. εἰς ἀδίκων ἔβαλες πόλιν] Sicut Dii nempe in genere πολιεῖς & πολιοῦχοι, seu, ac in nummis etiam aliisve monumentis anti-

antiquis, Urbium CONSERVATORES, CUSTODES, PRAESIDES & STATORES; ita ULTORES quoque seu vindices impiorum, quae in iis patrantur, facinorum, in iisdem prisci aevi reliquiis comparent. Unde etiam haec Diana, quae cum ΣΩΤΕΙΡΑ, ut ex iisdem constat & qua de re adhuc infra, dicta fuit & culta; sic eadem in varias Urbes nonnunquam, ob admissa in iisdem scelera, & violata divina humanaque jura, animadvertisse, haud uno calamitatis, uti mox dicetur, genere legitur. Neque id expertae solum dicuntur, quarum facta ab aliis ad hunc locum mentio, *Laurea* Thessaliae urbs, aut *Thebae*; aut Aetoliae *Calydon*; sed ut de aliis adhuc sileam, *Patrae* etiam seu *Aroe* primum dicta, in Achaja, & *Caphyenses* Arcades, quibus inflictas a Diana calamitates, & qua occasione, enarrat Pausanias l. VII. p. 434. & VIII. p. 490. & ad quos caeteroquin *Caphyenses*, ut obiter hoc addam, spectat rarus in Thesauris Gallorum Regiis, neque ita pridem in eos illatus Severi nummus cum inscr. ΚΑΦΥΙΑΤΩΝ. Adeo ut in tales ἀδίκων urbes, ultrices sagittas intendisse continuo hanc Deam ἰοχέαιραν, tradat hic Callimachus; nec proinde solus, quod ait Horatius l. III. Od. IV.

Tentator Orion Dianae
Virginea domitus sagitta;

aut *Tityus* forte, quem ob parem insaniam, non Dianae quidem, sed matri Latonae vim inferre parantem, tanquam iisdem Dianae telis confixum, ac inde illam Τιτυοκτόνον dixit supra Callimachus vs. 110. hujus Hymni. Nempe juxta illud Pindari Pyth. Od. III. p. 217. χόλος δὲ οὐκ ἀλίθιος γίνεται παίδων Διός, *ira enim non vana est Jovis liberorum*. Adde; quod peccata τῶν ἀδίκων seu ἀσεβῶν, quamquam serius, nonnunquam in nepotibus etiam ac tertia generatione punita, docebunt haud semel Tragici veteres, ut Aeschylus sept. Theb. vs. 749. Agam. vs. 581. ac alibi; juxta illud nempe incerti Poëtae, τὸ μὴ δίκαιον ἔργον οὐ λήθει θεούς, *iniquum factum non latet unquam Deos*, prout illud & plura e Stobaei MSS. in ejusdem Excerpta retulit ὁ πάνυ cap. VII. Ἐκλογῶν de Rerum Natura p. 119.

Vs. 123. Οὔτε περὶ ξείνους ἀλιτήμονα] Scilicet non Juppiter solus Ξένιος, aut sicut ab Apollonio dicitur l. II. vs. 378. Εὐξένιος, aut vero Ἱκέσιος passim & in veteri etiam nummo, ac proinde severus ac implacabilis *violatorum hospitum* vel supplicum vindex habitus, juxta redditum illud ab eodem apud Dodonem Oraculum, teste Pausania l. VII. p. 447.

Μὴ δ' ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται γὰρ ἱεροί τε ἁγνοί.

Neque supplices injuria afficere: supplices enim sancti & puri.

Quod de Diana itidem hoc loco dicitur, quae nempe Ξενία seu *Hospitalis* haud minus exstiterit, ac altera Ξενία Jovis filia Minerva (quae eo nomine a Spartanis culta legitur, apud eundem Pausaniam l. III. p. 181.) & proinde impune non sit passa, *ho-*

spites injuria adfici, sed fuerit vere, quod hic dicitur & juxta illud Euripidis in Hecuba vs. 790.

> Τιμωρὸς ἀνδρὸς ἀνοσιωτάτου ξένου,
> *Ultrix viri maxime impii hospitis*,

qui nempe omnia hospitalia jura in occidendo Polydoro nefarie violaverat. Unde mox eadem Hecuba, valde opportune ad hunc Callimachi locum, ait in eodem dramate vs. 803.

> Καὶ μὴ δίκην δώσουσιν, οἵτινες ΞΕΝΟΥΣ
> ΚΤΕΙΝΟΥΣΙΝ, ἢ θεῶν ἱερὰ τολμῶσι φέρειν·
> Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
> *Si non poenam dabunt, qui hospites*
> *Interfecerint, aut Deorum sacra audebunt ferre,*
> *Non est quidquam inter homines aequabile*,

seu *justum*; quomodo nempe δίκαιον ab Aristotele per τὸ ἴσον redditur Nicomach. lib. v. cap. 1. & alibi. Quod adstruitur adhuc ab Agamemnone in eodem dramate, ubi id Barbaris quidem haud forte adeo insolitum innuit, *hospites* nempe trucidare; apud Graecos autem id esse longe turpissimum, Hecub. vs. 1247. &c. Quibus adde Thracem Diomedem, qui ideo quod ξένους ἠδίκει, ut de eo Dio Chrys. *hospites injuria adficeret*, clava ab Hercule fuit confossus.

Vs. 124. χαλεπὴν ἐμμάξεαι ὀργήν] Haud aliter ac de Jove Ἱκεσίῳ Pausanias, loco paullo ante indicato p. 447. τὸ δὲ Ἱκεσίου μήνιμα, πάρεστι μὲν τοῖς ἐς τὴν Ἑλίκην, πάρεστι δὲ καὶ ἄλλοις διδαχθῆναι πολλοῖς ὡς ἐστὶν ἀπαραίτητον, *Numinis autem supplicum Praesidis ira ex Helices exitio, aliisque id genus experimentis constat, quam sit ob violatos supplices implacabilis.* Quo referre proinde licet, quod de Jove dicit in Aeschylo Prometheus vs. 34.

> Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες,
> *Jovis enim animus placatu difficilis;*

& rursus in eodem dramate, ubi vocat *Jovis animum prae ira inflexibilem*, vs. 162. &c.

Vs. 125. Κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκεται] *Armentis* immissas saepe ab iratis Numinibus, sicut, prout statim hic additur, terrae frugibus, aut locorum etiam incolis, *lues*, memorant subinde Auctores; quo de admissis sceleribus laesaque numinis religione, ultrices poenas a se sumi palam omnibus facerent. Quum contra fecunditatem pecoribus juxta & agris εὔκαρπον, salutem autem seu ὑγίειαν terrae incolis optare se aut largiri, iidem declararent; ubi res ex voto ipsis cedere, in accepti singularis alicujus beneficii, aut praestiti debiti cultus memoriam, vellent. Cujus utriusque rei exemplum praeter Callimachum, hoc & sequentibus versibus, praebent Eumenides apud Aeschylum in cognomine dramate, ubi primum Atheniensibus iratae, ob liberatum Areopagitico judicio Orestem, easdem calamitates modo dictas iis continuo minantur, a vs. 785.

Ἰὼ,

Ἰὼ, ἰὼ, ἀντιπαθῆ
Μεθῦσα καρδίας σαλαγμὸν,
Ebeu! ebeu! luctuosam
Cordis guttam dimittam &c.

postea autem a Minerva placatae, spe illorum honorum, quos apud Athenienses deinceps forent habiturae, diris in vota versis, iisdem felicem frugum omnis generis proventum, & fecunditatem pecorum, uti mox dicetur, praeoptant. Ita habitatas ab ἀδίκοις seu facinorosis hominibus urbes, ultura hic Diana, ab illata eorum *armentis*, quae eadem *depasceret*, *lue* nunc auspicatur; quam proinde λοιμὸν hic vocat, & quam in rem insignis admodum exstat apud Platonem locus l. x. de Legib. p. 906. Φαμὲν δὲ, εἶναί πυ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα, τὴν πλεονεξίαν· ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλέμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν ΛΟΙΜΟΝ, ἐν δὲ ΠΟΛΕΣΙ καὶ πολιτείαις, τῦτο αὐτὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον, ΑΔΙΚΙΑΝ. *Dicimus autem illud, quod nunc peccatum vocatur*, seu *intemperantem & vitiosum excessum*, *in corporibus quidem carneis*, *morbum; in anni tempestatibus*, PESTILENTIAM; *in* URBIBUS *autem earumque regendarum formis*, *transformato hoc vocabulo*, INJUSTITIAM. Λοιμὸν autem non de hominum solum, sed armentorum etiam seu animalium *lue* vel morbo, haud minus ac febrem, dysenteriam, hydropem, scabiem, paralysin, podagram, aliaque id genus νοσήματα dici, liquet potissimum e priscis Rei Veterinariae Scriptoribus, & qui λοιμὸν equis, alsisve armentis abortum tradunt, ac remedia simul adversus eundem suppeditant, sicut docebit inscriptum ex eorum Auctorum numero, Pelagonii caput IV. Πελαγονίυ πρὸς λοιμὸν, *Pelagonii contra pestilentiam.*

Ibid. ἔργα δὲ πάχνη] Alterum hic calamitatis genus injustorum sedibus seu urbibus illatum, agrorum nempe ἀκαρπίαν, seu *sterilitatem* hic tangit; utrumque proinde, quod eadem in re ait Hesiodus Ἔργ. vs. 241. λιμὸν ὁμῦ καὶ λοιμὸν, *famem simul ac pestem.* Notum antem quam noxia sit surgentibus jam frugibus, ἑῴα, uti ab Aeschylo vocatur, πάχνη Prom. vs. 28. seu *matutina grando*, juxta illud Maronis Georg. l. 1. vs. 447.

Tithoni croceum linquens AURORA *cubile*,
Heu! male tum mites defendet pampinus uvas:
Tam multa in tectis crepitans salit HORRIDA GRANDO,

Depasci proinde a simili *grandine* agros, seu *laeta sata* dixit hoc loco Callimachus, nempe καταβόσκεται ἔργα δὲ πάχνη; haud aliter ac simili in re Aeschylus Eumen. vs. 805.

——— Δαιμόνων σαλάγματα,
Βρωτῆρας αὐχμὸς σπερμάτων ἀνημέρυς,
——— *Daemonum* seu *Geniorum stillas*,
Qui exesuri semina, *squalores immites*,

prout legendum ibidem pluribus ad eundem Tragicum docemus, & cui loco ac simul immissae hic a Diana sementibus *grandini*, egregia

egregia lux e Theophrasto accedit de C. Pl. l. v. c. xi. ubi de variis arborum aut plantarum φθοραῖς agit, ὥς γ' ἔνιαι καὶ ΑΠΟ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ συμβαίνουσι, καθάπερ ἡ ΧΑΛΑΖΟΚΟΠΙΑ, *nam* & A DAEMONIBUS *nonnulla evenire creduntur, qualis est* GRANDO. Eadem autem de re paullo ante dixerat, ὅταν ἢ χειμῶνες ὑπερβάλλοντες, ἢ καύματα, ἢ ἐπομβρίαι, ἢ ΑΥΧΜΟΙ, ἢ ἄλλη τὶς δυσκρασία τοῦ ἀέρος, *cum aut frigora supra modum aut aestus, aut imbres, aut squalores, aut alia aëris intemperies, accedunt.* Sic a Diana itidem Patrensibus Achaeis, ob violatam nefario stupro aedis apud eosdem sanctitatem, immissam continuo ἀκαρπίαν docet Pausanias l. vii. p. 434. & similiter Tegeatis Arcadibus, ab eadem Diana juxta & Apolline, ob admissum ab uno e Tegeati liberis scelus, l. viii. p. 540. De aliis vero id genus ἀκαρπίαις, quibus saepenumero multasse feruntur Dii Gentilium homines & loca, quibus erant ob eorum scelera infesti, haud una apud eundem Pausaniam aliosque veteres Auctores occurrit mentio: ne jam certiora e sacro foedere ac nota hujus rei exempla & comminationes, justa veri & unius Numinis ira ac vindicta, haud infrequentes huc advocem, ut Levit. xxvi. 20. Deuter. xi. 17. & xxviii. 22. &c.

Vs. 126. κείρονται δὲ γέροντες ἐφ' υἱάσιν] Verum hujus loci male ab Interprete accepti sensum, eumque alias haud reconditum, viderunt jam ad eundem H. Stephanus, Vulcanius, & eorum hic insistens vestigiis praestantissima Fabri filia. Ut vero hic de *patribus* jam senio confectis in morte *filiorum*, sic de filio in inferiis patris seu de Oreste dicitur ab Aeschylo Choëph. vs. 178.

Ἔπεμψε χαίτην κουρίμην, χάριν πατρὶ,

Misit detonsam comam in honorem patris,

quo sensu κούριμος ab Euripide etiam sumitur, non vero, ut ibi Interpres, χαίτην κουρίμην, *juvenilem comam*, vertit. Quod adstruit pariter similis Agathonis, Atheniensis itidem Tragici, apud Athenaeum locus l. vi. p. 528.

Κουρῆτες εἶναι, κουρίμου χάριν τριχὸς,

Curetas esse, detonsi gratia capilli.

Nihil vero acerbius & praeter naturae leges, quam ubi debitum patribus a liberis officium, iis nempe solitas praestandi inferias, a patribus, iisque jam senibus, mutato rerum ordine, mortuis defertur liberis. Nempe juxta illud Catonis Majoris de obitu praestantissimi filii apud Ciceronem de senectute cap. ultimo, *cujus a me corpus crematum est, quod contra decuit ab illo meum.*

Vs. 127. ἢ βληταὶ θνήσκουσι λεχωΐδες] Mulieres hic innuit, quae in puerperio, tanquam sidere ictae seu enectae, una cum foetu moriuntur. Hinc apud Hippocratem de Mulierum morbis l. i. c. lxxxv. non puerpera quidem, sed ipse foetus enectus βλητὸς dicitur nempe ἕτερον ἐκβόλιον, ὃ τὸ παιδίον βλητὸν γενόμενον ἐκβάλλει, *aliud ejectorium* seu *medicamentum, quod foetum enectum*, sive *sideratum ejicit.* Βλητὸς vero idem, & quod Medicorum filiis notum,

tum, ubi de Morbis l. II. c. II. & c. VIII. *fideratos* veluti & ftupore corporis detentos; alibi autem *pleuriticos*, qui celeriter & quidem mente laefi moriuntur, vocaffet; addit, de victu in morbis acutis fect. IV. *μάλα δὲ τοὺς τοιούτους οἱ ἀρχαῖοι* ΒΛΗΤΟΥΣ *ὀνόμαζον εἶναι, διὰ τόδε μάλιστα, οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι καὶ ἀποθανόντων αὐτέων, ἡ πλευρὴ πελίη εὑρίσκεται ἴκελόν τι πληγῇ*, *hos autem potiffimum antiqui* SIDERATOS *effe cenfuerunt, cum ob id praecipue, tum ob id non parum, quod mortuis latus lividum, tanquam ex plaga deprebendatur.* Cujus nempe appellationis, cur *βλητοὶ* fint iidem ab antiquis dicti, duplex ibi, & quod non fatis obfervavit eruditiffimus Foëfius, ratio redditur; una, & quidem praecipua, ftupor mentis, & quam ibidem notat etiam Galenus, mortis celeritas; altera autem mortui latus, tanquam plagae ictu lividum, & quam poftremam cauffam tangit alibi idem Hippocrates, nempe Coac. Praenot. tme. 400. cur peripleumonici, quibus idem accidit quandoque, *βλητοὶ* itidem feu *fiderati* ab antiquis fuerint appellati. Unde lux Hefychio, Βλητὸς, ὁ ἀπόπληκτος, & plenior Phavorino, qui utramque appellationis illius modo dictae rationem tangit, Βλητὸς, ὁ ἀπόπληκτος, ὁ ὑπὸ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἀφνιδίως τελευτῶν, nempe *βλητὸς*, *apoplecticus, qui e morbis acutis fubito moritur.* Βληταὶ proinde hic dicuntur λεχωΐδες feu *puerperae*, quae Dianae λοχείας, utpote *puerperii Deae* vel *Lucinae* ira, fubito una cum foetu percuffae veluti five enectae. Unde haud male hic Scholia, Βληταὶ, βεβλημέναι ὑπ' Ἀρτέμιδος, *percuffae a Diana.* Haud aliter nempe ac infra Hym. in Cererem vf. 102. Canaces filium *βλητὸν ὑπ' Ἀπόλλωνος*, *ictum*, feu *caefum ab Apolline*, refert, aut quod de abortivo Semeles, illiusque fulmine ictae partu dixit Euripides Bacch. vf. 91. &c.

Νηδύος ἔκβολον μάτηρ
Ἔτικε λιποῦσ' αἰῶ-
Να κεραυνίῳ πλαγᾷ,
Utero ejectum, feu abortivum partum
Mater edidit, relinquens
Vitam fulmineo ictu.

Unde *abortivus* etiam *partus* Hebraeis נפל, *Nephel*, feu *ejectus* e matris utero, nempe ut modo ab Euripide, νηδύος ἔκβολον fimiliter dictus; neque ignota alioquin, quae de percuffa muliere gravida, ac inde abortum paffa traduntur Exod. XXI. vf. 22. 23. Ut proinde hic non *ἀφορίαν* folum feu *fterilitatem* (quamquam ea inter graves poenas ab irato fceleribus numine illatas, praeter Hefiodum Ἔργ. vf. 242. *Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι*, *neque mulieres pariunt*, in facro etiam foedere, ut Jobo XXIV. 21. & Hofea IX. 14. commemoretur) fed mortuas infuper cum ipfo foetu Dianae ira, minime hic proinde, uti in Orphicis alioquin vocatur, ὠκυλοχείας, *matres* feu *puerperas* hic notet Callimachus.

Vf. 128. *Τῶν δ' οὐδεν ἐπὶ σφυρὸν ὀρθὸν ἀνέστη*] Verum hujus loci fenfum primus indicavit H. Stephanus, ut foetus nempe hic intelli-

telligantur brevis aevi, seu, ut post eum ibi Vulcanius, ἀκύμοροι. Quo nempe loquendi genere, ut hoc addam, usus hic eam in rem Callimachus, quod ex omnibus animantibus contingat ἀνθρώπῳ μόνῳ ὀρθὸν ἵστασθαι, *hominem solum stare rectum* seu *erectum*, ut id Galeno dictum praeclari operis de usu partium l. III. c. VI. idque, ut dixerat c. III. quod μόνῳ γὰρ αὐτῷ κατ' εὐθὺ τῶν σκελῶν ἡ ῥαχίς ἐστιν, *soli enim ipsi secundum rectitudinem crurum est spina*. Σφυρὸν autem cum de *malleolo pedis*; tum de *talo*, ut hoc loco; tum de *pede* etiam cum *crure*, ut viderunt jam alii, dictum liquet. Opportune autem hic Horatianum illud l. II. Ep. I. vs. 176. adtulit Anna eruditissima, *recto stat fabula talo*; neque tamen certum, quod ibi obiter additur, *talum* dici *astragalum*, qui vulgaris quidem est error interpretum, & cui, ut alia hic mittam, repugnant quae apud Galenum de pedis divisione sequitur, laudati operis de usu partium l. VII. c. VI. sed maxime libro de Ossibus cap. XXII. ubi tota via docet aberrare, qui ita ἀστραγάλους vocant; & cap. sequenti, ubi plenius adhuc id totum explicat, & partem eam pedis, qua gradimur, & proinde qua etiam stamus, alio, quam ἀστραγάλου nomine, dici observat.

Vs. 129. εὐμειδής τε καὶ ἵλαος] Non proinde *perfidum ridens Venus*, sicuti ab Horatio dicitur l. III. od. XXVII. sed qualis alibi ab eodem *Ericina ridens* lib. I. od. II. seu noto ejus epitheto φιλομμειδής, ita *blande* etiam *ridens* seu *benevola*, & *propitia* inducitur hic Diana, illis nempe urbium incolis, qui diverso plane ab iis paullo ante devictis instituto, juris & aequi tam erga cives, quam erga hospites erant studiosi ac tenaces. Haud aliter proinde ac de placatis Eumenidibus, ac in posterum futuris Atticae propitiis, non vero infestis, quales prius, uti antea vidimus, se ferebant, ait Aeschylus Eumen. vs. 1043. ἵλαοι δὲ καὶ εὐθύφρονες γᾷ, *propitiae vero & benevolae terrae* Atticae. Hinc ΣΩΤΕΙΡΑ etiam Diana, seu ut benevola conservatrix, a variis olim, quod obiter supra innui, urbibus culta, ut praeter Syracusanos, quod in nummis eorum adhuc hodie comparet, a Pellenensibus Achivis, aut apud Phegalenses Arcadas, juxta Pausaniam p. 453. & 520. Ad quem proinde *propitiae* ejusdem Deae & *Servatricis* cultum respexit Auctor Orphicorum ultimo versu I. Hymni, de quo jam supra ad vers. I. In eundem autem finem, sicut abunde ex iisdem liquet, scripti iidem Hymni Orpheo vulgo tributi: ut nempe benevola & *propitia* sibi Numina, dum eorum celebrant Mysteria, continuo redderent, ac proinde solemnes in iis aliisque veterum formulae, ἔλθοι, ἔρχευ (ut hic itidem dicitur) ἵλαος, *sis propitius*, *veni propitius* &c. sicuti etiam infra ultimo in Cererem Hymn. versu, ἵλαθί μοι, & qua de re ibidem. Adde, quod plura Jovis Μειλιχίου fana aut simulacra exstitisse leguntur apud Pausaniam, & Ara etiam in genere θεῶν Μειλιχίων apud eundem l. X. p. 686.

Vs. 130.

Vſ. 130. εὖ μὲν ἄρουρα φέρει στάχυν] A placatis nempe ſeu propitiis Numinibus, omnia ſibi ac terrae, quam incolebant, fauſta, Gentiles ominabantur. Sic placatae Eumenidis diris, ut paullo ante dixi, in vota ſeu verius promiſſa verſis, felicem terrae proventum Atticae continuo augurantur, apud Aeſchylum Eumen. vſ. 941. &c.

Δενδροπήμων δὲ μὴ πνέοι βλάβα,
Arboribus autem noxium ne ſpiret damnum,

& quae plura ibi eam in rem leguntur. Sic Rhea etiam Phrygibus exorata apud Apollonium Rhod. l. 1. vſ. 1142.

Δένδρεα μὲν καρπὸν χέον ἄσπετον, ἀμφὶ δὲ ποσσὶν
Αὐτομάτη φύε γαῖα τερείνης ἄνθεα ποίης.
Arbores uberrimos refundebant fructus, circum pedes autem
Spontanea e terra pullulabat herba tenera ac florens.

Simile extat Chori Danaidum votum pro Argivorum terra, apud dictum modo Tragicum Suppl. vſ. 696. καρποτελεῖ δέ τοι, *fructus autem ferat.* Haud mirum proinde eadem beneficia Dianae hic accepta tribui, quae a Cerere *ſpicifera* ſeu FRUGIFERA alioquin, ut ea in marmoribus antiquis dicitur, proficiſci credebantur; ac unde Πολύκαρπε & Πολύσταχυ eadem apud Theocritum invocatur Idyll. x. vſ. 42. immo a qua ipſe Callimachus inter alia contendit infra Hymn. in eandem vſ. 137. φέρε στάχυν, *fer ſpicam*, quod hic a Diana & iisdem verbis factum dicitur. Notum quippe hanc Deam illis etiam ſymbolis in antiquis Epheſiae ſeu πολυμάστου Dianae aliisve ſimulacris effingi, quae eam non pro *Luna* ſolum, ſed pro *Tellure* ſeu Natura omnium procreatrice, eandemque cum Cerere habitam, abunde arguunt.

Ibid. & vſ. 131. εὖ δὲ γενέθλη τετραπόδων] Fecunditatem nempe armentis loco peſtilentiae, quae eadem, ut antea vidimus, depaſceret, hic praeſtat Diana; ſicuti Eumenides rurſus apud Aeſchylum in cognomine dramate vſ. 947. &c.

Μῆλά τ' εὐθενοῦντ' ἄγαν
Ξὺν διπλοῖς ἐμβρύοις
Τρέφοι χρόνῳ τεταγμένῳ.
Pecoraque partu valde fecunda
Cum gemello foetu
Nutriat ſtato tempore;

& ſimiliter Danaidum Chorus apud eundem, Suppl. vſ. 698.

Πρόνομα δὲ βοτὰ τᾶς
Πολύγονα τελέθοι.
Animalia autem ante urbem
Paſcentia ſint fecunda.

Vſ. 131. & 132. οὐδ' ἐπὶ σῆμα Ἔρχονται] Duo nempe alia juſtorum a Diana dilectorum beneficia, his & ſequentibus verbis tangit: unum hic, quod monumentis majorum, aut quae ſibi ipſi in patria paraverint, condentur, non profugi proinde & extor-

tes,

res, ficuti illae, de quibus paullo ante, gravidae mulieres) in alieno solo, eo solatio orbi occumbent. Alterum, uti mox ait, quod senio demum & annis confecti, illos iisdem monumentis condi contingeret. Quanti vero primum illud omni aevo & ubique fuerit habitum, condi nempe monumentis patriis, (quae a Graecis σήματα, ut hoc loco & apud Thucydidem l. II. p. 120. τὸ δημόσιον σῆμα, vel τάφοι, μνήματα, Atticis etiam θῆκαι, eaeque πατρῷαι aut προγόνων, aut ἠρία etiam προγονικὰ dicebantur, *patria* aut *majorum monumenta*) abunde cum e Sacro Foedere ut Jacobi morti proximi ad Josephum Gen. XLVII. vs. 29. 30. aut Nehemiae ad Persarum Regem verbis Nehem. II. 3. 5. tum ex institutis, moribus ac legibus eam in rem aliarum Gentium constat, & de quibus nos alibi, ut ad Aeschyli Persas vs. 405. θῆκαι τε προγόνων. Quum contra pro gravissimo τῶν ἀδίκων, de quibus hic agit Callimachus, seu *injustorum* vel impiorum poena duceretur, eo beneficio orbari; uti rursus e l. I. Regum XIII. vs. 22. aliisque exemplis veterum Annalium, aut testimoniis Auctorum liquet.

Vs. 132. πλὴν εὖτε πολυχρόνιον] Alterum illud, quod modo dixi, beneficii genus, seu *longaevitas* justis ac probis a Diana praestita hic dicitur. Insignis proinde locus, & cum tot aliis; qui eam in rem leguntur in Sacro Foedere, de *longaevitate* scilicet, tanquam de singulari praemio aut retributione probis seu Dei, parentum, aut patriarum legum observantibus, propitio Numinis favore, indulta consonus; uti praeter alia Psalm. XXI. 5. *Vitam petiit a te, dedisti longitudinem dierum in seculum & seculum*, ac similiter a Jobo cap. V. vs. 26. *ingredieris in senectute sepulcrum.* Quod his nempe & superioribus verbis a Callimacho dicitur, οὐδ' ἐπὶ σῆμα Ἔρχονται, πλὴν εὖτε πολυχρόνιόν τι φέρωσιν, *neque ad sepulcrum veniunt, antequam longaevitatem retulerint.* Hinc illa Herodis, quamquam inania, impii quippe ac injusti, de se verba apud Josephum Ἁλώσ. l. I. c. XVII. τό τε θεῖον οὕτω τεθεραπεύκαμεν· ὥστε ἂν ἐπὶ μήκιστον βίου προελθεῖν, ubi vetus Interpres, *Divinitatem vero ita coluimus, ut in longum nos aevum progressuros esse credamus.* Immo unde etiam apud Gentiles, sicuti hic apud Callimachum, ad summam senectutem sana mente & corpore integro pervenisse dicti, qui maximam corporis non solum, sed animi quoque, in Sapientiae nempe ac Deorum cultu exerciti curam habuisse censebantur. Quod agnoscit ipse, quamquam alioquin Deorum, & omnis proinde eorum θρησκείας irrisor, in Macrobiis Lucianus; firmatque cum Nestoris Graecorum Sapientissimi, tum Tiresiae ac Numae, tanquam Deorum cultui deditissimorum exemplis; quorum illum ad plures etiam aetates, hunc seu Numam supra octogesimum annum, & quod aliunde etiam constat, vitam traduxisse ibidem refert. Quibus adde, quod apud hunc Battiadem, se illi Tiresiae, ut ingens caecitatis solatium, daturum dicit Minerva Hymni in ejus Lavacrum

vacrum vſ. 128. βιότου τέρμα πολυχρόνιον, *vitae terminum longaevum*; aut quod Hyperboreos, tanquam primos Apollinis cultores, πολυχρονιώτατον αἷμα, *valde longaevum genus*, vocat, Hymno praecedenti vſ. 282.

Vſ. 133. Οὐδὲ διχοστασίη τρώγει γένος] Novum hic adhuc & ultimum beneficium tangit, a Diana in juſtos & probos collatum; nempe, quod nulla interna diſcordia, quae ſaepe domos firmiter ſtantes evertit, laborarent eorum familiae, ſed in ſumma concordia domeſtica, aetatem agerent; Quam in rem Alcinoi filiae, *maritum*, *familiam*, & *concordiam* uno eodemque verſu adprecatur apud Homerum Ulyſſes Od. Z. vſ. 181.

Ἄνδρα τε, καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν.

Verum quum eam in rem, ſeu in publicae aut privatae concordiae laudem & commoda tot alia exſtent praeclara veterum ſcita, eademque luculentis exemplis teſtata; tum longe ſunt clariſſima, quae ſuppeditant magno numero nummi antiqui Graeci Latinique, in quibus modo variarum inter ſe urbium, aut vero ipſorum, qui ſimul regnabant, Principum ΟΜΟΝΟΙΑ vel CONCORDIA ſignatur; aut ſimiliter CONCORDIA IMPERII; vel omnium cum Principe Reipublicae ordinum, ut CONCORDIA PROVINCIARUM; CONCORDIA EXERCITUUM; CONCORDIA MILITUM; CONCORDIA PRAETORIANORUM; CONCORDIA EQUITUM; aut vero privata etiam ſeu domeſtica Auguſtarum cum conjugibus Caeſaribus CONCORDIA itidem inſculptum.

Vſ. 134. θυωρὸν] Notant hic Scholia, θυωρὸν dici *de menſa, quae amicis paratur*, ἡ φιλικὴ τράπεζα, *proprie autem de ea quae Diis eſt ſacrata*, κυρίως δὲ ἡ θεοῖς ἀνακειμένη. Quod poſtremum non ex Heſychio ſolum, ſed praeterea e Pherecydis dicto liquet apud Laërtium in ejus vita, & a Phavorino, ſed a quo id *Lycophronis* pro *Callimachi*, quod μνημονικὸν videtur ἁμάρτημα, teſtimonio firmatur, θυωρὸς γὰρ κυρίως, ἡ τράπεζα, παρὰ τὸ θύη τῶν θεῶν δέχεσθαι· θυωρὸς ἡ τράπεζα, παρὰ Λυκόφρονι, ἡ καὶ τὰ θυμιάματα ὀρῦσα ἢ φυλάττουσα, h. e. θυωρὸς *enim proprie menſa, quod* θύη, ſeu *ſuffitus Deorum recipiat.* θυωρὸς *menſa apud Lycophronem, quae* τὰ θυμιάματα ſeu *ſuffimenta ſervat & cuſtodit.* Adde Athenaeum l. v. p. 195. ubi in ſolemni illa pompa Antiochi, trecentas ferme ejusmodi *ſacras menſas*, θυωρίδας nempe, illatas dicit. θυωροὺς enim & θυωρίδας promiſcue easdem dictas conſtat praeterea e Polluce l. IV. c. XIX. p. 203. prout ibi omnino legendum exiſtimo, καὶ τράπεζα πέμματα ἔχουσα, ἡ θυωρὸς ὀνομαζομένη, ἢ θυωρίς, *& menſa cui liba impoſita,* θυωρὸς *vel* θυωρὶς *appellata.* Ubi Latinus Interpres pro πέμματα male legiſſe videtur στέμματα, qui *corollas* vertit. θυωροὶ vero aut θυωρίδες (non autem θεωρίαι, vel juxta magnum quoque Caſaubonum ad praedictum Athenaei lo-

cum, θεωρίδες) dictae, sacrae id genus cum libis aut suffimentis mensae. A quibus diversa omnino fuerunt θεωροί, θεωρίαι & θεωρίδες, ac diversa etiam, ut aliunde notum, earundem vocum origo. Dicti enim θυωροί, ut id modo e Phavorino vidimus, ac firmat etiam Hesychius, & alioquin ad Laërtium idem ὁ πάνυ viderat, παρὰ τὰ θύη ὁρεῖν, *a suffimentorum custodia*; ac unde θυωρίτης, τραπεζίτης, & θυωρεῖον, juxta eundem Hesychium & postrema quidem significatione. Quod vero addit in explicatione vocis θυωρῶ Hesychius, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ μυρεψοὺς οὕτω, h. e. θυωρῶ voce, non *mensam* solum, in qua suffimenta ad usum sacrorum reposita, sed *sacerdotes* ipsos & *unguentarios ita dictos*, firmat egregie postremum, quod attinet, & quod opportune hic notare licet, Nicander Ther. p. 7.

—— ἥν γε θυωροὶ
Πρώτην, μεσσατίην τε, πολύτριπτον καλέουσιν,
—— *quam unguentarii*
Primam, mediam & multum tritam vocant;

Sicuti bene eam vocem θυωροὶ per *unguentarios* reddidit ibi Interpres, nec id debuit proinde a Graecarum vocum Latinis Collectoribus hactenus praetermitti.

Vf. 135. Εἰνάτερες γαλόῳ τε] Ad Homeri exemplum cum alibi, tum Iliad. X. vf. 473. γαλόῳ τε καὶ εἰνάτερες, *gloresque & fratriae*. Hesychio autem εἰνάτερες non solummodo *fratrum uxores*, sed praeterea αἱ σύννυμφοι dicuntur, seu ut id Aelius Dionysius explicat apud Eustathium Iliad. Z. p. 648. αἱ τοῖς ἀλλήλων ἀδελφοῖς γεγαμημέναι, ἃς συννύμφους τινὲς φασί, *quae suis invicem fratribus nuptae*, quas *συννύμφους quidam vocant*. Ἀέλιοι contra, ut ibidem observatur, & pleonasmo litterae, ι αἴλιοι dicebantur, qui duas sorores duxerant, apud Hesychium itidem ἀέλιοι & αἴλιοι, non, ut postrema vox corrupte ibi, ἀήλιοι, quod vidit jam ad eum locum Guyetus.

Ibid. περὶ δίφρα τίθεντο] Nempe *circa mensam* seu θυωρὸν, de qua ante; unde liquet primo δίφρα & δίφρους promiscue a Poëtis dici, sicut ῥύπους & ῥύπα, λύχνους & λύχνα, κελεύθους & κέλευθα, ut hoc & alia insuper notat Eustathius Iliad. A. p. 108. & quomodo τὰ τράχηλα γυμνάζει, pro τοὺς τραχήλους a Callimacho dici observat, insuper eodem loco & praeterea Etymologici Auctor in voce Κέλευθος, unde inter hujus Poëtae Fragmenta idem locus fuit jam relatus. Alterum ad priscum morem hic respici, quo, ut e plurimis Homeri locis constat, & Athenaeo praeterea l. XI. p. 459. (qua de re obiter olim egimus ad Juliani Caesares p. 11. & 300.) non accumbebant Heroicis temporibus in lectis seu tricliniis ad mensam, sed sellis ad eandem insidebant, & quas sellas θρόνους, κλισμοὺς, δίφρους, promiscue vocat Vatum Parens.

Vf. 136. Τὸ μὲν μή μοι φίλος, ἐστὶς ἀληθής] Ingeniosam hic emendationem seu *restitutionem* eruditissimi Tan. Fabri, eamque doctis, ut ait, placituram adfert praestantissima ejus filia, nem-

pe

pe ut pro ὅστις ἀληθὴς legatur, ὅν κε φιλήσῃς, vel quod magis eidem Fabro arridebat, ὅς κε φίλος τοί, ad exemplum nempe illius quod ab hoc Poëta dictum Hym. in Cererem. vs. 117. ὅς τοὶ ἀπεχθής. Cui emendationi insuper favere videtur, & ansam procul dubio dedisse, quae hujus loci exstat in Scholiis explicatio, nempe εἴη μοι φίλος, ὅστις ὑπὸ σοῦ προνοεῖται, *sit mibi amicus quicunque a te providetur*, seu cujus curam geris. Verum alium omnino & verum, si quid judico, horum Callimachi, prout in eodem leguntur, verborum sensum viderat, & ad eundem adnotarat H. Stephanus. Nempe ut illud τῶν hic ad eos referatur, quibus a Diana, favente iisdem ac propitia, tot bona provenire modo dixerat; addatque continuo, *illorum in numero*, seu *e quibus sit*, *quicunque mibi amicus verus & sincerus; ipse quoque*, ut pergit, *sim unus ex illis*, aut sicut, qui H. Stephanum jure hic sequutus est Vulcanius,

Horum ego de numero Dea sim, sit quisquis amicus,
Et mibi sincerus.

Idque sicut simile etiam votum in amicorum suorum gratiam interposuerat Callimachus, Hym. in Jovem vs. 69.

Σῶν τεράων, ἅτ' ἐμοῖσι φίλοις ἐνδέξια φαίνοις,
Tuorum auguriorum, quae utinam amicis meis fausta ostendas.

Quae utique longe commodior hic est & consona prioribus, ac ipsis praeterea Poëtae verbis, prout in editis hactenus & scriptis ejusdem libris leguntur, hujus loci explicatio; ut haud necesse sit proinde aut etiam consultum, eam ad lubitum refingere; nihilque obstet omnino, cur vox ἀληθὴς optime stare hic non possit.

Vs. 138. Τῇ ἔνι μὲν Λητοῦς γάμος ἔσσεται] Novum hic poëma spondet, quo & *Latonae* cum Jove *nuptiae*, & Apollo praeterea ac Diana potissimum, ut continuo addit, forent celebranda; quale si a Callimacho scriptum, idem cum tot aliis eruditissimi Poëtae simul & Critici lucubrationibus periit. Neque enim verisimile Hymnum sequentem in Delum hic ab eodem innui; quo non adeo *Latonae nuptiae*, quam partus aut pariendi difficultas, ejusdemque partui proximae varii errores continentur; neque praeterea multus in eodem de Apolline aut de Diana sermo; aut vero hujusce labores ac venationes, quae tamen omnia se illo poëmate celebraturum hic & sequentibus versibus spondet, ibidem leguntur.

Vs. 141. θηητὴν φορέουσιν] Φωσφόρον quippe, ut ante vidimus, seu Σελασφόρον, prout eadem in Attica teste Pausania lib. 1. p. 59. colebatur, sive *Luciferam*, ac proinde νυκτὸς ὀφθαλμὸν, *noctis oculum*, ab Aeschylo pridem dictam Sept. Theb. vs. 396. Unde radios etiam eidem tribuere videtur Sophocl. Oedip. Tyr. vers. 216.

Τάς τε πυρφόρυς Ἀρτέμιδος αἴγλας,
Atque igniferos Dianae radios ſeu *fulgores*,

ſicuti nempe σεληναίην αἴγλην dixit itidem Apollonius l. IV. vſ. 167. Immo unde Dianam Δικτυνναν (de qua infra ad vſ. 205.) a Graecis dictam tradit Phornutus cap. penult. διὰ τὸ δίκειν ſeu βάλλειν τὰς ἀκτῖνας, *ab emittendis radiis*. Θηητὸν vero, non de Diana quidem, ſed de muliebri choro in ſolemnibus Bacchi Feſtis peragi ſolito, dixit Dionyſius Alex. vſ. 841. de quo loco infra.

Ibid. ὅτ' ἐς Διὸς οἶκον ἐλαύνεις] Seu ἐς Διὸς δωμάτιον, ut de *coelo* itidem Comicus Ran. p. 226. quum nempe ex Oceano, Dea bigis pro more vecta emergeret, quo Dianam ſeu Lunam, ut antea obiter dictum, aeque ac Solem, aut reliqua etiam ſidera, ut de iis Aratus Διοσημ. vſ. 14. demergi, indeque oriri denuo ferebant vulgo Poëtae, immo mare ibi a Sole, a Luna autem Solem alibi, juxta illud Anacreontis Od. XIX. τὸν δὲ ἥλιον Σελήνη, nempe quod ante dixerat, πίνει, *Solem vero Luna ebibit*. Unde de eadem Luna, epoto quaſi Sole, ſeu luce ab eo accepta, ex Oceano prodeunte, ait verſu jam ante adducto, Valerius Flaccus l. II. vſ. 295. *quae nunc trabis aequore bigas*. Id enim ἐλαύνειν Graecis, quod obvium, dicebatur, & ſicuti de fratre Apolline ait Pindarus Ol. Od. VIII. ἐς Ἴστρον ἐλαύνων, *ad Iſtrum vectus*, quadrigis nempe, conſueto ejusdem Dei, ſicuti Lunae bigis, ut notant veteres Grammatici, ritu, non vero ut ibi Lyrici Interpres, *equitans*. Cujusmodi autem bigis vectae & praeeunte quidem ac habenas regente Heſpero, ſpectatur etiamnum Romae inſigne ſimulacrum in Arcu Conſtantini, inter alia & praeclara omnino ejusdem Arcus ornamenta, ab eximiis Urbis Antiquariis vulgata. Ut proinde haud mirum ſit, Perſas uno ritu Lunam & Heſperum, ſeu Dianam & Venerem coluiſſe, uti e Strabone jam monuit vir ſummus J. G. Voſſius Idolol. l. VII. c. I. Alias de eodem Heſpero Boëthius l. I. Met. V.

Et qui primae tempora noctis
Agit algentes HESPERUS *ortus*,
Solitas iterum mutet HABENAS,
Phoebi pallens Lucifer ortu.

non aurigans quidem ibi, ſed equitans, unde ἱππότης etiam, quod obſervo, ab Euripide apud Hephaeſtionem p. 85. dictus, & mutato quidem *equo*, ut de eo Statius Theb. l. VI. vſ. 240. prout idem nempe, quod ibi notat vetus Papinii Interpres, vel *Lucifer*, vel *Heſperus*, ſeu Horatio *Veſperus*, dicebatur.

Vſ. 142. εὐὶ προμολῇσι] Vide quae de poſtrema hac voce notavi ad vſ. 99. In hoc autem coeli *veſtibulo* Dianae *occurriſſe* dicuntur Mercurius, ut ſequenti verſu, ac Apollo; quod nempe uterque in atriis, ſeu veſtibulis aedium, atque ante earum fores & προπύλαιοι inde ambo etiam dicti, apud Graecos colerentur. Hinc Mercurium, quod adtinet, προπυλαίυ ejusdem ſtatua in Arcis ingreſſu Athenis exſtitiſſe dicitur apud Pauſaniam l. I. p. 40.

p. 40. idemque πρὸς τῇ πυλίδι, *ad portulam*, facratus, apud Demosthenem legitur adv. Euergum p. 682. & quo fpectant infuper, quae veteres ad Comicum Critici notarunt Ἐκκλ. p. 699. ἔθ☉ εἶχον Ἑρμῆν ἱδρύοντες πρὸ τ̃ θυρῶν, *erat iis in more Mercurium erigere ante fores aedium.* Immo unde Στροφαῖ☉ idem Athenis etiam cultus, de quo Ariftophanes in Pluto p. 109. h. e. ὁ ἐπὶ στροφιγγι τ̃ θύρας ἱδρυμέν☉, *apud cardinem januae erectus;* Syracufis autem, tefte Athenaeo l. x. p. 437. τῷ Ἑρμῆ τῷ ἱδρυμένῳ ἐν τ̃ αὐλῆς, *Mercurio erecto in ipfo aulae*, feu Dionyfii Regiae *aditu.* Ut mittam, quód Abydi fimiliter ἐν προαυλίοις feu *veftibulis* idem ftatuatur a Theod. Prodromo in Rhodantis & Doficlis amoribus, a doctiffimo Gaulmino editis p. 105. Adde, quod Dianae feu Lunae orienti occurriffe inde hic dici potuit Mercurius; quod idem fubinde, haud aliter ac Luna, ad vefperam oriri, mane autem occidere foleat. Ut ita duplex hujus *occurfus* ratio reddi hic poffit; prior e facris apud Graecos confuetis; altera Phyfica feu ex Aftronomorum fcitis.

Vf. 143. Ὅπλα μ̀ Ἑρμείης ἀκακήσι☉] Arcum nempe & pharetram, quae etiam *arma Dianea* a Gratio dicuntur Cyneg. vf. 252. & quae eadem ab initio hujus Hymni a Jove, dein a Cyclopibus fabricari fibi petit, vf. 81. & 82. quibusque inftructa paffim cernitur in monumentis antiquis. Detracta vero a *Mercurio* huic Deae a venatione reduci *arma*, feu quod ille non unius effet Jovis, fed aliorum etiam magnorum Deorum λάτρις, (ut ille caeteroquin de fe, tanquam Deorum tantum fummi *famulo* loquitur in Jone Euripid. vf. 4.) ac unde etiam in genere MINISTRATORIS feu Διάκτορ☉, uti ab Aefchylo dicitur Prom. vf. 941. nomen ei datum in veteri lapide in Cl. Sponii Mifcell. p. 91. ac noviffime in marmoribus Felfineis ab illuftriffimo Comite Malvafia vulgatis legitur p. 490. aut tanquam caduceator, & armorum proinde optimus fequefter vel cuftos feu ὁπλοφύλαξ, prout alias Hercules dicitur in marmoribus Oxon. p. 264. ac in nummis etiam antiquis. Ἀκακησίυ autem dicti hic *Mercurii* duplex ratio in Scholiis traditur; una a monte Arcadiae ita dicto; altera tanquam foret μηδενὸς κακ̃ ϖαραίτι☉, *nullius mali auctor.* Priorem Paufaniae teftimonio firmarunt jam hic poft eruditiffimum, qui iis praeiverat, L. Gyraldum, viri docti. Ἀκακήσιον quippe urbem Arcadiae memorat Paufanias l. VIII. p. 514. ubi cultus fuerit Mercurius Ἀκακήσι☉, ibi nempe ab *Acaco* (quod notat etiam Stephanus) & unde eidem Mercurio a loco nomen Lycaonis filio nutritus. Alteram fignificationem hujus vocis quod adtinet, Ἀκακησίυ nempe, quafi ἀκάκητυ, quomodo dictum eundem Phornuto vidit etiam Gyraldus, feu ab omni malo inferendo alieni, & qua voce ἀκάκητυ ufus eft Nicander Alex. p. 168. aut prout ἀκάκης ab Aefchylo extitiffe dicitur Darius Xerxis pater Perf. vf. 857. ἀκάκης, ἄμαχ☉ βασιλεὺς, *a malo inferendo alienus, invictus Rex.* Ita etiam

S 3 hic

hic Mercurius tanquam verus Ἀλεξίκακος, seu *malorum averruncator* vel *depulsor*, qualis Hercules aliique Dii subinde dicti, aut ipsemet ab omni malo, seu probro immunis dicitur. Ut proinde non esset hic Ἑρμῆς Δόλιος, qui infans etiamnum arcum Apollini, surripiens depingebatur in veteri tabula, juxta Philostratum Icon. l. 1. p. 769. aut vero χθόνιος, sicut alias subinde dictus & cultus fuit, sed qualis in marmoribus aut nummis quoque antiquis occurrit, vere scilicet COELESTIS & PACIFER.

Ibid. & vs. 144. Ἀπόλλων Θηρίον ὅ, τι φέρησθα] *Apollo* nempe hic juxta Mercurium, Dianae in Coeli vestibulo obvius, tanquam προπύλαιος itidem Deus, seu ante fores aedium, aut in earum atriis & vestibulis apud Graecos, ut e priscis Auctoribus ac monumentis liquet, sacratus. Quo nomine προςατήριος etiam, θυραῖος, Ἀγυιεὺς ab iisdem dictus & cultus; ut illud e Sophoclis Electra constat, vs. 640. Φοῖβε προςατήριε, ὅτι πρὸ τῶν θυρῶν ἵδρυται, *quod ante fores erigitur*, ac e Demosthene praeterea adv. Midiam p. 392. qui illum eodem nomine Athenis invocatum docet. Θυραῖον autem eadem de causa, seu ante aedium fores, tanquam *exitus & introitus potentem*, sacratum tradit Macrobius Saturn. l. 1. c. IX. Sic idem Ἀγυιεὺς, quod praeter eundem Macrobium, e Poëtis maxime Atticis & antiquis eorum enarratoribus, Aristide praeterea in Smyrnam p. 407. T. 1. obvium, ante fores itidem cultus, columna in acutum obelisci instar eidem dicata. Ferae autem, quam e venatione Κυνηγὶς Diana retulerat, onere eandem sublevare hic dicitur, eamque feram suscipere Apollo; quod nempe idem juxta sororem Ἀγροτέραν, venationi praeesse crederetur; ac ei proinde simul ac Dianae vota a Venatoribus nuncupari, de impertiendis praedae primitiis, solita: ut id jam ante ad vs. 104. ex Xenophontis & Arriani Cynegeticis monui. Quibus adde Aristidem, qui feras & venationem, Apollinis ac Dianae lusum vocat, Hymn. in Minervam p. 25. T. 1.

Vs. 146. τοῖος γὰρ ἀεὶ Τιρύνθιος] In Scholiis MSS. ad Homeri Iliada, quae olim penes virum πολυμαθέστατον J. Vossium, dum in Anglia publico nomine agerem, ejus beneficio evolvere mihi licuit, haec occurrit glossa ad verba Iliad. Hom. H. vs. 231. ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν τοῖοι, *nos autem sumus tales*, nempe τοῖοι, οἱ γλωσσογράφοι τὸ τοιοῦτοι, ἀντὶ τοῦ ἀγαθοί, ὅθεν καὶ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ τῷ ΤΟΙΩΝ ἀεὶ ΚΕΧΡΗΤΑΙ, h. e. τοῖοι *Glossographi vocem* τοιοῦτοι *pro* ἀγαθοὶ seu *boni usurpant. Unde etiam* CALLIMACHUS *semper voce* τοίων UTITUR. Cujus equidem notationis cum hic, tum plura adhuc in paucis illis, quae supersunt Callimachi poëmatibus exempla, & quae vel additus iisdem Graecus singularum vocum in editione Parisiensi index, in ista etiam repetendus, abunde suppeditabit.

V. 147. Ἔστηκε πρὸ πυλέων] Προπύλαιος proinde statuitur hic etiam Hercules, & quidem quo relatam a Diana venatrice praedam,

dam, quam continuo deglutiret, ibidem, ut hic dicitur, praestolaretur. Unde facta iterum a Callimacho mentio, ut mox videbitur, Dei hujus ἀδηφαγίας. Adde, quod idem Hercules, haud male hic in ea statione positus videtur, qui COMES OMNIUM DEORUM vocatur in marmore antiquo Synt. Reinesii p. 112.

Vs. 148. Νηῖσι πῖον ἴδισμα] Decantata nempe hujus Dei, & cujus infra, ut modo dixi, meminit, ἀδηφαγία seu inexplebilis quaedam ingluvies & voracitas, qua factum, ut boves integros deglutiisse, ac inde Βουφάγος etiam dictus feratur. Unde de quodam adolescente, insigni helluone, refert in Apollonii vita Philostratus l. v. c. VIII. p. 230. illum eo nomine reprehensum, Herculis exemplo se tueri voluisse, ὡς καὶ τὰ σιτία αὐτοῦ παραπλησίως τοῖς ἄθλοις ᾔδετο, *adeo ut ejus cibatus ex aequo ferme cum ejus certaminibus celebrentur.* Quod Herculis etiam insanum circa epulas studium, sicuti ejusdem nota aliunde voracitas, inter potissimas rationes ab Athenaeo recensetur l. x. p. 312. ut non laboriosam, quod vulgo de eo traditur, sed voluptuariam maxime vitam egisse censeri debeat hic Alcides. Hinc φιλοποσίαν ejus, haud minus ac voracitatem, notarunt veteres; unde & *crater Herculis* a Graecis dictus; & ipse ebrius ac ejusmodi craterem aut cyathum tenens, spectatur etiamnum in antiquis aliquot Thebanorum nummis. Sed qua de re infra ad vs. 160. agendi adhuc opportunior erit locus.

Ibid. & vs. 149. Θεοὶ δ᾽ ἐπὶ πάντες ἐκείνῳ Ἄσβεστον γελόωσι] Nempe Homerica, quae huic Poëtae solemnis, imitatione, Iliad. x. vs. 784.

Οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ἐπ᾽ αὐτῷ ἡδὺ γέλασσαν

Hi autem omnes super ipso suaviter riserunt.

Alibi vero, ut hoc loco, de Diis ad Vulcani per domum, quamquam claudi, circumcursitantis adspectum, Iliad. A. vs. 599.

Ἄσβεστος δ᾽ ἄρ᾽ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,

Inexstinguibilis autem excitatus est risus beatis Diis.

Hinc illud ἄσβεστον, quod hic de simili Deorum *risu* dicitur, explicant itidem brevia Scholia ad Iliad. I. vs. 632. ἀπαύστως, ἀκατάπαυστον, ἀθεράπευτον; *irrequietum*, *immedicabilem*; alibi ἄσβεστον, ἀπαύστως, qua notione etiam occurrit apud Apollonium Rh. l. 1. vs. 1148. ἐκ κορυφῆς ἄσβεστον, de aqua nempe *indesinenter* scaturiente e monte Dindymo, singulari Rheae, de quo supra ad vs. 31. Hymn. in Jovem, beneficio. Neque vero hic aut superiori apud Homerum loco, Venus tantum φιλομειδής; aut vero Bacchus φιλογέλως, de quo Julianus Imp. in Caesaribus; vel *ridens* Pallas faucium Martem intuita, Iliad. Φ. vs. 408. vel unus Deorum Parens, ad Dianae non *ridentis* quidem sed flentis adspectum, eod. lib. vs. 508.

Εἷλε πατὴρ Κρονίδης, καὶ ἀνήρετο, ἡδὺ γελάσσας,

Cepit Pater Saturnius, & interrogavit dulce ridens;

 Sed

Sed ipse una cum omni Deorum coelestium Choro, in *inextinguibilem* illum *risum* effusus. Quo nomine etiam Homerum aliosque Poëtas redarguit apud Platonem Socrates de Republ. l. III. p. 388. & 389. quod utrumque illum tum *fletus*, tum *risus*, utriusque etiam immodici, adfectum, non Heroibus solum, sed Diis & quidem Deorum summo tribuere non dubitarint. Proclus autem in iis, quae in Πολιτείαν illam commentatus est, ita ea de re disserit, ut agnoscat *lacbrymas* & *risum* decere quidem eos, qui naturae humanae sunt compotes, non autem Deos, addita etiam ratione, quod procul a voluptate ac dolore constitutum sit supremum Numen: inde tamen utrunque illud ab Homero aliisque μυθογράφοις, Diis tribui, ob providentiam eorum, qua res humanas indesinenter procurant. *Flere* proinde eosdem dici, ubi singulari eidem providentiae resistit quaedam pars universi, inde inevitabilem interitum nacta; *ridere* autem, ob immensam eorum in universum orbem *efficacitatem* seu ἐνέργειαν, & laetitiae omnis ab iis manantem causam. Hinc etiam, ut ibidem addit, non *semper* quidem *flere*, seu *semper ridere* Deos, ab iisdem Poëtis (uti hoc etiam loco a Callimacho) dici, quod *lachrymae* sint eorum in res humanas, caducas illas & mutabiles, Providentiae documenta; *risus* autem, eorundem in universa & semper ita se moventia, Providentiae, seu τῆς παντὸς ἐνεργείας complementa: adeo, ut *risus* naturae Deorum, *lacrymae* hominum seu animalium conditioni tribuantur. Unde praeterea factum, ut utraque, *risus* & *threni* seu *lamentationes*, iique per vices in variis iisque arcanis Deorum Mysteriis, a sacrarum legum Antistitibus indicerentur. Quae paucis hic & opportune ad hunc Callimachi locum adferre eo magis libuit, quod illae Procli in hanc Platonis Πολιτείαν Enarrationes, seu Quaestiones in eandem difficiliores, cum Graece, quod equidem sciam, tantum hactenus prostent; tum eaedem haud adeo in omnium manibus versentur. Leguntur vero ea, quae compendiose tantum & vitandi fastidii ergo inde adtuli, duobus capitulis; uno juxta Graeca eorum lemmata, de *Threnis*; altero *de Risu, qui a Poëtis, Heroibus, aut Diis & Deorum etiam summo tribuuntur*, p. 383. 384. edit. Graec. Basil. Quo utique referri etiam potest, quod *risus* ipse fuerit quoque inter Deos Gentilium adscitus, nec dissimilibus proinde, ut opinari non solum sed ex Apulejo licet statuere, sacris cultus, de quo ille Milesior. l. III. *nam lusus iste, quem publice gratissimo* DEO RISUI *per annua reverticula solemniter celebramus, semper eminenti novitate florescit.* Quo sensu autem de vero sapientissimoque Deo, *ridere* in sacro Foedere subinde dicatur, sicut Job. IX. 23. Psalm. II. 4. & alibi, notius, quam ut hic commemorari debeat. Ut mittam, quae de Servatore, *flente* quidem, sed nuspiam *ridente*, a Sanctissimis Ecclesiae Doctoribus, Chry-

ſoſtomo Homil. VI. in Matthaeum, Salviano de Gubernatione Dei l. VI. c. V. quod viderunt jam alii, traditur.

Vſ. 149. μάλιςα δ' πενθερὴ ἄυτη] Quae tamen Juno frequentius privignorum, &, ex eorum numero, Herculis ad adſpectum aut commemorationem, ira aeſtuaſſe, quam *riſiſſe* legitur; unde etiam iſtud ut ſingulare quid ac eidem novercae alioquin inſolitum, tribuitur. Neque vero hilare, ſed lugubre Junonis feſtum, praeter talium ſolemnium, niſi forte Adoniorum &c. (qua de re ad ſequentem Hymnum) morem, apud Corinthios extitiſſe, tradunt veteres Critici ad Euripidis Mede. vſ. 1379. Quum autem placatam hic privigno, immo *immenſuratim*, ut cum Salviano loquar de Gubernatione Dei l. VI. c. 15. ad ejus adſpectum *ridentem* hic inducat *Junonem* poëta, merito ac opportune etiam, eandem hic non μητρυιὰν ſeu *novercam*, qualis alioquin & quidem ſaeva erga eundem fuit, ſed πενθερὴν ſeu *ſocrum* vocat; qualis ſcilicet, collocata ei in uxorem Hebe filia, ut id jam animadvertit hic Friſchlinus, extitit eadem Juno. Unde etiam γαμβρὸς Ἥρης, ſeu *Junonis gener* dictus a Pindaro Hercules, Iſthm. Od. IV. p. 459. immo ipſe mox rogo arſurus, de ſe ait apud Senecam, Hercul. vſ. 1435. *placatam quoque ſpecto Novercam*, ac dein, *Juno me generum vocat.* Mitto quod ille juxta Heben conjugem depictus cernitur in veteri, eoque minus obvio Philippi ſenioris nummo, in urbe Thraciae ΒΙΖΥΗΝΩΝ percuſſo. Non proinde irata hic Juno in coeli atrio Herculem praeſtolatur, ſicuti apud Maronem dicitur Aen. l. II. vſ. 613.
hic Juno Scaeas ſaeviſſima portas prima tenet.

Vſ. 151. Ταῦρον, ὅτ' ἐκ δίφροιο &c.] Unde juramentum veteris poëtae, Μὰ τὸν βουθοίναν Ἡρακλέα, *per boum voratorem Herculem*, Anthol. l. VI. c. VIII. Epigr. XL. qui Βοηλάτης alioquin ſeu *boum agitator*, a Lycophrone dictus p. 197. ut de noto ejus cum *tauro* Cnoſſio in Olympia, juxta Pauſaniam l. V. p. 308. depicto certamine; aut vero cum Acheloo Ταυρομόρφῳ nihil dicam, quale etiamnum cernitur, juxta alios hujus Alcidis Agonas, in veteribus nummorum aut lapidum monumentis. Ita Crotoniates etiam Milo, *taurum* humeris impoſitum (qualem nempe in ſtadio Olympico geſtaſſe apud Athenaeum legitur l. IX. p. 410.) ferre cernitur in veteri gemma Electoralis hujus Gazae, qualem cum reliquis ejusdem κειμηλίοις in lucem proferet praeſtantiſſimus Begerus noſter.

Ibid. & vſ. 151. χλούνην κάπρον] Non ſolum χλούνην, σῦν ἄγριον, *aprum ſilveſtrem*, ſeu, juxta veteres Grammaticos, quaſi χλόευνην ſive in *gramine cubantem*, vocat Homerus Iliad. I. vſ. 535. ſed praeterea Nicander in Georgicis apud Athenaeum l. XV. p. 683. ut bene ibi animadvertit ac emendavit ὁ πάνυ,

> Χλούνην γε μετεσσύμενος σκυλάκεσσι,
> *Aprum perſecutus cum canibus.*

Sic χλούνην σῦν ſeu *ſuem-ſilveſtrem* aut *agreſtem*, de *apro* dixit

quoque Philoſtratus Icon. l. I. p. 771. χλούνης κάπρος vel σῦς, idem proinde quod κάπρος, σύαγρος, σῦς ἄγριος, ἢ τὸ Ἀργεῖον ἐχθὸν, ut poſtrema haec Heſychii verba legi debere, pridem ex Philemonis verſu apud Athenaeum & Euſtathio docui Diſſ. de Praeſt. Numiſm. p. 206. Adeo, ut in eo Graecis, cum Hebraeis Syris & Arabibus conveniat, qui *aprum* itidem, & quidem citra aliud proprium eidem nomen, *porcum e ſilva*, aut *porcum agri* vel *agreſtem* dixerunt; ſicut de his orientalibus *apri* nominibus id jam adnotavit ὁ πάνυ Bochartus Hieroz. T. III. c. XXIX. Adde κάπρον inde nonnunquam de *capro*, pro *apro*, reddi a Latinis Graecorum Auctorum Interpretibus; ſicut apud Homerum de Diana apros aut cervos montis Taygeti vel Erymanthi, de quo loco jam ſupra, venante Homerus Odyſſ. Ζ. vſ. 105.

Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι,

Delectata apris (non ut ibi Interpres) *capris*, *& velocibus cervis.*

Vſ. 151. ἐπισθιδίοιο φέροι ποδὸς ἀσπαίροντα] *Poſtremo pede trahere palpitantem* ſeu *ſpirantem* adhuc *aprum* dicitur hic Hercules, haud aliter ac prioribus pedibus hinnulum trahit apud Homerum canis Odyſſ. Τ. vſ. 228.

Ἐν προτέροισι πόδεσσι κύων ἔχε ποικίλον ἐλλὸν,

Ἀσπαίροντα λάων,

In prioribus pedibus canis trahebat varium hinnulum

Palpitantem eum *videns;*

& ſicuti de *apris* proſtratis & adhuc *palpitantibus* itidem Oppianus, Κυνηγ. l. II. vſ. 132.

Καὶ σύας αἰθυκτῆρας ἐπὶ χθονὸς ἀσπαίροντας,

Et apros violentos in terra palpitantes.

Haud inſolitum vero id Herculi, liquere videtur ex inſigni eam in rem & hic valde opportuno apud Aelianum loco, ubi ſtupendum Titormi cujusdam bubulci robur memoratur, V. Hiſt. l. XII. c. XXII. qui ut virium ſuarum Miloni id expoſcenti experimentum daret, ἐπὶ τὴν ἀγέλην ἦλθε, καὶ στὰς ἐν μέσῳ, τὸν μέγιστον ΤΑΥΡΟΝ ἄγριον ὄντα ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ, καὶ ὁ μὲν ἀποδρᾶναι ἐσπούδαζεν, οὐ μὴ ἐδύνατο· Παριόντα δὲ ἕτερον, τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ συναρπάσας, ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ ὁμοίως εἶχε, *ad gregem abiit, & ſtans in medio maximum ferumque* TAURUM PEDE PREHENDIT, *qui quum vellet effugere, non valebat. Alium quoque interea accedentem* ATTRACTUM PEDE, *manu altera ſimiliter tenuit.* Quo viſo, ut addit ibidem & huc imprimis facit, continuo exclamavit Milo (qui tamen taurum, ut paullo ante dictum, humeris impoſitum geſtaverat) *O Jupiter, hunc Herculem continuo genuiſti*, indeque natum proverbium, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, *hic eſt alter Hercules.* Ut haud opus ſit proinde hic aliud Herculis factum advocare, quo non proſtratum jam & *palpitantem aprum*, ſed feralis tunicae Latorem vivum etiamnum

ac

ac ſtantem Lycum, *pede prehenſum*, μάρψας ποδὸς ιν, adliſit ad prominentem ſcopulum, apud Sophoclem Trachin. vſ. 192. Neque omittenda, quae inſuper huic Callimachi loco lux adſulget e veteribus iisque inſignibus nummis, in quibus idem Hercules *aprum* Erymanthium non *poſteriori* quidem *pede*, ut hic, *trahens*, ſed humeris ſublatum geſtans cernitur. Adde, quod ut hic apud Callimachum φέροι ποδὸς, ita λαμβάνειν & συναρπάζειν τοῦ ποδὸς, ab Aeliano, & a Sophocle, μάρψας ποδὸς ſimili conſtructione dici, e locis modo adductis conſtat.

Vſ. 152. πινύσκε] Quam vocem Scholia hic reddunt, per σωφρονίζε. Sic Aeſchyl. Perſ. vſ. 832.

Πινύσκετ' εὐλόγοισι νουθετήμασιν,

Docete eum eruditis monitionibus.

ubi veteres Critici itidem, πινύσκετε, καὶ συνετίζετε, καὶ σωφρονίζετε ἐκεῖνον τὸν Ξέρξην ἐν συνετοῖς νουθετήμασιν, h. e. πινύσκετε, *intelligentem ac moderatum reddite illum Xerxem prudentibus monitis.* Ita mutuam ſibi lucem antiqui illi cum Poëtae, tum Critici foenerantur.

Vſ. 153. ἵνα θνητοῖσι βοηθὸν] Certiſſima hic viri ſummi, & cujus amicitiam nuper in Gallia coram coalitam, mihi honori duco, Dan. Huetii emendatio, de qua monuit in notis praeſtantiſſima Fabri filia, ἵνα θνητοί σε βοηθὸν Ὡς ἐμὲ κικλήσκωσι, *ut te homines Auxiliatricem, ſicut me, invocent.* Ἀλεξίκακον vero & Σωτῆρα dictum eundem Herculem (ſicut poſtremum hoc illi elogium in antiquis etiam & obviis Thaſiorum nummis tribuitur) non ut hic innuit, ob proſtratas ab eo *noxias feras*, quales aut Nemaeus Leo, aut Hydra, aut Aper Erymanthius, aut Stymphalides, aut Diomedis Equi ab eo domiti vel proſtrati, ſed ob Tyrannos & ſceleratos ab eo demum punitos, docet Dio Chryſoſt. Orat. I. p. 17. καὶ διὰ τοῦτο, inquit, τῆς γῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων ΣΩΤΗΡΑ εἶναι, οὐχ ὅτι ΤΑ ΘΗΡΙΑ αὐτοῖς ΑΠΗΜΥΝΕΝ· πῶς γὰρ ἄν τις καὶ βλάψειε λέων ἢ ΣΥΣ ΑΓΡΙΟΣ, *& propterea telluris & hominum* SERVATOR *exſtitit*, *non quod* BELLUAS AB IIS EXPULERIT, *quomodo enim tantum damni inferant Leo &* APER, ſed ut pergit, ob ſceleratos ac Tyrannos punitos ac everſos, additque, καὶ νῦν ἔτι τοῦτο δρᾷ καὶ ΒΟΗΘΟΣ ἐστι, καὶ φύλαξ τῆς ἀρχῆς, ἕως ἂν τυγχάνῃς βασιλεύων, *& hucusque hoc facit, &* AUXILIATOR *eſt, & cuſtos principatus, donec imperabis.* Trajanus nempe, quem ibi reſpicit Pruſaeenſis Orator.

Vſ. 154. ἵνα πρόκας, ἠδὲ λαγωοὺς] Quod non impetraſſe legitur Hercules a Dea Venatrice, cui ἐλαφηβολίας & λαγωβολίας non curae ſolum fuiſſe, innuit ab initio hujus Hymni & in ſequentibus Callimachus; ſed quod ex perpetuo ejusdem Deae in monumentis antiquis habitu, quem ei veteres adfingere ſoliti, etiamnum liquet. Unde de Diana Hippolytus apud Senecam

in

in cognomine dramate vſ. 60. *nunc veloces Figis damas*, (h. e. πρόκας) *leviori manu.*

Vſ. 156. Σύες ἔργα, σύες φυτὰ λυμαίνονται] Nempe σύες ἄγριοι, ſeu χλούναι κάπροι, de quibus paullo ante, aut ſicut Homerus Iliad. E. vſ. 783. σύες κάπροι, *porci ſilveſtres* ſeu *apri*. Et qua voce etiam *apri* melius hoc loco ad tollendam ambiguitatem uſus eſſet Latinus interpres, quam per unam vocem *ſues*. Quamquam σύες iidem, *apri* Graecis ſimpliciter etiam dicti, uti loco Oppiani ſupra adducto Κυνηγ. l. II. vſ. 132. Unde συοκτονία de *aprorum venatione*, quam in tabula depictam ibidem deſcribit, a Philoſtrato vocatur Icon. l. I. p. 771. & Palaeſtina συοτρόφος ſeu *aprorum altrix* regio, a Joſepho Ἁλωσ. l. I. c. XVI. *Vaſtari* autem, quod hic dicitur, ab iisdem apris *fruges* & *plantas*, cum abunde tangit itidem Philoſtratus, tum praeter tot obvia veterum ea de re loca, eadem voce ἔργων uſus eam in rem Herodotus Clio cap. XXXVI. de ingenti illo *apro* de quo ſupra ad vſ. 100. qui τὰ τῶν Μυσιῶν ΕΡΓΑ διαφθείρεσκε, *Myſorum fruges devaſtabat*. Sic vocem λυμαίνεσθαι adhibuit ſimiliter Plutarchus de virtut. mulier. ΣΥΝ ἄγριον ἐν τῇ Ξανθίων χώρᾳ, καὶ ζῶα, καὶ καρποὺς ΛΥΜΑΙΝΟΜΕΝΟΝ, APRUM *in Xanthiorum Regione animalia & fruges devaſtantem* &c. ac Aelianus itidem V. Hiſt. l. XII. cap. XVIII. ἐν Κλαζομενίοις ΣΥΝ γένεσθαι πτηνὸν, ὃς ἐπερῶν ΕΛΥΜΑΙΝΕΤΟ τὴν χώραν, *apud Clazomenios porcum fuiſſe alatum, regionem devaſtantem*. Et quo ſpectat illud Regii vatis Pſalm. LXXX. vſ. 14. *vaſtavit eam* (vitem) *porcus e ſilva, & fera agri depaſta eſt eam.* Verum res haec experientia quotidiana adhuc manifeſtius, maxime in Germania noſtra, quam priſcae ea de re memoriae exemplis vel auctoritatibus, comprobatur.

Vſ. 157. Καὶ βόες ἀνθρώποισι κακὸν μέγα] Sola ex iis, qui Callimachum hactenus ediderunt aut illuſtrarunt, praeſtantiſſima Fabri filia, opportune hic monuit, *boves* intelligi *ſilveſtres*; quum per *boves* ſimpliciter vel *tauros*, hanc vocem reddant priores hujus Hymni Interpretes. Cujusmodi nempe erant, ut de *bobus* id genus *feris* tradit Plinius l. VIII. c. XV. *uri*, & juxta quosdam etiam, ut apud Martialem, *bubali* ſpectac. Epigramm. XXIII.

Illi ceſſit atrox bubalus atque biſon;

& praeterea *bonaci* vel *bonaſi* itidem in Pannonia feri, juxta Ariſtotelem & Plinium. Hinc illud de Venatrice Diana Κυνηγῷ itidem Hippolyto dicitur apud Senecam vſ. 64. *Tibi villoſi terga biſontes, latisque feri cornibus uri*. Niſi vero quis id ſimpliciter de *tauris* ſeu *bobus* cornupetis a Callimacho dici hoc loco cenſeat, quibus proinde foenum apud Romanos, ut ab iis caverent ſibi obvii, circumligatum tradit Plutarchus in Craſſo, & Quaeſt. Rom. LXXI. ac unde vulgatum illud Horatii Satyr. IV.

Foenum habet in cornu, longe fuge.

Unde

Unde notat lex Exod. XXI. 28. qua cavebatur, ut bos ejusmodi cornupeta, tanquam revera, quod hic dicitur, ἀνθρώποισι μέγα κακὸν, *hominibus magnum malum*, ubi quempiam occidisset, lapidibus obrueretur; immo dominus etiam idem subiret fatum, ubi de noxa a simili bove imminente fuerat antea monitus.

Vſ. 159. Φρυγίῃ περ ὑπὸ δρυὶ] Φρυγίαν hic intelligi non de regione ita dicta, ſed de ſummitate Oetae montis *Trachinia*, ubi exuſtus fuerit Hercules, vere jam e Stephano monuit Friſchlinus. Quod vero idem locus *juxta Oetam* exſtitiſſe dicitur in aliis ad hunc locum notis, id ex Euſtathio unice hauſtum videtur, qui ad Periegeten p. 107. verba Arriani refert, ubi vocatur haec Φρυγίη τις τόπος Εὐρωπαῖος, περὶ τὴν Οἴτην, τὸ τῆς Τραχῖνος ὄρος, *quidam locus Europae circa Oetam Trachiniae montem.* Verum hunc locum non *juxta hunc montem*, ſed revera *in eodem monte*, & quidem in ejus ἄκρῳ exſtitiſſe, cum e vulgatis Poëtarum de illo Herculis rogo ibidem ſtructo, ac unde ei Φρυγίας nomen, narrationibus; tum e Stephano, ac Livio inſuper aperte liquet, l. XXXVI. c. XXX. *Ipſe etiam* (Manius Acilius) OETAM ADSCENDIT, *Herculique ſacrificium fecit in eo loco, quem* PYRAM, *quod ibi mortale corpus ejus Dei ſit crematum, appellant.* Unde in Arriani loco apud Euſtathium, pro περὶ τὴν Οἴτην, *circa Oetam*, omnino παρὰ τὴν Οἴτην, *apud Oetam* legendum cenſeo, quo eruditiſſimi Praeſulis verba cum clariſſimis aliorum Scriptorum ea de re teſtimoniis conſtent. *Quercus* autem, ſub qua *exuſtus*, ſeu conſecratus fuerit Hercules, hic mentio; haud aliter ac ubi feralem illam pyram ſibi parandam praecipit Hyllo filio apud Sophoclem, Trachin. vſ. 1213.

Πολλὴν μὲν ὕλην τῆς βαθυῤῥίζου ΔΡΥΟΣ,
Multam quidem materiam profundam habentis radicem QUERCUS;

Quamquam Seneca Hercul. Oetaeo vſ. 1483. dicat ea de re in genere, *caedatur omnis ſilva*; ac dein recenſitis, fago, pinu &c. addat vſ. 1634.

——— ——— ——— *& ſacrae quoque*
Senſere QUERCUS *horridam ferro manum.*

Tralatitium vero δρῦν de quavis *arbore agreſti* a Graecis dici. Unde etiam in genere ex aridiſſimis lignis rogum illum Herculis ſtructum tradit Dio Chryſ. Orat. VIII. p. 137. πυρὰν νήσας ἐν τῇ Οἴτῃ ξύλων ὡς ξηροτάτων, *collecto ex aridiſſimis lignis rogo in Oeta*, non vero, ut modo dictum, *juxta Oetam.*

Ibid. γυῖα θεωθεὶς] Quae loquendi formula de conſecrato Hercule, aliqua notatione digna videbatur. Neque enim *membra* ſeu corpus, ſed anima defunctorum, ſimili Apotheoſeos ritu *divinari*, ut in gloſſis quandoque antiquis ad litteram Graeci verbi hic adhibiti, dicitur, ſeu in coelum evolare cenſebatur. Unde Lucanus de iis, quos *ignea virtus*, ut loquitur, ad aſtra evexerat, ait l. IX. vſ. 9. *aeternos animam collegit in orbes*, & Dionyſ.

Dionys. Halicarnass. l. II. p. 89. εἰς οὐρανὸν ἀναβιβάζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἐπιφανῶν, *in coelum evehunt animas illustrium.* Hinc de hoc ipso Herculis rogo in adducto ad superiorem notam apud Livium loco, dicitur, *quod ibi mortale corpus ejus Dei sit crematum*, haud aliter ac de Jul. Caesare, qui primus eodem ritu apud Romanos θεωθεὶς legitur, Ovidius de Ponto l. IV. El. XIII.

Nam Patris Augusti docui mortale fuisse
Corpus, in aethereas Numen abisse domos,

h. e. *animam* ejusdem; & quod miror ibi Interpretes ad Augustum hactenus retulisse, qui adhuc vivus & florens regebat Imperii clavum, & de quo addit continuo,

Esse parem virtute Patri, qui frena coactus
Saepe recusati ceperit imperii.

Eadem vero adseruit Cicero, ubi id genus Apotheoses, & ipsius quidem Herculis, ex opinione de animorum immortalitate profectas docet l. II. de Legibus. *Quod autem ex hominum genere consecratur*, SICUT HERCULEM *& caeteros coli lex jubet, indicat omnium quidem* ANIMOS IMMORTALES *esse, sed fortium bonorumque* DIVINOS. Illud tamen aliunde etiam constat, haud unam eorundem Gentilium fuisse de consecratis suis Heroibus opinionem. Quosdam enim ex iis, ut Diis scilicet immortalibus, & quidem Jove Deorum Patre genitos, inde mixtam habuisse naturam statuebant; e mortali nempe ac immortali semine., sed ita ut postremum in iis praevaleret, seu τοῦ θνητοῦ μίγματος ὑπὸ τοῦ ἀφθάρτου μερίδος κατακρατηθέντος, *mortali mixtura ab immortali superata*, juxta Philonis in insigni ea de re loco verba, libro, quod omnis probus liber, p. 881. Hinc de hoc ipso Hercule adhuc puero Julianus Imp. Orat. VII. p. 408. Ἡρακλῆς δὲ λέγεται παιδίον γενέσθαι, καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ τὸ ΣΩΜΑ τὸ ΘΕΙΟΝ ἐπιδοῦναι. *Hercules porro puer fuisse dicitur ac* DIVINUM *illius* CORPUS *paulisper incrementa cepisse*; & de eodem mox p. 409. Τί ὅτ' οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ ΤΩ ΘΕΙΩ καὶ καθαρωτάτῳ ΣΩΜΑΤΙ, *quidnam vero divino ejus purissimoque* CORPORI *non paruit?* Unde etiam id genus Heroës, qualis hoc loco Hercules, mortali illa parte igne aut alia ratione consumpta, demptoque iis senio, non inter astra solum, seu in orbe Lunae proximo, vel etiam parte sublunari, ut de semideis manibus, loco ante indicato, Lucanus l. IX. vs. 5.

Quodque patet Terras inter, Lunaeque meatus,
Semidei manes habitant.

Sed in ipso Deorum Coelestium Concilio, ut de eodem Hercule Tullius l. III. de Officiis, collocari censebantur. Quod de Alexandro M. & Ptolemaeo Lagi, tanquam ibidem e regione ejusdem Herculis considentibus, & cum Diis Coelicolis epulantibus, ait Theocritus Idyll. XVII. vs. 24.

Ὅτι σφέων Κρονίδας ΜΕΛΕΩΝ ΕΞΕΙΛΕΤΟ ΓΗΡΑΣ,
Quod eis Juppiter E MEMBRIS EXEMIT SENECTAM.

Idem

Idem proinde, quod hic de Hercule, poſt abſumptam in ferali pyra mortalem partem, dicit Callimachus, γυῖα θεωθείς; nempe juxta illud, quod ipſemet de ſe ait apud Senecam ad matrem Alcmenam in Hercule Oetaco vſ. 1966. &c.

——— *quidquid in nobis tui*
Mortale fuerat, ignis evictus tulit;
PATERNA COELO PARS *data eſt, flammis tua.*

Ita ut igne, non ab ipſo quidem Hercule, vel a Philoctete, uti in Graecorum Commentariis, vel in eodem Senecae Hercule Oetaeo legitur, ſed a Jove ipſo accenſo, θεωθεὶς idem dicatur, apud Julianum ead. pag. modo indicata, εἶτ' ἐπανήγαγε διὰ τοῦ Κεραυνοῦ πυρὸς πρὸς ἑαυτὸν, *ac deinde per fulminis ignem ad ſe revocavit.* Hinc *Immortalis* inde etiam dictus in quodam Poſthumi nummo Gazae Gallorum Regiae, ac a me olim ad Juliani Caeſares p. 14. prolato, in quo Hercules Cerberum ex inferis educens viſitur cum inſcr. HERCULI IMMORTALI. Dicti enim Dii *Immortales*, juxta Varronem, notante id Servio ad Aen. l. VIII. vſ. 275. *qui immortales ex hominibus facti ſunt.* Sedem autem illius *Herculis Immortalis* apud *Aegiochum* ſeu Jovem Aegida tenentem, ſtatuit Pindarus Iſthm. Od. IV. p. 459. Neque enim idem Hercules θεωθεὶς, ut hoc loco, dictus, privata urbis alicujus, uti ſaepenumero contigit, religione: ſed unus habitus e *Diis Communibus*, ut idem a Marone vocatur loco modo indicato, h. e. Interprete ibidem Servio, *ex iis*, *quos unaquaeque gens colit.* Quam in rem videndus etiam Cicero de Natura Deorum l. III. Ut mittam hic denique, quae de Diis corporeis, ut vel e Plutarcho notum, qui eo nomine illos haud ſemel redarguit, (ut jam mittam in eorum Apologeticis Chriſtianos auctores, Tertullianum, Clementem, Origenem, Theodoritum &c.) ſtatuebant olim Stoici; aut quae de diſcrimine, quo Dii quidem *incorporei*, genii autem & Heroës *corporei*, juxta Porphyrium, epiſtola ad Anebonem Aegyptium, ab aliis tradebatur; aut denique quae de Coeleſti corpore, ut valde cognato immateriali Deorum ſubſtantiae, diſſerit Jamblichus de Myſter. l. I. c. XVII. Quamquam, ut hoc addam, eundem ἀποθεώσεως honorem, vel immerito Herculi tributum, inter alia redarguat Theodoritus Therapeut. Serm. VIII. tanquam nulla ſapientiae vel temperantiae laude commendandum, ἀλλὰ ἀκολασίᾳ καὶ λαγνείᾳ ξυνεζηκότα, *qui vitam in libidine & laſcivia transegit*, & qua etiam mortem, ob ſuam nempe cum aliena muliere conſuetudinem, Deianirae uxoris zelotypia, ſibimet adſciverit.

Vſ. 160. Παύσατ' ἀδηφαγίης] Unde Athenaeus ſub initium l. x. p. 411. Ὅτι ἦν καὶ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΔΔΗΦΑΓΟΣ. Ἀποφαίνονται δὲ τοῦτο σχεδὸν πάντες ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, *quod fuerit* HERCULES *magnus* HELLUO. *Id autem omnes ferme poëtae ac ſcriptores declarant*, adductisque mox eam in rem Euripidis, Jonis, Pin-

Pindari, aliorumque auctorum, quae consuli ibidem possunt, & quibus addendum istud Callimachi, testimoniis comprobat, & de quibus ait insuper, τοιοῦτον γὰρ αὐτὸν ὑποστησάμενοι ταῖς ἀδδηφαγίαις &c. *Tantam itaque voracitatem* in eo (Hercule) *fuisse rati*. Hinc ejusdem Herois cum Lepreo de ἀδδηφαγίᾳ seu πολυφαγίᾳ certamen aut victoriam simul pluribus ibidem commemorat, qui & in sequentibus insignem ac notam Athletarum ἀδδηφαγίαν etiam tangit, de quibus ait, p. 413. Καὶ οὐδὲν παράδοξον τούτους τοὺς ἄνδρας ΑΔΔΗΦΑΓΟΥΣ γενέσθαι· πάντες γὰρ οἱ ἀθλοῦντες μετὰ τῶν γυμνασμάτων, καὶ ἐσθίειν πολλὰ διδάσκονται, *minime autem mirum voraces esse homines ejusmodi, quandoquidem Athletae post diurnas exercitationes multa comesse adsuescunt.* Unde ἀδδηφάγοι, teste Hesychio, ab Argivis etiam dicti Athletae, indeque, ut observat inter alios Philo Ἀλληγ. νομ. l. I. p. 58. ἕνεκα τοῦ πιαίνεσθαι, καὶ ῥώννυσθαι, *quo pinguescerent & robusti evaderent*, ut proinde haud mirum quoque sit, idem Herculi tribui, qui & ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ vocatur in columnis marmoreis, quibus Herculis gesta continentur in aedibus Farnesianis, ubi Romae olim easdem vidimus; quique in Athleticis Agonibus haud semel victor exstitisse dicitur; immo a quo iidem Ἡρακλέους ἀγῶνες juxta Pollucem p. 170. fuerint dicti, ac ipse inde juxta Mercurium inter Ἐναγωνίους seu Praesides eorundem Agonum Deos, in palaestris vulgo sacratus. Quamquam aliter de eodem Hercule senserit Dio Chrysostomus, de quo ait Orat. VIII. p. 136. οὐδὲν οὖν τούτοις ὅμοιος τοῖς ἀθληταῖς· πῶς γὰρ ἂν ἠδύνηθη προσελθεῖν, σάρκας τοσαύτας ἔχων, ἢ τοσούτων κρεῶν δεόμενος, βαθὺν οὕτως ὕπνον καθεύδων, ἀλλὰ ἄγρυπνος καὶ λεπτὸς, ὥσπερ οἱ λέοντες, h. e. *nulla itaque in re similis Athletis, quo enim potuisset pervenire ea corporis mole onustus, aut tot carnibus ad victum indigens, aut profundum adeo somnum dormiens? immo pervigil & gracilis instar Leonis.* Quibus nempe verbis a vulgo poëtis aliisque Scriptoribus traditis, tam de ἀδδηφάγῳ, quam de SOMNIALI (sicut idem vocatur in Inscr. antiqua in Cl. Sponii Miscell. p. 100.) hoc Deo, recedit hic, ac impugnat eadem Dio. Inde autem eadem opera emendandus hic Hesychius, Ἀδηφαγία, πολυφαγία, ἀναγκοφαγία, non ut ibi hactenus legitur, εἰκαιοφαγία. Notum enim ἀναγκοφαγίαν a Graecis dictam, *de victu copioso*, & quidem εἰς πολυσαρκίαν πιαινομένων, ut ea de re Philo loquitur de Septenar. p. 1184. ad quem nempe *adstringebantur* etiam inviti Athletae. Cujus rei Interpres alibi ipse Hesychius, Ἀναγκοφαγεῖν, πρὸς ἀνάγκην ἐσθίειν, ὅπερ ἀθληταὶ πάσχουσιν, h. e. ἀναγκοφαγεῖν, *ad necessitatem impositam comedere, quod Athletis contingit*; & qua voce ἀναγκοφαγεῖν pro *Athletice comedere*, usus etiam Pollux p. 169. juxta alias voces Athletis proprias. Unde ἀναγκοφαγίαν, praeter Aristotelem Polit. l. VII. c. IV. adhibuit quoque agens de Athletarum exercitationibus, Themistius Orat. XV. quae in postrema editione Parisiensi primum juxta alias nonnullas, prodiit p. 186. Καὶ

τὸ

τῆς ἀναγκοφαγίας καὶ τῆς ἀκροχειρισμῶν, καὶ τῆς ἁλτήρων, σὺν πολλῷ τῷ ἑκουσίῳ ἱδρῶτι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, *atque etiam praescripto illo athletis victus genere, & summorum digitorum tactu, tum halteribus, cum multo sudore voluntario, quem ante necessarium sustinent.* Quomodo nempe vox illa ἀναγκοφαγίας verti ibidem debuit, quo non in genere *exactum*, juxta eruditum Interpretem, *vivendi genus*, quod latius patet, sed ratio modusque cibum Athleticum, & ad quem iidem tenebantur, sumendi, unice, quod vox ipsa indicat, innuitur. Ut mittam quod ἀδηφαγίαν, non *inediam*, sed *ingluviem* aut *voracitatem* vertere hic debuerit Callimachi interpres.

Ibid. οἱ πάρα νηδὺς ἐκείνη] Πάρα nempe hic, quod apud veteres Poëtas obvium ac tralatitium, pro πάρεστι. De Athletis vero juxta Herculem, uti modo vidimus, ἀδηφάγοις, & quorum vitam ac studia insectatus in Autolyco Euripides apud Athenaeum l. IX. p. 413. inter haec notat,

Γνάθου τε δοῦλος, ΝΗΔΥΟΣ τ' ἡσσημένος,
Gulae servus subjectusque ventri.

De Hercule autem dicitur Anthol. l. IV. c. XII. Ep. LXXXVI. στέρνα τε καὶ ΝΗΔΥΣ ΗΡΑΚΛΕΑ, HERCULEM *pectus & VENTER produnt*, sicuti alioquin idem apud Theocritum Idyll. XXIV. vs. 78. ἀπὸ στέρνων πλατὺς Ἥρως, *e lato pectore Heros agnosci dicitur.* Ut vero νηδὺς hic pro *ventris ingluvie*, sic γαστριζόμενος eodem sensu de *belluone* illo adolescente dicitur, qui se Herculis exemplo tuebatur, de quo paullo ante e Philostrato diximus ad vs. 148. Νηδὺς πίον ἴδοιμι. Non Herculis alioquin, sed Διονυσίην τε νηδὺν, *Bacchi autem ventrem*, ad plenam nempe Bathylli pulcritudinem a pictore inter alia flagitat Anacreon Od. XXIX. non qualem proinde vulgo ei adfingunt pictores.

Vs. 161. συνήντετο Θειοδάμαντι] Notam Herculis cum hoc Dryopum Rege contentionem, ob bovem aratorem ab illo famelico Heroë comestum, ex Apollonio & Philostrato notarunt jam ad hunc locum priores editores, cujus rei nempe meminit ille Argon. l. I. vs. 121. iste Icon. c. 10. p. 819. Sed a quo postremo non *Dryopum* Rex, verum *Lindius*, quo nomine incolae in Insula Rhodo appellati, dicitur. Inde tamen ipse Alcides βουφάγος aut βουθοίνας, ut Anthol. l. IV. c. VII. Epigram. XL. dictus fertur; quamquam & aliud βουφαγίας ejus exemplum e Pindaro commemorat, indicato paullo ante loco, Philostratus; nempe quando Coroni tectum subiens, ita nigrum comederit bovem, ut ne ab ossibus quidem abstinuerit.

Vs. 162. Ἀμνισιάδας] Quas dixit supra vs. 15. Ἀμνισίδας εἴκοσι νύμφας, ubi vide si lubet, quae de iis noto.

Ibid. ζεύγληφι λυθείσας] Ita de cerva Calpurnius Ecl. VI. vs. 35. *scit frenos, scit ferre jugum*; ζεῦγλαι autem vulgo quidem, ut hoc loco, de *jugo* animalium dictae, quandoque etiam de

fertilitas pendeat. Unde etiam aërem femina omnium habere, quibus una cum aqua delatis, plantas omnes gigni, affirmabat Anaxagoras, tefte Theophrafto H. Pl. l. III. c. II. Adde hifce Claudianum de iisdem Dianae cervis agentem, fec. Conf. Stil. vf. 286.

——— CERVI *currum fubiere jugales,*
Quos decus effe Deae primi fub limine COELI
Rofcida fecundis concepit LUNA *cavernis.*

ac Petronium, LUNA *innumerabilibus comitata fideribus etiam feras ducit* AD PABULUM. Neque vero mirum, Nymphas Amnifidas dici hic in eo *Junonis prato demetere*, feu fecare pabulum, de quo fequenti adhuc verfu, quo illo nempe Dianae cervas pafcerent. Sicuti enim Nymphae, aut *Hamadryades* aut *Montanae* vel *Fluviatiles*, vel *Paluftres* &c. fic etiam cum Ἐπιμηλιάδες, quafi *Pecorariae*, tum λειμωνιάδες feu *Pratenfes* dicuntur, ut apud Apollonium Rh. l. II. vf. 687. τίκτε δέ μιν Νύμφη λειμωνίας, *illum autem Nympha Pratenfis peperit.* Ad inftar nempe ipfius Dianae, cui praeter fontes fluviorum, aut faltus, ἀνθηροὶ λειμῶνες, *florida prata* facra etiam dicuntur apud Maximum Tyrium Diff. XXXVIII. p. 378. Adde hifce, quod facra Dianae, feu futuras ejus victimas, pecora, inter pafcendum pinguiora reddi cenferent Hyampolidos in Phocide incolae, juxta Paufaniam l. x. p. 680.

Vf. 165. Ὠκύθοον τριπέτηλον] Vidit jam Vulcanius, ab Hefychio, (qui, ut folet, ad poëtarum gloffas, ita ad hunc Callimachi locum procul dubio refpexit) Ὠκύθοον dici de hoc ipfo *trifolio*, nempe Ὠκύθοον, πόα τις καὶ ἡ τρίφυλλος λεγομένη. Ex ea nempe *trifolii* fpecie, (quales plures dari, vulgo & ex antiquis etiam Botanicis conftat) quae velociter nafcebatur, feu ut hic Scholia, τὸ ταχέως ἀνατέλλον τρίφυλλον. *Paftae* autem eo *trifolio Junonis prato* a Nymphis *demeffo*, dicuntur hic Dianae cervae; tum tanquam herba *optima pratenfi*, ficut eadem a Plinio dicitur l. XVII. c. XXI. tum quod jumentorum pabulo eadem inferviret. Unde etiam addit continuo Callimachus, *a Jovis equis* idem trifolium *comedi* folitum, ὃ καὶ Διὸς ἵπποι ἔδουσι. Id autem de *Medico trifolio* ita dicto maxime intelligendum inde liquet, quod ef juxta cytifum, *principatus*, tefte Plinio eod. lib. c. XLIII. *detur in pabulis.* Unde erudite etiam Hefychius: Τρίφυλλα. πολύφυλλα, καὶ πόα τις Μηδικὴ οὕτω καλουμένη, & de quo videri infuper poteft Diofcorides l. III. c. XXXIII. ubi pro gramine eodem uti docet illos, qui jumenta pafcunt & pecora. Adde Romanos Rei Rufticae Scriptores, Columellam, l. II. c. XI. qui de hujus Medicae herbae feu *trifolii* pabulo agens, ait, *idem per annum recte quater, interdum etiam fexies demetitur*, ac praeterea, *quod omne emaciatum armentum ex ea* PINGUESCIT, *quod aegrotanti pecori remedium eft;* & a Palladio itidem l. v. *agrum ftercorat, macra animalia reficit, curat aegrota.* E quibus idonea,

ut opinor, hujus apud Callimachum loci fax & ratio elucescit. *Cervas* alioquin *sesseli* ante pastum purgari, *cizara* autem *cervos* contra noxia gramina, aut *dictamno*, quo pasti accepta ejiciant tela, tradunt veteres, Aristoteles, Cicero, Plinius, Aelianus, Apulejus, Solinus, nisi quod apud Aelianum σέλινα seu *apia*, pro σίσελι, sive auctoris, sive librariorum errore hactenus legatur H. V. l. XIII. c. 35. sicut ad elegantissimum Auctorem viderunt jam viri docti.

Ibid. ὁ καὶ Διὸς ἵπποι ἔδουσι] Ut optimum nempe, quod modo vidimus, idque veterum Auctorum fide, *equorum* pabulum; unde de eodem addunt etiam Columella & Palladius, locis supra indicatis, *quod jugerum ejus toto anno tribus equis abunde sufficit.* De dictis autem *Jovis praesepibus*, ad quae nempe traductus fuerit etiam Pegasus, & in quibus proinde stabulabant hi *Jovis equi*, actum jam ad superiorem versum, Ἥρης ἐκ λειμῶνος. Tales *Jovi equos*, Nisaeos nempe, a Borysthenitis ali tradit Dio Chrys. Or. XXXVI. p. 448. καὶ δὴ ΤΩ ΔΙΙ τρέφουσιν ἅρμα Νισαίων ΙΠΠΩΝ· οἱ δὲ εἰσι κάλλιστοι καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν Ἀσίαν, JOVI *vero alunt quadrigas Nisaeorum* EQUORUM. *Hi autem sunt magni pulcerrimique eorum, qui sunt in Asia.* Quamquam alias, ut obiter haec dicam, vix occurrat Ἵππιος, seu *Equestris* in veterum monumentis Juppiter; sicuti alioquin, ut de aliis sileam, numinibus, Juno Ἱππεία legitur, cujus nempe eo nomine Aram in Olympia exstitisse refert Pausanias p. 316.

Vs. 166. & 167. ὑπολημνίδας ἐπλήσατο ὕδατος] Opportune ad illustrationem hujus loci, seniores Gen. XXX. vs. 35. ληνοὶ ποτιστηρίων ὕδατος, *alvei aquariorum*, seu, ut ibi vetus Interpres, *canales, ubi effundebatur aqua.* Adeo ut ληνοὶ, & unde hic ὑπολημνίδες, non *vini* solum in torculari expressi *receptacula*, sed *aquariorum* etiam vicem praestarent. Sic ληνὸς λειμῶνος, *prati aquaria*, ad quae nempe Apollinis boves agerentur, dixit Homerus, aut quisquis auctor Hym. in Mercurium vs. 104. Idem proinde hic quod supra vs. 50. vocavit Ἱππείην ποτίστραν, *equestre aquarium*, & juxta veterum Criticorum glossam ad hunc locum, ὑπολημνίδας, πυέλους, ποτίστρας.

Vs. 167. θυμάρμενον] Sic θυμάρμενον εἶαρ, *optatum ver*, apud Nicandrum legitur Alex. p. 168. & ad quorum proinde Poëtarum loca respicit Hesychii glossa: Θυμάρμενον, ἡδύ.

Vs. 169. Ἀπόλλωνι παρίζεις] Non solum ut soror, αὐτοκασιγνήτη, sed praeterea, ut ὁμότροφος Ἀπόλλωνος, *simul nutrita cum Apolline*, sicuti vocatur in Hymnis, qui Homero tribuuntur in hanc Deam, & quae insuper modo Clarum, modo Delphos, ad dilecti fratris Apollinis domum tendere, continuo in iisdem dicitur. Immo unde utriusque fana & simulacra leguntur saepe iisdem in locis juncta, cujus rei exempla obvia in veterum monumentis; ubi praeterea Κλαρίη, aut Δηλίη, vel Κυνθίη Ἄρτεμις, haud minus ac Κλάριος, Δήλιος, vel Κύνθιος, *Clarius*, *Delius* vel

vel *Cynthius Apollo* legitur; & puncta proinde utriusque Numinis capita in antiquis *Deliorum* nummis, cum inscr. ΘΕΩΝ ΑΔΕΛ-ΦΩΝ. Sed de quibus agetur opportunius ad sequentem hujus Battiadae Hymnum in Delum. Haud aliter nempe ac saepenumero sub Solis ac Lunae effigie, simul iidem comparent in aliis veteribus nummis.

Vs. 170. *αἱ νύμφαι σε χορῷ ἔνι κυκλώσονται*] *Chori* nempe virginum *circulares* passim in Dianae honorem, ac solemnibus aliorum quoque numinum festis agitati leguntur apud veteres, & qua de re abunde alioquin nota jam supra dictum ad hujus Hymni vs. 3. *χορὸς ἀμφιλαφής*, & infra adhuc dicetur vs. 267. hujus Hymni. Quibus addi potest similis apud Apollonium locus l. I. vs. 1223. &c.

> ΝΥΜΦΑΩΝ *ἵσταντο* ΧΟΡΟΙ· *μέλε γάρ σφίσι πάσαις,*
> *Ὅσσαι κεῖσ' ἐρατὸν νύμφαι ῥίον ἀμφενέμοντο,*
> ΑΡΤΕΜΙΝ *ἐννυχίῃσιν ἀεὶ μέλπεσθαι ἀοιδαῖς.*
> *Instaurabantur* NYMPHARUM CHORI. *Nam omnibus ipsis curae erat*
> *Nymphis, quaecunque amoenum accolebant fluentum,*
> DIANAM, *ut nocturnis cantibus assiduo celebrarent.*

Vs. 171. *Αἰγυπτίου Ἰνωποῖο*] De hoc Deli fluvio rursus infra H. in Del. vs. 205. & cur *Aegyptii* nomine appelletur, cum ibidem, tum in antiquis Scholiis ad hunc locum abunde dicitur. Quod memorat etiam Strabo l. XI. p. 271. *ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολογίαν, οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Δῆλον ἐκ τοῦ Νείλου περαιοῦντες*, *hujusmodi prodigiosa commenta augent, qui Inopum e Nilo in Delum derivant.* Adde Lycophronem p. 97.

> ——— *Ἰνωποῦ πέλας*
> *Αἰγύπτιον Τρίτωνος ἕλκοντος ποτόν,*
> ——— *Inopum juxta*
> *Aegyptium Tritonis* (h. e. *Nili*) *trahentem liquorem.*

Veram nominis illius rationem indicat ibidem Tzetzes; quod nempe augescat idem Deli fluvius, quo tempore Nilus irrigat Aegyptum; unde dictum sit, *Inopum* per occultos meatus *Nili* aquis impleri.

Vs. 172. *Ἢ Πιτάνης* &c.] De urbe *Macedoniae* explicant hic Scholia, cujus haud alibi, quod equidem sciam, occurrit mentio. Nota vero e Geographis aliisque Auctoribus antiquis, cum *Troadis* seu *Aeolidis*, tum *Elidos*, & *Laconica* insuper *Pitana.* Duarum priorum, *Aeolicae* & in *Elide* meminit tantum Strabo, & *Aeolicae* solum Stephanus; posterioris autem ad *Eurotam*, Laconicae fluvium, plures e Poëtis aliisque priscis Scriptoribus, Pindarus, Euripides, Plutarchus, Pausanias, Plinius, Solinus &c. quorum loca jam congessit in Laconicis diligentissimus Meursius l. IV. c. X. Unde non satis capio, quid moverit τὸν πάνυ in Plinianis p. 139. ut *Pitanen* inter Laconicae urbes, juxta Cardamylem, Anthiam, vel Anthanem aliasque, memorari a-

 pud

pud Plinium l. IV. c. V. ac inde a Solino redarguat, aut *Pelana* ibidem legendum malit, ac ideo quidem, quod *Pitane* urbs (de qua nempe Strabo l. VIII. p. 343.) Elidos, prope Olympiam *& ad Alphei ostia fuerit sita.* Ab ea enim diversa omnino *Pitane Laconica*, quae παρ' Εὐρώτα, *ad Eurotam*, uti jam dictum, non *ad Alpheum*, apud Pindarum Ol. Od. VI. dicitur, neque Menelai tamen, quod tradit laudatus modo Meursius Laconic. p. 278. dicta ab Euripide in Troadibus patria. Neque enim iis, quos inde adfert vir eruditissimus, versibus, *de Menelao*, sed de *Helena* Διὸς κόρῃ, *Jovis filia*, uti ea duobus tribusve ante versibus dicitur, ibi apud Tragicum sermo; cui utique non *Menelao*; ut ille statuebat, imprecatur captivarum Troadum Chorus, ne unquam in terram Lacaenam ad patrios lares *aut in Pitanes urbem*, μηδὲ πόλιν Πιτάνης, eadem veniat; quae, ut continuo additur, *ex infaustis*, cum Paride scilicet, *nuptiis*, *cum magnum toti*, *qua patet Graeciae*, *dedecus*, *tum ingentes Trojanis mulieribus calamitates adtulerit.* Vide locum in Tragici Troadibus a vers. 1190. &c. Ab Hesychio quidem Πιταιάτης *Menelaus;* ita tamen ut non ab urbe sed a tribu, Πιτάνῃ dicta, hanc vocem ibi deducat Glossographus: haud aliter ac Πιτανάτην λόχον, *Pitanatam cohortem*, Spartis ab Antonino Caracalla accitam, refert Herodianus l. IV. cap. VIII. qualem alioquin, sed falso olim apud Lacedaemonios dictam, tradiderat pridem Thucydides l. I. quod jam observarat Meursius Lect. Attic. l. I. c. XVI. Quibus autem clarissimis veterum Pindari, uti vidimus, Euripidis, aliorumque de *Pitane* urbe *Laconicae* ac *ad Eurotam* sitae locis (ad quae non adtendit vir maximus, dum unum hic in Plinianis ante oculos habuit Strabonem) accedit etiam hoc Callimachi testimonium Ad hanc enim Laconicam *Pitanen* hic respici, bene jam monuit Frischlinus, & quidem ex uno Pausaniae loco, qui apud eundem exstat p. 192. ubi sacra Dianae Ὀρθίας (seu ut legendum aliunde, & qua de re etiam mox Ὀρθωσίας) celebrata perhibet a Limnatis, Spartanis & ab iis, qui e *Pitane* veniebant, τοῦτο δὲ οἱ Λιμνᾶται Σπαρτιατῶν καὶ Κυνοσουρεῖς καὶ ἐκ Μεσόας τε, καὶ ΠΙΤΑΝΗΣ, θύοντες τῇ ΑΡΤΕΜΙΔΙ &c. *deinde, quod* LIMNATAE *apud Spartanos, & Cynosurenses, quique ex Mesoa &* PITANE *venerant, dum sacrum Dianae facerent.* Quibus etiam sequentia hic Callimachi verba, καὶ γὰρ Πιτάνη σέθεν, ἢ ἐνὶ Λίμναις, *nam & Pitana tua est, aut in Limnis*; pari opera explanantur ac illustrantur. Unde cum male hic in Scholiis, Πιτάνη δὲ πόλις Μακεδονικῆς pro Λακωνικῆς, haud insolito Graeculorum seu librariorum errore, legitur. Neque melius Λίμναι hic de *vico* Atticae, ubi colebatur Diana, ab aliis explicatur; quum *vici* ita dicti apud Laconas, ubi erat Dianae Templum, & a quo Λιμνᾶτις eadem etiam dicta, meminerit haud uno Laconicorum loco idem Pausanias, & quidem inter alia p. 191. ubi ejusdem Ὀρθίας seu Ὀρθωσίας potius,

Spar-

Spartanae nempe Dianae, Templum exſtare adſerit. Idem praeterea alibi, nempe l. IV. p. 222. Λιμνατιδ☉ Dianae ſanum, ſolis Dorienſibus Meſſeniis & Lacedaemoniis commune memorat.

Vſ. 173. Ἁλὰς Ἀραφηνίδας] Unus nempe e pagis ſeu populis Atticae, Tribus *Aegeidis*, ita dictus, ad diſcrimen alterius Populi dicti Ἁλαὶ Αἰξωνίδες Tribus *Cecropiae*; ut cum e Stephano, tum e Scholiis ad hunc locum, ſed ubi male, quod jam vidit Meurſius in libello de Populis Atticae, ζωνὶς hactenus legitur. Meminit vero ejusdem pagi, & praeterea, quod ſequenti mox verſu dicitur, Dianae Tauricae ſigni eo e Scythia advecti, Euripides loco inſigni eam in rem, & qui ab eodem Cl. Meurſio, maxime ab eruditis Callimachi editoribus, praeteriri minime debuit, nempe Iphigen. Taur. v. 1450.

> Χῶρ☉ τίς ἐςιν Ἀτθιδ☉ πρὸς ἐσχάτοις
> Ὅροισι, γείτων δειράδ☉ Καρυςίας,
> Ἱερὸς ΑΛΑΣ νιν οὑμὸς ὀνομάζει λεώς,
> Ἐνταῦθα τάξας ναὸν, ἵδρυσαι βρέτας,
> Ἐπώνυμον ΤΗΣ ΤΑΥΡΙΚΗΣ, πόνων τε σῶν.
> *Eſt quidam locus in extremis Atticae*
> *Finibus, vicinus littori Caryſtio*
> *Sacer, quem meus populus nunc vocat* HALAS.
> *Illic exſtructo Templo, colloca ſtatuam*
> *Cognominem* TAURICAE (Dianae) *& tuorum laborum.*

Quamquam illud *Tauricae Dianae* ſignum, non quidem in hunc pagum Ἁλὰς, ut ab illo Athenienſi Tragico, aut Callimacho praeterea hic dicitur, ſed in alium pagum Atticae, Brauronem dictum, delatum refert Pauſanias in Atticis p. 41. Verum quum idem pagus Ἁλαὶ apud Stephanum dicatur inter Phegeum & Brauronem ſitus, facile potuerunt haec ob loci viciniam confundi, & modo huic, modo alteri adſcribi. Ab Ἁλαῖς autem dictum gentile Ἁλαιεὺς, uti cenſuit Meurſius, ſicut ex antiquis ejusdem loci inſcriptionibus a Cl. Sponio vulgatis libello de Populis Atticae, nunc indubie liquet, & firmant etiam Demoſthenes adv. Olympiodor. p. 691. Κόνων Ἁλαιεὺς, *Conon Alaeenſis*, & adverſus eundem Cononem p. 731. Ἀρχεβιάδης Δημοτέλους Ἁλαιεὺς, *Archebiades Demotelis F. Halaeenſis*; Antiphanes praeterea apud Athenaeum l. VII. p. 329. a quo, ut e MSS. recte ad eundem emendavit ὁ πάνυ, dicitur, Δήμου δ' Ἁλαιεύς ἐςιν, *eſt vero e pago, qui dicitur Halae.* Unde liquet quid de Stephano, aut ejus Epitomatore ſit ſtatuendum, a quo δημότης hujus loci ſine littera I ſcribendum dicitur, nempe Ἁλεὺς, & pro quo Ἁλαεὺς legendum conjiciebat poſtremus Stephani editor Berkelius, ſicut etiam in Batava Harpocrationis editione, male Ἁλαεὺς pro Ἁλαιεὺς legitur, uti recte in priori ab ipſo Mauſſaco vulgata exſtabat. Sed hoc leve.

 Vſ. 174.

Vſ. 174. Ἦλθες ἀπὸ Σκυθίης] Quid de hoc *Tauricae* Dianae ſigno e *Scythia* in Atticam tranſlato, tradat hic juxta alios, & quidem antiquiorem Athenienſem inſuper Poëtam, Callimachus, modo vidimus. A quibus tamen diſcedit alibi Pauſanias, ubi nempe idem *Scythicae* hujus Deae ſimulacrum, ab Oreſte & Iphigenia in Laconicam, & quidem Limnaeum, de quo paullo ante, vicum delatum refert, ibique ſub Dianae Ὀρθίας ſeu Ὀρθωσίας nomine cultum; cujus etiam rei indicia quaedam, & quidem e cultu apud Laconas ejuſdem Deae Ὀρθωσίας commemorat, ac unde vero magis conſentaneum colligit, ut non in Atticam ſeu Brauronem pagum, de quo paullo ante, velut hoc loco, Ἀλὰς, ſed in Laconicae vicum Limnaeum dictum, deportatum cenſet illud Dianae e *Scythia*, quod hic dicitur, *advectae* ſimulacrum, l. III. p. 191. & 192. Ὀρθωσιας vero potius, quam Ὀρθίας, ut tamen ibi apud Pauſaniam hodie legitur, fuiſſe ei nomen a Laconibus inditum, ad cujus nempe Aram flagris caederentur eorum Ephebi, adeo ut ſanguine eadem adſpergeretur, patet abunde ex iis, quae de eodem ritu, non apud Plutarchum ſolum leguntur in Lycurgo, ac inſtitutis Laconicis, (ubi male in priori Ὀρνιθείας, quod viderunt jam ibi Interpretes, in poſteriori vero loco Ὀρθίας legitur) ſed praeterea apud Sex. Empiricum Hypoth. l. III. p. 153. Λάκωνες δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος μαστίζονται πικρῶς, *Lacedaemonii autem ad Aram Dianae Orthoſiae flagris acerrime caeduntur*, ut multus, quod addit, in Aram Deae deſluat ſanguis. Adde Pindarum, qui Dianae Ὀρθωσίας & Taygetae Nymphae (unde nempe mons Laconicae Taygetus, de quo infra vſ. 187.) meminit Olymp. Od. III. Lycophronem praeterea, qui nominatim Dianae hujus Scythicae, de qua hic Callimachus, & quidem Ὀρθωσίας dictae mentionem facit vſ. 1330. &c.

——— καὶ Θεμισκύρας ἄπο
Τὴν τοξόδαμνον νοσφίσας Ὀρθωσίαν,
——— *Tum ex Themiſcyra*
Sagittariam rapiens Orthoſiam.

Ut mittam Herodotum l. IV. c. LXXXVII. qui Dianae Aram eo nomine ſeu Ὀρθωσίας, non Spartae quidem, ſed Byzantii exſtitiſſe memorat. Quamquam ad Pindarum dicto loco p. 33. veteres Critici Ὀρθωσίαν & Ὀρθίαν Dianam promiſcue olim dictam tradunt; ita tamen ut Ὀρθωσίαν, *Tauricae*, de qua hic agitur, apud Spartanos *Dianae* ſignum olim appellatum, e dictis Pindari, Lycophronis, & Sex. Empirici locis abunde, ut opinor, liqueat; atque ita verius apud Plutarchum & Pauſaniam, ubi ejuſdem *Tauricae* apud eos Deae fit mentio, legendum.

Ibid. τέθμια Ταύρων] Vide ſupra adnotata ad H. in Apoll. vſ. 87. τεθμοῖσι, & infra in H. in Cer. vſ. 19. Τέθμια δῶκε. Ab his Ταύροις autem, non Ταυρικὴ ſolum, ſed Ταυροπόλος dicta etiam haec Dea Soph. Ajac. vſ. 172.

Ταυρο-

Ταυροπόλα Διὸς Ἄρτεμι,

Quae in Tauris colitur filia Jovis,

Diana, ſeu, uti ibi notant veteres Critici, Ταυροπόλα, ἢ ὅτι ἐν ΤΑΥΡΟΙΣ ΤΗΣ ΣΚΥΘΙΑΣ τιμᾶ(ται)· ἢ ἀπὸ μέρους τῶν ποιμνίων ἧς προςάτης· ἢ ὅτι ἡ αὐτὴ Σελήνη ἐςὶ κ. ἐποχεῖ(ται) ταύροις ἣν κ) ταυρωπὸν ὀνομάζουσιν. h. e. Ταυροπόλα, *vel quod in* TAURIS SCYTHIAE *colitur, vel a parte armentorum, cujus ea praeſes, vel quod eadem eſt Luna, quae tauris vehitur, quam etiam & ταυρωπὸν* ſeu *cum taurino adſpectu nuncupant.* Culta vero eo nomine Ταυροπόλυ haec Dea in Inſula Icaro, qua de re mox ad vſ. 187.

Vſ. 175. Μὴ νειὸν τημοῦτ(ος) ἐμαὶ βόες] Non hoc ſpectat, quod exiſtimaverat Friſchlinus, ad religioſam Feſtorum obſervationem, juxta quam tum a ſolitis operibus requieſcebant veteres, & prout a Tibullo dictum l. II. Eleg. I.

Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator &c.

Alia mens, ut abunde e ſequentibus liquet, hujus loci, cur ſuos nempe boves nolit Poëta alteri cuipiam locare ad diurnum opus arandum; quod nempe, etſi iidem cum aetate tum robore, & pro loci praeterea indole, validiſſimi ad ſimile opus forent, defeſſi tamen & viribus exhauſti, non poſſent non ab aratro redire ob productos a Sole dies, ubi ille curſum ſiſtit dum contemplatur Nympharum Chorum, quem eaedem in Dianae honorem agitabant. Quae plana omnino & perſpicua horum & ſequentium mox apud Poëtam verborum ratio, ut alio haec detorqueri nullatenus debuerint.

Vſ. 176. Τετράγυον τέμνοιεν] Per τετράγυον, non *quatuor jugera*, juxta Interpretem, ſed diurnum laborem aratori propoſitum intelligi, e Varrone jam bene monuit erudititiſſima Fabri filia. Quod firmant etiam ad Homerum veteres Grammatici, ubi nempe a Poëta Odyſſ. Σ. vſ. 373. τετράγυ(ος) ager dicitur, a robuſtis itidem, ut hic, & aequalibus bobus arandus, & quod explicat Euſtathius p. 1851. τετράγυον δὲ διάςημά τι, ὅσον ἦν ἀροτριᾷν, ὡς εἰκὸς δι' ἡμέρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐργάτας κ) χρωμένους βουσὶν ὁμοίοις, h. e. *τετράγυον autem ſpatium quoddam, quantum licet per diem bonis agricolis, & qui aequalibus utuntur bobus, arare.* Γύη nempe apud veteres de *arvo* ſeu *agro* ad arandum apto in genere dicta. Unde ἀράσιμοι γύαι, *arva ad arandum*, appellata a Sophocle Antigon. vſ. 575. & ab Euripide Phoen. vſ. 651. βαθύσποροι γύαι, *arva profundos habentia ſulcos*, apud Apollonium Rh. I. vſ. 796. πυροφόρους ἀρόωσι γύας, *arva arant tritico feracia*; & quo ſenſu etiam Aeſchylus dixit Prom. vſ. 369. (quem locum notavit hic praeſtantiſſima Daceria) feracis Siciliae λευρὰς γύας, *arva ſpatioſa.* Adde Lycophronem p. 50. ληΐου γύαι, *ſegetis arva.* Hinc autem γύη μέτρον γῆς, ſeu in genere *menſura* quaedam *terrae* explicatur a priſcis Grammaticis; ab aliis autem πλέθρον, quod vulgo *jugerum*, ſed minus accurate reddunt Interpretes. Unde τετράγυ(ος) apud eosdem antiquos Homeri aliorumque veterum Poëtarum

Enarratores, τεσσάρων ὀργυιῶν, aut vero τετράπλεθρον redditur. Hesychius: Τετράγυον· τεσσάρων ὀργυιῶν· Γύη δὲ μέτρον ἕκτον σταδίου, ἔνιοι δὲ ὀργυαῖον μέτρον. τετράγυον *quatuor orgyiarum: Γύη vero mensura sexta stadii.* Quum vero *stadium*, juxta Columellam aliosque Romanos Scriptores fuerit pedum DCXXV. seu CXXV. passuum, γύη, quae illi *sexta pars stadii*, fuisset pedum circiter CIV. & τετράγυον proinde pedum CCCCXVI; quum *jugerum* esset pedum CCXL. & *quatuor jugera* ideo forent pedum DCCCCLX. Quae firmant etiam cum idem Hesychius, dum ab eo antea γύη non ὀργυία quidem aut ὀργυαῖον μέτρον redditur, sed γύαι, πλέθρα, atque iterum γύη, μέτρον πλέθρου dicuntur; πλέθρον autem juxta Suidam, sit itidem *sexta pars stadii*, h. e. centum circiter, ut idem explicat, pedum: tum Eustathius, qui ad Odyss. Σ. p. 1851. τετράγυον per τετράπλεθρον reddit, ac ita a veteri Paraphraste intellectum notat, qui τὸ τετράγυον interpretatus sit, ἐλαύνειν ἐν νειῷ τετράπλεθρον. Mitto, quod de *quadrilatero* seu de *quadrangulo*, vel *aequilatero arvo* dici τετράγυον ibidem notat Eustathius, nulla caeteroquin τεσσάρων ὀργυιῶν, aut ὀργυιᾶς μέτρου, ut in superiori apud Hesychium glossa, aut alibi etiam in brevibus ad Homerum Scholiis ad Odyss. H. vs. 113. facta mentione. Vulgaris vero ille, non hujus solum Callimachi, sed aliorum etiam, sicut Homeri, Interpretum error, ut τετράγυον, quemadmodum loco modo dicto, de Alcinoi horto Odyss. H. vs. 113. reddant *quatuor jugera*, & similiter πεντηκοντάγυον Iliad. I. vs. 575. per *quinquaginta jugera*, de agro nempe prope Calydonem. Quos sequutus etiam haud indoctus alioquin Apollonii Rh. interpres; in explicatione eorum versuum, quos licet cum isto & superiori apud Callimachum Lectori obiter contendere, nempe l. III. vs. 1342. &c.

Τῆμος ἄρ ἤροτο νειὸς ὑπ' ἀκαμάτῳ ἀροτῆρι,
Τετράγυός περ ἐοῦσα· βοῶν τ' ἀπελύετ' ἄροτρα.
Tunc peractum erat novale, ab aratore infatigabili.
Quamquam magnum foret arvum (seu quantum per diem integrum possent validissimi boves arare) *& ab aratro abjungebantur boves.*

Tertia enim diei pars, ut superiori versu poëta dixerat, tantum effluxerat; ita ut una adhuc absolvendo diurno aratoris operi seu τετραγύῳ superfuisset. Quamquam illud etiam liquidum sit, a Graecis subinde Scriptoribus, ubi de agrorum apud Romanos divisione agunt, *jugerum* sed minus accurate per πλέθρον reddi; sicut eo loco quo Plutarchus in Camillo legis Liciniae meminit, qua cautum, μηδένα πλέθρων πεντακοσίων πλείονα χώραν κεκτῆσθαι, h. e. interprete Livio l. VI. c. XXXV. *nequis plus quinquaginta jugera possideret.* Quum alioquin *bina jugera* unicuique Romano abunde sufficere antea crederentur; qualia viritim etiam a Romulo divisa tradunt Varro, Plinius &c. Neque plura in agris dividun-

dundis, adultae quoque Reip. Romanae temporibus, fuerunt adſignata; ac inde illud Juvenalis Satyr. XIV. vſ. 162.

Tandem pro multis vix jugera bina dabuntur
Vulneribus &c.

Vſ. 177. γυιαί τε κ' αὐχένα κεκμηνυῖαι] Certiſſima hic, ut bene jam monuit Anna praeſtantiſſima, H. Stephani emendatio, κ̀ γυῖα κ̀ αὐχένα κεκμ. per γυῖα autem, non *membra* ſolum in genere, ſed *pedes* in ſpecie dici notant priſci ac eruditi Nicandri Enarratores ad illud Ther. p. 56. ῥαιβὰ γυῖα, nempe γυῖα δὲ νῦν τοὺς πόδας. Boum autem, qui ad arandum admoventur, aut ab aratro redeunt, quae cura habenda ſit, ne defatigentur ſcilicet nimium; aut vero ut defatigati continuo opportunis eam in rem remediis reſtaurentur, notant veteres Rei Ruſticae Scriptores, & quidem in Graecis Geoponicis l. XVII. c. IX. πρὸς ἐργαζομένους μὴ κοπιᾶν, *ut boves arantes non laſſentur.* Unde continuo Maro ſub initium Georg. *quae cura boum, qui cultus habendo ſit pecori* &c. & qua de re agit Georgicorum l. III.

Vſ. 178. κόπρον ἔπι προγένοιντο] κόπρον hic dici de ἐπαύλει ſeu *ſtabulo* notant Scholia. Quo reſpexiſſe etiam videtur Heſychii gloſſa: Κόπρος, κ̀ ἡ ςάσις τ̃ βοῶν, i. e. κόπρος *etiam ſtatio boum;* per tropum nempe poëtis haud inſolitum.

Ibid. καὶ εἰ Στυμφαιίδες εἶεν] Bene hic legendum Στυμφαίδες, non ut antea Στυμφαλίδες, animadvertit ingenio ac eruditione inſignis Fabri filia, ad idque jure inducta, veteri ad hunc locum Criticorum gloſſa, qui de Epiroticis bobus hoc dici, & a regione Epiri Στύμφαι appellata, obſervant. Στυμφαλίδες certe non *boves*, de quibus hic agitur, Epiroticae, ſed galeatae illae & infauſtae Arcadiae volucres, ab Hercule ſagittis confixae, de quibus ait Lucretius l. V. v. 32.

——— *unusque timendae*
Unguibus Arcadiae volucres Stymphala colentes,

& quarum iconem in denario gentis Valeriae expreſſam olim protuli ac illuſtravi Diſſ. de Praeſt. Numism. p. 226. &c. Στυμφαία autem non *Arcadiae*, ſed *Epiri* tractus, ac inde inter Epiroticas regiones relata a Strabone l. VII. p. 325. ac ab aliis etiam memorata, ut Diodoro l. XX. p. 766. Arriano Ἀναβ. l. I. &c. ac unde alibi apud Diodorum & Ptolemaeum, Στυμφαίαν pro Στυμφαλίαν legendum bene obſervat eruditiſſimus Palmerius Graec. Antiqu. p. 342. Adde, quod idem hoc Callimachi loco, quem ibi memorat (ſed male Στυμφαλίδες pro Στυμφαίδες retinendo) adductus, urbem Epiri, Βούνιμα apud Stephanum, a *boum* nempe *paſcuis* dictam, in hoc Epiri tractu Στυμφαίᾳ exſtitiſſe cenſeat. Celebratam vero Epirum, tanquam optimis paſcuis ac bobus feracem, quod innuunt hic Scholia, idque a Dodona usque ad mare Jonium, monuit jam olim Pindarus Nem. Od. IV. p. 362. ubi ait.

Βουσὶ-

Βυβόται τόθι πρῶνες ἔξοχοι κατάκεινται,

Ubi boves pascentia cacumina insignia reperiuntur,

& veteres ibi Critici, βουτρόφος γὰρ ἡ Ἤπειρος, *boum enim nutrix Epirus*. Hinc etiam obvius adhuc hodie bos cornipeta in antiquis Epirotarum nummis, quales prostant cum apud Goltzium, tum in praeclaris Cimeliarchiis, & in Electorali etiam hac Gaza.

Vs. 181. & 182. ἀλλὰ θεῆται Δίφρον ἐπιςήσας] Haud insolita Poëtis licentia hoc dici, abunde liquet; ut Sol nempe voluptate captus diutius inspiciendi Nympharum chorum, cursum sisteret, diesque inde, quod continuo addit Callimachus, producerentur; haud aliter ac de nocte geminata apud Comicum Latinum legitur, quo diutius Juppiter Alcmena potiretur. Quae inania poëtarum commenta nemo utique in exemplum trahet, veri illius ac singularis miraculi, quo Sol & Luna revera stetisse dicuntur Josuae x. vs. 13 aut alterius, quo tempore Regis Ezechiae retro cessisse Sol traditur II. Reg. xx. 11. & Esa. XXXVIII. Neque vero audiendi illi Hebraeorum Magistri, & quibus adhaesisse nollem τὸν πάνυ Grotium, qui miraculi illius a Josua divino numine patrati veritatem convellentes, id phrasi poëtica, ac de die aestiva demum dici existimant. Quum haud ignotum sit illud divinitus firmatum a Propheta, qui eo respexit Habacuc. cap. III. vs. 11. *Sol & Luna steterunt in habitaculo suo*, & quod longe etiam antiquiores Maimonide aut Gelzomi magisque hic ἀξιόπιςοι recutiti, veritatem ejusdem miraculi adstruant; sicuti Josephus in narratione hujus facti Origin. l. v. c. CII. tum Talmudici etiam Doctores, de quibus consuli potest in adnotatis ad eum Josephi locum vir varia & eximia doctrina Edmundus Bernardus. Neque omnino parem quispiam tribuet fidem iis, quae eodem viro doctissimo referente, in Talmude Babyl. comminiscuntur Magistri de Nicodemo Gorionita, cujus gratia Sol nempe aliquando steterit.

Vs 182. φάεα μηκύνονται] Φάεα itidem pro *diebus* adhibet hic Poëta infra H. in Cererem vs. 83. ὁ δὲ ἐννέα φάεα κεῖται, *ille autem novem dies jacet*; sic περὶ κρισίμων φαέων, *de diebus criticis*, fit mentio ab Agathia Anthol. l. II. c. XXII. Epigr. XIX. Apud Aeschylum autem, de justitia celeriter in sceleratos animadvertente dicitur Choëph. vs. 60. τοῖς δὲ ἐν φάει &c. quod vertit Interpres, *aliquos ipso die puniens*; rectius tamen *aperte* seu φανερῶς, juxta veteres ibidem Criticos, & quod sequentia Tragici verba etiam adstruunt.

Vs. 185. Ἡρωΐδας] Idem Poëta, Epigrammate supra inter ejus fragmenta relato, Δέσποιναι Λιβύης Ἡρωΐδες, & sicuti cum alibi, tum in priscis aliquot nummis (& de quibus alibi egimus) ΙΟΥΛΙΑΝ ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ, & ΝΑΥΣΙΚΑΑΝ ΗΡΩΙΔΑ signari legimus, ac similiter *Heroidas* apud Latinos poëtas, uti Ovidium, Propertium, &c. Dictae vero insuper eaedem cum

Ἡρω-

Ἡρωΐναι, ut ab eodem Callimacho Hym. in Delum vſ. 161. Theocrito Idyll. XXVI. vſ. 36. Luciano in Necromantia; tum contracte ob metrum Ἡρῶναι, ut apud Ariſtophan. Nub. p. 113. & in Inſcr. Regillae; ac Ἡρῶσσαι apud Apollonium Rhod. l. IV. vſ. 1309. ſicuti ad Juliani Caeſares olim monui p. 450. Per Ἡρωΐδας vero, ut hic ait Battiades, *Dianae ſocias*, Nymphas Deae comites intelligi, ſive *Oceaninas*, ſive *Amniſidas*, ſive *Fluviatiles*, de quibus ſupra egerat poëta, non mirabitur, qui novit Nymphas, Deas etiam ſubinde a veteribus dictas, ut a Theocrito Idyll. XIII. vſ. 44. Νύμφαι &c. δειναὶ θεαὶ ἀγροιώταις, *Nymphae, graves Deae agricolis*, & ab Ariſtide Serm. Sacr. l. p. 493. ὅτι οὐκ εἶεν θεαὶ χαριέστεραι, *quod nullae ſint gratioſiores Deae*, & apud Athenaeum, ubi privata memorat, quibus Nymphae apud Siculos colebantur, ſacra, l. VI. p. 250. additque, ὀρχεῖσθαί τε περὶ τὰς θεάς, & *ſaltare circa illas Deas*, ſeu earum, de quibus idem agit, ſimulacra. Ut mittam Nympharum Aram prope Ithacam, de qua Poëta Odyſſ. P. 210. aut inter Orphicos Hymnos ſive τελετὰς, unum etiam Nymphis dicatum, quibus inter alios, juxta adductum Ariſtidis modo de iis locum, eaedem invocantur, tanquam

Σὺν Βάκχῳ Δηοῖ τε χάριν θνητοῖσι φέρουσαι,

Cum Baccho & Cerere, gratiam ſeu *hilaritatem mortalibus adferentes.*

Quamquam ea in re, uti in reliquis etiam μυθικοῖς, haud ſibi conſtare veteres norim, a quibus modo *Nymphae*, uti ab Orpheo ſeu Onomacrito Argon. vſ. 646. ἀθάνατοι, *immortales*; & qui cum iis vitam agunt, ἀγήρατοι ſeu *ſenii expertes* dicuntur; modo, ut a Pauſania l. x. p. 670. vivere quidem per longam annorum ſeriem Nymphas, non tamen, ut Poëtarum de iis ferunt fabulae, eas eſſe immortales.

Vſ. 187. Δολίχη] De *Icaro* Inſula hoc dici, quae prius *Doliche* (non ut hic legitur, Δολίχη, ſed Δολιχή) appellata fuerit; e Plinio jam opportune monuit Friſchlinus, & ſimile nomen Μακρὶς, a *longitudine* nempe eidem Inſulae, Inditum. Nihil proinde illi commune, cum alia Echinadum Inſula prope Ithacam, quae non *Dulichium* ſolum ſeu Δουλίχιον, ſed Δολίχη etiam, teſte Strabone l. x. p. 458. fuit nuncupata, & a qua *Dulichius* dictus, non jam, ut apud Homerum a procis Penelopes, Amphinomus, ſed ipſe Ulyſſes apud Propertium l. II. Eleg. XX,

Sic a Dulichio juvene eſt eluſa Calypſo.

Cur autem altera haec Δολιχὴ ſeu *Icarus*, prae aliis Inſulis ſingulariter a Diana dilecta hic a Poëta dicitur, Inde fit, quod cum juxta Periegetem aliosque, una foret e Cycladibus, quae Delum, Apollini ſimul ac Dianae ſacram, circumdarent; tum quod, ut e Strabone liquet l. XIV. p. 639. eximie in eadem Diana Ταυροπόλος coleretur, ἔστι δὲ καὶ Ἀρτεμίδος ἱερὸν καλούμενον Ταυροπόλιον ἐν τῇ νήσῳ, *eſt etiam templum Dianae nomine Tauropolium*

ptas, in Syntagm. Infcr. (ut ille agnofcit ibidem) retulit vir doctiffimus Thomas Reinefius p. 213. 217. Ea autem fpectare non ad *Dolichen*, de qua hic Callimachus, feu *Icarum*; neque ad Macedonicam Δολίχην, ficuti de alia ejusdem JOVIS DOLICHENI Infcriptione conjecerat idem Reinefius Synt. p. 34. fed ad Syriae Commagenes urbem Δολιχηνὴν dictam, bene e Stephano non folum, quod vidit Cl. Sponius, fed etiam e Luciano de Dea Syria, qui de fimili Jovis Tauro vecti fimulacro apud Syros loquitur, obfervavit ad Stephanum Eruditiffimus Holftenius.

Ibid. πολίων δέ τοι εὔαδε Πέργη] Haud obfcurum, cur *prae* aliis *urbibus Pergam*, Pamphyliae, prout hic in Scholiis, ac in veteri etiam Hadriani nummo Cimeliarchii Gallorum Regii (nempe ΠΕΡΓΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ & de quo nos alibi) eadem vocatur, *Metropolim*, *dilexiffe* Diana hic dicitur, ubi folemnis maxime exftitit hujus Deae cultus, ΠΕΡΓΑΙΑΣ inde etiam nomen nactae. Quod cum aliunde, tum clariffime e veteri & luculenta nummorum penu etiamnum obvium, in quibus cum illa appellatione, vario infuper & peculiari nonnunquam amictu, Templo praeterea, eoque ΑΣΥΛΟΥ jure infigni, occurrit eadem Dea. Cujus rei utique depromptae e Thefauris Gallorum fequentes nummorum icones fidem abunde praeftabunt; quae & ad illuftrandum hic Callimachum, & demerendum praeterea harum elegantiarum haud incuriofum lectorem, conducere eadem opera poterunt.

Prior nummus, isque praeclarus admodum illuftriffimi Harlaei, primi hodie Parifienfis Parlamenti Praefidis, & qualis etiam exftat in Gaza Medicea, Dianam exhibet laureatam verius, quam dictamno, uti exiftimabat peritus olim ejusdem Gazae cuftos Fittonius, coronatam, cum folitis praeterea Arcus & Pharetrae a tergo infignibus; illinc eandem Deam ftantem & fuccinctam, cum Corona & Hafta, ad pedes autem Cervo, & infcript. ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ, *Dianae Pergaeae.* In altero autem nummo Cimeliarchii Regii vifitur *Dianae Pergaeae* ftantis in Tem-

Templo effigies, ſcd alio cultu, velatae nempe, cum Corona aut cum Calatho in capite; in Templi autem faſtigio Aquila, infra duae Arae accenſae. Templi vero hujus *Pergaeae*, omiſſo etiam *Dianae* ipſius, ut aliunde ea appellatione ſatis noto, nomine, meminit Philoſtratus l. II. Sophiſt. p. 574. ἔξεστι συμβαλεῖν ταῖς εἰκόσιν, αἱ ἀνάκεινται ἐν τῷ τῆς Περγαίας ἱερῷ, *licet conjicere ex imaginibus, quae erectae ſunt in* PERGAEAE Dianae *fano.* Mitto alios inſuper, neque paſſim obvios ejusdem Urbis nummos, in quibus idem Templum, in cujus medio Ara; aut in quo etiam Mons cum ſtella ac dimidia Luna; aut vero Victoria ſtantem Dianam & Aram tenentem coronans ſpectatur, cum inſcr. ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΑΣΥΛΟΥ, *Pergaeae Dianae Aſyli* ſeu *Inviolabilis*, quo fani illius celebritas ſimul ac religio abunde declaratur. Quae ſingula magnam huic Callimachi loco lucem adſundunt, cur nempe prae aliis urbibus *Perga* Dianae *dilecta* hic ab eo dicitur.

Vſ. 188. Τηΰγετον ὀρέων] Quamquam omnes olim *montes*, qua de re jam ſupra, Deae quippe ὀρειῃ ſeu ὀρεστιάδι, *montanae*, fuerint conſecrati; prae caeteris tamen gaviſam eam Lyciae Cariaeque montibus, notavit ad Catullum, quod ante vidimus ad vſ. 18. vir doctiſſimus Iſ. Voſſius p. 236. quo nempe *Idei* Cariae montis lectionem pro *Idae*, in eo Veronenſis Poëtae loco revocaret. Hic tamen *Taygetus*, qui aliis montibus a Dea praelatus hic dicitur, Laconiae, ut notum, mons fuit. Callimacho autem hic pracivit (& cujus locum etiam ſupra ex parte memoratum, ea de re refert Aelianus de Animal. l. III. c. XXVII.) Homerus, Odyſſ. Z. vſ. 102.

Οἵη δ᾽ ΑΡΤΕΜΙΣ εἶσι κατ᾽ οὔρεος ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ ΤΗΫΓΕΤΟΝ περιμήκετον, ἢ Ἐρύμανθον.
Qualis autem DIANA *incedit per montes ſagittis gaudens,*
Aut per TAYGETUM *excelſum, aut Erymanthum* &c.

Cujus praeterea rei rationem, praelati nempe aliis montibus a Diana hujus *Taygeti*, indicabit abunde, quod jam vidit Friſchlinus, Pauſanias l. III. p. 201. παρέχεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ Ταΰγετον, τῶν αἰγῶν τούτων ἄγραν καὶ ὑῶν, πλείστην δὲ καὶ ἐλάφων καὶ ἄρκτων, *facit vero qualibet ſui parte Taygetus venatoribus luculentam caprarum & aprorum, maxime autem cervorum & urſorum copiam.* Hinc *Taygeti canes* e genere nempe optimorum, quales olim Laconici, venaticorum, in eoque proinde monte frequentium, a Marone memorati, Georg. l. III. vſ. 48. Unde utique nihil mirum, a venatrice Dea, eaque potiſſimum Ἐλαφηβόλῳ, ſtatui ab hoc Poëta, dilectum prae aliis montibus *Taygetum*, ἐλάφοις ὀρειδρόμοις, *cervis montanis*, prout illi ab Euripide dicuntur Iphig. in Aul. vſ. 1593. inprimis feracem.

Ibid. λιμένας γε μὲν Εὐρίπαιο] Non de *Aeolide* proinde ſolum hoc dicitur, noto ad *Euripum portu*, ubi alioquin conſpicuum Dianae fanum, duoque erant Deae ſimulacra, juxta Pauſaniam l. IX. p. 570.

p. 570. unum *Tediferae*, alterum *Arcitenentis*; & quo respexit etiam Euripides Iphigen. in Aulide vs. 1492.

Συνεπαείδετ' Ἄρτεμιν,
Χαλκιδ☉ ἀντίπορον,
Concelebrate Dianam,
Quae est e regione Chalcidis,

nempe in Aulide. Idem de aliis in utraque Euripi *ripa*, Boeotiae nempe aut Euboeae, *portubus*, in quibus vigeret idem Dianae cultus, hic dictum liquet. Talis utique *Delium*, ubi similis Dianae ac Latonae, juxta Pausaniam, honos habitus, l. IX. p. 573. *Amaryntbus* praeterea, ubi *Amaryntbiae Dianae* fanum exstitisse tradit Strabo l. x. p. 448. eamque non ab Euboeensibus solum, sed ab Atheniensibus Ἀμαρυσίας nomine cultam refert Pausanias l. I. p. 60. Cujus alioquin AMARYNTHIAE DIANAE a me olim Romae ex iisdem schedis, de quibus jam supra, Ligorianis descriptam inscriptionem, & ad Cl. Reinesium cum aliis missam, inde ipsomet id indicante, retulit vir doctissimus, Syntagm. p. 216. sed quam *Amarantiam*, idque ab *Amaranto* liberto, qui eandem dedicaverat, dictam, male i idem statuit, ac fabrili sci icet errore legi in eodem lapide, *Amaryntbiam*. Neque enim *Amarantia*, sed *Amaryntbia* vere appellata, & in illa ipsa inscriptione, *Diana*; idque nota eius aliunde, uti vidimus, ex dicto nempe Euboeae oppido *Amaryntbo*, petita nomenclatione.

VS. 190. Ἐλλοφόνον, Βριτόμαρτιν,] Non solum haec *Britomartis* Dianae Nympha, sed ipsa Diana Ἐλλοφόν☉, juxta Etymologi Auctorem, dicta, ἡ τοὺς ἐλλοὺς φονεύουσα, ὅ ἐστι τοὺς ἐλάφους, *binnulos* seu *cervos conficiens*. Idem proinde quod Ἐλαφηϐόλ☉ seu *cervorum venatrix*, vel potius *binnulorum*, juxta traditam a priscis Grammaticis vocis ἐλλὸς significationem. Hinc Ἐλλοφόν☉ hic in Scholiis per νεβροκτόνον redditur, quibus suffragatur Hesychius: Ἐλλός, τὸ ἔκγονον τῆ ἐλάφου νεογνὸν, ὁ νεβρός, h. e. ἐλλὸς, *cervi recens partus*, *binnulus*. Idem antea Ἐλλὸν, ἔλαφον νεογνὸν, ut ibi omnino & citra distinctionem legendum liquet, quod ex parte jam in editione Batava est adnotatum. Quod vero addit idem Glossographus, καὶ Δωδωναῖ☉, respicit ad *Hellos* antiquos illius tractus, ubi olim Dodone, incolas, & de quibus ait Ἐλλοί, (non ἐλλοί) Ἕλληνες, οἱ ἐν Δωδώνῃ, h. e. *Helii*, *Graeci*, *qui in Dodone*. Quin ipsum Jovis templum in Dodone Ἑλλὰ, juxta eundem Criticum, nuncupatum. An autem ἐλλὸς de νεβρῷ seu *cervi binnulo*, juxta Etymologi Auctorem dicitur, tanquam ἐν ἕλει seu *in palude* degente; an ut diminutivum ab ἔλαφ☉; an vero ἀπὸ τῶ ἄλλεσθαι, seu a *saliendo*, ut solent ejusmodi *binnuli*, nihil adtinet hic quod Graeculi alioquin solent, indagare.

Ibid. Βριτομαρτιν, εὔσκοπον] Βριτόμαρτις, quod notant hic Scholia, ac praeterea Etymologus, qui hunc Callimachi locum adducit, tam de *Nympba* Cretensi, quam de *Diana* ipsa olim di-

 cta;

cta; quod postremum etiam tradit Hesychius, Βριτόμαρτις, ἐν Κρήτῃ ἡ Ἄρτεμις, *Britomartis, in Creta Diana*, ac similiter Solinus cap. II. a quo dicitur Βριτόμαρτις, quasi *virgo dulcis*, e duabus nempe vocibus Cretensibus, Βριτὸς *dulce* (quod apud Hesychium legitur & apud Etymologum, Βριθὸν h. e. ἀγαθὸν) & μάρτις, *virgo*. Quo refert ὁ πάνυ ad Solinum aliam Hesychii glossam, μορτὸς, ἄνθρωπος, unde μορτὶς *mulier*, & metathesi litterarum ο in α Cretensibus familiari, μαρτὶς, unde Βριτόμαρτις *dulcis virgo* sit appellata. Neque aliter de eadem Bochartus de Colon. Phoen. l. II. c. XII. Casaubonus vero ad Strabonem p. 198. de hac ipsa loquens *Britomartide*, & ratione nominis a Solino indicata, non μάρτιν, sed ὅμαρτιν *virginem* dictam putat a Cretensibus, παρὰ τὸ ὁμαρτεῖν τῇ μητρὶ, *quod matrem sequi soleant virgines.* Aliam vero, de qua silent viri illi summates, causam etiam adfert dictae hujus Βριτομάρτιδος, Etymologi Auctor; nempe ὅτι ταῖς Βρίσαις Νύμφαις ὁμαρτεῖ, *quod Brisas Nymphas sequeretur;* & de quibus Nymphis, quae Βρίσαι fuerint appellatae, egerat paullo ante idem Grammaticus, sicut etiam de Baccho, Βρισαῖα. *Virginem* vero a Cretensibus dictam μαρνὰν, non vero μάρτιν, notat Stephanus, qua de re alibi. Eadem vero Dea *Britomartis* εὔσκοπος hic dicta, quae *circumspectrix* ab Interprete redditur. Apud Hesychium autem εὔσκοπος, ἄνετος, quod contrarium potius, seu *solutum* ac *remissum* notat. Unde pro ἄνετος ibidem συνετὸς, commoda eo sensu vocis εὐσκόπου significatione, legendum mallem. Verum ad hunc Poëtae locum opportunius, εὔσκοπος hic a Vulcanio pro εὔστοχος seu *certa in collimando*, de Nympha nempe venatrice quae sagittandi peritia excelleret, dicitur. Haud aliter nempe, & quo respexit hic Callimachus, εὔσκοπος ἰοχέαιρα, *sagittandi perita jaculatrix*, Diana ipsa ab Homero dicitur Odyss. Λ. vs. 197. & sicut alibi θηροσκόπος ἰοχέαιρα, *ferarum jaculatrix sagittis gaudens*, vocatur ab Auctore Hymni in Dianam, qui Homero cum aliis tribuitur.

Ibid. & Vs. 191. Μίνως πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι] Opportuna hic Hesychii glossa: Πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ Ἀφροδίσια, h. e. πτοιᾶσθαι, *valde incitari ad Venerem*, non proinde ut ait in Dialogis Meretriciis Lucianus, ἐρᾶν ἐπιπόλαιόν τιν' ἔρωτα, *amare levi quodam amore.* Sic eodem verbo, pro *immodico alicujus rei desiderio teneri*, usus M. Antoninus l. I. p. 3. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι, *neque circa talia insano ferri studio.* Totam autem hanc, quae sequitur, de *Minoë* narrationem, quod amore aestuaret hujus Nymphae Cretensis Britomartidis; illam fugientem ac latitantem modo in silvis, modo in paludibus, per plures montes insequutus, coëgerit tandem in mare se praecipitem dare, ubi eadem in retia piscatorum, Dianae consilio praeparata, inciderit, ac inde *Dictynna* fuerit appellata; mons autem, unde ea deciderat, *Dictaeus:* totam eam, inquam, narrationem, vel ut a Callimacho traditam redarguit, quod viderunt etiam prio-

res

res editores, Strabo l. x. p. 479. neque obſcure etiam Diodorus l. v. p. 343. & qua de re mox videbitur. Meminerunt inſuper ejuſdem fabulae Virgilius in Ciri, Pauſanias l. II. p. 141. Antonius Liberal. c. XL. ac veteres Critici ad Euripidis Hippolytum vſ. 146. prout ea loca jam congeſſit diligentiſſimus Meurſius in Creta p. 202. &c. ac ubi in dictis modo Scholiis ad Hippol. Βριτομάρτιδος φυγούσης τὸν Μίνωα, pro Κριτομάρτιδος φυγούσης &c. inepta valde lectione, ut pridem ad oram mei Callimachi notaveram, ac eundem Meurſium in opere illo haud ita dudum vulgato, emendaſſe nunc animadverto.

Vſ. 193. εἰαμενῇσιν] Praeter Homerum vox eſt frequens in Apollonii Argonauticis, ut l. II. vſ. 797. ὑπ' εἰαμεναῖς Ὑπίοιο, *ad irrigua loca Hypii fluvii*, ubi eruditi Critici, εἰαμενὰς δὲ λέγει τοὺς καθύδρους τόπους, quae eadem eſt Heſychii ad hanc vocem gloſſa, εἰαμενὰς *autem dicit locos aquoſos* ſeu *irriguos*. Adde eod. lib. Argon. vſ. 820. l. III. vſ. 1021. & 1219. l. IV. vſ. 316. ubi eadem vox εἰαμενὴ & in plurali εἰαμεναὶ pariter legitur.

Ibid. ἐννέα μῆνας ἐφοίτα] Aliter vero de hoc Minoë Plato in cognomine Dialogo: ΕΦΟΙΤΑ οὖν δι' ΕΝΑΤΟΥ ΕΤΟΥΣ εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, *frequentavit* NONO *quoque* ANNO *Jovis antrum Minos*. Quod a Maximo Tyrio itidem traditur Diſſ. XXII. ab Homero autem dicitur Odyſſ. Τ. vſ. 179.

Ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής,

Per novem annos regnavit magni Jovis confabulator;

adeo ut in illo *novenario*, ſive *menſium*, ut hoc loco, ſive *annorum* etiam numero, ubi de hoc Minoë apud veteres ſermo, iidem ſeu caſu ſeu induſtria conſpiraſſe videantur.

Vſ. 194. Παίπαλα] Unde apud Homerum ſaepius παιπαλόεσσα de *loco praerupto*, & quod minus obvium, apud Aeſchylum Eum. vſ. 390. δυσοπαίπαλα, ubi Grammatici, δυσοπαίπαλα, δυσπαράβατα καὶ τραχέα ζῶσι, καὶ τοῖς θνήσκουσι, h. e. δυσοπαίπαλα, *quae difficulter tranſiliuntur, aſpera tam vivis*, quam mortuis*. Adde Ariſtophanem Nub. p. 138. κρόταλον, παιπάλη, & eruditos itidem Enarratores, παιπάλη δὲ διὰ τὴν τραχύτητα, ἐπεὶ καὶ παίπαλα καλοῦμεν τὰ δύσβατα, h. e. παιπάλη *autem propter aſperitatem, quandoquidem* παίπαλα *vocamus, quae difficilem habent acceſſum*, vel *tranſitum*. Neque tamen de hac Nympha, Minoa fugiente, ſed de eadem cum Κυνηγῷ Diana venante, ait Claudianus Sec. Conſ. Stil. vſ. 302.

Dalmatiae lucos, ABRUPTAQUE *brachia Pindi*,
Sparſa comam BRITOMARTIS *agit*.

Alio vero ſenſu παιπάλημα occurrit apud eundem Comicum, nempe Avib. p. 565. de tenuiſſima *farina* ſeu *polline*, ut notant itidem Critici, & quo ſenſu παιπάλη itidem alibi, quod aliunde notum, dicitur.

Ibid. οὐκ ἀνέπαυσε διωκτύν] Injuriam hic *Minoi* fieri, qui juſtitiam coluerit & laudabiliter vixerit, obſervat loco ante indica-

to Diodorus, nempe l. v. p. 343. Nota vero aliunde ac trita, quae de hoc *Minoë*, ut juris & aequi summe studioso, ac legum apud Cretenses, quas a Jove scilicet didicerat, latore; eodem Justitiae etiam sceptro inde ornato, ac jura insuper inferis dante, a veteribus, Homero, Herodoto, Platone, Diodoro, Strabone, Cicerone insuper, aliisque tradita. Neque tamen idem *Minos* ab injustitiae ac saevitiae nota, quae & hic eidem adfingitur, dum pudicam virginem per plures menses insectatus, & quo vim illa ejus effugeret, adigit, ut se de monte in mare praecipitem daret, immunis plane habitus. Ita ob injustam ejusdem Minois regnandi libidinem ac saevitiam, ὀλοόφρων seu *perniciosi* (quamquam de ea voce alii aliter e priscis ad poëtam Criticis) ab Homero, ut observat Cyrillus Adv. Julian. l. vi. p. 191. fuit insignitus, nempe Odyss. Λ. v. 321. ac unde de eodem, ut refert insuper Alexandrinus Antistes, dixit Callimachus & cujus ea de re versum supra inde inter ejus Fragmenta retuli,

Καὶ νήσων ἐπέτεινε βαρὺν ζυγὸν αὐχένι Μίνως,

Et grave jugum insularum cervicibus Minos imposuit.

Unde etiam liquet, cur idem *Minos*, *injusti Regis* nomine a Catullo perhibetur, Epithal. Pelei vs. 75. & a Philostrato Vit. Apoll. l. iii. c. vii. omnes homines crudelitate superasse dicitur. Quibus adde Theodoritum Therapeut. Serm. xi. p. 658. ubi quum traditos a Platone mortuorum judices, Aeacum, Minoa & Rhadamantum, non per omnia laudandos dixisset, addit nominatim, τοῦ δὲ Μίνω καὶ πολλὰ αἴτια κατηγοροῦσί τινες, *in Minoë autem sunt & qui multa criminantur.*

Vs. 197. ὅθεν μετέπειτα Κύδωνες] Quae hic & sequentibus duobus versibus tradit Callimachus de *monte Dictaeo*, & Nympha ipsa Britomartide *Dictynna* a *Cydonibus* inde dicta, quod εἰς δίκτυα seu *in retia*, quae illam servarunt, opportune eadem inciderit, ac inde solemnibus sacris fuerit ab iis culta, aperte redarguit, uti paullo ante vidimus, ac jam reprehensum ab aliis observat gravis Auctor Strabo loco jam indicato l. x. p. 479. idque inde quod *Cydones* nullatenus essent iis locis, seu *Dictaeo* in Creta monti vicini, sed in occiduis illius Insulae partibus agerent. Ita vero Battiadem nostrum absolvendum putat ὁ πάνυ ad Solinum p. 171. ut diversitatem quidem illam situs inter *Cydonas* seu *Cydonios* & *Dicten* seu *Dictaeum* Cretae montem agnoscat, sed Callimachum, per Κύδωνας, *Cretenses* in genere intellexisse, non vero Κυδωνιάτας tantum, seu *Cydonios*, existimet. Cui tamen ne continuo suffragari liceat, obstat Strabonis ipsius, & eorum ex antiquioribus Criticis vel Scriptoribus, quorum ibi ea de re sententiam refert ac tuetur, auctoritas, qui per Κύδωνας *Cydoniae*, nobilissimae urbis Cretae, incolas, a Callimacho ibidem intelligi statuunt. Accedit, quod non de Diana, sed de Nympha Britomartide, illo *Dictynnae* nomine, post ejus

εἰς

εἰς δίκτυα seu *retia* lapsum a *Cydoniis* appellata, hic agat Battiades; ac unde postea Dianam ita a Cretensibus dictam tradit demum vs. 204. &c. Καὶ δέ σε κείνης Κρηταιέες καλέουσιν, *& te quidem ab illa Cretenses vocant* &c. Quod a *Cydoniis* itidem prae aliis Insulae incolis factum liquet, quod non *Dictaeum* quidem, neque proinde denominatum a monte *Dicte*, sed *Dictymaeum* Dianae Templum, quamquam in alio Cydoniae monte, ut hodie ibidem legitur, *Tityro* vel *Tyro*, exstitisse ibidem tradit Geographus. Firmat id insuper, de culta nempe apud *Cydonios Dictynna*, vetustiorum etiam Auctorum, ut Herodoti, testimonium, qui exstitisse apud Cydonios Dictynnae fanum, illudque, sicut alia Cydonia Templa, a Samiis urbis illius οἰκισταῖς, condita memorat l. III. cap. LIX. ὡς τε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν ΚΥΔΩΝΙΗ ἐόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν ΤΗΣ ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ νεὼν, *adeo ut Templa, quae nunc* CYDONIAE *visuntur, isti* (Samii) *fecerint, & ipsum* DICTYNNAE *fanum.* Quo referri praeterea debet, quod inter alia Dianae cognomina, Κυδωνιὰς seu *Cydonia* eadem in Orphicis vocetur, nempe Hym. ibi in Dianam, Κυδωνιὰς, αἰολόμορφε, *Cydonia varias induens formas* &c. Quicunque vero primi auctores fuerint conditae in Creta *Cydoniae*, & cultae ibidem *Dictynnae*, illud tamen ex hisce liquidum, eo nomine dictam omnino, & sacris, aut primum, quod hic innuit Callimachus, aut potissimum celebratam a *Cydoniis Dictynnam.* Adde, quod in eorundem *Cydoniorum* vicinia, ut refert mox ipse Strabo, ac ut inde facile tutelare illius tractus numen agnoscas, culta itidem fuerit haec *Dictynna*, nempe πρὸς ἑσπέραν δὲ ὅμοροι ΤΟΙΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΙΣ Πολυῤῥήνιοι, παρ' οἷς ἐστὶν τὸ ΤΗΣ ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ ἱερὸν, *ad occasum Polyrrhenii sunt* CYDONIATARUM VICINI, *apud quos est fanum* DICTYNNAE. Quibus addendi, & in eodem occiduo Cretae tractu, finitimi Polyrrheniis *Phalasarnenses*, a quibus sacratam similiter *Dictynnae* nomine eandem Deam, tradit Dicaearchus in Creta:

—— Φασὶ δὲ ἐν Κρήτῃ πόλιν
Εἶναι Φαλάσαρνα κειμένην πρὸς ἥλιον
Δύνοντα, κλειστὸν λιμέν' ἔχουσαν, καὶ ἱερὸν
ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἅγιον, καὶ καλεῖσθαι τὴν Θεὸν
ΔΙΚΤΥΝΝΑΝ.

—— *ajunt autem in Creta urbem*
Esse Phalazarna, sitam ad solem
Occiduum, celebrem habentem Portum & Templum
DIANAE *sacrum, & vocari Deam*
DICTYNNAM.

Quamquam & latius emanarit postea ejusdem *Dianae Dictynnae*, & extra Cretam quidem, qua de re mox, cultus. Quod autem spectat diversum horum Κυδώνων seu *Cydoniorum*, de quibus hic agit Callimachus, & *Dictes* seu *Dictaei* montis in eadem Insula situm, de eo mox etiam videbitur ad vs. 199. Δικταῖον καλέουσιν &c.

Vſ. 198. Νύμφαν μιν Δίκτυνναν] A qua nempe Dianae comite, ut ea de re mox vſ. 205. Dea ipſa, cujus ope ſcilicet illa incolumis e δικτύοις ſeu *retibus* evaſerat, eodem nomine fuit appellata. Ut hic de memoratis paullo ante Virgilio in Ciri, Pauſania, Antonio Liberali, priſcis Euripidis Enarratoribus, Servio ad Virgilium, aliisque nihil dicam, qui ejuſdem vocis *Dictynnae* cauſſam reddunt. Quibus addi inſuper poteſt Plutarchus de Solert. Anim. p. 965. loco jam ante alia occaſione indicato; ubi non obſcure Dianam Δικτύνναν dictam, tanquam *Marinam*, haud minus ac Ἀγροτέραν ſeu *Agreſtem* Deam, & proinde a δικτύοις εἰς κυνηγεσίαν ita dictam velint hanc Nympham Britomartida, ſeu ob repertos ab illa eoſdem venaticos caſſes, ut Diodorus de eadem ait l. v. p. 343. ſeu quod venando forte illa in easdem inciderit, prout notant veteres Critici ad illud Comici in Ranis p. 275. Δίκτυννα, παῖς Ἄρτεμις καλά, *Dictynna*, *virgo Diana pulcra*, nempe φασὶ δὲ ὅτι Νύμφη τις Βριτόμαρτις καλουμένη, ΘΗΡΕΥΟΥΣΑ ποτὲ ΔΙΚΤΥΟΙΣ τισὶ κατὰ τύχην ἐνέπεσε, καὶ ὑπὸ Ἀρτέμιδος ῥυσθεῖσα, ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν ἱδρύσατο, *ferunt*, *quod Nympha quaedam Britomartis nomine quondam* VENANDO *inciderit forte in* RETIA, *a Diana autem inde liberata*, DICTYNNAE DIANAE *fanum erexerit.* Quo reſpexit proinde idem Comicus Veſp. p. 454.

Ἡ δὲ μὲ Δίκτυννα συγγνώμην ἔχοι τοῦ δικτύου,

Dictynna vero ignoſcit mihi propter hoc rete,

& quod male ibi in Florentis eruditiſſimi notis, ſed librariorum, ut opinari licet, culpa, ad *Minervam*, non vero ad *Dianam* continuo refertur; haud abſimili alioquin Latini Nicandri Interpretis, uti paullo poſt videbitur, errore, qui Δικτύνναν itidem, non de *Diana*, ſed de *Pallade* explicare non dubitavit. Quo loco inſuper mihi occurrit praeclarus de hac *Dictynnae* apud Cretenſes Aede, ſed male etiam ab Interprete, quod frequenter ei contigit, acceptus Philoſtrati locus Vit. Apoll. l. VIII. c. XII. p. 429. ubi dicitur idem Apollonius, dum in Creta ageret, ἀφικέσθαι δὲ ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δικτύννης, *perveniſſe in Dianae Dictynnae Templum*, non ut ibi Interpres, in *Dictaeae Matris Templum*, quaſi non *Dianae*, ſed *Deum Matri*, quae ſcilicet in *Dictaeo* monte Jovem peperiſſe ferebatur, ſacra eſſet, & quidem ſub Δικτύννης appellatione haec Aedes. Quae vel ſequentia ibidem, de Dea κυνηγῷ ſeu *venatrice*, qualis *Dictynna* habebatur, dici abunde arguebant; nempe canibus cuſtodia ejuſdem Templi credita, iisque, qui urſos aliasque feras belluas non reformidarent.

Vſ. 199. Δικταῖον καλέουσιν] Haud fruſtra reprehenſum, qua de re paullo ante, a Strabone Callimachum, qui ab illo *Dictaeo* Cretae monte, *Dictynnam* a *Cydoniis* vocatam hic dicit Nympham Britomartida, licet omnino ſtatuere. Δίκτη enim Diodoro, Straboni, Stephano, aliisque, Δίκτος autem Arato Phaenom.

nom. vſ. 33. ac unde eidem Δικταῖον ὄρ☉, *mons Dictaeus*, apud Graecos Latinosque Scriptores dicitur, non Dianae quidem, ſed Jovis in eodem cultu, ſeu Natalibus, Antro, Fano, & Δικταῖε etiam inde, ut ſupra Hymn. in eundem vſ. 4. appellatione, juxta notas poëtarum fabulas, mons nobilitatus; ſitus praeterea idem in Orientali Cretae parte, & ad Praſum, juxta Geographum p. 475. haud ignotam tractus illius urbem; cujusque, ut obiter hic tangam, exſtat adhuc hodie antiquus nummus, apud Cl. Chiffletium Sequanum, in quo hinc caput imberbe, ac ut videtur, Apollinis, illinc Bos cum flore deſuper & inſcr. ΠΡΑΙΣΙΩΝ. Unde omnino apud Strabonem Πραισον & Πραίσιοι, ſicuti apud alios etiam Auctores legitur; non Πράσον & Πράσιοι legendum itidem liquet. Κύδωνες autem, ſeu *Cydonii*, a quibus montem illum *Dictaeum*, tanquam iis foret finitimus, primum dictum; ipſamque Nympham, quae ex eodem εἰς δίκτυα deciderit, *Dictynnam* appellatam, illi, inquam, ſiti erant in adverſo plane & inde quidem remotiſſimo Inſulae latere, ſeu, ut vere tradit Strabo, occiduis ejusdem partibus. Unde utique non vicinus iis, ut bene inde colligit Geographus, mons *Dicte* aut *Dictaeus*, ſed omnino, quod addi hic ab eodem Strabone debuerat (qui *Tityri* aut *Tyri*, prout praeferunt veteres libri, montis in eo tractu tantum meminit) *Dictynnaeus* mons, de quo ait utique Dicaearchus in Creta:

Ὄρ☉ τὸ Δικτύνναιον ἐπὶ δυσμὰς φέρον,

Mons Dictynnaeus ad accaſum tendens,

Cydoniis proinde finitimus, ubi ſita etiam urbs, quae *Dictynna* a Mela dicitur l. II. c. VII. & a quo monte vel urbe dictum *Dictynnaeum*, cujus ipſe Geographus alibi meminit, nempe p. 484. Promontorium. Quem praeterea *Dictynnaeum* in Creta montem memorant alii, ut Plinius l. III. c. XX. de Creta, *montes Cadiſtus, Idaeus, Dictynnaeus*, prout praeferre omnes Plinii veteres libros monuerunt viri docti, ac retinuit etiam poſtremus ac eruditus ejus editor Harduinus, ac inde, ut agnovit etiam ad eundem ὁ πάνυ, Solinus (de quo jam ante) cap. XI. *albet jugis montium Dictynnaei*; & Marcianus Capella de Creta itidem, *montibus Idaeo & Dictynnaeo ſublimis*. Quibus accedunt inſuper veteres Pindari Enarratores, loco jam ſupra a me adducto ad vſ. 41. ubi nempe Diana jam grandiuſcula dicitur e Delo in Cretam veniſſe, & *Dictynnaeum* in ea *montem inhabitaſſe*, κὴ τὸ Δικτύνον (ſeu Δικτυναῖον) ὄρ☉ κατέχειν. E quibus proinde, ut opinor, abunde conſtat, non *Dictam* vel *Dictaeum*, ut hic tamen Callimacho vocatur, ſed *Dictynnaeum* in Creta, & oppoſito quidem illius Inſulae latere, ac Cydoniis finitimum, montem exſtitiſſe; a quibus etiam Cydoniis eo *Dictynnaei* nomine dictus mons ille fuerit, & *Dictynna* inſuper vocata eadem Nympha, quae ſe ex eo εἰς δίκτυα egerat praecipitem. Ut

mittam analogiam; juxta quam a voce δίκτυα melius Δίκτυνα ac inde Δικτυναῖον, quam Δίκτη & Δικταῖον formari liquet. Neque proinde id abſolvit Callimachum, quod non de *Cydoniis* ſpeciatim, ſed de *Cretenſibus* in genere id ab eo dictum ſtatuit ὁ πάνυ ad Solinum; quum, ut alia ea de re ad ſuperiorem verſ. 197. jam monita hic mittam; non *Dictaeus* Cretae mons, ſed *Dictynnaeus* ab eo, quod ibidem agnoſcit ὁ θαυμάσιος, diverſus ſit juxta eundem Battiadem, ab eo Cretenſis Nymphae lapſu denominatus. In eundem vero errorem induxiſſe videtur Maronem Callimachus, dum ille in Ciri, eandem de hac Nympha Britomartide Minoa fugiente, & a qua poſtea *Dictynnae* nomen Dianae quoque haeſerit, ait,

Dictaeas agres ad gramina nota capellas,

Dictaeas nempe pro *Dictynnaeas*. Quae eo magis hic fuerunt adnotanda, quod neque a prioribus Callimachi editoribus, qui Strabonis tamen ea de re locum viderant, neque a diligentiſſimo Meurſio in Creta, aliiſve vel Geographorum vel Poëtarum veterum Enarratoribus, fuerint eadem ſatis expenſa; illudque inter *Dictynnaeum* & *Dictaeum*, ut diverſos longeque a ſe diſſitos Cretae montes; ſi τὸν πάνυ ad Solinum, (qui illud paucis attigit) mittas, diſcrimen idonee obſeruatum.

Vſ. 200. ἱρά τε ῥέζουσι] Quod de culta *Cydoniis Dictynna*, teſtantur praeterea, uti paullo ante vidimus, Herodotus, Strabo, ipſa quoque Orphica, & cujus cultum iis inſuper tribuunt, qui iisdem Cydoniis finitimi, *Polyrrheniis & Phalaſarnenſibus*, Strabo rurſus ac Dicaearchus. Unde etiam poſtea latius emanaſſe *Dianae Dictynnae* cultum, cum ibidem obiter dictum, & mox ad vſ. 208. plenius adhuc tradetur.

Ibid. στέφος ἤματι κείνῳ] Juxta morem nempe Gentilium in ſolemnibus eorum ſacris haud ignotum, ut ſingula, quibus eadem dicata erant Numina, peculiaribus ramis ſeu frondibus arborum, ante floribus nexis corollis, iidem colerent. Sic Jovi, quod tralatitium, *eſculus* aut *quercus*; eidem inſuper ac Apollini corona e *lauro*; Minervae ex *olea*; Veneri e *myrtho*; Cereri *ſpicea*; e *populo* Herculi; Baccho ex *hedera*; Rheae, Pani, Neptuno & Vulcano, e *pinu*; Furiis e *narciſſo*; aut juxta alios, Cereri etiam & Proſerpinae, vulgo ſacratae; ut id non ſolum a Phaedro l. III. Plinio l. XII. §. II. Plutarcho Sympoſ. l. V. q. III. & Euſtathio Iliad. A. p. 87. ſed ex multis inſuper nummorum & lapidum ſeu ſtatuarum monumentis, etiamnum obvium.

Vſ. 201, ἢ πίτυς, ἢ σχῖνος] Opportune huc facit, nempe ad *coronam pineam*, qua redimiti dicuntur Cydonii, ubi Dictynnae ſacra facerent, id quod apud Achillem Tatium legitur, nempe coronatas e *pinu* Virgines, periculum Virginitatis facturas, l. VI. p. 481. πρόεισι δὲ ἡ παρθένος ἐστεφανωμένη τὴν κεφαλὴν πίτυος κόμαις, *prodit autem in conſpectum virgo caput coronata pinus frondibus.*

Unde

Unde etiam *pinea corona*, ut virginitatis symbolo ornata Chloe in Longi Pastoral. l. I. p. 18. πίτυος ἐστεφανοῦτο κλάδοις, *pineis coronabatur ramis*, quamque capiti ejusdem detractam suomet imponit ibidem Daphnis. Ut mittam illud Virgilii in Ceiri:

Pronuba nec castos accendit pinus odores,

aut Ovidii Fastor. II. vs. 25. ubi *pura arbor* de *pinu* ab eo dicitur, additque

Ipse ego Flamineam poscentem februa vidi,
Februa poscenti pinea virga data est.

Verum quae loca, nempe Achillis Tatii & Longi, opportune cum aliis dudum congesta video a Paschalio in erudito opere de Coronis l. VI. c. XXVIII. Quibus adde Aelianum, qui duos Atalantae, & de quibus paullo infra, procos Hylaeum & Rhoecum, fractis recentibus *pineis ramis*, & inde coronas nectentes, ad puellam continuo discurrisse memorat, l. VI. c. XXVIII. E σχίνῳ autem seu *lentisco*, cur in sacris Dictynnae, quod hic a Callimacho additur, *coronam* adhiberent Cydonii, haud aliud occurrit, nisi quod ex eadem arbore, quae sicut in aliis Insulis maris Mediterranei, ita etiam in Creta frequens proveniret, arando auspicia capere solerent agricolae, eademque ter in anno fructum ferret. Utrumque certe apud Aratum legitur, Διοσημ. vs. 325.

Οἱ τινα τῷ κάλλιστα λοχαίη σχῖνος ἄρην,

h. e. Grotio τῷ πάνυ interprete,

Si gravida egregios glandis lentiscus acervos
Proferat, hoc largas sperabis ab omine messes;

ac paullo ante nempe vs. 319. idem Aratus, τριπλόα δὲ σχῖνος κυέεται, Cicerone interprete,

Lentiscus triplici solita est grandescere foetu,
Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.

Quae postrema de σχίνῳ seu *lentisco* leguntur itidem apud Theophrastum de sign. serenit. p. 440. ὁ τῆς σχίνου (non χοίνου, quod jam vidit interpres) καρπὸς σημαίνει τοὺς ἀρότους, ἔχει δὲ τρία μέρη, καί ἐστιν ὁ πρῶτος τοῦ πρώτου ἀρότου σημεῖον· ὁ β΄ τοῦ β΄ ὁ γ΄ τοῦ γ΄. *lentisci fructus, sationum tempora significat. Est autem ille trium temporum, & primus primae sationis signum adfert, alter secundae, postremae tertius.* Unde merito Julium Scaligerum aliosque recentiores Botanicos redarguit ad Theophrasti Historiam de Plantis vir doctus, qui male a Cicerone σχῖνον per *lentiscum* reddi, aut ea voce alibi apud Theophrastum, *scillam* demum designari, secus existimaverant. Ut inde haud mirum sit eandem, arborem, Dictynnae huic Nymphae, ceu appellatae ab eadem, uti paullo ante e Virgiliana Ceiri vidimus, *Dictynnae Lunae*, eique τῇ αὐξούσῃ πάντα καὶ τρεφούσῃ, *omnia augenti & nutrienti*, ut de ea Josephus Origin. l. I. c. II. sacram ab his Cretensibus habitam: de qua nempe Dea Catullus Carm. XXXV.

Rustica agricolae bonis
Tecta frugibus exples;

ac Maro Georgicorum l. I. vs. 276.

Ipsa dies alios alio dedit ordine Luna
Felices operum.

Unde apud Petronium posita in domo Trimalcionis tabula, *quae* habebat *Lunae cursum stellarumque* VII. *imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi essent, distinguente bulla notabantur.*

Ibid. μύρτοιο ἢ χεῖρες ἄθικτοι] Quae haud parum illustrat Nicander circa finem Alexiph. ubi nempe huic *Dictynnae* pariter ac Junoni invisam tradit *myrtum*,

Πρὸς δέ τι σοι, Δίκτυννα, τεὰς ἐχθήρατο κλῶνας,
Ἥρης τ' Ἰμβρασίης μούνης στέφος οὐχ ὑπέδεκτο,
Praeterea vero tuos Dictynna odit ramos (myrti)
Junonemque Imbrasiam sola non coronavit.

Male autem, quod paullo ante innuebam, Latinus Nicandri Interpres, ibi Δίκτυννα per *Palladem* reddit, & ideo quidem, quod continuo addit Poëta, victricem judicio Paridis in Ida monte Venerem, *myrto* fuisse coronatam, inde *myrtum*, sicuti modo dixerat, Junoni invisam. Quamquam coronam e *myrto* proprium fuisse ἡραίων, seu agonum, qui in Junonis Argivae honorem Argis celebrabantur, tradere norim veteres Criticos ad Pindari Olymp. Od. VII. p. 70. ab Aristophane autem Avib. p. 593. dicantur παρθένια λευκότροφα, *virgineae albi nutrimenti myrti*, neque proinde a sacris Dictynnae, Virginis utique ac inde παρθένου subinde & ἁγνῆς a veteribus dictae, aliena. Unde coronati etiam *myrto* in Eleusiniis cum initiati, tum qui ex utroque sexu praeerant aut inserviebant castis illis, ceu quae in summa ἁγνείᾳ peragi dicebantur, ut aliunde notum, Mysteriis; prout illud de *myrteis* nempe coronis in iisdem τελεταῖς, legitur in Graecorum commentariis ad Sophoclis Oedip. Col. vs. 715. & Aristophanis Ran. p. 228. Id quod, ut obiter hoc addam, sicuti alia in iisdem Mysteriis, ex Oriente omnino haustum mihi videtur, prout in veteri Foedere *justi* assimilantur *myrto*; quod nempe, sicut *myrtus* aestate ac hieme, ita justi semper florent in hoc & futuro seculo, (quae ipsissima Gentilium de iis, qui rite Eleusine initiati, fuit opinio) ac unde Estherem הרסה *Hadessam* dictam tradit Chaldaeus Paraphrastes, Esth. c. II. vs. 7. Unde praeterea pro eo, quod Esa. LV. 13. legitur pro *saliunca* (seu *virgulto*) *ascendit abies, & pro urtica crescit* MYRTUS, id ab eodem Paraphraste redditur, *pro impiis consurgent justi, & pro peccatoribus consurgent* TIMENTES PECCATUM. Cur tamen a *myrto* abstinuisse hic dicantur in Dictynnae sacris Cydonii, ad sequentem mox versum videbitur. Constat alioquin ex Athenaeo l. XV. p. 678. in alio Cretensium Festo Europae sacro, dictoque Ἑλλώτια, coronam e *myrto* vehi in pompa solitam, eamque vocatam inde Ἑλλωτίδα. Mitto quod *myrteam* coronam Cereri (sicu-

(ſicuti de Eleuſiniis ejusdem Deae modo dictum) ac Veneri communem tradit Artemidorus l. I. c. LXXIV. p. 67. aut quod a Theophraſto H. Pl. l. IV. c. VI. dicitur in omnibus ad Pontum locis, nullam omnino *myrtum* reperiri. Καίπερ, ut addit, σπουδαζόντων καὶ πάντα μηχανωμένων πρὸς τὰς ἱερωσύνας, Gaza Interprete, *quamquam ſummo ſtudio omnique ſolertia myrtum ſerere conantur, ad uſus religionis.*

Vſ. 203. ὅθεν μέγα χώσατο μύρτῳ] Cauſſam cur adeo *myrtum* oderit Dictynna, neque ex ea coronas in ejus ſacris necterent Cydonii, caſui hic tribuit poëta; quod nempe hujus Nymphae Minoa ſugientis peplo adhaeſerit *myrti* ramus. Potior autem illa habenda hic eſt ratio, quod cum *myrtus* alioquin Veneri, ut id tralatitium & ab Anna eruditiſſima jam obiter eſt adnotatum, ſacra haberetur, unde μύρτον Ἀφροδίτης φυτὸν, *myrtum Veneris plantam*, vocat Plutarchus in Marcello p. 310. Virgini proinde ἁγνῇ & pudicitiae antiſtiti, ſeu Nymphae, ſeu Deae *Dictynnae* eadem *myrtus* haud immerito fuerit inviſa; tum praeterea quod *myrtus* in mortuorum inferiis vulgo adhiberetur. Id quod e variis veterum Tragicorum locis liquet, ſicut Sophoclis Electr. verſ. 324. 512. &c. ac unde *myrti* frondibus coronatae fuerint Deorum Arae a moritura Alceſtide apud Euripidem, Alceſt. vſ. 171. Sic *myrto* etiam redimiti apud Thebanos victores in ſolemni Feſto Ἰόλαια ab iis dicto, ſeu in agonibus ad Jolai tumulum inſtitutis; atque ideo juxta veteres Pindari Enarratores Iſthm. Od. II. p. 460. μυρσίνῃ γὰρ ςεφανοῦνται, διὰ τὸ εἶναι τῶν νεκρῶν ςέφος, *myrto enim coronantur, quod ea ſit mortuorum corona.* Quae feralis proinde planta, Deae Εἰλειθυίῃ ſeu Λοχείῃ, nempe juxta Catullum Carm. XXXV. *Lucinae Junoni*, minus utique auſpicata videbatur.

Vſ. 204. Οὖπι ἄνασσ᾽ εὐῶπι] Haud una traditur hic in Scholiis ratio, cur Diana Οὖπις a Poëta appelletur, & inter alia, deſumpto nomine ab una e Deae comitibus Οὖπι dicta, de qua agitur infra H. in Delum vſ. 292. Unde Virgilio, qui ejusdem Dianae comitis meminit Aen. l. XI. vſ. 532. *Opim unam ex Virginibus ſociis &c.* non debuit Macrobius Satur. l. V. c. XXII. unice tribuere, quaſi quod Dianae epitheton legerat in Graecorum libris poëta, uni ex ejus ſociis continuo impoſuerit, ad idque Alexandri Aetoli verſibus, qui ibidem leguntur, inductus, in quibus non Dianae comes, ſed ipſa Dea Οὖπις dicitur. Verum hanc Macrobii de eo Virgiliano loco, quod vidit jam doctiſſimus Turneb. Adv. l. XII. c. III. opinionem, abunde redarguunt, quae de hac Οὖπι Dianae comite, & a qua Deae ipſi nomen poſtea adhaeſerit, non hic a priſcis ſolum Criticis dicuntur; ſed infra etiam, uti paullo ante innui Hym. in Delum, ubi Οὖπις juxta ſorores *Loxo* & *Hecaergen* totidem vocantur Virgines, quae ſacrorum primitias ex Hyperboreis in Delum Inſulam primae detulerint, & qua de re ibidem opportunior dicendi erit locus.

locus. Haud aliter caeteroquin ac eadem Diana, a comite Nympha Britomartide, eaque *Dictynna* postea, uti modo dixerat, appellata, idem nomen deinceps apud Cretenses obtinuisse, hic a Callimacho traditur. Unde utique id non *nimiae* quidem Virgilii *doctrinae*, juxta Macrobium loco modo indicato, qua scilicet ille Dianae *nomen Opin in ejus comitem transtulerit*, sed ipsius Macrobii, qui ignoraverit rem tamen in Graecorum monumentis pervulgatam, ἀβλεψία vel ἀκρισία erit potius tribuendum. Cautius proinde Servius, qui, quamquam ad eum Maronis versum *de Opi, una e Virginibus* Dianae *sociis*, eundem Alexandri Aetoli poëtae locum quoque indicet, in quo Dianam ab Ephesiis *Opim* vocatam tradit, *quod hoc loco peritissimus*, ut addit, *antiquitatis poëta sociae ejus imposuit*; ante tamen dixerat, *Opim quando dicimus, Nympham significamus.* Unde aliorum etiam opinionem continuo refert, de Hyperboreis *Opi* & Hecaerge, additque, *alii putant Opim & Hecaergen nutritores Apollinis ac Dianae fuisse. Hinc itaque* OPIN DIANAM *ipsam cognominatam.* Immo addit ibidem aliam quoque ejus appellationis caussam, vel *quod proxima Luna (quae Diana) terris, facile conspiciat*; nempe ἀπὸ τοῦ ὀπτεύσασθαι, ut apud Hesychium, ὀπτήσασθαι, (non ὀπτεύσασθαι) ἰδεῖν, alibi, ὀπήσασθαι, θεωρῆσαι. Quae alioquin prior ratio de Diana ita appellata a nutrice ejus Οὖπι, traditur quoque in Scholiis ad hunc Callimachi locum; aliaque insuper παρὰ τὸ ὀπίζεσθαι τὰς τικτούσας, *quod curam ageret parturientium*, seu *iis opem ferret*; prout etiam DIANA OPIFERA dicta in antiquo marmore apud Gruterum XLI. 8. & quo sensu alias ὄπις apud Pindarum de *cura* seu *ope Deorum* legitur Pyth. Od. VIII. p. 293. θεῶν δ' ὄπιν ἄφθιτον αἰτέω, *Deorum autem opem immortalem peto*, atque, ut ibidem addit, Xenocratis, quem illo Hymno celebrandum susceperat, *fortunis*, seu juxta Scholiastem, *votis.* Hinc alibi ad eundem Lyricum notant veteres Grammatici Pyth. Od. IV. p. 242. Ὀπιζομένων, ἀντὶ τοῦ ἐπιστρεφομένων πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ὦπας ἐπιβαλλόντων· ἢ οὕτως, ἐπεὶ Ὄπις ἐστὶν ἡ τοῦ μέλλοντος ἐπιστροφή. quae postrema ab illis Criticis totidem verbis notantur ad Isthm. Od. III. p. 450. h. e. Ὄπις *est de futuro cura* seu *providentia.* Unde profluxit eadem Hesychii Glossa, ὄπιδα, ἐπιστροφήν, & mox, πις, ἐπιστροφή, non ut ibi ἀδελστροφή, quod postremum adnotatum jam in editione illius Grammatici Batava. Neque vero hic praetereundum, quod Diana, non quae hic e Jove & Latona, sed alia scilicet patre *Upi* & matre *Glauce* nata, dicatur a Tullio, *quam Graeci saepe Upim* (seu *Opim*) *paterno nomine appellant*, de Natur. Deor. l. III. c. XXIII. Quam vero Οὖπιν nuncupatam ab Ephesiis Dianam diximus, iis, qui apud Macrobium leguntur, Alexandri Aetoli versibus, eandem tanquam ita peculiariter a Lacedaemoniis appellatam, e Palaephato nempe cap. XXXII. notarunt jam hic priores Callimachi editores, Frischlinus & Vulcanius. Unde quod observo, fieri potuit,

potuit, ut juxta Coloniarum morem, a Cyrenaeis, Spartanorum (uti ea de re supra ad H. in Apoll. vs. 72. &c.) traducibus, Diana Οὖπις seu Ὦπις coleretur; ac opportune proinde a Cyrenaeo Vate, illo nomine eadem Dea hic & rursus infra vs. 240. Οὖπι ἄνασσα itidem invocetur. Neque enim, quod censuit Vulcanius, Dianam a Cretensibus dictam Οὖπιν hic adfirmat Callimachus (haud magis utique, quam ἄνασσαν aut φαεσφόρον, quibus tanquam consuetis Deae epithetis, poëtarum, maxime ὑμνογράφων, more, eam continuo hic compellat) sed ab ea, de qua modo egerat, Nympha, *Britomartin* aut *Dictynnam* potius, uti mox sequenti ab eo versu aperte etiam dicitur, appellatam. A qua alioquin Diana Οὖπι dicti videntur Hymni in hanc Deam Οὔπιγγοι, uti in prima ad hunc Hymnum nota vidimus; quod etiam monuerat, uti postea animadverti, doctissimus Lil. Gyraldus. Ipsa vero *Nemesis* appellata quoque Οὖπις, uti in Inscr. Herodis Attici vs 2. Ῥαμνουσιὰς Οὖπις, sed quam eamdem cum *Diana* habitam, bene ex Harpocratione observat ad eum locum & alibi ad dedicat. Statuae Regillae, ὁ πάνυ. Locus nempe Harpocrationis exstat in voce Ἀδράστεια, ubi inter alia, Δημήτριος δὲ ὁ Σκήψιος Ἄρτεμιν φησὶν εἶναι τὴν Ἀδράστειαν, ἀπὸ Ἀδράστου τινὸς ἱδρυμένην, *Demetrius vero Scepsius, Adrasteam Dianam esse tradit ab Adrasto quodam, qui Templum ei erexerit.* Ad quam proinde Οὖπιν *Rhamnusiam*, haud minus ac ad Dianam, uti supra vidimus, ab ὀπήσασθαι, seu *inspiciendo* dictam respexit Auctor Orphicorum Hymn. in Nemesin, de qua ait inter alia, πάντ' ἐσορᾷς, *quae omnia vides* &c. Quamquam ab alia significatione ejusdem vocis Ὄπις, pro *vindicta* nempe seu *animadversione*, dictam Οὖπιν Jonice, seu ὄπιν eandem *Nemesin* haud male statuere videatur vir omni excellentis eruditionis, ingenii, ac a praeclaris in rem litterariam meritis laude abundans J. G. Graevius, & cujus ea de re ac voce Ὄπις eo sensu notatio in Lectionibus ad Hesiodum p. 27. mihi forte, dum haec scriberem, opportune occurrit. Ut vere ibidem in Hesychii glossa ante adducta, ὄπις, ἐπιστροφὴ, non περιστροφὴ, legendum viderat; ita alteram, quae ibidem sequitur, φωνὴ & pro qua πειὴ legendum alioquin statuit vir doctissimus, praeter eandem ὀπὸς ab ὤψ notionem, & a qua voce ὀπὸς verbum ὀπυίειν pro γαμεῖν deducunt eruditi Apollonii Enarratores ad l. I. vs. 46. ἢ ἀπὸ τῆς ὀπὸς, τῆς φωνῆς, tueri insuper posset Aristarchus, qui ad illud Pindari Isthm. Od. V. ἐλπίδων ἔκνισ' ὄπιν, *spei perturbarunt sollicitudinem* seu *eventum* in Scholiis dicitur eadem verba interpretatus, ἐλπίδων τὸ περὶ τὴν νίκην ἔκνισε τῇ φωνῇ. Sed hoc obiter. Ad ipsam vero Rhamnusiam Οὖπιν seu Ὄπιν refero priscum eumque minus obvium Antonini Pii nummum, in quo mulier visitur, quae dextra scipionem tenet, sinistram autem velo capitis admovet, haud insolito utique *Nemeseos*, quod norunt talium periti, in aliis antiquis nummis insigni, cum epigraphe OPI AUG.

seu

ſeu *Auguſtae*. Immo quo ſpectare inſuper obſervo alium Graecum, eumque oppido ſingularem, Neronis nummum Gazae Mediceae, in quo figura ſeminuda cernitur, dextra cyathum, juxta Fittonium, eximium quondam praeclari illius Cimeliarchii Cuſtodem, aut, ſi licet conjicere, Pateram tenentem, ſiniſtra vero Haſtam, ad pedes autem Gryphus, cum Inſcr. ΟΠΙΣ. Occurrunt enim, & quales in Theſauris Gallorum Regiis aliisque ſubinde verſavi, veteres aliquot & Smyrnaeorum potiſſimum nummi, in quibus Nemeſis cernitur cum iisdem utriusque nummi modo traditi ſymbolis, ſcipionis nempe ſeu ſceptri, aut interdum Paterae, quam una manu praefert, dum alteram capiti ſeu ori admovet, & cum Grypho praeterea ad pedes. Quod poſtremum illuſtrat egregie Nonnus l. XLVIII. p. 1270. ubi volare dicitur prope Nemeſeos ſedem Γρὺψ πτερόεις, *Grypbus alatus.* Ὦπις autem in ſuperiori nummo, communi nempe dialecto, dicta, quae Ionibus Οὖπις, Doribus autem Ὦπις dicebatur, & quomodo in hoc ipſo Callimachi loco legiſſe videtur Heſychius, juxta ejus gloſſam Ὦπι ἄνασσα, quod monuit jam ad Inſcr. Herodis magnus Salmaſius. Alioquin non *Diana* aut *Rbamnuſia virgo*, ſed Saturni conjux *Rbea*, ſeu *Tellus* OPIS nomine, uti e Macrobio rurſus Saturn. l. I. c. x. Feſto praeterea, Servio, aliisque abunde notum, appellata legitur. Ut nunc mittam alium eumque jam apud Antiquarios pervulgatum Pertinacis nummum, cum inſcr. OPI DIVINAE, nempe juxta illud Pindari paullo ante adductum, ΟΠΙΝ θεῶν.

Ibid. Φαεσφόρε] Vide quae ſupra de hac Diana LUCIFERA adducuntur ad verſ. II. Ἀλλὰ φαεσφορίην &c. quam ibi a Jove adhuc infans contendit eadem, & cujus proinde voti quaſi jam compos eo nomine hic a poëta invocatur. Φαεσφόρος nempe & Φωσφόρος tam de *Diana* ſeu *Luna*, quam de *Veneris ſtella* dictus ſeu *Lucifero*, eademque *Junonis* ſtella; ut illud pridem a Timaeo de Anima Mundi apud Platonem, quod ſupra obiter ad verſ. 164. innui, traditur; nempe δύο δὲ ἰσόδρομοι Ἀελίῳ ἐντὶ, Ἑρμᾶ τε καὶ ΗΡΑΣ, τὸ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ καὶ ΦΩΣΦΟΡΟΝ, τοὶ πολλοὶ καλέοντι, *duo autem Aſtra pari cum Sole curſu eunt, Mercurii & JUNONIS aſtrum, quod* VENERIS & LUCIFERUM *a multis dicitur.* Unde in gloſſis Philoxeni, Φωσφόρος, *Lucifer*; & Φωσφόρος ἡ Ἥρα, *Lucina.*

Ibid. & Vſ. 205. σὲ κείνης Κρηταιέες καλέουσιν ἐπωνυμίην &c.] Non *Britomartida* quidem, ut hic a Latino Interprete additur, & quamquam eo nomine dicta etiam fuerit, quod ante vidimus ad vſ. 190. a Cretenſibus Diana, ſed *Dictynnam*. De hac enim poſtrema Nymphae illius appellatione modo egerat Callimachus, & qua cultam maxime, non a *Cydoniis* ſolum, ſed eorum exemplo, ab aliis *Cretenſibus*, & etiam extra eandem Inſulam, Dianam conſtat. Inde Virgilius in Ciri, ubi de eadem hujus Nymphae Britomartidos fuga & caſu egiſſet, addit:

alii,

—— *alii, quo notior esses,*
DICTYNNAM *dixere tuo de nomine* LUNAM.

Immo quod ut proprium Deae illius nomen apud *Cretenses* evasisse observant veteres, ut praeter Diodorum l. v. p. 343. Palaephatus Fab. XXXI. καλοῦσι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν Κυρηναῖοι Γοργόνην, ὥσπερ τὴν ΑΡΤΕΜΙΝ Θρᾷκες Βενδῖαν, ΚΡΗΤΕΣ δὲ ΔΙΚΤΥΝΝΑΝ, *Palladem autem Cyrenaei Gorgonem vocant, sicuti Thraces* DIANAM *Bendiam*, CRETENSES *autem* DICTYNNAM; & similiter Apulejus Metam. l. XI. quae loca jam occupavit in Creta Cl. Meursius p. 207. *Cyprii Paphiam Venerem* CRETES *Sagittiferi* DICTYNNAM DIANAM; eandem quippe, quod addere hic licet, τοξότιν ac Venatricem Deam, & quae inde πολύθηρος Δίκτυννα, *multas venans feras Dictynna*, ab Euripide loco jam alibi adducto dicitur, Hippol. vs. 145. Unde caelata etiam eadem arcitenens & Κυνηγὸς Dea, seu *Dictynna* visitur adhuc in antiquis *Cretensium* nummis, & a *Communi* quidem gentis percussis, cum inscr. ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ, *Commune Cretensium.* Cujusmodi nempe sub Trajano & Hadriano cusi plures exstant in Thesauris Gallorum Regiis, iique subinde praeter succinctae & arcitenentis Dianae habitum, cum cane insuper Venatico, ut Κυνηγὸν Deam facile iidem prodant. Quibus accedit alius insignis Trajani nummus, quem jam vulgarunt nobiles Antiquarii Tristanus ac Seguinus, in quo Dea haec nuda, monti nempe Dictynnaeo, de quo paullo ante, insidens sinistra infantem, tanquam λοχεία Dea. seu Εἰλείθυια, dextra autem jaculum tenens; utrinque vero stantes duo armati milites cum hasta & clypeo spectantur, ac inscr. ΔΙΚΤΥΝΝΑ. Quorum etiam nummorum ectypa, e quibus hic & plures aliorum Auctorum loci de hac *Dictynna*, eaque Κυνηγῷ *Cretensium* Dea, ut hic dicitur, haud parum illustrantur, hic adponere haud erit inconsultum.

Quamquam non in *Creta* primo repertum, sed a Samiis ad Cydonios Cretenses translatum hujus *Dictynnae* cultum, tradat loco supra jam adducto ad vs. 198. Herodotus; & alibi etiam extra Cretam eundem viguisse constet, sicut in Laconica, idque cum in Aphetaide, ubi Dictynnae Aedem refert Pausanias l. III. p. 183. tum in Dianae Promontorio, ubi celebratum annuum Δικτύννης Ἀρτέμιδος festum observat eodem libro p. 210.

Adde

Adde Ambrisenses in Phocide, apud quos Δικτυνναίαν (ni legendum forte Δικτύννην) Ἀρτεμίδα praecipua religione cultam idem memorat l. x. p. 682. Hinc a Plutarcho etiam dictum de Solert. Anim. p. 984. καὶ μὴν ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ γε ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ, Δελφινίου τε Ἀπόλλωνος ἱερὰ καὶ βωμοὶ παρὰ ΠΟΛΛΟΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ εἰσὶν, *unde etiam* DIANAE DICTYNNAE (h. e. a δικτύοις seu *retibus*, uti ea de re supra, dictae) & *Apollinis Delphinii Templa & Arae* PASSIM APUD GRAECOS. Quamquam non a δικτύοις, seu piscatoriis, seu venaticis; aut vero quod relicta Delo in Dictynnaeo Cretae monte egerit, uti supra tradentes vidimus Pindari Enarratores, eo *Dictynnae* nomine appellata fuerit haec Dea; sed missis poëtarum ea de re fabulis, a *radiis*, quos ad nos *remittat* Diana seu Luna; aut vero quod vis ejus omnia pervadat, dictam eandem Δικτύνναν vel Δικτύννην illud nempe *a* δικεῖν pro βάλλειν, *jacere*, vel *jaculari*; istud a διικνεῖσθαι, *permeare*, tradat Phurnutus penult. capite.

Vs. 206. Κυρήνην ἑταρίσσαο] De hac *Cyrene* Nympha venatrice abunde actum jam supra ad Hym. in Apollin. vs. 94. quae Ὑψηΐς, quod mox hic sequitur, *Hypsei* nempe filia, ibi itidem dicta vs. 92.

Vs. 208. παρὰ τύμβον Ἰώλκιον] *Peliae* nempe ut notant hic Scholia, qui *Pelias* proinde non *Peleus* (ut male in Frischlini ad hunc locum adnotatis, forte typothetarum errore, scribitur) ἐν εὐρυχώρῳ Ἰαωλκῷ ναῖε πολύρρηνος, in *Jolco spatioso babitabat opulentus*, juxta poëtam, Odyss. Λ. 255. Dicta quoque illa Jasonis, *Peliae* e fratre nepotis, patria, & ob metrum similiter Ἰαωλκὸς pro Ἰωλκὸς apud Apollonium Rhod. l. IV. vs. 218. Ἐν δὲ αὐτῇ Ἰαωλκὸς ἐμὴ πόλις, in *ipsa autem* (Thessalia) *Jolcos civitas mea* &c. Eadem vero urbs, non quidem ab hoc *Pelia*, sed a situ ad radicem montis in Thessalia Pelii sive Πηλίου, appellata Πηλιῶτις Ἰωλκὸς apud Euripidem Mede. vs. 484.

Τὴν Πηλιῶτιν εἰς Ἰωλκὸν ἱκόμην,

Peliotam ad Jolcum veni,

scilicet juxta Pindarum, qui Nem. Od. IV. p. 363. Πηλίου παρ ποδὶ Ἰωλκὸν, *Pelii ad pedem montis Jolcum* vocat. In eodem autem monte *Pelio* venatam assiduo Cyrenem, ibique, quod jam supra ad H. Apollin. vs. 91. adnotavi, insignem de prostrato leone victoriam, idque sine armorum opera retulisse, memorat idem Lyricus Pyth. Od. IX. p. 299. Quod proinde peractum feliciter ibi ac intrepide ab hac Nympha Κυνηγῶν certamen, a Callimacho hoc & superiori versu innuitur. Iis enim dicitur haec *Hypsei filia* duos venaticos canes a Diana nacta, & illis *apud tumulum Peliae*, *Jolci* Regis, h. e. in radicibus montis Pelii, ubi *Jolcos* sita, insigne illud cum leone certamen decertasse. Quae clara mens hujus loci, quam ex parte viderat, sed non satis adsequutus est aut declaravit Frischlinus,

Αὐτὴ

> Αὐτὴ θηρητῆρε δύω κύνε, τοῖς ἔνι κούρη
> Ὑψηῒς παρὰ τύμβον Ἰώλκιον ἔμμορ' ἄεθλα,
> *Duos canes venaticos,* (a Diana datos) *cum quibus*
> *Hypsei filia Cyrene, Jolci apud tumulum Peliae victoriam de leone prostrato reportavit.*

Illud vero in priori versu τοῖς ἔνι, pro *cum quibus*, seu *quorum opera*, pari schemate dictum videtur, quo apud Atticos μεθ' ἡμέραν, pro ἐν ἡμέρᾳ dicebatur, ut notant veteres Critici ad illud Aristophanis in Pluto p. 92. ἀποδύομαι μεθ' ἡμέραν, *spolior interdiu*, aut ἐκ pro μετὰ *post* apud Aeschylum dicitur Agamem. vs. 909.

> Κάλλιστον ἦμαρ εἰσιδεῖν ἐκ χείματος,
> *Pulcherrimum diem videre post tempestatem.*

Vs. 209. Κεφάλου ξανθὴν ἄλοχον] Πρόκνη seu *Procne* in scholiis ad hunc locum dicitur, quae vulgo alioquin *Procris* apud Poëtas ac Mythographos, Homerum, Maronem, Ovidium, Antonium Liberalem Fab. XLI. Pausaniam, aliosque appellari consuevit; nisi quod in Romano Virgilii, eoque venerandae antiquitatis codice, *Procne* pro *Procris* legitur, ut observarunt viri docti ad Aen. l. VI. p. 44. Nota alioquin abunde ex iisdem Mythographis *Procne*, non *Cephali* quidem, sed *Terei* infelix conjux.

Vs. 210. σὴν ὁμόθηρον] Unde similiter de eadem *Procne* seu *Procride* Ovid. Metam. l. VII. 746.

> *Montibus errabat studiis operata Dianae,*

& apud Pausaniam fit mentio canis venatici, huic Nymphae a Diana dati, ὑπὸ τοῦ κυνὸς, ὃν Πρόκριδι τῇ Ἐρεχθέως ἔδωκεν Ἄρτεμις, *ab eo cane, quem* Procridi *Erechthei filiae Diana dono dedit.* Quibus adde Xenophontem, qui concludit opportune Cynegeticon suum his verbis, quod non viri solum, quotquot venandi fuerunt studiosi, praeclari viri exstiterint, ἀλλ' αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα ΑΡΤΕΜΙΣ, Ἀταλάντη καὶ ΠΡΟΚΡΙΣ, καὶ εἴ τις ἄλλη, *sed etiam feminae, quibus haec* DIANA *largita est, ut Atalanta* & PROCRIS, & *si quae alia.* Hinc utraque etiam, hic *Procris*, mox *Atalanta*, inter Dianae ὁμοθήρους a Callimacho refertur.

Vs. 211. ἶσον φάεσσι φιλῆσαι] Ita Moschus Idyll. II. v. 9.

> Τὸν μὲν ἐγὼ τίεσκον ἶσον φαέεσσιν ἐμοῖσιν,
> *Eum quidem colebam sicut oculos meos,*

& qui saepe alibi Callimachum exprimit vel imitatur, Veronensis Poëta notis versibus, Carm. III. *Quem plus illa oculis suis amabat*, & Carm. XVI. quod postremum jam adtigit Anna eruditissima, *Ni te plus oculis meis amarem*, ut vulgo Galli similiter, *il aime plus que ses yeux. Oculi* nempe seu *lumina* Graecis Latinisque Scriptoribus, passim de rebus aut personis, quae pro carissimis vulgo habitae, quod tralatitium, dici solet; unde de Ajace frater Teucer apud Sophoclem Ajac. v. 991.

Ὦ φίλτατ' Αἴας, ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμοί,
O amantissime Ajax, o consanguinee mihi ocule.

Sic *Regis oculi* dicti apud Persas, fidissimi eorum satrapae, ut praeter Aristophanem Acharn. p. 375. aut Plutarchum in Artaxerxe, liquet praeterea ex Aeschylo Pers. 877.

Τὸν σὸν πιστὸν πάντ' ὀφθαλμόν,
Tuum fidum per omnia oculum,

de uno nempe e Xerxis Satrapis. Adde Aristotelem Politic. l. III. c. XVI.

Vs 212. ἀμφ' ὤμοισι φαρέτρας ἰοδόκους] Qualis vulgo Dianae habitus in statuis ac nummis antiquis comparet, cum exerto nempe *humero dextro*; *pharetra* ad eundem *sagittis plena* seu ἰοδόκῳ (aut quod idem, ut apud Apollonium l. I. vs. 1194. οἷ ἰοδόκη φαρέτρη) & nuda insuper, ut continuo de his Dianae Nymphis sequitur, dextra mamma. Ad quem etiam exertum vulgo in iisdem monumentis Dianae humerum, respexit Claudianus de Nupt. Honor. & Mar. vs. 290. ubi in hujus Augustae sponsae laudes excurrens, ait inter alia,

Aurorae vincis digitos, HUMEROSQUE DIANAE.

Idem vero, quod hic dicitur, comitum venatricis hujus Deae κυνηγῶν Nympharum habitus; nisi quod subinde etiam non in *dextro*, sed in *sinistro humero pharetram* ἰοδόκον eaedem gestarent; prout de Atalanta, de qua mox Callimachus, dicit Ovidius Metam. l. VIII. vs. 320.

Ex HUMERO *pendens resonabat eburnea* LAEVO
Telorum custos.

Ubi praetera *telorum custos* dicitur, quae hic φαρέτρα ἰοδόκος, & qua de re vide notata supra ad vs. 82. καλαὶ κλ ἰδα βελέμνων.

Vs. 213. ἀσύλωτοι δέ φιν ὦμοι δεξιτεροὶ] Hac voce ἀσύλωτοι, non *inviolabiles* aut *illaesos*, juxta Interpretes, sed *nudos* significari, ingeniose conjecit praestantissima Fabri filia: velle enim Callimachum, illis Dianae comitibus, *dextros humeros nudos* fuisse sicuti Amazonibus, quod adstruant etiam sequentia Poëtae verba, de *nuda* earundem Nympharum *mamma*; quamquam id alibi, quod sciat, haud reperiatur. Res equidem ipsa, ut eam hujus loci explicationem confirmem ac illustrem, de *nudis* nempe Dianae Venatricis ejusque comitum Nympharum *humeris dextris*, (quamquam & *laevis* nonnunquam, ut modo diximus ad vs. 212.) ac *nuda*, quod hic additur *mamma*, e veteribus Nummorum statuarumve obviis adductisve paullo ante iconibus, aut quae mox adferentur, certa omnino & liquida. Hinc de iisdem Dianae comitibus Claudianus II. Conf. Stil. vs. 243.

—— *vincíunt* HUMERUS *&* *brachia* NUDAE.

Vocis autem illius ἀσύλωτα pro *nudo* usum, licet alibi forte haud obvium, adstruere hic videtur, quod exuviis ferarum dextri veterum venatorum prisco umve Heroum aut Heroidum etiam humeri vulgo tegerentur, juxta illud Criticorum ad Apollonii Rhod. l. I.

l. I. vſ. 1438. de Argi nempe humeris taurina pelle amictis, ubi adnotant iidem, συνηθες γὰρ τοῖς Ἥρωσι δερματοφορεῖν, *ſolemne enim Heroibus pelles* ſeu *exuvias animalium geſtare.* Quo amictu etiam, caprinarum nempe pellium, indutae Heroides Libycae, quo nempe tractu oriundus erat hic vates Cyrenaeus, leguntur alibi apud eundem Apollonium l. IV. vſ. 1348.

Στερφεσιν αἰγείοις ἐζωσμέναι ἐξ ὑπάτοιο
Αὐχένος, ἀμφί τε νῶτα καὶ ἰξύος,
Caprinis amictae pellibus, e ſumma
Cervice circum humeros & lumbos.

Et quo proinde alias conſueto humerorum tegumento caruiſſe hic dicit Callimachus has Heroidas, ſeu Dianae κυνηγοὺς comites Nymphas; proinde *exuviis* id genus deſtitutos earundem *humeros*, ſeu *nudos*, quod pleniſſime antiqua comprobant monumenta, hinc vocat. Idem tangit Valerius Flaccus l. v. vſ. 136. *atque humeros nudata pharetris.* Quamquam & Interpretes, qui ἀσυλάτους per *inviolabiles* & *illaeſos* reddunt, tueri forte hic poſſet, quod nempe *pharetram ſagittis plenam*, ſeu, ut hic dicitur, ἰοδόκον, eamque cingulo ad dextrum latus adſtrictam eaedem geſtarent Nymphae, quo proinde teli ſeu armorum genere, ab omni vi ac injuria, ſe ad inſtar Dianae *illaeſas* abunde praeſtarent. Unde de iiſdem ait loco paullo ante adducto Claudianus, nempe ſequenti verſu 244.

Armataeque manus jaculis, & terga ſagittis.

Immo quod continuo firmare poſſet aut illuſtrare Statii de Statua Domitiani Equeſtri, primo Silvarum Poëmatio locus, ubi totum ejus habitum deſcribens ait inter alia, vſ. 93.

It tergo demiſſa chlamys, LATUS *enſe quieto*
SECURUM.

Haud aliter ac *humeros* harum Nympharum, *pharetris* itidem inde pendulis *ſecuros* ſeu *inviolabiles* ἀσυλάτους nempe hic dicit Callimachus. Verum iis verbis Papinius, pacatorem, ſeu, ut de eodem ante dixerat, *dextra vetat pugnas*, non vero amplius bellorum diſcriminibus obnoxium adumbrat ibi Domitianum.

Vſ. 215. ποδορρώην Ἀταλάντην] Scholia ad hunc locum, ποδορρώην, τὴν τοῖς ποσὶν ὁρμοῦσαν καὶ ὁρμῶσαν, ſeu *pedibus irruentem & velociter gradientem.* Occurrit alioquin vox ῥώεσθαι pro *feſtinare*, non apud Homerum ſolum, ſed apud Nicandrum Ther. p. 24. de *dipſade*, quae *prae ſiti aduſta cervice properabat greſſum*, κεκχυμένος αὐχένι δίψῃ Ῥώετο, & apud Apollonium Rhod. de Nereidibus l. I. vſ. 942. Ῥώοντο ἔνθα καὶ ἔνθα, *diſcurrebant hinc & illinc*; & praeterea in Inſcr. Herodis Attici vſ. 9. Ὡς τηνδε ῥώεσθε, *ſic huc properate*, ac ubi inde ποδορρώην ſeu *velocem pedibus Atalantam* hic a Callimacho dici obſervat ὁ πάνυ. Neque vero aliter de ποδορρόῃ hac virgine Aelianus V. H. l. XIII. c. II. ἐπεφύκει δὲ ὨΚΙΣΤΗ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ, καὶ οὐκ ἂν διέφυγεν, οὔτε θηρίον, οὔτε ἐπιβουλεῦον αὐτῇ ἄνθρωπος, φυγεῖν δὲ ἐθέλουσαν οὐκ ἄν τις αὐτὴν κατέλαβε, *natura*

autem eam CELERRIMAM PEDIBUS *finxerat, ita ut neque fera cursu ab ea posset evadere, neque homo ei insidians; ubi autem voluit aufugere, tum vero nemo eam fuisset adsequutus*, & quae plura adhuc in sequentibus tangit de incredibili hujus Atalantae *velocitate*, quae fulguris instar aut stellae transvolans apparebat repente, vel subducebat se hominum conspectui. Quae tamen inde confundi nullatenus debuit, quod a Statio alioquin factum Thebaid. l. vi. vs. 563. (& qua de re mox dicetur) cum altera illa vere etiam ποδοῤῥὴξ, seu *pedum velocitate*, & cursus gloria nobilitata Atalanta, de qua ille ibidem, *Nota parent cursu* &c. Quod jam ibi ad Statium notavit vetus ejus Interpres.

Vs. 216. Κώρην Ἰασίοιο &c.] Mire confusa & perturbata sunt apud veteres Mythologos, Poëtas, Criticos, quae de *Atalanta* seu *Arcadica*, seu *Argiva* vel *Boeotica* iidem memorant; quod erudite animadvertit ac demonstravit ad Propertium elegantissimus Muretus, ac observarat etiam pridem Apollodorus l. iii. c. ix. Hinc, ut aliam mittam, *Arcadica*, seu *Jasii Arcadis*, ut hic vocatur *filia*, ac inde *Jasis*, quod viderunt alii, a Propertio appellata l. i. El. i. eadem, inquam, modo Ἰάσου παῖς, ut apud Apollodorum loco modo indicato, & veteres Homeri Iliad. I. vs. 544. ac Euripidis Phoen. vs. 152. Enarratores; modo Ἰασίων-ος, uti duobus apud Aelianum locis V. H. l. xiii. c. i. modo Ἰάσων-ος etiam in antiquis ad Apollonium Rhod. Scholiis l. i. vs. 769. Sed ubi Ἰάσου vel Ἰασίων-ος legendum omnino videtur; modo Ἰασίου, seu ob metrum, ut hic Ἰασίοιο, ac similiter apud Hyginum Fab. xcix. *Jasii filia* dicitur. Diversa vero eadem *Atalanta*, quod notarunt jam alibi viri docti, & quibus praeiverant cum, ut jam dixi, Apollodorus, tum veteres Euripidis, Apollonii Rhod. & Statii Interpretes, ac praeterea Tzetzes in Chiliadibus, diversa, inquam, ab altera illa, vel *Argiva* vel *Boeotica*, vel (neque enim hic veteres ὁμόψηφοι) e *Scyro* Insula, quamquam vera itidem, ut supra dixi, ποδοῤῥὴξ seu *pedibus veloci* Atalanta, eaque *Oenomai*, aut, juxta alios, *Schoenei* filia, non *Jasi* vel *Jasii*; ac inde *Schoeneia* appellata ab Ovidio *Metam.* l. x. vs. 609. & *Schoenis* (sicut altera illa uti vidimus *Jasis*) a Sidonio Apoll. Carm. xii. vs. 15. aut *Schoenis*, eaque *volucris* proinde apud Claudianum dicta in laude Seren. vs. 170. Quae postrema tamen *Atalanta*, quod monendum hic fuerat a Callimachi editoribus, non vero juxta Callimachum prior illa *Jasii filia*, ab aliis Scriptoribus, Diodoro l. iv. p. 240. Apollodoro l. i. & eodem teste l. iii. Hesiodo, aliisque pluribus Auctoribus, Hygino praeterea Fab. ccxliv. & cclxxiii. iis accensetur, qui venationis hujus apri Calydonii fuerunt socii. Mitto, quae de *Jasidos Atalantae*, & de qua hic Callimachus, conjuge vel *Meleagro*, vel *Menalione* aut *Melanione* natoque inde *Parthenopaeo* Arcade, uti ille ab Aeschylo etiam dictus Sept. Theb. vs. 582. apud me-

memoratos modo Auctores, Apollodorum, Ovidium, Propertium, Hyginum, Statium, item Pausaniam l. v. p. 327. aut vero quae de eodem *Melanione* ac *Atalanta* juxta Palaephatum cap. XIV. vel altera illa *Schoeneia Atalanta* & Hippomene, juxta Ovidium Metam. l. VIII. vs. 689. ac Heraclidem a Leone Allatio vulgatum Incredibil. p. 22. edit. Cantabrig. in leones scilicet conversis, pari συγχύσει & varietate traduntur. Quibus utique discrimen illud, quod viderunt alioquin post veteres Criticos viri docti, de duplici hac *Atalanta*, *Jaside* nempe, de qua hic sermo, & *Schoeneide*, non medetur; & in quibus perturbatis adeo ac oppositis inter se veterum Auctorum de utraque illa virgine narrationibus conciliandis, ut neque tot aliis eorundem μυθολογημάτιοις, frustra quis hodie ingenii aciem intendat, aut illa otiosus abutatur.

Ibid. συοκτόνον Ἀρκασίδαο] E quo loco Stephanum bene emendarunt viri doctissimi Salmasius ac Holstenius, ubi antea in voce Ἀρκὰς legebatur τὸ πατρωνυμικὸν Ἀρκισίδας, pro Ἀρκασίδας, & quod jam arguebant sequentia, τὸ θηλυκὸν Ἀρκασίς. Inde vero haec Atalanta, a patria nempe in eadem Arcadia, *Nonacrina Atalanta* ab Ovidio de Arte Amandi l. II. vs. 125. alibi vero, nempe Metam. l. VIII. vs. 316. *Tegeaea*, ab alio eoque celebri *Arcadiae* oppido, denominata. Συοκτόνος autem seu *apri* Calydonii *interfectrix* eadem hic traditur, quod in solemni illa venatione Meleagro socia, prima etiam aprum sagitta transfixisse dicitur apud Pausaniam l. VIII. p. 528. Unde quoque comparet eadem, quod observo, juxta reliquos Heroas ad venationem illam accinctos, in praeclaro marmore apud Cl. Sponium Miscell. p. 312. Sed quam male ibi ad Dianam, cui nulla utique in ea venatione partes, referebat vir doctus. Eodem enim plane habitu spectatur haec *Atalanta*, quo eam describit aprum cum Meleagro venantem Philostratus Icon. p. 868. & quod magis adhuc ibi opportunum, quo hae Nymphae Dianae comites amictae, ut modo vidimus, a Callimacho enarrantur; arcu nempe & sagittis instructa, veste praeterea supra genu, qualis vulgo & de qua ante vs. 11. κυνηγοῦ Deae ejusque comitum Nympharum, succincta, cum crepidis praeterea ad pedes adstrictis, (de quibus supra ad vs. 16. brachiis denique ad humerum usque exertis; nempe ut de eadem Atalanta dicto loco Philostratus, ἔσταλται δὲ ἐσθῆτι μὲν ὑπὲρ γόνυ, κρηπῖδας (non κρηπῖδα) δὲ τοῖν ποδοῖν ἀνῆπται· καὶ αἱ χεῖρες ἐς ὦμον γυμναὶ, διὰ τὸ συνεργὸν εἶναι· τῆς ἐσθῆτος ἐκεῖ ἐς περόνας ξυνεχομένης, *accincta vero est veste supra genu, soleis pedibus adnexis, manus & brachia ad humerum nuda, quod sit ad agendum parata, veste ibi ad fibulas constricta.* Quae ipsissima est sequentis venatricis Atalantae in dicto apud Sponium marmore, unde illa hic exprimitur, caelatae effigies.

Vſ. 218. *ἐπίκλητοι Καλυδῶνιν ἀγρευτῆρες*] Sic Ovidius de iiſdem apri hujus venatoribus, Metam. l. VIII. v. 300. *lecta manus juvenum* &c. qui cum ibi, tum ab Apollodoro l. I. cap. VIII. & ab Hygino plenius enumerantur Fab. CLXXIII. Horum etiam praecipuos recenſet, quales nempe depicti erant in ſimili hujus venationis tabula apud Tegeatas Arcadas, Pauſanias l. VIII. p. 529. ſicuti ab una parte, ut ibidem ait, eadem haec Atalanta, Meleager praeterea, Theſeus, Peleus &c. Spectatur vero idem *aper Calydonius* venabulo confixus in vetuſtis aliquot Aetolorum, quorum primaria, ut aliunde notum, urbs *Calydon* extitit, nummis, & cujuſmodi nuper alia occaſione protuli in vulgatis meis ad praeſtantiſſimum Begerum noſtrum epiſtolis. A quo etiam apro *Calydonio*, eandem, quamquam non Aetolicam, ſed Arcadicam *συοκτόνον* vocat Hieronymus adv. Jovianum l. I. *Atalantam Calydoniam virginem*, & quem locum jam ad Aelianum notavit eruditiſſimus Kuhnius. Idem vero aper, non *Calydonius* ſolum a loco, ubi idem caeſus, ſed *Oetaeus* etiam dictus ſeu *Οἰταῖος* (nempe ab ejus natali ſolo *Oeta*, noto Theſſaliae monte) apud Lycophronem p. 84. & Euſtathium ad Iliad. I. p. 773. & 747.

Vſ. 219. *Μέμφονται κάπροιο*] Niſi forte Theſtii filii, qui ob datum Atalantae a Meleagro, & in praemium praeſtitae in ea venatione laudabilis operae, occiſi nempe apri caput ſimul ac pellem,

lem, aut juxta alios pellem ſolam, quae dona eidem Nymphae adcmiſſe aut adimere voluiſſe dicuntur apud Apollodorum l. I. Diodorum l. IV. p. 240. Hyginum Fab. CLXXIV. Tzetzem ad Lycophr. p. 861. & Euſtathium dicta modo pag. 774. l. 47. Quamquam nulla mentio Atalantae, ubi orta de illo caeſi apri praemio rixa, vel apud Homerum legatur in commemoratione hujus rei Iliad. I. vſ. 543. &c.; & quem proinde hic ſequutus Battiades; vel apud Antonium Liberal. Fab. II. qui ejuſdem facti meminit. Unde etiam non veterum, ſed recentiorum demum Auctorum, ſeu, ut ibidem ait, οἱ νεώτεροι φασὶ (& in qua tamen claſſe, uti modo diximus, Apollodorus, Diodorus, Hyginus &c.) hoc ab Euſtathio ibidem traditur dato nempe Atalantae a Meleagro caeſi apri praemio, ſubortaque inde inter eundem & Theſtii liberos contentione.

Vſ. 220. ἔχει δ᾽ ἔτι θηρὸς ὀδόντας.] Tegeatae nempe Arcades, apud quos apri hujus Calydonii *dentes* adſervatos, ac dein ab Auguſto Romam delatos, tradit Pauſanias l. VIII. p. 529. mox autem ſeu p. 530. e duobus illis in urbem aſportatis hujus apri *dentibus*, unum effractum, alterum in Liberi Patris aede ſervatum. Idem vero ibi quoque obſervat, in templo Minervae Alcae apud dictos Tegeatas, pellem ejuſdem apri Calydonii ſetis nudatam ac jam prae ſenio putreſcentem, ſuo adhuc aevo repoſitam. Inſignis autem, & cujus alibi facta a me mentio, nummus, non *Arcadum* quidem, ſed *Aetolorum* in Theſauris Gallorum Regiis, in quo hinc caput Apollinis laureatum viſitur, illinc hi *dentes* apri Calydonii, cuſpis praeterea venabuli, quo idem confoſſus, ac botrus inſuper occurrunt, cum inſcr. ΑΙΤΩΛΩΝ. Ut de Meleagri haſta hic ſileam ſeu venabulo, quo eundem aprum confeciſſe dicitur, non apud Arcadas, aut vero apud Aetolos, ſed apud Sicyonios (& qua de re nos etiam alibi) ſervato, tradit idem Auctor l. II. p. 299. Mitto hic aprum Erymanthium, cujus in Arcadia caeſi *dentes*, non in eadem regione, ſed apud Cumanos in Opicis cuſtoditos, aut pro talibus venditari, refert idem Pauſanias l. VIII. p. 492. Nota alioquin veterum religio, & de qua nos alibi, juxta quam in Deorum Fanis, aut Antris ſubinde, locisque ad id ſeu θησαυροῖς (quales apud Delphos, aut vero Olympiae in Elide & alibi commemorantur) deſtinatis, ſtudioſe recondi & adſervari conſueverant, id genus de proſtratis hoſtibus vel immanibus feris, ut de aliis ſileam, & conſecratis inde omne genus ſpoliis vel donariis, monumenta; dictique fuerint, quibus tradita id genus κειμηλίων cuſtodia, οἱ ἐπὶ τοῖς θαύμασι.

Vſ. 221. Ὑλαῖόν τε καὶ ἄφρονα Ῥοῖκον] In antiquis ad hunc locum Scholiis dicitur, utrumque hunc *Hylaeum* & *Rhoecum* Centauros circa Arcadiam exſtitiſſe, qui Atalantae vim inferre parantes, ab eadem fuerint interfecti. Quam rem pluribus tangit non Aelianus ſolum, quod jam hic vidit vir doctus, V. H. l. XIII. c. I.

etiam Apollodorus l. III. c. IX. & a quibus proinde haud alle-na, quae de *Jasidos* hujus *Atalantae* proco *Menalione* vel *Mela-nione* (utroque enim modo vocatur in veteribus libris) ab *Hylaeo* vulnerato tradit Propertius:

Ille etiam Hylaei percussus vulnere rami,
Saucius Arcadicis rupibus ingemuit.

A quibus tamen abit Maro, qui Georg. l. II. vs. 435. utriusque hujus Centauri meminit, verum tanquam in cruento Centauro-rum ac Lapitharum convivio a Baccho interempti. Ad quem proinde Virgilii *Rhoecum* vel *Rhoetum* (variant hic etiam MSS.) respexisse videtur Val. Flaccus l. I. vs. 141. *multoque insanus Jaccho Rhoetus*, ut praefert postrema e veteribus libris a Nicol. Heinsio, de Latinis Musis praeclarissime merito, emendata editio. Ad *Hylaeum* autem, de quo Maro, similiter Horatius l. II. Od. XII. *Nec saevos Lapithas, & nimium mero Hylaeum*; Alibi vero apud eundem Lyricum, non Centauri quidem sed Gigantis seu Terrigenae *Rhoeci* vel *Rhoeti*, a priori proinde diversi, occurrit mentio lib. II. Od. XIX. & l. III. Od. IV. Unde etiam in hac diversitate, hinc Callimachi hoc loco, & qui ei suffragantur, Apollodori, Aeliani, ac veterum ad eundem Battiadem Interpretum, illinc Virgilianae de utriusque hujus Centauri exitio narrationis, nihil aliud statuendum est, nisi aut non de iisdem, sed de diversis agi ab utroque Poëta, *Centauris*; aut quod priscis etiam fabulatoribus, & quidem in Atalantae hujus rebus aut gestis, uti paullo ante vidimus, solemne, ut diversa omnino & inter se pugnantia subinde de iisdem tradiderint.

Vs. 224. Μαιναλίῃ &c.] In hoc *Maenalo* Arcadiae monte egisse hanc venatricem Atalantam, docebit praeterea Apollonius Rhod. ubi in eodem datum ab ea Jasoni hastam, tradit, eandemque voluisse cum Argonautis proficisci, nempe l. I. vs. 769. &c.

Δεξιτερῇ δ' ἕλεν ἔγχος ἑκηβόλον, ὅ ῥ' Ἀταλάντη
Μαινάλῳ ἔν ποτέ οἱ ξεινήϊον ἐγγυάλιξε,

Dextra autem capit hastam procul jaculatricem, quam ei Atalanta in monte
Maenalo, tanquam hospitis munus quondam dederat &c.

Quamquam non hanc *Maenaliam Atalantam*, uti illa a Statio vocatur Theb. l. VI. vs. 563. sed quam ibidem (sicut paullo ante vidimus) cum altera Argiva vel Boeotica confundit, verum alteram Atalantam Schoenei filiam, inter Heroas Argonauticos commemoret Apollodorus l. I. cap. VIII. Quum tamen prior seu *Maenalia* cupiisse quidem dicatur ab Apollonio, loco modo adducto, seu qui proxime sequitur, cum Argonautis proficisci, a Jasone tamen metu rixae inter ejus procos (aderat enim inter eos Meleager) impeditam; nulla praeterea facta, uti nec ab Orpheo seu Onomacrito in Argonauticis, hujusce *Maenaliae* seu *Jasidos*, aut vero alterius *Schoeneiae Atalantae*, inter comites celebratae adeo expeditionis, mentione. Ab eodem autem *Maena-lia*

lo monte, de quo hic Callimachus, dicta quoque eadem *Atalanta* apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 538. Μάτηρ ὀρεσκῷος, *Mater monticola*, Parthenopaei nempe, unius e septem Argivorum contra Thebanos ducibus, sicut bene illud de hac *Atalanta*, non ut alia ad eundem locum Scholia, de *Antiope*, explicant veteres illius Tragici Enarratores, adduntque, τῆς ἐν τῷ [illegible] ἄτε ἱερείας οὔσης Ἀρτέμιδος, *ejus* (Atalantae) *quae montem incolebat, quippe quae Dianae erat sacerdos.* Accedit quod apud Apollodorum l. III. c. IX. dicatur *Atalanta*, juxta Euripidem Μαινάλου, seu *Maenalo orta.* Unde utique haud novum videbitur, quod in eodem hoc *Maenalo*, utriusque hujus Centauri, *Hylaei* & *Rhoeci*, ab hac Atalanta confossi *ilia inundasse* hic dicantur. Adde non Panem solum, qua de re supra ad vers. 89. sed Dianam quoque, e cujus comitibus Nymphis Atalanta, in hoc *Maenalo* monte venatibus se exercere creditam, juxta illud Claudiani Olyb. & Prob. Cons. vs. 185. de hac Dea:

Illa feros saltus & desolata relinquens
MAENALA, *lassato certis venatibus arcu.*

Ibid. νᾶεν] Haud praetereunda hic Scholiorum glossa, νᾶεν, ἔσταξεν, ἔρρευσεν, ὅθεν καὶ νᾶμα, καὶ νασμός. Ab antiquo nempe verbo, νάω, pro ῥέω *fluo.* Quo usus Vatum parens Odyss. Z. vs. 292. κρήνη νάει, *fons fluit*, ac unde similis etiam Hesychii glossa, Νάει, ῥεῖ, στάζει, item, Νασμῶν, ῥευμάτων. Apollonius autem l. I. vs. 1146. dixit ob metrum ναῖεν, nempe ὕδατι ναῖεν, sed male, ut observant ibi veteres Critici, pro νᾶεν, quod hic apud Callimachum & alibi apud Homerum legitur; nempe prout iidem notant, τὸ δὲ ναῖεν ἐκ τῶ [illegible] χαρὶς τε ι ναῖεν' ἵν' ᾗ ἔρρει, adducuntque eam in rem Homeri locum, qui exstat Odyss. I. vs. 222. (sed ubi hodie νάον legitur) νᾶεν δ' ὀρῷ ἄγγεα πάντα, *repleta autem erant sero omnia vasa.* Haec levia fateor, sed haud omnino supervacanea, nec proinde unius Nazianzeni testimonio priscus vocis illius νάω pro *fluo* usus firmari in Hellenismi Thesauris aliisque Promptuariis debuit, ubi haec cum veterum Poëtarum, tum Criticorum ea de re loca, erant in medio posita.

Vs. 225. Χιλώνη] De qua Dianae appellatione jam supra actum ad H. in Jov. vs. 77. Χιτώνης Ἀρτέμιδος.

Vs. 226. Μιλήτῳ ἐπίδημε] De Gentilium Diis, inter homines scilicet modo ἐπιδήμοις, modo ἀποδήμοις, *praesentibus* seu *absentibus*, pro diversa nempe locorum aut temporum conditione, actum jam supra ad Hymn. in Apoll. vs. 13. τῶ Φοίβω &c. ἐπιδημήσαντος. Nempe prout rursus hic Deus eadem Mileto quoque ἀπόδημος seu *absens*, & alio profectus habebatur, juxta adductum & emendatum ad vs. 13. Hym. in Apollinem, Menandri Rhetoris ea de re locum, οἷον Ἀπόλλωνος ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ (non ἐπιδημίαι) τινὲς ὀνομάζονται παρὰ Δηλίοις καὶ ΜΙΛΗΣΙΟΙΣ. Hic vero de *Diana* dicitur, tanquam *Mileti praesente*, urbe alioquin, ut aliunde notum, fratri Apollini, ubi

claro *Didymei* nomine solemniter cultus, potissimum sacra. Unde *Delum* ac *Miletum*, ἀμφοτέρας ἱερὰς Ἀπόλλωνος, *utramque Apollini sacram*, dixit Aristides Serm. Sacr p. 583. Quin Venus inter praecipua *Mileti*, quae luxuria olim ac libidinibus, unde natum ei juxta Pausaniam l. IV. pag. 583. exitium, diffluens, Numina olim habita. Quod arguunt etiamnum veteres, iique insignes *Milesiorum* nummi, in quibus subinde Venus occurrit nuda, tanquam Tutelare urbis illius Numen; cujusmodi videas in Antonino Pio apud Tristanum T. I. p. 600. & 602. ac praeterea qualem inspeximus in insigni Severi nummo e maximorum genere, ac in altero insuper Faustinae junioris, utroque in Gaza Gallorum Regia. Neque minus tamen viguit itidem apud *Milesios Dianae* cultus, ut liquet etiam ex eadem veterum nummorum, qui ab iis percussi fuerunt, penu, qualis occurrit in Trajano ejusdem Cimeliarchii Regii, ubi Diana, stans spectatur, quae cervi hinnulum tenet (& quale alioquin Didymei quoque Apollinis symbolum, ejusmodi nempe hinnulum dextra gestantis in aliis Milesiorum nummis comparet, ac de quibus alibi egimus) quodque ad innuendum apud Milesios communem Dianae & Apollinis cultum haud male refert eruditissimus Harduinus, de Nummis Urb illustratis p. 327. Verum, quod continuo hic a Callimacho additur, de tradita *Mileti* origine, seu deductis eam in urbem, duce & auspice Diana, colonis; eam proinde ut Ἀρχηγέτην a *Milesiis* cultam ibique frequenter ἐπίδημον seu *praesentem* creditam, abunde etiam arguit, quod solemne Dianae Festum, de quo mox, sacrum inde apud Milesios fuerit.

Ibid. & vs 226. ποιήσατο Νηλεὺς Ἡγεμόνη] De *deducta* Miletum a *Neleo* Atheniensi Codri filio *Colonia*, haud obscura apud veteres mentio, Herodotum l. IX. c. XCVI. Strabonem l. XIV. p. 633. Aelianum V. H. l VIII. c. V. Pausaniam l. VII. p. 398. Cononem Narrat. II. apud Photium Cod. CLXXXVI. Ammianum praeterea l. XXII. aliosque, notabiliter etiam in vetustis illis Epochis Marmor. Oxon. Epoch. XXVIII. prout lacunas commode ibi supplerunt Viri docti: Ἀφ' οὗ ΝΗΛΕΥΣ ᾤκισε Μίλητον ἐν Καρίᾳ, λαὸν ἀγείρας Ἰώνων &c. *A quo* NELEUS *incoluit Miletum in Caria*, *gentem congregans Jonum* &c. Inde a conditore hoc *Neleo*, cum *Miletus urbs Nelei*, πόλις Νείλεω dicta a Theocrito, ut jam vidit Anna praestantissima, Idyll. XXVIII. vs. 3. tum *Milesii* appellati, quod observo, Νηλεῖδαι apud Apollonium Rhod. l. I. vs. 959.

> Νηλεΐδαι μετόπισθεν Ἰάονες ἱδρύσαντο
> Ἱερὸν,
> *Neleidae postea* (seu *a Neleo deducti*) *Jones erexerunt Templum*:

Minervae nempe, de qua ibi agitur, Jasoniae, & ad quem locum ab eruditis Criticis, Νηλεΐδαι de *Milesiis* explicantur, Μιλή-

σιοι

σιοι δὲ συνοικήσαντες &c. Quod vero hic addit Callimachus de Diana ἡγεμόνῃ, seu *Duce* illius deductae Miletum Coloniae, ab hoc *Neleo* delecta, id pro recepto nobilissimarum apud veteres Coloniarum, qua de re supra ad H. in Apoll. vs. 55. more, ut Diis non Auctoribus solum vel Auspicibus, sed Ducibus etiam, idque sub variis avium aliorumve animalium figuris, Corvi, Cygni, Apis &c. eadem deduci crederentur. Hinc Νηληΐς, in memoriam scilicet deductae Miletum, a *Neleo*, *Diana Duce* seu ἡγεμόνῃ, Coloniae solemne festum Deae illi apud Milesios sacrum; cujus praeter Plutarchum de Virtut. Mulier. qui Dianae dicatum illud Festum, Νηληΐδ a Milesiis dictum, docet, meminit insuper Polyaenus Stratag. l. VIII. c. XXXV. ἑορτῆς οὔσης παρὰ Μιλησίοις, ἣν ΝΗΛΗΙΔΑ καλοῦσιν, *cum Festum apud Milesios celebraretur, quod* NELEIDEM *appellant;* & cap. seq. XXXVI. sed quae loca jam occupavit Meursius in Graecia Feriata. Quo respexisse etiam videtur Athenaeus l. VII. p. 28. ubi Χησίαν Nympham, de qua mox, ait trajecisse, εἰς Μίλητον κατά τινα Ἀρτέμιδος ἑορτὴν, *Miletum, ad quoddam Dianae Festum.* Cujus autem Festi apud Milesios eam fuisse religionem arguit loco adducto Polyaenus, ut secessione facta & orto inde bello inter *Nelei* hujus posteros, & Jonas, qui Mileto relicta Miuntem transierant, hi nihilominus *Neleidos* hujus tempore, ad celebrandum illud Festum, Miletum, tanquam pacatis rebus, contenderent. De aliis vero & *Neleo* antiquioribus *Mileti* conditoribus, ut *Mileto*, a quo nempe urbi nomen, aut *Sarpedone*; variisque ejusdem urbis, pro varia ejus sorte, nominibus, qualia Πιτυοῦσα, dein Ἀστερία, post Ἀνακτορία, tandem Μίλητος, qua de re consuli possunt Apollonii Rhod. Enarratores ad l. I. vs. 186. Plinius l. V. c. XXIX. Pausanias l. VIII. p. 398. Stephanus, aliique, de quibus, inquam, agendi nunc non est locus. Ut mittam proinde, quod de *Mileto* urbe, tanquam a voce Hebraea מלט *milet*, *liberare*, eademque Ἀνακτορία a voce ἄνακτος, seu a *salute* vel *servatore* dicta observat eruditissimus Steph. le Moyne Observ. in Var. Sacr. p. 134.

Vs. 227. Ἡγεμόνην] Nelei nempe *ducem* Dianam, Athenienses, uti mox addit, navibus Miletum deducentis, haud aliter ac Musae Apum specie, Cecropida, itidem, duce alio Codri filio Androclo, Ephesum, alterum Joniae ocellum, deduxisse dicuntur apud Philostratum Icon. lib. II. p. 793. Ἀθηναῖοι τὴν Ἰωνίαν ὅτε ἀπῴκιζον, Μοῦσαι ΗΓΟΥΝΤΟ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ἐν εἴδει μελιττῶν, *Athenienses quando Ioniam Coloniis frequentarunt*, *Musae* CLASSIS DUCES *fuere sub Apum specie*; ac unde *Apes* in Ephesiorum nummis passim signari, & quod a Pignorio jam observatum, alibi tradidi. Ἡγεμόνη itaque hic Diana seu vera Milesiorum Ἀρχηγέτις, pro nota fratris Apollinis ΑΡΧΗΓΕΤΟΥ, & de qua supra ad H. in eundem, qua in conditis, eo scilicet *Duce*, Coloniis colebatur, appellatione. Hinc ἡγεμόνης hujus Deae celebratus alibi etiam cul-

cultus, cujus eo nomine Templum apud Ambraciotas exſtitiſſe tradunt Polyaenus l. VIII. c. LII. de Deidamia, quae εἰς τὸ ἱερὸν ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ, *in Templum Dianae* HEGEMONES ſeu *Ducis* vel *Praeſidis* confugit; & Antonius Liberal. c. IV. Ambraciotas dicit ſervitutem fugientes, Ἄρτεμιν ΗΓΕΜΟΝΗΝ ἱλάσασθαι, *Dianam* PRAESIDEM *placare.* Adde Arcadas, apud quos tum prope Acaceſion, tum praeterea apud Tegeatas, Dianae ἡγεμόνης fana itidem exſtitiſſe tradit Pauſanias l. VIII. p. 513. & 531. Athenienſes inſuper, apud quos in ſacramento Epheborum invocatam juxta alia Numina ἡγεμόνην, docet Pollux l. VIII. c. IX. p. 402. ſed ubi male ἡγέμονι pro ἡγεμόνῃ legitur. Unde etiam factum videtur, ut ab Athenienſi Neleo, ſub illius Athenis cultae ἡγεμόνης Dianae auſpiciis, deducta crederetur Miletum Colonia, aut eadem Dea illius Praeſes in poſterum haberetur.

Vſ. 228. Χησιὰς, Ἰμβρασίη] Duo hic *Dianae* epitheta prius, juxta Scholia ad hunc locum, a Sami promontorio Χήσιον dicto; alterum, a fluvio ad Samum *Imbraſo.* Unde etiam Χησιεῖς dicti veteres *Sami* incolae, juxta eruditum Nicandri Enarratorem p. 57. Χησιεῖς πρῶτον ᾤκηνται ἐν Σάμῳ, *Cheſienſes primum habitarunt in Samo* inſula; & apud ipſum Nicandrum Alexiph. p. 139. de inſula Samo & Nymphis indigenis:

ΙΜΒΡΑΣΙΔΟΣ γαίης χιονώδεος, ἥντε κεράστης
Ἀμνὸς ΧΗΣΙΑΔΕΣΣΙ νέον σημήνατο νύμφαις.
Imbraſidos telluris nivoſae, quamque cornutus
Agnus (Aries) CHESIADIBUS *indicavit Nymphis.*

Adde quod ſimiliter Χησιὰς dicta occurrat Nympha, e qua nempe & *Imbraſo* Sami fluvio nata ferretur virgo Ὠκυρόη, quae Apollinem fugiens, Miletum ad Dianae Feſtum, confugerit, juxta Athenaei ea de re petitam ex Apollonio Rhodio in Naucrateae, ut ibidem ait, κτίσει narrationem, l. VII. p. 283. ubi inter alia τὴν τῶν Σαμίων πόλιν παραῤῥεῖν ποταμὸν ΙΜΒΡΑΣΟΝ.

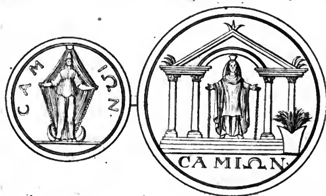
Τῷ ῥα ποθ' Ὠκυρόην νυμφὴν περικαλλέα κούρην,
ΧΗΣΙΑΣ εὐπατέρεια τέκεν φιλότητι μιγεῖσα,

nempe IMBRASUM *fluvium adluere Samiorum civitatem;*

Cui Ocyrrhoen Nympham, virginem pulcherrimam,
CHESIAS *claris orta natalibus peperit, ex ejus concubitu* &c.

Quod alioquin utrumque Dianae datum hic a Callimacho epitheton Χησιὰς, Ἰμβρασίη, magis utique *Junoni Samiae*, tutelari, ut aliunde notum & ex antiquaria etiamnum penu, Samiorum Deae convenire videretur, quaeque Ἰμβρασίη etiam dicta ab Apollonio Rhod. l. I. vſ. 187. Ἰμβρασίης ἕδος Ἥρης, *Imbraſiae ſedes Junonis*, ac ſimiliter apud Nicandrum, circa finem Alexiph. Ἥρης τ' Ἰμβρασίης, *Junonis autem Imbraſiae*, ſeu *Samiae* &c. Immo ad quem fluvium *Imbraſum* ſub vitice nata ferebatur, juxta Pauſaniam l. VII. p. 402. eadem Juno. Verum eximie

mie cultam quoque a *Samiis* Dianam, cum inde liquet, quod ab iis Cydoniae in Creta οἰκισταῖς, Metropoleon more, Dictynnae Dianae facra eo fuiffe delata, ex Herodoto vidimus ad vf. 197. hujus Hymni; tùm praeterea, quod, ut id alibi ab eodem traditur, nempe l. III. c. XLVIII. ad Templum Dianae Sami confugerint, idque Samiorum fuafu, trecenti Corcyraeorum liberi, qui Sardes a Corinthiis evirandi mittebantur, & qui inde loci feu afyli religione ab ea contumelia immunes evaferunt. Quibus addi infuper hic debet, quod praeter ea, & qua de re jam fupra obiter actum, quae Junoni ac Dianae communia, ac unde utraque LUCINA & Εἰλείθυια, feu pro eodem parturientium Numine vulgo habita, magnam infuper huic Callimachi loco facem praeferre videantur veteres, iique infignes nummi, in quibus idem ferme *Diana* (qualis nempe *Ephefiae*, aut vero *Pergaeae* peculiaris Deae illius in antiquis id genus monumentis habitus) & *Junonis Samiae* fpectatur, velatae fcilicet mulieris cum calatho in capite, duobus praeterea verubus fuffultae, & in nonnullis etiam Samiorum nummis, cum dimidia Luna tum in capite, tum ad pedes, clariffimo proinde *Dianae* fymbolo. Quod ne fortuito a me dici quis putet, & praeterea ut hafce obfervationes, infertis totidem veluti teffellatis gemmis, fubinde exornem, fuumque eadem opera praeclaris antiquitatis ftudiis pretium, oblata quacunque ejus rei facultate, pro virili parte adferam, en hic duas *Dianae* ac *Junonis Samiae* icones; unam expreffam in veteri Samiorum nummo Antonini Pii cum velo, calatho, duobus, quibus Dea innititur verubus, & quod hic praecipuum, dimidia Luna eaque cum fupra caput, tum ad pedes fculpta; alteram Gordiani Pii, cum Junonis Samiae ftantis cum calatho & verubus in ejufdem aede effigie, modio praeterea cum fpicis, & in utroque nummo Regiae Gallorum gazae, cum infcr. CAMIΩN *Samiorum.*

Ita

Ita jam res liquida, cur eaedem hic Dianae, quae alioquin *Junoni Samiae* erant peculiares appellationes, a Callimacho tribuantur; quod equidem, quamquam aliqua notatione dignum, non adtigerant priores editores, ac simul comprobatur id quod a Servio dictum ad Georg. l. I. vs. 5. *item* LUNAM, *eandem* DIANAM, *eandem Cererem, eandem* JUNONEM, *eandem Proserpinam dicunt.*

Vs. 229. πηδάλιον νηός] Nihil faciunt ad illustrationem hujus loci, quae ad eundem e Strabone ac Pausania notat vir doctus; nempe de duobus templis Dianae ab Agamemnone conditis; uno in ignobili oppido, non procul ab Ephefo; altero Megaris, post reditum a Trojana expeditione. Meminit hic enim Callimachus non conditi Dianae ab illo Heroë templi, minus autem post ejus a Trojae excidio reditum, sed sacrati ab eo in aede hujus Deae in Aulide, *navis gubernaculi*, quam nempe ibidem, Dianae voluntate adversi detinebant cum reliqua Graecorum Classe venti, in ipso ferme profectionis ad Trojam limine. Factum id proinde ab Agamemnone, ad placandam Deam, utque eandem propitiam ad perficiendum reliquum navigationis ad Ilium cursum experiretur. Solita vero in Deorum Fanis reponi id genus donaria, cum tralatitium, & e Pausania maxime ac ubique ferme apud eundem obvium; tum supra obiter etiam dictum ad vs. 220. de servatis in Arcadia apri Calydonii dentibus. Ut ergo *navis clavus* hoc loco, inter sacra id genus κειμήλια dicatus; sic ancora a Mida inventa Ancyrae in Jovis templo sacrata, teste eodem Pausania l. I. p. 8. & funiculus e comis Thraciarum mulierum, quo navis Herculem vehens Erythraeas adducta, ibi in aede illius Dei reconditus, ab eodem Auctore dicitur l. VII. p. 406. Ita ipsum navigium, quo Theseus salvus Athenas rediit, usque ad Demetrii Phalerei aetatem, Athenis servatum, veteribus nempe lignis sublatis, & aliis validioribus suffectis, tradit in Theseo Plutarchus. Ut taceam studiose inprimis a Graecis adservata, quotquot exstare credebantur, belli Trojani monumenta; sicuti Equi Durii Athenis in arce, juxta Pausaniam p. 402. ipsa instrumenta, quibus ille ab Epeo fabricatus, in Templo Minervae prope Metapontum; praeterea arma Diomedis & sociorum Graecorum ad Trojam, secures insuper aereas, in alio Minervae fano circa Dauniae loca, recondi tradit Aristoteles Θαυμ. Ἀκουσμ. cap. CXXIV. In quam classem referri etiam debet Achillis hasta, Phaselide, in aede itidem Minervae; Machaonis ossa a Nestore servata, teste rursus Pausania p. 163. & 215. tum Diomedis clypeus Argis (& de quo, ut & de advecto ab eodem Trojano Palladio, dicetur infra Hym. in Lav. Pallad. vs. 38.) solemni pompa gestari ibidem solitus.

Vs. 230. Μείλιον ἀπλοΐης] Μείλιον, quae vox apud Homerum, juxta veteres ad eum Criticos, & quibus suffragatur ὁ πάνυ de

modo

modo usur. p. 144. de *dote* seu *donis in dotem* datis dicitur, appellatum etiam de quibusvis *donis*, aut vero *ludicris*, quibus vel Dii vel homines, vel ipsi infantes placabantur. Hujus rei luculentus testis Apollonius Rhod. apud quem eodem modo pro παιγνίοις seu *ludicris*, qualia Jovi adhuc infanti, aut vero Veneri ad oblectandum data, ut l. III. vs. 135. & 146. & ad quem postremum locum Critici, *μείλια τὰ παίγνια, δι' ὧν παῖδες μειλίσσονται*, h. e. *μείλια*, *quibus infantes demulcentur:* modo pro muneribus, quibus Heroas Argonauticos, ad Phaeacum terram appulsos, mulieres illius tractus continuo, prout erga tantos hospites decuit, prosequi cogitant, nempe l. IV. vs. 1190.

> *Μείλιά τε χρυσοῖο, καὶ ἀλλοίην ἐπὶ τοῖσιν*
> *Ἀγλαΐην, οἵην τε νεόζυγες ἐντύνονται,*
> *Lautia etiam ex auro, aliumque praeterea*
> *Mundum, quo novae nuptae instruuntur.*

Alibi vero & opportunius quidem ad hunc Callimachi locum usus Apollonius eadem voce, quo denotaret *munus* Diis oblatum, ut placatis iisdem ac propitiis in reditu uterentur Argonautae. Exstat id eodem l. IV. vs. 1548. ubi Orpheus,

> *Κέκλεθ' Ἀπόλλωνος τρίποδα μέγαν ἔκτοθι* ΝΗΟΣ,
> *Δαίμοσιν ἐγγενέταις, νόστῳ ἔπι* ΜΕΙΛΙΑ *θέσθαι,*
> *Hortatur magnum Apollinis tripodem* E NAVI *depromtum,*
> *Diis indigenis, placabile pro reditu donum, sacrare;*

eruditi autem Critici ibidem, *μείλια τὰ ἀπομειλίξασθαι δυνάμενα δῶρα, τὰ ἱλαστήρια*, h. e. *μείλια dona placandi vim habentia, propitiatoria* seu *placabilia*. Unde etiam clara mens hujus apud Callimachum loci, quo similiter dicitur Dianae sacratus ab Agamemnone, uti superiori versu, *navis clavus*, atque, ut nunc addit, *μείλιον ἀπλοίης*, seu tanquam *placamentum impeditae* hactenus a Dea, dum secundos illa detinet ventos, *navigationis* ad Trojam; haud aliter nempe ac eandem in rem invocatum dicit Apollinem Aeschylus Agam. vs. 153.

> *Μή τινας ἀντιπνόους*
> *Δαναοῖς χρονίας ἐχενήϊδας*
> ΑΠΛΟΙΗΣ *τεύξῃ,*
> *Ne quas adversorum ventorum*
> *Graecis, diuturnas navium remoras,*
> *Navigationis difficultates creet* Diana;

sicuti de hac Dea id intelligendum monent ad postrema haec Tragici verba veteres Critici, & qua de re iterum agit vs. 196. Εὖτ' ἀπλοίᾳ κεναγγεῖ &c. *quando navigandi impotentia naves exhauriente, gravabatur populus Graecorum.* Quomodo similiter de eadem Graecorum classe in Aulide adversis ventis detenta, seu, ut ibidem quoque dicitur, ἀπλοίᾳ, idque donec placaretur Iphigeniae sacrificio, quod unum nempe *μείλιον ἀπλοίας* Diana,

na, apud Euripidem legitur, Iphig. Taur. vſ. 35. & ſequentibus.

Vſ. 231. Τεύχεων ἡνίκα νῆες Ἀχαιΐδες] Adducitur hic verſus a Tzetze ad Lycophronem p. 192. ſed ubi pro Ἀχαιΐδες legitur Ἀχαιῶν, quamquam haud opus ſit ea vocis mutatione Homero familiari. Utrumque enim apud Homerum obvium, Ἀχαιΐδες & Ἀχαιιάδες, & *Achaiades* apud Ovidium Ep. III. vſ. 71.

Vſ. 232. Ἑλένη Ῥαμνουσίδι] Athenagoras initio Apologiae: ἀλλ' ὁ μὲν Ἰλιεὺς θεὸν Ἕκτορα λέγει, καὶ ΕΛΕΝΗΝ ΑΔΡΑΣΤΕΙΑΝ ἐπιστάμενος, προσκυνεῖ, *ſed Ilienſis quidam Deum Hectorem praedicat, & HELENAM NEMESIN ratus, adorat.* Ad quem locum, *Adraſteam Helenam* hactenus ſe non legiſſe, adnotavit doctiſſimus Geſnerus; quod ab eo utique factum non fuiſſet, ſi hujus apud Callimachum loci ei forte occurriſſet memoria. *Rhamnuſida* enim aut *Rhamnuſiam* de *Nemeſi* ſeu *Adraſtea* dici a Graecis Romaniſque Scriptoribus, ut Ῥαμνουσιὰς Οὖπις, de qua ſupra ad vſ. 204. in Inſcr. Herodis Attici, & *Rhamnuſia virgo* aliquoties apud Catullum, vel tironibus notum; ut proinde eadem ſit apud Athenagoram Ἑλένη Ἀδράστεια, quae hic Ἑλένη Ῥαμνουσίς. Ad originem etiam illius appellationis Ῥαμνουσίδος vel Ῥαμνουσίας, pagi nempe in Attica, ubi colebatur *Nemeſis*, reſpexit Parmenio Anthol. l. IV. c. XII. Ep. LXXI.

Ἔνδικος ἱδρυνθεῖσα θεὰ Ῥαμνοῦντος ἐπ' ὄχθαις,
Juſta Dea erecta ad Rhamnuntis ripam;

ſitus enim erat ad mare ille Atticae pagus, ut ex Pauſania etiam liquet l. I. p. 62. in quo conditum erat Nemeſeos fanum, ac erectum praeterea nobile Deae ſimulacrum, Phidiae opus, & quod juxta Plinium l. XXXVI. c. 5. *M. Varro omnibus ſignis praetulit.* Quum autem in eo Atticae pago, Jovem cum Nemeſi, quod innuunt etiamnum hic Scholia, concubuiſſe, indeque natam cum Dioſcuris Helenam fabularentur; hinc eadem *Rhamnuſia Helenae* mater, Leda autem ejus nutrix a Graecis habita, ut ait Pauſanias l. I. p. 63. Tzetzes praeterea ad Lycophr. p. 2. & quo reſpicit Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 401. Τῶν δὲ Γραμματικῶν ἀκούσῃ τὴν Λήδαν Νέμεσιν, ut bene ibi Interpres, non Μνησινόην, *Grammaticos quoque audies Ledam, Nemeſin appellantes.* Ῥαμνουσὶς itaque illorum Auctorum fide dicta hic a Callimacho *Helena*, Attica proinde, non Spartana; & quam pro matre *Nemeſi*, aut ejuſdem Inſtar, ab Ilienſibus cultam docet loco paullo ante adducto Athenagoras.

Vſ. 234. Ἄλλον μὲν Κορησ] Vidit Pauſaniae locum Friſchlinus, ubi non Dianae quidem, ſed Minervae Κορίας aedes exſtructa in vertice montis prope Clitorios dicitur, & cujus alioquin Minervae Κορίας apud Arcadas dictae, meminit etiam Cicero de Natura Deorum l. III. c. XXIII. Adeo ut vel iſto graviſſimi Auctoris teſtimonio, nihil ſit in Pauſania mutandum, Ἀρτέμιδος nem-

nempe pro Ἀθηνᾶς; quamquam idem aut vicinus locus foret, ubi conditum alterum, de quo mox, Dianae Ἡμερίας aut Ἡμερησίας templum, a Callimacho & ipso Pausania paullo ante, nempe l. VIII. p. 485. traditur. Verum haud insolitum, ut diversis Gentilium Numinibus eadem subinde cognomina, quod paullo ante de Diana ac Junone vidimus ad vs. 228. tribuerentur; maxime ut Minervae ac Dianae, utrique ἁγνῇ, παρθένῳ, & ἀδμήτῳ, castae, Virgini, ac indomitae apud Poëtas dictae, opportune idem Κορίας nomen, a κόρη nempe, virgo seu puella, concedatur; Immo quomodo κούρη Τιτηνίς, Virgo Titania, a Nicandro Diana dicitur Ther. vs. 13. Quae appellatio utrique forte in eodem aut vicino loco, eadem de caussa, indita etiam videtur; Diana quidem, quod in Scholiis ad hunc locum innuitur, ob liberatas ab insania in ejus aede, ut ait Pausanias, Proeti κόρας seu filias; Minervae autem, eidem nempe quae, juxta Phornutum, Διὸς Σύνεσις, item ὑγίεια Athenis antiquitus, teste Aristide H. in eandem p. 25. culta. Opportune proinde in memoriam ac durationem ejusdem beneficii, seu bonae ac sanae mentis illis Proeti filiabus redditae, utraque Dea, Diana ac Minerva, illo Κορίης nomine potuit eo in tractu sacrari. Minervam certe praecipue coluisse Arcadas, tanquam apud se natam & educatam, tradit eodem libro Pausanias p. 497.

Vs. 235. Ἀξενίας] Mons Arcadiae hic in Scholiis dicitur, quo nomine tamen nullus hactenus occurrit apud Geographos. Unde pro Ἀξείνια omnino Ἀζηνία vel Ἀζήνια hic legendum pridem vidi, inductus Stephani in ea voce notatione, ubi in Ἀζανία, nota etiam aliunde Arcadiae regione, fontem tradit exstitisse, in quem Melampus purgamina fertur injecisse, quando Proeti filias, de quibus hic agit Callimachus, purgare adgressus est. Quin insuper fons Clitorius; de quo loco paullo ante, in narratione hujus facti ab Ovidio dicitur Metam. l. XV. vs. 322. Unde obvia continuo & certa vocis hujus Ἀζηνία pro Ἀξενία apud hunc Poëtam emendatio; & quam eidem quoque doctissimum Holstenium ad Stephanum non invidisse nunc animadverto.

Ibid. τὸν δ' ἐνὶ Λούσοις] Utroque modo hic scribitur Λούσοις, & in aliis veteribus libris, sicut in H. Stephani editione adnotatur, ac in Scholiis ad hunc locum, Λούσσοις, ubi praeterea dicitur casu recto efferri hoc urbis nomen, τὰ Λοῦσσα, & quidem Herodiani, Grammatici nempe, auctoritate. Apud Polybium quoque Λουσσῶν cum gemino σ, & loci incolae Λουσσιᾶται dicuntur l. IV. p. 288. & 295. sicuti apud Stephanum, juxta veteres omnes libros Λουσσοί, ut agnoscit postremus ejus editor Berkelius, quamquam Λουσοὶ in eodem expresserit. Apud Pausaniam vero l. VIII. p. 415. Λουσοὶ aliquoties hodie legitur qui intra Clitoriorum fines fuerint, & ubi a Melampode in Dianae aede liberatas ab insania Proeti filias, ab eo ac Stephano etiam traditur, Ad quod proinde Dianae in hac Lusorum vel Lussorum urbe fa-

 num,

num, cujus hic meminit Callimachus, illudque in summa religione ibidem habitum, respexit Polybius, dum refert eodem loco, ubi *Lussorum* meminit, quod Aetoli post direptos Cynaethenses Arcadas, προσῆγον ὡς ΕΠΙ ΛΟΥΣΣΩΝ, καὶ παραγινόμενοι, πρὸς τὸ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν, ὃ κεῖται μὲν μεταξὺ Κλείτορος καὶ Κυναίθης, ἄσυλον δὲ νενόμισθαι παρὰ τοῖς Ἕλλησι, *castra moverunt versus* LUSSOS, *& quum ad* DIANAE AEDEM *inter Clitorem & Cynaethham sitam pervenissent, quam Asyli religione Graeci colunt*, eos sacrum Deae pecus ac caetera circa fanum diripere contendisse; *Lussiatas* vero, data prudenter supellectilis parte, furorem impium Aetolorum, ne quid gravius in se consulerent, avertisse. Unde postea etiam p. 295. a Boeotis accusatos ait inter alia Aetolos, quod συλήσειαν δὲ τὸ ἐν ΛΟΥΣΣΟΙΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΙΕΡΟΝ, DIANAE TEMPLUM LUSSIS *expilassent*. Idem vero l. IX. p. 564. de alia ejusdem Templi direptione a Timaeo profecta &c. καὶ τὸ τῆς ἐν ΛΟΥΣΟΙΣ ΙΕΡΟΝ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἐσύλησε, DIANAE AEDEM LUSIS *spoliavit*; ubi rursus per unum σ vox eadem legitur.

Vs. 236. Ἡμέρη] Seu potius Ἡμερίη, prout legit hic Scholiastes, & addita quidem ejus nominis ut & alterius Κορίης, Dianae iis in locis tributi ratione, διότι τας κόρας ημέρωσεν, *quod nempe mansuetas reddidisset* furentes antea Proeti *filias*; apud Pausaniam vero, non Ἡμέρη vel Ἡμερία, sed Ἡμερασία inde appellata a Clitoriis Diana dicitur. Haud aliter nempe ac Diana Ἠπιώνης, seu *morbos mitigantis* nomine apud Epidaurios culta, teste Pausania l. II. p. 135. sicuti nempe sanitatis alioquin largitor & tutelare eorundem Numen, Ἤπιος, ut aliunde constat, & qua de re postea ad vs. 214. Hym. in Delum, ubi de ipso Apolline dicitur, ἤπιος ἔξωθι κόλπου, agendi erit locus. Illud vero hic ad curatas ab insania, seu ab *animo*, ut hic dicitur, *feros*, & quidem Dianae ope, has Proeti filias, ac inde Deam in beneficii illius memoriam Fano, sub nomine *Mansuetae* seu Ἡμέρης vel Ἡμερίης, cultam, notandum opportune, quod ab Hippocrate in Argum. libr. de Virginum Affectib. traditur, prolapsa nempe in dementiam virgine nubili; postea φρονησάσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, τῇ ΑΡΤΕΜΙΔΙ πολυτελέστατα τῶν ἱματίων ΚΑΤΙΕΡΟΥΣΙ τῶν γυναικῶν, *redeunte autem ad bonam mentem virgine, mulieres cum alia multa, tum vero etiam pretiosissimas vestes muliebres* DIANAE *consecrant*; idque, ut addit, Vatibus jubentibus. Quamquam non Diana quidem, sed Deum mater, Ῥέα καθάρτρια της μανιας, *Rhea insaniae purgatrix*, dicatur a priscis ad Pindarum Criticis, Pyth. Od. III. p. 224. Ad quam alioquin Dianae Ἡμέρης hic dictae appellationem referri obiter etiam posset, quod ei, ut tradit, loco alia occasione adducto, Philostratus Icon. l. I. p. 774. πάντα ἩΜΕΡΑ καὶ μὴ δεδιότα τοὺς ἀνθρώπους, ut legendum jam vidit Interpres, seu *cicures omnes & hominem minime timentes bestiae*, ali in pascuis ad id delectis solerent.

VS.

Vſ. 238. *παῤῥαλίη Ἐφέσυ*] Ni potius *Ἐφέσῳ* legendum videatur, quum *παῤῥαλιη* ſeu *παραλιη*, *maritima* nempe ſeu ad mare ſita dicta fuerit *Ephejus*, ut apud Dionyſium, vſ. 827.

> *Παῤῥαλιην Ἔφεσον μεγάλην πόλιν ἰοχέαιρα*,
> *Maritimam Ephefum, magnam urbem ſagittis gaudens* Diana &c.

Hinc inſcriptio etiam veteris nummi a Cl. Patino vulgati, ΕΠΙ ΑΡΧΙΕΡ. ΑΣΚΛΗΠ. ΕΦΕΠΑΡΑΛΙ ΣΜΥΡΝΑΣ, ſicuti eam haud incommode ſupplevit vir eruditus de Num. Urb. III. p. 462. ſed quod alibi docemus, minus commode explicat ac diſtinguit, quaſi nempe ibi de tribus diverſis locis ageretur, quorum *Pontifex* eſſet ille *Aſclepius*, nempe *Ephefi*, *orae Maritimae*, *Smyrnae*. Utraque enim Urbis *Ephejus* ac *Smyrna* ad mare ſita, inde *παραλίη* utraque etiam dicta; ſicut prior adducto modo e Periegete loco; Smyrna autem cum in nummo illo, ad diſcrimen nempe alterius ſuperioris Smyrnae, ſeu *τῆς ἄνω* dictae, ut e Philoſtrato alibi docemus, ac praeterea haud ſemel eodem nomine a Smyrnaeo Rhetore appellata, pars nempe illius urbis maritima, Monod. in Smyrn. p. 458. *ὦ κόσμοι παραλίας*, non adeo ut Canterus vertit, *o marina ornamenta*, ſed *o maritimae Smyrnae*, nempe ad *mare* (ut alibi loquitur Smyrn. p. 404.) *extenſae*, quae cladem illam paſſa, *ornamenta*; ac iterum in Smyrn. p. 405. *πάντα γὰρ ἤδη μέχρι παραλίας καταλάμπεται γυμνασίοις, ἀγοραῖς*, *omnia deinceps ad maritimam* (ſeu ad extremam ſitam in littore urbem) *gymnaſiis*, *foris* &c. *reſplendent*. Ac unde Smyrnaei καὶ *οἱ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ* ſeu *ad mare* a Philoſtrato dicti, de Soph. l. I. p. 531. Ita *παραλιη* etiam Attica, *littoralis* nempe ſeu *maritima* apud Heſychium alioſque, ſed qua de re plenius alibi. Quamquam *παραλίη* ſeu *παῤῥαλιη* poſſit hic etiam apud Callimachum *de ora maritima* ad Epheſum intelligi; haud aliter ac apud Strabonem de eadem legitur l. XIV. p. 639. *ἐν δεξιᾷ ἐστιν ἡ Ἐφεσίων παραλία*, *ad dextram eſt Ephefiorum ora maritima*, & mox *δὲ ἐν τῇ αὐτῇ παραλίᾳ μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἔστι καὶ ἡ Ὀρτυγία*, *in eadem ora maritima paululum ſupra mare Ortygia eſt*, *lucus* &c.

Ibid. *βρέτας ἱδρύσαντο*] De ſimulacro ſolum Dianae hoc dicitur ab Amazonibus illic loci erecto, non de *Templo*, uti & apud Pauſaniam, ſed quem locum male accipit Interpres l. IV. p. 275. *αἷ φήμην τὸ ΑΓΑΛΜΑ ἔχουσιν ΙΔΡΥΣΑΣΘΑΙ, καὶ ὅτι ἐν παλαιοτάτου τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐποιήθη*, *quas* (Amazonas) *fama fert Deae* SIMULACRUM EREXISSE, *& quod ab antiquiſſimis temporibus Templum illud fuerit conditum*; ſicuti verti locus ille debuit & quod poſtremum, de *Templo* nempe, Amazonum ea in loca profectione vetuſtiori, alibi pluribus adſerit, immo Deae illi Epheſiae ſacra ibidem ab illis e Thermodonte mulieribus facta, nempe l. VII. p. 399. Templum quidem ipſum Dianae, praeter Pindarum alioſque ab Amazonibus conditum tradit, ubi *παῤῥαλίης Ἐφέσυ*, loco paullo ante indicato, meminit Dionyſius,

de qua re mox. Dianae vero hujus *Ephesiae simulacrum*, tanquam διοπετὲς potius, de quo Actor. xix. vs. 35. quam ab Amazonibus, uti hoc loco dicitur, aut ab alio artifice, juxta Plinium l. xvi. c. xl. fabricatum, non summa solum religione, quod itidem exstat Actor. xix. 27. sed ad ejus formam quoque passim in aliis Graecanici ritus urbibus sacratum. Quod tamen non e Strabone adeo, Pausania, allisque priscis Auctoribus, quam e veteri & luculenta nummorum supellectile etiamnum, & qua de re nos alibi, obvium. Bene autem eos, ut obiter hoc addam, qui βρέτας indeclinabile existimabant, redarguit ad vs. 248. hujus Hymni, ubi de eodem Dianae simulacro agitur, eruditissima Fabri filia, adducto uno & altero, quae contrarium docent, Aeschyli testimonio, ubi βρέτη legatur; & quibus addi possunt ex eodem Tragico βρέτεα Eumen. vs. 80. & 172. βρέτει ibidem vs. 259. Ut mittam vocem βρετισσα ab eo usurpatam, Suppl. vs. 892.

Vs. 239. Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ] Haud male ingeniosissimus Tan. Faber, ut e praestantissima ejus filia ad hunc locum discimus, legendum hic statuit in secundo casu, Φηγῶ ὑπὸ &c. Dorice pro Φηγοῦ, *fagi* nempe *trunco*. Dionysius autem Alex. vs. 828. non βρέτας quidem, quod confundi hic non debuit, sed νηὸν *templum* ipsum Deae Ephesiae, πρέμνῳ ἐπὶ πτελέης, *sub trunco ulmi*, conditum tradit vs. 827.

Ἔνθα θεῇ ποτε ΝΗΟΝ Ἀμαζονίδες τετύκοντο,
Πρέμνῳ ἐπὶ πτελέης, περιώσιον ἀνδράσι θαῦμα,
Ibi quondam templum Deae Amazonides fabricarunt
Sub trunco ulmi, venerandum hominibus miraculum.

Nisi eodem loco βωμὸν, ut praeferunt etiam veteres aliquot e usdem Poëtae libri, sicut id in margine Stephanianae editionis adnotatur, pro νηὸν, *aram* pro *templo*, quod a doctissimo Is. Vossio ad Melam factum p. 85. legi placeat. Quod me utique haud invito etiam fiet, ni illud, quod in sequenti poëtae versu legitur, περιώσιον ἀνδράσι θαῦμα, *summe venerandum hominibus miraculum*, ad ipsum Dianae Ephesiae *fanum*, aut saltem admirabile Deae illius *simulacrum* potius, quam ad *aram* spectare videretur. Aliunde vero, e Stephano nempe, discimus dictum Ephesi locum, Πτελέον, in quo aedificatum fuit Dianae Templum, & a quo urbs ipsa Πτελέα fuit appellata; ut videre est in voce Ἔφεσος, ac praeterea in Πτελέα. *Sub trunco* autem *fagi* seu Φηγοῦ ὑπὸ πρέμνῳ, erectum hoc Dianae Ephesiae ab Amazonibus simulacrum dicitur; seu, quod ait poëta, *sub tegmine fagi*, haud alieno etiamnum multis in locis more, quo vel Deiparae Virginis, vel ipsius Servatoris signum, arboribus subinde, vel ligno seu palo erecto adfigi consuevit. Neque mirum illud hic de eo Dianae signo *sub fagi stipite* sacrato videbitur; quum & ipsa nonnunquam nobilissima aliarum Dearum simulacra, sicuti Minervae Atticae, aut Cereris Fariae, nonnisi rudis palus seu truncus

cus exſtiterint, juxta Tertullianum l. I. contra Nation. c. XII. *Quinimo distinguitur a Crucis ſtipite, Pallas Attica & Ceres Farra, quae ſine forma, rudi palo & ſolo ſtaticulo ligni informis repraeſentatur*; prout idem locus in Tertulliani Rigaltiana, ſed ante ab incomparabili Salmaſio emendatur de Cruce p. 236. Quamquam ea de re ſileat vir doctiſſimus in Obſerv. ad Varia Sacra p. 488. &c. a quo idem locus, prout a celeberrimo Jac. Gothofredo, qui primus illud Tertulliani opus vulgavit, ſed parum emendate editus, ad eandem normam caſtigatus refertur. Ut ſileam hic inſuper φηγίνεον Πανὸς ἄγαλμα, *e fago Panis ſimulacrum*, cujus meminit Nicander apud Athenaeum l. II, p. 52. Neque enim *e fago* exſtitiſſe ideo Dianae Epheſiae ſimulacrum, ſed vel e *cedro*, juxta Vitruvium l. II. c. IX. cujus materiam optimam ad ſtatuas tradiderat jam ante Theophraſtus H. Pl. l. V. c. V. vel ex *ebeno*, aut juxta Mucianum, e *vite* ſeu *vitigineum* apud Plinium l. XVI. c. XL. idque ſignum, quod ibidem addit, *nunquam mutatum, ſepties reſtituto templo*. Ut illud addam poſtremo, nec alieno loco, aliam arboris ſpeciem exſtitiſſe Graecorum φηγὸν, aliam Latinorum *fagum*; illam enim inter quercuum genera, & quidem cujus lignum ſit robuſtiſſimum, nec putredini obnoxium, apud Theophraſtum referri H. Pl. l. III. & apud Grammaticos, ſicuti Theocriti Enarratores ac Heſychium, Φηγὸς, ἡ δρῦς· φηγινος, δρύϊνος. Quod ibi ad Theophraſtum monuit eruditiſſimus Palmerius; ſed jam in Plinianis praeiverat ὁ πάνυ, ac inde ad eundem Theophraſtum J. Bodaeus.

Vſ. 240. περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο] Armata nempe ſaltatio, prout decuit *Martias Virgines*, & qualem Curetibus ſupra tribuit poëta Hym. in Jov. vſ. 52. περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο. De duabus autem ſaltationis apud veteres ſpeciebus, altera pacifica, altera militari videndus eſt Plato de Legib. l. VII. p. 815. & 874.

Vſ. 241. σακέεσσιν ἐνόπλιον] Quod nempe *armatae ſaltationis* ſeu cum *clypeis* genus, Graecis olim & Barbaris fuit ex aequo familiare. Unde Athenis pueri cum *clypeis* ſaltare in Panathenaeis ſoliti, ut liquet ex Comico Nub. p. 179. ὅταν ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις δέον αὐτοὺς, τὴν Ἀσπίδα &c. *quando ſaltare in Panathenaeis oportet, clypeum &c. protendens*; & ubi conſuli poſſunt eruditi ejus Enarratores. Cujus inſuper ἐνοπλίου ſeu *armatae ſaltationis*, Athenis in honorem Palladis fieri ſolitae meminit Plato de Legib. l. VII. p. 769. Fiebat autem eadem *ſaltatio* πρὸς ῥυθμὸν, ut liquet rurſus ex alio Comici loco in eodem dramate p. 165. ὁποῖός ἐστι τῶν ῥυθμῶν κατ' ἐνόπλιον, *quis ſit modus armatae ſaltationis ad rhythmum*; & ſimiliter apud Thracas, de quibus Xenophon Ἀναβ. l. VI. p. 370. καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις, *& armati ad tibiam ſaltitant*. Unde minus inſolitum id de *Threiciis Virginibus*, quales dictae a Marone Amazones Aen. l. XI. vſ. 659. videbitur, quod hic ἐνόπλιον cum *clypeis ſaltaſſe* a Callima-

 cho

cho dicantur. Ut mittam, quod de Arcadibus itidem ait paullo post idem Xenophon p. 371. ἐξωπλισμένοι ὡς ἐδύναντο, κάλλιστα ᾔεσάν τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι, *armis quantum potuerant, pulcherrime instructi, ad rhythmum incedebant, praecinente tibia modum armatae saltationi convenientem.* Addit vero ibidem inductam quoque saltatricem mulierem, quae pyrrhicham seu ἐνόπλιον cum levi clypeo, non sine ingenti adstantium plausu, saltaret. Quo autem metri genere uterentur, qui quatiendo clypeos ἐνόπλιον saltarent, docent veteres Critici ad dictum Comici locum, Nub. p. 165.

Ibid. & vs. 242. κύκλῳ Στησάμεναι χορὸν] Quales εὔκυκλοι seu in *orbem* veterum *choreae*, maxime in hujus Dianae (qua de re jam supra ad vs. 2. & infra adhuc vs. 266.) tum Cereris, aut aliarum quoque Dearum Festis peragi solitae, eaeque una voce χοροστασίας etiam dictae, sicuti infra Hymn. in Lav. Pall. vs. 66. ac alibi. Hinc agentes Thesmophoria apud Comicum in cognomine dramate mulieres p. 820. non Cererem ibi solum, Festi illius Deam, sed Dianam orbicularibus illis *choreis* dicuntur quoque celebrare:

Πρῶτον ΕΥΚΥΚΛΟΥ ΧΟΡΕΙΑΣ εὐφυᾶ ΣΤΗΣΑΙ βάσιν,

Primum decentis in ORBEM CHOREAE *concinnum* STATUERE *gressum;*

ac, ut continuo additur, ut chorus ille cum Apollinem, tum τοξοφόρον ΑΡΤΕΜΙΝ ἄνασσαν ἁγνὰν, *Arcitenentem* DIANAM *Reginam castam*, cantu celebret. Neque vero solum *concinno* illo pedum, ut ibi Comicus, seu, ut supra jam dictum, *ad rhythmum gressu*, sed manuum similiter decenti plausu, ac proinde, sicuti hoc in ἐνοπλίῳ seu *armata saltatione*, *clypeos quatiendo* πρὸς ῥυθμὸν *choreae* id genus peragerentur. Unde paullo ante dixit ibidem Comicus:

Κοῦφα ποσὶν ἄγ' ἐς κύκλον,
Χειρὶ σύναπτε χεῖρα, ῥυθμὸν χορείας
Ὕπαγε πᾶσα.

Leviter pedibus move te in orbem,
Manui conjunge manum, rhythmum choreae
Observa unaquaeque

Quo spectat etiam id quod alibi apud eundem Comicum, ab ipso Choro ad saltandum prodeunte in Eleusiniis, ejusdem Cereris Festo, dicitur Ran. p. 233. Τὸν ἡμέτερον τρόπον, τὸν καλλιχορώτατον παίζοντες, non, ut ibi Interpres, & *nunc solito pede*, sed *nostro*, seu *consueto* ad rhythmum *modo*, *pulcherrimum chorum agentes.* Unde ἐνόπλιος illa, de qua hic agitur, Amazonum cum *clypeorum* motione *saltatio* seu πυῤῥίχη, dicta etiam χειρονομία, seu *manuum ventilatio*, teste Athenaeo l. XIV. pag. 681. καλεῖται δὲ ἡ πυῤῥίχη, καὶ ἡ χειρονομία, *vocatur etiam Pyrrhiche cheironomia*, seu *manuum exercitatio*; & similiter Pollux p. 106. χειρονομῆσαι τὰ

τὸ ταῖν χειροῖν ἐν ῥυθμῷ (MSS. Vossii εὐρυθμον) κινεῖσθαι, h. e. *chironomiσαι*, *manibus ad rhythmum moveri*. Hinc illud discrimen inter μέτρον & ῥυθμὸν, non quod ῥυθμὸς solum de *incessu*, uti ad Luciani Timonem existimavit eruditus ejus Enarrator Tan. Faber, sed prout tradit Anonymus in Hermogenem haud vulgo obvius p. 387. quod inter alia, καὶ κρότῳ χαλκείων καὶ κίνησις δακτύλων, ῥυθμὸς ἐνομίσθη, *& pulsus aereorum crepitaculorum, & motio digitorum, rhythmus habebatur*; seu, ut antea in genere dixerat p. 381. ῥυθμὸν esse μέτρον κινήσεως, *mensuram motionis*, sive pedibus proinde, sive manibus eadem fieret, & quae postrema σχήματα τῶν χειρῶν, *figurae manuum*, dicuntur apud Athenaeum l. XIV. p. 631. sed cum quibus proinde confundi non debet ῥυθμὸς κατὰ δάκτυλον, *rhythmus* nempe *constans* e *dactylo* pede, cujus meminit Aristophanes Nub. p. 165. quoque tibicines olim usos tradunt ibidem veteres Critici, & de quo etiam *rhythmi* genere mentio occurrit apud Plutarchum de Musica p. 1133. ubi Olympus dicitur, χρησάμενος τῷ ἁρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ κατὰ δάκτυλον εἴδει, *usus curuli nomo, & ea specie, quae e dactylo constat*. De altero vero, cujus ibi mentio, ac, ut obiter hoc addam, ἁρματίῳ νόμῳ, & cur ita idem sit dictus, consuli potest Euripides in Oreste vs. 1385. ἁρμάτειον, ἁρμάτειον μέλος, *curule*, *curule carmen*, & Graeci Enarratores ibidem.

Vs. 243. Λεπταλέον σύριγγες] Nulla ferme olim apud Graecos juxta & Barbaros Deorum sacra, sine organica haud minus ac vocali Musica, & qua de re multa exstant praeclara apud Strabonem l. x. p. 467. &c. ubi inter alia observat, Platonem & priores Pythagoreos omne quod musicum, opus Dei censuisse. Unde apud Plutarchum etiam legitur libro de Anima e Timaeo p. 1031. quod antiquitus Theologi, Philosophorum vetustissimi, instrumenta musica in manibus Deorum seu signorum, quibus iidem exprimebantur, continuo reponerent; *non utique*, ut addit, quod *eosdem lyra* vel *tibia* (non ut ibi Interpres, *lyra* vel *cithara*) *ludere putarent; sed quod nullum Deo opus convenientius judicarent, quam harmoniam & symphoniam*, οὐχ ὡς λύραν πῖι καὶ αὐλὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἔργον οἰόμενοι θεῶν, οἷον ἁρμονίαν εἶναι καὶ συμφωνίαν. Inter ea autem instrumenta musica, tria olim praecipua; sicuti idem praeclarus Auctor observat libro de Musica p. 1136. *Cithara*, *Tibia* ac *Fistula*; unde tres Gratiae tria illa manu gestarent in simulacro Apollinis in Delo; additque ibidem, tradi Hyperboreorum sacra, adhibitis tibiis, citharis, ac fistulis, antiquitus in Delum missa. *Fistulae* nempe quae accinere hic dicuntur isti Amazonum choreae, e genere Instrumentorum, juxta *tibiam* (eaque, ut continuo addit Callimachus, antiquiores) quae nempe ἐμφυσώμενα dixerunt veteres seu ἐμπνευστὰ & cujus *fistulae* μονοκαλάμου inventorem Mercurium (quod ei etiam tribuit Hymnus in eundem Homero tributus vs. 509.) aut Seuthen quendam & Rhonacem Medos, sicuti πολυκαλάμου Sile-

 num;

num; illius autem, quae cera glutinatur, Marsyam tradit Athenaeus l. IV. p. 184. Quum autem τὰ ἐμπνέοντα faciliora essent, teste Aristotele apud Athenaeum l. IV. p. 174. τοῖς ἐντατοῖς seu πολυχόρδοις, quae *tendebantur*; hinc antiquior etiam habitus priorum usus. Unde, ut ibidem ait, nempe Naucratites, multi, qui nunquam didicerant, *tibia* tamen aut *fistula* veluti pastores, ludere potuerunt. *Fistula* autem & quidem μονοκάλαμος eadem de caussa, *tibia* vetustior. Quae etiam *fistulae*, inductis postea *tibiis*, simul antiquitus in Pythiis retentae; quamquam dein a Telephone Megarico rejectae sint eaedem, uti docet Plutarchus de Musica p. 1138. Hinc λεπταλέαι, seu *tenues* dictae hic *fistulae*, quod nempe tenuis esset ac subtilis prae *tibiis*, earum sonus; quum *tibiarum* ferme βαρὺς φθόγγος, *gravis sonus*, immo βόμβος seu *strepitus* haud semel fuerit dictus, ut apud Athen. l. IV. 682. & XIV. 633. ipsa autem *tibia* inde βαρύβρομος, *graviter sonans* vel *strepens*, apud Euripidem Helen. vs. 1367. & similiter apud Comicum Nub. p. 143. μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν, *musa* seu *cantus graviter sonans tibiarum*, non ut ibi Interpres, & *suavi tibia cantu*. Quamquam ἡδυβόα αὐλῶν πνεύματι, *suaviter resonante tibiarum flatu*, dixerit idem Tragicus, Bacch. vs. 127. & alibi Heraclid. vs. 893. Λιγεῖα λωτοῦ χάρις, *suavis tibiae* potius quam *fistulae*, ut ibi Canterus, *gratia*. *Tibiae* enim, maxime Africanae, e *loto*, qua de re mox. Ad hunc autem *subtilem* seu *tenuem*, de quo hic Battiades, *fistularum sonum* illud Plotini Ennarrat. l. III. l. II. p. 270. ὥσπερ οὐδὲ ἐν ΣΥΡΙΓΓΙ φωνὴ μία, ἀλλὰ καὶ ΕΛΑΤΤΩΝ τις οὖσα καὶ ΑΜΥΔΡΑ πρὸς ἁρμονίαν τῆς πάσης Σύριγγος συντελεῖ, *quemadmodum neque in* FISTULA *vox unica satisfacit: sed* MINOR *praeterea* DEBILIORQUE *requiritur, ad totam fistulae consonantiam conficiendam.*

Vs. 244. νέβρεια δ' ὀστέα τετρήνοντο] Unde simpliciter τὰ νέβρεια vocantur apud Plutarchum in Sympos. p. 150. ea *binnulorum ossa*, e quibus parabantur tibiae. Dictae etiam inde νέβρειοι αὐλοὶ, *ex binnulis tibiae*, ab Antipatro Anthol. l. IV. c. XXVIII. Ep. XIII. & quod Thebanorum inventum tradit Juba apud Athenaeum l. IV. p. 182. Θηβαίων δὲ εὕρημα φησὶν εἶναι Ἰόβας τὸν ΕΚ ΝΕΒΡΟΥ ΚΩΛΩΝ κατασκευαζόμενον ΑΥΛΟΝ, TIBIAM *autem, quae paratur* E TIBIIS HINNULI, *Thebanorum inventum esse tradit Juba*; cui consona etiam habet Pollux l. IV. c. X. p. 190. Θηβαῖοι μὲν αὐλὸν ΕΚ ΝΕΒΡΟΥ ΚΩΛΩΝ εἰργάσαντο· χαλκήλατος δὲ ἦν τὴν ἔξωθεν ὄψιν, *Thebani quidem* TIBIAM EX HINNULI TIBIIS *compegerunt, sed aere inducta erat pars ejus exterior*; & similiter qui id ab Athenaeo, quod ei solemne, hausit Eustathius, ad Iliad. Σ. pag. 1157. Unde Boeoti hominis verba apud Aristophanem Acharn. p. 412.

Ὑμεῖς δὲ ὅσοι Θηβῆθεν αὐληταὶ παρὰ
Τοῖς ὀστίνοις φυσῆτε,

Vos

Vos autem, qui adestis Thebani tibicines,
Osseis inflate tibiis &c.

ubi Critici, ὀστίνοις δὲ, ἔφη, ἐπεὶ τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῶν ΕΛΑΦΕΩΝ ΟΣΤΩΝ κατεσκεύαζον ΤΟΥΣ ΑΥΛΟΥΣ, *Osseis autem, quandoquidem antiquitus* E CERVINIS OSSIBUS *fabricabant* TIBIAS. Quam in rem etiam Philostratus Vit. Apoll. l. v. c. VIII. p. 238. ubi simul alia, e quibus parabantur veterum tibiae, memorat, πότερον αὐτὸς ἐργάζεται ὁ ΑΥΛΟΣ, διὰ τὸ χρυσοῦ τε καὶ ὀρειχάλκου καὶ ΕΛΑΦΩΝ ΚΝΗΜΗΣ ξυγκεῖσθαι· Οἱ δὲ ὄνων, ἢ ἕτερόν ἐστιν, ὁ ταῦτα δύναται, *an efficit hoc* TIBIA, *quod ex auro, oricbalco, aut* CERVORUM CRURIBUS, *vel asinorum juxta alios sit compacta.* De *tibiis* quidem ex asinorum, pro cervinis, ossibus, videndus insuper Plutarchus dicto paullo ante loco Sympos. p. 150. ubi inter alia de Naucratitae Aegyptii uti dicuntur tibiis ex asininis ossibus, idque ils vitio versum a Busiritis. Notae alioquin *tibiae* aliunde, quam ex horum animalium, aut elephantis etiam ossibus (prout, ut alia mittam, *tibia eburna* dicitur apud Propertium lib. IV. Eleg. VI. & similiter apud Athenaeum, de quo loco mox, ἐλεφάντινοι αὐλοὶ) paratae: ac frequentius ex *arundinis* seu καλάμου genere dicto inde αὐλητικοῦ apud Theophrastum H. Pl. l. IV. c. XII. aut e *buxo*, qualis tibia Phrygia apud Pollucem; aut e *loto*, prout vulgo, sicuti supra obiter, dictae Afrorum tibiae, ac unde Λίβυς αὐλὸς & Λίβυς λωτὸς, de *Libyca tibia* apud Euripidem Alcest. vs. 346. & Troad. vs. 544. Immo unde λωτὸς pro *tibia* passim apud veteres Tragicos sumitur, & quam vocem subinde Interpretes minus accurate per *fistulam* vertunt; quaeque *Africanae tibiae* dictae etiam ab Alexandrinis Φώτιγγες, auctore Athenaeo l. IV. p. 182. ac inde apud Eustathium pag. 1157. Neque vero novum, ad denotandas tibias, *perforata* hic dici illa *binnulorum*, e quibus eaedem fiebant, *ossa*, seu νεβρεια ὀστέα τετρήνοιτο; sed minus forte alibi obvium, quod τοὺς καλουμένους ἐλεφαντίνους ΑΥΛΟΥΣ παρὰ ΦΟΙΝΙΞΙΝ ΑΝΑΤΕΘΡΗΝΑΙ, dictas *eburneas* TIBIAS a PHOENICIBUS, (primum nempe) PERFORATAS, tradat memorato modo apud Athenaeum loco Tryphon. Apud Hebraeos certe נקבים item חללים dictae *tibiae* vel *fistulae*, quasi *perforatae*; a duobus verbis נקב & חלל, quorum illud *perforare*, istud cum *prostratum* esse, tum αὐλεῖν praeterea seu *tibiis canere*, ut 1 Reg. I. 40. & Psalm. LV. 21. Ita *tibiae* etiam apud Graecos dictae subinde, ut ab Alcaeo l. I. c. XI. Ep. v. τρητοὶ δόνακες, *perforatae arundines*, & Epigram. I. ejus capitis, λωτοὶ πολύτρητοι, *tibiae cum multis foraminibus*, seu juxta Apulejum Florid. I. *pluriformi & multiforabili tibia*, ac unde Aristoxeni liber exstitit, περὶ αὐλῶν τρήσεως, de *tibiarum perforatione*, teste Athenaeo l. XIV. p. 634.

Vs. 245. Ἔργον Ἀθηναίης] Ideo nempe, quod Musica, ob singularem ejus ac divinam praestantiam, Deorum, ut ait Plutarchus

de Musica p. 1136. olim inventum haberetur; inde etiam factum, ut praecipua ejus instrumenta, Diis auctoribus continuo adscriberent. Hinc fistulae *μονοκαλάμου*, de qua supra, inventum Mercurio, sicut *πολυκαλάμου* Sileno; *lyrae* insuper & *chelyos*, eidem Mercurio; *citharae*, Apollini; *πηκτίδος* seu *fidium*, non semideo minus quam semifero Chironi, juxta Orpheum seu Onomacritum Argon. vs. 411. quamque alias Sapphus reperisse ab Aristoxeno apud Athenaeum dicitur, l. XIV. p. 635. *σαμβύκης*, uni e Musis; *tibiae* autem *rectae*, de qua hic nempe, *Minervae*; *obliquae* vero seu *πλαγιαύλου*, Baccho vel Pani tribuitur. Unde eam in rem Bion Idyll. III. vs. 7.

> Ὡς εὗρε πλαγίαυλον ὁ Πὰν, ὡς αὐλὸν Ἀθήνη,
> Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν δ᾽ ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων,
> *Quomodo tibiam obliquam Pan invenerit,*
> *Minerva tibiam, chelyn Mercurius, & citharam dulcis Apollo.*

Et tibiam quidem quod adtinet, qua ubique non aliud instrumentum in Deorum sacris, festis, aut agonibus iisdem dicatis, magis olim frequentatum, ejus inventum, sicuti hoc loco Callimachus, ad *Minervam* itidem referunt passim prisci Poëtae ac Mythologi; sed quam eadem ob oris visam inde, dum illam inflat, deformitatem continuo abjecisse dicitur. Hinc Apollo etiam a Minerva doctus tibia canere, juxta Plutarchum de Musica p. 1136. de quo tamen paullo ante dixerat, eum, non vero Marsyam, aut Olympum, aut Hyagnidem, *tibiae* vel citharae auctorem exstitisse. Alii vero iisdem Phrygibus, *Marsyae*, *Olympo*, vel *Hyagnidi*, aut vero *Seriti* Afro, aut juxta varios inductos tibiam inflandi modos, variis subinde tribuunt auctoribus. Sed nullum nobilius hodie de primis *tibiae* inventoribus, aut de tempore ejusdem repertae, monumentum versamus, Chronico dicto Oxoniensi, & quod utique, sicuti tot alia quae ad hoc argumentum spectant, praetermitti non debuit ab erudito de Tibiis veterum Commentatore. Exstat nempe locus ejusdem Chronici Epoch. X. Καὶ ΥΑΓΝΙΣ ὁ Φρὺξ ΑΥΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΕΥΡΕΝ ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας, καὶ τὴν Ἁρμονίαν, τὴν καλουμένην Φρυγιστὶ, πρῶτος ΗΥΛΗΣΕ, καὶ ἄλλους Νόμους Μητρὸς, Διονύσου, Πανὸς, καὶ τῶν ἐπιχωρίων θεῶν καὶ Ἡρώων, Ἔτη ΧΗΗΔΔΔΔΙΙ βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐριχθονίου, τὸ ἅρμα ζεύξαντος, *Et* HYAGNIS *Phryx* TIBIAS PRIMUS INVENIT *in Celaenis urbe Phrygiae, & Harmoniam dictam, juxta Phrygium modum primus* TIBIIS CECINIT, *& alios Nomos magnae Matris, Bacchi, Panis & Deorum Patriorum ac Heroum Anno* MCCLXII. *regnante Atheniis Erichtonio, qui currum junxit.* Mitto quae ad hunc locum a doctissimo Seldeno aliisque viris eruditis post eum sunt adnotata, & prostant in praeclara editione marmorum Oxoniensium, ubi eadem consulere poterit Lector. Illud solum addam, inde & ex adscripta quidem Epocha constare, cum primum *tibiae* inventorem (quod & apud alios Auctores, Plutarchum

chum de Mufica p. 1136. Ariftoxenum apud Athenaeum l. XIV. p. 624. & fufius apud Apulejum Florid. l. I. legitur) *Hyagnidem* a Graecis habitum; tum eum patria *Phrygem* & quidem Celaenis habitaffe; tempus infuper repertae ab eodem *Tibiae* & Nomorum ad tibiam, in Deum Matris aliorumque Numinum ac Heroum facra inductorum adfcribi, & quidem juxta accuratos Thomae Lydiati calculos Anno Mundi conditi MMCCCCXCIX. h. e. temporibus Jofuae. Adeo, ut apud Graecos, & juxta hunc Chronici Auctorem, *tibiarum* ufus, longe utique recentior haberetur. Tubalcaini temporibus, a quo repertae dicuntur Gen. IV. 21. כנור ועוגב quod poftremum a Chaldaeo Paraphrafte אבובא *abbuba* redditur, & de *fiftula* vel *tibia* (unde *ambubajae* pro αὐλητρίδες feu *tibicines* Tyriae apud Horatium l. I. fatyr. II.) reddi ab Interpretibus confuevit. Ex Oriente certe, ut obiter hoc dicam, ad Graecos profluxere, ficuti aliarum artium, ita etiam prima & vetuftiffima quaeque Muficae organa; quod non diffimularunt praeclari inter Graecos Scriptores, & qua de re plenius quandoque alibi. Certe Ariftoxenus, qui non de Mufica folum, fed de Tibicinibus, Tibiis & Organis libros hodie deperditos ediderat, juxta Athenaeum l. IV. p. 182. & Strabo infuper l. X. p. 471. veterum Inftrumentorum Muficorum nomina pleraque barbara ac peregrina fuiffe obfervant, & Phoenicia quidem, praeter inftrumentum Φοίνικα inde feu *Phoenicem* proprie dictum, aut Syriaca apud eundem Athenaeum Sopater & Juba, Thracia autem & Afiatica, dicto loco Strabo. Cujusmodi etiam ab iis inter alia recenfentur νάβλα, σαμβύκη, ut & apud alios, κινύρα, quae utique non aliunde, quam ex Hebraeis fontibus petenda abunde liquet; feu e veteri eoque authentico Foedere, ubi eorum occurrit mentio, & ficut id a doctiffimo Bocharto jam adfertum eft de Colon. Phoen. l. VI. c. VII. Quibus addi etiam poffunt Τύμπανα Hebraeis תף & תפים *Thoph* vel *Theeph* & *Thupim*; ac praeterea Μάγαδις, ἀρχαῖον ὄργανον, ut apud Athenaeum dicitur l. XIV. p. 635. ac de quo, an e genere τῶν ἐντατῶν an vero τῶν ἐμπνευστῶν, feu *citharae* an *tibiae* fpecies fuerit, prolixa exftat apud eum difputatio; cujus etiam, & quae prioribus feu ἐγχόρδοις, juxta majorem veterum confenfum, omnino illud imputat ὄργανον, exftat defcriptio apud Philoftratum Icon. l. I. p. 746. Ejus autem vocis, quippe Graecis Auctoribus, Ariftoxeno puta & Straboni, locis fupra dictis peregrinae ac barbarae, & quam ἀπὸ Μάγδιος a *Magdie* quodam Thrace derivabat Duris juxta Athenaeum l. XIV. p. 636. origo videtur mihi haud obfcura, a voce nempe Hebraea מגד מגדים *meged*, *megedim*; quae *rem pretiofam*, feu *omne in re aliqua eximium & praeftans* denotat, Deuter. XXXIII. vf. 13. & Cant. IV. 13. Immo quod addere licet, hic opportune, non Phoenicum folum, *Tibiae*, quibus Adonin lugebant, dictae ab iisdem Γίγγροι vel Γίγγραι, tefte eodem Athe-

Athenaeo l. IV. p. 174. sed *tibia* vocata in genere **barbara apud** Catullum Epithal. Thetid. vſ. 264.

Barbaraque horribili ſtridebat tibia cantu,

h. e. *Phrygia*, & unde etiam Horatius Epod. IX.

Sonante miſtum TIBIIS *carmen Lyra,*
Hac Dorium, ILLIS BARBARUM.

Qua in re nempe Latinis hiſce Poëtis praeiverant **Graeci, ut** Euripides Iphig. Aul. vſ. 576.

Βάρβαρα συρίζων Φρυγίων
Αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις,
Canens barbaricos modos Phrygiarum
Tibiarum Olympi calamis,

quia nempe Phryx *Olympus*, unus e modorum ad tibiam inventoribus, ut e Plutarcho de Muſica aliiſque notum, habitus; ac proinde ubi male a Cantero, ad majorem ſcilicet loci illius lucem, additur, *Olympico ritu calamos connectens*, quaſi non de Phryge illo *Olympo*, ſed de ludis *Olympicis*, ibi ageretur. Meminit vero alibi idem Tragicus, modo Φρυγίων αὐλῶν, *Phrygiarum tibiarum*, ut Bacch. vſ. 127. modo, ſicuti eorum mentio in adducto Chronici loco, Φρυγίων νομῶν, Oreſt. vſ. 1428. & quomodo itidem modo Φρύγιος ῥυθμὸς, ut ab Anacreonte dicitur Od. LVI. ac denique Μητρῷον αὔλημα, ſeu *ad tibiam cantus in honorem Deum Matris* (cujus inventum Phrygi *Hyagnidi* tribuit etiam laudatum Chronicon) apud Phrygas receptus traditur a Pauſania l. x. p. 668. Quamquam idem ibi non *Hyagnidem* & *Marſyam*, ejus, ut aliunde conſtat filium, μητρῴου illius αὐλήματος auctorem facit; & quod alioquin Seriti Afro adſcribitur apud Athenaeum l. XIV. p. 618. ὃς καὶ κατηύλησε τὰ Μητρῷα πρῶτον, *qui etiam primus tibia in Matrem Deum* (non *Cereres* juxta interpretem, qui aliter nuncupati) Hymnos cecinit. Idem vero τῆς Φρυγιστὶ ἁρμονίας, *harmoniae ad Phrygios modos*, de quo in eodem Chronici loco, meminit pariter, & cujus etiam auctores facit Phrygas, nempe Athenaeus l. XIV. p. 624. & inde, ut ibi addit, *Phrygias* fuiſſe pleraſque *tibicinum* apud Graecos appellationes. Mitto caeteroquin, quae in eodem Chronico Epoch. XXXV. dicuntur de Terpandro Lesbio, qui *Nomos ad tibiam* ſimul & *ad lyram* docuerit, & quos cum tibicinibus ſimul tibiis cecinerit. Quod multis poſt Hyagnidem ſeculis contigiſſe, cum ex iis, quae de hoc Terpandro, inſigni Muſico ac Citharoedo, aliunde ſunt nota (quem Lycurgo & Iphito, a quo prima inſtituta Olympias, coaevum facit Athenaeus l. XIV. p. 638.) tum ex adſcripta itidem Epocha conſtat, quae ad A. Mundi conditi MMMCCCL. refertur.

Ibid. & vſ. 246. ἔδραμε δ' ἠχὼ Σάρδιας] Fiſtulae nempe de quibus hic agitur, ſicuti tibiae inter ὄργανα ἔγχορδα... neque tamen gravis adeo toni, ut ille Epheſo *Sardes* usque, quae aliquot dierum intervallo erant a ſe invicem disjunctae, penetrare alioquin

quin potuerit. Verum id pari fide hic, ut supra ab eodem Poëta dicitur Cyclopum incudem in Lipara Insula tundentium strepitu, personare non Aetnam solum & Siciliam reliquam, sed Italiam insuper & Corsicam. Neque mirum *Sardium* fieri mentionem, tempore hujus Amazonum eas in oras, Ephesi puta ac Smyrnae, profectionis; quae nempe urbs prima cunarum Jovis testis Bacchique nutrix a Macedonio dicitur Anthol. l. IV. c. XXVIII. Ep. XIX. Μάρτυς ἐγὼ πρώτη γενόμην Διὸς, *testis ego prima facta sum Jovis* &c. mox, αὐτὴ καὶ Βρομίῳ γενόμην τροφὸς, *ipsa & Baccho facta sum nutrix.* Strabo autem l. x. p. 625. eam recentiorem quidem Troicis temporibus, *antiquam* tamen vocat, ἀρχαίαν ὅμως, & sicuti Σάρδις ἀρχαίαι, *Sardes antiquae*, dicuntur in Epigrammate Alexandri Aetoli apud Plutarchum de Exilio p. 599. Τάρνη nempe prius dicta, & eo nomine ab Homero indigitata Iliad. Β. vs. 44. juxta brevia ad eum Scholia, quae & Ὕδη etiam aut Arx illius urbis, juxta eundem Strabonem p. 125. ac Plinium l. v. c. XXIX. appellata. Quamquam vero eadem urbs Lydiae caput exstiterit, ac *celebrari maxime Sardibus Lydiam*, dicat eodem loco Plinius, occurrit insigne & longius adhuc patens illius urbis elogium, in veteri nummo Gazae Gallorum Regiae, sed sequutis longe post Amazonas, quarum hic mentio, aetatibus, sub Gordiano nempe Imp. ut aliunde constat, percusso, & quem jam vulgavit, qui eum olim possidebat, in Selectis Numism. Cl. Seguinus, cum memorabili nempe inscriptione, de qua nos alibi, CΑΡΔΙC ΑCΙΑC ΛΥΔΙΗC ΕΛΛΑΔΟC Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC, *Sardis, Asiae, Lydiae, Graeciae Prima Metropolis.* Huic geminus etiam sed cum diverso typo in altera nummi area, videri potest in Itinerario Cl. Sponii; qualis nempe Romae exstabat apud Cardinalem de Maximis, mirifice, dum viveret, omnis hujus veteris ac eruditae elegantiae studiosi ac periti, nec minoris, quam in eadem Urbe coram & prolixe olim sum expertus, humanitatis.

Vs. 246. ἔς τε νομὸν Βερεκύνθιον] Qui inter Lydiam & Phrygiam exstitisse in Scholiis ad hunc locum dicitur. Strabo l. x. p. 469. & juxta eum Hesychius, *Berecyntos* Φρυγῶν φῦλον, *Phrygum genus*, statuunt. A Plinio autem prope Nysam ac Tralles *Berecyntius* tractus dicitur l. v. c. XXIX. & qui non ideo simul Nysae urbi & Marsyae proximus, a postremo ac erudito Plinii editore ac interprete dici debuit. A *Nysa* enim, quae haud procul Maeandro sita, ad amnem *Marsyam*, qui prope Celaenas & Apameam in Maeandrum influit, haud exiguus adhuc tractus interjacebat; & ad quem *Marsyam* amnem, situm montem *Berecyntium* tradit Plinius. Νομὸν autem Βερεκύντιον, (ita enim passim in veteribus libris legitur, non Βερεκύνθιον) *tractum* illum *Berecyntium* hic vocat Callimachus, pro Cyrenaei scilicet seu Alexandrini, qualis ille exstitit Poëta, more, juxta quem divisa antiquitus in varios Νομοὺς seu *Praefecturas*, Aegyptus, eosque variis nominibus, uti

uti ex Herodoto, Platone, aliisque constat, distinctos. A quo praeterea *tractu* vel *monte Berecyntio*, dicta etiam cum Cybele, Phrygia quippe Dea, *Berecyntia*, tum *tibia* ipsa, quae in ejus sacris seu Μητρῴοις, de quibus paullo ante invaluerat, ut apud Horatium l. IV Od. I. *Berecyntiae delectabere tibiae*; h. e. *Phrygiae*, juxta Hesychii glossam, πρότερον Βερεκυντία ἡ Φρυγία, καὶ αὐλὸς Βερεκύντιος, *prius Berecyntia dicta Phrygia, & tibia Berecyntia*; & mox, Βερεκυντα βρόμον, Φρύγιον αὐλὸν, Σοφοκλῆς Ποιμέσιν, *Berecyntium sonum, Phrygiam tibiam vocat Sophocles in Pastoribus.* Βερέκυντες utique de *Phrygibus* olim dictos, erudite jam monuit ad Catullum vir longe doctissimus Is. Vossius, & firmat adhuc alibi Hesychius emendandus, Βερέκυντες (non Βερεκύνδαι) δαίμονες, οἱ Φρύγες.

Vs. 247. Οὖλα κατεκροτάλιζον] Obvia nempe verbi origine a voce κρόταλα, quibus juxta tympana & cymbala, locus erat in sacris Deae Phrygiae, & de quibus exstant corrupti adhuc, quamquam a magno Casaubono ex parte emendati, apud Strabonem Pindari in veteri Dithyrambo versus, l. x. p. 469.

Σοὶ μὲν κατάρχαι, μᾶτερ, πάρα
Μεγάλοι ῥόμβοι κυμβάλων,
Ἐν δὲ παλλακῶν ΚΡΟΤΑΛΑ,
Tibi quidem primitiae sacrorum, o Magna Mater,
Adsunt quoque magni rhombi cymbalorum,
En etiam cynaedorum CROTALA,

sicut postremo versu legendum existimo, pro quo ibi καλλαέδων, voce Helladi hactenus ignota, legitur; nisi quis malit καλλαβίδων, quae vox de quodam *saltationis* genere, ex Aeschylo & Eupolide in deperditis dramatibus, ab Athenaeo adducitur l. XIV. p. 629. & 630. sed quum apud Hesychium καλλαβίδες, dicantur, & qua de re ad titulum hujus Hymni, de quibusdam Hymnis in Dianam cani solitis; in illis autem Pindari apud Strabonem versibus, agatur de sacris Deae Phrygiae totoque eorum apparatu, omnino opportunior videtur ibidem, quam modo adtuli, παλλακῶν pro καλλαέδων emendatio. Neque enim παλλακαὶ solum, unde Latinorum *pellices*, ut apud Demosthenem in Neaeram p. 535. dicuntur de *concubinis*, sed παλλακοὶ etiam de *amasiis* seu *cinaedis*, unde apud Hesychium, παλλακὸς, ἐρώμενος, apposite omnino ad hunc locum de *cinaedorum* nempe seu *Gallorum crepitu*, quem κροτάλοις edebant in his Matris Deum sacris: haud aliter ac de semiviris & circumforaneis Deae Syriae bajulis Apulejus l. VIII. *qui per plateas & oppida cymbalis &* CROTALIS *personantes* &c. Erant autem vulgo ex aere eadem *crotala*, unde κρόταλα χαλκᾶ apud Euripidem Cycl. vs. 204. & χάλκεα κρόταλα, quibus strepitum edidisse dicuntur Γάλλαι (quarum haud facile obvia mentio) Magnae Matris comites, in antiquis apud Hephaestionem versibus p. 40.

Γαλ.

Γαλλαὶ Μητρὸς ὀρείης φιλόθυρσοι δρομάδες,
Αἷς ἔντεα πατάγεῖται, καὶ χάλκεα ΚΡΟΤΑΛΑ,
Gallae Matris montanae, thyrsos amantes sequaces,
A quibus arma quatiuntur, & aerea CROTALA.

Ubi Γαλλαὶ *effeminatos* seu *eviratos* illos hujus Deae ministros notant. Cum quibus vero aereis *crotalis* confundi non debuit *sistrum*, ficuti id ab illustri Scaligero factum ad Copae poëmatium vs. 2. *Crispum sub crotalo* &c. ubi nempe *aeneum crepitaculum*, quale ab Apulejo dicitur Metam. l. XI. & quo omnino *sistrum*, ut viderunt ibidem viri docti, describitur, ad *crotalum* retulit. Erant enim praeter *crotala*, *crepitacula* dicta a Graecis κρέμβαλα, & quae inter instrumenta Musica ψιλοῦ μόνον παρασκευαστικὰ, *sonum solummodo excitantia*, ab Athenaeo recensentur l. XIV. p. 636. a Dicaearcho autem ibidem vocantur, χρυσοφαεννὰ κρέμβαλα χαλκοπάρῃα, *deaurata crembala aenea.* Sicuti vero obviae non solum *sistrorum* in priscis monumentis effigies, sed qualia *sistra* versantur adhuc hodie in Antiquariorum aut Principum Thesauris; ita non *tympana* tantum *cymbala*, sed κρόταλα quoque & κρέμβαλα, *crotala* & *crepitacula* nonnunquam (quorum nempe usus erat ad ciendum crepitum in solemnibus Deae Phrygiae aut Bacchi etiam sacris) conspiciuntur in antiquis, quae olim vidisse non semel juvit, marmoribus,*& cujusmodi prostant in Cl. Sponii Miscell. p. 21. A quibus proinde vocibus, ut κροταλίζειν, hic a Callimacho dictum pro *crepitum*, non manibus quidem, prout *crotalis* alioquin factum, sed, quod hic dicitur, *pedibus ciere*; sicuti rursus ἀνακροταλίζειν, pro *applaudere* apud Athenaeum sumitur l. IV. p. 129. ἐφ' οἷς ἡσθέντες ἀνεκροταλίσαμεν τὸν νυμφίον, *quibus magnopere laeti, sponsum cum applausu laudavimus.*

Vs. 248. & 249. θέμεθλον Δωμήθη] Aedificatum fuisse eodem in loco, ubi nempe Dianae signum ab Amazonibus erectum, sed non ab iisdem Martiis virginibus, hoc Ephesiae Dianae fanum a Callimacho dicitur. Quod postremum ut a Pindaro, sed praeter rei veritatem, traditum, redarguit Pausanias l. VII. p. 399. & quod proinde de aliis Auctoribus, qui idem tradidere, erit quoque statuendum, qualis est Mela l. I. c. XVII. ut de Dionysio Alex. de cujus ea de re loco actum antea, nihil hic dicam, qui idem cum Pindaro, de condita nempe ab Amazonibus hac Dianae sede, protulere. Neque certe una occurrit veterum de primis Templi hujus conditoribus narratio. *Croeso* quidem *indigenae* ac *Ephejo*, Caystri scilicet fluminis filio hanc laudem tribuit dicto loco Pausanias; *Ctesiphonti* vero seu *Chresiphonti*, juxta veteres libros, Gnossio, & filio ejus *Metageni*, haud uno loco Vitruvius, sicut Praefat. l. VII. p. 125. & l. X. c. VI. & VII. Idem vero Χερσίφρων a Strabone dicitur l. XIV. p. 640. & similiter a Plinio l. XXXVI. c. XIV. alibi *Ctesiphon* l. VII. c. XXXVII. vel juxta antiquos codices, ut ad eum viri docti, *Cresiphon*, unde

in

in Strabone etiam Χειρισῷῶν pro Χερσίφρων legendum putat in Plinianis ὁ πάνυ. Ab eo autem *Ctesiphonte* vel *Chersiphonte* exstructum quidem, sed ab alio maius factum illud Templum, adserit itidem Strabo; nempe a Demetrio ipsius Dianae servo & Peonio Ephesio, qui hanc aedem a Ctesiphonte, ut hodie ibi legitur, & filio inchoatam perfecisse dicuntur apud Vitruvium Praef. l. VII. Addit vero Strabo, eodem Templo ab Herostrato combusto, aliud praestantius continuo ab Ephesiis exstructum, eodem operi illius, qui & Alexandriae architecto *Cheiromocrate*, seu, ut e melioribus libris, (quod ad eum Strabonis locum adnotatur) restituendum patet, *Dinocrate*. Plinius autem dict. l. XXXVI. c. XIV. ducentis viginti annis a tota Asia factum, illud Templum tradit, & cui operi, antiquioris proinde hujus aedis, praefuerit ille dictus Chersiphon. Exstructum vero hic a Callimacho dicitur prope locum erecti ab Amazonibus *sub fago* Dianae simulacri. In solo autem palustri, ubi, teste etiam Theophrasto H. Pl. p. 47. constat φηγὸς facillime provenire, id factum memorat d. l. Plinius; alii in loco antea Πτελέα dicto seu *ulmis* consito, ut Dionysius ac Stephanus. In foro autem conditum idem Templum, e Creophilo, qui de hac aede scripserat, refert Athenaeus l. VII. p. 361. Eam vero aedem, ut obiter hoc addam, praeterlabebatur Sellenus fluvius, juxta Xenophontem Ἀναβ. l. V. p. 360. & Strabonem similiter l. VIII. p. 387. Sed in quo postremo Auctore Σιληνοῦς pro Σελινοῦς, ac apud Plinium *Sellenantes* juxta Xenophontem, pro *Selinuntes*, legendum pridem monui Diss. de praest. Num. p. 486. & quod arripuit postremus ac eruditus Plinii Commentator.

Vs. 249. ὅτι θειότερον ὄψεται ἠώς] Quod de hac aede dicitur, quae post Herostrati incendium, quo antiquior eadem, qua natus die Alexander, conflagravit, fuit refecta seu denuo condita; sicut id e Callimachi aetate sub Ptolomaeis, Philadelpho & Euergete, abunde colligitur, & de qua similiter agit, qui sub Augusto demum vixit, Dionysius Alex. vs. 829. σεβάσμιον ἀνδράσι θαῦμα, *venerandum hominibus miraculum.* Neque minus tamen antiquior illa aedes, Chersiphontis seu Cresiphontis opus, celebrata, quae ab Aristophane Nub. p. 162. πάγχρυσος οἶκος, *domus tota aurea*, dici meruit, & de qua etiam ait Livius, ubi sub Rege Servio exstructi in Aventino Dianae Fani meminit l. I. c. XLV. *quantum erat inclytum Dianae Fanum, id communiter a civitatibus Asiae factum fama ferebat.* Ad quod proinde respexit itidem loco jam paullo ante indicato Plinius l. XXXVI. c. XIV. *magnificentiae vera admiratio exstat templum Ephesiae Dianae, ducentis viginti annis factum a tota Asia*; postea, *operi praefuit Chersiphon architectus.* Ne de recentiori illo Dianae Ephesiae Fano, Alexandri temporibus & ab alio architecto refecto loqui eum quispiam putet, quod nec a Vitruvio etiam factum locis supra indicatis, ubi ab eo nobilissimae hujus aedis ejusque stru-

ctu-

ctura fit mentio. Quum tamen aliquot post seculis uterque ille Auctor vixerit, ab incensa illa priori Ephesina aede, Chersiphontis opere; nova autem eaque angustiore, uti e Strabone paullo ante vidimus, & qualis proinde eorum aevo exstabat, fabricata. Qua de re ita statuendum est, illo Herostrati incendio non conflagrasse totam hanc aedem, aut subrutam universam ejus mirabilem structuram; ita ut primi operis & architecti, qui ei praefuerat, laus ac industria, ex hominum conspectu plane evanuisset. Unde factum etiam videas, ut duobus locis, quibus de admirabili hujus templi, & quod tum adhuc erat miraculo, structura aut artifice agit Plinius, nempe lib. vii. c. xxxvii. & l. xxxvi. c. xiv. a *Cresiphonte* seu *Ctesiphonte*, primae scilicet ac antiquae hujus aedis, multis ante eandem ab Herostrato incensam aetatibus, ut e Strabone ac Vitruvio constat, architecto, non vero a Dinocrate, qui posteriorem demum exstruxit aut refecit, fabricatam, ut paullo ante vidimus, dicat. Mitto autem, quod valvae illius aedis e cupressu, quae per quadringentos annos durabant, meminerit idem Plinius l. xvi. sect. lxxix. cujus alioquin rei a Theophrasto fit mentio, H. Pl. V. c. v. p. 109. Quidcunque enim de hoc Theophrasti loco statuatur, quem dum haec scribo, in eruditissima doctissimi Bentley ad Jo. Malalam Diatriba feliciter expensum video, illud utique liquidum, Alexandro M. σύγχρονον fuisse eundem Theophrastum. Unde etiam merito in praefatione de Homonymis, Plinium, ut minus fidum loci illius Interpretem, redarguit magnus Salmasius: frustra autem, quasi nempe ab utroque auctore Theophrasto ac Plinio, diversa omnino instituta esset narratio, posteriori suppetias in notis ad eum locum ferente, nupero ac erudito Plinii Interprete. Multa autem erant, quae hoc loco plane eximium Callimachi de eadem nobilissima toto orbe aede, qualis nempe suo aevo & a Dinocrate architecto refecta visebatur, elogium tuerentur. Cujusmodi erat Deae, cui dicata erat eadem in toto illo Asiae tractu, praecipua quaedam religio ac celebritas; unde *Magna* Ephesiorum *Diana* dici ac praedicari, ut vel ex loco Actor. xix. 21. constat, solita: ipsius praeterea Fani mirabilis, quam Vitruvius ac Plinius describunt, quaeque tota non conflagraverat, sed angustiori adhuc forma fuit restaurata, structura; Asiae ac Regum Alexandri successorum in eadem fabricanda ornandave studium singulare ac impensae: ejusdem Fani, quamquam postea refecti, cum antiquitas, celebris jam, teste Pausania l. vii. p. 399. ante Jonum ea in loca profectionem; tum magnitudo, quam commendat etiam hoc loco Callimachus, dum εὐρὺ θέμεθλον illud vocat, & tradit memorato supra loco Plinius, nempe l. xxxvi. c. xc. tum materia e cedro, cupressu, lapide candidissimo, auro praeterea, quo eadem coruscabat; & quae singula a memoratis aliisque insuper Auctoribus traduntur. Adde singularia, quae ad aedem illam ornandam collata erant seu

conferebantur undique aevo Callimachi, decora, nempe, signa, Imagines, Tabulas, Donaria omnis generis; adeo ut de iis dicat Plinius l. XXXVI. c. XL. *caetera ejus operis ornamenta plurium librorum instar obtinent, nihil ad speciem naturae pertinentia.* Accedebat insuper jus *Asyli* eidem Fano antiquitus indultum, ab Alexandro etiam ad stadium usque, ut ea de re Strabo l. XIV. 641. auctum & adsertum: Sacerdotum praeterea ejusdem aedis ex utroque sexu, epulonum insuper, seu qui Ἐσσῆνες ab Ephesiis, juxta Pausaniam l. VII. p. 476. appellati, praerogativae, castimonia, Sacrorum insuper & ceremoniarum peculiares ritus; Ludorum & Agonum, ad quos e toto orbe fiebat concursus, ibidem solemnia; Urbis denique ipsius, totius Asiae, minoris nempe appellatae, clarissimae celebritas, situs, frequentia, & quae singula alibi in nostra nempe, de Metropolibus Asiae Proconsularis, ad Ulpiani leg. 4. §. 5. D. de offic. Proconsulis, Diatriba, fusius expenduntur. E quibus praeterea hactenus memoratis abunde liquet, cur nullum hac ipsa aede cum *divinius*, tum ut mox addit, *opulentius fanum*, οὐδ' ἀφνειότερον dicat exstitisse Callimachus; & adeo quidem *ut facile ipsam aedem Delphicam*, de cujus Thesauris ac divitiis actum jam supra ad vers. 35. Hym. in Apoll. mirabile illud Ephesiorum *Artemisium* (sicuti eandem aedem vocat Strabo p. 641.) *superaret*, ῥέα κεν Πυθῶνα παρέλθοι. Versus autem Homeri, qui ad illustrandum hunc Callimachi locum in Scholiis adducitur, exstat Iliad. I. vs. 404. ubi nempe ab Achille dicitur, se prae legitima uxore & paternarum Pelei facultatum possessione, opes omnes parvi pendere,

Οὐδ' ὅσα λάϊνος οὐδὸς ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει
Φοίβου Ἀπόλλωνος, Πυθοῖ ἐνὶ πετρηέσσῃ.
Nec quantas opes lapideum limen jaculatoris intus continet
Phoebi Apollinis in Pytho saxosa,

seu ejus apud Delphos aede.

Vs. 252. Λύγδαμις ὑβριστὴς] Quem nempe cum Cimmeriorum exercitu Joniam usque & Lydiam progressum, ac Sardes cepisse memorat Strabo l. I. p. 61. & apud eundem rursus Callisthenes l. XIII. p. 627. Quod tamen contigisse praeter illius urbis Arcem tradit Herodotus l. I. c. XV. ubi itidem illius Cimmeriorum in ea loca expeditionis meminit. Hesychius autem ab eodem *Lygdami* incensum refert Dianae Templum, Λύγδαμις ὅστις ἔκαυσε τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, *Lygdamis, qui combussit Templum Dianae*, puta Ephesiorum, a quo tamen abit proximis, uti videbitur, versibus, Callimachus; & de quo facto silent insuper Herodotus ac Strabo; quorum ille etiam alibi, nempe l. I. c. VI. nullas in ea expeditione a Cimmeriis urbes expugnatas, sed per incursiones praedas tantum abactas refert.

Vs. 254. ναίουσι βοὸς πόρον Ἰναχιώνης] Eandem hujus *Bospori* Cimmerii ita appellati originem, a *transitu* nempe per illas fauces *Jus Inachi filiae*, tradiderat pridem iis versibus Aeschylus,

quos

quos jam adduxit opportune ad hunc locum Anna eruditissima. Iidem etiam ab Ἐθνικογράφῳ Stephano referuntur in voce Βόσπορος. Alias vero ac diversas de *Bospori* nomine ac origine opiniones, e vetustioribus Auctoribus adducunt eruditi Apollonii Rh. Enarratores ad l. II. vs. 168. quas petere poterit ibidem lector, ac inter alia, πάντας τοὺς στενοὺς πορθμοὺς Βοσπόρους καλεῖσθαι, *omnia angusta freta dici Bosporos*. Ut mittam depictam *Bospori* imaginem, in Philostrati Icon. l. I. p. 748. Ἰναχιώνη vero seu *Inachi filia* hic dicitur ob metrum, quae κόρη Ἰναχεία *filia* aut *virgo Inachia* ab Aeschylo vocatur Prom. vs. 592. ab Euripide autem Suppl. vs. 629. πόρις seu πόρτις Ἰνάχου, idque non solum tanquam βουκέρως seu *cornigera vacca virgo*, ut illa a priori Tragico dicitur Prom. vs. 590. Inachi *vitula* seu *partus*, sed quod insuper apud eosdem Tragicos, βοῦς, μόσχος, δάμαλις, πῶλος, νεοσσὸς, σκύμνος, πόρτις denique aut πόρις, de *pueris puellisque* dici promiscue ferme soleant. Hinc alibi Aeschylus, non ipsam quidem *Jon Inachiam*; sicut dicto modo loco Euripides, aut similiter Lycophron pag. 191. sed ejus filium *Epaphum*, πόρτιν appellat vers. 42. δῖον πόρτιν, *divinum vitulum* seu *partum*, & rursus eodem dramate vs. 319.

Τίς οὖν ὁ δῖος πόρτις εὔχεται βοός;

Quis igitur se jactat divinum vaccae Jus vitulum seu *filium?* non, ut ibi Interpres, *gloriatur se fere* &c. De *Epapho* enim qui e Jovis cum βουκέρῳ illa Jo concubitu natus ac pridem denatus ferebatur, ibi est sermo, & qui etiam a Danaidibus, ut ipsis praesto adesset, illo Tragici loco fuerat invocatus.

Vs. 256. Οὐδ' αὐτὸς Σκυθίλυδι παλιμβεκτὸς] Eum certe in Cilicia periisse tradit Strabo l. I. p. 61. nempe postquam ipse cum Cimmeriis ab Alyatte Lydorum Rege, fuit ex Asia, h. e. Joniae & Lydiae, quem invaserant, tractu, cum suis ejectus, teste Herodoto l. I. c. XV.

Vs. 257. ἐν λειμῶνι Καϋστρίῳ] Haud procul nempe Sardibus ab hoc Lygdami & Cimmeriis, paullo ante, ut modo dictum, expugnatis, sed inde mox repulsis. Sardibus enim *Caystri campus*, seu ut hic dicitur *pratum*, & similiter a magno hujus Battiadae imitatore poëta, Georg. l. I. vs. 384. *prata Caystri*, seu τὸ Καϋστριανὸν scil. πεδίον, una cum Sardiano & Hermi campis subjacebat, juxta Geographum l. XIII. p. 626. Notum enim cum saepe alibi, tum maxime a fluviis ea loca adluentibus non solum, sed pinguefacientibus, *Maeandro*, *Caystro*, *Hermo*, *Caico*, denominatos, qui in utroque eorundem fluviorum latere jacebant, *campos*, & quidem ab illuvie eorumdem fluviorum terrae adgesta, ut de iisdem alibi apud Strabonem Nearchus l. XV. p. 691. nempe

ἵνα πεδίον Ἄσωπος ῥοαῖς
Ἄρδει, φίλον πίασμα Βοιωτῶν χθονὶ,
ubi Asopus campum fluentis
Irrigat, amice pinguefaciens Boeotorum solum;

& ſicuti alibi Euripides de Theſſaliae fluvio, Hecub. vſ. 453. Ἀπιδανὸν πεδία λιπαίνειν, *Apidanum campos pinguefacere.* Hinc Plinius l. v. c. xxx. *A Smyrna Hermus* CAMPOS *facit*, *&* NOMINI *ſuo adoptat.* Unde etiam Ἕρμιον ἀμπεδίον a Mimnermo apud Stobaeum Floril. ſerm. vii. Sicut ἀμπεδίον Μαιάνδριον, apud Dionyſium vſ. 837. pro ἀνὰ πεδίον, cujusque *Maeandri campum* ab hoc *Cayſtri* fluvio irrigari ibidem tradit; & quos tractus illius *campos*, λειμῶνας ſeu *prata* etiam, ut hoc loco Battiades, de *Cayſtri campo* ſimiliter vocat; cujusque verſus proinde ea de re merentur hic adſcribi:

Πολλοὶ γὰρ ΛΕΙΜΩΝΕΣ ἐν Ἀσίδι τηλεθάουσιν,
Ἔξοχα δ' ἀμπεδίον Μαιάνδριον, ἔνθα ΚΑΥΣΤΡΟΥ
Ἥσυχα καχλάζοντος ἐπιῤῥέει ἀγλαὸν ὕδωρ.
Multa namque PRATA *in Aſia virent,*
Praecipue vero in Campo Maeandrio, quo CAYSTRI
Placide ſtrepentis influit limpida aqua.

Quomodo proinde dictum Καΰστρου vel Καϋστριανὸν (ut utroque nomine a Strabone vocatur p. 626. & 629.) πεδίον, *Cayſtri* aut *Cayſtrianus campus*, vel *Cayſtrius*, ſicuti apud Comicum Acharn. p. 373. διὰ τῶν Καϋστρίων πεδίων ὁδοιπλανοῦντες, *per Cayſtrios campos palantes*, & quibus vicini erant alii *campi* dicti *Cilbiani*. Unde praeterea factum obſervo, ut Dii, qui in *campis* illis colebantur, in quibus nempe erectae erant eorum arae aut ſimulacra, πεδιονόμοι ſeu *campeſtres* vel *pagani*, ad diſcrimen nempe τῶν ἀστυνόμων ſeu πολιούχων & ἀγοραίων Deorum, qui in *urbibus* & quidem vulgo earum *foris*, templis ac aris ſacrari conſueverant. Liquet id ex Aeſchylo, & priſcis ejus Enarratoribus, Sept. Theb. verſ. 277. &c.

Ἐγὼ δὲ χώρας τοῖς πολισσούχοις θεοῖς,
Πεδιονόμοις τ', κ' ἀγορᾶς ἐπισκόποις,
Ego vero regionis urbisque cuſtodibus Diis,
Paganisque, *&* *Fori praeſidibus*,

ubi veteres Critici Deos πεδιονόμους dici obſervant, quibus nempe in lucis & campis qui erant iisdem ſacrati, habitare & coli contigerat; ac ubi proinde Dii πεδιονόμοι opponuntur iis, quos ἀστυνόμους ſeu *urbanos* idem Tragicus alibi vocat, Agamem. vſ. 88. Verum quod propius ad hunc Callimachi locum facit, occurrit ejusdem *Cayſtri* fluvii (a quo *Ephesus*, ut tradit Plinius l. v. c. xxix. *adluitur*, dictusque hoc loco ſit λειμὼν Καΰστριος, ſeu Καΰστριον πεδίον) mentio in priſcis iisque inſignibus Epheſiorum nummis ſub Severo cuſis, cum inſcr. ΕΦΕϹΙΩΝ ΝΕΩΚ... ΚΑΥϹΤΡΟϹ, *Epheſiorum Neocororum Cayſtrus*; & in alio, ubi Diana cum duobus Fluviis infra jacentibus, & epigraphe ΚΑΥϹΤΡΟϹ ΚΕΝΧΡΙΟΣ ΕΦΕϹΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Cayſtrus Cenchrius Epheſiorum Neocororum*, cujus poſtremi equidem nummi meminit eruditus Auctor de Nummis Urb. III. p. 166. ſed non indicato, ubi idem ille proſtaret, Muſeo. Exſtabat vero inſignis ille num-

nummus, & quem Romae versavi olim non semel in Cimeliarchio CHRISTINAE Augustae, dum Graecos illius Gazae nummos, male ut plurimum descriptos nec intellectos, ipse, impetrata ejus rei a rari exempli Regina facultate, ne dicam etiam mihi oblata, inspicerem, eorumque indicem in Cimeliarchii illius meumque simul privatum usum, ad eosdem redigerem. Quibus addi potest alius Ephesiorum nummus cum ejusdem *Caystri* effigie & qualem sub Valeriano, eidemque similem sub Gallieno, cusum protulerunt cum pluribus aliis in eruditae peregrinationis monumentis Sponius ac Wehlerus. Neque vero hic praetereunda *Caystri* hujus mentio, in vexato a viris magnis apud Propertium loco l. III. El. XXII.

Et qua Gygaei visenda est ora Caystri.

Ubi nempe pro *Gygaei*, sicut praeferunt illius editiones, Scaliger e vestigiis veteris libri legebat, *Et si quadrigae* &c. ut ad quatuor nobilissimas tum illius tractus urbes, *Ephesum*, *Smyrnam*, *Colophonem* ac *Miletum* id referri existimaret. Lipsius vero, *& qua cygnaei* &c. nempe *Caystri:* quibus vero, & vulgata simul lectione, repudiatis, Is. Vossius, vir vere πολυμαθέστατος ad Catullum p. 109. legendum contendit,

Et si qua Phrygii visenda est ora Caystri,

quamque lectionem ibidem praefert priori a se alibi, ut ait, exhibitae, nempe ad Pompon. Melam. p. 85. *& si qua Ortygii.* Verum ut de Scaligeriana hujus loci emendatione, quam nec mihi probari, ultro agnosco, neque uno adhuc telo, ob *quadrigas* scilicet illarum memoratarum ab eodem urbium, possum confodere, nihil dicam, haud meliori etiam talo illam Vossianam, *Phrygii* nempe *Caystri*, existimo. Neque enim *Phrygius* ille fluvius, sed Lydius, & cujus fontes non in *Phrygia*, sed in *Cilbianis jugis* juxta Plinium l. v. c. XXIX. siti; haud procul proinde a Tmolo monte ac Sardibus, adde & a Gygia palude, de qua mox. Unde etiam tradit Strabo p. 629. *Caystrianum*, quem nempe fluvius ille adluebat, *campum*, inter mediterranea & Tmolum incidere, versusque Orientem ei esse conterminum campum Cilbianum. Hinc idem *Caystrus*, Lydias demum urbes, & postremam quidem, de qua ante, Ephesum adluens, inde se in mare exonerabat: Unde inter alias ad hujus *Caystri campum* adjacentes Lydiae civitates, urbs *Hypaepa* a Strabone refertur l. XIII. p. 627. ΥΠΑΙΠΑ δὲ πόλις ἐςὶ καταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ Τμώλου πρὸς τὸ τοῦ ΚΑΥΣΤΡΟΥ ΠΕΔΙΟΝ, HYPAEPA *urbs est, qua descenditur a Tmolo ad* CAYSTRI CAMPUM. Unde lux, & qui simul Strabonem ac eundem urbis illius situm eximie illustrat, veteri nummo cujus ectypum omnis hujus antiquae & eruditae elegantiae peritissimo Morello nostro acceptum feret Lector, in quo nempe *Caystri* fluvii effigies signatur ac inscr. ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ ΚΑΥΣΤΡΟC: cuique ea occasione comitem addemus vulgatum in laudatis paullo ante *Itine-*

variis nummum, cum ejusdem fluvii effigie, ac nomine ΕΦΕ-ΣΙΩΝ ΚΑΥΣΤΡΟΣ, *Ephesiorum Caystrus.*

Meminit vero ejusdem *Hypaepenorum* nummi, tanquam a se visi, sed in iisdem, ut opinor, optimi praestantissimique Morelli Schedis eruditus Auctor de Num. Urb. Illustr. p. 522. E quibus autem satis liquere arbitror, cur ea *Phrygii Caystri* emendatio in Propertio non sit admittenda; ut nec altera paullo ante memorata ejusdem viri, ingenio alioquin & doctrina praestantis, nempe *Ortygii.* Quam postremam etiam illud convellit, quod non *Caystrus*, sed alter prope Ephesum, & in nummo supra descripto memoratus fluvius *Cenchrius*, per lucum illum juxta Ephesum *Ortygiam* dictum laberetur, ut aperte id tradit Strabo l. XIV. p. 639. qui ubi de illa agit *Ortygia*, addit continuo, διαῤῥεῖ δὲ ὁ Κέγχριος ποταμὸς, *per eam Cenchrius fluvius labitur*, & unde similiter apud Tacitum Annal. l. III. c. LXI. ubi Ephesii inter alia in senatu praedicant, *esse apud se Cenchrium amnem, lucum Ortygiam, ubi Latonam partu gravidam* &c. Adeo ut si conjecturis ibi in Propertio esset locus, illam Lipsii, *cygnaei* nempe *Caystri* reponentis, omnino aliis potiorem arbitrarer: quum his oloribus abundaret totus ille tractus, ut observat loco paullo ante indicato Dionysius Alex. vs. 833. ac proinde, ut e Virgilio insuper liquet, cum vicina palus *Asia* appellata, tum ipse etiam *Caystrus*, de quo Georg. l. I. vs. 383.

& quae Asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur PRATA CAYSTRI.

Adeo, ut *cygnus* vocetur *ales Caystrius* ab Ovidio Trist. l. v. El. I. alibi autem, ut Metam. l. II. vs. 283. de cygnis itidem dicat, *caluere Caystro*; & quibus praeiverat dudum Anacreon Od. LVII. Κύκνος Καΰστρου, *cygnus Caystri.* Ut mittam, quod *cygnaei* vox ab altera *Gygaei* minus recedat; ut ita proclivis fuerit librariorum unam pro altera reponentium lapsus. Sed ne loco tamen continuo moveatur recepta lectio *Gygaei*, illud suadet, quod non solum *Gyges* extiterit haud ignotus Lydiae Rex, & ab eo etiam dicta in eo Lydiae tractu, *Gygaea palus*, seu Γυγίη λίμνη,

cujus

cujus Homerus meminit, Iliad. B. vſ. 865. ſed illud potiſſimum, quod, uti ſupra obiter dictum, ac e Strabone abunde conſtat l. XIII. p. 626. haud procul ab eadem *Gygia* quae Κολόη poſtea eſt appellata, *palude* eſſet *Cayſtrus* fluvius, immo ejuſdem *Cayſtri* ortus. Eadem enim *Gygia palus* infra XL. ſtadia a Sardibus juxta Geographum eodem loco erat ſita; ac proinde monti Tmolo & Cilbianis jugis, ubi *Cayſtri*, uti vidimus, fontes, vicina. Quae confirmat haud parum ac illuſtrat praeclarus eam in rem, & quem non adtenderunt viri magni, Nicandri locus Ther. p. 44. ubi Tmolus, *& Gygis monumentum*, Γυγέο τε σῆμα, ac praeterea *Cayſtri* ortus refertur, καὶ ἀντολαὶ εἰσὶ Καΰστρου, *& ubi oritur Cayſtrus.* Locum, ſi vacat, adeat Lector, & quae ad eum enarrat Graecus & antiquus Interpres, qui illud Γύγεο σῆμα, aut de *Gygio*, qui iis in locis regnavit, & cujus Hipponax meminerit, *ſepulcro* intelligendum monet; aut de *Gygia palude*, quae Lydiae eſſet ac Myſiae. Quibus inſuper illud ante jam excuſſum de *Phrygio* nempe pro *Gygaeo Cayſtro* abunde refellitur. Sed quibus forte nimium, quamquam ab hoc Callimachi loco haud alienis, praeter inſtitutum tamen longius, immoramur. Quamquam illud praeterea hic addendum ſit: nempe id quod ex eodem Callimacho refert Euſtathius Iliad. M. p. 1714. καὶ Καλλίμαχος δὲ ἐν ὑπομνήμασι, τὴν Ἄρτεμιν ἐπιξενωθῆναι φησὶν Ἐφέσῳ υἱῷ ΚΑΥΣΤΡΟΥ, ἐκβαλλομένην δὲ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, τὸ μὲν πρῶτον μεταλλαξεῖν εἰς κύνα &c. *Callimachus itaque in Commentariis Dianam refert hoſpitatam apud Epheſum* CAYSTRI *filium; ejectam autem a muliere, eam primo in canem mutaſſe*; dein, quod addit, reddita ei humana forma, eandem tamen prae pudore illius, qui ei contigerat, caſus, ſe ſuſpendiſſe, a Diana vero, proprio mundo muliebri illi circumpoſito, *Hecaten* appellatam.

Vſ. 258. Ἐφέσῳ τὰ τόξα πρέπειται] Haud mirum τὰ τόξα ad Dianam hic dici, quae *arma Dianea*, & *arma Dianae* (uti ſupra jam dictum ad vſ. 133.) a Gratio vocantur Cyneget. vſ. 252. & 457. ac unde τοξότις eadem jam ante appellata hujus Hym. vſ. 223. Iiſdem autem *telis* perpetuo ab eadem Dea, tanquam *Magna* Epheſiorum *Diana* Act. XIX. 21. *propugnari Epheſum* traditur; ſicuti ſequenti Hymno, Delum ab Apolline, nullumque firmius dari, quod continuo addit, vallum, ac ideo quidem, quod Deus ſit immotus & inconcuſſus; & de quo loco nos ibidem. Unde Tutelares & Cuſtodes Urbium Dii (quales nempe vocat Horatius *cuſtodes Numidae Deos* l. I. Od. XXXVI. aut Apollinem e Vulcano natum *cuſtodem Athenarum* Tullius de Natur. Deor. l. III. c. XXIII. &c.) paſſim ab iiſdem praecipua quadam religione culti, quique πόλιν aut γῆν ἔχειν vel κατέχειν Atticis, uti apud Aeſchylum Suppl. v. 711. Ariſtophanem praeterea, Thucydidem, Demoſthenem, alioſque dicebantur; ſub variis autem & peculiaribus, modo Πατρῴων, modo Ἐγγενῶν, ſeu Ἐγχωρίων, modo Ἀκραίων, modo Πολιούχων, modo Σωτήρων, aut apud *Romanos*

nos similiter *Patriorum*, *Custodum*, *Tutatorum*, *Propugnatorum*, aliisque id genus nominibus, & quorum obvia in nummis ac lapidibus antiquis mentio, coli iisdem in locis consueverant. Unde haec Diana itidem cum ΣΩΤΕΙΡΑΣ, de qua jam ante, tum CONSERVATRICIS aut INVICTAE etiam appellationes in iisdem haud semel nacta conspicitur. *Ephesi* autem cum speciali πρωτοθρονίης, teste Pausania l. x. p. 686. elogio eadem culta. Verum ut illud mittam, quamquam ab aliis Auctoribus, sicuti ex adducto supra Hesychii loco liquet, traditum fuerit, incensam nempe ab hoc ipso Lygdami, Ephesiae Dianae aedem; illud utique Callimachi aevo constare poterat, non hanc vim habuisse ea *Dianae* hujus *Invictae tela*, ut confosso iisdem Herostrato, institutam ab illo ejusdem aedis conflagrationem impedirent. Unde etiam eadem Dea, dum nobilissimum illud ejus toto orbe fanum deflagraret, abiisse peregre, ἀπόδημος nempe tum, non vero Ephesi ἔνδημος, est dicta; ab aliis autem minime esse mirandum, si domo absuerit, quod Olympiadis in partu adesse voluerit, sicut id e Timaeo a Cicerone refertur de Natur. Deor. l. II. cap. XXVII. paullo vero aliter apud Plutarchum, ac ut frigidum Hegesiae cujusdam Magnesii dictum legitur, circa initia vitae Alexandri. Ut mittam, quod quamquam eadem Dea Γαιάοχος, seu *terram obtinens* vel *servans* fuerit, uti a Sophocle Oedip. Tyr. vs. 166. appellata, varios tamen terrae motus ab ea non averterit, quibus eadem dilecta *Ephesus* post Callimachi aetatem saepius concussa fuit & prostrata. Unde & inter eas Asiae civitates exstitit, quae Tiberii temporibus *collapsae nocturno motu terrae*, apud Tacitum dicuntur Annal. l. II. c. XLVIII. & *corruisse* apud Eusebium, seu ejus interpretem Hieronymum in Chronico.

Vs. 259. Πότνια Μουνιχίη, λιμενοσκόπε &c.] Citatus hic versus, sed paullo aliter a Tzetze ad Lycophronem p. 176. Ἄρτεμι Μουνιχίη, λιμένος σκοπὲ, χαῖρε Φεραίη, quamquam nihil obstat, quin retineatur, sicuti in scriptis aut editis hodie Callimachi libris legitur, idem versus. Quum autem vox πότνια apud Homerum ejusque imitatores poëtas, Deabus, (uti supra Rheae, Hym. in Jov. & Dianae haud semel jam ante in hoc Hymno) aut Heroinis tribuatur, aut Matribus, iisque ferme Reginis, inde Cleophontem merito sugillat Aristoteles Rhetor. l. III. c. XXIV. qui πότνια συκῆ, εὐτελὲς πρᾶγμα. τὸ δὲ πότνια, θείοις καὶ θεοῖς ἁρμόζουσα, *ficus enim res vilis*, πότνια *autem Diis & divinis convenit*. Hinc verbum ποτνιᾶσθαι, de feminis quidem, male autem de viris, Diis supplicantibus, dici observat in Chrestomathia, postumo foetu a Cl. Meursio illustrata, Helladius p. 18. quod tamen promiscue a Graecis Scriptoribus, tam de viris, quam de feminis, ut praeter Philonem, Lucianum &c. apud Josephum Ἀρχ. p. 662. lin. penul. ed. Genev. & quidem subinde alios etiam quam Deos deprecantibus, dici constat. Quibus postremis accedit Eusebius de vit. Const. l. IV. c. LXIX. de Romanis, qui corpus Constantini

in

in regia urbe deponi deprecabantur; καὶ τῇ βασιλίδι πόλει κατατίθεσθαι ποτνιώμενοι. Non monerem, si vel uno verbo id ibi indicasset Cl. Meursius. Inde vero, ut alias magis obvias mittam, facta etiam vox ποτνιασμὸς, quae apud Strabonem, neque forte alibi facile legitur, l. x. p. 297. ubi conjungit Geographus τὰς θεραπείας των θεῶν καὶ ἑορτὰς καὶ ποτνιασμὸς, *Deorum cultum & festa & supplicationes*; & altera ποτνιάνακτος, quam Smyrnae tribuit Homerus in Epigrammate, quod in adscripta Herodoto ejus vita cum aliis nonnullis prostat,

Αἰολίδα Σμύρνην ἁλιγείτονα ποτνιάνακτον,

Aeolida Smyrnam mari vicinam, dominii venerandi.

Dianam vero λιμενοσκόπον quod spectat, de ea actum est jam supra ad vs. 38. ubi λιμένεσσιν ἐπίσκοπος, *portuum inspectrix*, eadem dicitur. Quae ratio est etiam inditae hic eidem Deae *Munichiae* appellationis, a portu, ut notum, Athenarum ita nuncupatae. Quod vero idem *portus* Μυνιχία, qui alias a Piraeo diversus ab Auctoribus antiquis traditur, hic in Scholiis dicatur μέρος τοῦ Πειραιῶς, τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηνῶν, *pars Piraei, portus Athenarum*, inde factum quod idem portus, seu *Munichia*, cum Pyraeo esset conjunctus, ut id docet de eodem agens Strabo l. IX. p. 395. προσειληφυῖα τῷ περιβόλῳ τὸν Πειραιᾶ, *ambitu suo complexa Pyraeum Munichia.* Fani vero ibidem *Dianae Munichiae* conditi, alii *Munichum*, a quo loco nomen, ut Stephanus ac Suidas; alii Embarum quendam, sicut Pausanias, juxta Eustathium ad Iliad. B. p. 331. auctorem statuunt. Qua de re consuli potest eruditissimi Meursii libellus de Piraeo haud ita pridem editus. In ora autem Ephesiorum maritima situm etiam fuisse *Munichiae* hujus *Dianae* Templum, illudque ab Agamemnone conditum, tradit Strabo l. XIV. p. 639.

Ibid Χαῖρε Φεραίη] Φεραίη hujus Deae, praeter Pausaniam, qui eam extra Thessaliam apud Athenienses, Argivos & Sicyonios cultam docet l. II. p. 104. & 137. meminit etiam Lycophron p. 176.

Θύσθλοις Φεραίαν ἐξακεύμενοι θεὰν,

Sacrificiis Pheraeam placantes Deam,

& quam ibi de *Hecate* dici, nata scilicet Jove & Pheraea Aeoli filia, tradit Tzetzes, additque praeterea, Φεραίαν vocari την ἐν Φεραῖς τιμωμένην, *quae Pheris coleretur*; eam vero Thessaliae urbem (notam aliunde Admeti Regiam) suo aevo Σῦρα nuncupari; cujus equidem postremae appellationis, an alius praeter hunc Graeculum meminerit, ignoro. Quae enim Σάειρα a Josepho dicitur Origin. l. I. c. XIX. a senioribus autem Σεὶρ, Gen. XXXIII. 15. Chananeae locus erat, non Thessaliae. De voce autem χαῖρε, qua Deam hic compellat, dicetur infra ad ultimum hujus Hymni versum.

Vs. 263. Οὐδὲ γὰρ Ἀτρείδης ὀλίγῳ ἐπεκόμπασε μισθῷ] Sic infra in Lav. Pallad. vs. 102. ut jam monuit Vulcanius, de mortali, qui Deum, nisi ipse voluerit, coram adspexerit, μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ

γάλῳ, *mercede id conspiciet magna*, nempe ubi μισθῷ pariter pro *poena* sumitur; & quomodo itidem *magna mercede* occurrit pro *magno damno* apud Tullium Tuscul. l. III. c. V. ubi inter alia, quae absurde a Crantore prolata memorat Cicero, illud legitur, *nam istuc nihil dolere*, NON SINE MAGNA MERCEDE *contigit, immanitatis in animo, stuporis in corpore.* Neque aliter Catullus Carm. LXXVII. MAGNO *cum* PRECIO *atque malo*; nempe juxta illud Donati ad Terentii Andr. A. III. Sc. V. *pretium pro stultitia est poena, pretium pro virtute est & lucrum*; quod idem de μισθῷ seu *mercede* pro *retributione* sumpta dicitur. Quem usum etiam vocis hujus *pretii* in malam partem accepti, e duobus Comicorum Latinorum locis (aliunde praeterea notum) adtigit hic opportune eruditissima Fabri filia. Neque aliter apud vetustos Graeciae Scriptores, ποινὴ & ἄποινον vel ἄποινα, tam de *praemio* quam de *poena* usurpantur; neque Pindari solum, apud quem, quod jam viderunt ejus Interpretes, priori ferme sensu utraque vox sumi consuevit, ut ποινὰ ἐξαίρετος καμάτων, *praemium eximium laborum*, Nem. Od. I. & alibi; ac similiter ἄποινα ἀρετῆς Pyth. Od. II. ἄποινα μόχθων Nem. Od. VII. νίκας ἄποινα Isthm. Od. VIII. seu *virtutis* aut *laborum* aut *victoriae praemia*. Sic apud Aeschylum Prom. vs. 176. ποινάς τε τίνειν explicant veteres Enarratores, χάριτας ἐνδοῦναι, *beneficia* seu *praemium rependere*, ob eam, quam patiebatur Prometheus, atrocem injuriam seu poenam; alibi autem in eodem dramate vs. 223. κακαῖς ποιναῖς, *malis* seu *molestis poenis*, dicitur, quasi nempe aliae darentur ποιναὶ, quae non utique essent *malae*, sed χάριτες potius, ut priori loco Critici. Mitto alium utriusque vocis ποινῆς & ἀποίνων usum ex Homero & priscis Grammaticis notum, de *pretio*, quod ad redimendam poenam datur. Quo sensu etiam *poena* dicta videtur apud Propertium toties, ut notum, Ἑλληνίζοντα, l. II. c. VIII. ubi de Briseide Achilli ad eum placandum restituenda, injuriaque quae in ea eidem adimenda illata fuerat, resarcienda agitur,

At postquam sera captiva est reddita poena.

Quamquam & ibi *sera poena*, de *tarda* Graecorum in eadem Briseide restituenda poenitentia, haud male, ut a Passeratio factum, explicari etiam possit.

Vs. 264. μνᾶαι τὴν παρθένον] Qua nempe sola παρθένος appellatione haec Dea subinde designatur, uti jam supra monui ad vs. 6. ubi infans adhuc a parente Jove petit, Δός μοι παρθενίαν αἰώνιον, *da mihi virginitatem perpetuam.* Quo alioquin παρθένου nomine culta etiam altera innuba itidem (ut id quoque supra adtigimus) Jovis filia, sicuti apud Athenienses παρθένος Παλληνίδος appellatione, de qua Euripides Heraclid. vs. 1031.

Δίας πάροιθε παρθένου Παλληνίδος,

Ante templum divinae virginis Pallenidis;

quomodo ibi legendum; Δίας nempe non Δίκης, vidit jam in notis Canterus; & quibus verbis ad Minervam, non ad Dianam respici

respici docet alter Tragici locus qui praecesserat in eodem dramate vs. 50. Παλληνίδος &c. Δίας Ἀθηνᾶς, *Pallenidis*, *divae Minervae*. Hinc eidem Minervae Athenis aedes Παρθενῶνος dicata, cujus meminit Pausanias l. 1. p. 43. & similiter Philostratus Vit. Apoll. l. 1. c. v. ὡς Ἀθήνησιν τε ἰδεῖν ἐστιν ἐν προδόμῳ τοῦ Παρθενῶνος, *ut Athenis videre est in vestibulo Parthenonis*, seu aedis Virgini Minervae sacratae.

Vs. 265. Οὐδὲ μὲν Ὠαρίων &c.] Ὠαρίων seu *Oarion* cum ἐπενθέσει litterae α ob metrum, qui vulgo Ὠρίων, utroque autem modo in Pindaro, nempe Nem. Od. 11. & Isthm. Od. iv. dicitur. Unde ut hoc loco, ita apud Catullum, ultimo versu Comae Berenices, prout ille in optimis editionibus legitur,

Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion;

& apud Nicandrum ab initio ferme Theriac. ubi praeterea tentatae, quod de eo Horatius, Dianae, & inde non *virginea* quidem, quod addit ille post Homerum, *Deae sagitta domitus* dicitur, sed scorpionis ab ea immissi ictu interemptus. Meretur vero locus adscribi, ad pleniorem hujusce apud Callimachum lucem,

Τὸν δὲ χαλαζήεντα κόρη Τιτηνὶς ἀνῆκε,
Σκορπίον ἐκ κέντροιο τεθηγμένον, ἦμος ἐπέχρα,
Βοιωτῷ τεύχουσα κακὸν μόρον ΩΑΡΙΩΝΙ,
Ἀχράντων ὅτε χερσὶ θεῆς ἐδράξατο πέπλων.
Illum vero virgo Titania grandinosum immittit
Scorpionem stimulo aculeatum, quando furebat,
Boeotio OARIONI *malum fatum praeparans,*
Quum ille manibus inviolatam Deae vestem arripuit &c.

Quae plenius, & quidem in Insula Chio contigisse, ac praeterea, quomodo haec ad signa coelestia *Scorpionis* & *Orionis*, utriusque scilicet inter astra relati, referenda sint, docebit Aratus in Phaenomenis, & in Καταστερισμοῖς Eratosthenes, a quo tamen diversa ea de re narratio in Σκορπίας & Ὠρίων reperietur. In priori enim, id Colonae in Insula Chio, juxta Aratum, vult contigisse, ob Dianam in venatione indecenter attrectatam; in altero autem seu *Orione*, in Creta eam cladem ejusdem a Scorpione interempti, & a Tellure ideo immissam, quod praesentibus Diana ac Latona jactasset ille, se omnes supra terram feras interempturum.

Vs. 266. Μηδὲ χορὸν φεύγειν ἐνιαύσιον] De *choris* simul & *choreis* (neque enim ista semper olim simul juncta, χοροὶ inquam & χορεῖαι) cum in aliis Deorum, tum praecipue Dianae sacris, & quantum illa vel Deae, vel Nymphis ejusdem fuerint curae, dictum jam abunde ab initio hujus Hymni ad vs. 3. ac dein ad vs. 242. Hinc multiplices olim id genus *chori* a pueris, viris, senibus quandoque sicut apud Laconas, teste Plutarcho in Lycurgo, virginibus denique aut matronis etiam, ut in Dearum, & priorum quidem in Dianae potissimum Festis. Unde insanum quoddam Graecorum, maxime Atheniensium olim studium exstitit,

ſtitit, quo in διδασκαλείοις ad id inſtitutis, τὰ χορικὰ, in Dionyſiis maxime, rite praeſtare, & juxta leges, quae de iis erant latae, & quarum ſubinde fit mentio apud Comicos & Oratores Atticos (ut de Platone ſileam, libris de Legibus, maxime l. vi. vii. & viii.) ſe decenter gerere addiſcerent: nulliſque praeterea impenſis, in iis agendis a choragis parceretur. Adeo ut integras ſaepe facultates, & qua de re ſubinde queruntur Comici illi & Oratores, in iiſdem profunderent. Ut proinde haud mirum ſit, id a Callimacho circa finem hujus Hymni ſtudioſe moneri, ne ſcilicet *choros*, & quibus haec Dea impenſe delectari ferebatur, ullatenus omitterent.

Vſ. 267. Ἀκλαυστὶ περὶ βωμὸν ἀπείπατο κυκλώσασθαι] Nempe in Gentilium Feſtis *circa Aram* Dei vel Deae, cujus erant ſolemnia, *choreae* illae in *orbem* agi ſolitae. Cujus ritus utique antiqua occurrunt, ut tot aliorum in ſacris Gentilium, veſtigia in veteri foedere, ſicuti aut Hebraeorum circa vitulum aureum choreas ducentium, Exod. xxii. 19. aut filiarum Silo in ſolemnitate Domini anniverſaria, Jud. xxi. 20. aut Davidis ſaltantis coram Arca, 1 Sam. vi. 30. Ea res vero, *chorearum* nempe circa Deorum apud Gentiles *Aras*, obvia in eorum monumentis. Hinc Iphigenia ignara adhuc fati, dum a patre Agamennone ſacra, cujus futura deſtinabatur victima, facturo, jubetur prope lavacrum adſtare, quaerit ſubito,

Στήσομεν ἀμφὶ ΒΩΜΟΝ, ὦ Πάτερ, ΧΟΡΟΥΣ;
Faciemus circa ARAM CHOREAM, *o Pater.*

Unde de *choreis* in honorem Apollinis, vulgo aut Delphis, aut in Delo, aut apud Boeotos inſtitutis, agens Apollonius l. i. vſ. 538. &c. addit continuo,

Φόρμιγγος ὑπαὶ ΠΕΡΙ ΒΩΜΟΝ ὁμαρτῇ
Ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν,
ad citharam ſimul CIRCA ARAM
Concinne ſolum citis pedibus quatiunt.

Qui mos inde etiam invaluit, ut coram diſſectis victimae partibus, iiſque arae accenſae impoſitis, id genus circulares *Chori* agerentur; ſicut in ſacris in honorem Apollinis Ἑώου ſeu *Matutini* ab Argonautis celebratis, factum obſervat idem Apollonius l. ii. vſ. 703. κυκλικοὶ proinde χοροὶ apud Graecos iidem dicti, & quorum haud infrequens mentio apud Scriptores Atticos, ut Ariſtophanem Nub. p. 145. ac oratores etiam, Lyſiam Orat. xx. alioſque; ac praeterea κυκλιοδιδάσκαλος, qui eorum modum ac rationem edoceret, cujus meminit idem Ariſtophanes pag. 606. & Heſychius: Κυκλιοδιδάσκαλον, κύκλιον χορὸν διδάσκοντα, ſicuti legendus ille locus. E quibus, iiſque quae ſupra jam ad vſ. 241. κύκλῳ στησάμεναι χορὸν, aut quae de ſimilibus ἐγκύκλοις *choris*, alibi, ut in Bacchi Feſtis leguntur apud Dionyſ. Alex. vſ. 841.

Ὀρχεῦνται θηητὸν ἑλισσόμεναι περὶ κύκλον,
Saltabant mirificum ſe flectentes in orbem.

Im-

Immo dicti etiam inde ἱεροὶ κύκλοι, quod nempe in honorem Numinis, cujus tum agebantur solemnia, *circa* ejus *Aram*, ut hic dicitur; aut vero in lucis eidem sacris, & Fano seu Arae illi proximis, a virginum aut mulierum *choris* ad id constitutis, κύκλῳ seu *in orbem*; & *solito* quidem *modo*, nempe cum decenti ad rhythmum totius corporis, pedum nempe non solum, sed insuper manuum, lumborum & capitis motione, iidem *chori* fieri consueverant. Quae singula ab ipso in Cereris Eleusiniis choro indicantur apud Aristophanem Ran. p. 233.

Χωρεῖτε νῦν ΙΕΡΟΝ ἀνὰ ΚΥΚΛΟΝ θεᾶς
Ἀνθοφόρον ἀν' ἄλσος,
Παίζοντες, οἷς μετουσία
Θεοφιλοῦς ἑορτῆς.
Nunc ite in ORBEM seu *Chorum* SACRUM *Deae,*
In florido luco
Ludentes seu *saltantes*, *qui participes sunt*
Dilecti Deae Festi.

quibus adde, quae e sequentibus ejusdem Chori verbis a me supra sunt adducta ad vs. 24. & quae praeterea de his in honorem Dianae *choreis*, dicuntur in Epicratis ea de re versibus apud Aelianum de Animal. p. 703. a me jam indicatis ad vs. 6. hujus Hymni. E quibus insuper satis liquet, cur vocem κυκλώσασθαι, & quidem περὶ βωμὸν hic adhibuit Callimachus, uti supra etiam vs. 170. Νύμφαι σε χορῷ ἔνι κυκλώσονται, *Nymphae te in choro circumdabunt*, nempe circa ejusdem Aram. Idque juxta veterum Grammaticorum de voce illa κυκλώσασθαι glossas, juxta quas nempe dicitur vox eadem formata a κυκλόω, κυκλώσω, *circumdo* seu in *orbem duco*; non vero a κυκλέω, κυκλήσω, h. e. φέρω, seu juxta Homerum, *currui impono*: prout haec praeter Sophoclis Enarratores ad Ajac. vs. 354. Hesychium in Κυκλήσομαι, notant antiqua Scholia MSS. olim penes Cl. Is. Vossium, ad Homerum Iliad. Δ. vs. 259. quorum haec est glossa: Δηλῶ, δηλώσω, τὸ δείξω· δηλῶ δὲ δηλήσω, τὸ βλάψω· κυκλῶ, κυκλώσω, κοινῶς. κυκλῶ δὲ κυκλήσω, τὸ ἐφ' ἁμάξης τάξω, παρ' Ὁμήρῳ, nempe Iliad. H. vs. 352. κυκλήσομεν ἐνθάδε νεκρούς, *advehemus hic cadavera*, ubi itidem brevia Scholia, κυκλήσομεν, *in currus importabimus*; κύκλα *enim sunt rotae*: sed istud, ut aliunde etiam notum, ἐν παρόδῳ.

Vs. 268. Χαῖρε μέγα κρείουσα] Haud insolitum illud χαῖρε in fine id genus Hymnorum epiphonema, uti illius ab hoc Battiade in Palladis Lavacrum scripti, Χαῖρε θεὰ &c. ac similiter eorum, qui Homero vulgo adscribuntur. Quo nempe, tanquam in solemnibus corundem Numinum Festis, ac proinde celebrandis, & quidem cantu & choreis, uti modo vidimus, eorum laudibus, ac ita honori Deorum simul ac hilaritati dicatis, ut laeto vultu & κεχαρηότι θυμῷ, sicuti utrumque in Orphicis legitur, iis velint iidem frui ac favere, compellantur. Neque enim dissi-

mes

miles Orphicorum formulae, quamquam quod vere ab illuſtri Scaligero monitum, τελεταὶ eae potius ſint, dum nempe Deorum myſteriis initiantur, iisque libant, & quibus eos ſibi in futurum propitios invocant οἱ μεμυημένοι, quam Hymni, qui in Deorum natalibus, geſtis, honoribus, variisque ſubinde caſibus, ſicut in hoc Hymno aliisque noſtri Battiadae, aut eorum, qui Homero addi ſolent, enarrandis occupentur; ac prout de iis egerunt olim, qui praecepta dicendi tradidere, ſicut, ut ad titulum hujus Hymni jam diximus, Menander Rhetor, qui de biſce ſeu de *Hymnis in Deos*, & quomodo ſint iidem inſtituendi, enarrat ab initio Διαιρεσ. τῶν Ἐπιδεικτικῶν pag. 594. &c. Hinc frequentes etiam eorum, uti vocantur, Orphicorum epilogi, in quibus Κλῦθι, aut Ἐλθὲ θεὰ, *Exaudi* nempe vel *Adſis propitium Numen*, legitur; idque potius, quam ut ibidem intelligatur ſolita illa vocis χαῖρε, quaſi Deo vel Deae, peracto in ejus laudem Hymno, valedicentis, ac ad aliud Numen pariter celebrandum tranſeuntis, formula. Quo poſtremo alioquin ſenſu illud χαῖρε in fine Hymnorum, qui Homero vulgo addicuntur, ſaepius videtur adhibitum, ut in Apollinem, & ultimo quidem verſu, in aliis etiam ſequentibus Hymnis frequenti,

Καὶ σὺ μὲν ΟΥΤΩ ΧΑΙΡΕ, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ·
Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο, καὶ ΑΛΛΗΣ μνήσομαι ΑΟΙΔΗΣ,
Et tu quidem ſic SALVE (vel LAETARE) *Jovis ac Latonae fili.*
Verum ego & tui & ALTERIUS *memor ero* CANTUS ſeu *Hymni.*

Neque eo minus tamen obvia in iisdem, quae circumferuntur, Orphicis, peculiares formulae, quibus nempe & duplici quidem nomine, in illorum fine χαίρειν veluti compellantur iidem Dii. Unum, ut adſit Numen, *laeto ac bilari vultu*, καλῷ γηθοῦντι προσώπῳ, *gaudens* nempe, ſicut in alio Hymno dicitur, *ſacris*, quibus colebatur, *ritibus*, χαίρων ὁσίοις τε σεβασμοῖς. Ita Hymno in Matrem Deum, invocatur illa ut adſit ſimiliter κεχαρισμένη εὐσεβίῃσιν, *pietate delectata* initiatorum, ſicuti nempe κεχαρισμένον τὸ ὅσιον τοῖς θεοῖς, *grata Diis pietas* ſeu *religio* dicitur a Platone in Euthyphr. p. 15. T. 1. ed. H. Steph. Alterum, ut χάριν *gratiam* nempe ſeu divinum *favorem* Numen eorum ſacris, libationibus, ipſisque initiatis largiretur, Ἀλλὰ χάριν λοιβαῖσι δίδου, *ſed gratiam libationibus imperti*, ſeu iisdem fave, nempe Orph. Hym. in Jovem κεραύνιον. Quae obiter hic a me adferuntur, cum ad pleniorem hujus, qua praeſens Callimachi, aut alii inſuper Hymni clauduntur, formulae lucem; tum quod ex adlatis modo aliquot Orphicorum locis, earum vocum, quarum ſaepe fit mentio in Novo Foedere, χαίρειν, χαρίζομαι, & inter alia in illa compellatione Angelica Lucae I. 28. χαῖρε κεχαριτωμένη, antiquae acceptiones eadem opera illuſtrantur. Unde iſtud hic ad Dia-

Dianam epiphonema, Χαῖρε μέγα κρείουσα, non hic tam *ave* aut *salve*, ut vulgo tamen, hujus & Hymnorum Homero adscriptorum Interpretes χαῖρε illud reddunt, denotat; quam sicuti e modo dictis liquet, ut laeto vultu simul & grata mente, institutam ac peractam in Deae honorem festivitatem velit eadem prosequi. Neque vero novum, quod eadem μέγα κρείουσα, *late imperans* seu *magna Regina*, uti antea haud semel in hoc Hymno Ἄνασσα, appelletur. Solemnia etiam ista apud Poëtas, Dearum, sicuti infra Cereris epitheta, & prout Dii Ἄνακτες *Reges* seu *Domini* dicebantur, aut etiam θεοὶ βασίλειοι, *Dii Regii*, ab Aristide Monodi in Smyrna p. 741. ac a Juliano Imp. Orat. VIII. p. 436. sunt in genere appellati, ac nominatim ab eodem Juliano inscripta in βασιλέα Ἥλιον, in *Regem Solem*, Oratio seu Hymnus, haud aliter ac βασιλεὺς Λοξίας Apollo vocatur apud Pindarum Pyth. Od. III. Quomodo etiam haec ejus soror παμβασίλεια in Orphicis, eadem quippe, ut ea de re jam supra, quae *Juno Lucina*, dici meruit, Hymn. nempe εἰς Ἄρτεμιν. Quamquam unus forte occurrat Deorum Rex Juppiter, qui illo βασιλέως nomine, ut apud Athenienses, sicut e Xenophonte Ἀναβ. l. VI. p. 373. & aliunde liquet, ac alibi etiam, fanis ac simulacris fuerit sacratus. Quemadmodum una Dearum Juno, quae in veteri nummorum penu JUNO REGINA, eo scilicet nomine a Romanis templo ac effigie culta, inscribitur; & quo alioquin, (sicuti Diana, ut modo dictum, eadem cum *Lucina*) Ἥρα παμβασίλεια, itidem in Orphicis, & similiter ab Apollonio Rhod. IV. vs. 1348. παμβασίλεια Διὸς ἄκοιτις, *omnibus* vel *ubique Regina*, Jovis conjunx dicitur. Neque enim in hunc censum referri debet antiquus nummus, ac de quo jam ante obiter vs. 69. ubi Vulcano REGI ARTIS χειρώνακτι nempe (sicuti χειρωναξία, de eodem dicta apud Aeschylum Prom. vs. 45.) elogium tribuitur.

Ibid. εὐάντητον ἀειδῆ] Prior vox aut inde formata, obvia saepe in epilogis Orphicorum; nempe ubi numen illud, cui sacratus Hymnus, εὐάντητον, seu ut *favens* & veluti *occursu propitium*, initiato ejus sacris, aut eidem libanti continuo adsit, invocatur. In σπονδαῖς enim seu Deorum *libationibus*, Hymnos in eorum laudes cani solitos, antea monui ad Inscr. primi Hymni. Ut vero de aliis Orphicorum locis sileam, in fine Hymni in hanc ipsam Deam dicitur,

> Ἐλθὲ θεὰ σώτειρα, φίλη μύστῃσιν ἅπασιν,
> Εὐάντητος,
> *Veni Dea servatrix* seu *salutaris*, *amica omnibus initiatis*,
> *Propitia* seu *occursu fausta.*

Ubi nempe Ἐλθὲ εὐάντητος, sicut alibi adhuc in iisdem Orphicis, nihil aliud, quam quod hic a Callimacho in fine Hymni, quo ejusdem Deae laudes celebraverat, εὐάντητον uno verbo dicitur; &

& quo illam eidem Hymno propitiam ac faventem adprecatur. Ἀοιδὴν enim de *hymno* etiam dici, & ἀείδειν pro *hymno celebrare*, antea indicavi ad 1. vſ. Hym. in Jovem. Haud aliter vero, juxta Callimachum hoc loco, chorus μυστῶν ſeu *initiatorum* apud Ariſtophanem Ran p. 243. Muſam invocat,

Ἔλθ' ἐπὶ τέρψιν ἀοιδᾶς ἐμῆς,

Veni ſeu *adſis ad recreandum meum cantum*;

ſicuti idem antea ad Cererem, cui ſacrum erat feſtum, dixerat p. 230.

Ἄνασσα συμπαραστάτει

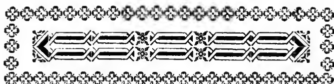
Καὶ σῶζε τὸν σαυτῆς χορόν.

Regina (ut hic Diana μέγα κρείσσα, & ſupra etiam, uti vidimus aliquoties, ἄνασσα) *una adſis*

Et conſerva tuum chorum.

OBSER-

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
DELUM.

ΙΣ ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ ΥΜΝΟΣ] Mirum continuo videri cuipiam poffet, quod DELUS, exigua nempe Aegaei Maris Infula, pari hic cum coeleftibus & majorum gentium Diis, JOVE, APOLLINE, DIANA, PALLADE, CERERE, honore gaudeat; Hymno nempe itidem in eam a Battiade noftro condito. Cujus rei tamen in iis, qui exftant etiamnum, vel Orphicis, vel Homeri, vel Homeridarum potius, Hymnis, nullum occurrit exemplum; nec earum quidem Regionum aut Urbium, quae Deorum alioquin Natalibus haud minus ac *Delus*, celebrabantur. Verum facili utique negotio abfolvi poteft Callimachus, nec obfcura ejus rei ratio hic reddi: Latonae fcilicet, poft longos errores & denegatam ab aliis, quas adierat, gentibus fedem, felici partu feu Apollinis Γενεθλίοις, non celebrata folum fuerat apud veteres *Delus*, unde illud Poëtae Georg. III. vf. 6.

Cui non dictus Hylas puer, & LATONIA DELOS?

fed facra etiam ideo (prout ea ab initio hujus Hymni dicitur, & qua de re nos ibidem) habita, & peculiariter quidem nuncupata. Hinc fingulari quodam & confentiente populorum in Apollinem ftudio & cultu, ac in accepti fcilicet tanti ab hac DELO beneficii memoriam, miffis undique in eam Infulam Θεωρίαις feu folemnibus legationibus; ftatisque frugum aut facrorum primitiis, ac reliquo apparatu; Choris praeterea, Ludis, Agonibus, Hym-

nis frequentata & consecrata veluti eadem DELUS. Neque enim id a vicinis solum Cycladibus, sed e tribus mundi plagis, ultimoque etiam Septentrione seu ab Hyperboreis factum, tradit hoc ipso Hymno, & qua de re nos ibidem, Callimachus vs.278. ac sequentibus, ubi ad *Delum*, insigni eam in rem loco, ait:

'Αλλά τοι ἀμφιετεῖς δεκατηφόροι αἰὲν ΑΠΑΡΧΑΙ
Πέμπονται· ΠΑΣΑΙ δὲ ΧΟΡΟΥΣ ἀνάγουσι ΠΟΛΗΕΣ
Αἵ τε πρὸς ΗΟΙΗΝ, αἵ θ' ΕΣΠΕΡΟΝ, αἵ τ' ἀνὰ ΜΕΣΣΗΝ
Κλήρους ἐστήσαντο, καὶ οἱ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕ ΒΟΡΕΙΗΣ
Οἰκία θινὸς ἔχουσι.

Verum tibi quotannis decimiferae semper PRIMITIAE
Mittuntur solemniter (ea enim vis ibi vocis πέμπονται)
OMNESQUE CHOROS *agunt* CIVITATES;
Quaeque ad ORIENTEM; *quaeque ad* HESPERUM; *quaeque ad* MERIDIEM
Sedes posuerunt; & quae SUPRA BOREALE
Littus habent domicilia.

Quorum istud insuper, de Hyperboreis nempe *Delum* eo more olim rituque colentibus, magno consensu, uti nos infra plenius, memorant veteres, Herodotus, Plato, Diodorus, Strabo, Mela, Plutarchus, Pausanias, Claudianus, Servius. Hinc facti etiam in eadem *Delo* Ludi & Agones ab Atheniensibus instituti, quique a loco, seu *Delio* dicto inde Apolline, ΔΗΛΙΑ nuncupabantur. Quamquam etiam a Polycrate Sami Tyranno, pulcherrimum certamen in eadem Insula *Delo*, idque in honorem *Delii* illius Apollinis celebratum, consultumque ab eo Delphicum Oraculum, utrum ΠΥΘΙΑ, an ΔΗΛΙΑ idem Agon vocandus deinceps foret, responsumque ab Oraculo, Ταῦτά σοι καὶ ΔΗΛΙΑ καὶ ΠΥΘΙΑ, *haec tibi* DELIA *&* PYTHIA, natumque inde proverbium, memoret Suidas, & paullo aliter Apostolius Prov. Cent. XVI. 95. Ab Atheniensibus tamen, & quos hanc Insulam prae aliis frequentasse aliunde, ut infra dicetur, constat, institutos in eo *Deliacos Ludos* ΔΗΛΙΑ ibidem dictos, eosque Quinquennales, magno Ionum concursu celebratos, tradit praeclaro eam in rem loco Thucydides l. III. p. 243. ubi nempe de lustrata ab iisdem Atheniensibus *Delo* agens, ait, καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ 'Αθηναῖοι ΤΑ ΔΗΛΙΑ, *tunc quoque primum Athenienses post lustrationem* DELIA (seu *Ludos Deliacos*) *Quinquennalia instituerunt*; mox de Ionibus addit & circumjacentibus Insularibus, ξὺν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ΕΣ ΤΑ ΕΦΕΣΙΑ Ἴωνες. καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ Γυμνικὸς καὶ Μουσικός. χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. *cum uxoribus enim & liberis ad spectacula* in Dela *conveniebant, ut nunc Iones ad* EPHESIA. (seu ludos in honorem Dianae Ephesiae) *Illic enim Gymnicum Musicumque fiebat certamen, & agebant choros civitates.* Immo quod jam prisco Homeri in Apollinem Hymno, de hac Deliaca Ionum panegyri, ad-

adductis inde verſibus, qui etiamnum in eodem (nempe Hym. verſ. 146. &c.) leguntur, adſtruit ibidem Thucydides.

Ἀλλὰ σὺ ΔΗΛΩ, Φοῖβε, μάλιϛ' ἐπιτέρπεαι ἦτορ,
Ἔνθά τοι ἑλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθοντ),
Αὐτοῖς σὺν παίδεσσι, καὶ αἰδοίης ἀλόχοισιν.
Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ
Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν ϛήσωνται) ΑΓΩΝΑ.
Sed tu DELO, *Phoebe, maxime oblectas animum,*
Ubi tibi cum longis tunicis Iones congregantur
Suis cum liberis & verecundis uxoribus.
Hi autem te pugilum certamine, & tripudio, & cantu
Memores exhilarant, cum conſtituerint CERTAMEN.

Eadem vero ſolemnia cum ΔΗΛΙΑ, tum adſinia iisdem, ut e Thucydide modo vidimus, ΕΦΕΣΙΑ, ſignantur etiamnum in praeclaris nummis. Exſtat enim Commodi nummus, inter eos quos Romae, ſed necdum divulgatos, in aes pridem incidi curavit princeps tum urbis antiquariorum, & cujus conſuetudine ſum olim in eadem uſus, Franciſcus Gottifredi, in quo autem ſolito Agonum ſeu Feſtorum in antiquis illis monumentis, & qua de re nos alibi, ſymbolo, tria vaſa cum totidem palmae ramis menſae impoſita ſpectantur cum inſcr. ΝΙΚΑΙΕΩΝ ΔΕΙΛ. *Nicaeenſium Delia*; ΔΕΙΛΙΑ ſcilicet pro ΔΗΛΙΑ, haud inſolita ει pro η in antiquis monumentis permutatione, ut Ἑρμεῖ Σωτεῖρι pro Ἑρμῇ Σωτῆρι Theſ. Grut. XL. 10. & CCCXXVII. ac ſimiliter ἐπιειρεανε pro ἐπιηρανε in primo verſu Inſcriptionis Herodis Attici. Immo haud aliter ac viciſſim ΕΦΕΣΗΑ inter alios ibi commemoratos Graecorum Agonas, dicuntur in inſigni marmore Oxon. p. 71. quae vulgo ΕΦΕΣΕΙΑ vel ΕΦΕΣΙΑ, ſicuti in adducto modo apud Thucydidem loco, & in praeclaro inſuper Gallieni nummo, dici conſueverant. Cujus utriusque nummi, ubi DELIA illa & EPHESIA ſignantur, ac inter rariores etiam habendi icones infra adpoſitas haud ingratas Lectori fore arbitror, & quas in pulcherrimis praeſtantiſſimi Morellii noſtri ſchedis, quae varia Caeſareanorum nummorum, eaque ſingulari induſtria delineata ectypa continebant, mihi olim obſervare licuit.

Neque mirabitur *Deliacos*, seu in honorem cum *Deli*, tum Apollinis potissimum *Delii* ludos, extra eandem Insulam, a *Nicaeensibus* Bithynis celebratos, qui non hospes plane fuerit in hac omni veteris elegantiae ac eruditionis penu; ac inde & marmoribus praeterea antiquis, novit *Pythia*, ut de aliis sileam, seu Delphicos sacros eidem Deo ludos, passim in aliis quoque Graeciae aut Asiae urbibus peragi solita, sicuti *Trallibus*, *Mileti*, *Magnesiae*, *Sidae*, *Pergae*, *Thessalonicae*, *Hieropoli*, aliisque, & in ipsa quoque, juxta praeclarum Regiae Gallorum Gazae nummum, *Emisena Phoenices civitate*, prout de illa loquitur Ulpianus l. 1. § 15. de Censibus. Unde etiam eadem ΔΗΛΙΑ, & quidem e devictorum Atheniensium spoliis, a Thebanis celebrata, quod Cl. Meursii, ubi id festum paucis tangit, diligentiam itidem fugit, refert Diodorus Siculus lib. XII. pag. 120. *Τήν τε* ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ *πανήγυριν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συνεστήσαντο*, DELIACAM *quoque panegyrim ex eorum pecunia constituerunt.* Ni tamen in eodem, de quo modo actum, nummo, ut idem sagax Morellius, a quo ille, uti & a me hactenus non est visus, dubitabat, ΔΕΙΑ forte pro ΔΕΙΑ sit legendum; ac ita ΚΟΜΟΔΕΙΑ, exesis nempe prioribus litteris ΚΟΜΟ, in superna nummi parte, ad celebratos, quod ex aliis eorum nummis constat, a Nicaeensibus in Commodi honorem ludos respiciat. Quod ex ipsius nummi, si eo frui quandoque dabitur, conspectu, liquidius constabit. Ex eo caeteroquin gentium in colenda celebrandaque DELO ritu, itidem factum, ut a Ceis Insulanis rogatus fuerit olim Pindarus, ut Hymnum seu Paeana in eam scriberet, prout id refert ipse Lyricus sub initium Isthm. Od. 1. ac ubi *Delum* simul deprecatur, ut cum bona ejus venia, ei liceat *Ἐπινίκιον* prius in concivem, Thebanum, nempe Herodotum, pangere:

μή μοι κραναὰ νεμεσάσαι
ΔΑΛΟΣ, *ἐν ᾇ κέχυμαι*,
Ne mihi aspera succenseat
DELUS, *in quam sum* alioquin *effusus*;

se enim postea, ut continuo addit, Delo ac Apollini in Ceiorum gratiam celebrandis haud defuturum. Quod a Pindaro etiam adimpletum, licet forte ex eo ejus in *Delum Hymno* statuere, cujus meminit, primosque inde versus enarrat Philo Qu. Mund. Incorr. p. 960. *διὸ καὶ Πίνδαρος ἐπὶ τῆς* ΔΗΛΟΥ *φησί· Χαῖρ᾽ ὦ θεοτίμητε* &c. *Unde etiam Pindarus de* DELO *ait: Salve o Diis chara*, eamque, ut addit, ab hominibus quidem *Delum*, a Diis autem dici *τηλέφατον κυανέας χθονὸς ἄστρον*, *lucidissimum nigrae Telluris sidus.* Haud aliter quoque ac Chalcidensibus ad Euripum, *ᾆσμα πεποιημένον ὡς προσόδιον εἰς Δῆλον*, *canticum* nempe, quod appellantes in statis *θεωρίαις* Delum, iidem pro more canerent, a Pronomo Thebano tibicine factum, tradit Pausanias lib. x. p. 560. Ut mittam *Δηλιακὸν ἐπίγραμμα*, cu-

cujus meminit Ariſtoteles ad Nicomach. lib. I. cap. VIII. Adeo etiam, ut a Callimacho haud diſpari utique cauſſa ac inſtituto ſcriptus videatur hic IN DELUM HYMNUS, obitae nempe ſolemnis id genus, aut a civibus Cyrenaeis, aut vero ab iis apud quos agebat, Alexandrinis, in eandem *Delum* θεωρίας. Incertum vero an hujus vel alterius generis fuerit memorata ab Ariſtotele cap. II. de Poëtica Nicocharis ΔΗΛΙΑΣ, de qua hoc unum ex eo conſtat, Poëma fuiſſe deterioris notae, nec dignum proinde de quo ſimus hodie ſolliciti. Id tandem obiter addam, haud inde continuo mihi, ſicuti alioquin noviſſimo eruditiſſimoque Poëtices hujus Enarratori, liquere, carmen illud fuiſſe ludicrum Comici Athenienſis Nicocharis; quo nempe ille *Deliorum* mores jocoſe traduxerit. Lubentius enim in doctiſſimi P. Victorii ſententiam concederem, qui ex ipſis Ariſtotelis de eodem verbis, alterius Nicocharis poëma illud exſtitiſſe ſtatuit. Ut mittam, quod nec a Suida eadem *Delias* inter alia Comici illius, quae idem recenſet, dramata adnumeretur; ac praeterea, quod alterius operis ΔΗΛΙΑΣ itidem inſcripti, & cujus auctor eſſet Semus quidam Delius, meminerit aliquoties Athenaeus, & qualem Δηλιάδα in rebus *Deli* ac *Deliorum* enarrandis, non vero iisdem ſugillandis verſatam, liquet facile ex iis, quae inde a Naucratita illo referuntur, colligere, ut l. III. p. 109. & l. IV. 173. & alibi, ac inſuper e Stephano in voce Τέγυρα, ac de quo mox, ad verſ. 6.

Vſ. 1. Τὴν ἱερὴν] *Sacra* dicitur *Delus* in limine hujus Hymni peculiari nempe ac propria, quod modo innueram, huic Inſulae appellatione; uti vel e Dicaearcho liquet in vita Graeciae p. 181. ed. Hoeſch. (ſeu verius in ſtatu Graeciae, prout βίον de *opibus*, *facultatibus*, *bonis*, a Graecis dici ex Euripide in Ione vſ. 881. Electra vſ. 81. Polybio haud uno in loco, & Graecis ad dictum Tragicum Criticis conſtat ad Hecub. vſ. 12.) Δῆλος ΙΕΡΑ νῆσος λεγομένη, *Delus* SACRA *Inſula dicta*, & prout ad Apollinem dicitur, Δῆλον ὃς ἔχεις ΙΕΡΑΝ, *Delum qui* SACRAM *obtines*, ab Ariſtophane Θεσμοφ. p. 784. ac ab Orobio poſt expulſos ab eo ex Inſula Delo Athenienſes in Epigrammate, quod apud Athenaeum legitur lib. V. p. 215.

ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ὅτε ΝΗΣΟΝ Ἀθηναῖοι κεράιζον,

Dum SACRAM INSULAM *Athenienſes vaſtabant.*

Quod proinde de eadem expreſſit Maro Aen. l. III. vſ. 73.

SACRA *mari medio colitur gratiſſima Tellus.*

Ita Ariſtides Panathen. p. 329. ἀλλὰ καὶ ΔΗΛΟΣ ἀνεῖται τοῖς θεοῖς, *ſed eſt quoque ſacra Diis* DELUS. Unde ἱεροὶ ab ipſis etiam Perſis habiti Deli incolae; prout de Dati Darii claſſis praefecto narrat Herodotus lib. VI. cap. XCIV. quod Delios ejus metu profugos redire juſſerit ſecuros, eos adfatus, ἄνδρες ΙΕΡΟΙ, τί φεύγοντες; *viri* SACRI, *quid fugitis?* ſe enim & ſua ſponte, quod addit, & Regis juſſu, neque regionem, neque incolas

ejus ullatenus laesurum: addita ejus rei ratione, ἐν ᾗ χώρᾳ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, *in qua regione duo Dii sunt nati. Sacra* proinde appellata haec Delus seu tanquam θεόδμητος, *divinitus condita*, ut illa a Pindaro vocatur Olymp. Od. VI. & qua de re infra; seu potius quod eadem Apollini, qui in ea natus ferebatur, *sacra* vulgo haberetur, ac ideo statae ac solemnes θεωρίαι seu *sacrae legationes*, non a vicinis solum Cycladibus, de quibus mox, sed ab Atheniensibus etiam aliisque, immo ex omnibus, qua de re obiter paullo ante, ac infra suo loco plenius, mundi partibus, Delum quotannis missae. Unde dicti Athenis, qui illud munus e *sacrorum* apud eos *ministrorum* seu κηρύκων μυστικῶν genere obibant, cum ἱεροποιοὶ apud Pollucem p. 402. tum nominatim Δηλιασταὶ, uti illud e priscis non solum Grammaticis, Harpocratione ac Hesychio, sed praeterea ex Athenaeo constat l. VI. p. 231. Navis autem, quae eosdem devehebat, *sacra* quoque ac θεωρὶς appellata, uti illa etiam dicitur hujus Hymni vs. 313. θεωρὶς ἱερὰ Φοίβῳ &c. & qua de re pluribus ibidem. Adde, ut vel *sacram* inde *Delum* habitam continuo liqueat, quod lustrata solemni ritu ab iisdem Atheniensibus fuerit haec Insula; mortuorum etiam monumenta ab iis inde ablata; edictumque ne in posterum aut mori, aut vero mulieri parere in eadem liceret; sicuti haec tradit Thucydides l. III. p. 242. aut juxta Strabonem l. X. p. 486. ut mortuum in Delo sepelire aut cremare nefas olim fuerit, vel canem etiam alere. Hinc de Juliano ait Ammianus l. XXII. c. XII. quod *circumhumata corpora*, quae nempe erant ad Castalium fontem, *statuit transferri eo ritu, quo Athenienses Insulam purgaverant Delon.* Unde de *sacra Delo* audiendus adhuc Aristides, Serm. Sacr. IV. p. 583. πρῶτον μὲν εἰς ΔΗΛΟΝ, ἔπειτα εἰς Μίλητον ἀπεστάλημεν, ἀμφοτέρας ΙΕΡΑΣ Ἀπόλλωνος· ἄξιον δὲ καὶ τοῦτο ἀποδοῦναι τῷ Ἀπόλλωνι ΔΗΛΙΩ τε καὶ Σωτῆρι, *in* DELUM *primum, deinde Miletum sumus expositi, utramque Apollini* SACRAM. *Quin etiam hoc Apollini* DELIO *nempe ac Servatori retribuendum esse* &c. Quae singula satis utique arguunt, cur ἱερὰ in limine hujus in eandem *Delum* Hymni, ac insuper Νησάων ἁγιωτάτη, *Insularum sanctissima*, dicatur infra vs. 275. id nempe non ornatus solum caussa factum, prout de simili ΙΕΡΑΣ elogio aliis subinde Insulis aut locis (uti infra Δώτιον ἱρὸν dicitur vs. 25. Hym. in Cerer.) tributo notant veteres Pindari Enarratores Pyth. Od. IV. p. 232. ubi ἱερὰν νῆσον de *Thera* dixit Lyricus, ac monent iidem, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ κόσμου χάριν ἐγκεῖσθαι τὸ ἐπίθετον, *potest autem fieri, ut ornatus caussa ponatur hoc epithcton.* Sicut nempe Ταίναρον ἱερὸν dixit mox in eodem carmine Lyricus p. 237. & ἱερᾶς Σικυῶνος, Nem. Od. IX. p. 414. Quod saepe a Latinis etiam ac Romano Lyrico inter alios factum, ut *sacri custode Tarenti* lib. I. Od. XXVIII. &c. Quo referri itidem possunt antiquae variarum urbium in earundem nummis, Syriae inprimis ac Phoeniciae, ut *Apameae, Damasci, Bybli, Tyri,* *Si-*

Sidonis, *Gabalorum*, & plurium id genus inscriptiones, cum eodem illo ΙΕΡΑΣ elogio. Ut nunc mittam, Apollinis Oraculum in eadem Delo, de quo postea adhuc dicendi erit locus, & quod de Antiocho Epiphane tradit Livius lib. XLI. cap. XX. *sed & Delum aris insignibus, statuarumque copia exornavit*; aut quod eandem Insulam, ob loci religionem, ἀτελῆ, *immunem* a tributis & vectigalibus Romanos constituisse, tradit Polybius Exc. Legat. CIV. p. 933.

Vs. 2. Ἀπόλλωνος κουροτρόφος] Prout eadem Delus rursus infra dicitur vers. 276. mox autem vers. 10. ejusdem Dei Τιθήνη, ac inde a Claudiano in Prob. & Olybr. Consul. vers. 185.

Ad loca NUTRICIS *jam non errantia* DELI:

ipse autem Apollo, tanquam illius Τιθήνης seu Κουροτρόφου *alumnus* apud Statium vocatur Theb. lib. III. vs. 439.

DELE *times*, *magnique fidem testaris* ALUMNI.

Unde Ἀπολλωνιὰς etiam dicta *Delus* apud Pindarum, Isthm. Od. I. & de eadem Aeneas in eam Insulam appulsus apud Virgilium Aen. l. III. vers. 79. *veneramur Apollinis urbem.* Non ergo Latona solum, cujus puerperium hoc Hymno celebratur, κουροτρόφος a Theocrito dicta Idyll. XVII. vers. 50. sed Apollinis etiam *alma nutrix* haec Delus, cujusque ille, ut infra dicitur vers. 274. γλυκὺν ἔσπασε μαζὸν, *dulcem traxit mammam*, vera proinde κουροτρόφος, sicuti *Tellus* eo nomine apud Athenienses olim culta; ut liquet ex Aristophanis Θεσμοφ. p. 783. ubi praeco fausta verba, non Cereri modo ac Proserpinae &c. sed καὶ τῇ κουροτρόφῳ τῇ Γῇ, *& altrici juvenum Terrae*, ac praeterea e Suida, qui legem Athenis ab Erichthonio latam tradit, qua jubebantur huic *Almae* Deae seu *Telluri* κουροτρόφῳ ante alia Numina immolare. Quo respexit proinde Proclus in Platonis Timaeum l. IV. p. 283. καθ' ἣν (τάξιν) καὶ πάτριον Ἀθηναίοις ΚΟΥΡΟΤΡΟΦΟΝ αὐτὴν (γῆν) ὑμνεῖν, καὶ ἀνησίδωρον, ὡς καὶ ἀνίεισαν τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τρέφουσαν. *Juxta quod munus*, *receptum erat apud Athenienses* κουροτρόφον eam seu *Almam Nutricem ac donorum datricem celebrare*; *nempe tanquam emittentem plantas & animalia*, *eademque nutrientem.* Immo nec *Tellus* duntaxat, vel *Ceres*, sed *Venus* etiam, obvia itidem hujus appellationis ratione, eodem κουροτρόφου nomine invocata legitur apud Athenaeum l. XIII. p. 542. ac similiter hujus Apollinis soror *Delia*, cum in Orphicorum Εὐχῇ, nempe Νύμφην κουροτρόφον οὐρεσιφοῖτιν, *Nympham juvenum* seu *puellarum altricem montivagam*; tum alibi nempe Hym. in eandem, βροτῶν κουροτρόφε δαῖμον, *hominum alma nutrix Dea*, dicitur. Mitto, ut de κουροτρόφῳ Εἰρήνῃ seu *alma Pace* ab Hesiodo, quod notum, dicta sileam, κουροτρόφον Ἐλπίδα, *spem juvenum altricem*, a Pindaro eleganter appellari, prout ejus ea de re verba, quae apud illum hodie, quod equidem meminerim, non leguntur, refert Chrysostomus Serm. ad P. Infidel. p. 183. Tom. VI. edit. Savil.

Vſ. 3. *Κυκλάδες, αἱ νήσων ἱερώταται*] Mirum continuo videri poteſt, *Cycladas* hic a Poëta dici *Inſularum in mari maxime ſacras*, quum ex iis tres tantum aut quatuor, *Ceus* puta, *Naxus*, *Parus*, & *Andrus*, quod agnoſcit etiam de iis agens Strabo l. x. p. 487. commemoratione fuerint dignae; ac unde de iisdem *Cycladibus* agens Statius, ait Achilleid. l. 1. vſ. 205. *Hinc ſpretae Myconos, humilisque Seriphos:* quaedam etiam ex iis, ut eadem *Seriphus*, & quibus, ut ex Strabone liquet, adnumerata ab aliis *Gyarus*, ſcopuli nempe eſſent ac viles loci, exulum apud Romanos, ſeu deportatorum in Inſulas infelicia receptacula: aliae autem darentur *Inſulae*, quae ut reliquis decoribus, ita hac etiam religionis ſeu ſolemnis in iis Numinum cultus laude, longe potiores viderentur. Talis utique *Creta*, non minus ſolum Jovis, ſed plerorumque Numinum incunabulis, juxta Diodorum l. v. p. 233. celebrata; *Rhodus Veneris filia*, & Solis ſponſa a Pindaro dicta Olymp. Od. VII. delubris praeterea, aris, ſignis Deorum, quod vel ex Ariſtide in Rhodiaca liquet, undique olim florentiſſima; ut de *Sicilia*, *Cypro*, *Euboea*, *Icara* praeterea, quae Dianae prae cunctis Inſulis dilecta dicitur Hym. ſuperiori vſ. 187. *Samo*, Junonis in ea cultu, quod antea etiam vidimus, inclyta, aliisque ſileam eo proinde, ſacri nempe Deorum cultus, nomine, quod aliunde & ex priſcis earum monumentis adhuc conſtat, haud parum olim commendatis. Adeo, ut ſtatuendum illud hic foret, longe aliam fuiſſe ac diverſam harum *Cycladum*, quod de plerisque tamen haud liquidum, eamque valde commendabiliorem, Callimachi, quam ſequutis mox aetatibus, conditionem; aut potius, quod illud ab eodem Poëta, & quae vera eſt etiam ejus rei ratio, ſub initium hujus in Delum Hymni, continuo dicatur, ob ſolemnem nempe & religioſum cultum, quo eaedem *Cyclades* hanc Delum, quam circumdabant, ac unde nomen etiam dicuntur nactae, proſequebantur. Ammianus Marcellinus l. XXII. cap. VIII. dicit *Cycladas ideo ſic appellatas, quod omnes ambiant Delon, partu Deorum inſignem.* Illius vero earundem Cycladum ſolemnis in eandem Delum cultus, teſtis luculentus ejus rei Strabo, & cujus locus proinde meretur hic adſcribi lib. x. p. 485. ἔνδοξον δὲ ἐποίησαν αὐτὴν (Δῆλον) αἱ περιοικίδες ΝΗΣΟΙ καλούμεναι ΚΥΚΛΑΔΕΣ, καὶ τιμὴν πέμπουσαι δημοσίᾳ θεωρούς τε, καὶ θυσίας, καὶ χορὺς παρθένων, πανηγύρεις τε ἐν αὐτῇ συνάγουσαι μεγάλας. *Celebrem* (Delum) *fecerunt circumjacentes* INSULAE CYCLADES *dictae, honoris cauſſa mittentes ſacras legationes, tum victimas & choros Virginum, ſolemnesque ibi & magnos agitantes conventus.* Immo quod jam ante indicaverat Thucydides, eo loco, quem ſupra, de *ſacra* nempe Delo dicta adtigimus l. III. p. 242. ac ubi haec praeterea leguntur, ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ, τῶν Ἰώνων τε καὶ ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΩΝ ΝΗΣΙΩΤΩΝ, dein χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις &c. *Fuit autem & priſcis temporibus* IN

DE-

DELO *frequens Ionum & accolarum in* INSULIS CIRCUMJACENTIBUS (h. e. Cycladibus) *habitantium conventus; nam & civitates choros ibi agebant.* Ubi veteres Critici, περικτίονες εἰσὶ καὶ ἀμφικτίονες οἱ περιοικοῦντες, h. e. *circum circa habitantes*, hae nempe, de quibus agitur, aliaeque Ionii vel Aegaei Maris Insulae. Id quod tradiderat jam ante Herodotus, qui Νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, *Insulanos* & *Ionas*, coetus solemnes in Delo instituisse, ac decantasse ibi Hymnos ab Olene Lycio, de quo infra vs. 305. conditos, memorat l. IV. c. XXXV. Quod commune eorundem Ionum ac Insulanorum, & in iis harum maxime *Cycladum*, institutum, haud mirabitur, qui adverterit hasce ab Ionibus seu Ionis, Xuthae & Creusae filii posteris, inhabitatas, ut id dicitur apud Euripidem Ion. vs. 583.

Κυκλάδας ἐποικήσουσι, νησαίας πόλεις,

Cycladas incolent, insulares urbes,

seu in iisdem Insulis conditas, & quarum alioquin aut pleraruмque ex iis Οἰκιστὴν fuisse Cretensem Minoa, eumque primum, ejectis inde Caribus, Colonias in easdem Cycladas deduxisse, tradit Thucydides l. I. p. 4. ed. Wechel. Harum autem *Cycladum* in *Delo* ob statos in ea ac solemnes earundem choros & Panegyres, stata etiam erant ac peculiaria domicilia; sicuti in Cejorum in *Delo* ἑστιατορίου seu *coenaculi* prope Artemisium, Dianae nempe ibidem Sacellum, meminit d. l. Herodotus, ἀγχοτάτω τοῦ Κηΐων ἑστιατορίου, *proxime Cejorum coenaculum.* Unde ab iisdem Cejis, & qua de re jam ante, exoratus olim Pindarus, ut iis chorum in Delum pro more mittentibus, Hymnum seu Paeana in Delum, quem iidem nempe ibi χορεύοντες accinerent, vellet condere. Ut jam hic mittam *Cyclada* de hisce *Cycladibus* in genere dictam, sicuti apud Senecam Hercul. Oet. vs. 803. *& voces* CYCLAS *excepit omnis.* Immo ipsa *Delus* una quippe e Cycladibus, *Cyclas* etiam, ut potiori adhuc prae reliquis jure, appellata, in medio quippe earum sita, sicut de eadem infra Callimachus vs. 200. Ἔστης δ᾽ ἐν μέσσῃσι, *constitisti vero in medio*, ac Ἱστίη praeterea seu Ἑστίη dicta sub finem hujus Hymni, & qua de re nos ibidem.

Vs. 4. τὰ πρῶτα φέρονται Ἐκ Μουσέων,] De primatu hujus Insulae *Deli* pluribus infra agitur vs. 16. & sequentibus, ubi ea de re dicendi erit locus. A Musis vero eundem sibi, ob natum scilicet apud se, & celebratum primo Deum Μουσαγέτην, prout ille in Orphicis pridem dictus, continuo tribui, jure quodam suo flagitare dicitur hic Delus; ac proinde iisdem *Musis* velut accinentibus, Hymnum in eam hic a Poëta pangi.

Vs. 6. Λοῦσέ τε καὶ σπείρωσε] Quod utrumque a deabus factum dicitur in Hymno Homerico in hunc Apollinem vs. 112. &c. Sicuti supra de Jove recens nato Hym. in eundem vs. 32. τόθι χρόα φαιδρύνασα, Ὦνα, τεὸν σπείρωσε, *tum corpus tuum perpurgans, ὦ Rex, illud fasciis involvit*, nempe mater Rhea. Quam vero

laudem, ut Cretae ereptam, ibi Arcadiae tribuit Callimachus, ita tunc *loti* primum a partu *& fasciis involuti*, quod hic dicitur, in *Delo* Apollinis, eidem Insulae Boeoti seu vero Apollo ipse, derogabant. Auctor enim Plutarchus de Oracul. defect. p. 412. ejectis Insula Deliis, Pythio Oraculo Graecos admonitos, ut locum, in quo natus esset Apollo, investigarent; mirantes eosdem, quod ille alibi, quam in Insula Delo quaereretur, tandem apud Tegyraeos Boeotos natum eum, ductu ejusdem Oraculi deprehensum. Cui consona etiam tradit idem Auctor in Pelopida p. 286. Apollinis nempe Τεγυραίου Templum & Oraculum prope Orchomenum exstitisse, ubi genitus Apollo ferebatur, vicinum autem eidem montem Delum. A quo proinde, non autem a *Delo* Insula, idem Δηλίου seu *Delii* nomen (quamquam refragantibus praeter alia Deliorum nummis, in quibus velut ἐπιχώριος ea ΔΗΛΙΟΥ appellatio illi tribuitur,) foret arcessenda. Qua de re, seu traditis hisce aliisque Apollinis natalibus videri potest alius Auctor, & quidem Delius, de quo antea ad hujus Hymni lemma, apud Stephanum in Τεγύρα, nempe Σῆμος ὁ Δήλιος, τὴν Ἀπόλλωνος γένεσιν, οἱ μὲν ἐν Λυκίᾳ, οἱ δὲ ἐν Δήλῳ, οἱ δὲ ἐν Ζωστῆρι τῆς Ἀττικῆς, οἱ δὲ ἐν Τεγύρᾳ τῆς Βοιωτίας φασίν. ὅθεν καὶ Τεγυραῖος Ἀπόλλων. *Semus autem Delius ait; Apollinis natales alii in Lycia, alii in Delo, alii in Zostere Atticae, alii in Tegyra Boeotiae tradunt. Unde etiam Tegyraeus Apollo.* Quibus addi insuper debuit Ephesus, sive Ortygiae apud eam lucus, ubi Latonam partu gravidam edidisse Dianam & Apollinem, ab Ephesiis apud Tacitum dicitur Annal. l. III. c. LXI. Pro insula tamen Delo, ut Apollinis scilicet natalibus & cunis decorata, seu pro tali certe a Gentilibus vulgo habita, militant indultae eidem Insulae, variae, & de quibus adhuc infra, ac singulares praerogativae, sicuti sacrae illae, de quibus paullo ante ac infra pluribus, in eam missae aliarum Gentium θεωρίαι; dicta *Deliaca* destinata eam in rem apud Athenienses navis; stationes solemnes in eadem Delo variarum civitatum ac populorum; conventus; chori; ludi *Deliaci*; veterum praeterea poëtarum, & qui pro antiquissimis Graecorum Theologis vulgo habiti, Paeanes ea de re & Hymni; ipsa denique DELII Apollinis appellatio, atque insculpta publico, quod modo innui, Deliorum aere, aliisque *sacrae* inde etiam habitae illius Insulae monumentis; & qua de re, praeter ante memorata, dicetur adhuc suo loco, ac prout Δαλογενὲς idem invocatur in veteri Hymno, cujus aliquot versus adducuntur ab Aristotele Rhetor. l. III. c. CXXVI. Adde vero hisce, quae de gemina Latonae prole, post partum non in Delo insula, vel in Boeotia, sed in Xantho Lyciae fluvio *abluta*, ex Antonino Liberali, & aliunde notamus ad vers. 4. hujus Hymni.

Ibid. καὶ ὡς θεὸν ἤνεσε πρώτη] Altera nempe caussa cur a Musis *primatum* sibi inter Insulas deberi vult hic Delus, quod non solum

lum nati Apollinis fuiſſet, uti ea de re jam dictum, κυροτρόφος, ſed praeterea, quod eum *prima* pro *Deo* ſibi *celebrandum* duxerit; atque ita reliquis Inſularibus in cultu hujus Dei omnino praeiverit. Qua praerogativae alioquin laude, non nati ſolum apud ſe, ſed ſacrati primum juxta Dianam Apollinis, inniti videas, dicto paullo ante apud Tacitum loco, Epheſum; & ſimiliter alias ejusdem tractus urbes, ac Cyprum quoque ob repertas apud ſe primum & conſtitutas hujus vel alterius Numinis religiones ac ceremonias. Quae etiam ratio exſtitit, cur περὶ πρωτείων ſeu de *primatu* contendiſſe ſubinde inter ſe clarae olim ejusdem Regionis urbes leguntur; ſicut Nicomedia ac Nicaea in Bithynia apud Dionem Pruſaeum Orat. XXVIII. aut Epheſus, Smyrna, Pergamus, apud Ariſtidem Serm. de Concord. T. II. p. 302. & praeterea apud Philoſtratum Vit. Soph. l. I. p. 558. &c. Unde inſculpta paſſim in earundem, aliarumve etiam Urbium aut Regionum, nummis, illa Deorum Dearumve, quorum cultu & ſacris eae paſſim nobilitabantur, ac unde etiam aliquid praecipuum ſibi adrogabant, fana & ſimulacra: additaque etiam ſubinde iisdem locis vel ΠΡΩΤΩΝ, vel uti paullo ante diximus, ΙΕΡΩΝ, vel ΝΕΩΚΟΡΩΝ, ſed de quibus nos alibi, elogia. Illud unum addam, aliud de hoc Apolline, qui hic ſcilicet in Delo natus, ac *primum pro Deo celebratus* dicitur, ſtatuiſſe Plutarchum in Pelopida p. 286. ubi eundem non inter Deos, inſtar Bacchi & Herculis ex hominibus ſactos, tradit exſtitiſſe, ἀλλὰ τῶν ἀϊδίων καὶ ἀγεννήτων, *ſed inter ſempiternos & ingenitos*. Verum quibus hodie non abunde nota veterum Gentilium in eorum θεολογουμένοις, maxime in praedicanda vel enarranda ſuorum Numinum origine ac natura, non dicam ſolum impietas, ſed mira inſuper varietas, diſſenſio, & ineptiae.

Vſ. 7. Ὡς Μοῦσαι τὸν ἀοιδὸν, ὁ μὴ Πίμπλειαν] Citatur hic verſus a Tzetze ad Lycophronem p. 53. ac prout hodie ibidem legitur,

Ὡς Μοῦσαι τὴν ἀοιδὴν, ἣν μὴ Πίμπλειος ἀείσῃ,
Ἔχθουσι,
Ut muſae cantum, quem Pimpleus non canit,
Oderunt.

Sed quae ibidem abeunt a lectione hujus apud Callimachum verſus, ſunt plane nauci, nec eundem, quem licet ſequens locus, τὰς Φοῖβος, ὅτις Δηλοῖο λάθηται, *ſic Phoebus eum* (odit) *qui Deli obliviſcitur*, omnino exigit, efficiunt. Mitto, quod apud Graecos, non Πίμπλειος, ſed Πίμπλεια, ut hic apud Callimachum & Lycophronem d. l. Strabonem p. 410. &c. ac inde apud Horatium l. I. Od. XXV. *Pimplea* dicebatur, & ſimiliter apud Statium Silv. l. I. carm. IV. *Excludit Pimplea ſitim*, & rurſus l. II. carm. VI. *Et ſuperat Pimplea ſitim*, ubi in priori loco editur *Pimplaea*, quaſi ob metrum, & quomodo *Pimplaeum montem* legas hodie apud Catullum carm. CIII. quum alioquin Πίμπλεια non Πίμπλαια a Graecis diceretur. Reſtituendus proinde apud Tzetzem hic verſus,

ſus, prout in ſcriptis & editis Callimachi libris hactenus legitur; aut Grammatici illius eo citando, quod & alias illi contigit, incuria eſt merito culpanda.

Vſ. 9. Δήλῳ νῦν οἴμης ἀποδάσσομαι] Οἴμην de *cantu* ſeu *carmine* ſaepe a Poëtis dici tralatitium, non adeo de voce οἶμος, de qua ſupra actum ad Hym. in Jovem vſ. 78. Inde vero προοίμιον non ſolum, ſeu φροίμιον, *praeludium*, in cantu apud Aeſchyl. Agam. vſ. 838. ſed etiam de *Hymno* ipſo dicitur; ſicuti apud Thucydidem de eo, quem ab Homero in Apollinem, & qui etiamnum exſtat, ſcriptum refert l. III. p. 243. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος, ὅτι τοιαῦτα ἦν, ἐν ἔπεσι τοῖσδε, ἅ ἐστιν ἐκ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ Ἀπόλλωνος, *quod autem haec ita ſe habuerint, Homerus inprimis declarat his verſibus, qui ſunt ex Hymno Apollinis*, nempe a verſ. demum 146. ejusdem Hymni & ſequ. Adde quod συνοίμιον ὕμνον ἀείδειν, apud Apollonium l. II. vſ. 161. dicitur h. e. συνῳδιον juxta veteres ejus Enarratores, ſeu *conſonum Hymnum canere*.

Vſ. 11. ἠνεμόεσσα καὶ ἄτροπος] Scilicet juxta illud Maronis de eadem Inſula Aen. l. III. vſ. 77.

Immotamque coli dedit, & contemnere ventos.

E duabus vero hujus vocis ἀτρόπου, quas hic tradunt Scholia, ſignificationibus, priorem arripuit Interpres πεζογράφος, nempe pro ἀκίνητος ſeu *immota*; poſteriorem autem Vulcanius, pro *aſpera* ſeu *inculta*, & quam in notis tuetur. Conſultius tamen putem priorem, & quomodo Delum a Virgilio vocatam ſupra vidimus, amplecti, tum quod eam ibi Thucydidis auctoritate adferunt priora in hunc locum Scholia, qui nempe magnum terrae motum enarrare adgrediens, dixerit adeo ingentem eum fuiſſe, ut ipſa etiam Inſula Delus fuerit commota. Exſtat vero ille graviſſimi Auctoris locus Hiſt. l. II. p. 104. ed. Wechel. ubi inter futurarum rerum prodigia illud refertur, ἔτι δὲ ΔΗΛΟΣ ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον ΟΥΠΩ ΣΕΙΣΘΕΙΣΑ, *praeterea* DELUS *etiam paullo ante haec tremuit, quae* NUNQUAM ANTE MOTA FUERAT. Quamquam id Medici etiam ſeu Perſici belli temporibus, ut vere ibi ad Thucydidem notant veteres ejus Enarratores, contigiſſe, & quidem pro magni portenti loco tradat Herodotus lib. VI. c. XCVIII. ΚΑΙ ΠΡΩΤΑ ΚΑΙ ΥΣΤΑΤΑ τὰ μέχρι ἐμέο ΟΥ ΣΕΙΣΘΕΙΣΑ, *ad meam uſque aetatem tunc &* PRIMUM & POSTREMUM COMMOTA. Quibus conſona refert Plinius de eadem Inſula l. IV. c. XII. *ſola motum terrae non ſenſit. Ad M. Varronis aetatem Mucianus prodidit bis concuſſam*; & ſimiliter Calliſthenes apud Senecam l. VI. Natur. Qu. c. XXVI. ſicut jam ad Plinii locum notarunt viri docti. Ut proinde haud mirum ſit, hic *ventoſam* dici eandem *Delum*, & ſimul tamen *immotam*, ſeu ſolitis terrae motibus, inſtar aliarum Maris Aegaei Inſularum, haud obnoxiam. Unde immiſſa a Neptuno gravi in Aegaeum tempeſtate, metuiſſe ſibi, ne eadem

forte

forte percuteretur, immotam alioquin Delon, tradit eodem, de quo paullo ante loco, Papinius Theb. l. III. vſ. 438.

Ipſa tuo Mycono, Gyaroque revelli,
DELE, *times:*

quam tamen *inſtabilem* dixit alibi idem Statius Achill. I. 388. *nec inſtabili fama ſuperabere Delo*, nempe quod ante natum in ea Apollinem, πλαγκτὴ ſeu *errabunda* eadem, uti infra vocatur vſ. 274. exſtitiſſe crederetur. Adde hic inſuper, quod quamquam *aſpera* eſſet haec Inſula, prout de ea adducto jam ad lemma hujus Hymni loco Pindarus, & in Argonauticis Orpheo tributis ſimiliter vſ. 1354. Δήλῳ ἀπὸ κραναῆς, *Delo ab aſpera*, ac rurſus in Orphicis Hym. in Latonam, κραναῇ ἐνὶ Δήλῳ, ac inde etiam δυσήροτος ſeu *ad arandum difficilis*, uti infra dicitur vſ. 268. non proinde tamen foret, ut in poſtremis ad hunc locum Scholiis notatur, ac arripuit, ut dixi, Vulcanius, plane ἀγεώργητος ſeu *inculta*. Quod, ut alia nunc mittam, abunde redarguit ſequens Euripidis locus, Iphig. Taur. vſ. 1235.

Δηλίας ἐν καρποφόροις
Γυάλοις,
Deliacae terrae in fertilibus
Vallibus.

Vſ. 12. Αἰθυίης] *Mergis* perviam dicit hanc Inſulam *Delum*, ut ea proinde fuerit juxta illud Maronis l. v. vſ. 128. *apricis ſtatio gratiſſima* MERGIS. Αἴθυιαν quidem, non tam de *mergo*, quam de *fulica* ab eodem poëta dici, ſeu ita Arati de αἰθυίᾳ locum verti Georg. l. I. vſ. 36. notat ad Solinum ὁ πάνυ, qui tamen ibidem αἴθυιαν in genere de *mergo* intelligi, atque ita etiam a Lucano eandem reddi, ibidem agnoſcit. περὶ θάλασσαν autem ſive *maritima loca* incolentem αἴθυιαν, notavit Ariſtoteles Hiſtor. An. l. VIII. c. III. ac unde Nereides dicuntur ab Apollonio l. IV. vſ. 966.

Ἔνθ' αἱ μὲν κατὰ βένθος ἀλίγκιαι αἰθυίῃσι,
Ubi quidem fundum mergis ſimiles ſubierunt.

Inde etiam, & quod haec illuſtrat, juxta marinas coturnices, in adjacente ad unum ex Iſtri oſtiis Achillis Inſula, copioſum αἰθυιῶν proventum exſtare, tradit Arrianus in Periplo Ponti Euxini p. 133. poſtrem. edit. E quo Arriani praeterea loco conſtat diverſam eſſe, quod viderunt alii, αἴθυιαν ab ἐναλίῃ κορώνῃ ſeu *marina coturnice*, quas pro eadem haberi tradit ad hunc locum Vulcanius. Quamquam utraque eſſet ex earum avium genere, quas Inſulares, ſeu τὰς ἐν ταῖς νήσοις διατριβούσας, *in inſulis verſantes*, dicit ad Aratum de iis agentem, Theon Διοσημ. vſ. 186. Augurium vero futurae tempeſtatis ex αἰθυίαις ſeu *fulicis*, juxta Virgilium, vel *mergis*, e mari ad littora ſeu in ſiccum confugientibus capi, poſt Aratum Διοσημ. vſ. 187. tradiderunt Maro dicto Georg. loco, Lucanus l. I. vſ. 503. Perſius Satyr. VI. vſ. 3. & Plinius l. XVIII. c. XXXI.

Vſ.

Vſ. 14. ἀπομάσσει) ὕδατος ἄχνη] Locum hunc, quem ſatis difficilem tradit Anna ἐλλογιμωτάτη, haud male expreſſit Vulcanius, *late ſpumanti aſpergine tundit.* Ἀπομάσσειν nempe ſeu ἀπομάττειν, quod Graecis proprie, ut notum, *abſtergere* aut *purgare* denotat, & ἀποψᾶν ab antiquis Criticis redditur; quandoque etiam luto aut alia quapiam re *illinere*, ut apud Demoſthenem de Corona, idque juxta uſum ſimplicis μάττειν, quo nempe dicitur, τὸ ἀναμιγνῦναι, καὶ φυρᾶν, καὶ εἰς ἓν συνάγειν, *miſcere*, *pinſere*, *&* *in unum cogere*, ut notant eruditi Comici Enarratores Equit. p. 388. Unde ab eodem Comico, cum προσμάττω, pro *adjicio*, *conglutino*, tum Ἀχιλλείων ἀπομάττειν ibidem dicitur p. 337. h. e. juxta eosdem Criticos *praeſtantiſſima hordea*, quae Ἀχίλλεια dicebantur, *ſubigere*, ſeu iis *veſci*; h. e. ut iidem notant, *publici in Prytaneo victus fieri participem.* Quamquam ut obiter, nec alieno ad eam rem loco, id notem, Ἀχίλλειον juxta Heſychium diceretur etiam de *ſpongia*, *qua oculi abſterguntur*, ſicut apud eundem Comicum legitur in eodem dramate p. 343. τὼ ὀφθαλμὼ περιψῆν, mox ἐμοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀποψῶ, *in caput abſtergo meum*, a Criticis autem ibidem, περιψῆν, ἀντὶ τοῦ καταμάσσειν, ἀποσπογγίζειν, ac proinde περίψημα ab Apoſtolo 1. Corinth. IV. 13. quod *ramentum* Beza, & *rejectamentum* Eraſmus, ab aliis etiam *ſpongia*, ut a viro doctiſſimo Iſ. Voſſio ad Catullum p. 98. ſtatuatur, haud aliena utique a veteri ad eum Apoſtoli locum Scholiaſtae gloſſa, quae hanc vocem explicat de re ipſa, qua ſordes abſterguntur. Ita etiam ἀπομάγματα ab Hippocrate de Medico cap. 11. dicuntur ὀθόνια & σπόγγοι, *lintea* & *ſpongiae*, quibus oculi, ut ibidem ait, aut vulnera deterguntur. Apud Theophraſtum vero de Lapidibus circa finem, gypſi uſus potiſſimum praeſtare dicitur, πρὸς τὰ ἀπομάγματα, quod *in ſimulacris & ſigillis* vertit ibi Interpres, ſicut nempe ἐκμαγεῖον ſubinde a Platone aliiſque ſumitur, non de ſigillis quidem, ſed de expreſſo ſigillis aut aliunde ſimulacro: ἀπόμαγμα vero cum de *ſpongia*, aut alia re ad abſtergendum, ut modo dictum, idonea; tum de re ad *illinendum* apta, prout eo Theophraſti loco debet illud intelligi, a verbo nempe ἀπομάττεσθαι, eo ſenſu, ſicut paullo ante vidimus, ab Atticis uſurpari ſolito. Quod adſtruit etiam Harpocration, apud quem legitur in voce ἀπομάττεσθαι, *obductos gypſo* (γύψῳ καταπλασμένοι) Titanas, ne manifeſti fierent, dum Bacchum dilaniarent. In priſcis autem Philoxeni gloſſis, ἀπόμαγμα, *Cermentarium*, & rurſus, *Cermentarium*, ἀπόμαγμα, ubi vox illa *Cermentarium* nihili omnino, nusquam certe alibi legitur, & cujus loco proinde *Caementerium* ſeu *Caementum*, Gallis *ciment*, haud aliena a tradita modo vocis illius ἀπόμαγμα ſignificatione licet ibi opinari, ac prout alibi in iisdem gloſſis, *caementum*, χάλιξ, γύψος redditur. Exſtat vero alius ejusdem Theophraſti locus, ſed in cujus explicatione in diverſa abeunt Interpretes, nempe de Cauſ. Pl. l. VI. c. XXXIX. ubi ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, *abſtergimenta digitorum*

ver-

vertit Gaza; alii, ut e Foësii Oeconomia obſervo in voce ἐκμάξαι, & quibus ille ſavere ibidem videtur, *ab annulis expreſſa ſimulacra*; in Heinſiana vero editione, & cui alii jam praeiverant, ut ex eodem Foësio liquet, *paſtillorum ſtrigmenta*, ſeu, ut mallem, *paſtillorum confectiones*, aut *illitus*. Agit nempe ibi Theophraſtus de iis, quae odorem potiſſimum ſuſcipiant ac ſervent, qualia non deceat eſſe, ut ibidem ait, neque arida nimis, neque nimis liquida, additque opportune eam in rem, ἀλλὰ δεῖ καθάπερ ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, μέσην τινὰ ἔχειν κρᾶσιν, *ſed oportet, ut ſicut paſtillorum confectiones* aut *illitus*, *medium habeant temperamentum*. Quales nempe *paſtilli*, qui δακτύλιοι ab Hippocrate, juxta Galenum in Expoſitione gloſſarum illius Medicorum Antiſtitis appellati, iique *orbiculares* ſeu κυκλοι, τροχίσκοι, ac proinde non adeo a forma oblonga inſtar *digiti*, prout alioquin id genus *paſtilli* a forma orbiculari illis τροχίσκων vulgo aut κυκλίσκων nominibus dicti ſunt, alii vero τρίγωνοι ſimiliter, quos vel ex eodem Galeno obſervarunt jam viri docti; alii vero ab ovata figura aut a forma panis aliter vocabantur. Unde poſteriori etiam aevo dicti φοινικοπάστιλλοι, *paſtilli*, tanquam in modum *dactyli* ſeu palmac fructus conſormati; ut iſtud e Zoſimo Panopolitano monuit ὁ πάνυ ad Solinum p. 396. ult. ed. Ad quae referri inſuper debet Heſychii de hac voce δακτύλιος notatio: Δακτύλιος, φαρμακίτης, ὃν οἱ φαρμακοπῶλαι εἰώθασι πιπράσκειν ἀντὶ φαρμάκου, h. e. δακτύλιος *ad medicamenta ſpectans*, *quem Pharmacopolae ſolent vendere pro medicamento.* Sed quam in rcm, ſeu ad dictum Theophraſti locum, unice faciunt Hippocratis verba dc Natur. Mul. cap. cv. καὶ μὴ ὑγρὸν πάνυ ποιεῖ, ἀλλ' ὡς ΕΚΜΑΣΣΕΣΘΑΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΝ, *& non valde liquidum medicamentum facit*, *ſed ut* PASTILLUS EFFINGI *poſſit*, ut bene a Foëſio vertitur hic locus, non ut ab aliis, nec in ea etiam quamquam caeteroquin accurata, quae in Batavis prodiit, Hippocratis editione, verba redduntur, *ſed ut digiti effingi poſſent.* Proprium vero id horum *paſtillorum*, cum ex iis Hippocratis verbis, tum aliunde conſtat, maxime ex eorum genere, qui ad illinendum formabantur, ut illi contriti humore quopiam, poſtea aliquantum exſiccarentur; atque ita nec liquidi nimis, nec minus aridi iidem forent. Adde, quod ex odoribus ſive odoratis plantis vel ſuccis, croco, myrto, nardo &c. crebro ii effingerentur; ſicut de *paſtillo e croco*, eoque fronti illinendo videas apud Galenum l. II. c. II. de Compoſ. Medicam. κατὰ τόπους. Ex hiſce autem plana videtur mens Theophraſti, ubi opportuno id genus paſtillorum exemplo, naturam eorum, quae odores ſuſcipere ac retinere valent, nempe ne aut liquida nimis, aut nimis arida ſint, ſed mediae cujusdam temperationis, abunde videtur comprobare. Opportune etiam eam in rem adhibuit Theophraſtus vocem ἀπομάγματα, prout ἐκμάττεσθαι δακτύλιον, *effingi paſtillum*, dixit adducto loco Hippocrates; nempe qui digitis ſeu manibus formari ac ἀναπλάττεσθαι vulgo dicebantur,

tur, & quomodo Galenus indicato modo loco ait, ἀνάπλαττε τροχίσκους, *effinge pastillos*, & quidem ubi de pastillis ad illinendum agitur, pro tradita jam ante apud Atticos vocis ἀπομάττεσθαι & ἀπόμαγμα significatione, ac proinde juxta illud, quod a Statio dicitur Achill. l. I. vs. 332.

Qualiter artificis victurae POLLICE *cerae*
Accipiunt FORMAS.

Quamquam, ne quid dissimulem, illa etiam de qua supra hujus apud Theophrastum loci tradita ab aliis explicatio, nempe ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, *expressa ab annulis simulacra*, neque a nativa verborum illorum significatione, neque a sensu etiam illo, de quo ibi agitur, abludat: de iis nempe, quae dum effinguntur mediae inter humidum ac siccum temperationis esse oporteat. Unde etiam pridem, ac ante visam eandem illam horum verborum, quam nunc in Oeconomia Foësii forte animadverto, explicationem, ad oram mei Theophrasti *impressiones sigillorum* eadem ibi verba ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων verti debere notaveram. Ut mittam, quod pro δακτυλίων ab aliis δακτύλων legitur in adductis paullo ante Hippocratis verbis, ac inde quoque alia, ut jam vidimus, adferatur ejusdem loci explicatio: tum praeterea, quod ipsa vox δακτυλίων, pro *pastillis* inter Hippocratis glossas, seu peculiares illi dictiones a Galeno referatur, neque ab aliis e veteribus eo sensu dicta eadem occurrat. Immo, ut hoc addam, quod vulgatam alioquin apud Graecos Medicos vocem τροχίσκοι de *pastillis*, & cujus tamen ante Galenum exempla non adtulere hactenus, qui hoc agebant, viri docti, Foësius in Oeconomia, Gorraeus in Definitionibus seu Lexico Medico, aliique e recentioribus, aut veteris caeteroquin Hellenismi promi condi, eam, inquam, vocem alibi apud ipsum Theophrastum observarim, nempe Hist. Plant. l. IX. c. X. ubi de panacis radice ait inter alia, εἶτ' οἴνῳ δεύσαντες τροχίσκους ποιοῦσιν, *vino deinde eam subigentes, pastillos formant.* Ea autem seu obvia alioquin, ut ad Callimachum redeam, *abstergendi* significatione, vox illa ἀπομάσσεσθαι ab eodem hic sumitur, ut nempe dicat Icarii maris plurimam spumam circa Deli Insulae littus *abstergi* quasi & purgari, seu *in unum ibidem cogi*, ac in littus ejici, pro tradita postremae vocis μάσσειν vel μάττειν a Graecis, uti vidimus, Comici Enarratoribus, significatione, nempe εἰς ἓν συνάγειν. Ὕδατος enim Ἰκαρίου ἄχνην, de *maris spuma* potius dici, quam de *alga*, quamquam eadem huic loco ratio constat, omnino putem, sicut adducto ab Anna eruditissima Homeri loco Odyss. E. vs. 403. juxta vetera ad eum Scholia, & quomodo ἁλὸς ἄχνην, *maris spumam*, dixit itidem Nicander Alex. p. 164. aut vero οἰνωπὸν ἄχνην, *vini spumam*, Euripides Orest. vs. 115. Unde ἀπομάσσεσθαι etiam per ἀποῤῥύπτειν hic commode reddunt Scholia, h. e. *sordes*, *marinam* nempe *spumam abstergere*, vel *expurgare*; ut proinde haud opus sit eandem vocem hic in ἀποῤῥίπτειν continuo mutare. Ad quam praeterea vo-

cem

cem ἀπομάσσεσθαι, hic a Callimacho adhibitam, spectat itidem ea, quam notavit hic Anna ἐλλογιμωτάτη, pro *mensuram abstergere*, seu *abradere* eidem vel demere, quod mensurae superest, illius verbi significatio; ea scilicet, quam expressit Theocritus Idyll. XV. 95. μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς, *non mihi vacuam*, choenicem nempe mensurae, ut notum, genus, *absterges* seu *abrades*, h. e. *demensam eam ad tuum lubitum non mihi praebebis*, sicuti verum ejus loci sensum primus erudite eruit ac Luciani testimonio confirmavit vir magnus D. Heinsius. Quam etiam horum apud Theocritum verborum explicationem adstruit vir summus de Modo Usurar. p. 164. quamquam eam, ut novam ibidem obtrudat, & cujus mentem non viderint priores Interpretes; quam tamen praeter Heinsianas ad eum Syracusani Vatis locum notas p. 367. indicaverat ibidem vetus Scholiastes, qui ea Theocriti verba apposite reddit, μή μοι κενὸν τὸ μέτριον ἀποψήσῃς, *non mihi vacuam mensuram abrades*; atque juxta illud Theophrasti Charact. περὶ βδελυρ. μετρεῖν αὐτὸν τοῖς ἔνδον τὰ ἐπιτήδεια σφόδρα ἀποψῶν, *metiens ipse domesticis suis necessaria*, seu *demensum abradens*, & quae ibidem notavit Casaubonus. Alio quidem, quod praetermitti hic non debet, sensu, eadem voce ἀπομάσσεσθαι usus erat Cyrenaeus hic vates, eo nempe versu, qui ab Athenaeo sub initium operis refertur, τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι &c. quo ad veterem & sacram expiandi ac lustrandi ritum respici, notavit ibidem ὁ πάνυ, ac praeterea ad Theophrasti Charact. p. 304. & quo sensu etiam voce ἀπομαγμάτων usus Sophocles in Captivis apud Harpocrationem,

Στρατοῦ καθαρτὴς κ' ἀπομαγμάτων ἴδρις,

Lustrator exercitus, & expiationum peritus, non *abstergimentorum*,

ut ibi Interpres. Quo spectat Hesychii glossa, Ἀπομάγματα, περιθειώματα, *lustrationes per sulphur*. Adeo ut ex hisce plures emergant diversae haud parum, neque proinde, ut subinde ab Interpretibus factum, inter se confundendae, harum vocum ἀπομάττειν vel ἀπόμαγμα significationes; nempe illud pro *abstergere; conglutinare* vel *illinere; effingere* seu *imprimere; abradere demensum; purgare* seu *expiare*; & inde ἀπόμαγμα similiter *spongia; strigmentum; res ad conglutinandum* aut *illinendum apta*; vel quae *effingitur; lustratio* denique, seu *purgatio*. Unde voce ἐναπομάττειν usus est haud semel Chrysostomus, modo pro rem aliquam in animo *imprimere*, ut Homil. XXVII. Tom. VI. ed. Savil. p. 226. κ' ἤθη, κ' ῥήματα γυναικεῖα εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐναποματτόμενοι ψυχὴν, *mores & verba mulierum in animo suo imprimentes*; pro *abstergere* autem, Serm. XXXV. in Lazarum T. V. pag. 228. τ' ῥινῶν ῥεῖος συνεχῶς ἐναπομασσόμενοι, *narium profluvium continuo abstergentes*:

Vs. 15. ἰχθυβολῆες ἁλίπλοοι] Sic ἰχθυβόλῳ μηχανῇ de Neptuni *tridente* dixit Aeschylus Sept. Theb. vs. 134. Ut vero ἁλίπλοοι dicuntur hic *piscatores*, ita etiam *nautae* apud Apollonium Rhod.

 l. III.

l. III. vſ. 1328. *μέγα λαῖφος ἁλίπλοοι ἐστείλαντο*, *magnum velum nautae dimittunt.*

Vſ. 16. πρώτησι λέγεσθαι] Non de Urbium ſolum inter ſe, unius nempe aut diverſarum quandoque Regionum, & qua de re nos accurate alibi, ſed integrorum quoque Populorum *primatu* ſaepe olim actum, ac ratio ejusdem habita legitur. Hinc de ſervato ordine Urbium aut Populorum Graeciae, qui fortiter contra Perſas pugnaverant ad Plataeas, & quorum nomina inciſa erant in ſigno Jovis ab iisdem Populis dedicato in Olympia, videri poteſt Pauſanias l. v. p. 332. &c. Ut notas mittam Athenienſium, & Lacedaemoniorum, potiſſimarum quondam Graeciae gentium, de illo Primatu contentiones, & quorum poſtremos non cum Graecis ſolum reliquis, ſed & cum Macedonum Regibus perpetuo περὶ πρωτείων decertaſſe tradit Strabo l. VIII. p. 365. Sed de his πρωτείοις ſeu *primatibus* Urbium aut Populorum, & qua praerogativae laude illas ſubinde in antiquis eorum nummis ornari cernimus, nunc agendi non eſt locus. Id unum hic notandum, quod Inſulae *Delo*, prae aliis nempe Inſulis, *primatum* hic tribuat Callimachus, ob Latonae in ea, de quo pluribus infra, puerperium, ac editum ibi ſacratumque primo Apollinem; quodque illa Inſula ideo in peculiari hujus Dei tutela haberetur; ac inde, uti jam ante vidimus, pluribus praerogativis ornata fuerit eadem Delus, quod teſtatur etiam Strabo l. x. p. 485. Τετίμηται δὲ ἐκ παλαιοῦ διὰ τοὺς θεοὺς, ἀπὸ τῶν κρονικῶν (MSS. ἡρωϊκῶν) ἐξαιρετικῶς, *antiquitus in magno fuit haec Inſula honore propter Deos* (Apollinem nempe ac Dianam) *jam a Saturni* (ſeu *Heroicis temporibus*) *exaltata*; perhiberi enim, ut addit, Latonam partus doloribus ſolutam, ibi Apollinem ac Dianam in lucem edidiſſe. Quo ſpectant inſuper ea, quae mox tradit de inſigni hujus Inſulae celebritate, eaque aucta, maxime poſt everſam a Romanis Corinthum, mercatoribus undique eo adlectis immunitate Templi ac Portus opportuno ex Italia & Graecia in Aſiam navigantibus ſitu, de quo etiam Maro l. III. Aen. vſ. 80. *haec feſſos tuto placidiſſima Portu, Accipit*; ac praeterea e ſolemnibus in eadem conventibus, qui ἐμπορικὸν quid haberent. Reſtaurata vero a Romanis Corintho, ſubdit idem Geographus, Athenienſes Inſula potitos, ſacra ſimul & mercaturam diligenter in eadem procuraſſe. Quibus etiam conſona quae apud Pauſaniam de eadem Delo itidem leguntur, quam tradit l. III. p. 207. olim totius Graeciae Emporium exſtitiſſe, alibi nempe lib. VIII. p. 209. τὸ κοινὸν Ἑλλήνων ἐμπόριον, *commune Graecorum Emporium* itidem vocat. Immo, quod de eadem ut totius Orbis Emporio, ait de aere agens, quod in Delo praeſtantiſſimum proveniebat, Plinius l. XXXIV. c. II. *antiquiſſima aeris gloria Deliaco fuit*, MERCATUS IN DELO CONCELEBRANTE TOTO ORBE. Quae ſingula egregie illuſtrat praeclarum & antiquum marmor *Deliacum*, ex eadem

dem nempe Insula ante annos haud ita multos advectum, cujus inscriptionem, quamquam quibusdam in locis mutilam, vulgarunt viri bene de his antiquitatibus meriti, Sponius Miscell. p. 343. & Wehlerus Itiner. Anglic. edit. p. 54. Complectitur vero illa *Psephisma* seu Decretum profectum a *Synodo* sive conventu *Mercatorum* & *Naucleronum in Delo*, in honorem cujusdam Dorothei; ac ubi in fine inscribitur hinc Δῆμος Ἀθηναίων, *Populus Athenienfium*, qui ratum nempe illud habuit, quique habitabat, ut aliunde notum, ac vere ibi monuit Cl. Sponius, in Delo; illinc ἡ Σύνοδος τῶν Τυρίων Ἐμπόρων καὶ Ναυκλήρων, *Synodus Tyriorum Mercatorum & Naucleronum.* Quae tamen decora amisit eadem Insula, dum postea misere a Mithridatis ducibus vastata, urbeque solo aequata, ut tradit itidem Strabo l. x. p. 486. & Pausanias l. III. p. 207. ea sub Romanorum primo, postea Atheniensium potestate, deserta ferme ac inops deinceps remansit; adeo, ut de ea suo jam aevo nullo loco habita, dixerit Tertullianus de Pallio c. II. *cum inter Insulas* NULLA JAM DELOS; *arenae Samos.*

Vs. 17. Ὀππότ' ἐς Ὠκεανόν τε καὶ ἐς Τιθηνίδα Τηθὺν] Haud magnopere hic verti censeo, ut vel recepta in Callimacho lectio retineatur, ὀππότε, aut vero ut cum eruditissimo Tanaq. Fabro legatur ὅππος' pro ὅππωσαι. Neque enim prius illud sensu carere, si locus recte attendatur, existimo. *Titanis* autem dicta hic *Tethys*, sicuti ab Ovidio Fast. l. v. vs. 81.

Duxerat Oceanus, quoniam Titania, Tethyn.

Quod eadem juxta *Oceanum*, fratrem nempe simul & conjugem, hic commemoratum, e Coelo ac Tellure genita, praeter Hesiodum a Platone praeterea dicatur in Timaeo: '*Titanes* autem dicti fuerint Coelo ac Tellure sati, ut apud Aeschylum Prom. vs. 205.

Τιτᾶνας, Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα,

Titanas Coeli & Telluris liberos.

Unde Τιθηνίδα eandem *Tethyn* dixit etiam Lycophro p. 46.

Γραῖαν ξύνευνον Ὠκεανοῦ Τιτηνίδα,

Anum Titanidem, Oceani conjugem,

ubi consuli potest Tzetzes; & sicuti insuper inter Titanas feminas *Tethys* juxta Rheam, Themim &c. a Diodoro adnumeratur l. v. p. 334. Hinc Τιτανὶς appellata itidem *Themis* apud dictum modo Tragicum Prom. vs. 873. & alibi juxta eundem, Phoebe Τιτανὶς, ἄλλη παῖς Χθονὸς, *Titanis alia Telluris filia.* Eumen. vs. 6. & quomodo Τιτηνὶς Μήνη, *Titanis Luna*, quae eadem cum *Phoebe* legitur apud Apollonium Rhod. l. IV. vs. 54. Quamquam *Tethyn*, non pro *Telluris* filia, sed pro *Tellure* ipsa, ac inde etiam Τηθὺν, quasi *Nutricem*, h. e. Τιθήνην, dictam observent veteres Critici ad Homeri Iliad. Σ. vs. 201. Quam notat etiam, sicut alteram ejusdem vocis, eamque magis obviam (& de qua supra ad vs. 44. Hym. in Dian.) pro *Oceano* ipso

ſeu *mari* ſignificationem, ad eundem Poëtae locum Euſtathius p. 978. Τηθὺν τὴν κοινὴν τροφὸν Γῆν, dein αὐτὴ καὶ ὁ Ὠκεανὸς, *Tethyn communem Nutricem Terram* &c. *ipſa etiam Oceanus*, & quomodo de *extremo mari* dixit Orpheus ſeu Onomacritus Agon. vſ. 333. καὶ Τηθύος ἔσχατον ὕδωρ. Verum quid per hanc *Tethyn* intellexerint priſci naturae conſulti, aut ut eos ſubinde veteres vocant, οἱ θεολόγοι, omnium optime docebit Proclus l. v. in Timaeum, ubi varias refert de eadem opiniones, ac intra alia p. 293. Τὴν δὲ ΤΗΘΥΝ, οἱ μὲν τὴν ὑγρὰν αὐτὴν οὐσίαν φασίν· οἱ δὲ τὴν πολυμετάβολον φύσιν· οἱ δὲ, τὴν τοῦ παντὸς εὐσχημοσύνην· ὁ δὲ θεῖος Ἰάμβλιχος, ποιητικὴν διάθεσιν εἶναι αὐτὴν τὴν ἐν τῷ ἐνεργεῖν δραστήριον ὑποτίθεται κατάστασιν. TETHYN *autem quidam dicunt eſſe ipſam humidam naturam; alii vero naturam plurimum mutabilem; nonnulli univerſi concinnam ordinationem: divinus autem Jamblichus ſupponit eſſe illam effectricem diſpoſitionem*, ſeu *in operando promptam ac efficacem conſtitutionem.* Quibus addit in ſequentibus, unde dicta ſit eadem TETHYS, nempe juxta traditam a Platone in Cratylo ejuſdem vocis, quamquam parum probabilem originem, ac ejus praeterea ab Oceano diſcrimen, τοῦ μὲν Ὠκεανοῦ πᾶσαν κίνησιν γεννῶντος ἀθρόως θείαν, νοερὰν, ψυχικὴν, φυσικήν· ἡ ΤΗΘΥΣ οὖσα διακριτικὴ τῆς κινήσεως τῆς ἔνδον καὶ τῆς ἔξω, καλεῖται Τηθὺς διαττῶσα καὶ διηθοῦσα τὰς ὑλικὰς ἀΰλων κινήσεων, *quum vero Oceanus omnem motum gignat promiſcue, divinum, intelligibilem, animalem, naturalem*, TETHYS *autem ea ſit, quae diſcernit motus internos & externos, ideo inde etiam dicta, quaſi percribans & percolans materiales motus ab immaterialibus.* Quae loca ideo obiter hic adſcribere non piguit, ut vel inde eorundem Platonicorum in explicandis veterum Poëtarum θεολογουμένοις multiplex varietas aut etiam ἀπορία elucescat. Hic vero, ut id poſtremo addam, circa eandem *Tethyn* & *Oceanum* congregari Inſulas, & Chorum agere fingit Callimachus, tanquam filias nempe circa patrem Oceanum ac matrem, uti ab Homero vocatur, Tethyn; & quibus conjugibus, *Mare* ſimul ac *Terram* deſignari modo diximus.

ἔξαρχος ὁδεύει] Nempe in Inſularum circa Oceanum & Tethyn Choro dux ejuſdem dicitur hic *Delus*, ſeu, ut vulgo Graeci, κορυφαῖος. Notum enim cum ἄρχειν, ἄρχεσθαι, tum compoſita ἐξάρχειν, κατάρχεσθαι, dici de iis, qui in veterum ſacris & choreis primi canendo aut ſaltando etiam, juxta Ariſtarchum apud Athenaeum l. IV. p. 180. auſpicium reliquis faciebant. Ita ἔξαρχος Βρόμιος, *Chori Dux* ſeu *praeſultor* Bacchus, dictus ab Euripide Bacch. vſ. 141. & ἐξάρξω μολπάν, *exordiar cantilenam*, Troad. vſ. 148. Apud Sophoclem Antigon. vſ. 160. Βακχεῖος ἄρχοι, h. e. juxta Criticos ibidem, ἄρχοι τῆς χορείας, *Bacchus Choream incipiat.* Sic apud Pauſaniam l. v. p. 322. Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς, *cantu praeeunte Apolline*, & apud Pindarum Nem. Od. II. p. 344. ἁδυμελεῖ δ' ἐξάρχετε φωνᾷ, *ſuaviſona autem auſpicamini voce.* Quo ſenſu κατάρχομαι adhibuit etiam haud ſemel Euripides, ut Hecub.

vſ.

vſ. 684. κατάρχομαι Νόμων Βακχείων, *incipio Nomos Bacchicos*, & alibi Andromach. vſ. 1199. Qui vero *primatus* hic inter Inſulas Delo tribuitur, ad ea, quae ad verſ. 1. & 16. diximus de ejusdem Inſulae celebritate, & magna olim loci religione, referri unice debet.

Vſ. 19. Φοίνισσα μετ' ἴχνια Κύρνος ὀπηδεῖ] Mirum inter Inſulas maris mediterranei ſecundum *Corſicae* locum hic tribui, qui nec magnitudinis, nec fertilitatis, aut aliorum decorum intuitu, ei videbatur competere, prae Sicilia utique, Creta, Cypro, & vicina eidem, quae mox ſequitur, Sardinia. Unde eadem etiam *Corſica* in ſextum demum locum, magnitudinem Inſulae quod ſpectat, poſt Sardiniam nempe, Siciliam, Cretam, Cyprum, Euboeam, a Scylace rejicitur in fine Peripli, ubi μεγέθη νήσων, *magnitudines Inſularum* tangit: & a Diodoro ſimiliter lib. v. p. 297. ab Appiano autem in Syriacis p. 3. in octavum demum locum, poſt Rhodum nempe adhuc ac Lesbum, praeter memoratas modo Inſulas. Quum alioquin eadem tertio loco poſt Siciliam & Sardiniam collocetur, cum a Strabone l. II. p. 123. tum in verſibus, qui ex Alexico (forte Alexide) Comico a Conſtantino Imp. referuntur Imp. Orient. l. II. & Euſtathio in Dionyſium p. 83. Et quamquam idem Diodorus, ubi de hac agit *Corſica* l. v. p. 295. eam a proventu reſinae, cerae, mellis, & buxi, ac praeterea a juſtitia & humanitate incolarum, prae aliis barbaris populis commendet; haud eo minus illa a Strabone l. v. p. 224. & a Seneca in eam relegato Conſol. ad Helv. cap. VI. ob coeli inclementiam, ſoli aſperitatem, rerum ad vitam ſuſtentandam penuriam ac feritatem incolarum, traducitur; eaque inde etiam *terribilis*, *barbara* & *horrida* appellari meruit in Catalectis veterum Poëtarum ab illuſtri Scaligero vulgatis l. I. p. 198. Ut mittam, quod de eadem Inſula tradit Procopius Bell. Got. l. IV. cap. XXIV. in Corſica, quae Κύρνος olim dicta, νάνους ſeu *puſillos* homines, & armenta equorum paullo grandiora ovibus dari. A quibus nempe recedit hic Callimachus, qui primum eidem *Corſicae*, poſt ſacram, & quam laudandam hoc Hymno ſuſceperat, *Delum*, locum continuo tribuit; eamque, ut addit, οὐκ ὀνοτήν, *non vituperandam*, indigitat. Qua occaſione illuſtrandus ac emendandus Theophraſti de eadem Inſula locus, male hactenus a librariis ac ab interpretibus acceptus. Exſtat ille H. Pl. lib. v. cap. IX. ubi poſtquam arborum ad fabricandas naves magnitudine ac pulcritudine, nullo loco, quod iis alioquin ſupra reliquam Italiam excellebat, habendum prae Corſica Latium dixiſſet, addit, ΚΥΡΝΟΣ μὲν οὖν, εἴτε διὰ ΤΗΝ ΟΝΗΣΙΝ, εἴτε καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τὸν ἀέρα πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων. CORSICA *quidem*, *ſeu ratione* UTILITATIS, *ſeu etiam ratione ſoli & aëris, locis plurimum caeteris praecellit.* Ibi enim in prioribus verbis perperam hactenus διὰ τὴν ἄνεσιν, ſeu juxta Gazam, *ratione laxationis*, nullo equidem idoneo ſenſu legitur & explicatur, maxime ubi denſam & confertiſſimam, praeſtantiſſimis

id genus arboribus hanc Insulam, & e quibus navim quinquaginta velis instructam a Romanis fabricatam tradidisset, quibus haec, quae modo adtuli, verba continuo subdit praeclarus Auctor. Haec autem, ut eadem emendavi, cum proxime accedunt ad editam ibi vocem, quamquam diversissimo utriusque sensu, ὄνησιν pro ἄνεσιν; tum hunc Callimachi locum egregie illustrant, ac inde etiam lucem mutuantur, Κύρνος ὀπηδεῖ οὐκ ΟΝΟΤΗ, *Corsica sequitur haud vituperanda.* Unde insuper abunde refellitur τοῦ πάνυ Jul. Scaligeri ad eundem Theophrasti locum animadversio, ubi ἐν τῇ Κυρσικῇ, pro ἐν τῇ Κύρνῳ legendum credidit; quasi nempe pro Κύρνος vulgo a Graecis, ab indigenis autem seu a Poenis, uti ea de re mox, Κορσὶς vel Κορσικὴ, & inde a Romanis *Corsica* sit appellata. Qua de re proinde, seu diversis adeo de eadem Insula veterum narrationibus, haud aliud statuendum occurrit; nisi non videri omnem Diodoro, Insula quippe haud valde remota oriundo, ac unde ei *Siculi* nomen, fidem abrogandam, dum Corsicae bona praedicat; neque etiam mirum si ab Auctore longius dissito, qualis hic Cyrenaeus vates, & qui Alexandriae floruit, ac post gravissimum Auctorem Theophrastum, qui eadem ferme aetate (is paucis enim annis, antequam floruit sub Philadelpho Callimachus, decesserat) idem de illa judicium tulit, magna quoque de eadem, & si ei parum alioquin nota, quod Sardiniae etiam aliisque remotioribus Insulis contigit, opinio foveretur. Cur autem Φοίνισσα seu *Phoenicia* dicatur hic eadem *Corsica*, docebit ὁ πάνυ Bochartus de Colon. Phoen. l. I. c. XXXVI. ubi ex Herodoto, Polybio, Floro, aliisque Scriptoribus, a Poenis eandem Insulam, haud minus ac vicinam Sardiniam, olim inhabitatam; utraque etiam Graeca illius Insulae nomina, Phoeniciae esse originis observat, Κέρνον nempe seu Κύρνον a קרנות *Keranoth*, multis nempe promontoriis, ut de ea Auctores, angulosa; κορσὶς autem eadem הורשי *Chorsi*, quasi *sylvosa*, sicuti de eadem Insula veteres itidem sunt locuti. Certe a *Libyae inquilinis*, ὑπὸ τῶν Λιβύων, h. e. a Poenis, dictam eandem Insulam Κορσικὴν *Corsicam*, tradit Pausanias l. x. p. 639. Quo praeterea opportune referas, quod Κόρσεια apud eundem Auctorem l. x. p. 577. seu Κορσεῖαι, juxta Scylacem, dictum fuerit prope Thebas Boeotias, Phoeniciae, ut aliunde notum, originis, oppidum; illudque vicino luco seu sylva conspicuum, πόλισμά ἐστι Κορσεῖα, seu Κορσεῖαι (ut istud jam e Scylace vidit ad eum locum Palmerius) ὑπὸ δὲ αὐτὸ δένδρων ἄλσος οὐχ ἡμέρων, πρῖνοι τὸ πολύ εἰσι. *oppidum est Corsea, infra quod lucus sylvestrium arborum, ilicum magna ex parte.* E quibus etiam, seu ob *Phoeniciam* vel *Punicam* dictam hic *Corsicam*, abunde liquet, haud opus omnino cum viro docto, qui primus hunc Poëtam Latine vertit & explanavit, statuere, Callimachum hic ad *Sardiniam* potius, de qua mox agitur, & quae a Poenis fuerit inhabitata, quam ad *Corsicam* respexisse. Glossam vero, quae hic in Scholiis legitur, merito explodit, dicto

dicto loco laudatus modo Bochartus, & quae stare nullatenus potest, Κύρνος, ἡ νῦν Τύρος καλουμένη, *Corsica, quae nunc Tyrus dicitur.* Adeo, ut pro Τύρος ibi Κορσὶς omnino legendum videatur: Κύρνον nempe a Callimacho dici, quae postea, & eo quidem aevo, quo haec Scholia fuerunt conscripta, Κορσὶς *Corsica* vocabatur. Quibus consona omnino dixerat Dionysius Perieget. vs. 458.

> κ̓ ἀπείριτος εἰν ἁλὶ ΚΥΡΝΟΣ,
> Ἥν ῥά τε ΚΟΡΣΙΔΑ φῶτες ἐπιχθόνιοι καλέουσιν,
> *& immensa in mari* CYRNO,
> *Quam* CORSICAM *viri indigenae appellant.*

A sciolo proinde aliquo, qui Κύρνον a Callimacho Φοίνισσαν dici hic animadvertit, illud egregium glossema, Κύρνος, ἡ νῦν Τύρος, pro Κορσὶς, continuo profluxit.

Vs. 20. Μάκρις Ἀβαντιὰς] *Euboeam* his duabus vocibus designari, indicant Scholia, quae nota sunt & antiqua quidem illius Insulae nomina, unde postremum quod adtinet, Εὔβοια, Ἀβαντὶς, retenta nempe simul prisca appellatione, Εὐβοίης ἔντοσθεν Ἀβαντίδος, *intra Euboeam Abantida*, ab Apollonio dicitur l. IV. vs. 1135. ab Homero autem Ἄβαντες appellati, neque aliter *Euboeenses*, prout observat Strabo l. x. p. 445. Μακρίδος vero nomen, post Trojae excidium, ab *Abantibus* inditum eidem Insulae, notant eruditi Apollonii Enarratores ad l. IV. vs. 1175. ubi nempe Μακρίδης appellatione, eandem ibi a Poëta statuunt designari. Id autem haesisse *Euboeae* nomen, non a *Macride* Nympha & Aristaei filia, Bacchi juxta eundem Apollonium, qui paullo ante ejus rei meminerat (nempe vs 1133. &c.) non autem Junonis, ut ad Stephanum tamen notat doctissimus Holstenius, Nutrice, sed ab ejus *longitudine*, praeter antiquos Geographos, aperte etiam innuunt Comici verba, ubi ille de eadem ait Νεφέλ. p. 135.

> Ἡδί. παρατέταται) ΜΑΚΡΑ πόῤῥω πάνυ,
> *Ecce valde longe protenditur*, seu *in multam longitudinem.*

Tertia autem hic inter Insulas, & post *Corsicam* quidem ac *Lesbum* collocatur; in antiquis autem Poëtae versibus ab Eustathio, de quibus supra, adductis p. 83. quinta itidem, ante Cyprum scilicet & Lesbum, refertur. Occurrunt vero, ut obiter hoc addere liceat, antiqua illius Insulae numismata, tum apud Goltzium, tum in hac Electorali Gaza, cum bovino capite, quae & nominis, Εὐβοίας nempe, originem abunde arguunt, non ab Io quidem in vaccam conversa, & Epaphum eo scilicet in tractu enixa, sed a frequentibus in eadem Insula pascuis. Inde etiam illa non ἀργιβόστιος solum a *bobus albis* dicta legitur apud Aelianum de Animal. l. XII. c. XXXVI. sed cum Βωμὼ apud Hesychium eadem Μάκρις seu *Euboea* appellatur, a voce Arabica *bohmo*, quae *pecudes* notat, tum *Abantes* Euboeenses, a voce אבס *abas saginare* denominati, juxta doctissimum Bochartum de Col. Phoen. l. I. c. XIII.

Vſ. 21. Σαρδὼ θ' ἱμερόεσσα] Quarto demum loco occurrit hic *Sardinia*, & quidem poſt Corſicam, quae tamen cum magnitudine, tum frequentia hominum, & fructuum proventu, non eadem Corſica ſolum praeſtantior fuit olim habita; ſed quae tanquam Inſularum, Maris ſcilicet interni, *maxima* ab Herodoto dicitur l. v. c. cvi. a Scylace itidem in Periplo, ac a Timaeo etiam apud Strabonem l. xiv. p. 654. ubi prima, & ante Siciliam quidem, inter ſeptem maximas Maris interni Inſulas recenſetur; ab aliis autem, ut Diodoro l. v. p. 297. Strabone l. ii. p. 123. Martiano Heracleota, ſeu verius Scymno Chio in Periegeſi, melius quippe edoctis, ſecunda demum poſt Siciliam collocatur. Neque mirum continuo videri debuit, cur ἱμερόεσσα ſeu *amoena* hic a Cyrenaeo vate dicatur eadem *Sardinia*, quum tamen in eam Inſulam miſſi fuerint a Romanis exules, aut quaſi inde illa ejusdem cum infelicibus *Gyaris* conditionis haberi meruerit, ſcilicet de quibus Juvenalis Satyr. x. vſ. 170.

Ut Gyarae clauſus ſcopulis parvaque Seripho.

Neque enim una erat relegatorum in Inſulas aut deportatorum, ut e libris Juriſconſultorum D. de Interd. & Releg. aliisque Romanis Auctoribus ſatis notum, ratio; neque unius etiam ſortis aut conditionis Inſulae, in quas iidem relegati aut deportati mittebantur. Hinc Judaeis Roma ſub Tiberio pulſis, ex iis quatuor millia, delectu a Conſulibus habito, in *Sardiniam*, ſed ad militandum, miſſa, teſte Joſepho Ἀρχ. l. xviii. c. v. ſeu *per ſpeciem ſacramenti*, ut ea de re Suetonius in Tiber. c. xxxvi. Neque certe cum *brevibus Gyaris*, ut de eodem loco alibi Satyricus, conferri debuit *Sardinia*; e quibus prior illa Inſula e vico exiguo, eoque inopi adeo, conſtitiſſe a Strabone traditur l. x. p. 485. ut cl. denariorum tributi diminutionem a Romanis, cum aegre centum poſſet perſolvere, petere fuerit coacta: *Sardiniae* autem uti jam diximus, magnitudo, frequentia incolarum, fertilitas, a praeſtantiſſimis Scriptoribus, Polybio l. i. p. 79. Pauſania l. iv. p. 260. l. vii. p. 428. & l. x. p. 638. aliisque, paſſim commendari, immo juxta Siciliam, *urbis Romae nutrix*, ſicuti a Valerio Max. l. vii. c. vi. dici meruit; ac ſimiliter utraque Inſula *Romana horrea complere* apud Lucanum, cujus ea de re locum jam adtulit Friſchlinus. Unde etiam ab uno e filiis Herculis *Sardo*, occupatam ac denominatam eandem Inſulam tradidere, ſeu, ut id a Strabone memoratur l. v p. 225. ab Iolao, aliquot ex Herculis liberis in Sardiniam delatos, qui eam cum inquilinis illius Inſulae inhabitarunt. Quo referas proinde id, quod apud Ariſtotelem Phyſ. l. iv. c. xii. legitur de iis, qui ἐν Σαρδοῖ καθεύδειν παρὰ τοῖς Ἥρωσι, *in Sardinia apud Heroas dormire dicebantur*; ac inde apud Graecos ejus Interpretes Themiſtium p. 45. & Simplicium p. 167. ed Graec. quorum ille fuſius rem explicat, nomen nempe Herculis filiorum, quos ex Theſpiae filiabus ſuſceperat, corpora integra & ſine putredine in eadem Inſula, quaſi dormire

vide-

viderentur, adservata: qui nempe Herculis filii essent Heroes illius Insulae, apud quos more receptum foret, ut somniorum aut alterius utilitatis ergo multi longissimos somnos caperent. Quamquam, ut hoc addam, non *Sardiniam* quidem, sed *Corsicam* ab Herculis liberis inhabitatam tradat Aristides Hym. in Herculem p. 76.

Ibid. ἣν ἐπινήξατο Κύπρις] Quod tam de *Cytheris* Insula, cum viro docto ad hunc locum, quam de *Cypro* potest intelligi; quum utrique illi Insulae, *Veneris* Natales, seu e mari primus in unam e duabus appulsus, vulgo tribui soleant: inde vero Κυθερείης & Κύπριδος vel Κυπρογενείας indita eidem promiscue nomina; & hinc utraque Insula Veneri sacra etiam fuerit habita. De Insula tamen Κύθηρα dicta, non de urbe Cypri cognomi[illegible] intelligenda esse cum viris doctis illa, quae de Insula primo Veneris in eadem ortu nobilitata, Hesiodus aut alii Poëtae fabulantur, abunde liquet, cum, ut alia mittam, e Diodoro dicente l. v. p. 344. Venerem commorari solitam circa Erycem Siciliae, τῶν δὲ Νήσων, περὶ Κύθηρα, καὶ Πάφον τῆς Κύπρου, *ex Insulis autem, circa Cythera, & Paphum Cypri*; ac praeterea e Pausania, qui l. III. p. 207. Veneris Uraniae Templum apud *Cythera* Insulam, omnium, quae apud Graecos Veneri dicata sunt, sanctum maxime ac vetustissimum exstare observat. Ut mittam Latinos Poëtas, Ovidium Epist. VII. vs. 60.

Nuda Cytheriacis edita fertur aquis;

& Martialem l. II. Epigr. XLVIII.

Levior, o conchis, Galle, Cytheriacis.

Unde etiam apud Maronem Aen. X. vs. 51. *excelsa mihi Paphus, alta Cythera*, postrema verba, non utique de urbe Cypri, quod a Meursio in Cypro p. 35. aliisque e recentioribus factum, *sed de insula contra Laconicam Veneri consecrata.* explicat Servius. Quibus adde Posidippi Epigramma ineditum:

Η ΚΥΠΡΟΝ, ἥτε ΚΥΘΗΡΑ, καὶ ἢ Μίλητον ἐποιχνεῖς,
Καὶ καλὸν Συρίης ἱπποκρότου δάπεδον,

Quae in CYPRUM, *aut vero in* CYTHERA, *aut quae Miletum tendis;*
Aut pulchrum Syriae equis perstrepentis solum.

De *Cypro* vero, in quam concha vel spuma marina, Zephyro spirante, fuerit primum delata, seu quod hic dicitur, *adnataverit*, indeque etiam nomen illud *Cypridis*, nacta haec Dea, videri potest Hymnus in eandem, qui Homeri cum aliis nomen praefert, tum praeter alios Lucanus l. VIII. p. 458.

Unde diva memor Paphiae, si Numina nasci
Credimus, aut quemquam fas est coepisse Deorum.

Conjunxit utrumque Martialis l. VIII. Ep. LV. ubi *Cythereia Cypros*, de Insula nempe *Cypro* dicitur, quae ob solemnem Veneris in eadem cultum, a *Cytherea* Venere scilicet *Cytheris* orta, & Cypriorum alioquin Dea, utramque illam appellationem meruit.

Neque tamen dubium, quin de Cypro, ceu inter nobiles olim Insulas, juxta alias hic commemoratas, Corsicam, Sardiniam, Euboeam commemorari solita, & in quam Venus fertur adnatasse, sit hic Poëtae sermo.

Vs. 22. Ἐξ ὕδατος τὰ πρῶτα] Cujus etiam Veneris Ἀναδυομένης, seu e mari primum emergentis, & quidem, ut de ea Statius Sylv. l. I. c. II. *concha considentis*, & cujusmodi in Templo Neptuni in Isthmo signum exstitisse, tradit Pausanias l. II. p. 87. prostant etiamnum simulacra in priscis nummis & marmoribus. Tale praeter alia exhibet MSS. Pighianum Electora is hujus Bibliothecae, ubi Venus nuda conchae marinae, quam duo barbati Tritones sustinent, insidens visitur; ab uno autem latere Cupido cum face, praeter Nympham itidem nudam.

Ibid. σαοῖ δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων] Primum hic Interpretem redarguit Anna praestantissima, qui haec reddit, *illam servat pro scala nautica*; minus vero opportune, ut cum bona ejus venia hoc dicam, Vulcanium, aut vero vertendum hic statuit, *servatque illam pro propugnaculo*, seu, *illi pro propugnaculo* &c. Neque enim ea mens hujus loci, sed ea omnino, quod Insulam Cyprum, de qua hic agitur, servat ac protegit Venus, ejus nempe Σώτειρα & custos, idque in remunerationem primi ejus e mari in eam *exscensus* seu *appulsus*; & quod proinde commode expresserat Vulcanius, *gratique ascensus nomine servat*. Praeter enim apertam, quam dixi, loci illius mentem, firmat eandem Apollonius, ubi vocem ἐπίβαθρα itidem adhibet l. I. vs. 421.

Ἦν τοι τ' ἀψ' ἐπίβαθρα χάριν προτεθείμεθα νηὸς
Πρωτίστην,

*Quod pretium datae ad conscendendum hujus navis tibi persolvimus
Primum.*

Id enim proprie ἐπίβαθρον, quod ex Homero etiam Odyss. O. vs. 448. & veterum ad eum Criticorum glossa, constare poterat, ἐπίβαθρον, μισθὸν ὅ ἐςι ναῦλον ἐπιβάσεως τ̃ νεὼς, *pretium* nempe *conscensus* primum *navis*, sicuti hic apud Callimachum remuneratio primi e mari egressus seu exscensus in Insulam Cyprum. Ita ἐπιβάθρα, in singulari nempe feminini generis, subinde pro *loco exscensus* e navi in terram, ac inde pro *aditu* opportuno dicta, sicuti duobus apud Polybium locis, quae inter ejus Fragmenta a Suida referuntur: ac similiter, ut hoc addam, apud Plutarchum in Demetrio pag. 892. ubi amico quodam Antigoni de Athenis dicente, eam urbem, ubi illa potitus foret, a Rege retinendam, ΕΠΙΒΑΘΡΑΝ τ̃ Ἑλλάδ☉ οὖσαν· ἐ προσέχειν ὁ Ἀντίγονος, ἀλλ' ΕΠΙΒΑΘΡΑΝ μὲν, ἔφη, καλὴν ἢ ἀσάλευτον εἶναι τὴν εὔνοιαν, *quod ea esset in Graeciam* EXSCENSUS *seu aditus* VIA, *non tamen adtendit Antigonus, sed* VIAM AD *ejusmodi* EXSCENSUM *praeclaram esse ac immotam civium benevolentiam.* Unde ἐπιβάθραι vulgo a Graecis dictae, machinae ad ascendendum in urbem

urbem obsessam, ut nominatim, quod viderunt jam alii, a Vitruvio, ubi Athenaei τοῦ Μηχανηγράφου locum de machinis reddit lib. x. cap. XIX. ἐπιβάθραν, quam Diades, praeter alias obsidionales machinas a se repertam tradiderat, explicat, *adscendentem machinam, qua ad murum plano pede transitus esse posset*; & circa finem ejusdem capitis, *de accessu*, seu ut legendum credidit Lipsius, suffragantibus eidem viris doctis, *de ascensu qui ἐπιβάθρα Graece dicitur*. Etsi ut obiter hoc addam, *accessus* vocem ibi apud Vitruvium non continuo abjiciendam putem; tum quod vox ἐπιβάθρα non tam *ascensum*, quam ut ille paullo ante eam vocem reddit, *adscendentem machinam* notet; tum quod Graeci similiter προσαγωγὴν & προσαγωγὰς dixerunt, seu *accessum*, de oppugnatoriis machinis, quibus in muros scandebatur, uti inter alia videre licet apud Philonem Βελοποιϊκ. pag. 98. Quo sensu etiam eadem vox ἐπιβάθρα subinde legitur apud editos novissime juxta hunc Philonem, e Typographia Gallorum Regia alios insuper de machinis seu Poliorceticon scriptores, Athenaeum, Apollodorum, ac ubi idem ille Athenaei locus, quem a Vitruvio expressum viderant jam viri insignes, Dan. Barbarus ac Turnebus, legitur, pag. 4. Exstat vero alius pag. 6. unde quomodo fieret eadem ἐπιβάθρα, quod a Diade praeteritum paullo ante dixerat Athenaeus, eo loco; quem jam exscripserant viri illi praestantes, & conjectando adsequi tentaverant Vitruvii enarratores, nunc demum discitur; nempe γίνεται δὲ καὶ ΕΠΙΒΑΘΡΑ σανίδος ἐφηλωθείσης τῇ προσφορᾷ τοῦ κριοῦ, καὶ ἐπὶ ταύτης γίγνεται ἐκ τριτημορίων δίκτυον πεπλεγμένον, ἔχον τὰς ὀπὰς παλαιστιαίας πρὸς ΤΟ ΡΑΔΙΩΣ ΑΝΑΒΑΙΝΕΙΝ ἐπὶ τὸ τεῖχος, *fiebat autem* ADSCENSUS *machina, adfixa ad projecturam arietis, & super ea fiebat ex tertia parte reticulum intextum, quod habebat foramina palmae magnitudine, per quod* FACILE ADSCENDI *potest in murum*. Hinc ab Apollodoro pag. 14. ejusdem operis, inter machinas obsidionales, quae ibi commemorantur, ἐπιβάθρα quoque legitur, & ubi cur ab interprete retenta sit Graeca vox *epibathra*, cum in ea Latine reddenda praeivisset pridem, ut vidimus, Vitruvius, haud utique adsequor; uti itidem in explicandis Philonis verbis Βελοποιικῶν pag. 91. ubi, quid ab obsessis faciendum docet adversus hostium machinas, arietes, καὶ τὰς ἐπιβάθρας, & *epibatras* redditur. Qui interpres rursus alibi in eodem Auctore, ἐπιβάθρας per *pontes & ponticulos*, vertit, ut pag. 95. ἢ ἐπιβάθρας ἐπιθέντας, καταλάβωνταί τινα πύργον, *neve hostes injectis ponticulis in murum insiliant*, & pag. 99. ἵνα δὴ μὴ ἐμπίπρα̣ται μήτε μηχανήματα, μήτε αἱ ΕΠΙΒΑΘΡΑΙ, μήτε αἱ χελῶναι, *porro ne machinae, ne* PONTES, *neve testudines incendantur*, nempe sicut hasce ἐπιβάθρας reddunt vulgo, juxta Arriani Interpretem, Camerarius, & ex eo H. Stephanus; ac διαβάθρων de *ponticulis* similiter explicat idem Philonis interpres pag. 95. ubi crassiora e lino retia utiliora fore dicit, πρὸς τοὺς κατὰ τὰς κλίμακας διὰ τῶν διαβάθρων ἐπὶ τὰ τείχη ἀναβαίνοντας, *ad-*

ver-

versus eos, qui juxta scalas, per ponticulos ascendunt in murum, & in Apollodori Poliorcet. in eodem opere editis pag. 31. καὶ ἐὰν θέλωμεν καὶ κριοὺς εἶναι, καὶ τοὺς αὐτοὺς διαβάθραν, *si autem voluerimus eosdem arietes esse, & pontis vicem implere.* Ita etiam ἐπιβατηρίους μηχανὰς, per *pontes*, ubi de Jotapatae obsidione agitur, reddit vetus Josephi interpres Ἁλωσ. lib. III. cap. IX. & X. ἐπιβάθρας autem per *scalas* lib. VII. cap. XXXVI. ubi de Romanis ad muros Hierosolymitanos invadendos accinctis, ait, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν χωμάτων ἐφόδους ΤΑΙΣ ΕΠΙΒΑΘΡΑΙΣ γεφυρώσαντες, προσβολὴν ἐποίουν, ubi vetus interpres, *& aggeribus scalarum pontibus junctis muros adgrediebantur.* Qua ratione, ut hoc addam, *scalae*, h. e. ἐπιβάθραι dictae, ex emendatione τοῦ πάνυ Cujacii Leg. VII. Cod. de Aquaeductu, ac inde etiamnum maritimi in Oriente destinati mercatorum commerciis portus, seu totidem opportuna eorum in illos *exscensus* loca. Quo sensu tamen, ut ad Callimachum redeam, ἀντ' ἐπιβάθρων, non hic adeo de *exscensus* loco e mari seu navi in terram, & quomodo ἀντ' ἐπιβάθρας, de hac Insula, nempe Cypro, dictum potius foret; sed de altera voce, uti supra innui, est explicanda, quae τὸ ἐπίβαθρον ab Homero, & in adducto apud Apollonium loco, numero plurium similiter, ἐπίβαθρα, immo alibi ab hoc ipso Callimacho, teste Etymologi Auctore in voce Δανάκης, & quod inter hujus Battiadae Fragmenta suo loco comparet, ac ubi versu penultimo, pro νηὸς Ἀχιροντίας ἐπίβαθρον, *Acherontiae*, hoc est, Charontis, *navis merces pro vectura*, δανάκης, ex emendatione magni Casauboni ad Theocritum dicitur, etsi paullo aliter legi eosdem versus norim a τῷ πάνυ Salmasio de usuris pag. 427. Ita Poëtis, & ipsi Callimacho, familiari voce idem est hic usus; nempe σαοῖ δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων, *servat autem eam* (h. e. Cyprum Venus) *in remunerationem sui in eandem exscensus*, seu quod prima Deam, qua de re superiori versu, *ei adnatantem* exceperit. Unde postea illius Insulae, quod supra jam monui, Σώτειρα exstiterit eadem Cypris; prout illa ΣΩΤΗΡ in veteri Inscriptione dicitur Grut. Thes. LIX. 1. seu CONSERVATRIX, quomodo Juno vocatur in antiquis nummis.

Vs. 24. Δῆλος δ' Ἀπόλλωνι] *Delus* nempe, sicuti alioquin erant reliquiae, de quibus egerat Insulae, non erat muris aut turribus cincta ac munita, sed sola loci religione & Apollinis *Delii* (unde in antiquis nummis illius Insulae, de quibus jam ante, & infra ad vs. 269. ΔΗΛΙΟΣ adhuc hodie legitur) praesidio tuta ac secura habetur. Id aperte docet Pausanias l. III. p. 207. Τῆς γὰρ ΔΗΛΟΥ τότε ἐμπορίου τοῖς Ἕλλησιν οὔσης, καὶ ἄδειαν τοῖς ἐργαζομένοις ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ δοκούσης παρέχειν, *nam cum esset* DELUS *totius olim Graeciae emporium, eaque unius Dei* (*Delii* nempe *Apollinis*) *praesidio securitatem omnibus in eadem quaestum facientibus praestaret*, sicuti verti locus ille debuit, mox, ἅτε οὔσης ἀτειχίστου τῆς Δήλου, καὶ ὅπλα οὐ κεκτημένων ἀνδρῶν, *cum enim Delus foret sine muris, & arma non haberent incolae &c.* Unde etiam liquet,

quet, cur discrimen illud inter dictas modo Insulas & *Delum*, hic tangit Callimachus: quod nempe illae turribus seu propugnaculis adversus vim hostium vallatae essent ac munitae; *Delus* autem uno custodis ac defensoris *Apollinis* praesidio secura ageret. Quamquam Graecorum urbes ad mare ac in Insulis sitas, easque commerciis ditiores factas, contra vim praedonum fuisse a Minois temporibus paullatim muris cinctas, tradiderit Thucydides lib. I. p. 5. & 6. Idem tamen alibi, nempe lib. VIII. in narratione belli inter Athenienses ac Peloponnesios ad Insulas gesti, celebres dudum in iis, immo unde iisdem Insulis nomen ac decus, urbes, *Coon*, *Cnidum*, *Thasum*, & in vicino continenti Clazomenas, Cyzicum, Lampsacum &c. ἀτειχίστους eo tempore adhuc fuisse, ac muris tum primum vallari coeptas, ubi de iisdem locis agit, refert. Id proinde ut *Delo* peculiare notat adducto paullo ante loco, Pausanias; quod per tot secula una loci religione, seu Apollinis Delii praesidio, secura & ἀτείχιστος, idque Mithridatis adhuc aevo, exstitisset eadem Delus. Quam in rem dixerat jam ante Cicero Orat. pro Populo cap. XII. *Insula Delos parva*, SINE MURO *nihil timet*. Quod ipsum ut singularem aliisque inconcessam sacrae illius Insulae praerogativam praedicat, itidem hoc loco Callimachus; ac prout Pindarus jam ante de ea ac Apolline dixerat, Olymp. Od. VI. Δάλυ θεοδμάτυ σκοπὸν, *Deli divinitus conditae praesulem* seu *custodem*. Idque, ut aliunde constat, quamquam aliis etiam Diis aut Deabus sacra facerent in *Delo*, ac arae & sacella essent iis erecta; sicuti Dianae, quae vulgo nata in ea juxta Apollinem (& qua de re infra ad vs. 202. & 255.) ferebatur, Artemisium dictum, cujus paullo ante ex Herodoto facta mentio l. IV. c. XXXV. & occurrit apud Clementem Protrept. p. 29. ac inde apud Cyrillum adv. Julianum P. X. p. 343. & de quo loco adhuc alibi. Immo unde ipsa etiam ΔΗΛΙΑΣ in antiquis Insulae illius nummis apud Goltzium, quod ante vidimus, dicta; & quo nomine insuper Ceres, a cultu nempe ejus in eadem Delo, appellata apud Suidam legitur, in voce Δηλιάς, ni verius istud librariorum aut aliis Suidae erratis sit adnumerandum, & pro Δημήτηρ, Ἄρτεμις seu *Diana*, cui illud *Deliae* nomen adhaesit, non Cereri, sit reponenda. Adde Venerem, de cujus antiquo in Delo simulacro vs. 305. hujus Hymni traditur, sicuti Lucinae etiam apud Pausaniam l. I. p. 31. & alibi; Herculem praeterea, cui Sacellum *a Synodo Mercatorum Tyriorum* in Delo agentium dicatum, uti liquet ex Inscr. Deliaca, de qua paullo ante, in Cl. Sponii Miscell. p. 344. Immo unde Deliorum utriusque sexus Numinum mentio occurrit apud Aristophanem Θεσμοφ. p. 784. ubi cùm Diis & Deabus Olympiis ac Pythiis preces fundere jubentur mulieres Legiferae Deae sacris operantes, ac ut additur, καὶ τοῖς ΔΗΛΙΟΙΣ καὶ ταῖσι ΔΗΛΙΑΙΣΙ; *&* DELIIS *Diis ac Deabus*. Hinc etiam πολύβωμος, seu *multis aris sacrata* invocatur infra vs. 266. haec *Delus*. Hanc eo minus

minus tamen in peculiari *Apollinis* tutela, & cui prae aliis Diis consecrata foret eadem *Delus*; patria quippe credita hujus Dei, ac de qua ante, κουροτρόφος, & quo proinde *Apollonias*, ac *urbs Apollinis*, uti jam vidimus ad vs. 2. appellari eadem meruit; ac prout de eodem Deo dixerat Comicus ead. pag. 784. & loco jam ante adducto, ΔΗΛΟΝ ὃς ἱερὰν ἔχεις, *qui sacram* DELUM *obtines*, seu, quod vulgo apud Atticos notat, *servas*, *protegis*: quique etiam solus ab Aenea in eam Insulam appulso apud Maronem invocatur Aen. l. III. vs. 85. aut propter quem denique adiri aut sacris undique frequentari consueverat eadem *Delus*. Adeo, ut praeter alios Deos, Custos *Deli* ac Propugnator hic dicatur idem *Apollo*, sive qui eidem esset loco turrium, ac Deorum proinde, qui Thebarum θεοὶ πυργοφύλακες, *Dii turrium custodes*, dicuntur apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 174. Id quod continuo firmat Callimachus, dum nullum dari posse firmius hoc Deo vallum contendit: muros quippe ac turres, vi & impulsu ventorum posse continuo dejici & prosterni: *Delum* vero ait immotam perpetuo & inconcussam permanere, ac proinde firmum illud esse & turribus seu machinis quibuscunque validius ac diuturnius Deli propugnaculum. Unde etiam non moenium aut turrium, quibus tamen cinctae ac munitae erant Thebae, sed uno Deorum praesidio, urbem se inhabitare indomitam dicunt Thebanae mulieres in eodem Aeschyli dramate vs. 239.

Διὰ θεῶν πόλιν νεμόμεθ' ἀδάμαστον,

Deorum ope urbem incolimus indomitam;

ac ubi similiter διὰ θεῶν, quod διὰ θεοῦ, de uno nempe custode aut defensore Apolline dixerat, loco paullo ante adducto, Pausanias, ut hic etiam tradit Callimachus. Hinc celebre Apollinis Delii Fanum in hac Insula, cujus meminit agens de Delo Dicaearchus p. 181. νεώς τ' Ἀπόλλωνος, & intra quod ipsius Dianae, quae in eodem nata vulgo ferebatur, aedes seu sacellum, ut docet dicto jam loco Clemens, continebatur. Ut praeterea hic mittam, quae sequutis mox Callimachum aetatibus, de misere vastata hac Delo, idque inde, quod esset ἀτείχιστος, & omni armatorum praesidio vacua, refert idem Pausanias: & qua de re jam ante obiter ad vs. 16. ac paullo post adhuc dicetur. Immo unde postea factum, juxta eundem Pausaniam l. VIII. p. 509. ut celebre illud *Delii* ipsius *Apollinis* fanum, non hujus quidem Dei, quod hic dicitur, sed uno Atheniensium praesidio servaretur, ἡ Δῆλος δὲ ἀφελόντι τοὺς ἀφικνουμένους παρ' Ἀθηναίων ἐς ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΤΗΝ ΦΡΟΥΡΑΝ, Δηλίων γε εἵνεκα, ἔρημος ἐστιν ἀνθρώπων, *Delus autem, si demas ab Atheniensibus mitti solitos* AD TEMPLI CUSTODIAM, *& quidem in Deliorum gratiam, vacua est alioquin hominibus*, prout verti locus ille debuit. Nempe quomodo jam olim illud Delium, seu Apollinis in ea Insula fanum, fossa, aggeribus, vallis, turribus etiam & propugnaculis ab Atheniensibus munitum tradit Thucydides lib. IV. p. 312. illud autem

tem a Boeotis obseſſum & captum Diodorus lib. XII. p. 120.

Ibid. *τί δὲ σιδαρώτερον ἔρκος*] Notanda omnino praeclara hujus Poëtae ſententia, qua nullum ait dari poſſe urbibus, aut locis quibusvis, tutius ac validius, Dei benevolentia & praeſidio, propugnaculum. Quo etiam ſpectant ea, quae jam ad ſuperiorem Hymnum, in antiquiſſimis nempe urbium monumentis adſcripta ſubinde hujusce Apollinis, aut alterius etiam Dei, tanquam loci Praeſidis, Cuſtodis, ac Tutatoris elogia retuli; ſicut ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, vel APOLLO CONSERVATOR, SALUTARIS PROPUGNATOR; quomodo primum praeferunt veteres *Lapitharum* in Theſſalia nummi, quales exſtant in Electorali hoc Cimeliarchio; haec autem in Romanis occurrunt id genus monumentis. Murus proinde ſeu *vallum* Deli firmiſſimum, immo *quo nullum aliud firmius*, *Delius* hic *Apollo* dicitur. Verus proinde & unicus *πόλεως* ſeu Inſulae *πρόμαχος*, *urbis propugnator*, ut de Thebarum defenſore dicitur apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 424. Haud aliter nempe ac potiori quidem jure, Deus Eccleſiae ſuae *murus igneus in circuitu* vocatur Zachar. II. 5. aut a coeleſti ſponſa dicitur Cantic. VIII. 10. *Ego* MURUS, *& ubera mea ſicut* TURRES. Adde ab hoc loco praeterea haud alienum illud Balbi apud Tullium circa finem l. III. de Natura Deorum, *diligentiusque urbem religione, quam ipſis moenibus cingitis.* Unde impietatis & veſaniae poenas mox luit apud Tragicos veteres, impius ille & vecors e ſeptem adverſus Thebas Ducibus, qui juxta Aeſchyli ea de re verba, Diis etiam invitis, & ſpretis Jovis ignibus, urbem continuo ſe expugnaturum minatur, Sept. Theb. vſ. 432. &c.

Πύργοις δ' ἀπειλεῖ δεῖν', ἃ μὴ κραίνοι τύχη.
Θεοῦ τε γὰρ θέλοντος, ἐκπέρσειν πόλιν,
Καὶ μὴ θέλοντος, φησὶν, οὐδὲ τὴν ΔΙΟΣ
Ἔριν πέδῳ σκήψασαν, ἐμποδὼν σχέθειν.
Turribus minatur atrocia, quae non perficiant fata.
Nam, Deo volente, ſe everſurum urbem,
Et non volente, ait, neque Jovis
Iram in ſolum irruentem (ſeu fulmen) *id ullatenus impediturum.*

Vſ. 25. *ὑπαὶ ῥιπῆς κε πέσοιεν Στρυμονίου Βορέαο*] Muros nempe urbium firmiſſimos ac turres, magno ventorum impetu dirui poſſe ac everti, dicit hic Callimachus, quo nempe invalidum in iis ac infirmum reponi praeſidium continuo argueret; longeque proinde ſecurius ea loca agere, quae in Dei, ſemper quippe, ut continuo ait, immoti, ſicuti Delus in Apollinis tutela agerent. Ad illud autem, quod de dirutis ventorum ſeu procellarum impetu, muris aut turribus hic dicitur, ſpectat quod de everſa turri Babel a Sibylla traditum refert Joſephus Ἀρχ. l. I. c. v. *πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ· οἱ δὲ θεοὶ* ΑΝΕΜΟΥΣ *ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον. Turrim aedificaverunt quidam excelſiſſimam, quaſi per eam ad coelum adſcenſuri;*

ſuri; Dii vero VENTOS *immittentes, everterunt Turrim.* Talia autem conſtat in Inſulis frequenter contingere, in quibus nempe nihil ſit oppoſitum, quod appulſum ventorum impediat, ut tradit Theophraſtus de Ventis p. 407. & qui alibi p. 413. validum imprimis circa Inſulas Cnidum & Rhodum, non *Aquilonem* quidem, ut hoc loco, ſed Africum ſpirare obſervat. Unde terrae motus, quibus toties concuſſae leguntur Maris interni Inſulae, nihil aliud eſſe, quam ἀνέμους ὑπογείους, *ſubterraneos ventos*, monet Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 37.

Vſ. 26. Στρυμονίου Βορέαο] Notum nempe Thraciam habitam olim *ventorum habitaculum*, ἀνέμων οἰκητήριον, ut ea de re loquuntur veteres Critici ad Apollonium l. I. vſ. 820. Unde ἄνεμοι Θρηΐκιοι, *venti Thracii*, ab eodem Poëta dicti eodem libro vſ. 953. & jam ante ab Aeſchylo Θρηΐκιαι πνοαί, *Thracii flatus*, Agam. vſ. 663. Hinc alibi in eodem dramate vſ. 200. πνοαὶ ἀπὸ Στρυμόνος, *flatus a Strymone*, Thraciae, ut aliunde notum, fluvio juxta & freto ſimiliter appellati. Quum autem ventorum tyrannicus ſit & violentiſſimus motus, ut ea de re loquitur Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 37. id de *Aquilone* imprimis notum; unde e Thracia itidem orta, ſeu ab Aemo Thraciae monte, *Aquilonis procella*, Βορέαο καταΐξ, ſupra Hym. in Dianam vſ. 114. traditur. Hinc Theophraſtus de Ventis p. 409. τὰ δὲ πρὸς Βορρᾶν καὶ ὅλως κατήνεμα, ἐπισκεπῆ διὰ τοῦτο, πνευματωδέστερα, mox γίνονται δὲ καὶ αἱ καταιγίδες ἐν τούτοις, *quae vero loca Aquilonem ſpectant, & ab eo contecta ſunt, ventis ideo ſolent infeſtari* &c. *fiunt vero procellae in iis locis.* Ut proinde Βορέας σκληρὸς ἄνεμος, *Aquilo moleſtus ventus*, dictus ſit in verſione Seniorum Proverb. XXVII. 16. Unde etiam factum, ut ſicut venti in genere, aris olim & ſacris, ſicut apud Perſas, juxta Herodotum l. I. c. CXXXI. & qui eundem inde deſcribit, Strabonem l. XV. p. 732. aliaſque gentes fuerint culti, & templum Ventorum Antiochiae a Veſpaſiano exſtructum dicatur a Joanne Malala nuperrime edito p. 339. ita is honor nominatim ac ſolemniter Aquiloni Threicio fuerit habitus. Quomodo inter alios Hymnos in Orphicis, legitur unus *Boreae* inſcriptus, & ubi idem compellatur,

Κρυμοπαγὴς Βορέα, χιονώδεος ἔλθ' ἀπὸ Θρᾴκης,
Gelu concrete Borea, nivoſa veni a Thracia.

Immo cui *Boreae* Megapolitanos Arcadas ſacra feciſſe, nullique Deorum plus honoris tribuiſſe, tradit Pauſanias l. VIII. p. 513. Quibus conſona de Thuriis refert Aelianus V. H. l. XII. & LXII. ac de Athenienſibus, eorumque ſcilicet *Borea* ab iis poſt victoriam Medicam culto, Herodotus l. VII. c. CLXXXIX. Immo unde Βορεασμὸς Athenis *de feſto* & *epulis* eidem *Aquiloni ſacris*, teſte Heſychio, fuit dictus; & in quibus peculiares eidem placentae appoſitae, de quibus nempe Matron ait in Parodia Homerica apud Athenaeum l. IV. p. 134.

Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο πεπλοκυμάτων,.
Quas etiam ſubactas adamavit Boreas,.

ut

ut vidit ad eum locum ὁ πάνυ. Ut mittam Xenophontem, qui flante infesto, dum Armeniam cum exercitu peragrat, *Aquilone*, ex vatum praescripto sacrificiis placatum eundem, adeo ut molestus ille & adversus flatus continuo desineret, memorat Ἀναβ. l. IV. p. 329.

Ibid. Θεὸς δ᾽ αἰεὶ ἀστυφέλικτος] Praeclarus iterum locus, quo *Deus* solus & *perpetuo* quidem, adversus omnes procellas & casus quoscunque *immotus* & *inconcussus* traditur; atque ita, quo nobilissimum illud inter Dei, ut vulgo vocantur, *attributa*, seu, ut de iis Jamblichus loquitur, ἰδιώματα, hic a Gentili Poëta haud male utique adseritur. Neque enim id Apollinem adeo, quam Deum in genere respicere statuendum est. Id quod a Platonicis etiam de supremo Deo, seu primo omnium principio dictum, cui nempe τὸ ἀκίνητον, seu quod sit *immotum*, iidem tribuunt, & simul εἶναι αἴτιον πάσης κινήσεως, *quod sit motus omnis caussa*, ut de eo loquitur Jamblichus de Myster. Sect. I. c. IV. & ante eum Plotinus Ennead. l. V. c. X. p. 529. ἀπ᾽ αὐτοῦ κίνησις ἡ πρώτη, οὐκ ἐν αὐτῷ, *& a quo primus motus, qui neque est in eo*; mox, οὐ γὰρ κινεῖται, addita etiam ejus rei ratione, *quod nihil habeat, in quo moveatur*. Quibus consona habet Proclus in Theologiam Platonis l. I. c. XII. p. 32. Unde etiam ἀκίνητον *immobile* nempe, & quod *per se mobile*, ab iisdem distinguitur; istud, quod se ipsum quidem movet proprio quodam ac interno motu, ex alia tamen antiquiore caussa pendet, quae semper & eodem modo se habet, ac proinde, quae manet *immota*, ἀκίνητος, seu, quod hic dicitur, ἀστυφέλικτος. Unde praeterea liquet, non Apollinem solum, sed *Deum* in genere, eo ab hoc Poëta ornari elogio; neque proinde Apollinem ibi pro *Sole* demum respici, quem utique non *immobilem* vulgo a Poëtis antiquis, ut de Philosophis sileam, & ab hoc ipso Callimacho supra vs. 181. &c. Hym. in Dianam, habitum satis constat. Eadem autem, ut hoc addam, qua Callimachus hoc loco, ἀστυφέλικτος voce usus est Julianus Imp. Orat. I. p. 25. Τὸν δὲ Λυκοῦργον τοῖς ἀφ᾽ Ἡρακλέους ΑΣΤΥΦΕΛΙΚΤΟΝ τὴν βασιλείαν διαφυλάττοντα, *Lycurgum vero, qui Herculis posteris* STABILE *regnum atque* INCONCUSSUM *servare vellet*.

Vs. 27. τοίης σε βοηθόος ἀμφιβέβηκεν] Haud aliter ac de Epheso, Dianae non solum sacra, sed quasi uno ejus praesidio munita ac defensa dixit vs. 258. superioris Hymni, Ἐφέσου γὰρ αἰεὶ σὰ τόξα πρόκειται, *Ephesum enim tua tela perpetuo protegunt*. Adeo ut vocem ἀμφιβέβηκεν eodem sensu hic adhibuerit Callimachus, non quo infra vs. 113. pro *conscendit*, sed quo Homerus dixit de eodem Apolline, ut monuit jam Anna eruditissima, Iliad. A. vs. 37. ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας, *qui Chrysam circumdas*, seu *protegis*, ac similiter Aeschylus Sept. Theb. vs. 180. de Diis Thebarum custodibus, ἀμφιβαίνετε πόλιν, *urbem circumdantes*, seu *protegentes*, & sicuti proinde verti hic apud Callimachum debuit σε βοηθόος ἀμφιβέ-

φιβέβηκεν, *te auxiliator protexit* seu *protegit*, *tutatur*, non ut Interpres, *circumivit.* Haud aliter עטר *circumdare* seu *benevolentia* velut *scuto cingere*, h. e. protegere dicitur Psalm. v. 13. & quod Seniores ibi per στεφανῶν reddunt, quomodo nempe στέφανοι, ac inde εὐστέφανος Θήβη apud Hesiodum in Scuto vs. 13. de locis turribus munitis seu cinctis subinde a Graecis dicti, ut ab Euripide Hecub. vs. 910. & alibi. Neque tamen verus hic Vates fuit Callimachus, quum *Delum*, moenibus quippe, turribus, ac armatorum insuper, uti vidimus, virorum praesidio carentem, a Mexophane Mithridatis duce dejectam ac misere vastatam, atque ita, ut ab ea clade penitus resurgere ei non licuerit, tradiderint locis jam ante adductis, Strabo l. x. p. 486. & Pausanias l. III. p. 207.

Vs. 28. περιτροχέωσιν ἀοιδαί] Pindari nempe ac Bacchylidis, juxta Scholia ad hunc locum, & a quibus proinde Lyricis, Hymnos seu Paeanas in hanc Insulam Delum, aut vero Apollinem Delium scriptos, & qui hodie non exstant, liquet. Meminit quidem, sed obiter, *Deli Pindarus* Nem. Od. 1. ubi Ortygia, Insula in Sicilia prope Syracusas, cum Dianae patria, tum *Deli soror*, Δήλου κασιγνήτα dicitur. Ac Pindari quidem, quam multa hodie desiderantur, cum abunde constat e priscis Auctoribus & Grammaticis, unde etiam magna Fragmentorum (& cujusmodi multa a nobis olim collecta) ex aliis deperditis Thebani hujus vatis operibus, posset seges confici; tum praeterea ex eo, quod sub initium ferme Athenaei, Eupolis suo jam aevo questus fertur, de neglectis nempe ac silentio ferme obrutis summi hujus Lyrici carminibus; idque prae levioribus minusque decoris aliorum Poëtarum cantilenis. Infelicius vero adhuc *Bacchylidis* Pindari, ut ex eodem & priscis ejus Enarratoribus ad Olymp. Od. II. p. 209. & Nem. Od. III. p. 355. liquet, coaetanei ac aemuli fatum. Ejus enim, quamquam λάλος Σειρὴν, *loquax* aut *vocalis Sirene*, in veteri Epigrammate dicatur Anthol. l. I. c. LXVII. hodie tamen silet Musa, praeter pauca, quae e Plutarcho, Athenaeo, Stobaeo &c. inter veterum Lyricorum Fragmenta exstant relata; & quibus nonnulla aliunde addi etiamnum possent.

Vs. 30. μέγας θεὸς οὔρεα θείνων] Neptunus nempe, juxta Scholia ad hunc locum, & qui ab ea, quae hic illi tribuitur, *montes* aut *terram concutiendi* facultate, Γαιήοχος, Ἐνοσίχθων vulgo, ut notum, aut τινάκτωρ γῆς Sophocli Trachin. vs. 507. κινητὴρ γῆς Pindaro IV. Isthm. p. 454. dictus legitur. Ad succussos autem terrae motu seu *abruptos*, unde postea ut continuo hic dicitur, emerserint in mari Insulae, montes spectat, quod de Lesbo ab Ida monte avulsa apud Strabonem legitur l. I. p. 60. & quod de Prochyta in Campaniae situ ait Plinius l. II. c. LXXXVIII. *alioque* TERRAE MOTU *stagnum emersisse*, & *alio* PROVOLU-

TIS

TIS MONTIBUS *Insulam exstitisse Prochytam*, a Miseno nempe promontorio abruptam; ut de eadem rursus Strabo l. IV. c. XXIX.

Vf. 31. Ἄορι τριγλώχινι] Non fulmine, ut hic Frischlinus, sed quod viderunt jam alii & erat utique obvium, *Tridente*, coque proinde, non Jovis, ad quem idem vir doctus haec in sequentibus refert, sed noto Neptuni, ut juxta Aeschylum id pridem tradentem, symbolo, Suppl. vf. 226.

Ὁρῶ τρίαιναν τήνδε σημεῖον θεοῦ,

Video tridentem hunc, signum Dei,

nempe qualis Argis erectus, quo appulerant hae Danaides, ac ubi τρίαινα locus ipse vocabatur, in quo sacratus erat huic Deo rectus tridens, ut id observant Graeci Euripidis Enarratores Phoen. vf. 195. Τρίαινα, τόπος Ἄργους, ἔνθα τὴν τρίαιναν ὀρθὴν ἔστησεν ὁ Ποσειδῶν, *Tridens, locus Argis, ubi tridentem rectum statuit Neptunus*. Qualis etiam ὀρθὴ τρίαινα, eidem Neptuno Athenis erecta, ab Euripide dicitur in Erechtheo, cujus ea de re versus leguntur apud Lycurgum in Leocratem p. 163. ed. Hanov. Unde factum proinde, quod idem Deus ὀρσοτρίαινα a Pindaro fuerit non semel dictus, sicut Olymp. VIII. Pyth. Od. II. Nem. Od. IV. Ἄορι vero τριγλώχινι dicitur hoc loco de hoc *tridente*, haud aliter ac τριγλώχινι δορὶ, *tricuspide hasta*, de codem dixit Lycophron p. 96. aut τριοδὶς δόρυ idem vocatur in Anthol. l. IV. c. XI. Ep. LXIV. seu *trifida hasta* apud Valerium Fl. l. I. vf. 642. *cum subitus trifida Neptunus in hasta*, & juxta formatam inde Latinam *tridentis* vocem, non jam τρίαινα, sed τριόδοντος apud Pindar. Olymp. Od. IX. p. 25. Idem vero Neptuno tridentem tribui docent veteres Critici ad Aeschylum Prom. vf. 291. seu quod ille tertium sit elementum; seu quod aqua in tres dividatur, fluviatilem, marinam & palustrem; aut juxta Plutarchum de Iside p. 581. quod ille Neptuni *tridens*, signum sit tertiae Regionis, quam mare obtinet, post coelum collocatae. Unde etiam ἔχειν τρίαιναν, pro θαλασσοκρατεῖν, seu *imperium maris obtinere*, dixit Comicus Equit. p. 339. Dum vero ille Neptuni *tridente*, seu τριγλώχινι concussos montes, conditasque inde, ut mox ait, ab illo Deo Ἐναλίας Insulas, tradit Callimachus; idem de Sicilia eo Neptuni tridente ab Italia avulsa, dixit, & qui omnino huc respexisse videtur, Dionysius, eo versu, quem alioquin ad illustrandum τριγλώχινος vocem opportune jam huc adtulit Vulcanius,

Ἀονίῳ τμηθεῖσα πολυγλώχινι σιδήρῳ,

Aonio scissa multas cuspides habente ferro, seu *tridente*.

Quae rursus e sacris Hebraeorum fontibus, seu Mosis virga supra mare extensa, eoque inde scisso, & media parte in siccum seu continentem continuo versa, Exod. c. XIV. 16. 21. hausta haud immerito videri possunt. Insulas vero absorpto mari, in continentes etiam subinde versas, tradunt iidem veteres, ut

Strabo l. I. p. 59. Plinius l. II. c. LXXXIX. aliique. Haec ante biennium, & quod excurrit, dum differtur a Bibliopola Ultrajectino, aliis distracto, ista Callimachi editio, cum reliquis meis ad hos Hymnos Observationibus scripta, ac ad prelum parata, in meis jacebant scriniis, quum e missis ad me ab insigni harum litterarum omnisque praeclarae eruditionis ornamento, Graevio nostro, editis jam tandem hujus Battiadae, cum variorum ad eosdem adnotationibus, Hymnis, incidi in Cl. Meursii adscriptam ad hunc locum glossam, qua eadem Poëtae verba ἄορι τριγλώχινι, male a Vulcanio de Neptuno, ejusque *tridente* explicari, ac de *trisulco fulmine* ac Jove, his & proximis versibus, agi dicitur. Verum quod abunde, ut opinor, totus eorundem versuum conspectus redarguit; ubi de Deo agitur montes concutiente seu σεισίχθονι, trisulco ejus ense, seu hasta, ut diximus, trifida, quamque ei non Cyclopes, sed Telchines mari, ut quidam volunt, orti fabricarint: qua autem marinas Insulas, modo eas terra avulsas in mare detrudendo, modo in eodem radicitus defigendo, constituisse dicitur. Quae singula e sequentibus adhuc clarius elucescent.

Ibid. τὸ οἱ Τελχῖνες ἔτευξαν] Aliud agebat vir doctus, cui *Telchinas* de Cyclopibus, qui Jovi scilicet fulmen pro more fabricarint, hic enarrare placuit; & a cujus vestigiis bene longe recessit Vulcanius. Neque certe Siculi seu Aetnaei, sed vel Rhodii, vel Cretenses, vel Cyprii, vel Achaei etiam habiti olim hi fabri praestantissimi seu *Telchines*: iique primo, juxta Strabonem l. XIV. p. 653. ferrum ac aes fabricasse, primi etiam, teste Diodoro l. V. p. 326. simulacra Deorum confecisse dicuntur, quae inde quandoque eorum *Telchinium* nominibus, sicuti Apollo *Telchinius* apud Lindios, apud alios Minerva *Telchinia*, fuerunt appellata. Adde, quod iidem *Telchines* e mari orti ibidem a Diodoro dicantur; ac inde, ut statuere licet, ab Eustathio ad Iliad. I. p. 771. & qui proinde Neptuno seu Ἐναλίῳ Deo opportune, *tridentem fabricasse* hic a Poëta statuuntur. Quum vero iidem *Telchines* ab aliis etiam pro insignibus *magis* seu *praestigiatoribus* fuerint habiti, ut ex eodem Diodoro, Strabone praeterea, ac priscis insuper Grammaticis liquet, a quibus Τελχῖνες, γόητες vulgo explicantur; inde etiam ingeniose a doctissimo Bocharto de Col. Phoen. l. I. c. VII. nominis illius origo adserta e Phoenicia seu Hebraea voce לחש *lachas*, *incantare*, unde חלחש *talchis*, *incantator*, ac inde Graecorum Τελχῖνες; sicut promiscue δελφὶς & δελφὶν, Σαλαμὶς & Σαλαμὶν dici consueverint. Hinc de iisdem Gregorius Nazianzenus in Julianum Στηλιτ. pag. 97. quique ab eo id videtur hausisse Suidas, Τελχῖνες πονηροὶ καὶ βάσκανοι δαίμονες, *Telchines malefici ac fascinatores daemones*; ac Epistol. LX. p. 817. οὐκ ἐπαινῶ σου τοὺς κοροπλάθους, καὶ ΤΟΥΣ ΤΕΛΧΙΝΑΣ, οἷς βάλλεις κακῶς τὸ ἀντίτεχνον, *tuos illos pupparum figulos* & TELCHINAS *minime laudo, quibus artis aemulos insectaris.* Adde

The-

Themistium adversus calumniatores suos Orat. XXIII. p. 286. ubi calumnias & convicia, quibus impetatur, *haud alia esse, quam quae in claros illos & divinos homines* (Socratem nempe, Platonem, Aristotelem) *antiqui illi Telchines*, h. e. invidi calumniatores *contulerunt*, οὐκ ἄλλαι εἰσὶν, ἢ ὡς τοὺς κλεινοὺς ἐκείνους καὶ θεσπεσίους οἱ πάλαι ΤΕΛΧΙΝΕΣ, nempe quod praecesserat, διαβάλλουσι.

Vs. 32. Νήσους εἰναλίας εἰργάζετο] Haud mirum hic a Poëta Gentili in mundi opificio, eas Neptuno Σεισίχθονι partes tribui; *Insulas* nempe e terra seu montibus illius tridente scissis, in *mari condendi*; ac prout de Sardinia, Euboea, ac Cypro, ab eodem Εἰναλίῳ Deo factum, gemino huic loco dicitur in Argonauticis sub Orphei nomine vulgatis, vers. 1279. Νήσους εἰναλίας ἵδρυσαι, ut *essent Insulae maritimae* &c. Nota nempe & pervulgata, quae de variis Insulis olim, tanquam gravibus terrae motibus, ac inde vi fluctuum a continente avulsis, ut Sicilia ab Italia; aut Lesbo etiam, ut paullo ante vidimus, ab Ida; Cypro a Syria; Euboea a Boeotia; Capreis a Minervae promontorio, aliisque id genus, tradiderunt veteres, non Poëtae solum, sed naturae etiam consulti, ut Seneca dicto jam ante loco Natur. Quaest. l. VI. c. XXIX. ac Geographi, ut Strabo l. I. p. 60. & l. VI. p. 258. Plinius l. II. c. LXXXVIII. *namque & hoc modo Insulas rerum natura facit. Avellit Siciliam Italiae* &c. Quae an fabulis singula adnumerari continuo debeant, omnesque illae Insulae in prima mundi creatione, seu potius a restaurata post diluvium terra, a Deo conditae, promiscue statui; an vero modus aliquis, quod acerrimi ingenii judiciique viro, Gassendo obiter, ea de re agenti in l. X. Laërtii p. 1050. placuisse video, ea in re tenendus sit, nunc operose disquirere satis supervacaneum putem. Eum vero hac in re jam olim adhibuit Strabo dicto loco p. 258. ut Insulas, quae in alto emerserint, e mari enatas; quae vero ante promontoria, & exiguo freto a continente dividuntur, ab iis abruptas crediderit; scilicet

insita cum vis
Exagitata foras erumpitur, & simul altam
Diffindens terram, magnum concinnat hiatum,

ut ait Lucretius l. VI. vs. 581. &c. Cujusmodi etiam exempla, Insularum nempe terrae motu repente in mari enatarum; sicut Therasiam in mari Aegaeo, idque nautis spectantibus, refert Seneca Natur. Quaest. l. VI. c. XXI. quodque Insulae inter Therum & Therasiam sitae, tribuit Strabo l. I. p. 57. & hoc autem seculo, anno nempe 1638. haud procul ab Insula S. Michaelis seu Azorum una, contigisse ab eodem Gassendo dicto jam loco, aliisque dicitur. Insulas vero vicissim, maris nempe interni, terrae motibus, quibus illae haud parum, qua de re obiter jam ante, subjacent, saepe etiam concussas & mari absorptas constat. Quamquam id discrimen notet Aristoteles Meteorol. l. I.

 c. VII.

c. VII. ut nempe in Insulis in alto mari, & quas ποντίας νήσους, alii πελαγίας vocant, minores fiant motus, quam in προσγείαις, seu iis, quae continenti sunt proximae: addita etiam ejus rei caussa, quod illac non concutiantur, nisi moto toto mari, a quo eaedem ambiuntur. Ne jam de iis agam Insulis, quae terrae adluvione in lacubus aut fluviis haud infrequenter enascuntur; ac prout post terrae motum & immensos imbres in Boatensi prope Nicomediam lacu, ἐκ τῶν συνεχθέντων ἐς αὐτὴν παμπόλλων φορυτῶν, *e quamplurimis, quae alluvione illuc delatae, quisquiliis*, exortas Insulas, tradit Euagrius H. Eccl. lib. XIV. pag. 307. De mari alioquin, quod ornamentum juxta ac tutelam Insulis praestet, dixit S. Basilius Hom. IV. in Hexam. p. 53.

Vs. 33. Ἐκ νεάτων ὤχλισσε.] Sic νεάτας ἄκριας, *extimos montes* seu *summitates montium*, dixit Apollonius l. III. vs. 1191. Sophocles autem Antig. vs. 822. νεάταν ὁδὸν, *viam ultimam*, nempe ad Acherontem seu mortem ducentem, h. e. ut Romani etiam loquuti, *novissimam*. E concussis autem extremis montium jugis segregatas seu motas a Neptuno Insulas hic dicit; tum ob ea, quae jam attigimus; tum juxta illud Philosophi l. I. Meteorol. c. XIV. οἱ γὰρ κάτωθεν τόποι, τῶν ἄνωθεν ὕστερον ᾠκίσθησαν, *inferiores loci post superiores fuerunt conditi.*

Vs. 34. Καὶ τὰς μὲν κατὰ βένθος] Ita quidem de Rhodo Insula in maris fundo latente, e quo postea emerserit, Pindarus Olymp. Od. VII.

Ἁλμυρῷ δ' ἐν βένθεσι νᾶσον κεκρύφθαι,

Salsis seu *maris in profunditatibus insulam occultam fuisse;* ibi Critici. Hinc Plinius l. II. c. LXXXVIII. *nascuntur & alio modo Terrae, ac in aliquo Mari emergunt, veluti paria secum faciente natura.* Et quod de Rhodo ac Delo nominatim ibi mox tangit, quasque eo terrae motus genere, quod *brasmatiam* vocat, emersisse, tradit Ammianus l. XXVII. c. VII. Quam in rem etiam a Strabone disputatur lib. I. p. 54. ubi, postquam inter alia subitos terrae in mari latentis tumores dari tradiderat, addit, non si exiguae insulae efferri e mari possunt, magnae etiam non possunt, & Siciliam nihilo magis frustum ab Italia abruptum judicari posse, *quam vi Aetnaei ignis rursum e profundo projectam ita cohaesisse*, ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ. Adeo ut in eum sensum de insulis id genus loquutus videatur Callimachus, quae a Neptuno nempe in maris profundum demersae, ibi, donec inde enatarent, latuerint; & quomodo a Poëta similiter κατὰ βένθος ἁλὸς Νηρηΐδες, *in profundo maris Nereides*, habitare dicuntur Iliad. Σ. vers. 49. & paullo infra a Battiade in hoc hymno vers. 37. de Asteria, Deli scilicet sorore, quae Jovis concubitum fugiens, *in profundum* mare, seu ut ibi dicitur, βαθὺν ἥλατο τάφρον, *in profundam insiliit fossam.* Neque tamen alteram hujus apud Callimachum loci explicationem, quam in novissimis ad eum notis adpositam video, ut nempe de insulis *in alto mari*, lon-

longe a continente positis, non tamen in illo demersis, eadem intelligantur, rejiciendam continuo putem.

Ibid. ἠπείροιο λαθοῖτο] Nempe juxta illud Olympiodori in 1. Meteorol. p. 25. τὴν ἤπειρον θαλατοῦσθαι, *continentem mare fieri, & mare continentem*; indeque, ut ex Aristotele ibidem tradit, illud partim e magna hyeme, hoc e magna aestate; partim illud e fluviis multum limum deferentibus, factaque inde ejusdem limi adgestione, quae in terram indurescit, & quod postremum Aegypto etiam ac Libyae arenosae contigisse dicitur.

Vs. 35. Πρυμνόθεν ἐρρίζωσε] Contra Aeschylus Sept. Theb. vs. 1064. ὠλέσατε πρυμνόθεν, *perdidistis funditus*, ubi Critici, πρυμνόθεν, ἐσχάτως, ῥιζόθεν, *ultimo*, *radicitus*. Homerus autem de Neptuno similiter navim in mari, ut hic Insulas, radicante, ἐρρίζωσεν ἔνερθε, h. e. juxta brevia ad Poëtam Scholia, ἀκίνητον ἐποίησεν, *immotam effecit*; ac prout de Delo antea mobili, tum autem immota reddita, dicitur infra vs. 54. in mari Aegaeo ποδῶν ἐνεθήκαο ῥίζας, *pedum adfixisses radices*. Quamquam de Insulis, quod primum fuerint omnes πλωταὶ seu in mari *natantes*, vel πλαγκταὶ, qualis exstiterit haec *Delus*; nulla proinde adhuc, quod hic dicit Callimachus, in maris fundo *radicitus defixa*, tradiderint e veteribus nonnulli. Ita ubi Apollonius de una Aeolidum, ubi Vulcani officina, dixisset l. III. vs. 41. Νήσοιο πλαγκτῆς εὐρὺν μυχὸν, *Insulae errantis latum recessum*, notant eruditi ibidem Critici, πλωτὴν δὲ αὐτὴν εἴρηκεν &c. ἢ ὅτι τὸ παλαιὸν ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΠΑΣΑΙ ἐπλανῶντο, καὶ βάσεις οὐκ εἶχον, *natantem ipsam dixit, an quod antiquitus* OMNES INSULAE *errabant, & fundamento carebant.*

Vs. 36. ἄφετος] De voce ἄφετος, quae cum *liber & solutus*, ut hoc loco de Delo Insula, adhuc scilicet mobili, tum inde de Deo, qui scilicet ab omnibus aliis curis *liber* & *solutus*, seu ἄνετος vel ἀνειμένος dicitur, videri potest, quo inter maternos προγόνους jure possum gloriari, ὁ πάνυ Budaeus in Commentariis; & quo postremo etiam sensu dixit Euripides in Ione vs. 821. ὁ δ' ἐν θεοῦ δόμοισιν ἄφετος &c. *ille autem in Dei Aede*, Delphica nempe, *Deo consecratus educatur*. Hinc erudite, ut solet, Hesychius utrumque in hac voce adtigit, Ἄφετοι, οἱ ἱεροδοῦλοι, καὶ ἀπολελυμένοι, h. e. ἄφετοι, *sacri praecones*, *& soluti.*

Ibid. πελάγεσσιν ἐπέπλεες] Prout πλωτῇ ἐνὶ νήσῳ, *natanti in Insula*, ab Homero Odyss. K. vs. 3. de Aeolia Insula, quasi hinc inde in mari jactata, eaque modo a dextris, modo a sinistris conspicua dictum, notat in brevibus ad Homerum Scholiis Aristarchus. Idque ut ibidem additur, hujus Deli exemplo, οἷον δή τι καὶ περὶ ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ ἱστορεῖ Πίνδαρος, λέγων οὕτως· ἦν γὰρ τὸ πάροιθε ΦΟΡΗΤΑ ΚΥΜΑΤΕΣΣΙ ΔΑΛΟΣ παντοδαπῶν ἀνέμων ῥιπαῖς. *quomodo simile quid de* DELO *narrat Pindarus, dicens: erat enim prius* FLUCTIBUS VECTA DELUS *omnigenum ventorum impulsibus*: quique Pindari, ut obiter hoc addam,

 lo-

locus (neque enim hodie in ejus Ἐπινικίοις comparet) ex ejus in Delum, de quo supra e Philone, Hymno desumptus videtur. Cujusmodi alioquin πλωταὶ seu πλωάδες νῆσοι, *natantes Insulae*, in Orchomeno & Aegypto a Theophrasto traduntur H. Pl. l. IV. c. XIII. & in Lydia quoque, eodem auctore, juxta Senecam Natural. Qu. l. III. c. XXV. Nempe quae dictae Insulae *Choreusae* seu Χορεύουσαι vel Ὀρχοῦσαι, Varroni de R. R. l. III. c. XVII. Plinio autem *Calaminae* l. II. v. XCV. *in Lydia*, *quae vocantur Calaminae* &c. caedem inde *Saliares* seu Ὀρχηστρίδες ibidem, juxta veteres libros, & qua de re ὁ πάνυ ad Solinum p. 88. ult. edit. appellatae, non *Saltuares*; quamquam istud in postrema Plinii editione, altera, ne quid forte Salmasio deberet, lectione indicta, retinuerit vir eruditissimus. Hinc eadem de caussa ab eo dissimulata verissima Plinii, quam ibidem observat magnus Salmasius, castigatio, dum *Saliares* illas in Nymphaeo Insulas, a *Calaminis Insulis* male ibidem distinguit Plinius; quum tamen Nymphaeum Lydiae stagnum foret, in quo agnoscente alioquin viro docto, exstarent Insulae illae Calaminae, *Saliares* dictam ob caussam nuncupatae; prout istud e Sotionis fragmento jam adnotarunt ad Varronem ac Solinum viri doctissimi. Quibus autem natantibus Lydiae Insulis addit insuper Seneca; & cujus ea de re locum jam vidit Vulcanius, ad Cutylias Insulam; alias praeterea, cum in Vadimonis lacu, tum in Stationensi & quibus plures adhuc adnumerat dicto loco Plinius, *quaedam Insulae semper fluctuant, sicut in agro Coecubo, & eodem Reatino, Mutinensi, Stationensi*. Idem autem alibi nempe l. IV. c. XII. de hac *Delo* nominatim ait, *quae diu fluctuata*, ut *proditur* &c. Tales autem *natantes* Insulas, cum in via Tiburtina, tum ad Audomaropolim in Artesia, se cum voluptate vidisse, notarunt ad Senecam Muretus, ac istud Fromondus; quod postremum arripuit, ejusdem nempe ad illud Audomari fanum voluptatis compos itidem factus, nuperus ac eruditus Plinii Commentator.

Vs. 37. Ἀστερίη τὸ παλαιόν] Aliter, quod jam vidit Frischlinus, veteres Apollonii Enarratores, a quibus ad l. I. vs. 308. *haec Insula primo quidem* DELUS, *postremo autem* ASTERIA, & quidem *a figura*, τὸ πρὶν μὲν ΔΗΛΟΣ, ὕστερον δὲ ΑΣΤΕΡΙΑ διὰ τὸ σχῆμα, appellata dicitur. Iis etiam accedere videtur Servius ad Aen. III. vs. 72. ubi de eadem Insula ait, *Ortygia dicta est*, *quae* ANTE DELOS *nominabatur*; quae nempe *Ortygia*, & qua de re mox, eadem cum hac *Asteria*, in Ὄρτυγα nempe seu *coturnicem* conversa, fertur exstitisse. A quibus tamen abeunt alii veteres Auctores & Grammatici, qui praeter hunc Battiadem, Poëtam non solum sed Criticum etiam, seu, ut illo aevo iidem appellati, Grammaticum praestantissimum, hanc Insulam, *Asteriam* primo aut juxta alios, *Ortygiam*, postea demum dictam *Delum*, aperte statuunt, ut Strabo l. X. p. 486. ὠνομάζετο δὲ καὶ Ὀρτυγία πρότερον, *prius autem dicta fuit Ortygia*, Hyginus itidem Fab.

Fab. LIX. Isaacius ad Lycophr. p. 71. Lactantius ad Papinii Thebaid. l. IV. vs. 796, aliique. Ut Plinium mittam, qui lib. IV. c. XII. *Ortygiam* & *Asteriam* inter antiqua ejusdem Insulae nomina retulit; aut Anton. Liberalem, qui Latonam in *Asteria* Insula (quod nempe nomen hactenus obtinuerat) Apollinem ac Dianam edidisse refert. Unde etiam in Servio, ad Aen. III. vs. 12. *quae ante Cynthus nominabatur, & postea Delos*, pro *quae ante Delos nominabatur, & postea Delos*, bene jam legendum vidit diligentissimus Barthius ad Statium l. IV. vs. 796. ac prout etiam in eruditis illis ad Apollonium glossis, ubi de antiquis *Deli*, quam Poëta ibi memoraverat, appellationibus agitur, reponi itidem debet, τὸ πρὶν μὲν Κύνθος, ὕστερον δὲ &c. *primo quidem Cynthus, postremo autem*, quod in iis additur, *Asteria*, & [illegible]sus *Ortygia* est appellata. Quo loco nempe Δῆλος pro Κύνθος a semidocto vel imperito potius quopiam, ubi de Delo videbat agi, est intrusa. *Cynthum* utique praeter Stephanum a Barthio jam adductum, Δῆλος δὲ ἐκαλεῖτο Κύνθος, *Delus autem vocabatur Cynthus*, inter antiqua Deli nomina recenset e veteri Auctore d. l. Plinius, *Aglaosthenes Cynthiam*, (forte *Cynthum*) *alii Ortygiam, alii Asteriam* &c. Idem vero *Asteriae* nomen *Delo* tribuit etiam Hesychius, Ἀστερίη ἡ Κρήτη, καὶ ἡ Δῆλος ἐκαλεῖτο, *Asteria Creta & Delus vocabatur*. Neque tamen cum hac *Asteria* seu *Delo* confundi debuit, uti a doctissimo Holstenio factum, altera, cujus meminit Stephanus, eodem nomine *exigua Insula*, ἔστι καὶ Νησίον Ἀστερία. Haec enim, ut continuo ibi addit Ethnicographus, & cui praeiverat, ut passim, Strabo l. X. p. 456. fuit intra Cephaleniam & Ithacam sita, ab Homero Ἀστερὶς, & cujus de eadem versus adducuntur, appellata. Neque aliter Plinius l. IV. Sect. XIX. a quo eadem *Asteris*, & ante Ithacam itidem, collocatur. Mitto insuper quod Ἀγαθοῦσαν nuncupatam eandem *Delum* tradit alibi Hesychius, ut jam monuit ad Stephanum idem Holstenius. Neque tamen eo spectasse Apollonium, dum Δῆλον ἠγαθέην vocat l. I. vs. 308. licet forte inde opinari; quum istud commune tot aliis Insulis ac locis apud Homerum &c. epitheton tribui soleat.

Ibid. βαθὺν ἥλατο τάφρον] Prius nempe, juxta priscos Mythologos aut Grammaticos, Hyginum, veteres Lycophronis aut Papinii Interpretes aliosque, dictis jam locis, in coturnicem, Jovis, ut continuo additur, concubitum fugiens, conversa; a quibus vero abit, qui id non Asteriae sed sorori ejus Latonae tribuit, Servius ad Aen. l. III. vs. 72. & 73. Βαθὺν τάφρον vero dicit hic Poëta de *mari*, in quod ultro desiliisset haec Asteria, uti ab aliis etiam Hygino, Isaacio &c. eandem fabellam narrari diximus; ac unde enata ibi subito Insula, *Asteriae* inde, aut *Ortygiae*, ac tandem *Deli* nomine appellata; nempe prout βυθὸς de mari itidem ac simili ferme in re, a Philippo dicitur Anthol. l. IV. cap. XI. Ep. I.

Καὶ βυθὸν ἐς χέρσου σχῆμα μετεπλάσατο.
Et mare in terrae formam transformavit.

Vulgo autem τάφρος, teste Hesychio, ἐπὶ βάθους ὀρύγματος, *de profunda fossa*; quod tamen non semper obtinuisse, & de *exigua* etiam dictum, ex Homero docet Eustathius Odyss. Φ. p. 1904. Quam vocem alioquin, ut inter alias Aeschylo familiares, sugillat apud Comicum Euripides Ran. p. 235. ἢ Σκαμάνδρους, ἢ τάφρους, *aut Scamandros, aut fossas*, crebro nempe ab Aeschylo usurpari, e quibus priorem equidem vocem, in ejus Agamemnone, Choëphoris, Eumenidibus haud semel etiamnum videas; altera autem seu τάφρος vix hodie in iis, quae adhuc prostant illius Tragici fabulis, comparet, in deperditis proinde frequens exstare debuit. Βόθρος vero & τάφρος, sed ut distincta simul subinde occurrunt apud priscos Auctores, & quorum caeteroquin discrimen haud ignotum; quamquam βόθρον, sicut de τάφρῳ paullo ante dictum, interpretentur itidem ad Homerum veteres Grammatici, nempe βάθος τοῦ ὀρύγματος, in brevibus Scholiis ad Iliad. P. vs. 58.

Vs. 38. ἀστέρι ἴση] Nempe ex earum *quasi stellarum* genere, quae διαθέοντες, vulgo διάττοντες, seu opportunius ad hunc locum, δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν, *quae videntur prosilire stellae*, ab Aristotele l. I. Meteorol. c. IV. ac inde a Graecis ejus Interpretibus dictae, ut Olympiodoro l. I. Meteorol. p. 9. & Philopono sive Joanne Grammatico in eadem Meteorol. p. 86. & 88. Eaedem nempe, quas *coelo labi* ac ruere dixerunt similiter Poëtae, ut Aratus Diosem. vs. 194. &c.

Καὶ διὰ νύκτα μέλαιναν, ὅτ' ἀστέρες ἀΐσσωσι,
Et per noctem atram, cum stellae praecipites ruunt;

ac Virgil. Georg. l. I. vs. 368.

Saepe etiam stellas vento impendente videbis
Praecipites coelo labi.

Unde de iis Laërtius in Epicuro l. x. p. 651. postremae illiusque luculentae editionis Batavae, οἱ λεγόμενοι ἀστέρες ἐκπίπτειν, *quae autem cadere dicuntur stellae* &c. nempe ignes in aëre emicantes, sive ut de iis veteres, scintillae vel exhalationes, aut fulgores ignei, facium instar transvolantes, ac inde Graecis Philosophis vel Astrologis, cum ἀπόρροιαι, tum φλόγες καιόμεναι, σπινθῆρες, στιλβηδόνες πυρώδεις, βολίδες etiam, δαλοὶ, & αἶγες dictae, *defluxus flammae, accensae scintillae, fulgores igniti, jactus* quoque, & postrema voce, non tam *caprae* forte (ut vulgo tamen veteres & recentiores Interpretes eandem vocem αἶγες apud Aristotelem I. Meteorol. c. IV. ac ipse etiam Seneca Natur. Qu. l. I. c. I. sed ita ut rationem ejus appellationis ignorare se ibidem agnoscat, interpretantur) sed *turbinum* instar & *procellarum transilientes*. Ut mittam enim, quod haud aliud, quam secundum plus aut minus discrimen, inter διάττοντας, & quos addit, δαλοὺς & αἶγας statuat dicto loco Philosophus, utique voce ἀΐσσειν usus agens de illis stel-

stellis διάττουσι adducto paullo ante versu Aratus, διαΐσσοντες dicti etiam, uti ex Ammiano, de quo mox, liquet, iidem ignes, de quibus praeterea haec ad Aratum notat Theon: καὶ ξηρὸς νῦν, καὶ πυρώδης πυκνούμενος, ἀποπέμπει τινὰς ὥσπερ σπινθῆρας, ὡς δὴ ὑπονοοῦσιν ἀστέρων εἶναι διαδρομάς· οὐκ εἰσὶ δέ· οὐ γὰρ οἱ ἀστέρες κινοῦνται, ἀλλὰ σελαγηδόνες πυρώδεις εἰσίν, ἃς, ὡς ἔφην, ἀποπέμπει ὁ αἰθήρ. *& siccus quum sit aër & ignitus* (exhalationibus nempe, quod ante dixerat, a Sole e terra eductis) *densatus, emittit quasdam veluti scintillas, quas scilicet putant stellarum esse transcursus; non sunt tamen: neque enim moventur stellae, sed sunt fulgores igniti, quos aether, ut dixi, emittit;* quosque διάττοντας in sequentibus itidem appellat, ἄττοντας vero vocat etiam Achilles Statius ad Aratum p. 102. una cum Hipparcho a doctissimo P. Victorio vulgatus. Adde de iisdem veluti stellis dicentem Senecam d. l. Natural. Qu. l. 1. cap. 1. *audi quid de ignibus Philosophia velit, quos aër transversus agit. Magna vi illos excuti, argumentum est, quod obliqui ferantur & PRAERAPIDA CELERITATE. Apparet illos non IRE, sed PROJICI.* & paullo post: *Illud enim stultissimum est existimare, aut stellas decidere, aut transilire, aut aliquid illis auferri & abradi; nam si hoc fuisset, jam defuissent.* Quibus consona adhuc apud Ammianum leguntur l. xxv. c. 11. *Erat enim nitor igneus iste, quem διαΐσσοντα nos appellamus, nec cadens unquam nec terram contingens. Corpora enim qui credit coelitus posse labi, profanus merito judicatur & demens.* E quibus autem prioribus Senecae verbis abunde liquet, cur hic a Callimacho, Asteries Jovis concubitum fugientis, incredibilis quaedam velocitas, ἀστέρι ἴση, *stellae similis*, seu rapido ignis eiusmodi trajicientis motui, continuo adsimilatur. Quum alioquin, ut hoc addam, ex illis stellis transcurrentibus seu διάττουσι, arcana quidam mysteria & futurorum decreta, venditare fuerint olim soliti, & quibus incautos aut credulos argento emungerent, prisci inter Gentiles harioli & conjectores. Docet id Cyrillus adv. Julianum l. x. p. 357. &c. ubi ejusdem τοῦ παραβάτου verba refert, quibus ille de talibus agi διάττουσι, eundemque in finem, coeli nempe decreta manifestandi, iisque fidem adstruendi, contendit, ubi Deus Abrahamum foras eductum jubet coelum respicere, ac stellas numerare, Genes. xv. 5.

Vs. 39. οὔπω σοι χρυσέη ἐπεμίσγετο] Corruptus hic locus dicitur in novissimis ad eundem adnotationibus; adscriptis etiam ibidem illius rei momentis: ac unde οὔπω οἱ, pro οὔπω σοὶ reponitur. Verum nihil putem hic mutandum. Neque enim *Delus*, seu quae *Asteria* adhuc vocabatur, cum Jove concubuisse eo versu dicitur; verum quamdiu ei Insulae necdum se immiscuisset, seu in eam errabunda confugisset Latona, tamdiu, quod sequenti versu traditur, Insulam *Asteriam*, non vero adhuc *Delum* appellatam. Quae adstruuntur etiam e sequentibus in hoc Hymno versibus 204. &c. ubi errantis Latonae, & a qua omnes Junonis metu

metu recederent terrae, quas illa adibat, ac insulae, una Asteria in Cycladum medio tum forte stans, miserta dicitur, & ad se vocata Latona, hanc tum in eadem Insula doloribus partus tandem solutam, Apollinem enixam; ac unde *Delus* eadem Insula, ipse autem Apollo *Delius* sit dictus. Neque etiam ἐπεμίσγετο hic aliud denotat, quam apud Poëtam, Odyss. Z. vers. 205.

Οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος,

Neque aliquis alius homo nobiscum commoratur,

& vers. 241. de Ulysse apud Phaeacas agente, Φαιήκεσσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται, *cum Phaeacibus hic vir frequentat*, seu iis est immixtus.

Vs. 41. Πολλάκις ἐκ Τροιζῆνος] Bene hic primam vocem in duas, πολλάκι σ' &c. *saepe te ex Troezene*, distinguendam, quod fugerat priores editores, in novissima ad hunc locum notatione, monitum video.

Ibid. ἐκ Τροιζῆνος ἀπὸ Ξάνθοιο πολίχνης] Scholia hic ἀπό τινος Ξάνθου βασιλεύοντος Τροιζῆνος, *a quodam Xantho regnante Troezeni*; & quomodo vix sensus his Poëtae verbis constaret, ni illud ἀπὸ ad sequentis versus vocem ἐρχόμενοι h. e. ἀπερχόμενοι, διαστολῇ nempe ejusmodi compositarum vocum Poëtis Graecis familiari, referri continuo debeat. Varios autem *Troezeniorum* Reges, ut *Orum* antiquissimum ac indigenam, *Althepon*, *Saronem*, *Troezenem*, a quo urbi nomen, & *Pittheum* ejus fratrem, aliosque recenset Pausanias l. II. p. 141. nullibi vero hunc *Xanthum*, qui tamen prae aliis *Troezenis* Regibus aut conditoribus memorari hic a Poëta, si fides Graeco ejus Enarratori, meruit. *Xanthi* quidem Boeotorum Regis, singulari certamine a Melantho Messeniorum Rege occisi meminit Strabo lib. IX. p. 393. ac similiter ut Thebanorum duntaxat Regis Pausanias l. IX. p 591. & in cujus ea de re verbis, seu de auctore caedis, qua *Xanthus* ille sublatus, mendum bene jam observarunt duo viri eruditissimi Sylburgius & Palmerius. Alterius vero *Xanthi* Triopae filii, Pelasgorum, qui ab Argis venerant, & cum quibus ille Lyciam incoluit, Regis mentio fit etiam apud Diodorum l. V. p. 346. ac praeterea apud Hyginum Fab. CXLVI. Ut de alio *Xantho* fileam, qui inter filios Aegypti a Danai filiabus caesos memoratur ab eodem Hygino Fab. CCLXX. aut de eo, qui Erymanthi Arcadis filius a Pausania alibi dicitur l. VIII. p. 495. Ii autem singuli (ne jam *Xanthum* Grammaticum, cujus apud Suidam aliosque mentio, aut a Diis scilicet dictum eo nomine fluvium, iis haec superaddam) nihil utique ad dictam paullo ante Graeci Enarratoris ad hunc Poëtae nostri locum glossam conferunt, de *Xantho* nempe claro quopiam *Troezeniorum Rege*, cujusque proinde *urbs* a Callimacho dicatur hoc versu eodem *Troezen.* Unde omnino suspecta hic mihi Graeculi illius Grammatici fides; maxime quum in accurata illa Pausaniae de hac *Troezene*, ejus Regibus, Conditoribus, aliisque monumentis, nulla hujus *Xanthi* occurrat mentio: neque etiam

jam inter varia illa nomina, quae obtinuisse olim eadem *Troezen* apud Stephanum ac Eustathium Iliad. B. p. 287. dicitur, ullum exstet, quod ad *Xanthum* quempiam adludat. Unde conjiciebam aliter forte intelligenda haec Callimachi verba, neque ullam hic *Xanthi* alicujus, *Troezenis* scilicet *Regis*, sed verius Lyciae primariae urbis, ut e Strabone l. XIV. p. 665. 666. aliisque notum, & a *Xantho* illo Pelasgo, cujus paullo ante e Diodoro memini, ita, ut videtur, appellatae, aut *Xanthi*, non illius pro *Scamandro* ita a Diis apud Poëtam dicti, sed cognominis ibidem in Lycia fluvii (quomodo πολίχνη tum non ad *Xanthum*, sed ad *Troezenem*, esset in hoc Callimachi versu referenda) mentionem hic a Callimacho simul & *Troezenis* factam. Nempe hoc velle Poëtam; Insulam, quae nondum *Delus*, sed tum *Asteria* vocabatur, in mari errantem adhuc ac mobilem visam, adeo ut qui e Lycia seu *Xantho*, primaria, ut dixi, ejus urbe aut cognomine fluvio, Troezenem, ac inde ut continuo additur, Ephyram seu Corinthum versus navigabant nautae, illam Insulam in Saronico sinu natantem conspicerent: Corintho autem reversi, eandem quippe adhuc mobilem, & jam Euripum Chalcidicum ingressam non amplius deprehenderent. Quae mens utique hujus loci cum Graecis Poëtae verbis, ac eorum scopo, prae altera illa in Scholiis ad eundem tradita, magis utique videtur concordare; immo quod, aut simile quid, eruditissimo Vulcanio jam in mentem venisse postea animadverti, dum in notis quidem, quas primo consulueram, nihil ad haec verba aut Graeci ad ea Interpretis glossam monet, eadem tamen ita vertisse in ligata versione opportune video:

Namque Ephyram ex Troezene, a Xanthi littore nautae.

Accedit, quod Ξάνθοιο, hujus nempe Lyciae fluvii, fiat itidem mentio in hoc Hymno vers. 305. Οἱ τοι ἀπὸ Ξάνθοιο. Quamquam forte haud satis liqueat, cur e Lycia, & *Xantho* quidem, seu urbe, seu fluvio illi cognomine, ad quem eadem illa erat sita, & qui in mare haud ita procul defertur, petita hic foret *Troezenem* versus, seu in sinum Saronicum, ac inde Corinthum, atque, ut errantis in eo sinu *Deli* Insulae meminisset, navigationis mentio: Nisi forte huc facit, quod Lycios *maris imperio, & quidem ad Italiam usque potitos*, dicat Strabo l. XIV. p. 664. θαλασσοκρατήσαντες μέχρι τῆς Ἰταλίας, ac proinde frequentes prae aliis forent eorundem in illo maris tractu navigationes. Ut hoc insuper addam, Latonam ferri, ubi in Asteria seu Delo, Apollinem ac Dianam edidisset, Lyciam continuo adiisse, quo illa geminam prolem (uti jam ante vidimus ad vs. 6.) in fluvio *Xantho* continuo ablueret, eundemque *Xanthum*, sacrum inde Apollini ab eadem Latona constitutum; prout hanc fabellam refert Anton. Liberalis cap. XXXV. Immo quem Lyciae fluvium Latona manibus suis, scisso Lyciae solo, eduxisse, a Quinto Smyrnaeo dicitur, & qui-

dem

dem ubi partus doloribus eadem premeretur, nempe lib. XI. verſ. 21. &c.

> Ὅς τράφη ἐν Λυκίῃ, ΞΑΝΘΟΥ ἐπὶ καλὰ ῥέεθρα.
> Ὅν πότ' ἐριγδούποιο Διὸς δέμνια λέχεσσι
> ΛΗΤΩ δὴ ἐνίφηνεν, ἀναῤῥήξασα χέρεσσι,
> *Qui* (Laomedon) *educatus in Lycia, juxta amoena* XANTHI *fluenta.*
> *Quem mortalibus olim grandiſoni Jovis concubitu*
> *Latona produxit manibus ſuis diſrumpens,*

nempe, ut additur, *Aſperum celebris Lyciae ſolum, cum ipſam premeret laborioſis cruciatibus aegritudo divini partus, quantam parturientis dolores excitabant.* Hinc Latonae etiam Templum ad *Xanthum* illum Lyciae fluvium a Strabone memoratur l. XIV. p. 665. a priſcis autem Grammaticis in Argum. Pythiorum Pindari, poſt Latonae in Delo partum, relicta matri eadem Delo, Apollo in Lyciam, quam nempe deinceps inhabitaret, profectus dicitur. Ita idem Apollo, Delum, Clarum, Delphos, ac Lyciam, ἢ Λυκίην ἐρατεινὴν &c. ut dilecta eidem prae aliis loca, peragrare fertur apud Apollonium l. I. vſ. 308. immo *Lyciae ſortes* pro *Apollineae*, juxta Servium a Marone dictae Aen. l. IV. vſ. 346. Quibus proinde induci potuit Callimachus, ut dum de futuro Latonae partu & errante adhuc Delo ageret, illius littoralis in Lycia tractus, & e quo frequentes tum erant navigationes, hic opportune meminerit; quem Latonae praeterea aut Apollinis, prae aliis ferme poſt Delum locis, cultu & praeſentia celebrem in poſterum fore argueret. De qua tamen hujus apud Callimachum loci explicatione, liberum eſto erudito Lectori judicium.

Vſ. 42. Σαρωνικοῦ ἔνδοθι κόλπου] *Saronicum* hunc *ſinum* πόντον ſeu *mare*, modo πόρον ſeu *fretum*, aut vero πέλαγος dici notat Strabo l. VIII. p. 364. Neque proinde opus, ut cum viro doctiſſimo ad Melam p. 153. *ſinus Saronicus* ſtatuatur, minor nempe ad Troezenem, magnus autem ſeu mare *Saronicum*, quod nempe inter Atticae & Peloponneſi littora ad Iſthmum extendebatur. Primae enim appellationis, juxta Strabonem, ſeu πόντου vel *maris Saronici* dicti exemplum ſuppeditat de ipſa Troezene agens Euripides Hippol. vſ. 1200.

> Πρὸς πόντον ἤδη κειμένη Σαρωνικόν,
> *Sita jam ad mare Saronicum;*

& ad quem locum veteres Critici: Σαρωνικὸς κόλπος ἐστὶ πρὸς τῇ Κορίνθῳ, ἱερὸς Ἀρτέμιδος, ἐν ᾧ φασὶ Σκύλλαν ὑπὸ Μίνωος ἑλκυσθῆναι. Ὄνομα δ' ἐστὶ πελάγους, ἀπό τινος Σάρωνος κυνηγοῦ, *Saronicus ſinus eſt prope Corinthum Dianae ſacer, in quo dicunt Scyllam a Minoë tractam fuiſſe. Nomen itaque eſt maris* (πελάγους, ut ſupra Strabo) *a quodam Sarone venatore,* qui nempe cervum venans & furore correptus, ſe in mare illud *Saronicum* inde dictum, ut ſupra id obiter innui ad vſ. 25. Hym. in Jovem, praecipitem dederit. Quod a Pauſania ſimiliter refertur l. II. p. 142. & quod *Saroniae Dia-*

Dianae Aedes & Lucus, ac *Festum* etiam *Saronia* dictum, fuerint facrata. Hinc eadem Dea, tanquam Troezeniorum, ut hic de Neptuni Tridente, aut Minerva Poliade in antiquis urbis illius nummis fignatis fileam, numen invocatur, non ab Hippolyto folum venatore, fed a Choro etiam Troezeniarum mulierum, in dicto Euripidis dramate. Dictum vero *finum illum Saronicum*, ab ambientibus eam quercubus, quae nempe a Graecis Σαρωνίδες fuerint appellatae, & qua de re fupra ad vf. 22. Hym. in Jovem, tradit Plinius l. IV. fect. IX. Ab eodem etiam *finu*, feu a *Sarone*, Troezeniorum, ut e Paufania obiter ante dictum, Rege, *Saronia* ante appellata ipfa urbs *Troezen*, quae ad illum finum erat fita. Portus vero ejusdem πώγων dictus, juxta Strabonem l. VIII. p. 373. ac inde apud Euftathium Iliad. B. p. 308. & ad quem proinde adlufiffe Aefchylum, nempe Agam. vf. 314. cenfuit ad Melam vir longe doctiffimus, de quo paullo ante, If. Voffius p. 154.

Φλογὸς μέγαν πώγωνα, καὶ Σαρωνικοῦ
Πορθμοῦ κάτοπτον πρῶν'.
Flammae promiffam barbam (pogona) & *Saronici*
Freti ex adverfo confpicuum cacumen.

Ubi praeterea πορθμὸν Σαρωνικὸν, *fretum Saronicum* feu πόρον, ficuti vocatum illum *Saronicum finum* tradit loco fupra indicato Geographus, dictum liquet.

Vf. 45. Εὐρίποιο πόρον] πόρον nempe non de *fluviis* folum dici a Poëtis conftat, ut πόροι ἁλίρροθοι, *fluvii in mare labentes*, apud Sophoclem Ajac. vf. 414. ac inde Ἀξίου πόρον, ac Σκαμάνδρου πόρον, *Axii* vel *Scamandri fluentum*, apud Aefchylum vf. 493. & Choëph. vf. 364. fed de *mari* etiam apud eundem, ut nunc de aliis fileam, Tragicum, Ὠκεάνοιο πόρον, *Oceani fluxum*, Prom. vf. 531. & ἐναλίων πόρων, *marina fluenta*, Perf. vf. 453. ficut paullo ante apud Strabonem, πόρον Σαρωνικὸν, *fretum Saronicum*. Sic Εὐρίποιο πόρος hic a Poëta dicitur, quomodo Εὐρίπου ῥοαὶ, *Euripi fluenta*, apud eundem Aefchylum Agam. vf. 300.

Vf. 48. μαστὸν Παρθενίης] *Non adeo uber Parthenìae*, ut hanc vocem μαστὸν hic enarrat juxta Graeca Scholia Interpres, & adferit praeterea eruditiffimus Vulcanius, fed *collem* verius, pro ufu vocis μαστοῦ apud Atticos, & Sami fitu in montem, juxta Strabonem, adfurgentis, immo quae, ut idem addit, tota erat montofa l. XIV. p. 637. adfequi hic licet. Sic praeter Xenophontem, qui aliquoties voce μαστοῦ pro *colle* ufus eft, Ἀναβ. l. IV. p. 320. 321. aut Polybium, qui de loco quodam Siciliae inter Erycem & Panormum ait lib. I. pag. 57. ἔχει δὲ ἐν αὐτῷ καὶ μαστὸν, *in hoc etiam tumulus adfurgit*, qui arcis nempe vicem ac fpeculae obtineat, aut Hefychium, qui cum in genere *loca edita*, tum nominatim *celfas* Atticae *partes*, μαστοὺς vocari tradidit; addere hic licet Archeftratum apud Athenaeum l. III. p. 111. qui de alia Infula,

fula, Lesbo nempe, & in ea urbe Ereffo in colle ad mare, juxta Geographum l. XIII. p. 618. itidem fita, ait,

Ἐν Λέσβῳ, κλεινῆς Ἐρέσυ περικύμονι ΜΑΣΤΩ

In Lesbo, celebris Ereffi, quae fluctibus adluitur, COLLE, prout verti locus ille debuit. Unde retenta etiam quandoque ac indicata fimul vocis illius μαςῦ, de prominentibus inftar mammarum *collis* aut *rupis* partibus fignificatio; ficuti apud Jofephum obfervo Ἁλωσ. l. VII. p. 981. ubi in Machaeruntis defcriptione, illud, uti fingulare & admiratione dignum, in ea arce exftitiffe memorat, fpeluncam nempe faxo imminente protectam, ac, ut addit, ταύτης ἄνωθεν ΩΣΑΝΕΙ ΜΑΣΤΟΙ ΔΥΟ ἀνέχυσιν, ἀλλήλων ὀλίγῳ διεςῶτες, καὶ ψυχροτάτην μὲν ἅτερος πηγὴν, ἅτερος δὲ θερμοτάτην ἐκδίδωσιν, *fuper hanc* (πέτραν feu *faxum*) DUO VELUTI UBERA, *inter fe paullatim diftantia eminent; quorum alterum frigidiffimum fontem, alterum calidiffimum fundit*. Haud aliter ac loco ante ad verf. 24. adducto, a fponfa dicitur Cantic. VIII. 10. Μαςοί μοι ὡς πύργοι, *ubera mea, ficut turres*. Prout referri etiam debet venufta hic Callimachi adlufio, ad nomen Sami Παρθενίας antea appellatae, idque juxta eruditos Apollonii Enarratores ad l. I. vf. 187. quod fcilicet Juno adhuc *virgo* ibi fuerit educata, & quod fimiliter e Varrone refert Lactantius Inftit. l. I. c. XVII. *Infulam* SAMUM *fcribit Varro prius* PARTHENIAM *nominatam, quod ibi Juno adoleverit, ibique Jovi nupferit*. Inde etiam alibi ab Apollonio Παρθενίη de *Samo* dicta l. II. vf. 874. ac fimiliter ab alio e Pleiade Poëta Alexiph. p. 139. γαίης Παρθενίης, *terrae Partheniae*; & quomodo Sami fluvius *Imbrafus*, de quo jam ante vidimus ad vf. 228. Hym. in Dianam, Παρθένιος etiam antea appellatus, cum a Strabone dicitur l. x. p. 457. tum ab hoc ipfo Battiade apud eosdem Apollonii d. l. Graecos Interpretes, & qui ejus verfus inde inter Callimachi Fragmenta eft relatus,

Ἀντὶ τῦ ἐκλήθης, Ἴμβρασε, Παρθενίυ,

Imbrafe enim vocatus es, loco Parthenii.

Hinc ipfa Juno Samia utroque illo nomine ab Apollonio vocatur loco ante indicato l. I. vf. 187. Ἰμβρασίης ἕδος Ἥρης Παρθενίης, *Imbrafiae fedes Junonis Partheniae*. Quibus accedit Pindarus Olymp. Od. VII. Ἥραν Παρθενίαν κελαδῆσαι, *Junonem Partheniam celebrare*; & quod male ibi veteres Lyrici Enarratores, ad Junonem in Parthenio Arcadiae monte cultam referunt. Praeter ea enim, quae modo adtuli, de Junone virgine in monte Sami *Parthenio*, qui inde nomen fcilicet nactus fit, ut fabulantur, educata, ibique Jovi nupta; accedit, quod eadem Dea ad *Parthenium* feu *Imbrafum* poftea dictum, Sami fluvium, fub vitice, aevo Paufaniae, adhuc ibi oftendi folita, nata ferebatur, eodem tefte l. VII. p. 403. Notus etiam abunde non ex Auctoribus folum, fed vel e nummis potiffimum antiquis, folemnis Junonis apud Samios, & qua de re jam fupra ad vf. 228. Hym. in Dianam

nam actum, cultus; ac inde ſignata in iisdem Deae illius aedes, omnium, quas vidit Herodotus, eodem ſcilicet teſte l. III. p. 185. ampliſſima; tum Junonis ipſius Samiae, & cujus prolatae jam ſupra a nobis icones, ſimulacrum. Illud autem antiquum & nobile fanum, Strabonis aevo, reponendis demum tabulis dicatum, ſeu πινακοθήκην tantum exſtitiſſe, idem obſervat l. XIV. p. 637. & de qua caeteroquin aede, Strabone recentior ait Pauſanias l. VII. p. 405. illam a Perſis exuſtam, cum admiratione tamen ſuo adhuc aevo ſpectari. Conſpicitur certe etiamnum ſignata ejus effigies in praeclaris recentiorum adhuc Pauſania Imperatorum, Alexandri Severi, Gordiani &c. nummis; ſicut in iſto Cimeliarchii Gallorum Regii, qui in anteriori area Gordiani caput praefert, in altera vero Junonis Samiae velatae cum calatho ſupra caput, veru in utraque manu, inſtar Dianae Epheſiae, & prope modius cum ſpicis, ac inſcriptione ΣΑΜΙΩΝ.

Μαζὸν autem, ut hoc addam, apud Callimachum, non *uber* quidem, ſed *jugum*, ad Stephanum in voce Σάμος interpretatus jam erat, quod nunc forte animadverto, doctiſſimus Holſtenius.

Vſ. 49. οὔπω γὰρ ἔην Σάμος] Auctor etiam Strabo dicto loco, denominatam hanc Inſulam primo *Partheniam*, Caribus eam tenentibus, dein *Anthemium* ſeu *Anthemuſam*; poſtea *Melamphyllum*; tandem *Samum*; & ſimiliter ex Ariſtotele Plinius l. v. H. N. c. XXXI. Stephanus, aliique. Inde etiam ita intelligenda ejusdem Strabonis ea de re verba l. x. p. 457. ubi antea de eadem Inſula agens, ait Homeri aevo nondum eam *Samum* dictam, additque, οὐδ᾽ ἐκαλεῖτο τῷ αὐτῷ ὀνόματι πρότερον, ἀλλὰ Μελάμφυλλος, εἶτ᾽ Ἀνθεμὶς, εἶτα Παρθενία ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Παρθενίου, ὃς Ἴμβρασος

 μετ-

μετωνομάσθη, neque ſane olim eo Sami nomine fuit vocata, ſed Melamphylus ſive Anthemis, ſive Parthenia, e fluvio Parthenio, qui Imbraſus poſt modo appellatus eſt; non, ut ea ibi Interpres accepit, quod *Samus* primo *Melamphylus*, dein *Anthemis*, poſtremo demum *Parthenia* fuerit dicta, quum ibi non εἶτα ſed εἶτε legatur, & praeterea haec manifeſte iis adverſarentur, quae de variis illius Inſulae nominibus ei per vices inditis aperte idem Geographus, & cui ſuffragantur, ut dixi Plinius, Stephanus, aliique, in ſequentibus tradit, nempe loco jam indicato p. 637. ἐκαλεῖτο δὲ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, οἰκούντων Καρῶν, εἶτα Ἀνθεμοῦς, εἶτα Μελάμφυλος, εἶτα Σάμος, PRIMUM *dicta fuit* PARTHENIAS *Caribus eam tenentibus; deinde Anthemus; poſt Melamphylus, tandem Samus.* Pro Ἀνθεμοῦς vero, quae urbs Macedoniae, & cujus mentio apud Thucydidem, Plinium, aliosque, aut priori apud Strabonem loco Ἀνθεμὶς, quod herbae nomen apud Dioſcoridem l. III. c. CLIV. legendum videtur in utroque Geographi loco, Ἀνθεμοῦσα vel Ἀνθέμουσα, ſicuti apud Ariſtotelem, juxta Plinium d. l. Stephanum, & Apollonii Enarratores l. II. vſ. 874. Apud hos autem viciſſim, non Μελάνθεμος, ſed Μελάμφυλος, vetus ejusdem *Sami* nomen, emendari debuit; prout iſtud rurſus apud Strabonem non ſolum, Stephanum, Heſychium, ſed praeterea apud Jamblichum l. I. c. II. de Vit. Pyth. & quomodo veteri Oraculo Φυλλὰς ibidem prius nuncupata dicitur eadem Samus, ſeu Φυλλὶς, juxta Heſychium; ſicuti ad eundem jam adnotarunt viri docti. Ea vero evaſit poſtea hujus *Sami* ita dictae celebritas, ut ſeſe etiam *Ioniae primos* publico aere ſub Romanis Imperatoribus ſignarint Samii; cujusmodi nempe, & maximi quidem, ut ajunt, moduli, ſpectantur inſignes nummi, quorumque ectypa poſſideo, in Cimeliarchio Gallorum Regio cum inſcr. CΑΜΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΙΩΝΙΑΣ, *Samiorum Primorum Ioniae*; ſed de quibus alii. In eadem autem *Samo* Inſula, ſicut in Chio, Coo, Andro, Teno, omnibusque Aegaei maris Inſulis, unam tantum urbem exſtitiſſe, nempe *Samum*, obſervat Galenus de Medicam. Facult. l. IX. §. II. Agit vero ibidem pluribus, nempe §. IV. de *Samia terra*, ſeu *aſtro* vel *aſtere Samio* dicto, multiplicique ejus ad medicamenta uſu, & quomodo ἀστέρα etiam appellatum ejuſdem Samiae terrae genus, non e Plinio ſolum l. XXXV. c. XVI. aut Dioſcoride, recentioribusve aliis Medicorum filiis, Oribazio &c. ſed ex antiquiore iiſdem Theophraſto liquet de Lapidibus p. 400.

Vſ. 50. Γείτονος Ἀγκαίου Μυκαλησσίδος] Sive prout alii praeſerunt codices, ac inde in Stephaniana ad marginem hujus loci editione adnotatur, Γείτονες Ἀγκαίου &c. & quod eodem redit. *Ancaeus* nempe, qui quum prius *Samum* Cephalenicam incoluiſſet, coloniam ex Apollinis oraculo, cum e Cephaleniis, tum aliunde ex Arcadibus, Theſſalis, Athenienſibus &c. in Inſulam

Sa-

Samum deduxisse dicitur a Jamblicho, dicto jam loco; & a quo oraculum ipsum ea de re ab Apolline editum refertur,

> ΑΓΚΑΙΕ, εἰναλίαν νῆσον Σάμον ἀντὶ ΣΑΜΗΣ σε
> Οἰκίζειν κέλομαι· Φυλλὰς δ᾽ ὀνομάζεται αὐτή.
> ANCAEE, *marinam insulam Samum, loco Sames, te*
> *Inhabitare jubeo; Phyllas vero ipsa vocabitur.*

E quibus praeterea illustrantur aut expendi debent, quae e Strabone & Pausania, de eodem *Ancaeo*, ut Samo vicinisque locis imperante; aut qui ducta uxore *Samia*, inter alios liberos *Samum* filium genuerit, jam adtulit ad hunc locum vir doctus. Vicinae autem eidem *Ancaeo* dicuntur hic *Nymphae Mycalesides*, quod Sami Insulae tanquam ante *Mycalen* in proximo continenti sitae, meminerint passim Auctores & Geographi, Herodotus, Scylax in Periplo, Strabo & Pausanias, a quo nempe dicitur l. VII. p. 402. Σάμος, ἡ ὑπὲρ Μυκάλης, *Samus, quae supra Mycalen*; cujusque montem *Mycalen* etiam dictum, urbi nempe, quod saepe alias, cognominem, Samo imminere dicit alibi idem Strabo p. 636. Nempe, quod eadem *Samus*, ut ait de ea Thucydides l. VIII. p. 608. *qua Mycalen spectat, parum a continente distaret*, διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἡ ΣΑΜΟΣ τῆς ἠπείρου, πρὸς ΤΗΝ ΜΥΚΑΛΗΝ. Ὀρειάδες proinde seu *montanae* Nymphae illae *Mycalesides*, a quibus, *Ancaeo*, Sami, ut in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur, Regi, seu, uti e Jamblicho vidimus, οἰκιστῇ, *conditori*, h. e. Samo Insulae vicinis, exceptam hospitio errantem adhuc Asteriam, quae postea Delus dicta, tradit hoc loco Callimachus.

Vs. 52. ἀντιμοιβὸν] Ἀνταμοιβὸν hic legit, monente τοῦ πατρὸς τῶ παιδὶ, ingeniosissimus Tan. Faber; quomodo nempe ἀνταμείβετο, ἀντάμειψις, ἀνταμοιβὴ dicta, & similia, sicut, ut de aliis sileam, χρυσαμοιβὸς Mars apud Aeschylum dicitur Agam. vs. 447. Immo ἀνταμοιβὸν, & tanquam Callimacho Auctore, in vulgaribus hodie Hellenismi promptuariis jam antea relatum videas. Quamquam ob metrum ἀντικαμοιβὸν hic legendum censeat H. Stephanus, & quod magis placet quam illud Anonymi ἀντημοιβόν.

Vs. 53. οὐκέτ᾽ ἄδηλος ἐπέπλεις] Hinc non *Delus* solum, juxta fabulatores Graecos, dicta, sed etiam Ἀναφὴ, juxta Philonem περὶ Ἀφθαρ. Κόσμ. p. 960. Τὴν δὲ ΔΗΛΟΝ καὶ ΑΝΑΦΗΝ (rectius Ἀνάφην) ὠνόμασαν δι᾽ ἀμφοτέρων ὀνομάτων πιστούμενοι τὸ λεγόμενον· ἐπειδὰν ΑΝΑΦΑΝΕΙΣΑ ΔΗΛΗ ἐγένετο, ΑΔΗΛΟΥΜΕΝΗ καὶ ἀφανὴς οὖσα τὸ πάλαι. DELUM *vero etiam* ANAPHEN *nominarunt, ut ex utroque nomine fides fieret; quoniam ubi apparuit, evasit manifesta, cum antea ignota, haud appareret eadem.* Quem locum ideo adscripsi, quod alioquin *Anaphe*, cum apud Geographos antiquos, tum apud ipsum Callimachum eo versu, qui inde a Strabone refertur p. 484. ac praeterea apud Apollonium Rh. l. IV. vs. 1717. non de *Delo*, sed de alia Sporadum Insula dici vulgo soleat. Unde nec alibi, quod sciam,

 legi-

legitur, *Anaphen* vocatam eandem *Delum*, inter plura, quae caeteroquin exstant apud veteres Auctores & Grammaticos, ejusdem Insulae nomina; & quamquam haud dispar a Graecis vulgo adferatur utriusque appellationis origo, seu e mari (quod de ambabus illis tradunt etiam Plinius l. II. §. LXXXVII. & Ammianus l. XVII.) subito enatae & conspicuae factae, seu quod, uti de ea Insula ait Apollonius l. IV. vs. 1718. ὁ δὴ Φοῖβος μὲν ἀτυζομένοις ἀνέφηνε, *ipse vero Apollo consternatis* Argonautis *eam conspiciendam dedit.* Quae dudum notaveram, quum idem de adducto Philonis loco, a se quoque observato, statuisse Cl. Holstenium, ex ejus ad Stephanum in voce Ἀνάφη adnotatis, nunc demum animadverto. Ut hoc addam, quod aliunde, quam a Graeca voce, aut illis Graecorum de manifestata tandem *Delo*, post Latonae partum, fabulis, hoc ejus nomen arcessat doctissimus Bochartus de Colon. Phoen. lib. I. cap. XIV. ubi nempe statuit esse illud Phoeniciae originis, a voce דחל, *daal.* qua *timor* a Syris, dein *Deus*, ac in Paraphrasibus Chaldaicis de *Diis gentium* dicitur. Adeo ut a Phoenicibus appellata fuerit, auctore Bocharto, eadem *Delus*, tanquam Insula Dei Apollinis.

Vs. 54. ποδῶν ἐνεθήκαο ῥίζας] De fixa tum primum in mari mobili ante Delo hoc dicitur; quomodo alias non maris jam, sed *continentis radicem*, ῥίζαν ἀπείρου de Africa dixit Pindarus Od. Pyth. IX. Vide autem quae supra notavi ad vers. 35. Πρυμνόθεν ἐρρίζωσε.

Vs. 56. ἐπεβρωμᾶτο λεχωΐσιν] Minus utique decenter βρωμᾶσθαι de Deorum Regina, aut vero convenienter huic loco, dictum foret a cultissimo Poëta, quod vulgo de Arcadici pecoris *ruditu* dici, e priscis Grammaticis notum; ac unde βρωμήεντα & βρωμητῆρα, *asellum* indigitat Nicander Ther. p. 24. & Alex. p. 163. prout eundem ibi enarrat vetus ejus ac eruditus Scholiastes. Unde pridem, & quod eruditissimo etiam Tan. Fabro in mentem venisse monuit omni laude praestans ejus filia, legendum hic vidi, ἐπεβριμᾶτο, *graviter interminabatur* seu *succensebat*, voce nempe ἐπιβριμᾶσθαι huic loco plane congrua; & quomodo ἐμβριμήσασθαι αὐτῷ vel αὐτοῖς, usurpari haud semel in novo Foedere noveram, ac inter alia ἐνεβριμῶντο αὐτῇ, *fremebant in eam*, juxta veterem Interpretem, Marc. XIV. 5. Unde βριμᾶσθαι, τὸ ὀργίζεσθαι, ἀπειλεῖν, *irasci*, *minari*, praeter alios explicant antiqui Aristophanis Enarratores ad illud Equit. p. 349. εἰ σὺ βριμήσαιο, *si tu excandescas*, seu *prae ira fremas.* Veteres autem glossae, βριμῶμαι, *frendo*, & ἐπιβριμῶμαι, *infrendo;* & quod hic adposite omnino ad Junonis, non *lenis* jam *Ilythiae*, sed prout supra dicitur vs. 30. Hymn. in Dianam, ζηλήμονος Ἥρης, *zelotypae Junonis*, & graviter proinde *excandescentis* seu *frementis* in omnes *puerperas*, quae ex Jove scilicet, quod hic additur, pariebant, iracundiam denotandam dicitur.

Ibid. λεχωΐσιν] Idem λεχωῖς, quod λεχὼ, ob metrum ita a Calli-

Callimacho hoc loco, & cujus potior esse debuerat, quam Nonni, qui eadem voce usus traditur, auctoritas, de *puerpera* nempe dicta. Hesychius: Λεχὼ, ἡ πρεσφάτως τετοκυῖα, *quae recens peperit*; & quomodo apud Hippocratem, quamquam id omiserit in Onomastico Foësius, legitur de Morb. Mulierum l. I. c. LXXXVIII. λεχοῖ τὰ λοχεῖα καθαιρεῖ ἄμεινον, *puerperae ex partu proluviem melius purgat*. Qua voce etiam usus, quod praeterea observo, Euripides Electr. vs. 637.

Λεχὼ μ' ἀπαγγέλλ' ὅσαν ἄρσενος τόκῳ,

Puerperam me esse, nuncia, prole mascula.

Neque vero, ut obiter hoc addam, abjudicandum, quod Criticis nonnullis visum, Euripidi hoc drama vel inde mihi liquet, quod ab Aristophane in Ranis vs. 274. duo versus tanquam Euripidis, juxta plures alios ejusdem Tragici promiscue aliunde ibi congestos, adducuntur, quaeque etiamnum in eadem Electra exstant, nempe vs. 435. & 436.

Ἵν' ὁ φίλαυλος ἔπαλλε δελφὶς &c.

Vs. 57. Διακριδὸν] Usus eadem voce pro *distincte* aut *sigillatim* Apollonius l. IV. vs. 721. de Circe Jasonem ac Medeam, de singulis, quae iis contigerant, studiose inquirente, seu ἕκαστα, ut ab eodem dicitur, διειρομένη, ac inter alia, ναυτιλίην τε διακριδὸν ἐξερέεινεν, *navigationemque distincte inquirit*. Lucianus vero Amorib. p. 1021. ed. Salm. διακριδὸν δὲ ἠσκημένης κόμης, *eximie autem composita coma*. Nempe juxta Scholiorum ad hunc locum glossam, διακριδὸν, καὶ ἐξοχῇ μεγάλως, & quomodo proinde *praecipue*, aut *maxime* verti hic ab Interprete debuit, non *seorsim*.

Vs. 60. & 61. εἶργε δὲ Λητὼ τειρομένην ὠδῖσι] Sic de eadem Latona infra vs. 202. ὑπ' ὠδῖνεσσι βαρυνομένην, cujusque proinde *gravibus partus doloribus pressae*, alia hic ratio, quam parientis supra Telluris, Hym. in Jovem vs. 29. καὶ γὰρ ὠδῖνες ἐλαφραί, *tui enim pariendi dolores leves sunt*, sicuti ὠδῖνας, vel ὀδύνην, quod tralatitium, de *partus doloribus* vulgo a Graecis non Medicis solum, sed aliis Auctoribus dici constat. Minime proinde Latonae OPIFERA hic Juno Lucina, seu ὠκυτόκια δυστοκίας, *aegre parienti partum accelerantia remedia*, de quibus senex Cous de Mul. Morb. l. 16. cap. LXXVII. eidem subministrare parata. Haud insolita vero haec ejusdem Junonis erga Jovis pellices saevitia. Ita enim veneficae apud Pausaniam l. IX. p. 555. ab eadem dicuntur immissae, quae parturienti Alcmenae impedimento forent, idque ab iis etiam factum; donec illae a Tiresiae filia deceptae abiissent; & tunc levatam doloribus Alcmenam, subito puerum seu Herculem enixam. Deas alioquin vulgo citra dolorem parientes finxerunt veteres Poëtae (& qua de re jam supra obiter actum d. l. Hym. in Jovem) atque subinde etiam ipsas Deorum pellices; idque ad celandum partum; sicut de Creusa ex Apolline Ionem pariente ait Euripides Ion. vs. 1596.

 Ἄνευ

> Ἄνοσον λοχεύσε σ', ὥστε μὴ γνῶναι φίλους,
> *Sine dolore parere te fecit, ut nescirent amici.*

Immo de hac ipsa matre Latona, Dianam citra dolores enixa, dixerat ipsa virgo Diana, superiori Hymno in eandem vs. 24.

> Ὅττι με καὶ τίκτουσα καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα,
> *Quoniam, & quum me pareret, & quum in utero foret, non doluit,*

& qua de re adhuc infra ad vs. 202. Quamquam Minerva obstetricata Latonae, & natis ex ea Apolline ac Diana, dicatur ab Aristide Hym. in Minervam p. 24. sicuti Prometheo e Jovis vertice nascenti ab Euripide Ion. vs. 455. & cujus utriusque facti Minervae tributi haud obscurum utique μυθολόγημα.

Vs. 62. πέδον ἠπείροιο] Non Asiae solum minoris *continens* hic intelligitur, qui κατ' ἐξοχὴν, illo ἠπείρου nomine a veteribus & qua de re infra ad vs. 178. hujus Hymni, ἠπείροιο πόληες, *continentis urbes*, subinde designatur; sed Europae etiam pars, Graecia nempe & in ea, quas in sequentibus enumerat, Arcadia, Peloponnesus proprie dicta, Boeotia, Achaja, Thessalia praeterea, vicinaeque Regiones; quas nempe e summo montis in Thracia Aemi vertice speculatur, a matre Junone ad id constitutus Pater Gradivus.

Vs. 63. Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς &c.] Nempe ἐν σκοπιῇ, quae ei a Junone fuerat imposita; & quomodo ab Homero pridem dictum, Il. Ε. vs. 771. Ἥμενος ἐν σκοπιῇ, *sedens in specula.* Qualia nempe de Diis Homericis, & ipso Deorum Rege, ab illo Vatum parente haud semel dicta; sicut alibi de Neptuno Iliad. Ν. vs. 10. Οὐδ' ἀλαοσκοπίην εἶχε, *neque in vana agebat specula*; neque, ut continuo addit, (& quo, ut saepe alibi, respexit nunc Callimachus)

> Ὑψοῦ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑληέσσης
> Θρηϊκίης,
> *Super summum verticem Sami sylvosae*
> *Thraciae*,

seu Samothraciae. Haud aliter ac Thracum habitus vulgo hic Deus, Mars nempe, potiori quodam jure, in celso *Threicii* montis *Aemi vertice sedisse* hoc loco dicitur. Adde vs. 66. ubi Iris Insularum σκοπὸς a Junone constituta dicitur, & quae ibi notamus.

Vs. 64 Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι] Quomodo in signis ac nummis antiquis spectatur etiamnum idem Gradivus, galea nempe, lorica, clypeo & hasta vulgo armatus, subinde etiam cum parazonio, ac tropaeo praeterea onustus, & cujus postremi generis nummos aliquos ad Juliani Caesares olim vulgavimus. Hastam quidem in iis nemo mirabitur, qui non solum eandem, consuctum aliorum quoque Numinum in priscis eorum simulacris, aut proprium etiam Martis, Ἐνυαλίου quippe Dei, insigne apud Macrobium legit Saturn. l. 1. c. xix. sed quod praeterea a Cle-

a Clemente refertur in Protreptico p. 30. Varronem nempe adfirmare, *Romae antiquitus bastam exstitisse, Martis simulacrum*, τὸ παλαιὸν δόρυ γεγονέναι τοῦ Ἄρεος ξόανον. Quamquam idem Gradivus, non δορυσθενὴς solum, seu *basta potens*; aut a *galea* vel *lorica*, quibus indutus passim cernitur, χρυσοπήληξ, *auream babens galeam*; ut cum alibi, tum apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 108. εὐθώραξ, vel χαλκοθώραξ, *pulcram* vel *auream babens loricam*, ab aliis dictus; sed in genere etiam ΘΕΟΣ ΟΠΛΟΦΟΡΟΣ, *Deus Armiger*, idque in Gordiani nummo, cum alia ibidem inscriptione, MART. VICTOR. seu *Marti Victori*, qualis nempe a Jo. Vaillantio harum antiquitatum summe perito, iisque ab eo in Thesauris Regis collocatus traditur in libro Numism. Praestantiorum pag. 155. Occurrit alioquin in eadem gaza, & e maximorum genere, ejusdem Gordiani nummus, in quo nulla equidem *Martis Victoris* mentio, sed inscript. VICTORIA AUGUSTI; in summitate autem Templi ΝΕΙΚΗ ΟΠΛΟΦΟΡΟΣ, *Victoria Arma Tenens* seu *Armifera*. Consona his sequentis nummi, qui inter selectiores elegantissimi Abbatis de Camps brevi, ut audio, vulgandos conspicitur, nec alieno utique loco, quo de *Martis Custodis armis* a Callimacho agitur, promenda hic effigies, quae hinc eundem Gordianum, illinc sacrificium itidem ac templum exhibet, in quo Martis armati simulacrum, & desuper ΟΠΛΟΦΟΡΟΥ seu *Armigeri* vox legitur.

Diversi vero ab aliis veteres & eximii Smyrnaeorum nummi, & quales versavi itidem in Cimeliarchio Gallorum Regio, in quibus non Mars jam, sed Hercules ΟΠΛΟΦΥΛΑΞ, *Armorum*

 Custos,

Custos, inscribitur; in aversa autem nummorum area, Victoria gradiens, aut Fluvius decumbens, aut Telesphorus stans visitur, cum epigraphe ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Ad quos proinde Smyrnaeos referri etiam debet antiqua Inscriptio, quae exstat inter Marmora Oxoniensia p. 265. & inde relata a Cl. Reinesio Syntagm. p. 112. ubi inter alia legitur, Στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων Ἡρακλεῖ ΟΠΛΟΦΥΛΑΚΙ, *Praefectus Armorum Herculi Armorum Custodi*. Ut hic mittam Junonem ὁπλοσμίαν, cujus meminit haud uno loco Lycophron p. 131. & 139. in Elide, ut Tzetzes ibidem notat, cultam.

Vs. 65. Ἐπιάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος] Thracii nempe dicti hujus venti *specum* seu *antrum*, non jam in Aeoliis Insulis cum Homero aut Marone, sed in Thracia, credita scilicet Aquilonis, de quo ante ad vs. 26. patria, & quidem circa montem Aemum collocat hic Callimachus, e quo eundem *Boream* oriri dixit etiam superiori Hym. in Dianam vs. 114.

> Αἵμῳ ἐπὶ Θρηΐκι, τόθεν Βορέαο καταῖξ
> Ἔρχεται,
> *Aemum ad Threicium, unde Boreae procella*
> *Oritur.*

Hinc a Dionysophane, juxta eruditos Apollonii Enarratores l. 1, vs. 826. traditum, foveam exstitisse in Thracia, e qua fierent flatus ventorum; atque ita inde habitam, & qua de re jam supra ad vers. 26. *Thraciam ventorum domicilium*, Θρᾴκην ἀνέμων οἰκητήριον. Immo sicuti Martis, Thracum nempe Dei, equi juxta illud Boreae antrum, stabulare dicuntur hoc loco; ita ipse *Boreas*, & socii venti, *Thraces equi* indigitantur a Valerio Flacco l. 1. vs. 611. & similiter ejusdem *Boreae* procellae ἀμιππαι, *equis similes* seu equestri celeritate, a Sophocle vocantur, juxta priscos ejus Interpretes, Antigon. vs. 996. Ubi praeterea ejusdem *Boreae antra*, prope Thracium sinum Salmydessum collocantur, qui sinus monti Aemo seu Haemimonto, Thraciae regioni ab eo denominatae, erat vicinus.

Vs. 66. σκοπὸς] Quod ab Homero sumptum, de eadem Iride sub uno e Priami filiis habitu, Iliad. B. vs. 192. ὃς Τρώων σκοπὸς ἵζε, *qui Trojanorum speculator sedebat*. Ita Ἐπίσκοποι dicti *speculatores* seu custodes gentium Dii, qua de re supra ad vs. 39. Hym. in Dianam; & sicuti Veneris κατασκοπίας delubrum apud Troezenios exstitisse, tradit Pausanias lib. II. p. 146. Adde Dionem Chrysost. de Jove Olympio dicentem Orat. XII. p. 215. ἀστασιάστου καὶ ὁμονοούσης τῆς Ἑλλάδος Ἐπίσκοπος, *quietae & concordis Graeciae speculator*; & quod de Deo universi hujus moderatore dixerat Plato, & ex eo refert Theodoritus Θεραπευτ. serm. IV. p. 535. εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, *in suam speculam abscessit*.

Vs. 67. ἐπαΐξασα Μίμαντι] Dum *mons Chii*, ὄρος Χίου, dicitur in Scholiis hic *Mimas*, haud inde ab Asia amovetur, cum eadem Chios, tum Erythreae, utraque Ionici etiam conventus, seu celebris

lebris illius Panionii pars fuerint, & quibus imminens sive vicinus traditur ab antiquis auctoribus idem *Mimas*. De Chio equidem vel Homerus pridem fidem fecit; non noto solum eam in rem versu & apud Tullium memorato ad Atticum l. XVI. Epist. XIII. nempe Odyss. Γ. vs. 172.

Ἠ δὲ ὑπένερθε Χίοιο, παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα,

An infra Chium, ad ventosum Mimantem;

sed Hymno praeterea in Neptunum, qui in ejus vita Herodoto adscripta legitur,

Δὸς δὲ ὑπώρειαν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος,

• *Da autem, ut ad inferiora excelsi Mimantis perveniam.*

Neque enim ibi de *Erythris*, quod censet ad Ammianum l. XXXI. c. XIV. doctissimus Valesius, sed de *Chio* itidem Poëtae sermo; ad quam nempe per Erythras iter ipse faciebat, ut Theosdonidem quendam in Chio agentem ac Homeri carmina pro suis venditantem, coram plagii continuo redargueret. Ut tamen a μνημονικῷ errore haud immunis sit dicto loco Ammianus, qui, quod de *Chio* ait Homerus, utroque illo & quidem aperte omnino priori, ad quem etiam respexit idem Marcellinus, loco; id tamen de *Erythraeo oppido* eum dixisse ibidem tradit; nempe ubi de Valente Imperatore ait, eum fatidici versus recordatione, Asiae nomen horruisse, *ubi Erythraeo oppido superpositum montem & Homerum scripsisse, & Tullium doctis referentibus, audiebat.* Neque tamen, quod vere monet praestantissima Daceria, in Chio Insula, sed in ejus conspectu, seu, quod ait Pausanias l. VII. p. 402. Χῖος ἡ ἀπαντικρὺ τοῦ Μίμαντος, *Chius, quae ex adverso Mimantis;* quomodo nempe ibidem dicitur, & de quo jam supra ad vs. 50. Σάμος ἡ ὑπὲρ Μυκάλης, *Samus, quae supra Mycalen*, & apud Strabonem l. XIV. p. 636. Μυκάλη τὸ ὄρος &c. ἐπίκειται δὲ τῇ Σαμίᾳ, *Mycale mons imminet hic Samio agro*, quarum illa itidem Ionii Maris, ut notum, Insula; hic autem mons *Mycale* in adversa Ioniae continenti erat situs. Hinc male hodie apud Hesychium legitur, Μίμας, ὄρος Αἰτωλίας, pro Αἰολίας, seu verius Ἰωνίας, ut bene jam ad eundem animadvertit eruditissimus Palmerius. Ideo autem, quod summae altitudinis esset hic *Mimas*, ὑψίκρημνος etiam postremo apud Homerum loco, & a Strabone l. XIII. p. 645. ὄρος ὑψηλὸν dictus, idemque ad mare, quod vel ex Alexandro Myndio apud Aelianum liquet de Animal. l. V. c. XXVII. prominens; ac praeterea longe seu per CCL. millia, ut de eo Plinius l. IV. c. VIII. extensus, inde etiam opportune in ejus vertice tanquam Insularum vicinarum, Chii proinde & aliarum *Inspectrix* seu ἐπὶ νησάων σκοπὸς consedisse dicitur hic Junonis jussu Thaumantias Iris. Accedit, quod de *Mimante* tradit Solinus c. XL. cujus nempe vertices e nubibus intervolantibus, futurae tempestatis significant qualitatem; idcirco eo adhuc opportunior tradita haec ejusdem Iridis statio.

Quibus adde, quod apud Aristophanem Νεφέλ. p. 140. Socrates nubes compellans dicat,

Ἢ Μαιώτιν λίμνην ἔχετ', ἢ σκόπελον νιφόεντα ΜΙΜΑΝΤΟΣ,
Sive paludem Maeotim inhabitatis, sive nivosum MIMANTIS *scopulum.*

Neque enim audiendi sunt Graeci Comici Interpretes, qui *Mimantem montem Thraciae* ibi imputant, ὄρος Θρᾴκης ὁ Μίμας, eamque in rem adductum paullo ante *apud ventosum Mimantem*, παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα, Homeri locum citant: qui tamen *Mimas* prope Chium exstare ibi a Poëta dicitur, ac ita non Thraciae, sed minoris Asiae mons, quod aliunde etiam constat, exstitit. Qui proinde illorum Grammaticorum haud insolitus ἐν γεωγραφικοῖς lapsus, uti Suidae ei geminus, non debuit doctissimum Valesium impellere, ut alium ac diversum ab illo minoris Asiae *Mimante* montem cognominem in Thracia exstitisse, ad dictum supra Ammiani locum, idque post Ortelium, qui idem notaverat, ejusque, ut videtur, fide statueret. Neque etiam ille, cujus praeterea testimonio innititur Ortelius, probat id Ovidius; qui nempe dum montium undique enarrat orta Phaëthontis lapsu incendia, ait inter alia l. II. vs. 222.

Et tandem Rhodope, nivibus caritura, MIMASQUE,
Dindymaque, & Mycale:

ubi prior ille Thraciae, reliqui autem tres totidem Asiae minoris montes, quod nec triviales etiam illius Poëmatis Interpretes fugit, adducuntur. Ad quem Ovidii locum facit etiam ille Silii lib. III.

abeuntque in nubila montes,
Mixtus Athos Tauro, Rhodopeque adjuncta Mimanti,

fallente nempe ob densam nubium caliginem, qua infessa erant illorum hinc Europae, illinc Asiae montium juga, obtutu. *Mimas* caeteroquin de gigante, neque ab Horatio solum lib. III. Od. IV. ut statuisse ad eundem videtur nuperus ac eruditissimus ejus Enarrator, sed a Claudiano etiam dictus de Raptu lib. III. vers. 347. *haec arma Mimantis sustinet.*

Vs. 70. Φεῦγε μὲ Ἀρκαδίη] Arcadiam inter eas regiones a Poëtis olim relatam, quae scilicet praegnantem Latonam non admiserint, liquet praeterea e Pausania l. VIII. p. 539. ubi Apollinem ac Dianam memorat, ubique gentium graves de iis hominibus ac locis, quae Latonam, dum uterum ferret, errantem contempserant, poenas sumentes, ad Tegeatas quoque Arcadas eadem de caussa venisse.

Ibid. ὄρος ἱερὸν Αὔγης Παρθένιον] Haud novum, *sacrum* hic dici *Parthenium*, Arcadiae montem, Pani nempe potissimum, cujus celebre ibi extabat fanum, & in quo praeterea consecratum erat Telephi sacellum; sicut utrumque e Pausania liquet l. VIII. p. 542. Nota autem ejusdem Telephi mater, quae hic commemo-

moratur, *Auge*, & quae juxta Graeca ad hunc locum Scholia, Alei Arcadis filia, ac Minervae praeterea sacerdos, in monte *Parthenio* ab Hercule vim passa fuerat; aut in quo monte, non solum juxta Pausaniam, sed juxta Diodorum praeterea l. IV. p. 239. ac Mythologos antiquos, Apollodorum l. II. c. IV. Hyginum Fab. XCIX. natus ex *Auge* Telephus, a matre aut juxta Apollodorum & Tzetzem ad Lycophr. p. 43. ab *Auges* parente Alea fuerat expositus. Haud una enim, ut in id genus veterum fabulis vel narrationibus passim contigit, inter eos Auctores de toto illo *Auges*, & nati ex ea *Telephi* casu occurrit varietas. Unde idem, quem adduxit ad hunc locum vir doctus, Pausanias, alibi non tantum expositum in monte *Parthenio* ab *Auge*, vel ejus patre, Telephum; sed *Augen* ipsam a patre cistae, una cum nato filio Telepho inclusam, ac in mare abjectam; trajecto vero mari in Cayci fluvii ostium delatam tradiderat paullo ante, nempe l. VIII. p. 460. ac similiter Strabo l. XIII. p. 615. Neque etiam de loco Arcadiae, ubi nempe huic *Augae* vim intulerit Hercules, minus olim controversum, rursus ex eodem Pausania constat p. 331. Adde Jornandem, qui Getic. cap. IX. & cujus locum vidit jam ad Hyginum eruditus illius Enarrator Th. Munckerus, *Augen* hanc, non Alei Arcadis, sed Priami sororem facit. Sacerdotio vero Minervae, quod hic in Scholiis dicitur, functam eandem *Augen*; immo inde in Minervae luco natum ex ea Telephum ab ea continuo expositum, tradit Apollodorus l. III. c. IX. & postremum itidem Tzetzes d. l. ad Lycophr. p. 43. E quibus praeterea illud liceret conjicere, Αὔγῃ hic potius in Callimacho legendum, quam Αὔγης, nempe ut dicatur *mons* ille Arcadiae *Parthenius:* ideo *Augae* huic *sacer*, ἱερὸς ἱερὸν Αὔγῃ (non Αὔγης, neque enim ille ab ea denominatus alibi legitur) Παρθένιον, quod in memoriam nati ibi ex ea aut in eo expositi, atque a cerva, quod addunt, Mythologi, nutriti Telephi, non huic solum, sed matri etiam, locus fuerit in postremum consecratus. De Telepho utique in eodem monte juxta Panem culto, omissa omni alterius Numinis ibidem sacrati mentione, fidem facit eo, quem supra indicavi, loco, Pausanias; immo cujus ea de re verba non debent hic praetermitti sub finem l. VIII. p. 543. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἄρχεται ΤΟ ΟΡΟΣ, ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ· ἐν αὐτῷ δὲ ΤΕΜΕΝΟΣ δείκνυται ΤΗΛΕΦΟΥ, καὶ ἐνταῦθα παῖδα ἐκκείμενον φασὶν αὐτὸν ὑπὸ ἐλάφου τραφῆναι· Ἀποτέρω δὲ ὀλίγον Πανός ἐστιν ἱερόν. *Inde incipit* MONS PARTHENIUS. *In eo* TEMPLI SACELLUM *ostenditur* seu LUCUS (pro utroque enim τέμενος apud Auctores sumitur) *ibique expositus infans Telephus a cerva nutritus traditur. Paululum inde abest Panis fanum.* Nihil proinde in eodem monte, uti ex eo Pausaniae, & hoc praeterea Callimachi loco liquet, illo nati ibi e *matre Auge* & expositi Telephi casu, aut utrique quodammodo sacrati inde loci celebritate nobilius. Notum alioquin quod *sacri* saepe in genere dicti

dicti fuerint *montes*, tanquam huic vel illi Numini peculiari quadam religione dicati; unde illud Luciani de Sacrificiis p. 365. ed. Salm. καὶ ὄρη ἀνέθεσαν, *& montes consecrarunt*; aut quod Indi etiam apud Philostratum de Vit. Apoll. l. I. c. II. Caucasum in genere θεῶν οἶκον, *Deorum domicilium*, leguntur appellasse. Ita *Dii montium* dicti I Reg. XX. 23. & de Cybele ac Diana, *ut montium Deabus* seu *Dominis* apud Poëtas, & qua de re jam ad superiores Hymnos, subinde appellatis, res nota. Hinc, ut alia nunc mittam, sicut ἱερὸν ὄρος Παρθένιον hoc loco Callimachus, ita ἱερὸν Τμῶλον, *sacrum Tmolum*, notum Lydiae montem, vocat Aeschylus Pers. vs. 49. & Euripides Bacch. vs. 64. aut quomodo *Taygetus* prae aliis montibus Dianae sacer ac dilectus dicitur, supra vs. 188. Hym. in hanc Deam. Sed hoc passim obvium, & in nummis etiam antiquis conspicuum, in quibus frequenter in vertice montium Templa aut Deorum simulacra occurrunt. Quamquam & inde ἱερὸν ὄρος Αὔγης Παρθένιον, *sacer mons Auges Parthenius*, dici hic a Callimacho potuit; haud aliter ac apud Aeschylum, de monte *Atho* legitur, Agam. vs. 293. Ἀθῷον αἶπος Ζηνὸς, *Athoon cacumen Jovis*, Jupiter nempe Ἀθῷος, quod observat Hesychius, in summitate illius montis Athos sacratus. Hinc Jupiter etiam ΑΚΡΑΙΟΣ in nummis; sed de quibus alibi & supra jam actum ad vs. 82. Hym. in Jovem, ubi de eodem Deorum Rege dicitur, Ἄκρης ἐν πολίεσσιν &c.

Vs. 71. ὁ γέρων μετόπισθε Φενεαιός.] Nempe urbs ipsa inter Arcadicas olim celebris, conditoris ejus nomine designata; qui Φενεαιὸς hic ob metrum, seu Φενεὸς αὐτόχθων, *Pheneus indigena*, a Pausania traditur l. VIII. p. 478. *Senex* autem dictus hoc loco idem *Pheneus*, quod *urbs* esset *Arcadiae antiqua*, ut hic in Scholiis traditur, eaque inundatione aquarum olim absorpta, teste eodem Pausania p. 477. Φενεατῶν δὲ τὸ πεδίον κεῖται μὲν ὑπὸ τοῖς Καρυαῖς· πλεονάζοντος δὲ ποτὲ αὐτῷ τοῦ ὕδατος, κατακλυσθῆναι φασὶ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΦΕΝΕΟΝ. *Pheneatarum campi Caryis sunt subjecti; unde quondam aquarum in iis profluvio.* ANTIQUAM PHENEON *absorptam memorant*, prout locus ille legi obvia ejus emendatione debuit, κατακλυσθῆναι nempe, non κατακλυθῆναι, quod & sequentia ibidem arguunt. Quo respexit etiam Theophrastus Hist. Pl. l. V. c. VI. Φανερὸν δὲ γίνεται ἐν ΦΕΝΕΩ (non Φανεῷ vel Φενεῷ, ut in utraque edit. Basil. & Batava D. Heinsii) τῆς Ἀρκαδίας, ὅτε αὐτοῖς ἐλιμνώθη τὸ πεδίον, φραγέντος (ut post Gazam Palmerius, non βραχέντος) τοῦ βερέθρου, *manifestum id contigisse apud* PHENEUM *Arcadiae, cum obstructis ibi faucibus, campus in locum redundavit.* Illud vero peculiare de his *Pheneatis* observat Pausanias l. VIII. p. 480. quod Cererem errabundam, dum illa Proserpinam quaereret, hospitio non solum iidem excepisse dicantur, sed etiam quod majora minoraque Mysteria huic Deae, eodem ritu, quo apud Eleusinem celebrarint. Quae illustrat insuper id quod Conon refert Narrat. XV. apud Photium,

tium, *Pheneatas* ob ostensum Cereri locum, quo Proserpina ad inferos a Plutone rapta descenderat, Deam tum iis plurima bona concessisse, tum ne unquam in bello ultra centum Pheneatas caderent. Quae haud dispar ratio vel origo institutorum apud Athenienses Eleusiniorum; Ceres nempe filiam quaerens, hospitio ibi comiter excepta, ac praeterea grata triticearum frugum ab eadem Dea Atheniensibus concessarum memoria, ut ea de re praeter alios Arnobius l. v. p. 185. ed. Batav. ac nos infra ad Hymnum in Cererem.

Vs. 72. ὅλη Πελοπηΐς] Quomodo ab Apollonio Rhodio dicta itidem *Peloponnesus* l. iv. vs. 1570.

Πελοπηΐδα γαῖαν ἱκέσθαι,

in Peloponnesi terram seu *regionem pervenire.*

Non *tota* tamen nobilis illa peninsula, cui nomen hoc adhaesit, seu quae intra Isthmum (& cui ita accessisset ipsa, cujus jam Poëta mentionem facit, Arcadia) hic innuitur, sed pars tantum ejus septentrionalis, quae nempe ut continuo additur, *Isthmo adjacet*, ὅση περικέκλιται Ἰσθμῷ. Qualis nempe Corinthiorum & Sicyoniorum tractus, ut de Argolide & Achaja proprie olim dicta, de quibus mox, hic sileam. Nota vero e Geographis aliisque Auctoribus antiquis, Strabone, Ptolemaeo, Pausania, Plinio &c. tradita ab iisdem Peloponnesi in varias partes divisio. Quamquam neque eo aevo, quo Latona praegnans e Jove a Mythologis traditur, notum adhuc *Peloponnesi* nomen; nondum scilicet nato Pelope; sed quae prius *Pelasgia*, item *Aegialea*, ante *Apia*, & juxta Hesychium, Πασία, tandem, post Pelopis nempe e Lydia aut Phrygia in Graeciam adventum, *Peloponnesus*, seu juxta Sophoclem Oed. Col. vs. 728. *Pelopis magna insula*; verius peninsula nuncupata est. Verum id solemne, ut notum, Poëtis antiquis, maxime autem Tragicis, regiones non priscis, quas tum obtinebant, ubi res ab iis memoratae contigere, appellationibus, sed recentioribus, & suo aevo usitatis, frequenter indigitare.

Vs. 73. Ἔμπλην Αἰγιαλοῦ] *Aegialos* nempe dicta antiquitus ea littoralis, quod vox ipsa etiam arguit, Peloponnesi pars, quae inter Eleos & Sicyonios sita, *Achajae* postea nomen obtinuit, teste Pausania sub initium l. v. & l. vii. Quamquam ab aliis etiam, & apposite ad hunc Callimachi locum, ad Isthmum usque extendatur eadem regio, *Aegialus* dicta, ut a Plinio l. iv. c. v. *Achajae nomen Provinciae* AB ISTHMO INCIPIT; *ante* AEGIALUS *vocabatur*, *propter urbes in littore per ordinem dispositas.* A situ proinde ad mare, quod praeter Plinium & Pausaniam agnoscit etiam Strabo de vocibus Ἕλος & Αἰγιαλὸς agens l. viii. p. 349. & alibi adhuc l. xii. p. 245. petita vocis illius Αἰγιαλοῦ vel Αἰγιαλείας significatio; quam alioquin ab *Aegialeo*, Inachi scilicet filio, vulgo arcessunt veteres Mythologi, ut Apollodorus sub initium l. ii. seu ab *Aegialeo*, Sicyoniorum,

rum, de quo idem Pausanias p. 96. & 396. Rege. Hinc etiam Αἰγιαλὴ eodem Auctore p. 96. aut sicut hodie apud Strabonem legitur l. VIII. p. 382. Αἰγιαλὸς dicta prius ipsa urbs littoralis, ut notum, Sicyon; aliudque praeterea illius tractus oppidum, *Aegialea* appellatum, de quo rursus Pausanias p. 94. & 96. Eadem vero Peloponnesi pars littoralis, quae inde primum *Aegialus;* dein *Ionia*, quod incolae ejus antiquitus essent Iones; postremo *Achaja*, quod pulsis Ionibus, Achaei Phthiotae seu e Thessalia eo profecti, eundem tractum occupassent, appellata apud Strabonem legitur l. VIII. p. 383. Quamquam suo adhuc aevo Αἰγιαλὸν dictum illum Peloponnesi tractum, non vero totam; ut ex eodem loco male adseruit ad Stephanum Berkelius, Peloponnesum, tradit alibi Pausanias nempe l. II. p. 94. καὶ Πελοπόννησος δὲ ὅσον ΕΤΙ ΚΑΙ ΝΥΝ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΑΙΓΙΑΛΟΣ ἀπ' ἐκείνε βασιλεύοντος ὀνομασθῆναι, *eamque Peloponnesi partem, quae* HOC ETIAM TEMPORE AEGIALUS VOCATUR, *ab eo* (nempe Aegialeo) *ibi regnante nomen sumpsisse.* Ut proinde haud mirum sit, si eo etiam nomine a Callimacho, tractus ille Peloponnesi hic appelletur.

Ibid. καὶ Ἄργειος] Pro Ἄργος, & quo nomine tam urbs Graecorum olim intra Isthmum seu Peloponnesi clarissima, quam regio ipsa, vulgo Ἀργεία vel Ἀργολὶς dicta, hic censetur. Docent id veteres Critici ad Apollonium l. III. vs. 992. ubi Ἑλλάδι tam de tota regione, quam de urbe cognomine dici, observant, adduntque ὃν τρόπον Ἄργος, καὶ ἡ πόλις, καὶ ἡ χώρα, *quomodo Argos etiam & de urbe & de regione dicitur.* Immo Ἄργος insuper de tota *Peloponneso* subinde dicta, juxta glossam veterum Pindari Enarratorum Isthm. Od. II. p. 445. καὶ τάχα ἂν Σπαρτιάτην εἴρηκε Πίνδαρος Ἀργεῖον, παρόσον Η ΠΑΣΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΑΡΓΟΣ καλεῖ), ὁμώνυμος τῇ πόλει, *& continuo quidem Spartiatam dixit Pindarus de Argivo, in quantum* UNIVERSA PELOPONNESUS: ARGOS *vocatur, eodem, quo urbs, nomine;* & quod Eustathius etiam haud uno loco tangit, ut ad Il. B. p. 195. & 222. & praeterea ad Il. Z. p. 630. *Argivis* alioquin proprie dictis seu *Argolidi* adscripti quoque, teste Pausania l. II. p. 96. Sicyonii, quorum urbem Αἰγιάλην vel Αἰγιάλειαν nuncupatam, paullo ante ex eodem Auctore & Strabone praeterea diximus.

Vs. 74. ἐπεὶ λάχεν Ἴναχον Ἥρη] Notus utique Argivorum regionem praeterlabens fluvius *Inachus*, quem inde *Argivum* ab Aeschylo dici observat Pausanias l. VIII. p. 464. qui tamen hodie locus in eodem Tragico non comparet. Occurrit quidem sub Choëphor. vs. 6. locus, ubi Orestes Argos reversus ait, πλόκαμον Ἰνάχῳ θρεπτήριον, prout ibidem legendum *comam Inachi nutritiam*, in inferiis nempe, quas ibi patri Agamemnoni idem offerre dicitur. Ita de Argis seu Argivorum solo apud Euripidem ait Jocaste Phoen. vs. 577. ἐπ' Ἰνάχου ῥοαῖς, *ad fluenta Inachi*,

ebi, haud aliter ac *Inachiis Argis*, & *Inachia tecta*, de iisdem dicuntur apud Statium Theb. l. I. vſ. 660. & l. III. vſ. 249. & alibi, quod tralatitium, *Inachidae* de *Argivis* ut l. II. vſ. 245. De ſolemni vero *Junonis* apud *Argivos* cultu; ac unde ei paſſim Ἥρας Ἀργείας, & inde apud Maronem ſimiliter Aen. l. III. vſ. 547. *Junonis Argivae*, non apud Auctores ſolum & potiſſimum Tragicos, ſed in nummis etiam antiquis, obvia adhuc nomenclatio. Cujusmodi nempe legitur in ſequenti nummo, qualis exſtat in Theſauris Mediceis & Pariſienſibus, & qui in anteriore parte caput Neronis praefert.

Quamquam non idem ſit hujus *Deae Argivae* habitus, qualem ei tribuunt veteres Grammatici ad Theocriti Idyll. xv. vſ. 64. nempe Junonis inſidentis throno, ſceptro praeterea armatae, deſuper autem cuculi, aut quomodo plenius deſcribit Pauſanias l. II. p. 114. Deae ſignum ſolio itidem inſidentis, cum corona in capite, cui Horae & Gratiae ſunt inſculptae, dextra autem manu malum punicum, ſiniſtra vero ſceptrum tenentis. Quod tamen *Junonis Argivae* ſignum paullo aliter deſcribit Tertullianus de Coron. c. VII. p. 104. ed. Rigalt. *Junoni vitem Callimachus induxit. Ita & ARGIS SIGNUM EJUS palmite redimitum, ſubjecto pedibus ejus corio leonino, inſultantem oſtentat novercam de exuviis utriusque privigni*, Bacchi nempe & Herculis. Simile vero hujus *Junonis Argivae* ſigno, urbis Romae ſimulacrum dicaſſe Caeſareae Herodem, refert Joſephus Ἀλωσ. l. I. c. XVI. Ubi enim in ea Urbe Templum Auguſto, & ejus in eo Coloſſum, Jovi in Olympia parem erectum ab Herode dixiſſet, addit continuo, Ῥώμη δὲ ἴσος Ἥρᾳ τῇ κατ' Ἄργος, *Romae autem ſimilis*, Coloſſus nempe, *Junoni quae eſt Argis*, ſeu *Argivae*, non ut ibi perperam vetus Interpres, & Gelenius, *Romano autem par & Junoni, quae in Argis eſt*. De duobus enim Coloſſis ſeu ſimulacris ibi agitur ab Herode, Caeſareae a ſe conditae ſeu reſtauratae, extructis, uno Caeſari, altero Romae; prout id aperte etiam tradit Ἀρχ. l. XV. c. XIII. ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, *ſimulacra, illud quidem Romae, hoc autem Caeſaris*. Ut mittam jam ΗΡΑΙΑ ſeu ſolemne ejusdem *Junonis Argivae Feſtum*, Argis etiam celebrata, quorum nempe pro-

prooemium erat clypeus aeneus & corona e myrto; ac unde ὁ Ἀργεῖ χαλκὸς, *Argis aes*, de eodem Agone dictum a Pindaro Olymp. Od. VII. sed qua de re opportunius dicendi erit locus ad vs. 35. sequentis in Palladis Lavacrum Hymni. E quibus autem liquidum, cur *Argos*, Ἥρας δῶμα, *Junonis domicilium*, aut *Argivos*, Ἥρας τὸν εὐάνορα λαὸν, *Junonis strenuum populum*, vocet Pindarus Nem. Od. x. p. 415. & quomodo Ἀργείας Ἥρας ἐν δαπέδοις, *Argivae Junonis in solo*, de eadem regione dicatur ab Euripide in Rheso: immo quod eadem ab Aeschylo, omisso etiam Junonis nomine, Ἀργεία θεὸς, *Argiva Dea*, solum indigitatur Suppl. vs. 305. Ubi etiam paullo ante de Io, Inachi, cujus hic mentio, filia dixerat, eam κλῃδοῦχον Ἥρας, *Junonis aedituam*, exstitisse in *Argivorum terra*. Ut proinde haud incaute hic a Latona e Jove gravida, & locum tutum ad partum quaerente, praeterita dicatur *Argos*, *Aegialo* etiam, ut modo vidimus, hic a Callimacho sociata, Αἰγιαλὸς τε καὶ Ἄργος, quod *Aegialeus* (unde loco nomen inditum volunt Mythologi & Grammatici veteres, Apollodorus l. II. c. I. & Etymol. M. Auctor in Ἀπία) *Inachi*, quem *sortita* hic dicitur *Juno*, filius censeretur. Adde, quod lite forte de illo tractu inter Junonem & Neptunum orta, eaque ab *Inacho* cum Phoroneo, Cephisso praeterea & Asterione, secundum Junonem judicata, Deae illi continuo obtigerint eadem loca; ut id refert Pausanias l. II. p. 112. optimus proinde hujus apud Callimachum loci, praeter alia ante dicta, Interpres, ἐπεὶ λάχεν Ἴναχον Ἥρη, *quandoquidem Inachum sortita est Juno*. *Inacho* autem primo & antiquissimo, ut notum, Argivorum Rege, nihil apud Graecos occurrit antiquius; unde illud Horatii, ac ut bene etiam ad eum observat eruditissimus Dacerius, l. II. Od. III.

Divesne, PRISCO *natus ab* INACHO,

& l. III. Od. XIX.

Quantum distat AB INACHO *Codrus*,

nempe ab eo, cujus vetustissima foret inter Graecos memoria.

Vs. 75. Ἀονίη] Quo nomine *Boeotiam* olim dictam, e Strabone ac Dionysio Periegete, ejusque Enarratore Eustathio, adnotarunt jam ad hunc locum viri docti, sed quod plenius e Pausania constat, qui *Aonas*, veteres Boeotiae incolas, post Cadmi in ea loca adventum, retentos ibidem, & cum Phoenicibus permixtos vicatimque habitasse refert l. IX. p. 549. Adde Stephanum in Boeotia, & eruditos ad Apollonium Criticos, ubi ad Poëtae versum l. III. vs. 1177.

Ἀονίοιο δράκοντος ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ,

Aonii serpentis, quem in Theba Ogygia,

Cadmus scilicet interfecit, notant iidem, Ἀονίοιο δράκοντος, ἀντὶ τοῦ Βοιωτικοῦ· Ἀονία γὰρ τὸ πρότερον ἡ Βοιωτία. *Aonii serpentis, pro Boeotico. Aonia enim prius dicta Boeotia.* De *Thebis* autem Boeotiae, ut notum, primaria urbe, hic Ἀονίην a Callimacho nomina-

minatim intelligi traditur in Scholiis ad hunc locum. Quod a Lycophrone etiam factum p. 180. ubi Ἀόνων τε γῆν, *terramque Aonum*, de Thebana regione dici videas, & jam ante a Moscho Idyll. IV. vs. 35. ubi Megara de parentibus suis, Thebas, ut itidem ait, incolentibus, addit Ἀόνιον πεδίον, &c. qui *Aonii* seu Thebani *campi pinguem arant glebam*. Idem nempe ibi Ἀόνιον πεδίον, quod τὸ Θήβης πεδίον, *Thebes campus*, vocatur Polybio Exc. Vales. p. 69. & de quo mox. Quibus addo Nonnum Dionys. l. IV. p. 155. ubi πόλις Ἀονίη de *Thebis* etiam dicitur; & similiter, ac unde lux eidem, Statium Theb. lib. I. vs. 226.

Aonias fluit hic ab origine Thebas,

ac veterem ejus Enarratorem ad vs. 34. ubi *arma Aonia* explicat *Thebana*, ab Aone Rege filio Neptuni, vel a monte Boeotiae. Immo quomodo *Aonidas* & *Aonios sulcos*, pro *Thebanis*, & *Aoniam aulam*, pro Eteoclis apud Thebanos Regia, usurpat alibi idem Papinius; immo *Aonii* ab eodem passim de *Thebanis* dicti. Hinc Stephanus *Aonas*, non de *Boeotia* in genere, sed de Boeotiae *gente* explicat, Ἄονες, ἔθνος Βοιωτίας, ἐξ ὧν ἡ Ἀονία.

Vs. 76. Δίρκη τε Στροφίη τε] E Scholiis ad hunc locum, nec aliunde quod sciam, docemur, *Strophien* aeque ac *Dircen*, fontem ad Thebas exstitisse. De *Dirce* res equidem pervulgata, e Tragicis maxime antiquis in mentione rerum Thebanarum; & a quibus eadem non pro *fonte* solum, sed pro *fluvio* etiam sumitur, sicuti, ut alios mittam, apud Euripidem Phoen. vs. 737.

Βαθὺς δέ τοι Διρκαῖος ἀναχωρεῖν πόρος,

Profundum vero est Dircaeum vadum ad redeundum,

& apud Criticos ibidem, Δίρκη δὲ ποταμὸς ὁμώνυμος τῇ κρήνῃ, βαθὺς, πλατὺς, *Dirce autem fluvius eodem cum fonte nomine, profundus, latus*. Hinc etiam pro *Thebis* dicta apud Vatem Thebanum Pyth. Od. X. παρ' εὐκλεεῖ Δίρκῃ, *apud inclytam Dircen*, ac unde ipsemet appellatus *Dircaeus cygnus* ab Horatio, & similiter *Dircaeus gener*, Thebanus nempe Polynices Adrasti gener apud Papinium Theb. l. IV. vs. 74. Quum autem a Sophocle haud semel numero plurium dicantur Διρκαῖα ῥεέθρα, *Dircaea fluenta*, ut Antigon. vs. 105. & a Papinio similiter Theb. l. VII. vs. 164. *Dircaea ad flumina*; ac praeterea in dicto Tragici dramate vs. 856. nominatim Διρκαῖαι κρῆναι, *Dircaei fontes*; fieri potest, ut vicinus *Dircae fons*, & cum eo hic a Callimacho junctus, nempe Στροφίη, ac velut eodem patre Ismeno, ut mox additur, genitus, sub illa etiam *Dircaeorum fontium* appellatione designetur. Dictus alloquin alius ad Thebas *fons Oedipodius*, Οἰδιπόδιος κρήνη, & ubi ludi victoriae a Sylla reportatae caussa celebrati dicuntur apud Plutarchum in Pelopida p. 464. & quem fontem memorant etiam cum Pausanias l. IX. p. 569. tum ubi enumerat varios Boeotiae fontes, Plinius, nulla caeteroquin facta Στροφίης, cujus hic Callimachus meminit, mentione; nempe l. IV. c. VII. *Praeterea fontes in Boeotia, Oedipodia, Psamniate*,

mate, *Dirce*, *Epicrene*, *Arethusa*, *Hippocrene*, *Aganippe*, *Gargaphie*.

Vſ. 77. Ἰσμηνοῦ χέρα πατρὸς] Non tamen *Iſmeni*, ſed *Acheloi filia* dicitur fons ad Thebas *Dirce* apud Euripidem Bacch. vſ. 519.

Ἀχελώου θύγατερ,
Πότνι' εὐπάρθενε,
Acheloi filia,
Veneranda pulcra Virgo Dirce,

in cujus nempe fontibus, ut ibi continuo additur, primum ablutus fuit, e Semeles femore raptus ſemiambuſtus Liber. Ἰσμηνὸς autem hic, ut apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 384. & Euripidem, a quo etiam Ἰσμηνοῦ πόλις de *Thebis* dicitur Suppl. vſ. 1204. apud alios Ἰσμηνὸς quandoque, ut apud Dicaearchum ob metrum p. 167. a quo etiam fluvio dictum vicinum eidem Apollinis Oraculum Ἰσμήνιον, cujus meminit Pindarus Pyth. Od. XI. & quale ἀλαθέα μαντείων θῶκον, *veram vaticiniorum ſedem*, ibidem vocat, & de quo adhuc paullo poſt. Μελαμψηφὶς vero ſeu *niger calculo* hic *Iſmenus* fluvius, haud aliter ac de Anauro ſupra vſ. 101. Hym. in Dianam dictum μελαμψηφῖδος Ἀναύρου; & ſicuti alioquin *Peneus viridis calculo* a Plinio dicitur l. IV. c. VIII.

Vſ. 78. Ἀσωπὸς βαρύγουνος, ἐπεὶ &c.] Alter, qui Thebas praeterlabebatur fluvius, ac unde de *Thebis* agens dicto jam ante loco Dicaearchus p. 172. utrumque, ut aliunde ſatis notum, innuit indicto nomine, καὶ γὰρ ποταμοὶ ῥέουσι δι' αὐτῆς δύο, *duo enim fluvii per eam labuntur*. Hinc etiam per διπόταμον πόλιν, *urbem irriguam* duobus fluviis, Thebas indigitat Argivarum mulierum Chorus apud Euripidem Suppl. vſ. 621. alibi vero in eodem dramate vſ. 510. γῆς Ἀσωπίας, pro *terra Thebana* ſeu Θήβης πεδίου, de quo actum paullo ante. Quam in rem ſimiliter Strabo l. IX. p. 408. ὁ γὰρ Ἀσωπὸς καὶ Ἰσμηνὸς διά τε πεδίου ῥέουσι τοῦ πρὸ τῶν Θηβῶν, *Aſopus enim & Iſmenus per campum labuntur, qui eſt ante Thebas*; ac unde alibi ab utroque illo fluvio dicuntur ei p. 382. Θῆβαι Διρκαῖαι καὶ Ἀσωπίδες, *Thebae Dircaeae & Aſopides*. Quod vero hic in Scholiis dicitur de Aeginae Nymphae a Jove raptu, eoque patri ejusdem *Aſopo* fluvio a Siſypho indicato, apud Pauſaniam etiam legitur l. II. p. 93. Adde quod ex hoc Callimachi loco liqueat, *Aſopum*, Aeginae ſcilicet patrem, eundem cum Boeotio ſeu *Thebano*, de quo hic ſermo, *Aſopo* vulgo habitum; errare proinde Didymum, qui in Scholiis Pindari Nem. Od. III. p. 346. alium a Thebano *Aſopum* fluvium in Aegina exſtitiſſe ſtatuit, & de quo explicat hujus Lyrici ibidem verba, ὕδατι ἐν Ἀσωπίῳ, *aquam apud Aſopiam*. Quae ibi verius Ariſtarchus, ad *Aſopum* Phliaſium retulit; qui nempe, ut ibidem dicitur, circa Phliuntem & Nemea (de Agone autem ſeu ἐπινικίῳ Nemeorum ibi ſermo) ſive quod a Pauſania, dicto jam loco traditur, in Phliaſiorum finibus ortus, per Sicyoniam regionem in mare Corinthium labebatur. Unde alibi legitur apud eundem Pindarum

in

in Nemeis Od. IX. ἐπ' Ἀσώπου ῥεέθροις, *in Asopi fluentis*; nempe ut bene Graeci Critici ibidem, ἐν Σικυῶνι. Hinc etiam apud Strabonem, a quo plures alioquin seu quatuor *Asopi* fluvii recensentur, & inter eos dictus modo *Phliasius*, ut & alter, de quo hic, *Thebanus*, nullus vero in Aegina commemoratur, l. VIII. p. 482. *Asopida* vero dictam, praeter alia antiqua ejus nomina, Euboeam, tradit editus sub nomine Marciani Heracleotae Scymnus Chius Perieg. p. 23. & Plinius l. IV. c. XII. Exstat praeterea, *Urbis Asopiturum* mentio in duabus inscriptionibus antiquis Marm. Oxon. l. II. p. 292. & 293. quarum unam Trajano, alteram Constantio Η ΠΟΛΙΣ Η ΑΣΩΠΕΙΤΩΝ (sicuti illa utroque modo ibi inscribitur, haud aliter ac ΖΜΥΡΝΑ & ΣΜΥΡΝΑ in antiquis nummis) *Urbs Asopitarum* dicavit. Quae proinde *Asopus*, urbs ibi Laconica, in qua Romanorum Imperatorum Templum exstitisse tradit Pausanias l. III. p. 206.

Vf. 80. Αὐτόχθων Μελίη] *Indigena* nempe seu Thebana Nympha, & quo sensu Χθόνιαι Νύμφαι dicuntur ab Apollonio Rh. l. II. vf. 506. de Nymphis, quae collem Africae prope Cyrenas myrtosum, & cujus supra meminit Callimachus vf. 91. H. in Apoll. inhabitabant,

Χθονίαις ἐγκατέθετο Νύμφαις,

ubi eruditi Critici, Χθονίαις, ταῖς ἐγχωρίαις, *indigenis*, & quomodo proinde verti vox illa ibidem debuit, seu *indigenis commisit Nymphis*, non ut ibi Interpres ad litteram, *terrestribus*. Αὐτόχθων vero dicta hic *Melie* Nympha, ad discrimen aliarum Μελιῶν Nympharum, quarum in genere meminit in Theogonia Hesiodus, ac nomina recenset alibi ad eundem, seu Ἐργ. p. 48. Tzetzes, Ἑλίκη, Κυνόσουρα &c. Hujus autem *Melies* ut Thebanae, praeter Callimachum hoc loco, seu potius fontis eidem cognominis, ad quem nempe situm erat Ismenium, de quo paullo ante, Apollinis Oraculum παρ Μελίαν &c. auctor Pindarus Pyth. Od. XI. in Thebanum hieronicam; ac ubi a priscis ejus Enarratoribus, *Melie* Oceani filia ac Ismeni ad Thebas fluvii soror dicitur, & cui *Heroidi fons erat* ibi, ut Plautus loquitur, *cognominis*, ἔτι δὲ καὶ πηγὴ ὁμώνυμος τῇ Ἡρωΐδι. Inde proinde explicandus Pausanias, a quo lib. IX. p. 557. ex hac *Melie* Nympha & Apolline genitus traditur Ismenus fluvius; nempe, qui ortum duceret ex eo fonte illius tractus Μελίῃ a μελιῶν seu *fraxinorum* ibi proventu, ut videtur, dicto; ex earum nempe μελιῶν genere, quas in *campestribus & aquosis locis*, seu ἐν τοῖς πεδίοις & περὶ τὰ ἔφυδρα nasci, & montanis *fraxinis* praestare tradit Theophrastus H. Pl. l. III. c. XI. Adde quod eodem loco Pausanias, fontis meminit supra Ismenum hunc fluvium siti, ἀνωτέρω δὲ τοῦ Ἰσμηνίου (ni Ἰσμηνοῦ ibi potius & alibi legi apud eundem debet) τὴν κρήνην ἴδοις ἄν, *supra Ismenii fontem videas* &c.

Vf. 81. Ἧλικος ἀσθμαίνουσα περὶ δρυὸς] Μελίη nempe, de qua modo actum, ac una proinde *Hamadryadum* seu Nympharum,

 quae

quae simul cum *quercubus* aliisve id genus sylvestribus aut montanis arboribus natae, seu ejusdem cum illis aevi ferebantur: ut id praeter alios Auctores & Grammaticos a Battiade hoc loco, & mox adhuc vs. 83. innuitur, τότε δρύες ἡνίκα Νύμφαι, *tunc quercus, cum erant Nymphae*. Neque aliter, & qui hunc, ut plures alios, quod in processu harum Observationum subinde moneo, Callimachi locum expressit vel imitatus est aemulus Poëta, ubi de Nympha quadam Hamadryade, orante Paraebii patrem, arbores in monte exscindentem, dicitur Argon. l. II. vs. 481.

Μὴ ταμέειν πρέμνον ΔΡΥΟΣ ΗΛΙΚΟΣ,

Ne exstirparet truncum QUERCUS COAEVAE;

quod scilicet cum id genus *quercubus* nasci simul & mori crederentur eaedem Nymphae; prout nempe harum singulae ferebantur huic velut alteri *quercui* coaevae. Unde veterum ibi Criticorum ad Apollonium seu ad vs. 478. glossa, quod juxta Mnesimachum dicantur, Ἁμαδρυάδες Νύμφαι, διὰ τὸ ἅμα ταῖς δρυσὶ γενᾶσθαι, ἢ ἐπεὶ δοκοῦσιν ἅμα ταῖς δρυσὶ φθείρεσθαι, *quod simul cum quercubus nascantur, aut quandoquidem cum quercubus intereant*; adducta etiam ibi e Charone Lampsaceno de quadam Nympha narratione, quae ob servatam a Rhoeco fatiscentem alioquin quercum, *cum qua illi Nymphae fuisset una pereundum*, μέλλουσα συμφθείρεσθαι τῇ δρυῒ Νύμφῃ, mercedem, quam vellet, eidem promisit ac praestitit. Immo ad quas *coaevas* scilicet cum *quercubus Nymphas* respicit ille Pindari, qui ibidem adfertur, nec hodie, quod & tot aliis ejusdem Lyrici carminibus contigit, in ejus Ἐπινικίοις prostat locus, ἰσοδένδρου τέκμαρ αἰῶνος λαχοῦσαι, *nactas finem aevi aequalis arbori* seu *quercui*; & sicuti idem eam in rem etiam a Plutarcho adducitur de Oracul. defectu pag. 415. ut eo nempe dicatur, tantum temporis Nymphas illas, juxta Pindarum, vivere, quantum datur arbori; ac ubi simul a Plutarcho additur, διὸ καὶ καλεῖν αὐτὰς Ἁμαδρυάδας, indeque *vocasse eas Hamadryadas*, seu quasi *cum quercubus viventes*. Quamquam longius etiam aevi spatium Nymphis ibidem tribuant Hesiodi, quos idem Auctor adducit e deperdito ejusdem opere, versus, & a quo non discedit Pausanias l. x. p. 670. ubi ait, vulgo a Poëtis ferri, Nymphas vivere quidem annos quam plurimos, sed non esse a morte immunes. Immortales tamen eaedem & senii expertes dicuntur ab Orpheo seu Onomacrito Argon. vs. 646. ubi Hylam ideo a Nymphis raptum ait, ὄφρα σὺν αὐταῖς

Ἀθάνατός τε πέλῃ, καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα,

Ut cum ipsis immortalis sit & senii expers in omne aevum.

Ne jam hic tangam, quod illa *quercus in Mamre* sub qua Deus apparuit Abrahamo, & idem tres Angelos excipit Gen. XVIII. 4. aevo Constantini adhuc superstes exstitisse, & ad quam quotannis solemne Festum Palaestini, Phoenices, Arabes, iique tam Christiani quam Judaei ac Gentiles celebrarent, tradatur apud Euse-

Eusebium de Vita Constant. l. III. c. LI. LIII. & Sozomenum l. II. c. IV.

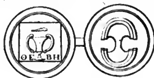
Vs. 83. τότε δρύες, ἥλικα νύμφαι] Quae proinde Ἀμαδρυάδες, ut modo vidimus, dictae, quasi ejusdem cum *quercubus aevi*, seu quae cum iis natae simul ac moriturae. Unde etiam juxta Poëtas, Nymphae, cum ex aliis arboribus, tum maxime e *quercu* nasci dictae; atque ita *Nymphis* priores eae *quercus*, quae illarum scilicet matres habitae. Ita Pausanias l. X. p. 672. εἶναι τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ τῶν Ποιητῶν ἐφύοντο, ἀπό τε ἄλλων δένδρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν δρυῶν, *Nymphae priscis Poëtarum fabulis, cum ex aliis arboribus, tum maxime e quercubus natae ferebantur.* Aliter quidem ea de re Pherenicus Poëta Epicus apud Athenaeum l. III. p. 78. qui a Nymphis illis *Hamadryadibus*, varias, quas ibi commemorat, cognomines arbores, Καρύαν, Βάλανον, Αἴγειρον, Πτελέαν, Ἄμπελον, Συκῆν, *Nucem*, *Juglandem*, *Fagum*, *Ulmum*, *Vitem*, *Ficum*, aliasque, nomen sortitas refert, καὶ ταύτας Ἀμαδρυάδας Νύμφας καλεῖσθαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν πολλὰ τῶν δένδρων προσαγορεύεσθαι, *easque Hamadryadas Nymphas vocari, & ab iis multas arbores nuncupatas fuisse.* Quibus addi poterat ea, quae superiori versu commemoratur Nympha Μελίη arbori itidem μελίῃ seu *fraxino* cognominis. Δρύες autem de quavis arbore, quod notum, olim dictae; unde illa veterum Criticorum ad Aristophanis Aves glossa p. 465. δρῦς δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πᾶν ξύλον, *quercus autem apud veteres omne lignum*, & similiter brevia Scholia ad Homeri Iliad. Λ. vs. 86. ac Isaäcius ad Lycophronem p. 205. immo unde δρυὸς ἔρνος, *ramus quercus*, seu *arboris*, ab Euripide vocatur Cycl. vs. 61. qui *ramus oleae*, ἀκρέμων ἐλαίας ab eo ante dictus fuerat vs. 454. & quod vidit jam ad illud drama eruditissimus Florens. Inde vero hoc de Nymphis *Hamadryadibus*, tanquam id genus arboribus & *quercubus* potissimum coaevis, dictum videtur; quod a Gentilibus antiquitus altaria & sacra vulgo fierent sub *quercubus* & quo spectat illud מאלים *a quercubus* Esa. I. 9. quod a Senioribus & veteri Interprete redditur, ἀπὸ τῶν εἰδώλων, *ab Idolis.* Nymphis autem tanquam locorum Geniis, sacra etiam ab Ethnicis facta, easque aris & simulacris cultas, ex Homero Odyss. Β. vs. 211. Athenaeo l. VI. p. 250. aliisque satis constat. Unde etiam traditae *Nympharum*, sicuti aliorum Numinum afflationes seu ἐπιπνοίαι, de quibus Jamblichus de Myster. sect. III. c. X. & quibus afflati Νυμφόληπτοι dicti apud Platonem in Phaedro: immo unde ipse Plato Νυμφόληπτος a Proclo vocatur in Theol. Platonis l. I. c. 4.

Vs. 84. Νύμφαι μὲν χαίρουσιν] Hic & sequens versus, suppresso Poëtae nomine adducitur a Proclo in Πολιτείαν Platonis, Graece post ejus in Timaeum Commentarios edito p. 384. & quidem inverso eorundem versuum ordine, ac ubi κλαίουσιν pro κλαίουσιν perperam legitur, Νύμφαι μὲν κλαίουσι &c.

Vs. 85. οὐκέτι φύλλα] Apud Proclum, de quo modo actum, legi-

legitur, οὐκ ἴν φύλα, & quomodo ſcriptum etiam a Poëta putem.

Vſ. 87. Θήβη] Θήβη nempe & Θῆβαι numero plurium promiſcue olim dicta, immo ΘΕΒΗ ſingulari numero ſignata eadem in antiquis, qui ſuperſunt, & in hoc etiam Electorali Cimeliarchio, hujus urbis nummis. Quibus accedit domeſticum Thebani Vatis teſtimonium, a quo *mater*, ut eam ibidem compellat, χρύσασπις Θήβα, *aureo clypeo inſignis Thebe*, dicitur; opportune rurſus ad caelatum vulgo in iisdem Thebanorum nummis, & qua de re alibi agimus, clypeum,

ΘΕΒΗ nempe ibi, ſicuti in priſcis itidem Athenienſium nummis ΑΘΕ. & ΑΘΕΝΑΙΩΝ, antiquo more efferri paſſim videas. Sed hoc alterius loci. Inde autem abunde liquet, vere utique a Sex. Empirico olim adſertum adv. Mathem. l. I. p. 31. Θήβη ἑνικῶς καὶ Θῆβαι πληθυντικῶς, καὶ Μυκήνη, Μυκῆναι, *Thebe in ſingulari & Thebae in plurali numero, ut Mycene & Mycenae*, & quomodo etiam Μυκήνη dicitur Anthol. lib. I. cap. LX. Epigr. X. aut Θήβη ab Apollonio, cum adducto jam ante loco l. III. vſ. 1177. Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ, tum l. I. vſ. 736. ἀπύργωτος δ' ἔτι Θήβη, *adhuc ſine muris erat Thebe*, & ſimiliter a Nonno Dionyſ. l. IV. p. 139.

Κάδμος ἀπυργώτοιο θεμείλια πήγνυε Θήβης,
Cadmus turribus carentis fundamenta firmabat Thebes.

Dum vero miſſis Graecorum de *Thebe* quadam Jovis aut Promethei, aut vero filia naeniis; aut de eadem a *Thebis* Aegyptiis nomen nacta, hujus urbis, Phoeniciae utpote originis, & a Cadmo, quod a Nonno etiam dicto loco traditum, conditae nomen alii deducunt a Phoenicia aut Hebraea voce תבה *theba* ſeu *arca*, h. e. nave inſtar *arcae*, qua Cadmus in Graeciam trajecerit; vel ſicut e priſcis Grammaticis Iſaacius ad Lycophronem p. 83. & Etymologici M. Auctor, quod Θῆβα Syris *bos* ſcilicet diceretur; aut cum viro magni nominis Dan. Heinſio in Ariſtarcho ſacro, a voce Arabica verius quam Phoenicia vel Hebraca תבת *thabat*, *ſtetit*, *conſtitit*, quaſi conſtituta tum urbe. Quibus rejectis aut ſilentio tranſmiſſis, novam, ſed vereor, an ſatis fundatam adtulit ὁ πάνυ Bochartus de Col. Phoen. l. I. c. XVI. nempe a voce Hebraea בץ vel בצה *coenum*, *lutum*; dictamque proinde hanc urbem a Phoenicibus, quaſi *lutoſam*, & quod ibidem colligit, e Dicaearchi verbis, qui de Thebis dixerit

p. 174.

p. 174. πηλὸν ἔχει πολὺν, *lutum habet plurimum*, esseque eandem urbem totam κάθυδρον seu *aquosam*. Ut enim mittam, quod paullo longius recedit vox בצ aut בצה a voce Θήβη, vix etiam verisimile inde urbi, Cadmi ac sociorum adventu ac sede, immo *Cadmeae urbis* aut Arcis appellatione nobilitatae, nomen a *luto* continuo inditum. Unde quando conjecturis licet hic indulgere, magis utique mihi adlubesceret petita ab alia voce Hebraea vel Phoenicia ejus vocis Θήβη, vel Dorice, quae Thebanorum olim dialectus, Θήβα, origo; nempe a תאב unde תאבה *thaba*, *desiderium*, *adpetitus*, idque ob singularem loci illius pellucidis fontibus fluviisque irrigui ac vernantis undique amoenitatem. Cujus etiam rei luculentus testis idem Dicaearchus de Thebis agens p. 174. ἐνθερίσαι μὲν ἡ πόλις οἵα βελτίστη· τότε γὰρ ὕδωρ πολὺ ἔχει καὶ ψυχρὸν, καὶ κήπους· ἔστι δὲ εὐήνεμος ἔτι καὶ χλωρὰν ἔχουσα τὴν πρόσοψιν, ἐχέκαρπός τε καὶ τοῖς ὠνίοις ἄφθονος, *ad transigendam vero aestatem ibidem urbs maxime opportuna; aquam enim habet plurimam, eamque frigidam, hortosque consitos; est praeterea commodo quoad ventos situ, & vernante seu prato adspectu, fructibus insuper omnibusque rebus ad victum venalibus abundans.* Ubi inter alia εὐήνεμος Thebe, quod Theophrasto d. l. Pl. l. III. c. VII. εὔπνους dicitur, & quod ille ibidem explicat πρὸς τὰ πνεύματα καλῶς κεῖσθαι τοὺς τόπους, *quoad ventos opportune sita loca.* Adde quod etiam paullo ante Dicaearchus de iisdem *Thebis* eodemque, quo de *luto* illius urbis egerat, loco, ait, *pluribus eam hortis cultis, quam ullam aliam Graeciae urbem praestare*, κηπεύματα ἔχουσα πλεῖστα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων, ubi nempe κηπεύματα vox a Lexicographis praeterita de *hortis cultis* seu *irriguis* dicta, a voce κηπεύειν, *hortum excolere* seu *irrigare*, & qua postrema etiam significatione usus Euripides Hippol. vs. 78. ubi de *verno* & *illibato* adhuc *prato* ait, ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις, *fluviatili illud irrigat rore.* Vero proinde, si quid judico, magis videtur consentaneum, adlectos vernantis illius tractus, & fontium fluviorumque ibi decurrentium fructuumque praeterea omnis generis, ac adversus aestivos ardores opportunae stationis illecebris, eidem hoc, ut *desiderati optatique* loci nomen Phoenices indidisse. Sed hoc sagacioribus ingeniis dijudicandum relinquimus; ne aliam insuper conjecturam hic tangam, juxta quam idem Θήβης seu *Thebarum* nomen, ob inventas litteras a voce Rabbinica תיבה *theba*, quae *vocem scriptam*, juxta Eliam Levitam, notat, deduci posse, neque tamen sibi probari, tradit ad Nonni Dionysiaca pag. 67. doctissimus P. Cunaeus.

Vs. 88. τάλαινα, τὸ αὐτίκα πότμον] Vaticinatur hic & adhuc infra vs. 162. ac sequent. Apollo ἔτ' ὑποκόλπιος, seu in Matris utero adhuc jacens, & jam μάντις, proximum Thebarum excidium, ob exclusam Thebanorum finibus Latonam. Ter equidem deletas easdem Thebas tradit Dicaearchus, qui Aristotelis fertur

 fuisse

fuisse discipulus, nempe p. 172. διὰ τὸ τρὶς ἤδη, ὡς φασὶν αἱ ἱστορίαι, καλεσκάφθαι, *quod jam ter, ut dicunt historiae, fuerint funditus eversae.* Diodorus vero l. IX. p. 696. οὐκ ὀλιγάκις ἀνάστατον γεγενημένην, *aliquoties fuisse banc urbem plane excisam*, variasque ejus mutationes, seu ejectos haud semel sedibus suis Thebanos ibidem refert. Ter autem id potissimum contigisse ante illa, quibus Dicaearchus & Callimachus vixerunt, tempora, ex eodem Diodoro etiam liquet; nempe ab Epigonis Argivis, septem ad Thebas Ducum posteris; dein belli Trojani tempore, a Pelasgis; postremo denique, urbe ab Alexandro M. expugnata & solo aequata; donec postea, vigesimo ab ea clade anno a Cassandro eadem denuo fuit restaurata. Quo respicit proinde, qui ea aetate tum vixit, & unde etiam de ea licet statuere, Dicaearchus; dum eodem loco, ubi ter eversas memorat Thebas, praemiserat haec verba, ἀρχαία μὲν οὖσα, καινῶς δὲ ἐρρυμοτομημένη, *vetus quidem urbs, noviter autem restaurata*, seu juxta vim Graecae ibi vocis, *in vias rectas noviter divisa*, juxta Hesychii de eadem voce glossam, Ῥυμοτομεῖται, (non Ῥυτομεῖται), quod ibi jam adnotarunt viri docti) εἰς ὀρθὰς κατατέμνεται), & quomodo usurpat eandem Josephus agens de castrorum constructione apud Romanos Ἁλωσ. l. III. c. VI. p. 835. ῥυμοτομοῦσι δὲ εὐδιαθέτως εἴσω τοῦ στρατοπέδου, *intra autem castra vias rectis spatiis dirimunt.* Neque tamen constans postea Thebarum felicitas fuit, dum post Callimachi aetatem, eandem urbem, Graeciae quondam principem, a Ptolemaeo Philometore deficientem, graviter multatam; suo vero tempore tota inferiori urbe, delubris exceptis, eversa, ad Arcem unam & paucos in ea incolas redactam, docet haud uno loco Pausanias, ut l. I. p. 75. & l. VIII. p. 509. & l. IX. p. 554. Immo suo jam aevo Strabo eandem urbem tradit, *vix vici alicujus nominis formam babuisse*, οὐδὲ κώμης ἀξιολόγου τύπον ἐχούσας, l. IX. p. 403.

Vs. 89. ἀέκοντα βιάζεο μαντεύεσθαι] Haud aliter ac item Apollo de se invito ad vaticinandum adacto, dixisse fertur eo versu, quem e Porphyrii libro de Philosophia ex Oraculis, adducit Theodoritus Serm. x. p. 628. T. IV. καὶ ὁ Ἀπόλλων δὲ βοᾷ,

Κλῦθι μὲν οὐκ ἐθέλοντος, ἐπεί μ' ἐπέδησας ἀνάγκη,

Audi ea, quae invitus dicam, quandoquidem eo me necessitate adegesti,

& quae similia de se queritur ibidem Hecate. Quod caeteroquin Vatibus seu Fatidicis Gentilium vulgo contingere credebatur, qui divino furore rapti, seu mente moti, vaticinia, eoque demum sermone & numero (ut hac de re Ammonius περὶ Ἑρμην. p. 95. immo jam ante Euripides Ion. vs. 91. &c.) quo ea illis Numen suggerebat, proferre cogebantur. Unde iidem non solum ἔνθεοι, seu ἐνθουσιῶντες, θεοφόρητοι vel θεοφορούμενοι, prout prima voce usus eam in rem Aeschylus Agam. vs. 1159. posteriori Jamblichus de Myster. §. III. c. V. θεόληπτοι, praeterea, νυμφό-

φόληπτοι, de qua voce paullo ante, a Graecis ſunt appellati, ſed etiam κάτοχοι, καὶ ἰσχόμενοι, φοιβάδες, βάκχοι & φρενομανεῖς, ut poſtremum de ſatidica Caſſandra dicit itidem dicto modo loco Tragicus. Hinc Plato in Timaco p. 71. ed. Henr. Stephani neminem mentis compotem vaticinari tradit, ſed *Deum divinationem humanae inſaniae deſignaſſe*, μαντικὴν ἀφροσύνῃ θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν; ac unde μανικὴν etiam & μαντικὴν pro eodem habitam, immo priori nomine hanc primum & rectius dictam, teſtatur idem, non in Gorgia quidem, prout id traditur a Graecis Euripidis Enarratoribus ad Hecubam p. 61. ſed in Phaedro p. 244. & inde Ariſtides Orat. de Rhetor. p. 25. T. III. Quod proinde e Gentilium ſcitis adſtruit quoque eruditiſſimus Clemens Protrept. p. 9. Quod autem Apollo hic Thebas deprecatur, ne ſe vel invitum cogant, clades illis & exitium ominari, inde factum quod vera ſcilicet, ut mox ſequitur, nec irrita haberentur hujus Dei, quamquam nondum πυθομάντιας, Oracula; quod praeterea illibenter, & quaſi coactus, a δυσφήμοις μαντείαις auſpicium ſuae illius artis, nec dum ſcilicet natus, ſacere nunc teneretur; ac proinde idem hic de ſe queratur, quod δυσφημοῦσα Caſſandra ait apud Aeſchylum Agam. v. 122.

Ἰοὺ, ἰοὺ, ἰὼ, κακά!
Ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος
Στ οβεῖ, ταράσσων φροιμίοις εὐφημίοις,
Heu, beu! prob! prob! mala!
Me rurſus gravis verae vaticinationis labor
Exagitat, praeludiis conturbans infauſtis;

εὐφημίοις, nempe καὶ ἀντιφραστικῶς, pro *infauſtis* ab Aeſchylo alibi etiam, juxta Heſychium in hac voce, dictis. Adde eo magis id ab Apolline dictum hic fingi, quod fauſta caeteroquin pro infauſtis ominari Thebanis idem mallet, a quibus nempe *Iſmenii Apollinis* nomine, quod e Pauſania aliiſque conſtat, ſolemniter colendus in poſterum foret; Iſmeniumque ibi ejus Oraculum, quod Pindarus vocat, ut ante vidimus ad verſ. 77. ἀλαθέα μαντειῶν θῶκον, *veram vaticiniorum ſedem*; proinde celebribus ejusdem Dei Fatidici χρηστηρίοις deinceps adnumerandum, ſicut a Stephano etiam factum in voce Τέγυρα. Hinc idem Apollo *Iſmenius* in Cadmi Thebarum conditoris & Harmoniae nuptiis a Nonno recenſetur Dionyſ. l. v. p. 144. idemque Deus inſuper inter cuſtodes Thebarum Deos, a Choro Thebanarum Virginum invocatur apud Aeſchylum Sept. Theb. v. 147. Ut addam denique, quod raro contingebat, ut ſponte nec rogatus, μαντείας, ſicut hic ab eo factum, edere Apollo crederetur, aut ejus nomine & ἐπιπνοίᾳ ſeu *adflatu*, fatidica Pythias.

Vſ. 90. Οὔπω μοι Πυθῶνι μέλει &c.] Haud eo minus tamen verus jam *Pytho*, ſeu velut ἐγγαστρίμαντις hic Apollo; qui ſcilicet e matris utero hoc edit nunc vaticinium. Πύθωνας enim Graecis dictos Vates ἐγγαστριμύθους, docet Plutarchus de Oracul. defectu

p. 414. ὥσπερ τοὺς ἐγγαστριμύθους Εὐρυκλέας πάλαι, νυνὶ Πύθωνας προσαγορευόμενοι, *sicuti Vates ventriloquos, Eurycleas olim, nunc Pythonas vocant.* Neque aliter Hesychius, Πύθων, ὁ ἐγγαστρίμυθος, ac ubi inter alia dicitur, τοῦτον ἡμεῖς Πύθωνα καλοῦμεν, prout legendum, non ut ibi nullo sensu, πάνθων ἦν κτλ. quod non debuit ibi eruditissimo Palmerio negotium facessere, ac jam e priori illo Hesychii loco, ab aliis fuerat ibi animadversum, & quibus nunc accedit clarissimum illud Plutarchi testimonium. Quod vero ille Εὐρυκλέας olim, eosdem Pythonas seu ἐγγαστριμύθους dictos adserit ibidem, id insuper ex Aristophane in Vespis ejusque antiquis Enarratoribus p. 503. Platone praeterea in Sophista p. 252. & Hesychii rursus in voce Εὐρυκλῆς glossa, constat; ab *Eurycle* nempe Atheniensi, qui eo modo vaticinatus primum traditur, unde Εὐρυκλέους μαντεία, de tali divinationis genere a Comico d. l. vocatur, & ubi Critici, ἐγγαστρῖται δὲ καὶ Εὐρυκλεῖται ἐκαλοῦντο, ἀπὸ Εὐρυκλέους, πρῶτον τοῦτο ποιήσαντος, *ventriloqui autem & Euryclitae inde omnes arioli appellati, ab Eurycle primum id agente;* nempe quod paullo ante de eo dixerat, μαντευόμενος διὰ τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ δαίμονος, *vaticinatur per insidentem ei*, seu in ejus ventre, *daemonem.* Cui tamen *Eurycli* praeivit ea in re hic velut ἐγγαστρίμαντις Apollo, quamquam nondum scilicet, ut hic de se innuit, πυθόμαντις, sicuti ab Aeschylo vocatur Choëph. vs. 1030. nec proinde πυθόχρηστα vel πυθόκραντα (prout ab eo Tragico dicuntur eodem dramate vs. 901. & Agam. vs. 1264.) Delphis nempe edita forent ejus Oracula. Neque proinde ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΧΡΗΣΤΗΡΙΩ, *Apollini Fatidico*, seu APOLLINI DELPHICO, erectae adhuc, prout in antiquis lapidibus, de quibus nos olim ad Juliani Caesares, Arae & Simulacra. Πυθῶνα enim, cum de *Delphis*, ut hoc loco & verti ab Interprete debuit, ac supra jam Hymno in Apoll. vs. 35. ac Dianam vs. 250. & haud semel apud Pindarum ut πετρήεντας Πυθῶνος, *petrosae Pythonis*, h. e. *Delphorum*, Olymp. Od. VI. & alibi; tum de *serpente* ipso, de quo mox, *Pythio*, uti ante Hym. in Apoll. vs. 100. tum de Vate seu *ariolo* ἐγγαστριμύθῳ, ut modo vidimus, dictum a Graecis liquet.

Ibid. Οὔπω &c. μέλλει τριποδήϊος ἕδρη] Quo tempore, nondum scilicet nato Apolline, Oraculi seu *Tripodis* hujus Delphici πρωτόμαντις Tellus; dein Themis, & de qua etiam Lucanus l. v. vs. 81.

Cum Regna Themis TRIPODASQUE *teneret;*

postea, una e Titanibus Phoebe; tandem Phoebus ipse Praeses, seu χρηστήριος ex[illegible]itisse traditur ab Aeschylo, ab initio Eumenidum, relicta nempe, ut ibi continuo additur, Delo; & in quam utique Latona, quae hic μάντιν illum Pythium adhuc in utero ferebat, nec dum adpulerat. Nondum itaque Πυθοῖ χρηστήριον seu ἕδρη τοῦ Θεοῦ, Dei hujus *sedes*, ut de ea quoque loquitur Jamblichus de Myster. sect. III. c. XI. & quae hic similiter dicitur Πυθῶνι τριποδήϊος ἕδρη, *Delphis Apollinis Tripus*, evaserat. Proprius nempe

pe Delphico Oraculo, non aliis adeo ejusdem Dei aut aliorum etiam Numinum μαντείοις, χρηστήριος seu *fatidicus tripus*; prout idem ab Euripide vocatur Ion. vſ. 1320. & προφητικὸς a priſcis Pindari Enarratoribus ad Argum. Pyth. p. 185. ſicuti alioquin Theſproticus Lebes, Dodonaeum Tintinnabulum ſeu χαλκεῖον, Fons Clarius, aliaque id genus ad vaticinia olim adhibita, a Clemente Protrept. p. 9. ac inde Theodorito recenſentur ſermone ſupra adducto de Oraculis p. 623. T. IV. Quibus continuo ab iisdem additur *Cirrbaeus* hic ſeu *Delphicus Tripus*, cui nempe inſidens Apollo ſeu verius προφῆτις vel πρόμαντις (utroque enim nomine eadem dicta) Pythias, eas, quas ibi Apollo ſubminiſtrabat, voces conſulentibus prodere credebatur. Quamquam ne id proprium dicatur *tripodi*, de quo hic, Delphico, obſtare videatur, ut hoc obiter moneam, Nicander, apud quem legitur in prooemio Alexiph. vſ. 11.

Ἑζόμενος ΤΡΙΠΟΔΕΣΣΙ παρὰ ΚΛΑΡΙΟΙΣ ΕΚΑΤΟΙΟ,
Sedens apud TRIPODAS CLARIOS (ſeu In Claro) APOLLINIS.

Verum ubi primo illud occurrit, quod priſcus ac eruditus ejusdem Poëtae Enarrator obſervat, ſcriptum fuiſſe, in aliis nempe veteribus libris,

Ἑζομένη Κλαρίοιο Θεοῦ παρὰ πίονι νηῷ,
Sedens apud pingue templum Dei Clarii,

nulla nempe alicujus *tripodis Clarii* facta ibi mentione. Adde, & quod aliunde conſtat, non *tripodem*, ſed fontem, prout eundem a Clemente & Theodorito vocari modo diximus, *Clarium* exſtitiſſe, e quo Apollinis illic loci Oracula ederentur. De quo etiam, praeter Tacitum Annal. l. II. c. LIV. alioſque, audiendus eſt Jamblichus de Myſter. ſect. III. c. XI. ubi in confeſſo apud omnes eſſe ait, Oraculum Colophonium ſeu *Clarium*, *per aquam edere reſponſa*, δι' ὕδατος χρηματίζειν, eſſe enim fontem in antro ſubterraneum, e quo bibit Propheta, & poſt peracta dein ſtatutis noctibus ſacra vaticinatur, omnibus, qui interſunt, ipſe invisibilis factus. Mitto eruditos Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 308. qui e Manto Tireſiae filiae, deflentis Thebarum excidium, lacrymis eundem fontem enatum volunt; ac ubi Apollinis Oraculum fuerit ab eadem conſtitutum. Adeo ut per *tripodas Clarios*, ſi vulgata adducti verſus lectione ſtare oporteat, nil niſi celebre illius loci Oraculum intellexerit Nicander; haud aliter, ac ubi de Heleno Apollinis Vate dicitur apud Virgilium l. III. vſ. 360. *qui tripodas*, *Clarii lauros* &c. h. e. *Oracula*, juxta Servii ad eundem locum gloſſam. Hinc a *tripode*, ſicut Delphis, ita in ipſa Delo, cui dicatus eſt hic Hymnus, vaticinatum quoque hunc Deum, innuere videas, qui utriusque Oraculi ſimul meminit, Lucanum l. VI. vſ. 241.

Non TRIPODAS DELI, *non Pytbia conſulit antra.*

Adde Maronem rurſus, apud quem, ubi de conſulto ab Aenea

nea Apollinis in Delo oraculo egiſſet, continuo addit l. III. vſ. 90.

tremere omnia viſa repente
Liminaque, LAURUSQUE *Dei; totusque moveri*
Mons circum, & mugire adytis CORTINA *recluſis.*

Accedat Papinius, ubi de Graecorum navibus, quae Ulyſſem cum Diomede & ſociis in Scyrum Inſulam, ad educendum inde Achillem veherent, ait Achill. l. II. vſ. 5.

jam DELOS *opacat*
Aequor, ubi excelſae libant carcheſia puppes,
RESPONSIQUE *fidem*, & VERUM *Calchanta precantur.*

nempe Apollinem Delium. Unde etiam ejusdem in Delo Oraculi mentio fit apud Theodoritum Hiſt. Eccleſ. l. III. c. XXI. ubi tradit Julianum contra Perſas profecturum, miſiſſe Delphos, & in Delum, ac Dodonem, de felici illius expeditionis eventu Oracula ſciſcitaturos. Immo cujus habiti in Delo Oraculi luculentus adhuc index, praeclarus quidam nummus, quem Romae olim vidi in Schedis, de quibus alibi egimus, Pyrrhi Ligorii; & qui inſuper nummus in editis poſtea doctiſſimi Holſtenii ad Stephanum notis memoratur. Exhibet vero ille in anteriori area juncta M. Aurelii & Commodi capita; in poſteriori vero templum monti, Cynthio nempe, impoſitum cum inſcript. ΜΑΝΤΕΙΟΝ ΔΗΛΙΑΤΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Oraculum Deliorum Neocororum.* Unus tamen, quidcunque e duobus adductis Virgilii & Lucani locis, de vero Deliaco Apollinis *tripode*, aut pro *Oraculo* in genere ab iis dicto ſtatuatur, unus, inquam, exſtitit Pythius ſeu Delphicus, decantatus vulgo & χρηστήριος dictus apud veteres *tripus*; cujusque hoc ipſo in Delum Hymno, cum hic, tum infra adhuc vſ. 182. meminiſſe Apollo dicitur; cuique proinde, tanquam communi Graeciae tripodi, inſidere fertur apud Euripidem in Ione vſ. 366.

Εἴπερ καθίζει τρίποδα κοινὸν Ἑλλάδος,
Quandoquidem ſedet ſupra tripodem communem Graeciae;

ac de eodem *tripode* ait ſimiliter in vita Pythagorae Porphyrius, cujusque ea de re locum adducit inter alia Cyrillus adverſ. Julianum l. x. p. 337. ὁ διαβόητος ΤΡΙΠΟΥΣ, ὁ ταῖς Ἑλλήνων πόλεσί τε καὶ χώραις χρησμολογῶν, καὶ τεθαυμασμένος, *hic celebratiſſimus ille* TRIPUS, *qui civitatibus & regionibus Graecorum Oracula reddebat, ac omnibus erat admirationi.* Quamquam idem ibi hujus *tripodis* officium praeſtitiſſe quoque, & quod alibi caeteroquin vix legas, menſam quatuor pedibus fultam, & ſupra quam ſederet vaticinatura Pythias, tradat dicto paullo ante loco Jamblichus p. 73. & qui meretur proinde hic adſcribi, εἴτε ἐν τῷ ἀδύτῳ καθημένη ἐπὶ δίφρου χαλκοῦ τρεῖς πόδας ἔχοντος χρηματίζει· εἴτε καὶ ἐπὶ ΤΟΥ ΤΕΤΡΑΠΟΔΟΣ ΔΙΦΡΟΥ, ὅς ἐστιν ἱερὸς τοῦ Θεοῦ, *ſive in adyto ſedens, ſupra menſam trium pedum aeneam vaticinatu-*

ra

ra Pythias; seu vero supra MENSAM QUATUOR *habentem* PEDES, *Deo sacram.* Cujusmodi nempe Delphicae mensae τετράποδι haud dissimilem, seu Δελφικαῖς παραπλησίαν, sacram in Mosaico Tabernaculo mensam exstitisse, tradit Josephus Origin. l. III. c. VII. uti jam ad eum Jamblichi locum animadvertit eruditissimus Th. Gale; & cujusmodi utique cum bipedales, tum τετράποδες mensae frequentius, aut quandoque etiam triquetrae seu totidem *tripodes*, in sacris Agonibus, cum impositis desuper Agonum praemiis, laureis puta, palmis, coronis, vasis, cyathis, pomis, lancibus, canistris cum omnigenis fructibus; & qui tripodes subinde supra mensas non τετράποδας tantum, sed bipedales quandoque positi, spectantur etiamnum in pluribus & insignibus, ac de quibus nos alibi, veterum nummis, aliisve priscis monumentis; & ad quos proinde ritus respexit Virgilius Aen. l. v.

> *In medio* SACRI TRIPODES, *viridesque coronae*
> *Et palmae pretium Victoribus.*

Quem itidem in usum, seu Pythiorum, sacrorum scilicet Apollini, quod vel lippis notum, Delphico agonum, frequentes ibidem mensas, licet continuo statuere; quibus proinde mensis Josephus dicto loco *haud absimilem* tradit *mensam* Tabernaculi quatuor pedibus suffultam, & cum corona desuper aurea, uti de ea legitur Exod. XXXVII. 12. 13. Immo cujusmodi plures olim mensas Delphicas ad sacrorum usum, aut alibi dein ad earum exemplum, constructas, docet Ciceronis in Verrem l. IV. c. LIX. locus, ubi inter alia praedonis hujus verius quam Praetoris latrocinia, illud etiam refert, *quod iste* MENSAS DELPHICAS *e marmore, crateras aere pulcherrimos, vim maximam vasorum Corinthiorum, ex* OMNIBUS AEDIBUS SACRIS *Syracusis abstulit.* Quo utique referas haud dissimilem e Trojano Junonis fano advectam, sed ab hostibus Graecis, praedam, apud Maronem l. II. vs. 763.

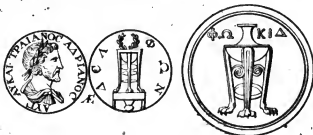
> *huc undique Troïa Gaza*
> *Incensis erepta adytis*, MENSAEQUE DEORUM,
> *Crateresque auro solidi.*

E quibus autem adductis Ciceronis verbis liquet, non de privatorum solum *abacis*, aut *mensis ad pocula*, ut e Porphyrione ad Horatium, Martiale, Paulo J. C. glossis Philoxeni, &c. adnotarunt hactenus viri docti, dictas olim *Delphicas*, & quibus addi possunt Talmudici Magistri in Mischna, ubi haud semel & voce Graeca detorta, דלופקי *delupki*, aut דולפקי *dulpeki*, pro *mensa* itidem, seu *abaco* ad pocula, cibos, fructus, &c. sumitur, ut videre est in Cl. Buxtorfii Lex. Talm. p. 546. sed eas de iis etiam *mensis* dictas, & ad quas respexisse videtur memorato paullo ante loco Josephus, quae nempe *Delphis*, & deducto inde alibi etiam more, ad sacrorum usum ac Deorum ministerium in templis reponebantur. Adeo ut id genus mensae ad divina-

tio-

tiones, seu τρίποδες aut τετράποδες eaedem fuerint, a Gentilium Magis legantur adhibitae, ut apud Tertullianum Apolog. c. XXIII. *per quos* (Daemonas) *& Caprae &* MENSAE *divinare consueverunt.* Unde continuo, ut obiter hoc addam, robur aliquod suae conjecturae, & de qua paullo post, petere potuisset vir eruditissimus, qui in Variis Sacris, ab Orientali voce *Taripa* vel *Teripa*, h. e. *scientia*, vel *Spiritu Magiae*, *tripodum* in Graecorum Templis usum fluxisse existimat. Haud alibi vero, ut opinor, legimus talem τετράποδα δίφρον, pro fatidico in Aedis Delphicae adytis, de quo hic Callimachus, *tripode*, supra quem sederet vaticinatura Pythias olim dictum; confudisse proinde eadem, quod omnino liquere existimo, adducto paullo ante loco Jamblichum. Quod factum etiam ab erudito Auctore libri *Delphi Phoenizantes* inscripti, qui ut hunc *tripodem* Delphicum, Arcae Foederis quadrangulae similem continuo argueret, non triquetrum eundem seu revera *tripodem*, sed quatuor pedes habuisse existimat. Una enim & constans veterum cum Auctorum, tum oculata adhuc nec fallax monumentorum fides, quae e χρηστηρίῳ Delphorum *tripode*, non vero e mensa *tetrapode* prolata ab Apolline, seu a Pythia Vate, oracula contestatur; ac unde non τρίπους idem solum, sed τριόψ etiam a Pythagoraeis, juxta Hesychium, dictus. Quam in rem insuper notabilia de ejusmodi tripodibus, qui suo aevo ad instar *tripodis* Delphici passim exstarent, Diodori verba, l. XVI. p. 428. εἶναι δὲ τὴν μηχανὴν ΤΡΕΙΣ ἔχουσαν ΒΑΣΕΙΣ, ἀφ' ὧν αὐτὴν ΤΡΙΠΟΔΑ κληθῆναι· σχεδὸν δὲ παντὸς τοῦ κατασκευάσματος ΑΠΟΜΙΜΗΜΑΤΑ γίνεσθαι, ΤΟΥΣ ἔτι καὶ νῦν κατασκευαζομένους χαλκοῦς ΤΡΙΠΟΔΑΣ, *machinam esse, quae habeat* TRES BASES, *unde* TRIPODIS *illi nomen obvenit, omnem vero ejus figuram,* IMITARI *ferme, quotquot sunt hodie conflati ex aere* TRIPODES. Cujusmodi passim etiamnum in plurimis variarum gentium & locorum, seu Graecis Romanisque, nummis signati passim *tripodes* conspiciuntur. Quod de iis utique, totidem nempe juxta Diodorum, Delphici *tripodis* simulacris licet continuo statuere; in quibus aut Apollo ipse tripodi suo insistit, ut in Antiochi Dionysi nummo apud clarissimum Antiquarium Vaillant Hist. Reg. Syriae p. 385. aut in quibus supra *tripodem* positi e lauro rami, vel coronae e lauro, aut prope *tripodem* laurea quandoque vel lyra; aut ubi sculpta in superioribus *tripodis* seu ancularum partibus, Caprarum, (a quibus detectum primo Delphicum Oraculum refert idem Diodorus, ut ex eodem quoque memorant Comici Enarratores ad Plutum p. 7.) capita conspiciuntur: cujusque postremi generis cum alibi videas, tum in Lilybytarum Siciliae nummo apud Parutam. Quibus adde Romanos etiam nummos, eosque vulgo in Antiquariorum libris, aut veteris illius peculii ταμιείοις etiamnum obvios, In quibus vel Delphinus supra *tripodem* recumbens, in medio autem *tripodis* corvus; vel ubi

desuper idem corvus; vel Serpens Pythius supra *tripodem* erectus; totidem nempe, quod jam ab aliis monitum, in iis Auguratus vel Quindecimviralis Collegii, quorum Apollo Antistes, desumpta e sacris eidem animalibus symbola & insignia. Quibus Delphici *tripodis* simulacris, & proprio quodam jure, accedat insignis ac opportune hic memorandus, qui exstat in gaza Gallorum Regia, nummus, sub Hadriano *Delphis* ipsis, seu ἐν Πυθῶνι, ut hic Callimachus, cusus, cum *tripode* & corona e lauro desuper, eoque praeterea supra mensam non τετράποδα tamen, sed bipedalem, prout id subinde in antiquis id genus nummis obvium paullo ante diximus, cum inscr. ΔΕΛΦΩΝ *Delphorum*. Quamquam autem ejusdem nummi penes me esset e Galliis, cum pluribus aliis insignibus, adlati ectypon, quo accuratius tamen illud hic prostaret, en quale ad me, id ab eo pro amicitiae nostrae jure petentem, graphice admodum, ut solet, depictum misit vir mirabilis in his fidei ac industriae, ac de tota hac praeclarae antiquitatis penu insigniter σὺν Θεῷ meriturus, Morellius noster. Cui autem ectypo comitem simul hic addemus alium *Phocidis* itidem, cujus Metropolis, ut notum, Delphi, nummum, quem edidit jam olim Goltzius Tab. VIII. in quo *tripus*, primarium regionis illius decus, visitur, non mensae quidem, ut in priori, impositus, sed cum mensa aut ara veluti desuper, quamquam cum aliquo inter utrumque discrimine, & cum inscr. ΦΩΚΙΔ. *Phocidis*.

Coronas autem e lauro, qualis in eodem *Delphorum* nummo comparet, & quam alioquin Pythiorum praemium constat exstitisse, supra fatidicum *tripodem* Delphicum positas quoque; quasque inde vaticinatura Pythias capiti imponeret, memorant eruditi Aristophanis Enarratores, indeque interpretantur ea Comici verba Plut. p. 6.

Ὁ Φοῖβος ἔλακεν ἐκ τῶν στεμμάτων.

Apollo crepuit, seu *vaticinatus est per coronas*, sive *e medio coronarum*.

nempe, ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΡΙΠΟΔΟΣ ΕΚΕΙΝΤΟ, οὓς ἡ Πυθία ἐν τῇ κεφαλῇ φοροῦσα ἐμαντεύετο, CORONAE SUPRA

PRA TRIPODEM *jacebant*, *quas Pythias in capite gestant vaticinabatur.* Quamquam & de *laureis*, quibus revinctus foret idem *tripus*, & quod inter *lauros* media sederet Pythias, eadem Comici verba interpretentur alii e priscis ad eundem Criticis; ac unde ipsa Pythias apud Aeschylum ait Eum. vs. 39.

Ἐγὼ μὲν ἕρπω πρὸς ΠΟΛΥΣΤΕΦΗ μυχὸν,

Ego quidem vado ad recessum, seu *antrum* Delphicum, *multis coronis* vel *laureis redimitum*;

& qua de re consuli itidem potest Euripides Ion. vs. 103. &c. ac sicut opportune quoque eam in rem haud uno loco ait Lucretius ut lib. I. vs. 740. &c.

Pythia, *quae* TRIPODE *ex Phoebi*, LAUROQUE *profatur.*

Ut nunc de Lactantio ad Statium l. I. vs. 509. fileam, ubi *tripodem* statuit, *speciem lauri tres habentem radices*; sicut apud Ammianum legas lib. XXIX. c. I. de consecrato Valentis Imperatoris temporibus arcano quodam ritu *tripode*, *ad cortinae similitudinem Delphicae diris auspiciis*, DE LAUREIS VIRGULIS. Quomodo alioquin tres e lauro rami, de quibus paullo ante obiter, supra *tripodem* positi in antiquis etiam Seleucidarum & Antiochiae nummis subinde occurrunt; cujusmodi videas apud doctissimum & celeberrimum P. Norisium in praeclaro opere Syro-Macedonum p. 135. & laudatum paullo ante Vaillant Hist. Reg. Syriae p. 357. & 366. Qualem insuper, eumque hactenus ineditum Antiochensium nummum, & cujus a me Parisiis inspecti ectypon habeo, proferre hic possem, ni de iis ad Julianum in Misopogone, ubi meminit solemnis Daphnaei apud eosdem Antiochenses Festi, agendi opportunior foret locus. Unde, ut hic me intra hosce Pythii hujus Apollinis ἐπιχωρίας DELPHORUM aut PHOCIDIS adductos supra, cum signato in utroque *tripode*, nummos contineam, pro corona e lauro, quae in priori, uti vidimus, conspicitur, ara veluti, prout diximus, seu mensula potius quadrangula, non tamen quadrupes, *tripodi* imposita cernitur in altera PHOCIDIS nummo. Eam vero ad illud ἐπίθημα sive ὅλμον, cui supra tripodem posito insidebat oracula editura Pythias, liceret forte referre, ni continuo obstaret, quod κύκλον seu orbiculare illud sedile statuat, qui de eo agit, Pollux l. X. c. XXIII. nempe τὸ δὲ ἐπίθημα τοῦ τρίποδος ΚΥΚΛΟΝ καὶ ΟΛΜΟΝ δεῖ καλεῖν, ἐπεὶ καὶ ΤΟΥ ΔΕΛΦΙΚΟΥ ΤΡΙΠΟΔΟΣ τὸ ἐπίθημα, ᾧ ἐγκάθηται ἡ προφῆτις, ΟΛΜΟΣ καλεῖται, *operculum vero tripodis* CIRCULUS & HOLMUS *appellari debet*; *quandoquidem ipsum etiam* DELPHICI *tripodis operculum*, *cui insidet vates Pythias*, HOLMUS *dicitur.* Quod de hoc Pythiae sedili ὅλμῳ dicto, tradunt alioquin, ut viderunt jam alii, veteres Aristophanis Enarratores ad initium Plut. p. 2. Accedit, quod ὅλμος Graecis, de iis, quae figuram haberent sphaericam seu circularem, diceretur, ut *lapide rotundo*, *pila*, *mortario*, *poculo*, cor-

cornu inſtar *cylindri*: ut apud Nicandrum Ther. p. 36. 37. Athenaeum l. XI. p. 49. & Grammaticos, Heſychium, aliosque videas; & in gloſſis Philoxeni, ὅλμος, *pila*, *mortarium*. Ut mittam, quod ὅλμος non ſolum, ſicut modo apud Pollucem & Comici Interpretes, & qui utique vocis illius ea in re uſus fuit, de Pythiae nempe ſupra *tripodem* ἕδρῃ ſeu *ſedili*, ſed inde de *tripode* ipſo, juxta Etymologum, Zenobium, Suidam dicatur; dum & inde proverbio datum locum volunt, ἐν ὅλμῳ εὐνήσω, vel ἐν ὅλμῳ ἐκοιμήθη, ſeu, ut illud e Pauſaniae Lexico refert Euſtathius Il. Λ. p. 836. ἐν ὅλμῳ ἐκοιμήσω, pro μαντικὸς ἐγένου, *vates factus es*. Adde, quod Πύθιος ἄξων, de ipſo Μαντείῳ Delphico, in illo Graeciae vel orbis etiam, prout illud a veteribus habebatur, umbilico; tripus vero ſeu potius crater deſuper tinnulus, idemque ὅλμος inde a Graecis, & κύκλος, ut paullo ante e Polluce vidimus, dictus, ſimiliter κύκλος αὐτοβόητος, *circulus per ſe ſonans*, a Nonno vocetur l. IV. p. 128. ubi de Cadmo Oraculum Delphicum conſulturo idem ait,

> Δελφὸν ἀσιγήτοιο μεσόμφαλον ΑΞΟΝΑ ΠΥΘΟΥΣ,
> Μαντοσύνην ἐρέεινε, καὶ ἔμπνοα ΠΥΘΙΟΣ ΑΞΩΝ
> ΚΥΚΛΟΝ ἐπ᾽ αὐτοβόητον ἐθέσπισε κοιλάδι φωνῇ,
>
> *Delphicum non ſilentis medium* AXEM PYTHIUS (non Suadae, ut ibi Interpres, cum πειθοῦς antea male, quod vidit Falkenburgius, ibi legeretur)
> *Conſuluit* ſeu *oraculum ſciſcitatus eſt*; *ſpirantia vero* PYTHIUS AXIS
> *Supra* CIRCULUM *per ſe ſonantem vaticinatus eſt voce concava.*

E quibus inſuper abunde eruitur, non fuiſſe hemiſphaericam cortinam, quam Pythias haberet ſuppoſitam, prout tamen ſtatuiſſe incomparabilem Peireſkium tradit in ejus vita doctiſſimus Gaſſendus, ac ubi eundem conquirendis undique *tripodibus*, & doctorum virorum, qui de incompertis quibusdam *tripodum* myſteriis diſſererent, judiciis, laboraſſe oſtendit, ſymbolamque ſuam in id quoque prae aliis & feliciter quidem contuliſſe eundem Peireſkium. Qua occaſione, & opportune dum haec ſcribo, occurrit a viro praeclare de hiſce Antiquitatibus merito Cl. Sponio, aliqua *Tripodum* ſchemata, & quidem Delphici aut ad ejus normam fabricata, in Miſcellaneis ejus tradi. Quae ut continuo adii, ita ibidem lubens reperi p. 119. praeter alia quaedam *tripodum* ectypa, e Romanis aliquot iisque vulgo obviis nummis petita, *tripodis Delphici*, ſeu ad ſimilitudinem ejus conſtructi, quem nempe ex aere nactus fuerat (indice antea ejus rei, ut modo dicebamus, Gaſſendo) laudatus Peireſkius, traditum ſchema, additamque ſimul plenam ejus e Peireſkianis ſchedis, ut ibidem ingenue agnoſcit vir optimus, quamque, ut hoc addam, paucis tantum ſatisque perplexe adtigerat idem Gaſſendus, deſcriptionem. Haec vero ne actum hic agamus, conſulere pote-

rit ibidem lector, simulque conferre cum aliis veterum eorumque insignium quorundam nummorum ectypis, in quibus supra tripodem similis utique crater, seu, ut omnino licet statuere, ὅλμος orbiculari itidem forma & perforatus visitur, cui nempe insideret Pythias, ac unde emanare, quae proferret, oracula credebantur. A quibus autem diversa figura quadrangula, seu mensula in adducto PHOCIDOS nummo supra tripodem posita, ac prout agnoscit alioquin Pollux, mensas & quidem alios in usus, *tripodibus*, diversis nempe a Fatidico *tripode*, superpositas, καὶ μὲν τὰ ἐπιθέμενα ΤΟΙΣ ΤΡΙΠΟΣΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ καλοῦνται, καὶ μαγίδες, *verum etiam, quae tripodibus superponuntur;* MENSAE *vocantur & lances* &c. Qualis itidem mensa supra *tripodem* visitur, cum alibi, tum in pulcherrimo Electoralis hujus Cimeliarchii nummo a Crotoniatis cuso, cum tribus non coronis, ut in alio Crotoniatarum nummo apud Goltzium, sed pomis desuper, noto itidem Pythiorum praemio, & cum haud dissimili caeteroquin, qui in superioris *Phocidis* nummo comparet, typo: communi praeterea in anteriori utriusque nummi area, Aquilae lauream uno ungue tenentis effigie. Sed qua de re, variisque, quae in iisdem *tripodibus* subinde signantur, symbolis, & quibus etiam haud paucis liceret hic defungi, agetur alibi a nobis opportunius. Haud una enim exstitit olim *tripodum* in Gentilium templis ac solemnibus dedicatorum ratio; qualesque haud semel Apollini Delphico donatos aliunde constat, ac tradit etiam Plinius l. XXXIV. Sect. VIII. *ex aere factitavere & cortinas*, TRIPODUM *nomine*, DELPHICAS, *quoniam donis maxime Apollinis Delphici dicabantur.* Unde, ut alia Numinum e Gentilium templis simulacra, a Constantino M. iis erepta, & per fora Urbis a se denominatae erecta; ita etiam tripodas Delphicos in Circo ejusdem urbis, ut singulare spectaculum, ab eodem expositos tradit in ejus vita Eusebius l. III. v. LIV. ἐν αὐτῷ δὲ Ἱπποδρομίῳ, ΤΟΥΣ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΤΡΙΠΟΔΑΣ, *in ipso autem Circo*, TRIPODAS DELPHICOS, & quod ipsum Apollinis Delphici tripodem, τὸν τρίποδα τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος statuit in narratione hujus facti Zosimus l. II. c. XXXI. A quo tamen abit, ut observo, vetus Thucydidis Enarrator ad lib. I. p. 86. ubi illum tripoda exstitisse tradit, qui juxta eundem Historicum (Herodotum praeterea, Diodorum, Pausaniam,) e manubiis devictorum a Graecis Persarum, Delphis fuerat dedicatus; quique, ut dicitur in Graecis ad eum locum Scholiis, diversus ab illo, e quo Apollo vaticinaretur, a Romanis Imperatoribus fuerit Constantinopolim in circum delatus. Adde hisce Delphicos *tripodas*, quos praelatos in pompa Philadelphi Dionysiaca tradit Athenaeus l. IV. p. 199. eosque quadrangulares quidem, non tamen (ne quis haec confundat) τετράποδας, nempe ὧν αἱ γωνίαι τετράμετροι, *quorum anguli quadrati*, & a qua etiam figura non abludunt subinde in antiquis nummis aut toreumatibus

bus *tripodes*. Adeo, ut haud unum veterum illorum *tripodum*, quamquam triquetrum semper in priscis monumentis, sicut alibi agnoscit idem Athenaeus l. II. p. 38. (licet unum bipedalem pro *tripode*, e Baganianis schedis tertio loco à Cl. Sponio prolatum videas Miscell. p. 118.) exstiterit schema; quibusque addita subinde diversa vel insignia, vel symbola; pro diversa nempe locorum aut artificum indole, varioque, in quem iidem *tripodes*, & qua de re consuli rursus potest idem Naucratites l. II. p. 37. & 38. destinabantur, usu ac instituto, & a quo insuper alibi musici *tripodis*, usum triplicis citharae exhibentis, fit mentio, l. XIV. p. 637. Factum alioquin in honorem *tripodis* illius Χρηστηρίε seu Προφητικȣ̃, uti paullo ante vidimus, dicti, ut in aliis hujus Dei Fanis & Μαντείοις, aenei vel aurei subinde *tripodes*, tanquam eidem Deo sacri & accepti, dicarentur; sicut id in Ismenii apud Thebanos, de quo supra, Fano & Oraculo factum, e Pausania liquet l. IX. p. 557. Ibi enim inter alia ait de illo nobilissimorum e Thebanis puerorum, eorumque laureatorum more, ἀναθεῖναι δαφνηφορήσαντας ΧΑΛΚΟΥΝ τῷ Πυθίῳ ΤΡΙΠΟΔΑ, *consecrare laurigeros adolescentes* AENEUM *Apollini* TRIPODEM. Quam in rem praeclarus etiam, qui Pausaniam haud parum illustrat, apud Pindarum locus Pyth. Od. XI. p. 318. ubi agens de eodem celebri apud Thebanos Ismenii Apollinis Μαντείῳ, quod ut continuo adeant, Thebanas Heroidas hortatur Lyricus:

χρυσέων
Εἰς ἄδυτον ΤΡΙΠΟΔΩΝ
θησαυρὸν.

aureorum
In sacrum TRIPODUM
thesaurum sive *repositorium*.

ubi veteres ejus Interpretes, διὰ τὸ αὐτόθι ΠΟΛΛΟΥΣ ἀνακεῖσθαι ΤΡΙΠΟΔΑΣ· οἱ γὰρ Θηβαγενεῖς ΕΤΡΙΠΟΔΗΦΟΡΟΥΝ ἐκεῖσε. *ideo, quod multi ibi consecrati essent* TRIPODES. *Thebani enim illuc* TRIPODAS *deferebant*. E quibus praeterea Lyrici verbis videas, quod ut saepe alias, ita non aenei solum juxta Pausaniam, sed aurei etiam essent *tripodes*, qui in illa Apollinis Ismenii aede & Μαντείῳ, a Thebanis recondebantur; immo qualis ipse Delphicus *tripus*, χρυσήλατος nempe, sub initium Pluti a Comico dictus, *aureus*, seu verius *auro incrustatus*; aut sicuti *aureus* etiam a Diodoro l. XI. p. 26. exstitisse dicitur *tripus*, de quo paullo ante, e Persarum manubiis Apollini Delphico sacratus. Quo referas proinde *Delphicos Tripodas*, eosque non aeneos, aut vero argenteos duntaxat, sed aureos etiam, vel solido ex argento gemmisque praeterea insignes, qui in pompa Philadelphi, de qua paullo ante, Dionysiaca praelati leguntur apud Athenaeum l. I. p. 199. Baccho enim, quod ex eodem Athenaeo l. II. p. 37. & aliunde notum, haud minus

 ac

ac Apollini facri olim *tripodes*, & confueta proinde Choragorum in Dionyfiis apud Athenienfes, ficut Victorum in aliis Agonibus, praemia; ac unde *tripodes* in Templis vel Bacchi vel Apollinis confecrati dicuntur ab Ifaeo de Dicaeog. Haered. p. 444. ed. Hanov. Accedit denique, quod e Porphyrio in vita Pythagorae refert Cyrillus adv. Julianum l. x. p. 342. Apollinem nempe Sileni filium a Pythone ferpente interfectum in loco, qui *Tripus* dicebatur, quod tres Τριόπε feu *Triopae* filiae Apollinem ibidem luxerint. An vero ad tres hafce *Triopae* filias, tria fculpta fupra veterem *tripodem* feminarum capita, quod e Peireskianis, de quibus fupra, fchedis memorat Cl. Sponius Mifcell. p. 120. referri continuo debeant, ad ipfum Cyrilli (cujus contra τὸ παραβάτην libros nunc, dum haec fcribo, luculentam Juliano Appendicem, typis denuo vulgandos tradidi) ea de re locum, opportunius videbitur. Modum enim & praeter inftitutum jam egreffa eft haec de Delphico Apollinis *tripode*, feu quae hic τριποδήϊος ἕδρη a Callimacho dicitur, quamquam haud alieno utique loco, commentatio. Cui tamen ultimam nec importunam, uti opinor, addemus coronida, nempe eo Apollinis, feu Phoebados in Templi Delphici adyto fupra tripodem fedentis, refponfaque inde, Dei illius Oraculum confulentibus, edentis facto, adumbrari a Gentilibus pridem nobis vifum, id quod legitur Num. c. VII. v. 89. Mofem, quoties ingrederetur Tabernaculum, ut *confuleret Oraculum* (prout hic vetus Interpres) audiviffe vocem ad fe loquentis e Propitiatorio, quod erat fuper Arcam (feu ejus Operculum) inter duos Cherubim. Quae haud diffiteor jam acute adtigiffe eruditum Auctorem libri memorati *Delphi Phoenizantes*, quamquam poftea demum editi, ac ferius a nobis vifi, & cui caeteroquin Viro docto, ad Tabernaculum cum Arca ad Sciluntem fub Jofua (Jof. XVIII. I.) fixum, totam hanc Hebraici ritus in Delphici tripodis & Oraculi conftitutione originem ac fimulacrum referre placuit. Unde eidem, ut alia mittam, *Cortina Delphica*, non tripus aut tripodis operculum, feu ὅλμος, de quo fupra, fed aedes Tabernaculo fimilis; tripus vero, uti jam vidimus, *quadrupes*: Apollo vero idem cum Jofua, peracto fexennio in debellandis Chananaeorum Regibus, quiefcente: *Python* autem ferpens, cum Amorrhaeorum Rege, non tamen a Jofua, ut idem tradit, fed a Mofe jam ante, prout liquet e Deuter. III. 3. cum tota ejus gente ad internecionem proftrato. Ne jam hic adducam aliam, quam obiter fupra adtigi, Viri eruditiffimi de hifce Graecorum *tripodibus* petitam ex Oriente itidem conjecturam: qui nempe in Variis Sacris p. 1010. vocem τρίπες ab Orientali *Taripa* feu *Teripa*, de *fcientia* aut *fpiritu Magiae* fluere exiftimat, & inde Graecos litteraturae Orientalis ignaros, quod vox ea accederet ad vocem τρίπες, ftatim *tripodas* fibi finxiffe, eosque in Templis fuis confecraffe. Quae ut ingeniofe, ficuti plura alia eodem

dem in opere, animadversa, nemo jure ibit inficias; ita an eadem pro veris ac certis probari continuo debeant, haud inde licet, quod nec ipse Vir doctissimus, qui nunc ἐν ἁγίοις, contendisset, statuere. Ut enim mittam varia, quae alii in illa triquetra sacrorum apud Graecos *tripodum* figura, quamquam ferme inaniter, quaesiverunt mysteria; ita eo magis probabilis hujus fatidici *tripodis* ratio, quae ex haud dissimili, quem modo adtigimus & sacrae produnt litterae, divini ex Arca Foederis in intima Tabernaculi parte, sacroque supra eam sedili vel operculo, oraculi usu eruitur. Adde, quod haud plane orientalis litteraturae ignari haberi utique debeant Phoenices, qui in Boeotiam adpulere, & a quibus cum litteras, tum plurimos sacrorum ritus hausisse olim Graecos, haud uno ab eruditis opere luculenter, a nobis etiam subinde in hisce ad Callimachum adnotationibus adsertum, & pluribus adhuc evinci potest ac illustrari.

Vs. 91. ὄφις μέγας] Unde Vir doctus suam, quam modo adtigi, conjecturam firmare potuisset, juxta quam nempe hunc *magnum*, ut hic dicitur, *Pythonem*, seu per litterarum anagrammatismum, *Typhonem*, eundem cum *Ogo gigante*, de quo Deuter. III. vs. 11. statuere illi placuit. Idem vero serpens Δελφύνης etiam dictus, ut apud Apollonium Rh. l. II. vs. 108. juxta eruditos ejus Enarratores ab hoc ipso Callimacho: ὅτι ΔΕΛΦΥΝΗΣ ἐκαλεῖτο ὁ φυλάσσων ἐν Δελφοῖς χρηστήριον, Λέανδρος καὶ Καλλίμαχος εἶπεν. Δράκαιναν δὲ αὐτὴν φησὶν εἶναι, θηλυκῶς καλουμένην ΔΕΛΦΥΝΗΝ, αὐτὸς ὁ Καλλίμαχος. *quod* DELPHYNES *dictus sit custodiens Delphis Oraculum Leander & Callimachus tradunt. Dracaenam autem eandem* DELPHYNEN *feminino genere appellatam, ait ipse Callimachus.* Unde etiam erudite a viro summo P. Huetio glossa haec in Callimachi Scholiis ad superioris versus vocem τριποδήϊος, nempe Δελφῖνης, ad hunc locum rejecta, & Δελφύνης eadem emendata, ut id in addendis editionis Parisiensis ab Anna praestantissima monitum opportune animadverto. Quibus accedit etiam Dionysius Perieg. vs. 441.

Τῷ παρὰ Πυθῶνος θυόεν πέδον, ἧχι δράκοντος
ΔΕΛΦΥΝΗΣ τριπόδεσσι θεοῦ παρακέκλιται ὁλκός,
Apud quem Pythonis odoriferum solum, ubi Draconis
DELPHYNES *tripodibus Dei adjacet spira* &c.

Unde praeterea firmatur, id quod de Δελφύνῃ feminino genere dicta, juxta Callimachum, eadem serpente, a priscis Grammaticis (uti quoque ab Eustathio ad hunc Periegetae locum) traditum modo vidimus; & cur proinde tum ab Ovidio de eadem dicatur *incognita serpens* Metam. l. I. vs. 439. & vs. 450. *victa serpente superbus*, nempe Apollo, ac similiter a Lucano l. VI. vs. 407.

maxima serpens
Descendit Python Cyrrhaeaque fluxit in antra.

 Ne-

Neque vero ſolum Templi ſeu Oraculi Delphici cuſtos dictus idem, quod modo vidimus, Draco Δελφύνης vel Δελφύνη Δράκαινα, ſeu, ut hic apud Callimachum, ὄφις μέγας, & ſimiliter ab antiquis Grammaticis ad Pindari Pythia p. 185. ſed ab aliis etiam traditum; ſicut ad primum Argum. Pythiorum, eundem *Pythonem praefuiſſe quondam Fatidico* illi *tripodi*, Πύθων δὲ τότε κυριεύσαντος τοῦ προφητικοῦ τρίποδος, ibique eundem a Baccho, non ut vulgo ab Apolline, interemptum. Ut nunc mittam diverſam rurſus de hoc *Pythone* caeſo, idque non Delphis aut tanquam χρηστηρίου ibi *tripodis* cuſtode, ſed ut a Junone immiſſo gravidae Latonae vexatore, narrationem Servii Aen. l. III vſ. 73. *Cum Juno gravidam Pythone immiſſo Latonam inſequeretur, terris omnibus expulſa Latona, tandem applicante ſe littoribus a ſorore ſuſcepta eſt, & illic Dianam primo, poſt Apollinem peperit. Qui ſtatim occiſo Pythone ultus eſt matris injuriam.* Quamquam ea de re aliter rurſus ii e veteribus, qui, uti paullo ante e Cyrillo vidimus, Apollinem a ſerpente Pythone interemptum, ibique ubi poſtea Pythius *tripus*, ſeu quae hic τριποδήϊος ἕδρη, ſepultum tradidere. Noti caeteroquin alii Dracones ſimiliter pro geniis locorum tutelaribus, Oraculis, ſacrarum Aedium cuſtodibus frequenter apud veteres habiti; ſicut Athenis Minervae, juxta Plutarchum in Themiſtocle p. 116. aut Lanuvii, juxta Propertium l. IV. El. VIII.

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis.

Lavinii, juxta Aelianum de Animal. l. XI. c. XVI. (quae duo loca ſaepe, ut notum, confuſa ſeu promiſcue ſumpta leguntur in veterum libris, & hic etiam, quod factum nollem, ab illuſtri Scaligero) Junonis nempe Argivae, vel Soſpitae. Unde duo Dracones etiam cuſtodes dati infanti ex Apolline & Creuſa nato, nempe Ioni, juxta Euripidem in cognomine dramate vſ. 22. & duo itidem Dracones nati Jami nutritores & cuſtodes leguntur apud Pindarum Olymp. Od. VI. &c. Sed quod huc propius facit, & quod olim obſervaſſe in opere meo de Nummis antiquis memini, Pytho hic, ſeu Δελφύνης Draco, ſub hac ipſa τριποδηΐῃ ἕδρῃ ſeu *tripode Delphico*, vocem edere a Luciano dicitur de Aſtrologia p. 993. ed. Salmur. & quomodo tripodes Dracone ſeu Serpente involuti occurrunt ſaepius in nummis antiquis *Troadis*, *Nicomediae*, *Amaſtianorum* &c. aliquando etiam ſupra tripodem erecti. Idque inde, quod Dracones olim ἐπιτήδειον πρὸς τοὺς οἰωνοὺς τὸ ζῶον, *aptum ad auguria animal*, ſit habitum, ut id antiquis Pindari Enarratoribus dicitur Pyth. Od. VIII. p. 291. & ab Aeliano ſimiliter de Animal. l. XI. c. XVI. ἴδιον δὲ ἦν ἄρα τῶν δρακόντων ἡ μαντική, *proprium autem quid erat Draconum divinatio.* Unde etiam Apollini, (quamquam ab eo caeſus feratur Pythius hic Draco) eique τῷ μαντικωτάτῳ ſacer Draco traditur ab Artemidoro l. IV. c. LXIX. p. 242. Cujus rei fidem rurſus praeſtat Aelianus de Animal. l. XI. c. II. ubi Dracones apud

apud Epirotas, & quos e Pythone illo Delphico prognatos iidem ajunt, in luco Apollinis, tanquam eidem Deo acceptos, ali ſolemniter, victumque iis peculiari ritu a nuda ſacerdote porrigi, & ex admiſſa ab iis aut repudiata eſca, futuri mox fertilis aut ſterilis anni capi continuo augurium. Ut notam hic mittam plani illius apud Lucianum Alexandri fraudem; qui adumbrata cujusdam Draconis ſpecie, ſe aliquamdiu pro divino vate geſſit; & cujus rei teſtes etiamnum luculenti inſignes Abonoteichitarum, apud quos hiſtrioniam illam egit, nummi, cum ſignato in iis eodem Dracone cum ingentibus ſpiris humanoque capite, quales vulgavit Cl. Sponius libro Gallice edito *Recherches d'Antiquité* &c. aut cum duobus Draconibus, e quibus unus alterius caput lambit. Hujuſce autem poſtremi & eximii nummi, a me in Cimeliarchio Chriſtinae Auguſtae Romae olim obſervati iconem, & ab illuſtri Urbis Antiquario Fr. Gottifredi, me rogante poſtea acceptam, primus haud diffitente eodem Sponio edidi dudum ac illuſtravi; candemque, de traditis illis Draconum ſeu Serpentum auguriis, & credita vaticinandi peritia, intelligendam, adlatis eam in rem aliquot veterum Scriptorum teſtimoniis, monui Diſſ. de Praeſt. Num. p. 177. &c. Cum quibus conferat ſi lubet, quae duodecim poſt annis, ab illo eximio caeteroquin veterum antiquitatum ſcrutatore dicto libro p. 529. & ſequentibus, de eodem nummo, ſunt adlata; & qua de re mox dicendi adhuc erit locus.

Vſ. 92. Θηρίον αἰνογένειον] Cujus loci vim, quamquam haud reconditam, non ſatis adſequuti mihi videntur eruditi Interpretes, quo non ſolum *terribilis*, aut *fera bellua* cum Vulcanio; aut *terribiles malas habens*, ut vulgo Lexicorum conditores in hac voce, ſed etiam *barbatus*, ſeu *barbato mento hirſutus* ac *horridus*, ſaevus proinde adſpectu, Draco ſeu Serpens Pytho; mas proinde, non femina, hic innui videtur; quique etiam αἰνὸς ὄφις ſeu *terribilis ſerpens* dictus jam ſupra fuerat Hymno in Apoll. vſ. 101. Obvia nempe eam in rem vox αἰνογένειος de eo cui *promiſſa barba* &c. & quomodo aliae voces ſimiliter ab αἰνὸς formatae, aliquid *terribile*, vel *exitiale* denotant, prout θηρίον αἰνολέοντα, *feram ſaevum leonem*, dixit Theocritus Idyll. xxv. vſ. 168. Ita etiam Paris αἰνόλεκτρος ab Aeſchylo dicitur Agam. 722. & ab Euripide pariter Helen. vſ. 1129. αἰνόγαμος, ſeu *conjugio* vel *nuptiis exitialis*, ac inde ab eodem Tragico Hecub. vſ. 945. αἰνόπαρις, *exitialis Paris*; apud Orpheum autem ſeu Onomacritum Argon. vſ. 350. Erinnyes αἰνοδότειραι, *dirarum poenarum datrices*, ſeu ultrices. Haud ignota vero, quae de *barbatis Draconibus* a priſcis aliquot Scriptoribus ſunt tradita, ut ab Aeliano de Animal. l. xi. c. xxvii. ἔχει γοῦν ὁ μὲν δράκων ὁ ἄῤῥην τὸν λόφον καὶ ὑπήνην δασεῖαν, *ſicuti mas inſignis eſt*, & *criſta* & *barba hirſutus*. Idemque alibi de κυνοπροσώποις apud Aegyptios agentibus dixerat l. x. c. xxv. κάτεισι δὲ ὑπὸ τὴν ὑπήνην αὐτοῖς γένειον, ὡς εἰκάσαι τοῖς τῶν δρα-

δρακόντων αὐτὸ, *descendit autem infra barbam mentum, Draconum quadam similitudine.* Hinc duo etiam barbati & coronati Dracones spectantur in praeclaro Trajani nummo Gazae Mediceae, eoque, sicuti ex additis ibidem symbolis alibi dudum observavi, in Aegypto cuso. Ita θηρίον αἰνογένειον de Dracone Pythone, eoque scilicet simili *barba hirsuto* ac *horrido*, aut quod eodem redit, *mento barba hispido* ac *saevo*, hic a vate Libyco & apud Aegyptios agente dicitur. Cujusmodi etiam duo αἰνογένειοι seu *barbati Dracones* spectantur in aliis extra Aegyptum nummis, sicuti in duobus, quorum hic sequuntur icones. Priori nempe signatur notus ille e Luciano non solum, sed ex vulgatis jam de eo, cum a me pridem alio opere, tum a Cl. Sponio (& qua de re paullo ante) renatus nempe *Glyconis* nomine, insigni impostoris fraude, apud Paphlagonas *Abonoteichitas* Aesculapius, isque, quod in iisdem nummis non comparebat, & qualem praefert praeclarus hic illustrissimi Harlaei nummus, αἰνογένειος, cum *mento*, ut modo ajebam, *barba hirsuto*. Geminus eidem, alter eodem modo barbatus itidem Draco in nummo *Samiorum*, ut docet inscriptio, eoque sub Gallieno cuso.

Ibid. ἀπὸ Πλειστοῖο] Cujus Delphorum fluvii, praeter Pausaniam, meminit Pythias seu Delphica προφῆτις apud Aeschylum Eum. v. 27. ubi se inter alia Πλειστοῦ τε πηγὰς, *Plisti etiam fontes*, dicit invocare. Ejusdem autem fluvii Corycias Nymphas, seu quae ad Corycium in Parnasso antrum prope Delphos habitare vulgo dictae filias, vocat Apollonius l. II. vs. 713.

Πολλὰ δὲ Κωρύκιαι Νύμφαι Πλειστοῖο θύγατρες

Valde autem Coryciae Nymphae, Plisti filiae.

Ad quem locum Graeci Interpretes notant ab indigenis, non Πλεῖστον, sed Πλειστὸν dici eundem fluvium, *idque quasi pulcrum*, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων λέγε(ται) Πλειστὸς, ὡς καλὸς, adduntque, ἔστι δὲ ποταμὸς ἐν Δελφοῖς· Πλεῖστος δὲ ποταμὸς Δελφίδος, quasi nempe duo ibi darentur eo nomine fluvii, iique solo accentu distincti, Πλειστὸς nempe qui *Delphis*, Πλεῖστος autem, qui *Delphidos* *esset* *flu-*

fluvius; qua tamen voce Δελφὶς apud Graecos Auctores dicitur *petra* seu *rupes*, ubi sita erat ipsa urbs Delphi, seu Δελφὶς πέτρα, sicut e Tragicis antiquis liquet, ac Πυθία etiam πέτρα, ut ab Euripide in Ione vs. 550. de *Delphis*, & similiter Δελφὶς γυνὴ vel Δελφίδες κόραι in eodem dramate vs. 93. & 551. de ipsa Vate *Pythia*, ac *puellis Delphorum*. Qui praeterea duo in eodem tractu fluvii solo scilicet accentu distincti, nullo veterum Auctorum testimonio nituntur; qui unum apud Delphos seu in ea Phocidos parte fluvium hoc *Plisti* seu Πλεῖστοι nomine agnoscunt, & quibus accedit Hesychius, Πλεῖστος, ποταμὸς ἐν Δελφοῖς. Neque minus ignota illa vocis πλειστὸς pro καλὸς adlata in iisdem scholiis significatio, & qualia omnino expendi ac notari obiter a postremo Apollonii Interprete & Commentatore debuerant, majorque lux quam ab eo, qui ultro id sibi imposuerat, factum, cum Apollonio, tum ejus Enarratoribus adferri. Mitto vero haud levem Latini Strabonis Interpretis, quem jam animadvertit ὁ πάνυ Casaubonus, errorem, dum Geographi de eo fluvio locum l. IX. p. 418. δι' ἧς (νάπης) ὁ Πλεῖστος διαῤῥεῖ ποταμὸς, *per quem saltum Pleistus labitur fluvius*, vertit, *per quem plurimus diffluit fluvius*. Quo loco insuper illud non praetereundum occurrere apud Josephum Ἀρχ. l. XVIII. c. II. Πλείστων seu *Plistorum* nomen, qui non in *Phocide*, sed inter Dacos versari ibidem dicuntur, & de quibus altum apud alios veteres Auctores & Geographos silentium. Flavii verba, ubi de Essenis ait, ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφέροντες ΔΑΚΩΝ ΤΟΙΣ ΠΛΕΙΣΤΟΙΣ λεγομένοις, *neque vero discriminatim vivunt*, *sed quam maxime similes iis*, *qui* INTER DACOS PLISTI *vocantur*. Verum non Gentis adeo ibi nomen, esse illud Πλειστοὶ, quam sectae, & de cultoribus Πλειστώρου dicti apud Herodotum l. IX. c. XVIII. Thracum, qui cum Dacis passim confunduntur, Dei, erudite, ut solet, in editis novissime Opusculis observavit doctissimus Bochartus p. 1144.

Vs. 93. Παρνηττὸν νιφόεντα] Sic Panyasis in iis verbis, quae apud Pausaniam leguntur l. x. p. 624. Παρνησσὸν νιφόεντα &c. *Parnassum nivosum* itidem vocat, quomodo Παρνασσὸς & Παρνασὸς promiscue scribi in veterum libris, eruditis notum, nec Poëtarum solum, sed etiam πεζογράφων, ut Theophrasti, apud quem Παρνησὸς vel Παρνησσὸς, & Παρνασία, (sicuti apud Pindarum Pyth. Od. VIII. & de quo loco mox) hodie legitur, Hist. Pl. p. 16. 42. & 80. ed. Heinsianae. De *Parnassi* vero *nivibus* similiter Propertius l. III. Eleg. XIII.

Gallia Parnassi sparsit in arma nives.

Ibid. περιστρεφὲ σπεῖρα κύκλοις] κύκλος, & in singulari etiam κύκλος, de *spiris* Serpentum aut Draconum dici, haud novum; sicuti de variis Serpentum speciebus agens in genere Nicander Ther. p. 11.

περιμήκεα κύκλον
Ποικίλον εἰσορᾶς,

 prae-

praelongum orbem
Et varium in ſinus ducit.

Mox autem idem Poëta ἀλῶνα, ſimiliter aſpidis in orbem ſinus vocat; ſicuti nempe alias κύκλον & ἀλῶνα pro eodem ſumi, vel ex hoc Aeſchyli verſu abunde liquet, Sept. Theb. vſ. 495.

Ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω,
Aream vero magnam, clypei orbem dico.

Ut vero novem huic Draconi Pythoni κύκλους ſeu *ſpiras* vel *orbes* tribuit Callimachus; ſic aurei velleris cuſtodi Draconi longe plures, immo ſexcentos ſeu prope innumerabiles Apollonius Rhod. lib. IV. verſ. 151.

μήκυνε δὲ μυρία κύκλα,
innumeros autem extendit orbes,

quae mox itidem vocat vſ. 160. κύκλα ἀπείρονα, *infinitos orbes*, & in quo utroque loco κύκλα neutro genere dici obiter videas. De quo Dracone ſimiliter Valerius Flaccus l. VII. vſ. 167. &c.

Qui nemus omne ſuum, quique aurea (reſpice porro)
Vellera, tot ſpiris circum, tot ductibus implet.

Nullibi autem hodie multiplices illos & ſinuoſos draconum orbes, manifeſtius intueri, ac inde de illorum magnitudine liquidius ſtatuere datur, quam in nummis antiquis, maxime aliquot Ponti, Bithyniae, & Thraciae urbium, qui varios ejusmodi draconum κύκλους nobis ante oculos ponunt. Quod a me quidem ex hac penu antiquaria luculenter olim adſertum, & magni etiam Bocharti edito ea de re in praeclaro de Animalibus opere, teſtimonio, privatisque ad me litteris agnitum, ibidem monui. Cujusmodi etiam duas nummorum icones, quae ſinuoſas Draconum id genus ſpiras exhibent, hic in Lectoris gratiam lubet ſuperaddere; unum e nummo Nicomedienſium, cum adſcriptis haud inſolitis in priſco hoc aere urbis illius praerogativis, & de quibus nos alibi, ΜΗΤ. ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ, *Metropoleos & Primae Nicomediae*; alterum vero e nummo urbis aemulae, in eademque Bithynia expreſſum, nempe ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *Nicaeenſium.*

Vſ. 94.

Vſ. 94. *ἱρέω τι τομώτερον ἢ ἀπὸ δάφνης*] Vera nempe habita Apollinis Oracula, quae e *laureato*, de quo paullo ante, ejus *tripode* edebantur, & de quibus Euripides ait Electr. vſ. 399.

Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι
Χρησμοὶ, βροτῶν δὲ μαντικὴν χαίρειν ἐῶ,
Apollinis enim rata ſunt
Oracula; mortalium vero divinationem valere ſino.

Unde profluxit illud Terentianum, quod huc jam opportune adtulit Anna praestantiſſima, *non Apollinis magis verum Atque hoc reſponſum eſt;* nempe ut a Statio itidem dicitur Theb. l. v. vſ. 734. *quae certus agi manifeſtat Apollo.* Δαφνηφόρος vero idem Deus ab Anacreonte, quod paullo ante vidimus, dictus; & ab eodem alibi ſeu Od. LVII. ac opportune ad hunc Callimachi de *tripode* ſimul, uti jam vidimus, ac *lauro* Apollinis locum,

Ἱερὸν γάρ ἐστι Φοίβου,
Κιθάρα, Δάφνη, Τρίπους τε,
Sacra eſt enim Apollinis
Cithara, Laurus & Tripus.

Poſtquam nempe ob caedem Pythonis illius, de quo modo actum, ſerpentis purgatus, corona e lauro Tempes Theſſalicae, & ramo lauri praeterea in dextra ſumpto, rediiſſe Delphos, & Oraculum ibidem occupaſſe dicitur ab Aeliano V. H. l. III. c. I. Unde non *laurea* ſolum corona idem Apollo Pythius, ut paſſim in nummis & marmoribus antiquis, redimitus; ſed *lauream* etiam virgam ſeu ramum dextra, ſiniſtra vero citharam geſtans viſitur in ſequenti Trallianorum, quem ad Juliani Caeſares jam vulgaveram, nummo, cum inſcr. ΠΥΘΙΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, *Pythius Trallianorum.*

Quem nummum, ſeu inſcriptum in eo & ſignatum *Trallibus Pythium* hunc Deum, illuſtrat, ut obiter hoc addam, antiquus lapis in Marmor. Oxon. p. II. & Miſcell. Sponii p. 367. ubi praeter alios commemoratos in eo Agones legitur, ΤΡΑΛΛΕΙΣ ΠΥΘΙΑ, *Trallibus Pythia*; ſicuti eadem paſſim in aliis quoque Graecanicis aut a Graecis habitatis urbibus, & qua de re obiter paullo ante, & accuratius alibi agimus, conſtat celebrata. Immo nec *laureatus* duntaxat hic Deus *ἀληθόμαντις*, aut ejus tripus, e quo

e quo demum verae illae, seu quas pro talibus venditarunt Gentiles, edebantur *μαντεῖαι*, sed *laureata* etiam, quae eidem laureato tripodi insidebat, oracula illa Apolline praeeunte, prolatura Pythias. Qualis virga laurea *ἰθυντήριον* olim, juxta Hesychium, dicta, Ἰθυντήριον, ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις, σκῆπτρον ἀπὸ δάφνης, *virga*, seu *baculus*, *quem ferunt Vates e lauro*, ut hunc Grammatici locum jam ad Theophrasti Characteres adnotavit vir magnus, ubi de alio veterum ritu, *lauri* nempe folia manducandi, seu in ore sumendi agitur, & quod tanquam a vatibus etiam factum, commenti sunt veteres Poëtae. Inde scilicet, ut id ab Isaacio ad Lycophronem de *δαφνηφάγῳ* Cassandra monitum p. 7. quod *laureas* manu ferentes, & *laureis* insuper *coronis* redimiti forent iidem *μάντεις*. Quas certe *fatidicas circa collum corollas*, *μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη*, simul & *σκῆπτρα*, seu *virgas*, vel e *lauro ramos*, ipsa in cultu suo memorat, fatidica Cassandra apud Aeschylum Agam. vs. 1274. & quem etiam locum jam opportune viderat ad Theophrastum ὁ πάνυ. Quibus adde, quod *laureati* forent, qui Pythium Oraculum consulebant, aut consulendi ergo, adibant prius Aram Delphicam. Unde ad Creusam eo nomine Delphos profectam ait Xuthus maritus apud Euripidem in Ione vs. 422.

Σὺ δ' ἀμφὶ βωμοὺς, ὦ γύναι, δαφνηφόρους
Λαβοῦσα κλῶνας,
Tu vero circa Aras, o Mulier, laureos
Accipe ramos.

Ut mittam, quod corona e lauro, ut notum, praemium foret victorum in Pythicis Apollini sacris Agonibus, ac unde *ἐστεφανωμένον ποίᾳ Παρνασσίᾳ*, *coronatum herba e Parnasso*, de ejusmodi hieronica dixit Pindarus Pyth. Od. VIII. Cui nempe monti, de quo etiam Callimachus superiori versu, adjacebant Delphi, & qui *lauriger* praeterea tanquam *lauris* consitus, a Propertio dicitur, adducto jam ante loco l. III. El. XIII. *At mons laurigero concussus vertice* &c. Quamquam non ex hoc monte, sed e Tempe Thessalica, petitam *laurum*, e qua necterentur coronae victorum in Pythiis, tradat, & ex eadem, quam ante vidimus, occasione laureati inde Apollinis, Aelianus d. l. V. H. l. III. c. I. Quod adstruit etiam, ut observo, & praeclarus insuper ritus illius index, Plutarchi locus de Musica p. 1136. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ κατακομίζοντι παιδὶ ΤΗΝ ΤΕΜΠΕΩΝ ΔΑΦΝΗΝ εἰς ΔΕΛΦΟΥΣ παρομαρτεῖ αὐλητὴς, *sed & puerum*, *qui* TEMPICAM LAURUM DELPHOS *defert*, *comitatur tibicen.* Immo quibus accedit Lucanus, ubi e Thessalia profectum Delphos Pythonem serpentem narrat, additque l. VIII. vs. 409.

Unde & THESSALICAE *veniunt ad* PYTHIA LAURUS.

Quibus tamen non suffragatur in adlatis modo verbis Pindarus, qui haud ita longe, sed e vicini *Parnassi*, illiusque praeterea *laurigeri* a Propertio dicti, *herba* seu lauro coronatum in Pythiis hiero-

hieronicam ibidem laudat. Accedit Cato de R. R. c. CXXXIII. & qui illo Auctore nititur Plinius l. xv. c. xxx. ubi de *lauro* ait, *duo ejus genera tradit Cato, Delphicam & Cypriam*; mox autem Delphicam describens idem Plinius, *aequali colore* &c. additque, *hac victores Delphis coronari, & triumphantes Romae.* Eadem proinde Catoni & Plinio *laurus Delphica*, quae Pindaro supra *ποία Παρνασία*; & qua uterque, Lyricus nempe, luculentus hujus rei testis, ac Plinius, coronari victorem in Pythiis tradunt; quod merebatur utique a viris doctis ad Aelianum, Lucanum, aut Plinium, diversa de illo more seu loco petitae illius sacrae *lauri* adferentes, notari obiter & expendi. Adde, quod Pausanias l. x. p. 618. tradat Apollinis aedem Delphicam e lauro erectam; petitis nempe ramis e *lauro*, quae ad Tempe; in sequentibus autem p. 622. e *lauro* coronam haud alia de caussa in Pythiis datam victoribus, quam quod Daphnen Ladonis Arcadiae fluvii, (ut ille de eodem alibi, & praeter Geographos, Callimachus noster vs. 18. Hym. in Jovem) filiam, ab Apolline adamatam fama vulgasset; non proinde in memoriam, juxta Aeliani ea de re narrationem, coronati primum e lauro Tempes Thessaliae Apollinis. Quo loco & illud hic notandum, ad instar nempe Delphicae hujus Aedis, e *lauri* ramis primum, quod ait Aelianus, constitutae, tripodem quoque, cujus supra ex Ammiano facta mentio ad vs. 90. seu quam ibi vocat, nempe l. XXIX. c. I. *mensulam*, non solum *ad similitudinem Cortinae Delphicae*, sed praeterea e *laureis virgulis constructam* ab eodem dici; quo nempe *certiora*, seu quod hic dicitur, *τομώτερα*, ac proinde tanquam ab ipso tripode Delphico profecta crederentur, quae inquirentibus ibidem edita forent, de futuro post Valentem Imperatore, vaticinia. Ut mittam, quod ad eum, qui vulgo obtinuit in cultu Pythii hujus Apollinis, morem, *δαφνηφορηστάντες*, seu *laureis coronis redimiti* etiam forent nobilissimi e Thebanis adolescentes, qui ex patrio instituto, aeneos Apollini Ismenio, seu celebri ejus Oraculo, tripodas, qua de re jam supra ad vs. 90. consecrabant, juxta tradentem id Pausaniam l. x. p. 557. Sed de his hactenus, nec alieno utique loco, ubi de *lauro* hujus Dei Delphica, eaque fatidica agitur. Eum caeteroquin usum vocis *τομώτερος*, quam adhibet hic agens de verissimis scilicet Apollinis Oraculis Callimachus, & quae explicatur hic in Scholiis per vocem *σαφέστερον*, ac proinde, non, ut eadem vulgo, aenigmaticis, illustrat haud parum quod *τόμουροι*, ut notum, dicti fuerint Jovis apud Dodonem Vates seu *ὑποφῆται*, & *τόμουραι* ipsa *Oracula*, ut hoc observat haud uno loco Eustathius; immo quod *τόμουρος* pro *vate* eoque *certissimo* a Lycophrone dicatur. Qua de re consuli potest ille Homeri Enarrator Iliad. Π. p. 1057. in fine, ubi de eo Chalcidensi vate ait, *ὃς καὶ τόμουρον τὸν ἁπλῶς μάντιν λέγει, ὁμωνύμως τοῖς ἐν Δωδώνῃ. Τόμουροι γὰρ οἱ ἐκεῖ τοῦ Διὸς ὑποφῆται καὶ τόμουραι αἱ μαντεῖαι.* item ad Odyss. Π. p. 1806. *τοῖς δὲ ῥηθεῖ-*

ἐνθεῖσι τομούροις, καὶ ὁ παρὰ τῷ Λυκόφρονι συνονομάζεται τόμουρος νημερτέστατος, *dictis autem Tomuris* (nempe Jovis in Dodone vatibus) apud Lycophronem similiter appellatus τόμουρος, seu *vates certissimus*. Hinc τομουριὰς φηγὸς, *fatidica fagus*, in navi Argo ab Orpheo dicta, seu Auctore Argon. vs. 264. sicuti ibi pro τομαριὰς recte legendum vidit nuperus ac eruditus illorum Argonauticorum editor. De qua voce τόμουροι caeteroquin aut τόμουραι, & quam ibi apud Homerum Odyss. Π. vs. 403. pro θέμιστας reponunt veteres Critici, videndus insuper Strabo l. VII. p. 328. Hesychius similiter, Τόμουροι, προφῆται, ἱερεῖς, οἰωνοσκόποι, *Vates*, *Sacerdotes*, *Augures*. Veteres autem ac eruditae Glossae, τομὴ πράγματος, *decisio*, & hinc proinde usus vocis τομώτερος hoc loco, pro *certo* ac *rite deciso*; qualia nempe vulgo habita Apollinis hujus Pythii seu Δαφνηφόρου oracula; & de quibus proinde dicit Euripides eo versu, qui e Plutarcho adducitur de Pythio Oracul. pag. 407. & qui ita, ut metri ratio habeatur, constituendus,

Χρὴ Φοῖβον ἀνθρώποις θεσπιῳδεῖν μόνον,

Oportet Apollinem solum hominibus vaticinari.

Haud tamen mirum, quod *certiores* hic dicuntur eaedem hujus Dei, quam si jam e *tripode illo laureato* seu fatidico, prolatae forent voces, seu τομώτερον ἢ ἀπὸ Δάφνης. Quam in rem, ut alia nunc mittam, praeclarus apud Jamblichum locus, ubi totum hoc vaticinii seu θεοφορίας, sicut ibidem & alibi ab eo vocatur, opus a Deo solo, non ab aliis organis pendere agnoscit, additque de Myster. Sect. III. c. VII. τὸ δὲ πᾶν ἔργον τῆς μαντείας δι' αὐτοῦ πληροῖ, καὶ ἀμιγὴς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφῃρημένος, ὅτι ψυχῆς κινουμένης οὐδ' ὁτιοῦν, ὅτι σώματος, ἐνεργεῖ καθ' αὐτόν· ὅθεν δὴ καὶ ΑΨΕΥΔΩΣ γίνονται τὰ ΜΑΝΤΕΙΑ, τὰ οὕτως, ὡς λέγω, κατορθούμενα, *qui totum autem vaticinii opus per se praestat, & pure separatimque ab aliis omnibus, anima utique neque corpore ad id se moventibus, per se operatur. Unde etiam haud* MENDACIA *sunt* VATICINIA *ad hunc modum constituta.*

Vs. 96. κακογλώσσοιο γυναικὸς] Unde de eadem Tantalide, seu hac Niobe Tantali filia, Ovidius Metam. l. VI. vs. 213.

& exhibuit linguam sceleratam paternam.

Vs. 98. εὐαγέων δὲ καὶ εὐαγέεσσι μελοίμην] Non accedo H. Stephano, qui voci εὐαγέων subaudiendum hic putat υἱῶς, quasi dixerit Poëta, *curae sim iis, quorum Patres sancti fuerunt, & qui sancti sunt ipsi*, seu quod inde expressit Vulcanius, *puri ex puris mea numina curent.* Apollinis nempe adhuc in Latonae utero jacentis sunt haec verba, quibus, ubi gravia Thebanis, ob repulsam ab eorum sedibus praegnantem Latonam, ut impiis fuisset ominatus, addit postremo, *ipse autem, sicut sanctus sum, sanctis etiam sim curae.* εὐαγέων nempe ibi non plurale ab εὐαγὴς, sed particip. a verbo εὐαγέω, *sanctus* seu *pius sum.* Immo cui geminus omnino, optimus proinde hujus loci Interpres, apud coaevum nostro

noſtro Battiadae Simichidem occurrit locus Idyll. XXXVI. vſ. 30. ubi poſt diſcerptum a Thebanis mulieribus impium ac infelicem Pentheum, addit continuo Poëta,

Αὐτὸς εὐαγέοιμι, καὶ εὐαγέεσσιν ἅδοιμι,
Ipſe vero ſanctus fiam, & ſanctis ſeu ſancte agentibus placeam.

Ita caeteroquin de Coryciis Nymphis, hunc Apollinem Hymno & chorea celebrantibus, ait alius e Pleiade itidem Poëta Argon. l. II. vſ. 717. λοιβαῖς εὐαγέεσσιν ἐπώμοσαν, *inter puras libationes conjurarunt*, & ſicuti εὐαγέως pro *ſancte* ſeu *caſte* dixerat paullo ante vſ. 701. Quod vero ad Juliani Caeſares olim monui, male ibi εὐαγὴς pro ἐναγὴς, *ſanctus* nempe pro *impio* ſeu *ſcelerato* legi, id alibi etiam haud ſemel, aut viciſſim, ἐναγὴς nempe pro εὐαγὴς, obvio utique in iis errore ν p·o υ, aut contra factum. Sic apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 670. ubi male τὸν ἐναγῆ φίλον in accuratiſſimis etiam editionibus legas, pro εὐαγῆ, *innocentem*, *purum*, & ſicuti ad eum Critici ejusdem dramatis vſ. 941. λύσιν εὐαγῆ, notant, ἤγουν ἁγνὴν καὶ ἱεράν· ἐναντίον δὲ τῷ εὐαγεῖ τὸ ἐναγές. Simile etiam mendum in Pſello de Daemon. p. 5. eluit doctiſſimus Gaulminus, ubi nempe pro εὐαγεῖς λόγους, de ſermonibus *impiis*, ἐναγεῖς legendum monuit.

Vſ. 100. Ἀχαιιάδες] Non *Archivae* hic ſeu *Graecae* in genere *mulieres*, aut vero *Argivae*, ſicuti Ἀχαιιάδες vocantur ſequenti Hymno in Lav. Palladis vſ. 12. aut apud Theocritum Idyll. XVIII. vſ. 20. & Idyll. XXIV. vſ. 74. ſed *Achajae* ita ſpeciatim appellatae *urbes*. Dictum vero paullo ante ad vſ. 73. de *Achaja*, tanquam littorali ab Iſthmo Peloponneſi parte, indeque prius *Aegialea*, juxta Plinium, Pauſaniam, aliosque appellata. De qua proinde, eaque tanquam ab *Achaeo*, Xuthi juxta Ionem filio, denominata, dixit Euripides Ion. vſ. 1591. &c.

Κατ' αἶαν Πελοπίαν γ' ὁ δεύτερος
ΑΧΑΙΟΣ, ὃς ΓΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ Ῥίου πέλας
Τύραννος ἔσται, κἀπισημανθήσεται,
Κείνου κεκλῆσθαι λαὸς ὄνομ' ἐπώνυμος.
In terra autem Pelopia alter filius
ACHAEUS, *qui* MARITIMAE TERRAE
Dominus erit, & gloriabitur Populus,
Se de illius nomine cognominem appellari.

In eodem vero tractu *ſitae*, ſeu ad ſinum Corinthiacum, duae illae *Achaicae*, quae hic a Poëta dicuntur, *urbes*, *Helice* ut continuo addit, & aliquantum a Mari remotior *Bura*; & quae ideo, quod ſimili fato eodemque tempore, qua de re mox, abſorptae fuerint, conjungi etiam ſolent apud antiquos Auctores, quasque itidem ut hic Ἀχαιιάδας πόληας Callimachus, *Achaidas urbes* dixit Ovidius Metam. l. XV. vſ. 293.

Si quaeras Helicen & Burim, ACHAIDAS URBES,
Invenies ſub aquis

Unde

Unde etiam de *Helice* Theocritus Idyll. xxv. vs. 165.

Ἐνθάδ' Ἀχαιὸς ἀνὴρ, Ἑλίκης ἐξ ἀγχιάλοιο,

Huc vir Achivus ex Helice maritima;

& mox vs. 180. Οὐξ Ἑλίκηθεν Ἀχαιὸς, *ille ex Helice Achaeus* seu *Achivus*; ne Herodotum praeterea, Polybium, Strabonem, Diodorum, aliosque huc advocem, e quibus constat eam celeberrimam quondam Ionum in Peloponneso, ubi postea *Achaei*, sedem, ac ubi etiam primum celebrata fuerint Panionia, exstitisse. Hinc *Ioniae* primum, antequam *Achajae* dictae, eaedem urbes, uti e Diodoro constat l. xv. p. 364. Unde sequutis aetatibus, jussu Apollinis, a Ionibus Asiaticis petita, quamquam frustra, ab hisce *Achaicis* dictis tum urbibus *Helice* & *Bura*, tanquam a Metropolibus, seu, ut Sallustius loquitur, *originibus suis* Deorum simulacra. Neque hisce obstat, ut hoc addam, quod de eodem utriusque *urbis Achaicae* casu agens Ammianus l. xvii. c. vii. dicat & in *Crissaeo sinu Helice & Bura* &c. Idem enim *Crissaeus* sinus aut *Cirrhaeus* quandoque dictus, qui alias Corinthiacus a *Crissa* nempe & *Cirrha* oppidis quondam, ut de iis Strabo l. ix. p. 418. in adverso Phocidos latere sitis, atque ita *Achajae* proprie ante dictae, ac in ea *Helicae* huic & *Burae*, quamquam istae aliquantum a mari dissitae, oppositis.

Vs. 101. Ἑλίκη τε Ποσειδάωνος ἑταίρη] Imperite in Scholiis, Boeotiae haec urbs dicitur, quae *Achajae* erat, littoralis illius ad sinum Corinthiacum Peloponnesi, indeque ἀγχίαλος etiam seu *maritima*, adducto paullo ante apud Theocritum loco Id. xxv. vs. 165. dicta, eaque primaria quondam & maxime celebrata illius tractus civitas. Nempe Ἑλίκη ibi a Grammaticis ad hunc Bastladae locum, cum Ἑλικὼν, notissimo Boeotiae monte, confusa, indeque potissimum, ut videtur, quod *amica Neptuno* dicatur hic eadem *Helice*, quippe ab ea Ἑλικώνιος, ut pridem apud vatum Patrem Iliad. Ε. vs. 404. fuit appellatus, Ἑλικώνιον ἀμφὶ ἄνακτα, *Heliconium circum Regem*, seu ad Neptuni in *Helice* aram. Cautius enim ibi veteres Critici, qui ab illa Achajae Ἑλίκη rectius, quam a Boeotiae monte *Helicone*, eundem Neptunum ita dictum tradunt. Certe ab ipso Poëta alibi, eadem *Helice* inter urbes Neptuno sacras recensetur Iliad. Θ. vs. 204. & in brevi Hymno praeterea, qui vulgo eidem cum aliis id genus tribuitur in Neptunum; prout nempe ibi Ἑλίκην τε, pro Ἑλικῶνα erudite jam legendum vidit doctissimus Holstenius. Hinc juxta Herodotum l. i. c. xlviii. Ποσειδῶνι Ἑλικωνίῳ, *Neptuno Heliconio*, sacer ille ad Mycalen locus Panionium dictus, ubi nempe solemnis Ionum Panegyris & Neptuni cultus, eo nempe delatus ex hac *Helice*, Ionum primum, ut paullo ante dictum, in ea Peloponnesi parte, quae *Achaicae* postea nomen obtinuit, sede. Neque tamen prohibuit solemnis ποινὴ hujus Dei in ea urbe *Helice* cultus, de quo insuper apud Polybium, Strabonem, Pausaniam, aliosque facta occurrit mentio; quin eadem urbs, non ob

ob spretam quidem, quod hic ab ea factum dicitur, Latonam, sed ob violatos in Neptuni aede Ionum ex Asia supplices, tota fuerit, implacabili scilicet ejusdem Dei ira, continuo absorpta. Idque, juxta Ammianum dicto jam ante loco l. XVII. c. VII. eo terrae motus genere, quod *chasmatian* appellatum ibidem tradit, *chasmatiae, qui grandiore motu, patefactis subito voratrinis terrarum partes absorbent* &c. ut in *Crissaeo*, quod addit, *sinu Helice & Bura*. Et ubi proinde Ammianus ante oculos habuisse videtur illud Auctoris de Mundo cap. IV. χάσματα τε τῆς γίνεται θαλάσσης, καὶ κυμάτων ἐπιδρομαί, ποτὲ μὲν ἀνταναχώρησιν ἔχουσαι, ποτὲ δὲ πρόωσιν μόνην, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ ΕΛΙΚΗΝ ΤΕ καὶ ΒΟΥΡΑΝ, *hiatus enim fiunt maris & recessus saepenumero, & fluctuum irruptiones; quandoque cum repercussione, quandoque cum solo impetu; sicuti contigisse traditur circa* HELICEN & BURAM. Quibus gemina de utraque hac urbe fluctibus intumescentibus mersa, refert Diodorus l. XV. p. 364. ac haud uno loco Seneca Natural. Quaest. l. VI. c. XXIII. ubi etiam a Callisthene traditum refert, *quemadmodum Helice Burisque mersae sunt, quis illas casus in mare, vel in illas mare immiserit.* Unde etiam χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων, *hiatus & absorptiones locorum*, nominatim de illo terrae motus genere, quo *Bura* deleta est, dixit Strabo l. I. p. 54. Idem tamen alibi ita hanc cladem *Burae* simul ac *Helices* distinguit l. VIII. p. 686. Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλίκη, ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δὲ ὑπὸ κύματος ἠφανίσθη, *Bura autem & Helice, altera hiatu; altera fluctibus est deleta.* Pausanias vero non eodem terrae motus genere, ut ibi Interpres, sed eodem tempore utrique illi urbi id contigisse narrat, ut ambae fuerint deletae lib. VII. p. 449. Ὅτε δὲ Ἑλίκην ἐποίησεν ἄδηλον ἐξ ἀνθρώπων ὁ Θεός, τότε καὶ Βοῦραν σεισμὸς ἐπέλαβεν ἰσχυρός, *quando autem Helicen ex hominum conspectu sustulit Deus, tunc etiam Buram ingens terrae motus perculit.* Cui tamen, uti & Diodoro, qui utriusque illius urbis Achaicae, quae ambae funditus sint deletae, cladem, ad idem tempus, iratumque ambabus eandem ob caussam Neptunum, dicto jam apud eum loco itidem refert, aperte repugnat, haud paullo antiquior, Achaeus praeterea & gravissimus Auctor Polybius. Is enim lib. II. p. 128. ubi mutatae apud Achaeos Reipublicae formae, & inductae in duodecim, quas ibidem enumerat, urbes, ac inter eas *Buram*, democratiae meminit, addit, ἃς ΕΤΙ ΚΑΙ ΝΥΝ συμβαίνει ΔΙΑΜΕΝΕΙΝ, πλὴν Ὠλένου καὶ ΕΛΙΚΗΣ τῆς πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ὑπὸ τῆς θαλάττης καταποθείσης, *quae* NUNC QUOQUE SUPERSUNT, *praeter Olenum &* HELICEN, *quam ante cladem Leuctricam mare hausit.* Quum autem illa Leuctrica pugna referatur ad annum II. aut, juxta alios, IV. Olympiadis CII. Polybii autem historia pertingat ad tertium aut quartum annum Olympiadis CLVIII. inde magnum utrique inter infelix utriusque illius Achaicae urbis fatum, ultra nempe annos ducentos & viginti quatuor, aut quinque, intervallum

 relin-

relinquitur. Adeo ut hoc unum dici hic possit, factum forte, ut eodem tempore, quo *Helice* funditus est absorpta, terrae motu conquassata sit *Bura*, nec tum tamen, quod alia aetate eidem contigerit, penitus illo hiatu, qui χασματίας, ut vidimus, dictus, deleta. Factum vero sequutis aetatibus, ut utriusque illius Achaicae urbis, quo eaedem etsi diversis adeo temporibus plane sunt absorptae, haud dissimile alioquin excidium, ob locorum viciniam sit ab Auctoribus in notatione temporum minus accuratis, aut ab iis remotioribus, confusum. Hinc etiam apud Philostratum in Heroicis p. 719. dicitur metuisse ibi confabulantem cum Phoenice vinitorem, ne simili cum *Bura* ac *Helice* fato, quaedam Thessaliae civitates submergerentur, τὴν μὲν γὰρ καταδῦναι φησὶ, τὴν δὲ ἂν ῥαγῆναι, *hanc enim* (seu Helicen) *fuisse submersam*, *illam vero*, Buram, *corruisse*. Quae ideo obiter hic tango, quod & hic earundem Achaicarum urbium fiat mentio, quarum prior seu *Helice*, uti ex iis, quae modo e Polybio adtulimus, liquet, aevo Callimachi dudum erat mari mersa; altera autem seu *Bura*, multis adhuc post annis, seu ultra seculum, eidem Battiadae, juxta Polybium, fuit superstes; ac praeterea ad adductum Ammiani de iisdem urbibus locum, quasi nempe earum clades uno eodemque terrae motus genere χασματίᾳ dicto, contigisset, indicta reliquerint eruditi ejus Interpretes. Adde autem hinc Josephum de Hierosolymis, ob summam incolarum impietatem, ubi ab ea urbe evertenda supersedissent adhuc Romani, dicentem, fore, Ἁλωσ. l. VI. c. XVI. ἢ καταποθῆναι ἂν ὑπὸ χάσματος, ἢ κατακλυσθῆναι τὴν πόλιν; *aut hiatu absorptam*, *aut fluctibus mersam iri civitatem*. Qua occasione etiam obiter emendandus in voce Χάσματος Hesychius, Χάσμα, στόμα, ἢ σχίσμα γῆς ἢ θαλάσσης. χάσμημα θηρὸς, ὄφις θηρὸς, ἢ πρόσωπον. quae alioquin confusa aut hiulca ibidem hactenus leguntur, & quibus sanandis minus feliciter medicas adtulerunt manus viri docti. Posterius, & quod ibi emendo, χάσμημα θηρὸς &c. respicit ad Comici locum Avib. p. 544.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε τοῦ χασμήματος.

ubi veteres Critici, τοῦ χασμήματος, ἐπεὶ πρόσωπον ὀρνέου ἐποίησεν ὁ ὑποκριτὴς, ἔχοντος τὸ ῥάμφος κεχηνὸς, διὰ τοῦτο εἶπεν χασμήματος.

Vs. 102. Βοῦρά τε, Δεξαμενοῖο βοόστασις] De *Burae* hujus situ, & haud dissimili juxta *Helicen* clade, jam actum ad superiorem versum. Eadem *Buris* etiam appellata cum apud Ovidium, dicto ante loco, & sicuti constanter in veteribus ejus libris legi testatur ibidem magnum Latinarum Musarum decus, nobisque, dum fata sinebant, veteri amicitia conjunctus, Nic. Heinsius, tum apud Senecam aliquoties, ut idem observat, Natur. Quaest. l. VI. c. XXIII. &c. In antiquariis vero Pyrrhi Ligorii, quas olim Romae in Bibliotheca Christinae Augustae excutere mihi licuit, Collectionibus, exstabant aliqui descripti veteres hujus urbis nummi, & quos inde etiam memorat ad Stephanum Cl. Holstenius.

nius. Ille autem ex iisdem nummis, qui caput Herculis ejusque solita exhibet insignia, ad eundem Deum Βυραϊκῦ nomine ibi a loco appellatum, teste Pausania l. VII. p. 449. & cujus consulebatur Oraculum, referri continuo debet. Quod vero hic *Dexameni* βούστασις seu *boarium stabulum* exstitisse eadem urbs traditur, id de Centauro ita appellato, cujus armenta ibidem adservarentur, dici, observarunt Scholia ad hunc locum. Eadem etiam leguntur, adducto quoque, quamquam sine Auctoris nomine, hoc Callimachi versu apud Etymologum, in voce hujus urbis Βῦρα, nisi quod ibi non *Dexamenus*, sed *Hexadius* vocetur idem Centaurus, Βῦρα πόλις τῆς Ἀχαΐας, ἣν ᾤκισεν Ἑξάδιος ὁ Κένταυρος· καὶ ἐκεῖ αὐτοῦ ΤΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ἐφυλάττετο· διὸ καὶ Βῦρα ὠνομάσθη, ἀπὸ τοῦ τοὺς βοῦς ὠρεῖν, ὅ ἐστι φυλάττειν· Βῦρά τε Δεξαμένοιο &c. *Bura urbs Achajae, quam inhabitavit Hexadius Centaurus, & cujus ibi boum stabula servabantur; unde etiam Bura dicta a boum custodia*, (βοῦς ὠρεῖν) addito simul hoc Callimachi versu, Βῦρά τε &c. Ubi proinde in superioribus Etymologi verbis, Δεξαμενὸς pro Ἑξάδιος legendum etiam liquet; quum uno hujus Callimachi testimonio res haec tota ibi adstruatur: neque illius *Hexadii*, quod equidem sciam, alibi facta occurrat mentio. E scribendi autem compendio, maxime in propriis vocibus, in antiquis codicibus obvio, factum videtur, ut Δεξαος in Εξαδος librariorum errore aut incogitantia, seu quatuor primarum litterarum Δεξα. in Εξαδ. mutatione iis haud insolita, transierit. Accedit, quod in eodem Achajae tractu, non Centaurus quidem, sed Oleni Rex legatur apud veteres Auctores ac Mythographos imprimis, *Dexamenus*, qui Herculem hospitio exceperit, idemque Dejanirae, juxta Hyginum Fab. XXXI. & XXXIII. ac Lactantium ad Statii Thebaid. l. V. vs. 263. aut Hippodamiae, juxta Diodorum in rebus Herculis l. IV. p. 238. aut vero Mnesimachus, juxta Apollodorum l. II. c. IV. fuerit parens. Unde opportune adducto Diodori loco, quod jam ad Hyginum monuit eruditus ejus editor Th. Munckerus; tum in Pausania l. VII. p. 431. de hoc *Dexameno* Oleni Rege agi, animadvertit ac legendum vidit doctissimus Palmerius. Οἰνάδης vero idem *Dexamenus* hic a Callimacho dicitur, tanquam ex *Oenei* liberis seu posteris; quamquam ille inter ejusdem *Oenei*, quos recensent Apollodorus l. I. c. VIII. ac Antonius Liberalis c. II. filios, relatus non occurrat; Dejanira autem inter ejusdem *Oenei*, sicuti praeterea apud Sophoclem in Trachinia, non vero *Dexameni* filias, ab iisdem referatur. Haud procul vero Oleno, ubi Rex fuisse traditur *Dexamenus*, sita, de qua hic agitur, *Bura*, ac ubi βούστασις seu *boarium* ejusdem *stabulum* exstitisse hic dicitur; immo unde juxta Etymologum, uti vidimus, urbs illa nomen scilicet fuerit nacta. Βούστασις proinde haec *Bura*, haud aliter ac Mycenas prius opulentas, postea desertas & βυστάσιον evasisse, tradit Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 25. ed. Graecae. Βυ-

σταθμα vero & βουστάθμους dixit Euripides Helen. vſ. 29. & 363. non de *boum*, ſed de *pecorum ſtabulis*, circa quae nempe verſabatur paſtor Paris, dictus itidem ſubinde ὁ βούτας, ut ab Euripide Hecub. vſ. 646. & βοτὴρ Androm. vſ. 280. ac a Theocrito Idyll. XXVII. vſ. 1. βουκόλος, quomodo βουκόλοι, ut notum, & qua de re jam ſupra, in genere de *paſtoribus*, ſeu aliarum praeter boves pecudum cuſtodibus ſubinde dicti, ac unde Criticorum ad eundem Euripidis Andromachae locum gloſſa, βουκόλοι, κοινῶς οἱ νομεῖς, ἀπὸ τοῦ ἐπιφανεστέρου ζώου, *bubulci communiter paſtores, a praeſtantiore animali*. Unde βουστάσιον, de aliorum etiam animalium praeter boves, *ſtabulo* dictum, ut apud Chryſoſtomum Hom. in Matth. LXXXVIII. p. 542. T. II. ed. Savil. βουστασίου καὶ ἐπαύλεων ὄνων καὶ καμήλων, *ſtabuli ac mandrae aſinorum & camelorum*. Quamquam Paridem quod adtinet, in antiquis ſubinde monumentis, ſicuti in veteri gemma Cimeliarchii hujus Electoralis, caelatae occurrunt tres Deae coram hoc judice, circa eum vero bos & ovis. De vero caeteroquin *boum ſtabulo* ea vox βούστασις a Laërtio adhibita, ubi Heraclitus morbo aquae intercutis laborans, ſe ipſum in *boum ſtabulo incluſiſſe* dicitur, αὐτὸς εἰς βούστασιν κατορύξας l. IX. p. 234. ed. Lond. Βοαύλια vero pro *ſtabulis* dixit vetus Argonauticorum ſcriptor vſ. 436. nempe βοαύλια Κενταύροιο, *ſtabula Centauri* Chironis.

Vſ. 104. Καὶ μεγάλη Λάρισσα] Quae nempe *caput Theſſaliae* a Livio dicitur l. XLII. c. XLVII. a Scymno Chio in Periegeſi p. 25. εὐτυχεστάτη πόλις, *feliciſſima urbs*, & per quam, ut addit, labitur magnus fluvius Peneus; a Philoſtrato autem, πόλις εὖ πράττουσα ἐν Θετταλοῖς, *urbs florens apud Theſſalos*, de Vit. Soph. p. 610. Neque proinde βοόστασις, juxta dictam modo *Buram*, ſed ἱπποτρόφος potius ſeu πωλοτρόφος, *equorum altrix*, ſicuti Theſſalia in genere dicta Anth. l. I. c. XXXIII. Ep. XIV. Quamquam Theſſalicos etiam boves in pretio olim fuiſſe, liqueat ex iis, quae de Iphicli bobus a Neleo, e Theſſalia in Graeciam adductis tradit Pauſanias lib. IV. pag. 285. immo quod eadem Theſſalia in genere, πάμπαν εὔρρηνός τε καὶ εὔβοτος, *prorſus abundans pecoribus & paſcuis*, dicatur apud Apollonium Rh. l. III. vſ. 1085. Εὔιππον vero ſeu *equis praeſtantibus* feracem, indeque potiſſimum nobilitatam, campeſtrem quippe regionem, Theſſaliam, conſtat; ac ideo equeſtribus dimicationibus, quod ait Julianus Imper. Orat. II. p. 117. maxime aptam olim habitam; ac ubi inſuper ars equos domandi primum fuerit reperta: quae ſingula a priſcis Auctoribus (& quibus adnumerandus Plato de Legib. l. I. p. 625. ac Themiſtius Orat. XXV. p. 335. ult. edit.) ſunt abunde litteris conſignata. Quod praeterea ex antiquis Theſſalorum nummis, cum ſignato paſſim in iis equo, luculenter adſtruitur. Hinc veteres etiam, iique inſignes hujus *Lariſſae* nummi, in quibus equus decurrens, aut etiam paſcens cernitur; & quod obiter addo, in quibus cum uno σ nempe ΛΑΡΙΣΑ & ΛΑ-

ΡΙ-

ΡΙΣΑΙΩΝ efferri vulgo, loci nempe ac gentile nomen, consuevit. Id quod jam ab eruditissimo Holstenio ad Stephanum monitum video, ac in pluribus insuper quos versavi saepius in praeclaris Cimeliarchiis, urbis illius nummis, observare mihi contigit: prout etiam Λαρισαῖος nonnunquam legitur in veterum libris, sicut apud Pausaniam lib. x. p. 622. & de quo loco paullo post. Inter Mediceos tamen hujus urbis nummos, unus exstat, in quo equus itidem pascens cernitur, cum inscr. ΛΑΡΙΣΣΕΩΝ, nempe juxta aliud ejusdem urbis gentile, quod in eadem ὁ Ἐθνικογράφος quoque observat, Λαρισσεὺς, & quomodo *Larissentes*, ut jam ad ipsum Stephanum monuit vir doctus, dixit Livius lib. XXXI. cap. XXXI. Haud aliter nempe, & quod alibi pridem cum ex eodem Stephano, tum ex ipsa veteri nummorum penu illustravimus a desinente similiter, ut Λαρίσσα, urbis nomine Ἐδέσσα, ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ & ΕΔΕΣΣΕΩΝ in iis legitur: dum nempe alia Ἐθνικὰ κατὰ τόπον seu κατὰ ἐπιχώριον, alia κατὰ τέχνην, ratione loci, aut juxta analogiam formata observat haud semel idem Stephanus. Neque tamen Λαρίσιος dictum quoque *Larissae* gentile, statuere debuit dictus Stephani Enarrator Berkelius, idque e corrupto Strabonis loco, ubi lib. IX. p. 440. ὁ Λαρίσιος Ζεὺς, nempe pro Λαρισαῖος, quomodo ille alibi ab eodem Geographo, quod non fugit Cl. Holstenium, dicitur lib. XVI. p. 649. ac praeterea, ut hoc addam, a Pausania lib. II. p. 128. non quidem ubi *Larissae* hujus Thessalicae, sed Arcis apud Argos *Larissae* itidem dictae, fit ab eo mentio. Plures enim *Larissas* exstitisse abunde ex eodem Pausania & Apollonii Enarratoribus ad lib. I. vers. 40. qui tres recensent, constat, ac praeterea e Strabone, Plinio, Stephano, qui plures adhuc enumerat, ac unde etiam haud unum gentile ab iisdem formari potuit; sicut pro vario urbium, quae eodem nomine sunt appellatae, situ, varia inde exstitisse earundem Gentilia, in Εὐκάρπεια, cum Phrygiae, tum Siciliae oppido, ac alibi observat Stephanus. Exstat vero antiquus & eximius *Larissae* in hac Electorali Gaza nummus, qui hinc signatum exhibet Apollinis caput, spiris veluti serpentis, in occisi nempe ab eo Pythonis, *Thessalici*, uti antea e Luciano vidimus, *serpentis* memoriam; illinc equum non pascentem jam, sed decurrentem, cum inscr. ΛΑΡΙΣ. h. e. ut in aliis nummis, ΛΑΡΙΣΣΑΙΩΝ, vel etiam ut in nummo Mediceo, ΛΑΡΙΣΣΕΩΝ,

Et

Et quamquam plures darentur, ut modo dixi, *Larissae*, ac Apollinis *Larissini*, nempe *Larissae*, quae in Troade apud Strabonem lib. XIII. p. 620. fiat mentio; haud dubium tamen ex eo hujus nummi typo, spectare illum ad nobilem Thessaliae ad Peneum urbem, ad quam hic quoque respicit Callimachus; & prout non Palladis solum, sed laureatum Apollinis caput haud semel occurrit in nummis a Communi Thessalorum cum inscr. ΘΕΣΣΑΛΙΩΝ percussis. Hanc autem *Larissam*, quam, etsi alia adhuc daretur in Thessalia, juxta Pausaniam lib. II. p. 128. maritima *Larissa*, tanquam in eadem gente celebratissimam, Λάρισσαν τὴν ἐν Θετταλίᾳ vocat Theophrastus de Causs. Pl. lib. V. cap. X. eandem esse cum illa Thessaliae urbe, quam Ἄργισσαν vocat Homerus nempe Iliad. B. v. 738. notant Graeci Apollonii dicto jam loco Interpretes, eamque ab Acrisio, quod tradit etiam Stephanus, conditam. Etsi non cunas quidem, sed Acrisii sepulcrum, in hac *Larissa* Thessalica exstare tradit Theodoritus Serm. VIII. de Martyr. p. 598. T. IV. Καὶ ἐν Λαρίσσῃ τῇ Θετταλικῇ πάλαι, ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς τὸν Ἀκρίσιον τεθάφθαι, *& in Larissa Thessalica pridem in Palladis templo Acrisium esse sepultum.* Quod tangit etiam Cyrillus adv. Julianum lib. X. pag. 342. sed ita, ut id non huic Larissae ad Peneum, seu Thessalicae, sed Argivorum Arci, *Larissae* etiam, ut aliunde, Strabone, puta, Pausania, Stephano, Apollonii Enarratoribus constat, appellatae, haud obscure tribuat, ἐν Λαρίσσῃ τῇ ἀκροπόλει τάφος ἐστὶν Ἀκρισίου, *in Arce Larissae sepulcrum est Acrisii.* Verum quamquam id inde etiam adstrui videretur, & Cyrillo hic forte imposuit, quod Argivorum Rex fuerit idem Acrisius, non in hac tamen apud Argos *Larissa*, sed in Thessalica ad Peneum, ad quem ille Argis concesserat, a Perseo, e Danaë filia nepote, disco caesus dicitur apud Pausaniam lib. II. pag. 112. ac proinde ibidem, juxta Theodoritum, sepultus. Neque etiam ubi *Larissam* Argivorum arcem, eorumque in eadem memorabilia, tangit Pausanias lib. II. pag. 128. ulla, quod ab eo praeteritum haud foret, qui caeteroquin ejusdem Acrisii, ut modo dictum, in Argivorum rebus meminit, illius, qui ibi conditus fuerit, sepulcri fit mentio. Nomen vero huic *Larissae* Thessalicae, a *Larissa* Pelasgi filia inditum, tradit juxta Apollonii Enarratores, Hellanicus, & quod de Arce *Larissa* refert, itidem p. 128. Pausanias.

Ibid. Χειρωνίδες ἄκραι,] De monte Pelio hoc dici, in quo habitaret Centaurus Chiron, monent Graeca ad hunc locum Scholia. Haud male vero vocem ἄκραι hic substantive sumi, eaque denotari *juga* seu *cacumina*, notavit H. Stephanus; quomodo nempe ἄκραι Graecis passim pro *arcibus* seu locis, quae in clivis seu jugis montium posita dici consueverant; ac unde ἄκραι εἰναλίαι, *arces maritimae*, vocantur ab Euripide Cyclop. v. 317. Tales autem hae Χειρωνίδες ἄκραι, seu *Chironis* habitatio in quodam Pelii montis jugo ad mare, ut liquet ex Orpheo seu vetusto

Ar-

Argonauticorum Scriptore, a quo dicuntur illi Minyae Heroës ad littus ibi adpulsi, eosque tum adfatus Peleus vſ. 375. nempe

ἀθρεῖτε σκοπιῆς προὔχοντα κολωνὸν
Μέσσῳ ἐνὶ πρηῶνι κατάσκιον, ἐνθάδε Χείρων,
videtis ſpeculae eminentem verticem
Medio in cacumine umbroſum; illic Chiron habitabat &c.

Ab illis autem Ἄκραις dicti dii Ἀκραῖοι, ceu qui in *Arcibus* illis culti, quorum obvia non apud Auctores ſolum veteres, ſed in nummis etiam antiquis, & qua de re jam obiter a nobis actum ſupra ad vſ. 70. & antea ad vſ. 82. Hym. in Jovem ac agetur adhuc alibi, σὺν θεῷ, opportunius.

Vſ. 105. Πηνειὸς ἑλισσόμενος διὰ Τεμπέων] Adducitur hic verſus in Scholiis ad Pindari Pythia Od. IV. p. 248. Trita vero omnia, quae in iisdem, & alibi apud Herodotum, Diodorum, Strabonem, Senecam, & Poëtas, Ovidium, Senecam Tragicum Hercul. Fur. vſ. 285. &c. Claudianum de Raptu Proſerpinae l. II. vſ. 179. de abrupto Neptuni ſcilicet tridente (aut quod Herculi alii ex iis tribuunt) h. e. terrae motu, ab Olympo Oſſa: atque ita *ſtagnanti* antea, uti de eodem loquuntur Auctores, *Peneo*, aditu in mare per amoena illa *Tempe*, ſeu mediam inter diſſectos eos montes convallem, patefacto. Quomodo etiam in veteri tabula depictam totam hujus rei ſcenam deſcribit Philoſtratus Icon. l. II. p. 800. nempe juxta Ovidium Metam. l. I. vſ. 569.

vocant Tempe, per quae Peneus ab imo
Effuſus Pindo, ſpumoſis volvitur undis.

Quae tangit etiam ac illuſtrat dicto paullo ante loco Theophraſtus, nempe de Cauſ. Pl. l. V. c. XX. ubi apud hanc Theſſaliae urbem Lariſſam prius campis aqua ſtagnante (hujus ſcilicet *Penei*, ad quem eadem erat ſita) repletis, aërem craſſum & calidiorem ait exſtitiſſe; poſtea vero quum educta eſſet eadem aqua & conſiſtere prohibita, frigidiorem ibi regionem & congelationes frequentes viſas. Unde Ariſtides Gratul. in Smyrn. p. 474. ait Theſſaliae dici Neptunum humaniter conceſſiſſe τὴν διασφάγα ποιήσας τῶν Τεμπῶν ἕνεκα τῷ Πηνειῷ, *facto propter Tempe Peneo flumini hiatu:* ſicuti nempe eadem voce διασφάγος uſus eſt Herodotus l. III. c. CXVII. ad denotandum Acis, Aſiae fluvii, per interciſos itidem ſeu avulſos a ſe invicem montes labentis curſum, & praeterea διασφάγα pro *hiatu* adhibuit Lycophron vſ. 1062. Hinc vero eadem Πηνειῶ καλὰ Τέμπεα, *Penei pulcra Tempe*, vocat Theocritus in primo Idyllio, aut *convallibus* flumina delectari dicuntur apud Philoſtratum Epiſt. 893. ubi ait, quod mare Inſulis gaudeat, οἱ δὲ ποταμοὶ Τέμπεσι, *fluvii autem convallibus.* Immo unde idem *Peneus*, ob abruptum nempe ab Olympo Oſſam, Ἀράξης non ſolum, juxta Strabonem, Stephanum & Euſtathium ad Dionyſium dictus, ſed praeterea, ut poſtremus ibidem notat p. 98. Σαλαμβρίας, eadem nempe, ut obſervo de

caussa, ob patefactam nempe huic Peneo per dissectos illos montes, Neptuni tridente, seu terrae motu, effluendi portam, ut nominatim ea de re dicto antea loco pag. 800. Philostratus, ῥήξει γοῦν ὁ Ποσειδῶν τῇ τριαίνῃ τὰ ὄρη καὶ ΠΥΛΑΣ τῷ ποταμῷ ἐργάσεται, *Neptunus igitur tridente scindet montes*, PORTASQUE *flumini Peneo efficiet.* Hesychius autem, Σαλάβους, (forte Σαλάβρους) θυρῶν ὀπὰς, *januarum foramina.* Unde facta proinde vox ea Σαλαβρίας seu *Salamprias*, quo nomine vocari eundem Peneum tradit Sophianus.

Vs. 107. Πήχεις Ἀμφοτέρους ὀρέγουσα] Puras nempe manus, dextras simul ac sinistras, ad Deos in periculis tollere soliti etiam Gentiles: Quod officium Diis utriusque sexus Coelestibus praestare jussi, Dodoneo Oraculo Athenienses, teste Demosthene in Midiana p. 392. Θεοῖς Ὀλυμπίοις πάντεσι καὶ πάσαις ὁσίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνισχόντες, *Diis ac Deabus omnibus Olympiis puras dextras ac sinistras manus attollentes.* Unde mos olim Gentilium in rebus trepidis continuo ad simulacra Deorum confugere; ibique eorundem genua, supplicum nempe more, adprehendere; aut protensis ad eadem simulacra manibus, Deos, ut praesentes ibi, pie ac rite venerari; quorum illud simili in facto Thebanarum Virginum, βρετέων ἔχεσθαι, *simulacra tenere*, dixit Aeschyl. Sept. Theb. vs. 97. istud χειροτόνους λιτὰς, h. e. juxta Criticos ibidem, μετὰ χειρῶν τάσεως γενομένας, *cum extensis manibus factas preces*, ejusdem dramatis vs. 179. Quam in rem a Juliano Imp. dicitur apud Cyrillum Alex. lib. II. p. 69. οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἀνατείνει μὲν εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, εὐχόμενος, *nemo est qui non in coelum manus tendat, cum precatur.* De quo more proinde ait Simplicius ad Aristotelem de Coelo l. I. p. 31. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς νομίζοντες μεστοὺς θεῶν εἶναι, ἐκτείνουσιν εἰς αὐτὰς (lego αὐτοὺς) τὰς χεῖρας, *in sacris enim & templis existimantes, ea Diis esse plena, ad eos manus extendunt.* Hinc Josephus de Tito Imperatore Ἁλωσ. l. VI. c. XIV. καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας, κατεμαρτύρετο τὸν θεὸν, *& extensis manibus, Deum testabatur.* Cujus etiam recepti in sacris Gentilium ritus obvia in antiquis nummis, aliisve prisci aevi monumentis exempla; sicuti, ut alia nunc mittam, in praeclaro illo Colophoniorum nummo Gazae Gallorum Regiae, quo Panionii, seu sacra, ut praefert ipsa nummi inscriptio, *Ionum Communis* solemnia signantur, & cujus icon infra adducetur ad vers. 258. Nemesin alioquin, ut hoc addam, (ut Minervae, de quibus vs. 5. Hym. sequentis, πήχεις seu *lacertos* hic mittam) *cubitum* dextrum, seu πῆχυν ad os attollentem exhibent vulgo antiqui nummi, ac unde explicanda videntur duo vetera Epigrammata l. XXI. & LXXII. Anthol. l. IV. c. XII.

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ, τῷ τε χαλινῷ,
Nemesis praedicit cubito ac oris fraeno,

seu *cubito* ejus ad os, obvio illius Deae in nummis schemate, sublato, sicuti mox eandem in rem, ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω, *Neme-*

Nemesis cubitum cohibeo; quae postrema caeteroquin verba *per normam habeo*, ficuti in priori Epigrammate, πῆχυν itidem per *normam* reddit Latinus Interpres: apertius per *cubitum*, obvium & antiquissimum mensurae apud plerasque gentes nomen ac normam, reddi potuit. Certe quum eadem Nemesis occurrat subinde in praeclaris Graecorum, maxime Smyrnaeorum, quorum tutelaris, quod aliunde constat, exstitit eadem Dea, nummis: eaque non solum dextro cubito ad os seu faciem sublato, sed sceptrum veluti seu bacillum sinistra tenens; eo πῆχυν pro *cubito ad mensurandum* adhibito designari, & id proinde intendisse eorundem Epigrammaton Scriptores, haud abs re liceat statuere. Quod adstruere etiam videtur integrum de eadem Dea, quod ibi legitur, Epigrammation,

Ἡ Νέμεσις ΠΗΧΥΝ κατέχω· τίνος εἵνεκα; λέξεις.
Πᾶσι παραγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ,
Nemesis CUBITUM *teneo: cujus caussa? dices.*
Omnibus adnuncio, ne quid supra MENSURAM.

Χαλινὸν vero in adducto paullo ante versu de *oris angulo* seu ore, ad quod dextram intendit Nemesis, juxta Pollucem l. II. c. IV. dici patet; & ficuti in Dionysii Hymno in Nemesin, qui post Aratea Oxonii edita p. 51. ad eandem Deam dicitur,

Ἐπέχεις ἀδάμαντι χαλινῷ,
Inhibes firmissimo oris fraeno,

ἀδάμαντι nempe pro ἀδαμαντινῷ. Sed haec obiter.

Vf. 109. Νύμφαι Θεσσαλίδες, ποταμοῦ γένος] Non hic proinde Ὠκεανῖναι seu *Oceani filiae*, de quibus supra Hym. in Dianam vf. 13. & 62. sed *Penei*, qui nempe Thessaliae fluvius κατ' ἐξοχὴν hic dictus, ficuti apud Catullum Epigr. LXIV. vf. 28. *quos praeter fluminis undas* &c. nempe *Penei*, ut ibidem liquet. Ita quatuor celebrioribus Thessaliae fluviis *Peneo*, *Apidano*, *Pamiso* & *Enipeo*, iisque in unum *Peneum* confluentibus, inde eum ut reliquis potiorem illos ἀνωνύμους, seu *innominatos* effecisse, tradunt Apollonii Enarratores ad l. III. vf. 1084. & quod ab Herodoto, qui idem retulerat lib. VII. c. XXIX. sumptum. Quo spectat etiam illud Lucani l. VI. vf. 371.

Et quisquis pelago per se non cognitus amnis,
Peneo donavit aquas.

Thessalicas autem hasce ad Peneum *Nymphas* invocat quoque, dicto paullo ante apud Theocritum loco, Thyrsis Idyll. I. vf. 66.

πᾶ πόκα Νύμφαι;
Ἢ κατὰ Πηνειῶ καλὰ Τέμπεα;
ubi tandem fuistis Nymphae?
Anne apud Penei pulcra Tempe?

& quarum etiam meminit agens de *Peneo* Ovidius Metam. l. I. vf. 576.

Undis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.

Eadem insuper a vicina huic *Peneo*, ac *Tempis* palude, *Nessonides* vocantur apud Catullum in Epit. Thetid. vs. 285. *Confestim Peneos adest*, dein

Nessonidum linquens claris celebranda choreis.

Ut mittam *Nympham Peneida*, de Daphne hujus *Penei* scilicet, qua de re jam ante ad vs. 94. filia, ab Ovidio dictam Metam. l. I. vs 472.

Vs. 110. μέγα χεῦμα] Ob caussam modo dictam, de reliquis Thessaliae fluviis in illum Peneum confluentibus, & qua de re Ovidius Metam. l. II. vs. 577.

Conveniunt illic popularia flumina primum,

ac unde MAGNUM *illum* inde continuo *fieri* dixit Aelianus V. H. l. III. c. I. καὶ ἐργάζονται τὸν Πηνειὸν ἐκεῖνοι ΜΕΓΑΝ. Hinc de eodem Scymnus Chius in Periegesi p. 25.

Πηνειὸς δι᾽ ἧς
ΜΕΓΑΣ διαῤῥεῖ ποταμὸς,
Peneus, per quam (Larissam nempe)
MAGNUS *labitur fluvius*;

ac Naso rursus de eodem d. l. vs. 571. *haec sunt penetralia* MAGNI *amnis*.

Ibid. ἐπεπλέξασθε γενείῳ,] Juxta pervulgatum veterum morem, ut supplices barbam illius, quem volebant exorare, adprehenderent; sicuti supra Diana adhuc infans Jovis Parentis barbam, quo voti nempe compos continuo fieret, adtrectare adnititur Hym. in eandem vs. 26. Quae, ut tot alia a vatum Parente mutuatus est Callimachus, dicente Iliad. K. vs. 454.

γενείου χειρὶ παχείῃ
Ἁψάμενος λίσσεσθ᾽,
barbam manu robusta
Tangens adprecaturus.

Barbati autem vulgo majores Fluvii in antiquis nummorum aut lapidum monumentis, neque semper tamen, aut ii tantum, qui in mare, qualis hic Peneus, delabebantur; ut visum nuper praeclaro antiquario in opere de Coloniis Romanorum quae sub Imperatoribus sunt deductae. Ut nunc mittam duos Siculorum fluviorum, qualis *Acragas* & *Hypsas*, quos sub formosi pueri habitu signatos exhibent illorum tractuum & obvia in Parutae Sicilia numismata; ac ut de *Acragante*, seu Agrigentinorum fluvio nominatim id ab Aeliano monitum V. Histor. l. II. c. XXXIII. Qualis etiam *Meles* Smyrnaeorum fluvius depictus itidem in veteri tabula, instar pueri ephebi describitur a Philostrato Icon. l. II. p. 791. χάριεν μὲν ἐν τῆς γραφῆς αὐτὸς ὁ Μέλης &c. καὶ παρεχόμενος εἶδος ἁβρὸν καὶ μειρακιῶδες, *venustas autem illius picturae ipse Meles delicatam ac puerilem prae se ferens speciem.* A quo tamen diversus abit idem *Meles* in priscis Smyrnaeorum nummis, in quibus conspicitur, solito majorum fluviorum typo, cum promissa ac hispida barba, qualis nempe hic traditur Peneus; & sicuti

uti

uti de Acheloo, caeteroque Ταυρομόρφῳ, uti etiam idem in veteribus nummis proſtat, ait Sophocles Trachin. vſ. 14.

ἐκ δὲ δασκίου γενειάδος,
Κρουνοὶ διεῤῥαίνοντο κρηναίου ποτοῦ,
ex birſuta autem barba
Scaturigines fontanae aquae diffluebant.

Vſ. 111. Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι] Nempe tanquam e Jove uterum ferens ac partui proxima, cupit hic anxie Latona, ut *Jovis liberos* liceat ei in Penei *aqua parere*. Magna nempe illius fluvii, quod ante vidimus, celebritas, ac ſingularis quaedam per amoena illa Tempe decurrentis pulcritudo; adeo etiam, ut cum inde a Theſſalis κατὰ τὸ κάλλος, ſicuti Nilum ab Aegyptiis κατ' ὠφέλειαν, ſeu *utilitatis ergo*, divinis honoribus cultum, tradat Maximus Tyrius Diſſ. XXXVIII. p. 378. Sed propior adhuc hujuſce Latonae voti cauſſa ſubeſſe ſeu fingi hic videtur; quod nempe idem Peneus Daphnes parens, uti jam ſupra dictum, fuerit habitus; haec autem ab eo, quem in utero ferebat Latona, Apolline, impenſe erat diligenda, ſeu, quod ait Ovidius Metam. l. 1. p. 452.

Primus amor Phoebi, Daphne Peneia.

Adde conſitas lauro ſacra Apollini arbore, ac unde fabulae de Daphne locus, ejusdem fluvii ripas, juxta illud Catulli de Peneo Epith. Thet. vſ. 288.

namque tulit radicibus altar
Fagos, & recto proceras ſtipite lauros;

ac inde etiam ex eadem lauro, quod ex Aeliano & Lucano jam ſupra vidimus ad verſ. 94. primum coronatum eundem Apollinem, immo etiam juxta eosdem Auctores in Pythiis hujus Dei agonibus. Hinc proinde illud ſollicitum hic Latonae votum, quo nempe naſcendus mox ex ea juxta Dianam Apollo, idque pro veteri puerperii ritu, in eo Peneo ablueretur; ipſaque puerpera, τὰ λοετρὰ λεχωΐα, ut eadem vocat Apollonius l. 11. vſ. 1016. ibidem Latona nanciſceretur. Haud aliter nempe ac de Rhea, ubi Jovem eſſet enixa, dixit ſupra Callimachus Hym. in Jov. vſ. 16.

Αὐτίκα δίζηται ῥόον ὕδατος, ᾧ κε τόκοιο,
Λύματα χυτλώσαιτο, τεὸν δ' ἐνὶ χρῶτα λοέσσαι.
Statim quaerit aquae rivum, quo partus
Detrimenta purgaret, tuumque (h. e. Jovis) *corpus ablueret.*

Immo ſicuti eandem Latonam, poſt editos in Aſteria Inſula ſeu Delo hoſce liberos, in Lyciam continuo veniſſe, quo eosdem ibi in Xantho amne ablueret, ab Antonio Liberali relatum diximus ſupra ad verſ. 6. Unde etiam mox ad Latonam ait Peneus vſ. 124. ſe quidem alias noviſſe *ablutas a ſe puerperas*, λυσαμένας ἀπ' ἐμεῖο λεχωΐδας. Notandum hic praeterea, quod unus iſte occurrat in toto hoc Poëmatio locus, ubi agens de praegnantis Latonae, quem in utero gerebat, foetu, aut ſequuto in Delo partu,

tu, plurali numero illud efferatur nempe τὰ Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι, *Jovis in aqua liberos parere*; De uno caeteroquin Apolline, quem in utero tunc ferret, & quem postea in Delo sit enixa Latona, omissa omni Dianae tanquam ibidem gemino partu ex ea editae, mentione, agit toto hoc Hymno Callimachus, & qua de re infra ad vs. 202. & 255. dicendi adhuc erit locus.

Vs. 112. Πηνειὲ Φθιῶτα] *Phthiota* hic dicitur, *Peneus*, cui nempe, & Larissae ad eum sitae, adjacebat ea Thessaliae pars, quae *Phthiotis* olim dicta, seu quae juxta Strabonem l. VIII. p. 383. inter Peneum & Asopum sita. Hinc in brevibus etiam ad Homerum Scholiis Iliad. B. vs. 259. dicitur Πηνειὸς ποταμὸς Θεσσαλίας πλησίον Φθίας, *Peneus Thessaliae fluvius, prope Phthiam.* Unde *Phthiotica Tempe*, per quae nempe labebatur, uti vidimus, *Peneus*, dixit Catullus Epith. Thetid. vs. 35. Accedit, quod *Phthiae* nomen a *Phthio*, Neptuni & Larissae filio, inditum dicitur apud Stephanum in voce Φθία. Quamquam non conveniant hic inter se, quod iis solemne, veteres Mythologi; dum idem *Phthius* ab aliis, ut ab Apollodoro l. III. c. VIII. inter Lycaonis liberos; ab aliis etiam Achaei filius & Xuthi nepos statuitur. Eo autem *Phthiae*, ac inde *Phthiotidis* nomine, dictam illam Thessaliae partem, in qua regnavit quondam Hellas Deucalionis filius, indeque Ἑλλάδα & Ἕλληνας de sola *Phthiotide* aut ejus incolis ab Homero intelligi, monuit pridem, quod notum, Thucydides l. I. p. 3. A quo tamen aliquantum abit Strabo, qui ab Homero *Phthiam* & *Hellada*, ut diversa adhiberi Thessaliae oppida vel regiones (istud enim in dubio relinquit ibidem Geographus) ex adductis eam in rem Poëtae locis colligit lib. IX. p. 431.

Ibid. τί νῦν ἀνέμοισιν ἐρίζεις;] Sicuti nempe de velocitate canum venaticorum, dixit Hym. in Dianam vs. 94. Θάσσονας αὐράων κυνοσουρίδας, *velociores auris Cynosurides*; & quomodo equis aliisque citis animalibus, imposita subinde *Aurae*, ut apud Pausaniam l. II. El. p. 373. & *ventorum* in lapidibus antiquis nomina; ac *tigrides* e *vento* etiam concipere inde dictae, qua de re ibid. ad Hym. in Dianam actum. Unde hic cum *ventis*, paullo post cum *volatu* avium, contendit Latona rapidum illum praeter solitum Penei cursum, quod de sagittis, navibus vela facientibus, aliisque id genus summae cujusdam velocitatis, similiter a Poëtis factum, sicuti de Nympha Claudianus in sec. Cons. Stil. vs. 252.

Et cursu zephyris nunquam cessura Lycaste;

aut vero de Minerva e terra in coelum reversa, Orpheus seu Onomacritus Argon. vs. 554. πάλιν ἐτράπεθ' ἶσον ὀϊστῷ, *denuo sublata est instar sagittae.*

Vs. 113. ἵππον κέλητι ἀμφιδέδηκας] Id quod vulgo Graeci, ubi nempe de unius equi, sicuti hoc loco, seu *singulatori*, equitis, ut de iis veteres Glossae, agone agebatur, κέλητα πῶλον, vel κέλητα ἵππον.

ἵππον ἐλαύνειν dixerunt, ſicut Artemidorus l. I. c. LVIII. aut ubi de ipſo agone ſeu curſu illo mentio, κέλητι πώλῳ, ut Pauſanias de eo haud ſemel loquitur l. v. p. 302. l. x. p. 621. &c. aut ἡ νίκη ἵππου κέλητος, *victoria equi ſingularis*, apud eundem l. VI. p. 346. Κέλης enim Graecis tam de ejusmodi *equo ſingulari*, ſeu, ut hic dicitur, ἵππος ἀέθλιος, quales μόνιπποι, μοναμπυκες, aut μονάτορες etiam, ſicuti apud Comici Enarratores in Pace p. 691. poſteriori etiam aevo σιγγλάριοι ſunt appellati; quam de *ſingulatore* ſeu *ſolitario equite* dictus. Unde κέλης ἱππεὺς, & ἱππαστὴς κέλης, *Caballarius* vel *ſingulator* in Gloſſis Philoxeni; aut etiam *celſus* a Graeca nempe voce κέλης, & quod poſtremum jam ad Themiſtium monuit doctiſſimus Petavius p. 482. Quo ſpectat Ariſtophanis jocus dicto modo loco:

Τρίτη δὲ μετὰ ταῦθ' ἱπποδρομίαν ἄξετε,
Ἵνα δὲ κέλης κέλητα παρακελητιεῖ,
Poſt illa autem tertia die vacandum Circenſibus,
Ubi etiam ſingulator, ſingularem Equum (non cum Florente, *ſingulatorem* nempe *Equitem*) *agitabit.*

Ἱπποδρομίαν vero non de curulibus ſolum Bigarum aut Quadrigarum agonibus, ſed de illo etiam *ſingularium equorum* ſeu μονίππων, ut hic apud Comicum, curſu dictam, liquet praeterea e priſcis Grammaticis ad Argum. Iſthm. Pindari Od. III. p. 449. Hos autem κέλητας, ſeu μονίππους, ad ejuſmodi agones inter alios adhibitos docet Plato de Legib. l. VIII. p. 834. qui dentes aetatis indices ſeu pullarios adhuc retinebant, μονίπποις δὲ ἆθλα τιθέντες πώλοις τε ἀβόλοις, *ſingularibus autem equis praemia decernentes pullis nempe, qui dentes nondum amiſerunt*; & cujuſmodi πώλους ἀβόλους dictos, ſeu quibus adhuc eſſent γνώμονες, *dentes* nempe *pullarii*, docet Pollux p. 48. Μοναμπυκίαν quoque de eodem illo *curſu* ſeu agone *ſingularis* vel *deſultorii equi* ſeu ἵππου, ut hic ἀεθλίου, dixit Pindarus Olymp. Od. VI. ubi diverſos illos equeſtres agones, qui e celete, bigis & quadrigis conſtabant, tangit,

Ἵπποις, ἡμιόνοις τε, μοναμπυκίᾳ τε,

equis ſeu quadrigis, *mulis* ſeu bigis vel ἀπήνῃ, *& uno equo deſultorio*; quomodo nempe μονάμπυκας πώλους, ejuſmodi *ſingulares equos* vocat Euripides Alceſt. vſ. 428. Quibus addere licet hic opportunum Pauſaniae locum l. x. p. 622. ubi primum in Pythiis victorem ſingulari ejuſmodi equo, quendam Lycormam Lariſſaeum exſtitiſſe teſtatur, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ πώλῳ τῷ κέλητι, Λυκόρμας ἀνηγορεύθη Λαρισσαῖος, *& quidem ſingulari equo Lycormas Lariſſaeus victor eſt renuntiatus.* Unde factum licet forte arbitrari, ut agens hic de Lariſſa, & Penei incitato praeter ſolitum curſu Callimachus dicat, eum tamen *non hic ſingulari equo decertare*, οὐ μὲν ἵππος ἀέθλιον ἀμφιδέδηκας, poſtrema nempe voce uſus hic eodem ſenſu, non quo ſupra vſ. 27. βωθόος ἀμφιδέδηκας, & de quo ibidem, ſed quo apud Homerum ſol dicitur Iliad. Θ. vſ. 68.

&

& alibi, μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει, *medium coelum conſcenderat.* Praeclarum vero, ut hoc poſtremo addam, hujuſmodi ἀεθλίου ἵππου, & ſimul ἱππαστοῦ κέλητος imaginem nobis ante oculos ponit Apollonius l. IV. vſ. 1604. & ſequentibus,

Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ θοὸν ἵππον ἐς εὐρέα κύκλον ἀγῶνος,
Ac ut aliquis velocem equum in latum certaminis circum ducit.

ut reliqua omittam, quae ibi conſulere, ſi vacat, poterit Lector.

Vſ. 114. Ἦ ῥά τοι ὧδ' αἰεὶ ταχινοὶ πόδες;] Quod de Penei curſu, tanquam praeter ſolitum citato, ideo hic a Latona dicitur, quod lente ille alioquin ac leniter per Tempe flueret, ut de eo Aelianus V. H. l. III. c. I. Διὰ μέσων δὲ τῶν Τεμπῶν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἔρχεται, σχολῇ καὶ πράως προϊών, ἐλαίου δίκην, *per media vero Tempe Peneus fluvius venit, lente quidem ac leniter, procedens inſtar olei.* Quod poſtremum *inſtar olei* ἐλαίου δίκην, & qua de re nihil ibi eruditi Aeliani editores, ab Homero ſumptum; quamquam ille id non de *Peneo* proprie, ſed de Titareſio fluvio dixerit, in *Peneum* quidem influente, non eidem tamen commixto, verum ſupernatante *inſtar olei*, Iliad. B. vſ. 260.

Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ
Ἀλλά τέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει, ἠΰτ' ἔλαιον,
Nec ille Peneo commiſcetur coloris argentei vortices habenti,
Sed in ipſum ſuperne influit, tanquam oleum.

Quod expreſſit etiam Lucanus l. VI. vſ. 375.

Solus in alterius nomen cum venerit undae,
Defendit Titareſus aquas, lapſusque ſuperne
Gurgite Penei, pro ſiccis utitur arvis.

Quibus adde Philoſtratum Icon. l. II. p. 801. & Senecam Troad. vſ. 846. ubi *ſegnes* vocat hujus *Titareſii undas.* Quamquam Peneum quod ſpectat, *citato flumini*, de eo dicat alibi idem Tragicus, Hercul. Fur. vſ. 284.

Vſ. 117. μέλεοι γὰρ ἀπειρήκασι τένοντες.] Quum multiplex ſit τενόντων apud Medicorum filios non ſolum, ſed Poëtas etiam veteres ſignificatio, de majoribus nempe cervicis aut brachiorum, vel manus, aut poplitis etiam, ac a poplite ad calcem nervis, hic poſtremo ſenſu vox eadem ſumitur, ubi de Latona, foetus nempe, quem in utero & jam parturiens ferebat, onere, ac longa inſuper erratione feſſa, agitur. Unde apud Aeſchylum τένοντες dicti, non ſolum, ut apud Homerum Iliad. X. vſ. 396. *tendines* ſeu *nervi*, ut ibidem ait, *a calcaneo ad talum*, ποδῶν τένοντ' ἐς σφυρὸν ἐκ πτέρνης, ſed ipſa etiam pedum in longitudinem extenſio, ſeu menſura, uti de ſolo impreſſis Oreſtis pedum veſtigiis ait Electra apud Aeſchylum Choëph. vſ. 207.

Πτέρναι τενόντων δ' ὑπογραφαὶ μετρούμεναι,
Calces tendinumque deſcriptiones menſuratae;

veteres ibi Enarratores, τενόντων, τοῦ εἰς μῆκος τῶν ποδῶν ἐκτάσιν,

σιν, τένοντάς φησιν, *hic pedum in longitudinem extensionem tendines vocat.* Haud aliter nempe ac τένοντες seu *tendines* manuum dicti, qui nempe cubiti musculis ad digitos extensi, ut de iis Galenus, de Usu Partium. l. I. c. XVII. περὶ τενόντων τῶν τὴν χεῖρα κινούντων, *de tendinibus, qui manum movent*, Euripides vero τένοντα pro ipsa *cervice* usurpavit, Hippol. vs. 1165.

Τένοντ' ἐς ὀρθὸν ὄμμασι σκοπουμένη,

Ad cervicem erectam oculis respiciens.

Vs. 118. Φιλύρης νυμφήιον] Νυμφεῖον nempe, & Poëtice ob metrum νυμφήιον, de *sponsa*, *nuptiis*, & *thalamo* etiam *nuptiali* subinde a Poëtis, Tragicis maxime antiquis, dictum; & quo postremo sensu νυμφῶνα adhibuerunt haud semel sacri Euangelistae. Qua caeteroquin voce Νυμφῶν, *Nympharum aedem*, seu antrum in Sicyoniorum luco, ubi solis mulieribus fas erat sacra facere, dictum observat Pausanias l. II. p. 104. Νυμφῶν proinde ibi, non pro Νυμφεῖον, sed quod ab eo diversum, Νυμφαῖον seu *Nymphaeum*, quod de *antro* aut *lavacro* etiam *Nympharum* Hydriadum, seu κρηναιῶν, ποταμηΐδων, Λιμνάδων, aut juxta Orpheum seu Onomacrit. Argon. vs. 644. Λιμνακίδων dici, ut aliunde notum, consuevit. Quale *Nymphaeum* prostat etiamnum in pictura veteri in monte Quirinali effossa, dum construerentur ibi aedes Barberinae, quam erudita commentatione, quae ante annos haud ita multos Romae prodiit, illustravit doctissimus Holstenius.

Vs. 120. Ὠμοτόκος ὠδῖνας] Sic rursus de *leaena crudipara*, ut hic in monte Thessaliae Pelio, ita in monte Epiri Tmaro dicitur infra vs. 53. Hym. in Cerer. λέαινα ὠμοτόκος. Inde autem eo nomine dicta utroque in loco videtur haec fera; & quidem, ut hic additur, *graves partus dolores intendens*, quod non solum unipara vulgo fuerit habita, sed praeterea partum edens, qui matris uterum discerperet. Quod utrumque ab Herodoto l. III. c. CVIII. olim traditum, aliisque vulgari fama creditum, vel ex Plinio constat l. VIII. c. XVI. *semel autem edi* (Leaenae nempe) *partum*, LACERATO *unguium acie* UTERO IN ENIXU, *vulgum credidisse video. Aristoteles diversa tradit, vir quem in iis magna secuturus ex parte &c.* Et quamquam praeter Aristotelem, id ab aliis quoque, ut Plinio ibidem, Aeliano de Animalibus, Gellio, Philostrato, & quod unum scilicet leaenae partum spectat, ex ipsis sacris Prophetis Ezechiele XIX. 2. & Nahum II. 12. merito, ut videre est apud τὸν πάνυ Bochartum Hieroz. l. III. c. II. refellatur; haud mirum tamen, si ad pervulgatam ea de re opinionem, quod ab Aeliano in variis, Antigono Carystio, Basilio etiam, Epiphanio, aliisque gravissimis Auctoribus itidem factum, respexisse hic credatur Callimachus; dum vel ὠμοτόκους, seu *crudiparas* leaenas hic & alibi appellat, & graves earum in partu, quo nempe earundem uterus laniari credebatur, dolores hic tangit. Adde quod alioquin haud insolitum

fit

ſit etiam ſacris Scriptoribus, ut a parturientium, & quidem ut hic, in montibus ferarum doloribus exempla arceſſantur, ſicuti a Jobo factum XXXIX. 13. ubi ibices ſeu rupicaprae parere dicuntur petras incolentes, ac ut addit, & juxta veterem Interpretem, *pariunt & rugitus ſuos emittunt*, ſeu ut ibi Chaldaeus Paraphraſtes, *dilacerantur, dolores ſuos emittunt.* Dari autem, quod hic a Callimacho dicitur, *leones* ac *leaenas* in monte Theſſaliae Pelio, liquet praeterea ex iis, quae de Cyrene cum leone in eodem monte luctante, eundemque ſine armis proſternente a Pindaro relata Pyth. Od. IX. ſupra jam notavi ad vſ. 92. Hym. in Apollinem.

Vſ. 122. Ἀναγκαίη μεγάλη Θεός.] Quae proinde etiam Deo imperare dicitur a Philiſco Thebano apud Stobaeum Serm. LX. p. 33.

Δοῦλοι βασιλέων εἰσιν, ὁ δὲ βασιλεὺς θεῶν, ὁ
Θεὸς Ἀνάγκης,

h. e. illuſtri Grotio Interprete,

Reges ſuperſtant ſubditis, Di Regibus,
Neceſſitas Dis.

Unde *Neceſſitatem* ne a *Deo* quidem poſſe cogi dixit Plato de Legib. l. V. p. 74. Prout etiam aliud, ac ut vetus alicujus Poëtae dictum a Stobaeo traditur Ecl. Phyſ. c. VIII. p. 10. ac inde ſimiliter a viro magno in Stobaei Excerptis p. 127. nempe Ἀνάγκῃ δὲ οὐδὲ θεοὶ μάχονται, *neceſſitati ne quidem Dii repugnant*; quod alioquin Pittaco, ut obſervo, tribuit Laërtius lib. I. p. 48. ult. edit. ac in proverbium dein abiiſſe, non Zenobius ſolum aut Suidas, quod ibi ad Laërtium notat eruditiſſimus Menagius, ſed Plato pridem monuerat de Legib. l. VII. p. 818. Ἀλλ' ἔοικεν τὸν Θεὸν ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣΟΜΕΝΟΣ, εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς ΟΥΔΕ ΘΕΟΣ ΑΝΑΓΚΗι ΜΗΠΟΤΕ φανῇ ΜΑΧΟΜΕΝΟΣ, *immo ad iſtud reſpexiſſe videtur, qui* PROVERBIO PRIMUM *de Deo ita loquutus eſt*, NE DEUM QUIDEM IPSUM UNQUAM NECESSITATI REPUGNATURUM. Cui dicto geminum ut Sophoclis refert d. l. Stobaeus,

Πρὸς τὴν Ἀνάγκην οὐδ' Ἄρης ἀνθίσταται,
Neceſſitati ne Mars quidem reſiſtit.

Hinc Gregorius Nazianz. prima in Julianum Philippica pag. 66. tradit, quod e Philoſophis alii non eſſe Deos ſtatuant; alii eos non providere rebus humanis; alii temere ac fortuito omnia fieri; alii ſideribus duci, καὶ, ut addit, σχηματισμοῖς ΑΝΑΓΚΗΣ οὐκ οἶδα ὑπὸ τινὸς ἀγομένοις καὶ ὅθεν, *&* NECESSITATIS ſeu *fatalibus figuris, haud ſcio unde & a quo ductis.* Platonem tamen per Ἀναγκὴν nihil aliud deſignaſſe, quam τὴν φυσικὴν ποίησιν, ſeu *naturalem rerum effectionem* tradit Proclus in ejus Theolog. l. V. p. 314. ac unde etiam duas rerum cauſſas diſtinguit idem Plato in Timaeo p. 68. T. III. ed. H. Stephani, τὸ μὲν Ἀναγκαῖον, τὸ δὲ

δὲ Θεῖον. *Necessariam quidem unam, alteram vero Divinam.* Quamquam hujus Ἀνάγκης seu *Necessitatis* nomine, inevitabilia Dei decreta & permanentem voluntatem intellexisse saniores Gentilium Sapientes, liqueat e dicto paullo ante Stobaei loco, seu Excerptis de rerum Natura, ubi agitur περὶ Ἀνάγκης καθ' ἣν ἀπαραιτήτως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γίνεται βούλησιν, *de Necessitate, qua cuncta necessario secundum Dei voluntatem fiunt.* Hinc Θεῶν ἀνάγκαι, *Deorum necessitates*, uti ab Euripide in Dictye apud eundem Stobaeum Serm. LXXI. p. 472. appellatae, & de quibus consulendus omnino Jamblichus de Myster. S. I. c. XIV. qui illas Θεῶν Ἀνάγκας Diis proprias, illisque omnino dignas statuit; quod non ex aliqua vi externa tales eaedem sit; verum quod ut bonum ex *Necessitate* exstare omnino debuit, ita illa *Necessitas* e voluntate Deorum benefica & eorum ordini ac naturae immutabili congrua oritur. Immo unde Jupiter idem cum Ἀνάγκη φύσεως habitus, juxta Scenicum Philosophum Troad. vs. 886.

Ζεὺς, εἴτ' Ἀνάγκη φύσεως, εἴτε Νοῦς βροτῶν,

Juppiter, sive es Necessitas naturae, sive Mens mortalium. Quo spectat proinde illud Plutarchi de Audiend. Poët. p. 31. ubi *Jovis* nomine apud Poëtas, quandoque *Fatum* tradit designari; ac unde idem Jupiter, *Fatum* etiam *dirigere* ab Aeschylo dicitur Suppl. vs. 681. Adde hic postremo Hesychium, qui forte hunc Callimachi locum ante oculos habuit, Ἀναγκαίη, ἀνάγκη.

Vs. 124. Λυσαμένας ἀπ' ἰξύος λεχωΐδας] Quae ratio etiam paullo ante a nobis indicata, nempe ad vers. III. ubi enixe Latona expetere dicitur, quo in Penei aqua parere illi liceat; & ibi proinde, ut vel hic liquet, λουτρὰ seu λοχείων κάθαρσιν nancisci. Qua de re insuper videri possunt, quae notavi ad vs. 16. Hym. in Jovem.

Vs. 125. οἷος ἔφεδρος] Sicut haud una hujus vocis ἔφεδρος occurrit apud antiquos Auctores acceptio, ita obvia eadem in palaestra aut athleticis agonibus, de tertiario, qui nempe duobus jam victis novus sedebat athleta, ἀθλητὴς ἔφεδρος, ut in certamen cum victore descenderet; prout id notant veteres Sophoclis Enarratores Ajac. vs. 618. ac unde in antiquis Glossis, ἔφεδρος *tertiarius* dicitur. Quem genuinum vocis illius sensum, quamquam erudite a magno Budaeo jam e Plutarcho observatum, non adsequuti sunt subinde Latini veterum Hellados Scriptorum Interpretes, ut id pluribus notamus ad Aeschyli Choëph. vs. 866. ubi de Oreste dicitur, quod solus relictus esset contra duos ἔφεδρος. Haud aliter ac ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἔφεδρος, *in certaminibus succenturiatus*, a Philone etiam dictus Legat. ad Cajum p. 496. & apud Xenophontem Ἀναβ. l. II. p. 286. ἄλλοτι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς Βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα, *qui aliud fecerimus, quam quod occiso homine bene merito, adversus* Re-

Regem maximum, qui in caesi locum ultor succedet, decertabimus. Unde eodem sensu vox ἐφεδρεία a Platone adhibita, sed cujus locus itidem male ab Interpretibus Ficino ac Serrano, quorum iste eadem prioris verba ibi retinuit, acceptus, nempe de Legib. l. VII. p. 819. Καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν ἐφεδρείας καὶ συλλήξεως ἐν μέρει, h. e. *pugilum ac luctatorum ad certamen sortito succenturiatorum vice.* Inde ἐφεδρεία & ἐφεδρεύειν, subinde adhibita, de *subsidiario milite*, seu quod Gallis dicitur, *se garder pour un corps de reserve*, sicuti apud Polybium lib. I. p. 8. & p. 17. & alibi, ac Plutarchum haud semel sumitur, ut in Marcello p. 299. & Philopoem. p. 358. &c. Ita etiam ἔφεδροι in genere, ut notant Critici ad Euripidis Phoen. vs. 1102. ἀντίπαλοι, ἀνταγωνισταὶ, ἐπικαθεζόμενοι ἀντιτάξασθαι, *adversarii, antagonistae, consistentes ad resistendum*, seu qui cum hostibus congrediantur; & quae postrema nominis illius ἐφέδρου originem simul ac rationem tangunt. Hinc Aeneas ad Hectorem apud eundem Tragicum in Rheso vs. 119.

ἔφεδρον παῖδ' ἔχεις τὸν Πηλέως,
paratum adversarium habes filium Pelei Achillem,

& a Pindaro p. 367. τραχὺς παλιγκότοις ἔφεδρος, *asper inimicis adversarius*, seu, ut ibi Grammatici, ὁ ἐπικείμενος τοῖς ἐχθροῖς, ὁ ἐφεδρεύων καὶ ἐπιτηρῶν· ἀθλητικὸν τὸ νόημα, οἷος ἀντὶ τοῦ δυσκαταγώνιστος, *inimicis imminens, captans & observans; athleticus autem sensus, quasi pro eo qui difficulter vincitur.* Quomodo pro *insidiatore & exploratore*, seu in specula ad nocendum posito, ἔφεδρος etiam, sicuti Mars hoc loco a Junone ad id munus obeundum (de qua re jam supra v. 64. ac in sequentibus) constitutus; quo nempe specularetur ac vetaret, ne tutum ad puerperium locum in iis, quos adibat, locis, Latona continuo nancisceretur.

Vs. 127. τί μήσομαι] Ita subinde veteres Tragici, Aeschylus Sept. Theb. vs. 1065. τί δὲ δρῶ, τί δὲ μήσομαι, & Sophocles similiter Trachin. vs. 990. τί δὲ μήσομαι, *quid autem consilii capiam?*

Vs. 128. ἴτω πεπρωμένον ἦμαρ] Idem nempe, quod Aeschylus Suppl. vs. 1055.

Ὅ, τι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν,
Quod a fato decretum est, hoc fiat;

ac Euripides Hecub. vs. 43. ἡ πεπρωμένη δὲ ἄγει, *fatum autem impellit*; & Alcest. vs. 145.

Πεπρωμένη γὰρ ἡμέρα βιάζεται,
Fatalis enim dies impellitur,

seu quod Aristoteles apud Stobaeum Serm. c. XVII. p. 600. dixisse fertur, ἄφυκτόν ἐστι τὸ τῆς πεπρωμένης κακὸν, *inevitabile est fati malum*; quod nempe a fato decretum est. Quod proinde dici ab iis consuevit, qui hinc id, quod ab iis exigitur, vel commiseratione, ut hic erga Latonam Peneus, vel alia de caussa annuere non detrectant; illinc tamen imminens inde sibi praesen-

fentiffimum exitium feu fatum facile praevident, quod evitare fcilicet nequeant.

Vf. 130. Διψαλέην ἄμπωτιν] Abforptam iri omnem Penei aquam haec notant, femel fcilicet recepta intra ejus alveum Latona; atque ita eodem plane exficcato, aridam, ubi prius erat hic fluvius, fore deinceps terram. Unde opportune ad hunc locum ἄμπωτις a veteribus Grammaticis ad Pindari Olymp. Od. IX. p. 88. dicitur τὸ λεγόμενον πεδίον ἐκ τῆς τότε πλημμύρας, ἀναποθέντος τοῦ ὕδατος, *campus appellatus eft poft eam, quae tunc contigerat, inundationem, aqua* nempe *reforbente*, feu *poft aquae, quae illic inundaverat, receffum.* Neque enim ἄμπωτις de folo *maritimi aeftus refluxu*, fed in genere de quovis *maris* aut *fluviorum* etiam poft exundationem ἀφανισμῷ, ac fequuta inde ξηρασίᾳ fubinde adhibita. Quomodo de aquarum, poft terram iis obrutam, receffu, dixit Pindarus dicto ante loco ἀνάπωσιν ἐξαίφνας ἄντλον ἑλεῖν, *receffu aquarum repente exundationem reforbuiffe*; ac, ut ibidem rurfus Critici, ἄντλον, τὴν χύσιν καὶ τὴν ῥύσιν λέγει τοῦ ὕδατος, ἣν ἄμπωτις ἀνεξήρανε, h.e. *effluxum & eluviem aquae dicit, quam ἄμπωτις* feu *receffus quis exficcarit.* Unde etiam omnino emendandus, qui ad eum Pindari locum refpexit, Hefychius, & quo adftruitur Guyeti de eodem loco conjectura, Ἄμπωτις, ἀνάπωσις, (non ἀνάπαυσις) ξηρασία. Quamquam eadem vox ἄμπωτις, ficut etiam πλημμυρὶς apud Strabonem l. I. p. 6. *de marino aeftu*, tam accedente, quam recedente, dicta nonnunquam legitur. Ita Jofephus de Lufitanis agens & Cantabris, ait Ἁλωσ. l. II. c. XVI. p. 806. οὐδὲ γείτων Ὠκεανὸς φοβερὰν καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις ἄμπωτιν ἐπάγων, *neque vicinus Oceanus terribilem accolis aeftum marinum adducens*, non ut ibi vetus Interpres, & quod retinuit ejus interpolator, Gelenius, *accolis fuis fragore terribilis.* Quo fenfu etiam vox ἀμπωτίζειν a Philone adhibita, ubi nempe de Oceano agens ait de Somn. p. 1124. ἀμπωτίζει δὲ παρ' αὐτοῖς ἡ θάλαττα, *apud eos enim mare reciprocat*, acceffu nempe ac receffu marini aeftus, non proinde ut ibi Interpres, *mare reforbetur*, quafi nempe de folo *receffu*, non vero *acceffu* quoque marini illius aeftus ageretur. Adde Paufaniam l. VI. p. 378. qui Tarteffum ait, maximum Hifpaniae fluvium Boetimque poftea dictum, καὶ ἄμπωτιν παρεχόμενον, non cum Amafaeo, *praealtis verticofum gurgitibus*, fed ut bene jam ibi Sylburgius, *marini aeftus more reciprocantem.* Mitto hinc alium inde ortum ejusdem vocis ἄμπωτις ufum apud Hippocratem haud infrequentem, de humorum nempe ab externis partibus ad internas *receffu*, de quo abunde in Oeconomia divini fenis Foëfius. Διψαλέον vero, quod hic legitur, feu δίψιον, de *folo arido* a Graecis dictum, ac unde πολυδίψιον Ἄργος, *aridum Argus folum*, quod ante erat paludofum, appellatum, jam alibi in his Obfervationibus monui; & de quo poftremo adhuc infra dicetur ad vf. 46. in Lavacrum Palladis.

Vf. 134. Παγγαίῳ προβέλυμνα] Situs hic mons *Pangaeus* in

 Thra-

Thraciae ac Macedoniae confinibus; unde factum, ut ab aliis Thraciae, uti quoque in Graecis ad hunc locum Scholiis, ab aliis autem Macedoniae fuerit adscriptus: ficuti confusa saepius occurrunt in veterum monumentis, alia utriusque regionis, ob earundem nempe viciniam & mutatos subinde fines, loca. Ex antiquissimis certe Auctoribus, qui hujus montis meminere, occurrit Aeschylus, atque ita, ut eundem Macedoniae haud obscure adjudicet. Ubi enim ille Persarum, post acceptam ad Salamina cladem, fugam narrat in cognomine dramate, ait inter alia vf. 492. &c.

ἔς τε Μακεδόνων
Χώραν ἀφικόμεσθ᾽ ἐπ᾽ Ἀξίου πόρον,
Βόλβης θ᾽ ἕλειον δόνακα, Πάγγαιόν τ᾽ ὄρος,
in Macedonum
Regionem provenimus ad Axium fluvium
Bolbesque palustrem arundinem, Pangaeumque montem.

Quae cum satis sint perspicua, tum ut de *Axio*, noto Macedoniae flumine, nihil dicam, *Bolbe* etiam *palus* eidem regioni a Thucydide tributa l. II. p. 168. ac alibi, ita a Scylace in Periplo p. 25. ac Stephano praeterea, sed ubi male Βώβη pro Βόλβη, quod vidit ad Scylacem Doctissimus Vossius, dicitur; & quibus proinde major habenda hic fides, quam Graecis Aeschyli Enarratoribus, qui eandem paludem in Thracia exstitisse tradunt; nisi non quidem ad Aeschyli, sed ad sua demum tempora, quod saepenumero contigit, iidem respexerint. Dio Cassius sua etiam, seu Alexandri Mammeae aetate, Pangaeum cum circumjacente regione Macedoniae adscribi testatur lib. XLVII. p. 351. Mitto vero, quod de auri & argenti metallis in eodem Pangaeo monte exstantibus memorant Herodotus l. VII. c. CXII. Strabo in Excerpt. l. VII. c. 331. & quod a Plinio insuper additur l. VII. c. LVI. *auri metalla & conflaturam Cadmus Phoenix ad Pangaeum montem* invenit. Unde lux proinde Euripidi in Rheso vf. 970. ubi ἰσάργυρον χθόνα, *argentiferam terram*, vocat eundem tractum, in quo antea *Pangaei* montis, seu ut eum vocat, Παγγαίου πέτραν, *Pangaei rupem*, memoraverat; in qua nempe occultandus foret in posterum Rhesus, post mortem ἀνθρωποδαίμων, seu *semi-Deus* futurus, Bacchi nempe ibidem, qui eum montem quondam inhabitaverat, sacerdos. Unde in eodem *Pangaeo* argenti venas adhuc reperiri tradit Bellonius Observat. l. I. c. LV. Neque mirum, ut hoc addam, Martem in specula montis Aemi, qua de re supra vf. 63. positum, inde continuo hic dici *Pangaei* montis avulsa sustulisse *cacumina*, quibus nempe Penei fluenta obrueret. A *Pangaeo* enim haud procul adeo mons Aemus, unde etiam uno intuitu utrumque conspicere dicitur Baccha Edonis apud Lucanum l. I. vf. 679.

video Pangaea nivosis
Cana jugis, latosque Aemi sub rupe Philippos.

Quae

Quae tamen urbs *Philippi*, quod ibi a viris eruditis haud praeteriri debuit, non ad Aemi, ſed ad *Pangaei* radices erat ſita; ſicut id in Strabonis Excerptis l. VII. p. 331. ac Dione l. XLVII. p. 347. legitur, ac e Theophraſto inſuper liquet Hiſt. Pl. l. VI. c. VI. ubi de roſis centifoliis agens, ait, *plurimas circa Philippos naſci, quas incolae ex Pangaeo ſerunt*, πλεῖςα δὲ τὰ τοιαῦτα περὶ τοὺς Φιλίππους· ὅτοι γὰρ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ Παγγαίου φυτεύουσιν.

Vſ. 136. ἀσπίδα τύψεν ἀκωκῇ Δούρατος] Haud mirum de *Marte* hoc dici, ab eo *clypeum haſtae cuſpide*, quo ſtrepitum inde ingentem ac terrorem ſimul cieret, *percuſſum*. Quam in rem, & qui hinc illuſtratur, praeclarus eſt apud Ammianum locus l. XV. c. VIII. *militares omnes horrendo fragore ſcuto genibus illidentes, quod eſt proſperitatis indicium plenum, nam* CONTRA *cum* HASTIS CLYPEI FERIUNTUR (ut a Marte hoc apud Callimachum loco) IRAE *documentum eſt & doloris.* Et vero alibi apud eundem Hiſtoricum legas, & quod ab eruditiſſimis Ammiani Enarratoribus Lindenbrogio & Valeſio paucis adnotari vel expendi meruerat, poſtremum hoc in plauſu militari ac ut *plenum proſperitatis indicium* (Juliano nempe Auguſto a militibus declarato iisque pro tribunali fauſta quaeque & grata pollicito) itidem factum, lib. XX. c. V. *hac fiducia ſpe majoris animatus inferior miles, dignitatum jam diu expers ac praemiorum,* HASTIS FERIENDO CLYPEOS *ſonitu aſſurgens ingenti, uno propemodum ore dictis* FAVEBAT *& factis.* Adde, quod ſolita ſint alioquin, & de quibus jam ante, Gradivi Patris in ſimulacris ejus ac nummis antiquis inſignia, *Haſta* nempe & *Clypeus:* ſacrae etiam forent vulgo eidem Marti veterum id genus campeſtres ſeu ludicrae haſtarum ad clypeos aereos adliſiones. Unde de iis Claudianus VI. Conſ. Honor. vſ. 624. &c.

jucundaque MARTIS,
Cernimus, inſonuit cum verbere ſigna magiſter,
Mutatosque edunt pariter tot pectora motus,
In latus ADLISIS CLYPEIS, *aut rurſus in altum*
Vibratis: grave PARMA SONAT MUCRONIS *acutum*
Murmur.

In quibus proinde ejusdem Poëtae verbis, primo *Martis*, dein *adliſis clypeis*, & inde *mucronis acutum murmur*, opportuna exſtat hujus apud Callimachum loci interpretatio. Ut mittam inſupe notos Saliorum, Martis apud Romanos Sacerdotum, ſimiles id genus, ac in nummis etiam antiquis expreſſos cum ſcutis itidem ſeu ancilibus & levibus haſtis, in campo nempe Martio circumcurſitationes ac ſtrepitus.

Vſ. 137. ἡ δ' ἐλέλιξεν εὐόπλιον] Quod nempe dixit etiam adducto modo loco Claudianus, *grave parma ſonat;* & Silius l. III. vſ. 348.

Ad numerum reſonas gaudentes plaudere cetras.

Addė, quae ſupra ad vſ. 241. Hymn. in Dianam ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον, *in clypeis armiſonum tripudium*, jam ſunt a me adnotata. Ut mittam Thracum ſolemnes fuiſſe id genus, quod vel e Xenophonte ibidem monui, exercitationes, & opportune proinde huic Deo in Threjicii montis Aemi vertice conſtituto.

Vſ. 138. καὶ πεδίον Κραννώνιον] Opportune facta hic *Cranonii* hujus in Theſſalia *campi* mentio, qui nempe ἐν τοῖς Τέμπεσι, ubi erat urbs Κρανων dicta, ſicut e Stephano liquet, erat ſitus; & per quae loca ſeu Tempe labens, uti antea dixerat Poëta, Peneus, Latonam intra alveum ſuum recipere jam annuerat. Eadem proinde loca illo ſtrepitu & fragore adliſorum haſtae mucrone clypeorum, terrere hic vult Gradivus; utque a ſimili propoſito caveant, dimovere. Ejusdem vero *Cranonis* in Theſſalia oppidi facta etiam alibi ab hoc Poëta mentio, nempe infra vſ. 77. Hymn. in Cererem, ἐπὶ Κράννωνα βεβήκει, *Cranonum abiit.* Hunc vero Callimachum in alio inſuper opere, nempe ἐν Θαυμασίοις, juxta & Theopompum, perhibere duos tantum corvos reperiri in eadem *Cranone*, qui, alio corvorum pari progenito, continuo diſcedant, tradit Stephanus in Κράνων. Quae narratio, quum in Ariſtotelis Θαυμασίοις Ἀκουσμ. cap. CXXXVI. itidem occurrat; inde nata τῷ πάνυ Salmaſio occaſio ad Stephani marginem, ut refert ſimul ac improbat Berkelius, legendi ibidem ὡς Καλλίμαχος καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Θαυμασίοις. Quamquam vero ad ea Hymnorum loca, in quibus hujus *Cranonis* meminit, uti videmus, Callimachus, illa, quam ex eo ibi memorat Stephanus, de corvis narratio non adtineat: merebantur tamen eadem ne indicta abirent viro docto aut doctiſſimo Holſtenio, ubi illi caeteroquin veteres adducunt Auctores, Herodotum, Ariſtotelem, Laërtium, Antigonum Caryſtium, ac Strabonem in Excerptis, qui hanc *Cranonem* memorant. Quibus addi inſuper poterat cum iisdem Auctoribus antiquior Hippocrates, apud quem legas Epidem. l. II. Tex. I. Ἄνθρακες ἐν Κραννῶνι θερινοὶ, *Cranone carbunculi aeſtivi*, & lib. IV. Tex. XXXVII. ἐν Κραννῶνι, Λύκων Γραμματικοῦ ἐκ πυρετοῦ χολώδεος, *in Cranone Lycino Grammatico ex febre bilioſa* &c. tum Galenus Com. in I. Epidem. Tex. I. a quo ſitus etiam illius urbis traditur; ἡ Κράννων ἐν κοιλῷ καὶ μεσημβρινῷ χωρίῳ κειμένη, *Cranon in concavo & meridiano loco ſita*, ac inde putridis morbis & carbunculis, ut ibidem addit, obnoxia. Adde Plutarchum in Hyperide pag. 849. μετὰ τὰ Κράννωνι συμβάντα, *poſt ea quae apud Cranonem contigerunt*, ſeu, poſt cladem ibi acceptam, ut eadem reddit interpres. Κραννώνιος vero, ſicut hic πεδίον Κραννώνιον, dictus hoc oppido oriundus, Scopas: tam ille, nempe, cujus meminit Laërtius in Socrate p. 95. noviſſ. ed. Batav. & Libanius Declam. XXIX. p. 682. ſed apud quem poſtremum male ὁ Καρώνιος legitur, quod erudite jam ad Laërtium monuit doctiſſimus Menagius; quam alter, quod ille ibi quoque obſervat, *Cranonius* itidem Scopas Simonidis aequalis, de quo agunt Cicero l.

II.

II. de Oratore & Quintilianus l. XI. c. II. Immo unde *Cranonisque domos*, hujus nempe *Cranonis* Thessaliae oppidi dixit Catullus, prout e vestigiis veterum librorum eruditissimus P. Victorius, aliique jam ante eum viri docti, & quibus postremo accessit Poëtae illius doctissimus Enarrator Is. Vossius, legendum adnotarunt; ac ubi opportune idem cum *Larissa*, de qua facta paulo ante a Callimacho mentio, conjungitur. Nempe Epithal. Thetid. vs. 36.

Cranonisque domos, & moenia Larissaea,

nequidquam reclamante illustri Scaligero, qui *Grajugenasque domos*, sola ductus conjectura ibidem legit. Postremum enim Catulli apud Gallos, qui melius utique de cultissimo Poëta, atque imposita sibi, quam in lemmate praefert eundem enarrandi provincia, mereri potuisset, interpretem haud moror; qui lectione illa *Cranonisque domos*, non praeterita solum, sed etiam indicta, Scaligerianam retinuit.

Vs. 139. ὠρχήσατο πᾶσα Θεσσαλίη] Voce ὀρχεῖσθαι hic usus Poëta pro *commoveri* aut *concuti*, prout subinde a veteribus factum docet Athenaeus l. I. p. 21. τὸ δὲ ὀρχεῖσθαι, ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐρεθίζεσθαι, h. e. ὀρχεῖσθαι, *autem pro moveri, aut irritari*, adductis ibidem eam in rem duobus ex Anacreonte ac Ione exemplis. Hinc erudite Hesychius, Ὀρχεῖται, διασείεται, *concutitur*, ac opportune omnino ad hunc Callimachi de tota Thessalia ad Martis clypeum quatientis sonitum, commota & concussa, ut id continuo hic additur, τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπίδος ἔβραχεν ἦχος, *talis enim e clypeo infremuit sonitus*, & de cujusmodi ad clypeos, ut cum Plauto loquar, *tinnimentis* modo actum vs. 136.

Vs. 142. κατουδαίοιο γίγαντος] Vox κατουδαῖος, quae hic legitur, non debuerat a Thesauris aliisque recentioribus Hellenismi promptuariis exulare, quam retulit etiam in Glossas suas Hesychius, Κατουδαῖοι, νεκροὶ, καταγειοι, *mortui, subterranei*, & quo postremo sensu eadem hic sumitur. Ita ὑπουδαῖος pro eodem apud Oppianum Ἁλιευτ. l. III. vs. 488. ubi, de mintha herba in Nympham scilicet mutata, ait,

Φασὶν ὑπουδαίην ἔμεναι Κωκυτίδα Νύμφην,

Perhibent subterraneam fuisse Cocytidem Nympham.

Vs. 143. Εἰς ἑτέρην Βριαρῆος ἐπωμίδα] Ἐπωμὶς hic non de *superhumerali* pallio seu peplo, sed de ipso *latere* dicitur, sicuti apud Euripidem de ipso *humero* seu superiori humeri parte Hecub. vs. 558.

Λαβοῦσα πέπλους ἐξ ἄκρας ἐπωμίδος.

Adprehendens peplos ex summo humero.

ac ut ibi Critici, ἐπωμὶς, ὑπερέχον βραχίονος, *quod eminet supra brachium*, & in Iphigen. in Taur. vs. 404. γυμνὰς ἐκ χειρῶν ἐπωμίδας, *nudos manuum lacertos*, ad remos, quod ibi sequitur, adplicantes. Haud aliter nempe ac ἐπωμὶς de *summitate humeri*, seu *superiori brachii parte*, quae vicina humeris a Medicorum

filiis sumitur, Hippocrate, Galeno, Rufo, qua de re videri potest Foësius in Oeconomia Coi Senis, & G. Hoffmannus ad Galenum de Usu Partium l. XIII. c. XIII. Unde hic etiam pro *latere* vox eadem a Poëta nostro usurpatur, & quomodo de Encelado dixit itidem aut imitatus est, non Virgilius solum, quod hic viderunt jam alii, & sicut vera ejus lectio jam ex optimo Codice Mediceo a viro clarissimi nominis Nic. Heinsio feliciter est adserta,

Et fessum quoties MUTET LATUS, *intremere omnem*
Trinacriam;

sed Statius etiam, *Enceladus mutare latus*, ut jam ad Ovidium monuit idem ejus Sospitalis Heinsius, ac ubi etiam e veteribus libris, *& mutare latus* legendum itidem docuit, nempe Metam. l. XIII. vs. 936. Haud mirum vero confundi subinde a Poëtis hos terrae filios, & eadem cum de utroque, *Encelado* nempe & *Briareo* seu Aegeone, tum de Typhoeo ab iis dici, ut hic etiam in Graecis ad hunc locum Scholiis traditur. Res autem vel pueris, qui Poëtas veteres legunt, nota.

Vs. 144. Θερμαΰστραί τι] Hinc emendandus Hesychius, Θέρμαυστραι, κάμινοι, non ut ibi hactenus, Θερμάστραι. Sic in sequenti apud eundem Glossographum voce Θερμαυστρὶς etiam legendum, non Θερμαστρίς, quod jam viderunt alii, de quodam nempe fervidae & velut lymphaticae saltationis genere, de qua consuli potest diligentissimus Meursius in Orchestra, & unde verbum θερμαυστρίζειν de iis, qui eandem exercebant, apud Lucianum de Saltat. p. 927. To. I. ed. Salm.

Vs. 147. σακέος τόσσου εὐκύκλοιο] Non θυρεὸς proinde hic seu *scutum* proprie dictum, qualia vulgo oblonga aut Thracia etiam *pelta*, quamquam Threjicius haberetur hic Mars ὁπλοφύλαξ, quae lunata erat, seu *dimidiae lunae* ἡμίσου πεπληθυίας instar; sed velut πληρουμένης, seu quae ad instar Argivi aliisque etiam Graecis usitati olim *clypei*, de quo notum illud Aen. l. III. vs. 637.

Argolici clypei, aut Phoebaeae lampadis instar.

Σάκος vero & ἀσπίδα (quamquam aliquot inter utrumque discrimen statuerint nonnulli veteres Grammatici, juxta Eustathium ad Iliad. Ξ. p. 996.) promiscue de εὐκύκλῳ seu *orbiculari* ejusmodi *clypeo* dicta, ex Homero & Tragicis antiquis obvium, uti vel ex Aeschylo Sept. Theb. vs. 515.

Σάκει κυκλωτῷ, σώματος προβλήματι,
Clypeo rotundo, corporis munimento.

Unde etiam κύκλος apud Graecos, & inde *orbis* apud Latinos, quod obvium, de εὐκύκλοις ejusmodi *clypeis* dicti. Sed qua de re agimus alibi plenius.

Vs. 150. Κοιηῒς] Seu Κοιογένεια, prout eadem Latona praeter Mythographos, ab Apollonio Rhod. dicitur l. II. vs. 712. Λητὼ Κοιογένεια, *Latona Coeo genita*; ac unde eadem in veteri grypho seu aenigmate dicta apud Athenaeum l. X. p. 455. ἀριθμοῖο παῖς,

παῖς, *numeri filia*, quod nempe Λητὼ, ἥτις Κοίου ἐστὶ θυγάτηρ, Μακεδόνες δὲ τὸν ἀριθμὸν, Κοῖον προσαγορεύουσι, *Latona est Coei filia*; Coeon *autem Macedones* numerum *appellant*. Multae enim peculiares erant veterum Macedonum glossae, seu locutiones a communi Graecorum lingua diversae, cujusmodi plures olim congessi ad Juliani Caesares p. 389. seu nempe illae e veteri & antiquissima eorum tractuum, Hellenum nempe apud eos & vicinos Thessalos, lingua; seu vero e commerciis Macedonum sub Alexandro ejusque successoribus cum Syris, Persis, Aegyptiis, fuerint profectae; & unde redarguuntur haud semel a Phrynicho, qui postremae hujus notae vocibus usi sunt Graecorum Scriptores, Menander, aliique. Ita etiam non κοῖος quidem, sed κοίδος παρὰ Μακεδόσιν οἰκόνομος, *apud Macedonas dispensator*, ab Arcadio, Grammatico inedito in Bibliotheca Gallorum Regia, dicitur; quod ex Oriente petitum utique videtur, ubi a voce קדם *kiddem*, facta vox Arabica مقدم *mukadem*, *praepositus*, *oeconomus*, ac unde formatum a Syro-Macedonibus illud κοίδος de *oeconomo* seu *domui praeposito*, ultima nempe littera ם seu μ, qua in fine vocum carent Graeci, mutata in σ.

Vs. 152. ἐλεημοσύνης] Pro nativa nempe hujus vocis significatione, de οἰκτιρμῷ, seu *misericordia*, qua erga Latonam errabundam & jam partui proximam adfectus fuerat hic Peneus, eique continuo cum praesentissimo etiam discrimine opem ferre paratus. Quo sensu ἐλεημοσύνην δίδοναι, *misericorditer opem ferre*, dixit Diogenes Laërtius in Aristotele l. v. p. 277. ult. edit. Hinc eadem vox ab Hellenistis in Novo Foedere, ac dein a Christianis usurpata, pro beneficentia in egenos seu ope, quae *misericordia* nempe in eosdem erogatur; & cujus vocis eam in rem usum, ut inusitatum parumque sibi probatum in iisdem redarguit ὁ Παραβάτης Julianus Orat. VII. p. 417. ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μηδὲν ὑμῖν εἶναι πρόσχημα τοῦ φορολογεῖν εὐπροσώπως, οἷον ἐκεῖνοι ἣν λέγουσι οὐκ οἶδ' ὅπως ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΝ, *ac fortasse pro eo, quod nullus colligendae pecuniae, quem illi* (Galilaei seu Christiani) *habent, vobis est color, quam nescio quomodo* ELEEMOSYNAM *appellant*. Primaevo autem vocis illius sensu, vox eadem a senioribus subinde adhibita, ut in Jacobi verbis a Josephi filio contendentis, ne in Aegypto sepeliretur, Gen. XLVII. 29. ποιήσεις ἐπ' ἐμὲ ἐλεημοσύνην, juxta veterem Interpretem, & *facies mihi misericordiam*, seu hanc benevolentiam gratiamque mihi praestabis, ne sepeliar, quod addit, in Aegypto. Hinc utramque etiam vocis illius significationem tradunt veteres Glossae, Ἐλεημοσύνη, *Misericordia*, *stips*, *stipis*.

Vs. 155. Οὐ λιπαρὸν νήεσσιν Ἐχινάδες ὅρμον] Λιπαρὸν ὅρμον, hic de *praeclara* seu *opportuna* navium *statione* dixit, quomodo eadem vox λιπαρὸς seu λιπαρὰ subinde apud veteres Poëtas, de terra aut loco *praestanti* seu *splendido* dicitur, ut de *Athenis* apud Pin-

 darum

darum Isthm. Od. II. p. 446. Aristophanem Equit. p. 36. λιπαραὶ Ἀθῆναι, & λιπαρὰν γῆν, de Attica similiter dixit Euripides Iphig. Taur. vs. 1131. Ita pro *jucundo* & *grato* eadem vox usurpata quandoque, ut ab Oedipo ad conspectum filiarum reducum apud Sophoclem Oed. Col. vs. 1180. μὴ θαύμαζε πρὸς τὸ λιπαρὲς, ubi Critici, πρὸς τὸ λιπαρὲς, τὸ ἀρέσκον, *quod gratum est & perplacet.* Ex hoc autem Callimachi loco, nec aliunde forte discimus, opportunum navium stationi portum habuisse, seu εὐλιμένας fuisse easdem *Echinadas* Insulas; quas alioquin desertas exstitisse tradit Thucydides l. II. p. 171. asperas autem & incultas, ac unde nomen etiam iisdem inditum fuerit, Strabo l. x. p. 453. ac Stephanus. *Asteris* quidem vicina iisdem *Echinadibus* Insula, & de qua obiter actum ad vs. 40. portus habere navium stationi opportunos, ab Homero dicitur Odyss. Δ. vs. 846.

Ἀστερὶς, οὐ μεγάλη· λιμένες δ' ἔνι ναύλοχοι αὐτῇ
Ἀμφίδυμοι.

Asteris non magna, portus vero in ea navibus apti
Ab utroque latere ingressum habentes;

sicut proxima etiam iisdem *Echinadibus* Ithaca, tres portus habere traditur a Dicaearcho p. 165. Mitto, quod *Dulichium*, inter easdem *Echinadas* recenset Strabo l. VIII. p. 335. & alibi; neque Homerum repugnare ostendit, ubi *Dulichii* & *Echinadum* meminit, Iliad. B. vs. 625. & cui Geographo accedit etiam Eustathius Odyss. H. p. 1414. A quibus tamen abeunt alii, ut Mela l. II. c. VII. Plinius l. IV. c. XII.

Vs. 156. Κέρκυρα φιλοξεινωτάτη] Hinc vere de iis *Corcyraeis* seu Phaeacibus, quamquam anceps adhuc & incertus, ad quos appulerat Ulysses apud Poëtam Odyss. Z. vs. 121. ἢ φιλόξεινοι, *an hospitum amantes?* Unde haud utique dubium, quin exulare hic debeat altera, quae exstat in libris aliquot hujus Poëtae scriptis, lectio, & quam jure etiamnum improbavit Anna praestantissima, nempe κακοξεινωτάτη. Quamquam haud desint exempla violatorum a Corcyraeis hospitum, ut quod de Periandri filio apud eos aliquamdiu hospitante, ac inde ad patrium Corinthi regimen capessendum evocato, nefarie ab iis occiso, narrat Herodotus l. III. c. LIII. Mirum autem videri posset Κέρκυραν, ut hoc loco, ita passim alibi apud veteres, qui ejus meminere, Auctores, Herodotum, Thucydidem, Strabonem, Dionysium Periegetem, aliosque, hodie legi; quum tamen veteres illius Insulae nummi, indubii ac domestici testes, & cujusmodi plures etiamnum prostant in praeclaris Cimeliarchiis, constanter ΚΟΡΚΥΡΑ & ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ praeferant. Quamquam & Κόρκυρα etiam juxta nummos dicatur in Scymni Chii Periegesi p. 19. & ita subinde exstare in priscis Strabonis codicibus ad eundem ut l. VII. p. 299. sit monitum, prout quoque legitur l. I. p. 44. & in Excerpt. l. VII. p. 329. Unde quin potior hic longe sit, quae iisdem codicibus accedit nummorum indubiae fidei ac vetustatis aucto-

auctoritas, ut pro Κέρκυρα & Κερκυραῖος, continuo Κόρκυρα & Κορκυραῖος apud dictos Auctores reponatur, dubitare equidem haud licet. Id quod a viro Corcyraeo, Andrea Marmora, qui patrias antiquitates illustravit libro ea de re Venetiis edito, sed quem necdum videre mihi contigit, monitum, possum equidem jure augurari.

Vs. 160. Κόων Μεροπηίδα νῆσον] *Meropis* nempe, non *Meropos*, ut notat ad hunc locum vir doctus, dicta olim *Cos* Insula, quomodo eandem etiam vocant, Κῶν την Μεροπίδα, *Coon Meropidem*, Thucydides, Strabo, Antonius Liberalis, Aristides; quorum loca jam ad Stephanum congessit doctissimus Holstenius, & quibus accedit Pausanias l. VI. p. 370.. ἐκ τῆς Κῶ Μεροπίδος, *e Coö Meropide*, item Plinius l. v. c. XXXI. Hinc Μεροπηὶς hoc loco ob metrum, sicuti Πελοπηὶς *Peloponnesus* supra vs. 73. vocata ab Eustathio traditur ad Iliad. B. p. 318. Quum vero triplex tradatur, in Graecis ad Poëtam nostrum Scholiis, hujus nominis ratio; aut quod Rex illius Insulae fuerit *Merops*; aut quod *Meropes* eam inhabitarint; aut quod *Meropis* filia fuerit *Cos* seu *Coos*, unde etiam Insulae nomen; tria illa ad unum refert, de quo facta hic ab Anna cultissimi ingenii mentio, Hyginus Astronom. l. II. c. XVI. *nonnulli dixerunt etiam, Meropem quendam fuisse, qui Coon Insulam tenuerit regno, & a filiae nomine Coon, & homines ipsos a se Meropas appellant.* Unde in Coorum responso ad Regem Persarum Artaxerxem, qui ab iis Coum Hippocratem sibi tradi flagitaverat, legitur, ὅτι Κῶοι ὐδὲν ἀνάξιον πράξουσιν, ὔτε Μέροπος, ὔτε Ἡρακλέυς, ὔτε Ἀσκληπιῦ, *Coos nihil Merope, neque Hercule, neque Aesculapio indignum facturos.* Dicti utique a Graecis *Meropes* prisci illius Insulae incolae; unde πόλις Μερόπων, *urbs Meropum*, appellata ab Auctore Hymni in Apollinem vs. 42. & a Pindaro Μερόπων ἔθνεα, *Meropum gentes*, Isthm. Od. VI. p. 471. Sed in quo utroque, male μερόπων per vocem *mortalium* reddunt Interpretes; sicuti de priori jam ad Strabonem viderat ὁ πάνυ Casaubonus p. 244. de posteriori vero ad Stephanum eruditissimus Holstenius, a quo alibi, nempe ad vers. Γάδειρα, ineditum antea Meleagri, qui inter Coos vixerat, Epigramma adfertur, ubi idem Μερόπων ἀςὸν, *Meropum civem*, se vocat; & de quo Meleagro similiter dicitur in alio veteri Epigrammate LXX. Anth. l. III. c. XXV.

Κῶς δ᾽ ἐρατὴ Μερόπων πρέσβυν ἐγηροτρόφει,

Cos vero amabilis, Meropum senem in senectute alit.

Quibus adde Quintilianum l. VIII. c. VI. Plutarchum Quaest. Graec. p. 304. Aristidem Orat. in Asclepiadas p. 77. Tom. I. Hyginum, adducto ante loco. Immo quomodo *Meropes* etiam *de Cois* dicti; eo Apollinis Didymei Oraculo, quod in Thalete apud Laërtium legitur lib. I. & quod ibi unius vel Stephani, vel Plinii auctoritate, ubi potiora ac vetustiora suppetebant testimonia, illustrant viri docti. Hinc etiam antiquum Apollinis in Delo simulacrum, opus τῶν καθ᾽ Ἡρακλέα Μερόπων, *eorum*,

qui

qui circa Herculem erant Meropum, (seu qui ab eo, & qua de re adhuc versu proximo, debellati in Coo Insula) exstitisse a Plutarcho traditur de Music. pag. 1136. Meminit vero, ut obiter hoc addam, *Meropis*, ac ejus, juxta Interpretes ad eum locum, filiae, Euripides in Helena vs. 387. ubi Diana dicitur e Nympharum Choro ejecisse

> Χρυσοκέρων τ' ἔλαφον, Μέροπος Τιτανίδα κόραν,
> Καλλοσύνης ἕνεκεν,
> *Aureis cornibus insignem cervam, Meropis Titanida filiam,*
> *Propter pulcritudinem;*

& quae priora vertit Canterus, *filiam Meropis, qui unus fuit ex Titanibus.* Cui interpretationi tamen repugnat dicto paullo ante loco Hyginus, ubi de *Merope*, a quo dicti fuerint *Meropes*, sicut a filia *Coo* denominata Insula, egisset, addit, *Hunc autem Meropem habuisse* UXOREM *nomine Ethemeam, genere Nympharum procreatam, quae cum desierit colere* DIANAM, *ab ea sagittis figi coepit, tandemque a Proserpina viva ad inferos arrepta est.* MEROPEM *autem desiderio uxoris permotum, mortem sibi conscíscere voluisse.* Juxta quae proinde apud Euripidem, non de *Meropis* filia, sed de uxore, una, ut ibi dicitur, *Titanidum*, sermo; quae a Diana, nempe sicut Callisto, de qua modo ibi egerat Tragicus, in ursam, ita in *auricornem cervam* mutata fuerit, seu, quae, quod a Valerio Flacco dicitur Argon. l. VI. c. 71. *setis fulgens & cornibus aureis.* Neque etiam idem *Merops* unus e *Titanibus* seu terrae filiis a Stephano dicitur, aut a Porphyrio in vita Pythagorae p. 187. qui Triops, inter dissentientes de ejus genere veterum Auctorum ac Poëtarum fabulas, Neptuni & Canaces, aut Solis & Rhodi, aut Lapithae Apollinis & Stilbes Penei filius: aut vero, juxta meliorum Auctorum fidem, ex Inachi posteris; a nonnullis etiam, ut Pausania l. II. p. 524. & Graecis Poëtarum, sicut Homeri ad Iliad. B. vs. 75. & Euripidis in Oreste Interpretibus, Phorbae filius & Pelasgi parens statuitur. Immo adde hisce opportune, hunc Triopem Meropis *Patrem*, Coi Regem itidem exstitisse; dictumque ab eo *Triopis collem*, teste Theocrito Idyll. XVII. vers. 68. ubi de Coo, Philadelphi, uti mox videbitur, patria agens, ait:

> Ἐν δὲ μιᾷ τιμῇ Τρίοπος καταθεῖο κολώναν,
> *Et eodem honore adficias Triopis collem;*

quo nempe Apollo *Delum*; Critici vero ibidem, Τρίοψ γὰρ βασιλεὺς τῆς Κῶ, ἀφ' οὗ τὸ ἀκρωτήριον ὀνόμασται τῆς Κνίδου, *Triops enim Rex Coi, a quo promontorium Cnidi denominatum, Triopium* nempe, de quo in vicina Caria ab eodem *Triope* seu alio *Triopa* condito infra ad vs. 31. Hym. in Cerer. ubi fit mentio, dicendi erit locus.

Vs. 161. Χαλκιόπης ἱερὸν μυχὸν Ἡρωίνης] Non ab Orpheo solum seu Onomacrito, quem adducit eam in rem vir doctus, sed ab Apollonio etiam in Argonauticis l. III. vs. 248. ac alibi, & Apollodoro insuper l. I. c. IX. *Chalciope*, Medeae soror & Argi e Phry-

e Phryxo mater perhibetur. Neque tamen de ea *Chalciope* hic Poëtae sermo, sed de altera Coa *Heroïde*, e qua & Hercule natum filium Thessalum tradit idem Apollodorus l. II. c. VII. aut Eurypylum Coorum Regem memorant veteres, uti mox dicetur, ad Homerum Critici. Cultum autem in eadem Coo Insula solemni ritu Herculem, abunde e Plutarchi loco constat, quem jam viderat vir doctus, & qui exstat Quaest. Graec. p. 304. ac praeterea e nummis Coorum antiquis, in quibus subinde clava Herculis, aut ipsum Herculis caput cum leonina pelle occurrit; ac praeterea ex alio insigni quodam nummo, a me itidem in Gallorum Cimeliarchiis viso, ubi Hercules infantem ulnis tenens, cernitur, & inscr. ΚΩΙΩΝ; quod ad natum ex eodem apud Coos, & ex hac *Chalciope Eurypylum* haud immerito referas; & de quo etiam, ut Coorum Rege, ait Homerus Iliad. B. vs. 677. καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν, *& Coon Eurypyli civitatem*, ac ut ibi veteres, quod paullo ante monui, Critici, ἐπεὶ Εὐρύπυλος ἦν Ἡρακλέους καὶ ΧΑΛΚΙΟΠΗΣ παῖς, ὃς ἐβασίλευσε ΤΗΣ ΚΩ, *quandoquidem Eurypylus erat Herculis &* CHALCIOPES *filius; ille regnavit in Coo.* Adde, quod ejusdem *Chalciopes* pater, uti videtur, & itidem Coorum Rex, sed ab Hercule capta Coo caesus dicatur Eurypylus apud Apollodorum sub initium cap. IX. l. I. pro solito nempe Graecorum more, ut avorum nomina nepotibus inderentur. Mitto hic, quod non Eurypyli, sed Alciopi apud Coos seu Meropas, filias, debellatis iisdem Meropibus, Herculem duxisse dicat Plutarchus loco ante jam a viro docto indicato Quaest. Graec. p. 304. Quum illud utique e modo dictis constet, *Chalciopen* habitam illius tractus, & quam duxit apud Coos Hercules, cujusque meminit hoc loco Callimachus, *Heroïda*. Haud aliter ac alter Eurypylus Telephides, seu Telephi filius, quique stabat a Trojanorum partibus, cum apud Homerum Odyss. Λ. vs. 518. tum ΗΡΩΣ ΕΥΡΥΠΥΛΟΣ dicitur in veteri & praeclaro Pergamenorum nummo, quem dudum e Cimeliarchio Christinae Augustae depromptum protuli ac illustravi Diss. Praest. Numism. p. 479. & seqq. Ἱερὸν autem μυχὸν, seu *sacrum* huic *Chalciopae Heroïnae recessum* vel *antrum* in hac Insula exstitisse, hinc praeterea discimus; de locis sacris seu antris μυχὸν subinde a Poëtis antiquis dici constat; haud aliter ac πολυστεφῆ μυχὸν, *multis coronis redimitum antrum*, Pythium, vocat Aeschylus Eum. vs. 39. ac alibi de eodem Choëph. vs. 953. ὁ Παρνάσιος μέγαν ἔχων μυχὸν, *Apollo Parnassius magnum habens antrum*, & μυχὸν Παρνάσιον similiter de eodem Pindarus Pyth. Od. X. p. 311. aut de Isthmiis idem ait, Κορίνθου ἐν μυχοῖς, *Corinthi in recessibus.*

Vs. 164. ἐπεὶ λιπαρή τε καὶ εὔβοτος] Unde de eadem Insula Coo εὔκαρπος δὲ πᾶσα, οἴνῳ δὲ καὶ ἀρίστη, καθάπερ Χίος καὶ Λέσβος, *tota frugum ferax, vino etiam commendatissima, sicuti Chius & Lesbus*, a Strabone dicitur l. XIV. p. 657. Exstat autem Coorum nummus

dimus Hym. I. in Jovem, adblanditur hic, qui in Regia ejus vixit & floruit Battiades. Ad receptum autem apud Aegyptios morem fimul idem hic refpicit, juxta quem eorum Reges adhuc fuperftites, divinis honoribus coli ab iis confueverant, uti e Philone Legat. ad Cajum p. 1052. aliisque conftat. Unde etiam hic Ptolemaeus una cum conjuge fimul & forore Arfinoë, ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, *Deorum fratrum*, feu *Deorum fratris fororisque*, (Jovis nempe & Junonis, aut vero Apollinis ac Dianae in antiquis nummis, & de quibus infra, exemplo) nominibus, cum in Monumento Adulitano a Leone Allatio primum edito, tum in praeclaris nummis, quos olim primus in lucem protuli & explanavi, fignatus legitur. Mitto, quod ibidem adtuli, aliquot Seleucidarum nummos, in quibus ad Ptolemaeorum exemplum, vefana illa ΘΕΟΥ appellatio iis ibidem tribuitur. Natum vero & educatum in Infula Coo hunc Philadelphum, bene jam e Theocrito monuerunt hic priores editores; qui alioquin educatus duntaxat in eadem Infula, in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur.

Vf. 166. σαωτήρων ὕπατον γένος] Ptolemaei nempe Lagi & Berenices, qui ambo auguftis illis ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nominibus, in iisdem praeclaris & antiquis monumentis modo adductis infigniuntur. Quibus accedit de ipfo Ptolemaeo, vulgo Lagi, Porphyrii in Excerptis Graecis Scaligeri ad Eufebium p. 59. teftimonium, & quod SOTERIS cognomentum ei primum a Rhodiis datum tradit Paufanias l. I. p. 14. Quo proinde referri etiam debet id, quod de eodem Ptolemaeo adhuc fuperftite, a Rhodiis pro Deo culto profert Diodorus l. xx. p. 825. & de qua caeteroquin ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ appellatione, eadem adulatione feu vefania aliis quoque Alexandri M. fucceffloribus, ut e Seleucidis Antigono ac Demetrio &c. tributa, non ea hic pluribus tangam, quae alibi dudum monui: idque ad inftar Diofcurorum, & de quibus Diofcuris debet intelligi adpofita prope Alexandriam a Softrato Cnidio Infcriptio, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΛΟΙΖΩΜΕΝΩΝ, *Diis Servatoribus pro navigantibus*, apud Strabonem l. xvii. p. 791. Σαωτῆρες vero ob metrum pro σωτῆρες hic dicti, haud aliter ac apud Aratum Διοσημ. vf. 31. Αὐτὸς μὲν τὰ πρῶτα σαώτηρ, *ipfe quidem ante omnia hic fervator*; & in Duridis Epigrammate Antholog. l. I. c. LXX. Epigr. XVIII.

Πῶ δὲ σαωτῆρες τότε δαίμονες ἔτρεπον ὄμμα;

Qui autem tum fervatores Dii averterunt oculum?

Ibid. ὑπὸ μίτρῃ] Μίτραν de *fafcia* feu *diademate* regio fubinde dictam, ex Euftathio opportune hic monuit Vulcanius, & inde metonymice hic pro *regno* feu *imperio*, ut viderat jam ante H. Stephanus, immo quibus praeiverant Graeca ad hunc locum Scholia, ὑπὸ μίτρην, ὑπὸ τὴν βασιλείαν, *fub mitra*, h. e. *fub regno*. Hinc צניף a LXX. fenioribus promifcue κίδαρις, μίτρα,

τρα, ut Exod. xxix. 6. &c. & διάδημα Esa. lxii. 3. reddi solet. Ut proinde aliud hic egerit Interpres, qui hoc ὦ ὑπὸ μίτρῃ vertit, *cujus sub baltheum*, & praeoccupavit jam H. Stephanus, quamquam μίτραν de *baltheo* etiam dici constet, quatenus nempe *baltheus* pro *cingulo* sumitur, & ita χαλκομίτρην Amazona vocat Lycophron p. 997. *Mitra* alioquin pro *muliebri tegmine*, a Graecis etiam dicta, ut apud Aristophan. Θεσμοφ. p. 780.

Κεκρυφάλυ δεῖ κὴ ΜΙΤΡΑΣ. Ἀγ. ἥδε μὲν ἥ
Κεφαλὴ περίθετος, ἣν ἐγὼ νύκτωρ φορῶ.
Reticulo opus est & MITRA. Ag. baec quidem est
Capiti, quae circumponitur, quam ego noctu gesto.

Vs. 169. περάτη τε] Adduxit jam ad hunc locum Anna eruditissima Apollonii Scholia, in quibus haec vox περάτη, juxta nonnullos, de altero sub terram hemisphaerio, proprie tamen de *oriente* dici scribitur. Locus Apollonii, ubi illa Criticorum de hac voce glossa, exstat l. i. vs. 1281. ubi de Aurora ait Poëta ἐκ περάτων ἀνιοῦσα, *e meta borizontis orta* &c. haud aliter, ac ἐκ περάτων numero plurium, & de oriente itidem Sole alibi dixit l. ii. vs. 164.

Ἦμος ἠέλιος δροσερὰς ἐπέλαμψε κολώνας,
Ἐκ περάτων ἀνιών.
Quando autem sol roscidos illuminabat colles,
E metis borizontis orsus.

ubi Critici ἐκ τοῦ ὑπερορίζοντος ἡμισφαιρίου, *ex extremo bemisphaerio*; alibi autem voce περάτηθεν eam in rem usus, sed de Luna similiter l. iv. vs. 54.

Τὴν δὲ νέον Τιτηνὶς ἀνερχομένη περάτηθεν,
Eam autem Titanis luna *nuper exorta e meta* seu *termino*,

non ut ibi *ex adverso*, ut ipse postea Interpres in Notis ad hunc locum retractavit; & quomodo περαιόθεν melius ab eo redditur l. iv. vs. 71. Sicuti autem de *Orientali plaga* eadem περάτη & περάτηθεν, adductis modo locis, dicuntur, & ob eam, quam adducunt ad priora Apollonii verba nempe l. i. vs. 1281. veteres Critici caussam, ΠΕΡΑΤΗ λέγεται δὲ κυρίως ἡ ΑΝΑΤΟΛΗ· πέρας γὰρ αὕτη τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως· ἐκεῖθεν γὰρ ἔρχεται, κὴ εἰς αὐτὴν τελευτᾷ, h. e. περάτη *dicitur autem proprie* ORIENS; *est enim ille terminus Coeli motus; binc enim oritur, & in eum desinit;* ita hic περάτην de *Occasu*, non de *Oriente* dici, de quo mox ait Callimachus, κὴ ὁππόθεν ὠκέες ἵπποι Ἠέλιον φορέουσι, *& unde veloces equi solem ferunt*, bene viderunt Interpretes. Sic enim περάτη tam de diurni solis cursus in nostro hemisphaerio *meta*, seu quod ait Euripides in Ione vs. 1148. *quum sol agebat* equos εἰς τελευταίαν φλόγα, *ad ultimam flammam*, quam de extremo alterius hemisphaerii *termino*, unde ille denuo supra nostrum horizontem emergit, dici pariter potuit. Ut mittam notam Epicuri, aliorumque e veteribus opinionem, qui occidentem solem exstingui

in

in Oceano Occidentali credidere, indeque postea novi solis lumina, quod a Lucretio etiam l. v. vers. 661. adstruitur, reparari.

Ibid. ὁππόθεν ὠκέες ἵπποι Ἠέλιον φορέουσιν] De ortu Solis haec dici nemo utique non videt, & cui proinde Orienti potius, quam Occidenti, *citos equos* tribuere veteres & optimos naturae consultos, Poëtas nempe, licet statuere; quod inter Astronomorum scita referatur, solem perpetuo ad ortum oriri citius, ad Occasum autem tardius occidere. Quamquam vero solem, sicuti vulgo Lunam, bigis equorum vectum subinde dixerint iidem Poëtae, juxta veteres Sophoclis Enarratores ad Ajac. vs. 685. eosdemque equos Λάμποντα scilicet & Φαέθοντα appellatos; Quadrigas tamen seu τέτρωπα ἅρματα passim eidem tribui, vel pueris notum, ac unde a Graecis ad Euripidem Criticis Phoeniss. vers. 3. illorum quadrijugum equorum nomina recensentur, Χρόνος, Αἴθω, (Αἴθων) Ἀστραπὴ, Βροντὴ, aliter proinde quam apud Ovidium Metam. l. II. vs. 153. *Pyroeis*, *&* *Eous*, *&* *Aethon*, *Solis equi*, *quartusque Phlegon*. Hinc idem sol oriens depictus vulgo in antiquis nummorum & lapidum monumentis, nudus, radiatus, in quadrigis nubes transcendens, circum autem zodiacus: cujusmodi prostat in praeclaro nummo M. Aurelii a *Nicaeensibus* Bithynis percusso, qui exstat in Thesauris Gallorum Regiis, infra autem mulier seu Tellus recumbens, dext. spicas, sin. cornu copiae tenens, & cum inscr. ΝΙΚΑΙΕΩΝ.

Mitto eundem Solem orientem (quod praeter Plutarchum de Iside p. 355. tangit plenius Jamblichus de Myster. sect. v. c. II.) ab Aegyptiis per infantem e loto ortum, & quod in veteribus etiam eorum nummis, qualem alibi dudum protuli, adumbratum; aut vero eundem Solem aut Lunam, non bigis aut qua-

drigis, sed navigio vectos, cursus suos perficere; quo nempe inde innuerent, eos humore procreari ac nutriri. Quod a Plutarcho traditum eodem de Iside libro p. 367. ac ab Aegyptio etiam eruditissimoque Scriptore Clemente; sed quae jam occupavit in Harpocrate p. 14. vir insigni eruditione amicissimus Cuperus.

Vs. 171. ξυνὸς τίς ἐλεύσεται ἄμμιν ἄεθλος] Nihil aut parum ad capiendum genuinum hujus loci sensum confert is, ad quem lector ablegatur, Justinus. Profectionem quidem ille Gallorum, duce Brenno, ad Delphos; ibique Apollinis auspiciis factam eorum stragem narrat. De Ptolemaei vero Philadelphi, *communi*, quod tamen hic a Poëta tangitur, futuro nempe illi cum Apolline contra eosdem Gallos *certamine*, & inde quod in sequentibus traditur, *communi* etiam utrique, iis debellatis, *praemio*, nulla omnino apud Justinum, & qua de re mox ad vs. 185. facta occurrit mentio. Hoc erat tamen, quod citra ambages ipse Apollo hic apud Callimachum, & quo Philadelpho Maecenati suo simul & Regi Poëta ipse blandiretur, vaticinatur; quod infra etiam, nempe ad vers. 185. in Graecis Scholiis obiter tangitur; & qua de re plenius ibidem.

Vs. 172. ἐφ' Ἕλλησι μάχαιραν βαρβαρικὴν] Nempe longioribus seu gravioribus *gladiis* usae vulgo prae Graecis aliae gentes tam Asiaticae, quam Europaeae, quae vulgo *Barbararum* nomine censebantur. Id vero nominatim, & valde hic opportune de Gallis, de quibus hic agit Callimachus, & quorum pars Italiam ac Romam paullo ante invaserat, observat Plutarchus in Camillo p. 350. εἰδὼς δὲ τῆς τῶν ΒΑΡΒΑΡΩΝ ἀλκῆς τὴν ΒΑΡΥΤΑΤΗΝ ἐν ΤΑΙΣ ΜΑΧΑΙΡΑΙΣ οὖσαν, ἃς ΒΑΡΒΑΡΙΚΩΣ καὶ σὺν οὐδεμιᾷ τέχνῃ καταφέροντας, ὤμους μάλιστα καὶ κεφαλὰς διέκοπτον, *sciebat autem Camillus* MAXIMAM VIM BARBARORUM *esse* IN GLADIIS, *quibus uterentur*, BARBARORUM *more*, *sed nulla arte ferientes*, *humeros maxime & capita amputabant.* Quo respicit etiam Florus, dum de illa horum Gallorum parte agit, a qua Roma capta est & incensa, *gens natura ferox*, *moribus incondita*, *ad hoc ipsa corporum mole*, *perinde* ARMIS INGENTIBUS, *adeo omni genere terribilis fuit*, *ut plane nata ad hominum interitum*, *urbium stragem videretur.* Haud alio vero armorum genere, nisi levibus ferme, quo se tegerent, scutis, ac praeterea ensibus usos eosdem Gallos, e Pausania de iis agente, qui Graeciam invaserant, liquet l. VI. p. 648. immo ex iis, quae mox commemorat Callimachus, de eorum scutis, balteis & gladiis vs. 183. &c. quae praedae seu praemii loco, sibi relicta iri vaticinatur Apollo. Adde, quod de Gallis itidem seu Celtis, tanquam super coenam gladiatorio certamine gladiis ad mortem usque subinde proeliantibus, refert Athenaeus l. V. p. 154. Unde tanquam μαχαιροφόρους eosdem Gallos hic innuit Callimachus; haud aliter ac de Asiaticis

in

in Xerxis exercitu gentibus dixit Aeſchylus Perſ. vſ. 56.

Τὸ μαχαιροφόρον ἔθνος ἐκ πάσης Ἀσίας ἕπεται,
Enſiferque populus ex omni Aſia ſequitur.

Etſi Gallorum *gladios* quod adtinet, eos prae Romanis, quod illi caeſim tantum feriant, & mucrone omnino careant, minus longe ad pugnandum valuiſſe, tradit Polybius lib. II. pag. 115. 126. edit. Pariſ.

Vſ. 173. Κελτὸν ἀναστήσαντες Ἄρηα] Κελτὸν Ἄρηα dixit hic Battiades pro Κελτικόν; haud aliter ac Σκύθης ὅμιλος apud Aeſchylum Prom. vſ. 2. & 417. Σκύθης λεὼς apud Euripidem in Rheſo vſ. 429. Θεσσαλὸς λεὼς apud eundem in Andromach. vſ. 19. aut στολὴν Ἑλληνα Heraclid. vſ 131. & talia plurima, quae paſſim occurrunt in Poëtarum Graecorum libris. Eadem Latinis etiam vatibus haud inſolita, cujusmodi nonnulla animadverſa videas a magno Caſaubono in Lect. Theocrit. p. 241. & de quibus nos alibi.

Vſ. 174. Ὀψιγόνοι Τιτῆνες ἀφ' ἑσπέρου ἐσχατόωντος] *Titanas* ſero natos ſeu gigantum poſteros, vocari eosdem Gallos, & quidem ab immanibus ſeu impiis ac ſacrilegis etiam eorum auſis, innuunt Graeci hujus loci Interpretes. Ita *immaniſſimi etiam Galli atque Germani*, apud Florum dicti lib. III. c. X. Adde immenſa eorundem corpora, ut de hiſcemet Gallis, qui Brenno duce Graeciam invaſerant, tradit Pauſanias l. X. p. 647. εἰσὶ δὲ ἄλλως καὶ οἱ Κελτοὶ μακρῷ πάντας ὑπερηκότες μήκει τοὺς ἀνθρώπους, *ut ſunt alioquin Galli longe alios homines corporum proceritate ſuperantes.* Neque aliter de eorum proceris corporibus Livius l. XXXVIII. c. XVII. Florus dicto paullo ante loco, l. I. c. XIII. aliique. Haud mirum vero Ἕσπερον ἐσχατόωντα, ſeu *ultimum Occidentem*, de eorundem Gallorum, unde profecti fuerant, ſolo a Poëta Cyrenaeo hic dici, quod de iis pridem dixerat Herodotus l. IV. c. XLIX. ἀρξάμενος ἐκ ΚΕΛΤΩΝ ΟΙ ΕΣΧΑΤΟΙ πρὸς Ἡλίου ΔΥΣΜΩΝ μετὰ Κύνητας οἰκέουσι ἐν τῇ Εὐρώπῃ, *a* CELTIS *incipiens, qui in Europa* AD SOLIS OCCASUM EXTREMI *ſunt poſt Cynetas.* Immo quod a Pauſania etiam, longe infra Callimachi tempora, traditur l. I. p. 6. ΓΑΛΑΤΑΙ, οὗτοι νέμονται τῆς Εὐρώπης ΤΑ ΕΣΧΑΤΑ ἐπὶ θαλάσσῃ πολλῇ, *Galli in ultimis Europae locis ad vaſtum mare habitant.* Haud aliter ac Horatius l. I. Od. IV. ait, *Heſperia Soſpes ab ultima*, de vicina nempe Galliae, & quae ad mare Occidentale ſita itidem Hiſpania. De iis enim maxime regionibus Ἕσπερος & Ἑσπέριοι τόποι, h. e. δυτικοί, *Occidentales*, a vetuſtis Auctoribus appellati, & quibus addendi inſuper Ἑσπέριοι Λίβυες, *Afri Heſperii*, quibus ſacrum Atlanta dicit eſſe Maximus Tyrius Diſſ XXXVIII. p. 385. ac unde illuſtratur de eodem Atlante agens Aeſchylus, apud quem ſitus ille traditur Prom. vſ. 348. πρὸς Ἑσπέρους τόπους, nempe pro Ἑσπερίους, aut, uti legendum mallem, πρὸς Ἑσπέραν aut Ἑσπέρου τόπους, *ad Occidentalia loca.* Sicuti nempe de Saturni regno ait Dio-

 dorus

dorus l. v. p. 354. imperasse eum maxime τῶ πρὸς Ἑσπέραν τόπων, *Occidentalibus regionibus*. Hinc Creusa apud Euripidem, ubi se orbam liberis seu ἄτεκνον mansuram ex Apollinis Oraculo colligit, ut continuo ultra Graeciam volare possit, ἀςέρας Ἑσπερίους, *stellas ad Hesperias*, Ion. vs. 798. h. e. ad ultimi Occidentis fines. Unde etiam apud Apollonium Rh. l. IV. vs. 1629. Hesperus ἀςὴρ αὔλιος, *stella vespertina*, seu *oriens*, juxta Graecos ibi Criticos, *Hesperus*, quum jam in stabulis aut forte sub dio quiescunt pecora. Italia vero, quamquam *Hesperia* a Marone itidem dicatur, non tamen ut hic de Gallis, *ultima*; & quod de Hispania proprie dici, adducto eam in rem Horatii loco, observat Servius ad Aen. l. I. vs. 530. Ἐχατεοντος vero pro ἐχατόωντος hic legendum, bene jam monuit H. Stephanus.

Vs. 176. καί ἠέρα βυκολέονται] Imitationem hujus loci Virgilianam opportune jam adtigit Anna eruditissima, quae fugit hactenus ejusdem Maronis Enarratores; ac prout a Lucretio jam ante dictum lib. I. vs. 232. *unde aether sidera pascit*. Imperite vero, aut ut mollius dicam, inconsiderate Interpres haec reddit, *stellis, quum plurimae in aëre errant*, & Vulcanius itidem, *oberrant*, ubi agitur de innumerabili Gallorum, qui Graeciam invaserant, numero, eoque inde cum nivibus, aut stellis, neque iis proinde *errantibus*, quae oppido perpaucae, sed quae vulgo ἀπλανεῖς, *non errantes*, sive, ut de iis Achilles Statius Prolegom. ad Aratum p. 87. ἐμπεπηγότες τῷ ὐρανῷ ἀπλανεῖς λέγονται, *fixae in coelo non errantes dicuntur*, comparato. Non debuerat hoc intactum praeteriri.

Vs. 177. Δελφίδες ἄκραι] Nempe pro Δελφὶς ἄκρα, *Arx Delphica* seu *Delphorum*, sicut Δελφὶς πόλις, de *Delphis* apud Pausaniam l. X. p. 624. & apud Euripidem in Oreste vs. 1096.

Τὴν Δελφίδ' δ' ἐλθὼν, Φωκέων ἀκρόπτολιν,

Veniens in Delphicam terram, Phocensium arcem;

aut sicuti Δελφὶς πέτρα, *Delphis* seu *Delphica rupes*, eadem vocatur apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 472. & Euripidem Andromach. vs. 398. Ipsa nempe urbs & aedes Delphica *in monte Parnasso in rupe undique impendente* dicitur apud Justinum l. XXIV. c. VI. sita, & dicta jam ante a Strabone l. IX. p. 418. κατὰ κορυφὴν ἔχον τὸ μαντεῖον καὶ τὴν πόλιν, *locus saxosus, in cujus vertice urbs & fanum*. Vera proinde Δελφὶς ἄκρα, seu ob metrum Δελφίδες ἄκραι, de iisdem *Delphis* hic dicitur. Δελφίδες alioquin de *Delphorum puellis* vel *mulieribus* apud Euripidem in Ione aliquoties dictae, sicuti vs. 44. 92. &c.

Vs. 178. καὶ πέδια Κρισαῖα] Κρισαῖον πεδίον seu *Crissaeus campus* dictus de loco Pythiorum, seu ubi agebantur ludi Pythici Delphico Apollini sacri. Hinc Sophocles Electr. vs. 733. Ναυαγίων Κρισαῖον ἱππικῶν πέδον, *Crissaeus campus equestribus naufragiis*, quod praecesserat, *implebatur*, seu bigarum quadrigarum-

vo

ve ex Pythiis pro more decurrentium fragminibus, & similiter Pindarus Pyth. Od. V. p. 272.

Κρισαῖον λόφον
Ἄμειψεν ἐς κοιλόπεδον,
Νάπος Θεοῦ,
Crissaeum ad collem
Pervenit, ad cavum campum,
Clivum Dei.

Unde etiam ἐν Κρίσᾳ, *apud Crisam*, de *Pythiis*, seu victorem in iisdem exstitisse Xenocratem, dixit idem Pindarus Isthm. Od. II. p. 447. Qua de re ait ille in eadem Oda p. 272. Κρισαίαις ἐν πτυχαῖς, de curuli nempe victoria, *Crissaeis in jugis*, seu Pythiis reportata. Quae similiter Πυθῶνος ἐγγύαλοις, *Pythonis* seu *Delphorum convallibus*, ut Pyth. Od. VIII. p. 293. aut ἀπὸ Κίῤῥας, *a Cirrha*, Pyth. Od. VII. p. 286. aut vero ἐπ' ὀφρύϊ Παρνασίᾳ, *in jugo Parnassio*, Olymp. Od. XIII. p. 122. de eodem loco Pythiorum, seu *Pythiis* ipsis, dici apud Lyricum Vatem solent.

Vſ. 179. Ἀμφιπεριστενάχωνται] Non adsentior H. Stephano, qui huic verbo *lamentorum* seu *gemituum* significationem non inesse, sed pro *circumarctari* hic sumi existimat; quod undique oppleta forent Gallorum copiis ea, quae Poëta ibi commemorat, loca. A quo tamen jure hic recedit Vulcanius, dum ab eo retenta genuina illius verbi & huic loco maxime congrua significatio, *circumquaque gemunt*, seu ut prior Interpres, *lamentis circumcirca fremunt* vel *perstrepunt*. Quae sequentia etiam Callimachi verba abunde adstruunt, ubi continuo additur, quod illa Locrorum & Phocidos, ac in ea Delphorum oppida seu campi, vastari videant ac incendi ab iisdem Gallis vicinos agros, immo Templo Delphico imminere jam illas barbarorum ac immanorum hostium phalangas.

Vſ. 181. Ἀλλ' ἤδη περὶ νηὸν] Non mirum haec, quae multis post aetatibus contigerant, de *Templo* nempe Apollinis Delphico a Gallis expilato, tanquam praesentia, hic ab ipso Apolline nec dum nato, sed uti mox ipsemet se indigitat verſ. 189. ἔστι γαστρὶ μάντιν, *qui, quamquam adbuc in utero, jam vates*, commemorari. Nota abunde haud dissimilis sacrorum in veteri Foedere Vatum ratio, immo non futura solum ut praesentia, sed ut praeterita etiam saepenumero enarrandi, sicuti Genes. XLIX. 9. Esa. XLII. 6. & alibi. Hinc הראים seu *videntes* itidem, nempe ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντες, *tanquam futura praevidentes*, juxta Theodoritum in l. Reg. Qu. XLVII. appellati. Quamquam ad Vates id genus seu vaticinia, ἐγγαστρίμαντις velut hic Apollo, aut qui talem eum hic inducit Callimachus, referre utique non debeat; quod de re non futura, sed quae ejusdem Callimachi, qui haec scribit, aetate, & regnante eodem, sub quo florebat hic vates, Philadelpho contigerat. Hinc etiam discrimen illud inter Pro-

phetarum & Pythii hujus Apollinis, aut Jovis Dodonaei Oracula tangit Theodoritus Serm. x. p. 635. Tom. IV. quod Propheta Deo plenus futura longe ante, velut praesens cerneret, & tanto post spatio eventura praediceret, Ὁ δὲ Δωδωναῖος καὶ ὁ Πύθιος, οὐδὲ τὰ μετὰ τρεῖς ἐσόμενα μῆνας, προειπάτην ὡς ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε κλινομένους ἐδιδόθην τοὺς χρησμοὺς, *Dodonaeus vero & Pythius, ne ea quidem, quae post tres menses futura erant, eventura pronuntiarunt, sed quae huc illuc trahi possunt, Oracula reddiderunt.* Adde, quod sicut Battiades Apollinem necdum natum inducit hisce versibus, Templi sui Delphici a Gallis expilati casum, multis ante seculis praevidentem; ita ejusdem naeniam, seu inde versus aliquot, ex Oenomao & Porphyrio de Philosophia ex Oraculis, refert memoratu modo Theodoritus Ἑλλην. Θεραπ. Serm. x. pag. 631. T. IV. quibus nempe inevitabili Parcarum decreto fulmine combustam eandem aedem Delphicam, & cui suppetias ferre non potuerit, deflet idem hic Apollo.

Vs. 183. Φάσγανα καὶ ζωστῆρας] De Gallis hisce Μαχαιροφόροις seu *ensigeris*, & cur de hac Deorum armatura facta sit jam ante ab hoc Poëta mentio, dictum ibidem ad vs. 172. ἐφ' Ἑλλήνεσσι μάχαιραν Βαρβαρικὴν &c. Ζωστῆρες autem, qui de viris *armatis* dicti supra Hym. in Apollinem, vs. 85. hic consueta pro *balteis* appellatione adhibiti, non pro *cingulis* in genere, (pro utraque vocis hujus, quam tangit Servius ad Aen. V. vs. 311. significatione) sed pro iis, quibus enses adpensi; & cum quibus hic etiam conjunguntur; quomodo Lycophron ait vs. 1323. καὶ φασγάνου ζωστῆρα, *ensis balteum.* Ad humerum autem positos antiquitus eosdem *balteos*, unde pendebant enses, cum aliunde constat, tum ex eo, quod de Jasone dicit Apollonius l. III. vs. 1281.

Καὶ ξίφος ἀμφ' ὤμοις γυμνὸς δέμας,

Et gladium circa humeros, corpore nudo,

nempe neque lorica aut scuto alioquin munito. Ita gladios equitum Romanorum magnos, latos, & ab humero pependisse tradit Arrianus in Tacticis p. 16. ult. ed. & praeterea e monumentis antiquis adhuc obvium.

Vs. 184. Ἀσπίδας] Ἀσπὶς de Gallorum *scuto* hic dicta, quae vulgo, sicuti σάκος, de *rotundis* seu εὐκύκλοις, qua de re supra ad vs. 147. veterum Graecorum *clypeis* dicebatur; ac unde ἀσπίδα πάντοσ' ἴσην, *clypeum undique aequalem*, vocat Poëta Iliad. P. vs. 43. Gallorum autem *scuta*, uti ea de re jam obiter ad vs. 147. oblonga, θυρεοὶ proinde a Pausania dicuntur; ubi ἀσπίδας Ἀργολικὰς, *clypeos Argolicos*, non oblongos fuisse ait κατὰ τοὺς Κελτικοὺς θυρεοὺς, *juxta Celtarum scuta*, l. VIII. p. 534. & quae alibi itidem vocat θυρεοὺς ἐπιχωρίους, *scuta gentilitia* horummet Gallorum, qui Brenno duce in Graecia pugnarunt. Hinc Virgilius de iisdem agens Gallis Aen. l. VIII. vs. 662. *scutis protecti corpora longis*, & quomodo itidem ab Ovidio dicuntur, *scutaque*

longa

longa Faft. l. VI. vf. 136. Ut mittam alia Polybii, Strabonis, Livii, quae jam vidit Lipfius, ea de re loca. Etfi, ut hoc addam, notet Polybius lib. III. p. 118. iisdem Gallorum fcutis eorum corpora protegi non potuiffe, ut non eadem, quo majora nempe erant, hoftium jaculis paterent.

Ibid. Γαλάτησι] Haud alium exftare hodie puto antiquiorem inter Graecos Scriptorem, qui ad nos pervenerit, ubi hujus nominis Γαλατῶν de *Gallis* occurrat mentio. Adducitur quidem ab Etymologici M. Auctore Timaeus, qui eadem ferme aetate, qua Callimachus (fub Ptolemaeo enim Philadelpho adhuc floruit) Γαλατίας regionis in Afia, tanquam a *Galato* Cyclopis e Galateae fcilicet filio denominatae, meminerit. Vetuftior certe Κελτῶν apud eosdem Graecos notitia, quos memorat, uti paullo ante vidimus, ad vf. 174. Hiftoriae apud Graecos, juxta Tullium parens, Herodotus; ut de Xenophonte & fequutis eum Auctoribus fileam. Quae firmat etiam ac illuftrat, id quod ea de re obfervat, & in quae, ubi priora fcripferam, forte incido, Paufanias l. I. p. 6. Ὀψὲ δὲ πότε αὐτοὺς καλεῖσθαι ΓΑΛΑΤΑΣ ἐξενίκησε· ΚΕΛΤΟΙ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο, *verum ut* GALLI (Γαλάται nempe apud Graecos) *appellarentur*, *nonnifi* SERO *ufus obtinuit.* CELTAS *enim ipfi fe antiquitus*, *tum alii eos nominabant.* Nempe eo demum aevo, & quo floruit Callimachus, facta illa Gallorum in Graeciam primum, & quidem circa Delphos, de qua hic agit Poëta, dein in Afiam irruptio; ac fequuta tandem multorum ex iis in ea, Afiae parte, quae inde *Galatiae* nomen deinceps obtinuit, habitatio. Unde poftea promifcue Κελτοὶ & ΓΑΛΑΤΑΙ, de his *Gallis* feu *Celtis*, qui longinquam hanc eas in oras expeditionem fufceperant, apud Graecos Scriptores, quod a noftro Battiade etiam factum, qui Κελτοὶ Ἄρηα, uti vidimus, de horum Γαλατῶν acie paullo ante dixerat, leguntur appellati.

Ibid. ἄφρονι φύλῳ] Haud aliter ac de *Galatis* horum Γαλατῶν pofteris, ait D. Paulus Epift. ad eosdem c. III. vf. I. ὦ ἀνόητοι Γαλάται, *o amentes Galatae.* Quod partim e nativa veterum illorum Gallorum, quorum erant traduces hi *Galatae*, feritate feu ἀνοίᾳ, de qua paffim Auctores; partim e foli, quod iidem infederant, genio ac proprietate veluti adhaefit. Unde ad eum locum Hieronymus tradit, *Apoftolum Galatas regionis fuae proprietate pulfaffe.* Notum certe Paphlagonas, in quorum regionis parte confediffe eosdem *Galatas* feu Gallo-Graecos conftat, pro bardis ac ftolidis a Graecis olim habitos. Unde Comici initio Equitum, de Cleone, quem Παφλαγόνα vocat, fcomma, & quod inde ad Claudium Imperatorem Julianus in Caefaribus feftive, ut itidem vidimus, tranftulit. Adde hic, quod de dementatis feu perculfis iisdem, qui Delphos oppugnaverant, Gallis, tum terrae motu ac tonitruum fragore, tum terrore panico, fequutaque inde ingenti eorum clade, obfervat in narratione

barum rerum Pausanias l. x. p. 652. & 654. Etsi eosdem Galatas, non *barbaros* esse appellandos, sed omnino Romanos, quod communis eis sit cum illis videndi ratio, dicat Themistius Orat. XVI. pag. 211. & alibi rursus, eos acutos esse ac solertes, ac iis, qui maxime sunt Graeci, ad capessendas disciplinas dociliores, Orat. XXIII. p. 299.

Vs. 185. *αἱ μὲν ἐμοὶ γέρας*] Prostratis nempe ad Delphos haud uno cladis genere, ac fugatis inde Gallis, relicta inter alia spolia eorum scuta, eaque in aede Delphica, in memoriam, seu quod hic a Poëta innuitur, in monumentum partae divinitus, ac Apollinis potissimum auspiciis, victoriae adpensa. Unde alibi nominatim de eadem Gallorum clade Pausanias l. VIII. p. 472. ἐνδηλότατα δὲ ὁ Γαλατῶν στρατὸς ἀπώλετο ἐν Δελφοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐναργῶς ὑπὸ Δαιμόνων, *Nihil vero certius, quam Gallorum apud Delphos exercitum, ab Apolline, & a loci Geniis manifesto deletum.* Cui consona tradit Justinus, dum Delphos in aciem contra Gallos prodeuntes, ait *praesentiam* Dei (seu Apollinis) *& ipsi statim sensere* l. XXIV. c. VIII. Unde etiam a Cicerone de Divinat. l. I. c. XXXVII. mentio fit Oraculi eam in rem ab ipso Apolline Delphico editi, & ipso eventu continuo comprobati, quod contigisse Brenno dicitur, ejusque Gallicis copiis, cum is fano Apollinis Delphici nefarium bellum intulisset: tum enim ferunt ex Oraculo effatam esse Pythiam:

Ego providebo rem istam, & albae virgines.

Ex quo factum, ut & viderentur virgines ferre arma contra, & NIVE *Gallorum obrueretur exercitus;* qui alioquin Galli νιφάδεσσιν ἐοικότες, *nivibus similes*, dicuntur, ubi eorum paullo ante Callimachus meminit vs. 175. Hinc in Scholiis etiam ad hunc Callimachi locum, grandine ab Apolline immissa deleti dicuntur apud Delphos iidem Galli. Haec itaque tot ante seculis, & adhuc in matris utero praevidens scilicet Apollo, ~~*suum praemium*~~, ἐμοὶ γέρας vocat hic ea Gallorum scuta, quae post tantam eorum cladem in Aede ejus Delphica fuerunt eidem, ut DEBELLATORI GENTIUM BARBARARUM, sicuti in nummis inscribitur Constantinus, continuo sacrata. Quod a Pyrrho etiam factum, devicto Antigono, & deletis mercenariis, qui in ejus exercitu militabant, Gallis, narrat alibi Pausanias l. I. p. 23. indeque demum magnitudinem victoriae intellectam, ex suspensis nempe in Itoniae Palladis aede, eorundem caesorum Gallorum scutis cum hac inscriptione, quae a Plutarcho itidem in Pyrrho p. 400. refertur,

Τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰτωνίδι δῶρον Ἀθήνῃ,
Πύῤῥος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασε Γαλατῶν,
Haec scuta Molossus Rex Itonidi Minervae donum,
Pyrrhus de audacibus suspendit Gallis &c.

Quod de Macedonum quoque in eadem acie prostratorum dicatis Pyrrho in Jovis Dodonaei fano clypeis ibidem refert. Clypei

pei enim aut ſcuta hoſtibus erepta, vel ab iis in acie derelicta, tanquam inſignia maxime & conſpicua reportatae victoriae monumenta, haberi a Graecis, & conſecrari vulgo in Deorum ſanis conſueverant: prout de clypeis devictorum Laconum a Cleone e Pylo relatis, jam alibi ex Ariſtophane vidimus. Quem morem alioquin, ut obiter hoc addam, arma e devictis hoſtibus, & quidem Graecis, in templis dedicandi; atque ita eadem a proprio uſu ad res ſacras transferendi, ni quidem Deus ipſe aliter edixerit, aperte redarguit Plato de Republ. lib. v. p. 469. edit. H. Steph.

Ibid. *αἱ δ᾽ ἐπὶ Νείλῳ*] Ea quae hic, ſequentibus verſibus, tanguntur, de Gallorum ad Delphos caeſorum reliquiis, ad *Nilum* ſeu in Aegyptum traductis, indeque eorum ibidem mortuorum ſcutis, praemii loco, Ptolemaeo Philadelpho ceſſuris, cum iis utique non conſentiunt, quae de ea Gallorum in Graeciam expeditione, memorant alii Auctores, ſicuti Pauſanias, & de quo ſupra obiter ad verſ. 171. Juſtinus. Tradunt enim iidem, ille l. I. p. 7. & l. x. p. 655. hic l. XXIV. *neminem ex tanto Gallorum exercitu, vel ad memoriam tantae cladis* ad Delphos acceptae, *ſuperfuiſſe*, aut juxta Pauſaniam, *ſalvum domum rediiſſe*; adduntque inſuper, ſicuti Juſtinus l. XXV. c. I. Gallos ad tuendos fines a Brenno duce, cum in Graeciam proficiſceretur, domi relictos, anno inſequenti, uti ea de re Pauſanias p. 655. & cui ſuffragantur Graecae ad Euſebium Scaligeri collectiones ad Olymp. ΡΚΕ. ſeu CXXV. p. 331. in Aſiam transmigraſſe. Adeo, ut iis Auctoribus, non eorundem Gallorum, qui Delphos invaſerant, pars iidem fuerint, qui in Aſiam trajecerint, aut poſtea in Aegyptum, ut hic dicitur, fuerint delati, ibique perierint. Verum, quis dubitat, quin coaevo Scriptori, eique haud procul ab eodem Nilo, Alexandriae ſcilicet agenti, noſtro nempe Battiadae major ſit habenda hic fides; dum ex eodem Gallorum ad Delphos exercitu ſuperfuiſſe haud paucos aperte hic adſerit, quique in Aegyptum a Ptolemaeo Philadelpho traducti, ibidem eo regnante ſint deleti. Ita vero haec res plenius enarratur in Graecis ad hunc locum Scholiis, nempe ex iis, qui Delphos invaſerant, plurimos grandine ab Apolline immiſſa periiſſe; paucos vero, qui ſuperfuerant, ab Antigono quodam Ptolemaei Philadelphi amico, conductos, ut ſecum ſub mercede militarent; iis enim copiis indiguiſſe Ptolemaeum. Ii autem Galli, quum uti paullo ante Delphis ab iis factum, Ptolemaei pecuniam voluiſſent diripere, idque Rex fuiſſet edoctus, eosdem ab eo ad Nili oſtium Sebenyticum translatos, ibique ejus juſſu ſubmerſos. Quae aliter a dictis Auctoribus, ut Pauſania l. II. p. 23. & Juſtino l. XXV. c. I. &c. referuntur, ubi Antigoni quidem facta mentio, ſed Macedoniae Regis, a quo conducta fuerit mercenaria Gallorum manus, non tamen ex eorum numero, qui duce Brenno Delphos invaſerant, quaeque a Pyrrho cum

reliquis Antigoni copiis fuerit profligata; nulla vero Ptolemaei Philadelphi, aut horum Gallorum, qui illi militarant facta mentione, quique postea in ostio Nili Sebenytico, ob illud pecunias ejusdem diripiendi consilium fuerint illius jussu submersi. Ut mittam Ptolemaei Ceranni Macedoniae Regis antea ab iisdem Gallis (qui postea Delphos profecti, ibique internecione sunt deleti) capti in acie ac caesi fatum, quale memorat idem Justinus l. XXIV. c. III. Ad quod proinde in earum rerum narratione inter hunc Callimachum, veteresque ejus Enarratores, aut hosce Auctores, Pausaniam, Justinum, Plutarchum etiam, discrimen advertant deinceps, si lubet, accurati Historiarum aut Chronicorum conditores. Ut de Gregorio Syncello nunc sileam, qui mire haec turbat, dum Ptolemaeum Ceraunum cum patre ejus Ptolemaeo Lagi confundit; & hunc in acie contra Gallos, idque fulminis ictu, caesum, eundemque, de quo hic narrat, Ptolemaei Philadelphi parentem exstitisse statuit, Chronograph. ed. Reg. p. 266. & 271. Quae quam valde sint ἀσύστατα, & cum nota Lagidarum historia, iisque, quae de eorum rebus sunt aliunde prodita, adversentur, dicere hic haud necesse.

Vs. 186. ἀποπνεύσαντας] Eadem voce alibi usus erat Callimachus, ille nempe versu, qui a priscis Aeschyli Enarratoribus refertur, neque hactenus inter Battiadae nostri Fragmenta fuit relatus ad Choëph. vs. 436. Καλλιμάχου, Τεθναίην, ὅτ' ἐκεῖνον ἀποπνεύσαντα πυθοίμην, *Callimachi* versus, *Moriar*, *quando illum exspirantem audiam.*

Vs. 187. βασιλῆος ἄεθλια πολλὰ καμόντος] Sicut Apollini, in praemium caesorum ejus auspiciis ad Delphos Gallorum, scuta iis erepta, ex parte cessisse modo dixerat; ita Ptolemaeo Philadelpho, ob praestitam ab eo, haud sine multo labore aut discrimine, in delendis eorundem Gallorum reliquiis operam, scuta pariter de iisdem prostratis in Aegypto, praemii loco, obvenisse, tradit nunc Callimachus. Sicut *commune* proinde, quod supra dixerat vs. 171. suscipiendum erat ab Apolline cum Philadelpho, contra illos Gallos certamen; ita iis debellatis ac deletis funditus, *commune* utrique *praemium*, eorundem nempe Gallorum scuta, obtentum iri innuit Poëta. Ut proinde utrique ξυνὸς ἄεθλος, *commune certamen*, dicto ante versu; ita etiam κοινὰ ἄεθλα, seu, ob metrum, ἀέθλια, *communia praemia*, fore vaticinatur hic Apollo; petita ab elegantissimo cultissimoque Poëta, ex hac Apollinis cum Philadelpho contentione, Regi suo ac Euergetae blande ac venuste omnino, ut jam Deorum socio ac παρέδρῳ alterique praeterea Μουσαγέτῃ, adsentandi occasione.

Vs. 189. Αἰνήσεις μέγα δή τι &c.] Quae rursus ad Philadelphi laudem mirifice faciunt, cujus nempe, ipso id praesagiente Apolline, singulare & constans futurum, tota vita in colendo celebrandoque hoc Deo studium, isto & sequenti adhuc versu per-

perhibetur. Quo nihil utique a Poëta aulico, ac in magni illius Regis clientela florente, ad ejusdem commendationem luculentius dici aut opportunius potuit. Nota vero aliunde ac celebrata cum exquisita quadam in hoc Philadelpho humaniorum disciplinarum notitia, & de quo Plutarchus ait apud Athenaeum l. XII. p. 536. cum omnium suo seculo Principum maxime venerabilem exstitisse, καὶ παιδείας εἴ τινα καὶ ἄλλον καὶ αὐτὸν ἐπιμεληθέντα, *ac eruditionis, si quis alius, summe studiosum;* tum inde ejusdem in promovendis artibus ac scientiis, fovendisque, quae illas excolebant, ingeniis, propensio ac liberalitas. Hinc praeter immensam illam Bibliothecam, ejus jussu ac impensis undique collectam, tributa eidem Regi, celebris illius Alexandrini Musei, veri Musarum Prytanei, juxta Athenaeum l. V. p. 203. constitutio, & viri singulari Poëseos laude excellentes, inter quos noster Battiades, in florenti apud eum gratia positi. Quo nomine a Syracusano Vate & Callimacho coaevo commendari itidem meruit, qui nullum ait suaviter potuisse canere, Musis proinde ac Apollini litare, in quem non Philadelphus dignum arte sua praemium contulerit; ac unde vicissim factum, quod, ut idem addit Idyll. XVII. vs. 115.

> Μουσάων δ' ὑποφῆται ἀείδοντι Πτολεμαῖον,
> Ἀντ' εὐεργεσίης,
> *Musarum vero interpretes cantu celebrant Ptolemaeum,*
> *Propter beneficentiam.*

Adde Tertulliani de eodem Rege testimonium Apologet. cap. XVIII. *Ptolemaeorum eruditissimus, quem Philadelphum supernominant, & omnis litteraturae sagacissimus.*

Ibid. εἴσετι γαστέρι μάντιν] Nihil hic mutandum, neque sequens illud ὕστερον id suadet. Ptolemaeus nempe eum, qui, quum adhuc esset in matris utero, jam erat vates, seu Apollinem, toto vitae suae tempore celebraturus dicitur. De hoc vero ἐγγαστριμάντει Apolline in Latonae nempe utero, vidimus jam ante ad vers. 181.

Vs. 191. ἐνδοιάζη &c. νῆσος ἀραιή] Quae vox hic in Scholiis redditur φαινομένη, idem proinde quod Δῆλος, *conspicua, manifesta,* & de qua etiam Delo Insula id hoc loco dicitur. Unde *nota* a primo interprete, & *conspicua* a Vulcanio eadem vox ἐνδοιάζη hic redditur, & quo sensu vox ἐνδεῖναι a Cyrillo adhibetur adversus Julianum l. I. p. 41. ἐνδεῖναι καλῶς τε καὶ ἀπλανῶς, *recte & certissime cognoscere.* Verum non satis advertisse videntur viri docti, quod adhuc ἄδηλος seu obscura, nec satis jam nota, nondum scilicet Latona ibi Apollinem enixa, habita fuerit & dicta eadem Insula; uti supra etiam de ea dicitur vs. 53. quod nato demum Apolline, οὐκέτ' ἄδηλος ἐπέπλεις, *non amplius obscura innatares.* Neque proinde *Deli* nomen tum adhuc nacta. Unde aliquanto opportunior hic, quam adfert eruditissima Fabri filia, explicatio hujus vocis, quae nempe *modo hic, modo illic*

illic cernitur. Apud Hesychium quidem redditur διϊλεῖται, διϋλίζεται, *percolatur*, *defecatur*; sicuti postrema haec vox in Glossis Philoxeni vertitur, διϋλίζω, *defeco*, *sacco*, *percolo*; & quomodo διαδρομένη eadem Insula hic vocaretur, quasi quam in mari errantem hinc inde venti perflant ac veluti *percolant.* Sicuti nempe de eadem mox dicitur vs. 194. Ἔνθα Νότος, ἔνθ' Εὖρος, *Hinc Auster*, *illinc Eurus*, eam agitat scilicet, aut percolat quasi, seu purgat. Quo referri etiam posset, quod νῆσος ἀραιή, *levis* seu *angusta Insula*, eadem hic vocetur; quae nempe permeabilis esset, seu agitari undique opportuna. Quo sensu utique vox ἀραιὴ hic debet potius intelligi, sicuti νῆας ἀραιάς, *naves agiles*, dixit Hesiodus Ἔργ. vs. 809. & quomodo nominatim ait Eustathius Iliad. Σ. p. 1151. ἡ δὲ ἱστορία οἶδε καί τινας ΝΗΣΟΥΣ ἐπονομαζομένας ΑΡΑΙΑΣ; sicuti nempe Insula Delus hoc loco dicitur, eaque *in mari*, ut continuo additur, *errans.* De Attica caeteroquin dicit Dio Chrysost. Orat. VII. p. 87. εἶναι γὰρ τὴν χώραν ἀραιὰν, καὶ τὸν ἀέρα κοῦφον, *esse enim regionem tenui solo*, *ac levem aërem*, prout una voce λεπτόγεως eadem Attica, post Thucydidem nempe pag. 2. a Galeno dicitur Προτρεπτ. cap. VII. aëris autem λεπτότητα eidem tribuit Aristides Serm. Sacr. VI. pag. 642. Eustathius vero alibi observat ad Iliad. Π. p. 1012. eandem vocem ἁραιὰς, cum gravi nempe spiritu, aliud denotare, seu στερεὰς καὶ ἐπιμήκεις, *robustas ac praelongas.*

Vs. 193. ἀνθέρικος ὡς·] Opportune hic supernatantem adhuc in mari Delum *albuco* comparat, quale in mari nasci subinde, ibique vivere juxta *palmam* & *scillam* tradit Theophrastus Hist. Pl. l. I. c. VII. Τὰ δὲ καὶ τῶν ὁμολογουμένως χερσαίων πεφυκότα, ποτὲ ΕΝ ΤΗ ΘΑΛΑΤΤΗ βιοῖ, φοίνικα, σκίλλαν, ΑΝΘΕΡΙΚΟΝ, *ex iis autem*, *quae extra omne dubium sunt terrestres*, *in mari natas nonnunquam vivere*, *Palmam*, *Scillam*, ALBUCUM. Idem vero alibi observat nempe Hist. Pl. l. IV. c. VII. in Mari Interno, exigua tantum quaedam nasci, ac nihil fere super hoc mare enatare. Illud vero de eadem planta ἀνθερίκῳ notat Hellanicus apud Athenaeum l. XI. p. 462. καὶ ἔτι οἰκίας ἔχουσιν ΕΞ ΑΝΘΕΡΙΚΟΥ πεποιημένας μικρὰς ὅσον σκιᾶς ἕνεκα, ἃς καὶ ΠΕΡΙΦΕΡΟΥΣΙΝ ὅπου ἂν πορεύονται, *quod mapalia habeant ex* ALBUCO *constructa*, *parvae umbrae tantum captandae gratia*, *quae* CIRCUMFERANT *secum*, *quocunque ierint.* Ut proinde peculiare huic ἀνθερίκῳ illud fuerit, ut cum in mari, de quo hoc apud Callimachum loco, tum in terra etiam apud illos Nomadas hinc inde circumferretur. Explicatur vero ἀνθέρικος in Graecis ad hunc locum Scholiis, ὁ τοῦ ἀσφοδέλου καρπὸς, *asphodeli fructus*, sicuti etiam a Plinio l. XXI. c. XVII. a priscis Theocriti Enarratoribus Idyll. I. vs. 52. & ab Hesychio. A quibus rursus abeunt veteres, quod adnotavit jam ad Theophrastum Vir doctus, a quibus, ut Hippocrate, Theophrasto, Theocriti rursus Enarratoribus

ribus Idyll. VII. de *caule asphodeli*; a Nicandro vero ac Dioscoride, de ejus *flore* sumitur. Adde, quod tradit etiam Hesychius, herbam insuper fuisse peculiarem, quae eodem ἀνθερίκου seu ἀνθέρικος nomine vocaretur. Meretur autem doctissimus Glossographus, ut locum ejus integrum, quo ei lucem adhuc aliquam foenerer, huc adducam, Ἀνθέρικες, τὰ τῶν σταχύων ἄκρα· καὶ αἱ προβολαί· καὶ ὁ ἀσφοδέλου καρπός· καὶ βοτάνης εἶδος· καὶ τὰ ἐν τοῖς στάχυσι κέντρα, h. e. Ἀνθέρικες, *spicarum culmi munimenta etiam quaedam; & asphodeli fructus; & herbae species; & in aristis aculei.* De *spicis* quidem ea voce, juxta veteres ad eum Criticos, usus Homerus Il. Υ. vs. 227.

Ἄκρον ἐπ' ΑΝΘΕΡΙΚΩΝ καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων,

Per summum spicarum fructum currebant, neque frangebant:

in brevibus autem Scholiis, νῦν τῶν ἐν τοῖς στάχυσι λεπτῶν ἀθέρων, *nunc in spicis tenues aristae.* Quomodo etiam vocem ἀνθέρικος explicavit olim Neoptolemus, & quo utique nomine sugillari non debuit, sicuti a Graecis Theocriti Enarratoribus factum, Idyll. I. vs. 52. ubi de voce ἀνθερίκων ajunt, ὁ δὲ Νεοπτόλεμος γελοίως ᾤετο ἀνθέρα τοῦ στάχυος, *Neoptolemus autem ridicule cuspidem spicae dici credidit.* Alteram autem adhibitam ibi apud Hesychium hujus vocis glossam, αἱ προβολαί, & postremum simul τὰ ἐν τοῖς στάχυσι κέντρα, *in spicis aculeos*, egregie omnino illustrat eximius apud Chrysostomum locus. Exstat ille Serm. XI. in Statuas p. 535. Tom. VI. ed. Savill. Καθάπερ γάρ εἰσι ΤΩΝ ΑΣΤΑΧΥΩΝ οἱ ΑΝΘΕΡΙΚΕΣ, ὥσπερ τινὰ δόρατα, ΠΡΟΒΕΒΛΗΜΕΝΟΙ τοὺς ὄρνιθας ἀποσοβοῦσιν, οὐκ ἐπιτρέποντες ἐγκαθίζεσθαι τῷ καρπῷ, καὶ διακλᾶν τὴν καλάμην ἀσθενεστέραν οὖσαν· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὥσπερ τινὲς ΑΝΘΕΡΙΚΕΣ, καὶ δόρατα ΠΡΟΒΕΒΛΗΝΤΑΙ αἱ τῶν βλεφάρων τρίχες, *quemadmodum enim supra spicas* ACULEI (ἀνθέρικες apud Hesychium, ἐν τοῖς στάχυσι κέντρα) *tanquam hastae quaedam ad tutamen protensi* (Hesychius αἱ προβολαί) *aves abigunt, non sinentes, ut illic insideant fructui, & debilem stipulam confringant; ita etiam oculos quod adtinet, tanquam quidam* ACULEI (ἀνθέρικες) *& hastae, ad tutamen protenduntur* (προβέβληνται.) *ante eos palpebrarum pili.* Quibus equidem nihil a gravissimo scriptore dici opportunius potuit ad superiorem Hesychii, de variis vocis ἀνθερίκων glossis, locum capiendum melius & explanandum. Neque otiosa praeterea in illis τοῦ χρυσορρήμονος verbis, quae ibidem leguntur, ἀνθέρικες, ὥσπερ τινὰ δόρατα, & rursus ὥσπερ τινὲς ἀνθέρικες, καὶ δόρατα, *spicarum culmi* seu *aculei*, *quaedam hastae*; quum ἀνθέρικες, seu *asphodelum*, *hastulam regiam* a forma nempe sceptri Regii, quam praefert, vocavit Plinius, & inde Theophrasti Interpres Gaza p. 147. Haud aliter ac φάσγανον, ξίφος, & ξίφιον, *Ensis*, *Gladius*, *Pugio*, de aliis plantis olim dicta, ut apud Theophrastum H. Pl. l. VII. c. XII. & alibi.

Vs. 197.

Vſ. 197. Ἀςερίη φιλόμολπε] De hoc antiquo *Deli* nomine actum jam ſupra ad vſ. 37.

Vſ. 198. περιηγέας] Quomodo ſupra Hym. in Apoll. vſ. 59. περιηγέος ἰςύθι λίμνης, *rotundam prope paludem*, & praeter adducta ibi a me Apollonii loca, περιηγέα πέτρον, *rotundum lapidem* ſeu *diſcum*, dixit idem lib. III. vſ. 1364. qui nempe λίθος κυκλοτερὴς ab Ariſtarcho vocatur in Scholiis ineditis ad Homeri Iliad. Ψ. vſ. 826.

Ibid. Γεραίςιον εἴπετο φῦκος] De quo nempe *Geraeſtio*, Euboeae, ut hic in Scholiis etiam dicitur, ad Atticam nempe promontorio, opportune Plinius l. IV. c. XII. *& a promontorio* GERAESTIO CIRCA DELUM *in orbem ſitae, unde & nomen traxere Cyclades.* Neque minus opportune de eodem Euripides ait in Oreſte vſ. 994.

Λευκοκύμασι πρὸς Γεραιςίαις,

Juxta albicantes fluctus Geraeſtios:

quod nempe ſpumantes eſſent ad illud promontorium, iique *algam*, ut hic dicitur, ſecum ferentes fluctus. Φῦκος enim cum de *alga marina* in genere, ut hoc loco, dici notum, ſeu juxta Heſychium, τὸ προσεξερασσόμενον ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῇ γῇ, *quod a mari in terram eructatur*; tum nominatim de ejusmodi *alga marina*, quae in mari ad Cretam naſcebatur, & qua ad inficiendas rubro colore lanas, veſtes, ſicuti de ea Theophraſtus H. Pl. l. IV. c. VII. utebantur. Unde factum, ut traducta quoque eadem fuerit ad muliebria pigmenta, ac inde φῦκος, & a Latinis etiam Scriptoribus *fucus*, de quovis medicamine, quo inficitur mulierum facies, diceretur, nempe tam rubei coloris, quam alterius etiam cujuscunque. Ita Cyprianus de habitu Virgin. p. 94. *oculos circumducto nigrore fucare*, & illud Horatianum lib. V. od. XII. *ſtercore fucatus Crocodili.* Adeo, ut inde facile componi lis inter veteres ea de re ſcriptores poſſit, nec id debuerit Viris eruditis ac poſtremo Theophraſti Enarratori negotium faceſſere; dum nempe φῦκος ad ejusmodi pigmenta aut tincturas adhibitum, alii e veteribus nativum quid; alii factitium demum, ut Galenus, Aëtius &c. & quidem ceruſſa compoſitum videntur ſtatuere. Utrumque enim uſum obtinuit de pigmento muliebri adhibitum Graecorum φῦκος, & inde Latinorum *fucus:* ut nempe & de illo *fuco* proprie dicto ſumeretur, qui e φύκει ſeu *alga marina*, Cretica nempe ſeu tinctoria, parabatur; neque idem proinde foret cum eo, qui ex anchuſa aut ceruſſa aliove medicamine demum fiebat. Quae ita diſtinguit Ariſtoteles Hiſt. Anim. l. VI. c. XII. ut dicat, cum purgatur Pontus, ſecundo mari ad Helleſpontum fluitare φῦκος, ſeu, ut alii illud vocant, ἄνθος φύκυς, *algam* ſeu *florem algae*, ἀφ' ὗ, ut addit, τὸ φύκιον, *ex quo fucus*, quo nempe mulieres ſe illinunt. Quamquam & φύκιον de ipſa *alga*, ut hoc apud Callimachum loco φῦκος, e mari in littus ejecta, dicat Julianus Imp. Epiſtola XLVI. (in qua

de

de avito ſuo praedio, haud procul ab eodem illo mari, de quo Ariſtoteles, ſeu Propontide ſita, agit) p. 199. οὐ φυκίοις ἰφισιῶς καὶ βρύοις, *non inter algas verſans & muſcum*; & φῦκος praeterea de ipſo *fuco* itidem dicatur, qui ex *alga* ſeu *algae* juxta Ariſtotelem *flore* parabatur. Hinc etiam tria illa in pigmento ejusmodi muliebri alibi diſtinguit, & agnoſcit ipſe Galenus Προτρεπ. c. x. ubi de Phryne ait, θεασαμένη γυναῖκας ἀγχούσῃ τε καὶ ψιμμυθίῳ καὶ ΦΥΚΕΙ κεκαλλωπισμένας, *conſpicata mulieres anchuſa, & ceruſſa, & FUCO ornatas* ſeu *illitas*. Ita apud Lucianum Reviviſc. p. 396. ψιμμύθιον καὶ φῦκος, *ceruſſa & fucus*. Adde Anthol. l. II. c. IX. Ep. IX.

οὔποτε φῦκος,
Καὶ ψιμμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

nunquam fucus,
Et ceruſſa ex Hecuba facient Helenam.

Sic Tertullianus de cultu Femin. lib. I. c. II. *medicamenta ex fuco quibus lanae* (nec opus ut ibi *genae*, quod olim cenſui, pro *lanae* reponatur) *colorantur*; & ſimiliter illius magiſtri diſcipulus Cyprianus de Habitu virgin. *Aut herbarum ſuccis & conchyliis tingere & colorare lanas docuit*: quo ſenſu ait etiam Horatius l. III. od. v. *Neque amiſſos colores, lana refert medicata fuco.* Quae ut clara & perſpicua *de fuco*, aut nativo quodam pigmento, & a *ceruſſa* quidem diverſo; ita illud haud minus certum, φῦκος inde ſaepius, ſicuti *fucum* & *fucare* apud Latinos ſcriptores, de quovis factitio pigmento aut tinctura, ſeu e ceruſſa, ſeu aliunde eadem fieret, eaque ſeu rubei aut puniceicei, uti jam ante innui, ſeu alterius etiam coloris uſurpari. Ita Lucianus in Amorib. p. 1058. edit. Salm. παρειὰς ἐρυθραινούσαις ἐπιχρίστοις φύκεσιν, *genas illitis fucis* ſeu pigmentis *rubefaciunt*. Unde etiam de purpurae colore ſeu tinctura adhibetur apud Catullum Epith. Thetid. vſ. 49.

Tincta tegit roſeo conchyli purpura fuco;

non ſolum quomodo de conchyliorum fuco ait Plinius, ubi agit de purpura l. IX. c. XXXVI. *ſed unde conchyliis pretia? queis virus grave in fuco*; verum pridem Aeſchylus dixerat Agam. vſ. 969.

πορφύρας ἰσάργυρον
Κηκίδα παγκαίνιστον, εἱμάτων βαφάς,

purpurae argentum
Contra earum fucum (non *fuliginem*, quod agnovit poſtea in Notis idem eruditus Interpres) *ſemper recentem, veſtium tincturas.*

Adde quod nato circa Cretam *fuco*, eoque proinde nativo, inſici veſtes dicat alibi Plinius l. XXVI. c. X. Ut mittam *fucum* de unguento etiam dictum, quo capilli perungebantur, ut apud Tibullum l. I. Eleg. IX. *Quid fuco ſplendente comas ornare?* & ſimiliter *fucata ephippia* apud Apulejum pro *tincta*, Metam. l. X. & alibi.

Vſ. 199.

Vf. 199. Ἕστης δ' ἐν μέσσῃσι] Ita Plinius l. IV. c. XII. & *Cycladum media*, nempe Delos, quae & ipsa *Cyclas* inde etiam dicta, ut a Sidonio Apollinari Praef. Paneg. Avit.

Quam neque Deliacis peperit Latona sub antris
Fixura errantem CYCLADA *pignoribus.*

Vf. 200. Φῦκος ἅπαν κατεφλέξας· ἐπεὶ &c.] Hoc ob Deli sterilitatem, seu informe ejus solum, ubi ne algae quidem proveniunt, dictum putat ad hunc locum vir doctus. Verum ne haec eorum verborum mens sit, obstat addita continuo ratio, *omnis* illius *algae* a Delo *combustae*; quod nempe igne flagraret circumquaque eadem Insula, graves parturientis Latonae dolores conspicata, ἐπεὶ περικαίετο πυρὶ &c. In eo itaque posita, ipso teste Callimacho, tota ejus rei ratio. Delus nempe inter antiqua ejus nomina, qualia *Asteria*, de quo jam ante vers. 37. 40. & 197. *Ortygia* &c. dicta etiam olim *Pyrpiles* aut *Pyrpoles*, *igne ibi primum reperto*, ut de hac Insula agens tradit Plinius l. IV. c. XXII. ac inde Solinus cap. XI. *Pyrpole* etiam, ut bene ibi ὁ πάνυ, pro *Pyrpile*, *quoniam & ignitabula ibi*, *& ignis inventa sunt*. Ad quam proinde veterem Deli appellationem ejusque traditam originem reperti primum in ea *ignis* & *ignitabuli*, respexit omnino hoc loco Callimachus; dum omnem illam *algam* marinam e vicino *Geraesto*, Euboeae promontorio, una cum *Asteria* seu Delo eo advectam & simul *combustam*, continuo hic dicit, ἐπεὶ περικαίετο πυρὶ, *quandoquidem igne flagraret circumquaque*; cui nempe Πυρπόλη, ut vidimus, dictae, ignitabuli seu fomitum eam in rem vicem praestiterit tum alga illa marina. Quae vera proinde & perspicua est ratio hujus apud Callimachum loci, quam non adtigere, ut nec tot alia, hujus Battiadae veteres aut recentiores Enarratores. Neque inde ad Plinium vel Solinum, (ad quos tamen, ubi de Delo *Pyrpole*, ac inde quidem, quod iis Auctoribus, *ignis & ignitabulum* in ea fuerint repertae, lux aliqua redundabat) quidquam adnotarunt viri doctissimi. E quibus etiam modo dictis liquet, cum nihil deesse, ut putat H. Stephanus huic loco, tum frustra πυρὶ vocem suspectam eidem fuisse, quod prima in ea syllaba vulgo corripi soleat. Quod postremum tamen non obstitit, quin a πυρὸς deductae voces πυραυγὴς, πυραιχμὴς &c. sint apud Poëtas Graecos ancipites; aut longae etiam, ut πύραμις, sicut in aliis dissyllabis vocibus, πυρὸς pro *frumento*, τυρὸς, μύρον, &c. ac in trisyllabis γέφυρα, λάφυρα & similibus illud ῦρ, quod in hisce, ut tyrones norunt, producitur.

Vf. 201. Τλήμον' ὑπ' ὠδῖνεσι βαρυνομένην] Lucinam tamen ex Hyperboreis Delum venisse, quo parturienti huic Latonae opem ferret; indeque ibi sacris & Hymno ab Olene (de quo primo Hymnorum apud Graecos Auctore infra vf. 305.) confecto, eandem Lucinam solemniter a Deliis cultam, immo e Delo nomen ejus ad alias gentes pervasisse, tradit Pausanias l. I. p. 31.

ac

ac praeterea l. IX. p. 581. A quibus vero, qui hic dicuntur, *partus doloribus*, ac citra proinde ullam hujusce Lucinae operam immunis exstitisse dicitur eadem Latona, ubi Dianam (ut ante monitum vers. 60.) parturit supra vs. 24. Hym. in hanc Deam, ac, ut continuo addit, ἀλλ' ἀμογητὶ φίλων ἀπεθήκατο κόλπων, *sed sine labore e charo depofuit gremio.* Unde liquet & ex iis insuper, quae de toto hoc Latonae in Delo puerperio, natoque tantum ex eo Apolline, sequuntur in hoc Hymno, iis accessisse Callimachum, qui alibi, puta in luco apud Ephesum Ortygia, neque gemello proinde in Delo partu, natam e Latona Dianam tradidere. Sed qua de re infra ad vers. 255. plenius adhuc dicendi erit locus, & quod obiter jam supra innui ad vs. 111. ubi alioquin errabunda Latona, Phthioticas Nymphas supplex compellat, quod Peneum fluvium exorent, ut liceat ei *Jovis liberos in* ejus *aqua parere*, τὰ Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι. De Philadelphi caeteroquin matre Berenice dixit itidem, ut hoc loco Callimachus de Latona Apollinem pariente, Theocritus Idyll. XVII. vs. 61.

Ἀντιγόνης θυγάτηρ βεβαρημένα ὠδίνεσσι,
Filia Antigonae gravata doloribus partus.

Vs. 203. τοῦτό μοι ῥέξον] Ῥέζειν nempe ex iis verbis, quae Atticorum more cum duobus Accusativis, ut hoc loco, conjuncta; sicuti apud Aeschylum Pers. vs. 236. ἔρξας πολλὰ Μήδους κακά, *Medos multis adficiens malis.* Sic ut sexcenta id genus maxime apud Tragicos & Comicos Atticos obvia hic mittam, τοῦτό μ' ἐργάσῃ apud Sophoclem Elect. vs. 1310. sicut hic τοῦτό μοι ῥέξον. Quod obvium etiam in verbo δράσειν apud Aristophanem, Euripidem, aliosque.

Vs. 204. ἐφύλαξα] Scholia hic ἀντὶ τοῦ φυλάξω. Illud vero etiam frequens apud Poëtas Atticos, ut pro Futuro, Praesens aut Praeteritum subinde ab iis usurpetur, sicut δρῶ pro δράσω apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 1050. & Aristophanem in Pluto p. 7. ac alibi; κέκλημαι pro κεκλήσομαι, apud Euripid. Hecub. vs. 480. immo qualia etiam sacris in veteri Foedere vatibus, & qua de re jam supra, consueta. Sic Futurum vicissim pro Praesenti aut Praeterito apud eosdem Scriptores obvium, ut εὑρήσεις, pro εὕρηκας, Sophocles Oedip. Tyr. vs. 449. Quae obiter in tyronum gratiam, ac ut ad hasce minutias in veterum Poëtarum lectione oculos etiam subinde advertant, indicare satis est.

Vs. 205. ἄλης ἀπεπαύσατο] Imitatione Homerica, ὅτι μ' ἔπαυσας ἄλης, *quod me cessare fecisti ab errore* seu *erratione*, Odyss. O. vs. 341. & qua voce praeter Homerum, quem unum ejus indicem adducunt Thesauri, ac Callimachum insuper hoc loco, usus insuper Nicander Alex. p. 135. ἄλην ἑτεροειδέα, h. e. juxta veterem ejus Enarratorem, πλάνην ἀλλοειδῆ, *errorem alterius generis.*

Vs. 206. Ἰνωπὸς ὁ βαθὺ ῥόον] De hoc *Inopo* Deli fluvio seu rivulo superius actum jam ad vs. 171. superioris Hym. in Dianam,

& cur *Aegyptius* ibidem a Poëta, seu qui cum Nilo pariter cresceret, ac ab eo etiam per occultos meatus, ortum duceret, sit appellatus. Quod jam viderunt alii, & aperte hic & sequentibus duobus versibus, a Battiade nostro declaratur. Haud aliter nempe ac *Gebon*, unus e quatuor Paradisi fluviis, pro Nilo a Josepho multisque ex antiquis Ecclesiae Doctoribus habitus, indeque subter longum marium ac terrarum tractum in Aegyptum deferri creditus.

Vs. 207. ὅτε πλήθοντι ῥεέθρῳ Νεῖλος &c.] Adde de Mygdonio in Mesopotamia fluvio, & ad quem sita, quae & *Antiochia Mygdoniae* inde juxta eundem, ab indigenis autem *Nesibis* dicta, tradit Julianus Orat. I. pag. 49. ἐπέῤῥει δὲ Μυγδόνιος πελαγίζων τὸ περὶ τῷ τείχει χωρίον, καθάπερ Ο ΝΕΙΛΟΣ, φησὶ, τὴν Αἴγυπτον, *tum autem Mygdonius fluvius inundans adjacentem moenibus campum, quemadmodum* NILUS, *ut ajunt, in Aegyptum infunditur.* Ut vero *Deli*, quod supra vidimus ad vs. 63. ita etiam *Inopi* hujus in eadem Insula nomen, e Phoenicum lingua arcessit itidem ὁ πάνυ Bochartus de Colon. Phoen. lib. I. cap. XIV. nempe ut *Inopus* sit dictus, quasi עין אוב *A in Ob* hoc est *fons Pythonis.* Non jam de hisce Nili incrementis, unde nempe eadem proveniunt seu ubi ille e praeruptis, quod hic additur, Aethiopiae locis labitur, agendi anxie, quod a veteribus & recentioribus etiam superiori & hoc adhuc seculo subinde factum, nunc est amplius locus. Res est enim hodie accurata eruditorum, seu eorum, qui Aethiopiam intimius hoc aevo perlustrarunt, indagine, tandem certius explorata; e pluviis nempe in Aethiopia aestivis, non autem e solutis, quod aliis etiam & antiquis & recentioribus visum fuerat, in eadem regione nivibus, ea Nili incrementa, ac solitam inde per Aegyptum exundationem emanare. Qua de re equidem praeter alios videri possunt, vir magnus Is. Vossius de Nilo cap. XIII. & novissime vir multiplici eruditione, Aethiopicarum autem rerum felicissimus indagator ac interpres, Jobus Ludolfi H ſt. Aethiop. l. I. c. VIII. & commentario in eandem p. 126. &c. Sicuti autem e veteribus Agatharchides, Nearchus apud Strabonem, Posidonius apud eundem & Cleomedem, Strabo ipse adhuc alibi, Plinius, aliique, id jam aperte tradiderant; immo ipsi Aegyptii Sacerdotes, ut id retulisse Eudoxum memorat Auctor Historiae Philosophicae, quae inter Galeni opera legitur lib. I. c. XXIII. περὶ ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, *de Nili incremento:* ita accedit his etiam Eratosthenes Cyrenaeus, vir suo aevo in omni scientiarum genere summus, in cujus opusculis Oxonii post Aratum feliciter vulgatis legitur de *Nili Fontibus*, seu Νείλου πηγαῖς, Fragmentum, ubi inter alia de eo dicitur, τὴν δὲ πλήρωσιν αὐτοῦ τοὺς θερινοὺς ὄμβρους παρασκευάζειν, *inundationem vero ab aestivis imbribus fieri.* Quod proinde haud fugere potuit hunc Cyrenaeum vatem, non solum quod ei Alexandriae operam dedisse dicatur Eratosthenes in hujus vita Graece

cum

cum ejus opuſculis edita; aut quod inter alios ingenii foetus Αἰτίαι, ubi in rerum cauſſas & origines inquirebat, elucubraverit; ſed praeterea, qui in Aegypto, & quidem ſub eo Rege ſeu Philadelpho floruit, a quo exploratores ad eandem rem de Nili incrementis accuratius inveſtigandam miſſi, id ipſum ab aeſtivis Aethiopiae imbribus proficiſci retulerant, teſte Strabone l. XVII. p. 789. Quod forte innuere hic voluit Battiades, dum Nilum augeri ait, ubi ille *e praeruptis Aethiopiae locis labitur*, ἀπὸ κρημνοῖο κατέρχεται Αἰθιοπῆος. Quamquam non id nominatim hic tangat, an e ſolutis in Aethiopia nivibus, an vero ex aeſtivis imbribus id fieret. E liquefactis certe in Aethiopia nivibus, augeri Nilum tradiderat pridem Aeſchylus iis verſibus, qui in veteris Anonymi ſcripto de Nili incremento, & ab H. Stephano primum, dein inter Herodoti appendices a G. Jungermanno edito leguntur, & quorum jam facta eſt a viris magnis ad Solinum ac ad Melam mentio, ubi inter alia dicitur,

Αἰθιόπιδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἑπτάρους,
Γαῖαν κυλίνδων ῥευμάτων ἐπομβρίαις,
Aethiopicae terrae, ubi Nilus ſeptemfluus,
Terram oblimat aquarum exundatione,

& ubi ſubduntur ii verſus, qui ſolutis id tribuunt nivibus; quod Aeſchyli exemplo ab Euripide deinceps factum, cujusque ea de re verſus cum ex Archelao, deperdito dramate, tum ex Helenae initio ibidem, & ab Ariſtide praeterea in Aegypt. p. 559. T. III. adducuntur. Quam in rem videri etiam poteſt dicto jam ante loco Hiſtor. Philoſ. quae Galeno vulgo tribuitur Ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, ubi inter alia a liquefactis in Aethiopia nivibus, Anaxagoras; a nivibus vero ſolutis in portubus Septentrionalibus, Democritus illam Deli exundationem arceſſunt. Ut hic mittam, Nilum ab Aeſchylo alibi, nempe in Prometheo ſoluto, cujusque ea de re locum inde adfert Strabo lib. I. pag. 35. vocari, λίμνην παντοτρόφον Αἰθιόπων, *lacum Aethiopum omnibus alimenta ferentium.*

Vſ. 209. Λύσατο δὲ ζώνην] Quod nempe tam in primo partu, quam in virginitatis diminutione apud veteres factum, unde Alcimeda Jaſonis mater ait apud Apollonium l. I. vſ. 287.

ᾧ ἐπὶ μούνῳ
Μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον,
cujus unius cauſſa
Mitram ſeu *zonam primo ultimoque ſolvi.*

& ubi veteres Critici, ΛΥΟΥΣΙ γὰρ τὰς ΖΩΝΑΣ, αἱ πρῶται τίκτουσαι, καὶ ἀνατιθέασιν Ἀρτέμιδι, ὅθεν καὶ ΛΥΣΙΖΩΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν ἐν Ἀθήναις, SOLVUNT enim ZONAS, *quae primum pariunt, quas Dianae conſecrant; unde Athenis* ZONAM SOLVENTIS *Dianae fanum.* Quae proinde apud Theocritum etiam dicitur Εἰλείθυια λυσίζωνος Idyll. XVII. vſ. 60.

Ἔνθα καὶ Εἰλείθυιαν ἐβώσατο ΛΥΣΙΖΩΝΟΝ,
Ibi enim Lucinam invocavit ZONAM SOLVENTEM.

Quamquam Latona non in Delo, ut hic dicitur, ſed in Atticae Iſthmo, qui inde etiam Ζωστὴρ appellatus fuerit, *Zonam ſolviſſe* dicatur apud Stephanum; & quod ab Hyperide in Deliaca traditum, adlatis ejus ea de re verbis, tradunt veteres Hermogenis Enarratores, ut ad Stephanum erudite jam obſervavit doctiſſimus Holſtenius. Ipſum autem eorundem Graecorum Interpretum, quod haud adeo in multorum manibus verſentur iidem Commentarii, & eadem, quae hactenus Callimachus de Latonae ante partum erroribus obiter tangunt, locum adſcribere non pigebit, qui exſtat p. 389. ubi haec ab Hyperide in dicta Deliaca dicuntur, βουλόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐξ ἀρχαίου δεῖξαι τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἐν Δήλῳ ἱερὰ προσήκοντα, πολλῷ κέχρηται τῷ μύθῳ, λέγων· οὕτω λέγεται γὰρ ΤΗΝ ΛΗΤΩ κύουσαν τοὺς παῖδας ἐκ Διὸς, ἐλαύνεσθαι ὑπὸ τῆς Ἥρας κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ἤδη δὲ αὐτὴν βαρυνομένην, καὶ ἀπορῦσαν, εἰς τὴν γῆν ἐλθεῖν τὴν ἡμετέραν, καὶ ΛΥΣΑΙ ΤΗΝ ΖΩΝΗΝ ἐν τῷ τόπῳ, ὃς νῦν ΖΩΣΤΗΡ καλεῖται, *quum vellet enim ille* (Hyperides in Deliaca) *Athenienſibus probare, ex antiquo ſacra iis in Delo competere, multa utitur fabula, hoc nempe proferens; dicitur enim Latona Jovis liberos in utero ferens, a Junone mari ac terra agitata, jamque partus doloribus preſſa, & incerta, ubi pareret, in terram noſtram veniſſe*, ZONAMQUE SOLVISSE *in loco, qui nunc* ZOSTER *appellatur.* Quam rem ita enarrat, & quod miror a viris eruditis ad Stephanum haud obſervatum, Pauſanias l. 1. p. 59. ubi in eodem Atticae loco ad mare, *Zoſtere* dicto, Minervae Apollinis Dianae ac Latonae fana dicit exſtitiſſe, additque, τεκεῖν μὲν οὖν ΛΗΤΩ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οὔ φασι, ΛΥΣΑΣΘΑΙ δὲ τὸν ΖΩΣΤΗΡΑ, ὡς τεξομένην, καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα, LATONAM *quidem liberos hic negant* PEPERISSE, ſed tantummodo ZONAM SOLVISSE, *veluti parituram, indeque loco nomen inditum.* Adde Ariſtidem in Panathenaica pag. 169. Λητώ τε γὰρ &c. λυσαμένη τὴν ζώνην ἐν Ζωστῆρι τῆς Ἀττικῆς, *Latona namque zona in Zoſtere Atticae ſoluta*, unde, ut addit, nomen loco datum; eademque, duce Minerva Provida, ab extrema Attica ad inſulas progreſſa, in Delum devenit, ubi Dianam cum Apolline, patrio Athenarum numine, ſit enixa. Unde etiam Menander Rhetor, auctor parum tritus, ait Περ. Ἐπιδεικτ. pag. 597. dari Hymnos Μυθικοὺς ἢ Γενεαλογικοὺς, & quorum hoc inter alia addit exemplum, ὅτι ἐν Ζωστῆρι τὴν ζώνην ἐλύσατο Λητὼ, *quod in Zoſtere*, dicto Atticae loco, *zonam ſolverit Latona.* Quamquam Latonam ibidem, ſoluta prius zona in lacu lotam, quod poſt partum fieri demum ſeu πρὸς τὰ λουτρὰ τὰ καθάρσια, ſupra jam vidimus, tradit dicto ante loco Stephanus.

V. 210. Φοίνικος ποτὶ πρέμνον] Nempe juxta morem parturientium proxima quaeque arripiendi, & quam hoc Latonae exem-

plo

plo adſerunt eruditi Apollonii Enarratores, ubi Anchiala Idaeos Dactylos, tellurem prius in Antro Dictaeo utraque manu adprehendens, enixa dicitur l. I. vſ. 1131. & ad quem locum haec notant Critici: ἔθος ἐστὶ ταῖς κυούσαις τῶν ἐγκειμένων λαμβάνεσθαι, καὶ ἀποκουφίζειν ἑαυτὰς τῶν ἀλγηδόνων, ὡς καὶ ΛΗΤΩ ἐλάβετο ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ, *mos eſt parientibus proxima quaeque arripere, & ita levare ſe ipſas a doloribus partus, ſicuti etiam* LATONA *adprehendit* PALMAM. Unde etiam de adprehenſa ab hac Latona, ubi Apollinem pareret, palma dixit Theognis eo verſu, quem jam huc adtulit Anna eruditiſſima, Φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη, *palmam teneris manibus adprehendens.* Adeo ut *palmae truncus*, in quem ſe reclinaſſe hic parturiens Diana dicitur; earum ſtellarum, quae δίφροι λοχεῖαι, *ſellae obſtetricariae*, dicebantur, vicem hic praeſtiterit, & de quibus Artemidorus ait l. V. §. LXXIV. δίφρους ὁρᾶν λοχείους, οἷς πρὸς τὸ ἀποτίκτειν χρῶνται αἱ γυναῖκες, *ſellas videre obſtetricarias, quibus mulieres in puerperio utuntur.* Unde etiam de eadem *palma Deliaca* ſicuti Δήλιος φοῖνιξ, eadem ante dicta vſ. 4. Hym. in Apoll. praeter Homeri, & qui in Scholiis hic adducuntur ea de re verſus, ad quem nempe enixa dicitur Latona, Euripides ſimiliter in Ione vſ. 920.

Φοίνικα παρ' ἁβροκόμαν,
Ἔνθα λοχεύματα σεμν' ἐλοχεύσατο
Λατὼ Δίοισί σε καρποῖς,
Juxta palmam molli coma praeditam,
Ubi partu venerando peperit te
Latona divinis manibus tenens;

& quam Deliaeam ſimiliter φοίνικα ἁβροκόμαν, *palmam egregie comatam*, vocat idem Tragicus Iphig. Taur. vſ. 1099. Cui etiam *palmae* in Delo, & in hoc Latonae partu, *lauream* ac *oleam* comites addit iisdem locis, & alibi adhuc Euripides, nempe Hecub. vſ. 458. &c. & quarum itidem ramis decoratum Latonae puerperium tradit. Dicta autem ibidem πρωτόγονος φοῖνιξ, *primitiva palma*, quaſi nempe primum ibi in Delo nata fuerit, & cujus juxta oleam Athenis, oleaſtrum Olympiae, Delphicam platanum, &c. a fabularum auctoribus vetuſtatem jactari obſervat Theophraſtus Hiſt. Pl. l. IV. c. XIV. Quamquam haec aliter enarrat Plutarchus in Pelopida p. 286. ubi in hoc Latonae partu φοίνικα, non de *palma*, ſed de *fonte* ita dicto explicat: nempe in Arcadia Apollinis Tegyraei, de quo ſupra, fanum exſtitiſſe; vicinum vero eidem montem Delum; retro autem fanum, duos fontes ſcaturiiſſe; ὧν τὸ μὲν (ut addit, nempe νᾶμα) ΦΟΙΝΙΚΑ, τὸ δὲ Ἔλαιον, ἄχρι νῦν ὀνομάζουσι, οὐ φυτῶν μεταξὺ δυοῖν, ἀλλὰ ῥεέθρων, ΤΗΣ ΘΕΟΥ λοχευθείσης, *quorum unum* PALMAM, *oleam alterum etiam nunc vocamus; ut non inter arbores duas, ſed duo fluenta videatur peperiſſe* LATONA. Palmae tamen in Delo meminit alibi idem Plutarchus in Nicia p. 525. ſed quae vento eliſa in excelſam Naxiorum ſtatuam prociderit, eamque deje-

cerit. Ut mittam palmam *soli sacram* olim habitam, & *senii expertem*, ut id a Juliano Imp. dicitur Orat. v. p. 330. ὡς ἱερὸν Ἡλίου τὸ φυτὸν, ἀγήρων τε ὄν, ac inde in Apollinis Natalibus, qui vulgo idem cum sole, cujusque *aeterna juventa*, opportune illi locum tribui.

Vs. 212. ἀλυθμαίνουσα] Apud Hesychium, juxta seriem litterarum legitur, Ἀλυδμαίνειν, ἀλύειν, ἀπορεῖν, ἀπὸ τοῦ λύσιν μὴ εὑρίσκειν, h. e. *valde dolere, perplexum esse, ab eo quod notat liberationem*, seu *exitum non reperire*, quod hoc loco apprime convenit. Apud Nicandrum vero non ἀλυσθμαίνειν sed ἀλυσθαίνειν, una dempta littera, legitur Alex. p. 139. *imbecillem, infirmum esse*, nempe

Ἄλλοτ' ἀλυσθαίνοντι ποθὲν γάλα πῖον ἀρήξει,

Quandoque viribus destituto epotum capellae lac pingue opitulabitur.

Unde emendandus Hesychius, Ἀλυσθαίνει (non Ἀλυσθενεῖ) ἀσθενεῖ, ἀνιᾶται. nisi Dorum censeatur ἀλυσθαίνειν, pro ἀλυσθενεῖν, quibus haud insolitum nempe ει in αι commutare, ut in φθαίρω, κλαίνω, & similibus, quae observant subinde veteris Hellenismi promicondi. Adeo, ut quum hic duae voces ἀλυδμαίνειν & ἀλυσθαίνειν veterum Auctorum & Criticorum auctoritate nitantur, & qualem praeterea hic loci ratio requirit sensum constituant, aliquanto securius videretur alterutram hic admittere, prae altera illa ἀλυθμαίνειν, quae haud alibi, quod hic sciam, hactenus legitur. Quamquam ne quid hic praeteream, eandem hic veterum ad hunc locum Scholia tueri videantur, quae illam vocem ἀλυσθμαίνουσα agnoscunt & explicant, per πνευστιῶσα, ἀσθμαίνουσα, *difficulter respirans, aegre spiritum trahens*, & quod praeterea mox de eadem Latona dicitur vers. 217. Εἶπε δ' ἔτ' ἀσθμαίνουσα, *dixitque adhuc anhelans.*

Vs. 214. Γείνεο, γείνεο, κοῦρε] Sic Philadelphi mater Berenice, sed jam enixa Philadelphum continuo ad eundem ait apud Theocritum Idyll. XVII. vs. 66. Ὄλβιε κοῦρε, γένοιο, *Nascere, beate puer.*

Ibid. ἤπιος ἔξιθι κόλπου] Haud semel jam usus Callimachus voce κόλπου de *utero parturientium*, & supra quidem vs. 25. Hym. in Dianam, de hac Latona eandem pariente, quod monuit hic Anna eruditissima, φίλων ἀπεθήκατο κόλπων, idque, ut hoc addam, non Poëtico solum more, ut *sinum* seu *gremium* pro *utero* sumeret, sed ad normam etiam veterum Medicorum. Ut vel liquet e Galeno, qui τῶν ὑστερῶν, aut τῆς μήτρας κόλπους, *matricis sinus*, peculiari etiam capite describit de Usu partium l. XIV. c. IV. Minus vero usitatum, quod ab Alcmena de Hercule, quem in utero tulerat, dicitur apud Moschum Idyll. IV. vs. 85. ἐμῷ ὑπὸ ἤπατι ἔχουσα, *quem sub hepate meo habebam* pro ἐν γαστέρι. Ἤπιος autem ut e Matris *utero prodeat* Apollo hic dicitur, haud aliter ac Deos precatur apud Sophoclem Philoctetes in cognomine dramate vs. 735.

Σώτη-

Σωτῆρας αὐτοὺς ΗΠΙΟΥΣ θ᾽ ἡμῖν μολεῖν,

Ut ipsi ad nos veniant servatores ac MITES seu *propitii;* Immo prout hujus Apollinis filius Aesculapius, proprio quodam jure Ἤπιος, ut e Lycophrone vs. 1054. ac Isaäco ibidem liquet, primum dictus. Unde nova lux Papinio de eodem Aesculapio dicenti Sylv. l. III. c. IV. *Salutifero* MITIS *Deus incubat angui; mitis* nempe prout ille ἤπιος olim appellatus, ac Ἠπιόδωρος in Orphicis idem dictus pag. 164. ult. ed. ac sicuti de ejusdem Dei prole, ejusdemque medendi artis perito dixit Homerus, ΗΠΙΑ φάρμακα πάσσειν, *salubria medicamenta inspergere;* aut sicut Prometheus de se, ut primo artis illius inventore, ait apud Aeschylum vs. 481. Ἔδειξα κράσεις ΗΠΙΩΝ ἀκεσμάτων, *ostendi mixturas* seu *compositiones salubrium medicamentorum.* Ut proinde eodem seu potiori adhuc jure futurus hic Apollo Ἰητρὸς, eoque etiam nomine in solemni illo apud Hippocratem jurejurando, primo ante Aesculapium, Salutem &c. loco adjuratus, sive, ut de eo in Philonis Legat. ad Cajum p. 1006. σωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴς πρὸς ὑγείαν ἀνθρώπων, *salubrium medicamentorum repertor ad hominum salutem,* ἤπιος itidem, seu, ut *propitius* ac *salutaris* in lucem prodeat, hic a matre Latona dicitur.

Vs. 215. Νύμφα Διὸς] Ionice nempe hic η mutato in α breve, Homeri in eadem voce eodemque casu exemplo, Iliad. Γ. vs. 130. Δεῦρ᾽ ἴθι Νύμφα φίλη. Contrario autem Dorum more passim apud Theocritum obvio, ut Idyll. II. vs. 14. χαῖρ᾽ Ἑκάτα δασπλῆτι, & Idyll. XI. vs. 19. Ὦ λευκὰ Γαλάτεια &c. quum alioquin α longum in α breve vertant itidem Dores, ac unde ille Simichides ab antiquis Criticis reprehensus, quod ὕλα, producta nempe ultima syllaba, praeter morem Dorum dixerit Idyll. I. vs. 4.

Vs. 225. πόντοιο κακὸν σάρον] Scholia τὸ σάρον, τὸ κάλλυντρον, Βυζάντιοι. Sic eidem κάλλυντρα & κάλυντρα (utroque enim modo juxta seriem litterarum, apud eum legitur, quod unam tamen eandemque vocem notat) κοσμητήρια, & κόσμητρα, & qua voce usus Plutarchus in Dione pag. 982. σαίρουσαι δὲ καλλύντροις τὴν οἰκίαν, *qui verrunt scopis domum;* glossae autem veteres, κάλλυντρον, *nitella.* Idem vero ὄφελμα & ὄφελτρον etiam dictum seu *scopae.* Hesychius, Ὀφέλμασι, σαρώμασι, item, Ὄφελτρον, κάλυντρον (non ut ibi κάλυνθρον) & hinc ὀφελτρεύω, *verro,* & cum voce κοσμοῦσαι simul etiam conjunctum apud Lycophronem vs. 1165.

Θεᾶς δὲ ὀφελτρεύσωσι κοσμοῦσαι πέδον,

Deaeque verrent purgantes solum seu fanum,

ubi Isaäcius, ὀφελτρεύσωσι· σάρον γὰρ καὶ ὄφελτρον, καὶ ὄφελμα, καὶ ὄφελμα, ἡ σκῦπα λέγεται. Quae ibidem firmat adductis Hipponactis ea de re versibus, ubi ille ὀφέλλειν & ὄφελμα, pro *verrere,* & *verriculo* seu *scopis* usurpavit; nempe prout iidem ordinandi,

Ἄνθρωπον εὑρὼν τὴν στέγην ὀφέλλοντα,

Οὐ γὰρ παρῆν ὄφελμα πυθμένι στοιβῆς.

Hominem reperiens tectum verrentem,
Neque enim aderant ſcopae in imo ſtibadio.

σοιδῶν nempe idem ibi quod σιδᾶς. Quo reſpexit proinde Heſychius in adductis gloſſis, Ὄφελμα, κάλυντρον. Ὀφέλμασι, σαρώμασιν. Notanda vero in adducto modo Iſaäci loco vox poſterioris aevi σκῦπα ſeu Latinorum *ſcopae*, quam inde etiam retulit in gloſſarium ſuum eruditiſſimus Du Cange. Adde & opportune quidem ad hunc Callimachi locum, πόντοιο κακὸν σάρον, aliam Heſychii, prout ea hodie ibidem legitur, gloſſam, nempe Ἀγέϛρατον, κάλλυτρον, ἤγουν κοσμητήριον. Quod lectionis omnino portentum, & pro quo in editione Batava magnus Salmaſius dicitur emendaſſe, Ἀγέοσαρον, ac ita etiam, Ionice ſcilicet, legi debere in voce Σάρον, ubi nempe exſtat παλαιὸν ἀκίοσαρον. Ad quem tamen poſtremum Heſychii locum, qui ita effertur, Σάρον, Ἴων Ἀργείοις, ὡς παλαιὸν ἀκίοσαρον, idem Salmaſius, ὡς παλαιὸν ἀκεῖς σάρον dicitur ibidem legiſſe, ſeu, ut alias ibi vir doctus, & quod eodem redit, ὡς παλαιὸν ἀκεῖ σάρον, *ſicut veteres*, ſeu *detritas reſarcit ſcopas*. Niſi quis ibi legendum malit, quod verius etiam puto, παλαιὸν ἄγε σάρον, *veteres adfer ſcopas*, prout alibi idem Heſychius, Ἄγες, ἄγε, φέρε, ac ut in priori adducto apud Heſychium loco, ex illis Ionis in dramate Argivi inſcripto verbis, legi itidem debeat, Ἄγε vel Ἄγες σάρον, *fer ſcopas*; ubi nempe ab imperito librario e duabus illis vocibus una formata ſit vox, retentis iiſdem litteris, Ἀγέοσαρον, iiſdemque etiam, quibus σάρος, vocibus explicata, de *ſcopis* nempe ſeu *everriculo*, quae a Graecis, & alibi apud eundem gloſſographum, uti paullo ante vidimus, κάλυντρον itidem & κοσμητήριον dicta. Unde alterius librarii errore vel incuria, loco illius vocis pro duabus inducta ἀγέοσαρον, retenta ſolum alia eique proxima in litterarum ſerie Ἀγέϛρατον, ſeu *exercitus Ducem*, ut Minervam vocat Heſiodus Θεογ. vſ. 984. & cui valde imperite, vera & obvia de *exercitus Duce* omiſſa notatione, addita illius vocis Ἀγέοσαρον, ſeu, ut legi debuit, duabus vocibus Ἄγε vel Ἄγες σάρον gloſſa, nempe Ἀγέϛρατον, κάλλυντρον, ἤγουν κοσμητήριον. Unde ut coecus coecum trahit, improvide omnino eandem, ut hodie legitur, Heſychii gloſſam, in ſuum Graecae linguae Theſaurum ſeu ejus Epitomen in Anglia editam continuo retulit vir doctus, & explicavit Ἀγέϛρατον, *redimiculum*, *capitis ornamentum*, *caliendrum apud Horatium*. Quae omnia aliena utique, ne quid acerbius dicam, ex mutilo & corrupto Heſychii loco; ac praeterea ex perperam intellectis, quae ibi ſcilicet vocem Ἀγέϛρατον pro Ἄγε σάρον interpretantur, & aliud omnino innuunt, vocibus h. e. *ſcopas* ſeu *everriculum*, κάλλυντρον, ἤγουν κοσμητήριον. Quod obiter in tyronum gratiam monendum hic fuit. Talia autem, quale illud vel Ἀγέοσαρον, vel Ἀγέϛρατον etiam (de *ſcopis* ſcilicet ſeu σάρῳ) in Heſychium ὅσα κόνις irrepſiſſe, & quibus foede inquinatae ſint etiamnum ejus gloſſae, & pridem ad eum vidimus ac paſſim animad-

madvertimus, & noviſſime etiam in eruditiſſima ad Jo. Millium Epiſtola poſt Jo. Malalam edita, luculenter adductis pluribus eam in rem exemplis adſeruit oriens novum litteratae Britanniae ſidus, Richardus Bentlejus.

Vſ. 226. Ἀλλὰ φίλη] Pro φίλη traditur legendum hic potius φίλει, ut nempe φίλει ἀμύνειν dicatur, h. e. ἄμυνε, *ſubveni*; neque enim credibile a peritiſſimo Poëta factum, ut adeo familiariter *amicam* appellaret, heram ancilla ejus ſeu miniſtra. Quo tamen nomine hera Penelope vocatur a nutrice Euryclea Odyſſ. Α. vſ. 743. Νύμφα φίλη; ipſa autem *Juno* magni ducit ab Oceano & Tethye ita appellari Idyll. Σ. vſ. 210.

Αἰεί κέ σφι ΦΙΛΗ τε καὶ αἰδοίη καλεοίμην,

Semper quidem ab iis AMICA *& veneranda vocarer.*

Immo ſolemnis illa ferme apud eundem vatum Patrem, Dearum & Heroinarum, mutuaque inter ſe appellatio. Iris autem, quamquam Junonis πάρεδρος & miniſtra, Dea tamen etiam habita, eoque nomine ab ipſo Junonis fratre Neptuno appellata Iliad. Ο. vſ. 206. Ἶρι θεὰ, *Iri Dea &c.* Adeo, ut ea quidem ratio, petita nempe ab hac appellatione φίλη, qua Junonem Iris praeter τὸ πρέπον hic compellaret, haud quaquam ſuadere videatur, ut eo nomine eadem vox φίλη hic in alteram φίλει commutetur. Id autem, quod pridem ad eum locum his in Obſervationibus notaveram, in noviſſimis ad eundem adnotatis opportune monitum etiam video.

Vſ. 227. σεῖο πέδον πατέουσιν ἐφετμῇ] Non ut hic Interpres, qui in *tuo ſolo ambulant legitime*, ſed qui *tuo juſſu* (σεῖο ἐφετμῇ) *tuam terram peragrant*, Mars nempe & Iris, ut Latonam ab iis, quas illa adibat, terris abigant. Id vero, quod alioquin obvium, bene quoque animadvertit ad edita ſub nomine Orphei Argonautica vſ. 6. qui poſtremus eadem vulgavit vir doctus, ubi nempe Μούσης ἐφετμαῖς, *Muſae praeceptis*, dicitur. Verum hoc quoque in verſione hujus loci emendatum, & in notis ad eundem, quae huic noviſſimae editioni acceſſerunt, occupatum quoque nunc cerno.

Vſ. 228. ἷζε κύων ὣς Ἀρτέμιδος] Vetus illa & adducta ſubinde vigilum, cuſtodum ac miniſtrorum, qui dominis praeſto ſunt & ad implenda eorum juſſa, cum canibus aedium cuſtodibus aut venaticis comparatio. Sicuti nempe κυνὸς δίκην, *inſtar canis*, ſe indigitat, qui excubias agebat in Agamemnonis aedibus, in cognomine dramate apud Aeſchylum vſ. 3. aut quomodo ipſa Clytemneſtra, ſe a marito domum e Trojana expeditione reduce, repertam iri ait, qualem ille nempe eam reliquerat, δωμάτων κύνα, *aedium canem*, in eodem dramate vſ. 616. Unde ἐπωπὶς de *cane* tanquam *inſpectore* & comite aſſiduo, dicitur apud Lycophronem vſ. 1176. Talis autem *canis* ſedulus Dianae comes, qui ut hic continuo additur, juxta venatricis Dianae pedes *adſidet*, arrectiſque auribus ad juſſa Deae exequenda, ſpe-

 ctatur

ſtatur etiamnum haud ſemel in antiquis Deae ſignis, aut qui eandem exhibent, nummis; & ad quae monumenta obvia, ac ante oculos poſita, advertit hic omnino Callimachus. Cujus equidem notae duo ſequentes nummi apud *Ephesios* cuſi; in quibus Dea illa κυνηγὸς ſpectatur cum *cane* ad pedes venatico, in priori quidem icone, eodem *cane* erecto reflexoque ad Dianam capite & arrectis auribus; in altero, *cane* ad venationem ſeu curſum jam prono, ac in priori cum epigraphe ΕΦΕΣΙΩΝ Γ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Ephesiorum Ter Neocororum;* in altero ΕΦΕΣΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ACIAC, *Ephesiorum Primorum Asiae*, Proconſularis nempe.

Adde, quod non unus ſolum, ſed duo ſubinde *canes* ad Dianae ſtantis itidem pedes, vigilum inſtar ſeu aſſiduorum comitum, conſpiciantur in aliis id genus nummis. Ut inde continuo liqueat, id quod de ejuſmodi *Dianae cane* addit hic Callimachus, ἷζε θηρήτειρα παρ᾽ ἴχνεσιν, nempe de qua ante Ἀρτέμιδος, *ſedet hic juxta veſtigia Dianae;* & ſicuti de duobus venaticis hujus Deae canibus dixit Hym. in Dianam vſ. 207. θηρητῆρε δύω κύνες, *duo canes venatici;* de quibus vero haud unius generis ἰχνεύταις & θοαῖς, *ſagacibus* & *velocibus* Deae κυνηγοῦ *canibus*, pluribus egerat in eodem Hymno a vſ. 90. & ſequentibus, ac nos ibidem. Cujuſmodi etiam *canem* venaticum, nuſquam a ſe vel venante, vel domi manente, aut corpus exercente diſcedere, ſed exercenti ſemet adſidere, καὶ γυμναζομένῳ παρακάθηται, dicit Arrianus de Venat. c. v. Eadem proinde ibi hanc in rem voce, *adſidenti cani* illi tributa, ut hic a Callimacho factum, de tali venatrice Dianae cane; ἷζε θηρήτειρα, *ſedet venatrix.*

Ibid. οὔατα δ᾽ αὐτῆς ὀρθὰ μάλ᾽] Nempe in obſequii fidem arrectae hic *canis aures*, quod alioquin in venaticis canibus haud malae notae habitum. Unde idem, de quo modo Arrianus, cum magnas aures in venaticis canibus commendat, ὦτα δὲ μεγάλα ἔστω ταῖς κυσὶν, *aures vero magnae ſint canibus*, tum καὶ εἰ ὈΡΘΑ φαίνοιτο, οὐ πονηρὸν, *nec malum, ſi* ARRECTAE *appareant.*

Vſ. 233. σφετέρης] Pro ἧς nempe, quod apud Poëtas, alioſque

que veteres Auctores haud insolitum; quamquam id in Apollonio Rhodio, qui haud semel ita loquutus est, censoria nota perstrinxerint veteres ad eum Critici. Quod jam erudite, ut solet, ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ l. IX. c. IV. adducto eam in rem loco ex eorundem Grammaticorum glossa ad l. III. vs. 186. ubi dicitur οὐκ ὀρθῶς τὸ ΣΦΕΤΕΡΟΝ· ἔστι γὰρ τρίτον πρόσωπον πληθυντικὸν, καὶ ἁμαρτάνει &c. *non recte τὸ σφέτερον, est enim tertia persona, plurium significationem inferens, & errat* &c. Quod ab iisdem eruditis quamquam illius Poëtae Enarratoribus, alibi adhuc factum, ut ad vs. 622. ejusdem libri, ubi σφέτερον δόμον, h. e. *suam domum*, dixerat Apollonius, & mox vs. 625. σφετέρους τοκῆας, *suos parentes*, idque ut utroque loco iidem notant, κακῶς & οὐχ ὑγιῶς, *male nec sane*; debuisse enim dicere ἑὸν δόμον & ἑοὺς τοκῆας, & quod ab iis similiter jam ante monitum fuerat ad l. I. vs. 643. ubi ἀκαίρως, *intempestive* seu improprie, σφετέροιο τοκῆος ab Apollonio dictum volunt. Verum Apollonium eademque opera Callimachum hoc loco abunde absolvunt, a postremo Apollonii Interprete & Commentatore adlata ad l. III. vs. 186. aliorum veterum Auctorum loca, & qualia liceret plura, si necesse esset, superaddere: sicut Pindari Olymp. Od. IX. p. 91. σφετέρας αἰχμᾶς, *sua acie*, ubi Critici itidem, σφετέρας, ἀντὶ τῆς ἑᾶς, & Ol. Od. XIII. p. 118. σφετέρου πατρὸς, uti paullo ante apud Apollonium σφετέροιο τοκῆος, h. e. *sui patris* &c. Unde praeterea falli abunde liquet Thomam Magistrum, qui semel tantum illud σφέτερον ἐπὶ ἑνικοῦ usurpatum tradit, nempe in iis, quae refert incerti Auctoris verbis, ὁ δεῖνα τὴν σφετέραν κακίαν ἐνδείκνυται, *ille suam malitiam prodit*, additque, quod semel dicto, quale scilicet ibi illud σφετέραν pro *sua* uti non oporteat. Ita subinde fallunt & falluntur ii, quibus tamen, Phrynicho nempe & hoc Thoma, *non dari hodie meliores Hellenismi magistros*, ait alicubi in Epistolis Scaliger. Immo idem usus quoque obtinuit, ut σφέας & Poëtice σφὲ, pro αὐτὸν, ac proinde itidem ἐπὶ ἑνικοῦ dixerint subinde optimi antiquissimique Atticismi promicondi, sicut Aeschylus Prom. vs. 9. σφε δεῖ θεοῖς δοῦναι δίκην, *ipsum oportet Diis poenas dare*, & similiter Sept. Theb. vers. 620. ac alibi; Aristophanes insuper Equit. p. 348. σφε κατακρώζουσι κολοιοὶ, *in illum cornicantur cornices*. Unde etiam a σφὲ pro αὐτὸς, formatum pariter aut adhibitum illud σφέτερος, de uno, non de pluribus. Sed de his plus satis.

Vs. 234. λιθαῖον ἐπὶ πτερὸν ὕπνος &c.] Non ceperunt totam elegantiam hujus loci Interpretes. *Somnus* nempe inter alatos Deos olim habitus, haud minus ac Mercurius, Cupido, Nemesis, Victoria, Diana etiam quandoque, & Iris, aliaque insuper Numina, de quibus erudite jam egit amplissimus amicissimusque Cuperus in Apotheosi Homerica, & qui *somni alati* effigiem editam ac illustratam paullo ante a viro docto memorat. Cui comitem possumus hic addere, & cujus ibidem meminit p. 178. *Somni alati*

in

in veteri marmore descriptam a Grutero effigiem Thes. CCCIV. 9. eandemque omnino, ut ex adducta ab eodem inscriptione SOMNO ORESTILIA FILIA &c. liquet, quam in Schedis Pighianis Electoralis hujus Bibliothecae opportune depictam, cum reliqua marmoris illius icone, hic ad plenam hujus apud Callimachum loci lucem conspiciendam damus.

Ita perspicuum, cur *alati somni* fiat hic a Poëta mentio, haud aliter ac de *somnio* dictum itidem in Orphicis pag. 180. ult. edit. *τανυσίπτερ' οὖλε ὄνειρε*, *alas expandens*, *perniciosum somnium.* Quod vero eandem *somni alam*, *lethaeam*, seu λῃθαῖον πτερὸν hic dicat, imitatus adhuc est Maro, ubi *lethaeum somnum* vocat nempe Georg. l. I. vs. 787. *lethaeo perfusa papavera somno*, & quomodo alibi *lethaea papavera* dicuntur IV. Georg. 545. *Somni* alioquin signum apud Sicyonios memorat Pausanias l. II. p. 103. sed non addit, quale illud foret.

Vs. 235. *γλωχῖνα θρόνοιο*] Scholia ad hunc locum haec reddunt per

per γωνίαν τοῦ θρόνου: Hesychius autem explicat γλωχῖνα, τὴν γωνίαν τοῦ βέλους, *teli angulum*; quomodo nempe γλωχῖνα de *cuspide* sagittae adhibuit Sophocles Trachin. vs. 694. πικρᾷ γλωχῖνι, ubi Critici, γλωχῖνι δὲ ἀπὸ μέρους, τῷ βέλει· γλωχὶς γὰρ ἡ ἀκὶς, ὁ λέγει ὁ Ὅμηρος ὄγκον, h. e. γλωχῖνα ab ejus parte de *sagitta* hic dicitur, γλωχὶς *enim est acies seu cuspis, quam Homerus vocat* ὄγκον. Exstat Poëtae locus Iliad. Δ. vs. 214. ubi de sagitta ait, ὀξέες ὄγκοι, h. e. juxta veterem ejus Enarratorem, αἱ γωνίαι, καὶ ἐξοχαὶ τῶν ἀκίδων τοῦ βέλους, *anguli & eminentiae aciei teli*, seu *sagittae*. quae eadem est etiam apud Hesychium de voce γλωχῖνος glossa, κυρίως δὲ γλωχῖνες, αἱ τῶν ἀκίδων ἐξοχαί.

Vs. 236. ἀποκλίνασα καρήατα λέχριος] Ita de venaticis canibus Xenophon Κυνηγετ. p. 978. τιθεῖσαι τὰς κεφαλὰς ἐπὶ γῆν λεχρίας, *capita terrae obliqua admoventes*. Hinc vox λέχρις pro *oblique* ab Apollonio Rh. adhibita lib. III. vs. 238. ubi eruditi Critici λέχρις, ἐκ πλαγίου. Non monerem, si locum vel Autorem indicassent Lexicorum conditores.

Vs. 238. ταχινὰς Ἐνδρομίδας] Ita κυρίως dici *venatorum calceos* tradit ad hunc locum Graecus Poëtae Enarrator, unde Dianae venatrici iidem etiam tributi supra vs. 16. Hym. in hanc Deam, & qua de re nos ibidem. Eaedem tamen ἐνδρομίδες, & quod vel vox ipsa indicat ac monuit etiam Pollux p. 170. proprie cursorum seu τῶν δρομέων *calcei*; ac unde opportune cum ταχινὰς ἐνδρομίδας hic vocat Callimachus, tum easdem Iridi largitur, de qua paullo ante vs. 216. dixerat, quod ad Junonem προσέδραμε ἀγγελιῶτις, *occurrit nuntia*; hic autem, quod semper accincta esset & calceata ad obeunda Herae jussa. Nulla proinde huic Iridi serva *ab endromide* Graecorum more de *calceis* dicta, seu *sandalio*; cujusmodi alioquin apud Romanos Liviae aut nobilioribus Matronis Ancillas exstitisse, e Marmoribus veterum discimus, ut in Syntagm. Reinesii p. 581.

Vs. 239. ἀλαστήσασα] Verbo Homerico usus Poëta, pro quo ἄλαστα στενάζειν, *graviter gemere*, dixit Sophocles Oedip. Col. vs. 1743. & una voce ἀλαστάλυζω Anacreon Od. LIX. ni eadem ibi in duas sit dividenda ἄλαστα λύζω, quod mallem; & ab incomparabili Grotio etiam factum in Excerp. Stobaei p. 487.

Vs. 240. γαμέεσθε λάθρια] Nempe prout ante vers. 38. γάμος de *clandestino*, quem Jupiter cum Asteria, quamquam frustra ambiverat, *concubitu* dicitur; ac similiter de Daphnidis & puellae clandestinis itidem nuptiis seu συνουσίᾳ apud Theocritum Idyll. XXVI. vs. 57.

Ἀλλάλαις λαλέοντι τεὸν ΓΑΜΟΝ αἱ κυπάρισσοι,
Inter se colloquuntur de nuptiis tuis cupressus:

nempe *conjugium vocat, praetexit nomine culpam*. Sic *nubere* saepe apud Plautum & *nuptias facere*, quod jam ad eum notarunt viri docti pro συνουσιάζειν, cujus rei prae aliis luculentus index hic Comici locus Cistell. A. I. Sc. I.

Haec

Haec quidem ecastor hodie viro nubit, nupsitque hodie;
Nubet mox noctu; nunquam hanc viduam cubare sivi.
Nam si haec non nubat, lugubre fame familia pereat.

Nempe quod de Antiocho Magno ait Justinus lib. XXXI. cap. VI. *Rex ipse per hyemem in luxuriam lapsus, novis quotidie* NUPTIIS *ded tus erat*; ac prout *nuptias facere* eodem sensu haud semel apud Petronium dicitur. Quo referri itidem debet illud Catulli de sua Lesbia Carm. LXX. (ut liquet e sequenti Carm. LXXV.)

Nulli se dicit mulier mea NUBERE *malle,*
Quam mihi, non si Jupiter ipse petat.

Vs. 242. Δυστοκέις μογέουσιν] Utraque vox opportuna de laborantibus in partu mulieribus; prior nempe, quae vix alibi legitur, pro δύστοκοι, qua alioquin usus est Euripides apud Aelianum de Animal. l. XIV. c. VI. pro *infelici partu*, ubi nempe lyncem vocasse dicitur δύστοκον θῆρα, additque Aelianus, ὑπὲρ ὅτου δὲ λέγει δύστοκον, τοὺς Κριτικοὺς ἐρέσθαι λῷον, *cur autem* δύστοκον *eam vocet, melius est ut doceant Critici*, optimi nempe veterum Poëtarum Enarratores. Verbum autem μογέουσιν, de *laborantibus in partu*, adposite quoque hic usurpatur pro μογοστοκεῖν, & quomodo μόγος de *partu* dicitur ab elegantissimo Oppiano Ἁλιευτ. l. I. vs. 688. ubi de phoca, de qua hic etiam continuo agitur, ait, λύετ' ἀνερχομένης γαστρὸς μόγος, *solvitur progressae* in terram *ventris labor* seu partus. Addam obiter, quod voce δυστοκεῖν eleganter usus sit Comicus, ubi de Athenis aegre ob Alcibiadem adfectis, ait Ran. p. 278. ἡ πόλις γὰρ δυστοκεῖ, *graviter enim laborat civitas.*

Ibid. ἀλετρίδες] Nulla ἀλετρίδων virginum mentio, quae liba ad sacrificia pararent, nec eadem vox in ἀλεκτρίδας, quasi ὁμολεκτρίδας, *lecti consortes*, uti videbatur viro docto, commutanda. Hunc locum procul dubio tangunt Aristophanis Enarratores, Εἰρήν. p. 640. ἀλετρὶς ἡ μυλωθρὸς παρὰ Καλλιμάχῳ, *molitrix apud Callimachum*; & qua voce usus itidem Comicus in Lysistrata, p. 877. ἀλετρὶς ἢ δεκέτις, *molitrix decennis nata.* Vere proinde hic Scholia, ἀλετρίδες, θεράπαιναι, αἱ ἀλήθουσαι, *ancillae, quae molunt*, nempe ἀλήθω ab ἀλέω, unde Hesychius, Ἀλετρεύουσιν, ἀλήθουσιν, & veteres Glossae, ἀλήθω, *molo.*

Ibid. Φῶκαι Εἰνάλιαι τίκτουσιν ἐνὶ σπιλάδεσσιν &c.] *Phocae* scilicet, quamquam, ut hic dicitur, *marinae*, h. e. e cetorum genere, extra mare tamen seu in terra *pariunt*, quod pridem docuit Philosophus Hist. Anim. l. VI. c. XI. καθεύδει καὶ τίκτει ἐν τῇ γῇ πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς δὲ, ὡς οὖσα τῶν πεζῶν, & *dormit* ac *parit* phoca *in terra ad littora*, tanquam *una e terrestribus animalibus*. Ita etiam de ejusdem phocae partu Oppianus Ἁλιευτ. l. I. vs. 688.

Τῇ δὲ οὔτι μετ' οἴδμασιν, ἀλλ' ἐπὶ χέρσον,
Λύετ' ἀνερχομένης γαστρὸς μόγος, ὥριος ὠδὶς,

Huic

Huic autem non in aquis, sed in terram
Solvitur progressae ventris labor, tempestivus partus.

Quo respexit itidem Lycophron p. 38. a quo post Homerum dicitur Menelaus in Aegyptum adpulsus, ibi in littore δυσόδμοις θηρσὶ συγκοιμώμενος, *cum male olentibus phocis dormiens*, non ut ibi Canterus, *balaenis*, quod jam ibi animadvertit eruditissimus Meursius, nempe eo inductus, ut videtur, Canterus, quod φωκαίνας cum φώκαις confuderit. Sicuti vero de iisdem *phocis* dixerat vatum Parens eas somnum capere circa Proteum dormientem, ὑπὸ σπέεσι γλαφυροῖσιν, *sub specubus cavis*, Odyss. Δ. vs. 403. ita eaedem a Callimacho parere hic dicuntur ἐνὶ σπιλάδεσσιν ἐρήμοις, *in desertis specubus*, juxta Interpretem, seu *rupibus* vel *scopulis*, sicuti eandem vocem σπιλάδεσσι interpretantur veteres ad Homerum Critici Odyss. Γ. vers. 298. & alibi, ac Hesychius: Σπιλάδες. αἱ περιεχόμεναι τῇ θαλάσσῃ πέτραι, *rupes* aut *saxa quae mari ambiuntur*. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 160. ἀπέστη τῦ διαμαχῆται πρὸς τὰς σπιλάδας, *destitit scopulis confligari.* Ideo autem dilecta a *phocis* ejusmodi deserta ad pariendum loca, seu ἐρῆμοι ἀκταί, quo nempe illae foetus suos, quos impense diligunt, occultarent securius, simulque iis lac & ubera haud aliter ac alia e cetorum genere ad sugendum commodius praeberent; prout istud nempe de *phocis* nominatim observat adducto paullo ante loco, Aristoteles, lac nempe iis esse instar pecudum, ac post duodecimum demum a partu diem, earum foetus in mare primum ac paullatim, quo illi ei adsuescerent, ab iisdem deferri. Id quod similiter ab Oppiano d. l. traditur, per duodecim nempe dies integros a partu remanere in terra *phocam*; decima tertia demum die, eam mare cum catulis subire vs. 690. l. I. Ἁλιευτ.

Μίμνει δ' ἤματα πάντα δυώδεκα σὺν τεκέεσσιν,
Αὐτοῦ ἐνὶ τραφερῇ· τρισκαιδεκάτῃ δὲ σὺν ἠοῖ
Σκυμνοὺς ἀγκὰς ἔχουσα, νεαλδέας εἰς ἅλα δύνει,
Manet autem dies ipsos duodecim cum liberis,
Ibidem in continenti: tertia vero decima cum Aurora,
Catulos amplexubus tenens novellos, in mare subit.

Insignem quoque earundem *phocarum* erga catulos amorem abunde insuper arguit, id quod Apollonius apud Philostratum narrat l. II. c. VII. de visa a se Argis *phoca* ad venationes theatrales inclusa, quae mortuum, quem in carcere pepererat, catulum ita luxerit, ut triduo eadem ab omni cibo abstinuerit, quamquam omnium, quod ibidem addit, belluarum foret voracissima. Unde εἰνάλιαι seu *marinae* eaedem *phocae* hic dictae, quod etsi, *tanquam terrestres forent*, ut ait de iis agens memorato jam loco Aristoteles, in terra pariant, nihilominus maximam temporis partem in mari, & e quo aluntur, agant; atque inde, quod idem addit, μετὰ τῶν ἐνύδρων περὶ αὐτῆς λεκτέον, *cum aquaticis animalibus de phoca dicendum est.* Ex hisce proinde liquidum, & quod vel obiter

ter ab aliis hujus Enarratoribus moneri debuerat, cur parturientem in deserta Insula Delo Latonam, cum *phocis marinis* conferat hic infensa eidem Juno; quae nempe, quamquam ut hic ait, εἰνάλιαι seu *marinae*, similiter *in desertis specubus* seu saxis, foetus suos edere soleant. Quibus proinde veterum ea de re narrationibus accedit luculentum istud cultissimi doctissimique Poëtae testimonium.

Vſ. 245. ἀποθύμια ῥέξω] Obvia rursus imitatio Homerica, ἀποθύμια ἔρδοι, *ingrata faceret* seu *molesta*, Iliad. Ξ. vers. 261.

Vſ. 246. κακῶς ἐχαρίσατο Λητοῖ] Non ea mens hujus loci, quam ei tribuit Vulcanius, nec redargui eo nomine debuit, qui eam haud male adtigerat, utroque sermone soluto ac ligato, Frischlinus. Nempe male quidem de se meritam Asteriam hic innuit Juno, quod Latonae tutum ad parlendum locum concesserit; se tamen ei non succensere, aut velle ideo molestam esse, ob antiquius, quo eidem devincta est, & quo nomine etiam impense illam colit, beneficium; Jovis nempe concubitus ab eadem Asteria repulsi, ipsique Deorum Regis thalamo praelati continuo maris cubilis, in quo nempe illa maluerit delitescere. Quae ex toto loci hujus apud Callimachum contextu clara abunde & liquida, ut ulteriori probatione haud indigeant.

Vſ. 247. ἔκπαγλόν τι] Hinc eadem litterarum μεταθέσει verborum ἐκπαγλεῖμαι, pro ἐκπλαγλοῦμαι, quo usus Aeschylus Choëph. vſ. 215. ubi ad Electram dicit ignotus adhuc eidem Orestes,

> Σύνοιδ' Ὀρέστην πολλά σ' ἐκπαγλουμένην,
>
> *Novi autem, quod Orestem vehementer videre gestias* seu *impense colas*,

juxta Criticos ibidem, ἐκπαγλουμένην, ἐκπάγλως θαυμάζουσαν. Ab Aeschylo autem ejusdem vocis usum mutuatus est Euripides, cujus locum in Oreste notarunt jam alii, usumque vocis ἔκπαγλον aut ἐκπάγλως in utramque partem; unde ἔκπαγλον κακὸν, *immane malum*, dicitur alibi ab eodem Aeschylo Agam. vſ. 871. & ἀνὴρ ἔκπαγλος, *vir terribilis*, Jason nempe duplici hasta armatus, a Pindaro Pyth. Od. IV. p. 242. ac similiter apud Nicandrum aliquoties de noxiis animalibus, ut *dracone*, Ther. p. 32. ἔκπαγλα χαλεφθῇ, & de *myraena* p. 59. μυραίνης δ' ἔκπαγλον &c.

Vſ. 248. Διὸς δ' ἀνθείλετο πόντον] Non video cur corruptus statui debeat hic locus. Asteria quod ante dixerat Callimachus vſ. 37. & 38. dum Jovis fugit concubitum, *stellae instar*, ἀστέρι ἴση, ac unde ei nomen, in mare desiliens, eodemque mersa latuerat. Hinc Juno dum id magni erga se beneficii loco ducit ac praedicat, ait eam *lectum* Jovis *non calcasse*, δέμνιον οὐκ ἐπάτησε, ac proinde eidem Jovi seu Jovis thalamo, maris, ut paullo ante dictum, cubile seu in eodem mergi ac latere, illam praetulisse, Διὸς δ' ἀνθείλετο πόντον. Quae solita est etiam ejusmodi verborum apud Graecos e praepositionibus compositorum constructio, ut ita dicatur, pro εἵλετο πόντον ἀντὶ Διὸς, *elegerit mare prae Jove*, seu *Jovis thalamo*, & qualis in hoc verbo ἀνθείλετο seu ἀνθελέσθαι,

e Sy-

e Synesio jam ab aliis observata, nempe Epistol. CIII. ὥσπερ τὸ δεῖν αἱρεῖσθαι φιλοσοφίαν τῆς ἀγοραίας ταύτης διατριβῆς, *esse forensi huic occupationi philosophiam anteponendam*; ac, ut addam, a Libanio in Basilico p. 98. T. II. τὴν τε ἐλάττω πόλιν τῆς μείζονος ἔπεισαν αἱρεῖσθαι, *persuaserunt, ut minorem civitatem majori anteferret*. Haud aliter nempe, ac supra dicitur vers. 216. ποίη σε προσέδραμεν ἀγγελιῶτις, *qualis ad te accurrit nuntia*, h. e. ἐδραμε πρὸς σε ἀγγελ. Sed haec obiter.

Vs. 249. κύκνοι δὲ Θεοῦ μέλποντες ἀοιδοὶ]. De *Cygnis* Apollinis scilicet cantoribus, actum jam supra ad vers. 5. Hym. in Apollinem, ὁ δὲ κύκνος ἐν ἠέρι καλὸν ἀείδει, *Et olor in aëre pulcre canit*. Illud vero singulare *canere* hic *olores* in Latonae puerperio ac Phoebi natalibus, qui demum in proprio funere, seu ante mortem, fati scilicet praescii, canere vulgo ferebantur. Unde apud Aeschylum Agam. vers. 1453.

Κύκνου δίκην
Τὸν ὕστατον μέλψασα θανάσιμον γόον,
Cygni instar,
Extremum canens funebrem lessum.

& ad quem locum respexisse videtur Oppianus ubi eadem de re agit Κυνηγ. II. vs. 548.

Κύκνοι μαντιπόλοι γόον ὕστατον ἀείδοντες,
Cygni vates lessum ultimum canentes.

Quamquam illud de canoris in Delo Cygnis, extra eorum funus, ac ut totidem Musarum cultoribus, meminerit eodem loco, quo de Latonae partu, Euripides, ac ubi *cygneam* etiam in Delo *paludem* (de qua palude paullo post vs. 261. hujus Hymni) vocat, in qua iidem *olores* modularentur, nempe Iphig. Taur. vs. 1103.

Λίμναν θ' εἱλίσσουσαν ὕδωρ
ΚΥΚΝΕΙΟΝ, ἔνθα ΚΥΚΝΟΣ μελῳδὸς
Μούσας θεραπεύει.
Et paludem volventem aquam
CYGNEAM, *ubi canorus* CYGNUS
Musas colit.

Hinc apud aedem Apollinis Delphicam, *cygnum* itidem advolantem, sed quem procul inde ad Deliacam paludem abigit, commemorat Ion in cognomine apud Euripidem dramate vs. 161. &c.

Vs. 250. Μηόνιον Πακτωλὸν] De *cygnis* quidem in *Caystro*, Lydiae itidem, quod notum, juxta *Pactolum* fluvio obvia apud veteres mentio, ut apud Anacreontem Od. LVI. εἴτε τις κύκνος Καΰστρου, *velut aliquis cygnus Caystri*, & apud Philostratum Icon. l. I. p. 148. ubi cygnorum greges ad Caystrum & Istrum canere dicuntur. Verum de canoris itidem cygnis in *Pactolo*, vel fidem praeter hunc Callimachi locum, faciet Dionysius Periegetes, & cujus ea de re ac *Meonio* hoc *Pactolo* versus adscribere hic haud pigebit,

ΜΗΟΝΙΗ δ' ἐπὶ τῇσιν ἐπ' ἀντολίην τετάνυσται,
Τμώλῳ ὑπ' ἠνεμόεντι· τόθεν ΠΑΚΤΩΛΟΣ ὁδεύων
Χρυσὸν ὁμοῦ δίνῃσιν ἐφελκόμενος κελαρύζει.
Τοῦ δ' ἂν ἐπὶ πλευρῇσι καθήμενος εἴαρος ὥρῃ,
ΚΥΚΝΩΝ εἰσαΐοις λιγυρὴν ὄπα, τοί τε καθ' ὕδωρ
Ἔνθα καὶ ἔνθα νέμονται, ἀεξομένης ἐπὶ ποίης.

MEONIA *autem post has urbes* (Miletum nempe, Prienem, Ephesum) *ortum versus porrecta est*,
Tmolo sub ventoso; unde PACTOLUS *means*
Aurum cum vorticibus trahens, murmur edit.
Hujus autem ad latera sedens veris tempore
OLORUM *exaudires canoram vocem, qui ad aquam*, (seu adjacentibus campis)
Hic & illic pascuntur, crescentem supra herbam.

Unde etiam liquet *Meoniam*, cujus mentio apud Homerum, proprie olim dictam superiorem Lydiam, ad quam mons *Tmolus* & defluens inde, quod praeter Dionysium tradit haud uno loco Strabo, *Pactolus*, Meonius etiam ideo hic a Callimacho dictus. Unde *Meonas* sub Tmolo exstitisse tradit Homerus Iliad. Β. versu 866.

Οἳ καὶ Μήονας ἦγον ὑπὸ Τμώλῳ γεγαῶτας,
Qui & Meonas adduxerunt sub Tmolo natos.

Quo factum proinde videtur, ut *Meones* a Lydis, qui inferiora nempe seu ad mare vergentia Lydiae loca incolerent, & jam olim ante Strabonem, ut ex eodem liquet l. XIII. p. 625. & sequutis adhuc aetatibus, fuerint a nonnullis distincti, sicut apud Philostratum in vita Apollonii l. III. c. II. καθάπερ αἱ Λυδῶν τε καὶ Μαιόνων, (Μαίονες enim, qui Μήονες primum, ut observat Strabo l. XII. p. 550. appellati) *sicuti Lydorum & Maeonum* vites, & de Vit. Sophist. l. I. p. 518. καὶ Λυδὰς, καὶ Κᾶρας, καὶ Μαίονας, *Lydos*, *Cares*, *& Maeonas*. Ut hoc postremo obiter addam, male a Latino Dionysii Interprete, ubi de cygnis ad Pactolum ait, τοί τε καθ' ὕδωρ, verti *qui in nemore* &c. *pascuntur*, pro *ad aquam* seu in *campestribus* ad Pactolum aut Hermum, in quem *Pactolus* labebatur, locis, nempe ἐν τοῖς πεδίοις, & quae λειμῶνας etiam seu *prata* (sicut inde Maro, *prata Caystri*) subinde vocant veteres, quaeque a fluviis *Hermo*, *Caystro*, ac vicino etiam *Maeandro*, uti supra vidimus ad Hym. in Dianam vs. 257. erant denominata.

Vs. 251. Ἑβδομάκις περὶ Δῆλον] Hujus rei peculiaris ratio, & quam alibi vix legas, hic in Scholiis traditur, *quod septimestris Apollo foret natus*, ἑπταμηνιαῖος γὰρ ἐτέχθη ὁ Ἀπόλλων. Ab Hesiodo enim, ut notum Ἔργ. vs. 768. ideo septimus dies, nempe mensis, Apollini sacer dicitur, quod ea die eum Latona peperisset, & proinde tanquam dies hujus Dei Natalis. Quo referri etiam debet, quod a Plutarcho similiter traditum Quaest. Graec. p. 292. septima die mensis Βυσίου (seu, ut mallem Πυσίου) a Delphis dicti,

cti, natum credi Apollinem, indeque die illa Natalem ejus ab iis cultum. Haud aliter nempe ac tertia mensis dies Athenis Minervae sacra exstitisse dicitur, juxta Callisthenem; quod ea die nata & Τριτογένεια inde dicta fuerit, ut id notat Tzetzes ad Lycophronem p. 91. eadem Dea. Aliam vero & subtiliorem illius diei septimi Apollini sacri caussam commenti sunt nonnulli, sicuti Proclus non solum ad dictum Hesiodi locum, sed insuper ad Platonis Timaeum l. III. p. 200. ubi septenarium numerum communem Baccho & Apollini statuit; Baccho quidem, quod ab antiquis Gentilium Theologis idem in septem partes (nempe juxta notos aliunde, ac ut eos vocat Julianus ὁ παραβάτης apud Cyrillum l. II. p. 44. Διονύσου σπαραγμοὺς, *Bacchi laniatus*) dicatur divisus; Apollini autem, tanquam omnem harmoniam contineat idem numerus: in unitate enim duali & quaternario numero positum illud bis *Diapason*, e quo constat septenarius numerus, ac ut addit, διὸ καὶ Ἑβδομαγέταν ἐκάλουν τὸν Θεὸν, καὶ τὴν Ἑβδόμην τοῦ Θεοῦ ἱερὰν ἔλεγον, *unde & septimi diei praefectum vocant Apollinem, & septimam ei sacram dixerunt.* A cultu certe septimi mensis diei, Apollini apud Graecos dicati, Ἑβδομαγέτας idem dictus, & quidem illustri apud Aeschylum loco, quique similiter ab eruditis, qui ea de re egere, praeteriri non debuit, nempe Theb. vs. 806.

Τὰς δ᾽ ἑβδόμας ὁ σεμνὸς Ἑβδομαγέτας,
Ἄναξ Ἀπόλλων εἵλετ᾽,
Septimum vero venerandus septimae diei praefectus,
Rex Apollo elegit,

ubi vetus ejus Enarrator, Ἑβδομαγέτας, τὸν Ἀπόλλωνα λέγει, ὃς ἐν ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς γεννηθεὶς, ἐκλήθη Ἑβδομαγέτας, h. e. Ἑβδομαγέταν *vocat Apollinem, qui septima mensis die natus, dictus est* Ἑβδομαγέτας. Ut vel inde etiam liqueat, septimam diem Apollini, juxta Hesiodum, sacram, & ideo, quod ea esset hujus Dei Natalis, non de *sabbato* seu Saturni die, tanquam septima hebdomados, sed de *die mensis septima*, secus quam a multis factum, debere omnino intelligi. Plura vero adduxit eruditissimus Clemens Stromat. l. V. p. 600. Hesiodi, Homeri, immo hujus etiam Callimachi loca, sed quae Lino tribuit apud Eusebium, Praepar. Evangel. l. XIII. c. XII. Aristobulus, quibus non septimae quidem diei in hebdomade seu sabbati apud Gentiles cultum, sed septenarii numeri religiosam quandam apud eos observationem notari; indeque etiam explicari debere Josephi adversus Apionem ea de re & aliorum adhuc Auctorum verba, pluribus ostendit Anglorum decus Jo. Seldenus de Jure Natur. & Gentium apud Hebraeos l. III. c. XV. & sequentibus. Ut hoc insuper addam, septimam mensis Artemisii, Dianae sacram exstitisse apud Meroas, juxta Libanium Declam. XXII. p. 638. Tom. II.

Ibid. ἐπήϊσαν δὲ λοχείῃ] Sic Anthol. l. I. c. XXI. Ep. II. ἠτε λοχείης Μαῖα, *quae & puerperii Obstetrix*, & de *puerperio* adhi-

 buit

buit etiam Euripides Iphigen. Taur. vſ. 206. quod alibi in eodem dramate vſ. 1241. vocat λοχεῖα, numero plurium; λόχιον autem dixit Hippocrates de Fractur. c. v.

Vſ. 253. τοσσάσδε λύρῃ ἐνεδήσατο χορδάς] Ita Proclus ad Hesiodum p. 169. ed. Heinſ. ἡ δὲ ἑβδόμη ἱερὰ Ἀπόλλωνος, ἐν αὐτῇ δὲ ἐτέχθη, διὸ καὶ ΕΠΤΑΤΟΝΟΣ αὐτοῦ ἡ ΚΙΘΑΡΑ, *ſeptima autem ſacra Apollini, in ea enim eſt natus; unde etiam* SEPTEM FIDIBUS *intenta eſt* CITHARA. Haud aliter nempe ac ἑπτάτονον χέλυν, *de lyra* itidem ſeu *cithara ſeptem fidium*, dixit Euripides in Alceſt. vſ. 446. ubi Critici ἑπτάτονος χέλυς, ἀντὶ τοῦ ἡ ἑπτάχορδος. Unde χορδοτονία, *fidium intentio*, in lyra apud Athenaeum dicitur l. XIV. p. 637. cujusque ἑπτατόνου ſeu ἑπταχόρδου citharae origo, ad ſeptem illas cygnorum in Latonae puerperio cantilenas, & ſimul ad Apollinem ejus rei Auctorem, hic a Callimacho refertur. A quo utique abeunt veteres ad Homerum Critici, qui ad Iliad. Σ. vſ. 570. in ſcholiis antiquis ineditis, quae pridem, uti alibi monui, apud virum exquiſita doctrina Iſ. Voſſium evolvere mihi licuit, e Philochoro referunt, loco *chordarum* in cithara, uſos olim veteres *lino*; Linum Heroa primum rejecto lino, *chordas* induxiſſe, eumque ideo ab Apolline interemptum; Thebis autem ſepultum, ac lugubribus naeniis, quas λινῳδίας dixerunt, ibidem cultum. Addunt λίνον quoque inde dictum, de ejusmodi *lugubri cantu*, qui cum tenui voce canebatur, & cujus etiam, (qualem eidem mortuo cecinerunt Muſae) formula ibidem refertur, Ὦ Λίνε, θεοῖσι τετιμημένε &c. Φοῖβος δέ σε ἀναιρεῖ, Μοῦσαι δέ σε θρηνοῦσι, *O Line, o diis honorate &c. Apollo quidem te occidit; Muſae autem te lugent &c.* Adtigerunt id ex parte, de antiquo nempe *lini* in cithara pro *chordis* uſu, brevia ad Homerum Scholia, & iſtud de Lino Heroë, ob repertas chordas ab Apolline interempto, ex iisdem, ut liquet, fontibus, ſeu vetuſtis illis ac ineditis hactenus Poëtae Enarratoribus, Euſtathius p. 1061. Ut mittam, quod *citharam cum tribus chordis in Aſiae urbe ad Tmolum primum repertam* tradat Stephanus in Ἀσία. Ἀσία, πόλις Λυδίας παρὰ τῷ Τμώλῳ ἐν ᾗ τρίχορδος εὑρέθη κιθάρα, ac unde etiam, ut praeterea obſervo, Ἀσιὰς ſeu *Aſiatica* dicta olim *cithara*, juxta veteres Apollonii Interpretes l. II. vſ. 779. Καὶ ἡ κιθάρα Ἀσιὰς, (non Ἀσία) λέγεται· ἐπεὶ ἐν Λυδίᾳ πρῶτον εὑρέθη, *& cithara* ASIAS *dicitur, quandoquidem in Lydia* (ubi nempe olim urbs *Aſia* ad Tmolum) *primum reperta eſt.* Qua de re paullo aliter, ut obſervo, Plutarchus, apud quem lib. de Muſica p. 1133. a quodam Terpandri diſcipulo cithara primum reperta, eaque inde Ἀσιὰς dicta traditur, quod Lesbii, Aſiae incolae, primi ſint ea uſi. Immo cujus dictae Ἀσιάδος *citharae* facta pridem fuerat mentio, & de quo ſilent itidem ad Stephanum eruditi ejus Enarratores, a duobus antiquis, & qui inde lucem foenerantur, Auctoribus. Quorum prior eſt Euripides in Cyclope verſ. 442.

Λέγ',

Λέγ', ὡς ΑΣΙΑΔΟΣ οὐκ ἂν ἥδιον ψόφον
ΚΙΘΑΡΑΣ κλύοιμι.
Dic, quia ASIATICAE *non libentius ſtrepitum*
CITHARAE *audiemus.*

Alter, ut praeterea obſervo, Ariſtophanes Θεσμοφ. pag. 272. κρούματα Τ' ΑΣΙΑΔΟΣ, non ut ibi perperam Interpres, *ſaltationes Aſiaticae terrae*, ſed *pulſus Aſiaticae citharae*, quae Ἀσιὰς nempe, ut modo vidimus, dicebatur. Nota vero Inſtrumentorum Muſicorum apud veteres diſtinctio, & de qua, ut alios mittam, Maximus Tyrius Diſſert. XXI. p. 715. εἰς τὰ κρουόμενα, *in ea, quae pulſantur*, ut lyra vel cithara, quaeque τὰ ἔγχορδα, κάθαπτα, vel τὰ ἐντατὰ, *quae chordis* ſeu *fidibus tenduntur*, ac inde in veteri Epigrammate ἄπνοα νεῦρα ταθέντα, *ſine flatu nervi tenſi*, dicuntur Anthol. l. I. c. XLV. & εἰς τὰ ἐμπνεόμενα vel ἐμπνευστὰ, aut ἐμφυσώμενα, eadem etiam ἔνηχα, *in ea, quae inflantur*, ſeu *flatu reſonant*, ut tibia, ac unde φυσατήρια vocat *tibias* Ariſtophanes Lyſiſtr. p. 910. Hinc autem κρούματα, ſicut etiam adducto apud eundem Comicum loco, & κροῦσις, ut apud Plutarchum de Muſica p. 1140. ac alibi, de *pulſatione* fidium citharae aliorumve ἐγχόρδων ὀργάνων, ac inde κρούματα ἄφωνα, *citharae pulſus*, *qui ſine voce*, ſeu addito iis cantu, fierent, quomodo κιθαρισταὶ ἐπὶ τῶν κρουμάτων ἀφώνων, a citharoedis proinde diverſi, vocantur apud Pauſaniam l. X. p. 621. ſicuti in genere τοὺς κιθαριστὰς ἐπὶ τῶν κρουμάτων, non quidem *citharoedos*, ut ibi doctiſſimus Petavius, ſed *cithariſtas* de citharae *pulſibus* non eſſe ab aliis edocendos, dixit Themiſtius Orat. XXV. p. 311. ult. edit. Unde κρουματικὴ σοφία, de *arte cithariſtica*, non de *Muſicae ſcientia* in genere, ut ibi Interpres, in eodem, de quo modo, Epigrammate dicitur; cujusque initium τὸν σοφὸν ἐν κιθάρῃ, *peritum citharae* &c. ac ubi de aliquot *citharae chordis*, de quibus hic in genere Callimachus, earumque proprietatibus, agitur, & κρούειν citharam plectro pulſare, alibi dicitur Anth. lib. IV. cap. XVI. Ep. IV. Quamquam κρούματα etiam de eo & peculiari quidem concentus genere dicta, qui ῥυθμὸς κατὰ δάκτυλον, *rhythmus ad digitum*, vocabatur, & ad quem inflabant ſubinde tibiam, tradunt eruditi Comici Enarratores ad Nub. p. 165. cujusque meminit etiam Plutarchus de Muſica p. 1033. Unde, ut hoc addam, δακτυλικοὶ, quas Pollux memorat p. 192. dictae videntur eaedem tibiae: κρουματοποιὸς autem Dorion, de tali tibicine, a Machone Comico apud Athenaeum l. VIII. p. 337. qui certe αὐλητὴς paullo poſt ibidem vocatur, non proinde *fidicen*, juxta illuſtrem Grotium in Excerpt. Comic. p. 489. aut, ut de eo magnus Animadverſor, *neſcio quorum inſtrumentorum pulſator*. Haec autem ſcripſeram, quum ab Etymologici M. Auctore, cum eadem, quae ab Apollonii Enarratoribus tradita paullo ante retuli, de reperta nempe in urbe Lydiae ad Tmolum, τριχόρδῳ cithara, cujus inventum alioquin Oſiridi tribuit Diodorus l. I. p. 15. tum praeterea eundem Ariſtophanis,

sed indicto dramate, locum indicari video in voce Ἀσιᾶτις, & quasi parodia esset loci Euripidis Erechtheo, ubi Ἀσιάδος κρούματα similiter de *cithara* usurpasset Tragicus. Quo referri etiam debet illud veteris itidem Poëtae, seu Euripidis, seu alterius Tragici apud Strabonem l. x. p. 471. κιθάραν Ἀσιᾶτιν ῥήσσων, *citharam Asiatida pulsans*, ac id, quod paullo ante ab eodem Geographo dicitur, ἡ Μουσικὴ πᾶσα Θρᾳκία καὶ Ἀσιᾶτις νενόμισται, *Musica omnis Thracia & Asiatica censetur.* Quum autem ὀλιγοχορδία, sicut in illa Ἀσιάδι seu τριχόρδῳ cithara, nempe *chordarum paucitas* locum primo, ut fieri solet, & quod a Plutarcho etiam traditur de Musica p. 1137. habuisset, (quibus tamen repugnat apud Athenaeum Euphorion, qui antiquissimum fuisse τῶν πολυχόρδων ὀργάνων usum notat lib. xiv. p. 635.) completa demum habita est cithara, omnemque perfectae harmoniae modum adtigisse, ubi ἑπτάχορδος evasit. Quod pridem ab Aristotele observatum Problem. Sect. ix. c. xxv. ὅτι ἑπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἁρμονίαι, *quod e septem chordis* sive *fidibus constarent harmoniae*; idque juxta septem coelestium sphaerarum motus, (uti ea de re postea Macrobius, cujus locum hic adnotavit vir doctus) seu pro numero planetarum, ac ut tradit, ὅτι ἑπτὰ ἦσαν αἱ χορδαὶ τὸ ἀρχαῖον, *quod septem essent chordae antiquitus.* Unde etiam Timotheus Spartae accusatus, quod ἑπτάχορδον citharam, qualis nempe usque ad Terpandrum fuerat, in plures sonos, & quidem inductis (seu juxta Aristidem de Musica l. i. p. 35. undecima *chorda* prioribus ab eo addita) duodecim *chordis* dispersit, aut, ut a Pherecrate Comico dictum apud Plutarchum de Musica p. 1142. ἀπέλυσε κ' ἀνέλυσε χορδαῖς δώδεκα, *absolvit ac resolvit duodecim chordis*; & ab Argivis, ut idem observat p. 1144. mulctatus, qui pluribus quam *septem chordis* apud eos foret usus. Quo factum est itidem, ut ἐννεάχορδον seu *novem fidium* instrumentum rejectum fuerit, teste Athenaeo l. x. p. 336. Quod proinde voluit hic innuere Callimachus, dum *lyrae* seu *citharae* (promiscue enim fere haec a Poëtis, aliisque priscis Auctoribus sumpta, & qua de re nos alibi) *cum septem fidibus* seu *chordis*, perfectae proinde, seu ἑπταφθόγγου, ut ab Euripide dicitur Ion. vs. 881. aut ἑπτατόνου ab eodem, Alcest. vs. 446. aut ἑπταγλώσσου, apud Pindarum Nem. Od. v. p. 371. alibi ἑπτακτύπου Pyth. Od. ii. p. 52. nempe de qua Horatius l. iii. Od. x. *resonare septem callida nervis*, inventum hic Apollini tribuit. Quales proinde *septem* repertae ab eo *citharae chordae*: singulae suis nominibus distinctae, singulisque illis septem planetis, qua de re paullo ante, adtributae leguntur; sicut *Hypate*, tanquam prima, Saturno aut juxta alios, Lunae, *Nete*, ut ultima, Lunae, ac ab aliis, Saturno: *Mese*, media quippe, Soli; quae autem ab utraque parte *Parhypate*, τῇ hypate nempe proxima, Jovi; *Paranche*, eademque *Lichanos*, ab *indice* digito, quo eadem chorda pulsabatur, Mercurio; *Paramese*, Marti; & *Trite*, seu *Tertia*, Veneri. Qua de re videri potest Nico-

Nicomachus Harmon. Enchirid. p. 33. & Ariſtides de Muſica l. I. p. 10. Qua ratione etiam factum, ut hanc ἑπτάφθογγον *citharam* vel *lyram*, ſeu ejus tractationem, cui antiquos operam dediſſe, tradit etiam Cicero de Seneɛt. c. VIII. tanquam παιδευτικὴν & ἀνδρώδη, *erudiendi vim habentem ac virilem*, ab Apolline repertam, eamque ἐμπνευστοῖς ὀργάνοις, ut *tibiae* ac *ad tibiam* cantui tanquam θηλύνοντι τὴν ἀκοὴν, qui *effeminaret auditum*, Marſyaeque ut volunt, invento, longe praeferendam ſtatuerent veteres. Quod praeter Ariſtidem de Muſica lib. II. p. 108. a Platone pridem ante obſervatum videas de Republ. l. III. p. 399. & quod firmat etiam Cicero pro Muraena cap. XIII. *ut ajunt in Graecis artificibus, eos auloedos eſſe, qui citharoedi fieri non potuere*; alibi autem citharae antiquos, non autem tibiae, de qua ſilet, operam dediſſe memorat, de Seneɛt, c. VIII. nempe, *diſcebant fidibus antiqui*. Quamquam, ut hoc addam, *fides* ſeu *chordas*, non de *cithara* ſemper aut *lyra*, aliisque id genus ἐγχόρδοις vel ἐντατοῖς inſtrumentis, ſed de *tibiis* etiam dici, & quidem apud Lucretium l. IV. contendat in Obſervationibus ad Catullum p. 167. vir doctrina & ingenio inſignis. Verba nempe Lucretii, quae merentur hic adſcribi, ubi de nocturno agit, quem ludentes Satyri vel Fauni cient, ſtrepitu, exſtant l. IV. vſ. 587.

Chordarumque ſonos fieri, dulcesque querelas,
Tibia quas fundit, digitis pulſata canentum;

ubi tamen nihil obſtat, immo quod non ſuadeat omnino, ut iis verbis *chordarumque ſonos*, de ſonitu fidium citharae agatur, prout de iis ψόφον, κρότον, κλύπον, *ſtrepitum* ac *ſonitum* dixerunt veteres, ac unde ἑπτάκτυπον *ſeptiſonam* de *cithara* ſeptem chordarum a Pindaro vocari paullo ante vidimus; aut quomodo κρουητὰ, πηκτίδων μέλη, *carmina, quae ad pectidis* (inſtrumenti id genus ἐγχόρδου, & ſubinde pro *cithara* etiam uſurpati) *pulſum canuntur*, a Sophocle dicta in deperdito dramate apud Athenaeum l. IV. p. 175. Ut mittam ψαλμὸν quoque de *ſono* ſeu *pulſu* citharae dictum, ſicut ψάλλειν & ἀντιψάλλειν apud Comicum Avib. p. 550. pro *citharam pulſare*, & qua de re eruditi ad eum Critici. Tibia autem eaque *canentum*, Satyrorum nempe ſeu Faunorum, *digitis pulſata* a Lucretio dicitur, quod non oris ſolum flatu, ſed manus etiam ſeu digitorum motione ac miniſterio elicerentur tibiae πολυτρήτου ſeu *cum multis foraminibus* ſoni. Unde de Satyro ſimiliter, abjectam a Minerva tibiam inflante, ait Ovidius Faſt. l. VI. vſ. 705.

Et modo dimittit DIGITOS, *modo concipit auras*;

ac, ut alios inſuper mittam, quos jam notarunt, qui de tibiis egere viri docti, Cicero de Natur. Deor. l. II. c. LX. utrumque illum tangit digitorum in tibia ſimul ac cithara uſum, *itaque ad pingendum, ad fingendum, ad ſculpendum, ad* NERVORUM ELICIENDOS SONOS AC TUBARUM *apta manus eſt* ADMOTIONE DIGITORUM. Immo quam in rem notabilia haec Pollucis verba l. IV. p. 190. ἀποδεῖξαι καὶ τὴν αὐλητοῦ

εὐχέρειαν, ταχυχειρίαν, καὶ τὴν εὐχειρίαν, *ostendere etiam tibicinis agilitatem, celeritatem, & facilitatem.* Adeo, ut quamquam ἄχορδος *tibia, digitis* tamen *canentum pulsata*, haud eo minus dici a Lucretio potuerit, id quod alioquin ἐγχόρδων seu ἐντατῶν, *fidibus* seu *chordis intentorum* instrumentorum proprium exstitit; & quidem pro illorum rursus inter se discrimine, quae nempe ex iis aut plectro solum, aut vero digitis seu κατὰ χεῖρα pulsabantur. Quorum illud, ut vulgo notum, in cithara seu lyra passim obtinuit, ac unde ejus inventor Εὔλυρος hic seu citharoedus Apollo, plectrum dextra praeferre in antiquis nummis ejusque signis visitur. Hinc etiam *sine plectro* citharam, omnemque artem citharisticam, vanam ac inutilem, dicit Chrysostomus in Martyr. Roman. T. v. p. 492. ed. Savil. Quamquam antiquum & praestantissimum olim citharistam, Chironem, non plectro quidem, sed manibus citharam pulsasse, haud semel dicatur a veteri Argonauticorum Auctore, vs. 380. κιθάρην μετὰ χερσὶν ἀράσσων, & vs. 396. χερσὶ λύραν ἤρασσε, *citharam* seu *lyram manibus pulsavit*, quod alioquin πλήκτρῳ δινεῖν, vel ἐλαύνειν, aut ut paullo ante vidimus, κρέκειν, dicunt Pindarus, aliique, & quomodo etiam *magadin* ac *pectida*, sine plectro pulsari, ex Aristoxeno refert Athenaeus l. xiv. p. 635. Hinc illud inter κινύραν, & ναβλα, utrumque alioquin δεκάχορδον organum, discrimen observat Josephus Ἀρχ. l. vii. c. xi. quod nempe illa plectro; haec autem, (& quam per κιθάραν reddunt subinde LXX. Interpretes, ut Psalm. LXXXI. 3.) δακτυλίοις κρούεται, *digitis pulsatur*; & quibus gemina omnino de utroque illo organo habet Theodoritus in iii. Reg. Qu. xxxiv. Quod postremum, manu nempe ac digitis, potius quam plectro, organon id genus ἔγχορδον *pulsare*, majoris olim artis habitum: unde de Epigono, instrumenti Epigonii ab eo dicti inventore, ait Athenaeus l. iv. p. 183. μουσικώτατος δ' ὢν κατὰ χεῖρα δίχα πλήκτρου ἔψαλλεν, *quum Musicae summe esset peritus, manu sine plectro pulsabat.* Neque vero minus dubito, ut evincere potuerit vir doctissimus, nunc ὁ μακαρίτης, *chordas* pro *tibiis* apud Platonem legi. Illud equidem scio, communionis cujusdam *tibiae* seu ad tibiam concentus cum *lyra* aut *cithara*, mentionem subinde a veteribus factam, ut apud Athenaeum l. xiv. p. 617. ac inde alibi ab eodem dici p. 637. ἔναυλον κιθάρισιν, non ut ibi Dalechampius *citharae cantum cum tibia*, (illum enim κιθαρῳδία, non κιθάρισις, ut vel docebit Plato in Ione p. 533. notat) sed *tibiae & citharae concentum*, inductum ab eodem, de quo modo dictum, Epigono. Unde etiam inter varia *tibiarum* genera, αὐλὸς κιθαριστηρίους referri ab eodem Naucratita videas, l. iv. p. 183. nempe, quod ille magadin tradit l. xiv. p. 634. ab Aristoxeno vocari αὐλὸν κιθαριστήριον, *tibiam citharisticam*; & quomodo etiam, juxta Pollucem l. iv. c. x. μανιάμβοι & παριαμβίδες dicuntur νόμοι κιθαριστήριοι, ac postremi apud Hesychium κιθαρίδες, seu *modi citharae* aut citharistarum, quos nempe, ut addunt iidem, ad *tibiam* veteres *adapta-*

tabant, οἷς καὶ προσηύλει. Quod in nobili Hyacinthiorum apud Laconas festo, a praecinctis pueris fieri solitum, ut nempe iidem citharam pulsantes, immo omnes ejus chordas plectro simul ferientes, ad tibiae seu tibiam inflantium modos canerent, tradit idem Athenaeus l. IV. p. 139. Quod observare etiam liquet apud Xenophontem in Convivio pag. 878. ἐκ δὲ τούτου συνηρμοσμένῃ τῇ λύρᾳ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκιθάρισεν ὁ παῖς, καὶ ᾖσεν, *secundum haec puer, lyra ad tibiam accommodata*, & *citharam pulsavit ac cecinit*. Ita συναυλία dicta de *citharae* cum *tibia*, qui locum subinde habuit, seu mixto ex utroque organo, *concentu*, prout id praeter adductos ea de re ab Athenaeo Auctores l. XIV. p. 618. memorant veteres Critici ad illud Aristophanis Equit. p. 283. ξυναυλίαν κλαύσομαι, nempe ξυναυλία δὲ λέγει), ὅταν αὐλὸς καὶ κιθάρα συμφωνεῖ, dicitur ξυναυλία, *quando tibia* & *cithara concinunt*, quamque apud Romanos quoque haud insolitam, vel ex duobus Horatii locis, qui & inde etiam haud parum, & paullo plenius, quam hactenus factum, illustrantur, constat, ut l. IV. Od. I. *Lyraeque* & *Berecyntbiae Delectabere tibiae Mistis carminibus*, & l. V. Od. IX. *sonante mistum Tibiis carmen Lyra*. Quamquam rursus ξυναυλίαν de solo *tibiarum inter se concentu*, explicet Pollux lib. IV. cap. X. Semus autem Delius dicto apud Athenaeum loco, tibiae ac rhythmi, sine modulato sermone, concentum. Neque vero ideo colligas *chordas* inde ab iisdem Auctoribus de *tibiis* dici, aut ἰσχόρδους vel ἐντάτους, *chordis* seu *fidibus tentas tibias*, olim exstitisse. Platonem certe quod adtinet, & quem praeter Lucretium, ut indicem quoque ejus rei obiter ibi ad Catullum commemorat vir doctissimus, eum utique non satis accurate, ubi ille de his agit organis, ab eodem expensum, licet utique statuere. Respexisse enim videtur vir πολυμαθέστατος, ad locum gravissimi Illius Auctoris, qui exstat de Republ. l. III. p. 339. ubi de variis harmoniarum apud veteres agens speciebus, transit ad eas, quae ex Instrumentis Musicis πολυχόρδοις & πολυαρμονίοις oriebantur, ut trigonis, & quae πηκτίδες aliisque nominibus dicebantur. Iis autem e civitate, quam toto illo opere ordinat, rejectis, subdit continuo, τί δὲ αὐλοποιοὺς ἢ αὐλητὰς παραδέξῃ εἰς τὴν πόλιν; τί ΟΥ ΤΟΥΤΟ ΠΟΛΥΧΟΡΔΟΤΑΤΟΝ, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια, ΑΥΛΟΥ τυγχάνει ὄντα ΜΙΜΗΜΑΤΑ; *quid vero? tibiarum opifices* & *tibicines ipsos, num quid admittes in civitatem? quid? annon* ILLUD INSTRUMENTUM, QUOD MULTIS CHORDIS *constat*, & *ea, quae harmonias omnes continent*, TIBIAE *sunt imitamenta?* Ubi continuo rejecta etiam tibia, solam dein lyram seu citharam (ut illis nempe πολυχόρδοις & παναρμονίοις organis simpliciorem, & qualem κιθαρῳδίαν antiquitus exstitisse, tradit Plutarchus de Musica p. 1133.) in civitate utilem, fistulam autem pastoribus in agris permittendam tradit. Adeo, ut mirari utique subeat, non male quidem haec Platonis verba & contrario plane sensu accepisse, quod ei saepenumero, ut eruditis notum, contigit, Ser-

ranum, dum inter alia imperite (venia sit verbo) ea, in quibus cardo hujus rei versatur, expressit, *nonne tibia omnium instrumentorum Musicorum maxime chordis constat?* sed iisdem Platonis verbis potuisse induci virum Graece, si ullus alius hac aetate, doctissimum, ut chordas ibidem seu πολυχορδότατον organon, de *tibiis* juxta minus fidum peritumve interpretem, dici statueret. Id enim ad instrumentum *fidibus* revera & *pluribus quidem intentum*, referri omnino debuit, & quidem, cujus soni ad tibiae modos proxime accedunt, eamque, quod ait Plato, *imitarentur*. Talis autem omnino erat veterum *magadis*, instrumentum quidem ἐντατὸν, *fidibus tensum*, sicut cithara, lyra, barbitus, ut id ab Athenaeo traditur l. IV. p. 182. & proinde alibi ψαλτικὸν, seu quod *digitis pulsaretur*, ab eodem dictum l. XIV. p. 634. ac inde etiam cum *trigono* & *pectide*, quorum a Platone facta fuerat ibidem mentio, a Diogene Tragico conjunctum iis versibus, qui in illis convivialibus sermonibus referuntur p. 636. sed tamen, quod ad tibiae modos pulsabatur. Unde etiam *tibiae citharisticae* nomen, uti paullo ante vidimus, eidem a nonnullis inditum, immo a quibusdam dubitatum, ut ex illo Naucratita rursus constat p. 634. ac alibi, an pro *cithara* vel *tibia* habendus esset *magadis*: nempe quod ille sono quidem & peculiari eidem modo, ad citharam accederet. Idem vero non ἴσχορδος solum, uti diximus, sed vere etiam, prout hic a Platone dicitur, πολυχορδότατος; qualem utique, seu *viginti chordarum magadin* habere se ait Anacreon in dicto modo apud Athenaeum loco. Sicut proinde per illud τοῦτο τὸ πολυχορδότατον, *magadin* aut simile ἐντατὸν organum intellexit hic Plato; ita etiam per ea, quae ibidem addit, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια, & *ipsa quae ex omnibus harmoniis constant*, quaeque itidem forent *tibiae imitamenta*, αὐλοῦ μιμήματα, hydraulica organa videretur omnino designasse, ni obstaret, quod a Ctesibio, qui Ptolemaei Euergetae secundi seu Physconis, temporibus vixerit, illud instrumentum demum repertum traderet Athenaeus l. IV. p. 174. De iis aliqquin hydraulicis dubitasse similiter ab eodem Athenaeo dicitur Aristocles, qui de iis olim egerit, an ἐντατοῖς, an vero ἐμπνευστοῖς, seu quae inflantur, ut tibia, organis essent eadem adscribenda; eaque insuper triplex illud harmoniae apud veteres genus in se continere dicta, Chromaticum, Enarmonicum, & Diatonium. Quibus insuper accedit, dum ea quoque, nempe quae ex multis chordis aut ex omnibus harmoniis constarent, una cum tibiis, quas illa imitabantur, rejicit hic Plato; quod idem alibi similem tibiae cum cithara *communionem* κοινωνίαν aperte redarguat, nempe de Legib. l. III. p. 700. ubi Poëtas, prae vera & genuina Musicae ignorantia, varia illa cantuum ad tibiam & ad citharam genera miscuisse, (αὐλῳδίας δὲ ταῖς κιθαρῳδίαις μιμούμενοι) omniaque ad unum retulisse memorat. Unde superiora etiam Platonis verba, prout eadem sonant, ac insuper totius contextus

ra-

ratio omnino exigit, recte quoque ante a Ficino, quem modo adii, intellecta & explicata, quo major hic Serrani incuria, videas. Quamquam forte eidem Serrano eo major venia dari hic possit, quod Pollucem nunc forte animadverto, ubi de veterum tibiis agit, idem, prout hodie apud eum legitur, aperte dicentem, l. IV. c. IX. sect. V. Πλάτων δὲ καὶ πολύχορδον εἴρηκε τὸν αὐλὸν, *Plato vero etiam tibiam multis chordis praeditam dixit*; ac inde, ut statuere licet, virum incomparabilem ad Solinum p. 8. ult. edit. referre similiter, πολύχορδον αὐλὸν Platonem appellasse, h. e. ut ille ibidem addit & explicat, τὸν πολύτρητον, *multiforatam*, quod nempe foramina tibiae respondeant citharae chordis. Quamquam autem certo statuere nunc non licet, an alius olim seu aevo Pollucis exstiterit Platonis locus, ubi, quod ait Pollux, πολύχορδον *tibiam* dixerit, quod utique non putem legi hodie in ejus operibus; an vero ad adducta paullo ante Platonis verba, sed properantius, quod ei haud semel in aliis etiam Auctoribus contigit, animadversa, respexerit ibidem Pollux. Unde fieri etiam potest, ut Platone ipso non consulto, a Polluce vel a Salmasio forte, cujus paucis ante lineis, alia de tibiis, ut perperam adnotata, perstringit dicto ad Catullum loco vir varia & excellenti doctrina, inductus, idem quoque de πολυχόρδῳ tibia a Platone dictum adfirmaret. Ut nunc mittam, quod alibi idem Plato, de Legib. l. VII. p. 809. &c. agit de cithara & institutione puerorum, a quibus citharistae per triennium opera foret danda, *chordas* quidem *citharae* aut *lyrae*, & πρόσχορδα φθέγματα, seu *sonos ad citharae chordas consonos*, (& quomodo πρόσχορδα κρέκειν, *chordis consona pulsare*, dixit Plutarchus de Musica p. 1140. & πρόσχορδα ᾄσματα, *chordis consonas cantilenas*, Pollux l. IV. c. IX. p. 187.) nullibi autem easdem *tibiae* tribuit; ubi caeteroquin de iis, aut primis ac praestantissimis tibicinibus, Marsya & Olympo, agit in Minoë p. 318. aut ubi Alcibiadem, citharam quidem pulsandi, non autem inflandi tibiam artem doceri voluisse, tradit in Alcibiade l. I. p. 106. Quod postremum nempe Atheniensium moribus ac institutis erat consonum; quos citharae valde fuisse studiosos, vel e Comico & Graecis ejus Interpretibus liquet, Nub. p. 178. Unde etiam peculiaris Eunidarum familia Atheniis exstitisse, apud Harpocrationem dicitur; quae e citharoedis, qui in sacris operam darent, constabat, sicut aliunde constat Thebanos olim tibia impense delectatos, aut etiam Laconas; ac praeterea, ut vel apud Tragicos antiquos obvium, Lydos, Mysos, Phrygas, apud quos eadem reperta credebatur; aut prout alioquin Arcadas fistula; Siculos πηκτίσι usos tradit eruditissimus Clemens Paedag. l. II. c. IV. Immo unde id patrium Thebanis fuisse, ut tibiae nempe operam darent, dicit Polyaenus Stratag. l. I. c. X. Αὐλὸν quidem, ut hoc addam, non de *tibia*, sed de quavis extensa in longitudinem figura dictum, praeter veteres Grammaticos, apud Athenaeum legas l. V. p. 119 ac

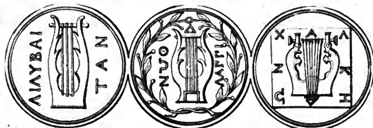
inde

fenioribus, *κινύρα*, dici itidem poteſt, ut ab eruditis jam, qui in illis litteris & linguis regnarunt, obſervatum; ac de *magadi* itidem a nobis infra adhuc dicetur. Unde etiam ab Ariſtoxeno peregrina inſtrumenta recenſeri, *phoenicias*, *pectidas*, *magadidas*, *ſambucas*, *trigona*, *ſcindapſos*, totidem intenta chordis inſtrumenta, refert Athenaeus l. IV. p. 182. Immo quod nominatim de *trigono*, ut a Syris reperto; & de *ſambuca*, tanquam Syrophoenice, ſeu lyra Phoenicia, *phoenice* item & *nabla*, ut Phoenicum itidem inventis, hujusque *Sidonii* inde dicti, e Juba, Sopatro, Ephoro, aliisque, tradit idem Athenaeus l. IV. p. 175. & l. XIV. p. 637. aut vero, quod de *cithara*, quae *Aſias* olim, tanquam in Aſia reperta fuerit, dicta, jam ante eſt a nobis obſervatum. Adeo etiam, ut in ipſis quaſi mundi incunabulis, a Jubale in eo ſeu Syris vicino Orientis tractu reperta legantur Gen. IV. 21. juxta LXX. ſeniores, *cithara* & *pſalterium*, utrumque *ἔγχορδον* organum. Neque vero id genus inſtrumentorum chordis ſeu fidibus intentorum uſus cum peregrino luxu, tibiis aut tibicinis minus, nec proinde a Satyrico, ubi ea de re agit, omittendus, in urbem Romam fuerat, & quidem ex illo Aſiae tractu, invectus. Quam in rem praeclarus omnino & qui inſigniter huc facit, Livii locus, qui poſt devictum Syriae Regem Antiochum, vulgo Magnum, ait l. XXXIX. c. VII. *luxuriae enim peregrinae* ORIGO *ab exercitu* ASIATICO *invecta in urbem eſt*; omiſſaque ibi omni tibiarum aut tibicinum mentione, *tum* PSALTRIAE SAMBUCISTRIAEQUE, *& convivialia ludorum oblectamenta.* Hinc *tibicinas*, *tibicines*, *ſambucinas*, quae Livio *ſambuciſtriae*, conjungit Plautus Stich. A. II. Sc. II. vſ. 57. & ab Horatio alioquin dictum l. II. Epiſt. I. vſ. 32.

pingimus, atque
PSALLIMUS, *& luctamur Achivis doctius unctis.*

Cicero autem ſaltatores, citharistas, totum denique comeſſationis Antonianae chorum, memorat Philip. V. cap. VI. Immo nec obliquas *chordas*, de tali inſtrumento, e Syriaco luxu in urbem advecto dici a Satyrico mirabitur; qui norit *ſambucum*, a quo *ſambuciſtriae* vel *ſambucinae*, quae illud pulſare, eoque Romanorum ludos & epulas, ut d. l. Livius, oblectare erant doctae, trigonale & cum inaequalibus nervis ſeu chordis exſtitiſſe; aut obliqua caeteroquin vulgo fuiſſe, ipſa lyrae ſeu citharae, aliorumque id genus *ἐγχόρδων* inſtrumentorum latera & cornua, Polluci p. 187. *πηχεῖα*, *κέρατα*, prout nota & obvia eorum in monumentis antiquis, & de quibus mox, ſchemata id abunde oſtendunt. Adeo ut illis Satyrici verbis, & *cum tibicine chordas obliquas*, utrumque innui ab eo videatur inſtrumenti tam *ἐμπνευστοῦ*, quam *ἐγχόρδου* genus; ut, quod ab Horatio itidem factum, ubi agit caeteroquin de utriusque adhibito ſubinde a Romanis, & qua de re jam ante, concentu, *ſonante miſtum tibiis carmen lyra.* Neque tamen, ne hoc praeteream, ſum neſcius,

ſcius, de *tetrachordis*, *hexachordis* & *octachordis* mentionem a Vitruvio fieri in hydraulici organi deſcriptione l. x. c. xiii. quod tamen non fidium pulſu, ſed aëris & aquae per tubos & canales ſpiramentis animabatur: *chordas* proinde ibi de tuborum ordinibus, unde diverſi oriebantur ſoni, intelligi. Immo factum etiam, ut vox *tetrachordon*, ad alia quoque ſit tranſlata; ut quum *anni tetrachordon*, de quatuor anni tempeſtatibus dixit apud Nonium Varro; aut quum per παναρμόνιον τετράχορδον, *tetrachordum per omnia concinens*, quatuor Principum Romanum imperium ſimul regentium, Diocletiani nempe & trium, quos participes imperii fecerat, concordiam, deſignat in Caeſaribus Julianus. E quibus tamen haud ſtatui poſſe putem, *chordas* aut *chordarum ſonos*, ſicut eo, de quo agimus, apud Juvenalem loco, (ut reliqua modo ad eundem dicta ſileam) de tibiis potius, quam de vere ἰσχόρδοις organis debere intelligi; quorum tamen per me liberum ſit penes eruditum Lectorem judicium. Sed de his plus ſatis; quamquam non quaeſita certe, ſed quae commentanti ad hunc Poëtae locum, ubi de *ſeptem lyrae* ſeu *citharae* ab Apolline *aptatis chordis* agitur, nobis forte ſub manum nata, diximus. Neque tamen manum hic adhuc de tabula tollemus, quin in Lectoris gratiam, ac majorem hujus apud Callimachum loci illuſtrationem, repertae ſcilicet ab Apolline *lyrae* ſeu *citharae*, & quidem primum cum *tribus*, dein cum *quatuor*, poſtea cum *ſeptem*, ut hic videmus, *chordis*, hujusque poſtremae pro perfecta, ut diximus, habitae ſchemata, in praeclaris Electoralis hujus Cimeliarchii, ne aliunde ea jam arceſſam, nummis obvia, hic in medium proferamus. Prior nempe nummus cum lyra τριχόρδῳ, ΛΙΛΥΒΑΙΤΩΝ ſeu *Lilybitarum* in Sicilia; alter cum lyra τετραχόρδῳ, ΛΑΠΠΙΘΩΝ *Lappitharum* in Theſſalia; tertius denique, cum ἑπταχόρδῳ, de qua hic Callimachus, & Apollinis effigie in anteriori nummi area, ΧΑΛΚΗΔΩΝ. *Chalcedoniorum* in Aſiatico ad Boſporum Thracium littore praeferunt nomina; ubi praeter obvium in aliis hujus urbis nummis morem ΧΑΛΚ. pro ΚΑΛΧ. ſeu *Chalcedoniorum* pro *Chalchedoniorum* legitur.

Vſ. 255. ὁ δ' ἔκθορεν] Solus ergo Apollo, non Diana, quamquam gemello in Delo Latonae partu, & quidem primo Diana, dein

dein Apollo vulgo editi ferebantur. Utriusque certe natales Delo vulgo olim adscripti, uti a Pindaro in Delum Hymno, cujus supra facta mentio ad vs. 3. e Philone nempe 960. χαῖρ' ὦ θεοτίμητε, λιπαροπλοκάμου ΠΑΙΔΕΣ ἡ Λατοῦς ἱμεροέστατον ἔρνος, *gaude a Deo honorata* Dele, *in qua splendidam habentis comam Latonae* LIBERI *amabilissima progenies.* Quod ab alio Lyrico, & qui Pindaro antiquior exstitit, Alcaeo itidem factum iis versibus eidem adscriptis, quibus Latonam in Delo cum Apollinem tum Dianam tradit pepcrisse, Ἐν Δάλῳ πότ' ἔτικτε &c. Immo quod a Persis etiam creditum, auctamque inde apud barbaros loci religionem, constat ex iis, quae de Dati Praefecto Classis sub Dario Hystaspis Praefecto tradit Herodotus l. VI. c. XCVII. cum profugas ex Insula Delios, iisque verbis revocasse, ut diceret se & sua sponte & Regis jussu, nolle locum, *in quo duo nati essent Dii*, οἱ δύο Θεοὶ ἐγένοντο, ejusque incolas ullatenus laedere, ibique continuo, seu ad aram in Delo, trecentas thuris libras adolevisse. Quibus gemina a Gobia in Delum a Xerxe misso, dicta leguntur apud Platonem seu Aeschinem Socraticum in Axiocho p. 371. T. III. ὅπως τηρήσειε τὴν Νῆσον, ἐν ᾗ ΟΙ ΔΥΟ ΘΕΟΙ ΕΓΕΝΟΝΤΟ, *ut Insulam tueretur, in quo* DUO DII ERANT NATI. Unde de Delo similiter, tanquam Dianae haud minus ac Apollinis patria, Catullus in seculari in Deam carmine,

Quam mater prope
Deliam peperit olivam.

& Seneca de utriusque in Delo natalibus, Hercul. Fur. vs. 15.

Quibusque natis, mobilis tellus stetit;

ac ubi pro *tellus* forte *Delus*, de qua mobili prius & tum *stabili* agitur, legi ibidem posset, ni obstaret veterum librorum fides. Immo quod decus ipsa vendicabat sibi olim Delus, ut liquet etiamnum e vetustis ejus Insulae nummis, in quibus cernuntur modo Solis seu Apollinis radiatum caput, ac Diana sive Luna in bigis a tauris vecta; modo & ipse Apollo, sicuti Diana rursus, bigis insistentes, cum appellatione in iisdem, hinc ΔΗΛΙΟΥ, illinc ΔΗΛΙΑΣ, *Delii* & *Deliae:* modo juncta quoque utriusque capita, cum inscr. ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. Quae *Deliae* etiam, sicuti & *Cynthiae* a monte Deli Cynthio appellatio, huic Deae passim a Poëtis tributa; & praeterea celebre ejusdem in illa Insula fanum, Artemisium dictum, cujus ex Herodoto & Clemente facta jam ante mentio ad vs. 24. videntur itidem comprobare. Immo id vulgo quidem creditum agnoscunt ipsi Ephesii apud Tacitum Annal. l. III. c. LXI. ita tamen, ut non in Delo, sed apud se levatam eo partu Latonam, & utrumque numen Apollinem ac Dianam enixam, haud eo minus contenderent, nempe, *non ut vulgus crederet* DIANAM *atque* APOLLINEM DELO GENITOS; *esse apud se Cenchrium amnem, lucum Ortygiam,* UBI LATONAM *partu gravidam, & oleae, quae tum etiam manet, adnisam edidisse ea numina* &c. E quibus consenta-

sentanea de illo Latonae apud Ephesios partu memorat, uti ad Tacitum monuit Lipsius, Strabo l. XIV. p. 639. Quamquam alii, ut Aristo, juxta veteres Pindari Enarratores Nem. Od. I. p. 332. genitum quidem in Delo Apollinem, sed natam in Ortygia apud Ephesum Dianam velint. Alii vero, prout nota fabularum indoles, uno quidem Latonae in Delo partu, Apollinem ac Dianam editos tradunt; natam vero, uti ea de re Libanius Declam. XXXII. p. 662. Tom. II. ante Apollinem Dianam, atque ideo, ut eadem continuo matri Latonae obstetricaretur, πρὸς τὸ καὶ τὸν Ἀπόλλω τεκεῖν, *ut ea quoque Apollinem pareret*, & quibus gemina, additaque etiam ejus rei ratione, leguntur apud Servium Aen. l. III. vs. 73. ubi de Latona in Delo ait, *& illic Dianam primo, post Apollinem peperit:* mox, *sane nata Diana parturienti Apollinem matri dicitur praebuisse obstetricis officium:* dein, ut scilicet se non amplius nugari doceat, *quod autem diximus Dianam primo natam, rationis est. Nam constat primam noctem fuisse, cujus instrumentum est Luna, id est, Diana, post diem, quem Sol efficit, qui est Apollo.* Quibus tamen non accedit Callimachus, sed potius memorato paullo ante Aristoni; dum unum Apollinem, non autem Dianam, uti jam ante obiter monui ad vers. 202. eo Latonae in Delo partu editum hic memorat. Cui jam ante praeluxerat Homerus Hymno (qui ei a Thucydide, uti supra monui, tribuitur) in Apollinem, ubi praeterea eodem etiam verbo, quo hic Battiades eam in rem usus vs. 119. ἐκ δ' ἔθορε πρόφοως, *prosiliit autem in lucem Apollo.* Ut de aliis sileam (prout in diversa de Deorum suorum patria ac natalibus abierunt pro more veteres fabulatores) qui, ut refert Diodorus l. V. p. 44. Dianam & Apollinem in Creta natos statuebant; aut qui Dianam, non Latonae, sed Cereris filiam, juxta Aeschylum, & qui id ab Aegyptiis acceperit, tradidere, sicuti id apud Pausaniam legitur l. VII. p. 515. Immo apud Aegyptios, teste Herodoto lib. II. c. LVI. uterque, Apollo nempe ac Diana, iique e Baccho & Iside nati, Latona vero eorum nutrix tantum & Σώτειρα ferebantur.

V. 256. Νύμφαι Δηλιάδες, ποταμοῦ γένος] Nempe Inopi in Delo fluvii, ad quem constitisse parturientem Latonam ait supra vs. 206. & prout antea dixerat vs. 109. Νύμφαι Θεσσαλίδες, ποταμοῦ γένος, *Nymphae Thessalicae, fluvii genus*, seu, ut ibi vidimus, Penei. Immo sicuti nato etiam Apolline, Θεαὶ δ' ὀλόλυξαν ἅπασαι, *Deae autem jubilarunt omnes*, seu Paeana, uti mox dicetur, cecinerunt, apud Homerum Hym. in Apollinem vs. 119. Idque scilicet, ne minor nascentis Dei, quam aliorum Heroum, aut beatiorum hominum ratio haberetur, quorum Natales Γενεθλιακοῖς Hymnis coli ac celebrari consueverant.

V. 258. ὀλολυγὴν] Sicuti in versu modo indicato Hymni in Apollinem Homerici, eadem in re vox ὀλόλυξαν adhibita. Scholia vero ad hunc Battiadae locum, ὀλολυγὴν, τὴν μετ' εὐφημίας λόγου εὐχὴν, *cum fausta acclamatione invocationem vocat*, seu laetum Paeana,

ob

ob natum nempe Apollinem. Haud aliter ac ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα, *clamorem auspicatum*, dixit Aeschylus Agam. vs. 25. & alibi in eodem dramate vs. 604. ἱερὸν ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντες, *de faustis acclamationibus*, & quae nempe in solemnibus Deorum sacris & festivitatibus publicis fieri consueverant, sicuti εὐφημεῖν & ὀλολύζειν conjungit quoque Aristophanes Pace p. 630.

Εὐφημεῖν χρὴ, καὶ μὴ φλαῦρον
Μηδὲν γρύζειν, ἀλλ' ὀλολύζειν.
Favere oportet, & nihil turpe
Quidquam mutire, sed fausta acclamare.

Unde vere jam ad Theophrasti Characteres monuit ὁ πάνυ, vocem esse ὀλολύζειν, quae ad sacrorum ceremonias pertineat, neque aliter a vetustissimis scriptoribus, quod pauci, ut addit, observarunt, usurpari. Addo, & quod ex modo dictis liquet, ubicunque publicae alicujus festivitatis ac laetitiae ratio, sicut hoc loco a Nymphis Deliacis Apollinis nativitas, id flagitabat; & quomodo ἀπολολύζειν pro παιανίζειν, *paeana post victoriam canere*, apud Aeschylum dicitur Sept. c. Theb. vs. 831. sicut notant ibidem Critici; & Clytaemnestra ad nuntium eversae tandem mariti auspiciis Trojae, Agam. vs. 596. Ἀνωλόλυξα μὲν πάλαι χαρᾶς ὕπο. *Jam dudum quidem exclamavi prae gaudio.* Id ipsum vero de his vocibus ὀλολύζειν & ὀλολυγμὸν, pro *gaudio exclamare*, & *exultatione*, olim dictum, & Aeschyli indicato modo e Sept. c. Theb. loco vs. 82. testimonio itidem confirmatum video in novissimis eruditissimi Graevii filii, τοῦ μακαρίτου, in hunc locum notis. Quomodo verbum etiam inde formatum *ululare*, in gaudio similiter, seu pro *exultare*, adhibuit Statius Theb. I v. vs. 729. *laetoque ululante tumultu.* Adeo, ut nollem ab eruditissimo Vulcanio intempestive monitum, recte Nymphis hisce Deliacis ὀλολυγὴν hic tribui, quod ὀλολυγὴ sit vox mulierum in templis ad lamentationem composita. Ut mittam, quod ὀλολυγὴν & κωκυτὸν, *acclamationem laetam* & *planctum* inter se opponat Euripides Med. vs. 1176.

Εἶτ' ἀντίμολπον ἧκεν ὀλολυγῆς μέγαν
Κωκυτόν.
Deinde contrarium faustae acclamationi gravem emisit
Planctum.

moriens nempe nefariis Medeae artibus, in paterna Creontis domo, nova Jasonis conjux. Immo ad cujus rei, ritusque in veterum sacris solemnis, majorem quandam lucem, insignis omnino & e maximorum quidem genere nummi iconem edere hic opportunum valde; ac lectori praeterea longe jucundissimum fore, arbitror. Exstat ille, de quo supra obiter ad vs. 108. in Thesauris Gallorum Regiis, sub Treboniano Gallo apud Colophonios, & quidem nomine totius Ionum Communis, quod nummi epigraphe arguit, cusus, in quo autem solemne eorundem sacrificium depingitur; ara nempe accensa, taurus prope

ſeu victima; ſupra aedicula cum ſedentis in ea Numinis ſimulacro; infra aram autem ac taurum, plures ſeu XIV. figurae ſtantes, & protenſis ac elatis dextris (quod aperte ſatis ibidem liquet, & ad nummi illius conſpectum mihi obſervare continuo licuit) ὀλολύζοντες, cum inſcr. ΕΠΙ CΤΡ. ΚΛ. ΚΑΛΙCΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *ſub Praetore Claudio Caliſto Sacerdote Ionum Colophoniorum*, in medio autem ΚΟΙΝΟΝ ΙΩΝΩΝ, *Commune Ionum.*

De aliis, quae ad majorem praeclari adeo nummi ſeu inſcriptionis in eodem plenius elucidandae locum ſpectant, hic non jam, ſed alio in opere opportunius agimus. Quamquam de *planctu* etiam, & quidem juxta ſacrorum caeremonias, ὀλολυγὴ ſubinde ſit dicta, ut in Epopis naenia apud Comicum Avib. p. 550. Θεία μακάρων ὀλολυγὴ, *divinus Deorum leſſus.*

Vſ. 261. τροχόεσσα πανήμερος ἔρρεε λίμνη] Ejuſdem *paludis Deliacae*, quamquam praeterito ejus nomine τροχοέσσης ſeu τροχοειδὴς, h. e. *orbiculatae*, non ut hic Interpres, *curvae*, facta etiam, quod obiter ante vidimus, ab Euripide mentio Ion. vſ. 267. ubi ille aedis Delphicae aedituus cygnum, qui ad eam advolarat, ad paludem Deliacam continuo ablegat, λίμνας τ' ἐπιβὰς τῆς Δηλιάδος, *paludem ingredere Deliacam*; item Iphig. Taur. vſ. 1103.

Λίμναν θ' εἱλίσσουσαν ὕδωρ κύκνειον,
Et paludem volventem aquam cygneam.

Bene autem hic τροχόεσσα, *rotunda*, non ut ante *curva*, in nova & emendata hujus Battiadae interpretatione, repoſitum, nunc e miſſis ad me editis tandem illis Hymnis video.

Vſ. 262. γενέθλιον ἔρνος ἐλαίης] Idem nempe quod ait de eodem Latonae in Delo partu agens Euripides Ion. vſ. 1104.

Γλαυ-

Γλαυκᾶς θαλλὸν ἱερὸν ἐλαίας,
Sacrum ramum caeruleae oleae;

& ad quam in Delo *oleam*, non Apollinem quidem, fed Dianam natam dixit, uti fupra vidimus, Catullus, ac ubi *Deliacam* eandem *oleam* vocat. A quibus rurfus abeunt Ephefii apud Tacitum, & Strabo adductis ad vf. 255. locis, ubi *olea*, ad quam fuerit levata doloribus partus Latona, non in Delo, fed in Ortygia ad Ephefum luco, ftatuitur; eademque olea adhuc aevo Tiberii ibidem fuperfuiffe traditur. Quod de palma Deliaca, in quam inclinata fuerit parturiens Latona, fimiliter dictum, uti fupra monitum ad vf. 210. & quod alioquin de *olea* in Athenarum arce Minervae facra, & per tot fecula fuperftite, cum alibi tum a Paufania traditur l. VIII. p. 490. ubi vetuftiffimas juxta Graecorum monumenta fuo adhuc aevo fuperftites & virentes etiamnum arbores commemorat, ac primum *viticem* in Samiae Junonis aede (ἱερῷ Ἡραίῳ, non ut ibi male, ἥρωι) dein *quercum* Dodonaeam; tum oleam in arce Athenarum; palmam praeterea in Delo; & poftremo *platanum* apud Cephyatas Arcadas. Quibus addi infuper poteft cum *quercus* illa in Mamre, Conftantini nempe aevo, juxta Eufebium ac Sozomenum, & qua de re fupra ad verf. 81. adhuc fuperftes credita: tum memorata a Theophrafto Hift. Pl. l. I. c. XV. & inde a Plinio, *platanus* in Creta in agro Gortynenfi fub qua Jupiter fcilicet cum Europa concubuiffe ferebatur. Quae *platanus* inde, ut obfervo, fpectatur etiamnum fignata in praeclaro *Gortyniorum* nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, ubi Europa fedens moefta fub platano, a tergo aquila, illinc, feu in altera nummi area Europa tauro vecta cernitur in corona oleaginea, cum infcr. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. Cujus etiam infignis nummi expreffa hic icone, Lectorem harum elegantiarum haud incuriofum demereri, nec inconfultum, nec ab hoc loco alienum, reor.

Vf. 263. πλήμμυρε βαθὺς Ἰνωπὸς] Opportune πλημμυρεῖν hic de *Inopo* Deli fluvio feu fonte dictum, qui nempe ad inftar Nili, & ex quo per occultos meatus emanare creditur, iisdemque temporibus exundare, uti antea ad vf. 206. vidimus, erat folitus.

tus. Quamquam πλημμυρὶς non ſolum de *aeſtu maris*, aut vero *exundatione* aliorum fluviorum, praeter Nilum fuerit dicta, ſicuti πλημμυρίδα Κέςρυ, *exundationem Ciſtri* Pamphyliae fluvii, vocat Nicander Alex. p. 106. ſed etiam de abundanti lacrymarum proluvie, ut apud Aeſchylum Choëph. vſ. 184.

Ἐξ ὀμμάτων δὲ δίψιοι πίπτυσί μοι
Σταγόνες ἄφρασοι δυχίμυ πλημμυρίδος,
Ex oculis vero ſitientes deciderunt mihi
Guttae ineffabiles inundationis hybernae;

& apud Euripidem Alceſt. vſ. 182. Ὀφθαλμοτέγκτῳ δεύετο πλημμυρίδι, *ex oculis manante proluvie rigabatur.* Immo prout verbum πλημμυρεῖν, de lacte a foetae ſuis uberibus exuberanti dixit Apollonius lib. IV. verſ. 705. συὸς τέκος, ἧς ἔτι μαζοὶ πλημμύρον λοχίης ἐκ νηδύος, *catulus ſuis, cui adhuc ubera ſcatebant effoeto ex utero.* Πλήσμην vero pro πλημμυρίδα ſeu *inundatione* fluviorum dixerunt etiam Graeci, ut notant Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 757.

Vſ. 264. ἀπ' ὕδεος εἵλεο παῖδα] Ex more veteris puerperii, juxta quem nati infantes in terram primum proſtrati, quo illam veluti parentem & altricem agnoſcerent; dein ſublati, & in parentum amplexus tradi conſueverant. De quo ritu agimus alibi.

Vſ. 266. πολυβωμε, πολύπτολι] Rationem prioris hujus appellationis, qua πολύβωμος compellatur hic Delus, ac ſimiliter infra vſ. 316. Ἀςερίη πολύβωμε, *Aſteria* (quae poſtea *Delus*) *multis aris ſacrata*, petere licet continuo ex iis, quae ante notavimus ad vſ. 24. hujus Hymni, de aliis nempe praeter Apollinem, quamquam praecipuum ac tutelarem loci Deum; cultis in eadem Inſula Numinibus, uti Latona, Diana, Venere, Hercule, Ara Piorum in Delo apud Laërtium, Clementem, Porphyrium; immo dictis in genere apud Ariſtophanem, adducto ibidem loco, Δηλίοισι καὶ Δηλίαισι, *Deliis Diis ac Deabus*, quibus nempe ſacratae eſſent in Delo arae ac fana erecta. Πολύβωμος itaque vere appellata hic eadem Delus, ac prout ὁμόβωμοι apud Heſychium & alibi σύμβωμοι dicti *Dii eadem in ara culti*; aut ſicut alioquin κοινοβωμία apud Aeſchylum legitur *de ara Deorum omnium communi* Suppl. vſ. 230. Cujusmodi ſcilicet ara duodecim Diis Majoribus ab Argonautis erecta in Aſiatico ad Boſporum Thraciae littore, ab Apollonio traditur l. II. vſ. 533. ac prout *commune Deorum templum*, κοινὸν τῶν Θεῶν ἱερὸν, non Romae ſolum, ſed Athenis etiam exſtitiſſe e Pauſania liquet l. I. p. 10. Immo non mirum *ſacram*, qualis ea habebatur, uti vidimus ad I. verſ. hujus Hymni, hanc Inſulam πολύβωμον hic dici, quum domus etiam πολύβωμοι, ſeu *multae Deorum arae* darentur in eadem domo; unde moritura Alceſtis dicitur ab Euripide in cognomine dramate vſ. 168.

Πάντας δὲ βωμὺς, οἳ κατ' Ἀδμήτυ δόμυς,
Omnes autem aras, quae in Admeti aedibus,

adiiſſe

adiisse nempe, ut additur, ad easque preces fudisse. A quibus proinde privatis id genus *aris*, *diversae arae publicae*, sicut hae in Delo, seu βωμοὶ δήμιοι, quorum meminit Aeschylus Eumen. vs. 658. Sed magis forte notabile, quod πολυπόλις dicatur hic eadem Insula, exigua caeteroquin, uti a Strabone etiam vocatur l. x. p. 485. καὶ γὰρ ἡ νῆσος μικρά, *parva enim est Insula*, qui & unam in ea urbem ibidem memorat. Verum, ut subdit mox Geographus, vastata prius a Mithridatis ducibus, deserta tum ac inops agebat eadem Insula, quae antea, uti jam vidimus ad vers. 167. & dicetur adhuc infra ad vers. 319. & 316. tum singulari loci religione ac celebritate, tum opportunitate situs, undique, & ab Atheniensibus maxime ac Phoeniciis mercatoribus, frequentari ac inhabitari consueverat. Unde conditae etiam in ea Insula, uti dictis notamus locis, Novae Athenae seu Athenarum Colonia; & Callimachi aevo florentissima tum, multisque insuper in ea oppidis aut vicis, quod vel hic locus abunde arguit, decorata extitit eadem Delus. Adde hisce percussum adhuc sub Antonino Pio nummum cum inscr. ΚΟΙΝΟΝ ΔΗΛΙΑΤΩΝ, *Commune Deliorum*, qualem e scriniis Pyrrhi Ligorii jam ad Stephanum memoravit Cl. Holstenius. Etsi itidem in antiquis nummis, ut de lapidibus sileam, non regionum solum, sed unius etiam urbis κοινὰ signari subinde haud ignorem; ut praeter varia, quae Goltzianus Thesaurus suppeditat, exempla, legitur ΚΟΙΝΟΝ ΘΕϹϹΑΛΟΝΙΚΩΝ, aut ΚΟΙΝΟΝ ΝΕΩΚΑΙϹ. ΜΗΤΡΟ. *Commune Thessalonicensium*, & *Commune Neocaesareae Metropoleos*, Ponti nempe Polemoniaci, in nummis Gazae Gallorum Regiae.

Vs. 268. δυσήροτος] Ideo nempe; quod arida & saxosa esset haec Insula Delus, dicta inde κραναὰ Δῆλος seu *aspera Delus*, cum, uti supra jam vidimus ad vers. 11. ab Orpheo sive Onomacrito in Argonauticis, & praeterea a Pindaro Isthm. od. 1. ubi juxta veteres ejus Enarratores, τραχεῖα καὶ πετρώδης ἡ νῆσος, *aspera & saxosa insula* eadem traditur; ac unde factum, ut Δηλίαν τε χοιράδα, *Deliam rupem*, dixerit Aeschylus Eum. vs. 9. & similiter Euripides Troad. vs. 89. Δήλιοι τε χοιράδες, *& rupes Deliae.* Immo unde de eadem ait Homerus Hym. in Apoll. vs. 54. Οὐδ᾽ εὔβων σε ἔσεσθαι, *neque bobus te fore* (nempe ad arandum) *divitem*; & mox vs. 60. alendam esse hanc Delum,

Χειρὸς ἀπ᾽ ἀλλοτρίης, ἐπεὶ οὔ τοι πῖαρ ὑπ᾽ οὖδας,

Manu ab aliena, quoniam non est pingue tibi solum.

Quamquam non incultam omnino Delum, licet δυσηρότον seu δύσεργον, ut de ejusmodi solo ait Theophrastus H. Pl. l. v. cap. 1. remansisse, vel ex eo liqueat, quod supra ex Euripide adtuli ad vers. 11. de hujus Deli καρποφόροις γυάλοις, *fertilibus vallibus*; aut quod de Niciae obita solemni in Delo θεωρίᾳ, de qua mox ad vers. 279. verba faciens Plutarchus, illud insuper addat, praedium ibi decem millibus drachmarum emptum ab eodem Nicia,

 e cu-

e cujus reditibus solemnia a Deliis, ubi Apollini iidem sacrificassent, epula fierent. Obvium autem e delectu coeli & soli, quod ait Theophrastus de Caus. Pl. l. III. c. I. *fertilitatem & sterilitatem* provenire, εὐθηνίαν καὶ ἀκαρπίαν, seu, ut ibi mallem, εὐθένιαν, quae de *fertilitate* frugum, cum alibi, tum in antiquis etiam nummis quandoque occurrit, nempe ΕΥΘΕΝΕΙΑ, *Abundantia*, & quo sensu vocem εὐθενεῖν, de fecundo terrae proventu usurpat Aeschylus Eum. vs. 911. & Aristides Rhod. p. 397. Tom. II. Quamquam alibi voce εὐθηνίας usum eundem Theophrastum norim, ut de Causs. Pl. l. II. c. II. ubi *vegetum arborum statum* vocat δένδρων εὐθένειαν. Sed de his alibi plenius.

Vs. 268. ἀπ' ἐμεῖο Δήλιος] Sicuti nempe in ipsis Deliorum nummis eadem, ut ante monui, ΔΗΛΙΟΥ appellatio illi tribuitur, & quomodo Δάλιον ξένον, *Delium hospitem*, Apollinem Cyrenis cultum vocat Pindarus Pyth. od. IX. p. 298. Immo unde etiam ejus soror, *Delia* quoque in iisdem Deliorum nummis, sicuti a Poëtis passim, dicitur. Quamquam enim haec Dea non ab omnibus, uti ante vidimus ad vs. 202. & 255. nata statueretur in Delo, haud eo minus tamen in ea colebatur, & erectum ei Artemisium, de quo nos ad eadem loca.

Vs. 271. Κερχνὶς] Pro qua voce Κεγχρὶς omnino hic substituendum ex Auctoribus antiquis, qui hujus Promontorii in Isthmo Corinthiaco meminere, monuit ad hunc locum vir doctus. Verum per literarum μετάθεσιν Poëtis familiarem Κερχνὶς hic pro Κεγχρὶς a Battiade dici potuit; γ enim & ν promiscue ac in locorum etiam nominibus sumi, vel e nummis aliisque monumentis obvium aut aliunde etiam notius, quam ut plura ea de re hic addam. Immo id jam opportune de hoc ipso Callimachi loco monitum video a postremo Stephani Interprete & Enarratore Berkelio, in voce Κεγχρέαι; & ex solita literarum mutatione in hac ipsa voce Κεγχρὶς & Κερχνὶς, ac similiter Κερχνῶδις &c. vere adsertum. Quibus addam Galenum, qui Comment. III. in Hippocrat. de Articul. ed. Graec. Basil. p. 625. κέρχνον *milium* Ionibus pro κέγχρον dici observat; & sicuti alibi e Nicandro κεγχρίν vocem de avi, quae κερχνὶς seu κερχνῆς ab Aristophane haud semel Avib. p. 537. & 569. dicitur, adducit idem Pergamenus Criticus haud minor quam Medicus, de locis affectis l. II. c. V. Sic notat Hesychius in voce Κερχνώμασι, ita dici περὶ τὰς ἴτυς τῶν ἀσπίδων κόσμον, *circa umbones clypeorum ornamentum*; & pro quo ἀσπίδων κεγχρώμασιν, dixit Euripides Phoen. vs. 1395. ubi occurrit eadem omnino, quae apud Hesychium, de hac voce κέγχρωμα vel κέγχρος, veterum Tragici Enarratorum glossa. Juxta quae proinde usitata in ejusmodi vocibus vestigia, non ut vitiosa continuo ea vox κερχνὶς in hoc Callimachi loco redargui debuit.

Vs. 273. Ὡς ἐγὼ Ἀπόλλωνι] Unde etiam, uti jam ante dictum ad vs. 2. Ἀπολλωνίας appellata eadem Delus, apud Pind. Isthm. od.

od. I. & a Marone Aeneid. l. III. vſ. 79. *Veneramus Apollinis urbem*, nempe Delum.

Ibid. ἴσσομαι οὐκέτι πλαγκτή] Nempe adhuc *errans*, quum Apollinem Latona edidit, Delus juxta illud Senecae Herc. Fur. vſ. 453.

Quem profuga terra mater errante edidit;

ſed continuo poſt partum *mobilis* prius ac *inſtabilis* a Statio, ut jam ante vidimus ad vſ. II. dicta, ſtabilis tum demum facta ſicuti verſu ejusdem apud Senecam dramatis paullo ante adducto, dicitur, *quibusque natis mobilis* &c. Hinc alibi Statius Theb. l. VIII. vſ. 197. *partuque ligatam Delon vocat;* & Claudianus IV. Conſ. Honor. vſ. 133.

Haeſit Apollineo Delos Latonia partu,

& in Prob. & Olybr. Conſul. verſu jam ſupra adducto,

Ad loca nutricis jam non errantia Deli.

Nec ſola tamen Delus πλαγκτή, ſeu in mari *errans* olim dicta, quo nomine aliae etiam Inſulae praeter Cyaneas apud vatum Patrem occurrunt appellatae; immo quod omnibus Inſulis antiquitus, antequam nempe radicitus in mari forent fixae, commune ſcilicet exſtitiſſe, tradentes vidimus antiquos Criticos ſupra ad vſ. 45. hujus Hymni.

Vſ. 274. γλυκὺν ἔσπασε μαζὸν] Aliter in Hymno Apollinis Homerico, ubi nato Apolline, eoque continuo pro more abluto, additur, non lactatum eundem more aliorum infantium, ſed nectar continuo & ambroſiam, Deorum potum ac cibum, ei a Themide praebita; nempe a vſ. 123. &c.

Οὐδ' ἄρ' Ἀπόλλωνα χρυσάορα θήσατο μήτηρ,
Ἀλλὰ Θέμις νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Ἀθανάτῃσιν χερσὶν ἐπήρξατο· χαῖρε δὲ Λητώ.
Neque utique Apollinem auricomum lactavit mater,
Verum Themis nectar & ambroſiam amabilem,
Immortalibus manibus praebuit; gaviſa autem eſt Latona.

Quod, ut licet ſtatuere, Sol ſeu Apollo, tanquam omnium in terra ſator ac nutritor, alimentis non terreſtribus, ſed coeleſtibus tantum poſſet ſuſtentari. Ut de Stoicis hic ſileam, qui teſte Plutarcho in Iſide p. 357. Solem e mari ali atque incendi ſtatuebant. Pro melle proinde & lacte, primo infantium & nati etiam Jovis, ſupra Hym. in eundem cibo, aut Capra Amalthea, cujus idem ſugebat ubera, σὺ δ' ἐθήσαο πίονα μαζὸν, nectar demum & ambroſia, idque Themidos manibus, Apollini, in adductis modo Hymni Homerici verſibus, praebita; & quae Themis alioquin Solis filia apud Lycophronem dicta p. 129. ac praeterea Delphici etiam tripodis ante Apollinem cuſtos, apud Aeſchyl. Eumen. vſ. I. & alibi, qua de re jam ſupra, legitur. Apud Proclum autem in Timaeum l. I. p. II. ἡ ἐγκόσμιος Δίκη, *ordinata Juſtitia* ſeu Themis apud ſolem collocatur. Hic vero *ubera* ſuxiſſe dicitur Apollo, non addito matris aut alterius,

 quae

quae illa ei praeberet, eumque lactaret, nomine; sed quae ad Asteriam Nympham seu Delum referri e sequentibus liquet, ubi factum inde ait, ut Delus cum Insularum sanctissima evaderet, tum Apollinis κουροτρόφος, seu prout eadem jam ante dicta vs. 10. hujus Hymni, illius τιθήνη, & a Claudiano similiter, uti ibidem ac paullo ante vidimus *nutrix* fuerit nuncupata; quaeque etiam vs. 6. natum Apollinem abluisse continuo traditur & fasciis involvisse.

Vs. 275. νησάων ἁγιωτάτη] Unde etiam ἱερὴ & *sacra*, non communi aliarum quoque *Insularum* epitheto, sed propria inde huic *Delo* appellatione, eadem dicta, ut notavi ad vs. 1. hujus Hymni, & quae plura ibidem eam in rem leguntur. Hinc ut θεοτίμητος etiam compellatur eadem Delus in Hymno Pindari Deliaco apud Philonem, de quo supra ad vs. 255.

Vs. 277. Οὐδ' Ἀίδης] Vere quidem notavit Anna praestantissima, inde Ἀίδην hic, qui nempe una cum Marte & Bellona e Delo exularet, commemorari; videri enim a se alicubi lectum, quod in Delo non sepelirent mortuos, sed in vicinas Insulas eosdem deferrent. Quod utique jam ad vs. 1 hujus Hymni, e duobus gravissimis Auctoribus, Thucydide ac Strabone, qui revera hoc tradunt, vidimus; & quibus hic addi insuper debent Plutarchus Apophthegm. Lacon. p. 230. ac Servius ad Aen. l. III. vs. 73. ubi de Delo ait & Apolline, *nam praecepit ne illic mortuus sepeliretur*. Immo, quod dum haec scribo, a viro docto, qui primus hunc Poëtam explanavit, opportune jam e Thucydide hic monitum video.

Vs. 278. ἀμφιετεῖς δεκατηφόροι αἰὲν ἀπαρχαί] *Primitias* pro *decimis* in Insulam Delum *quotannis* missas, idque non a vicinis solum Insulis, sed remotis etiam quaquaversum gentibus, docet hoc & sequentibus versibus, insigni utique eam in rem loco, sicuti id jam ad titulum hujus Hymni indicavi, Callimachus. Quo nempe Apollinem, tanquam vere patrium loci Deum, rite pieque eaedem gentes colerent; ac unde praeterea, qui sacra ibi in Deliaca Apollinis aede procurabant, caeterique etiam *sacrae*, uti dictam antea vidimus, Deli incolae alerentur. Hinc solemnes illae θεωρίαι non Atheniensium solum, sed aliorum etiam Populorum, de quibus nos obiter antea, ac paullo post agit ipse Callimachus; quae nempe in Delum *quotannis*, ut hic dicitur, peculiari ritu ac religione mittebantur. Adeo ut eadem ferme Deli & Apollinis in ea fani apud gentes, quae Hierosolymorum & sacri ibidem templi apud Judaeos ratio exstitisse videatur; ad quam nempe Judaeorum metropolim, *primitiae* ac *decimae*, non solum e Judaeae latifundiis, sed, ubicunque agebant in orbe Judaei, collectae, pro *primitiis* ac *decimis* pecuniae, in usum templi & sacrorum, Hierosolymas deferri consueverant. Quod Judaeis utique singularis privilegii loco a Romanis concessum tradit Josephus Ἀρχαιολ. l. VII. c. XIII. eamque

que sacram pro *primitiis* pecuniam, Hierosolymas, a delectis ad id Judaeorum ubique extra Judaeam degentium, statis temporibus, legatis delatam, quaeque λύτρα a Judaeis, nempe Hellenistis, dicta, docet Philo de Monarch. p. 822. Quibus alioquin consona in Numinum patriorum cultu, a gentilibus ubique ferme leguntur observata. Certe sacratas Athenis Minervae *decimas*, & *quinquagesimas* Diis aliis, tradit Demosthenes adv. Timocratem p. 447. constitutique similiter τῶν ἱερῶν χρημάτων Ταμίαι, seu *sacrae pecuniae Quaestores*, ut ex eodem Demosthene cum in eadem Orat. p. 477. tum adv. Macartat. p. 666. Andocide praeterea de Myster. p. 239. ed. Han. & aliunde liquet. Ita de fano Dianae in Scilunte a se exstructo, & consecratis eidem fructuum agri *decimis*, adscriptoque ejus rei (pro more nempe in his constitutionibus usitato) in columna prope fanum decreto, meminit Xenophon Ἀναβ. l. v. p. 350. & cujusmodi plura exempla suppeditant vetera marmora. Quam in rem audiendus etiam Harpocration in vocibus Ἀπὸ μισθωμάτων, nempe ἑκάστῳ τῶν Θεῶν πλέθρα γῆς ἀπένεμον, ἐξ ὧν μισθουμένων αἱ εἰς τὰς θυσίας ἐγίνοντο δαπάναι, *arvipendia enim unicuique Deo adsignabant, ex quorum locationibus proveniebant impensae, quae in sacrificiis fiebant.* Verum peculiaris adhuc, ut vel ex ante dictis, & maxime ex hoc Callimachi loco proximisque verbis constat, Deli hujus ratio; in quam nempe, non e propriis adeo Insulae seu Apollini sacris in eadem latifundiis, aliisve proventibus, sed undique e vicinis remotisque etiam, uti mox iidem commemorantur, tribus mundi cardinibus, *primitiae* ac *decimae*, tanquam ad religiosum locum, peculiaremque Dei illius communis cultum, & incolarum, quasi totidem ejus Sacerdotum, aut vero hospitum etiam eo undique loci religione, & qua de re mox, confluentium, alimenta deferebantur, prout nempe a Statio de eadem Insula dictum, *atque hospita Delos gentibus*, Achill. l. 1. vs. 206. Mitto hic memoratum supra e Plutarcho in Delo praedium, a Nicia Apollinis cultui, seu solemni Deliorum in ejus honorem epulo, sacratum.

Vs. 279. Πέμπονται] Verbum hic utique opportunum, ubi nempe de missis undique in Delum, statis temporibus, solemnique ritu, *primitiis* agitur, seu, ut hic dicitur, ἀπαρχαὶ πέμπονται. Ita de missis a religiosis hominibus, non ad patria solum, sed ad aliorum quoque locorum festa, donariis dixit Theophrastus περὶ Ἀύθαδ. καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτὰς, *& qui Deos colunt, ac ad festa solemnia dona iis mittunt.* Immo unde πέμπειν etiam Atticis simpliciter dictum, pro πομπεύειν, seu *Deum celebrare*, aut solemni pompa deducere, ut apud Aeschylum Eum. vs. 12. de culto nempe ab Atheniensibus Apolline, eoque Delphos solemniter ab iis deducto,

Πέμπουσι δ' αὐτὸν, καὶ σεβίζουσιν μέγα.

Deducunt autem illum solemniter, & colunt magnopere;

 & quod

& quod πέμπειν πομπὴν dici alioquin vulgo ab iisdem Atticis solet, ut a Thucydide l. VI. p. 451. a Demosthene Philipp. III. & a Comico jam ante, Avib. p. 587.

Τὸν ἱερέα πέμψαντα τὴν πομπὴν
Καλῶ.
Sacerdotem, qui pompam adduxit,
Appello.

Ibid. πᾶσαι δὲ χορὺς ἀνάγυσι πόληες] Ad Musicos nempe agones, qui in Delo solemni ΔΗΛΙΩΝ festo, & qua de re jam ante ad lemma hujus Hymni, juxta Gymnicos, in Apollinis honorem, solemni pompa ac ritu celebrantur. Quam in rem iisdemque verbis, quibus hoc loco Callimachus, usus jam fuerat Thucydides l. III. p. 242. ubi de hisce variarum urbium ac Insularum choris, eum in finem in Delum missis, ait, χορὺς δὲ ἀνῆγον αἱ πόλεις. Quod ab Herodoto, uti vidimus ad vs. 3. monitum jam ante fuerat, de missis nempe ab Ionicis *urbibus* & Insularibus statis in Delum *choris* & conventibus. De Peloponnesiis itidem Messeniis, Pausanias l. IV. p. 221. ἐπὶ δὲ Φίντα Συβότα, πρῶτον Μεσσήνιοι τότε ΤΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΕΣ ΔΗΛΟΝ θυσίαν, καὶ ΑΝΔΡΩΝ ΧΟΡΟΝ ἀποστέλλυσι, *Phinta autem regnante, Sybotae filio*, APOLLINI *primum Messenii sacrum cum* VIRORUM CHORO, DELUM *miserunt*; additque cantici, quo iidem Apollinem post eorum adventum continuo celebrant, auctorem fuisse Eumelum. Id enim notare ibi apud Pausaniam προσῴδιον, seu προσῴδιος ὕμνος, quos nempe Dei in Delo aram adeuntes canebant, ut id a Proclo observatum in Chrestomathia p. 342. ult. ed. Hinc Themistius, quum solemne vellet novae Romae in colendo Constantio studium celebrare, ait Orat. IV. p. 54. Οὐ γὰρ μόνον θεωρὺς ἐπέμψατε, ὥσπερ εἰς Δῆλον, ἀλλὰ καὶ οἰκοῖ στεφανηφορεῖτε, καὶ εὐθυμεῖτε, καὶ ἑστιᾶσθε, *nam non solum sacros legatos, tanquam ad Delum, misistis; sed etiam domi coronas gestatis, & hilaritati atque epulis indulgetis.* Solemnis vero maxime & celebrata, cujus origo etiam infra a Callimacho traditur vs. 314. &c. ab Atheniensibus in Delum cum *choris*, & reliquo sacrorum apparatu, mitti solita θεωρία. Eximius vero Plutarchi eam in rem, neque hic praetereundus locus in Nicia, p. 524. &c. ΤΩΝ γὰρ ΧΟΡΩΝ, ὓς ΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ἔπεμπον ᾄσομένυς τῷ Θεῷ προσπλεόντων μὲν ὡς ἔτυχεν, εὐθὺς δὲ ὄχλυ πρὸς τὴν ναῦν ἀπαντῶντος ᾄδειν κελευομένων καθ' ὐδένα κόσμον, ἀλλ' ὑπὸ σπυδῆς ἀσυντάκτως ἀποβαινόντων ἅμα, καὶ στεφανυμένων, καὶ μεταμφιεννυμένων. ἐκεῖνος ὅτε τὴν θεωρίαν ἦγεν, αὐτὸς μὲν εἰς Ῥηνίαν ἀπέβη, ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ἔχων, καὶ τὰ ἱερεῖα, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν· ζεῦγμα δὲ πεποιημένον Ἀθήνησι πρὸς τὰ μέτρα, καὶ κεκοσμημένον ἐκπρεπῶς χρυσώσεσι, καὶ βαφαῖς, καὶ στεφάνοις, καὶ αὐλαίαις κομίζων· διὰ νυκτὸς ἐγεφύρωσε τὸν μεταξὺ Ῥηνίας καὶ ΔΗΛΟΥ πόρον ὐκ ὄντα μέγαν· εἶθ' ἅμα ἡμέρα ΤΗΝ τε ΠΟΜΠΗΝ τῷ Θεῷ, καὶ ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ἄγων κεκοσμημένον πολυτελῶς, καὶ ᾄδοντα διὰ τῆς γεφύρας, ἀπεβίβαζε, *quum enim* CHORI,

RI, *quos* URBES *ad canendum in Apollinis honorem* MITTERANT, *appellerent, prout casus tulit, & ad navim turba repente occurrente canere juberentur, nullo ordine, sed prae nimia festinatione incomposite de navi descenderent, coronas sumerent, & vestes permutarent; Nicias vero dux missae in Delum sacrae stataeque legationis, trajecit secum in Rheniam* CHORUM, *victimasque & reliquum apparatum, ad haec pontem Athenis constructum justae magnitudinis, atque eximie ornatum auro, purpura, coronis, tapetibus deportans, ea nocte fretum inter Rheniam ac Delum medium, quod non latum, junxit. Mox ubi illuxit,* DEDUXIT POMPAM *Deo, &* CHORUM *magnifice ornatum cantantemque traduxit per pontem.* Quem locum ideo integrum exscribere libuit, quod ex eo insigniter hic illustretur Callimachus, & simul tota id genus χορῶν, qui in Delum quotannis undique, a religiosis scilicet urbibus ac populis mittebantur, ratio, institutum, & apparatus abunde constent. Quibus accedit alius adhuc praeclarus Hyperidis in Deliaca locus, qui a Sopatro in Graecis ad Hermogenem Commentariis adducitur p. 183. ubi ait: ἀφίκοντό τινες ΕΙΣ ΔΗΛΟΝ ἄνθρωποι Αἰολεῖς πλούσιοι, χρυσίον ἔχοντες πολὺ, ΚΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, *venerant divites quidam Aeoles in* DELUM, *multo onusti auro*, OB SACRAM GRAECIAE LEGATIONEM, qui, ut addit, in Rheniam, de qua modo Plutarchus, Insulam ejecti & mortui fuerant inventi; ortam inde gravem inter Delios ac Rhenios contentionem, dum mutuo se de illorum caede accusant: Rhenios autem ita eam a se amolitos, ut nullam subesse causam dicerent, cur iidem ad se venissent; nullos enim esse apud se portus, non emporium, non aliud, & ne unum quidem, diversorium, ΠΑΝΤΑΣ ΤΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ἀφικνεῖσθαι πρὸς ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ ἔλεγον, OMNES *vero* HOMINES DELUM *dicebant adire.* Quibus postremis equidem verbis nihil dici potuit luculentius ad ea, quae hoc loco & sequenti versu de adpulsu in Delum, e tribus mundi cardinibus, urbium seu populorum tradit Callimachus, ac, ut continuo subdit, ex ultimo etiam Septentrione, ΠΑΣΑΙ δὲ χορὸς ἀνάγουσι ΠΟΛΗΕΣ, &c. *Omnes autem urbes choros* in Delo *celebrant* &c. Unde insuper satis liquet, haud solis Atheniensibus, patrias fuisse illas in insulam Delum θεωρίας, prout id de iis, quas Delphos ad Apollinem Pythium mittebant, dicit Aristides Panathen. p. 329. θεωρίαν μὲν Πυθιάδα, Ἀθηναίων μόνον πάτριον, *sacram quidem legationem Pythiada* seu *Delphicam, Atheniensibus duntaxat patriam*, h. e. *propriam, esse.* Adde quod ea festivitate, ac ab omnibus aliis curis remissione, illae solemnes in Delum urbium pompae seu transvectiones undique fierent; ut datus sit inde proverbio, cujus mentio fit apud Graecos Paroemiographos, Zenobium, Diogenianum &c. locus, Αἴδεις ὥσπερ εἰς Δῆλον πλέων, nempe, ἐπὶ τῷ ἀφροντίστως καὶ φιληδόνως βιοῦντων, *cantas, tanquam in Delum navi-*

navigans; de iis, qui ſine cura & voluptarie vivunt. Ut illud adhuc obiter hic tangam, eam, de qua modo a Plutarcho ac Hyperide facta mentio, Rheniam Inſulam, a Polycrate Sami tyranno, Apollini Delio ſubjectam fuiſſe, juxta Thucydidem l. I. p. II.

Vſ. 280. Αἴτι πρὸς ἠοίω] Quo proinde referas id, quod de Perſarum Regibus Dario & Xerxe, eorumque praefectis, de ſumma nempe eorum erga hanc Inſulam Delum religione jam ante monitum ad verſ. I. hujus Hymni. Quibus accedunt inſuper ejuſdem Datis de quo ibi Perſicae claſſis ſub Dario Xerxis parente praefecti juſſa, ne naves ejus in Delum tenderent, ne huic Inſulae ullum inde accideret incommodum; ſed ut illae in Rheniam, de qua paullo ante, ad ſuperiorem notam, appellerent. Ut hoc addam, quod hujusce Apollinis Delii apud Indos ſimulacrum vidiſſe Apollonium Tyaneum, tradat in ejus vita Philoſtratus l. III. c. III. unde ad ultimum quoque *Orientem* perveniſſe illius Delii cultum liceret ſtatuere.

Vſ. 281. Κλήρους ἐςήσαντο] Quum haud una ſit hujus vocis κλήρου, praeter propriam ei *ſortis* ſignificationem, apud Graecos acceptio; inde haud ſemel ea ab illorum Interpretibus confunditur. Modo enim κλῆρος apud veteres pro *haeredio ruſtico* dictus, unde κληροῦχος & κληρουχικὴ, ut apud Comicum & ejuſdem Enarratores, Νεφέλ. p. 134. πότερα τὴν κληρουχικὴν &c. ubi Critici ἐνταῦθα λέγει τὴν γεωργικήν· κληροῦχοι γὰρ οἱ γεωργοί, & Apollonium Rhodium l. III. vſ. 1402. κλήρου σημαντῆρα, φυτοτρόφον, *haeredii* ſeu *agri ruſtici dominum, plantarum altorem*; modo in genere de uniuſcujusque *facultatibus*, ut apud Pindarum Ol. od. XIII. p. 118. πατρὸς ἀρχὰν καὶ βαθὺν κλῆρον, *patris regnum & magnas opes*: modo de *agrorum ſorte* ac *diviſione*, ſeu in hoſtium ſolo, ſeu a novo Coloniae duce eadem caeteroquin fieret, & a quibus etiam antiqui agri Diis conſecrabantur, ſicuti apud Thucydidem legitur l. III. p. 206. ac inde tandem in genere, pro *terra* ſeu *regione*, quam quaevis gens inſedit, ſicuti hoc apud Callimachum loco, ubi de gentibus ſeu locis agitur, quae vel ad orientem, vel ad occaſum, vel ad meridiem inhabitabant. Ita Δαναῶν κλᾶρον, de Argivorum regione dixit idem verſu ultimo ſequentis Hymni in Lavacrum Palladis, & de quo loco ibidem.

Ibid. οἱ καθύπερθε βορείης] Nempe qui ſimiliter apud Melam l. III. c. V. *Hyperborei ſuper aquilonem*; aut apud Plinium l. IV. c. XII. *ultraque aquilonem*; & juxta Strabonem l. I. p. 62. qui omnium ſunt *maxime ſeptentrionales* βορειότατοι, ac ut idem addit, ſub mundi polo. Jure vero ille Herodotum ibi redarguit, qui nempe l. IV. c. XXXII. *Hyperboreos* nullos dari cenſuit, quod eos ita dici crederet, apud quos non ſpirat boreas. Melam vero, ſeu qui id cum eo ſtatuebant, ſolem nempe verno aequinoctio iis oriri, autumno vero occidere, male a Plinio culpari, vere ad eundem Pomponium adnotavit vir doctiſſimus Iſ. Voſſius;

nec

nec diffitetur, quamquam tacito, unde id hauserit, nomine, poftremus ac eruditus Plinii Enarrator, cujus alioquin, ut opinor, plaudentes, haud facile lectores reperiet, ea quam tentat poftea in fecundis Notis, ejusdem Pliniani loci, quo eum nempe ab errore illo liberaret, emendatio. Hujus autem *Hyperboreorum* nominis originem, non a Graecis petendam, & a fitu quafi *fupra boream* fuerint iidem dicti, fed e Sueonum, apud quos nempe forent *Hyperborei*, & quidem a claritudine generis, quod antiquiffimus Sueonum Rex *Boreus* feu *Boreas* fuerit appellatus, & a quo *Oferborne*, feu *Hyperborei*, quafi celfiffima ftirpe geniti, contendit in Atlantica, ingeniofiffimo nec vulgaris acuminis ac induftriae opere, & veteris Sueonum linguae exemplis ac teftibus illuftrare adgreditur Rudbeckius Atlant. I. Part. p. 366. &c. Neque vero mirum, quod in earum gentium cenfu, a quibus cultus fuerit Apollo Delius, & quidem ubi enixa eum fuerat Latona, referuntur hic potiffimum iidem *Hyperborei*; Id enim magno veterum Auctorum confenfu traditum aliunde liquet, & praedicat Plinius l. IV. c. XII. praecipue nempe, *cultum ab iis Apollinem.* Hinc tertium Apollinem, Jove nempe natum & Latona, eundemque proinde, de quo hoc Hymno Callimachus, *ex Hyperboreis Delphos ferunt advenisse*, ait Cicero de Natura Deorum l. III. c. XXIII. Immo unde apud hofce *Hyperboreos* genitam quoque Latonam, ac inde fingulari & prae Diis aliis, religione, fanis, luco, facerdotibus, affiduis cantilenis cultum Apollinem, καὶ πόλιν μὲν ὑπάρχειν ἱερὰν τοῦ Θεοῦ, *& urbem quidem exftare* apud eos *Deo illi facram*, tradit Diodorus l. II. p. 130. Hinc Ἀπόλλωνος θεράποντα, *Apollinis cultorem*, vocant, Ὑπερβορέων δᾶμον, *Hyperboreorum populum*, Pindarus Olymp. od. III. ac alibi, nempe Pyth. od. X. p. 313. feftis, dapibus, laetis acclamationibus & afinorum praeterea Hecatombis, cultum ab iisdem Apollinem docet. Quod poftremum de horum *Hyperboreorum* in illius honorum ὀνοσφαγίαις, a noftro Battiade itidem traditur, iis verfibus, qui ibi a prifcis Pindari Enarratoribus p. 313. & a Clemente in Protrept. p. 18. recenfentur, & quod praeterea ab Antonio Liberali adferitur Metam. c. XX. Ita *facram* Hyperboreorum *gentem* ab Apolline frequentatam tradit Apollonius Rhod. l. IV. vf. 614. ubi a Jove fulmine ambufto filio ejus Aefculapio, inde iratus Apollo e coelo exulare fuerat coactus,

Ἦμος Ὑπερβορέων ἱερὸν γένος εἰσαφίκανεν,

Quando Hyperboreorum facram adibat gentem, &c.

quem & apud eosdem *Hyperboreos* vifum jam ante dixerat l. II. vf. 676. ac ideo juxta Criticos ibidem, quod in fummo apud eos honore foret hic Apollo. Hinc Pythagoras, ob fummam fapientiam pro Apolline Hyperboreo a Crotoniatis habitus, juxta Aelianum V. H. l. II. c. XXVI. immo ab ipfo Abaride, Hyperboreo ejusdem Apollinis facerdote, (& cujus Plato in Charmide, aliique meminerunt) ut id a Porphyrio ac Jamblicho cap. XIX.

in

in vita Pythagorae, quod monuerunt etiam ad Aelianum viri docti, similiter traditur. Verum Jamblichi, ubi ea de re agit, locum, quique haud uno in mendo cubat, & inde, ut tot alii in eodem libro, pessime est ab Interprete acceptus, ex optimo Regiae Gallorum Bibliothecae codice emendatum hic juvabit adponere, ἦλθε μὲν γὰρ Ἄβαρις ΑΠΟ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ, ἱερεὺς ΤΟΥ ΕΚΕΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ, πρεσβύτης καθήκων, καὶ τὰ ἱερατικὰ σοφώτατος, ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποστρέφων, εἰς τὰ ἴδια, ἵνα τὸν ἀγερθέντα χρυσὸν τῷ Θεῷ ἀποθῆται εἰς τὸ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ἱερὸν, *siquidem Abaris ex* HYPERBOREIS *venit, sacerdos* ILLIC APOLLINIS, *ferme senex, & eorum, quae ad sacra spectant callentissimus, e Graecia ad suos revertens, ut collectum aurum Deo* Apollini APUD HYPERBOREOS in ejus *templo* reponeret. Unde a cultu illo Apollinis apud hosce *Hyperboreos*, terrâ augusta a Mela l. III. c. v. de eorum regione dici statuit ad eundem in observationibus vir doctissimus; de quo tamen, quum *terra angusta* legatur in antiquis aliquot Melae editionibus, haud satis constare existimo. Hunc vero, juxta Graecos Auctores, cultum ab *Hyperboreis* Apollinem, eundem esse cum *Baal Sephon*, Deo seu Idolo, cujus mentio Exod. XIV. I. contendit idem, de quo paullo ante, vir ingeniosus ac industrius, Rudbeckius Atlant. p. 761. quod nempe *sephon* de *septentrione* seu *aquilonari plaga* ab Hebraeis dici sit in confesso; atque ita *Baal* seu *Belum septentrionalem* nihil esse aliud, quam *Apollinem Hyperboreum*; *Baal* enim a Scaldis & in Edda *omnium praestantissimum* denotare. Cui & illud suffragari insuper posset, quod a Chaldaeis צפן, *siphon*, de *extremo septentrione* ideo dici adferant veteres magistri, quod sol illic sit veluti absconditus: id autem de *Hyperboreis* tradiderint Mela, Plinius &c. eos per semestrem solis luce carere. Ita *Belphegor* seu *Balphegor*, juxta eundem Rudbeckium p. 764. idem qui *Apollo* vel *sol pulcher*; *fegor* enim *pulcher*, & de *sole* a Scaldis itidem dici. Quae interpretatio utique postremi hujus Moabitarum Idoli *Beelphegor*, ab eorum placitis, Hieronymi puta, qui ab Hebraeorum Magistris id hauserat, recedit, qui de Idolo turpitudinis seu Priapo illud sunt interpretati, & quibus tamen non accessit doctissimus Seldenus, qui a loco seu monte Moabitarum *Peor*, ubi nempe coleretur, dictum id demum censuit. Sed haec non jam hic excutimus; aut quod prius illud *Baal Sephon*, non de Idolo, quamquam ita interpretentur e recentioribus Grotius, aliique, sed de oppido, quae & doctissimi Seldeni de eodem sententia, Moabitarum dicatur Num. XXXIII. vs. 7. Quae tamen nihil obstarent, quin utraque eadem loca *Peor* & *Baal Sephon*, a totidem nempe locorum illorum Diis seu Idolis, quae ibidem colerentur, & quorum cultum aliunde accepissent Moabitae, pro more tot aliorum locorum similiter apud gentes denominatorum, fuissent nuncupata. Sed hoc jam non operose, quod nec flagitat loci hujus ratio, excu-

excutimus; aut vero a Rudbeckio, ea de hisce duobus Idolis in veteri Foedere tradita, tanquam ab iis, de quibus hic agimus, *Hyperboreis*, sint continuo arcessenda, volumus ideo pro certis, immo quorum alia & propior iisdem origo dari non posset, venditare.

Vs. 282. Οἰκία θινὸς] Per vocem θινὸς, *Oceani zonam* hic intelligi, dicitur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Nempe juxta illud Melae sub finem l. I. *ultra surgit mons* Riphaeus, ultraque *eum jacet ora, quae spectat Oceanum*, quamque etiam παρωκεανῖτιδα *Oceani ripam* dictam similiter apud Strabonem legas l. VII. p. 295. & pone quos montes Riphaeos, habitasse Hyperboreos statuunt idem Mela, Plinius, aliique, & de quibus proinde a Catullo dictum Carm. CXIII. *Usque ad Hyperboreos & mare ad Oceanum*, glaciale nempe dictum, & inde a Marone Georg. l. IV. vs. 517. *Solus Hyperboreas glacies* &c. Adde, ab Hecataeo, ut id ex eo refert Diodorus l. II. p. 130. collocari Hyperboreos ad *Oceanum* contra Celticam, cujus late, ut notum, diffusum apud veteres de septentrionalibus juxta & occidentalibus Europae gentibus nomen, & quod proinde de *Anglia*, dum nempe Κελτικὴν ibi apud Diodorum per *Galliam* vertit, intelligi ipse censuit eruditus ejus Interpres; a Posidonio vero eosdem *Hyperboreos* statui citra Alpes Italiae, prout id a priscis Apollonii Enarratoribus refertur, l. II. vs. 677. qui praeterea ab Hecataeo, de quo facta modo mentio, libros de *Hyperboreis*, conscriptos itidem tradunt, a quibus rursus abeunt, qui eosdem *Hyperboreos*, ut Mela l. III. c. V. & Ptolemaeus in prima tabula, in Asiatico littore collocant; tum Strabo, qui l. XI. p. 507. ad mare Euxinum, & ad Istri fontes, seu verius ostia, Pindarus, Olymp. od. III. p. 31. aut ipse paullo post cum Strabone Callimachus, qui ad paludem Maeotida, eosdem statuit; dum quae hic de *Hyperboreis* dicit, Arimaspis ibidem tribuit vs. 291. Sic ultra Riphaeos montes eosdem Hyperboreos, eosque justissimos ac fructibus arborum victitantes habitasse, ex Alexandro Polyhistore refert Cyrillus adv. Julianum l. IV. p. 134. Adeo nempe ignota & incerta apud veteres, quod nec Strabo l. VII. p. 294. nec Ptolemaeus Prooem. l. II. diffitentur, quae de septentrionalibus seu ad Oceanum septentrionalem sitis regionibus, sunt ab iis aliisve in litteras relata. Quas tamen diversas veterum de *Hyperboreorum* situ, eum modo in Asia, modo in Europa collocantium, opiniones, ita conciliari posse putat Rudbeckius Atlant. p. 374. ut *Hyperboreos* divisos dicat fuisse a reliqua Europa, mari Balthico, cohaesisse autem cum Asiae montibus Riphaeis, quos Asiae ac Europae limites tradant unanimi consensu veteres. Horum enim *Hyperboreorum* laudatam a veteribus regionem, haud aliam esse, quam *Sueoniam* seu *Uplandiam*; neque eam etiam sub polo aut supra polum, prout veterum nonnullis placuit, sed circa polum investigandam, & Platonis maxime ac Dio-

Diodori insistens vestigiis, pluribus eodem opere nec incuriosa indagine exsequitur p. 371. ac sequentibus. Quamquam, ut obiter hoc dicam, in iis haud pauca sint forte nec levia, quae necdum dilucide satis ac praecise veterum horum *Hyperboreorum* situm notent; aut quae cum potissimis antiquorum de eodem narrationibus, sicuti de tradita illorum cum *Arimaspis*, immo cum quibus subinde iidem & ab hoc ipso Callimacho, ut modo dictum, & paullo infra videbitur, confusi, vicinia; aut in Asiatico littore sede, aut vero semestri tantum apud eos luce, possint utique, quod praestare tamen adgreditur vir dictus, commode ac idonee conciliari. Neque minus tamen digna merita laude, singularis ejusdem in eruendis a densa temporum caligine, ac enarrandis antiquitatibus patriis, industria, attentio, & sedulitas; nec denegandum continuo ab exteris quoque, seu a Boreali Ursa remotioribus suum ingenioso labori ac instituto pretium. Caeteroquin per vocem θινὸς, qua hic usus Callimachus, non *maris* semper *littus*, ut hoc loco & apud Homerum, sed quandoque *maris fundus* denotatur. Unde apud Aristophanem Vesp. p. 480. τὸν θῖνα ταράττεις, ubi Critici, ἐκ βυθοῦ με κινεῖς, ἀντὶ τοῦ τὴν καρδίαν, *e fundo me moves*, *pro intimo cordis*. Quas aliasque insuper hujus vocis θινὸς significationes, erudite, ut solet, congessit Hesychius in voce Θὶς, quem, si lubet, vide.

Vs. 283. καλάμην τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρῶτοι] Non *praecipue* solum, quod paullo ante vidimus, cultum ab Hyperboreis Apollinem, sed *sacrorum* etiam *primitias* ab iis in Delum, Latonae partu & Apollinis natalibus ac cultu celebratam, iisque primis, quod hic insuper dicitur, missas haud minori veterum Auctorum consensu traditum constat. Vel testis luculentus Plinius l. IV. c. XII. *nec licet dubitare de gente ea, cum* TOT AUCTORES *prodant*, FRUGUM PRIMITIAS *solitos* DELON *mittere Apollini, quem praecipue colunt*. Quamquam non *primitias* quidem *frugum*, quod tradit ibi Plinius, aut qui eum sequitur, Solinus, & hic Callimachi locus videtur continuo innuere, sed in genere *sacrorum primitias*, ut de iis Mela, seu ἱερῶν ἀπαρχὰς, proficias nempe hostiae partes, easque stipula triticea involutas, in Delum ab Hyperboreis demum missas, in Plinianis observat ὁ πάνυ. Praeter enim Melam, qui non *frugum*, sed *sacrorum primitias*, ab Hyperboreis virginibus delatas dixerit, aperte id, ubi ea de re agit, tradere Herodotum; dum ait nempe l. IV. c. XXXIII. iisque verbis, quae haec Callimachi videntur interpretari, πολλῷ δὲ ἔτι πλεῖστα περὶ αὐτέων ΔΗΛΙΟΙ λέγουσι, φάμενοι, ΙΡΑ ΕΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΕΝ ΚΑΛΑΜΗ ΠΥΡΩΝ ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, *sed multo plura de Hyperboreis* DELII *memorant; tradunt enim* SACRA ADLIGATA IN TRITICEA STIPULA *ex Hyperboreis delata* &c. ἱρὰ enim seu ἱερὰ, quod addit ὁ πάνυ, vulgo dici de victimis immolatis, aut eorum partibus seu ἀπαρχαῖς. Neque aliter Pausanias, qui ubi in gene-

genere de his *Hyperboreorum*, quae ab iis in Delum mittebantur, *primitiis*, ſive per quos eaedem curarentur, egiſſet, addit ſimiliter, τὰς δὲ ἀπαρχὰς κεκρύφθαι μὲν ΕΝ ΚΑΛΑΜΗ ΠΥΡΩΝ, γινώσκεσθαι δὲ ὑπ' οὐδενὸς, *primitias autem abſconditas eſſe in* TRITICEA STIPULA, *agnoſci autem illas a nemine*; ſeu juxta interpretem, *haud fas eſſe cuiquam illas intueri.* Quibus accedit inſuper & ab eodem viro incomparabili ad Solinum adductus Servius ad Aen. l. XI. vſ. 322. *Quidam dicunt Opin & Hecaergen*, PRIMAS *ex Hyperboreis* SACRA *in Inſulam* DELUM *occultata* IN FASCIBUS MERGITUM *pertuliſſe. Mergites* enim de *manipulis ſpicarum* dici, docet alibi Virgilius Georg. II. vſ. 517. *Cerealis mergite culmi*; & Servius ibidem, *manipulos ſpicarum* mergites *dicimus.* Quod proinde iisdem hic Callimachi verbis innuitur, καλάμην τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρῶτοι Ἀσταχύων φορέουσι, *culmos & ſacros manipulos ſpicarum primi* ferunt *Hyperborei*; quibus nempe involutae & occultatae forent illae ſacrorum ἀπαρχαὶ, immolatae nempe, ut ſtatuit ὁ πάνυ, victimae. Quibus addere hic mihi liceat, duo indicta adhuc & graviſſima de hiſce Hyperboreorum ſacris in Delum, ſolemni cum pompa & tripudio antiquitus miſſis, Plutarchi nempe & Aeliani teſtimonia. Prius exſtat in Plutarchi libro de Muſica p. 1136. καὶ τὰ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ μετ' αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ κιθάρας ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ, φασὶ, τὸ παλαιὸν στέλλεσθαι, *quin &* HYPERBOREORUM SACRA, *adhibitis tibiis, fiſtulis & cithara, miſſa antiquitus* IN DELUM *ferunt.* Aeliani autem ea de re verba exſtant V. H. lib. III. cap. I. ubi de nobilibus pueris, Delphis ad Tempe Theſſalica Apollini ſacra ibi facturis, mitti ſolitis agens, addit, haud minori reverentia ac honore eosdem deductos, ἥπερ ἐν ἐκείνοις, οἱ ΤΟΥΣ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ κομίζοντας τῷ αὐτῷ Θεῷ τούτῳ τιμῶσι, *quam illi eos, qui ex* HYPERBOREIS SACRA FERUNT *eidem iſti Deo, proſequuntur.* Quibus accedit inſuper Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. σεμνὰ δὲ ἦν τῶν πρὶν ὑπομνήματα ΕΝ ΔΗΛΩ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΑΜΑΛΛΟΦΟΡΩΝ, *veneranda autem erant monumenta* IN DELO HYPERBOREORUM MANIPULOS FERENTIUM. Prout nempe vox ἄμαλλαι de *manipulis frugum*, non apud Sophoclem ſolum eo loco, quem ex ejus deperdito dramate citant Grammatici, Heſychius &c. ſed apud Plutarchum in Publicola p. 100. ἐφόρουν τὰς ΑΜΑΛΛΑΣ (quas nempe δράγματα paucis ante verbis dixerat) πρὸς ποταμὸν, MANIPULOS FRUGUM *in fluvium detulerunt*; ut ita ἀμαλλοφόροι ibi apud Porphyrium Hyperborei, idem omnino de iis innuant, quod hic ait Callimachus, δράγματα ἀσταχύων φορέουσι, & ſicut alioquin Ἀμαλλοφόρῳ Cereri ſacra feciſſe Athenienſes, tradit Euſtathius Iliad. Σ. p. 1162. Quas ἀμάλλας caeteroquin de *hordei* ſeparatis neque in unum adhuc faſcem colligatis, qui tum ὖλοι vel ἴυλοι dicebantur, *manipulis*, appellatas;

tradit apud Athenaeum Semus Delius l. XIV. p. 618. Quae firmat praeterea, & qui inde lucem mutuatur Servius; qui de hisce *primitiis* ab Hyperboreis in Delum delatis, ac prout ea ex antiquis accepit Auctoribus, agit, οὐλοφόρης eorundem latores vocat, nempe l. XI. vs. 858. *Graeci enim tradunt* OULOFOROS *ex Hyperboreis qui ipsi sunt Treci* (mallem *Thraces* vel *Threjicii*) *in Insulam Delum venisse* &c. Ubi proinde Οὐλοφόροι iidem sint, qui Porphyrio Ἀμαλλοφόροι, ac prout ἀμάλλαι & οὖλοι de *hordei manipulis*, ut modo vidimus, dicti, ac οὐλαὶ in veterum sacris, ut vulgo notum, quod Romanis *mola sacra*, ac inde οὐλοχύται de *primitiis ex hordeo* ante sacrificium, seu *canistris* etiam, e quibus hordea seu κριθαὶ, ut notat in hac voce Hesychius, effundebantur, fuerint dictae; & prout Ceres etiam non ἀμαλλοφόρος solum, uti de ea paullo ante, sed Οὐλὼ etiam culta, juxta cruditos Apollonii Enarratores lib. I. vs. 972. ac ἴουλοι, quod ad primum Hymnum jam diximus, in eandem Hymni. Unde si accuratius res subducatur, Plinium ejusque simiam Solinum, dum *primitias frugum* hic memorant, tueri posset, quod de proficiis ex immolata hostia extorumque partibus, seu θυμάτων, ut de iis vir maximus ad Solinum, ἀπαρχαῖς nulla hic apud Callimachum, neque apud dictos modo Auctores, Herodotum, Melam, Plutarchum, Aelianum, Pausaniam, Porphyrium, Servium, in narratione hujus rei occurrat mentio; sed tantum ἱρὰ seu ἱερὰ aut ἀπαρχὰς simpliciter, aut *sacrorum primitias in triticea stipula*, seu, ut hic a Callimacho, stipulas tantum & *sacros spicarum manipulos* καλάμην καὶ ἱερὰ δράγματα ἀσταχύων, aut vero *manipulorum e frugibus latores*, ut a Porphyrio, nihilque praeterea ab iis tradi. Ἱρὰ autem seu ἱερὰ de aliis etiam dici, quam de hostiae immolatae partibus seu θυμάτων ἀπαρχαῖς, quae una voce πρόθυμα dicuntur ab Euripide Iphigen. Aul. vs. 1311. nemo in lectione veterum Auctorum eorumque, quae ad sacra Gentilium adtinent, notitia plane hospes, ibit utique inficias. Cujusmodi certe ἱερὰ ἄπυρα seu incruenta & sine hostiarum mactatione sacra, quomodo eadem ab Aeschylo dicuntur Agam. vs. 701. & qualia etiam προθύματα apud Comicum in Pluto p. 671. vocantur, seu, juxta cruditos ibidem Criticos, θυμιάματα, ἢ πλακούντια, *incensa* vel *placentae*, apud alios dicuntur θύματα πάγκαρπα, ἱεροὶ πέλανοι, θυμιάματα, & κόμης ἀπαρχαὶ, ut ab Euripide Orest. vs. 96. seu *oblationes e tritico aut hordeo*, aut *ex omni fructuum genere; sacrae placentae incensae; comae detonsae, in inferiis primitiae* &c. quorum nempe omnium ἀπαρχαὶ, uti id in veterum monumentis obvium, subinde fuerunt nuncupatae. Ut nihil hic dicam de *sacris* Hebraeorum *primitiis* e terra Israëlis, quas septem tandem speciebus iisque tritico, hordeo, uva, ficu, olea, malogranato & palma illatas tradunt eorum Magistri; & quorum ea de re loca in editis haud ita pridem Cl. Jac. Capelli Observationibus in Exod. XXIII. 19. legas. Immo, quod hic adverti omnino meruit,

tuit, talem in Delo exſtitiſſe aram Apollinis ἀναίμακτον ſeu *incruentam*, ubi ſacra *e tritico*, *bordeo & placentis tantum absque uſu ignis fierent*, *nulla autem adoleretur victima*, διὰ τὸ πυρὸς, καὶ κριθὰς, καὶ τὰ πόπανα μόνα τίθεσθ' ἐπ' αὐτοῦ, ἄνευ πυρὸς, ἱερεῖον δὲ μηδὲν, ab Ariſtotele olim traditum in Deliorum Republ. uti ex eo id refert Laërtius in Pythagora l. VIII. p. 499. nov. ed. Batavae, & Jamblichus in ejus vita p. 40. & 47. Quo referri etiam ab eruditis Laërtii Enarratoribus debuit, quod a Clemente Stromat. l. VII. p. 717. traditur, de eadem in Delo ara, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀρχαιότατον βωμὸν ἐν Δήλῳ, ἁγνὸν εἶναι τεθρυλλήκασι, ſeu ANTIQUISSIMAM ARAM IN DELO *ſanctam* ſeu *puram vulgo jactarunt*, ad quam nempe, addit continuo, utpote caede & cruore minime pollutam, acceſſerit Pythagoras. Hinc ara *Piorum* ſeu Εὐσεβῶν nuncupata eadem ara Deliaca apud Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. II. p. 172. Ut proinde de ſimilibus *ſacris* ſeu ſacrorum primitiis illae, quae ad antiquiſſimam Apollinis in Delo aram ab Hyperboreis, iisque, ut hic a Callimacho & ab Herodoto etiam dictum, omnium *primis* fuerunt miſſae, ac unde *Piorum* nomen iis a Deliis fuerit inditum, haud immerito ſtatui poſſunt ac intelligi. Ita thus & placentas in caniſtris eorum, qui Delphis ſacra huic Deo faciebant, exſtitiſſe tradit Aelianus V. H. l. XI. cap. V. Neque vero inſolitum, quod ab Herodoto ſacra illa *adligata*, ἱρὰ ἐνδεδεμένα dicuntur in hiſce *triticeis ſtipulis*, ſeu forte *caniſtris* inde textis; adeo, ut nefas eſſet eadem antequam nempe in Delum perveniſſent, ab Athenienſibus aliisve populis conterminis, quorum opera illa deinceps, uti ea de re infra adhuc ad vſ. 291. deportabantur, conſpici. Id enim ſubinde in aliis veterum ſacris contigiſſe haud ignotum, cujusmodi, ut de ſacris Cereris Eleuſiniis, vel Theſmophoriis, occultisque in iis ſymbolis ſileam, vel *Vannus Iacchi myſtica* apud Maronem Georg. l. I. vſ. 166. h. e. juxta Servium, *vas vimineum*, in quo congeſtae eſſent *frugum primitiae*, vel alia Liberi illius Patris orgia ſeu occulta ſacra, ciſtae ejusdem myſticae, & de qua praeter alios Clemens Protrept. p. 14. incluſa; aut Themidis, de quibus ibidem Clemens, τὰ ἀπόῤῥητα σύμβολα, *arcana ſymbola*; aut Iſidis itidem τὰ κρυπτὰ apud Jamblichum de Myſter. p. 143. aut occultae denique Cabirorum τελεταὶ, quae omnia ab aliis tangi aut conſpici, quam quibus id erat lege licitum, nefas & piaculare olim habitum. Ut nunc mittam, ſi de immolatae hoſtiae partibus explicanda forent, juxta τὸν πάνυ ad Solinum, haec primitiarum in Delum ab Hyperboreis miſſarum ſacra; inde fieri potuiſſe, ut occulta eadem, donec Delum perveniſſent, iidem vellent: quod nempe apud eos ὀνοσφαγίαι, uti paullo ante dictum ad vſ. 280. ſeu *aſinorum ſacrificia*, in honorem Apollinis fierent. Unde id ab iis cautum & proviſum foret, ne ejusmodi ſacrorum, ſeu ex immolatis id genus hoſtiis ἀπαρχαὶ, teſtandae erga eundem Apollinem religioni, Delum

usque ab iis missae, ludibrium aliis gentibus & Graecis maxime, ubi id de iis undecunque constitisset, deberent, apud quos uni forte turpissimo Priapo hoc animal immolari solitum, & per quorum loca & manus eadem Hyperboreorum sacra erant Delum usque deportanda. Dum autem, quod antea jam innui, meae in hunc Hymnum & sequentes duos Observationes ad praelum paratae, occupato in aliis operis bibliopola, inter chartas meas a multo sat tempore jacerent sepositae, in editis interea haud ita dudum hisce Hymnis, ejusdem Salmasii de iis Hyperboreorum primitiis sententiam adserri quoque, ut hic a nobis factum, ac redargui, in erudita ad hunc Callimachi locum praestantissimi Graevii filii τȣ̃ μακαρίτȣ, adnotatione haud illibenter video.

Vs. 284. *Δωδώνηθε Πελασγοί*] Ita Herodotus, quod jam vidit ad hunc locum vir doctus, primos Graecorum *Dodonaeos*, seu, ut ait similiter, quamquam alia in re, Pindarus Nem. od. IV. *Δωδώναθε ἀρχόμενοι*, *a Dodone incipientes*, haec Hyperboreorum sacra in Delum deferenda dixit accepisse, lib. IV. c. XXXIII. nempe postquam ab Hyperboreis ad Scythas, a Scythis deinde ad finitimos, & ita gradatim ad Graecos eadem pervenissent. Quibus consona Pausaniae eadem de re narratio; nisi quod omissa ab eo peculiaris horum *Dodonaeorum* mentio, cujus autem notabilis & prioribus Callimachi editoribus indictus de toto hoc antiquo ritu locus, non debet hic praeteriri. Exstat ille lib. I. p. 59. his verbis, *Ἐν δὲ Πρασιεῦσιν Ἀπόλλωνός ἐςὶ ναός. ἐνταῦθα τὰς* ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΑΠΑΡΧΑΣ *ἰέναι λέγεται· παραδιδόναι δὲ αὐτὰς Ὑπερβορέȣς μὲν Ἀριμασποῖς, Ἀριμασπȣ̀ς δὲ Ἰσσηδόσι, παρὰ δὲ τȣ́των Σκύθας ἐς Σινώπην κομίζειν· ἐντεῦθεν δὲ φέρεσθαι* ΔΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ *ἐς Πρασιάς· Ἀθηναίȣς δὲ εἶναι τȣ̀ς ἐς Δῆλον ἄγοντας. In Prasiensibus autem* (Atticae pago) *Apollinis est templum*, *quo* HYPERBOREORUM PRIMITIAS *mitti tradunt: eas enim Hyperborei Arimaspis committunt; Arimaspi Issidonibus; ab iis acceptas Scythae Sinopen; inde ad Prasienses* GRAECI *deportant; eas deinde Delon Athenienses mittunt.* Unde etiam liquet a Callimacho *primos* hic dici, uti & ab Herodoto jam ante, *Dodonaeos*, qui nempe inter Graecos proprie ita dictos seu qui veteris Graeciae finibus continebantur, eadem sacra a vicinis acceperint gentibus, quae quamquam Graecorum coloniis frequentatae, Barbararum tamen nomine vulgo a Graecis censebantur. *Dodonaei* certe velut in extima Graeciae parte, barbaris juxta Homerum, vel Strabone teste l. VII. p. 328. &c. seu Thracibus apud Dionysium Perieget. vs. 429. &c. vicini, lateque, ut ibidem ait, extensi; immo unde *Dodone* non Thesprotiae solum aut Molossiae, sed Thessaliae etiam adscripta, ac inde duae pro una *Dodone* a Mnasea non solum aut Philoxeno apud Stephanum tradita, sed praeterea in Scholiis ineditis, & quorum alibi facta jam a nobis mentio, veterum Criticorum ad Iliad. Π. vs. 233. nempe

pe Δωδῶναι δὲ δύο, ἡ μὲν Θεσσαλίας, ἡ δὲ Μολοσσίας, *Dodonae vero duae, haec quidem Thessaliae, illa Molossiae.* Immo unde *Pelasgi Dodonaei*, qui Thessali olim, ut notum, aut ab iis orti, hic a Callimacho dicuntur, & a quibus nempe fundatum primo Dodonaeum oraculum tradiderunt veteres, Herodotus l. II. cap. LII. Hesiodus & Ephorus apud Strabonem l. VII. p. 327. Scymnus Chius in Periegesi vs. 449. aliique. Hinc apud Homerum etiam, ut observat Strabo, conjuncta Jovis epitheta, dicto jam loco, Ὦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελάσγιε, *o Rex Dodonaee & Pelasgie*, ac ubi similiter veteres Poëtae Enarratores cum in editis, tum in ineditis adhuc Scholiis, conditam a Pelasgis, vicinis nempe Thessalis, *Dodonam* tradunt. Quod vero diversas adtinet hujus *Dodonae* nominis origines, de quibus in Segueriano Stephani Fragmento agitur, aut aliunde exstant eruditorum conjecturae, illud obiter hic dicam, minus mihi improbari eam, sed prae reliquis ingeniosam videri, quae ob pervulgatum, & e Phoenicia, juxta Herodotum lib. II. cap. LIV. & LVI. in Graeciam deductae columbae Dodoneae seu mulieris eo nomine ibidem dictae oraculum, ab eruditissimo Stephano Monachio, inter alias ab eo adductas e duabus vocibus דודה יונה *duda* seu *doda* & *jona* vel *ova*, quae *amabilem columbam* notant, deducitur. Nisi vero quis malit, & quod nescio an alteri in mentem venerit, ab eadem prima voce דוד vel דודא *dud* vel *duda* seu *doda*, quae per *lebetem* a Senioribus ac veteri Interprete redditur Samuel. IV. 14. quum utique haud minus sit decantata fatidici in Dodona seu Dodonaei, de quo mox vers. 286. & nos ibidem pluribus, *lebetis* mentio. Quae eo magis aliquam veri speciem possunt obtinere, quod ex oriente, vel fatente, ut diximus, Historiae apud Graecos patre, petenda sit origo illius Dodonaei oraculi; & ad fabulas ferme recurrant, quae in luculento illo Stephani Fragmento traduntur illius nominis Origines, si eam mittam, quae ex Herodiano Grammatico, eamque probante τῷ Ἐθνικογράφῳ, & praeterea Eustathio ad Dionysium pag. 62. a *Dodone* fluvio eidem urbi vicino, arcessitur. Quod quidem pluribus aliis locis & urbibus Graecorum contigit, ut illae essent fluviis cognomines, sicut *Xantho*, *Acraganti*, *Himerae*, *Camarinae* &c. sed ita ut incertum maneat, quae e fluviis vel urbibus alteri nomen dederit; obscura praeterea sit illius *Dodonis* fluvii apud veteres, qui locorum situs enarrarunt, aut de illo Epiri tractu & *Dodona* nominatim egerunt, mentio; neque inde magis compertum maneat, unde idem fluvius esset illud nomen nactus. Nonnullas vero, initio hic a *Dodonaeis* facto, subdit mox gentes Callimachus, ut *Melienses*, ac dein *Euboeos*, qui Delum usque eadem Hyperboreorum sacra continuo deferrent; haud aliter ac ab Aeliano fieri videas dicto jam loco ad vs. 283. ubi ille similiter viam *Pythiada* dictam memorat, ac regiones ad eandem sitas, Thessaliam, Pelagoniam, Meliensium etiam, aliasque, per quas

nobiles pueri Delphis ad Tempe Thessalica peractisque ibi Apollini sacris, Delphos redire consueverant.

Vs. 286. Γηλεχέες] Vox nempe ἐξ ἅπαξ λεγομένων, quae inde ab Etymologi M. Auctore in voce Γηγενής, simul cum hoc Callimachi versu, ubi eadem exstat, adducitur; sed ubi male, Γηλοχης & Γηλοχέες, pro Γηλεχέες legitur. Iidem vero γηλεχεις, ut ipsa vox etiam innuit, quod χαμαιεῦναι apud Homerum, de hisce Dodonaeis Pelasgis dicti Iliad. Π. vs. 235. Ita χαμεύναν de *humili lecto*, seu super terram strato, dixerunt Aeschylus Agam. vs. 1549. Aristophanes Avib. p. 579. & Theocritus Idyll. XIII. vs. 33. & χαμευνάδας similiter Nicander Ther. p. 3. χαμευνάδας εὐνὰς Lycophron p. 138. Immo etiam inde de *prostibulo*, χαμευνάδος ab eodem dictum p. 58.

Ibid. ἀσιγήτοιο λέβητος] Quum vel pueris nota sint ac trita, quae de ingenti, & qui proverbio locum dedit, tinnitu *aerei* in Dodonaeo Jovis templo *pelvis* seu *lebetis*, atque inde *Dodonaeum* χαλκεῖον, & *Dodonaeus* aut *Thesprotius lebes*, ex aere quippe, de eodem dici vulgo apud Auctores soleat; ita illud forte insolitum, quod eadem ut diversa commemorentur ab eruditissimo Clemente, ubi agit de variis Gentilium oraculis Protrept. p. 9. ἢ λέβητα Θεσπρωτεῖον, ἢ τρίποδα Κιῤῥαῖον, ἢ Δωδωναῖον χαλκεῖον, *aut lebetem Thesprotium; aut tripodem Cirrhaeum; aut vas aereum Dodonaeum*; & ab Eusebio, qui eadem Clementis verba, ut solet, adducit Praep. Euang. l. II. §. II. Ita etiam, qui a Clemente id itidem hausisse videtur Theodoritus Serm. X. de Oracul. p. 623. tum plenius adhuc p. 632. Tom. IV. οὐχ ὁ Θεσπρώτιος λέβης μαντεύεται· οὐχ ὁ τρίπους ὁ Κιῤῥαῖος χρησμολογεῖ· οὐ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον ἀδολεσχεῖ, *nihil praedicit Thesprotius lebes*, *nihil tripus Cirrhaeus*, *nec Dodonaeum vas aheneum garrit*. In quibus utique *lebes* Thesprotius & *vas aeneum* seu χαλκεῖον Dodonaeum satis aperte, ac ut diversa quidem Graecorum oracula, distinguuntur. Unde in notis ad dictum Eusebii a Clemente locum, ejusdem editor ac Interpres Vigerus, *de hoc lebete*, *idemne fuerit ac Dodonaeum aes*, ad Observationes a se in illud Eusebii opus scriptas, Lectorem, ut passim alibi in iisdem notis, & quarum demum in Praefatione spem facit, unice ablegat, quas tamen nunquam editas puto. Illud equidem constat, cum Dodonaeum templum seu oraculum promiscue Thesprotis ac Molossis, aut modo his, modo illis, quod monuerunt jam alii, adscriptum; & ex antiquis Auctoribus, non Pindaro solum aut Tragicis, uti ea de re Strabo l. VII. p. 378. & vel ex Aeschylo etiamnum liquet Prom. vs. 828. & 831. sed Herodoto insuper l. II. c. LVI. Scymno Chio in Periegesi p. 19. Strabone dicto jam loco, Pausania lib. I. p. 30. ac priscis etiam vel Homeri vel Sophoclis ad Trachin. vs. 175. Enarratoribus. Quo jure vero aut titulo id sit ab iis factum, ut nempe *Dodonem*, illiusque aerisonum, seu, ut hic ἀσίγητον, *non silentem*, apud Thesprotos *lebetem* quoque collocarent; &

& an e male intellectis Homeri, ubi de Dodone aut Dodonaeis agit, verbis, praeposteram, loco utique non obscuro aut extra ipsius Graeciae fines posito sedem adsignarent Graeci modo dicti, iique nec unius aetatis aut indolis Auctores; quique ex iis in describendo locorum situ Graeciaeve antiquitatibus enarrandis, ipsa locorum inspectione ac notitia voluerunt fidem suam ac industriam adprobare, hic jam non quaeritur; ac de eo statuent, qui de his sincerum possunt judicium ferre. Illud hic satis est ad Clementis & ejusdem sequacium adducta paullo ante verba, id de Dodonaeo apud Thesprotos *lebete* vel oraculo fuisse a veteribus illis traditum; tum de uno, non de pluribus Dodonaei Jovis oraculis, ubi nempe esset illud *Dodonaeum* χαλκεῖον seu *Thesprotius lebes*, (χάλκειος idem seu *aereus* vel *aerisonus*, & qui proverbio locum dedit) eosdem, aut alios, qui ea de re agunt, Auctores meminisse. Unde etiam inter munera aenea ab Heleno, utpote vate, data, *Dodonaeosque lebetas* retulit, ut notum, Maro Aen. III. vs. 466. & ad quem locum Servius, *vasa aenea in Dodone, quae uno tactu solebant sonare*, ac ubi proinde illi *Dodonaei lebetes* Servio iidem, qui χαλκεῖα, & apud Themistium itidem Orat. XXI. p. 259. ult. ed. ὑπηχεῖ δὲ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον, *resonatque vas aeneum* seu *Dodonaeus lebes*; a Lucano autem jam ante l. VI. vs. 427. *Aere Jovis Dodona sonet*, sicuti ibi pro *ore Jovis* in veteri MSto Rhemensi, ac in uno Vaticano, dum hanc operam olim huic Poëtae impenderem, legendum vidi; ac ita etiam in MSS. legi, monitum jam ab aliis novi. Neque vero plures, quaecunque *Dodonaeorum lebetum* facta subinde fuerit mentio, quam unus aerisonus seu *non silens*, praeter alios, de quibus supra, ab illa quoque insigni, ut vocari vulgo solent, Patrum triade, Clemente, Eusebio, Theodorito dictus; neque vero ille, ut vel hic Poëtae nostri locus, & alius ejusdem in Stephani Fragmento de Dodone (si tot alia deessent ejus rei, illiusque vulgo etiam obviae, documenta) abunde argueret, a Dodonaeo χαλκείῳ, quod iisdem, eruditis quamquam, sacrorum Antistitibus inconsulto placuit, ullatenus diversus. Hinc etiam illud Philostrati de Dodona, seu eodem in illa χαλκείῳ, aut χαλκῷ etiam dicto, cum his Callimachi de ejusdem *lebete* verbis consona; indeque pridem ad oram hujus loci a me adnotata, nempe Icon. l. II. p. 830. χαλκῆ τε Ἠχὼ ἐν αὐτῷ τετίμηται, mox ἐπειδὴ ΧΑΛΚΕΙΟΝ ἀνέκειτο τῷ Διῒ κατὰ Δωδώνην ἠχοῦν ἐς πολὺ τῆς ἡμέρας, καὶ μέχρι λάβοιτό τις αὐτοῦ ΜΗ ΣΙΩΠΩΝ, *aeneaque* (in ipso nempe fano Jovis Dodonaei) *Echo colitur; quandoquidem vas ahenum* (seu *lebes aereus*) *Jovi in Dodone dicatum erat, ad multam diem resonans, & donec id apprehenderet aliquis*; MINIME SILENS; nempe quod hic a Callimacho dicitur, ἀσιγήτοιο λέβητος. Ita, quod aliunde notum, χάλκειοι olim vulgo *lebetes*, iique etiam Athenis ab Hierophanta Proserpinam invocante, aut vero Spartae Rege mortuo pulsari, quo tinnitum

cde-

ederent, soliti, ut id partim ex Apollodoro notant veteres Theocriti Enarratores ad ea verba Idyll. II. vs. 36. Τὸ χαλκίον ὡς τάχος ἄχει, *vas abeneum quamprimum pulsa.* Neque vero idem Dodonaeus *lebes*, prout hic a Callimacho dicitur, ἀσίγητος seu *perstrepens* vel *sonorus* amplius aevo Strabonis, qui oraculum Dodonaeum, sicuti & reliqua, defecisse tradit l. VII. p. 317. Ut proinde haud mirum sit a Theodorito, post verba ex eo paullo ante adducta, continuo addi, ἀλλὰ σιγᾷ μὲν ὁ Δωδωναῖος, *sed tacet quidem Dodonaeus*, Juppiter nempe, seu *lebes* ille antea ἀσίγητος. Decepit proinde eruditissimum Clementem, & qui id ab eo, praeter Eusebium, mutuatus est, eundem Theodoritum, facta modo *Dodonaei* χαλκείου, modo ejusdem dicti *Thesprotii*, a *Dodona* nempe traditi a multis, ut antea vidimus, veterum apud *Thesprotos* situ, *lebetis* mentio, ut ista quasi de diversis oraculis, diversisque, quae in iisdem exstarent, symbolis aut vasis, dicta iidem sint arbitrati. Unde cautius utique unius tantum hujus fatidici *lebetis* fit a Gregorio Naz. mentio in Julianum Στηλ. I. pag. 127. οὐκ ἔτι φθέγγεται δρῦς, οὐκ ἔτι λέβης μαντεύεται, *non amplius loquitur quercus*, *non amplius lebes vaticinatur.* Ut hoc jam mittam λέβητας aereos, de *urnis* etiam, in quibus conditi mortuorum cineres, apud veteres dictos, ut ab Aeschylo Choëph. vs. 684. λέβητος χαλκέου πλευρώματα, *urnae abeneae latera*, & quam similiter una voce χαλκῷ denotat Sophocles Electr. vs. 761.

Χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ.

In urna abenea de magno corpore miserum cinerem colligentes.

Ita *aereos lebetes* juxta ac tripodas, solita in antiquis agonibus victorum praemia, ac inde ab iis, ut jam alibi diximus, in Deorum fanis consecratos, uno etiam χαλκοῦ nomine denotat subinde Pindarus ut Nem. Od. X. p. 421. ἀλλὰ χαλκὸν &c. ubi Critici, λέβητα γὰρ ἐτιμῶντο ἐν πολλοῖς τῶν ἀγώνων, *lebetem enim magni ducebant*, nempe praemii loco, *in pluribus agonibus.*

Vs. 287. ἱερὸν ἄστυ, καὶ οὔρεα Μηλίδος] Idem nempe, quod dudum dixerat Herodotus de hisce Hyperboreorum sacris ad Dodonaei primum, inde *in sinum Meliacum*, ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον delatis, quo illinc in Euboeam, ac tandem in Delum transferrentur l. IV. c. XXXIII. Ipsam autem regionem ad sinum illum *Meliacum*, & quam Μηλίδα λίμνην, *Melidem paludem*, vocat Sophocles Trachin. vs. 646. Μηλίδα etiam dictam arguit hic Callimachi locus, uti apud Stephanum recte legitur in voce Μῆλος, sub finem, Μηλὶς, ἡ χώρα, nec opus proinde fuisse, ut cum doctissimo Holstenio, ibi Μηλὶς ἡ χροία, de *melino* nempe *colore* pro χώρα legatur. Ejusdem vero Μηλίδος incolae appellati, Μηλιεὺς λεὼς, *Meliensis populus*, in iisdem Sophoclis Trachiniis vs. 197. loci vero Nymphae Μηλιάδες in ejus Philoctete vs. 741. & quas pro *Trachiniis* ita ibi dictas, notant veteres illius Tragici Interpretes.

Ipsum

Ipſum vero ſinum *Μηλιᾶ κόλπον* vocat Aeſchylus Perſ. vſ. 486. nempe contracte pro *Μηλιέα*, ut in adducto ante Herodoti loco. De *montibus* autem *Melidis*, quorum hic meminit Callimachus, videndus Herodotus l. VII. c. XCVIII. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ΟΥΡΕΑ ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλείει πᾶσαν τὴν ΜΗΛΙΔΑ γῆν· Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι, *circa autem illum locum* MONTES *editi atque inacceſſi totam cingunt* MELIDEM *regionem, quae petrae Trachiniae nominantur. Melienſes* vero ſimiliter relatos ab Aeliano jam vidimus vſ. 283. inter eas gentes, per quas iter Delphorum pueris ad ſacra Apollinis apud Theſſalica Tempe obeunda, erat faciendum.

Vſ. 289. ἀγαθὸν πεδίον Ληλάντιον] Nempe cum ob inſignes illas aquas calidas, quae ſcaturiebant in hoc Euboeae *campo*, & quas ad morborum curationem opportunas, iisque uſum Syllam tradit Strabo l. x. p. 443. tum quod pinguis eſſet idem *campus*, ut vel e Theophraſto licet colligere Hiſt. Pl. l. VIII. c. VIII. Ibi enim ait, foenograecum naſci quidem in ſolo tenui, *nusquam autem in pingui; unde nec in Euboea apud Lelantum naſcitur*, οὐκ ἐν ταῖς πιείραις· ἐν τῷ Ληλάντῳ μὴν οὐ γίνεται. Cujus *Lelanti* in Euboea meminit rurſus idem Auctor c. x. ejusdem libri. Adde, quod in eodem *campo Lelanto* admirabile fuiſſe metallum aeris & ferri commune, ſed quod ſuo aevo non exſtaret amplius, refert dicto ante loco Strabo. E quibus proinde intelligimus, cur natas continuo de eodem *campo*, inter duas principes Euboeae urbes, Chalcida & Eretriam, contentiones, e Strabone conſtat l. x. p. 448. & 465. Quod vero hic addit continuo Poëta, ab Euboeis, ob exiguum inde in Inſulam Delum trajectum (nulla etiam facta prius, uti nec ab Herodoto loco jam ſupra indicato ad vſ. 284. Athenienſium mentione) delatas in eandem Hyperboreorum aliunde ad ſe advectas pro more primitias: id utique cum Pauſaniae narratione, de qua jam ante ad vſ. 283. non quadrat, ubi ille ab Athenienſibus id fieri ſolitum memorat, adductis ejus ibidem verbis, Ἀθηναίους δὲ τοὺς εἰς Δῆλον ἄγοντας, *Athenienſes eſſe*, qui accepta nempe ab aliis eadem ſacra, *in Delum deferant*. Unde dicendum eſt, aut ab aevo Callimachi id mutatum fuiſſe, ut ſolis nempe Athenienſibus, in quorum volunti poteſtate remanſerat eadem Delus, hoc fuerit conceſſum; aut vero Athenienſes exſtitiſſe, qui ex Euboea iis olim ſubjecta, coloniisque in ea, ut Chalcide & Eretria, primariis ejusdem Inſulae urbibus, quod vel e Vellejo notum l. I. c. IV. frequentata, ea Hyperboreorum ſacra in Delum ferrent. Athenienſes certe, ubi Euboea tempore belli Peloponneſiaci ab iis defeciſſet, maximo ad illum usque diem metu perculſos tradit Thucydides l. VIII. p. 622. ex qua Inſula nempe, ut addit ibidem, illi plus utilitatis, quam ex ipſa Attica perciperent. Quamquam ſequutis aetatibus, & aevo quidem Pauſaniae, alia longe eſſet Athenienſium, qui pridem Romanis parebant, conditio;

 quo-

quoque jam tot cladibus *extinctos*, & *colluviem nationum* dicebat apud Tacitum Tiberius Annal. II. c. 55. nisi quod multa in eos beneficia contulisse referatur, cum alibi, tum ab hoc ipso Pausania in Atticis, Hadrianus; unde & *urbs Hadriani*, & *novae Athenae*, in antiquis Inscriptionibus appellari eadem civitas meruit. An vero id quoque sit iisdem Atheniensibus ab Hadriano, e veteri quodam ritu, seu quaesita inde singulari praerogativa, de qua tamen silent Herodotus & noster Battiades, denuo concessum, ut penes eos solos, veneranda illa Hyperboreorum sacra apud se translata in Delum deferendi, postliminio veluti jus & fas foret, id nec ab eodem Pausania, in narratione huius rei dicitur, nec aliunde nobis constat.

Vs. 291. ἀπὸ ξανθῶν Ἀριμασπῶν] *Arimaspos* hic pro *Hyperboreis* dixit, & quos etiam *gentem Hyperboreorum* exstitisse traditur in Graecis Scholiis ad hunc locum, ac similiter a Stephano, Ἀριμασποὶ, ἔθνος Ὑπερβόρειον. Quod ab Antimacho itidem traditum, eosdem nempe esse *Hyperboreos* cum *Arimaspis* refert idem Ἐθνικῶν Scriptor in voce Ὑπερβόρεοι. Unde etiam in Pherenici versibus de *Hyperboreis*, qui a Graecis Pindari Enarratoribus recensentur ad Olymp. Od. III. p. 31. *Boreae* seu Hyperboreorum *terram* Rex *Arimaspuis* inhabitasse dicitur.

Νάσσατο Βορέαο γῆν Ἀριμασπὸν ἄνακτα.

Quamquam ab aliis non iidem cum *Hyperboreis*, sed iis finitimi statuerentur *Arimaspi*; & inde etiam a Pausania in narratione hujus rei, seu primitiarum, quas in Delum Hyperborei mittere consueverant, traditum jam ante vidimus ad vs. 284. eas nempe ab Hyperboreis fuisse *Arimaspis*, finitimis quippe, primum commissas; ab *Arimaspis* dein Issedonibus, & ab his rursus per conterminos populos easdem in Delum deportatas. *Arimasporum* autem sedem, non ad Oceanum quidem, Germanicum puta ac septentrionalem, ad cujus oram Hyperboreos collocant, uti antea vidimus ad vs. 282. veteres ad eum locum Critici, aliique; sed ad Moeotida paludem statuunt Orpheus seu Onomacritus Argon. vs. 1063.

Οἳ περιναιετάει ἐν γῇ Μαιώτιδα λίμνην,

Qui circumbabitant in terra Maeotidem paludem.

& circa eadem loca de iis *Arimaspis* agens Aeschylus Prom. vs. 805.

Οἰκοῦσιν ἀμφὶ νᾶμα Πλούτωνος πόρου,

Habitant juxta laticem Plutonis alvei.

Quibus postremis nempe vocibus, νᾶμα Πλούτωνος πόρου, non Nilus, ut existimarunt veteres aliquot Critici, & in incerto relliquerunt ibidem alii, silet autem eruditus editor ac Interpres Stanlejus, sed *Acheron* fluvius omnino debet intelligi, prout ad eundem Tragicum pridem vidi, & de quo fluvio dixit Apollonius l. II. vs. 353.

Ἔνθα

Ἔνθα μὲν ἐς Ἀΐδαο καταιβάτις ἐςὶ κέλευθος.

Ibi quidem prona est descendens ad Plutonem via.

ac ubi τὸν τοῦ Ἅιδου ποταμὸν, *Plutonis fluvium*, vocant similiter (ut nempe νᾶμα Πλούτωνος dicto modo loco Aeschylus) Apollonii Enarratores, & quomodo τὸν καταιβάτιν Ἀχέροντα, *declivem ad inferos Acheronta* dixit Euripides Bacch. vs. 1358. & de eodem praeterea Lycophron p. 21. Idem vero *Acheron* fluvius in Mariandynorum regione, ab Apollonio ibidem statuitur, ac praeterea ejusdem libri vs. 745. & quidem ad Heracleam Ponticam, ut ibi veteres Critici, quae in eodem Mariandynorum solo a Xenophonte Ἀναβ. l. VI. p. 374. Strabone l. XII. p. 542. aliisque collocatur. Quo etiam factum observo, ut in praeclaro ejusdem Heracleae nummo sub Gordiano percusso, spectetur cum tricipiti, quem trahit, Cerbero, quod nempe ibi, ut ea de re jam olim Xenophon d. l. p. 375. Hercules ad Cerberum feratur descendisse, descensusque illius, nempe ad inferos, signa ibidem exstare; seu, ut ea de re vetus Nicandri Enarrator ad Alex. vs. 13. Ἀχέρων δὲ ποταμὸς ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Ποντικῇ, ἔνθα τὸν τοῦ Ἅιδου κύνα ὁ Ἡρακλῆς ἐξήγαγε, *Acheron autem fluvius Heracleae Ponticae, ubi inferorum canem Hercules eduxit.* Ne hisce jam immorer, quae de eodem *Acheronte*, ad suam de Hyperboreis confirmandam sententiam adfert eruditissimus Rudbeckius; dum ex Orpheo, Platone, Virgilio, aliisque, eundem dictum a Poëtis *nigrum* seu *tenebricosum*, ac praeterea *infimum* seu *inferum Acheronta* contendit, ob creditam nempe a veteribus, quamquam falso, perpetuam in ultimo illo eoque *inferiori* etiam dicto septentrione caliginem, seu semestrem juxta alios noctem, finemque terrae iis in locis ab iisdem quoque constitutam. Unde etiam missa e Graecis aut Hebraeis vocibus deducta ab aliis *Acherontis* origine, eandem ille, & quod jam notaverat Ortelius, arcessit ab antiqua voce Scythica *agron*, quasi *fine fundo*; idque ob immensos maris illius septentrionalis vortices. De quibus nempe agit laudatus modo Rudbeckius Atlant. l. I. p. 310. & 551. & quae hic obiter tantum tangimus. Hyperborei vero, qui *Arimasporum* nomine, seu, ut iis finitimi, hic a Callimacho, uti ex ante dictis, & quae mox subdit, liquet, cum *Arimaspis* itidem conjunguntur a Clemente Stromat. l. I. p. 543. αἱ γὰρ Ὑπερβόρεοι καὶ Ἀριμάσπιοι πόλεις, καὶ τὰ Ἐλύσια πεδία, δικαίων πολιτεύματα, *urbes enim, quas Hyperborei & Arimaspi incolunt, ac Elysii campi, justorum habitationes.*

Vs. 292. Οὖπίς τε, Λοξώ τε, καὶ εὐαίων Ἑκαέργη] Tres hasce *Arimasporum* seu *Hyperboreorum* potius, ut illae ab aliis Auctoribus dicuntur, virgines, sacrorum primitias in Delum, per longum terrarum ac maris etiam tractum, primas detulisse, tradit Callimachus. Virgines vero illae in genere, & tacitis earum nominibus, dicuntur in narratione hujus facti apud Melam l. III. c. IV. Plinium lib. IV. c. XII. Solinum cap. XVI. Ab Herodoto autem

tem duae commemorantur, aliisque nominibus, quae primae facra illa in Delum detulerint, *Hyperoche* nempe & *Laodice*, l. IV. c. XXXIII. A quo proinde id haufiffe videtur Clemens in Protrept. p. 29. (ut Cyrillum mittam, qui Clementis ea de re verba adducit adv. Julianum l. X. p. 343.) dum easdem, non vero *Opin* & *Hecaergen* memorat, nempe, τί σοι καταλέγω, τὰς ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ γυναῖκας; ΥΠΕΡΟΧΗ καὶ ΛΑΟΔΙΚΗ κέκλησθον· ἐν τῷ Ἀρτεμισίῳ δὲ ἐν ΔΗΛΩ κεκήδευσθον· τὸ δὲ ἐν τῷ Ἀπόλλωνος τοῦ Δηλίου ἐστὶν ἱερῷ. *quid tibi* EX HYPERBOREIS *feminas* (non ut Interpretes, *Hyperboreorum uxores*) *commemorem?* HYPEROCHE & LAODICE *vocabantur, quae in Artemifio* DELI *funt fepultae. Illud autem eft in aede Apollinis Delii.* Quamquam priori de hifce duabus Hyperboreorum virginibus in Delum adpulfis narrationi, aliam mox fubdit Herodotus cap. XXXIII. & ex Deliorum quidem, ut ait, fermonibus; duas nempe ab iis antiquiores adhuc ftatui Hyperboreorum virgines, quae in Delum venerint, Ἄργιν, feu ut in veteribus libris, Ἄργην καὶ Ὦπιν, *Argen & Opin*, quarum etiam nomina exftarent in Hymnis, non a Deliis folum, fed eorum exemplo, ab Infularibus & Ionibus cantari folitis. In quibus autem poftremis Herodoti locis, pro Ἄργιν vel Ἄργην, omnino Ἑκαέργην legendum patet, prout hic apud Callimachum & alios adhuc Auctores, ficut haud uno apud Paufaniam loco, ut l. I. p. 81. ubi inferias ait a nupturis Megarenfium virginibus Iphineae Alcathoi filiae fieri folitas criniumque primitias detonderi, additque, καθὰ καὶ τῇ Ἑκαέργῃ καὶ Ὦπιδι (non, ut ibi legitur, & viderunt jam alii, ὅπη δὴ) αἱ θυγατέρες ποτὲ ἀπεκείραντο αἱ Δηλίων, *ficuti etiam Hecaergae & Opi detonderi folent Deliorum virgines*, & qua de re etiam mox Callimachus. Neque aliter idem Paufanias l. V. p. 299. ubi dicitur in eandem Ὦπιν καὶ Ἑκαέργην, *Opin & Hecaergen*, decantatum apud Delios carmen, quod primae ab Hyperboreis in Delum venerint. Sicuti adducto jam ante ad vf. 283. Servii loco, nifi quod pro virgine Ἑκαέργη, *Hecaerge*, Ἑκάεργος feu *Hecaergus* dicatur, a quo juxta *Opin* ab Hyperboreis delatae fint in Delum facrorum primitiae. Quod a Platone etiam factum fuerat, feu potius ab Aefchine Socratico in Axiocho p. 37. Tom. III. ubi nempe Xerxis in Graeciam expeditionis temporibus miffus dicitur in Delum Gobrias, ut Infulam (qua de re ante dictum ad vf. 255.) tueretur, duorum Deorum natalibus celebrem; ibi autem ex aereis quibusdam tabulis, ἃς ἐξ Ὑπερβορέων ἐκόμισαν Ὦπίς τε καὶ Ἑκάεργος, *quas ab Hyperboreis Opis & Hecaergus detuliffent*, de animarum nempe poft mortem migrationibus in inferos, aliaque, quae ibi commemorantur, fuiffe confignata. Adde, quod alibi adhuc Servius ad Aen. lib. XI. vf. 858. & ubi οὐλοφόρους, feu *facrarum primitiarum latores*, uti jam ante etiam vidimus, vocat *Opin & Hecaergen*, qui ex Hyperboreis in Delum venerint, *Hecaergon Apollinem & Dianam educaffe*,

tasse, uti etiam ex cognominibus Deorum, cum illa Opis, & hic Hecaergos appellantur, cognoscitur. Verum sicuti *Opis*, ita Ἑκαέργη seu *Hecaerge* dicta etiam Diana, ut in eo Branchi vatis versu apud Clementem Strom. l. v. p. 570.

Μέλπετε, ὦ παῖδες, Ἑκάεργον καὶ Ἑκαέργην,

Cantate o pueri Hecaergon & Hecaergen.

Hinc solis Hyperboreorum virginibus, iisque, juxta Herodotum, Callimachum, Pausaniam veteresque Deliorum Hymnos, *Opi* & *Hecaergae* appellatis, hoc factum delatarum primum in Delum ἀπαρχῶν tribuunt memorati jam ante Mela l. v. c. 111. Plinius l. IV. c. XII. Solinus c. XVI. Quibus adde Claudianum in sec. Conf. Stilich. vs. 253.

Jungunt se geminae metuenda feris HECAERGE,
Et soror, optatum numen venantibus, OPIS,
Progenies Scythiae: Divas, nemorumque potentes,
Fecit HYPERBOREIS DELOS *prolata pruinis.*

Quarum alioquin trium; quae hic a Callimacho commemorantur; Hyperborearum virginum, sed in genere, ut totidem Nympharum Dianae comitum, & cum Dea, ubi eam vidit nudam infelix Actaeon, lavantium, meminit in narratione hujus fabulae Nonnus Dionysiac. l. v. p. 168. ἴαχε ΛΟΞΩ, σύνθροον ΟΥΠΙΝ ἔχουσα &c. *clamabat* LOXO, *consonam* UPIN *habens*, quae natantem, ut additur, inhibuit *sororem* HECAERGEN, κασιγνήτην ΕΚΑΕΡΓΑΝ. Quem locum ideo hic tango, quod cum haud infrequens occurrat, uti superiora arguunt, harumce *Opis* & *Hecaerges* apud veteres mentio, unus forte praeter Callimachum extet hodie Nonnus, qui ejusdem virginis Λοξὼ meminerit. A quo tamen Apolline qui sicut Ἑκάεργος, ita Λοξίας etiam dictus, seu a tributis huic Delio, simul ac sorori Deliae, totidem appellationibus seu institutis; iis quoque nominibus dictas, inde a Poëtis sacratas hisce Diis virgines licet continuo statuere. Immo unde videtur, Σκυθιάδος seu *Scythiadis* nomen huic Insulae inter alia eidem quoque inditum: sicut e Nicanore refert Stephanus, & constanter praeferre libros veteres monuit ad eundem vir doctus; qui tamen aliam, & quam verissimam statuit, magni Salmasii conjecturam refert, Κυθιάδα nempe ibidem legendum pro Σκυθιάδα. Idem vero de Delo ob Apollinem Hyperboreum eo *Scythiadis* nomine appellata, notasse jam video doctissimum Holstenium; ac prout, ut hoc addam, *Scythiae progenies* dictae a Claudiano, ut modo vidimus, Hyperboreae illae, quae in Delum appulerunt cum sacris Apollini primitiis, virgines. Quamquam autem posteris aetatibus, non intra hasce Hyperboreorum virgines remansisse illud sacrorum primitias in Delum deferendi institutum, iidem dicti paullo ante Auctores tradant; sequutis enim annis, id aliarum itidem virginum opera renovatum; dein ob violata in iis hospitii jura, ad proxima tantum loca progressas ὑλοφόρους illas virgines, depositis ibi

ibi facris ; quae per manus dein conterminorum hinc inde accolarum, in Delum usque transferrentur ; donec & illud quoque tandem abolitum. Docet id post Melam , & uberius aliquanto, Plinius l. IV. c. XII. fub finem : *Virgines ferebant eas frugum* (ut ille eas vocat) *primitias , hofpitiis gentium per annos aliquot venerabiles, donec violata fide, in proximis accolarum finibus deponere facra ea instituere, hique ad conterminos deferre , atque ita Delon usque. Mox & hoc ipfum exolevit.* Neque aliter , qui id ab eo haufit , Solinus c. XVI. Quibus etiam accedit Paufanias dicto jam loco lib. I. p. 59. de delatis nempe Hyperboreorum in Delum usque per conterminos populos, primitiis; & id quod fimiliter de veneratione, qua eorundem facrorum latores excipiebantur ab iis, per quas ab Hyperboreis in Delum usque iter illis erat faciendum, gentibus , tangit , adductis etiam jam antea illius ea de re verbis ad vf. 283. Aelianus V. H. l. III. cap. I.

Vf. 293. Θυγατέρες Βορέαο] Sicut *Boreae* nempe filii Zethes & Calais e Poëtis noti , ita hic *Boreae filiae* traduntur , commemoratae modo Hyperboreorum virgines, *Opis* , *Loxo* , & *Hecaerge*. Cujus utique rei ratio e Diodoro Siculo petenda , qui ubi de hifce Hyperboreis , cultoque ab iis folemnibus ritibus Apolline; & coalita, renovataque per Abarin cum Deliis amicitia egiffet, addit , βασιλεύειν τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ τεμένους ἐπάρχειν τοὺς ὀνομαζομένους ΒΟΡΕΑΔΑΣ, ἀπογόνους ὄντας ΒΟΡΕΟΥ, καὶ κατὰ γένος ἀεὶ διαδέχεσθαι τὰς ἀρχάς , *urbis* apud Hyperboreos *imperium* , & *fummam templi Apollinis curam* , *effe penes* BOREADAS, *progeniem* BOREAE, *qui gentili fucceffione principatum ineunt.* Unde Cl. Rudbeckius eo Diodori , tanquam luculento, & cui iftud Callimachi licuiffet fuperaddere , teftimonio nixus, rem eam ita explanat Atlant. p. 565. *Boream* nempe dictum ab Hyperboreis Saturnum , Neptuni patrem , & Atlantis avum , prout id ante e Platone ac Edda a fe firmiter probatum dicit , & a quo deinceps *Borea*, feu antiquiffimi Hyperboreorum , h. e. Sueonum, juxta illum, Rege , dicti fuerint ejus fucceffores *Borei*, cujusque appellationis , prout id jam ex eodem obiter adtigi ad vf. 261. plurima extent in antiquis Sueonum monumentis veftigia. Quae obiter , quod non in omnium manibus verfetur illud Rudbeckii opus , nec alieno utique loco, ubi de *Boreae progenie*, Hyperboreis nempe hifce virginibus , a Callimacho agitur , hic tango: liberum caeteroquin de iis judicium fedulis ac induftriis veterum in feptentrionalibus illis plagis originum indagatoribus relinquens.

Ibid. καὶ ἄρσενες, οἵ τοι ἄριστοι] Nempe , non qui illas facrorum primitias ab Hyperboreis in Delum detuliffent , fed qui virginibus Hyperboreorum, de quibus modo actum, κλοφόροις , *fecuritatis* tantum *ergo*, ἀσφαλείας ἕνεκα, ut ea de re Herodotus d. l. l. IV. c. XXXII. iique e popularibus, quinque viae comites ac deducto-

ductores fuerant additi. Unde etiam factum, uti mox a Callimacho dicitur, ut iidem juvenes, & juxta eundem Herodotum, περιφερέες inde appellati, in grati animi exantlatique laboris memoriam, juxta dictas virgines, statis quibusdam ritibus fuerint deinceps a Deliis culti. Plures alioquin Hyperboreorum advenas, Delphos quoque venisse, ibique perfecisse Apollinis oraculum, veteris apud Delphos fatidicae Boeo carminibus ferri, & quorum aliquot ibi leguntur, tradit Pausanias l. x. p. 617.

Ἔνθα τοι εὔμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο
Παῖδες Ὑπερβορέων, Πάγασος καὶ δῖος Ἀγυιεύς.

Hic tibi decantatum oraculum perfecerunt
HYPERBOREORUM *liberi, Pagasus & divinus Aguieus.*

In quo postremo, ut obiter hoc addam, nomine Ἀγυιέως Apollinis, qualis passim apud Graecos, ut aliunde notum, in ἀγυιαῖς quippe cultus, ac inde etiam *Aguieus Apollo* ab Horatio invocatur in seculari Carmine, origo forte aut vestigium comparet.

Vs. 295. Εὔμοιροι δ' ἐγένοντο] In scholiis ad hunc locum, εὔμοιροι, εὔφημοι, h. e. *celebrati*, seu laudem ac gloriam post mortem nacti. Quod utique adposite de hisce Hyperboreorum juvenibus dictum, qui Delum cum memoratis ante virginibus ὀλοφόροις adpulsi, magnam inde apud Delios famam, statosque ac solemnes, uti mox addit Callimachus, honores sunt consequuti. Id quod de iis ab Herodoto etiam dictum pridem fuerat, adducto jam ante loco l. IV. c. XXXIII. τούτους οἱ νῦν περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες, *quos nunc peripbereas* (seu *circumferentes*) *vocant multis in Delo honoribus nactos.* Occurrit etiam eodem, quo hic sensu, vox εὔμοιρος apud Aeschylum Eum. vs. 893. ubi Minerva ad chorum placatarum jam Eumenidum ait:

Ἔξεστι γάρ σοι, τῆσδ' γ' εὐμοίρου χθονὸς
Εἶναι δικαίως ἐς τὸ πᾶν τετιμένῃ,

Licet enim tibi, ut in beata seu *decantata hac terra*
In aeternum sis solemniter culta,

non ut ibi postremus editor ac Interpres, qui ἐυμοίρου χθονὸς, vertit *terrae participi*, quum tamen in eo loco vox εὔμοιρος, non ad Eumenidas, sed ad Atticam referatur. Sic apud Josephum Ἀρχ. l. VIII. c. VII. de Oza Rege Judaeorum, quod postquam juste ac pie Regno praefuisset, pervenissetque ad summam senectutem, εὐμοίρως ἀπέθανε, *in magna celebritate* seu *gloria obiit;* quod hic nempe de Hyperboreis juvenibus dicitur, εὔμοιροι δ' ἐγένοντο. E quibus abunde liquet, haud meruisse eam, quae in scholiis ad hunc Callimachi locum exstat, glossam εὔμοιροι, εὔφημοι, ut illa, inquam, perstringeretur nota censoria, quasi εὔμοιροι *nunquam significaret* εὔφημοι, ac proinde εὔμολποι in Callimacho, non εὔμοιροι legerit idem Scholiastes. Ut hic mittam Hesychium, apud quem utique legitur, εὐμοίρησε, εὐτύχησεν.

Vs. 296. εὐήχης Ὑμέναιος] Conjeceram aliquando pro εὐήχης, le-

1113. tum caniſtra frugum a maturis viro virginibus, in Dianae honorem circumferri ſolita, juxta veteres Theocriti Enarratores Idyll. VII. vſ. 66. Neque omiſſus ab iisdem Veneris, nuptiarum utpote, ſicut a veteribus Criticis eadem dicta, ἱφόρε cultus; prout id apud Hermionenſes ſedulo obſervatum monet Pauſanias l. II. p. 451. ut nupturae nempe tam virgines, quam viduae, rem ei divinam ante nuptias facerent. Verum de nuptiarum; quarum hic caeteroquin mentio, ritualibus jam non agimus. De detonſis vero in inferiis parentum, aut quos coli ſolemniter mos jubebat patrius, ad eorum tumulos virginum aut juvenum comis, res aliunde pervulgata. Unde ſimilem πλόκαμον πενθητήριον, *comam luctuoſam*, vocat Oreſtes apud Aeſchylum, ſub initium Choëph. quam nempe ad tumulum patris Agamemnonis erat depoſiturus, & Electra ſimiliter in eodem dramate vſ. 178. χαίτην κουρίμην χάριν πατρὶ, ut ibi Interpres, *capillos*, *juvenilem gratiam patri*, ſeu *comam detonſam in honorem patris*, Inachi nempe Argivorum fluvii, ſicuti Agathon Tragicus ait apud Athenaeum lib. XII. p. 528.

Κούρητες εἶναι, κουρίμου χάριν τριχός,

Curetes dici, propter tonſilem comam.

& qui verſus ab Euſtathio, indicto ejus auctore, adducitur ad Iliad. Ψ. pag. 1292. ubi etiam ſub initium ſequentis paginae, quid illud Tragici κουρίμου θριξ, ſeu unde fluvios κουροτρόφους dictos poſſet quis ſtatuere, traditur. Adde prout αἱμακουρία a Boeotis dictae id genus inferiae, ut apud Pindarum Olymp. Od. I. & Criticos ibidem pag. 2. Immo unde κούριμος παρθένος, de virgine certum in modum detonſa apud Pollucem dicitur lib. IV. cap. IX. p. 207. Quum caeteroquin κούριμον pro *puellari* ſeu *virgineo* dictum veteri Orphicorum verſu norim, quem Proclus in Timaeum refert lib. II. pag. 137. ac prout legi ibidem ob metrum debet,

Αὐτὸς ἑῆς παιδὸς γὰρ ἀφείλετο κούριμον ἄνθος,

Ipſe enim ſuae filiae puellarem florem abſtulit.

Placet autem, ut hoc poſtremo addam, H. Stephani emendatio, ut hic apud Callimachum παρθενικαῖς, de Hyperboreis nempe virginibus, quibus nupturae Deliacae puellae comae primitias detonderent, dicatur: ſicut ſequenti verſu de maſcula pube in Delo itidem legitur, quae ἠιθέοισιν ſeu advenis quoque, & cultis in eadem Delo *juvenibus* Hyperboreis, primam lauuginem ſimiliter ſolita ſit conſecrare.

Vſ. 300. νῆσοι κύκλον ἐποιήσαντο] Vide de his *Cycladum* aliarumque etiam *Inſularum* & gentium ſtatis ac ſolemnibus miſſis in Delum choris, notata jam ad vſ. 1. & 3. & paullo ante ad vſ. 279. hujus Hymni.

Vſ. 302. Οὔτε σιωπηλὴν, οὔτ' ἄψοφον] Cum cantu nempe ad citharam & choreis, ſicuti antea Hym. in Apoll. vſ. 12. utrumque ſimiliter in celebrando eodem Deo notaverat,

Μήτε σιωπηλὴν κίθαριν, μήτ' ἄψοφον ἴχνος,

Neque tacitam citharam, neque sine strepitu gressum,

& qua de re nos ibidem. Ita *surda plectra* sine Apolline, nempe, quod hic ἄψοφα, dixit Papinius Sylv. l. I. Carm. IV. vs. 19.

Ast ego nec Phoebum, (quamquam mihi SURDA *sine illo* PLECTRA)

Addam hic solum, Alexandrum M. ut de eo refert Dio Chrysost. orat. II. p. 24. non omnem Musicam velle se discere professum, ἀλλὰ κιθάρας μόνον ἢ λύρας χρῆσθαι, πρὸς Θεῶν ὕμνους καὶ θεραπείας, *sed citbara solum vel lyra uti, ad Deorum hymnos & cultum.* Unde etiam *citharam matrem hymnorum*, κίθαριν τε μητέρ' ὕμνων, vocat Aristophanes Θεσμοφ. p. 772.

Vs. 303. καλὸς ἰθείραις Ἕσπερος] Non ut *crinita* stella de *Hespero* hoc dicitur, sed quod plena luce, ut notatur etiam in Graecis ad hunc locum Scholiis, λαμπρὸς ταῖς ἀκτῖσι, resplendeat. Hinc λαμπρὸν Ἑσπέρου φάος, *splendida Hesperi lux*, pro *Hespero* dicitur ab Euripide in Ione vs. 1149. ac de eodem Catullus in Carm. LXI.

vesper Olympo

Exspectata diu vix tandem lumina tollit.

Hinc Ἕσπεροι λαμπτῆρες de *stellis* in genere dixit Sophocles Ajac. vs. 286. Hujus autem *Hesperi* sidus in publico Locrorum Ozolarum, & qui *Hesperii* etiam dicti, sigillo signatum, notat Strabo l. IX. p. 416. Quale utique conspicuum sidus, quum occurrat in nummis Locrorum, qui Opuntii dicti apud Goltzium Tab. Graec. XVIII. id de eodem *Hespero* interpretatur doctissimus Is. Vossius ad Catullum p. 157. minusque sidus obvium in nummis aliorum Locrorum in eadem tabula, non de Epicnemidiis Locris, a quibus tamen signati iidem nummi, sed Locris Ozolis imputat, quae alibi expendimus.

Vs. 304. νόμον Λυκίοιο γέροντος] *Lycium* nempe, uti idem sequenti versu vocatur, *Olena*, primum auctorem exstitisse Hymnorum, qui in Delo canebantur, ex Herodoto & Pausania jam monuit vir doctus. Hujus etiam *Olenis*, cum in Lucinam Hymnum, quem canerent Delii, tum alterum in Junonem, memorat haud uno loco Pausanias, ut l. I. p. 31. & l. II. p. 108. &c. Immo eundem *Olena*, ut primum & antiquissimum Hymnorum, non in Delo solum, sed in genere apud Graecos, auctorem, idem statuit l. IX. p. 581. Quendam vero Melanopum post *Olena*, in Hyperboreorum memoratas ante virgines, Opin & Hecaergen, Hymnum quoque decantasse, tradit rursus idem Auctor l. V. p. 299. Ut hic mittam, qua fide a Juliano Imperatore dicatur Epist. ad Athen. p. 551. plerosque Hymnos in sacris, ab ipsis Diis datos; paucos vero ab hominibus, iisque divinitus afflatis, profectos. Νόμον autem pro ὕμνον hic dici, bene monuit Anna praestantissima. Dictos enim subinde νόμους de *hymnis*, qui in

in Deorum honorem canebantur, obſervant eruditi Ariſtophanis Enarratores Equit. p. 228. Νόμοι δὲ καλοῦνται, οἱ εἰς Θεοὺς Ὕμνοι, *Nomi autem vocantur in Deos Hymni*. Unde de Olympo Marſyae diſcipulo ait Plutarchus de Muſica p. 1133. πεποιηκότος εἰς τοὺς Θεοὺς τοὺς Νόμους, *qui in Deos* primus *Nomos* ſeu *Hymnos fecit*. Non proinde Νόμοι dicti ſoli in Apollinem, ſicuti Dithyrambi in Bacchum, *Hymni*; prout id a viro eruditiſſimo amiciſſimoque noviſſime ad Ariſtotelis Poët. cap. I. & II. ſtatui video; quum, ut alia inſuper hic praeteream, Ἄρεως νόμον, *Martis nomum*, apud eundem Plutarchum legas de Muſica p. 1141. & ſimiliter τὸν τῆς Ἀθηνᾶς νόμον, *Minervae nomum*, p. 1143. Hinc ſicuti κιθαρῳδικοὶ Νόμοι, de *Nomis* ſeu modis dicti, qui in *cantu ad citharam*, iique a Terpandro primum erant praeſcripti, & ad quos maxime Hymni in Apollinem, citharoedum quippe, cani conſueverant (quamquam aliter de hymnis, ut ad tibiam ſolum cani ſolitis, a priſcis Euripidis Enarratoribus ad Phoeniſ. vſ. 1036. traditum ſit, vt obiter jam monui ad vſ. I. Hym. in Jovem) ita αὐλητικοὶ etiam νόμοι, qui in *cantu ad tibiam*, auctore primum Cleone, juxta Plutarchum ibidem p. 1132. inſtituti, quique in ſacris potiſſimum matris Deum, Martis, &c. adhibiti. Unde νόμοι poſtea de ipſis *hymnis*, qui ad modos illos ſeu citharoedicos; ſeu ad tibiam, ſicuti in eandem Rheam, aut Martem, alioſque Deos, canebantur, promiſcue ſunt appellati. Immo unde etiam αὐλητικὸς Νόμος εἰς Ἀπόλλωνα, *ad tibiam Nomus* ſeu *hymnus in Apollinem*, ab eodem, de quo paullo ante, Olympo factus, a Plutarcho itidem dicitur de Muſic. p. 1133. idque inde, uti in ſequentibus tangit p. 1135. & aliunde conſtat, quod in ſacris & choris in honorem hujus Dei inſtitutis, ad tibiam quoque hymnos eidem accinerent, quique προσῴδια olim dicebantur, & cujusmodi fuiſſe hymnum Thebani tibicinis in Delum ſeu Delium Deum, e Pauſania & Proclo ad titulum hujus Hymni jam vidimus. Ita vere hic apud Callimachum, de Olenis in Hyperboreas, qua de re ante, virgines *hymno*, νόμος ſimiliter dicitur. Quae prima etiam origo fuit, cur νόμοι in genere de *hymnis* ſeu cantilenis certis nempe legibus adſtrictis, fuerint dicti, prout id innuit Plato l. VII. p. 799. nempe ut ratum ſit illud ac ſtatutum deinceps: Νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι· καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν, οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, *cantilenas* ſeu *hymnos Nomis*, h. e. *certis legibus conſtare apud nos debere*, & *ſicuti tunc veteres de cantu ad citharam, ita quidem, uti videtur, eos appellarunt*. De cantu nempe ad citharam, ut ea de re paullo ante, dicti primum, quod & agnoſcit etiam Plutarchus, iidem νόμοι; unde quem νόμον ἄνομον, *cantum inornatum* ſeu *ingratum*, vocat Aeſchylus Agam. vſ. 1157. explicant veteres ad eum Critici, κιθαριστικὸν δὲ νόμον φησί, *citharoedicum autem cantum* ſeu νόμον *dicit*. Qualem nempe ἄλυρον Μοῦσαν, *ſine lyra Muſam*, ſeu *inconcinnum canticum*, appellat Euripides Phoen. vſ. 1035. ſeu

quod ait rursus alibi Aeschylus Agam. vs. 999. ἄνευ λύρας ὑμνῳδεῖ θρῆνον, *sine lyra seu cithara canit lessum*. De *nomis* caeteroquin veterum Musicis multa opportune ad Chronicon Oxoniense congesserunt eruditi ejus Enarratores, quae consulere poterit, ubi ei lubebit, Lector.

Vs. 306. *Αἱ δὲ ποδὶ πλήσσουσι χορίτιδες*] Musica nempe veterum in saltatione, rhythmo, & cantu erat posita, ut notat Strabo l. x. p. 467. Hymnos quidem quandoque cum saltatione, quandoque sine eadem cani solitos, notat Athenaeus, sed ita ut optimi haberentur, quod paullo ante dixerat, qui cum saltatione erant conjuncti, βέλτιστοι δὲ εἰσὶ τῶν τρόπων, οἵτινες καὶ ὀρχοῦνται, *optimi autem sunt modi illi, qui etiam saltantur*, l. xiv. p. 63. & cujusmodi χορικὸν ἀοιδὴν, de hymno in Apollinem dixit, ut jam monui ad vers. 1. Hym. in Jovem, Apollonius Rh. l. ii. vs. 716. E quorum autem genere παρθένιοι seu *virginales* ibidem apud Athenaeum vocantur; qualisque exstitit in Delum, seu Latonae in ea partum, Lycii Olenis hymnus, ad quem dictae paullo ante Δηλιάδες, *Deliacae virgines*, hic autem χορίτιδες, saltasse dicuntur a Callimacho, sive alterno terram pede concussisse, nempe, prout fieri decuit, κινοῦντας εὐρύθμως τοὺς πόδας, *moventes ad rhythmum pedes*, ut dicto apud Athenaeum loco traditur. Eo autem motu pedum, seu choreis Deliacarum virginum, Δήλου πλάνην, Λητοῦς ὠδῖνας, *Deli errationem*, *Latonae parturientis dolores*, quae inter saltationum apud veteres imitamenta recenset Lucianus de Saltat. p. 930. adumbrasse easdem, & de quibus agit toto hoc hymno Callimachus, facile equidem licet statuere. Ad citharae nempe praecinentis modos, saltationes illae a virginum aut juvenum etiam *choris*, circa Dianae aut Apollinis aram peragi olim ut plurimum, solitae; sicut de simili choro & saltatione ad aram Apollinis in Delo itidem fieri solitum, ait Apollonius Rh. l. i. vs. 538.

φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῇ,
Ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν.
ad citharam circa aram una
Concinne citatis pedibus solum quatiunt.

Ubi, quod obiter addo, ἐμμελέως vocem opportune adhibet Poëta, quod ἐμμέλεια diceretur de *saltatione* εἰρηνικῇ seu quae a militari vel armata erat diversa; prout id docet Plato de Legib. vii. p. 816. & quo respicit proinde Hesychii glossa, ubi dicitur ἐμμέλειαν esse saltationis genus, quod a Platone laudetur. Quibus adde hos incerti Poëtae versus apud Hephaestionem p. 37.

Κρῆσσαι νύ ποθ' ὧδ' ἐμμελέως πόδεσσιν
Ὀρχεῦνθ' ἁπαλοῖς, ἀμφ' ἐρόεντα βωμόν,
Creticae nunc virgines hic concinne pedibus
Saltant teneris, circa amabilem aram.

Neque tamen a Deliacis hisce virginibus, choris solum, quod hic innuit Callimachus, sed quod a Deliis juvenibus factum modo

modo dixerat, hymnis quoque celebratos primos illos ex Hyperboreis in Delum ex utroque fexu, ut vidimus, advenas, haud obfcure traditur in hymno in Apollinem, qui Homero adfcribitur. Nempe ubi dicuntur eaedem κοῦραι Δηλιάδες, poft laudatum primo Apollinem, ac dein Latonam ac Dianam, tum quoque vf. 160.

Μνησάμεναι ἀνδρῶν τε παλαιῶν ἠδὲ γυναικῶν,
Ὕμνον ἀείδουσιν,
Recordatae virorum antiquorum atque mulierum,
Hymnum canunt;

in honorem fcilicet tam virginum illarum, quae primae ab Hyperboreis facrorum primitias in Delum detulerant, quam eorum juvenum, qui fecuritatis cauffa viae comites & velut deductores, uti antea vidimus ad vf. 293. iisdem puellis fuerant additi, & quos omnes coli deinceps ac celebrari hymnis & choreis, mos apud Delios, de quo hactenus nofter Battiades, obtinuit.

Vf. 307. στεφάνοισι βαρύνεται ἱρὸν ἄγαλμα] Pro more nempe, quo coronata olim Deorum fimulacra, ut id a Proclo traditur Platonis Πολιτ. p. 360. ὥσπερ καὶ ἐκεῖνα (ἀγάλματα) στεφανοῦν νενόμισται, *ficut etiam & fimulacra coronare mos erat.* Unde ab Euripide dicitur Heraclid. vf. 441. τίς γὰρ ἄστεπτος Θεῶν, *quis enim Deorum non coronatus?* & proinde apud Aefchylum, virginum Thebanarum chorus in fummo urbis periculo, ad Deorum fimulacra fupplex ait, Sept. Theb. vf. 101.

πέπλων καὶ ΣΤΕΦΕΩΝ
Πότ' εἰ μὴ νῦν ἀμφὶ λιτὰν ἕξομεν;
peplos & CORONAS,
Quando, fi non modo inter fupplicandum, adprehendemus;

ubi confuli poffunt veteres Tragici Enarratores, qui in more apud antiquos pofitum tradunt, ut Deorum peplos & coronas, quibus nempe eorum fimulacra ornari ac redimiri erant folita, manibus adprehenderent, ut ita *per haec Deos placarent*, καὶ διὰ τούτων αὐτοὺς ἐξιλεῶσι. Unde cum coronis etiam ac fuffitibus, quae nempe domo adferrent, ad Deorum templa ac fimulacra accedere eam in rem foliti; ficuti Jocafta de Oedipi perturbatione ob Laji caedem anxia, apud Sophoclem Oed. Tyr. vf. 932. decretum fibi effe ait,

Ναοὺς ἱκέσθαι δαιμόνων, τάδ' ἐν χεροῖν
ΣΤΕΦΗ *λαβούσῃ κἀπιθυμιάματα,*
Templa adire Deorum, his manibus
CORONAS *accipiens & fuffitus.*

Immo ficuti etiam de coronatis domi privatis Deorum fimulacris dicitur in inedito Stratonis Epigrammate,

καὶ οἴκαδ' ἀπελθὼν,
Ἐστεφάνωσα Θεοὺς, κεῖνον ἐπευξάμενος.
& domum abiens,
Coronavi Deos, illum invocans.

Vſ. 308. Κυπριδ☉ ἀρχαίης ἀρίηκοον] Eadem, quae de advecto e Creta in Delum a Theſeo hoc *Veneris ſimulacro*, ſolemnique ibi ad ejus aram tripudio, hic & ſequentibus verſibus tradit Callimachus, eadem, inquam, tangunt, quod jam vidit ad hunc locum vir doctus, Pauſanias l. IX. p. 605. & pluribus Plutarchus in Theſeo p. 9. ubi Ἀφροδίσιον illud Veneris ſignum dicitur. Id in vero ligneum, qualia vulgo ſigna a Daedalo p oſecta, exſtitiſſe, ejus autem dextram prae vetuſtate exeſam, tradit ibidem Pauſanias. Ut vel inde liqueat, cur *antiquae Veneris*, ἀρχαίης Κύπριδ☉ ſignum hic dicatur; nempe pro ἀρχαῖον Κύπριδ☉ ἄγαλμα, quomodo ξόανον ἀρχαῖον Ἀφροδίτης Ἥρας, *vetuſtum Veneris Junonis ſignum*, in Laconica exſtitiſſe, refert idem Pauſanias l. III. p. 185. & apud Thebanos ſigna antiqua Veneris Uraniae idem memorat l. IX. p. 566. Ad hunc autem *Veneris* in Delo cultum ſpectare videtur, quod ab Horatio de ea dicitur l. III. Od. XXVIII. quae *Cnidon fulgentesque tenet Cycladas*, e quarum nempe numero Delus, *Cyclas* etiam inde, uti antea vidimus, nonnunquam appellata. Ἀρίηκοος vero dixit itidem Apollonius l. IV. vſ. 1707. de Apolline, qui nempe rite a Jaſone invocatus, venerit, *prompte exaudiens ad Melantias rupes*, ῥίμφα Μελαντιοὺς ἀρίηκοος.

Vſ. 311. γναμπτὸν ἕδ☉ σκολιοῦ λαβυρίνθου] In cujus etiam *ſinuoſi labyrinthi*, & egreſſus ex eo, memoriam, gratique ſimul animi ſignificationem, inſtituta a Theſeo, e Creta in Delum adpulſo, ſaltatio, eaque variis gyris implexa, & quam Γέρανον appellatam, e Dicaearcho tradit in Theſeo Plutarchus p. 9. μίμημα τῶν ἐν τῷ λαβυρίνθῳ περιόδων καὶ διεξόδων, ἔν τινι ῥυθμῷ παραλλάξεις καὶ ἀνελίξεις ἔχοντι γιγνομένων, *imitatio in labyrintho anfractuum & egreſſuum, ad certum rhythmum, cum alternis gyris & circumvolutionibus peractorum.* Nempe pro veteri ritu, juxta quem ſaltatio habita μιμητική τις ἐπιστήμη καὶ δεικτική, *imitatrix quaedam ſcientia & demonſtrativa*, apud Lucianum de Saltat. p. 929. ubi etiam percurrit pleraſque veterum fabulas & Heroicorum temporum eventus maxime memorabiles, quos a perito ſaltatore noſci & pro uſu exprimi debere ibidem oſtendit. Quam in rem haud praetereundus hic apud Cyrillum locus adverſus Julianum l. I. p. 26. Ὅμηρον δὲ τῶν ποιητῶν ἄριστον, φαίη ἄν εἶναί τις ὀλίγῳ διενεγκεῖν ΤΩΝ ἐν σκηναῖς ΟΡΧΟΥΜΕΝΩΝ· τοὺς γάρ τοι φασὶν οἱ φιλοθεάμονες, ΣΧΗΜΑΣΙ τε καὶ ΝΕΥΜΑΣΙ τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ΕΙΔΟΠΟΙΕΙΝ εἰωθότας, αὐτὰ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι ΜΟΝΟΝΟΥΧΙ ΠΑΡΟΝΤΑ ΔΕΙΚΝΥΕΙΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, *Homerum autem Poëtarum praeſtantiſſimum, parum quis differre dicat ab iis*, QUI SALTANT *in ſcena; quos, qui ſpectaculis gaudent, ajunt* FIGURIS & NUTIBUS, *ſic rerum naturas* EFFINGERE *ſolitos, ut* TANTUM NON IPSAS PRAESENTES *ſpectantium oculis ſubjicere videantur.* Neque vero omiſſa ab eodem, de quo modo, Luciano p. 927. ejusdem Γεράνου, ſeu priſcae hu-

hujus in Delo saltationis, quamquam, ut ibidem addit, obsoletae jam eo aevo aut minus tum decorae, mentio. Meminit quoque illius Pollux, quod non fugit diligentissimum Meursium in Orchestra, ac simul qualis illa saltatio fuerit, ibidem docet l. IV. c. XIV. & cujus verba, quae unice totum hunc Callimachi locum haud parum illustrant & explanant, adscribere non erit inconsultum: τὴν δὲ Γέρανον κατὰ πλῆθος ὠρχοῦντο, ἕκαστος ἐφ' (juxta MSS. Vossianum, non ἰφ') ἑκάστῳ κατὰ στίχον, τὰ ἄκρα ἑκατέρωθεν τῶν ἡγεμόνων ἐχόντων τῶν περὶ ΘΗΣΕΑ, πρῶτον ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΗΛΟΥ ΒΩΜΟΝ, ἀπομιμουμένων τὴν ἐκ τοῦ λαβυρίνθου ἔξοδον, *Geranum vero secundum multitudinem saltabant, singuli singulos ordine consequentes, extremitates utrasque tenentibus circa* THESEA *ducibus, primum circa* DELI ARAM, *e labyrintho egressum imitantibus.*

Vs. 312. ἐγειρομένη κιθαριστύος Κύκλιον ὠρχήσαντο] Unde liquet, quod paullo antea dixi ad vs. 306. veterum in sacris choreas olim ad citharam peragi ut plurimum solitas; unde ἄχορον κίθαριν, *de tristi cithara* seu *choro orbata* dixit Aeschylus Suppl. vs. 689. Quamquam adhibita etiam fuerit in Deliorum choreis juxta citharam tibia. Docet id insignis eam in rem, seu de hisce Deliacis puerorum, quorum modo meminerat quoque Callimachus vs. 309. choris, apud Lucianum locus de saltatione p. 918. ed. Salm. ΕΝ ΔΗΛΩ δέ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ΑΝΕΥ ΟΡΧΗΣΕΩΣ, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ, καὶ μετὰ Μουσικῆς ἐγίνοντο, ΠΑΙΔΩΝ ΧΟΡΟΙ συνελθόντες ΕΝ ΑΥΛΩ καὶ ΚΙΘΑΡΑ, οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπωρχοῦντο δὲ οἱ ἄριστοι προκριθέντες ἐξ αὐτῶν, IN DELO *autem nulla* SINE SALTATIONE *sacra peragebantur, sed cum ea adhibebatur etiam Musica.* PUERORUM CHORI CUM TIBIA AC CITHARA *ingressi choreas ducebant, quibus optimi quique ex eorum numero delecti cantilenam* (non ut ibi Interpres *saltationem*) *accommodabant*, seu *accinebant.* Apud Graecos enim, quod vel proximis verbis docet Lucianus, ὑπορχήματα *vocabantur, quae propter choros scriptae erant cantilenae*, τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ᾄσματα, ὑπορχήματα ἐκαλεῖτο. Quo proinde poëseos genere usum maxime Pindarum tradit Plutarchus de Musica p. 1134. & de quibus ὑπορχήμασι, quave de caussa illa a Poëtis fuerint inducta, videri potest Athenaeus l. XIV. p. 628. *Aras* autem (juxta quod hic ad aram Veneris in Delo factum dicitur) ἐν κύκλῳ seu *in orbem* circumire, passim receptum, idque non in sacris solum, & qua de re jam ante ad superiorem hymnum, gentilium, sed etiam Judaeorum, de quibus proinde ait Philo de Victimis p. 38. καὶ δεξάμενος τοῦ αἵματος ΕΝ ΚΥΚΛΩ περιιὼν ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ, ἐπιῤῥαινέτω, *& accepto sanguine* IN ORBEM *circumiens*, IN ARAM *cum effudit*, mox autem pag. sequenti, τὸ δὲ αἷμα ΚΥΚΛΩ προχεῖται ΤΩ ΒΩΜΩ. διότι ΚΥΚΛΟΣ σχημάτων τελειότατον, mox addita ejus rei ratione, συμβολικῶς ἐν ἀναδιδάσκει τὴν διάνοιαν ὅλην δι' ὅλου ΕΝ ΚΥΚΛΩ ΧΟΡΕΥΟΥ-

ΣAN ἐν πάσαις ἰδέαις λόγων, καὶ βουλευμάτων, καὶ ἔργων, ἐπιδείκνυσθαι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀρέσκειαν, *ſanguis autem* IN ORBEM *in* ALTARE *effunditur, quia* CIRCULUS *eſt figura perfectiſſima*; dein *figurate igitur docemur, ut integra mente* IN ORBEM CHOREAS *agitante, per omnes conſiliorum, dictorum, factorum ſpecies, Deum colimus.*

Vſ. 314. Θεωρίδος ἱερὰ Φοίβου] Prae Inſulis nempe aliiſque gentibus, a quibus, miſſis ſtatis in Delum legationibus, alioque ſacrorum apparatu, celebratus, uti antea vidimus ad vſ. 4. & 279. Apollo Delius, ſolemne & conſtans maxime exſtitit Athenienſium, de quibus nunc Poëtae ſermo, eam in rem ſtudium. Cujus etiam ritus origo hic, & ſimiliter a Platone ſub initium Phaedonis, ad Theſeum refertur, ſeu complementum illius voti quo ſe cum aliis quatuordecim Athenienſibus obſtrinxerat, ſi ſalvi e Creta Athenas reverterentur, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον, *ſingulis annis ſacram legationem in Delum mittere*; quod & inde perpetuo ab Athenienſibus obſervatum, ibidem a Platone dicitur. Recenſet ille praeterea *ſacri* hujus *navigii* ſeu Θεωρίδος hic & alibi dictae, apparatum; a ſacerdote Apollinis puppim ejusdem navis coronatam; urbem luſtratam praeterea, & publico decreto inſuper cautum, ne dum ſacra navis in Delum it reditque, quisquam capite plecteretur. Cujus proinde Platonis in Phaedone loci facta obiter in Graecis Callimachi Scholiis, ad ſuperiora Poëtae verba σὸν περὶ βωμὸν, mentio. Θεωρὶς autem, tanquam quae Θεωροὺς ſeu Ἀρχιθέωρον & Συνθεώρους, prout dictos eosdem videas in veteri inſcriptione Deliaca, & de qua paullo poſt apud Gruterum p. ccccv. *ſacrae* nempe *legationis ducem & comites*, in Delum, cum reliquo ſacrorum apparatu, veheret, ac ut rite ibi culto Apolline, eundem praeterea publico Athenarum nomine conſulerent. Qualis Θεωρὸς ſeu Ἀρχιθέωρος exſtitit, de quo ante actum ad vſ. 279. e Plutarcho in ejus vita, Nicias, & de ſplendida illa, praeter ſolitum etiam, uti vidimus, pompa, qua in Delum per pontem auro, purpura, aliiſque pretioſis ſtragulis ſtratum, cum ſolemni choro decenter itidem amicto, canticis, victimis &c. trajecit, ac unde omnis θεωρίας illius in Delum mitti ab Athenienſibus ſolitae ratio eluceſcit. Ut mittam Eryſichthona, quem in reditu ex obita illa Athenienſium in Delum θεωρίᾳ mortuum, ac ad Praſias Atticae vicum ſepultum, tradit Pauſanias l. I. p. 59. aut vero miſſam in Delum pro more Athenienſium θεωρίδα, ab Aeginetis captam, vinctosque ab iis, qui in ea erant, primores Athenienſium, indeque ortum inter Athenienſes & Aeginetas bellum, quod refert Herodotus l. VI. c. LXXXVII. Adde, quod Δηλιασταὶ dicti fuerint Athenis, quod jam obiter ad verſ. I. hujus hymni monitum, iidem θεωροὶ, qui in Delum mittebantur, ut e Lycurgo obſervat Harpocration; ad diſcrimen nempe aliorum θεωρῶν, aut etiam ἀρχιθεωρῶν, qui vel Delphos ad Apollinem,

Pythium

Pythium proinde non Delium; vel ad solemnes etiam Graeciae agones, ut e Graecis oratoribus liquet, Andocide de Myster. p. 239. ed. Hanov. & Demosthene in Midiana p. 401. mittebantur. Immo de quibus Δηλιασταῖς relatae erant leges & Decreta in publicas Atheniensium tabulas, queis illis per annum in Delio Apollinis apud Athenienses templo, *Parasiti*, de quo nuper alibi egimus, seu Epulonis munere fungi incumbebat, prout id tradit Athenaeus l. VI. p. 334. Haud aliter, ut obiter hoc tangam, ac *Parasitos Jovis ad ejus convivium adhibitos*, dixerat olim Varro, quod ex eo refert & sugillat D. Augustinus de Civ. Dei l. VI. c. VII. sed ubi antiquam & de sacris Epulonibus adhibitam hujus vocis *Parasiti* significationem videtur ignorasse, ut ex toto ejusdem ea de re loco satis patet, gravissimus Antistes. Verum, ut eo redeam, licet θεωροὶ de iis etiam, uti modo vidimus, qui alio, quam in Delum, obibant sacras illas Atheniensium, easque ferme terrestri itinere, legationes, ab Atticis dicerentur; θεωρὶς certe de ea navi unice apud eos appellari meruit, quae illorum θεωροὺς, omnemque θεωρίας apparatum, Delum deferebat. Quamquam ad illius θεωρίδος exemplum, Atheniensis Aeschylus Sept. Theb. vs. 864. ναύστολον θεωρίδα, de *cymba Charonis* dixerit, quamque τὰν ἀστιβῆ Ἀπόλλωνι, *inviam Apollini*, ibidem vocat; ad discrimen nempe verae apud Athenienses & Apollinis Delii cultui unice dicatae ibidem θεωρίδος. Quod pluribus etiam ibi enarrant veteres Tragici illius Interpretes. Adde hisce, quod jam ante e Pausania retuli l. I. p. 39. ubi Hyperboreorum primitias, per conterminos populos in Atticam & ad Prasienses, Atticae populum, deportatas, in templo ibi Apollinis repositas, ac inde ab Atheniensibus in Delum delatas vidimus. Quo spectant praeterea Apollinis Delii apud Athenienses fanum, & ὀρχησταὶ apud eos dicti, qui in Θαργηλίοις, sacro maxime Apollini festo, e primoribus urbis pueris, solemnibus praeterea θεωρῶν, qui in Delum nempe mittebantur, vestibus erant amicti, & lustrata etiam tum urbe, choreas in Dei illius honorem agebant. Docet id Athenaeus l. x. p. 419. sed ubi postrema ejus ea de re verba in mendo cubant, καὶ κατεδύοντο ἱμάτια τῶν θηραικῶν, pro qua voce, θηρικῶν legendum conjicit magnus Casaubonus, de vestibus nempe e pelle confectis, sed ubi θεωρικῶν omnino legendum pridem vidi, & adposite de vestibus *theoricis* in honorem Apollinis Delii, seu ad instar earum, quibus induti erant θεωροὶ in Delum missi. Quales utique splendidas fuisse, liquet abunde e Plutarchi adducta paullo ante narratione de Nicia θεωρῷ, reliquoque cum eo Atheniensium choro & apparatu in Delum pro more misso. Hinc Antiphon Orat. XVI. p. 143. choragum se delectum in his Thargeliis tradit, & chorum e lectissimis, nempe Atheniensium pueris, eumque omni, quo potuit, studio a se collectum ac instructum memorat. Immo

mo quae jam ſcripſeram, quum hanc meam certiſſimam de Athenaei verbis, *ἱμάτια τῶν θεωρικῶν*, pro *θηραικῶν* aut *θηριακῶν*, conjecturam, inſigni & gemino omnino eam in rem loco, firmatam eo verſu video, qui exſtat apud Euripidem Suppl. verſ. 97. Ibi enim Theſeus ad conſpectum atris ac vilibus indumentis amicti, ſupplicis Argivarum mulierum, quae filios ad Thebas caeſos lugebant, chori, continuo ait,

Κουραί δὲ, καὶ πεπλώματ' οὐ θεωρικά,

Cantero Interprete,

Et raſurae, ac veſtitus, non qualis eſt in pompis ſacrorum.

Ad eas vero ſtatas Athenienſium in Delum profectiones ſpectat illud quoque, quod e Semo Delio in ejus Deliade, cujus ad titulum hujus hymni facta obiter mentio, refert Athenaeus l. VIII. p. 334. ſacrificantibus nempe in Delo Athenienſibus, Deliorum vates, e quodam, qui ibi memoratur, caſu maris imperium continuo illis praedixiſſe. Neque ſtetit horum, de quibus hic Callimachus „ *Cecropidarum* in adeunda Delo unius religionis ergo ſtudium; ſed frequentata ab iis eadem, haud minus, uti mox adhuc dicetur, ac a Phoenicibus ſeu Tyriis mercatoribus aliiſque, opimi quaeſtus cauſſa. Quum enim partim loci celebritate ac religione, & inde gentium undique in eam adfluxu, ſtatiſque ac ſolemnibus *θεωρίαις*; partim opportunitate ſitus, evaſiſſet Delus, uti antea e Strabone & Pauſania monui, praecipuum totius Graeciae vicinarumque Inſularum emporium; crebrae inde exſtitere Athenienſium in Delum navigationes, & conſtituta etiam ab iis in eadem domicilia, conditaque nova Athenienſium Colonia. Id liquet utique luculenter e duabus, iiſque praeclaris Inſcriptionibus (& de quibus ſupra obiter ad vſ. 16.) Deliacis; quarum una exſtat apud Gruterum p. CCCCV. altera in Miſcell. Sponii p. 343. eaque ex Inſula Delo Chium, & inde Conſtantinopolim ante annos haud ita multos delata. In priori enim Inſcr. *Populi Athenienſium in Delo* fit mentio, ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΔΗΛΩ, cui aurea etiam corona Athenis in theatro, pro more nempe erga bene meritos de ſe populos, fuerit decreta; tum Senatus ſeu Curiae Athenienſium in Delo, & Legatorum, qui Athenas inde mittebantur. In poſteriori autem, ſeu quae a Cl. Sponio vulgata, itidem *Athenienſium Populus*, ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ, in fine ejuſdem marmoris, una cum *Synodo* ſeu *Conventu Mercatorum Tyriorum* in Delo itidem agentium ſignatur. Quo referas praeterea, quod apud Athenaeum legitur l. V. p. 212. de quodam Athenis cive, τοῦ τότε πλουτοῦντος ἀνθρώπου ταῖς ΕΚ ΔΗΛΟΥ προσόδοις, *hominis reditibus* E DELO *locupletis*, & in cujus proinde aedes omni ornamentorum genere ſplendidas tranſiit novus Athenienſium futurus tyrannus Athenion. Ut mittam, quod eadem Delus *commune* eſſet aerarium *κοινὸν ταμιεῖον*, in quod ſociorum, quae iis pendebant, tribu-

buta conferri voluerunt Athenienses, & conventus in ejus templo celebrari, ut id praeter Thucydidem l. 1. p. 64. a Diodoro insuper traditur l. xi. p. 264. & a Corn. Nepote in Aristide cap. 111. Immo prout Atheniensium juris, juxta alias Cycladas, evasisse constat eandem Delum; ac unde ab Aristide Panathen. pag. 319. de illa dicitur, ηδε εστι της πολεως, *haec autem ad urbem Athenarum pertinet*. Hinc apud Polybium Excerpt. Legat. xcviii. p. 929. Romam missi Atheniensium legati, qui Delum ac Lemnum sibi tradi postularent, ac ideo quidem, *quod eas Insulas jam ante sibi vindicaverant*, διὰ καὶ τὸ πρότερον ἀντιποιεῖσθαι τῶν νήσων τούτων· factum quoque, ut illas iisdem Romani concederent. Cujus etiam deditionis formulam, seu conditionem tangit alibi idem Polybius, nempe Exc. Legat. cxxiii. p. 956. ac unde eam etsi frustra, deprecari voluisse Delios licet insuper colligere, τοῖς γὰρ Δηλίοις, διαδοθείσης ἀποκρίσεως παρὰ Ῥωμαίων, μετὰ τὸ συγχωρηθῆναι τὴν Δῆλον τοῖς Ἀθηναίοις· αὐτοῖς μὲν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς νήσου, τὰ δὲ ὑπάρχοντα κομίζεσθαι, *dato enim Deliis a Romanis responso, quo permissa Atheniensibus Delo, ipsi quidem excedere insula jubebantur, sua autem omnia exportare*. Addit, ubi inde Delii fortunas suas in Achajam, concilii publici participes in eadem facti, transtulissent, ac inde juxta leges foederis inter Achaeos & Athenienses agere cum hisce deinceps vellent; neque id illis concederent Athenienses: re autem, missis utrinque legationibus, Romae disceptata pro Deliis & Achaeis eandem a senatu decisam. Ad Atheniensium vero in Delo imperium spectat etiam, quod iis, juxta Philostratum de Vita Soph. lib. 1. pag. 527. pecuniarum inopia Insulas vendere decernentibus, urbane qui huic rei repugnabat, fertur exclamasse Lollianus Atheniensium Praetor, λῦσον, ὦ Πόσειδον, τὴν ἐπὶ Δήλῳ χάριν, συγχώρησον αὐτῇ πωλουμένῃ φυγεῖν, *solve, Neptune, gratiam supra Delo debitam, & illi venditae concede, ut fugiat*. Unde factum, ut post vastatam a Mithridatis praefectis Delum, eadem nihilominus ab Atheniensibus, quod Strabo etiam docet, haud sit continuo derelicta; adeo ut sub Hadriano, ejusque sumptibus, *Novas Athenas Hadrianeas*, Νέας Ἀθήνας Ἀδριανάς, condiderint in Delo Athenienses, prout id e Phlegonte refert Stephanus, & cujus ea de re locum opportune jam in Miscell. adtigit Cl. Sponius, & virum eruditissimum jure redarguit, qui in Num. Pop. &c. Illust. p. 414. frustra esse, qui Athenas in Insula Delo investiget, tradiderat.

Vs. 315. τετμία] Ita apud Laconas dici *navium armamenta*, ut *funes*, *rudentes*, traditur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Haud mirum autem voce Laconica usum hic & alibi, & qua de re jam ante ad vs. 1. hujus hymni, Cyrenaeum vatem; quum Cyrenaei essent Laconum posteri, ut hujusce originis facta ab eodem Battiade mentio Hym. in Apoll. vs. 74. &c. ac simul inde Καρνεῖε Apollinis apud Cyrenaeos, sicuti & Spartae solemnis deia-

deinceps festi. Ὅπλα autem a Graecis dicta cum in genere de omni *navium instrumento*, ut notat Pollux l. I. c. IX. & ficuti apud Athenaeum l. v. p. 284. dicitur, καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος, *&* *navium apparatus*; tum in specie, *de funibus nauticis*. Unde Erotianus, seu quisquis Auctor Lexici Hippocr. ὅπλα Βακχεῖος φησὶ τὰ στύππινα σχοινία, οὐκ εὖ. ἔστι γὰρ κοινῶς τὰ ἐν τῇ νηὶ διακρατοῦντα ὀρθὸν τὸν ἱστὸν σχοινία, h. e. ὅπλα *Bacchius interpretatur stupeos funes, sed non recte: sunt enim communiter funes, qui firmant rectum in navi malum.* De iis proinde aut aliis etiam funibus nauticis, ait Apollonius l. II. vs. 727. &c.

ὑπὸ πνοιῇ δὲ κάλωες
ΟΠΛΑ τε ΝΗΙΑ πάντα τι ἀσσυτο κατεβρόμεον,
flatu autem rudentes
Ac omnes NAVIS FUNES *inter eundum quatiebantur*,

Pro varia enim *rudentium* seu funium nauticorum conditione, varia etiam iidem nomina sortiri leguntur, prout eruditi ad eundem Apollonium Critici ad l. I. vs. 566. ἰκριόφιν δὲ κάλωας, *in tabulato autem funes*, observant κάλωας in genere de *funibus* dici, ibi autem, quibus malus ab utraque parte navis firmatur, & qui πρότονοι proprie, ut ibidem notant, appellati: μεσουρίας, quibus velum erigitur: πόδας, qui circa angulos, seu, ut allunde notum, quibus utrinque ad proram & puppim tenditur; juxta eos; πρότοδες: post quos dicti τίερμοι seu τίερθοι, quibus velum intenditur & laxatur. Adde alia adhuc *funium nauticorum* apud veteres Graecos, quae subinde occurrunt, nomina; ut τρόποι apud Homerum & Athen. l. v. p. 208. ac τροπωτῆρες, *funes*, quibus *ramus scalmo* adligatur apud Suidam, ζωσώματα, *funes in media navi*, apud Hesychium: πείσματα apud Aeschylum Pers. vs. 112. alibi de *funibus* ad *proram*, juxta Apollonii Enarratores l. I. vs. 652. seu quibus navis ad terram adligatur; κάμιλοι, *crassi funes*, quibus nempe *ancorae* ligari solitae, & de quibus Aristophanis Enarratores Vesp. p. 505. & qui χαλινωτήρια dicuntur apud Euripidem Hecub. vs. 539. & χαλινοὶ λινόδετοι ab eodem Iphig. Taur. vs. 1043. Θρίοι praeterea, iidemque ἔκφοροι, dicti *ultimi* navis *funes*, quos ubi ventus laxatur, primos e prora demittunt, juxta eosdem Criticos, Equit p. 313. πρυμνήσια vero haud aliter ac πείσματα, quae vel ex Homero nota, quibus *navis in littora adligata*, & inde τὰ λήγεια σχοινία, *ad terram funes*, dicta a Criticis ad Homeri Il. A. vs. 476. ῥύματα denique, quibus *navis* bellica aut oneraria, quae caret remigio, *trahitur*, apud Polybium l. I. p. 27. & 29. ac Dionys. Halicarnass. l. III. p. 183. Ut nunc mittam ὁρμιὰν, *funiculum piscatorium*, cujus praeter Theocritum, fit a Theodorito mentio Ἑλλ. Θεραπ. Serm. VI. p. 560. ἀλλ᾽ ὁ ἐπὶ πέτραις καθήμενος, καθίεισιν ὁρμιὰν, *alius saxo insidens, funiculum demittit.*

Vs. 316. τίς δ᾽ ἐς σε ναύτης Ἔμπορος] Ob dictam nempe caussam, cum loci sanctitatis; tum opportunitatis situs; tum aeris etiam, quod

quod omnium praestantissimum in Delo; uti jam ante e Plinio vidimus ad vs. 16. proveniebat, ab omnibus non solum in mari Aegaeo, sed *e toto orbe*, ut ait ibidem Plinius, mercaturam facientibus seu ἐμποριχῇ ἐπιμελουμένοις frequentata eadem Delus. Unde de eadem ait Cicero in Verrem I. cap. XXXI. *insula Delos, quo omnes undique cum mercibus atque oneribus commeabant.* Strabo autem lib. XIV. p. 668. καὶ ΤΟ ΕΜΠΟΡΕΙΟΝ οὐκ ἄπωθεν, παντελῶς ἦν ΜΕΓΑ καὶ πολυχρήματον Η ΔΗΛΟΣ, δυναμένη μυριάδας ἀνδραπόδων αὐθημερὸν καὶ δέξασθαι καὶ ἀποπέμψαι, ὥστε καὶ παροιμίαν γενέσθαι διὰ ταῦτα.

Ἔμπορε, κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται),

non procul aberat, a Cilicia nempe, EMPORIUM *omnino* MAGNUM, *ac opulentum*, DELUS; *quod una die poterat mancipiorum myriadas accipere & amandare*; *ut etiam proverbium extiterit*, *mercator appelle navem*, *expone*, *omnia sunt vendita.* Ut non mirum sit proinde, quod eadem Delus, commune Graecorum emporium, apud Pausaniam, quod notatum etiam ad vs. 16. hujus Hymni, appellari meruerit; ac stati in ea Insula conventus mercatorum, sicuti in veteri marmore Deliaco (de quo facta ibidem, & paullo ante mentio, in Cl. Sponii Miscell. p. 344.) decretum legitur, sancitum a τῷ κοινῷ τῶν Τυρίων Ἐμπόρων καὶ Ναυκλήρων, *A Communi Tyriorum Mercatorum & Naucleronum*, in Delo; ut inde iterum in fine ejusdem decreti, ἡ Σύνοδος τῶν Τυρίων Ἐμπόρων καὶ Ναυκλήρων, *Conventus Tyriorum Mercatorum & Naucleronum.* Ne ea rursus hic addam, quae de Atheniensium in eadem Delo habitationibus, colonis, mercatu, reditibus modo diximus ad vs. 314. Conjungitur autem hic a Poëta ναύτης ἔμπορος, sicut Hym. in Jovem vers. 70. νηῶν ἐμπεράμους, *navium peritos* legas, ac ubi ναύτας de ἐμπόροις *mercatoribus*, mari nempe quaestum facientibus, subinde a Graecis vocari vidimus. Ut nunc de pio Aenea sileam, qui cum sociis neque quaestus tamen caussa, navigans, eandem sacram Insulam haud praeteriit; immo, ut ipsemet de suo in eam adpulsu narrat Aen. l. II. vs. 78.

Huc feror, haec fessos TUTO *placidissima* PORTU
Accipit; egressi veneramur Apollinis urbem.

Quo referri insuper debet cultus ille, quo, ut e Delio Auctore seu Semo in Deliade, refert Athenaeus l. VIII. p. 335. in Delo mulieres solitae., Βριζῷ, Deam somniorum interpretem, prosequi; eoque ritu, ut scaphas cibis omnibus, praeter pisces, refertas offerrent; pro omnium salute eidem vota nuncupantes, & quidem, ut *naves* (nempe tam onerarias seu ἐμπορικὰς, quam sacrorum caussa in Delum vela facientes, aut inde solventes) *servaret incolumes*, ὑπὲρ τῆς τῶν πλοίων σωτηρίας. Cujus insuper Βριζῷ, tanquam per somnia vaticinantis, meminit Etymologus; Hesychius autem Βριζῷ, μάντις (non ut ibi una voce legitur, βριζόμαντις) ἐνυπνιόμαντις. Ad quae haud incommode adduci possunt illa Aeschyli Agam. vs. 282.

Χο.

Χο. Πότερα δ᾽ ΟΝΕΙΡΩΝ φάσματ᾽ εὐπειθῆ ΣΕΒΕΙΣ.
Κλ. Οὐ δόξαν ἂν λάβοιμι ΒΡΙΖΟΥΣΗΣ φρενός.

Chor. Num SOMNIORUM *visa probabilia* COLIS?
Cly. Non amplecterer utique opinionem somno gravatae mentis;

& quam caeteroquin vocem βρίζειν, non de meridiano quidem post cibum somno, uti eam proprie sumendam notarunt Grammatici, sed de infante, cui uber sugenti somnus obrepit, adhibuit idem Tragicus vs. 807. ubi Clytemnaestra ait ad filium Orestem, Μαστὸν, πρὸς ᾧ σὺ πολλὰ δὴ βρίζων ἅμα, *Mammam, ad quam saepius dormituriens simul* &c.

Vs. 320. τὰ λαιφη 'Ωκέες ἐστείλαντο] Euripides Hecub. vs. 320.

Λινόκροκον φᾶρος στέλλων,
Navis e lino crocei coloris velum demittens,

ubi nempe λινόκροκον φᾶρος, pro λαῖφος seu *velo* dictum; quomodo nempe λινόπτερα, *vela* vocat Aeschylus Prom. vs. 467. aut βύσσινον ἱστίον, *velum e bysso*, Athenaeus l. v. p. 206. Ut vero propria vox στέλλειν apud Graecos ea in re, seu ubi de velo navis contrahendo agitur, sic inde λόγον στέλλειν, pro *sermonem contrahere* dixit Euripides Bacch. vs. 668. ἢ λόγον στειλώμεθα, *an sermonem contrahamus?*

Vs. 321. βωμὸν ὑπὸ πληγῇσιν ἑλίξαι] Unde proverbium, Δήλιος κακὸς βωμὸς, *Deli mala ara*, apud Hesychium, & quod ibidem continuo explicat, τὸ περιτρέχειν κύκλῳ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν, καὶ τύπτεσθαι. Ἤρξατο τούτου Θησεὺς, εὐχαριστήρια τῆς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου φυγῆς, *circumire in Delo aram, & flagellari. Incepit hoc in Delo Theseus, in grati animi significationem, ob exitum e labyrintho.* Unde liqueret dici hoc de illa saltatione, de qua paullo ante, in Delo ad aram Apollinis a Theseo inducta, & qualem Γέρανον appellatam ibi vidimus. Verum de alio hic agi ludicro seu tripudii genere, quo advenae in Delum mercatores ad aram Apollinis Delii, eundem colere forent soliti, abunde vel ex eo constat, quod de illo non a Theseo quidem, sed a Deliaca Nympha, reperto, mox tradit Callimachus, ἃ Δηλιὰς εὕρετο νύμφη, *quae Delias reperit nympha:* ac praeterea, non ut ille Γέρανος ad aram Veneris in Delo, uti supra vs. 314. sed Apollinis Delii eadem haec saltatio fieret. Adde hic, quod tradit Aelianus de Animalib. l. XI. c. VIII. fanum in Leucadio promontorio exstitisse, ubi festum eidem celebratum, καθ' ἣν (ἑορτὴν) καί τι πήδημα πηδῶσι τῷ Θεῷ, *in quo festo saltationem quandam in honorem illius Dei peragunt.* Haud absimile vero huic ad aram Apollinis Delii ludicro, illud Panis festum in Arcadia, ubi scyllis flagellatum ejus simulacrum apud Theocritum legitur Idyll. VII, vs. 106. Ut de illis apud Phineatas Arcadas Cereris Cidariae sacris sileam; ubi, teste Pausania l. VIII. p. 400. Deae sacerdos populares virgis caedere consueverat; aut quomodo etiam notae Laconum μαστιγώσεις, seu διαμαστιγώσεις, prout

prout nempe eo *διαμαστιγώσεως* nomine dictum illum Spartanorum agonem, quo apud eos ephebi flagris apud aram Dianae Orthiae seu Orthosiae caedebantur, e Plutarcho, Tertulliano, Simplicio, aliisque monuit jam in Graecia Feriata eruditissimus Meursius; & ad quem ritum etiam alibi respexit, ut observo, Tertullianus Apolog. cap. xv. ubi inter Gentilium Theologiae ludibria; *& Dianam flagellatam*, (prout nempe de Panis simulacro dici modo a Syracusano vate vidimus) refert; & sicut alioquin de illa epheborum apud Spartanos flagellatione ait Sextus Empiricus Hypoth. lib. III. cap. XXIV. ὥστε τὸ πολλὺ αἵματος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θεοῦ γενέσθαι ῥύσιν, *ut multum in aram Deae*, Dianae nempe, *defluat sanguis*. De quo etiam ritu ait Libanius de vita sua pag. 9. ἀλλὰ νῦν μὲν ἐφ' ἑορτὴν Λακωνικὴν τὰς μάστιγας ἐπειγόμενος, *sed nunc quidem ad festum Laconicum, flagrorum videlicet, properans*. Ac unde rursus apud Aleenses Arcadas tradit Pausanias p. 489. in annuis apud eos Dionysiis, Spartanorum ad dictam Dianae aram instar, feminas flagris caedi: & quod apud Hesychium legitur, de simili in Cerealibus more, quibus funiculis in cortice contextis se mutuo flagellabant mulieres, Μόροττον, ἐκ φλοιοῦ πλέγμα τι ᾧ ἔτυπτον ἀλλήλας τοῖς Δημητρίοις. Ad quae proinde ac similia instituta respexit, qui *Διαμαστιγώσεις*, *flagellationes*, in festis Graecorum observat, Theodoritus Serm. x. de Oraculis p. 625. T. IV. Haud opus vero h c inquirere in illud Apollinis Oraculum, quo *aram* ejus in Delo cubicam, non *flagellare* quidem, sed duplicare jussi sunt Delii; idque ut a praesenti calamitate seu morbo, quo laborabant iidem, liberarentur; prout id tradit Plutarchus in Socratis Genio p. 579. ac ante eum Eratosthenes in Epistola ad Ptolemaeum Euergetem, τοῦ κύβου διπλασιασμός, seu *cubi duplicatio* inscripta, & quae cum aliis viri illo aevo omni scientiarum genere excellentis, opusculis Oxonii post Aratum, uti id jam ante tetigi, sunt vulgata. Neque enim id hujus loci, & praeterea cum ibi ab eodem Eratosthene, tum a summis prisci ac hujus etiam aevi Mathematicis ventilatum jam saepius ac discussum; prout de eodem arae in Delo διπλασιασμῷ dixerat rursus alibi Plutarchus, nempe de EI apud Delphos p. 387. ὃ τῆς ἄκρας ἕξεως περὶ γεωμετρίαν ἔργον ἐστὶν, *quod summae est rerum geometricarum peritiae opus.*

Vs. 322. πρέμνον ὀδακτάσαι ἁγνὸν ἐλαίης] *Oleae*, quam nempe in Delo, & juxta parientem Latonam, exstitisse supra vidimus ad vs. 261. hujus Hymni. Illius autem *oleae stipitem*, tradit hic Poëta a mercatoribus advenis in Delum, idque circa Apollinis aram, demorsum, eosque ramis ejusdem *oleae* devinctis retro manibus, ad eandem aram rite flagellatam saltasse. Quod hic in Scholiis dicitur, ἐξηγκωνισμένους ἐκ τῆς ἐλαίας, h. e. ut prior illa vox apud Hesychium explicatur, ὀπισθεὶς, ἐκ τῶν ὀπίσω δεθεὶς,

καὶ

καὶ ἐξηγκωνισθεὶς, . nempe ὀπισθεὶς seu rectius, quamquam obstet confusa saepe in eo Grammatico litterarum series, ὀπισθεις. *tergo vinctus, & insertis manibus, ut cubiti promineant.* Unde προεξαγκωνίσας, quod non in Thesauris Linguae Graecae, sed tamen apud Aristotelem reperies Rhetor. l. III. c. XIV. pro *cubitos* seu *brachia exerens*, prout solent athletae ad decertandum accincti. Quomodo Pan vinctis seu inflexis post tergum manibus, περιῆχθαι τὼ χεῖρε, depictus traditur a Philostrato Icon. l. II. p. 798. juxta significationem vocis περιάγειν pro κάμπτειν, quam tradunt veteres Critici. Occurrit alioquin vox παραγκωνίζομαι, pro *cubito repello*, non apud Lucianum solum in Timone, quod viderunt alii, sed apud eundem praeterea seu ignotum potius Philopatridis Auctorem p. 1005. Tom. II. ed. Salm. Voce autem ὀδακτάζειν, juxta Callimachum, usus etiam Apollonius l. IV. vs. 163. Ἀμφὶς ὀδακτάζοντι, ubi Critici, δάκνοντι, *mordenti*.

Vs. 324. κυρίζοντι καὶ Ἀπόλλωνι γελαστύν] *Apollini ludenti* seu *oblectanti*, non *juvenescenti* cum Interprete. Sic de Diana vs. 3. Hym. in eandem, παῖς ἔτι κυρίζουσα, non *puella adhuc adolescens*, ut ibi etiam interpres de Diana adhuc infante ac in parentis genibus posita, sed se tunc *infantium more oblectans*, sicut ibidem monui. Sacra autem veterum, non cum omni solum festivitate, quod iis solemne, sed cum risu & scommatibus peragi subinde solita; qualia non Saturnalia solum exstitere, aut Apollinis hujus Delii, sed Apollinis etiam Αἰγλήτου sacra in Insula Anaphe, quae cum plurima dicacitate ac risu virorum juxta ac mulierum inter se celebrata, & qua occasione etiam id factum, tradit Apollonius Rhod. l. IV. vs. 1723. &c.

οὐκέτ' ἔπειτα
Ἴσχειν ἐν στήθεσσι γέλω σθένον,
Neque enim postea
Continere intra pectus risum potuere &c.

Ita de Festo Mysiae Cereris in Achaja apud Pausaniam l. VII. p. 454. quo durante ἀφικομένων εἰς τὸ ἱερὸν τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκές τε ἐς αὐτοὺς, καὶ ἀνὰ μέρος ἐς τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες, γέλωτί τε ἐς ἀλλήλους χρῶνται καὶ σκώμμασιν, *viris templum ingressis* (ubi nempe ambae solae ab iis relictae fuerant mulieres) *eos mulieres, & per vices feminas viri, multo cum risu mutuisque excipiunt scommatibus.* Ut jam de risu ipsius Cereris nihil dicam, ob Iambes ancillae scommata, & obscoenum adspectum in domo Hippocoontis, ac inde renovatis, praeclarae scilicet hujus rei, in sacris illis Eleusiniis, ritibus. Quibus adde eandem jocandi licentiam in Thesmophoriis ejusdem Deae sacris, teste Apollodoro l. I. c. VI. inde quoque adhibitam, & qua de re infra ad vs. 18. Hym. in Cererem. In tanto enim festorum apud Graecos numero, pauca admodum exstitisse legimus, quae cum planctu & lamentis,

risus

risus aut hilaritatis loco, fuerint peracta; nisi forte vel *Adonia*; vel *Phrygiae Deae* sacra, seu, ut de iis Arrianus loquitur Tactic. p. 75. ed. Batav. Τὸ πένθος τὸ ἀμφὶ τῷ Ἄττῃ Φρυγίων ἐν Ῥώμῃ πενθεῖ, *& luctum ob Attin Phrygium Romae lugent*; vel apud Corinthios Ἡραῖα, quae similiter Junonis πένθιμον ἑορτὴν, seu *lugubre festum*, exstitisse, tradunt veteres Euripidis Enarratores Medea vs. 1379. Adde Ariadnae a Theseo derelictae lugubre apud Naxios festum, teste Plutarcho in Theseo p. 9. aut Atheniensium Ὀσχοφόρια, in quibus a praecone ΕΛΕΛΕΥ, quae consternationis formula, clamari, docet ibidem Plutarchus pag. 10. Ut feralia hic mittam, & nota Osiridis apud Aegyptios sacra; aut qualem ceremoniarum inter Aegyptiacas & Graecanicas in sacris diversitatem observat Apulejus de Deo Socratis, *Aegyptiaca Numinum fana, plena* PLANGORIBUS, *Graeci plerumque choreis*; Immo sicut pridem de solemnibus veterum sacris agens Orpheus seu Onomacritus Argon. vs. 32. θρήνους τ' Αἰγυπτίων, *lamentaque Aegyptiorum* commemorat. Unde etiam festa id genus cum plagis & planctu, non Diis convenire aut bonis geniis, sed malis tantum a Xenocrate tribui, docet Plutarchus de Isid. p. 361. Immo intra hilaritatem stetisse etiam Hebraeorum festa, liquet abunde e veteri foedere, & Hebraeorum, qui de iis agunt, magistris; adeo etiam ut non licuisse flere die festo apud Hebraeos, tradat Josephus Origin. l. XI. c. V. & ab Esdra Tabernaculorum die, dictum, μὴ δακρύειν· εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. οὐ γὰρ ἐξεῖναι, *non flere, esse enim festum, nec oportere ea die lamentari, non enim id licere*. Quibus nempe consona, & alio quidem ante illud festum die, exstant Nehem. VIII. 9. & 11. Γέλασὺς autem, ut hoc addam, hic dicitur, sicuti Ὀαριστὺς, seu *amatorium colloquium*, proci & puellae inscribitur Theocriti Idyllium, de quo jam ante, XXVII.

Vs. 325. Ἱστίη ὦ νήσων, εὐέστιε,] Ἱστίη nempe hic *Delus* appellata Ionice pro Ἑστία, sicut Ἱστίη etiam apud Herodotum de *Vesta* dicitur l. IV. c. LIX. *quam Scythae maxime colerent*, ἱλάσκονται Ἱστίην μὲν μάλιστα. Ita Cejorum in Delo *cella* seu *coenaculum*, & de quo supra ad vs. 3. Ἱστιατόριον pro ἑστιατόριον dicitur apud Herodotum l. IV. c. XXXV. aut vero Ἐπίστιος Jupiter pro Ἐφέστιος apud eundem Auctorem vocatur l. I. c. XLIV. Unde etiam explicandus Anacreon apud Athenaeum l. X. p. 447. Πίνουσα τὴν ἐπίστιον, de potu nempe Jovi Ἐπιστίῳ seu Ἐφεστίῳ, aut vero Vestae supra focum libari in conviviis solito. Quod proinde non debuit magno Casaubono videri obscurissimum, nihilque in libris veterum repertum, aut vero a se excogitari potuisse, quo illis Anacreontis verbis lucem aliquam adferret. In Graecis autem ad hunc Callimachi locum Scholiis, ratio redditur, cur Ἱστίη seu Ἑστίη *Delus* hic dicatur; quod nempe sicuti arae vulgo in medio aedium essent sitae; ita *Delus* etiam in medio Cycladum. Cui

& illud, ac forte adhuc magis opportunum, addi hic potest, quod Prytanea apud Graecos τῇ Ἑστίᾳ seu *Vestae*, ut aliunde notum, sacra, vulgo in media seu penetrali urbium parte essent erecta. Vestae autem simulacra (uti ea de re plenius agitur in nostra de Vesta & Prytanibus Graecorum, eaque denuo a nobis recensita & amplificata Diatriba, ac infra etiam ad vs: 129. Hymn. in Cererem, τὰ τᾶς πόλιος Πρυτανήϊα.) in iisdem Prytaneis, ac in privatis etiam aedibus, in earum penetrali seu media parte vulgo erant itidem sacrata. Hinc dicta quoque pridem *Vesta*, non solum in *penetralibus*, habitare, ut apud Maronem lib. v. vers. 744. *penetralia Vestae*; sed in Orphicis dudum ante, ἡ μέσον οἶκον ἔχεις, *quae mediam domum obtines*, & apud Phornutum cap. de Cerere & Vesta, de hac, κατὰ μέσους ἱδρύεται τοὺς οἴκους, *in mediis erigitur aedibus*. Unde quemadmodum aedes aut ara Apollinis Delphica, Ἑστία μεσόμφαλος, *ara seu sedes penetralis*, apud veteres Tragicos, Aeschylum Agam. vers. 1065. & alibi, haud semel appellata; quod nempe urbs Delphi *orbis* haberetur, juxta Poëtam in Priapejis, *umbilicus*: ita haud minus *Delus* in medio Cycladum sita, immo *Cyclas* etiam, uti supra vidimus, & praeterea Latonae partu ac Apollinis natalibus & cultu veneranda, ἑστίη νήσων, & εὐέστιος, *Vesta Insularum ac fortunata*, hic dicitur, quum ἑστίαν etiam & ἕδραν promiscue de *ara* dixerint iidem Tragici, sicut Aeschylus Suppl. vers. 510. Θεῶν ἕδρας, *Deorum aras*. Unde ἑδραῖοι etiam iidem, qui ἐφέστιοι seu ἱκέται, *supplices*, appellati. Etymologici M. Auctor: Ἑδραῖοι, οἱ οἰκέται, ἀπὸ τοῦ καταφεύγειν εἰς τὴν Ἑστίαν. ubi pro οἰκέται, una dempta littera, ἱκέται legendum continuo videbatur, ni obstitisset Plutarchi locus de fano Thesei, servorum apud Athenienses Asylo, in Theseo p. 17. ἔστι δὲ φύξιον οἰκέταις, *est autem perfugium famulis*; ac prout etiam ad illud Comici Equit. p. 360.

καθῆσθαί μοι δοκῶ
Εἰς τὸ Θησεῖον πλεύσαις, ἢ 'πὶ τῶν σεμνῶν Θεῶν,
Considere mihi videor
Cum navigantibus ad Theseum, aut ad venerandarum Dearum seu *Eumenidum*,

fanum vel aram, notant Critici, ἐνταῦθα οἱ καταφεύγοντες τῶν οἰκετῶν, ἀσυλίαν εἶχον, *eo confugientes servi, asylum nanciscebantur*. Haec autem, quam modo adtuli, vera est hujus apud Callimachum loci interpretatio, prioribus, ut tot alia, illius editoribus intacta.

Vs. 326. καὶ ἣν ἐλοχεύσατο Λητώ] Mallem, quod in medio relinquit H. Stephanus, καὶ ἡ ἐλοχεύσατο Λητώ, vel potius ἥ τ' ἐλοχεύσατο Λητώ, nempe quod praecedit, χαίροι δ' Ἀπόλλων τε, *salveat autem & Apollo, &, quae eum peperit, Latona*. Ut proinde in fine hujus in Delum Hymni, cum Apollo, de cujus in eadem Insula partu, ara praeterea & sacris modo actum erat;

tum

tum ipsa, quae eum ibidem pepererat, Latona, & de cujus variis ante partum erroribus, ac felici tandem puerperio, quo enixa erat eundem Apollinem, toto hoc Hymno egerat Callimachus, hoc epiphonemate, pro consueto hymnorum more, compellentur. Adeo ut hunc etiam loci sensum haud male amplexus sit Vulcanius, neque proinde redargui eo nomine debuerit, dum postrema haec verba reddit, *& tu Latona puerpera salve*. Neque enim de *Diana*, aut de *Latona*, eam in Delo, qua de re supra diximus ad vers. 285. enixa, ulla in toto hoc Poëmatio facta fuerat mentio, aut in superiori etiam in Dianam hymno; ut proinde haud consentaneum videatur, quod coronidis velut loco, & Dea illa ne quidem nominata, hic tamen compellari aut intelligi eadem debuerit. Adde, quod hanc Insulam Delum, *Latonae* pro Calauria a Neptuno datam, perhiberi, adductisque etiam Ephori ea de re versibus, tradat Strabo l. VIII. p. 374. quique etiam apud Pausaniam leguntur lib. II. p. 148. Unde quoque *Latonae* fanum seu Λητῷον in Delo extitisse, & simulacrum vetusti valde operis, ac proinde ligneum & informe, liquet e Semi Delii de eodem apud Athenaeum lib. XIV. pag. 614. narratione; quod nempe Parmenisco Metapontino, casu eam in Insulam delato, illius simulacri adspectus continuo risum excitarit; ac inde ille a morbo acriori liberatus, eandem *Latonam*, responsum illi ante ab ea editum recordatus, impense deinceps coluerit. Qui *Latonae* etiam cultus, non intra hosce Delios stetit, sed ex eadem hujus in Delo puerperii, aut vero ejusdem parturientis fama seu fabula, cum ad *Lycios*, qua de re supra ad vers. 41. aut ad *Atticos*, tum ad *Argivos* ac *Messenios* in Achaja; ad *Mantinenses* Arcadas, ad *Phaestios* in Creta, ubi festum ejusdem Deae Ἐκδύσια dictum, aliosque transiit; ut vel e Pausania pag. 59. 124. & 468. Antonio Liberali Fab. XVII. Stephano in Ἀμφιγένεια, ac aliunde constat. Quibus addi etiam debent *Aegyptii*, a quibus in urbe Bubi *Latonae* Oraculum prae omnibus aliis celebratum, tradit Herodotus lib. II. cap. LXXXIII. Immo hinc veteres ac insignes *Tripolitarum ad Maeandrum* nummi, in quibus cum Latona, vel sub illius habitu Agrippina Neronis, qui se nempe pro Apolline citharoedo haberi ac in nummis, quales etiamnum visuntur, signari itidem voluit, mater sedens cum sceptro & cum inscript. ΛΗΤΩ ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, *Latona Tripolitarum*; tum celebrata in illius honorem, ab eaque denominata, *Pythia* nempe in corona laurea, ΛΗΤΩΕΙΑ ΠΥΘΙΑ, circum ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, *Latona Pythia Tripolitarum*. Sed cujus praeclari ac rarissimi utriusque nummi, quamquam prior, quem versavi in Thesauris Gallorum Regiis, sit a Tristano, nobili Antiquario, in Nerone dudum vulgatus; alter in specimine eadem laude excellentis Morelli nostri jam prostet; icones ideo hic promendas duxi, quod

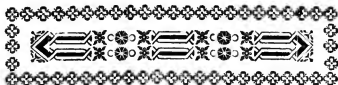
nec eadem, utut in libris illis edita, inde in omnium oculos incurrant; nec opportuniori praeterea hic non in Delum magis, quam in Latonam, & in cujus nomen idem nunc etiam desinit, Hymnus, emblemate potuerit a me illustrari.

OBSER-

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
LAVACRUM PALLADIS.

ΙΣ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΠΑΛΛΑΔΟΣ] Quaenam fuerint haec *Palladis* ΛΟΥΤΡΑ seu *Lavacra*, traditur a Graeco Interprete ad prima hujus Hymni verba, *ὅσσαι λωτροχόοι τᾶς Παλλάδος*, *quotquot lotrices Palladis* &c. Unde id jam ad eadem adnotavit vir doctus; stata nempe quadam anni die, ab Argivis virginibus, delatum solemni pompa *Palladis* simulacrum, una cum Diomedis, de quo infra plenius vers. 35. clypeo, quo illae utrumque Inacho amne rite abluerent. Non solae scilicet in solemnibus veterum sacris, eorum, qui iis operabantur, lotiones & *καθάρσεις* usitatae; prout *λουτρὰ τῆς προφήτιδος*, *lavacra vatis Pythiae*, antequam eadem redderet oracula, commemorat Jamblichus de Myster. Sect. III. cap. XI. sed ipsorum etiam numinum Dearum maxime, *λουτρα* subinde seu *lotiones* adhibitae. Hinc in veteri urbis Kalendario, quo praecipua Romanorum festa ac solemnia ad suos menses ac dies referuntur; & quale vulgavit Herwartus, ac inde in Uranologium suum retulit doctissimus Petavius; tum e Bibliotheca Vindebonensi, paucis admodum immutatis Cl. Lambecius Append. l. IV. legitur in Februario, *Ad* V. *Kal. Mart.* LOTIO; in mense autem sequenti, *Ad* VI. *Kal. April.* LAVATIO, nempe Rheae seu Matris Deum simulacri Almone fluvio ablui ea die, ut ab Ammiano praeterea l. XXIII. c. IV. & Vibio Sequestro de Fluminibus traditur, soliti; ac proinde quibus totidem stata apud Romanos, qualia hic

Palladis apud Argivos, ΛΟΥΤΡΑ indicantur. Adde hisce Atticorum ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ, quibus, ut e Plutarcho in Alcibiade p. 210. & priscis Grammaticis constat, quod jam occupavit diligentissimus Meursius libro de festis Graecorum, non ipsum quidem, ut hic apud Argivos, hujus Minervae signum, sed detracta eidem ornamenta, solemni ritu ac pompa, ablui itidem apud Athenienses consueverant. Neque vero duntaxat dictum jam Matris Deum simulacrum, ac ut opportune id hic ab aliis monitum, sed carpentum etiam, quo illud vehebatur, *Almonis undis ablui* solitum, refert dicto loco Ammianus; & firmant praeterea D. Ambrosius ac Prudentius iis verbis, quae postremis eruditissimi Lindebrogii curis sunt ad eundem Marcellinum animadversa. In ipso autem noto Lucani, quique ibidem adducitur, de illo Rheae λουτρῷ versu lib. I. vs. 600. legendum, prout in veteribus aliquot illius Poëtae scriptis libris, quos olim contuli,

ET LOTAM *parvo revocant Almone* CYBEBEM,

non *Cybelen* aut *Cybellen*, ac prout in Catulli carmine in Athyn, *Cybebe* & *Cybebes*; pro *Cybelle* & *Cybelles*, in accuratissima Graevii nostri, viri omni doctrinae ac humanitatis laude excellentis, editione legitur, & quidem praevio veterum apud Graecos Poëtarum exemplo, ut Anacreontis Od. XIII. οἱ μὲν καλὴν Κυβήβην &c. Ipsum autem Romanorum in abluenda hac Dea, seu ejus simulacro & carpento morem, e deducto a Phrygiis ritu emanasse, tradit, ut observo, Arrianus Tactic. p. 75. ed. Batav. ubi de Phrygiae hujus Deae apud Romanos sacris agens, addit, καὶ ΤΟ ΛΟΥΤΡΟΝ δὲ ἡ Ῥέα, ἐφ' ᾧ τὸ πένθ⊕ λήγει, τῷ Φρυγῶν νόμῳ ΛΟΥΕΤΑΙ, *Rheae quoque* LAVACRUM, *quando luctus ille definit* (de quo supra ad vs. 324. Hym. in Delum) *Phrygio more peragitur*. Romae itidem Kalendis Aprilis, tota a mulieribus, quae myrteis coronis redimitae, Venus; ut id praeter Plutarchum in Numa p. 72. refert Ovidius Fast. l. IV. vs. 135.

Aurea marmoreo redimicula tollite collo:
Demite divitias, TOTA LAVANDA DEA *est:*

immo lotae quoque ejusdem Deae, ut continuo addit, comites,

Vos quoque sub viridi myrto jubet ipsa LAVARI.

Quae ut obvia, numinum nempe id genus, seu simulacrorum, quibus eadem effingebantur, λουτρὰ, ita haud adeo forte tritum, unde hic ritus apud veteres illas gentes emanarit: cujus tamen haud una neque obscura tradi potest caussa. Foedari nempe & pollui haud una ratione poterant eadem veterum numinum, erecta in templis, aut ad eorundem aras, & in privatarum quoque aedium vestibulis, publicisve locis, simulacra. Cujus utique rei, praeter notos Horatii aut Juvenalis, de inquinatis Numinum, ut Priapi vel Pudicitiae, simulacris, jocos, luculenta exstant in veterum Christianorum, Tertulliani, Clementis Alex.

Alex. & Arnobii Apologeticis teſtimonia, quibus ei Gentilium id genus ſtatuas adorantium veſaniae illudunt, *quas milvi, & mures, & araneae*, ut de iis Septimius Apolog. cap. XIV. *intelligunt*. Unde Athenis eadem aeneis lunulis tecta, ne avium nempe ſtercore conſpurcarentur; ut id nos docet Ariſtophanes Avib. p. 595. μηνίσκους φορεῖν, ὥσπερ ἀνδριάντες, *lunulas ferre, ſicuti ſtatuae*, ubi veteres Critici notant, μηνίσκους, σκεπάσματα, διὰ τὸ μὴ ἀποπατεῖν κατ' αὐτῶν (ἀνδριάντων) τὰ ὄρνεα, *lunulas, opercula, ne inquinarentur eadem avium ſtercore*; & qua itidem de cauſſa Ion in cognomine Euripidis dramate vſ. 177. templi Delphici cuſtos, aves ſimiliter arcet, ne illius aedis donaria aut ipſa aedes ab iisdem foedarentur. Verum haud minus, tum iisdem aliisque ſordibus, tum aëris praeterea injuriis, humidoque coelo adfecta, quae e cedro maxime, cupreſſu, aut olea conſtabant Deorum aut Dearum ſigna, ac inde, ob tenuem nempe, qui iis inerat, humorem, ſudare etiam eadem credita, & quod poſtea portenti loco habitum, ut id egregie obſervat Theophraſtus, cum H. Pl. l. v. c. 10. tum de C. Pl. l. IV c. IV. Immo de quibus foedatis vulgo Deorum ſimulacris in fanis gentilium, adeo ut ſubinde ne agnoſci quidem eadem poſſent, inſignis occurrit Chryſoſtomi locus Serm. II. in S. Babylam p. 450. T. V. ed. Savil. καὶ τοσαύτην ἐπικειμένην ΤΩ ΞΟΑΝΩ τὴν κόνιν, ὡς μήτε ῥῖνα, μήτε ὀφθαλμὸν, μήτε ἄλλο τι τοῦ προσώπου φαίνεσθαι μέρος, *talem autem incumbentem* SIMULACRO *pulverem, ut neque naſus, neque oculus, neque alia quaevis faciei pars appareret.* Immo qua de re dictum jam ante fuerat ab Arnobio lib. VII. pag. 237. ed. Batav. LAVATIO, inquit, *Deum Matris eſt hodie. Sordeſcunt enim Divi, &* AD SORDES ABLUENDAS *lavantibus aquis opus, atque antiqua cineris frictione.* Accedebat quod iisdem ſimulacris varia ſubinde adpenderentur donaria, ut Deae, de qua actum, Phrygiae, detonſae adſeclarum ejusdem ſeu Gallorum comae: prout id e veteri & inedito adhuc liquet Epigrammate, quod exſtat inter alia ἀνέκδοτα MSS. olim Palatini, nunc Vaticani.

Εἵματα καὶ πλοκάμους τούτους θέτο Γάλλος ὀρείῃ
Μητρὶ Θεῶν, τοίης εἵνεκα συντυχίης.

Indumenta & crines hosce dedicat Gallus montanae
Matri Deum, talem ob eventum.

Mitto nunc alia aliis numinum ſignis, pro eorundem nempe cultu, arte, aut merito, adpendi itidem aut dicari, idque ex voto aut alia quacunque de cauſſa, olim ſolita, arma puta, veſtes, tabulas, tripodes, inſtrumenta, quae nempe illis numinibus grata aut alioquin propria cenſebantur; ac unde ait apud Aeſchylum Suppl. verſ. 472. Danaidum chorus, quamquam iisdem verbis aliud quidpiam occultaret,

Νέοις πίναξι βρέτεα κοσμήσαι τάδε.

Novis tabulis ut ſimulacra haec ornem.

Cujusmodi proinde donariis, e Veneris apud Romanos simulacro prius demptis, totam eam tum lavandam, seu ejusdem Deae signum, dixit adducto paullo ante Fastorum loco Ovidius, *Demite divitias* &c. Immo unde factum, ut detracta illa numinum simulacris ornamenta, subinde etiam solemni ritu, uti paullo ante de πλυντηρίων dicto inde apud Atticos festo vidimus, lavarentur. Verum erant aliae peculiares adhuc & religiosae quidem hujus ritus, de quo hic a Callimacho agitur, caussae. Solita nempe non ornari solum id genus donariis ea numinum a gentilibus simulacra; sed eadem etiam ab iis, a supplicibus autem maxime (quae iisdem vulgo Asyli loco, iisque caede subinde aut alio scelere pollutis) adprehendi & adtrectari, & quod βρετέων ἔχεσθαι, *simulacra Deorum tenere*, ab Aeschylo, uti ante vidimus ad vers. 307. Hym. in Delum, dicitur Sept. Theb. vs. 97. Unde etiam id in more olim positum, ut iidem supplices sinistra manu ramos ἱκετηρίους gestarent; dextra autem Deorum signa adprehenderent, ut liquet ex alio ejusdem Tragici dramate Suppl. vs. 199. ubi jubentur a patre accedentes cum ἱκετηρίαις ad Jovis aram Danaides,

Σεμνῶς ἔχουσαι διὰ χερῶν εὐωνύμων,

Cum reverentia easdem gestare manibus sinistris;

ac ubi vetus Enarrator, ὅ ἐστι, ἀντέχεσθε τῇ δεξιᾷ τῶν ἀγαλμάτων, τῇ ἀριστερᾷ τοὺς κλάδους κατέχουσαι, *quod est, adprehendite dextra statuas, sinistra ramos supplicum tenentes.* Nihil proinde eorundem numinum ἁγνείᾳ convenientius existimarunt iidem Gentiles, quam ut adtrectata impuris aut profanis alioquin manibus, ac inde veluti inquinata eorum simulacra, stato solemnique ritu, & quod maxime ἁγνῇ & παρθένῳ, qualis Minerva, Deam decuit, abluerentur. Cujus etiam rei luculentum utique exemplum suppeditat Euripides in Iphigenia in Tauris, ubi eadem Deae sacerdos, tanquam contrectatam a polluto materna caede, ac proinde manuum piaculo devincto Oreste, Tauricae Dianae statuam lavari velle fingit vers. 1041.

Κἀκεῖνο νίψαι σοῦ θιγόντος, ὡς ἐρῶ,

Illud etiam dicam, cupere se, utpote a te contrectatam, lavari.

Unde postea Regi Thoanti eandem statuam, tanquam ab hospitibus impuris, Oreste nempe & Pylade, pollutam, a sua sede se avertisse, ac, ut inde ait, vers. 1199.

ΑΓΝΙΣΤΕΟΝ μοι καὶ τὸ τῆς Θεοῦ ΒΡΕΤΑΣ,

PURIFICANDA, seu mari, quod ante dixerat,
LAVANDA *mihi est Deae* STATUA;

siquidem, ut ipse Rex continuo addit, *matricidae* Orestis macula eam *polluit*. Accedebat etiam ea, quae invaluerat, opinio, & quae propior adhuc hujus, de quo hic agitur, loti apud Argivos Palladii, seu horum Παλλάδος λουτρῶν caussa. Nempe quod *lavacris* id genus cum purificari, prout de Junone mox dicetur;

tum

tum delectari & recreari Numinum, quae illis vulgo Gentiles adfingebant, corpora; ficut de eadem hac Minerva cum comitibus Nymphis in Hippocrene lavante agitur hoc Hymno vf. 71. &c. ac inde laetiora omnia & fausta, quaeque fitu veluti omni & fqualore depofito, iis, ubi illis lavare contingeret, locis portendi vulgo crederentur. Qui ritus feu religio ad eorum quoque fimulacra transiit, ea maxime, in quibus peculiarem Numinis vim ac praefentiam inesse iidem existimabant, feu quae θεῖα καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα, *divina & divinae communicationis plena*, feu de divina natura plurimum participare, ut de iis loquitur apud Photium Cod. ccxxv. Jamblichus περὶ Ἀγαλμάτων, cenfebantur. Quo fpectant itidem Procli verba in Timaeum lib. II. pag. 83. circa finem: ὥσπερ τῶν ὑπὸ τῆς τελεστικῆς ἱδρυμένων ἀγαλμάτων, τὰ μὲν ἐστὶν ἐμφανῆ, (non ut ibi legitur, ἀφανῆ) τὰ δὲ ἔνδον ἀποκέκρυπται συμβολικῆς τῶν Θεῶν παρουσίας, ἃ καὶ μόνοις ἐστὶ γνώριμα τοῖς τελεσταῖς, *quemadmodum, quae a perfectrice facrorum religione erecta fimulacra; quorum alia quidem funt invifibilia; alia autem intus occultant fymbolicam Deorum praefentiam, quaeque folis nota funt facrorum myftis.* Qualia proinde fimulacra προσκυνούμενα, ac ut addit, καὶ θυσίαις καὶ τελεταῖς γεραιρόμενα, *adorata ac victimis ac facris myfticis celebrata*, a Gentilibus, dicit Theodoritus Ἑλλην. Θεραπ. ferm. pag. 521. Tom. IV. Cujusmodi utique de lota, eoque folemni apud Romanos ritu, Almone fluvio, & qua de re paullo ante, Cybele, feu ejus fimulacro, & publica, qua illud ab ea lotione excipiebatur laetitia ac festivitate, tanquam mitiori & magis propitia habita inde eadem Dea, e Lucano, Valerio Flacco, ac Statio norunt eruditi, & ad Claudianum de Bell. Gildon. vf. 120. jam vidit diligentiffimus Barthius. Unde haud parum illuftrantur, eaque hifce lucem fimul addunt, quae poft incenfam a Nerone Romam, inter petita a Diis piacula, feu ad placandam eorum iram, refert Tacitus Annal. XV. c. XLIV. *propitiata* JUNO *per matronas, primum in Capitolio, deinde apud proximum mare: unde haufta* AQUA *templum &* SIMULACRUM DEAE PROSPERSUM EST. Quod ipfum de Palladio, feu λουτροῖς Palladis, quale ab Argivis (& qua de re infra) haberi crederetur fimulacro, apud eos fimiliter obtinuit; ut & ftato tempore ac die, folemnique ritu, & cui dicatus a Callimacho hic Hymnus, in Inacho fluvio illud a deftinatis ad id λουτροχόοις, de quibus mox, virginibus lavaretur; tum, ut idem Palladium poft illud Lavacrum, in urbem denuo, cum laetis fauftisque earundem Argivarum virginum gratulationibus ac votis, in quibus etiam definit, ut ibidem videbitur, hic Hymnus, continuo reduceretur. Adeo, ut de aliis hujus Palladis λουτροῖς hic agatur, quam de iis, quae ei cum Junone & Venere, antequam nempe eaedem Paridis de forma judicium fubirent, communia dicuntur, Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXVII.

Ἥρη καὶ Παφίη καὶ ΠΑΛΛΑΔΙ τοῦτο τὸ ΛΟΥΤΡΟΝ,

Junonis & Veneris & PALLADIS *hoc Lavacrum* &c.

ac de quibus earundem Dearum λουτροῖς, ait apud Euripidem Helena in cognomine dramate vs. 682.

> Οἴμοι ἐμῶν δεινῶν, ΛΟΥΤΡΩΝ καὶ κρηνᾶν,
> Ἵνα θεαὶ μορφὰν ἐφαίδρυναν,
> Ἔνθεν ἔμολε κρίσις.
> *Heu mea mala* LAVACRA *& fontes,*
> *Ubi Deae formam ornarunt,*
> *Unde evenit judicium.*

ac ut similiter de iisdem Deabus dicitur in illius Tragici Andromach. vs. 283. πιδάκων νίψαντο αἰγλάεντα σώματ' ἐν ῥοαῖς, *fontium abluerunt Nitentia corpora in aquis.* Ut nunc mittam, quod Junonem quotannis in fonte Canatho apud Argivos itidem lotam, denuo virginem fieri, vulgo ab iis proditum, tradit Pausanias l. II. p. 157. aut quod eandem Deam, celebratis cum Jove nuptiis, in fonte inter Euphratem ac Tigrim pellucido (quibus utique aut vicinis in locis primos τῶν πρωτοπλαστῶν Hymenaeos sacrae memorant litterae) se abluisse, sacro apud accolas sermone ferri, refert Aelianus de Animal. l. XII. c. XIII. Haud aliter ac de Cerere Λουσίᾳ apud Arcades dicta tradit rursus Pausanias l. VIII. pag. 495. quod, post ejus scilicet cum Neptuno (Telluris nempe cum Mari) congressum, in Ladone fluvio eadem laverit. Neque enim postrema haec Dearum illarum Λουτρὰ seu Καθάρσεις hujus loci; ubi etiam non de Deabus ipsis, sed de earum tantum simulacris, aut potius de Deae virginis & ἀλέκτρου seu *omnis connubii expertis*, lota ab Argivis virginibus solemni pompa ac ritu, effigie, festoque eam in rem die, agitur. Quo proinde horum ΠΑΛΛΑΔΟΣ ΛΟΥΤΡΩΝ seu *Lavacrorum* apud Graecos symbolo, internam eos animae puritatem ac laetitiam adumbrare voluisse, vel inde liquet, quod haberetur eadem Pallas, ut de ea Proclus in Timaeum loquitur l. I. p. 51. omnium virtutum procreatrix, quaeque *vitam impollutam*, ζωὴν ἄχραντον ac καθαρὰν efficere potis esset: immo de qua ait Aristides Hymn. in eandem p. 29. προφῆται δὲ καὶ ἱερεῖς ΚΑΘΑΡΣΙΟΝ αὐτὴν ἐπικαλοῦνται καὶ Ἀλεξίκακον, τῶν τελεωτάτων Ἔφορον ΚΑΘΑΡΩΝ, *Prophetae autem & sacerdotes* EXPIATRICEM *eandem vocant, & malorum Averruncatricem, perfectissimarumque inspectricem* PURIFICATIONUM *seu Lavacrorum.* Qua in re utique vestigia Mosaicorum rituum licet facile intueri; quibus lotiones externas, in signum internae purificationis fuisse praescriptas, constabat utique ex iis, ut alia mittam, quae dicuntur Num. VIII. 7. ac Esai. LII. 11. E quibus autem abunde illustratur id quod de eo Gentilium ritu a Tertulliano dicitur de Baptismo cap. V. ac ubi inter alia ad haec solemnia Palladis ΛΟΥΤΡΑ credo eum respexisse, dum dicit, *ipsos etiam Deos suos* LAVATIONIBUS *efferunt.*

Vs. I.

Vſ. 1. *λωτροχόοι τᾶς Παλλάδος*] Dorica nempe Dialecto, ubi de Argivorum ſolemni agebatur, & in quorum gratiam hunc Hymnum condidit, ut jam monuit eruditiſſima Daceria, Callimachus. Accedebat, quod Cyrenaeus eſſet, & e Dorum proinde genere ſeu Laco *ἄνωθεν*, ut ea de re actum Hymn. in Apoll. hic Battiades, & prout Cyrenaei dicuntur a Joſepho Ἁλωσ. l. II. c. XVI. *τὸ Λακώνων γένος*, *genere Lacones*. *Λωτρὸν* autem pro *Λουτρὸν* a Laconibus, Doricc quoque, ut notum, loquutis dictum, auctor etiamnum Heſychius, *Λωτρὸν, δειλινὸν ἄλειμμα, Λάκωνες*, atque ita non de *lavacro* ſolum ſeu *balneo*, quomodo apud Comicum ſumitur Νεφέλ. p. 182. & 183. ſed pro *pomeridiana unctione*, quae nempe fiebat poſt balneum, & *χύτλα*, ut e veteribus Grammaticis liquet, & qua de re obiter egimus ad vſ. 17. Hymn. in Jovem, fuerunt dicta. Unde utrumque etiam conjungit agens de Sybaritis Athenaeus, & ubi eadem voce *λουτροχόοι*, qua hic Battiades uſus ait l. XII. p. 518. *παρ' οἷς πρώτοις εἰσήχθησαν εἰς τὰ βαλανεῖα ΛΟΥΤΡΟΧΟΟΙ καὶ παραχύται πεπεδημένοι*, *apud quos primum in balnea inducti ſunt compedibus vincti* (ne citius quam oportuit, ut ibidem additur, abirent) QUI AQUAM EFFUNDERENT *& eosdem illinerent oleo*, ſicuti nempe vocem *παραχύται* pro *unctoribus*, quemadmodum ſubinde hi dicuntur in antiquis Lapidibus, accepit ibi Dalechampius. In veteribus autem Gloſſis Graecis ac Latinis, *παραχύτης*, *meſtrinus*, & *meſtrinus παραχύτης* legitur; quae vox tamen *meſtrinus* vix alibi, quod ſciam, neque in amplo eruditiſſimi diligentiſſimique du Cange Gloſſario legitur: unde *meſtrinus* ibi forte pro *mediaſtrinus* legitur, notante Priſciano, *mediaſtinos* dici ſervos lavantibus in balneis miniſtrare ſolitos, & quod *medias partes balnei tenerent*, *hoc eſt*, *in medio lavantium ſtarent*, ita appellatos. A quibus nempe diverſi erant *ἀλεῖπται*, aut qui *τριπταὶ* ſeu *τρίβοντες*, aut *παιδοτρίβαι* in Graecorum Gymnaſiis, ut e variis ſenis Coi & Galeni locis liquet, dicebantur; qui nempe non effundebant ipſi in ungendos aut fricandos oleum, ſed eodem a *παραχύταις* ſeu *mediaſtinis* ad id conſtitutis effuſo, ipſi eodem athletas fricabant ſedulo. Utrumque vero illud lavandi & ungendi miniſterium ancillae itidem Heroicis temporibus praeſtare ſolitae, ſicut de Telemacho & Piſiſtrato apud Menelaum hoſpitantibus ait Homerus Odyſſ. Δ. vſ. 49.

Τοὺς δ' ἐπεὶ οὖν δμωαὶ λοῦσαν καὶ χρῖσαν ἐλαίῳ.

Hos autem poſtquam ancillae laverunt & unxerunt oleo.

Λωτροχόοι vero ſimiliter, ſed nobiliori miniſterio, *Palladis* nempe *lotrices* Argivae, quae nempe illud lavationis officium recepto more ac ritu, Deae illius ſimulacro hic praeſtarent. Haud aliter ac annuam Veneris apud Sicyonios ſacerdotem virginem *λουτροφόρον* appellatam, a ſimili nempe praeſtita huic Deae, & prout de lota ſolemni ritu apud Romanos Venere paullo ante

dixi-

diximus, opera tradit Pausanias l. II. p. 103. Nec mirum Argivas seu *Pelasgias*, uti mox eaedem a Poëta dicuntur, *Palladis lotrices* seu λωτροχόυς hic dici; quum Minervam haud minus ac Junonem, Argivam alioquin cum alibi, tum in nummis etiam antiquis dictam, Argis olim cultam aliunde constet. Immo delatum eandem in urbem Trojanum ab Argivo Diomede seu sacrum illud ac διοπετὲς Palladium, ibidemque adservari ab Argivis, uti ea de re infra, credebatur. Adde, quod Argivae etiam virgines in Minervae Templo, Argis in arce, quae Larissa dicebatur, sito, comae primitias deponere, & nupturae eaedem Deam, utpote virginitatis Antistitem, placare consueverant: ut id e Statio discimus, ac simul subito in metu, ad illud Minervae in eadem arce fanum adire solitos continuo Argivos, ubi nempe non minori fama ac celebritate, quam in arce Athenarum, coleretur haec Dea. Quae singula nempe tradit Paplnius Theb. lib. II. vs. 252. &c.

innuptam lumine adibant
PALLADA, *Munichiis cui non* ARGIVA *per urbes*
Posthabita est LARISSA *jugis; hic more parentum*
Iasides, thalamis ubi casta adolesceret aetas,
VIRGINEAS *libare* COMAS, *primosque solebant*
EXCUSARE TOROS.

Quibus accedit, quod Argiam, sive Argolida Minervae prae Neptuno, a delectis litis inter utrumque illud Numen arbitris adjudicatam refert Apollodorus l. IV. c. I.

Ibid. ἔξιτε πᾶσαι, Ἔξιτε] Solita nempe in jussionibus, & quidem quae ad Deorum sacra seu solemnia, ἀναδίπλωσις. Sic supra vs. 2. Hymn. in Apollinem, scelerati consueta formula abesse jussi, ἑκὰς, ἑκὰς, ὅστις ἀλιτρὸς, *procul, procul esto, quicuncunque es scelere pollutus*. Idem a supplicibus quoque in Deorum invocationibus subinde factum, ut ab Oreste apud Aeschylum Choëph. vs. 243. Ζεῦ, Ζεῦ, *Jupiter, Jupiter*; & a mulierum Thebanarum Choro, Deos urbis ab Argivis obsessae custodes invocante Sept. Theb. vs. 112. ἴτε, ἴτε, *venite, venite omnes* &c. Gemino nempe huic apud Callimachum epiphonemate, ἔξιτε, ἔξιτε, & mox vs. 4. σῦσθε &c. σῦσθε, *properate, properate*. Sic paullo ante idem Chorus ad Minervam dixerat in eodem Aeschyli dramate, ἔπιδ', ἔπιδε πόλιν, *respice, respice urbem*. Quae earundem vocum & pluries adhuc repetitorum ἀναδίπλωσις haud infrequens insuper apud eundem aliosque veteres Tragicos, maxime ubi ira vel vindicta mens veluti aestuat. Hinc illud Eumenidum Chori apud eundem Aeschylum in cognomine dramate vs. 130. λάβε, λάβε, λάβε, *cape, cape, cape* &c. & similiter vigilum Trojanorum Chorus audito nocturnorum speculatorum strepitu, vociferatur continuo apud Euripidem in Rheso vs. 675.

Ἔα,

Ἔα, ἴα, βάλλε, βάλλε, βάλλε, βάλλε, θεῖνε, θεῖνε.
Age, age, feri, feri, feri, feri, percute, percute.

Plurima hujus notae aut ſimilis, etiam in naeniis formulae, ſuperaddere hic haud opus, ut αἴλινον, αἴλινον εἰπὲ apud Aeſchylum Agam. vſ. 167. aut Perſ. vſ. 1011. νέαι, νέαι, δύαι, δύαι, *novae, novae, calamitates, calamitates*; aut virginum Argivarum Chori in Agamemnonis inſeriis, Choëph. vſ. 154. κλῦε δέ μοι, κλῦε, *audi vero me, audi.*

Vſ. 2. ἵππων ἄρτι φρυασσομενᾶν] *Exultantibus* jam nempe *equis*, multoque hinnitu alacritatem ſuam ad praeſtandum ſolitum ea die Palladi, Deae quippe ἱππείῃ (& qua de re mox ad vſ. 6.) miniſterium conteſtantibus. Id enim notant voces ἵππων φρυασσομενᾶν, ſicut Aeſchylus pridem dixerat Sept. Theb. vſ. 481.

Ὃς ἔτι μάργων ἱππικῶν φρυαγμάτων
Βρόμον φοβηθείς,
Qui nempe furentium equeſtrium hinnituum
Fremitum metuens.

Φρύαγμα vero non de *hinnitu* equorum, ſed de aprorum *grunnitu* dixit Oppianus Κυνηγ. l. II. vſ. 457.

Οὐ συὸς ἀγραύλοιο παρὰ σκοπέλοισι φρύαγμα,
Non ſuis ſylveſtris juxta ſcopulos grunnitum;

ſicuti canibus ὕλαγμα, tauris μύκημα, leonibus βρύχημα, conſuetas de eorum clamoribus voces ibidem tribuit. Dictum alioquin φρύαγμα & φρυάττεσθαι, pro *jactantia* & *gloriari, exultare*, ut apud Plutarchum de Educand. Liber. ferme ab initio, μεγαλαυχίας ἐμπίμπλανται καὶ φρυάγματος, *arrogantia replentur & oſtentatione*; ac Anthol. l. VII. Ep. 74. de adulta jam meretrice, μίμνει καὶ τὸ φρύαγμα τὸ παιδικὸν, *manet vero arrogantia juvenilis.* Quo ſenſu etiam voce φρυάττεσθαι uſus, de Marcionitis agens Clemens Alex. Strom. l. III. p. 425. καθάπερ ἰδίῳ δόγματι φρυάττονται, *tanquam ſuo dogmate gloriantur.*

Vſ. 3. Τᾶν ἱερᾶν] Sacri nempe Deae ἱππείας *equi*, ſeu qui curru juncti, quo ejus ſimulacrum ſolemni pompa ab Argivis mulieribus ad fluvium Inachum deferebatur, quemadmodum ſacrum etiam Matris Deum carpentum, illudque cum ejus ſimulacro Almone fluvio ablui ſolitum, vidimus ad titulum hujus Hymni. Ita *ſacer* apud Epheſios Dianae Currus, ſeu *Tenſa*, qua ſolemnibus Deae illius Feſtis ſive Agonibus, praelatum itidem ejus ſignum; & cujus rei fidem etiamnum praeſtant veteres nummi cum ſacro ejusmodi carpento vel Tenſa & inſcr. ΑΠΗΝΗ ΙΕΡΑ ΕΦΕϹΙΩΝ, *Sacra Tenſa Epheſiorum*, quale hic ſequitur, nummi, qui exſtat in Gaza Gallorum Regia ſub Commodo percuſſi ſchema,

Quam-

Quamquam alioquin Ἀπήνη de *mulari vehiculo* dicta fuerit juxta priscos Pindari Interpretes ad Olymp. Od. V. p. 40. Ἀπήνη δὲ ἅρμα ἐξ ἡμιόνων ζευχθὲν, h. e. *Ἀπήνη currus est mulis junctus*, & cujusmodi etiam Ἀπήνην seu *mulare vehiculum* in ludos Olympicos per decennium invectum ibidem dicitur, sublatum autem Olympiade LXXXIX. vel, ut in Scholiis ad inscriptionem Odae sequentis dicitur p. 45. Olympia LXXXV. aut LXXXVI. Unde etiam exstant duo ejusdem Thebani vatis Ἐπινίκια Olympica, v. nempe & VI. in Psammidem & Agesilaum, Ἀπήνη seu ejusmodi *mulari* eoque bigarum vehiculo victores. Ut proinde Ἀπήνη ibi alia esset, quam Συνωρὶς, quaeque Συνωρὶς, ut apud Pausaniam l. x. p. 621. aut Συνωρὶς πώλων, *pullorum bigae*, ibidem paucis ante fineis, non ut ibi perperam legitur, συνωρίδα τε πῶλον καὶ κέλητα, & quomodo ἅρματι πώλων, de *quadrigis pullorum* alibi idem ait lib. VI. p. 344. Adde, quod non ex vehiculis solum aut Tensis, seu mularibus seu equorum bigis, aut quadrigis, sed ex equitibus etiam constarent sacrae illae veterum pompae, sicuti de Atheniensibus in solemni Jovis festo ait Plutarchus in Phocione pag. 758. καὶ τῷ Διῒ τὴν πομπὴν πέμποντες οἱ ἱππεῖς, *& Jovi pompam celebrantes equites.* Unde etiam Midiam inter alia redarguit Demosthenes in Midiam p. 409. quod quum magister equitum esset, ne equum quidem emere fuerit ausus, ἀλλ' ἐπ' ἀλλοτρίου πομπὰς ἡγεῖτο, τοῦ Φιλομήλου τοῦ Παιανιέως ἵππου, καὶ ταῦτα πάντα ἴσασιν οἱ ἱππεῖς, *sed alieno equo vehens, qui Philomeli Paeaniensis erat, pompas ducebat. Atque haec norunt omnes equites.*

Ibid. ἁ Θεὸς εὔτυχος] *Dea prompta* nempe *& expedita.* Hinc medicina a me duobus apud Aeschylum locis, quod fugere non debuit postremum ac eruditum ejus Enarratorem, obiter hic fiet. Prior est Suppl. vs. 981. ubi *quisquis* dicitur *inferre*

> Ψόγον ἀλλοθρόοις
> Εὔτυχος,
> *Contumeliam inferre aliorum lingua utentibus*
> *Promptus;*

alter in eodem dramate vs. 1001.

> Πᾶς δ' ἐν μετοίκῳ γλῶσσαν εὔτυκον φέρει
> Κακὴν,

Quis-

Quisquis in inquilinum linguam promptam fert
Malam;

In quorum nempe priori loco male ἀύτυξ©, in posteriori autem pejus ἀύτυχ© hactenus legitur. Hesychius, Εὐτυκῶς, ῥᾳδίως, καὶ τὰ ὅμοια. Haud necessaria proinde immo aliena ab hoc Battiadae loco, vox ἀύτοκ© pro ἀύτυκ©.

Vſ. 4. Σεῦθί νυν] Quem Poëtae nostri locum ante oculos habuisse videtur Hesychius, Σεῦθι, ἴθι, ὁρμᾶτε. Priscus enim hic Callimachi Enarrator Σεῦθι, ὁρμᾶτε. Aeschylus vero de Xerxis contra Graecos copiis earumque ducibus agens, ait Perſ. vſ. 25.

Σεῦνται στρατιᾶς πολλῆς ἔφοροι,
Proficiscerentur aciei numerosae praefecti.

Ibid. Πελασγιάδες] Seu *Argivae*, quomodo Πελασγὶς de *Argolide* ab Aeschylo pridem fuit dicta, ubi de Danaidum profectione seu reditu in avitum Argivorum, ut iidem fuerunt deinceps appellati, solum ait, Prom. vſ. 859. Πελασγία δὲ δέξεται, *Pelasgia* vero terra *excipiet* &c. ac inde similiter ab Euripide ὦ Πελασγία, de *Argia* seu *Argolide*, Oreste vſ. 961. Sic Πελασγίαν πόλιν, *Argos* vocat rursus Aeschylus Suppl. vſ. 642. & alibi in eodem dramate vſ. 1030. πόλιν τῶν Πελασγῶν, ac de *Argivorum* Rege, Ἄναξ Πελασγῶν vſ. 383. 624. de Argivis autem Δῆμ© Πελασγῶν vſ. 638. dicitur, & Πελασγὸν Ἄργ© itidem ab Euripide Oreſt. vſ. 693. & 1298. *Pelasgus* nempe eidem Aeschylo, Argivorum Rex traditur, ad quem profugere illae, de quibus modo, Danaides, Suppl. vſ. 258.

Τοῦ γηγενοῦς γὰρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθον©
Ἶνις ΠΕΛΑΣΓΟΣ, τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης,
Indigenae enim ego sum Palaechthonis filius
PELASGUS, *hujusce terrae princeps;*

quomodo ibi legendum, non Πελασγοῦ, vidit jam eruditissimus Canterus, & continuo arguunt sequentia ejusdem Argivorum Regis verba, ubi ait vſ. 260.

Ἐμοῦ δ' Ἄνακ© εὐλόγως ἐπώνυμον
Γέν© ΠΕΛΑΣΓΩΝ, τήνδε καρποῦται χθόνα,
A me autem Rege optime jure cognomen ferens
PELASGORUM *gens, hanc incolit terram.*

Neque enim opus, ut ibi ἐμοῦ in ἐμὲ cum Aurato, ficut in scriptis ejus ad hunc Tragicum, quas apud doctissimum Iſ. Vossium olim vidi, glossis, continuo mutetur. Idem enim Argivorum Rex *Pelasgus* vocatur alibi in eodem dramate vſ. 1017. a quo nempe & ab Argivorum populo in partem regionis admissae dicuntur supplices illae Danaides, Γῆν μὲν Πελασγὸς, *Hanc quidem terram Pelasgus*, illam vero populus, quod addit, dabit iis deinceps inhabitandam. Ab hoc *Pelasgo* proinde, qui & αὐτόχθων seu *indigena* exstitisse ab Hesiodo, teste Apollodoro l. II. c. I. dicitur, appellata primum juxta Aeschylum illa *Argivorum* regio *Pelasgia*, & ejusdem incolae, uti vidimus, *Pelasgi*, quod tradi-

tradiderat etiam in Inacho Sophocles, ut id adnotatur ab eruditis Apollonii Enarratoribus ad lib. I. vſ. 580. ὅτι δὲ αὐτοὶ ΟΙ ΑΡΓΕΙΟΙ ἐκαλοῦντο ΠΕΛΑΣΓΟΙ, Σοφοκλῆς ἐν Ἰνάχῳ φησὶ, *quod autem ipſi* ARGIVI *vocentur* PELASGI, *ait Sophocles in Inacho.* Id quod adſtruit etiam Euripides (ejus enim eſt omnino ille, quem adduxit, verſus, quamquam paullo aliter, ac incertus, an illius Tragici eſſet vel alterius, ὁ πάνυ de Hellen. p. 302.) ubi de *Argivis* ait in Oreſte vſ. 934.

Πάλαι Πελασγοὶ, Δαναΐδαι δεύτερον,

Olim Pelasgi, poſtea Danaides dicti.

Neque vero opus, ut pro πάλαι ibi πρῶτον, cum eodem viro illuſtris doctrinae legatur, quum παλαιὸν Ἄργος ab initio Electrae dixerit idem Tragicus; & ſupra *Pelasgus* ille apud Aeſchylum Argivorum (uti poſtea iidem appellati) Rex, & a quo *Pelasgi* iidem denominati, γηγενὴς Παλαίχθονος, *terrigenae Palaecbthonis*, filius nuncupetur, ſeu juxta veteres ad memoratum Euripidis locum Interpretes, Inachi αὐτόχθονος h. e. γηγενοῦς. Cujus etiam Inachi filius ſimiliter a Graecis ad Apollonium Criticis dicitur ad d. l. I. vſ. 580. Πελασγῶν τῶν Θεσσαλῶν, ἀπὸ Πελασγοῦ τοῦ Ἰνάχου, ἢ ἀπὸ Πελασγῶν, ἔθνος βαρβαρικοῦ οἰκήσαντος τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸ Ἄργος, *Pelasgorum* h. e. *Theſſalorum a Pelasgo Inachi filio, aut a Pelasgis gente barbarica, quae Theſſaliam & Argos incolit.* Duo vero memorabilia, ſed quorum prius, librariorum aut ſciolorum errore, latuit ibi hactenus de eodem *Pelasgo*, Inachi ſcilicet filio, traduntur ab Euripidis Enarratoribus adducto jam loco, nempe ὁ δὲ ΠΕΛΑΣΓΟΣ πρῶτος ἄρτου (non ut ibi Ἄργου) κατασκευὴν ἐξεῦρε. πάλαι τῶν ἀνθρώπων τοῖς δράγμασι σιτουμένων, καὶ ΠΕΛΑΣΓΙΚΟΝ τὸ ΑΡΓΟΣ ὠνόμασεν, *primus autem* PELASGUS *panis confectionem reperit; antea enim manipulis ſpicarum homines veſcebantur, &* PELASGICUM ARGOS *nuncupavit*; quae nempe prius, de qua re ibidem paullo ante, *Inachia* diceretur. Ad quod primum reperti ſcilicet ab hoc Inachio *Pelasgo panis* inventum, ſpectat forte, quod apud Pauſaniam legitur l. I. p. 25. proditum nempe, Cererem Argos profectam, ibi a *Pelasgo* hoſpitio fuiſſe exceptam. In cujus proinde beneficii memoriam, panem e frugibus a Dea nempe frugifera, conficere fuerit is juxta fabulam illam edoctus. Quamquam non *panis* quidem inventum; ſed loco virentium adhuc frondium, herbarum, aut radicum, fagi glandibus veſci edoctos a Pelasgo Arcadas, tradat alibi idem Pauſanias l. VIII. p. 456. Arcada enim eumque indigenam ſeu terrae filium, fuiſſe antiquiſſimum, quum pluribus illud nomen haeſerit, *Pelasgum*, tradiderunt alii; ſicut ex Heſiodo id memorant Apollodorus l. II. c. I. & Servius Aen. l. II. vſ. 83. *Pelasgum* tamen Argivorum Regem, dictosque ab eo *Pelasgos*, antiquiſſimos atque indigenas exſtitiſſe Argolicae regionis incolas, tradidit etiam Dionyſ. Halicarnaſſ. l. I. p. 14. ubi de Pelasgis agens ait: πρῶτον μὲν γὰρ περὶ τὸ καλούμενον νῦν Ἀχαϊκὸν ΑΡΓΟΣ ᾤκησαν ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ

ΝΕΣ ὄντες, ὡς οἱ πολλοὶ περὶ αὐτῶν λέγουσι· τὴν δὲ ἐπωνυμίαν ἔλαβον ἐξ ἀρχῆς ταύτην, ἀπὸ τοῦ ΠΕΛΑΣΓΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, *nam primum habitarunt Pelasgi apud* ARGOS, *ut nunc vocant, Achaicum, ejus loci, ut a multis fertur*, INDIGENAE, *a* REGE PELASGO *sortiti antiquitus hoc vocabulum.* Quae consentanea omnino iis, quae ex antiquissimo auctore Aeschylo paullo ante adtuli de *Pelasgo*, indigenae scilicet Palaechthonis filio, dictisque ab eo *Pelasgis* ejusdem Argolicae regionis incolis. Hinc ille, quod ex eodem tragico itidem vidimus, *Rex Pelasgorum* h. e. *Argivorum* dictus, & *Pelasgia*, sicut ante vidimus, ab Euripide quoque, *Argivorum regio*, & *Pelasgicon Argos* de urbe, & hoc denique apud Callimachum loco, Πελασγιάδες de *Argivis mulieribus* sive virginibus dictae. Mitto vero hic, quod idem Argivorum Rex *Pelasgus*, non indigenae alicujus, ut apud Aeschylum Palaechthonis, aut vero Inachi, juxta veteres Euripidis adducto ante loco Interpretes, sed Jovis scilicet & Niobes filius ab aliis dicatur; ut ab Apollodoro l. II. c. I. & Dionysio Halicarn. memorato prius loco: aut quod non *Pelasgia* primum, ab hoc nempe *Pelasgo*, sed *Apia* jam ante, ab Api scilicet Apollinis, juxta eundem Aeschylum, aut juxta alios, Phoronei filio dicta statuatur Argivorum regio, ac unde etiam Ἀπιδανῆες de *Peloponnesiis* nuncupati ab Apollonio lib. IV. vs. 263. aut denique, quod idem *Pelasgiae* & *Pelasgorum* nomen, de Thessalia etiam & Thessalis dictum olim fuerit, immo apud Homerum de Thessaliae oppido legatur similiter Πελασγικὸν Ἄργος, *Pelasgicum Argos*, Iliad. B. vs. 68. Unde etiam, ut alia hic mittam, Πελασγὶς Juno, non *Argiva* quidem sed *Thessalica* ab Apollonio dicitur Argon. l. I. vs. 14.

Ἥρης δὲ Πελασγίδος οὐκ ἀλέγιζεν,

Junonem vero Pelasgicam non curavit;

ac ubi eruditi Critici observant Homeri exemplo *Pelasgida Junonem* dici, de ea, quae in Thessalia colebatur; *Pelasgos* enim ab Homero appellari, qui Phthioticam incolerent. Thessalis enim imperasse eumdem *Pelasgum*, Argivorum Regem, & *Pelasgorum* itidem nomine dictos ab eo, qui ejus imperio parebant, non Argivos solum (quod nomen postea eis adhaesit) sed etiam Thessalos, declarat aperte eodem, de quo ante, Supplicum loco, seu sequentibus ibidem versibus Aeschylus, & juxta eum, quod praeterea observo, Dionysius Halicarn. Is enim non indigenas solum in Argivorum solo *Pelasgos*, & ita a *Pelasgo* eorum Rege dictos, adducto ante loco statuit; sed alibi, nempe p. 75. Thessaliam incolentes *Pelasgos*, & qui ea relicta, in Italiam venerint, *Argis ortos*, Ἀργεῖοι τὸ γένος ὄντες, tradit; de quibus autem opportunius ad eundem, de quo paullo ante, Aeschylum a nobis agitur. Neque enim haec satis hactenus viris eruditis, qui de hisce *Pelasgis*, antiquissimaque eorum origine ac sede, sicut a viro summo, qui libro de Hel-

leniſtica eam non in Argivorum aut reliquo Peloponneſi ſolo, ſed in ipſa Theſſalia collocat, ventilata fuerunt & expenſa. Id autem ex ante dictis, ut opinor, liquet, cur Πελασγιάδων nomine *Argivae* mulieres hic a Callimacho compellentur.

Vſ. 5. μεγάλως ἀπενίψατο πάχεις] Hinc εὔπηχυς dicta eadem Pallas a Rhiano apud Stobaeum Serm. LV. περὶ Ἀφροσύνης p. 54. μνᾶται δ᾽ εὔπηχυν Ἀθήνην, *precatur autem pulcros habentem lacertos Minervam.* Non *lacertos* vero adeo, quam *manus* ejusdem Deae, ſicuti Junonis oculos, Veneris mamillas, Thetidos ſuras, Themidos vero mentem ac prudentiam commendant Rufini verſus Anthol. l. VII. Ep. CXXV. & CXXVI.

Ὄμματ᾽ ἔχεις Ἥρης, Μελίτη, τὰς χεῖρας Ἀθήνης,
Τοὺς μαζοὺς Παφίης, τὰ σφυρὰ τῆς Θέτιδος.
Oculos habes Junonis, Melite, & manus Minervae,
Mamillas Veneris, & ſuras Thetidis &c.

Hinc Statius Sylv. lib. I. Carm. I.

Aut te PALLADIAE *talem, Germanice, nobis*
Effinxere MANUS.

Nempe unde Ἐργάνη dicta eadem Minerva & culta, ὡς τῶν δημιουργικῶν ἔργων προστάτις, *tanquam opificiorum praefecta*, ut de hac ejus appellatione loquitur Proclus in Timaeum pag. 52. lanificii puta aliorumque ejusmodi operum inventrix. Qualis nempe & quidem *cum magnis lacertis* ſeu εὔπηχυς ſpectatur eadem Dea cum textricibus virginibus, in antiquis marmoribus, quae & videre olim juvit Romae, & proſtant in admirandis ejusdem urbis, a viro praeclarae induſtriae P. Bellorio vulgatis. Εὐρύστερνος alioquin ſeu *cum lato pectore* appellata eadem Pallas a Theocrito Idyll. XVIII. 3. 36.

Vſ. 6. Πρὶν κόνιν ἱππείαν] Ideo nempe, quod ἱππεία ſeu *equeſtris* haberetur haec Dea, uti a Pindaro vocatur Olymp. Od. XIII. & a Sophocle Oed. Col. vſ. 1124. cujusque ἱππείας Palladis aram Athenis exſtitiſſe tradit Pauſanias l. I. p. 58. & ſimulacra cum in Elide, tum apud Aleatas Arcadas idem refert p. 613. & 530. Unde etiam ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς, *peditum & equitum agmina*, Minervae inventum tribuit Ariſtides Hymn. in eandem p. 22. additque in ſequentibus, quod Erichthonius Minervae alumnus, primus equos curru junxerit; Bellerophon autem equi fraenum ab eadem Dea acceperit. Adde ſequentes in hoc Callimachi Hymno verſus, ubi vel *equorum* vel *clypeorum ſtrepitu gaudere* eadem dicitur, ut verſ. 44. aut vero per Boeotiae vicos agrosque *equos agitare*, ἵππως ἐλαύνειν vſ. 61. Quo reſpexit proinde Statius, dum de Palladis ſigno ſeu Palladio, quale laeva manu geſtabat equeſtris Domitiani ſtatua, ait eodem adducto paullo ante Carmine verſ. 39. *ceu ſtimulis accendat equum*, Dea quippe, & quod uno verbo notare ibi poterant Interpretes, ἱππεία dicta; & quae equos regere ac agitare prima ſcilicet, uti modo dictum, docuerit.

Vſ. 7.

Vſ. 7. λύθρῳ πεπαλαγμένα] Sic ſupra Hymn. in Delum vſ. 78. πεπάλακτο κεραυνῷ, *foedatus* erat ſeu *concuſſus fulmine*. Immo cui geminus huic noſtro extat locus, ut obiter hinc etiam emendandus in vetuſtis, quae Orphei nomen praeferunt, Argonauticis verſ. 1232.

τοίῳ γε λύθρῳ πεπαλαγμένοι ἐστὲ,
tali autem cruore foedati eſtis.

Jaſon nempe & Medea ob caedem Abſyrthi Medeae fratris, ſed ubi pro λύθρῳ male hactenus λύγρῳ legitur in iis (quod erratis Typographicis alioquin imputaſſem) quas videre adhuc mihi contigit ac poſſideo, accuratiſſimis hujus Poëmatis editionibus, Aldina, Stephaniana in magno heroicorum Poëmatum opere, ut de ſimili Aureliana ſeu Genevenſi quae a Jacobo Lectio eſt recenſita, ſileam, & poſtrema etiam, quamquam a multis librariorum mendis viri eruditi induſtria ac labore haud ita pridem repurgata. Ita rurſus alibi in iisdem Argonauticis legas verſ. 564. Αἵματι καὶ κονίῃ πεπαλαγμένον, *ſanguine & pulvere foedatum*. Λύθρον autem de *cruore* ſeu *tabo*, non a Poëtis ſolum, Homeri exemplo, ſed a πεζογράφοις, ſubinde etiam adhibitum, ut a Juliano Imp. Orat. 1. pag. 49. τέτραπτο δὲ ἡ λίμνη πρὸς λύθρον, *lacus ipſe in cruorem vertitur.*

Vſ. 15. μὴ μύρα] *Unguenta* nempe, quod mox additur, *mixta*, χρίματα μικτὰ vſ. 16. tanquam a Pallade aliena continuo hic amoventur. Id enim indicat vox μύρα, & ſicut id de Apolline ſimiliter dicitur ſupra Hymn. in eundem vſ. 39. ac ubi jam de illo diſcrimine actum, quod veteres notarunt, inter *ſimplex unguentum* ſeu ἔλαιον, & *e variis odoribus mixtum* ſeu μύρον. Unde heroas Homericos nondum μεμυρισμένους exſtitiſſe, ſeu mixto ejusmodi unguento perſuſos, tradit Athenaeus l. 1. p. 29. quod nempe non voce μύρῳ, ſed ἐλαίῳ uſus ſit eam in rem vatum parens. Quod a Plinio jam ante adſertum fuerat de unguentis agente l. XXIII. c. 1. *Iliacis temporibus non erat.* Quamquam caeteroquin una voce שמן *oleum & unguentum* שמן המר *oleum myrrhae*, ſeu unguentum, Eſth. II. 12. a qua nempe *myrrha*, μύρον ſeu μύῤῥον a Graecis dictum ſtatuit ad Athenaeum ὁ πάνυ. Adde quod alibi adhuc Athenaeus, nempe l. XV. p. 688. μύρου voce primum uſum Archilochum notet, & cujus etiam ea de re verſus apud Plutarchum legitur in Pericle p. 167.

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο,
Anus quum ſis, unguentis utique non madebis.

Veneri nempe, ceu quae eam addictasve eidem ἑταῖραι, non vero Minervam moratasque virgines aut mulieres decerent, relicta ejusmodi μύρα ſeu *unguenta*. Quam in rem inſignis omnino, qui e Sophoclis deperdito dramate refertur apud Athenaeum locus lib. XV. pag. 687. ad quem hic & iis, quae mox addit verbis, reſpexiſſe videtur noſter Battiades, & qui meretur omnino hic adſcribi: Σοφοκλῆς δὲ ὁ ποιητὴς ἐν Κρίσει δράματι, ΤΗΝ μὲν

 ΑΦΡΟ-

ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ ἡδονήν τινα οὖσαν δαίμονα, καὶ ΜΥΡΩ ΑΛΕΙΦΟΜΕΝΗΝ παράγει καὶ κατοπτριζομένην, ΤΗΝ δὲ ΑΘΗΝΑΝ, φρόνησιν καὶ νοῦν, ἔτι δὲ ἀρετὴν, ΕΛΑΙΩ χρωμένην καὶ γυμναζομένην, *Sophocles Poëta in Cretensibus, quodam dramate,* VENEREM *Deam, quae voluptas innuitur,* UNGUENTO PERFUSAM *fingit, & ad speculum se contemplantem;* PALLADEM *vero, cujus nomine mentem, prudentiamque & praeterea virtutem intelligimus,* OLEO PERUNGI *& exerceri.* Hinc etiam Veneri, non Palladi, proprium unguentum κάλλος dictum, & quo perfusam eam fingit, tribuit Homerus Odyss. Σ. vs. 191. Immo unde eadem Pallas de Venere ad Paridem ait apud Lucianum Dial. Meretr. p. 168. ed. Salm. τοσαῦτα ἐντετριμμένην χρώματα, καθάπερ ὡς ἀληθῶς ἑταίραν τινὰ, *coloribus fucatam instar revera meretricis alicujus.* Ita Catullus de amica sua Carm. XIII.

Nam UNGUENTUM *dabo, quod meae puellae*
Donarunt VENERES, *Cupidinesque.*

Aliter vero idem de Berenices adhuc virginis coma Carm. LXVI. vs. 77.

Quicum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus expers
Unguentis.

ac ubi opportune doctissimus ejus Enarrator Is. Vossius, cum sequentem Callimachi locum huic geminum, Μὴ μύρα λωτροχόοι τᾷ Παλλάδι &c. tum alterum Theocriti in Helenae Epithal. adducit, ubi de Spartanis virginibus dicitur,

Χρισαμέναις ἀνδριστὶ παρ' Εὐρώταο λοετροῖς,
Unctis virorum more ad Eurotae fluenta.

De muliebri vero in viris μύρων usu, praeter alios consuli potest Clemens Paedag. l. II. c. VIII. cujus lemma Εἰ μύροις καὶ στεφάνοις χρηστέον, *an coronis & unguentis uti liceat?* Unde etiam Josephus, (ut id luxuriae genus, a Judaeorum aeque ac cordatorum inter Gentiles, aut Christianorum moribus alienum liqueat) de zelotarum impiis & profanis inter Hierosolymitanos ausis agens, ait Ἁλωσ. l. V. c. IX. καταντλούμενοι δὲ ΜΥΡΟΙΣ, καὶ πρὸς εὐπρέπειαν ὑπογράφοντες ὀφθαλμοὺς, *madentes vero* UNGUENTIS, *& ut forma eximii viderentur, oculos illiti.* Idem etiam alibi, nempe Ἀρχ. l. XIX. p. 670. Agrippam tradit, quo se ignarum plane initorum cum Claudio de retinendo imperio consiliorum, senatui, a quo accersitus foret, exhiberet, χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως, *unguentatus capite, tanquam facto e comessatione congressu.*

Ibid. μηδ' ἀλαβάστρως] Ἀλάβαστρος nempe & ἀλάβαστρον promiscue juxta Etymologici M. auctorem, dicta; unde hic ἀλαβάστρως Dorice pro ἀλαβάστρους, & apud Aristophanem cum Acharn. p. 421. ἐς τὸν ἀλάβαστρον, ubi Critici εἰς τὴν μυροθήκην, sicuti eandem vocem explicat hic Graecus Callimachi Enarrator; tum in Lysistr. p. 894. λαβὲ τόνδε τὸν ἀλάβαστρον, *cape hunc alabastrum,* seu *vas unguentarium.* Immo ἀλάβαστος etiam apud Atticos, pro

ἀλά-

ἀλάβαςρ©, juxta Thomam Magiſtrum, & prout hodie apud Harpocrationem, Heſychium, & Suidam legitur. Haud mirum vero eosdem ἀλαβάςρης ſeu ἀλάβαςρα h. e. μυρηρὰ τευχη, unguentaria vaſa, prout eadem dixit Aeſchylus apud Athenaeum lib. I. pag. 9. cum μύροις hic conjungi, & Palladi proinde ſimiliter abjudicari. Unde eadem ἀλάβαςρα ſicuti etiam μύρα, quod ſuperiori nota vidimus, Veneri tribuuntur Anthol. l. I. Epigr. LXX. τῆ Παφίης ἀλάβαςρα, *ubi Veneris alabaſtra*, & qua voce pro *ampulla unguentaria* ſeu μυροθήκη, praeter ſacros Evangeliſtas, aut Plutarchum, quem ad eosdem adnotarunt viri docti, uſus pridem, ut modo vidimus, fuerat ὁ Ἀττικώτατ© Ariſtophanes, ac ſimiliter Theophraſtus de Odorib. p. 449. ubi de unguentariis ait, καὶ εἰς ἀγγεῖα μολυβδᾶ ἐγχέουσι, καὶ ΤΟΥΣ ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΥΣ ζητοῦσι τοῦτο λίθου, *& in vaſcula plumbea effundunt unguenta, & ALABASTROS expetunt lapidis ita dicti*. Unde formata etiam vox ἀλαβαςροθήκη ut apud Harpocrationem hodie & Suidam ſine littera ρ legitur ἀλαβαςοθήκη h. e. ut apud Plinium l. XIII. c. I. *unguentorum ſcrinium*, in reliquo nempe Darii apparatu, quod ibidem dicitur, ab Alexandro repertum. Quomodo alioquin ἀλαβαςροφόρος vocem adhibuiſſe traditur antiquior adhuc inter Atticos Auctores Aeſchylus, teſte Athenaeo l. I. p. 17. Adde Theocritum Idyll. XV. vſ. 114.

Συρίω δὲ μύρω χρύσει᾽ ἀλάβαςρα.

Et aurea ALABASTRA *plena Syrio unguento;*

ac unde praeterea liquet, non de lapideis ſolum ſeu e lapide *alabaſtrite*, quod Grammaticis viſum, & de quibus adducto loco Theophraſtus, ἀλάβαςρα, ſed in genere, de quibusvis vaſis unguentariis eadem etiam dicta. Athenaeus vero l. XIV. p. 686. περιενεγκόντων δὲ τῶν παίδων ΕΝ ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΙΣ καὶ ἄλλοις χρυσοῖς σκεύεσι ΜΥΡΑ, *circumferentibus autem pueris* UNGUENTA *in* ALABASTRIS *& aliis vaſis aureis*. Nempe juxta illud Plinii l. XIII. c. II. *unguenta optime ſervantur in alabaſtris*. Idem autem Athenaeus alibi de ſumptuoſo Carani Macedonis convivio agens, ait l. IV. p. 129. καὶ ὀλλήκυθον μύρου χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, *& duplex lecythus*, ſeu *vas unguentarium aureum & argenteum*. Quomodo nempe pro noto illo vocis ληκύθου uſu Ariſtophanes in Pluto p. 82. αἱ δὲ λήκυθοι μύρου γέμουσι, *lecythi autem*, ſeu *ampullae unguenti plenae ſunt*: ſicuti Cicero apud Nonium Marcellum, ALABASTER *plenus unguenti*. E quibus autem lux aliqua accedit loco H. Reg. II. XXI. 13. ubi minatur Deus, deleturum ſe Jeruſalem, quemadmodum abſtergit ſcutellam ſeu *paropſidem*, ut ibi vulgo poſtremam vocem הצלחת reddunt hujus & ſuperioris ſeculi Interpretes; veteres autem ut LXX. (& prout hic apud Callimachum) ἀλάβαςρ©, ſeu ut MSS. Alexandrinum τὸ ἀλάβαςρον; Paraphraſis vero Chaldaica צלוחיתא *ſeluchta*, in qua latet vox Gracca λήκυθ©, de *vaſe unguentario* ſeu ἀλαβάςρῳ, prout ibi ſeniores, adhibita; & ſicut eadem vox Chaldaica *ſe-*

lucbta usurpatur 1 Reg. XVII. 12. ac ubi vetus Interpres, & *paululum olei in lecytbo;* LXX. autem ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καψάκῃ, & mox vs. 14. κ̀ ὁ καψάκης τ̃ ἐλαίυ, & *olei lecytbus*, ut bene ibi utroque loco vox καψάκης redditur. Quamquam enim eadem in priscis Graecorum Glossariis praeterita, nisi quod καψάκιον, γλωσσόκομον ab Hesychio redditur, *tbeca* nempe recondendis *tibiarum lingulis;* retenta tamen eadem a Cypriano de Eleemosyna (e veteri nempe versione, dicta Italica) ubi postremum illum Scripturae locum, & quod vidit jam ad eundem Nobilius, adducens, ita eum reddit, *capsace olei non minuetur*. Qui sanctissimi Martyris locus non fugit quoque in Latino Glossario eruditissimum Cangium. Quamquam vox καψάκιον, quod praeterea observo, legatur hodie in editione Theophrasti Heinsiana de C. Pl. l. 1. c. XII. ubi de asservatis olerum seminibus inter alia dicitur, κ̀ κρεμμαννύντων ἐν καψακίοις, pro quo in prioribus editionibus legebatur ἐν ἀξαρίχοις, ac unde magnus Casaubonus eadem emendabat ad Athenaeum p. 154. ἐν ἀῤῥίχοις, quod ἄῤῥιχος seu ἄριχος seu *fiscina ficuum* a Cicerone dicatur. Eam autem lectionem ἐν καψακίοις, quam e libris, ut augurari licet, scriptis, in eum Theophrasti locum intulit postea vir magni nominis D. Heinsius, tueri videntur dictis Scripturae locis, quique haud diu post Theophrastum, immo eodem ferme aevo vixere, seniores, qui nempe vocem καψάκης, ut de eo aevo jam usitatam, adhibent. Mitto nunc, quod κάλπις itidem de *vase unguentario* seu ἀλαβάστρῳ vel ληκύθῳ dicta fuerit ab Antiphane apud Athenaeum lib. XII. pag. 553. ac ubi apud eundem de pompa Antiochi agitur p. 195. ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροι ἔῤῥαινον, ex *aureis urnis* seu *vasis unguentum aspergebant*. Haud aliter ac in luxuriosa Trimalchionis coena Fragmenti Traguriani dicitur, *inaudito enim more pueri capillati adtulerunt unguentum in argentea pelvi*. Adde, quod ὄλπη apud Theocritum Idyll. II. vs. 156. eadem, quae λήκυθος, juxta priscos ejus Enarratores, & alibi argenteae eam in rem ὀλπίδος Idyll. XVIII. vs. 45.

Πρᾶται δ' ἀργυρέας ἐξ ὀλπίδος ὑγρὸν ἔλαιον,
Et primae tibi ex argenteo vase liquidum unguentum
Accipientes stillabant &c.

Ab Achaeo vero apud Athenaeum l. X. p. 451. λιθάργυρος ὄλπη χρίσματος, *unguinis e lapide argentato ampulla*. Quomodo ἀλάβαστρον μύρυ, *alabastrum unguenti* dicitur Matt. XXVI. 7. & similiter *ampulla nardi*, in dicto Petronii Fragmento Traguriano. *Alabastra* autem dixit Martialis l. XI. Ep. IX. pro utroque apud Graecos, ut supra vidimus, vocis ἀλάβαστρος & ἀλάβαστρον usu. Ut mittam quod *onyx* apud Horatium aliosque dicatur de ampulla marmorea ad unguenta odorata, ut observat Acron ad l. IV. Od. XII. *Nardi parvus onyx*.

Vs. 14. Συρίγγων αἰὼ φθόγγον ὑπαξονίων] Ita Aeschylus Suppl. vs. 189.

Σύριγ-

Σύριγγες ἐ σιγῶσιν ἀξονήλατοι,
Modioli rotarum non tacent agitati;

& prout idem Tragicus dixerat ejusdem dramatis verſ. 211. Σύριγγες ἴκλαγξαν, *modioli clanxerunt.*

Vſ. 16. χρίσματα μικτὰ] Μύρα nempe, uti paullo ante vidimus, non ἔλαια, ſeu *unguenta* quae e variis odoribus *mixta*, ut de ea re Plinius l. XIII. c. 1. *juvitque luxuria ea omnia* MISCERE, & *e cunctis unum odorem facere; ita reperta ſunt* UNGUENTA. Eadem autem averſata dicitur hic, ut jam adducto ad verſ. 13. e Sophocle apud Athenaeum loco, Minerva, cujus nempe nomine mens, prudentia, ac virtus intelligantur. Quibus adde illud Chryſoſtomi Serm. de ſtatuis XIX. tom. VI. p. 589. ἀλοιφὴ μύρων καταγοητεύουσα διάνοιαν, *pinguedo unguentorum mentem faſcinans*, & Clementem dicto jam ante loco Εἰ μύροις &c. Paedag. l. II. c. VIII. ubi varia recenſet a luxurioſis olim aut muliebrem in modum comptis adhibita μύρων genera, & inter alia καὶ ἀπὸ τῶν ῥόδων ἄλειμμα, & *e roſis unguentum.* Hiceſius enim, ut obiter hoc addam, apud Athenaeum l. XV. p. 689. μύρων alia dicit vocari χρίσματα ſeu *illitus*; alia ἀλείμματα, *unctiones*; quarum vocum promiſcuus tamen ſaepe apud veteres auctores uſus: nempe ut χρίσματα e puro oleo dicantur, unde apud Homerum haud ſemel χρίσαι ἐλαίῳ, & mox in hoc ipſo Hymno vſ. 26. & 30. & apud Heſiodum ſimiliter Ἔργ. vſ. 522. de virgine pudica apud matrem educata, καὶ λίπ' ἐλαίῳ χρισαμένη, & *pingui oleo uncta*; haec autem, ſeu ἀλείμματα, e μύροις itidem ſeu *unguentis* mixta dicerentur; ac unde noti ἀλεῖπται, qui in Gymnaſiis munus illud obire erant ſoliti, ac ἀλειπτήρια, loca in iis ad id conſtituta; quorum mentio apud Theophraſtum de Sudoribus p. 459. De multiplici autem & exquiſito quodam in parandis unguentis ποικίλοις miſcendisve odoribus induſtria & labore, conſuli inter alios poteſt Chryſoſtomus ad Stalechum p. 152. tom. VI. ed. Savil. ubi inter alia deſcribit cum multitudinem mulierum ad hoc opus adhibitarum; tum aromatum copiam & delectum praeterea adhibitum; tum ſingulare in iis ponderandis miſcendisve ſtudium, φύρειν, ut ibidem ait, καὶ ἀναμιγνῦναι τοῖς ἄλλοις, (quomodo nempe χρίσματα μικτὰ hic dicuntur) & qualia eam in rem plura ibidem legas.

Vſ. 17. μηδὲ κάτοπτρον] Quod nempe id Venerem rurſus, uti mox etiam dicetur, voluptatis nempe & amorum Deam, non autem Minervam, ſapientiae ac virtutis numen deceret; ut id jam ante ad vſ. 15. ex adducto Sophoclis apud Athenaeum loco l. XV. p. 687. fuit monitum, ubi Pallas ſolo uncta oleo, & inde nullo adhibito *ſpeculo* γυμναζομένη, *exercens ſe in palaeſtra*, ſeu quod de eadem infra dicitur vſ. 44. ἵππων καὶ σακέων ἀδομένα πατάγῳ, *equorum & clypeorum ſtrepitu delectata.* Alienum proinde a bellatrice Dea, quae etiam φοβεσιστράτη apud Ariſtophanem dicta Equit. pag. 353. & praeterea ἀειπάρθενος ſeu *ſemper*

virgo, id sectari, quod in minus moratis virginibus haud primus culpat Tertullianus de virgin. veland. cap. XII. *jam & consilium formae* A SPECULO *petunt*; aut quod de viris muliebris luxuriae ait idem de Cultu Femin. lib. II. cap. VIII. *tum* SPECULUM *omni occasione consulere*, *anxie inspicere.* Quo spectat proinde illud Apulejo olim, & quod idem refert ac diluit in Apologia, a gravi censore objectum, *sequitur enim* DE SPECULO *longa & consona Oratio*, *de quo pro rei atrocitate pene diruptus est pudens*, *clamitans*, HABET SPECULUM PHILOSOPHUS, *possidet* SPECULUM *Philosophus. Ut igitur habere concedam*, *ac aliquid objecisse te credas*, *si negaro*, *non tamen ex eo me accipi necesse est*, EXORNARI *quoque* AD SPECULUM *solere.* Unde idem mox addit, SPECULI *non tam possessio culpatur*, *quam inspectio*, quamquam dein etiam, non omnem *speculi* usum, aut quodcunque in eo formam suam contemplandi studium, improbandum tradat, idque Socratis exemplo discipulos suos cohortantis, ut semet in speculo crebro contemplarentur; aut Demosthenis, semper ante *speculum*, quasi ante magistrum, *causas meditantis.* Quam in rem etiam nota illa patris ad liberos dissimili forma apud Phaedrum l. III. Fab. VIII.

Quotidie (*inquit*) SPECULO *vos uti volo;*
Tu formam ne corrumpas nequitiae malis;
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.

Improbatur alioquin a cordatioribus inter Gentiles, quod & a Callimacho haud obscure hic etiam factum, in viris aut probioribus etiam virginibus vel matronis frequens seu insanum ornandae ad speculum comae, & formae identidem, ad illud explorandae studium. Unde haec duo etiam, quae a Minerva abesse hic tradit Callimachus, unguentis nempe perfundi, & speculum consulere, in Phrygibus, mollibus quippe & effeminatis, suggillat Orestes in cognomine Euripidis dramate vs. 1114.

Οἷος ἐνόπ7ρων κ̀ μύρων ἐπιςάτας.
Quales speculorum & unguentorum curatores.

Ἔνοπ7ρα nempe ibi, sicut alibi apud eundem Hecub. vs. 925. aut ἔσοπ7ρα ut apud Anacreontem Od. XI. & Clementem Paedag. l. III. pag. 224. Κάτοπ7ρις autem hic apud Callimachum, quod alibi forte non legitur, pro usitato κάτοπ7ρον, quo usus pridem fuerat Aeschylus Agam. vs. 847. ὁμιλίας κάτοπ7ρον, *consuetudinis speculum* &c. Unde pro κάτοπ7ριν mallem etiam κάτοπ7ρον hic apud Callimachum legi, sicuti modo adlata eadem de re ἔνοπ7ρον, ἔσοπ7ρον &c. Ni forte inter voces Alexandrinas, cujusmodi plures apud hunc Poëtam vix alibi obviae, statui haud immerito possunt, reponi vox eadem debeat. Adde hisce quod de Alexio speculi usum, ut viro, ac multo adhuc magis militi, indecorum recusante, tradit Nicephorus Bryennius lib. II. cap. VII. ὁ δ᾽ οὐκ ἔθος ἔφη ἀνδράσι, κ̀ ταῦτα ςρατιώταις ΕΙΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ

ΤΡΟΝ εἰσορᾷν· Γυναιξὶ γὰρ τοῦτο ΜΟΝΑΙΣ ἐπιτηδεύεται, *neque enim viris in more esse, & quidem militaribus* SPECULUM *consulere: solis mulieribus id curae esse.*

Ibid. καλὸν ὄμμα τὸ τήνας] Unde eadem Minerva non γοργῶπις solum, sed εὐῶπις etiam dicta apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 198. θύγατερ Διὸς εὐῶπι, *Jovis filia cum pulcris oculis.* Juno alioquin ab *oculis* laudari Poëtis solita. Unde illud de Melites cujusdam forma Anthol. VII. Ep. CXXVI. Ὄμματ' ἔχεις Ἥρης, *oculos babes Junonis*, manus autem, quod additur, & supra jam traditum ad vs. 5. Minervae.

Vs. 18. τὰν Ἴδαν] Elleipsis Poëtis, & quidem Atticis, familiaris, praepositionis πρὸς aut κατὰ, ac similium, sicuti apud Aristophanem Θεσμοφ. p. 792. ἐλθὼν τὴν θύραν, pro πρὸς τὴν θύραν, *veni ad januam*; & Sophoclem Electr. vs. 892. ἦλθον πατρὸς τάφον, *veni ad patris sepulcrum.* Sic idem Ajac. vs. 34. καιρὸν δ' ἐφήκεις, prout idem mox ait vs. 38. πρὸς καιρὸν, nempe *opportune ades*; & Euripides Hecub. vs. 512. μετῆλθες ἡμᾶς, *venisti ad nos*, & ejusdem dramatis vs. 983. σημαίνειν σε χρὴ, quod ante dixerat vs. 217. πρός σε σημανῶν, *tibi significans:* sed qualium magna seges.

Vs. 19. ἐς ὀρείχαλκον] Φαεινὸν quippe seu *lucidum*, non ab Hesiodo solum dictum, uti de *ocreis* Herculis ait Ἀσπ. vs. 122. κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ, *quae erant e lucido oricbalco.* Hinc *album* a Marone etiam dicitur, Turni loricam tradente, *auro squalentem alboque oricbalco*, Aen. l. XII. vs. 86. & similiter ab Hesiodi Enarratoribus de eodem *oricbalco* ad dictum ante ejus locum, τὸ λευκὸν χάλκωμα, *aes album.* Quamquam idem *auricbalcum*, pro *oricbalcum*, quasi, ut de eo veteres Grammatici, coloris esset aurei, vel ex auro mixtum, legatur haud semel in Plauto, ac in libris Digestorum. Quod neutrum tamen de *oricbalcbo*, seu hoc *aere montano*, vere dici posse, e μεταλλευομένοις notum, ac viderunt jam alii. Auro quidem pretio proximum idem olim habitum; seu juxta Platonem in Critia pag. 114. tom. III. ubi inter alia, quae in Atlantide Insula pretiosa eruebantur, *oricbalcum* etiam refert, πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν, *post aurum maxime tunc temporis in pretio*, nomen vero ejus tantum, quod continuo additur, suo aevo retineri. Unde & a Plauto haud semel de re pretiosa usurpatum, *auricbalco contra*, seu ut in Pseudol. A. II. Sc. III. *auricbalco contra non carum.* Neque tamen inde ita dictum, quod quidquam *auri* haberet admixtum, sed quod promiscue veteres Romani *plostrum* & *plaustrum*, *Plotus* & *Plautus* &c. ita *auricbalcum* etiam & *oricbalcum* dixerint, ut vere ad Plautum monuit ὁ πάνυ Salmasius. Unde etiam liquet haud opus esse, ut in libris Digestorum, *auricbalcum* ibi in *oricbalcum* continuo commutetur; prout id contendit postremus ac eruditus Virgilii apud Batavos Enarrator. Eo autem opportunius hic pro *speculo* aut vice *speculi* dicitur, in quo

se contemplari noluerit Pallas, quamquam tum esset in monte Ida, coram litis de forma arbitro; quod metallica ferme forent veterum specula, ac inde etiam mox Veneris speculum vocet Poëta χαλκὸν διαυγία, *aes pellucidum*, & qua de re pluribus ibidem. Haec autem scripseram, quum forte animadverti virum incomparabilem in posthumo opere de Homonym. Hyl. Iatr. ubi agit de *oricbalco*, hujus etiam apud Callimachum loci meminisse. Illum vero interpretatur ut *oricbalcum* de luculentissimo & quod speculi vicem redderet, aere sit dictum; ita tamen, ut non de *aere montano* dici potuisse, aut compositam inde, quod Graecum id, ut ait, morem non saperet, vocem ὀρειόχαλκος statuat; sed novam, quamquam praeter ejus consuetudinem, dubitanter adferat derivationem, ab ὄρημι nempe Aeolico pro *video*. Quorum istud tamen & minus adhuc Graecum in illa vocis ὀρειόχαλκος (nempe ab ὄρημι) compositione morem, ut ille loquitur, sapit; neque insuper peculiarem hujus aeris ita dicti naturam ac proprietatem notat. Prior autem illa & obvia ὀρειοχάλκου, quasi *aeris montani* compositio, non solum illis, quas adfert, vocibus ὀρειβατεῖν & ὀρειβασίας, sed pluribus aliis, ut ὀρείαυλος, ὀρειοδρόμος, ὀρεινόμος, ὀρειπελαργὸς &c. abunde se tuetur; ut jam de Festo nihil dicam, apud quem legas, *oricbalcum sane dicitur, quod in montuosis locis invenitur: mons enim Graece ὄρος appellatur.* Hinc multiplex etiam olim *oricbalci*, ut jam ante e Poëtis & Auctoribus antiquis vidimus, nec ad specula solum usus; ac unde de deducta, ut hoc addam, solemni pompa e Macedonia, Eusebia Constanti Imp. sponsa ait in ejus Encomio Julianus Orat. III. p. 206. Καὶ ὀχημάτων παντοδαπῶν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ΟΡΕΙΧΑΛΚΩ μετὰ τῆς ἀρίστης τέχνης εἰργασμένων, *& vebicula generis omnis auro, argento, &* ORICHALCO, *summo eum artificio exornata.* Quomodo etiam Libanius in Juliani Panegyrico p. 229. dicit, neque marmoream, neque aeream, οὔτι ὀρειχαλκίνην, *neque ex oricbalco*, immo neque ex adamante, ut addit, columnam stabiliorem inveniri memoria, quam adeptus ad posteros transmittit consulatus. Ne ea jam nunc tangam, quae de illo veterum *oricbalco*, quod nusquam proprii generis, ut auri, argenti, aeris metallum exstiterit, sed κρᾶμα demum, prout illud a Strabone etiam dicitur l. XIII. p. 610. & cujus locum expressit, sicut idem ibi monuit Casaubonus, Stephanus in Ἄνδειρα, seu compositum foret ex aere & cadmia terra, nullo auro admixto, idemque quod vulgo hodie *letonum* dicitur, seu lutei aeris genus, pluribus itidem disserit vir summus. Ea enim & jam ab aliis fuerunt haud semel observata; & cum aliis veterum, non Plinii solum, cujus indicat ea de re locum l. XXXIV. c. III. sed antiquioris longe, Platonis nempe paullo ante a me adducti testimonio, pugnant; qui nempe de eo ut praestantissimo & maxime pretioso metallo seu *aeris*, quodque paullatim defecerit, genere sunt loquuti. Frustra autem esse, qui ab ulla *auri* mixtura dictum *oricbalcum*, seu, quod

quod idem, *aurichalcum*, crediderunt, vel abunde arguit, quod Graeca voce ὀρείχαλκος, ubi nulla plane *auri* mentio, dicatur, quaeque de praestantissimo quopiam *aere montano*, ubi nempe effoderetur, dictum illud primitus *orichalcum* omnino evincit. Quo referri etiam potest, quod hic de Minerva in monte Ida, ut praecedentibus verbis ὅκα τὰν Ἴδαν &c. versante dicatur, eam in *orichalco*, tanquam in speculo, noluisse, immo nec, quod mox addit Junonem, formam suam consulere: Venerem autem continuo διαυγέα χαλκὸν, *aes pellucidum*, speculum nempe, de quo mox, aut speculi vice, ad quod nempe componeret eadem comam, arripuisse.

Ibid. οὐδὲ Σιμοῦντος Ἔβλεψεν δίναις ἐς διαφαινομέναν] Neque tamen, quod hic dicitur, omissum ab hac Dea, omne in aqua limpida, tanquam in speculo consulendae formae studium, antequam scilicet subiret eadem Paridis judicium, in antiquo legitur Epigrammate, cujus priorem versum adduxi ad titulum hujus Hymni. Exstat illud Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXVII. & quod proinde integrum debet hic adscribi,

Ἥρῃ καὶ Παφίῃ καὶ ΠΑΛΛΑΔΙ τοῦτο τὸ λουτρὸν,
Ὡς πότε τὸ χρυσοῦν ἤρεσε μῆλον ἔχειν·
Καὶ τάχα ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ κρίσις ἔσσεται, οὐ Πάρις αὐταῖς,
ΕΙΚΩΝ δὲ ΑΡΓΥΡΕΟΙΣ ΝΑΜΑΣΙ δεικνυμένη.

Junoni, & Paphiae Veneri, & PALLADI *hoc lavacrum;*
Dum iis quondam aureum placuit pomum habere;
Et continuo formae judicium non erit ipsis Paris,
Sed IMAGO ARGENTEIS IN AQUIS *ostensa.*

A quibus proinde abit hic Callimachus, dum accedentem ad Paridis judicium Minervam, *neque speculum* seu vice speculi, *orichalcum*, *neque limpidissimam Simoentis fluvii aquam* explorandae formae, seu componendae comae studio, consuluisse hic dicit. Quam tamen non explorandae solum, sed ornandae etiam ante illud judicium, limpidis aquis & lavacris formae curam, in Minerva haud minus, ac in duabus aliis deabus agnoscit Euripides, in adductis ea de re, ad hujus Hymni lemma ex Andromache & Helena versibus. Adeo ut meliorem morum magistrum se illo scenico Philosopho hic prodat noster Battiades; dum omnem illum operosum ac adtentum formae cultum, in mascula & pudica Pallade, seu temperantiae haud minus ac prudentiae apud veteres Symbolo, amovet; eumque totum, ut statim innuit, Veneri, Ἑταίρᾳ quippe, addicit, haud aliter ac id genus *lotiones* inter *meretricis* notas refert divinus vates Ezechiel. cap. XXIII. vers. 40. Mitto quod alioquin de eadem Minerva tibias inflante proditum, eam id sibi esse dedecori perspexisse; ubi *se in aquis speculi vice fuisset intuita*, ἀντ' ἐσόπτρου χρησαμένη τῷ ὕδατι, uti hac de re loquitur Gregorius Nazianzenus secunda in Julianum Philippica pag. 121.

Vs. 21. Οὐδ' Ἥρη] Sicut Pallas, etiam Juno in judicio Paridis,

ridis, *consilium formae*, ut Tertullianus adducto paullo ante loco loquitur, a *speculo* haud petiisse hic dicitur. Non eadem proinde, quae Venus Juno, seu cujus signum apud Spartanos exstabat, teste Pausania l. III. p. 185. ad quod pro nupturis filiabus sacra matronae faciebant. Ut mittam Junonem & Venerem a Theologis gentilium pro eodem numine, & *stellam Veneris* in coelo; qua de re, ni fallor, jam ante ad superiorem Hymnum egimus; stellam *Junonis* dictam, juxta id tradentem praeter alios Plotinum Ennead. P. III. l. V. p. 198. Eadem vero haec *Juno*, quae *matrona Juno* apud Horatium dicta l. III. Od. IV. & proinde ab illo insano formae ac illecebrarum, quae Venerem decebant, ad speculum cultu, haud minus ac Pallas aliena hic dicitur. Quamquam non ipsa quidem Juno aut Minerva speculum consulere, sed earum tamen simulacra ad speculum compta olim a superstitiosis mulieribus legantur; & quod a vero numinum id genus cultu abhorrens redarguit continuo Seneca Epist. XCV. *Vetemus lintea & strigiles Jovi ferre*, SPECULUM TENERE JUNONI: idemque alibi, nempe de superstitione apud Augustinum de Civitate Dei l. VI. c. X. *sunt quae* JUNONI AC MINERVAE *capillos disponant, longe a templo, non tantum a simulacro stantes, digitos movent ornantium modo*; SUNT QUAE SPECULUM TENEANT &c. Accedit, ut praeterea observo, Apulejus de templo Junonis Samiae agens Florid. cap. XV. *Ibi donarium Deae perquam opulentum; plurima & argenti ratio in lancibus*, SPECULIS, *poculis, & hujusmodi utensilibus.* Ad quem proinde morem respexit illustri eam in rem loco, & qui etiam e modo dictis illustratur, Tertullianus de jejuniis cap. XVI. *unde & qui* IN IDOLIS COMENDIS, *& in aris ornandis, & ad singulas horas salutandis adulantur, curationem facere dicuntur.* Quo spectant itidem ea, quae inter alia pompae Isiacae solemnia describit Apulejus Milesf. l. XI. *aliae* (mulieres) *quae nitentibus* SPECULIS *pone tergum reversis* VENIENTI DEAE *obvium commonstrarent obsequium, & quae pectines eburneos ferentes, gestu brachiorum flexuque digitorum, ornatum atque oppexum crinium regalium fingerent.* Hinc etiam earundem Dearum *ornatrices* dictae, quae illud munus obirent; quomodo apud Hesychium legitur Σαραχῆρω παρὰ Βηρωσσῷ, ἡ κοσμήτρια τῆς Ἥρας, *Saracbero apud Berosum, Junonis ornatrix*, haud aliter ac *ornatrices*, ut subinde in Inscriptionibus antiquis, & similiter l. 69. l. III. D. de Legat. & Fideic. a Romanis appellatae, quae, ut dicitur l. 49. ejusdem libri, *mulieres exornant*; aut vero sicuti *cosmetae* ab iis dicti, qui curabant mundum muliebrem, quorum obvia mentio apud Juvenalem Satyr. VI. vs. 477. & quos ibidem ab *ornatricibus* distinguit vetus Scholiastes. Ut de *ornatoribus* sileam, quorum facta itidem mentio in Lapidibus antiquis, ut in Syntagm. Cl. Reinesii p. 375. Immo cujusmodi *cosmetae*, κοσμοπλόκοι apud Graecos

cos etiam dicti, prout id me docuit vetus Inscriptio, quam olim alia occasione vulgavi ad Juliani Caesares, nempe

ΗΡΑΚΛΗ ΒΑΣΙΛΕ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΠΕΛΕΥ
ΣΕΒΑ. ΚΟΣΜΟΠΛΟΚΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Herculi Regi Antonius Libertus Augustae Ornator Posuit.

Ibid. Κύπρις δὲ διαυγέα &c.] Haud mirum Veneri, non vero Palladi, uti jam supra vidimus ad vs. 17. speculum hic a Poëta tribui, & ob exquisitam quidem, quae continuo additur sequenti versu & qua de re ibidem, componendae comae curam. Unde de eadem dixerat Sophocles apud Athenaeum adducto jam ante loco lib. xv. p. 687. Venerem ad discrimen nempe, ut ibi dicitur, Palladis, μύρῳ ἀλειφομένην κὶ ΚΑΤΟΠΤΡΙΖΟΜΕΝΗΝ, *unguento illitam & AD SPECULUM se contemplantem.* In Veneris quippe mundo cestus, lecythus cum unguento, speculum, & quaecunque dictam κόμην, ἑταίραν, aut πάνδημον Deam decebant talia illecebrarum aucupia. Ita solemnem ejusdem Deae in mari vectae pompam, & comites seu ministros Tritones describens Apulejus Milef. l. IV. ait, *alius sub oculis Dominae* (Veneris) SPECULUM *praegerit.* Quamquam ejusdem Veneris ornatum, & componendae alioquin comae studium tradens Claudianus Nupt. Honor. & Mariae, de eadem dixerit vs. 106. SPECULI *nec vultus egebat judicio.* Ut mittam, quod refert Plutarchus de Fortun. Roman. p. 317. Venerem, ut de ea Spartani, ubi illa Eurotam transierit, speculis, ornatu, cestoque depositis, in Lycurgi gratiam, hasta & scuto se ornare. Sed de illo speculi ad ordinandam Veneris comam usu mox adhuc ad vers. proximum.

Ibid. διαυγέα χαλκὸν] Metallica fuisse, eaque vulgo ex argento & aere veterum *specula* notarunt jam eruditi, ut magnus Salmasius obiter ad Tertullianum de Pallio, & bene hic etiam monet Anna praestantissima. Adde insuper ex auro, in Asiatico nempe luxu, quum & χρύσεα ἔνοπτρα, *aurea specula*, Trojanarum virginum vel mulierum, commemorentur ab earundem choro, cum in Hecuba Euripidis vs. 925. tum in ejusdem Troadibus vs. 1107. ubi dicitur Helena secum ex Ilio in Graeciam abstulisse,

χρύσεα δ' ἔνοπτρα, παρθένων
Χάριτας.
aurea vero specula, virginum
Delicias.

Neque ignota eadem postea apud Graecos, ac jam ante Callimachum, eaque a Graecis etiam confecta, ut ex Aeliani narratione liquet V. H. l. XII. c. LVIII. ubi in Olympiis, praesentetum ibi Diogene, *aureum*, inquit, *speculum operis Corinthii vendebatur*, χρυσοῦν κάτοπτρον Κορινθιουργὲς ἐπιπράσκετο. Ut minus proinde mirum sit aut insolitum, si eorum mentio etiam fiat,

ut

ut hoc addam, apud Apulejum in Florid. *Plurima auri & argenti ratio in lancibus*, SPECULIS, *poculis & ejusmodi utensilibus*. Eadem vero *specula* ex argento olim usitata non inde solum, aut vero e Plauti in Mostellaria loco, quem jam huc adtulit Anna eruditissima, sed ex Plinio insuper abunde constat, qui & primum Praxitelem fecisse *specula* argentea Pompeji M. aetate observat l. XXXIII. c. IX. & alibi; praeterea eadem, ita crescente luxu, Romae postea viluisse, quum *argenteis uti cepere & ancillae*. l. XXXIV. c. XVIII. Quibus adde illud Apuleji in Apologia, ob consultum a se speculum, uti paullo ante vidimus, a censore perstricti, *an existimes imaginem suam cuique visendam potius in lapide, quam in* ARGENTO; *magis in tabula quam in* SPECULO. Hinc inter muliebrem sui aevi luxum refert Chrysostomus Serm. XVII. p. 224. T. VI. ΤΟΙΣ ΑΡΓΥΡΟΚΟΠΟΙΣ συνεχῶς ἐρωτῶντες, εἰ ΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ κατεσκεύασται τῆς κυρίας, ARGENTI FABROS *continuo interrogantes, an confectum sit Dominae* SPECULUM. Immo *stannea* etiam *specula*, & quidem ex mixto aere, quae Brundusii laudatissima parabantur, in usu antea obtinuisse, iisdem locis memorat Plinius. Aerea vero ex praestantissimo nempe & lucidissimo aere, specula olim apud Graecos maxime usitata exstitisse; argenteis nempe, quod vel ex superiori Plinii loco liquet, serius repertis liquet. Hinc, ut hoc loco χαλκὸς διαυγὴς, *speculum* Veneris *ex aere* denotat, sic luculentus & opportunus valde hujus rei index antiquioris Poëtae, Aeschyli nempe apud Stobaeum Sermon. Ethic. XVIII. p. 164. locus, qui hunc egregie interpretatur ac illustrat,

ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ εἴδους ΧΑΛΚΟΣ ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ,

SPECULUM *formae est* AES, *vinum autem mentis*,

nempe index. Immo quomodo χαλκὸν διαυγέα, Battiadae nostri exemplo, de *nitente speculo* dixit similiter, neque uno in loco, Nonnus, ut Dionys. l. V. p. 175. ubi de Proserpina ait,

Καὶ ποτε ΧΑΛΚΟΝ ἔχουσα ΔΙΑΥΓΕΑ τέρπετο κούρη,

Et interdum (ex aere nempe) SPECULUM *habens* PELLUCIDUM, *delectabatur puella*,

formae suae ut addit, ex eo repercutientis indice; ac de nativa itidem Beroës pulcritudine lib. XLII. p. 108.

Οὐ χροὸς ἀντιτύποιο ΔΙΑΥΓΕΙ μάρτυρι ΧΑΛΚΩ.

Non corporis oppositi PELLUCIDO *teste* SPECULO.

Quibus in locis cur χαλκὸν, quod ibi de *speculo ex aere*, & κάτοπτρον etiam priori loco mox ab eodem Poëta dicitur, tamen per *ferrum*, nempe *pellucido teste ferro* &c. reddiderit Interpres, haud facile licet statuere, nisi quod nulla ibi de *speculo*, ut fieri omnino debuit, oborta sit ei cogitatio. Hinc vero spongiae & pumicis etiam in detergendis metallicis id genus speculis usus; cujus prioris mentio apud Platonem in Timaeo pag. 72. T. III. ed. H. Steph. posterioris apud Tertullianum de Pallio; quamquam aliter de eodem Platonis loco senserit ibi ὁ πάνυ, sed quem

eo

eo nomine jure redarguit ad Catullum vir praecellenti ingenio & doctrina Is. Vossius, ubi & illa Platonis recte interpretatur, οἷον κατόπτρῳ παρεσκευασμένον ἐκμαγεῖον, *tanquam spongia parata & prompta detergendo, cui apposita est, speculo.* Quamquam etiam vulgo apud Platonem & Platonicos vocis ἐκμαγεῖν, non de *spongia* quidem, sed de *expressa imagine* seu *simulacro* significationem, ut obiter dictum ad vs. 14. Hymn. in Delum, occurrere haud ignorem; sed qua de re alibi. Ut nunc mittam, quod e *carbunculis* & quidem apud Orchomenum Arcadiae natis, quandoque eadem *specula fierent*, juxta Theophrastum de Lapid. p. 396. & qui ex eo id tradit, Plinium l. XXXVII. c. VII. Adde *gemmata* subinde veterum *specula*, unde illud Papinii Sylv. lib. III. Carm. IV. vs. 94.

Nobile gemmato speculum portaverat auro.

Immo eadem *vitrea* etiam olim fuisse (quod negabat tamen ad dictum Catulli locum vir doctissimus, ac ubi obiter metallica ferme veterum specula exstitisse recte alioquin monuerat) & quidem Sidone reperta, docet alibi idem Plinius l. XXXVI. Sect. LXVI. ubi de vitrorum variis agens speciebus, ait: *Et aliud flatu figuratur, & aliud torno teritur, aliud argenti modo caelatur; Sidone quondam iis officinis nobili, siquidem etiam* SPECULA *excogitaverat*, quae omnia proinde, de quibus hactenus, seu metallica, ex *auro* nempe, *argento*, *aere*, *stanno*; seu vero e *carbunculis*, seu etiam *vitrea*, eaque sive plana, sive gibbosa, sive concava etiam fierent, complexus est Artemidorus l. II. c. VII. ubi ait, ΓΗΙΝΟΝ γάρ ἐστι ΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ ἐξ οἵας ἂν εἴη πεποιημένον ὕλης, TERRENUM *enim* SPECULUM, *ex quacunque tandem materia fiat.* Quo referri itidem potest, quod alibi apud eundem dicitur l. III. c. XXX. λεκάνῃ ἐγκατοπτρίζεσθαι, *pelvi uti pro speculo*, nitente nempe ac pellucido; & cujusmodi pelves centum argenteae, ἑκατὸν ἀργυραῖ λεκάναι in pompa Antiochi Dionysiaca praelatae apud Athenaeum dicuntur l. V. p. 191. sicuti aureas alibi, aereas etiam quandoque, aut stanneas, prout hodie, ita exstitisse olim liquet. Quibus adde denique de pretiosis id genus veterum *speculis*, ut in hac re veterum quoque luxum a moribus hujus aevi haud alienum intelligamus, id quod in superfluo mulierum cultu redarguit inter alia Clemens Paedag. l. III. p. 220. κατόπτρων τε πολυτιμήτων κατασκευαί, *speculorum etiam magni pretii structurae.*

Vs. 22. τὰν αὐτὰν δὶς μετέθηκε κόμαν] Quae caussa etiam speculi a Venere consulti hic redditur; haud aliter ac de nova Jasonis nupta dicitur ab Euripide in Medea vs. 1161.

Λαμπρῷ κατόπτρῳ σχηματίζεται κόμην,
Nitidum ad speculum componit comam;

aut ab eodem Tragico in Electra vs. 1071.

Ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης,
Ad speculum flavos comae cincinnos componebas.

Qui-

Quibus adde, quae a choro Trojanarum mulierum dicuntur similiter in Hecuba vs. 925. &c. de religatis nempe earum *comis ad aureorum speculorum* (de quo versu jam ante) *infinitos splendores*, ἰγὼ δὲ πλόκαμον &c. Hinc Ovidius de eodem muliebri neque uno comae ad speculum cultu, Art. Am. l. III. vs. 135.

Nec genus ornatus unum est, quod quamque decebit,
Eligat, & SPECULUM consulat ante suum.

Immo id quod in viro, sed muliebris luxuriae, inter alia redarguit Clemens Paedag. l. III. p. 224. ἄνδρα δὲ ὄντα κτενίζεσθαι &c. καὶ πρὸς τὸ ἔσοπτρον διατιθέμενον τρίχας, *eum autem, qui vir est, pecti &c ad speculum crines componentem.* Unde haud mirum id de Venere, seu exquisito ejus ac multiplici in componenda etiam bis coma studio, a Poëta hic dici. Qua de re seu singulari in comenda Venere opera a Nymphis praestita, ac proinde insigni de toto illo veterum ritu loco Claudianus ait Nupt. Honor. & Mariae a vs. 49. &c.

Caesariem tunc forte Venus subnixa corusco
Tingebat solio; dextra laevaque sorores
Stabant Idaliae; largos haec nectaris imbres
Irrigat; haec morsu numerosi dentis eburno,
Multifidum discrimen arat, sed tertia retro
Dat varios nexus, & justo dividit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens;
Plus error decuit.

Quibus addi possunt, quae de simili hujus Deae in disponenda crinibus cura Apollonio itidem fuerint dicta l. III. vs. 45.

Λευκοῖσι δ' ἑκάτερθε κόμας ἐπιειμένη ὤμοις,
Κόσμει χρυσείῃ διὰ κερκίδι. μέλλε δὲ μακροὺς
Πλέξασθαι πλοκάμους.
E candidis utrinque immissas humeris comas
Aureo discernebat pectine, mox longos
Plicatura cirros.

Quales etiam Venus capillos capitis disponens cernitur subinde in antiquis monumentis, sicuti in veteri ac insigni nummo M. Aurelii a Laodicensibus cuso, qui exstat in Gaza Medicea. Psecadum autem vulgo illud apud Romanos officium, earumque proinde in tutela Veneris, seu quarum Dea illa esset ac Patrona. Unde vetus Inscriptio in Reinesii Syntagm. pag. 124. VENERI SACRUM CASSIA L. L. PSECAS; & quam in rem, quique ibidem adducitur, Juvenalis Satyr. VI. vs. 189.

Componit crinem, laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix.

Ut denique hoc addam, μετέθακε κόμαν hic dici de *transposita* bis *coma*, prout κόμην vel τρίχας διατίθεσθαι vel συντίθεσθαι dixerunt, pro *comam* seu *crines componere* vel *ordinare*, ut Anacreon Od. XXIX. πλοκάμων ἄτακτα συνθεὶς, *cincinnos inordinatos*, seu *sine* arte *componens*, & Chrysost. adv. Theodor. p. 74. Tom. VI. καὶ βαφῶν

φαῖς καὶ χρώμασι καὶ συνθέσει τριχῶν, *& coloribus, & tincturis, & dispositione crinium.* Unde etiam Graecorum more dicto jam loco, Juvenalis, *componit crinem*, & jam ante Ovidius I. de Arte amandi El. VII.

Ponere compositas in statione comas.

ac similiter apud Tertullianum de cultu Femin. l. II. c. VIII. *capillum disponere.* Ut nunc mittam προθέσεις τριχῶν apud Clementem Paedag. l. III. p. 218. aut apud Philostratum Epist. p. 899. κομῶν προσθέσεις, de *fictitiis capillis* dicl. Eadem alioquin Venus incompta in luctu Adonidis seu πεπλεκτῷ a Bione dicitur Idyll. I. vers. 21. & apud Apollonium adducto jam ante loco vs. 50. de eadem:

'Αψήκτους δὲ χεροῖν ἀνεδήσατο χαίτας.

Impexas autem manibus comas circumligat.

Quod nempe fiebat crinibus fibula circa collum nexis, ut id observat Clemens l. III. p. 248. ubi mulieres decere ait, ἀναδεῖσθαι τὴν κόμην εὐτελῶς περόνῃ τινὶ λιτῇ παρὰ τὸν αὐχένα ἀφελεῖ θεραπείᾳ, *circumligare tenuiter comam, uti aliqua fibula circa collum simplici cultu.* Unde diversa longe erant in cultu capillorum muliebri, eosdem nempe neglectos, ut hic a Clemente & ab Apollonio ἀναδεῖσθαι, seu *bona simplicitate*, sicut ea in re Tertullianus loquitur de cultu Femin. l. II. p. 157. circumligare, vel in nodum veluti cogere; aut vero illos operose συντιθέναι vel διακρίνειν, *componere* ac *discriminare*, ac unde ornatam ejusmodi comam, κόμην διακεκριμένην dicit Plutarchus in Lycurgo p. 53. & κόμης διάκρισιν Appianus de Medico, ut eam vocat agens de exquisito comae cultu Surenae, Mithrid. pag. 143. Quod proinde dicit etiam Claudianus in adductis ante de compta Veneris coma versibus, *multifidum discrimen arat.* Adde illud Ovidianum Art. Am. l. III. vs. 137.

Longa probat facies, capitis DISCRIMINA *puri:*
Sic erat ornatis Laodamia comis.

Acus vero ad illa comae discrimina, seu, quod hic dicitur, δὶς μετέθηκε κόμαν, *bis comam disposuit*; *hastae* nomine alibi ab eodem Nasone dicta, Fast. lib. III. vs. 350.

Comat virgineas HASTA *recurva comas*,

quae, ut ibidem jam adnotarunt viri docti, *celibaris hasta* apud Festum, δοράτιον autem apud Plutarchum in Quaest. Rom. dicitur.

Vs. 23. δὶς ἑξήκοντα διαθρέξασα διαύλως] Unde γυμναζομένη, seu *agonibus gymnicis dedita* a Sophocle, dicto aliquoties apud Athenaeum loco l. XV. p. 687. appellata eadem Pallas. Luctae etiam inventrix habita, & a qua Theseus sit eam edoctus; ut ex Istro referunt veteres Pindari Enarratores Nem. Od. V. p. 374. Hic autem ab alterius agonis laude, seu *diauli* cursus inusitata quadam, & quae Deam solum decuit celeritate commendatur; qua nempe centum & viginti διαύλους seu ducenta & quadraginta sta-

 dia

dia peregisse dicitur Pallas. Quod de Ἱππίας seu *equestri* Minerva, de qua jam ante, intelligendum satis liquet. Δίαυλοι enim tam de equestri in veterum agonibus cursu, quam de pedestri appellati; ut prius patet ex Euripide in Electra vs. 824.

ἢ δρομεὺς
Δισσοὺς ΔΙΑΥΛΟΥΣ ΙΠΠΕΙΟΥΣ διήνυσε,
quam cursor bis
Bina stadia equestria conficeret.

Hinc apud Pausaniam l. vi. p. 373. *δρόμοι δέ εἰσι τοῦ ἱππίου, μῆκος μὲν, δίαυλοι δύο*, *cursus autem sunt equestris agonis, cujus spatium sunt duo diauli*, seu *reciproca curricula*, quatuor nempe stadia. Quibus addo etiam Hippocratem de Vict. Rat. l. ii. c. xii. *οἱ δὲ δίαυλοι καὶ ἄπειροι ἵππιοι*, *cursus autem reciproci & indefiniti equestres*, carnem nempe, ut ibidem ait, minus diffundunt, sed magis extenuant. Haud aliter nempe ac de δολιχοδρόμοις dicit Xenophon Sympos. pag. 877. *ὥσπερ οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύνονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται*, *quemadmodum in agone dolicho dicto, currentibus crura compactiora fiunt, humeri tenuiores.* Neque vero ἵππιος solum, sed ὁπλίτης etiam subinde seu *armatus* cum clypeo *diauli* cursus, & qui Minervam proinde, cujus passim in antiquis monumentis insigne, & qua de re adhuc infra, clypeus, decuit. Constat id ex Pausania l. x. p. 678. ubi Mnesibulus inter alias Olympiacas palmas, eas quoque retulisse dicitur, *σταδίου καὶ* ΤΟΥ ΣΥΝ ΑΣΠΙΔΙ ΔΙΑΥΛΟΥ, *stadii* & RECIPROCI *cum* CLYPEO CURRICULI seu *diauli.* Adde, quod non clypeis solum armati, sed cristati etiam fuerint *diauli cursores* seu *οἱ διαυλοδρομοῦντες*, quod egregie rursus Minervae galeatae vulgo, & praeterea cum haud uno, quod e priscis etiam signorum aut nummorum monumentis liquet, cristae genere, convenit. Ritus vero illius index Aristophanes Avib. p. 554.

Ἀλλὰ μὲν τοι τίς ποθ' ἡ λόφωσις ἐσθ' ἡ 'πὶ τῶν ὀρνέων,
Ἢ 'πὶ ΤΟΝ ΔΙΑΥΛΟΝ *ἦλθον;*
Sed tamen, quae unquam cristatio est in avibus?
An ad diauli cursum (non *duellum*, ut absurde ibi, sicut passim toto illo dramate & alibi Interpres) *venerint?*

& ad quae postrema verba *ἐπὶ τὸν δίαυλον ἦλθον*, notant eruditi Interpretes, *ἐπεὶ* ΟΙ ΔΙΑΥΛΟΔΡΟΜΟΥΝΤΕΣ ΜΕΤ ΟΠΛΩΝ *τρέχουσιν, ἔχοντες* ΛΟΦΟΝ *ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*, *quandoquidem* DIAULI CURSORES CUM ARMIS *decurrant*, CRISTAM *ferentes.* Adduntque ibidem, quod sit *δίαυλος*, nempe *ὁ διττὸν ἔχων τὸν δρόμον ἐν τῇ πορείᾳ τὸ πληρῶσαι τὸ στάδιον, καὶ ὑποστρέψαι*, *qui duplicem habet in gressu cursum, complere stadium, & regredi.* Unde etiam de Graecorum ad Trojam itu ac reditu, dixit Aeschylus, Agam. vs. 351.

Δεῖ γὰρ πρὸς οἴκους νοστίμου σωτηρίας,
Κάμψαι ΔΙΑΥΛΟΥ *θάτερον κῶλον πάλιν.*

Opus

Opus enim est, quo salvi domum redeant,
Flectere alterum rursus DIAULI *actum.*

seu reditum continuo parare; sed quae e Latini horum versuum Interpretis verbis haud facile licet adsequi. Quomodo etiam Anaxandrides apud Stobaeum Serm. LXXII. pag. 437. de uxore, quae e paterna domo in mariti aedes, ac inde in domum paternam regredi rursus cogitat,

Ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων,
Reciprocum iter hoc nunquam vacat infamia.

interprete illustri Grotio, & apud Euripidem Hercul. Fur. vs. 1102.

Εὐρυσθέως δίαυλον, εἰς ᾅδου πάλιν,
Eurysthei reciprocam viam, ad inferos profectus.

Hinc factum etiam observo ut δίαυλος, *de freto jactato aestu fluctuum reciproco*, dicatur apud eundem Tragicum, Troad. vs. 435.

Οὗ δὴ στενὸν δίαυλον ᾤκισται πέτρας,
Ubi angustum rupis fretum aestu reciproco jactatum incolit;

ac unde continuo lux Hesychio, & qui ad eum Euripidis locum procul dubio respexit, Διαύλους, στενοὺς τόπους, *diaulos, angusta loca;* & inde apud Suidam διαυλωνίζειν explicat Athenaeus l. v. p. 189. de loco, qui ex utraque parte ventum admittit. Ad quem praeterea dictum modo διαύλου vocis usum, spectat ejusdem Tragici locus Hecub. vs. 29. de Polydori corpore marino aestu hinc inde jactato,

Πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φορούμενος.
Multis reciprocis undarum fluctibus agitatus.

Immo prout eleganter Chrysostomus de iis, qui eadem subinde repetunt, ait Serm. VI. in I. Corinth. pag. 274. T. III. μακροὺς ἑλίττοντες ΔΙΑΥΛΟΥΣ λόγων, *magnos circumvolventes reciprocos, seu iteratos sermones.* Hinc autem δίσταδιος, seu *duplicis stadii*, in itu nempe & reditu, dictus δίαυλος a Comici Enarratoribus adducto ante loco Avib. p. 555. ac praeterea, sicuti etiam apud Suidam, mensurae seu longitudinis ducentorum cubitorum. Apud Hesychium vero legitur tantum hodie δίαυλος, μέτρον πηχῶν, *diaulus, mensura cubitorum*, omissa nempe nota numerali, pro qua non σ, juxta Suidam, seu *ducentos*, sed ω seu *octingentos cubitos* legi debere contendit eruditissimus Palmerius. Idque inde, quod ipse Suidas alibi definiat stadium, pedum sexcentorum: cubitus autem mensura sit unius pedis & semis: atque ita diaulos, seu duplicatum stadium, efficiat cubitos octingentos. In eodem tamen luto cum Suida haerent, ut jam innui, Comici Enarratores, dicto ante loco Avib. p. 558. ubi δίαυλος itidem μέτρον πηχῶν σ, *mensura cubitorum ducentorum*, traditur. Ut mittam Phavorinum, qui mutilum hic Hesychii locum supplet, & ne in numerali littera mendum latere apud eum putes, scribit: Δίαυλος, μέτρον πηχῶν διακοσίων. *Diaulos, mensura ducentorum*

 cubi-

cubitorum. Quibus tamen in numeris, quin error equidem lateat, dubitare utique non licet; unde alibi apud eundem Phavorinum legas, στάδιον, πήχεων τριακοσίων διάστημα, *stadium cubitorum trecentorum intervallum*; atque ita *diaulos*, seu duplicatum *stadium*, foret cubitorum sexcentorum; & in Hesychio proinde supplendum, δίαυλος, μέτρον πήχεων χ, *diaulos*, *mensura cubitorum sexcentorum*. Nec obstaret quod *cubitus* tradatur vulgo mensura pedis & semis; quum & duorum pedum, pro vario nempe gentium ea in re, aut vero majoris minorisve cubiti discrimine, fuerit dictus, uti apud eundem Suidam, πῆχος ἔχει πόδας β, *cubitus habet duos pedes*. Illud vero obiter hic notandum, stadia apud Graecos, & inter caetera illud, quod erat in Olympia, habita vulgo sexcentorum pedum, ita tamen ut stadium Olympiacum, sicut aperte id tradit Gellius l. I. c. I. reliquis fuerit longius; quod nempe Hercules pedibus suis, qui aliorum excedebant mensuram, foret illud metatus. Unde sequitur, ut *diaulos* Olympiacus, seu duplicatum illud stadium fuerit mille & ducentorum pedum Herculaneorum; & qui proinde mille & ducentos pedes ordinarios seu Atticos, & magis adhuc Romanos, quorum pes semuncia erat minor, excederent. Alia autem erat ratio *diauli* Pythici, ubi stadium juxta Censorinum cap. XIII. erat pedum mille, & *diaulus* proinde pedum duorum millium, ni ibi Censorinus mendo etiam laboret in numero per CIƆ seu *mille*, obvio forte & facili lapsu pro DC signato. Praeter Olympicum enim, *caetera quoque stadia in Graecia pedum fuisse numero sexcentorum, sed tamen aliquantulum breviora*, aperte tradit dicto ante loco Gellius. Adeo, ut quum *centum & viginti diaulos confecisse* dicitur hic Minerva, intelligantur *stadia ducenta & quadragena*; passuum autem, juxta communem Graecorum calculum, viginti octo millia & octingenta. Cur autem illum tot cursuum numerum, *centum* nempe & *viginti diaulos*, δὶς ἑξήκοντα διαύλως, confecisse Minervam hic dicat Callimachus, inde videtur posse illustrari, quod Plato de Legib. l. VIII. p. 833. agens de diversis illis agonisticis cursorum generibus, dicat, πρῶτος δὲ εἰσίτω τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις· δεύτερος δὲ, ὁ τὸν δίαυλον· καὶ τρίτος, ὁ τὸν ἐφίππιον· καὶ δὴ καὶ τέταρτος, ὁ τὸν δόλιχον· καὶ πέμπτος δὲ, ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὁπλισμένον, ΕΞΗΚΟΝΤΑ μὲν ΣΤΑΔΙΩΝ ΜΗΚΟΣ, πρὸς ἱερὸν Ἄρεός τι, *primus itaque in stadium prodeat cum armis decertaturus*, (seu *armatus cursor*) *secundus vero, qui diaulon* seu *stadium cursu iterat; tertius, qui equestrem cursum conficit; quartus etiam, qui dolichum*, seu *longius curriculum decurrit; quintus autem, quem primo armatum dimittemus* IN SEXAGINTA STADIORUM *longitudinem, ad aliquod Martis fanum*. Ut proinde haud mirum videri debeat, si ab equestri ac bellatrice Dea longe adhuc majorem stadiorum numerum, seu δὶς ἑξήκοντα διαύλως, *bis sexaginta diaulos*, confectos hic dicat Callimachus. Ex iisdem vero, de quibus paullo ante, Comici Enarratoribus Avib.

p. 555.

p. 555. desumpta sunt, quae de octo agonum apud Graecos generibus adtulit in Notis ad hunc locum Anna laudatissima. Ubi tamen illud constat, στάδιον, δίαυλον, δόλιχον, & ὁπλίτην, de uno, sed illius, uti e Platone modo etiam vidimus, multiplicis cursus agone dicta; ac praeterea δίαυλον subinde etiam ὁπλίτην seu *armatum*, uti paullo ante vidimus, exstitisse, ut eum quoque ibidem vocant eruditi Critici. Distincta alioquin eadem cursuum genera, δίαυλον nempe & ὁπλίτην, praeter alia docent Pindari Enarratores Olymp. Od. XIII. Δίαυλον, καὶ ὁπλιτικὸν δρόμον, καὶ στάδιον, *diaulon*, & *armatum cursum*, & *stadium*; ac Pindari etiam diversa inscripta ἐπινίκια, ut Hippocleae διαυλοδρόμῳ, *diaulo cursori*, Od. Pyth. X. Quae praecesserat autem, Telesicrati ὁπλιτοδρόμῳ, *armato cursori*. Unde eadem quatuor aut quinque etiam cursuum genera distinxit adductis paullo ante verbis Plato, δολιχοῦ quidem cursus, de quo ibidem, & cujus ut alia nunc mittam, facta obiter a nostro Battiade mentio in Epigrammate, quod jam in prioribus hujus Poëtae editionibus comparet n. XVI. Ab Eustathio vero Iliados V. p. 1320. commemorantur cursus in agonibus veterum *genera*, *diaulos*, *dolichus*, *quadrigae*, *bigae*, & *celes*, seu, ut ille, εἴδη δὲ δρόμου δίαυλος, δόλιχος, τέθριππος, ἀπήνη, κέλης, ubi stadii rursus omissam mentionem videas (qui nempe cursus *diaulo*, dimidio, & *dolicho* longe adhuc erat brevior) ac praeterea ὁπλίτου seu ὁπλιτικοῦ δρόμου, *armati cursus*, quem a prioribus subinde diversum etiam fuisse, jam paullo ante e Platone ac Pindaro vidimus, & aliunde constat. *Diaulon* autem seu stadii cursum & recursum, de quo hic Poëta, Olympiade decima quinta primum in Olympiacos agones inductum, eoque victorem exstitisse Hypenum Pisaeum tradit Pausanias l. V. p. 301. Verum plura hujus generis, quae intacta nobis reliquerunt, aut non satis accurate expenderunt eruditi alioquin rei gymnasticae seu agonisticae scriptores, hic mitto; & de quibus alibi forte opportunior adhuc agendi erit locus. Vox autem, ut id obiter addam, quam adhibet hic Callimachus de eo *diauli* cursu ἀλλεθρίξαντα, occurrit quoque Anthol. lib. VII. Ep. LVIII. τῆλε ἀλλεθρίξομεν, ὅπου δύναμις, *procul accurremus*, *ubi facultas erit*.

Vs. 24. παρ' Εὐρώτα τοὶ Λακεδαιμόνιοι Ἀστέρες] Quos nempe Λακεδαιμονίους δύ' ἀδελφοὺς, *Lacedaemoniorum geminos fratres*, vocat Theocritus Idyll. XXII. vs. 56. quique etiam *pileati fratres*, uti eos indigitat Catullus Carm. XXXVIII. occurrunt, cum alibi saepius, tum in antiquis Hadriani & M. Aurelii nummis Cimeliarchii Gallorum Regii, cum inscr. ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ. Quamquam de horum Dioscurorum natalibus disceptasse cum Lacedaemoniis Messenios, tradat Pausanias lib. III. p. 213. & IV. p. 276. Laconibus tamen accenseri, ut vulgo notum, soliti iidem Castores; immo Σιοὶ, h. e. Θεοὶ ab iis κατ' ἐξοχὴν, Spartana dialecto, nuncupati; ac unde Laconicum juramentum, Ναὶ τὼ Σιὼ, seu *per Dioscuros*, haud semel apud Aristophanem legitur, sicut

 de

de Pace p. 637. & idem a Lacaena muliere prolatum, Lysistr. p. 842. Unde & pileos, tanquam Spartanae nobilitatis insigne, iisdem tributos ad Catullum observat vir rara eruditione Is. Vossius; & praeterea ex iisdem pileis, instar dimidiati ovi putaminis, confictam videri fabulam, natalium nempe Castoris & Pollucis ex ovo dissecto. Quamquam, ut obiter hoc dicam, pileata id genus apud Eleuthero-Laconas simulacra, incertum an Dioscurorum, an Corybantum dici debeant, moneat Pausanias l. III. p. 210. & praeterea non pileati solum, sed galeati subinde occurrant Castores in nummis antiquis, ac unde Castor χαλκομίτρας apud Pindarum dicatur Nem. Od. x. ultimo versu. Accedit, quod vulgo pileatos in bello Laconas exstitisse, e Thucydide liquet l. IV. p. 276. quod ab aliis de loricae tegmine pectori apposito; ab aliis de operculo capitis dictum, monent ibidem veteres Critici. Ut mittam denique, quod nec alia sit horum pileorum, qui Dioscuris vulgo, in antiquis monumentis tribuuntur, quam pileati Vulcani, aut similium in aliis veteribus nummis effigies, ut vel e sequenti eorundem schemate fiet continuo liquidum; quorum prius pileatum *Vulcanum* in veteri *Lemniorum* nummo, alterum *Locrorum Ozolarum*, Dioscuros cum pileis & supra impositas stellas, seu *Lacedaemonia*, de quibus hic Callimachus, sidera exhibet.

Cum duabus utique stellis iidem Castores praeter pileos, in nummis aliisve monumentis antiquis vulgo, ut notum, conspicui; nempe, ut eos vocat Valer. Flaccus Argon. lib. v. vers. 361. ASTROQUE *comantes Tyndaridas*. Lycophron autem eosdem innuens p. 89.

> Ἃ δὴ πρὸς ΑΣΤΡΩΝ κλίμακας στήσει δρόμον,
> Τοῖς ἡμιθνήτοις διπτύχοις Λαπερσίοις,
> *Id quod* AD ASTRORUM *gradus muniet viam*
> *Semideis geminis Lapersiis.*

Unde Dioscuros Ἄνακας, διὰ τὴν ΑΣΤΕΡΩΝ ἐπιφάνειαν, *propter* STEL-

STELLARUM *ortum*, ab Atheniensibus dictos tradit Plutarchus in Theseo; quamquam eos Atheniensium Ἄνακας, ad alios Dioscuros, quam Tyndaridas a Cicerone aliisque trahi haud ignorem. De hisce autem gemellis *Lacedaemonibus sideribus*, ut trita alia hic mittam, audiendus est S. Empiricus qui adv. Mathem. p. 315. iisdem duo haemisphaeria, quod super terram, & quod sub terra, priscos sapientes denotasse contendit, seu ut ibidem addit, πίλους τ᾽ ἐπιτιθέασιν αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τούτοις ΑΣΤΕΡΑΣ, αἰνισσόμενοι τὴν τῶν Ἡμισφαιρίων κατασκευὴν, *pileosque iis imponunt & super eos* STELLAS; *tacite innuentes constitutiones Haemisphaeriorum.* Apud Galenum vero, seu verius Plutarchum, Histor. Philos. cap XIII. & similiter de placitis Philos. lib. II. cap. XVIII. Histor. Philos. περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων, *de stellis dictis Dioscuris*, occurrit lemma, & de quibus continuo dicitur a Xenophane tradi τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους, οἷον ΑΣΤΕΡΑΣ, *quae veluti* STELLAE *supra navigia* (quae postrema vox omissa in postrema Hippocratis & Galeni editione Parisiensi) *apparent*, nubem esse ut additur, *quae certo quodam motu agitata resplendeat* &c. Salutares nempe, ut vulgo notum, habitae eaedem navigantibus stellae, seu de quibus gemellis Horatius l. I. Od. XII. *quorum simul alba Nautis stella refulsit*; nempe *stella* ibi pro *stellae*, seu δίδυμοι, ut viderunt Interpretes, ac unde Helena, juxta illos fratres Tyndaridas, in coelo itidem ναυτίλοις σωτήριος, *nautis salutaris*, evasisse dicitur apud Euripidem in Oreste vs. 1640. Immo quae adducta Sexti & Galeni ea de re loca, aperte ante oculos ponunt & egregie illustrant veteres nummi, sicuti sequens a Phocaeensibus cusus, in quibus non duo pilei solum, uti paullo ante in Locrorum nummo, pro consuetis Castorum symbolis, sed iidem insuper pilei cum duabus superimpositis stellis supra navigium seu ejus proram conspiciuntur, cum inscr. ΦΩΚΑΙΕΩΝ, *Phocaeensium*, in anteriori autem parte caput turritum cum inscr. ΦΩΚΕΑ, prout nempe eundem nummum protulit Cl. Sponius Itin. P. III.

De nummi inscriptione ΦΩΚΕΑ, in prima nummi area, (non ΦΩΚΑΙΑ, uti vulgo urbs illa Ioniae dicta & incolae ΦΩΚΑΕΙΣ,

aut ut in hoc nummo ΦΩΚΑΙΕΙΣ *Phocaeenses* non *Phocenses*) & qualem praeferunt similiter alii ejusdem urbis nummi, jam hic agendi non est locus; & poterit alibi opportunius, aut in addendis ad hasce Observationes seorsim moneri. [Quod abunde, ut opinor, hic praestabit mea de alio & insigni illius urbis nummo cum simili inscriptione, hinc ΦΩΚΕΑ, illinc ΦΩΚΑΙΕΩΝ, eoque Electoralis hujus Gazae adnotatio; quam ad majorem illius in Thesauro Brandenburgico signati nummi lucem eidem Cl. Begerus noster intexuit.

Inter praeclaros Cimeliarchii hujus Electoralis Brandenburgici, olim Palatini, nummos, exstat unus, quem Romae olim cum nonnullis aliis fueram nactus, inscriptus in prima area, ΦΩΚΕΑ cum capite turrito, in altera, ΦΩΚΑΙΕΩΝ. Eadem quoque hujus urbis illiusque gentilis, nempe ΦΩΚΕΑ cum capite turrito, & in aversa parte ΦΩΚΑΙΕΩΝ cum acrostolis & duobus pileis, duabusque stellis, totidem Castorum symbolis, inspicitur in nummo, quem Cl. Sponius protulit in Itinerario P. 111. Inde autem liquet manifesto, dictam quondam hanc urbem Φωκέα, prout eadem in duobus illis antiquis patriisque loci monumentis signatur, & quae vulgo Φώκαια ab Auctoribus dicitur: ac inde formata gentilia, Φωκεύς, Φωκαεύς, & Φωκαιεύς. Quibus etiam nummis accedit, quique illos simul illustrat, Heraclides de Politiis, ΦΩΚΕΑΝ, οἱ μὲν ἀπὸ ΦΩΚΟΥ ἡγεμόνος ὀνόμασαν, οἱ μὲν ὅτι ΦΩΚΗΝ εἰς τὸ ξηρὸν εἶδον ἐκβαίνουσαν. PHOCEAM *sunt, qui a* PHOCO *duce nuncupatam statuunt, alii vero, quod* PHOCAM *in siccum egressam viderint, nempe conditores.* Proba ergo ibi indubia veterum nummorum auctoritate scriptura Φώκεα, neque in Φώκαια continuo, ut Cl. Holstenio ad Stephanum videbatur, est commutanda. Firmat praeterea idem Heraclidis locus, id quod a Stephano traditur de vocis origine, διὰ τὸ πολλὰς ἀκολουθῆσαι φώκας τοῖς κτίσασι, *quod multae phocae sequutae sint conditores.* Unde etiam factum, ut a *phoca* marina; seu a *Phoco*, cujus Heraclides similiter meminit, Coloniae in eum locum deductae duce, urbisque conditore, seu in genere a Graecis *Phocensibus*; quibus ortos illos Ioniae *Phocaeenses* tradit Pausanias lib. VII. p. 402. urbs ipsa Φώκεα, & incolae Φωκεῖς fuerint primum appellati. Neque enim Φωκεῖς de solis Graeciae *Phocensibus*, seu *Phocidos* incolis, sed de Ionibus *Phocaeensibus*, subinde etiam a veteribus, Herodoto, aliisque dictos, quod respuebat ad Solinum ὁ πάνυ, idem in glossa ad Stephanum, quae in Berckeliana editione ad vocem Φώκαια sub Salmasii nomine ibi prostat, agnoscit. Neque tamen rem acu ibi tangit, dum notat ὁ πάνυ, quod non solum Φώκαια, ut ibi apud Stephanum, sed Φώκεια quoque eadem urbs diceretur; ac unde natus sit error, qui multos & optimos Auctores invadit, ut ab iis Φωκὶς & Φώκεια confunderentur, & a qua postrema gentile Φωκεὺς profluxerit. Id enim in viro magno ferendum, qui veteres ac prae-

cla-

claros, quos supra indicavi illius urbis nummos, non viderat, in quibus urbs illa non ΦΩΚΕΙΑ, sed ΦΩΚΕΑ inscribitur. Magis forte id mirari subit in Cl. Holstenio, qui in Heraclide Φωκία male pro Φώκαια legi ad Stephanum monet; quum tamen inter alios, quos ibi adducit hujus urbis nummos, eundem e C. Gottifredi κειμηλίοις memorat, quem edidit postea Sponius, indeque paullo ante retuli, inscriptum nempe in prima nummi area, ΦΩΚΕΑ, in altera autem non ut ibi Holstenius, ΦΩΚΑΙC, sed ΦΩΚΑΙΕ, seu ut de eo jam ante, ΦΩΚΑΙΕΩΝ. Ipsa proinde urbs, juxta traditam paullo ante ejus originem vel occasionem, ΦΩΚΕΑ, quod ejusdem nummi dubitare non sinunt, primum dicta; incolae autem cum inde Φωκεῖς, tum ad discrimen inter Graecos & Asiaticos, qui a prioribus orti, PHOCENSES, inserta, quod Ionibus haud insolitum, littera α, aut diphthongo αι, Φωκαεῖς & Φωκαιεῖς sunt vulgo appellati. Prout nempe illud discrimen in memoratis supra nummis comparet, ubi hinc retenta vetus & primaeva urbis appellatio ΦΩΚΕΑ, cujusmodi nulla urbs memoratur eo nomine in Phocide; ipsi vero urbis incolae ΦΩΚΑΕΙΣ, in aliis vero insignibus itidem nummis, ΦΩΚΑΕΩΝ nomine designantur: prout dari subinde plura unius loci Ἐθνικὰ, non magis ὁ Ἐθνικογράφος, quam illa ipsa, & qua de re alibi egimus, nummorum suppellex docet. Unde factum insuper videas, ut a Latinis Scriptoribus, sicut a Plinio aliisque, & quo nomine ii solent male redargui, *Phocenses* subinde de Asiaticis *Phocaeensibus* sint itidem dicti: quod sicut urbs ipsa Φώκαια, & incolae Φωκεῖς haud minus ac Φωκαεῖς, aut Φωκαιεῖς a Graecis sint appellati. Qua ratione proinde plana jam ac indubia veterum eorumque insignium Nummorum fide comprobata, quae hic Auctores illos antiquos ab errore (& quem *errorem communem Latinorum scriptorum* vocat ad Solinum p. 66. ultim. editionis Salmasius) abunde liberant; remque eam magis explicatam, quam hactenus factum, reddunt. Neque vero pariter ab errore immunis Lucanus, dum *Phocaica lauro* lib. v. vers. 144. & *Phocaicas manus* lib. III. vs. 172. dixit, ubi de *Phocica* seu Parnassia lauro, & Phocensibus Graeciae prope Parnassum incolis est eidem sermo. Neque enim dicti illi Φωκαεῖς vel Φωκαιεῖς, sicut Asiatici *Phocaeenses*, sed Φωκεῖς tantum; quorum istud utrisque, Graecis *Phocidos*, & Asiaticis illis *Phoceae* seu *Phocaeae* incolis, uti vidimus, fuit commune. Sed de his hactenus.] Dioscuros vero seu *Lacedaemonia*, de quibus hic agit Callimachus, & quae in hoc *Phocaeensium* nummo satis aperte comparent, *sidera*, mirum non in eodem agnovisse doctissimum Hoistenium; qui similem plane nummum a se apud Fr. Gottifredi visum, ad Stephanum in voce Φώκαια memorat, & cujus aversae partis typum, de *navi* supra quam *duo monticelli* (qui duo nempe noti Castorum pilei) *in quorum vertice duae stellae*, nulla gemellorum Castorum, quos illae tamen omnino innuunt, mentione facta, demum explicat.

Idem tamen paullo ante Castorem & Pollucem sub aliis symbolis, ut equorum nempe domitores in alio eorundem *Phocaeensium* nummo sub Philippo Jun. cuso signari meminerat. Quibus addi potest alius adhuc & antiquus horum *Phocaeensium* nummus, in quo iidem Castores cum hastis & clypeis stantes depinguntur, & cum inscr. ΦΩ. ΣΤΡΑ. ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΑΣΚΛΗ Β. *Phocaeensium Praetore Heraclide Asclepiade Bis.* Quod vero a Callimacho dicitur instar horum *siderum Lacedaemoniorum* seu Dioscurorum *ad Eurotam* παρ' Εὐρώτᾳ Spartae, ut notum fluvium, confecisse Minervam memoratos illos superiori nota centum & viginti diauli cursus, inde facile ex illo Propertii loco lucem foenceratur, quem opportune huc adtulit Frischlinus. Adde id quod de iis ait chorus Laconum apud Aristophanem Lysistr. p. 913.

Τυνδαρίδας τ' ἀγασώς, τοὶ δὴ ΠΑΡ ΕΥΡΩΤΑΝ ΨΙΑΔΔΟΝΤΙ

Tyndaridasque bonos, qui PROPTER EUROTAM VACANT LUDIS;

& Statius Achill. l. I. vs. 180.

EUROTAE *qualis vada* CASTOR *anhelo*
Intrat equo fessumque SUI *jubar excitat* ASTRI.

Quibus accedit insuper illud Pindari de iisdem athleticorum agonum antistitibus Dioscuris Nem. Od. x. p. 422.

οὐ θαῦμα σφίσιν
Ἐγγενὲς ἔμμεν ἀεθληταῖς ἀγαθοῖσιν, ἐπεὶ
Εὐρυχόρου ΤΑΜΙΑΙ ΣΠΑΡΤΑΣ ΑΓΩΝΩΝ.

Non mirum, si insitum
A natura habeant, ut sint ATHLETAE *boni, quoniam*
PRAESIDES AGONUM *spatiosae* SPARTAE.

Sortem eorum, quod addit continuo Lyricus, cum Mercurio & Hercule regunt. Ἀγώνιοι nempe vel Ἐναγώνιοι, Ἔφοροι, seu agonum apud Graecos Praesides & Curatores, veluti vulgo habiti iidem Dii, Mercurius, Hercules, Dioscuri; quibus etiam arae, simulacra, fana in stadii Olympiaci ingressu, aut alibi in Graecorum Gymnasiis erigi solita; & quibus additur subinde Apollo, aut vero teste Athenaeo l. x. p. 561. Cupido. Unde a Pindari, ad dictum modo locum, Enarratoribus dicuntur iidem Castores, Ἐπόπται γάρ εἰσι τῶν Ἀγώνων οὗτοι, *certaminum sunt enim illi inspectores.* Immo hic juxta Pausaniam l. III. p. 187. Ἀφετήριοι Spartae culti iidem Dioscuri, a loco nempe, e quo emittebantur cursores in Graecorum agonibus, vulgo ἄφεσις, ut aliunde notum, dicto. E quibus vero haud exigua lux, ut opinor, accedit iis, quae hic a Callimacho, de pluribus illis a Minerva *diaulis* seu reciprocis cursibus, ad instar Castorum, ad Eurotam peractis dicuntur. Quibus addere insuper liceat Διοσκούρια apud Cyrenaeos, Lacedaemoniorum nempe, quorum iidem traduces,

(&

(& qua de re ſupra ad Hym. in Apoll. ac obiter ad I. vſ. hujus Hymni actum) exemplo, magno ſtudio celebrata; ut id docent veteres ad Pindarum Critici Pyth. Od. V, p. 629. ὅτι ἐπιφανῶς ἄγουσι Κυρηναῖοι ΤΑ ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΑ, Βάττου πρώτου καταδείξαντος τὴν εὐχὴν, *quod Cyrenaei eximie* DIOSCURIA *celebrarent, Batto primo ſolemnes eam in rem preces iis tradente.* Cujusmodi nempe Διοσκούρια a *Lacedaemoniis* itidem peracta, liquet abunde ex narratione quae apud Pauſaniam legitur lib. IV. pag. 166. & quam jam notavit eruditiſſimus Meurſius in Graecia Feriata. Adde hinc inſuper veterem neque obvium, ut ad alios quoque emanaſſe ſimilis feſti ritum conſtet, Domitiae nummum, in quo Jupiter Φιλαδελφεὺς, Laodicenſium, ut aliunde, conſtat, Deus, ſtans cum aquila conſpicitur & inſcript. ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΑ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, *Dioſcuria Laodicenſium.*

Vſ. 25. ἐτρίψατο] Propria nempe palaeſtrae olim vocabula, τρίβειν, & inde τρίψις, ἀνάτριψις, de *frictione* athletarum *cum oleo*, ſeu τὸ μεθ' ἐλαίου τρίβειν, uti apud Galenum ſaepius, & quod a Minerva itidem factum dicitur; peractis nempe tot diauli, quos memoraverat Poëta, curſibus. Unde παιδοτρίβαι etiam dicti, quibus hoc in Gymnaſiis munus, fricare nempe adoleſcentes oleo, incumbebat, idque cum ante, tum poſt exercitia athletica., ſicut id monet Galenus Simpl. Medicam. Facult. lib. II. c. IV. & quidem faſciis, dum fricabantur athletae, ſeu ἅμμασι circa lumbos aut ventrem adhibitis; prout id ab eodem Auctore traditur de Sanit. Tuend. l. II c. XI. & l. III. c. II. Quod vero ille capite ſequenti & cap. XI. ejuſdem libri, ac alibi rurſus, ſicut ad Thraſybul. & ad Hippocrat. de Articul. p. 588. ed. Foëſii tangit, ἀνάτριψιν apud veteres, τρίψιν vero apud recentiores, de ejuſmodi *frictione* dictam, caute utique debet intelligi: quum ea τρίψεως voce eandem in rem uſus haud ſemel Hippocrates, ſicut, ut obſervo, de Inſomn. c. IV. τρίψις δὲ μὴ ἔστω, μηδὲ πάλη, *frictio vero ne adſit, neque lucta*, & de Vict. Rat. Sanit. l. II. c. XI. πάλη δὲ καὶ τρίψις, *lucta autem & frictio*; mox τρίψις ἐλαίου ἐν ὕδατι, *frictio aquae cum oleo*, nempe ὑδρελαίου, quod ſubinde etiam in athleticis illis *frictionibus*, ſeu oleum cum lava-

lavacro aquae dulcis mixtum, adhibebatur, & quod lassitudinibus magis conducere, quam solam aquam, testatur Galenus Simpl. Medic. Facult. l. II. c. IV. & X. idemque ab antiquis χυτλῶσαι dictum adserit c. XXV. ejusdem libri, quod obiter jam ante monui ad verbum χυτλώσαιτο vs. 17. Hymn. in Jovem.

Ibid. λιτὰ λαβοῖσα χρίματα] Idque etiam juxta palaestrae leges ac ritus, quibus vulgo receptum, ut quovis obvio, eoque *simplici oleo*, non mixto, ungerentur athletae. Id docet itidem Galenus dicto libro II. Simpl. Medic. Facult. c. VI. ὡς ὅτι μὲν ἐλαίῳ συνήθως τρίβεταί τις, ὥσπερ οἱ γυμναστικοὶ πάντες, ΕΝ ΕΛΑΙΩ ΜΟΝΩ ΤΡΙΒΕΤΑΙ, πάσης ἄνωθεν τ̃ ποιότητ☉ ἔξωθεν, *quapropter quum quis ex more oleo fricatur, sicut omnes athletae*, IN SOLO FRICATUR OLEO; *quod nimirum absque omni sit aliena qualitate*; & rursus circa finem ejusdem capitis, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοὺς παῖδας οἱ παιδοτρίβαι ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΠΙΤΥΧΟΝ ΕΛΑΙΟΝ ΑΝΑΤΡΙΒΟΥΣΙΝ, οὔτε προθερμήναντες ἐπὶ πυρὸς, οὔτε προψύξαντες ἐπὶ χίον☉, *sicuti, puto, & paedotribae pueros* QUOLIBET OBVIO OLEO FRICANT, *ne utique aut igne excalefacto, aut in nive refrigerato*. Quod proinde alienum ab illius veteris scriptoris verbis, quae ab Eustathio adducuntur Odyss. Z. p. 1560. ut probet magni pretii oleo usos subinde etiam veteres, nempe ἀλειφόμενοι δὲ ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις, *uncti autem oleo pretioso & unguentis*, non proinde *simplici* & impermixto, ut hic Minerva, *oleo*.

Vs. 26. τᾶς ἰδίας ἔκγονα φυταλιᾶς] Prout etiam de iisdem oleis, ut *proprio*, quod hic legitur, Minervae *seminario* seu *plantatione*, a Marone dictum Georg. l. II. vs. 181.

PALLADIA *gaudent* SILVA *vivacis* OLIVAE.

ac inde *arbor Palladia*, ac *Palladis ramus* de olea a Silio Italico dicitur lib. I. & III. Φυταλία nempe idem, quod vulgo Gallis *plantage* aut *pepiniere*, ac inde pro *vinea*, quam ipse plantaverat, a Juliano Imp. adhibita Epist. XLVI. ΦΥΤΑΛΙΑ βραχεῖα φύουσα οἶνον εὐώδη καὶ ἡδὺν, *parva quaedam* VINEA, *quae vinum odoriferum fert ac suave*; immo similiter de *plantatione vitis* ab eodem Orat. III. pag. 232. ubi haud gratum dicit esse agricolam, ὃς καταφυτεύειν μὲν ΤΗΝ ΦΥΤΑΛΙΑΝ ἀρχόμεν☉, κλήματα ᾔτει παρὰ τ̃ γειτόνων, εἶτα ἐκτρέφων τὰς ἀμπέλους, *qui seminarium quidem plantare adgressus, vitigeros surculos a vicinis petit; hinc ubi vineas excitare coepit* &c. Quomodo etiam eandem vocem φυταλιᾶς apud Homerum de *solo vitibus consito*, ἀμπελοφύτου γῆς, explicant veteres Critici Iliad. M. vs. 314. ubi καλὸν φυταλιῆς καὶ ἀρούρης, *amoenum vitibus & arvis* frugiferis solum, ac alibi dicitur; & quam alioquin φυταλιῆς vocem, de κήποις seu *viridariis* & *arboretis* vulgo reddunt Grammatici ac Latini Poëtae Interpretes. Unde hic de *olea* seu *satione oleae*, φυταλιᾶς seu φυταλιῆς dixit Callimachus, quae nempe in Palladis arce apud Athenienses pri-

primum nata, eaque nunquam marcescens, apud Euripidem dicitur in Ione vs. 1434.

Ἣν πρῶτ' Ἀθάνας σκόπελος εἰσηνέγκατο,

Quam primum edidit Minervae arx seu *scopulus;*

ac ubi de corona ex eadem olea nato Ioni a Creusa matre imposita traditur, *eam, si adhuc supersit, nondum amisisse folia virentia,*

Θάλλει δ' ἐλαίας ἐξ ἀκηράτου γεγώς,

Sed viret, cum ex non marescente olea sit facta.

Alibi vero apud eundem Tragicum nempe Troad. vs. 799. dicitur virentis oleae ramum, in Salamine Insula, Minervae primo ostensum, e quo coelestis ejus corona, Athenarum mox decus evaserit. Praeter enim Minervae in arce *oleam*, dictae etiam Athenis *μορίαι*, de *sacris oleis* prope Academiam, unde oleum in Panathenaeis, celeberrimo maximeque solemni hujus Deae festo, desumptum, juxta veteres Criticos ad Aristoph. Nub. p. 181. De *oleo* vero, seu fructu virentis semper oleae, dixerat jam ante Aeschylus Pers. vs. 618.

Τῆς τ' αἰὲν ἐν φύλλοισι θαλλούσης βίον
Ξανθῆς ἐλαίας καρπὸς εὐώδης πάρα.

Et in foliis semper geminantis vitam
Flavae oleae fructus fragrans adest.

Quamquam *ἔλαιον* seu *oleum* proprie quidem, ut hoc loco, de eo quod ex *olea*; per metaphoram tamen de alterius generis *oleo* etiam dictum, observet Galenus de Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. VII.

Vs. 27. *τὸ δ' ἔρευθος ἀνέδραμε πρώϊον*] Bene hic elegantissimum Politianum redarguit Anna praestantissima, qui *τὸ πρώϊον* ad *ῥόδον*, quod proxime sequitur, retulerat, aliumque inde huic loco sensum praeter claram Poëtae mentem, indiderat. Et cui non dictus *rubor* Aurorae *matutinus?*

Vs. 28. *σίβδης κόκκος*] *Σίβδης* nempe Aeolice, seu Dorum etiam more, pro *σίδης* haud aliter ac *μεμβλωκε* dixit Apollonius l. IV. vs. 470. & Oppianus *ἐμέμβλετο* Κυνηγ. l. IV. vs. 282. pro *ἐμέλετο.* Sic *ἴσδα* pro *ἴσα*, *ἐμβραμένη* apud Hesychium pro *εἱμαρμένη*, & quod apud Pamphylios usitatum notant Grammatici, ut *ἄελιος*, *βασίλιος*· *φάος*, *φάβος* &c. *Σίδην* autem a Boeotis dictam, quae Atticis *ῥόα*, & inde lis adjudicatum oppidum *Σίδας* dictum, in quo magnus erat hujus mali punici proventus, ex Agatharchide notat Athenaeus l. XIV. p. 650. *Σιδὴν* vero, non de *malo* solum *punico*, sed de *planta* etiam dictam in lacu Orchomenio apud Boeotos proveniente, notat Theophrastus H. Pl. IV. c. XI. & quidem de qua ait ibidem, ΤΟΥΣ ΚΟΚΚΟΥΣ ΕΡΥΘΡΟΥΣ *μὲν* ΕΧΕΙ, *grana quidem rubra habet.* Quod inde itidem a veteri ac erudito Nicandri Enarratore traditur ad Theriac. p. 63. ΕΧΕΙ *δὲ* ΚΟΚΚΟΥΣ ΕΡΥΘΡΟΥΣ *ὁμοίως* ΡΟΙΑΣ, *στρογγυλοτέρους δὲ*, *grana autem habet rubra instar mali punici, sed rotundiora.* Unde quod

quod hic a Callimacho, tale ἔρευθος πρωϊνὸν, seu *rubor matutinus* dicitur, qualis σίδης seu σίδης κόκκος, non adeo de *mali punici* cum elegantissimo Politiano, quam de plantae hujus σίδης κόκκοις ἐρυθροῖς *rubris* itidem *granis* dici similiter videtur; ac inde etiam eadem hic cum alterius plantae seu floris genere, rosa nempe conjuncta, ἢ ῥόδον ἢ ΣΙΒΔΗΣ ΚΟΚΚΟΣ ΕΧΕΙ χροιάν. Quamquam & mali punici, σίδης itidem, seu τῆς ῥοιᾶς τὰς κόκκους dici liqueat; quorumque usus, ut observat Clemens in Protrept. pag. 12. in Thesmophoriis fuerit prohibitus, sicuti etiam in sacris Eleusiniis, juxta Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 402. Non item in Junonis, cui Deae hanc plantam provenire tradit Philostratus V. Apoll. l. IV. c. IX. aut in Mercurii sacris, cui *mala punica* consecrata & addita ejus rei ratione, tradit idem Clemens Strom. l. VI. p. 679.

Vs. 29. ἄρσεν τ. κ. μῶνον ἔλαιον] *Solum* nempe *oleum*, seu simplex, non mixtum, uti ea de re jam ante, & quo Castor, ut continuo addit, ac Hercules, Ἀγώνιοι nempe, quod supra vidimus, seu Ἀθλητῆρες Dii, ungebantur. Ideo etiam ἄρσεν seu *masculum* hic appellatur, non ideo solum, (uti hoc unum huc adtulit vir doctus, & ab hoc loco alienum) quod arbores darentur utriusque sexus, atque eo sensu *mares oleas* dixerit Ovidius Fast. IV. vs. 545. Verum ibi *maris rores* legi in veteribus libris, & de thuris foliis id a Nasone dici, notarunt jam ad eundem viri docti. Immo prout jam ante, quod ab eodem viro erudito aliisve, qui hunc Battiadem illustrarunt, adverti merebatur a moribundo Hercule apud Sophoclem dictum Trachin. vs. 1213.

πολλὴν δ' ΑΡΣΕΝ' ἐκτεμόνθ' ὁμοῦ
Ἄγριον ΕΛΑΙΟΝ, σῶμα τοὐμὸν ἐμβαλεῖν,
multa autem MARES *secantem*
Silvestres OLEAS, *in eas corpus meum injicere;*

ac ubi praeterea ἔλαιον pro ἐλαία, *oleum* pro *olea* dicitur. *Masculum* vero *oleum* similiter hic dictum, & quidem quod ejus solemnis esset in virilibus seu athleticis veterum exercitationibus usus; ac unde eodem oleo lassitudinem athletis auferri, emolliri artus, atque ita novum robur iisdem conciliari crederetur: prout id pluribus nec uno loco tangit Galenus, ut de Sanit. Tuend. l. II. c. XII. & Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. IV. VI. XVIII. Sic κτύπος ἄρσην a Sophocle dictus Philoct. vers. 1489. h. e. juxta Criticos ibidem, ἰσχυρὸς, nempe *fragor validus*: & a Nicandro Alexiph. p. 161. πολίοιο ἄρσενος, *de polio masculo*, quod montano nempe alterius generis polio, magis quidem fruticoso, sed debiliori, ut de eo ait Dioscorides l. III. c. CXXIV. validius; uti in genere de *masculis* arboribus prae femineis id observat Theophrastus H. Pl. lib. V. c. V. quique alibi *polium* in genere ad omnem rem utile, ab Hesiodo & Musaeo jam olim traditum memorat, H. Pl. l. IX. c. XXI. Ita ἄρσεν ἔλαιον seu *masculum oleum* hic appellatum, quo fricantur & simul validiores redduntur athletae;

tae; ac unde etiam ejusmodi frictio cum oleo, cum ante exercitia athletica, quod ante innui, adhibita, eaque τρῖψις seu ἀνάτριψις παρασκευαστικὴ, *frictio praeparatoria* dicta; tum vero alia ἀποθεραπεία appellata, seu τὸ μετὰ τῆς γυμνασίας μέρος τῆς τρίψεως, *apotherapeja, quae post exercitia pars frictionis* dicebatur, eodem Galeno teste de Sanit. Tuend. l. II. c. IV. & VII. Unde alibi idem Archidamum refellit, a quo praelata fuerat frictio sine oleo, quod durescere scilicet & uri cutem oleo unctam crediderit: ac praeterea, ut ex eodem refert cap. IX. dicti modo libri, & simul redarguit, quod inaequalis foret ex oleo frictio, ὀλισθαινουσῶν τῶν χειρῶν, *manibus lubricis labentibus.* Quamquam & idem Galenus alibi observet, nempe ejusdem libri II. Simpl. Medicam. Facult. cap. III. frictionum athleticarum haud unam olim exstitisse speciem; aliam cum copioso oleo, aliam cum exiguo, aliam prorsus sine oleo; quae *sicca* nempe *frictio* seu ξηρὰ, ut ab eodem alio loco dicitur, idque vel manibus tantum, vel etiam cum pulvere, vel per linteum. Ab Essenis quidem Judaeis turpe olim habitum, oleo ungi, prout id cum a Josepho traditur Ἁλωσ. lib. II. c. VII. tum a Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 383.

Vs. 31. Οἴσετε καὶ κτένα οἱ παγχρύσεον] Quod alioquin de Veneris in ornanda coma studio dixerat Apollonius lib. III. vs. 46. κόσμει χρυσείῃ διὰ κερκίδι, AUREO *comam digerebat* PECTINE, prout nempe *aurea* omnia dicta vulgo Dearum apud Poëtas indumenta, arma, ornatus, insignia vel instrumenta; Immo Deae ipsae sicut Latona supra Hymn. in Apoll. vs. 39. & haec Minerva aurata apud Valerium Flaccum appellatur l. VIII. vs. 203.

Haeserat auratae genibus Medea Minervae.

Quamquam *eburneo* etiam *pectine* depexam Veneris comam (ac unde, & ex adducto ante ad vers. 21. Apuleji loco, ex *ebore* olim, ut adhuc hodie, *pectines* in mundo muliebri exstitisse liquet) tradat Claudianus de Nupt. Honor. &c. vs. 102.

haec morsu numerosi dentis EBURNO,
Multifidum discrimen arat:

ac similiter de Isidis comitibus seu ornatricibus, Apulejus Metam. l. XI. *& quae* PECTINES EBURNEOS *ferentes gestu brachiorum flexuque digitorum ornatum atque oppexum crinium regalium fingerent.* Hinc de compto muliebriter Paride Horatius l. I. od. XV.

Nequicquam VENERIS *praesidio ferox*,
PECTES CAESARIEM.

Unde etiam suam, pro feminarum nempe more ac indole, pexam caesariem, fratris Orestis, palaestrae exercitiis dediti, duris & impexis capillis seu ἀψήκτοις (quales vocat Apollonius lib. III. vs. 579.) opponens apud Euripidem Electra in cognomine dramate vs. 329. ὁ σὸς (nempe quod ante dixerat, χαίτης πλόκος)

κτλ.

κτενισμοῖς θῆλυς, *hic autem comae meae cirrus, crebro eam pectendo femineus* ſeu *mollis evaſit.* Haud aliter ac Achillem antea virilibus & gymnicis itidem ſtudiis diſtentum, ad molliorem vitam traducere volens mater Thetis, inter alia dicitur apud Statium Achill. l. I. vſ. 128. *& implexos certo domat ordine crines;* prout de Hadriano ait Spartianus cap. XXVI. *forma comptus, flexo ad pectinem capillo.* Quam proinde ut feminarum propriam ac viris indignam pectendae nempe & componendae ad ſpeculum comae curam, in viris continuo redarguit eruditiſſimus Clemens Alex. iisque verbis, quae ut idem ſaepe alibi, adductum Euripidis ea de re locum videntur ante oculos habuiſſe, & quomodo eadem legi debent Paedag. lib. III. cap. III. Καὶ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΤΕΝΙΣΜΟΥΣ αὐτῶν τοὺς ΘΗΛΥΔΡΙΩΔΕΙΣ μεθετέον, *& quorum* PEXUS FEMINEI *ſunt praetermittendi.* Quibus gemina idem addit, ἄνδρα δὲ ὄντα ΚΤΕΝΙΖΕΣΘΑΙ καὶ ἀποκείρεσθαι ξυρῷ πρὸς εὐπρέπειαν, καὶ πρὸς τὸ ἔσοπτρον διατιθέμενον τὰς τρίχας &c. ΠΩΣ ΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝ, *virum autem* PECTI *& tonderi ad formae cultum & crines componentem ad ſpeculum &c.* NONNE EST *plane* MULIEBRE? Unde ut alienum hoc in maſculo & neglecto Palladis, de quo modo egerat Poëta, quique Venerem magis deceret, cultu, illud pectendae comae ſtudium abeſſe etiam debuiſſe, poſſet quis haud vane contendere. Verum ad receptum illum in ſolemnibus veterum feſtis ac pompis morem hic reſpicit Callimachus, juxta quem, ſicuti id ante e duobus Senecae locis vidimus ad vſ. 21. hujus Hymni vulgo receptum, ut Dearum, & quidem Minervae nominatim ſimulacra, a ſuperſtitioſis mulieribus ad ſpeculum quoque comerentur ac ornarentur, eſſentque ex iis, quae earundem Dearum *capillos*, ut ea de re Seneca Epiſt. XCV. diſponant. Unde factum etiam quod hic Argivas mulieres ſeu virgines compellet Callimachus, ut aureum adferant pectinem; quo nempe, non molli quidem & operoſo ad ſpeculum, ſicut ante de Venere, ſed decoro tamen comae ornatu, Minervae ſimulacrum, in ſolemni illa hujus Deae apud Argivos pompa, ad Inachum amnem continuo pro more deferretur. Quomodo etiam in Junonis apud Samios feſto *inceſſiſſe* eosdem COMA DEPEXA, *eaque rejecta in humeros ac dorſum*, ἐβάδιζον ΚΑΤΕΚΤΕΝΙΣΜΕΝΟΙ ΤΑΣ ΚΟΜΑΣ ἐπὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς ὤμους, tradit Duris apud Athenaeum l. XII. p. 525. Ut mittam ſtrenuos olim Laconas rite depexos in aciem prodiiſſe; unde eosdem, qui Leonidam eo capitis cultu in bello comitarentur, a Perſis contemptui habitos tradit Strabo l. X. p. 467. καὶ τοὺς περὶ Λεωνίδαν ΚΤΕΝΙΖΟΜΕΝΟΥΣ, ὅτε ἐξῄεσαν εἰς τὴν μάχην, καταφρονηθῆναι ὑπὸ τῶν Περσῶν, *& Leonidam cum ſuis, quia in pugnam exeuntes* SE PECTERENT, *contemptos fuiſſe a Perſis:* ſed, quod continuo addit, *admirationi autem habitos in praelio.* Adde Plutarchum in Lycurgo, & de quo loco mox ad ſequentem verſum.

Vſ. 32.

Vf. 32. λιπαρὸν σμασαμένη πλόκαμον] Proprio eam in rem verbo usus hic Callimachus, de *deterſis* ſeu *purgatis* Palladis *crinibus*, nempe σμασαμένη πλόκαμον. Quomodo nempe apud Herodotum legitur l. IX. c. IX. ac inde apud Athenaeum l. IV. p. 146. de Perſarum Rege, quo ſemel in anno τότε τὴν κεφαλὴν σμῆται, *caput tum defricat*; non ut ibi Herodoti ac Athenaei, quod ad poſtremum jam obſervavit ὁ πάνυ, Interpretes, *caput Regio more adornat*. Quam in rem etiam opportune Diodori locum advocat idem Caſaubonus, qui exſtat lib. V. p. 305. ubi de Gallis ait, ſolere illos τιτάνῳ ἀποπλύσμασι ΣΜΩΝΤΕΣ ΤΑΣ ΤΡΙΧΑΣ συνεχῶς, *calcis lixivia frequenter capillos detergere*, potius, quam ut ibi eruditiſſimus Rhodomannus, *lavare*. Neque tamen opus ut cum eodem viro magno ad Athenaeum, quod vel hic Callimachi locus ſatis redarguit, ea voce σμᾶται operoſior & cum adhibito ſmegmate *deterſio* continuo intelligatur. Neque vero hic felicius eandem vocem σμησαμένη πλόκαμον, *caeſariem dirimat*, pro *detergat*, aut mundam reddat, vertit cultiſſimus Politianus; aut vero idem λιπαρὸν πλόκαμον, *pinguem caeſariem*, vel πεζογράφος Interpres *tenerum cincinnum* explicant, qui rectius *nitentem* aut *inſignem comam* reddidiſſent; prout de frequenti apud Graecos auctores hujus vocis λιπαρῶ uſu jam ante ad vſ. 39. Hymni in Apollinem monuimus. Quomodo etiam una voce λιπαροπλόκαμον, *inſignem coma*, Latonam dixit Pindarus eo loco, quem e Philone ad ſuperiorem Hymnum adduximus; & λιπαρὰν ἔθειραν, *ſplendidam* ſeu *inſignem caeſariem*, noſter Battiades in Epigrammate, quod in editione Pariſienſi a Fabri eruditiſſima filia adornata jam legitur, haud aliter ac Theocritus Idyll. V. vſ. 91.

λιπαρὰ δὲ παρ' αὐχένα σείετ' ἔθειρα,

ſplendida ei circa collum quatitur coma.

Quibus adde Plutarchum in Lycurgo pag. 53. ubi Laconas ait in bello & periculis aluiſſe τὴν κόμην λιπαρὰν τε φαίνεσθαι καὶ διακεκριμένην, *comam quae appareret cum ſplendida, tum ordinata*, non proinde cum Callimachi Interpretibus, *tenera* vel *pinguis caeſaries* aut *cincinnus*. Ita λιπαρόμμασι ſeu cum *nitentibus oculis* ſanitas, eaque ut Apollinis mater, compellatur à Lycimnio apud S. Empiricum adv. Mathem. p. 447. & Mnemoſynam λιπαράμπυκα, cum *ſplendidis* ſeu *inſignibus vittis* dixit Pindarus Nem. Od. VII. p. 387. De ſimili vero vocis λιπαρῶ vel λιπαρῆς uſu, urbibus nempe aut regionibus ſubinde pro *felici*, juxta veteres Grammaticos, ſeu *ſplendido* etiam apud antiquos Poëtas, agitur ad vſ. 164. ſuperioris Hymni, ubi nempe Cos Inſula λιπαρή τε καὶ εὔβοτος dicitur, & ante ibidem ad vſ. 155. de *inſigni* Echinadum *portu*, λιπαρὸν νήεσσιν ὅρμον &c. Verum dum meae ad hos Hymnos Obſervationes pridem hic in ſcriniis meis jacent, in recenſita emendataque, quae interea e proelo exiit, hujus Callimachi ab eruditiſſimo τῷ πατρὸς τῷ παιδὶ verſione, λιπαρὸν πλόκαμον, non jux-

ta priores Interpretes, per *pinguem* aut *tenerum cincinnum*, sed per *nitidum capillum* opportune jam redditum video.

Vs. 33. Ἔξιθ' Ἀθαναία] E sacri nempe huic Deae apud Argivos fani σηκῷ aut penetrali, ubi erigi apud gentiles solita Deorum Dearumve, quibus consecratae erant eaedem aedes, simulacra. Unde anniversaria die, educi inde eadem, & stato eam in rem ritu, splendida ut plurimum pompa, omnique publicae laetitiae apparatu, cantu, hymnis, tripudiis, equitum transvectione, ac per frequentissima quidem urbis loca, plaustris seu carpentis vecta, circumferri eadem consueverant. Etsi non omnia id genus simulacra ex eorum σηκοῖς seu ἕδραις (unde μάκαρες εὔεδροι, *Dii in bona sede collocati*, dicti apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 96.) ad publica id genus spectacula educebantur; quum nonnulla subinde pro mysticis habita, eaque insuper velata, & qua de re infra ad vers. 52. ἐν ἀπορρήτῳ manerent recondita. Adde quod ea caeteroquin foret civium, circa illa Numinum apud se πολιούχων simulacra, religio; ut nihil magis deprecarentur, quam ne sedibus suis exirent eadem, ac ad hostes suos demigrarent. Sed qua de re mox ad vers. 39. dicendi adhuc erit locus. Alioquin ut hic Argivarum ἔξιθ' Ἀθαναία, *prodi Minerva*; ita apud Aeschylum Thebanarum virginum chorus, ad hujus Palladis aliorumque custodum urbis Deorum simulacra supplex, eosdem obsecrat, Sept. Theb. vs. 112. ἴτε, ἴτε πάντες, *venite, venite omnes*; non quidem, quo eadem solemni pompa, ut hic Palladis signum Inacho, Dirce aut Ismeno fluvio abluerentur, sed ut obsessae ab Argivis urbi continuo suppetias ferrent.

Ibid. καταθύμιος ἴλα] Postrema vox ἴλα seu ἴλη, non hic pro recepto deinceps ejusdem usu, de *ala* seu turma equitum, & quo sensu ἴλλη etiam occurrit pro ἴλη apud Byzantinos Scriptores, ut id non fugit eruditissimum Du Cange, & ἰλάρχης de *primo centurione* apud Mauritium Stratag. l. I. c. III. quod viderat jam ante in Glossario Rigaltius; sed de virginum Argivarum coetu Minervae sacris operantium adhibita. Ita quod de Graecorum ad Trojam exercitu per turmas aut manipulos congregato dixerat Homerus Iliad. B. vs. 93. ἐστιχόωντο ἰλαδὸν, de avium agmine, quae *gregatim* conveniunt, adhibuit Apollonius l. IV. vs. 240. οἰωνῶν ἰλαδὸν ἔθνος &c. Prioris autem vocis καταθύμιος pro eo, non quod tantum, ut rursus apud vatum patrem, *animo obversatur*, μηδέ τοι θάνατος καταθύμιος ἔστω Iliad. K. 383. sed pro eo, inquam, ut hoc loco, *quod animo adlubescit*, seu *gratum est & acceptum*, meminit tanquam e veteri Atheniensium lege Hermogenis Enarrator Sopater p. 325. ὡς Ἀριστεῖ ΤΑ ΚΑΤΑΘΥΜΙΑ δωρεῖσθαι κελεύων, quae nempe *victori exercitus duci*, *praemia ei grata & accepta dari jubet*, seu, ut alibi ab eodem ac Syriano, illius legis haud semel fit mentio, ut p. 46. & 300. licitum nempe victori, αἰτεῖν ὃ βούλεται γέρας, aut λαμβάνειν ἣν ἂν βούλοιτο δω.

δωρεὰν, *petere* aut *accipere*, *quodcunque voluerit*, *praemium* seu *donum*. Adde, quod obvius occurrat ejusdem vocis, καταθύμιος & καταθύμιον pro eo, quod *gratum* eſt & *acceptum*, uſus apud veteres Eccleſiae Doctores; Athanaſium Apolog. de Fuga pag. 829. & eodem ſenſu καταθυμίως, in Epiſtola Conſtantii ad eundem Antiſtitem e Latino verſa pag. 824. & Apolog. pag. 846. & καταθύμιον ac καταθύμια, apud Gregorium Nyſſenum pag. 1088. T. I. ac in Natalem Chriſti pag. 785. T. II.

Vſ. 34. Παρθενικαὶ] Minervae prodeunti, ad ſtatam nempe pompam, praeſto hic adeſſe dicit Argivas *virgines*, quae debita Deae ſolemnia obirent. Quales ſcilicet decuit caſtae & ſemper virginis Deae comites, & cujusmodi vulgo etiam exſtitiſſe leguntur, non ejus ſolum, vel Dianae aut apud Romanos Veſtae, ſed aliarum ferme Dearum apud Gentiles, Cybeles, Junonis etiam ſubinde, ac Cereris, immo ipſius Veneris ſacerdotes, ſicuti apud Sicyonios, teſte Pauſania l. II. p. 103. ac miniſtrae. Hinc Tertullianus Exhort. Caſtitat. cap. XI. *Novimus* VIRGINES *Veſtae, & Junonis apud Achajae oppidum, Apollinis apud Ephesios, &* MINERVAE *quibusdam locis*, & rurſus de Monogamia cap. XVII. ſunt & quae de tota *continentia judicent nos* VIRGINES *Veſtae, & Junonis Achaicae, & Dianae Scythicae, & Apollinis Pythii.* Immo quod apud Athenienſes lege cautum, ab eodem, de quo paullo ante, Sopatro refertur ad Hermogenem p. 65. τὴν ἱερείαν νόμος παρθένον εἶναι, *lex, ut ſacerdos ſit virgo:* addito eam in rem exemplo ſacerdotis, quae ob medicamen hauſtum, concipiendi vim adimens, ſtupri fuit continuo damnata. Hinc Μελίσσας non Cereris ſolum, ſed in genere *omnes dictas ſacerdotes*, ob *apis* nempe ſeu μελίσσης *puritatem*, tradunt veteres Pindari Interpretes ad Pyth. Od. IV. p. 139. Μελίσσης &c. καταχρηστικῶς δὲ καὶ ΤΑΣ ΠΑΣΑΣ διὰ τὸ τῆς ζώου ΚΑΘΑΡΟΝ. Quin ipſos quoque hujus Minervae ac Dianae ſacerdotes mares, in caſto vivere ſemper debuiſſe, obſervat inſigni hanc in rem loco Galenus ad lib. III. Epid. Tex. IV. de Telluris ſacerdote ait, οὐκ ἦν ἀναγκαῖον αὐτῷ διὰ παντὸς ἀπέχεσθαι τῶν ἀφροδισίων, ὥσπερ Η ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ, Η ΑΘΗΝΑΣ ΗΝ ΙΕΡΕΥΣ, *non erat ei neceſſe, ut perpetuo a Venereis abſtineret, ac ſi* DIANAE *aut* MINERVAE SACERDOS *eſſet.* Hinc proviſum etiam ſubinde, ut tam diu utriusque hujus Deae ſacerdotio fungerentur virgines, donec eaedem pubeſcerent: ſicut de Minervae Aleae apud Tegeatas, & Dianae in Aegira, Achajae oppido, Sacerdotibus feminis id notat Pauſanias l. VII. p. 451. & l. VIII. p. 530. Neque enim ſponte, ſed coactas ſubinde Gentilium Sacerdotes, virginitatem profeſſas tradit, dicto ad ſuperiorem Hymnum loco, Philo de Vit. Contempl. p. 899. Unde etiam factum, ut mulieribus quidem, ſeu quae ſemel nupſerant, Sacerdotia apud Graecos quandoque ſint conceſſa; ſed aut viduis ferme, aut adactis coelibem in poſterum vitam agere; periculo quoque ejus rei

 ſub-

ſubinde facto, ut taurini ſanguinis hauſtu, adeo, ut ſi adhuc forent matrimonio junctae, caſtimoniam deinceps religioſe, procul ab omni viri congreſſu & ſancte colere tenerentur: ſicuti de Cereris Sacerdotibus obſervat dictis paullo ante locis Tertullianus, ut de Monogam. cap. XVII. *Cereris Sacerdotes viventibus etiam viris & conſentientibus amica ſeparatione viduantur*; & quod ſimiliter de Dianae Ὑμνίας apud Mantinenſes, & Telluris in Achaja Sacerdotibus feminis tradit Pauſanias l. VII. p. 450. & l. VIII. p. 476. Ita quum *virgo* prius foret vates Pythias, inde, quod una ex iis, a quodam Ethecrate vitium ſuiſſet paſſa, cautum poſtea, ne ulla ejusmodi Pythias ſeu Delphica προφῆτις conſtitueretur, niſi foret quinquagenaria, & quae *virginis* inſuper cultu oracula proferre teneretur: prout id notant Comici Enarratores ad Plutum pag. 2. Haud aliter nempe ac Minervae apud Pallenenſes Sacerdos virgo, feſto illius Deae ejusdem πανοπλίαν indui erat ſolita, juxta id tradentem Polyaenum lib. VIII. cap. LIX: ut mittam id quod in genere obſervari vult Plato de Legib. lib. VI. p. 759. ne viri aut feminae, niſi ſexageſimum annum adtigiſſent, Sacerdotio fungerentur.

Ibid. μεγάλων παῖδες Ἀκεστοριδᾶν] Inſignem tribum Argis exſtitiſſe eo nomine, obſervat hic Graecus Callimachi Interpres; e qua nempe oriundae forent Argivae illae virgines, quae in hoc annuo Palladis Lavacro, ut ſtatae ejus comites ac miniſtrae ſolemnia ejusdem ſacra obirent. Quod alibi etiam obtinuiſſe apud Graecos legimus; ut nempe penes certas tribus vel familias ſacra patriorum numinum rite ac pie procurandi munus remaneret. Ita apud Athenienſes Eumolpidae & κήρυκες, qui, ut e Scriptoribus Atticis & priſcis Grammaticis notum, ſacrorum erant, maxime in myſteriis Eleuſiniis, adminiſtri: item Εὐπατρίδαι, ſeu *Patricii*, quibus a Theſeo conceſſum tradit Plutarchus in ejus vita, ut ſacrorum profanorumque rituum iidem eſſent interpretes. Quod & apud Romanos diu obtinuiſſe, ut penes patritios eſſet itidem ſacrarum caeremoniarum procuratio, aliunde ſatis conſtat. Adde Ἐτεοβουτάδας, ita juxta Harpocrationem dictos, tanquam e *vera Butae* apud Athenienſes *progenie*, & e quorum genere deligebantur Sacerdotes, qui umbellam in Σκίρων, hujus Minervae feſto geſtarent; ut id cum idem Harpocration in voce Σκίρος, tum veteres Ariſtophanis Enarratores obſervant Concion. p. 728. immo e qua familia ſacerdos Minervae πολιάδος ſumebatur. Docet iſtud Aeſchines de Falſ. Legat. p. 266. εἶναι δὲ ἐκ φατρίας τὸ γένος ἢ τῶν αὐτῶν βωμῶν Ἐτεοβουτάδαις μετέχει, ΟΘΕΝ Η ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ τῆς πολιάδος ἐστὶν ΙΕΡΕΙΑ, *ejus porro genus eſt ea ex curia, quae aras cum Eteobutadis communes habet*; UNDE MINERVAE *urbanae* SACRIFICULA *deligitur*. Cujusmodi etiam Sacerdotis occurrit vetus Inſcriptio apud Gruterum CV. 9. Ἐπὶ ἱερείας Ἀθηνᾶς πολιάδος μεγίστης Ἀσκληπιάδος Ἀλαιέως Θυγατρὸς, *ſub Sacerdote Minervae urbicae maximae Aſcle-*

Asclepiadas Alaeenses (e pago nempe Attico Ἀλαιεὺς dicto) *filia.* Haud aliter rursus ac e Θυλλωνιδῶν, veteri & bene nata apud eosdem Athenienses familia, desumpti demum βύτιναι seu *victimarii* in Διιπολίων festo; ut id constare potest ex Hesychio in Βύτιναι & Θυλλωνίδαι, & Suida praeterea, in voce Θαυλων. Quomodo etiam e Poemenidarum genere delectum Cereris sacerdotem tradit alibi idem Hesychius: Ποιμενίδαι, γένος ἐξ οὗ ὁ τῆς Δημητρὸς ἱερεύς. Unde quod μεγάλων παῖδες Ἀκεστοριδῶν vocantur hic eaedem Argivae virgines, solemne illud Minervae sacrum obeuntes, inde etiam factum, quod nobilissima apud Graecos sicuti & alibi quoque; Sacerdotia, tum a primoribus civitatis & genere maxime conspicuis, aut loci etiam dominis, suscipi vulgo solerent: sicut ille apud Virgilium Deli Insulae Rex simul & Sacerdos Aen. l. III. vs. 80.

Rex Anius, Rex idem hominum, Phoebique Sacerdos;

& apud Romanos Caesarum filii aut successores declarati, in Sacerdotes continuo, ut id vel e priscis nummis & lapidibus perspicuum, cooptati: tum quod eadem Sacerdotia transirent subinde ad eorum posteros; atque ita gentilitia, recepto apud Hebraeos more, evaderent, seu intra certas manerent familias. Hinc lege cautum, cujus meminit Hermogenes Partit. cap. VI. & Marcellinus ad eundem pag. 71. Νόμος, τὰς ἱερωσύνας τοὺς παῖδας τῶν πατέρων διαδέχεσθαι, *lex, ut parentum Sacerdotia liberi consequantur.* Quod praeterea, tum e plurimis veterum auctorum locis, tum ex antiquis insuper Lapidibus abunde constat; in quibus ut in veteri Pariorum marmore in Cl. Sponii Miscell. pag. 335. τοῦ πρώτου τῆς πόλεως Ἀρχιερέως M. Αὐρ. Φαύστου ἐκ προγόνων, *primi civitatis M. Aurelii Fausti Pontificis a majoribus:* aut alterius in iisdem Miscell. p. 353. Ἱερατεύοντος διὰ γένους, *Sacerdotio fungentis gentilitio*, seu a majoribus ei tradito fit mentio. Haud aliter ac de Scopeliano Asiae Pontifice ait Philostratus de Soph. l. I. p. 515. ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ μὲν γὰρ ἐγένετο τῆς Ἀσίας ΑΥΤΟΣ τε καὶ ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ αὐτοῦ, παῖς ἐκ πατρὸς πάντες, PONTIFEX *quidem Asiae factus est*, IPSE *nempe &* MAJORES *ejus filius a patre omnes.* Sed ea de re obiter. Ut vero hic *Acestoridarum filiae* dicuntur Minervae apud Argivos Sacerdotes seu ministrae; sic ab Adamanta Eurysthei, qui inter Argivorum Reges apud Syncellum, & quod eodem redit in Graecis Scaligeri Eusebianis pag. 24. recensetur, filia, & Argis Sacerdote, quae Sacerdotium tenuerunt, φαλίδες dicuntur nuncupatae; prout id apud eundem Syncellum legitur Chronogr. ed. Reg. p. 172. *Acestoridarum* alioquin apud Argivos, aut Argivi *Acestoris*, a quo iidem fuerint dicti, alibi, quod sciam, haud occurrit hodie mentio. *Acestoris* quidem Ephippi filii, sed Tanagraei, Boeotii proinde non Argivi, ejusque ab Hercule caesi meminit Plutarchus Quaest. Graec. pag. 299. *Acestoridae* autem Corinthii & Syracusanorum Praetoris, a quo expulsus primum fuerit Agathocles, Diodorus

lib. xix. p. 654. Quibus addere licet duos Atheniensium Archontas, eodem *Acestoridis* nomine appellatos: unum, qui eo magistratu functus est Olympiade lxix. a Dionysio lib. v. pag. 305. alterum, Olympiade lxxv. a Diodoro memoratum l. xi. p. 39. P. ii.

Vs. 35. ἁ Διομήδεος ἀσπὶς] Adtigit quidem, sed non satis plene ac feliciter explicavit vir doctus, ritus hujus, de quo praeterea silent, qui post eum exstiterunt Callimachi editores, originem ac institutum; quo apud Argivos, una cum Palladis simulacro, *Diomedis Clypeus* ad Lavacrum seu Inachum fluvium, ibi quoque abluendus deferri stata ac solemni die fuerit solitus. *Diomedes* nempe Argivus, & Argivorum apud Homerum ad Trojam dux; unde Virgilius Aen. lib. xi. vers. 240.

Vidimus, o cives, Diomedem, Argivaque castra.

Tanto autem cive vel heroë efferre se vulgo soliti Argivi; unde *Diomedis* statua ab iisdem Delphos cum aliis donariis missa legitur apud Pausaniam lib. x. p. 627. Immo qui *Diomedes* a Minerva Diis immortalibus adscriptus ferebatur; prout id apud Pindarum legitur Nem. Od. x.

Διομήδεα δὲ ἄμβροτον
Ξανθή ποτε γλαυκῶπις ἔθηκε Θεόν,
Diomedem autem immortalem
Quondam Dea caesiis oculis fecit Deum;

ac prout a Thoriis & Metapontinis, in magna proinde Graecia, eundem pro Deo cultum notant ibidem veteres Lyrici Enarratores. Ab eodem vero *Diomede*, teste rursus Pausania l. ii. p. 128. Minervae *Perspicaci*, seu ὀξυδερκεῖ, fanum Argis erectum, quod ea ab illius pugnantis ad Ilium oculis caliginem avertisset. In eodem proinde Minervae fano, cum Deae pro more simulacrum erectum; tum appensus etiam, prout id alias obtinuit, & Minervae sacratus ibi *Diomedis*, Argivi herois, Deaeque illius praeterea tutela ac praesidio in bello Trojano defensi aut adjuti, dicataeque eidem aedes conditoris, *clypeus*. Haud aliter nempe, ac Danai Argivorum Regis, consecratus in aede Junonis Argivae *clypeus*, apud Hyginum traditur Fab. clxx. aut vero Pyrrhi Regis *clypeus* aereus Argis itidem in templo Cereris adfixus dicitur apud Pausaniam l. ii. p. 123. aut Aristomenis a Messeniis pro heroë culti, in Lebadia, teste eodem Pausania l. iv. p. 247. & 278. Inde vero eo magis hic honos *Diomedis clypeo* ab Argivis habitus; quod insignis foret idem *clypeus*, ut ex Homeri de eodem verbis liquet, Iliad. E. vers. 4. haud aliter ac de ipso quoque parentis Tydei *clypeo* videri possunt Aeschylus Sept. Theb. vs. 343. & Euripides Phoen. vs. 1127. Accedit, quod ἀσπὶς a duobus Argivis Regibus Proeto & Acrisio crederetur inventa, juxta Apollodorum lib. ii. cap. ii. & Plinium lib. vii. cap. lvi. & praeterea quod *Argolici clypei* praecipua foret apud veteres Graecos celebritas; ut vel ex notis, & alibi jam

ad

ad ſuperiorem Hymnum a me adductis Maronis verbis liquet, *Argolici clypei.* Hinc etiam Ἀσπιδηφόρος λεὼς, *clypeatus populus*, de *Argivis* dictus apud Aeſchylum Agam. vſ. 834. aut λεύκασπις Ἀργόθεν, *clypeatus ex Argo* ſeu *Argivus.* Unde de coacto Argivorum exercitu ait Euripides Phoen. vſ. 77.

Πολλὴν ἀθροίσας ΑΣΠΙΔ' ΑΡΓΕΙΩΝ, &c.

Multum colligens CLYPEUM ARGIVORUM h. e. *multos clypeatos Argivos*,

ſeu, ut modo de iis dictum, Ἀσπιδηφόρους. Immo unde etiam ἀσπὶς, & quomodo hic explicandus Euripides, de *lecta juvenum Argivorum manu dicta*, uti apud Suidam in Ὡς τὴν Ἀσπίδα &c. nempe οἱ δὲ λόχον φασὶν εἶναι ΕΝ ΑΡΓΕΙ τῶν πάνυ ἀκμαζόντων νεανίσκων, ὃν ΑΣΠΙΔΑ καλοῦσι, *illi vero dicunt cobortem eſſe* ARGIS *juvenum viribus maxime florentium*, *quam* ΑΣΠΙΔΑ ſeu CLYPEUM *vocant.* Quin Argis locus Ἀσπὶς etiam dictus, ut id e Plutarcho liquet in Pyrrho p. 404. ubi dicuntur Argivi a Pyrrho obſeſſi, & in ultimo capitis periculo ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΠΙΔΑ καὶ τοὺς ὀχυροὺς τόπους ἀνέθεον, *ad* ASPIDEM ſeu CLYPEUM, *& partes urbis munitiores recurrunt*; ac paullo poſt ἥτε ΑΣΠΙΣ ὅπλων περίπλεως πολεμίων ὀφθεῖσα, τὸν Πύῤῥον διετάραξε, ASPIS *autem viſa armorum plena boſtilium*, *Pyrrbum perculit*, & clarius adhuc in Agide & Cleomene pag. 812. ſed cujus ea de re loca jam occupaſſe video Cl. Meurſium in Graecia feriata pag. 136. Adde, quod ut ibidem jam obſervavit vir eruditiſſimus, alterius generis ſolemne ſeu agon Argis foret, isque quinquennalis, juxta quem in Ἡραίοις ſeu Junonis Argivae feſto, de *clypeo* decertabatur, non *Diomedis* quidem, de quo hic agebatur in ſolemni Palladis Lavacro, ſed vel Danai, juxta Hyginum Fab. CLXX. & CCLXXIII. vel Euhippi Argivorum itidem Regis, juxta Lactantium ad illud Statii Thebaid. l. II. vſ. 258.

Arcadis Eubippi ſpolium cadit AEREUS ORBIS,

ſeu *clypeus*; de quo nempe Argis in loco illo Ἀσπὶς inde apud eos dicto, eoque aditu difficili, clavis praeterea valide adfixo certamen erat, quem quis inde avelleret, ut re bene geſta, victor per urbem ſplendida pompa deducebatur. Unde idem agon, quod utique non inficiari debuit eruditiſſimus Meurſius, nec eo nomine Hyginum, qui id tradit Fab. CLXX. redarguere, dictus ΑΣΠΙΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ, *clypeus ex Argis.* Quod praeterea liquidum e marmoribus antiquis, non apud Gruterum ſolum, ut viderat Meurſius, p. CCCXVI. 2. ubi de victore in variis agonibus fit mentio, & inter alios ΤΗΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ ΤΡΙΣ, qui *ex Argis clypeum ter* avulſit; ſed praeterea ex Oxonienſibus p. 70. P. I. ubi inter plures itidem variarum gentium ludos ſeu agones, *Olympia*, *Aetia*, *Nemea* &c. ΤΗΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ, *ex Argis clypeum* relatum quoque videas. Quibus adde alium Megarenſium lapidem in Sponii Miſcell. p. 364. quo ſimiliter reportatae e variis Graecorum, aut Romae etiam & in

Ss 4 ma-

magna Graecia agonibus, ab illustri aliquo athleta victoriae recensentur, ac memoratam quoque legas ΤΗΝ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ. E quibus proinde vetustis, ac indubiae fidei monumentis, liquida jam & plana veteris illius apud Argivos agonis nomenclatio. Unde factus etiam veteri proverbio locus, de viris generosis & laude dignis, cujus meminerunt Paroemiographi antiqui, quamquam genuinum ejus, quem modo adtigimus sensum, quod viderunt jam alii, non sint adsequuti; ut Zenobius Centur. II. 3. & inde Apostolius Centur. II. 70. Ἄξιος εἶ ΤΗΣ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΑΣΠΙΔΟΣ, *Argivo dignus es clypeo*; ac rursus Zenobius Cent. VI. 42. quod apud Suidam itidem legitur, ὡς ΤΗΣ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΑΣΠΙΔΑ καθελὼν σεμνύνεται, *gloriatur, tanquam* ARGIVUM CLYPEUM *abstulerit*. Quo respexit etiam Callimachus, prout id ex eo refert ad dictum paullo ante Statii locum, vetus ejus Enarrator, *proverbium apud illos* (Argivos nempe) *cum alicujus ignaviam irriderent, ut Callimachus ait*, ὥστε. ACπIOAλTONEλΘN; seu, prout e modo dictis Zenobii & apud Suidam locis legendum liquet, & opportune jam ad Hyginum, apud quem Fab. CLXX. Latinis litteris hodie legitur *aspis en argo*, vidit vir praeclare de eo meritus Th. Munckerus, ὡς ΤΗΝ ΑΣΠΙΔΑ ΚΑΘΕΛΩΝ. Neque enim opus, ut cum eodem viro docto, praeter litterarum ductus, inferatur ΕΝ ΑΡΓΕΙ, quum de proverbio ibi Argis pervulgato sit sermo. A qua lectione proinde recedit ea, quam ad illa Lactantii ad Statium verba adfert, & qui alioquin nihil eximium ad illustrationem hujus loci aut ritus contulit, quamquam vir diligentiae & lectionis immensae, Barthius, ὥς τις ἐν ΑΣΠΙΔΙ ΑΡΓΟΘΕΝ ΕΛΘΩΝ, *& qui* CUM CLYPEO ARGIS VENIT. Quo praeterea referri debet illud Pindari Olymp. Od. VII. de hoc ipso nempe agone dictum, ubi plura similiter Graecorum certamina enarrantur, quibus victor exstitit Diagoras Rhodius, ac inter alia

Ο, Τ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΧΑΛΚΟΣ ἔγνω μιν,

Et IN ARGIS AES, seu *clypeus aereus novit eum;* idem nempe ac si dixisset ἡ ἐξ Ἄργους ἀσπὶς, *ex Argis clypeus*, vulgo apud Graecos, ut notum, *ex aere*, seu ut de eodem aut simili dicto ante loco Statius, *aereus orbis*, & de quo avellendo agon erat Argis constitutus; non vero juxta Meursium, & quos hic sequutus est, Pindari Interpretes, de agonis tantum praemio, seu *clypeo* victori, peracto certamine dari demum solito. Quod utrumque tamen vere observat ac distinguit dicto ante loco Hyginus, ubi de hisce met Argivorum ludis, ut eos vocat, ait, qui APPELLANTUR ASPIS EN ARGO (seu ut paullo ante dictum Ἀσπὶς ἐξ Ἄργους vel ἐν Ἄργει) *e quibus ludis, cursoribus corona non datur sed* CLYPEUS: quamquam & praeter *Clypeum*, quod vidit jam ibi vir doctus & ante eum Meursius in Ἡραίᾳ, corona quoque pro praemio in iis ludis data dicatur

in

in Scholiis Pindari p. 70. Immo id quod de agone illo, ita ut modo vidimus, appellato, adſtruit alius Pindari locus, quem ibidem ut incerti Poëtae memorat obiter Cl. Meurſius, & qui exſtat integer in Ἐπινικίῳ Theji cujusdam Argivi, Nem. Od. X. p. 418.

ΑΓΩΝ τοι ΧΑΛΚΕΙΑΣ
Δᾶμον ὀτρύνει ποτὶ θυσίαν Η-
ΡΑΣ, ΑΕΘΛΩΝ τε κρίσιν,
AGON AEREUS (*ſeu aerei ex Argis Clypei*)
Hortatur Argivorum populum ad SACRA JU
NONIS *&* *ad* PRAEMIORUM (ſeu *Clypei* dari quoque eam in rem ſoliti) *judicium.*

Unde etiam, quod de eo Argis certaretur in Ἡραίοις ſeu Junonis Argivae feſto, ΗΡΑΣ ΑΣΠΙΣ, JUNONIS CLYPEUS, idem agon vocatur in Inſcriptione Farneſiana apud Gruterum CCCXIV. 1. ac praeterea apud Zenobium Cent. 1. 64. & apud Στρωματίαις ſeu Proverbia Metrica vſ. 1192. ὥσπερ Ἥρας ἐν Ἀσπίδι &c. *tanquam cum Junonis Clypeo*, non ut ibi hactenus nullo ſenſu ἥρως ἐν ἀσπίδι, quod Barthium ad dictum Statii & priſci ejus Enarratoris locum ſugit; non vero, ne quem ſua laude ſciens hic defraudem, Th. Reineſium, qui Var. Lect. p. 104. id in Apoſtolio in eodem luto haerente, bene jam animadvertit. Ut mittam, quod e Porphyrio refert adverſus Julianum Cyrillus l. III. p. 87. Phrygis nempe Euphorbi Argivae huic Junoni dedicatum quoque clypeum. A quo caeteroquin dicto Junonis ſeu *ex Argis Clypeo* ita appellato, diverſa haec *Diomedis*, cujus meminit hic Callimachus, apud eosdem Argivos Ἀσπὶς, quae non Junoni ſacrata, aut de qua avellenda agon eſſet virorum apud eos conſtitutus; ſed quae in Minervae aede adpenſa, inde una cum Deae ſimulacro ab Argivis virginibus ſolemni pompa ad commune in fluvio Inacho lavacrum deſerri conſueverat. Idque eandem ob cauſſam, de qua ſupra monui ad titulum hujus Hymni; ad pulverem nempe detergendum, ſeu ſordes abluendas, quibus juxta Minervae ſimulacrum, haec Διομήδεος ἀσπὶς foret itidem obſita.

Vſ. 37. Εὐμήδης ἐδίδαξε] Minervae quippe apud Argivos, ut continuo addit Callimachus, Sacerdos: idem ut videtur, qui inter Melanis filios, & Oeneo, *Diomedis*, de quo modo, avo inſidiantes, apud Apollodorum recenſentur l. I. c. VIII. Idem enim Melas Argi frater exſtitiſſe traditur, cap. proximo ejusdem libri. Alius proinde ab eo *Eumedes*, unus ex Hippocoontis filiis, cujus monumentum Spartae prope Agidos ſepulcrum exſtare dicitur apud Pauſaniam l. III. p. 187. quique Hippocoon una cum filiis caeſus ab Hercule, ab eodem Auctore dicitur l. II. p. 117. Adeo ut idem hic *Eumedes* ſtatui non poſſit, qui nempe a Graeco Callimachi Enarratore dicitur in ſuſpicionem apud Argivos incurriſſe, quaſi Heraclidis, Herculis nempe po-

steris & contra Orestiadas Argos tendentibus, Minervae simulacrum prodere voluerit. De ea autem Heraclidarum contra Orestis posteros Argis imperantes, expeditione videri potest Pausanias l. II. p. 117.

Ibid. τῶν κεχαρισμένος] Non citra exemplum haec vertit Politianus *meditans tibi grata*, nempe tibi *gratificatus* seu *gratum praestans* sacerdos, dum Argis solemne illud Palladis lavacrum primus, quod hic a Poëta dicitur, invexit. Neque enim semper κεχαρισμένος, pro eo, qui *gratus* est & *acceptus* dicitur; sed quandoque etiam pro eo, qui *gratum* quid alteri *praestat* seu *gratificatur*. Hinc etiam κεχαρισμένος *gratiam habens* seu *delectatus*, sicut Orphicorum Hymno in Matrem Deum, quod obiter jam adtigi ad vers. 68. superioris Hymni, invocatur haec Dea:

Ἔρχεο γηθόσυνος, κεχαρισμένη εὐσεβίῃσιν,
Adsis laeta, *gratiam habens pietati* illorum,

qui ejus sacris operabantur.

Vs. 39. τῶν ἱρὸν ἄγαλμα] De eximio Minervae, cujus haec *sacra* dicitur *effigies*, apud Argivos cultu dixi jam ad titulum hujus Hymni. Fatale autem illud in multis quondam urbibus habitum, ut nonnisi capta semel ab hostibus hujus aut alterius tutelaris loci numinis effigie, eadem loca eversa iri aut expugnata crederentur. Unde Tyro ab Alexandro obsessa, Apollinis simulacrum catenis aureis, ne ex orbe migraret, ab oppidanis revinctum tradit Diodorus lib. XVII. pag. 520. Ita factum etiam, ut religiose occultata subinde fuerint id genus simulacra; quomodo de fatali illo Trojanorum ac dein Romanorum *Palladio* observat ad Maronem Aen. l. II. vs. 166. Servius; illud nempe ferri a Trojanis primum fuisse intra exstructum parietem absconditum, eoque tamen a Fimbria quodam bello Mithridatico, reperto ac Romam advecto, adhibito ibi Mamurio Fabro, *multa similia*, quod addit Servius, ad illud scilicet occultandum, *facta sunt*. Quod e Lampridio etiam liquet in Elagabalo cap. VI. ubi de impuro illo principe, qui hoc Palladium, seu *sacrum*, ut ibi dicitur, *penetrale est auferre conatus*; sed, ut mox addit, *nec tamen quidquam religioni dempsit*, *quia* PLURES SIMILES *factae dicuntur esse*, *neque veram unquam possit auferre*. Quomodo etiam, quoad hoc Argivorum Palladium, ab Eumede ejusdem Deae Sacerdote, provisum hic videtur; ut dum populi insidias & hostium adventum vitat, eo continuo, ut hic dicitur, adsumpto, illud in tuto & arcano Argiae loco, praeruptis nempe, ut mox addit Callimachus, scopulis reponeret, & occultaret. Ἱερὸν ἄγαλμα autem vocat hic Callimachus, haud aliter ac Maro de Trojano Palladio Aen. lib. II. vers. 167. *sacram effigiem*, & Athenarum Palladium, Παλλάδος σεμνὸν βρέτας, *Palladis venerandum simulacrum*, Euripides Electr. vers. 1254. idque inde, quod utrumque διοπετὲς seu *coelo delapsum* crederetur; prout de Athe-

Atheniensi Palladio observat Pausanias l. I. c. 48. de eo autem simul & Trojano ad Maronem Servius Aen. l. II. vs. 166. *dicunt alii unum simulacrum coelo lapsum, quod nubibus advectum & in ponte depositum, apud Athenas tantum dicunt fuisse. Unde & Γεφυριστὴς dicta est.* mox: *Sed hoc Atheniense Palladium a veteribus Trojanis Ilium translatum. Alii duo volunt, hoc de quo diximus, & Atheniense. Alii cum ab Ilo Ilium crederetur, hoc Trojanum coelo lapsum dicunt* &c. Ne vero idem hoc Argivorum *Palladium* seu Minervae ἱερὸν ἄγαλμα, cum illo Trojano ab Argivo Diomede, ut ferunt, rapto & secum avecto statuatur, obstat haud una eaque diversa de eodem narratio. Id quidem jactasse vulgo Argivos esse illud ipsum simulacrum, post Ilii eversionem ad se translatum, refert ac redarguit simul Pausanias lib. II. pag. 127. qui illud ab Aenea in Italiam deportatum, certum esse contendit ac manifestum. Idem vero alibi lib. I. pag. 53. narrat, capto Ilio, Diomedem Argos revertentem, viae errore ad Phalerum Atticae portum appulisse; ibique ignaris locorum populantibus Argivis, Demophoontem Thesei filium accurrisse, & ab eo ereptum Argivis Palladium Athenas delatum. Quod rursus paullo aliter tradit Harpocration, & ex eo Suidas; dum non Diomede, sed Agamemnone cum Argivis & Palladio Athenas appellente, raptum a Demophoonte illud *Palladium* memorant; ac inde, Agamemnone puniri raptorum postulante, constitutum ex Argivis quinquaginta & totidem Atheniensibus tribunal, quibus caussae illius disceptatio fuerit credita. De quo *Palladio* alia rursus e Varrone memorat Servius dicto ante loco; nempe a Diomede, qui rapto illo apud Ilium cum Ulysse *Palladio*, eoque secum abducto, inde autem sibi pericula, quibus nunquam cariturum Deorum responsis cognoverat, metueret, nisi Trojanis Palladium reddidisset, transeunti per Calabriam Aeneae oblatum illud fuisse; eoque a nauta quodam ita dicto accepto, inde factum, quod Romae deinceps, ut addit, *Minervae sacra non Julia gens habuerit, sed Nautiorum.* Cujus tamen, ut obiter hoc addam apud Romanos gentis, quae sacra Minervae apud eos procuraret, obscura in priscis annalibus & monumentis mentio. Ne id postremo hic tangam, quod de *aliis* Italiae locis, Lavinio, Luceria, Siri seu Heraclea, quae Trojanum illud *Palladium*, & quasi Ilio apud se adlatum, sibi vindicabant, memorat Strabo l. VI. p. 264. Quae autem de Diomede, avectoque ab eodem ex Ilio Minervae simulacro, haud parum illustrant, quaeque inde lucem unice capiunt, duae antiqui operis, quibus Heros ille cum Palladio a se ablato effingitur, gemmae: quarum una a Cl. Fabretto ad Tabulam Iliacam est vulgata p. 365. alteram, ab ea quamquam aliquantum diversam, Electoralis hujus Cimeliarchii, in Thesauro Brandenburgico ab eruditissimo Begero nostro insertam & ibi enarratam reperiet Lector: hic vero utramque opportune signandam duximus.

Vſ. 40. Κρεῖον δ' εἰς ὄρος] Qui *Argus* ſeu *Argiae mons* dicitur in Scholiis ad hunc locum, idemque haud male a viro docto ſtatui videbatur, cum eo Argolidos monte, qui Κρειόπολος a Strabone nuncupatur lib. VIII. p. 376. Alibi certe hujus in Argia montis Κρειῦ, quem bis hic Callimachus memorat, non occurrit mentio; niſi quod loci in Argolide τῶ Κριῶν, nempe de Thyeſtae monumento dicti, meminerit Pauſanias l. II. p. 116. & ideo, uti paullo ante de eo tradidit, quod eidem ſepulcro κριὸς ſeu *aries* e marmore, ob ſubductum ab eo fratri Atreo vellus aureum, fuerit impoſitus. Inde vero forte huic monti nomen illud Κρειῦ, & inde Κρεῖον hic ob metrum fuit inditum.

Vſ. 42. Παλλατίδος] A recondito nempe ibi Minervae ſimulacro ſeu *Palladio* id nomen in poſterum hic Argolidos ſcopulus nactus. Haud aliter ac *Palladium* Athenis de foro, ubi jus dicebatur de involuntaria caede & inſidiis appellatum; ob litem ſcilicet ibi de Palladio ex Ilio rapto inter Argivos & Athenienſes, ea occaſione, quam paullo ante adtigi, diſceptata. Immo dictus deinceps a Pallade mons ille Argiae, πέτραι Παλλατίδες, prout Sunium Atticae promontorium, Ἀθάνας πέτρα, *Minervae rupes*, vocatur apud Euripidem Cyclop. vſ. 293. aut quomodo a Diomede Argos reverſo, mons Argiae in quo erectum ab eo Minervae ſacrarium Ἀθηναῖον ab eodem dictum legitur, in libello de fluviis, qui Plutarchi nomen praefert, cap. de Inacho.

Vſ. 43. περσέπτολι, χρυσεοπήληξ] Prius epitheton Minervae itidem tribuit Ariſtophanes Nubib. p. 178. ἢ Παλλάδα περσέπτολιν δεινὰν, *vel Minervam urbium vaſtatricem gravem*; idque, ut tradunt ibi veteres ac eruditi ejus Enarratores, e Lamproclei cujuſdam Athenienſis carmine, quod inciperet, Παλλάδα περσέπτολιν κλῄζω &c. *Minervam urbium vaſtatricem invoco.* Hinc de eo cantorum genere ait Dio Chryſ. Orat. XIII. pag. 224. οἷς ἂν ἱκανῶς κιθαρίσωσιν ἢ Παλλάδα περσέπτολιν Ἀθηνᾶν, *quibus ſufficit ſi citbara ſciant canere Palladem urbium populatricem Minervam.* Nempe

qui-

quibus urbibus ob impia earundem facinora, aut alioquin, ficut Ilio, infenfa erat bellatrix Dea; & quam inde πολεμοκλόνον τ' Ἀθήνην, *bella moventem Minervam*, vocat Anacreon Od. LIII. Eadem vero contrario epitheto, ut ῥυσίπτολις Παλλὰς feu *urbis Liberatrix* a choro Thebanarum mulierum invocatur apud Aefchylum Sept. Theb. 131. & fimiliter apud Homerum dicta eadem in Iliade, tum in utroque in hanc Deam Hymno, ἐρυσίπτολις, h. e. juxta veteres Grammaticos, *urbis Cuftos* feu *Servatrix*, σωσίπολις, ficuti nempe formata vox ἐρυσίσκηπτρον, quam praeter Diofcoridem ab eruditiffimo Harduino ad Plinium adductum l. XII. fect. LII. apud Theophraftum legas de Odoribus p. 482. de *afpalatbo*, feu juxta τ πάιν libro pofthumo de Homonymis Hyl. Iatr. pag. 115. quod e *fpina afpalatbi* fervarentur, ac in pretio haberentur baculi. Quamquam ἐρυσίπτολις, contrario etiam fenfu, feu pro eo quod hic περσέπτολις, *urbis* five *urbium vaftatrix*, prout (nec primus id noto) intelligi poffet eadem Pallas; non folum, quod ἐρύειν, ut ex iifdem Grammaticis liquet, ἕλκειν haud minus quam φυλάσσειν notet; fed maxime, fi habeatur ratio brevis illius Hymni Homerici aut alicujus Homeridae, ubi quum hanc Deam Παλλάδ' Ἀθηναίην ἐρυσίπτολιν dixiffet, addit continuo,

Δεινὴν, ᾗ σὺν Ἄρηϊ μέλει πολεμήϊα ἔργα,
ΠΕΡΘΟΜΕΝΑΙ τε ΠΟΛΗΕΣ, ἀϋτή τε, πόλεμοί τε,
Gravem, cui cum Marte curae funt bellica opera,
DIRUTAEQUE URBES, *clamorque & bella;*

haud aliter nempe ac Comicus dicto paullo ante loco ibidem haec Palladis epitheta conjunxerat, Παλλάδα περσέπτολιν δεινὰν, *Minervam urbium vaftatricem gravem*, & fimul περσέπτολις στρατὸς, *urbium vaftator exercitus*, dicitur ab Aefchylo Perf. vf. 65. Eadem alioquin πολιὰς & πολιοῦχος ficuti mox vf. 53. hujus Hymni, & qua de re itidem, feu *urbium Cuftos* dicta & culta. χρυσοπήληξ vero feu *auream habens galeam* vocata hic Minerva; ficuti Mars apud dictum modo Tragicum Sept. Theb. verf. 108. Ὦ χρυσοπήληξ δαῖμον, *O Numen cum aurea caffide*, & quomodo alioquin Thebanos Spartigenas χρυσοπήληκα στάχυν σπαρτῶν, *cum aureo galeatam fpicam fatorum*, dixit Euripides Phoen. vf. 946. Ita χρυσόλογχος, feu *cum aurea bafta*, qua itidem vulgo armatur Minerva ab Euripide Ion. vf. 9. & ab eodem alibi, qua de re mox, χρύσασπις, *cum aureo clypeo*. Εὐπήληκα vero, feu *infignem galea* Minervam, uti eam vocat Leonidas Anth. l. VI. c. XVI. Ep. III. exhibent paffim obvia veterum fignorum & nummorum monumenta.

Vf. 44. Ἵππων καὶ σακέων ἀδμεῖα &c.] De ἱππείᾳ Minerva dictum jam ante ad vf. 6. hujus Hymni. Non *galeata* vero folum, feu, de qua modo, χρυσοπήληξ, fed χρύσασπις etiam feu *cum aureo clypeo* apud Euripidem dicitur Phoen. vf. 1381. Παλλάδος χρυσάσπιδος, & ficuti *clypeo* armata paffim haec Dea, in prifcis monumentis, quem vel manu geftat, aut qui ad pedes ejus adpenfus

Ibi

ibi visitur; & cum aegide praeterea seu Medusae obvio, in eodem capite. Hinc Atheniensibus bello Persico in Piraeum descendentibus, desiderata in Minervae simulacro aegis seu Γοργόνειον, illudque a Themistocle diu quaesitum, a Plutarcho dicitur in Themistocle pag. 117. Unde Minerva Γοργῶ πάνοπλος, *Gorgo omni ex parte armata*, vocatur apud Euripidem Helen. vs. 1332. & hasta alloquin ac clypeus, Minervae propria dicuntur, sicuti pomum Veneri, Anth. l. I. c. XXXVIII. Ep. VIII. ubi nempe Venus ad Minervam ait,

Σὸν δόρυ καὶ ΣΑΚΟΣ ἐςίν, ἐμὸν δὲ τὸ μῆλον ὑπάρχει,

Tuum est hasta & CLYPEUS, meum vero hoc pomum est, quod queritur ibi a Minerva sibi praereptum; & quale alioquin Venus passim manu praefert in priscis nummis & signis. Adde quod in pompa Panathenaica cum hasta & clypeo Athenis incederent viri aetate florentes, ut id monet Thucydides l. VI. p. 452. μετὰ τῆς ΑΣΠΙΔΟΣ καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς προπομπὰς ποιεῖν, *nam cum* CLYPEO *& hasta pompas prosequi consueverant*. Quod non fugit Cl. Meursium Panathen p. 35. Immo unde de Proserpina ait Claudianus de ejusdem Raptu l. II. vs. 38. *potuitque videri* PALLAS, *si* CLYPEUM, nempe quod addit, *ferret*, tanquam praecipuum, quo eadem Pallas agnosceretur, symbolum & insigne.

Vs. 45. ὑδροφόροι.] Ita nempe dictae hoc loco mulieres Argivae seu ancillae, quibus aquam ex Inacho fluvio in privatos aedium usus gestandi onus incumbebat. Veteres glossae, ὑδροφόρος, *aquarius*, *aquae portator*; & cujusmodi servi *aquarii domui tantum inservientes*, dicuntur l. 12. §. 42. D. de Instruct. vel Instrum. A quibus proinde diversi debent statui, neque cum iis confundi, *aquarii*, vel *aquarum custodes*, quos ὑδροφύλακας nominant, quorum mentio fit l. 10. C. de Aquaeductu, & apud Frontinum. Qualis exstitisse censendus est, qui in veteri Inscriptione apud Gruterum XCIII. 6. dicitur AQUARIUS AUG. & ab eo NYMPH. SACR. seu *Nymphis* fons quispiam *sacer*. Mitto *aquariolos* seu ὑδροχόους, in turpi ministerio, quod e Tertulliano in Apologetico, Apulejo in Apologia, & aliunde, ab eruditis jam observatum, adhibitos. De quo proinde foedo ac vili hominum genere, dixit in Commodo Lampridius, AQUAM GESSIT, *ut lenonum minister*, h. e. juxta veteres glossas πορνοδιάκονος, & quomodo de Eutropio, ut vili & ancillari id genus mancipio, dixit Claudianus l. I. in Eutropium vs. 105.

& saepe LAVANTI

Nudus in argento LYMPHAM GESTABAT *alumnae*.

Quales caeteroquin βαλανεῖς etiam appellati in adductis modo glossis, ac praeterea βαλλάντης, & de quibus videri potest ad Lampridii locum ὁ πάνυ Salmasius. ὑδροφόροι vero dicti etiam *aquilegi*, sicut Danaum, a quo putei primum ac fontes, qua de re mox, dicuntur in Argolide reperti, vocat Nonnus Dionys. l. IV.

p. 126.

p. 126. ὑδροφόρε Δαναῶν, *aquilegi Danai;* & quomodo de ejusdem, quas aquatum miserat, filiabus, dixit itidem Lucianus Dial. Marin. p. 191. ed. Salm. ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ ὑδροφορεῖν, *& aquatum venire semper sit necesse;* & mox ἤδη γὰρ καιρὸς τῆς ὑδροφορίας, *jam enim tempus est, quo aquatum iri solet.* Quomodo a Dione Chrys. dictum Orat. VII. pag. 128. πενήτων βασιλέων, οἵας ΥΔΡΟΦΟΡΕΙΝ τε καὶ παίζειν παρὰ τοῖς ποταμοῖς, *pauperum Regum* fillabus, *quales* AQUAM GESTANT *luduntque apud flumina.* Alterius vero generis ὑδροφόροι Virgines apud Athenienses appellatae, quae nempe, ut docet Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. p. 176. in Jovis festo Διϊπόλια apud eos dicto, *aquam, unde acuerentur,* a victimariis nempe ad id constitutis, *securis & gladius, gestare erant solitae,* ὑδροφόρους παρθένους κατέλεξαν· αἱ δ᾽ ὕδωρ κομίζουσιν, ὅπως τὸν πέλεκυν καὶ τὴν μάχαιραν ἀκονήσουσιν. Ne jam tangam ὑδροφόρια, de alio apud Athenienses lugubri festo dicta, in memoriam scilicet eorum, qui diluvio perierant, & de quo veteres Grammatici; ac altero eodem nomine Aeginetarum festo in honorem Apollinis, quae postrema jam occupavit eruditissimus Meursius in Graecia feriata. Ne jam tangam statuam virginis illius ὑδροφόρου aeream, quam a se olim Athenis erectam, sordibus in magnae Matris aede reperisse dicitur Themistocles apud Plutarchum in ejus vita p. 127.

Ibid. μὴ βάπτετε] Non, ut hic πεζογράφος Interpres, *ne lavate,* aut ut Politianus, *ne tingite,* sed *ne aquam* hodie e fluvio Inacho *baurite,* quod solebant nempe Argivae ὑδροφόροι, quas hic adloquitur, uti modo vidimus Callimachus, seu *aquariae;* uti manifeste etiam arguunt sequentia, ubi Argos seu Argivi compellantur, *ut bodie bibant e fontibus,* non vero e *fluviis* seu Inacho. Quo sensu etiam voce βάπτειν usus coaevus ferme & e Pleiade itidem Poëta Alexiph. p. 164. ἢ αὐτὴν ἅλα βάπτε, *aut ipsam aquam marinam,* seu *salsam bauri,* quae sole, ut addit, concrescat; & ad quem locum notat antiquus ejus Interpres, βάπτε γὰρ, ἀντὶ τοῦ ἄντλει, γέμιζε, h. e. pro *bauri, imple.* Quem Nicandri & Scholiastae cam in rem locum a me dudum in ora mei Callimachi adnotatum, video jam forte ab H. Stephano praereptum, qui & alium ex Euripide adducit, nempe Hecub. vs. 610. ubi infelix illa regina, famulam jubet urnam adferre, e qua *bauriat marinam aquam,* βάψασα &c. ποντίας ἁλὸς, ac ubi vetus Interpres, λάβουσα τὸ ἀγγεῖον, βάψασα, ἤγουν γεμίσασα, juxta adductam modo e priscis in Nicandrum Scholiis eandem hujus vocis βάπτειν expositionem.

Vs. 46. Πίνετ᾽ ἀπὸ κρανᾶν] Cujusmodi nempe *fontes* Argis non deerant, ac aliae praeter Inachum fluvium, a quo nunc iis erat abstinendum, aquae, unde continuo *biberent* Argivi: idque quamquam πολυδίψιον Ἄργος, seu *valde sitibundum Argos,* jam olim dixerit Vatum Parens Iliad. Δ. vs. 171. aut vero ἄνυδρον seu *aquis carens* Argos, veteri verbo fuerit appellatum. Qua de re audien-

diendus est Strabo l. VIII. p. 370. πλάσμα δὲ καὶ ΤΟ ΑΡΓΟΣ ΑΝΥΔΡΟΝ.

Θεοὶ δ' αὖ θέσαν Ἄργος ἄνυδρον,

Τῆς τε χώρας κοίλης οὔσης καὶ ποταμοῖς διαῤῥεομένης, καὶ ἕλη, καὶ λίμνας παρεχομένης, καὶ τῆς πόλεως ΕΥΠΟΡΟΥΜΕΝΗΣ ΥΔΑΣΙ φρεάτων πολλῶν καὶ ἐπιπολαίων, *figmentum est hoc etiam*, ARGOS AQUIS CARERE,

Dii autem aquarum expertes Argos statuerunt:

Nam & regio cava est situ, & fluminibus irrigatur, & lacus habet ac paludes, & URBS AQUIS ABUNDAT, *puteis in ea frequentibus, ac in summo aquam habentibus.* Cujus erroris ἀνύδρου nempe illius urbis creditae, caussam adscribit continuo Geographus, Homerico de eadem dicto πολυδίψιον; quod tamen non de *siticuloso*, sed vel pro τριποθήτῳ seu *maxime desiderato*, propter longi temporis absentiam, explicandum apud Poëtam putat; aut legendum sine δ nempe πολυΐψιον, *multis damnis adfectum.* Quam duplicem hujus vocis πολυδίψιον significationem, pro πολυπόθητον, aut pro πολυδιάφθορον, tangunt etiam brevia ad Homerum Scholia, & Eustathius p. 461. ubi Strabonis ea de re locum adducit; priorem autem, seu pro πολυπόθητον, Athenaeus quoque l. x. p. 433. Cui tamen Strabonis, de ea significatione, qua πολυδίψιον Argos ab Homero fuerit dictum, sententiae haud accedit Eustathius; & repugnat cum vetus illud alterius Poëtae dictum, quo ἄνυδρον Argos vocabatur, tum quod διψίαν χθόνα, *siticulosam terram*, de Argivorum solo ad Homeri exemplum, dixerit itidem Euripides Alcest. vs. 561. Quomodo nempe ἐν γῇ διψάσῃ, de *terra arida* dictum a senioribus jam ante vidimus ad vs. 19. Hym. in Jovem. Quo referri etiam potest de eodem Argivorum solo apud Aeschylum locus, ubi a Danaidibus recens in eam regionem adpulsis dicitur, Suppl. vs. 33. χέρσῳ τῇ δ' ἐν ἀσχέδει, quod veteres Grammatici ibidem explicant, πηλιώδει, ψαμμώδει· τὴν γὰρ ψάμμον οὕτως φασὶν, *lutoso*, *arenoso*, *arenam enim ita vocant*, & quam postremam significationem, *arenosi* nempe, arripuit continuo ibi Latinus Interpres; de quo tamen haud dubito, quin prior pro *lutoso* potior omnino sit habenda, quum antiquis temporibus palustrem fuisse Argiam, uti mox adhuc dicetur, tradiderit Aristoteles. Immo quum ab ipso Aeschylo eodemque Danaidum apud eum choro paullo post de hoc Argiae, ad quod modo illae adpulerant, solo, dicatur vs. 51. ejusdem dramatis.

Νῦν ἐν ΠΙΟΝΟΜΟΙΣ,

Ματρὸς ἀρχαίας ΤΟΠΟΙΣ,

Nunc in fertilibus, seu *quae* PASCUIS ABUNDANT,

Matris antiquae (Ius nempe Argivae) LOCIS.

Neque tamen inde de vera mente loci Homerici, quo nempe Argos πολυδίψιον, *valde siticulosum*, seu ἄνυδρον, *aquarum expers*, dixerit, dubitandi locus, & quomodo idem similiter a Luciano intelligitur, loco ex parte jam ante adducto Dial. Marin. p. 197. edit.

edit. Salm. πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος, ὡς εἶπα, ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ ὑδρο-φορεῖν, *fiticulofum autem eft Argos, quare illi femper aquatum venire neceffe eft.* Quamquam poft Danai eam in oram adventum, & ante Troica proinde tempora, ab eo aut ab ejus filiabus aquatum ab eo miffis, ac poft Neptuni cum una ex iis congreffum, fontes, quorum hic apud Callimachum mentio, ac puteos in eo Argivorum folo fcaturiiffe, veteri ferretur fama, ut mox agnofcit idem Strabo, Apollodorus praeterea, aliique, & qua de re mox veteres auctores & Grammatici. Quum vero Troicis temporibus, paluftrem fuiffe eandem Argivorum regionem, tradat, ut modo dicebamus, Ariftoteles Meteorol. l. I. c. XIV. quaerit inde ejus Enarrator Olympiodorus, ab Aldo editus pag. 25. cur πολυδίψιον dici tum ab Homero potuerit Argos; idque ut exiftimat, factum, οὐ κατὰ τὴν ἄχρηστον ὑγρότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν χρηστὴν, *non juxta inutilem, fed juxta utilem humorem*; feu intuitu non aquae inutilis aut infalubris, qualis paluftris, fed utilis & ad potum idoneae, feu quae εὔποτος foret, uti de quodam Argiae fonte dixit alicubi Aefchylus, & de quo loco paullo po[illegible]. Ejusmodi autem in locis mutationes faepenumero oriri, neque una de cauffa easdem latere, obfervat ibidem Olympiodorus; feu quod illae multo tempore contingant, & quas per vitae noftrae anguftiam non poffimus dignofcere; feu per frequentes gentium, fame, bello aut frugum fterilitate, jacturas, feu per [illegible], quae fingulis accidunt, locorum mutationes ac migrationes; unde talium fequitur ignorantia, dum haud in uno femper loco quis confiftet. Difcrimen vero illud ab aliis, quoad [illegible] vel ἔνυδρον Argos traditum, obfervat praeterea Strabo p. 371. nempe quod regionem quidem Argivorum feu Argiam [illegible], feu *aquis abundare* dicant; ipfam vero urbem, feu Argos, ἐν ἀνύδρῳ χωρίῳ, *in loco aquae experte*, fitam. Ut jam fabellam mittam, qua exficcatum a Neptuno dicatur juxta Apollodorum l. I. c. II. idem Argiae folum, ut ille Inachum plecteret, a quo iftud fuerit Minervae adjudicatum. Verum alia fubeft, neque aliunde anxie adeo quaerenda ratio hujus rei, feu *valde fiticulofae Argus* vel *Argiae* a Poëta dictae, quam fubminiftrat Paufanias l. II. p. 112. ubi tradit, quod neque Inachus, neque ullus aliorum Argiae amnium, aquam accolis fuppeditent, nifi imbribus adjuti, ac inde, ut addit, θέρους δὲ ΑΥΑ σφίσιν ἐστὶ τὰ ΡΕΥΜΑΤΑ, πλὴν τῶν ἐν Λέρνῃ, *aeftate autem* SICCA *illis*, feu Argivis, FLUENTA, *excepta Lerna, quae fola aquam habet.* Hinc etiam Danai filia, Argis ad Lernam usque, XL. circiter milliaribus, uti e Paufania infra dicetur, diffitam, aquatum miffa dicitur apud Lucianum, eo, de quo paullo ante, dialogo. Unde juxta illud Papinii Theb. l. v. vf. 737. *& fitis interitu fluviorum*, ac proinde vere tum πολυδίψιον Ἄργος, feu *valde fiticulofum Argos.* Ita obvi[illegible] manifeftum, cur eo nomine *Argos* a Poëta dici [illegible]; nec opus proinde fuiffe, ut nativ[illegible]

vocis illius significatione omissa, alienum ei loco sensum adfingerent graves alioquin & πολυμαθέστατοι Auctores, quales, uti vidimus, Strabo, Athenaeus, & veteres aliquot Critici; aut vero, ut horum auctoritate, Strabonis maxime, moti viri eruditissimi, aliquod pondus illis de loco illo Homerico interpretationibus inesse existimarent. Ut facile omittere liceat illud μυθῶδες, quod tradit dicto modo loco Pausanias; eam scilicet Argolidos amnium aestivis temporibus siccitatem & aquae penuriam, ortam e Neptuni, de qua paullo ante, in Inachum ira; a quo nempe, & duobus aliis arbitris, regio illa, de qua ei lis cum Junone, huic Deae (non vero Minervae, ut modo Apollodorus, & qua de re etiam supra ad vers. 1.) fuerat adjudicata. Fontes vero, ad quos hic Argivos ablegat Callimachus, ut sitim inde, non ex Inacho amne, ea solemni Palladis die levent, & cujusmodi duos mox commemorat, tres a Plinio recensentur, l. IV. c. V. *Fontes*, *Niobe*, *Amymone*, *Psamathe*. Plures tamen occurrunt apud veteres Auctores & Grammaticos. Talis *Lerna* celebratissimus Argiae fons, & e qua laudatissimam juxta & Pirenes in Acrocorintho fontis aquam a Graecis habitam docebit Athenaeus l. IV. p. 156. ubi quaesitum ait inter eruditos convivas, ποῖον δὲ ὑδάτων ἥδιστόν ἐστιν· καὶ τῶν μὲν ἐγκωμιαζόντων ΤΟ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΕΡΝΗΣ, ἄλλων δὲ ἀπὸ τῆς Πειρήνης, *quaenam inter aquas foret suavissima, laudantibus vero aliis haustum* E LERNA, *aliis e Pirene*. Nisi id de alio Corinthi *fonte*, *Lerna* itidem juxta Pausaniam l. II. vs. 92. dicto, intelligere quis malit. Obscura tamen eadem aqua prae Argolidos *Lerna*; a qua, uti etiam a fluvio Inacho, regio ipsa & Argivi apud Poëtas subinde, uti Graecorum, de quibus mox, exemplo apud Papinium, haud infrequenter denominantur, ut *Lernamque regas* Theb. l. II. vs. 376. & *Lernae ductor* l. III. vs. 348. & *Lernaei coloni* l. III. vs. 461. pro *Argolide Argivorum Rege*, aut *Argivis*. Eadem vero, quamquam a priscis Auctoribus, modo *palus*, ab aliis *fluvius*, immo juxta Strabonem p. 368. *palus* simul & *fluvius* paludi cognominis, eo *Lernae* apud Argivos nomine diceretur (ac unde explicandus est obiter Aeschylus, a quo Prom. vs. 653. Λέρνης βαθὺς λειμὼν dicatur, *Lernae* nempe *profundus campus* seu πεδίον, fluvio nempe illi ac paludi adjacens, & quomodo *prata Caystri* seu λειμῶνας, de ejusmodi πεδίῳ dixit, ut id antea vidimus ad superiorem Hymn. in Dianam vs. 257. Maro Georg. l. 1. vs. 384.) haud eo minus tamen *Lerna*, *fons* etiam Argiae aliquoties ab antiquis Auctoribus & Grammaticis dicitur. Ita ibi apud Aeschylum Λέρνης vocem reddunt veteres ejus Enarratores πηγὴ Ἄργους, *fons Argiae*, prout nempe Ἄργος apud Poëtas veteres tam de urbe, quam de regione dici notum, & ab eruditis ad Apollonium Criticis adnotatur ad l. III. vs. 992. Sic quum ab eodem Apollonio l. III. vs. 1240. Λέρνης ὕδωρ dicatur, ibi quoque iidem Critici, ΛΕΡΝΗ δὲ ΚΡΗΝΗ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ἱερὰ Ποσειδῶνος,

ὕδωρ, LERNA *autem fons Argiae Neptuno sacer.* Unde similiter ab Euripide Phoen. verf. 140. Λέρνης ὕδωρ de hoc *fonte* dicitur, tum ejusdem dramatis verf. 127. Λερναῖα νάματα, ubi veteres itidem Interpretes, ΛΕΡΝΗ πόλις καὶ ΠΗΓΗ τοῦ Ἄργους, LERNA *urbs & FONS Argiae.* Occurrit vero alius de eadem *Lerna* apud Aeschylum locus, sed qui hactenus in mendo cubat, & ubi praeterea alterius fontis in Argia meminit; ubi nempe Io Argiva, eaque oestro stimulata, dicitur occurrisse Prom. verf. 677.

εὔποτόν τε ΚΕΡΧΝΕΙΑΣ ῥέος
ΛΕΡΝΗΣ ἄκρην τε,

h. e. juxta Interpretem,

ad potus salubrem CENCHREAE *laticem,*
Altumque Lernae fontem,

quasi nempe subaudienda ibi esset, & quo eum induxit Graeci ad hunc locum Enarratoris glossa, vox κρήνη aut πηγὴ, aut vero quasi de Argivorum *Arce* ageretur, quae non ad Lernam, sed Argis erat sita, ac ubi scilicet Io oestro accensa refrigerationem, ut cum Plinio loquar, quaereret. Unde aliena plane vox ibi ἄκρην, & pro qua obvia unius litterae mutatione ἀκτὴν legendum pridem vidi. Ad mare enim seu sinum Argolicum eumque XL. stadiis juxta Pausaniam l. II. p. 154. Argis dissitum, sita erat urbs & fons & cognominis *Lerna*, inde Neptuno sacra. Immo quam meam loci illius apud Aeschylum emendationem omnino, & in quem opportune postea incidi, evicit similis apud Pindarum locus Olymp. Od. VII. p. 64. Λερναίας ἀπ' ἀκτᾶς, *Lernaea a littore.* Ad eum autem adductum Aeschylii locum notant veteres ejus Interpretes, τὸ ῥεῖν ΤΗΣ ΚΕΓΧΡΗΣ ΚΡΗΝΗ ἐστὶν ΑΡΓΟΙΣ, καὶ πρὸς ΛΕΡΝΗΝ ΤΗΝ ΠΗΓΗΝ, *ad* CENCHREAE *laticem, quae* FONS *est* ARGIS, *& ad* LERNAM FONTEM. Nempe Κεγχρείας ῥέος, ad quod accurrebat lymphata Io, sicut alibi ab eodem Tragico dicitur Agam. vs. 910.

Ὁδοιπόρῳ διψῶντι πηγαῖον ῥέος,
Sitienti viatori fontanum laticem.

Κεγχρεῶν vero, ut haud ignobilis Argolidos loci, meminit Strabo lib. VIII. p. 376. ejusque situs, qua Tegea nempe Argos ducit; neque eundem omisit, ubi de Argivis & Argolide agit Pausanias lib. II. pag. 129. quamquam uterque citra ullam peculiarem fontis ibidem mentionem, quod liquidum tamen ex adiatis Aeschylii verbis Criticorum ad eadem Scholiis. Adde insuper ΛΑΓΝΕΙΗΝ apud Nicandrum Alex. p. 156. νύμφη Λαγνείη &c. ubi vetus ac eruditus ejus Enarrator, Λαγνεία, ΚΡΗΝΗ τῆ Ἄργους, *Lagnea fons Argis* vel *Argiae*, a Nympha nempe cognomine. Λαγκείας alioquin ut ibi hodie legitur, fontis, sed ubi agit de Pellana Laconicae oppido, meminit Pausanias l. III. p. 203. sicuti *Lernae* etiam, qua de re paullo ante, fontis,

non in Argia quidem, sed Corinthi, l. II. p. 92. Neque vero, ubi de hisce Argorum seu Argiae siticulosae alioquin dictae, fontibus agitur, e quibus bibere jubentur hodie Argivi, praetereundus Juliani locus Orat. III. p. 222. ἥκιστα δέ ἐστι ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ἕνεκα τὸ ΑΡΓΟΣ πολυδίψιον· ΠΟΛΛΑΙ μὲν γὰρ αὐτῷ ΤΩ ΑΣΤΕΙ, ΠΟΛΛΑΙ καὶ πρὸ τοῦ ἄστεος περὶ τὸν παλαιὸν Μάσητα, *neque* ARGUS *quod ad ejusmodi* FONTES *pertinet*, *siticulosum est*. MULTI *enim* IN URBE, MULTI *ante urbem ad priscum illum Maseten fontes sunt*. Etsi eo in loco non adeo *Maseta*, prout censuit ad Stephanum in hac voce Cl. Holstenius, tanquam collem ante Argos, fontibus revera irriguum describit Julianus; quam ad sapientiae & doctrinarum fontes, quibus tum irrigarentur adhuc Argos, & vicina eidem loca, respicit: ut e toto loci contextu, & de quo nos ad ipsum Julianum, abunde colligitur. Qua occasione tamen, ac unde hic Callimachi de Argiae fontibus locus praeterea illustratur, adducenda sunt Hesychii verba, quibus fontem Argis, seu in Argiae convalle, exstitisse observat, e quo biberent servi in libertatem adserti: & quidem quod eadem via aufugisset vinculis elapsus Cerberus: Ἐλεύθερον ὕδωρ ἐν Ἄργει, ἀπὸ ΤΗΣ ΣΥΝΑΓΕΙΑΣ ΠΙΝΟΥΣΙ ΚΡΗΝΗΣ ἐλευθερούμενοι τῶν οἰκετῶν, διὰ τὸ καὶ τὸν Κέρβερον κύνα ταύτῃ διαδρᾶναι καὶ ἐλευθερωθῆναι. In quo autem loco, pro ἀπὸ τῆς συναγείας, obvio librariorum lapsu, legendum ἀ. τ. συναγκείας, satis, ut opinor, liquet: prout apud Theophrastum de C. Pl. lib. II. cap. VI. συνάγκειάν τινα, *convallem aliquam*, non ut in editione Basileensi, συνάγειαν, & sicut a Callimacho in sequenti Hymno dicitur vers. 83. Πίνδον seu Πίνδε ἀν' ἐνάγκειαν, *Pindi in amoeno colle*. Illud autem ne quid ad illustrationem hujus apud Callimachum loci praeteream, mirabitur forte quispiam, Argivos seu nobilissimae illius urbis incolas, & solemni quidem ac festo die, quod Liberi Patris potui liberalius indulgere soliti fuerunt veteres, tanquam meros tamen ὑδροπότας invitari, ut ea die *biberent e fontibus, non vero e fluviis*. Quod alioquin ut egenorum ac miserorum proprium notat Comicus Equit. pag. 307. ὕδωρ τε πίνειν, ac ubi Critici, τουτέστι ταλαιπώρων, *quod est miserorum*. Quum tamen prae barbaris moderatos fuisse in vini potu Graecos observet Athenaeus l. x. p. 461. & vinum etiam aqua vulgo temperasse, idem ante dixerat p. 426. Unde illud apud Aristophanem Equit. p. 355.

Πιεῖν κεκραμένον τρία καὶ δύο,

h. e.

Bibere temperatum potum e tribus aquae ac duabus vini partibus,

& quam optimam fuisse vini cum aqua mixturam, notant ibidem eruditi Critici: quamquam ab aliis, ut Hesiodo, Anaxila, & Ione apud Athenaeum d. l. tres partes aquae, quarta autem vini, ab Alexide vero quatuor aquae partes, una demum vini;

ab

ab aliis autem quinque & duo, ſeu quinque aquae, duae vini partes pro optimo potu commendentur, ac unde nata ſit ea de re loquendi formula, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα. Adeo etiam, ut meracior ſeu liberalior potio ſit apud Athenienſes habita, ubi aequalis vini cum aqua mixtura, ſeu, ut de ea Ariſtophanes Plut. p. 108. ἴσον ἴσῳ κεκραμένης, & qua de re Critici ibidem. Ut proinde id a Callimacho ad Argivos dici hoc loco haud incommode potuerit, de aqua nempe, quam ea die non ex fluviis, ſed ex fontibus bibere iis incumberet; pro more nempe illo, quo aqua, & majori etiam menſura, vino miſcebatur; tum eorum praeterea, mulierum puta, adoleſcentum & promiſcuae praeterea ſervorum, ancillarum, aut egenorum multitudinis; aut caeteroquin abſtemiorum, quibus τὸ ὑδροποτεῖν, vel moribus receptum, vel egeſtate aut temperantiae etiam lege, aut aetatis vel valetudinis reſpectu erat praeſcriptum. Apud Mileſios certe, uti etiam Maſſilienſes Graecorum colonos, & Romanos itidem, id obtinuiſſe tradit Athenaeus l. x. p. 429. ut cum mulieres ingenuae, tum adoleſcentes, usque ad annum aetatis triceſimum, ac famuli praeterea vinum non biberent. Quomodo alioquin, ut hoc addam, quod hic dicitur πίνειν ἀπὸ κρανᾶν ſeu κρηνῶν, in proverbium apud Graecos abiit, de eo, qui rem obviam ac in medio poſitam adgreditur; & quo ſenſu in Epigrammate hujus Callimachi, quod in MSS. Epigrammaton Graecorum olim Palatino, nunc Vaticano legitur, primum autem inter Huetiana exſtat vulgata in nupera editione Pariſienſi,

οὐδ' ΑΠΟ ΚΡΗΝΗΣ
ΠΙΝΩ· σικχαίνω πάντα τὰ δημόσια,
neque E FONTE
BIBO: *odi omnia popularia*.

Vſ. 47. δῶλαι τὰς κάλπιδας] Nempe quae ὑδριαφόροι dictae, & quales Athenis e μετοίκων ſeu *inquilinarum* mulierum ſorte, *hydrias ferentes*, Panathenaicam pompam comitabantur. Docet id Pollux l. III. c. VI. nec omiſit eruditiſſimus Meurſius Panath. c. XXI.

Ibid. Φυσάδειαν] Quam nempe, & de qua mox, *Amymonem*, Danai Filias exſtitiſſe, & a quibus nomen illi duo fontes fuerint nacti, traditur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Nulla tamen eo Φυσαδείας nomine, inter quinquaginta Danai filias, ab Apollodoro l. II. c. I. aut ab Hygino Fab. CLXX. recenſetur, nec alibi, quod equidem ſciam, legitur. Immo ſola *Amymone* proximo verſu, ubi Danai filia dicitur. Danaidibus quidem in genere, aut earundem patri Danao repertam apud Argos aquarum copiam, tribuiſſe veteres, & a quibus factum, ut effoſſis in Argolide frequentibus puteis, ex ἀνύδρου ἔνυδρος eadem regio evaſerit, vel ex Strabone liquet; & cujus ea de re locum opportune jam adtulit vir doctus. Quod adſtruit quoque Apollodorus l. II. c. I. ubi exſiccata a Neptuno ob cauſſam paullo

ante dictam Argia, a Danao filias aquatum missas memorat. Idque a Luciano similiter traditur Dial. Marin. de quo jam ante p. 197. edit. Salm. ubi Triton ad Neptunum ait, Danaum duriter filias educare, & inter alia *aquatum ab eo mitti*, καὶ πέμπει ὕδωρ τε ἀρυσαμένας. Quibus accedunt in brevibus ad Homerum Scholiis, & in iis, quae nondum prostant, veteres Critici, qui tamen non Argiae duntaxat, sed toti Peloponneso, hoc Danai & filiarum beneficium imputant; nempe ad Homericum illud, de quo ante, πολυδίψιον Ἄργος, ubi legitur haec eorum glossa, ΑΝΥΔΡΟΝ γὰρ οὖσαν τὴν Πελοπόννησον ΕΝΥΔΡΟΝ ἐποίησεν ΔΑΝΑΟΣ, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἰκήσας αὐτήν, *quum enim prius* AQUARUM PENURIA *laboraret Peloponnesus*, *eam* AQUIS ABUNDARE *fecit*, *egressus ex Aegypto* DANAUS, *eamque inhabitans*. Adduntque iidem, factum Minervae monitis, ut puteis a Danai filiabus effossis, ἔνυδρον Ἄργος deinceps evaderet. Quod inventum patri Danao tribuit quoque Plinius, lib. VII. cap. LVI. *Puteos* DANAUS *ex Aegypto advectus in Graeciam*, *quae vocabatur Argos Dipsion*, nempe, quod praeesferat, *invenit*, & ad quae verba nuperus ac eruditus Plinii Enarrator, unum Strabonis traditum paullo ante ea de re locum, quo non ipsi Danao, sed ejus filiabus hoc Inventum tribuitur, adducit. Idem vero de effossis ab eodem Danao in Argia fontibus ac puteis, atque ita liberatum ab aquarum penuria δίψιον *Argos*, tradit Nonnus Dionys. l. IV. p. 127.

Δίψιον Ἄργος ἔπαυσε, κονιομένοις δὲ πολίταις,
Ὑγρὰ ποδῶν ἐπίβαθρα πόρεν ξεινήιον ὕδωρ,
Siticulosas Argos liberavit, *pulvere vero obsitis civibus*,
Humidos pedum gressus praebuit, *novam pro hospitio* (quod ibi nempe nactus Danaus) *aquam*,

seu quas alibi vocat Plinius, *hospitales aquas* l. II. c. CIII. Quae egregie illustrat, & qui unicus censeri debet hujus rei fundus, quod Danaus nempe primus Argivis, ut id jam ad Apollodorum vidit eruditissimus mihique amicus Th. Gale, aquatica instrumenta indicasse dicatur apud Strabonem l. I. p. 23. καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὑδρεῖα τὰ ἐν Ἄργει παραδείξαντα, *quemadmodum Danaus*, *quod Argis aquatica instrumenta demonstrasset*. &c.

Vs. 48. Ἀμυμώνην οἴσετε τὰν Δαναοῦ] Quo nomine etiam una inter Danaidas apud Apollodorum & Hyginum, dictis ante locis; tum apud Pausaniam l. II. p. 155. Lucianum praeterea, de quo mox; praeter locum, quem opportune hic indicavit vir doctus, Anthol. l. v. Epigr. IX. Εἰς Ἀμυμώνην τοῦ Δαναοῦ θυγατέρα, *in Amymonem Danai filiam*, legitur; ac unde Ἀμυμώνη Δαναΐς, *Amymone Danais*, ut hoc addam, ab Apollonio dicitur l. I. vs. 137. Immo cujus mater e qua nempe eam genuerit Danaus, *Elephantis* vocatur apud Tzetzem Chiliad. VII. p. 127. & a qua *Amymone* huic Argiae fonti nomen inditum, quique prope Lernam, de qua paullo ante, exstitisse a Strabone traditur l. VIII. p. 371.

Oc-

Occafionem vero hujus rei feu fabellam narrat Apollodorus; nempe a Danao miffis aquatum, ut ante vidimus, filiabus: unam ex iis *Amymonem* aquam quaerentem, a Neptuno compreffam, cui mox ille Lernae fontes indicaverit. Quod fimiliter a Luciano refertur dialogo ante indicato, nempe a Danao miffam Argis ad Lernam usque aquatum *Amymonem* filiam, eaque a Neptuno rapta, tridente terram ab illo percuffam, e qua nempe emanarit fons Nymphae cognominis. Quae ad Euripidem, unde ea videntur haufta, refpiciunt, eumque eadem opera illuftrant, ubi ab Argivis excidium Thebis portendi innuens ait Phoeniff. vf. 195.

Λερναία τε δώσειν τριαίνα,
Ποσειδανίοις ΑΜΥΜΩΝΕΙΟΙΣ ὕδασι,
Daturum Lernaeo tridenti,
Neptunis aquis Amymoniis.

Ad quem locum notat vetus ejus Interpres, quod e congreffu fcilicet Neptuni cum Danai filia *Amymone*, aquis abundans Argia evaferit; ac deinde utroque fonte *Lerna* & *Amymone*, ut diverfis nempe, addit, ὃ (ὕδωρ) καὶ τὴν ἐπίκλησιν ἔχει ἐκ ΑΜΥΜΩΝΗΣ. Ἦν δὲ καὶ ἑτέρα ΚΡΗΝΗ Λέρνη, ΑΜΦΟΤΕΡΑΙ δὲ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ εἰσιν, *quae aqua nomen ab* AMYMONE *nacta eft. Erat autem alius* FONS *Lerna*, UTERQUE *vero* ARGIAE. Quod ideo etiam monendum fuit, quia Ortelius, cui indictus hic Euripidis & Criticorum ad eum locus, unum eundemque Argiae fontem, *Amymonem* & *Lernam* credidit; quamquam difcrimen inter utrumque, vel docere eum potuerat Strabo l. VIII. p. 371. Ἀμυμώνη κρήνη τις κατὰ Λέρνην, *Amymone fons prope Lernam*. Apud Paufaniam vero l. II. p. 155. non fons Argiae, fed fluvius vocatur *Amymone*, ficuti a Lactantio ad Papinium Theb. l. II. vf. 433. ubi quum eadem, quae ex Apollodoro vidimus, de Neptuni cum *Amymone* congreffu adtuliffet, addit cufpide terram eo in loco a Neptuno percuffam, *unde quum aqua flueret, Lernaeus fons dictus eft & fluvius* AMYMONIUS. Inter fontes tamen Argiae eandem *Amymonem* recenfet dicto ad vf. 46. loco Plinius, *Fontes, Niobe, Amymone, Pfamathus*, & pro quo poftremo mallem *Pfamathe*, a cognomine nempe *Pfamathe*, Crotopi Argivorum itidem Regis filia, de qua videri poteft Paufanias pag. 81. & 119. Mitto Ovidium, a quo idem fons *Amymone* prae aliis Argiae commendatur eo loco, quem hic viderunt jam alii, Metam. lib. II. vf. 239.

quaerit Boeotia Dircen,
Argos AMYMONEN.

Apud Philoftratum autem, ut hoc addam, Icon. l. I. p. 742. ejusdem, de qua paullo ante, *Amymonis*, non Lernam quidem fed Inachum fluvium cum urna frequentantis, eaque occafione a Neptuno adamatae, puellae autem illius metu trepidae inde ac perculfae defcriptio feu fabella legitur: ac prout a Papinio

de eadem dictum Theb. l. vi. vs. 288. *& in amne reperto* TRISTIS AMYMONE.

Vs. 50. Φορβαίων Ἴναχος ἐξ ὀρέων] De quibus, unde decurrat *Inachus*, *montibus*, non conveniunt veteres Auctores; dum in monte Arcadiae Artemisio ejus fontes statuit haud uno loco Pausanias p. 130. & 464. in Lyrcio autem ac ut Arcadiae itidem monte, Strabo l. viii. p. 370. ac unde per convalles, quod addit, defluat; & similiter eruditi Apollonii Enarratores ad illud Poëtae l. i. vs. 125. ubi Λυγκήϊον Ἄργος, aut juxta alios Λυρκήϊον legi notant, idque ἀπὸ ὄρους Ἀργείου, ab *Argiae monte* cognomine, a quo fluit, ut addunt, Inachus. Qui etiam Λύρκειον, non Arcadiae, sed Argolidos mons a Stephano dicitur. Ab eodem vero Stephano, quod notavit hic vir doctus, e Lacmone Pindi cacumine oriri dicitur *Inachus*; & quod ille non de Pindo Thessalico, sed altero Arcadiae, eoque in confinio Argiae, intelligendum putat. Cujus tamen Pindi in Arcadia unus meminit Graecus Theocriti Interpres ad Idyll. i. vs. 67. sed manifesto Grammatici illius, ut bene censuit Ortelius, vel librarii errore; quum ibi eodem versu Pindus ille cum Peneo, notissimo Thessaliae fluvio, conjungatur. Adde, quod ex Hecataeo id tradiderat Stephanus; quum illud de *Inacho Amphilochico*, non *Argivo*, bene statuisse, male autem Sophoclem qui de *Inacho Argivo* sit interpretatus aperte dicat Strabo p. 271. & quod postremum ut fabulosum ac ἀδύνατον cum ibi redarguit, tum adhuc alibi p. 376. Stephano vero additur hic a Viro docto Aristoteles, qui nempe a Pindo Thessalico oriri *Inachum Argivum*, sed qua in re, ut ille ait, lapsum eundem esse constet, tradiderit. Verum haud difficulter se ab illa lapsus nota immunem Stagirita vindicat. Exstat Philosophi ea de re locus Meteorol. l. i. c. xiii. ubi percurrens fluvios e montibus ortos, inter alia addit, ὁ μὲν Ἀχελῷος ἐκ Πίνδου, καὶ ὁ Ἴναχος ἐντεῦθεν, *Achelous quidem ex Pindo fluit, & inde quoque Inachus.* Quo factum etiam ut *Inachus* a nonnullis, non Argivus solum fluvius, sed eodem nomine Thessalus, sicut a Vibio Sequestro dicatur. Unde id ab Hecataeo, non de *Inacho* Argivo, sed de altero Amphilochico, eoque e Laemo profluente, quique eodem *Inachi* nomine ab Amphilocho, aut ut alibi ait, ab Alcmaeone fuerit appellatus, vocatum probat, uti modo dicebamus, Strabo l. viii. p. 376. Idem tamen, dum ea in re sibi, ut haud semel illi contigit, non constat Geographus, de *Inacho*, *qui versus Argos* fluit, id Hecataeum statuisse innuit l. vii. p. 316. De *Epirotico* autem non *Argivo Inacho* debet quoque adductus ante Aristotelis locus intelligi, quique inde ibi cum Acheloo, ejusdem tractus fluvio conjungitur; quem utrumque etiam in Ionium mare, procul proinde a sinu Argolico, exire, & quidem *Inacho* prius in Acheloum exonerato, tradit Strabo l. vii. p. 387. Ut proinde ad eum Philosophi de Pindo, e quo fluerent *Inachus* & Achelous, locum vana sit Olympiodori

dori in Meteorol. l. 1. p. 24. glossa, Πίνδος ὄρος ἐστὶ Πελοποννήσε, *Pindus mons est Peloponnesi.* Mitto quod Argivus *Inachus* Ἀλιάκμων primum dictus statuatur in libro de fluviis, qui Plutarcho tribuitur; quo ad dictum paullo ante *Laemum*, e quo Argivi Inachi fontes, eruebat, uti e Strabone vidimus, Sophocles; Amphilochici autem Inachi, Hecataeus, adludi continuo videtur. Verum idem *Haliacmon* obvius Macedoniae apud Auctores & Geographos antiquos, non vero Epiri aut Peloponnesi seu Argolidos fluvius. Φορβαίους vero vocat hic Callimachus eosdem *montes* seu *pascuos* vel *pascuis feraces*, e quibus Argos usque deflueret Inachus. Adde, quod fluviis & foutibus irrigua esset, qua de re ante, regio, ac inde pascuis dives. Quo nomine etiam Danaides, ut paullo ante vidimus ad vs. 46. πιονόμους τόπους, seu *loca pascuis abundantia* vocant Argiae, in quam recenter adpulerant, solum, Hinc Argos ἱππόβοτος, seu *equis alendis apta*, ab Homero jam olim dicta; φορβάδα vero de *pascente* equa dixit Euripides Bacch. vs. 167. sicut φορβάδος αἰγὸς de *pascente capra* Nicander Ther. p. 67.

Vs. 52. ὡς ἐθέλων τὰν βασίλειαν ἴδῃς] Sicut a Tiresia factum paullo post dicitur vs. 73. ὡς ἐθέλων δ' εἶδε &c. Quae ad peculiares sacrarum apud veteres ceremoniarum ritus, occultasque subinde earum rationes spectant. Ea nempe fuit pervulgata, & quae Homerum videtur Auctorem habuisse, Graecorum de Diis suis, ut ea de re infra vs. 101. opinio, citra piaculum magnamque noxam, conspici eos ab hominibus, nisi ubi id iisdem Diis esset lubitum, non posse. Quae religio ad simulacra etiam eorum, maxime quae διοπετῆ seu coelo delapsa censebantur, cujusmodi de quo paullo ante ad vs. 39. Palladium, transiit; in quibus scilicet symbolica Dei praesentia ac virtus quaedam mirifica occultari credebatur. Immo unde scriptus a Jamblicho περὶ Ἀγαλμάτων, seu *de simulacris Deorum* liber, cujus a Jo. Philopono refutati meminit Photius Bibl. Cod. ccxxv. & quo ille, ut ibidem dicitur, ac prout ea de re jam obiter actum ad titulum hujus Hymni, intendebat ostendere, *divina esse* simulacra, & juxta Interpretem, *praesentia Numinis referta*, seu *de divina natura plurimum participare*, θεῖα καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα, eaque, ut ibidem addit, non solum quae ideo quod ab ignoto artifice fabrefacta διοπετῆ credebantur, sed quae etiam vulgari fundendi, sculpendi, aut fabrili arte erant conformata. Quae tamen ἀγάλματα ita distinguit Proclus in Timaeum l. 11. p. 83. τὰ μὲν ἐστιν ἐμφανῆ (non, ut ibi legitur, ἀφανῆ, & quod totus loci contextus abunde redarguit) τὰ δὲ ἔνδον ἀποκέκρυπται συμβολικῆς τῶν Θεῶν παρουσίας, ἃ καὶ μόνοις ἐστὶ γνώριμα τοῖς τελεσταῖς, *e quibus simulacris quaedam sunt conspicua; alia autem intus symbolicam Dei praesentiam occultant, & quae solis nota sunt mystis.* Cujusmodi proinde posterioris generis simulacra & pro mysticis habita, recondi in occultis templorum sacrariis ac intimis penetralibus, ἀδύτοις nempe seu ἀνακτόροις, consueverant; solis etiam, quibus id lege licitum Sacerdotibus,

tibus, & subinde semel tantum in anno, ut de Minerva Poliade apud Tegeatas tradit Pausanias l. VIII. p. 531. conspicua. Quae, ut obiter hic tangam, sicuti tot alia Graecorum θεολογήματα, e sacris Hebraeorum ritibus, de ingressu nempe solius Pontificis, idque semel in anno, in sanctuarium, reconditaque ibidem Arca & Cherubinis, totidem Dei praesentiae traditis in veteri Foedere symbolis ac simulacris, & quorum Cherubinorum speciem, juxta Josephum Ἀρχ. l. VIII. c. II. nemo conjicere potuerit vel eloqui, continuo hausta, haud immerito licet statuere. Unde rursus apud Pausaniam legas l. II. p. 98. varia Deorum signa habere Sicyonios in *occulto loco*, seu ἐν ἀπορρήτῳ, sicuti paullo ante p. 93. de Parcarum, Cereris & Proserpinae signis in earum aede, qua itur ad Acrocorinthum, eadem non esse conspicua tradiderat; idemque alibi de Thetidis apud Spartanos simulacro observat, l. II. p. 186. Immo unde etiam haud infrequens apud eundem Auctorem mentio ejusmodi signorum, quorum, ut hic Argis hujusce Palladii, solis mulieribus patebat adspectus. Id enim de simulacro quodam occulto apud Hermionenses, & de quo quale esset nulli viro indigenae aut extero, solis aliquot mulieribus, arcani nempe illius consciis & custodibus, constare; sicut apud eosdem Deae Lucinae, & alibi de Junonis apud Aegienses in Achaja, aut Bacchi etiam prope Taygetum simulacris memorat, ut alia adhuc mittam, idem Pausanias p. 153. 200. & 444. Cujusmodi quoque perantiquum Cereris signum, & in sacrario illius aedis intimo apud Catinenses reconditum, memorat Tullius IV. in Verrem c. XLV. *quod viri*, ut ait, *non modo cujusmodi esset, sed ne esse quidem sciebant:* aditum enim in id sacrarium, quod addit, viris non fuisse, sacra per virgines & mulieres tantum procurata. Haec vero, iisque similia de Trojano, ut vulgo creditum, ac Romano dein Palladio apud Auctores obvio, ac unde illud Lucani l. I. vs. 598. de Vestalium nempe maxima, & Palladio in intimo Vestae aedis recessu recondito:

vittata sacerdos
Trojanam SOLI *cui* FAS VIDISSE *Minervam*,

alibi l. IX. vs. 994.

NULLIQUE *adspecta* VIRORUM
PALLAS, *in abstruso pignus memorabile templo:*

ita de hoc Argivo Palladis simulacro, & quale pro Trojano ab ipsis Argivis, ut supra vidimus, habitum, Argis etiam obtinuisse ostendit hic Callimachi locus. Illud nempe, quod a solis Argivis virginibus, quae sacra Minervae procurabant, non vero a viris fas erat conspici: adeo, ut non impune etiam id ab iis, quamquam invitis, ut hic dicitur, fieret. Quam in rem quoque, ne talia nempe contingerent, maxime ubi foras sicut hoc loco illud Palladium erat educendum, prospiciebatur, ut peplis involuta essent id genus simulacra, quae nefas erat detegere. Quomodo id de alio Palladio, seu Minervae Saitidos in Aegypto signo,

no, cujus peplum nemo mortalium adhuc detexerat, tradit Plutarchus de Isid. p. 354. Neque vero insolens videbitur, quod de hoc Argivorum Palladio, tanquam de Dea ipsa fiat hoc & sequenti versu a Poëta sermo; quum notum sit, & praeterea ex adducto paullo ante Jamblichi loco liqueat, simulacra, maxime quae διοπετῆ censebantur, quale vulgo Palladium, pro Diis fere ipsis aut Deorum instar habita. Unde id apud Graecos usu receptum, ut Numinum simulacris ipsa Deorum Dearumve nomina continuo inderent, memorat ac simul redarguit Plutarchus de Isid. & Osir. p. 379. additis hujusce rei exemplis, & quidem a quo initium facit, Minervam nempe fuisse a Lachare exutam; Apollinis cincinnos aureos abstulisse Dionysium, Jovem Capitolinum sub bellum civile incendio periisse. Adde his insuper, haud mirum βασιλείας nomine *Minervam* intelligi, haud insolito nempe apud Poëtas more, Deos Deasve coelestes seu majorum Gentium, *Regum* & *Reginarum* nomine compellandi; quamquam utrumque de Jove & Junone frequentius, quod obvium, & alibi jam vidimus, fuerit dictum. Ut hic mittam sex *Deorum Reges*, Θεῶν βασιλεῖς, juxta Orphei Theologiam, traditos, nempe *Phaneta*, *Noctem*, *Coelum*, *Saturnum*, *Jovem*, *Bacchum*, de quibus videri potest, e Pythagoreorum ea de re scitis disserens, Proclus in Timaeum l. v. p. 291.

Vs. 53. ἴδῃ γυμνὰν τὰν Παλλάδα] Quod utique παρθένον αἰδοίην, *virginem verecundam*, qualis dicta in Hymno Homerico haec Dea, eamque ἄλεκτρον, ut in Panathenaeis, teste Athenaeo lib. III. p. 98. ab Atheniensibus cultam, minime decebat; ac omnino ab illo ejusdem Deae intemerato pudore & verecundia videbatur alienum. Unde sicuti DIANA SANCTA, aut pudicitiae apud Romanos antistes ac symbolum, & Palladii custos, VESTA SANCTA, eademque *Palladis* insuper nomine a Propertio dicta l. IV. El. IV.

PALLADIS *exstinctos si quis mirabitur ignes.*

h. e. *Vestae*; ita MINERVA SANCTA in Romanis nummis signari itidem meruit: prout etiam *Vestales sanctae* apud Horatium lib. I. Od. II. Romano nempe more, pro *pudicae* & *castae* appellantur. Unde earum uni, quod e Lucano ante vidimus, patebat *Palladii*, neque illius, quod veteres nummi abunde etiam arguunt, nudi adspectus; ac prout de alio Palladis simulacro, quod ne quidem ab alma ejus sacerdote fas erat *nudum* conspici, ait apud Statium Tydeus Theb. lib. II. vs. 739.

Pervigilemque focis ignem longaeva sacerdos
Nutriet, ARCANUM NUNQUAM VISURA PUDOREM.

Peplis proinde, uti paullo ante diximus, involuta vulgo in ejusdem festis Minervae simulacra, & stolata semper eadem Dea in signis ejus ac nummis antiquis etiamnum visitur, cum ποδήρει quoque seu *talari* ut plurimum tunica; quale Minervae apud Athenien-

nienses simulacrum a Pausania traditur p. 43. quum tamen non solum Venus passim, sed Diana etiam subinde *nuda*, in similibus prisci aevi monumentis occurrat. Immo quod eo magis *Minervam*, seu pudicitiae ac temperantiae apud veteres antistitem aut symbolum decuit, ne nuda scilicet pateret virorum conspectui; quum id a Venere, quamquam Πανδήμῳ Dea & Ἀναδυομένη, at Πόρνης etiam & Ἑταίρας nominibus culta, vitatum legatur apud Ovidium Fast. l. IV. vs. 141.

Littore siccabat rorantes NUDA *capillos:*
VIDERUNT *Satyri, turba proterva,* DEAM.
Sensit, & apposita texit sua corpora myrto:
Tuta fuit facto, vosque referre jubet.

Quo equidem *myrti* velamine, ut id obiter addam, & eo, qui inde in hujus Deae sacris obtinuit, ritu, ad primae parentis factum, ficus frondibus una cum viro verecundiae consulentis adludi, haud vane forte posset quis opinari. Quum alioquin discrimen illud inter utramque hanc Deam, Venerem nempe & Minervam, quarum illa *nuda* posset impune conspici, haec non item, tangat vetus, de quo paullo post, Epigramma, Δέρκεο νηχομένην, μὴ δείδιθι, *respice natantem Venerem, ne metue* &c. Immo quod in genere antiquissimis temporibus, aureo nempe seculo citra cujusquam noxam aut periculum contigisse, tradit alicubi Romanus Callimachus l. III. El. XIII.

Nec fuerat NUDAS *poena videre* DEAS.

Quamquam illud, quod de Paride, cui ea scilicet felicitas contigerit, fabulantur, infra Tiresiae, de quo mox Poëtae sermo, aetatem referatur; & ubi juxta Venerem & Junonem Minerva aquis fontanis primum lota, se cum duabus illis Deabus *nudam* Phrygio pastori conspiciendam scilicet praebuit; uti jam ex Euripide & aliunde vidimus ad titulum & vs. 19. hujus Hymni. Adde, quod ad Paridem ait seu scribit Oenone apud Ovidium:

Qua Venus & Juno, sumptisque decentior armis,
Venit in arbitrium NUDA MINERVA *tuum.*

Etsi non desint etiamnum (& qua de re jam obiter ad superiorem Hymn.) antiqua monumenta, in quibus eaedem tres Deae non *nudae*, sed amictae seu stolatae stant coram eodem formae illarum arbitro. Ut nunc mittam, quod de Jove, ob visam lavantem in fontanis aquis nudam Proserpinam, libidine accenso,

Λουομένης ὅλον εἶδος ἐδέρκετο Περσεφονείης,
Lavantis totam formam vidit Proserpinae,

indeque clandestino ejus cum ea concubitu, narrat ad veteris ea de re fabulae fidem Nonnus Dionys. l. v. p. 177. & l. VI. p. 187. Quae autem quam cum nota Davidis & Bathsabae II Sam. XI. historia communionem habeant, hic non pluribus tangam.

Ibid. τὰν πολιοῦχον] Quomodo itidem πολιοῦχος Ἀθάνα, alibi ὦ πολιοῦχε Παλλὰς, *o urbis Athenarum custos* sive *patrona Minerva*, ab Aristophane dicitur Nub. p, 162. & Equit. p. 323. & cujus Deae

πολιοῦ-

πολιέχν aedes etiam Spartae in colle exftitiffe traditur a Paufania l. III. p. 193. Eadem quoque quae ΠΟΛΙΑΣ Athenis olim culta, ut vel ex eodem Comico liquet Avib. p. 580. & ejus Enarratoribus, ac praeterea ex veteri Athenienfium nummo, qualem in fchedis meis aliunde defcriptum reperio, ΑΘΗΝΑΣ ΗΛΙΑΔΟΣ ΜΕΝΕΦΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΦΡΟΝΟΣ, fed ubi pro ΗΛΙΑΔΟΣ omnino ΠΟΛΙΑΔΟΣ legendum liquet, h. e. *Minervae Urbanae Menephronis, Menephronis Filii.* Culta fimiliter eadem Minerva Πολιὰς apud Cretenfes; prout iftud liquet e prifcis foederis inter Hierapytnenfes & Prianfios, Cretae populos, tabulis, quae exftant cum in J. Pricaei in Apologiam Apuleji notis, tum in Marmor. Oxon. p. 116. P. I. ubi fub finem & dialecto quidem Dorica dicitur in eadem tabula feu columna, ἐν τῷ ἱερῷ, τᾶς Ἀθαναίας τᾶς Πολιάδ☉, *in aede Minervae Poliados* feu *Urbanae*, collocanda; immo cujus *Minervae Poliados*, ficut Apollinis Delii, de qua ad fuperiorem Hymnum fimulacra apud Indos exftare dicit Philoftratus V. Apoll. l. III. c. III. Πολιέχοι vero, ficuti Minerva hoc loco, in genere apud veteres *Dii urbici* feu *urbium cuftodes* ac *defenfores*; fub quorum nempe praefidio ac tutela fecurae eaedem agerent, aut agere credebantur: ficuti πεδιονόμοι, *Dii pagani* aut *agrorum praefides*, quomodo apud Aefchylum iidem fimul adducuntur Sept. Theb. vf. 272.

Ἐγὼ δὲ χώρας τοῖς ΠΟΛΙΣΣΟΥΧΟΙΣ ΘΕΟΙΣ,
Πεδιονόμοις τε,
Ego vero regionis hujus & urbis CUSTODIBUS DIIS,
Et Paganis &c.

& paullo poft a choro Thebanarum Virginum vf. 318. ὦ πολιοῦχοι, *o Dii urbis* feu Thebarum *cuftodes*, invocantur, ut Thebas nempe ab Argivorum, qui ei excidium minabantur, armis & oppugnatione liberent. Haud aliter ac apud Comicum ante adductum paullo ante ex Avibus locum, legitur:

τίς δὲ ΘΕΟΣ
ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ἔςαι;
quis autem DEUS
URBIS CUSTOS *erit?*

Idque Atticorum more, apud quos πόλιν, γῆν, aut χώραν ἔχειν dicebantur Dii, fub quorum praefidio ac tutela *urbs*, *terra* aut *regio* agere cenfebatur, ut alibi apud eundem Aefchylum Suppl. verf. 712. Θεοὺς δὲ, οἱ γᾶν ἔχουσι, *Deos vero, qui hanc terram obtinent* ac tutantur. Sic Thucydides l. IV. p. 148. Θεοὶ, ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε, *Dii, quicunque terram Plataeenfium obtinetis;* de Apolline Delio Ariftophanes loco jam adducto ad Hymnum in Delum Θεσμοφ. p. 784. Δῆλον ὃς ἔχεις, *qui Delum obtines*: immo quae formula apud Demofthenem haud infrequens, ut de Coron. p. 333. τοὺς ΘΕΟΥΣ ἅπαντας καὶ πάσας, ὅσοι ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΕΧΟΥΣΙ τὴν Ἀττικὴν, *Deos Deasque omnes, qui terram Atticam*

ticam obtinent seu *protegunt*. Unde ut πολιῦχοι, ita γαιάοχοι etiam iidem dicti, sicut praeter Neptunum alio etiam sensu appellatur Diana γαιάοχος, *terrae praeses*, apud Sophoclem Oed. Tyr. vs. 166. ac ubi γαιάοχον pro πολιῦχον eandem dici notant veteres Grammatici. Πολιῦχος autem Minerva, quae alioquin περσέπτολις paullo ante appellata vs. 43. eo opportunius hic dicitur, quod ΠΟΛΕΩΝ ΠΑΣΕΩΝ τὰς κορυφὰς ΕΧΕΙ; *vertices* OMNIUM URBIUM HABERE seu *tenere* eadem dicitur ab Aristide Hym. in Minerv. p. 19. ac praeterea, quod prima urbes struxerit, easque & aedes inhabitandas dederit, ac in arcibus fuerit culta; ut idem Rhetor ait p. 21. ac prius illud ab Oppiano itidem de Minerva traditur Ἁλιευτ. l. II. vs. 25.

Δοῦρα τεκτήνασθαι, ἀναστῆσαί τε μέλαθρα,

Ligna fabricare, excitareque aedificia.

Cultum autem ejus Deae in arcibus abunde arguit, quod Ἀκραία eadem haud minus ac Juppiter Ἄκραιος, quae nempe arces urbibus impositas suo patrocinio protegeret, legitur appellata. Adde insuper, cujus ut verae *urbium custodis*, simulacra in earundem portis, sicut Martis in suburbiis, vulgo statuebantur, & quae Dea πυλαίη & πυλαῖτις etiam inde dicta; prout postremo hoc nomine a Lycophrone vocatur p. 64. & de qua pridem dixerat Aeschylus Sept. Theb. vs. 507.

Ὄγκα ΠΑΛΛΑΣ, ἥτ' ἀγχίπτολις,

ΠΥΛΑΙΣΙ γείτων,

Onca PALLAS, *quae & prope urbica*,

PORTIS *vicina*.

Ὄγκα autem eadem, uti Ὁμωλωῒς Minerva Thebis culta, a totidem nempe Thebarum portis ita appellatis; ut istud e Lycophrone rursus p. 91. illud ex eodem Tragici dramate vs. 171. & priscis ad utrumque Grammaticis constat. Immo unde Apollini προπυλαίῳ praelata dicitur Minerva apud Aristidem in Hym. in hanc Deam p. 28. & Παλλὰς πυλαιμάχος a Cleone dicitur apud Aristophanem Equit. pag. 354. gemina nempe ut Auctor ad Herennium loquitur, adnominatione, quam non observarunt ibi Interpretes, ad hujus nempe πυλαίας vel πυλαίτιδος, de qua diximus, seu a simulacris ejus ad urbium portas erectis tributum ei nomen; *tum a pugna ad Pylum*, qua se identidem jactabat Cleo. Et quo praeterea opportune referas, quod κλειδοῦχος eadem Dea fuerit dicta; sicut de ea Aristophanes ait Θεσμοφ. pag. 829. Κλῃδοῦχός τε καλεῖται, *clavigera etiam vocatur*, quasi nempe urbium claves gestaret, & ad quam ejus appellationem respexit Aeschylus Eumen. vs. 830. ubi de semet ait Minerva:

Καὶ κλῇδας οἶδα δωμάτων μόνη θεῶν,

Et claves aedium sola novi,

ubi nempe Jovis fulmen foret reconditum. Quibus utique symbolis, consilio non minus ac arte, quam armis & viribus, defen-

fendi urbes ac protegi, adumbrasse nobis veteres, liquidum abunde, ut opinor, ac manifestum.

Vs. 54. Τ' ὤργῳ] Uti infra vs. 138. & quomodo τ' ὠργεῖοι, *Argivi*, Dorice itidem pro τ' Ἀργεῖοι exstat apud Pindarum Isthm. Od. 11. pag. 445. uti supra ὦνα pro ὦ ἄνα, vers. 33. Hymn. in Jovem, & τ' ὤνδιον pro το ἔνδιον vs. 39. Hym. sequentis in Cererem, ac similiter τ' ὠνδρὸς pro τοῦ ἀνδρὸς, aut ὤνερ pro ὦ ἄνερ in duobus hisce Battiadae, quae jam prostant in editione Parisiensi, Epigrammatis. Sic, ut obiter hoc addam, in venustissimo illo Sapphus Odario, quod apud Dionys. Longinum hodie, sed valde depravatum legitur, e veteri autem & optimo codice emendatum olim vidi apud virum ingenio ac doctrina insignem Is. Vossium, ac inter alia secundo quidem versu, ἔμμεν' ὤνηρ, pro quo in editis ἔμμεν' ὠνὴρ, prout nempe χ' ὠνὴρ itidem exstat in Theocriti Epigrammate in Epicharmum; ac in alio apud eundem τ' ὤγαλμα. Sed haec levia fateor ac minutula.

Ibid. ἐσοψεῖται τοῦτο πανυστάτιον] Haud aliter nempe ac infelix Oedipus de se, oculos mox sibimet evulsurus, ait apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 1209.

Ὦ φῶς, τελευταῖόν σε προσϐλέψαιμι νῦν,

O lux, te jam extremum nunc adspicio.

Id vero hoc loco juxta Graecorum, de qua paullo ante, Theologiam, ac mysticas eorum caeremonias, quibus, ac traditis Deorum iisdem ἐπιφανείαις, haud impune, ignaris quamquam (ut modo ac dein vs. 48. a Poëta dictum) ac invitis, sed quibus id alioquin vetitum, interesse, easque coram intueri haud licuit. Hinc vel furore, vel coecitate, ut id hoc loco & in sequentibus Tiresiae exemplo adseritur, vel aliis calamitatibus, ut mutatae subinde formae, aut vero morte continuo multati dicuntur ii, quibus id quocunque tandem casu & modo contigerat: cujusque rei obvia apud Poëtas antiquos aliosque Auctores exempla. Ita scilicet, ut fabellas ejus notae minus obvias & ab hoc loco haud alienas obiter hic tangam, Cretensis Siproetas e mari in feminam, sicuti de Tiresia etiam ab aliis dictum, versus, quod lavantem similiter vidisset Minervam, apud Anton. Liberal. cap. XVI. & Erymanthus Apollinis filius excoecatus, quod lavantem itidem intuitus esset Venerem, post ejus cum Adonide congressum, juxta Ptolemaeum Hephaest. l. 1. apud Photium Cod. cxc. Ut similes ac infelices Calydonis, vel Haliacmonis, & de quibus postea ad vs. 78. traditos ab aliis casus hic non memorem. Quod alioquin aureo seculo nec dum obtinuisse, ut nempe coecitate vel alio calamitatis genere, nudas vidisse Deas luerent mortales, paullo ante tradentem vidimus Propertium; alibi autem de Diana dicit Papinius l. 1. Sylv. v.

Hic velox Hecate velit & deprensa lavari.

Quibus alioquin poenis subinde etiam traduntur adfecti, qui vel solum Jovis fascias in Dictaeo antro conspexerant, in cognomi-

nem

nem scilicet inde avem mutati, apud Anton. Liberal. cap. XIX. aut caeteroquin qui aedes Deorum sacras, aut abdita eorum simulacra, ubi lege seu more patrio id iis erat vetitum, ingredi vel coram adspicere fuerant ausi. Sic excoecatus Aegyptus, quod ingressus foret templum Neptuni Mantineae, ad quod nemini patebat aditus, teste Pausania l. VIII. p. 462. ac similiter, qui Lyceum Jovis in Arcadia fanum hominibus inaccessum adierat, intra annum mortuus, eodem Auctore p. 517. Quod postremum paullo aliter tangit Plutarchus Quaest. Gr. p. 298. sponte nempe Lyceum illud ingressos, lapidibus ab Arcadibus obrutos. Quae omnia, & cujusmodi plura etiamnum adferri eam in rem possent, cum e Mose hausta haud immerito licet statuere, apud quem Exod. XIX. 20. & XX. 21. Deus Mosi praecipere dicitur, ne Sacerdotes & Populus adscendant ad Dominum, ad ejus nempe conspectum, ne ille continuo eos interficiat; tum praeterea ex cladibus, quibus vel Philistaei 1 Sam. V. 6. vel Bethsemetes incolae 1 Sam. VI. 19. vel Huzza 11 Sam. VI. 6. ob inspectam intus ab iis aut adtrectatam arcam, qua nempe (ut ea de re obiter ante ad vs. 12.) gloriosa Dei praesentia adumbrari, ac inde etiam de Deo ipso dicta legitur, Num. XXXV. 10. & alibi in veteri foedere. Quibus tamen, nempe quae ortas ex invito etiam coelestium Deorum conspectu, aut temerario ad eos accessu, poenas spectant, haud continuo suffragari videntur ea, quae de iisdem Diis, ut omnia quidem videntibus, ipsis interea ἀοράτοις, ac praeterea ἀμορφώτοις, ἀτυπώτοις, ἀμεταβλήτοις, *sine forma, sine effigie, immutabilibus*, sunt a priscis inter Graecos Sapientibus, & e Poëtarum etiam gente, haud semel tradita. Sed qua de re opportunior infra ad vs. 101. dicendi erit locus.

Vs. 58. Πουλύ τι καὶ πέρι] *Plurimum & eximie prae caeteris*; πέρι nempe ibi pro ὑπὲρ seu περισσῶς, & quo sensu formata inde composita περιάλλως, *eximie, prae aliis*; περίαλλος, *qui caeteris praestat*; περιπρὸ, pro *insigniter* itidem seu διαφερόντως, apud Apollonium l. I. vs. 869. & ejus Enarratores; ac apud eundem non solum aut Homerum, quos adducunt Hellenismi Thesauri, sed apud Pindarum etiam Isthm. Od. V. p. 462. Sophoclem in Phaedra apud Stobaeum Ecl. Phys. c. LX. p. 11. & Theognidem, περιώσιον & περιώσια, pro *magnopere*, aut *reliquis eminentiora, praestantiora*. Unde hic legendum apud Callimachum putem & explicandum illud καὶ περὶ δὴ φίλατο τᾶν ἑταρᾶν, nempe καὶ δὴ φίλατο περι τᾶν ἑταρᾶν, h. e. Attice vel Dorice pro τῶν ἑταίρων (sicuti mox vs. 119. ὦ ἑτάρα, & supra Hym. in Jovem vs. 46. ἕταραι pro ἑταῖραι) ac ut mox vs. 166. νυμφᾶν pro νυμφῶν & vs. 104. Μοιρᾶν pro Μοιρῶν. Nempe quod totius hujus loci conspectus manifestius ante oculos ponet,

Ἀθαναία νύμφην μίαν ἔν ποκα Θήβαις
Πουλύ τι καὶ πέρι φίλατο τᾶν ἑταρᾶν,

Mi-

Minerva Nympham quandam (Chariclo, uti vocatur infra v. 67.) *olim Thebis*
Plurimum & prae aliis dilexit comitibus Nymphis.

Quamquam posset etiam illud περὶ per solitam Poëtis in ejusmodi verbis compositis ἀποκοπὴν, a proximo verbo φίλατο divulsum censeri, & explicanda proinde haec Callimachi verba, περιφίλατο τὰν ἑτάραν, *eximie dilexit comitem* seu *sociam:* formato scilicet, quamquam alibi forte non occurrat, verbo περιφιλεῖν ad instar aliorum eodem sensu compositorum, περιεῖναι, περιέσεσθαι, περιεῖσθαι, περιφρονεῖν, *superare, vincere, honorare eximie, valde ac attentè circumspicere*, quae apud Scriptores Atticos, Demosthenem, Thucydidem, Aristophanem, aliosque occurrunt. Atticis autem; ut obiter hoc addam, propriam illam in hac voce ἑτάραν pro ἑταίραν, litterae ι ἀφαίρεσιν tribuit Corinthus, quamquam eam Doribus etiam ac Aeolibus familiarem ibidem agnoscat: nempe libro de dialectis primum a Varino Camerte in Thesauro seu hortis Adonidis Graece apud Aldum edito.

Vs. 59. οὔποκα χωρὶς ἔγεντο] *Nunquam seorsim* seu *separatim*, ut bene hic Interpres, *vixerunt*; quomodo χωρὶς apud Atticos, pro eo, qui *solus* remanet, sine alio adjuncto subinde dicitur, ut apud Aristophanem non semel videas. Sic χωρὶς pro *seorsim* dixit Lysias Orat. XXI. ἐπὶ δὲ τῇ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦσι, *ob hanc autem solam artem frumentarios seorsim constituunt;* & apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 616. μή μοι χωρὶς αἰτιῶ, *ne me seorsim accuses.* Sed haec levia rursus, neque tanti forte, quae vel obiter indicasse fuerit hic necesse.

Vs. 60. ἀρχαίων εὖτ' ἐπὶ Θεσπιέων] Pro εὖτ' conjeceram legendum σεῦτ' pro σεύετο, neque enim, quod sequenti versu legitur ibi versum ἐλαύνοι, ad haecce ἐπὶ Θεσπιέων aut proxima verba ἢ 'πὶ Κορωνείας commode referatur; sed ad ea, quae ibi adduntur, & juxta consuetam verbi illius constructionem, εἰς (non ἐπὶ) Ἁλίαρτον ἐλαύνοι. Ita σεύατο dixit Callimachus vs. 34. Hymni sequentis, pro *proruit;* σεῦσθε vero vs. 4. hujus Hymni. De quo tamen liberum sit Lectori judicium, quod recepta ibidem vox εὖτ' pro *quando* sit alioquin opportuna. Minervae autem ad *Thespienses* profectionis ideo hic fit sermo, quod eadem ibi sub ἐργάνης seu *opificis* nomine coleretur, teste Pausania lib. IX. p. 581. Adde quod *Thespiae*, eodem Auctore, a *Thespio* Erechthei Atheniensis filio conditae a multis crederentur: unde ἀρχαῖοι etiam seu *antiqui* dici potuerunt, ut hoc loco iidem *Thespienses*; ac praeterea, qui tanquam Atheniensium coloni, pro consueto coloniarum more, Minervae cultum & sacra a Metropoli seu matrice urbe hauserint. Meminit quidem ΘΕΣΠΙΕΩΝ nummi e Cimeliarchio regio vir eruditissimus de Num. Urb. Ill. p. 202. sed non additis, quae idem praeferebat, symbolis aut typis. Exstabat vero ille in Museo illustrissimi Harlaei, ac unde cum pluribus aliis selectis in regium, si bene memini, illatus, & in quo

nummo hinc caput muliebre velatum ac praeterea cum prominente cornu visitur, illinc lyra globo imposita; & qualem etiamnum nummum, nisi quod omissa ab eo *cornu* illius mentio, apud F. Gottifredi a se visum tradit ad Stephanum doctissimus Holstenius, praeter plures, quos in P. Ligorii Collectaneis extare ibidem memorat. *Thespienses* alioquin, non Minervae quidem, quamquam saepe ad eos commeasse hic a Callimacho dicatur eadem Dea, sed Cupidinis cultu prae aliis Diis, juxta Pausaniam lib. IX. pag. 580. aut ei etiam soli, juxta veterem Poëtam Anth. lib. IV. cap. XII. Epigram. LV. dediti; unde nobile apud eos Cupidinis signum, *propter quod unum*, ut de eo Tullius in Verrem IV. c. II. *visuntur Thespiae*; quodque Romam Neronis jussu delatum, sub eodem conflagrasse, tradit Pausanias p. 581.

Vs. 61. Κορωνείας, ἢ εἰς Ἁλίαρτον] Inde haec duo Boeotiae oppida a Poëta, sicuti apud Homerum Iliad. B. vs. 503. conjunguntur, nempe, quod vicina eadem essent, & quae etiam duos fratres, *Coronum* & *Haliartum* conditores habuissent, juxta Pausaniam l. IX. p. 593. Minervae etiam cultu commendata prae aliis Boeotiae oppidis eadem loca, quibus cum vicinus Triton amnis, ad quem non ad Tritonida Africae paludem, educata scilicet Minerva ferebatur, & ubi *Coroneae* adjacebat celebre illud *Itoniae* aut *Itoniadis*, sicuti infra Hym. in Cer. vs. 75. eadem dicitur, Minervae fanum, & de quo eruditi Apollonii Enarratores ad l. I. vs. 551. Ἰτωνίας δὲ ΑΘΗΝΑΣ ἱερὸν ἐν ΚΟΡΩΝΕΙΑ τῆς Βοιωτίας, *Itoniae autem* MINERVAE *fanum in* CORONEA *Boeotiae*. Immo in quo, auctore itidem Strabone l. IX. p. 411. παμβοιώτια, seu commune Boeotorum festum, celebrabantur, ita nempe dicta sicut πανελλήνια, πανιώνια, παναθήναια. Quae insuper ΠΑΜΒΟΙΩΤΙΑ occurrunt in veteri Labadensium, Boeotiae incolarum, marmore, quod vulgarunt viri de hisce antiquitatibus praeclare meriti, Sponius Itin. P. III. p. 12. & Wehlerus Itin. Angl. ed. p. 330. Unde etiam in Amator. Narrat. apud Plutarchum pag. 774. virgo Boeotia, vitatis procerum, qui patrem ejus interfecerant, insidiis praestolata dicitur παμβοιώτια, καὶ τότε εἰς ΚΟΡΩΝΕΙΑΝ ἐλθοῦσα, ἱκέτις καθίζεται ἐπὶ τῷ βωμῷ τῆς ΙΤΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ, *& tunc* CORONEAM *profecta, supplex consedit in* ITONIAE MINERVAE *templo*.

Ibid. τεθυωμένον ἄλσος] *Lucus odoriferus*, juxta Interpretes seu *consecratus*, juxta Hesychium, apud quem τεθυωμένον, ἡγιασμένον, & quomodo πολύθυτον ἄλσος Ἀρτέμιδος, *multis sacrificiis consecratus Dianae lucus*, apud Euripidem dicitur Iphigen. in Aul. vs. 185. *Sacri* nempe vulgo prope aras, ut hoc etiam loco, & supra Hymn. in Dianam vs. 37. & qua de re ibidem, *luci*; ac unde τεμένη apud Graecos tam de *fanis* seu *sacellis*, quam de *lucis* etiam dicta, juxta veteres Pindari Enarratores ad Isthm. Od. I. pag. 44. Unde conjungit Sophocles Trachin. vs. 767.

Βωμοὺς

Βωμὼς ὁρίζει τεμένεά τε φυλλάδα,

Aras definit, & lucum umbrosum,

ubi Critici τέμενος πολύφυλλον h. e. *lucum*. Neque adeo *odoriferis* arboribus vulgo consiti leguntur iidem *luci*; sed vel pinu, platano, abiete, cupressu, (ut prope Antiochensem Daphnem) aut vero lauro, olea, vitibus etiam, ut ille prope Athenas lucus, de quo Sophocles Oed. Col. 16. Βρύων

Δάφνης, ἐλαίας, ἀμπέλου,

Confertus lauro, olea, vitibus;

& quomodo vites circa Delum Apollinis Templum, seu intra ejus ambitum, ab Atheniensibus excisas memorat Thucydides IV. pag. 312. Ita non pinu solum, aut ulmo, sed prunis etiam & pomiferis arboribus consitus Cereris lucus dicitur Hymn. sequenti vs. 28. & 29. *Lucum* autem hic intelligit Callimachus, qui prope Itoniae Minervae ad Coroneam fanum, ubi communes Boeotorum conventus & festa gentis solemnia celebrari solita diximus; & qualem proinde *lucum* pro more flagitabat solemnis illa Panegyris. Sic Achaeorum commune solitum cogi in *luco* Jovis apud Aegium, teste Strabone lib. VIII. p. 387. Sic Panionia primum celebrata in *sacro luco* prope Mycalen, juxta Herodotum l. I. c. CXLVIII. seu *deserto* apud Diodorum l. XV. p. 364. h. e. *luco*, haud alias nempe, nisi ubi sacra illa foret Panegyris, adiri aut frequentari solito.

Vs. 64. βωμοὶ ποταμῷ κεῖνται] Ut Dii nempe ποτάμιοι, ἀκταῖοι, ἐπάκτιοι, sicut apud Orpheum Argon. vs. 342. & inde *littoralibus Deis* apud Catullum Carm. IV. 22. ita etiam *arae* ad *fluvios*, & in littoribus frequenter olim positae. Unde sicuti βωμὸν ἐπάκτιον, *aram littoralem*, vocat Apollonius lib. II. vs. 691. ita Sophocles Oedip. Tyr. vs. 193. ἀκτὰν παραβώμιον, *littus aris plenum*, seu *aras in littore positas* dicit.

Vs. 66. ὄαροι νυμφᾶν] Non adsequuti mihi videntur elegantiam hujus loci Interpretes. Ὄαροι non solum pro *confabulationibus* in genere seu ὁμιλίαις, sed pro *cantilenis* etiam, ut observo, seu Hymnis in alterius laudem cani solitis subinde dicti, ac inde cum cithara, ad quam iidem fierent, conjuncti. Docebit id Pindarus sub finem Pyth. Od. I. ubi de Phalaride dicitur,

οὐδέ μιν φόρμιγγες ὑπω-
ρόφιαι κοινανίαν
μαλθακὰν ΠΑΙΔΩΝ ΟΑΡΟΙΣΙ δέκονται,
neque ipsum citharae domesticae in consortium
suave, cum PUERORUM CANTILENIS *admittunt:*

quomodo nempe vox ὄαροι reddi ibidem debuit, h. e. juxta veteres ejus Enarratores, οὐδέποτε τὸν Φάλαριν ἐν συμποσίοις παῖδες ὑμνοῦσι, *nunquam Phalarin in conviviis* PUERI HYMNIS *ad citharam celebrant.* Sic idem Lyricus Nem. Od. III. p. 347. quum

Musam ab initio invocasset, ut adesset suavi adolescentum, qui Hymnos paraverant accinere, choro, ac ut illa Hymnum continuo vellet exordiri,

ἐγὼ δ' ἐκείνων
τέ μοι ΟΑΡΟΙΣ ΛΥΡΑ τε κοινώσομαι,
ego autem cum illorum
adolescentum CANTILENIS *lyra communicabo*,

h. e. juxta eosdem Enarratores, ἐκ τῶν νεανίσκων φησὶ τῶν μελλόντων παρ' ἐμοὶ, ΤΟΝ ΥΜΝΟΝ κοινῶς ᾄσομαι, μετ' ᾨΔΗΣ γὰρ καὶ ΛΥΡΑΣ ἀπηγγέλλοντο οἱ ἐπινίκιοι, *ex adolescentibus, inquit, qui apud me habitant*, HYMNUM *communiter* CANAM: *cum* CANTU *enim* & LYRA *Hymni, victoriae praecones, adnuntiabantur.* Eodem proinde sensu, quo apud Pindarum priori loco παίδων ὄαροι, hic apud Callimachum ὄαροι νυμφᾶν dicuntur, seu *hymni*, quibus *Nymphae*, Minervae comites eam celebrare erant solitae, & qui ὄαροι opportune etiam cum *choreis* hic conjuncti,

Οὐδ' ὄαροι νυμφᾶν, οὐδὲ χοροστασίαι,
Neque cantilenae, seu *Hymni Nympharum*, *neque choreae*;

sine Nympha Chariclo, ut mox sequitur, huic Deae gratae erant & acceptae. A quibus autem diversi in vetusti Poëtae Argonauticis νυμφίδιοι ὄαροι, non puellares utique sermones aut cantilenae, ubi nempe de Medeae cum Jasonis connubio dicitur vs. 1324.

Εἰ δὲ καὶ νυμφιδίοις ὀάροις λέκτρῳ τε κλιθεῖσα,
Quod si vero maritalibus blanditiis, & lecto sociata,

virginitatem, ut additur, imminuit, prout nempe in alterius Poëtae Argonauticis, seu apud Apollonium lib. III. vs. 1101. de eodem Jasone Medeam blandis & amatoriis verbis demulcere adgresso,

μειλιχίοις καταψήχων ὀάροισι,
suavibus eam demulcens sermonibus,

sicut omnino legendus ille locus, non, ut hactenus, contrario sensu & facili librarii lapsu, καταψύχων, *refrigerans*, aut *exsiccans*; ac unde emersit morosa illa & aliena Interpretis versio, *hac amatoria eam adlocutiuncula seu* AQUULA ADSPERSIT: Critici vero ibidem, καταψήχων (non ut ibi quoque καταψύχων) καταμαλάττων; & Hesychius, καταψήχων, κολακεύων, ἡσυχῇ τρίβων. Unde apud Euripidem e venatione redux Hippolytus vs. 110. inter alia comites jubet, καταψήχειν χρεὼν ἵππους, *convenit recreare equos*, venatione nempe & cursu defessos. Mitto quod apud Nicandrum pro ἡσυχῇ τρίβειν, *leniter manibus conterere*, quae & altera est hujus vocis apud Hesychium interpretatio, verbum καταψήχειν adhibitum legitur Ther. p. 64. & Alex. p. 147. E quibus praeterea modo dictis, de amatorio sensu vocis ὄαροι, abunde, ut opinor, liquet, cur ὀαριστὺς inscribatur festivum illud Theocriti Idyllium, quo amatorii mutuique proci & puellae sermones, blanditiae, ac συνουσία tandem describitur; & qua voce similiter usus de sacra Veneri urbe seu Corintho agens Aristides Hymn. in Neptun. p. 42. ἔχειν δὲ

ὀ

ἐν ἑαυτῇ φιλότητας, ἱμέρους, ΟΑΡΙΣΤΥΝ, *quae habeat in se amores, illecebras, blanditias*, ac, ut addit, omnia Veneris pharmaca. Immo prout εὐναίης ὀαρισμοὺς *connubiales* seu *tori blanditias* dixit alibi noster Battiades, iis nempe versibus, qui inter ejus Fragmenta comparent. Quibus accedat adhuc veterum Apollonii Rhod. Interpretum glossa, ad lib. I. vs. 46. ubi in explicatione verbi ὄπυιεν, pro ἐγεγαμήκει, dicitur illud deductum ab ὀπὸς, h. e. τῆς φωνῆς, idque διὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας ὁμιλίας, ἀφ' οὗ καὶ ΟΑΡΟΙ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, *propter virorum cum mulieribus confabulationes, unde etiam vox ὄαροι de* MULIERIBUS *dicitur.*

Ibid. χοροστασίαι] Occurrit quoque eadem vox, quod moneo quia a Thesauris aliisque Hellenismi promptuariis eadem hactenus, quamquam immerito, exulat, apud Aristidem in eo versu, cujus se adducit Auctorem Serm. Sacr. v. p. 588.

Σοί τὸ δ' ἔστησαν, ἄναξ, μνῆμα χοροστασίας,

Haec tibi, Rex, stantis signa chori posuit,

Cantero Interprete. Adde eodem Aristide vetustiorem Poëtam, Dionysium Periegetem vs. 842. Διωνύσοιο χοροστασίας. *Bacchi choreas*, & quomodo alius Battiadae nostri locus ab eruditis Comici Enarratoribus traditur Ran. p. 212. ubi ille de iisdem Bacchi choreis dixerit,

Λιμναίῳ δὲ χοροστάδας ἦγον ἑορτὰς,

Baccho autem Limnaeo choreis frequentata celebrarunt festa. Quibus accedant Gregorius Nazianzenus Orat. XLIV. pag. 692. ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον μετὰ τῆς ἄνω χοροστασίας, *in superno altari, cum coelestibus choreis:* item Chrysostomus Serm. XXI. pag. 128. T. v. edit. Savill. εὐχαριστία, ἓν ἀγαλλίαμα, μία εὐφρόσυνος χοροστασία, *eucharistia, una exultatio, una laetitiam adferens chorea.* Obvium autem, unde aut quo sensu formata sit vox utraque χοροστασία, & χοροστάδες: adde & χοροστάτης *praesultor* apud Julianum Imp. Epist. XLI. ac unde etiam στάσιμον μέλος appellatum, ὃ ᾄδουσιν ἑστῶτες οἱ χορευταὶ, *quod canunt stantes saltatores*, juxta Comici Enarratores ad Ranas p. 232.

Vs. 67. ἐχ ἁγῶτο χορικῶ] Quomodo nempe χοροῦ Ἡγεμὼν, *chori dux*, primus χορευτὴς, qui caeteris praesultaret, ab Atticis dictus, vulgo κορυφαῖος, ac prout de Aristide quodam ea conjungit Demosthenes in Midiana pag. 395. καὶ ἴσως ἧττον χορευτὴς, ἦν δέ ποθ' ΗΓΕΜΩΝ, τῆς φυλῆς κορυφαῖος. εἴτ' ἀπεὶ τότ' ἔτι ΗΓΕΜΟΝΑ ἀφέλη τις, οἴχεται ὁ λοιπὸς χορὸς, *& forte minus praestans saltator, sed fuit aliquando* DUX CHORI, *tribus suae princeps. Scitis autem, si quis* CHORI DUCEM *sustulerit, reliquum chorum perire*, prout verti locus ille debuit. Ita Philo Legat. ad Cajum p. 1002. οἷα χοροῦ τινὸς ἡγεμὼν, sicut *chori alicujus dux*, & qualem χοροῦ ἄρχοντα vocat Plato lib. VI. de Legib. pag. 766. ac ubi de modo in eligendo illo *chori duce* ab eodem agitur. Quomodo nempe una voce Ἀρχέχορον ab Euripide dici vides Troad. vers. 151.

 Ποδὸς

Ποδὸς ΑΡΧΕΧΟΡΟΥ πλαγαῖς Φρυγίαις
Εὐκόμποις ἐξάρχοι Θεὺς,

h. e.

Pede praesultore, Phrygiis ad citharam pulsibus
Probe concinnis, Deos primus celebrans;

sed ubi minus commode ac nullo ferme sensu, πλαγαῖς Φρυγίαις Εὐκόμποις, vertit Canterus, *ictu Phrygio glorioso*, quum πλαγαὶ ibi, & unde πλῆκτρον, sint *citharae pulsus*, dicti etiam subinde κρότοι & κρέματα, eaeque Φρυγίαι seu ad *Phrygios modos*, ad quos *chori dux* olim Hecuba, concinno pedis motu, Deorum laudes celebrare fuerit solita. Idem vero Ἀρχεχόροι seu χορῦ Ἡγέμονες antiq itus & primaeva vocis significatione χορηγοὶ etiam dicti, quum postea, & apud Scriptores Atticos ii demum ita vocari soleant, qui pecunia sua chorum seu χορευτὰς adducebant ac instruebant. Docet id e Demetrio Byzantio Athenaeus lib. xiv. p. 633. Ἐκάλυν δὲ ΧΟΡΗΓΟΥΣ ὥς φησιν ὁ Βυζάντιος Δημήτριος ἐν τετάρτῳ περὶ ποιήματος, ὐχ' ὥσπερ νῦν, τὺς μισθωμένυς τὺς χορὺς, ἀλλὰ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ, καθάπερ ὑπὸ τ' ὄνομα σημαίνει, CHORAGOS *autem vocarunt*, *ut ait Demetrius Byzantius*, *libro quarto de Poëmate*, *non ut hodie*, *qui choros conducunt*, *sed* CHORI DUCES, *ut vocabulum ipsum indicat*. Chariclo autem, quae hic Minervae *choros ducere* dicitur, Tiresiae mater etiam traditur apud Apollodorum l. III. c. 1.

Vs. 70. πέπλων λυσαμένα περόνας] Quod solitum nempe Dearum indumentum, unde Ceres εὔπεπλος a Theocrito dicta Idyll. VII. vers. 32. & quo amicta vulgo Dearum simulacra, ut id cum e Scriptoribus antiquis, Aeschylo aliisque, tum e signis & nummis vetustis etiamnum obvium; & qua de re, eoque indumenti genere, jam olim egi ad Juliani Caesares, & supra ad vs. 32. Hymn. in Apoll. Hinc Minervae hujus peculiaris & insignis *peplus* in Panathenaeis, quod notum, solemni pompa circumferri solitus, seu, ut de eo Virgilius in Ceiri,

Inde Deae votum solemni in tempore portant.

Immo unde Minerva *peplo*, quem ipsa manibus suis fecerat, eoque pro more variegato seu ποικίλῳ, induta apud Homerum, & quem exuere itidem, non tamen ut nuda se in fonte, ut hoc loco, aut fluvio ablueret, dicitur, sed quo lorica & aegide, se ad belligerandum contra Trojanos, muniret; nempe Iliad. E. vs. 734.

Πέπλον μὲν κατέχευεν ἑανὸν πατρὸς ἐπ' ὄδει,
Peplum quidem effudit amplum in patris pavimentum.

Soluti vero similiter, ut hic a Pallade, a lavantibus Gratiis *pepli*, iique a Cupidine furto subrepti dicuntur Anthol. l. IV. c. XIX. Ep. XXIV.

Ἐνθάδε λυσαμένων Χαρίτων ποτὲ θέσκελα πέπλα,
Hic lavantibus Gratiis quondam divinos peplos &c.

Amor, ut sequitur, furatus est. Πέπλα enim etiam dicta, unde

θέσ-

θῆλεα πέπλα, *foeminei pepli*, apud Nonnum Dionyſ. lib. xiv. pag. 334. Cujuſmodi alioquin *peplos* (quos & ἀνδρείους ſeu *viriles* etiam fuiſſe, & ita a Theocrito dictos Idyll. xxvii. vſ. 10. contra Pollucem alibi docuimus) in luctu & ſubitis calamitatibus, non tam exuere, quam e corpore avulſos dirumpere *ſoliti* ſubinde veteres; ut praeter ſimilia exempla in veteri foedere obvia de Xerxe, profligata a Graecis claſſe, apud Aeſchylum dicitur Perſ. vſ. 199. & 1035, & de Tigrane apud Xenophontem Inſtit. Cyr. l. iii. p. 64. Obvium itidem, quod de *ſolutis* hic a Minerva *pepli fibulis* additur, quibus ut plurimum, ſupra humerum dextrum, quandoque & ſiniſtrum, quod abunde arguunt antiqua etiam ſigna & nummi, iidem pepli ſicut & chlamydes adnectebantur; ac unde ἐπωμίοι περόναι, *humerales fibulae*, apud Lucianum in Amorib. dictae, & περονατρὶς de ejuſmodi *peplo*, ſeu alio id genus indumento *fibulis nexo* a Theocrito vocatur Id. xv. vſ. 21. De diſcrimine autem, quod ſtatuit Pollux inter περόνας & πόρπας, ut illae nempe circa humeros, hae circa pectus adaptarentur, quid ſtatuendum ſit jam ante monui ad vſ. 3. Hymn. in Apollinem. Sed hoc obiter adhuc addendum, quod etſi λυσαμένα, in duali utique, locum habere hic poſſit, nec mihi quoque diſpliceat lectio λυσαμένας, quam Politiani codex praeferre ad hunc locum dicitur: quemque videntur adſtruere ſequentia plurium nempe numero, λῶντο & λοέοντο, *lavabant.*

Vſ. 72. μεσαμβρινὰ δ' εἶχ' ὄρος ἁσυχία] Quamquam apud Theocritum haud fas dicatur a Paſtore, metu quieſcentis tum Panis, *meridiano tempore* fiſtula canere, ut opportune hic monuit Anna erudititiima, *meridiani* tamen *cantus* & cantoris in *montibus* ac prope fontem (qualis hic erat Minervae lavantis in Hippocrene, Heliconis fonte, ſtatio) paſtoris mentionem fieri videas Anth. l. iv. c. xii. Epigr. lxxviii.

> Χώ ποιμὰν ΕΝ ΟΡΕΣΣΙ ΜΕΣΑΜΒΡΙΝΟΝ ἐγγύθι πηγᾶς Συρίσδων,
>
> *Et paſtor* IN MONTIBUS MERIDIE *prope fontem Fiſtula canens*,

ac ut alibi ſimiliter cap. xv. Ep. 1. ejuſd. libri,

> Πρὸς γὰρ ἐμὰν μολπὰν ΜΕΣΑΜΒΡΙΝΟΣ ΟΥΡΕΣΙΝ ᾠδὸς,
>
> *Ad meam enim meditatam cantionem*, MERIDIANUS *cantor* IN MONTIBUS,

Paſtoralem, quod addit, *ſonum ſuum adaptavit.* Μεσαμβρινὸν nempe Dorice ibi pro μεσαμβρινὸν vel μεσαμβρινὸν, quo poſtremo uſus alibi idem Syracuſanus vates Idyll. vii. verſ. 21. & ſicut ἴσασιν pro ἴσασιν cum inſerto β a Syracuſanis dici obſervat Heſychius, & ſimiliter ἴσα a Cretenſibus pro ἴα uſurpatum, alii veteres Grammatici, ut ſimilia jam ante vidimus ad verſ. 28. in voce σίδαις, pro σιδὰς. Ita βραδιναῖς pro ῥαδιναῖς dixit Aeolis Muſa eo verſu, qui apud Hephaeſtionem legitur pag. 34. nempe βραδιναῖς δ' Ἀφροδίταις, non *per acrem Venerem*, ut ibi Interpres in Stephaniana

novem Lyricorum editione, sed per *agilem Venerem*, aut vero per *delicatam* seu *teneram*, quomodo de Junone dixit Apollonius lib. III. vs. 106. ῥαδινῆς ἐπεμάσσατο χειρὸς, h. e. juxta eruditos ejus Enarratores, τρυφερῆς, *delicatae*, nempe, *delicata strinxit* seu *adprehendit manu*. Ut hic caeteroquin mittam verbum βρίζειν de iis, qui capiunt somnum meridianum juxta Grammaticos, prout alibi jam dictum, cujusque vocis aliunde iidem arcessunt originem.

Vs. 74. ἀσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος] Musis, quippe tranquillis Deabus, & quae *secessum & otia quaerunt*, mons ille Helicon consecratus, ac proinde ab omni strepitu & commeantium ultro citroque turba remotus. Accedebat mons ipse densis arboribus, juxta Pausaniam lib. IX. p. 582. opacus, & eodem teste, haud procul ab Hippocrene, in qua lavabat tum Minerva, Musarum lucus, ac proinde *religione patrum late sacer*. Neque enim tum bellatrix haec Dea, aut ad proelium, ut apud Homerum, de quo loco paullo ante, accincta; aut Minerva Atheniensium Νίκη, seu in Romanorum nummis, VICTRIX; sed quae PACIFERA in iisdem dicta, sicuti etiam in veteri marmore, cujus ut in ruinis fori Romani superiori seculo reperti meminit in collectionibus ineditis, & quas Romae olim in Bibliotheca CHRISTINAE Suedorum Reginae evolvere mihi licuit, Pyrrhus Ligorius,

MINERVAE PACIFERAE
L. TITINUS L. L. AMAZON
GRAMMATICUS V. S. L. M.

Quae proinde quieti & tranquillitati intenta tum Dea, una cum dilecta eidem Nympha, Tiresiae nempe matre, in hoc Helicone monte se oblectare dicitur. Quomodo in Orphicorum Hymno in hanc Deam traditur eadem,

Ἡ δ᾽ ΟΡΕΑ σκιόεντα, νάπαισί τε σὴν φρένα ΤΕΡΠΕΙΣ,
Quae autem MONTES *umbrosos incolis, & te in saltibus* seu *animum tuum* RECREAS.

Miror autem, quod pace Annae eruditissimae dixerim, cur ingeniosissimo ejus parenti in mentem venerit, ut pro τῆνο κατεῖχεν ὄρος, legendum hic putarit τετάκις εἶχεν ὄρος, & quidem, ac probante praestantissima filia, quod nauci omnino sit ibi illud τῆνο, cum de eo monte alibi scilicet non sit loquutus Callimachus. Verum penultimo ante hunc versu, & de quo modo egimus, omnino ejus montis Poëta meminerat vs. 72.

μεσαμβρινὰ δ᾽ εἶχ᾽ ΟΡΟΣ ἁσυχία,
meridiana tenebat MONTEM *quies*,

& quem etiam *Helicona* dictum ibidem tradidit. Ut proinde non opportune solum, sed omnino illud τῆνο a cultissimo Poëta fuerit hic dicendum, ubi ejusdem montis, & *quem alta quies occupabat*, denuo meminit: idque, quod repetere illi visum, dum in eodem monte, seu in fonte illius montis Hippocrene, ambae lavant

lavant Minerva & dilecta prae aliis Nympha Chariclo. Mitto proinde, quod illud τετάκις a recepta veterum librorum lectione recedat; ac insuper minus venuste ac opportune loco illius τῆνα inferendum hic putetur.

Vs. 77. Διψάσας δ' ἄφατόν τι] Haud dissimile, quod de Hercule narrat Propertius l. iv. El. ix. qui nempe Alcides post abactos ab Hispania boves, dum ejus *sicco torret sitis ora palato*, seu, quod hic de venante Tiresia dicitur, διψήσας δ' ἄφατόν τι, ad lucum & sacros in Velabro Bonae Deae fontes, sitim inde levaturus forte accessit, seu, ut hic additur, ποτὶ ῥόον ἤλυθε κράνας, nempe

Foemineae loca clausa Deae, FONTESQUE *piandos*,
Impune & nullis sacra retecta viris:

ac ubi Hercules ad puellas tum in luci recessu ludentes ait, *fontis egens erro* &c. sed quem procul inde alma Deae Sacerdos, quamquam frustra, jubet abscedere. Quamquam enim *Demia*, ut notat Festus, seu *publica* dicerentur hujus Deae, quod nempe pro populo fierent, sacra, ut bene jam ad Grammaticum illum monuit illustris Scaliger; & prout ἱερῶν δημίων, seu *publicorum sacrorum*, meminit, ut alia id genus nunc mittam, Aeschylus Sept. Theb. vs. 183. ac inde *Dimiae* dicta vel *Damiatrix*, ut postremum praefert ὁ πάνυ, illius Deae Sacerdos, haud eo minus tamen maribus eadem, ut vel e noto Clodii in Caesaris aedibus facinore, erant inaccessa, sive ut de iisdem Tibullus lib. I. Eleg. VII.

Sacra Bonae maribus non adeunda Deae.

Addé vero fatales fuisse huic Tiresiae *sitim* ac *fontes*, quum de eo prodat Pausanias lib. ix. pag. 592. illum, dum capta Thebarum urbe, ab Argivis ad Delphicum Apollinem cum reliqua praeda protrahitur, sitientem forte in via hausta de Tilphussa fonte aqua, mortuum, & sepulcrum ejus exstare ad eum montem: hic vero, dum urgente itidem siti ad fontem accurrit, visaque ibi forte, ut in sequentibus traditur, nuda in eo lavante Minerva, oculis continuo privatus.

Vs. 78. οὐκ ἐθέλων δ' εἶδε τὰ μὴ θέμιδες] Contra quam de Cnidia Praxitelis Venere dicitur in veteri Carmine Anth. lib. iv. cap. xii. Ep. vii.

Πραξιτέλης οὐκ ΕΙΔΕΝ Α ΜΗ ΘΕΜΙΣ,
Praxiteles non vidit, quae nefas est videre.

Conjiciebam vero, quod insolens sit illud μὴ θέμιδες, pro μὴ θέμις, an legendum hic forte, μὴ θέμις ἦν, aut μὴ θεμιτόν, nempe subaudiendo, & quod vox θέμιδες itidem postulat, ἰδεῖν h. e. εἶδε τὰ μὴ θέμις ἦν ἰδεῖν, aut μὴ θεμιτὸν ἰδεῖν, *quae nefas erat videre* (& quomodo οὐ θεμιτόν ἐστι dixit Plato in Phaedone p. 67. ed. H. Stephani) nudam nempe lavantem in Hippocrene Minervam, ac unde sequuta continuo, ut mox dicitur, Tiresiae caecitas. Quod tanquam ex una Callimachi apud Graecos narratione, hausisse unum

unum inter Latinos Propertium in nuperis Parisiensibus ad hunc Battiadis aemulum vatem Notis, & quidem e compilatis Passeratii, qui id improvide tradiderat, in eundem locum glossis, dicitur; & qua de re mox ad vs. 82. Neque vero & quod jam ante monuerat Callimachus vs. 52. Tiresiam hic a poena immunem praestat, quod ignarus ac *nolens* etiam, οὐκ ἐθέλων, eo nudae Minervae adspectu, casu nempe non consilio eo delatus, oculos pavisset. Quamquam ea in re, prae Hercule minus utique nocens, quem ab arcanis Bonae Deae lucis ac fontibus, & adducto quidem hoc Tiresiae exemplo, sed irrito tamen molimine, abstrahere conatur vetula Deae illius Sacerdos, dicto jam apud Propertium loco, & cujus duos priores versus opportune jam huc adtulerat vir doctus,

Magno TIRESIAS *adspexit* PALLADA *vates,*
Fortia dum posita Gorgone membra LAVAT.
Di tibi dent alios fontes. haec lympha puellis
Avia secreti liminis una fuit.
Sic anus; ille humeris postes concussit opacos;

& quo postremo ejusdem facto, se alium scilicet Samsonem praestitit hic Alcides. Immo ad quem Callimachi nostri locum, quo, quamquam *nolens*, οὐκ ἐθέλων, seu ignarus Tiresias, ob conspectam, *quod videre fas ei non erat*, nudam nempe lavantem Minervam, piaculo obstrictus hic innuitur, eximie facit illud Macedonii de veteri Lavacro carmen Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXIII.

Μή τινα Νηϊάδων τὶς ἐμοῖς ἐπὶ χεύμασι ΓΥΜΝΗΝ,
Ἢ μετὰ καλλικόμων Κύπριν ΙΔΗ Χαρίτων,
ΟΥΚ ΕΘΕΛΩΝ· χαλεποὶ δὲ Θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς.
Τίς γὰρ Ὁμηρείοις ἀντιφέροιτο λόγοις;
Ne quam Naiadum quis meis in aquis NUDAM,
Vel cum pulcricomis Venerem Gratiis VIDEAT
NON VOLENS: *Graves autem Dii* (seu Deae) *si conspiciuntur manifesti* vel *nudi.*
Quis enim Homericis contradicat sermonibus?

De versu Homerico, qui exstat Iliad. Υ. vs. 131. infra adhuc videbitur ad vs. 101. Quam in rem nota etiam illa Nasonis Trist. l. II. vs. 105.

INSCIUS *Actaeon vidit sine veste Dianam,*
Praeda fuit canibus NON MINUS *ille suis.*
Scilicet in superis etiam fortuna luenda est,
NEC *veniam laeso numine* CASUS *habet.*

Cujus equidem Theologiae, juxta quam poenae obnoxii censebantur, qui *nolentes* etiam οὐκ ἐθέλοντες, prout in utroque hoc Callimachi & Macedonii loco dicitur, seu ut modo apud Ovidium *inscius*, ac proinde quorum ea in re merum esset ἀτύχημα, non ἀδίκημα, Deos Deasve, aut arcana earundem & ἀπόῤῥητα introspexerat, ea erat & obvia quidem ratio; quod profanis oculis seu illi-

illicito ac impio adfpectu haud minus laefa ac temerata crederetur Divina eorundem Numinum puritas & fanctitas. Unde etiam nonnifi praeviis, quod aliunde notum, variis καθαρμοῖς, non corporis folum, fed animae, ut ea de re Libanius Declam. XIX. pag. 495. & indicta prius a variis cibis omnique Venere abftinentia facrifque aliis ritibus ac caeremoniis, & quidem ad conftitutum etiam tempus, peragendis, Numinum in arcanis illis eorum τελεταῖς, praefentiae ἐπόπταις fieri demum contingeret. Adde, quod ingens haberetur piaculum, eadem ἀπόῤῥητα cuiquam non initiato propalare; ac proinde id continuo exigi ab initiantibus, conftituta, quae delinquentes maneret poena, foleret. Haud aliter ac de pudica itidem, immo pudicitiae apud Romanos Symbolo, Vefta, apud Ovidium dicitur Faftorum VI. 254.

Non equidem vidi (valeant mendacia vatum)
Te, Dea, NEC *fueras* ADSPICIENDA *viro.*

Ut ideo id longe magis ad incautos, qualis hic Tirefias, nec rite prius καθαρθέντας nudae virginis Deae, & caftitatis itidem ac temperantiae antiftitis fpectatores dici poffit, quod de cavendo ἀφροδισίων adfpectu ait Tibullus lib. I. El. II.

Parcite luminibus, feu vir, feu foemina fias
Obvia, celari vult fua furta Venus.

& ficuti fimili in re de iis, qui nocturna Priapi facra, quamquam ignari nec ultro introfpexerant, apud Petronium dicitur, *neque enim impune quifquam*, QUOD NON LICUIT, ADSPEXIT, nempe quod hic dicitur, ἴδῃ τὰ μὴ θεμιδές, vel θεμιτοί. Unde etiam eodem haud aliis profuit *ignorantia*, quin fimili cum Tirefia in caufsa, in idem aut magis adhuc calamitofum fatum incidiffe fuerint dicti. Sic Calydon Martis & Aftynomes fcilicet filius, licet κατ' ἄγνοιαν lavantem vidiffet Dianam, in lapidem continuo mutatus fertur; & Haliacmon Tirynthius, quod quamquam κατ' ἄγνοιαν fimiliter Jovem cum Rhea congreffum erat confpicatus, furore fubito correptus, fe in Inachum fluvium praecipitem dederit: prout utramque fabellam refert Plutarchus, feu quifquis auctor libri de Fluminibus, in Achcloo & in Inacho.

Vf. 81. Ὦ Εὐηρείδα] Quomodo de eodem Tirefia Theocritus Idyll. XXIV. vf. 70. Μάντι Εὐηρείδα, *vates Eueride*, & praeter Graeca ad hunc Callimachi locum Scholia, ab Apollodoro infuper lib. III. cap. VI. Εὐήρης *Eueri* filius Idem traditur; ac inde, ut in Hygino Fab. LXIX. & LXXV. Phlegonte Tralliano Θαυμ. cap. IV. Lactantio ad Statii Theb. lib. II. vf. 95. legendum primus monuit ad Phlegontem eruditiffimus Meurfius, pro corruptis *Eurii*, vel *Eurimi*, aut Εὐμάρυς, & *Perícli* etiam apud veterem Papinii Scholiaften, de eodem *Euero* vocabulis; ut proinde non debuerit Barthius, qui Phlegontis a Meurfio editi ea de re verba ad Statii d. l. adducit, id fibi vindicare.

Vf. 82. παιδὸς δ' ὄμματα τοῦξ ἔχλιν] Nihil novum utique, ut adolefcens & adhuc cum prima lanugine fupra dictus vf. 75. Tirefias,

reſſas, hoc παιδὸς nomine deſignetur; cujus vocabuli, ut & apud Latinos *pueri*, de provectioribus etiam ſaepe adhibiti, obvia apud Graecos & Romanos auctores exempla; *nox* autem *obruiſſe* ejus oculos hic dicitur, haud aliter ac de caecitate ſua Oedipus apud Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 1336. σκότου νέφος ἐμὸν, *tenebrarum mea caligo* ſeu *tenebris obſita mea lumina*. Neque vero hanc de Tireſiae caecitate, e nudae ſcilicet Palladis adſpectu orta, fabellam unus inter Graecos tradidit Callimachus; & proinde quem unus inter Romanos ſequutus ſit, qui eam quoque tangit Propertius; ut viſum poſtremo ejus editori Gallo, & cui praeiverat, ut paullo ante dixi, ſed inconſulto Paſſeratius. Id enim Pherecydes, qui nempe θεογονίαν ſcripſerat, & Croeſo coaevus fertur, ac proinde Callimacho tot ſeculis antiquior, pridem tradiderat; ut id ex eo refert Apollodorus lib. III. cap. VI. ubi quum diverſa de ea Tireſiae caecitate narrari dixiſſet, ab aliis enim tradi Deorum ira, qui mortalibus, quae latere voluiſſent, detegeret, excaecatum fuiſſe Tireſiam, poſt ea, inquam, addit, Φερεκύδης δὲ ὑπὸ ΑΘΗΝΑΣ αὐτὸν ΤΥΦΛΩΘΗΝΑΙ· οὖσαν γὰρ τὴν Χαρικλὼ προσφιλῆ τῇ Ἀθηνᾷ ΓΥΜΝΗΝ ἐπὶ πάντα ΙΔΕΙΝ. τὴν δὲ, ταῖς χερσὶ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ αὐτοῦ καταλαβομένην, ΠΗΡΟΝ ποιῆσαι. ubi pro ὀφθαλμοὺς καλαλαβομένην, legendum omnino putem, καλαβαλλομένην, ſicuti hoc loco ὄμματα νὺξ ἔλαβεν & infra verſ. 100. ὄμματα ἁρπάζειν, *oculos rapere* ſeu *eruere*, dicitur. Firmat Heſychius: Καταβαλεῖ, ἀποκτενεῖ, καταλύσει, νικήσει. ῥίψει, & ſicuti voce παίειν, de ſemet manibus ſuis excaecato agens, ait Oedipus apud Sophoclem vſ. 1294. & 1335. Apollodori vero verba ſonant, *Pherecydes autem* A PALLADE LUMINIBUS ORBATUM *refert. Siquidem cum Chariclo Minervae chariſſima eſſet*, *illum* NUDAM *per omnia Deam vidiſſe contigit; eamque manibus ſuis* ERUTIS *illi* OCULIS, *eundem obcaecaſſe*. A Pherecyde, qui primus de Diis ſcripſiſſe a Laërtio fertur, hanc fabellam hauſerat Callimachus, quam tangit etiam vetus Poëta Anthol. lib. IV. cap. XVIII. Ep. XIV. ubi ad Martem, qui lavantem in fonte Venerem reſpicere vellet, dicitur,

> Δέρκεο νηχομένην, μὴ δείδιθι· οὐ γὰρ ΑΘΗΝΗΝ
> Παρθένον ΕΙΣΟΡΑΑΣ, οἷά τε ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ,
> *Vide natantem* Venerem, *ne timeas; non enim* MINERVAM
> *Virginem* INTUERIS, *& prout* TIRESIAS,

nempe inde eſt excaecatus. Adde Nonnum Dionyſ. ſub finem l. XX.

> ΓΥΜΝΗΝ Τειρεσίης θηήσατο μοῦνον ΑΘΗΝΑΝ,
> NUDAM *Tireſias vidit ſolum* MINERVAM;

dein

> Ἔμπης μοῦνον ὄπωπε, καὶ ὤλεσε φέγγος ὀπωπῆς,
> *Semel ſolum vidit, & perdidit lucem viſus.*

Quin a Sophocle drama editum, quo lavantem Minervam a Tireſia

resia visam tradidit; ac inde non luminibus quidem orbatum, sed in mulierem eundem continuo mutatum, refert Jo. Malala in Chronographia Oxonii nuper admodum edita p. 47. An vero nihil usquam de illa fabella quamquam ab aliis passim memoretur, a Sophocle sit prolatum, quod statuit in Epistola Malalae addita vir eruditissimus, & a quo magnum praeclaris doctrinarum studiis incrementum licet augurari, nolo jam hic cum eo contendere: neque an ideo id continuo evincatur, quod omnes fere Sophocleorum Dramatum titulos, beneficio Grammaticorum veterum habeamus, ubi nullus Tiresiae aut fabellae huic locus esse possit, praeterquam in utroque ejus Oedipo & Antigone, quae tria Sophoclis dramata (neque enim eadem esse ex una ejus Tetralogia, vere in Addendis agnovit vir insigni doctrina) adhuc supersunt, & ubi eandem fabellam exstare non meminerit. Ut hoc mittam, quod non ob visam lavantem Palladem, mutatus in foeminam apud Poëtas aut Mythologos antiquos passim memoretur hic Tiresias, sed ob visos scilicet in Cyllene monte, aut juxta alios in Cythaerone, coëuntes duos dracones, & foeminam ex iis ab eo occisam; prout id ab Hesiodo traditum refert Apollodorus lib. III. cap. VI. ab Hesiodo similiter Phlegon Trallianus Θαυμ. cap. IV. ac memorant insuper Antonius Liberal. c. XVI. Hyginus Fab. LXXV. Ovidius Metam. l. III. vs. 326. & Lactantius ad Theb. l. II. vs. 95. Excaecati vero Tiresiae, non ut hic a Pallade, sed a Junone fabellam, idque ob litem jocosam pro Jove contra Junonem decisam, iidem Apollodorus, Hyginus, Ovidius, Lactantius ad Statium referunt, traditis etiam apud Apollodorum versibus, tanquam ea de re a Tiresia prolatis, & quos jam ob rei, de qua ibi agitur, turpitudinem hic non expendimus. Hoc autem ad Mosen, qui & idem Tiresias, judicem ab Israelitis constitutum; & occaecatum eundem Tiresiam, ut hic a Pallade, aut juxta alios a Junone, ad velamen, quo Moses de monte descendens caput obnupserit, referre libuit viro summo in praeclaro opere Demonstr. Evang. Plura vero de variis hujus *Eueridae* casibus multiplicique μεταμορφώσει, e Sostrati Elegiaco de Tiresia carmine, & aliunde memorat Eustathius Odyss. K. p. 1665. Illud vero ibi μνημονικὸν ejusdem Eustathii ἁμάρτημα, quod nempe tradiderit Callimachus, ob visam lavantem alicubi in Boeotia Dianam, (Ἄρτεμιν) Tiresias fuerit oculis orbatus; nisi Ἄρτεμιν ibi pro Ἀθηνᾶν librariorum lapsu irrepsisse statui potius debeat. Eadem vero caecitatis poena, ob visam non ipsam quidem, ut hic lavantem Minervam, sed conspectum ejus simulacrum seu Palladium, cum Ilum Trojanum, tum Romanum Metellum, oculis continuo captos, bene jam e Plutarchi Parallelis ad vers. 53. hujus Hymni monuit vir doctus; quorum uterque praeterea placato nomine & expiata ira, Tiresia proinde ea in re felicior, visum recuperarit. Neque dissimilem Aegypti Arcadis casum, quod ingressus esset Templum Neptuni

Manti-

Mantineae hominibus inaccessum, adtigi supra e Pausania. Adde legem, cujus meminit Sulpitius Victor sub finem Institutionum Oratoriarum, qua mas obcaecari jubetur, qui Cereris fanum foret ingressus; *nempe quidam cum mater ejus in Templo Cereris vapularet, ingressus est Templum, opitulatus est matri, petitur ad poenam lege, quae jubet, EXCAECARI eum, qui Templum Cereris intraverit.* Plura vide, quae de poena eorum, qui Deos, Deasve, aut eorum etiam simulacra coram vidisse censebantur, notavi supra ad vs. 54. & quibus adde illud, quod ad Herculem, ad sacrum Bonae Deae ac inde viris inaccessum lucum accedentem, ait Deae illius Sacerdos apud Propertium dicto ante loco lib. IV. El. X.

PARCE OCULIS, *hospes, lucoque abscede verendo;*
Cede agedum, & TUTA LUMINA *linque fuga.*

Ne hic tangam quod de excaecato a Musis Thamyri, ob spretam earum artem, tradit post Homerum Euripides in Rheso vs. 921. &c. aut vero, quod missis hisce fabellis de juvene Gentili refert Athanasius Apolog. de Fuga p. 848. qui nempe juvenis Alexandrinam Ecclesiam cum frondibus ingressus, easque Gentilium more in eadem agitans, mox fuerit oculis orbatus. Immo cujusmodi caecitatis, qua Deos nempe impios subinde percussit, nota sunt in sacro codice, ut Sodomaeorum Gen. XIX. I. aut Syriae Regis militum II. Reg. XVIII. ac Elymae Act. XIII. II. exempla.

Vs. 83. *ἐκόλλασαν τῷ ἀνίαι Γόνατα*] In Schollis manuscriptis ad Homeri Iliada, quorum facta a me haud semel mentio, adducitur hic Poëtae nostri locus, nempe ad Il. X. vs. 464. *καὶ Καλλίμαχος, ἐκόλλασαν τῷ μοι ἀνίαι γύναλα.*

Vs. 85. *τί μοι τὸ κῶρον ἔρεξας*] Haud insolita in Poëtarum libris eorum, qui praeter fas se aut sibi charissimos plecti existimabant, cum Diis expostulatio; qualis est Promethei Caucaso adfixi apud Aeschylum, & qui, ut de eodem dicitur vers. 320. *οὐδ' εἴκεις κακοῖς, malis non cedis*, sed contra stimulos, ut continuo additur, calcitras. Quamquam neque apud eosdem Poëtas, aliosque e gentilibus Scriptores, desint gravissima subinde monita, quibus eas, quae a Diis immittuntur etiam immerentibus calamitates, patienter ferri debere; neque proinde Diis succensendum traditur. Sicuti cum in eodem Promethei apud Aeschylum dramate, ab Oceanidum choro admonetur subinde idem Japetides; & a Sophocle Philoctet. vers. 1348.

ἀνθρώποισι τὰς μὲν Θεῶν
Τύχας δοθείσας ἐστ' ἀναγκαῖον φέρειν,
hominibus enim, quae a Diis
Immissae sunt calamitates, eas necesse est ferre.

Similiter apud Euripidem Phoen. vs. 385. *δεῖ φέρειν τὰ τῶν Θεῶν*, *quae a Diis veniunt, oportet ferre;* ac idem praeterea Tragicus in Aeolo apud Stobaeum Serm. CVI. p. 568.

τὰς

τὰς δὲ δαιμόνων τύχας
Ὅστις φέρει κάλλιστ', ἀνὴρ οὗτος σοφός,

Illustri Grotio Interprete,

at quod immittunt Dii,
Bene ferre quisquis didicit, is vero sapit.

Adde illud, quod ibidem apud Stobaeum, & similiter in Grotii e Stobaeo excerptis pag. 454. tanquam Euripidis; apud Plutarchum autem in Consolat. ad Apollon. pag. 116. ut Aeschyli refertur,

Ἀνδρῶν γάρ ἐστιν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν,
Ἐν τοῖς κακοῖσι μήτε θυμοῦσθαι θεοῖς,
Justorum est virorum & sapientum,
In rebus adversis Diis non succensere.

De quibus plura qui volet, adeat eundem Stobaeum dicto Serm. CVI. & in excerptis τῶν πάνυ Grotii, CVIII. ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα ὄντας ἀνθρώπους, *quod eventus rerum fortiter ferendi sint hominibus.*

Vs. 86. τοιαῦται δαίμονες ἐστὶ φίλαι] Juxta nempe non illam saniorem, de qua modo actum, sed vulgarem gentilium Theologiam, quae Deorum in homines benevolentiam aut odium, ex immissis prosperis ac adversis, solita fuit aestimare; indeque eos laudandi, aut pro re nata insectandi, ansam continuo arripere. Hinc eorundem gentilium in terrae motibus abjectos continuo prae Christianis animos, qui tunc fiduciam in Deo collocarent, in iisdem redarguit M. Aurelius Imp. in ea epistola ad commune Asiae scripta, quae apud Eusebium legitur Hist. Eccl. l. IV. c. XIII. & Nicephorum l. III. c. XXVIII. Unde etiam Dii apud eos culti, ut ea de re Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. p. 161. aut ut mala avertant, aut ut bona largiantur; ac inde duae Deorum classes constitutae ac tradita nomina: eorum nempe, quos ad res prosperas ab iis eliciendas: aliorum vero, quos ad averruncandum adversas, invocandos sibi statuebant. Quod ab Hippocrate de Insomniis cap. IV. sub finem monitum pridem fuit, ac Minerva quidem cum Jove, Mercurio, & Apolline, in priorum censum ibidem relatae, quibus nempe ἐπὶ τοῖσιν ἀγαθοῖσιν, *super res prosperas*, esset supplicandum. Hic vero non inter ἀγαθοδαίμονας eadem Dea, sed κακοδαίμονας potius, ab irata & indignante matre, ob caecitatem scilicet filii, a Minerva profectam collocatur.

Vs. 87. Ὄμματα μοι τῶ παιδὸς ἀφείλεο] Quae nempe propriis manibus eruerit Minerva, ut ea de re ex Pherecyde tradentem Apollodorum paullo ante vidimus ad vs. 82. & quomodo de oculis sibimet erutis ait, loco ibidem indicato, Oedipus apud Sophoclem vs. 1355.

Ἔπαισε δ' αὐτόχειρ οὔτις, ἀλλ' ἐγώ,
Nemo alius oculos manu sua mihi avulsit, sed ego;

& prout paullo ante de eodem dictum fuerat vs. 1294.

Ἔπαιε

Ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων,

Percussit aut *eruit compagem orbium suorum*, seu *oculorum* κύκλοι nempe ibidem, sicut Latinis subinde *orbes* pro *oculis*.

Vſ. 89. οὐκ ἀέλιον πάλιν ὄψεαι] Haud aliter ac de Elyma, caeco aliquamdiu futuro, dicitur Act. XIII. 11. ἔσῃ τυφλὸς, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον, *eris caecus, non videns solem.* Quod nempe morte gravius dicitur a choro Thebanorum senum ad caecum jam Oedipum, apud Sophoclem vſ. 1382.

Κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ᾽ ὢν, ἢ ζῶν τυφλὸς,

Cui melius erat non vivere, quam caecum vivere.

Vſ. 91. Ἦ μεγάλ᾽ ἀντ᾽ ὀλίγων] Haud commodae mihi videntur, ut libere dicam, quae adlatae sunt a se discrepantes eruditissimorum alioquin virorum Politiani & H. Stephani aut dein ab aliis Poëtae hujus Enarratoribus adsertae vel praelatae hujus loci explicationes. Ut de illa nunc sileam, quam in adnotationibus suis protulit Frischlinus, quae quamquam primo obtutu se commendet, a toto tamen, ut vel sequentia Poëtae verba satis arguunt, loci hujus sensu recedit. Neque vero iisdem explicationibus seorsim enucleandis aut inter se conferendis hic immorabor, quae singulae lectori in hac nova Callimachi editione, sunt ante oculos positae. Illud unum addam, haud aliud iisdem & proximis, e quibus nempe hoc distichon constat, verbis innui, nisi *magnum quid & memorabile peregisti utique, quae quum prius capreas & damas, easque haud multas soleres conficere, nunc filii mei oculos a temet erutos, praeclaram scilicet tuoque nomine dignam praedam, tenes.* Haud aliter nempe ac Juno ad Venerem ait, noto apud Maronem loco,

Egregiam vero laudem, & spolia ampla refertis;

Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen!

Nec plura eam in rem adducere opus est.

Ibid. δόρκας ὀλέσσας] Nempe κυνηγὸς seu *venatrix* etiam haec Dea, quamquam ea Dianae propria laus haberetur. Quam in rem adiri potest Aristides Hym. in Minerv. 25. ΘΗΡΑΙ τοίνυν καὶ ΚΥΝΗΓΕΣΙΑ ἐστι μὲν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος παιδιά· καθίσαται δὲ εἰς τὸ ΠΡΟΣΗΚΕΙΝ ΤΗ ΘΕΩ δι᾽ ἓν μὲν, ὅτι τῆς πολεμικῆς μόριον τέχνης ἐστὶ, μᾶλλον δὲ εἰκὼν· ταῦτα δὲ ΑΘΗΝΑ μέλλειν φασίν· ἕτερον δὲ ὅτι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐπωνύμοις αὐτῶν, ὅπως ἔσονται, προσεξεῦρε· (non ut ibi, typothetae forte culpa προσευξεῦρε) VENATIONES *igitur &* VENATIONIS INSTRUMENTA, *Apollinis quidem sunt & Dianae ludicrum; ita tamen instituta, ut* MINERVAE *etiam conveniant; partim quidem, quod artis bellicae, quae curae est huic Deae, pars quaedam sint, seu potius simulacra; partim quod ea ipsa, quae inde relata sunt cognomina, eadem prior invenerit.* De venationis quidem usu ad res bellicas videndus est, ut alios mittam, Xenophon in Cyri Institut. lib. 1. pag. 5. &c. tum Cynegetico p. 974.

Vſ. 94.

Vſ. 94. γοερῶν οἶτον ἀηδονίδων] Familiaris illa apud Poëtas antiquos, Tragicos maxime, e *lugubri luſciniae*, quo pullos ſibi ademptos deflet, *cantu*, petita in ſubitis calamitatibus comparatio. Exempla illius abunde ſuppeditabunt Aeſchylus Agam. vſ. 1153. & Suppl. vſ. 62. &c. Sophocles Ajac. v. 636. Electr. vſ. 160. Trachin. vſ. 980. Euripides Rheſ. vſ. 348. Helen. vſ. 1115. & alibi; Ariſtophanes Ran. p. 244. & Avib. p. 550. ut de a iis adhuc ſileam; & quae obiter hic indicaſſe ſufficiat, ne faſtidioſa horum omnium congerie Lectorem, quod fieri ab iis ſolet, qui hoc unum ferme agunt, dum veteres enarrant Auctores, hic obtundam. Οἶτον ἀηδονίδων proinde hic dixit Callimachus, ſicuti ἀηδόνος μόρον, *luſciniae fatum*, Aeſchylus Agam. vſ. 1155. & de eadem παιδὸς μόρον Suppl. vſ. 67. Adeo ut haud omnino opus ſit cum H. Stephano, quod bene monuit Vulcanius, οἶτον hic in οἶκτον mutare; quamquam, ut hoc addam, Terei οἰκτρᾶς ἀλόχου, *miſerae conjugis*, de *luſcinia* dixerit Aeſchylus Suppl. vſ. 63. & οἰκτρᾶς γόον ὄρνιθος, *miſerae lamenta avis*, Sophocles Ajac. vſ. 636. Euripides autem vocat ἀηδόνα δακρυόεσσαν, *luſciniam flebilem*, Helen. vſ. 1115. Hinc vero, ut hoc addam, ἀηδόνιος νόμος de *lugubri luſciniae cantu* dicitur apud Ariſtophanem Ran. p. 244.

Vſ. 98. Οὐ γὰρ Ἀθηναίᾳ γλυκερὸν πέλει ὄμματα &c.] Quod utique alienum videbatur ab hujus Deae, & quidem quae φωσφόρος ſeu *Lucifera*, juxta Proclum in Timaeum l. 1. p. 52. haud minus ac Diana eſt appellata, indole; cuique ob ſervatum alterum Lycurgi oculum, ὀφθαλμίτιδος nomine fanum ab eodem in vico quodam prope Spartam erectum tradit Pauſanias l. III. p. 195. Adde cujus Παιωνίας Minervae ſimulacrum Athenis exſtitiſſe, apud eundem Pauſaniam dicitur l. 1. p. 4. & cujus Plutarchus etiam meminit de Clar. Orat. p. 843. Immo cui Ὑγιείας Minervae ſignum, in arce a Pericle dicatum, indicata quoque ejus rei cauſſa, memorat idem Plutarchus in Pericle p. 160. & aram inſuper, Ὑγιείας (prout ibi legendum, quod vel ex nummis antiquis patet, in quibus ΥΓΕΙΑ) Ἀθηνᾶς, *Minervae Salutaris*, tanquam ab antiquiſſimis Athenienſibus erectam tradit Ariſtides Hym. in Minerv. p. 25. Unde Medicinae inventrix dicta a Porphyrio eadem Dea, juxta Proclum in Timaeum l. 1. p. 49. Πορφύριος δὲ εἰκότως φησὶ καὶ ἰατρικὴν ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἥκειν, *Porphyrius vero merito dixit, Medicinam quoque a Minerva proficiſci*. Ut mittam σώτειραν eandem Deam, ſicuti apud Lycurgum in Leocratem p. 114. dictam, haud aliter ac alia benefica numina; & quod ad myſticas rationes refert Proclus in Timaeum p. 52.

Vſ. 100. Κρόνιοι δ' ὧδε λέγοντι νόμοι] Κρόνιοι νόμοι pro *antiquiſſimis legibus*, ſeu ab antiquiſſimo Deorum latis: prout a Platone in Gorgia pag. 523. merito fit praeclarae illius *de hominibus latae* SUB SATURNO LEGIS, *& quae nunc adhuc inter Deos ſemper eſſet*, ἦν δὲ ΝΟΜΟΣ ὅδε περὶ ἀνθρώπων ΕΠΙ ΚΡΟΝΟΥ, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, ut nempe, qui juſte ac pie

 vitam

vitam transegerat, post hanc vitam omni felicitate in beatorum Insulis nactus ageret; qui injuste vero ac impie, in Tartarum deiiceretur: Cujus etiam de hac Saturni lege apud Platonem loci meminit in ejus Theologia l. IV. c. XVI. Proclus, ubi νόμων Κρονίων καὶ Δίων, *Saturniarum & Joviarum*, seu a Saturno & Jove latarum *legum* fit insuper mentio; ac inter quas illud discrimen tradit, ut Jovis legibus οἱ Κρόνιοι Θεοὶ, *Dii Saturnii*, propter eorum essentiam sint exempti; *Saturniis* autem *legibus* non sint obnoxii Dii οἱ συνεκτικοὶ καὶ τελεσιουργοὶ, qui nempe res universas continent ac rerum sunt perfectores. Idem vero Proclus ait l. VI. c. IX. Νόμος οὖν θεῖός ἐστι παρὰ τοῖς νοεροῖς βασιλεῦσι ΤΩ τε ΚΡΟΝΩ καὶ τῷ Διῒ, *lex igitur divina apud intellectuales Reges, Saturnum & Jovem*; mox autem praecipuam legum a Saturno lectarum auctoritatem esse tradit, ἐνταῦθα δὲ διῃρημένως καὶ μεριστῶς, καὶ τῶν ἐκεῖ πρώτως ὄντων, ὁ μὲν ΝΟΜΟΣ ΚΡΟΝΙΟΣ ἐστὶ μᾶλλον, *hic vero distincte ac partite. Et ex iis, quae primo ibi sunt, ipsa quidem* LEX SATURNI *est potior*, seu magis caeteris praevalet: prae quibus nempe antiquis *Saturni legibus*, novae Jovis leges, & praeterea quibus is inique imperaret, dicuntur apud Aeschylum Prometh. vs. 150. Etsi alioquin κρόνιοι, κρονικὰ, κρόνιππα, non adeo pro *antiquis*, quam *prae vetustate obsoletis* seu *antiquatis* jam, adde & pro *deliris* apud Aristophanum dicta, ut Plut. p. 51. Nub. 184. Vesp. 135. & ab Arriano apud Athenaeum l. III. p. II. ταῦτα σιτία κρονικά ἐστι, ὦ ἑταῖροι, *hi cibi sunt exoleti, o amici*; & unde *Saturniae larvae, Saturnia tempora*, de quibus Paroemiographi.

Vs. 101. ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἕληται, Ἀθρήσῃ] Infaustus nempe, quod jam ante vidimus ad vs. 53. & 78. & cum summo discrimine conjunctus habebatur apud gentiles, inopinatus Numinis cujusque conspectus & occursus. Quo spectat opportunus in Luciani, aut alterius cujuscunque, Philopatride locus ab initio, & qui hinc etiam explicandus, ubi ad adspectum Critiae, qui totus immutatus & contractis superciliis torvus ac pallidus amico factus erat obvius, ab eo ita adfecto continuo quaeritur, num tricipitem Cerberum aut egressam ex inferis Hecaten vidisset, ac dein, ἢ καὶ ΤΙΝΙ ΘΕΩΝ ΕΚ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΥΝΗΝΤΗΚΑΣ, *aut etiam* ALICUI DEORUM CONSULTO OCCURRISTI. Quod Homerus, Theologiae Graecanicae parens vel propagator pridem tradiderat, eo versu, qui in veteri Epigrammate, de quo supra ad vs. 78. adducitur, nempe Iliad. Y. vs. 131.

Χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς,

Graves autem Dii, quum apparent hominibus manifesti.

Unde etiam id tangit Pausanias l. x. p. 474. τὸ ἔπος οὖν ἀληθεύειν ἔοικε τοῦ Ὁμήρου, σὺν οὐδενὶ αἰσίῳ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ΕΝΑΡΓΩΣ ΟΡΑΣΘΑΙ. *Homeri igitur illud dictum facile existimari potest verum esse, non posse cuiquam hominum bene vertere, cui Deos* MANIFESTE VIDERE *contigerit*. Hinc fugere etiam ac horrore continuo concuti soliti, ad praenuntium Numi-

nis alicujus adventantis signum, ni volentibus, ut hic dicitur, iisdem Diis, & citra metum propius accedere jubentibus, id contingeret. Praeclarus est eam in rem, & ad haec Callimachi verba illustranda locus apud Euripidem valde idoneus; ubi Ion viso repente coelesti supra aedem Delphicam splendore, hujusce nempe adventantis Minervae, ait continuo ad matrem in cognomine dramate vs. 1551. &c.

> Φεύγωμεν, ὦ τεκοῦσα, ΜΗ ΤΑ ΔΑΙΜΟΝΩΝ
> ΟΡΩΜΕΝ, εἰ μὴ ΚΑΙΡΟΣ ἐσθ' ΗΜΑΣ ΟΡΑΝ.
> ΑΘΗ. Μὴ φεύγετ', οὐ γὰρ πολεμίαν με φεύγετε,
> Ἀλλ' ἔν τ' Ἀθήναις, κἀνθάδ' οὖσαν εὐμενῆ.
> *Fugiamus, o mater*, NE DEORUM FACIEM VIDEAMUS, NISI OPPORTUNUM SIT (non ut Canterus, nisi sit opus) UT NOS EAM VIDEAMUS.
> MIN. *Ne fugite, non enim hostem fugitis,*
> *Sed & Athenis & hic amicam vobis existentem.*

Cujus proinde opportuna eam in rem tempora censebantur illae, quas obiter supra adtigi, & inde appellatae Deorum Ἐπιφάνειαι, quae nempe in mysticis Graecorum solemnibus, & praevio ac peculiari quidem sacrorum ritu elici demum credebantur; ac ubi proinde iidem Dii *volentes*, quod hic dicitur, ac ultro se a piis hominibus, riteque ad id ante praeparatis, conspici non concedere solum, sed gaudere ferebantur. Unde salutaris tum habita illa Deorum manifestatio, eorumque adspectus, quique proinde, non ut Tiresiae caecitatem, aut aliud praesentissimum exitium, sed sanitatem corpori, animae virtutem, menti lumen ac puritatem continuo adferret; quin animum ita inde adfici, ut amorem divinum & incredibilem quandam laetitiam intime sentiat. Deorum proinde, prae geniis aut heroibus, Epiphanias omnium esse manifestissimas, & ad summum, qualis nempe supra in Ione Euripidis, adventantis apud Delphos Minervae, fulgentes. Unde etiam Deorum Ἐπιφανῶν, seu qui hominibus manifestantur, numerum, solos nosse θεουργοὺς, seu arcanis eorum sacris operantes; solos, quid sit perfectum sacrificium, quo salutaris eorundem Numinum praesentia elicitur: ut de tota hac re differentem videre licet Jamblichum de Mysteriis Sect. II. c. III. & sequentibus. Hinc eadem sacra, non ΕΠΙΦΑΝΙΑ solum, sed ΘΕΟΦΑΝΙΑ etiam dicta, ut jam olim e Philostrato in Vita Apoll. Tyan. l. IV. c. X. obiter monui; immo Dii *praesentes* quomodo iidem à Latinis dicti: unde apud Claudianum Bell. Gildon. vs. 307.

> *venerabilis illi*
> *Ceu Numen* PRAESENSQUE *vocor;*

& in Inscriptione Antonino Caracallae Imp. dicata in Itin. Cl. Sponii T. III. p. 50. ubi inter alia occurrit NUMINI PRAESENTI; ac apud Petronium praeterea, de quo loco paullo

 post.

post. Adde, quod iidem *Dii praesentes* seu *Epiphanes*, cum iis solis hominibus, juxta dictum ante Jamblichum Sect. III. c. XXXI. qui per sacra rite purgati, & a pravis adfectibus liberi prius ac immunes redditi fuerant, conversari demum censerentur. Id vero subinde etiam factum legas in antiquis gentilium libris, ut citra ipsum Numinis adspectum, cum eo tamen colloqui ac sermones miscere pius quispiam ac probus crederetur. Ita Hippolytus, pius idem & castus, de se ac Diana apud Euripidem ait in cognomine dramate vs. 84. &c.

> *Μόνῳ γάρ ἐστι τοῦτ' ἐμοὶ γέρας βροτῶν,*
> Σοὶ καὶ ΞΥΝΕΙΜΙ, καὶ ΛΟΓΟΥΣ ΑΜΕΙΒΟΜΑΙ,
> Κλύων μὲν αὐδῆς, ΟΜΜΑ δ' οὐχ ΟΡΩΝ ΤΟ ΣΟΝ,
> *Soli enim mihi inter mortales hoc praemium obtigit,*
> *Et* TECUM VERSOR, *&* TECUM SERMONES COMMUTO;
> *Audiens quidem tuam vocem, sed* OCULUM seu FACIEM TUAM NON VIDENS.

Quem proinde locum ante oculos habuit gravissimus, & Euripidi ferme aequalis auctor, Xenophon, qui de eodem Hippolyto pio & casto, ac proinde cum Diana sermones serere solito, ait similiter Cyneget. pag. 973. Ἱππόλυτος δὲ ὑπὸ μὲν ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἐτιμᾶτο, καὶ ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΣΥΝΗΝ (ita veteres libri, pro ΗΝ, & juxta illud Euripideum modo adductum, eademque in re, Σοὶ γὰρ ξύνειμι) σωφροσύνῃ δὲ καὶ ὁσιότητι μακαρισθεὶς ἐτελεύτησε, *Hippolytus in honore apud* DIANAM *erat, & cum ea* FAMILIARITER COLLOQUEBATUR, *ob pudicitiam etiam pietatemque consecratus obiit.* Quomodo illud μακαρισθεὶς verti ibidem debuit, potius quam *unde felix habitus*, ut abunde evincunt ea, quae refert Pausanias l. II. p. 146. de divinis honoribus, luco nempe, fano, simulacro, sacrificiis, sacerdote, huic Hippolyto post mortem apud Troezenios sacratis; quaeque ei morienti pollicita fuerat apud Euripidem Diana, Hippol. vs. 1424. &c. Neque tamen sola Numinis adlocutione, sed ejusdem etiam adspectu coram gaudere, verum in peculiaribus solummodo ac mysticis, eorundem Numinum sacris, iique demum censebantur, qui ad tanti beneficii communionem, neque uno, ut jam ante diximus, καθάρσεως genere, rite prius erant ac decenter praeparati. Adeo, ut quamquam e scitis eorundem gentilium, Dii coelestes, ab illis ἀόρατοι, *invisibiles*, (sicuti alioquin de uno & vero Deo dictum I Timoth. VI. 16. *quem* NULLUS HOMINUM VIDIT, *neque* VIDERE POTEST) incorporei quippe & νοητοὶ, seu qui *mente* solum possint videri ac percipi, immo δυσόπαστοι, *imperscrutabiles*, ut de Jove ait Euripides Troad. vs. 885. fuerint dicti; & inde quaerat etiam in Epistola ad Aegyptium Sacerdotem Porphyrius, quomodo Sol, Luna & alii coelites, *Dii futuri sint conspicui*, ἐμφανεῖς ἔσονται θεοὶ, haud eo minus tamen id fieri crediderunt, ut praesentes Dii hominum coetibus

tibus subinde adessent, iisque manifesti, adsumptis nempe pro potestate eorum, qua omnia in se continent, quibusdam formis; aut vero pro indita naturis humanis propria quadam ad Deorum communicationem seu participationem facultate: quaeque insuper Deorum manifestatio, quibusdam theurgicis & arcanis, ut antea dictum, sacrorum caeremoniis procuraretur. Quam in rem praeter Jamblichum de Myster. p. 16. ubi hoc paucis & obscurius etiam tangit, memorandus Procli in Platonem l. 11. de Repub. locus p. 358. & 359. & quem, quod plenius haec & dilucidius explanet, neque illi libri in omnium manibus versentur, adscribere ac enarrare hic non pigebit. Quaerit nempe ibi Proclus, πῶς αἱ ΑΥΤΟΦΑΝΕΙΑΙ γίγνονται ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ, τότε μὲν ἀτυπώτων φωτῶν, τότε δὲ τυπωμένων· μὴ γὰρ προσιέμενοι ταῦτα, τὴν ἱερατικὴν ὅλην ἀνατρέπομεν, καὶ τὰ ἔργα τῶν θεουργῶν, καὶ ἄνευ τούτων ΤΑΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΥΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, ἐν σχήματι ἄλλοτε ἄλλοις φανταζομένων· ἄτοπον ὄν, πῶς μήτε βλάπτοντες ΤΟ ΘΕΙΟΝ ἐν διαφόροις ΑΥΤΟΠΤΕΙΤΑΙ μορφαῖς, *ad secundum, quomodo* MANIFESTATIONES *fiant* DEORUM PRAESENTIUM, *quandoque luminum omnis formae expertium, quandoque qui formam aliquam adsumpserunt. Si enim haec non admittamus, omnem sacrorum doctrinam evertimus, & Theurgorum opera ac sine iis* SPONTANEAS DEORUM MANIFESTATIONES *in figuris subinde aliis* CONSPICUORUM. *Incertum igitur quomodo illaeso* DIVINO NUMINE, *idem sub diversis* CONSPICIATUR *formis.* Quod dubium dein in sequentibus ita solvit, remque eam totam enarrat: quod Diis nempe manentibus immutabilibus, & citra ullam ipsorum essentiae imminutionem & jacturam, divina iidem adsumant simulacra, quae ab iis solum videantur, quorum mentes divinis luminibus sunt prius illustratae. Ac proinde, quamquam Dii natura sint incorporei; corpora tamen eos nostri caussa induere, ac, ut continuo addit, ταῦτα μὲν ὂν καὶ φαίνεται, καὶ ἀφανῆ γίγνεται ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΣΙΝ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, *ea autem* (adsumpta nempe corpora) & MANIFESTA FIUNT, & NON MANIFESTA, SECUNDUM DEORUM VOLUNTATEM: ipsos autem Deos manere interea, quales sunt, inconspicuos; nempe nihil in se eorum, quae ad tempus adsumpserant, corporum seu simulacrorum derivantes, neque alioquin immutantes. Quibus omnibus, & quae plura eam in rem ibidem leges, addit postremo illud epiphonema idem Proclus, πᾶς ὁ ΘΕΟΣ ἀμόρφωτος κἂν ΑΥΤΟΠΤΗΤΑΙ μορφωτικῶς. οὐ γὰρ ἐν αὐτῷ ἡ μορφὴ, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ· μὴ δυναμένου ΤΟΥ ΑΥΤΟΠΤΟΥΝΤΟΣ ἀμορφώτως ἰδεῖν τὸ ἀμόρφωτον, ἀλλ᾽ ΟΡΩΝΤΟΣ πρὸς τὴν αὐτοῦ φύσιν μορφωτικῶς, *omnis igitur* DEUS *sine forma, etiamsi* PRAESENS VIDERI *possit sub forma. Neque enim in eo est forma, sed ab eo; quum non posset is, cui* DEUS CORAM MANIFESTATUR, *sine forma videre eum omnis for-*

mae expertem, ſed ſub forma, ad ejus naturam reſpiciens. Quod autem ut modo retuli, dixerat idem Proclus, adſumpta illa a Diis corpora ſive ſimulacra, conſpicua eſſe hominibus, aut non conſpicua *ſecundum Deorum voluntatem*, κατὰ τὴν βούλησιν τῶν θεῶν, ab Homero, Graecanicae Theologiae, ut diximus, propagatore, traditum pridem fuerat in ultimis verſibus Odyſſ. Κ.

τίς ἂν ΘΕΟΝ ΟΥΚ ΕΘΕΛΟΝΤΑ
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοιτ', ἢ ἔνθ', ἢ ἔνθα κιόντα;
quisnam vero DEUM NOLENTEM OCULIS VIDERET
Aut huc aut illuc euntem?

In quibus proinde major ineſt divinae naturae ac potentiae imago, quam in hiſce, quae nunc expendimus, Callimachi verbis; quibus nempe innuitur, quaſi nolens etiam poſſit ab hominibus, ſicuti Pallas hic a Tireſia, quamquam id haud impune, conſpici. Quibus tamen pro conſueto veterum Poëtarum more, eorum nempe θεολογήμασι ſimulacris quibusdam ſeu fabellarum involucris adumbrandi, videtur ſignificare voluiſſe noſter Callimachus, & qui ſimiles fabellas enarrarunt; nihil praeter Dei voluntatem & juſſa, hominibus de Deo, ejusque divina & alioquin *imperſcrutabili* natura, anxie ac temerarie inquirendum; nec profanis oculis ac impura mente, ſacris ejus, ubi praeſens Numen credebatur, intereſſe: fieri alioquin non poſſe, ut citra magnam & ingentem noxam id illi moliantur; ac proinde decere mortales illud, quod praeclare ab Aeſchylo dictum, Suppl. vſ. 1069. providere, τὰ θεῶν μηδὲν ἀγάζειν, *in res Deorum non inquirere nimium*; prout nempe illud μηδὲν ἀγάζειν explicant ibi veteres Critici, λίαν ἐξετάζειν. Mitto vero impium illud, & quod caeteroquin e ſimilibus, de quibus paullo ante, gentilium Theologiae praeceptionibus hauſtum videtur, Arii, quodque inter ejus *blaſphemias* apud Athanaſium legitur, effatum, ἰδίοις τε μέτροις ὑπομένει ὁ Υἱὸς ἰδεῖν τὸν πατέρα, ὡς θέμις ἐστὶ, *proque ſuis modulis poteſt patrem videre Filius, quatenus fas eſt*; aut quomodo dixerat ibidem ὁ Χριστομάχος, nempe τῷ Υἱῷ ἀόρατος ὁ αὐτὸς, *Filio inviſibilis ipſe*, Pater nempe.

Vſ. 102. μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ] Nempe juxta illud quod ante ad vſ. 78. e Petronio dictum vidimus ad eum, qui quamquam, ut hic lavantem Minervam Tireſias, ignarus etiam, neque ultro arcana quaedam Lampſaceni Dei pervigilia viderat; & cujus integrum ea de re locum, quia plura habet ad hunc Callimachi opportuna, adſcribere hic non erit grave, *miſereor medius fidius veſtri, neque enim* IMPUNE *quisquam quod* NON LICUIT, ASPEXIT. *Utque noſtra regio tam* PRAESENTIBUS *plena eſt* NUMINIBUS, *ut facilius poſſis* DEUM, *quam hominem invenire.* Immo prout divino unici ac veri Dei effatu, id jam Moſi, Dei gloriam coram videre geſtienti, declaratum Exod. XXXIII. 20. *non poteris* VIDERE FACIEM

CIEM *meam*; NON *enim* VIDERIT *me homo*, ET VIVET. Quo referas proinde illud Propertii l. II. El. XXXII.

> *Qui* VIDET, IS PECCAT; *qui non te viderit, ergo*
> *Non cupiat, facti* CRIMINA LUMEN *habet.*

De variis caeteroquin poenis & calamitatibus, in quas incidisse apud gentiles dicti, qui praeter fas ac Deorum voluntatem, eosdem Deos coram vidisse censebantur, occultaque eorum simulacra & arcanas sacrorum caeremonias introspexerant; aut fana etiam, quibus id alioquin vetitum, fuerant ingressi, vide, quae suprà notavimus ad vs. 54. & 78. hujus Hymni. Quibus adde, quod de Jasone apud Apollonium dicitur l. IV. vs. 1315. eum nempe ad adventum Nympharum Libycarum, quae tamen ei in Syrtibus cum sociis laboranti opitulatum tempestive venerant, salutares proinde non graves aut formidandae, retro tamen oculos, ne eas coram adspiceret, avertisse,

> Αὐτὰρ ὅγ' εἰς ἑτέρωσε παλιμπετὲς ὄμματ' ἔνεικε,
> Δαίμονας αἰδεσθείς,
> *Is vero* (Jason) *alio ac retrorsum oculos avertit,*
> *Deas reveritus.*

Vs. 130. τὸ μὲν οὐ παλινάγρετον] Iisdem verbis aemulus Callimachi Poëta Argon. l. II. vs. 446.

> τὸ μὲν οὐ παλινάγρετον.
> *Hoc quidem irrevocabile est;*

& quod a Seneca similiter de Parcis, ut hic, dicitur, Hercul. Fur. vs. 182.

> *nec sua retro fila resolvunt;*

& cujusmodi plura passim apud Poëtas antiquos & Tragicos maxime occurrunt, quae nempe ἄφυκτον seu *inevitabile* τὸ μόρσιμον vel πεπρωμένον, quod a *Parcis* aut *Fato* decretum est, ad nauseam inculcant, & quibus omnibus praeiverat Homerus Iliad. Z. vs. 488. Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι, *Fatum vero dico neminem unquam effugisse &c.*

Vs. 104. μοιρᾶν ὧδ' ἐπένευσε λίνα] Legendum arbitror, & erat obvium, ἐπένησε λίνα, *nerunt fila*, ut passim ea in re Poëtae. Immo quomodo locutus est Vatum Parens, a quo id hausit quod hic ait Callimachus, Iliad. Y. vs. 125.

> Ὕστερον αὖτε τὰ πείσεται ἅσσα οἱ αἶσα
> ΓΕΙΝΟΜΕΝΩ ΕΠΕΝΗΣΕ ΛΙΝΩ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ,
> *Imposterum vero ea patietur, quaecunque ei Parca*
> NASCENTI NEVERIT LINO, *quando ipsum peperit mater;*

& similiter Odyss. H. 196. dicitur, quaecumque Parcae Γεινομένῳ ΝΗΣΑΝΤΟ λίνῳ, *nato nerunt filo.* Nec absimile ab hoc loco illud Theocriti Idyll. I. vs. 139.

> Τά γε μὰν ΛΙΝΑ πάντα λελοίπει
> Ἐκ Μοιρᾶν,

 Verum

Verum omnia FILA *defecerunt*
A Parcis;

quae nempe ei nato eaedem neverant. Unde etiam factum, ut juxta Lucinam nascentibus infantibus Parcae adesse fuerint dictae; ut a Pindaro Ol. Od. VI. & X. ac ab initio Nem. Od. VII. Εἰλείθυια πάρεδρος Μοιρᾶν, *Lucina, quae Parcis adsides.* Ac unde in seculari apud Horatium carmine, Parcae juxta Dianam Ilythiam seu Lucinam invocantur,

Vosque veraces cecinisse Parcae,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet.

Hinc vitae terminum unicuique praefixum ex ipsis ortus principiis, ultra quam vita prorogari non possit, tradit Plato in Timaeo p. 89. ed. H. Stephani. Sed in quem communem locum de fatali nempe e gentilium scitis, vitae termino, de quo exstant plures hac aetate eruditorum disquisitiones, hic non ingredimur.

Vs. 106. τέλθος ὀφειλόμενον] Sic infra Hym. in Cer. vs. 78, τέλθος ἀπαιτήσων, *debitum* seu *mercedem exigens*; quomodo nempe inter alias significationes vocis τέλος, ac Dorum more inserto θ (sicut in ἄχθος, μάλθακος, pro ἄχος, μαλακὸς) per δαπάνημα etiam seu *sumptus* eadem vox redditur in brevibus ad Homerum Scholiis Iliad. K. vs. 56. & τελεῖν pro δαπανᾶν apud Athenaeum l. II. p. 40. aut inde pro *vectigali*, quod obvium, & pridem apud Aristophanem Equit. pag. 304. καὶ τέλη καὶ γραφαὶ, *& vectigalia & scripturae.*

Vs. 107. ἔμπυρα καύσει] Pront nempe gentilium sacra, alia vulgo ἔμπυρα, alia ἄπυρα etiam dicta, seu quae citra ullam accensi supra aras ignis operam peragebantur; qualia Minervae apud Rhodios celebrata, tradit Pindarus Olymp. Od. VII. p. 66. & Grammatici ibidem. Idem etiam de Parcarum ac Furiarum sacris, quod ἄπυρα fuerint, notant veteres Aeschyli Enarratores ad ea Tragici verba Agam. vs. 70. ἀπύρων ἱερῶν, nempe, quae ibi explicant, τῶν θυσιῶν τῶν Μοιρῶν καὶ τῶν Ἐριννύων, quamquam eas Furiarum θυσίας non omnino ἀπύρους exstitisse, liqueat ex alio ejusdem Tragici loco, ubi de sacris earum Eumenidum ait Eumen. vs. 108.

Καὶ νυκτίσεμνα δεῖπν' ἐπ' ΕΣΧΑΡΑ ΠΥΡΟΣ
Ἔθυον,
Et noctu venerandas coenas AD FOCUM IGNIS
Sacrificavi.

Quibus addi potest Aeliani locus de Animal. l. X. c. XXXIII. ubi turtures albas Veneri, Cereri, Parcis, & Furiis sacras fuisse observat; & praeterea, quod Furiis ovem nigram mactasse Orestes dicatur Scholiis ad Sophocl. Oedip. Col. vs. 42. Ἔμπυρα proinde eadem, sicut haec Thebana Antinoes, unius e Cadmi filiabus, sacra; & prout ἔμπυρα de sacris Herculis apud Theba-

nos seu inferiis, quae occisis ejus & Megarae liberis, solebant ab iis annua fieri. Ἔμπυρα enim de *libaminibus*, seu incruentis vel ἀναιμάκτοις θυμιάμασι, ad mortuorum tumulos offerri olim solitis, non autem de victimis, alibi etiam dicta, ut apud Sophoclem Electr. vs. 408.

τῷ φέρεις τάδ' ἔμπυρα:

Χρ. Μήτηρ με πέμπει πατρὶ τυμβεῦσαι ΧΟΑΣ,

quo fers ista incensa libamina?

Χρ. *Mater mittit me, ut ad patris tumulum* INFERIAS *adferam;*

& quae ἔμπυρα καταχρηστικῶς dici de *inferiis*, quae nempe sine igne fierent, observant ibi Grammatici, quum alioquin, quod addunt, & vel e nomine erat obvium, ἔμπυρα γὰρ κυρίως, τὰ διὰ πυρὸς γινόμενα, h. e. *ἔμπυρα enim proprie, quae per ignem fiunt.* Quibus addi potest Euripides Helen. vs. 554. ubi ἔμπυρα similiter de *inferiis* ad Protei monumentum positis dicuntur; alibi autem de *vaticiniis*, quae nempe ex *ignispiciis*, ut ea vocat Plinius, seu victimarum, quae adolebantur, extis capi consueverant, in eodem dramate vs. 762. ubi de Haruspicibus per sacrificia Deos consulentibus agens, addit,

Κοὐδεὶς ἐπλούτησ' ἐμπύροισιν, ἀργὸς ὤν,

Et nemo dives factus est vaticiniis, (ut ibi Canterus, seu *haruspiciis*) *otiosus existens:*

quomodo ἔμπυρα φλογὸς, *ignitae flammae*, de *haruspicina* ait ibidem vs. 572. & ἔμπυρος τέχνη similiter de eadem Phoen. vs. 561. Quae proinde φλογωπὰ σήματα, *signa flammea*, ex inspectis nempe victimis vaticinia, apud Aeschylum dicuntur Prom. vs. 497. quum contra ἄπυρος seu πυρὸς δίχα, *sine igne*, dicatur ars auguralis, ut apud eundem Tragicum Sept. Theb. vs. 25.

ΠΥΡΟΣ ΔΙΧΑ

Χρηστηρίους ὄρνιθας ἀψευδεῖ τέχνῃ,

ABSQUE IGNE *dijudicans*

Fatidicas volucres arte non mendaci.

Quomodo proinde haruspicinae ars ab augurali distinguitur apud Euripidem Bacch. vers. 256. ubi a Tiresia augure quaerit Pentheus, an velit

Σκοπεῖν πτερωτοὺς, κ' ἐμπύρων μισθοὺς φέρειν,

Spectare alatas aves, seu *auguria*, *& haruspicum mercedem auferre;*

ac similiter apud Apollonium Rh. l. 1. vs. 145. ubi utramque artem auguralem & haruspicinam tradidisse Apollo dicitur,

Οἰωνούς τ' ἀλέγειν, ἠδ' ἔμπυρα σήματ' ἰδέσθαι,

Volucres observare, vel ignispicia inspicere.

Adde Dionem Pruf. Orat. 1. p. 13. ἐσήμηνε δὲ καὶ δι' οἰωνῶν, καὶ δι' ἐμπύρων, *significationem autem dedit & per auguria, & per ignispicia.*

Vs. 108. τὸν μόνον εὐχόμενοι] Immo quale ipsius Actaeonis jam

in cervum a Diana mutati, & a propriis canibus dilacerandi votum legitur in Nonni Dionyſ. l. v. p. 160. Nempe ubi comparatione tam infelicis ſortis, ob viſam nudam Dianam, cum excaecato Tireſia, ob conſpectam nudam itidem Minervam, felicem continuo exclamat eundem Tireſiam, qui ſcilicet in ſimili caſu aut culpa, tam diſparem poenam ſubierit,

Ὄλβιε Τειρεσία, σὺ γὰρ ἔδρακες ἐκτὸς ὀλέθρου,
Γυμνὸν ἀναινομένης οἰκτίρμονος εἶδος Ἀθήνης,
O felix Tireſia! tu enim vidiſti ſine tuo exitio
Nudam renuentis ſed *miſericordis formam* (non *imaginem*, ut ibi Interpres) *Minervae.*

Quibus mox illud votum ſubdit,

Αἴθε μοι ἄλγος ἔπασεν ὁμοίιον, αἴθε καὶ αὐτὴ
Ὄμμασιν ἡμετέροισιν ἐπέχραεν, ὥσπερ Ἀθήνη,
Utinam mihi dolorem praebuiſſet conſimilem; utinam & ipſa Noſtris oculis irruiſſet, ſicut Minerva.

Priorem autem illum Nonni locum vidiſſe jam, ubi hanc de excaecato Tireſia fabellam a Callimacho traditam in Miſcellaneis adtingit, elegantiſſimum Politianum, ex capite eorundem in calce Stephanianae editionis addito, poſtea animadverti.

Vſ. 113. οὐκ ἐθέλων περ ἴδῃ] Qua de re tamen ſeu fabella, ſicuti ſupra de excaecato dictum Tireſia, alii aliter; quod nempe conſpecta lavante ac nuda Diana, vim inferre ei voluerit, ut ille a Statio vocatur Theb. l. II. vſ. 198. *Antinoeus Heros*, aut quod nudae ejus intuitu oculos, propius etiam ad fontem accedens, diu ac libidinoſe paverit, ſeu curioſius eo gravius fuerit ſpectaculo, aut vero, quod ſe Deae κυνηγίῃ venandi arte praeſtare arrogantius jactaverit; aut quod nuptiale epulum, e venaticis Dianae canibus in ejus aede dicatis, celebrare ſit adgreſſus; aut denique, quod Semeles nuptias ambiverit. Quae omnia, ut eos ordine, qui eadem tradiderunt, referam, ab Hygino prodita l. v. p. 359. Fulgentio l. III. c. III. Euripide (quem jam huc adduxit vir doctus) Bacch. vſ. 339. Diodoro l. IV. p. 281. Arceſilao apud Apollodorum l. III. c. IV. & Steſichoro, teſte Pauſania l. IX. p. 545. Callimacho tamen, qui hoc omne mero caſui, *nolenti* nempe ac invito Actaeoni tribuit, accedunt alii Mythologi, Apollodorus dicto jam loco, Ovidius, Hyginus Fab. CLXXXI. Lactantius Placidus Fab. II. &c. Unde idem hic a Poëta, quod de Tireſia dictum vidimus vſ. 78. & prout id omnino cavendum monuerat jam ante vſ. 52. ne quis Argivus etiam *nolens*, οὐκ ἐθέλων Deam videret. Quod nempe, ut id rurſus traditur vſ. 101. haud levior maneret eos, quibus id, quamquam καὶ ἄγνοιαν contingeret, poena, quam qui *conſulto* & ex προνοίας Deos, niſi ipſimet id vellent, & id illi ab iis exigerent, coram vidiſſent. Qua de re abunde a nobis actum ad eadem loca, quae inde, ſi velit, petere poterit, qui in hunc incidet, Lector. Hoc unum addam, ea omnia utpote ἀκούσια, quod a *nolente*, ut hic & ſupra

pra eadem in re dictum, seu ab *invitis* profecta, proinde, juxta Philosophum ad Nicomachum l. v. c. VIII. mera fuisse ἀτυχήματα, non ἀδικήματα, quae non dantur, nisi ubi sit τὸ ἑκούσιον, seu ἐκ προνοίας, *sponte* & *consulto*; atque ita, ut ab omni culpa immunes praestari debuerint illi, qui ea admisisse ferebantur. Quod firmare insuper videtur adlata dein ab eodem Philosopho, inter illa ἀκούσια, quae venia digna, aut non digna sunt, distinctio; dum in priorem classem seu τὰ συγγνωμονικὰ, *quibus ignosci par est*, refert quaecunque non solum ignarus, sed etiam δι' ἄγνοιαν, *per ignorantiam*, quis peccaverit. Quod postremum equidem de Actaeonis casu, juxta eos, de quibus paullo ante, dici non posset; qui eum quidem ignarum in locum venisse, ubi in Dianam inciderit lavantem, sed eo spectaculo aliquamdiu & ultro proinde gavisum finxerunt. Videri alioquin possunt, quae de discrimine a Regibus, seu qui alios habent in potestate, accurate faciendo inter ἀδίκημα, ἁμάρτημα, καὶ ἀτύχημα, *scelus, erratum*, & *infelicitatem* seu *fortuitum casum*; ac inde haud poenas eventis constituendas, tradit Themistius Orat. I. pag. 15. ac praeterea Orat. VII. p. 85. &c.

Vs. 114. κύνες] Quorum scilicet *canum*, qui infelicem herum dilaniarunt, & ex utroque quidem sexu, numerum simul ac nomina (tanta veterum in talibus vel περιεργία, vel ineptia etiam subinde exstitit) enarrari videas Mythologis antiquis, Ovidio Metam. l. III. Hygino Fab. CLXXXI. & in iis veteris Poëtae versibus, quorum aliquot retulit Apollodorus l. III. c. IV. sed in quibus depravatis, ut fieri solet, recensendis emendandisve nominibus, nemo, ut opinor, a me exspectabit, ut hic Lectori ludibrium debeam. De iis in genere ait Statius Theb. l. II. vs. 203.

Heu dominum insani non agnovere Molossi.

Vs. 115. ὀστέα ματρὸς Δεξεῦται] Λεξεῦται cum viris eruditissimis nec obesae naris, Politiano & H. Stephano, legendum hic etiam censeo, & quomodo, ut hoc addam, de illo ipso Autonoes filii Actaeonis a canibus discerpti ossa legentis facto, dixit Nonnus Dionys. l. v. p. 172.

ΟΣΤΕΑ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα χυτῇ μεμορημένα γαίῃ,
Λείψανα πεπτηῶτα μόγις ΣΥΝΕΛΕΞΑΤΟ ΜΗΤΗΡ,
Ossa vero hinc inde effossa dispersa in terra,
Reliquias terrefactas vix COLLEGIT MATER.

Vs. 121. Μάντιν ἐπεὶ θησῶ] θησῶ hic nempe proprio eam in rem verbo. Unde οἰωνοθέτης seu *augur* dictus idem Tiresias apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 493. ac ubi veteres Grammatici, Οἰωνοθέτης, ὁ τοῖς οἰωνοῖς ΤΙΘΕΜΕΝΟΣ, dein, καὶ ὁ τὴν πτῆσιν τῶν οἰωνῶν ΔΙΑΤΙΘΕΙΣ, καὶ εὐκρινῶν, h. e. *qui auguriis est propositus, & qui volatus avium* DISPONIT seu *discernit ac dijudicat.* Quomodo nempe apud Aristophanem dicitur, Avib. pag. 603.

Σὺ

Σὺ δὲ τὰ πτερὰ πρῶτον
ΔΙΑΘΕΙΣ τάδε κόσμῳ,
Tu autem alas primum
DISPONE *easque ordine;*

& apud Orpheum seu Onomacritum Argon. vs. 34. de vaticiniis in genere, quae ex Auguriis & Haruspicina capiuntur,

Θηρῶν, οἰωνῶν, καὶ σπλάγχνων ΘΕΣΙΣ ἐστί,
Ferrarum, avium etiam, & viscerum SITUS *est.*

Adde Hesychium, qui ἔξεδρον avem, & de qua voce infra, exponit οὐκ ΕΥΘΕΤΟΝ ὄρνιν, *avem non bene* POSITAM, in debito nempe ei caveae loco. Per μάντιν etiam, non adeo *talem* in genere, quam *augurem* a Minerva designatum Tiresiam, proxima Poëtae verba satis arguunt, & prout μάντεις de *auguribus* dixisse Hippocratem liquet de Acut. Morb. lib. I. Sect. XV. Ὅτι καὶ ΟΙ ΜΑΝΤΕΙΣ τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, *quomodo etiam* AUGURES *eandem avem, faustam* nempe, quod addit, aut *infaustam esse statuunt;* & ad quem locum notat Galenus, μαντικὴν dici quidem οἰωνιστικὴν, seu *artem auguralem;* dein τοὺς δὲ διὰ τῆς τῶν ὀρνίθων πτήσεως μαντευομένους, οὓς ΟΙΩΝΙΣΤΑΣ τε καὶ ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΥΣ ὀνομάζομεν, τούτους νῦν ΜΑΝΤΕΙΣ ἐκάλεσεν ὁ Ἱπποκράτης, *qui ex avium volatu vaticinantur, quos* AUGURES & AVIUM INSPECTORES *vocamus, eo nunc* ΜΑΝΤΕΙΣ *vocavit Hippocrates.* Haud aliter ac de eodem Tiresia caeco & augure quamquam tacito nomine, ait Eteocles apud Aeschylum Sept. Theb. vs. 24:

Νῦν δ' ὡς ὁ ΜΑΝΤΙΣ, φησὶν, οἰωνῶν βοτὴρ,
Nunc autem AUGUR, *inquit, avium custos;*

ac de eodem similiter Statius Theb. IV. vs. 510. *Aonius vates.* Cui geminum Eueni, Apollinis ovium apud Apolloniatas in Ionia custodis, fatum tradit Herodotus lib. IX. cap. XCIII. eum nempe ob male custoditas easdem oves, seu plures ex iis a lupis, eo dormiente, direptas jussu Apolloniatarum oculis orbatum, postea ἔμφυτον μαντικὴν, *insitam divinandi artem*, qua celeberrimus evaserit, obtinuisse. Hunc vero μάντιν, seu ea divinandi arte, quae ex auspiciis petitur, insignem Tiresiam, non a Minerva, ut hoc loco dicitur, sed ob decisam a Jove contra Junonem litem, inter fabulas relatum constat Metam. l. III. vs. 335. cui nempe Tiresiae Jupiter

pro lumine adempto,
Scire futura dedit, poenamque levavit honore.

Unde etiam Διὸς ὑψίστου προφάταν ἔξοχον, *Jovis altissimi prophetam* seu *vatem eximium*, eundem Tiresiam dixerat pridem ante Pindarus Nem. Od. I. p. 339. Haud aliter nempe ac ipse Apollo μάντις dicitur Delphis a Jove constitutus apud Aeschylum Eum. vs. 19.

Διὸς προφήτης ἐστὶ Λοξίας πατρὸς,
Jovis patris propheta est Apollo,

qui-

quique, ut ante dixerat, nulla ederet oracula, nisi quae ipsi Jupiter praescripserat. Quam in rem quoque ab Amphiarao augure, auspicium ex avibus capturo, vocatur apud Statium Theb. lib. III. vers. 471.

Jupiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere consilium &c.

ac mox vers. 481.

Ditior ille animi, cui tu, Dictaee, secundas
Impuleris manifestus aves.

Unde factum etiam, ut *Interpretes Jovis Optimi Maximi, publici augures*, a Cicerone dicantur de Legib. l. II. c. VIII. Verum, quae laus Minervae itidem tributa; utpote cui sicut mox a Callimacho dicitur vs. 132. & soli quidem e filiabus a Jove datum, ut omnia Patris decora eadem consequeretur, πατρῷα πάντα φέρεσθαι. Hinc juxta Jovem eadem Delphis Παλλάδος προναίας nomine culta, sicuti continuo apud Aeschylum ab eadem Pythia additur vs. 21.

Παλλὰς Προναία δ' ἐν λόγοις πρεσβεύεται,
Pallas autem Pronaea (seu ante templum culta) *sermonibus celebratur;*

cui nempe ante aedem Delphicam sacellum & simulacrum erectum, ac inde Προναίας nomen; cujusque juxta Graecos ad eum Tragici locum Enarratores, meminerit alibi Callimachus. Ita de Delphis, hujusque Minervae ibidem templo seu sacello agens Pausanias; sed ubi male aliquoties Ἀθηνᾶς Προνοίας (& quo nomine alibi eadem culta, ut e Phornuto & aliis constat) pro Προναίας, facili utique librariorum lapsu, hactenus legitur, l. X. p. 623. Immo cui Minervae, ut oraculis ab ipso Apolline praefectae, prima etiam sacra ibidem facta, tradit, insigni hanc in rem loco, Aristides Hym. in Minerv. p. 28. ὁ δὲ Ἀπόλλων τῶν αὐτοῦ ΧΡΗΣΜΩΔΙΩΝ ταύτην ΠΡΟΥΣΤΗΣΑΤΟ, καὶ προθύειν ἐπέταξεν, *Apollo vero* ORACULIS *suis* IPSAM (Minervam) PRAEFECIT, *priorique sacrificari jussit.* Unde dicta eadem Dea FATIDICA in veteri Inscriptione, & quae e modo dictis haud parum lucis mutuatur,

SACRUM MINERVAE FATIDICAE,

quam e Massono adtulit Cl. Reinesius Syntagm. p. 16. & ad cujus illustrationem unum ibi illud adducit vir doctissimus, quod a Bulengero, ut ibidem ait, e Didymo adnotatum fuerat, aut a Stephano in voce Θριαί, nempe de calculis Minervae μαντικοῖς, iisdemque, rogatu Apollinis, omni fide deinceps a Jove adempta. Adde, quod apud Aegyptios, teste Herodoto l. II. c. LXXXIII. Minerva inter ea Numina fuerit habita, quibus divinationem creditam tradiderint, & oracula apud eos constituta. Haud mirum proinde a FATIDICA Dea, & inter Delphici oraculi Praesides habita, seu verius *Prudentia, quam Poëtico ritu Minervam nuncupavit*, ut de ea loquitur Apulejus de Deo Socratis, con-

constitutum hic dici *vatem* seu *augurem Tiresiam*; quo illa nempe, pro ademptis eidem corporis oculis, mentis praestantius lumen, & futura prospiciendi facultatem eidem inditam testaretur; sive ut Cyrilli hic verbis utar adv. Julian. l. v. p. 158. φωτὸς &c.' τοῦ νοητοῦ καὶ τὸν τῆς καρδίας ὀφθαλμὸν καταυγάζοντος, *luminis, quod intellectu percipitur, & cordis oculum illustrantis* donum. Haud aliter ac ab Hieronymo ad Abigaeam scribitur Epist. XXXII. quo caecum eundem consolaretur, *quosdam etiam mundi Philosophos legimus, ut totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem, sibi oculos eruisse*; quodque sequenti Epistola ad Castrutium itidem caecum, illustrat graviori exemplo, *Jacob, cujus caligaverat acies, & cum interioribus oculis & spiritu prophetali longe post futura prospiceret, & Christum cerneret de stirpe regia esse venturum, Ephraim & Manassen videre non poterat.* Ut mittam, quod μαντικὴν seu *divinationem* fieri tradit Jamblichus de Myst. Sect. III. c. XIV. quum Dii, sicut haec Minerva Tiresiae, lumen aliquod praevium in animum immittunt. Adeo ut non eadem hic *vatis* seu *auguris*; qualis insigni Minervae *munere* exstitit Tiresias, quae Sacerdotum apud Hebraeos foret ratio; a quo munere, ut corporis aliqua parte caeteroquin mutili seu non ὁλόκληροι, ita etiam inter eos nominatim caeci exclusi Levit. XXII. 22. & quidem juxta Hebraeorum magistros, ubi etiam in altero tantum oculo foret caecitas. Neque vero dispar apud Romanos augurum conditio, quos ἀσινεῖς & ὁλοκλήρους, non *mutilos corpore*, sed *integros* esse oportuit; immo quibus ulcus etiam habentibus, interdictum augurari, docet Plutarchus Quaest. Rom. p. 281. Quod de Sacerdotibus in genere, Hebraeorum more, apud Athenienses, & legibus quidem cautum, quarum aliquoties fit mentio apud veteres Hermogenis Enarratores pag. 88. 197. 297. &c. νόμος, τὸν ὁλόκληρον ἱερᾶσθαι, *lex, ut corpore integer Sacerdotium consequatur*; & gemino eandem in rem p. 241. νόμος, τὸν σεσινωμένον μὴ ἱερᾶσθαι, *lex, ut corpore laesus*, seu *mutilus Sacerdotium non consequatur.* Quod discrimen proinde ea in re inter Athenienses & Aegyptios, qui illud scilicet ὁλόκληρον in eorum Sacerdotibus non exigerent, tangit Anaxandrides apud Athenaeum l. VII. p. 300.

Τοὺς ἱερέας ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δὲ, ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους,
Sacerdotes quidem hic corpore integros lex scivit,
Apud vos autem, ut fertur, mutilatos,

seu capite non solum, sed toto etiam corpore rasos & praeterea circumcisos; quales fuisse Aegyptiorum Sacerdotes tradit Herodotus l. II. c. XXXVII. Quorum postremum tamen apud Hebraeos non obstitit, quin ὁλόκληροι eorum Sacerdotes, seu corpore integri, non vero σεσινωμένοι haberentur.

Vs. 123. Γνωσῖται δ' ὄρνιθας] Quod primum nempe in augurali disciplina seu *juris augurii scientia*, ut eam vocat Tullius de Se-

Senectut. c. IV. requirebatur, accurata nempe *avium* quae ad facienda auspicia idoneae habebantur, *notitia*: sicuti a Matrone similiter dicitur in parodia Homerica apud Athenaeum l. IV. p. 136.

ΟΡΝΙΘΑΣ ΓΝΩΝΑΙ, καὶ ἐναίσιμα σιτίζεσθαι,
AVES NOSSE, & *cibis eas auspicatis pascere*,

non, ut postrema vertit Dalechampius, decenterque & auspicato illis vesci. Nempe quod de Prometheo, qui primus *aves* augurales, quae facerent auspicia, & de quo loco paullo post, discreverit, ait Aeschylus Prom. vs. 489.

καὶ δίαιταν, ἥντινα
Ἔχουσ᾽ ἕκαστοι,
& *qualem victum* seu *escam*
Haberent singulae,

potius, quam ut ibi interpres, & *qualem vitae rationem quaeque haberent*. Unde etiam factum (tanta nempe circa earundem *avium* δίαιταν seu *victum*, cura veterum & religio exstitit) ut Athenis in Prytaneo alerentur *aves* illae augurales; prout id tradunt Comici Enarratores ad Nubes p. 148. χρηστήριοι autem seu *fatidicae* eaedem alibi ab Aeschylo appellatae, eo loco, quo de hoc Tiresia, ut praestantissimo augure, agi paullo ante diximus, nempe Sept. Theb. vs. 25. Νῦν δ᾽ ὡς ὁ μάντις, ac ubi continuo de eodem additur,

Ἐν ὠσὶ νωμῶν καὶ φρεσὶν πυρὸς δίχα,
ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΥΣ ΟΡΝΙΘΑΣ, ἀψευδεῖ τέχνῃ,
Auribus & mente dijudicans, absque igne,
FATIDICAS AVES, *arte non mendaci*;

ac unde ὀρθόμαντιν, h. e. τὸν ἀληθῆ μάντιν, *veracem vatem* seu *augurem*, vocat eum Pindarus Nem. Od. I. p. 339. alibi autem de Iamo augure Olymp. Od. VI. p. 53.

τόκα μὲν φωνὰν ἀκούειν
Ψευδέων ΑΓΝΩΣΤΟΝ,
tunc quidem vocem audire
Mendaciorum nesciam.

Nempe quum e *faticidis* illis, prout eas vocat adducto modo loco Aeschylus, avibus, juxta auguralem disciplinam aliae, ut vulgo notum, forent *oscines*, quae ore seu cantu; aliae *alites*, seu *praepetes* dictae, quae volatu futura praedicerent, aliae autem, juxta Festum, in voce *oscines*, quae & in *oscinibus* & in *alitibus* haberentur, quum nempe aliae darentur aves, & de quibus agunt proxima Poëtae verba, quae nullum auspicium, nec ore scilicet, nec volatu, facere crederentur: inde e lege ejusdem disciplinae singulas id genus *aves*, quod hic a Callimacho dicitur, nosse probe, earumque naturam, ac inter se discrimina accurate tenere ac dijudicare futurus augur, isque, qualis habitus fuit Tiresias, praestantissimus omnino tenebatur, seu

qui doctus in omni
Nube, salutato VOLUCREM COGNOSCERE *Phoebo*,

prout

prout nempe de Amphiarao vate ait Papinius lib. vii. verſ. 707. Quomodo etiam a Prometheo, ubi repertam a ſe, & de quo paullo ante obiter, Augurii diſciplinam apud Aeſchylum tradit, dicitur verſ. 486.

ἐνοδίους τε συμβόλους,
Γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
Διώρισ', οἵ τινές τε δέξιοι φύσιν,
Εὐώνυμοί τε,

ſigna etiam propter viam,
Tum alitum cum aduncis unguibus volatum accurate
Diſtinxi, & qui natura dextri,
Et qui ſiniſtri quoque,

ac ut addit, & qua de re paullo ante, quae circa earundem *avium* victum, aut in caveis conſeſſum, vel inter ſe diſſidia, ſpectabant. E quibus nempe omnibus conſtabat auguratus apud veteres diſciplina, ac auſpiciorum ratio; quaeque proinde iis Minervae de Tireſia futuro augure verbis, γνωσεῖται δ' ὄρνιθας, *aves autem cognoſcet*, continentur; & quidem qui a Dea, uti jam vidimus, χρηστηρίῳ ſeu *fatidica*, eadem haec omnia ſit edoctus. Adeo, ut hiſce aperte innuat Callimachus, coelitus, ſive a Deo vim omnem divinandi & auſpiciorum quidem repetendam; non autem eandem in ipſis auguribus, aut vero in *avibus* ſitam, quod poſtremum ſtatuebat apud Origenem Celſus l. i. iv. p. 222. ut abſurdum vero ac inſanum refellit Ammianus l. xxi. c. i. *Auguria & auſpicia avium, non volucrum arbitrio futura noſcentium colliguntur* (*nec enim hoc* VEL INSIPIENS *quiſquam dicat*) *ſed volatus avium dirigit Deus* &c. Quam cordatiorum & Socratis etiam fuiſſe de auguriis diverſam a vulgi opinione ſententiam dixerat pridem Xenophon Memorab. lib. i. pag. 708. Οὗτοί τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ΟΥ ΤΟΥΣ ΟΡΝΙΘΑΣ, οὐδὲ τοὺς ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, ΑΛΛΑ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ διὰ τούτων αὐτὰ σημαίνειν· κἀκεῖνος οὕτως ἐνόμιζεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασὶν ΥΠΟ ΤΕ ΤΩΝ ΟΡΝΙΘΩΝ, καὶ τῶν ἀπαντώντων, ἀποτρέπεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι, *exiſtimant enim illi* NON AVES, *nec alia quae occurſant* (puta felem, canem, muſtelam, aliaque id genus, e quorum occurſu capiebantur etiam auguria) *ſcire quid ex uſu ſit iis, qui divinatione utuntur*, SED *horum opera* DEOS *illa ſignificare; quod etiam putabat Socrates. Verum maxima ait pars ſe* AB AVIBUS, *& ab occurrentibus, vel averti, vel incitari.* Quam in rem etiam anquirit Statius, unde nempe conceſſum ſit avibus futura praedicere, triplicemque ea de re ſententiam pandit: ſeu nempe in primaeva rerum creatione, illa principia, a ſummo Deo ſint avibus indita; ſeu per Pythagoricam animarum poſt hanc vitam in aëra ac in aves migrationem; ſeu quod aves puriſſime in aëre vivant; nempe Theb. l. iii. vſ. 482.

mirum unde, ſed olim
Hic honor alitibus: ſuperae ſeu conditor aulae

Sic

Sic dedit, effusum chaos in nova semina texens:
Seu quia mutatae, nostraque ab origine versis
Corporibus subiere Notos: seu purior axis
Amotumque nefas, & rarum insistere terris
Vera docent.

Qua de re autem differit Jamblichus de Myster. Sect. III. cap. XVI. ut *aves* eas, quarum habetur in auguriis ratio, permoveri dicat, tum a suae animae impetu; tum a praeside animabus daemone; tum ab aëre; tum a coeli in aërem influxu; & quae omnia cum Deorum voluntate consentiant, easque *aves* ad id congruenter ducant, quod ab initio Dii praeceperint. Quibus etiam consona apud Apulejum legas de Deo Socratis, ubi nempe id ipsum a daemonibus, seu mediis inter homines & Deos potestatibus, proficisci statuit, qui nempe praesint vel *praepetibus gubernandis vel oscinibus erudiendis, vel vatibus inspirandis; quae* autem *cuncta*, ut addit, *coelestium & voluntate, & numine, & auctoritate fieri arbitrandum est.* Quod tamen postremum, citra illud daemonum in gubernandis avibus earumve auspiciis, seu ullam mediarum inter coelum ac terram potestatum operam ac ministerium, referunt veteres Graecorum Poëtae ac Theologi, ubi id genus *avium* auguralium meminerunt, Homerus, Aeschylus &c. sed tanquam proxime a summis ac coelestibus Diis, Jove, Junone, Apolline, Minerva immissarum; quaeque inde eorum ministri ac nuntii vocantur, ut apud Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. III. p. 255. & sicut circus, accipitris genus, Apollinis ἄγγελος apud Homerum pridem dictus Odyss. O. vs. 525. Unde etiam de *avibus* in genere futurorum nuntiis ait Euripides in Ione vs. 179.

Τὰς Θεῶν ἀγγέλλοντας φήμας
Θνητοῖς,
Quae Deorum annuntiant voces, seu voluntatem,
Hominibus.

Quibus accedit etiam doctissimus Poëtarum Virgilius, apud quem supplex & anxius de futura sui & suorum sede Aeneas, Apollinem Delium invocans, ait,

DA, *Pater*, AUGURIUM, *atque animis illabere nostris,*

ac ubi Servius, AUGURIUM *enim est exquisita* DEORUM VOLUNTAS *per consultationem* AVIUM *& signorum.* Aperte quoque eam in rem differit apud Tullium Quintus frater, ut nempe totum hunc *avium* in auspiciis motum ac significationem, Diis coelestibus, nulla intermediorum daemonum seu geniorum, quorum frequens adeo sequutis aetatibus exstitit in Platonicorum scriptis sermo, mentione adhibita, unice adscribat de l. I. cap. CLVIII. *eademque efficit in* AVIBUS *digna mens, ut tum hinc tum illinc volent, alites tum in hac, tum in illa parte se occultent; tum a dextra, tum a sinistra parte canant oscines.*

Quibus consona aut eam in rem magis adhuc notabilia tradit idem Tullius de Legib. l. II. c. XIII. ubi ex eo, quod detur, *summos esse Deos*, mundumque ab iis regi, eorum benignitatem humano generi consulere, & posse nobis, quod addit, *signa rerum futurarum ostendere*, *non video cur esse divinationem negem*. Quamquam eadem alibi, nempe Academicorum more, secundo de Divinatione libro impugnat adeo, ut nihil divini in auspiciis agnoscere videatur, nihil non fortuitum ac incertum; censeatque proinde, neque injuria, apud Romanos jus augurum *divinationis quidem opinione principio constitutum*, *sed postea Reipublicae caussa conservatum fuisse ac retentum*, de Divin. l. II. c. XXXV. Ex iis tamen a Tullio ante memoratis, nempe alitum volatu, & cantu oscinum, iisque, quae inde capiebantur, significationibus ac notis, pendebat illa *avium*, quae Tiresiae hic incumbere dicitur, *notitia*, & prout alibi ait idem Cicero l. VI. Epist. Famil. VI. *non igitur ex* ALITIS INVOLATU, *nec e* CANTU *sinistro* OSCINIS, *ut in nostra disciplina est*, *nec ex tripudiis solstimis aut soniviis*, *tibi* AUGUROR. Cujusmodi autem *aves*, quarum in auguriis ratio habebatur, tum propria alioquin iis significatione, ὄρνιθες, οἰωνοὶ, tum ὅδιοι, ἐνόδιοι, item σύμβολοι a Graecis dictae; quae nempe non occursu solum seu propter viam, sicuti apud Horatium l. III. Od. XXVII. obvia forte praegnans canis, aut rava seu rufa lupa; aut foeta vulpes; aut serpens; sed alia quacunque ratione, ut pullorum pastu, & tripudio illo, de quo modo augur Cicero, solstimo, omen aliquod improvisum portenderent. Unde apud Aeschylum Agam. vs. 164. ὀρνίθων ὅδιον, de duabus aquilis dicitur, quarum ille narraverat ostentum; ac inde ὁδὸς de ipsa *vaticinandi arte* alibi in eodem dramate occurrit, nempe ubi ad fatidicam Cassandram ait Argivorum senum Chorus vs. 1163.

Πόθεν ὅρους ἔχεις θεσπίας ΟΔΟΥ;

Unde praecepta divinatricis VIAE seu ARTIS *habes?* ac unde lucem mutuatur Sophocles Oedip. Tyr. vs. 318. ubi ab Oedipo ad hunc augurem Tiresiam dicitur,

μήτ' ΑΠ ΟΙΩΝΩΝ φάτιν,
Μήτ' εἴ τιν' ἄλλην ΜΑΝΤΙΚΗΣ ἔχεις ΟΔΟΝ,
sive AB AVIBUS *nuntiationem*,
Sive quam aliam habes DIVINATIONIS VIAM *sive* ARTEM.

Et similiter de Amphiarao augure agens, Oedip. Col. vs. 1378. πρᾶτα δ' ΟΙΩΝΩΝ ΟΔΟΙΣ, *primas avium auguriis* seu *vaticinandi arte* ferens. Prout itidem vocem *vias* adhibere observo Tullium de Divin. l. I. c. XXXVIII. ubi Stoicorum de hisce divinationibus sententiam explicat: *Non igitur sunt Dii*, *nec significant futura*; *sunt autem Dii*, *significant. Et non si significant*, *nullas* VIAS *dant nobis ad significationis scientiam*; *frustra enim significarent*, *nec si dant* VIAS, *non est divinatio*; *est igitur divi-*

vinatio. Quo sensu proinde Aeschylus seu apud eum auguralis artis inventor, ut vidimus, Prometheus discrevisse se augurii symbola ait, adducto ante loco, ἐνοδίες τε συμβόλες, utraque scilicet voce augurali, sicut ξύμβολον ἱερὸν, dixit Aristophanes Avib. p. 575. de *augurio*, quod e *signis*, ut ibi eruditi Critici, sive ex occursu avium capiebatur; & cujusmodi ξύμβολα alibi vocantur, ab eodem Aeschylo Agam. vs. 147. τερπνὰ τούτων αἰτεῖ ξύμβολα, *jucunda harum signa exigit*, nempe ex oblato geminarum aquilarum omine. Quamquam σύμβολα in auguriis veterum fuerint etiam dicta, quae non adeo ex avibus, aliorumve animalium occursu; quam e fulgure, tonitru aliisque id genus διοσημείοις, petita: quaeque inde ab auguribus itidem capiebantur significationes rerum futurarum, & cujusmodi ἐναίσιμα σημεῖα dixit Homerus Iliad. B. vs. 353. sed qua de re opportunius ad ipsum Aeschylum, seu adducta modo ejus verba, ἐνοδίων τε ξυμβόλων, a nobis agitur. Quum autem potissima χρηστηρίων, de quibus hic Callimachus, *avium notitia*, ex earundem *spectione*, voce, ut e Festo & aliunde liquet augurali, penderet, ac prout *in auguriis avem spicere*, juxta Varronem de L. L. a Romanis olim dictum; ita de eodem augure Tiresia, ut dudum artis illius eximie gnaro, dixit Euripides Bacch. vs. 287. Σκοπεῖν πτερωτὰς, *spicere* nempe seu *observare* (non ut ibi Canterus *spectare*, erat enim caecus Tiresias) *alites*; ac unde θᾶκον ὀρνιθοσκόπον, *sedem augurii*, insidere idem apud Sophoclem dicitur Antigon. vs. 1012. seu, ut de eodem Pausanias l. x. p. 565. οἰωνοσκοπεῖον τε Τειρεσίε καλέμενον, *quod Tiresiae auguraculum*, ut illud vocat Festus, *dicitur*: & prout Athenis itidem ad ὀρνιθοσκόπον, augurem nempe consultura, profecta dicitur morosi cujusdam adolescentis mater, apud Theophrastum περὶ Δυσχερ. Unde etiam voce *servare* eam in rem usus, pro *observare* nempe seu σκοπεῖν, Lucanus l. 1. vs. 601.

Et doctus VOLUCRES *augur* SERVARE *sinistras*:

ita enim cum editi, tum scripti omnes, cujusmodi plures olim juvenis consului, (dum auctore ejus rei & auspice, Domino tunc & Patrono, CAROLO LUDOVICO Palatino Octoviro, de nova splendidaque illius editione cogitarem) hujus Poëtae libri. Nempe quomodo non oculis, sed *auribus & mente*, aves augurales dijudicasse dicitur, adducto paullo ante apud Aeschylum loco, idem hic Tiresias; a filia nempe, ut ibidem notant prisci ejus Enarratores, (nempe ad Sept. Theb. vs. 25.) de genere scilicet, numero, a dextris aut a sinistris volatu earundem avium edoctus; quaeque insuper tradita de iisdem σημεῖα, in tabulas, idque consulendae memoriae, augurales, & quas κλῆρες appellarunt, continuo fuerant relata. Quorum istud ab eodem Tiresia memorari videas apud Euripidem in Phoenissis, ubi ille ad filiam viae ducem, & quam inde paullo ante *oculum suum* dixerat ὀφθαλμὸς εἶ σὺ, ait vs. 845.

ΚΛΗΡΟΥΣ τέ μοι φύλασσε παρθένῳ χερὶ,
Οὓς ἔλαβον, οἰωνίσματ' ΟΡΝΙΘΩΝ ΜΑΘΩΝ,
Serva mihi TABELLAS *vaticiniorum, virginea manu;*
Quas accepi, auguria AVIUM EDOCTUS,

ac ubi veteres Grammatici, *οἱ γὰρ οἰωνοσκόποι ἐν δέλτοις ἐσημειοῦντο τὰς πτήσεις, augures enim in tabulis notabant volatus.* Quo sensu etiam *κλῆρον* adhiberi ab eodem Tragico patet Hippol. vs. 1057. *Oscinum* autem sive earum *avium*, quae ore seu cantu auspicium facerent, voces aut sonos eidem Tiresiae, quamquam caeco, audire ac *dignoscere*, utrum scilicet boni an mali ominis iidem forent, *auribus* utique ac *mente*, ut de eo paullo ante Tragicus, facile licuit. Unde idem de se ait apud Sophoclem Antigon. vs. 1014.

Ἀγνῶτ' ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων,
Ignotam audio loquelam avium &c.

ac dein vs. 1034.

Οὐδ' ὄρνις εὐσήμους ἀποῤῥοιβδεῖ βοὰς,
Neque avis faustas sonet voces;

& sicuti voces avium edoctos eundem Tiresiam & Melampum, Porphyrius tradit περὶ Ἀποχ. l. III. p. 246. Immo unde eam facultatem Tiresiae, purgatis illius aurium meatibus, a Minerva inditam, ἁπάσαν ΟΡΝΙΘΩΝ φωνὴν ποιῆσαι συνιέναι, *eumque omnis avium loquelae intelligentem* fecisse, testatur Apollodorus l. III. c. VI. immo qui auspicium avium Tiresias invexisse a Plinio dicitur l. VII. c. LVI. Adeo, ut vel ex hisce facile liqueat, quod Ciceroni ab illius auguralis disciplinae cultoribus regeri tum potuerit; ubi inter alia, quae contra omnem auguratus ex avibus aut aliunde petitam divinationem disputat, ait de hoc caeco Tiresia Divin. l. II. c. III. *aut nescio, qui ille divinus, si oculis captus sit, ut Tiresias facit, posset, quae alba sunt, quae nigra dicere?* Immo quibus licuisset ea insuper opponere, quo ab eodem Tullio, pro divinationibus id genus, Academicorum, ut dixi, more, differente, dicta fuerant l. I. c. XXXII. *pars animi, quae est rationis & intelligentiae particeps, eam tum maxime vigere, quum plurimum absit a corpore.* Immo prout ab eodem Tiresia, non jam ex avium volatu, sed ex evocatis a filia, itidem vate, manibus auguria, seu, de futuro itidem inter Argivos bello, omina captante, quasi non mentis solum, sed oculorum, quo repente foret is illustratus lumine, eadem coram videre dicitur, apud Statium Theb. l. IV. vs. 583. &c.

desiste canendo,
Nata, ait, externae satis est mihi LUCIS; *inertes*
Discedunt nebulae, & vultum niger exuit aër.
Umbrisne, an supero me missus Apolline complet
Spiritus? en VIDEO *quaecunque* AUDITA.

Ibid. ὃς αἴτιος] Quod primum utique in hac, quam a Pallade dicitur edoctus Tiresias, *avium notitia*, seu augurali disciplina requi-

requirebatur: accurata nempe earum avium, quae laetum facerent auspicium, cognitio, & quales vulgo apud Graecos, ut notum, αἴσιοι sunt dictae. Unde αἴσιος ὄρνις de ipso *felici augurio*, ut apud Sophoclem Oed. Tyr. vs. 51. & Grammaticos ibidem, ΤΟ ΑΙΣΙΟΝ δὲ καὶ ΑΠΑΙΣΙΟΝ, ἐπὶ τῶν ὀρνίθων μαντείας, h. e. *αἴσιον autem* seu *faustum*; & ἀπαίσιον, *infaustum*, dicuntur de vaticiniis ex avibus seu auguriis, ut apud Euripidem Iphigen. Aul. vs. 607. ac alibi. Ita etiam ἐναίσιον pro *fausto*, & ἐξαίσιον pro *infausto* omine apud Dionem legitur l. XXXVIII. p. 67. Eaedem proinde *faustae aves*, seu αἴσιοι vel ἐναίσιοι ὄρνιθες, quae vulgo δέξιοι, item καλοί, ut apud Euripidem in Ione vs. 1333. οἰωνῶν καλῶν, *bonis avibus*, eaedemque ἀγαθοί apud Plutarchum in Numa p 64. ac ὅδιοι etiam subinde, de qua voce paullo ante, sunt appellatae. Ita Hesychius, ὅδιος οἰωνός, αἴσιος, & prout apud Aeschylum conjunguntur Agam. vs. 104.

Κύριός εἰμι θροεῖν ΟΔΙΟΝ κράτος
ΑΙΣΙΟΝ ἀνδρῶν,
Potis sum enarrare visum feliciter imperium
Auspicatum virorum;

ubi nempe a Choro agitur de fausto duarum aquilarum augurio, geminis Atridis, Graecorum ad expeditionem Trojanam profectis ducibus, ostenso, ac apud Pindarum similiter Nem. Od. IX. p. 408. de infausta Argivorum ducum contra Thebas expeditione, ΑΙΣΙΑΝ οὐ κατ' ὀρνίθων ΟΔΟΝ, *non per faustarum avium viam*, h. e. infaustis avibus, juxta illud nempe quod de felici ardeae, Ulyssi aliisque Graecorum optimatibus, dato a Minerva propter viam augurio, dixit Vatum Parens Iliad. K. vs. 274.

Τοῖσι δὲ ΔΕΞΙΟΝ ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ΟΔΟΙΟ,
Illis autem FAUSTAM *misit Pallas ardeolam*, PROPTER VIAM.

Et sicuti ad superiora Callimachi verba, συμβόλους & σύμβολα dici vidimus, de avibus auguralibus, seu signis tam faustis quam infaustis, quae ex earundem volatu, cantu, occursu, aut repentino alio casu caperentur; inde etiam εὐξύμβολοι, *fausti ominis aves*, appellatae: prout notant veteres Grammatici ad Sophoclis locum paullo ante adductum Oed. Tyr. vs. 51. nempe ἀπαίσιοι ὄρνιθες, οἱ δυσοιωνιστοί· ΑΙΣΙΟΙ δὲ τὸ ἐναντίον, οἷα ΕΥΞΥΜΒΟΛΟΙ, καὶ τὰ ἀγαθὰ σημεῖα δηλοῦντες, h. e. Ἀπαίσιοι *aves mali ominis*; ΑΙΣΙΟΙ *autem in contrarium, tanquam quae* ΕΥΞΥΜΒΟΛΟΙ, *& fausta edentes signa*. Unde eadem voce εὐξύμβολος pro *fausto*, usus est Aeschylus Suppl. vs. 709. & sicut εὔσημοι βοαὶ dicuntur itidem de *faustis* avium auguralium *vocibus* apud Sophoclem loco paullo ante adducto Antigon. vs. 1304. ac apud Statium Theb. l. III. vs. 493. *arcana volucris* BONA MURMURA *lingua*. Sic a Romanis *praepetes* leguntur, non de *alitibus* solum in genere, qua de re supra, sed de avibus boni ominis

 dictae,

dictae; quales, ut de iis Gellius l. VI. c. VI. *aut opportune praevolant, aut idoneas sedes capiunt*; juxta nempe illa Ennii de fausto Romuli augurio apud Tullium de Divin. l. I. c. XLVIII.

Cedunt de coelo ter quatuor corpora sancta
Avium, PRAEPETIBUS *sese*, *pulcrisque locis dant.*

Unde etiam Servius ad Aen. l. III. vs. 361. & l. VI. vs. 15. *Praepetes enim aves sunt boni augurii*, seu αἴσιοι. Festus autem, *praepetes aves quidam dici ajunt, qui secundum auspicium faciant, praetervolantes*; mox, *caeterum Poëtae promiscue* OMNES AVES *ita appellant*; nempe tam quae hic dicuntur αἴσιοι, quam ἀπαίσιοι, vel ἐξαίσιοι; aut de quibus mox, quae nempe nullam dabant augurii significationem, prout hoc postremum Virgilii exemplo ac auctoritate, de Daedalo dicentis Aen. l. VI. vs. 15. *Praepetibus pennis* &c. tuetur Gellius d. l. lib. VI. c. VI.

Ibid. οὔτε πέτονται Ἤλιδα] Nempe, quod bene jam animadvertit Vulcanius, alterum illud avium genus hic tangit Callimachus, quarum nulla in auguriis capiendis ratio habebatur. Neque enim quaevis aves augurales, seu e quarum *volatu*, cujus hic mentio, aut *cantu*, vel alioquin *occursu*, auspicia fierent; sed quarum eam in rem exstarunt peculiares & collectae multorum annorum memoria, sicut ait ea de re Tullius, observationes; eaeque accurate ac sigillatim in augurales commentarios relatae. Quales nempe (ut nunc de aliis gentibus sileam, quas auguriis plurimum deditas, Arabas puta, Phrygas, Cilices, Pisidas, additaque etiam ejus rei ratione, e Tullio, aut aliunde, paullo post adhuc dicetur) apud veteres Graecos haud minus ac apud Romanos, exstitisse, vel unus docebit Galenus ad Hippocratem de Acutorum Victu Comment. I. Sect. XII. p. 41. T. II. ed. Basil. Ibi enim Graeci illius auguris meminit, qui ab eodem Galeno, de nonnullis circa avium volatum consultus, testes eorum, quae idem augur regesserat, & quorum auctoritate nitebatur, ei continuo adduxerat, Apelletis, Athenaei, Chaeremonis, Artemidori, Phocae, aliorumque οἰωνιστῶν ἐνδόξων βίβλους, *celebrium augurum libros*; & qui proinde augur, ut ibi additur, τοὺς ἐνδοξοτάτους ΤΩΝ ΟΙΩΝΙΣΤΩΝ μάρτυρας παρεχόμενος, ἔτι μᾶλλον ἦν ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ, *testes adducens* AUGURUM *celeberrimos*, *eo magis* FIDE DIGNUS, Galeno judice, *habebatur.* Et quamquam id discrimen, ut observo, inter exterorum & Romanorum auguria tangat, agens de Regis Deiotari auspiciis augur ipse Cicero de Divin. l. II. Sect. XXXVI. *omnibus* FERE *avibus utuntur, nos admodum paucis*: haud *omnes* tamen *aves*, (quod vel ille locus arguit, hic autem Callimachi aperte declarat, aliusque insuper antiquioris adhuc Auctoris, nempe Aeschyli) in Graecorum auguriis observabantur. Insignia utique eam in rem gravissimi illius Tragici verba, apud quem, & de quo jam ante, Prometheus, repertam a se omnem auspiciorum rationem tradens, distinxisse se accurate docet; primo aves illas,

las, & quae ex inopino occurſu, aliisve certis ſignis, omen aliquod portendebant, quasque ibidem vocat, uti ea de re jam ad ſuperiora Poëtae verba, vidimus, ἐνοδίους τε συμβόλους, dein volatum, non avium rurſus in genere, ſed γαμψωνύχων, ſeu *cum aduncis unguibus*; quaeve inſuper ex iis *a dextris natura*, aut *a ſiniſtris volarent*, οἵτινές τε δεξιοί φύσιν, εὐωνύμους τε. E quibus utique certarum avium, non vero *omnium*, habitam apud Graecos in auguriis rationem liquet. Quanquam & illud de Romanorum auguriis, ſeu vetus Collegii augurum decretum memoret Tullius de Divin. l. 1. Sect. XXXV. OMNEM AVEM *tripudium facere poſſe*. Et ad quod proinde aut ſimile decretum reſpexit forte Servius ad Aen. l. 1. vſ. 398. ubi quum dixiſſet cygnos, cujus auſpicium refert ibi Virgilius, inter augurales aves non inveniri, neque in auguralibus commentariis nomen eorum exſtare, addit, *ſed in libris reconditis lectum eſt*, *poſſe* QUAMLIBET AVEM *auſpicium adteſtari*; *maxime*, *quia non poſcatur. Hoc enim intereſt inter* AUGURIUM *&* AUSPICIUM, *quod augurium & petitur*, *&* CERTIS AVIBUS *oſtenditur*: *Auſpicium* QUALIBET AVI *demonſtratur*, *& non petitur. Quod ipſum tamen ſpecies augurii eſt.* Idem vero dixerat paullo ante, nempe ad vſ. 393. IN AUGURIIS *autem conſiderandae ſunt non ſolum* AVES, *ſed etiam* VOLATUS, *ut in praepetibus*, *& cantus*, *ut in oſcinibus*; *quia* NEC OMNES, *nec omnibus* DANT AUGURIA. Idem vero vidimus in Graecorum auguriis locum etiam habuiſſe, ut nempe non omnes, ſed certae etiam apud eos aves darent volatu omina; ac proinde quod hic a Poëta dicitur, aliae forent *aves*, quae *volatu* nullam darent alicujus augurii ſignificationem, ſed qui foret plane *irritus*, & *ſine ſigno*, ἀσύμβολος ſeu ἀτέκμαρτος. Quomodo etiam hac poſtrema voce vocari videas ab Ariſtophane ejusmodi avem, quae nullum daret augurium, Avib. pag. 548.

Ὄρνις ἀτέκμαρτος ΠΕΤΟΜΕΝΟΣ ΑΤΕΚΜΑΡΤΟΣ,

Avis conſiderata VOLANS SINE SIGNO,

ubi Critici, ἀτέκμαρτος, οἷα σημεῖον διὰ ΤΗΣ ΠΤΗΣΕΩΣ ΟΥΚ ἐμφαίνων, h. e. *tanquam ſignum* VOLATU NON EDENS, id ipſum nempe, quod hic a Callimacho dicitur, οἵτε πέτονται ἅλιθα, *aves*, *quae fruſtra volant*. E *corvo* autem & *columba*, emiſſis ex Arca Noae, ad explorandum terrae ſtatum, emanaſſe ad gentes, Graecos maxime ac Romanos, a Japhet Noae filio oriundos, illam e *volatu* certarum avium ſeu augurii diſciplinam, ſtatuit in editis nuper ad Geneſin adnotatis vir doctiſſimus Lud. Capellus. Quod confirmare equidem poſſet, emiſſa ſimiliter, e Deucalionis Arca, eundemque in finem, ut viderunt jam alii, columba, & cujus facta a Plutarcho de Solert. Animal. p. 968. mentio. In quem cenſum venit inſuper haud abſimile, ut praeterea obſervo, emiſſae itidem e navi Argo alterius *columbae* augurium; quo de felici per Symplegadas tranſitu, periculum facerent

rent Argonautae; ut ea de re Apollonius Rh. l. II. vſ. 328.

ΟΙΩΝΩ δὴ πρόσθε ΠΕΛΕΙΑΔΙ πειρήσασθε,

Ergo prius AUGURALI COLUMBA *tentate.*

Et quo referre insuper licet, quod Prometheus Deucalionis pater, Japeti autem filius, apud Graecos fuerit habitus; idemque etiam, prout ante ex Aeſchylo vidimus, ut haruſpicinae, ita auguralis quoque, quae ex avium auſpiciis petebatur, artis inventor. Quibus etiam aliisque, de quibus mox, inductus, id pridem ad Aeſchylum obſervaveram, de arceſſenda nempe ex illo Noae, corvum & columbam, ad explorandum terrae ſtatum emittentis, facto, prima auſpiciorum inter gentiles origine. Antiquiſſimam certe fuiſſe inter alias gentes, & diu antequam eadem apud Graecos Romanosve invaluiſſet, augurii ex avibus diſciplinam, vel inde liquet, quod de Baalamo Madianitarum augure, (qua de re praeter alios videri poteſt Philo de vita Moſis l. I. p. 643.) inter alia dicitur Num. XXIV. ac prout verba Hebraea itidem ſonant, in verſione ſeniorum, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ εἰς ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΝ ΤΟΙΣ ΟΙΩΝΟΙΣ, *non ivit, ſicut conſuetum ei erat*, IN OCCURSUM AUSPICIIS; quin paullo ante ab eodem augure cap. XXIII. 23. quaſi fidem ipſe, ut ea de re Origenes adv. Celſum l. IV. p. 227. voluiſſet auguriis derogare, dictum, ΟΥ γὰρ ΟΙΩΝΙΣΜΟΣ ἐν Ἰακὼβ οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραὴλ, *non eſt* AUGURIUM *in Jacob, nec divinatio in Iſrael.* Nempe juxta illud, quod a Deo fuerat Iſraelitis vetitum Levit. XIX. 26. Οὐκ ΟΙΩΝΙΕΙΣΤΕ, οὐδ' ΟΡΝΙΘΟΣΚΟΠΗΣΕΣΘΕ, *non augurabimini*, *neque auſpicabimini*, ſeu juxta alias, verſiones antiquas, *neque ominemini*: more nempe augurandi apud vicinas gentes recepto, Arabas, Madianitas, Syros, aliosque. Quibus adnumerandi etiam Chaldaei, de quibus ait Cyrillus Glaphyr. in Geneſ. l. III. pag. 71. T. I. Χαλδαίοις ἦν ἔθος, καὶ ἐν ὑπολήψει χρηστῇ καὶ ἀδιαβλήτῳ, παντελῶς περιεργάζεσθαι λεπτῶς ΤΩΝ ΟΡΝΕΩΝ ΤΑΣ ΠΤΗΣΕΙΣ, *Chaldaeis mos erat, & quidem cum bono & irreprehenſo propoſito*, AVIUM VOLATUS *accurate obſervare.* Immo prout ad illud I. Reg. IV. 30. ubi Salomonis ſapientia major omnium Orientalium ſapientia dicitur, ab Hebraeorum magiſtris, id de ſiderum coeleſtium peritia, & divinandi ex avibus, ac in auguriis exercitatione, qua omnibus Orientalibus praecelleret Salomon, intelligendum traditur. Unde etiam de Abrahamo a Juliano Imp. dictum refert Cyrillus adverſus eundem Julianum l. X. p. 356. & 358. eum nempe Abrahamum *auguriis fuiſſe impenſe deditum*, οἰωνίζετο δὲ μεγάλως, habuiſſeque domus cuſtodem συμβολικὸν ſeu *conjectorem.* Quod abunde evinci ibidem contendit Julianus, e verbis Geneſeos XV. 5. &c. ubi a Deo eductus foras Abrahamus dicitur, juſſusque coelum reſpicere, ac ſtellas numerare: & mox, praeter juvencam, capram & arietem, eademque animalia per medium ab eo diviſa, turturem & columbam adſumere,

aves

aves autem hasce non dividere: descendisse vero aves, carnivoras nempe, supra divisiones, ac juxta eas Abrahamum consedisse: prout nempe postremam vocem ישב quasi a ישב *sedere* reddunt ibi seniores, quam per *abegisse* explicant alii veteres Interpretes. Sed qua de re seu praepostera ac adulterata a Juliano hujus, quae Abrahamo contigit, visionis interpretatione, videri potest ibidem Alexandrinus Antistes; & ad quem, (cujus nempe illud opus e prelo, una cum ἀνεκδότοις operibus, nobis auctoribus, jam est emissum) opportunior adhuc agendi nobis erit locus. Ut hoc duntaxat addam, haud mirum a Juliano, disciplinae illius auguralis antiquitatem ac dignitatem eo nomine ibidem obtendi & jactari, qui, ut de eo ait, admirator ejus alioquin & gentilis itidem Ammianus l. XXII. c. I. *exta rimabatur assidue*, AVESQUE SUSPICIENS, *praescire festinabat accidentium finem: sed responsis ambiguis & obscuris haerebat futurorum incertus.* Quum caeteroquin id, quod paullo ante dictum de antiquo auspiciorum seu auguralis ex avibus disciplinae apud veteres Arabas vicinasve gentes usu, firmet abunde Tullii testimonium, qui de Divin. l. I. c. XLI. Arabas, ac praeterea Phrygas, Pisidas, Cilices, avium significationibus plurimum obtemperasse memorat; additaque ejus rei caussa, quod pastu pecudum maxime uterentur, campos & montes hyeme ac aestate peragrantes, ac *praeterea facilius* CANTUS *avium &* VOLATUS *notaverint.* Quod statuit etiam Theodoritus, a quo Ἑλλην. Θεϱ. Serm. I. p. 467. dicuntur, Ἄραβες καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπικὴν ἐπινένηται πρῶτοι, *Arabes ac Phryges avium observationem*, seu auguralem artem, *primi invenerunt.* Unde etiam de Apollonio tradit Philostratus in ejus vita l. I. c. XIV. eum Arabum more, voces avium, e quibus auguria captarent Arabes, edoctum; & quod de iisdem ac Apollonio refert etiam Porphyrius περὶ Ἀποχ. lib. III. p. 246. Adeo, ut ex iis, quae hic a Callimacho traduntur de Thebano Tiresia, Cadmo, uti de eo mox, adhuc superstite, ex *avium volatu* auspicia edocto, & futura praedicente, haud immerito statui posset, e Phoenicia ac Syria Arabibus contermina, eandem artem auguralem in illam Graeciae partem, ubi Thebae a Phoenicibus conditae ac inhabitatae, primum illatam; aut pluribus ac certioribus, seu quae pro talibus habitae, observationibus confirmatam; ibique inde plurimum, ut ex aliis veterum de Tiresiae auguriis & oraculis narrationibus liquet, immo prout de inventis ab illo, sicut jam e Plinio ad superiorem notam vidimus, *auspiciis avium* dictum constat, invaluisse. Unde inter eas etiam hujus disciplinae observationes ac notas, ea potissimum exstare debuit, quae ex *avium* natura ante omnia petebatur; quae nempe ex illis avibus, vel *auspicatae*, seu quae alicujus augurii significationem darent, vel quae *frustra*, ut hic a Callimacho dicitur, *volarent*, οὔτι πέτονται ἤλιθα.

Vs. 124. ποίων οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες] Quarum nempe avium, non

jam *faustus* foret seu αἴσι☉, vel *irritus* seu ἠλίθι☉, de quibus duobus modo actum, sed ἀπαίσι☉ seu *infaustus* omnino *volatus*; & quae tria discrimina tenere ac nosse accurate futurus augur Tiresias teneretur: hanc rem totam ei scilicet declarante *fatidica*, uti dictam eam vidimus, *Minerva*. Ut proinde *alites* sive *praepetes* dictas a Romanis aves dignoscere idem continuo debuerit; quae nempe *volatu* auspicia facerent, & quales ferme e γαμψωνύχων genere seu *cum aduncis unguibus* apud Graecos extitisse, jam ante ex antiquo Graeco Auctore, eaque de re agente Aeschylo vidimus. Id quod crebra insuper ac obvia *aquilarum* & *accipitrum* in illo ipso Tragico, ac aliis antiquis Graecorum monumentis, sicut *vulturum* etiam (quorum nempe laetum fuisse Herculi, ubi se vultur ei obtulisset, augurium, autor est Herodotus Ponticus, teste Plutarcho in Romul. p. 23. pro infausto autem apud Statium legitur Theb. III. vs. 508.) exempla abunde comprobant. Unde αἰετος etiam, pro *augurio* apud Theocritum dictus, Idyll. XXVI. vs. 31.

Ἐκ Διὸς Αἰγιόχοιο τιμὰν ἔχἰ ΑΙΕΤΟΣ ἔτ☉,

A Jove Aegida tenente bonorem obtinet baec AQUILA, *seu ratum est hoc augurium*,

illud nempe, de quo agitur, sequenti versu, ac ubi nulla caeteroquin, nec in toto illo Idyllio, *aquilae* fit mentio. Neque dispar hic Romanorum ratio, apud quos *alites*, quae, ut de iis ait Servius ad Aen. l. v. vs. 394. VOLATU *auspicia faciunt*, *buteo*, *sangualis*, *immissulus*, *aquila*, *vulturius*; ac, ut similiter de iis Festus in voce *alites*, eaedem vero totidem γαμψώνυχοι, seu *uncungues*; *buteo* enim ex *accipitrum*, *sangualis* autem & *immissulus* ex *aquilarum*, ut de iis suo loco idem Festus aliique, genere. Quamquam & ex eorumdem γαμψωνύχων aliae etiam darentur aves, quae non *volatu* adeo ac proinde *alarum* motu aut clangore, quam *cantu* auspicium facere credebantur; sicuti non apud Romanos solum, quod obvium est, & qua de re adhuc infra, sed apud Graecos inter augurales aves relatae itidem *picus*, *corvus*, *cornix*. Unde haec postrema, ut obiter id tangam, Junonis nuntia apud Apollonium Rh. occurrit l. III. vs. 930. sicuti *crex*, Minervae, teste Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. III. p. 255. sacra, eademque nubentibus, ut de illa avi Hesychius, augurali. De *pico* autem & *corvo*, auguralibus itidem inter Graecos haud minus ac apud Romanos avibus, vel fidem, ut obiter hoc addam faciet Theophrastus, & de quo loco paullo post Hist. Pl. l. IX. c. IX. itemque, quod de *corvorum* auspicio in expugnanda Jaleso memorat Athenaeus l. VIII. p. 360. aut quod de Phocione tradit in ejus vita Plutarchus, eum ad bellum accinctum, crocitantibus corvis, arma continuo deposuisse. Unde etiam κορώνης γὰρ καὶ κόρακ☉ οἰωνισαὶ, *cornicis vero & corvi augures*, dicuntur a Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. III. p. 249. qui nempe ex earundem avium cantu, vulgo enim illae inter oscines, auspi-

ſpicia, ac laeta quidem facere credebantur. Quod de *corvo* non ſolum & *aquila*, ſed de *noctua* etiam, quae e γαμψώνυχων itidem genere, ut ſecundis avibus, obſervat, ubi non fauſtas, ſed infauſtas tantum aves, omina tum portendiſſe tradit augur Melampus apud Papinium, Theb. l. III. vſ. 506.

Non comes obſcurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adeſt, flavaeque ſonans AVIS UNCA *Minervae,*
Non venit auguriis melior:

de infauſtis vero, quae tum volitarent, ac ſiniſtrum omen rapinis vel ſtridore facerent, continuo addit,

quin VULTUR, *& altis*
Deſuper ACCIPITRES *exultavere rapinis.*

mox:

Nocturnaeque gemunt ſtriges, & feralia BUBO
Damna canens;

prout nempe apud Romanos, teſte Plinio l. x. Sect. XVI. foret BUBO *funebris & maxime abominatus publicis praecipue auſpiciis.* Ex iis vero *alitibus*, quae non *cantu* adeo aut *rapacitate*, quam ipſo *volatu* darent auguria, continuo edoctus iri Tireſias hic dicitur, quorum *alae non fauſtae*, quid portenderent. Haud leve enim auſpicium in *alarum* motu ſtatuebant augures. Adeo ut haud fruſtra id de futuro augure, ſit hic a doctiſſimo haud minus ac cultiſſimo Poëta monitum: neque opus proinde fuerit, ut cum eruditiſſimo Vulcanio, circumlocutione hic uſum Callimachum, & qui *inſtrumentum volatus*, pro ipſo *volatu* acceperit, continuo ſtatuamus. Unde etiam augurandi diſciplinam, a Phrygibus profectam tradens Gregorius Nazianzenus Orat. I. adv. Julianum p. 100. utrumque unde id genus aves auſpicium ederent, tangit, Φρυγῶν τῶν πρώτων περιεργασαμένων ὀρνίθων ΠΤΗΣΙΝ τε καὶ ΚΙΝΗΜΑΤΑ, *a Phrygibus, qui primum avium* VOLATUS AC MOTIONES *obſervarunt.* Ita ab Euripide, de divinationibus, quas haruſpicina & augurii diſciplina ſubminiſtrarent, dicitur Ion. vſ. 377.

Σφαγαῖσι μήλων, ἢ δι' ΟΙΩΝΩΝ ΠΤΕΡΟΙΣ.
Mactationibus ovium, aut per AUGURIA ALARUM.

& ſimiliter de haud uno vaticiniorum genere agens Propertius l. IV. Eleg. VI.

Aut ſi quis MOTAS *cornicis ſenſerit* ALAS.

Hinc πτερὸν de *augurio* a Sophocle dictum Oedip. Col. vſ. 98. πιστὸν ἐκ ὑμῶν πτερὸν, *fidum a vobis augurium*; & ab Ariſtophane Avib. p. 603. τὰ πτερὰ μαντικὰ, *alae divinatrices*, & prout ibi ab eruditis ejus Enarratoribus dicitur, κοράκων, καὶ ἀετῶν, καὶ τῶν λοιπῶν; *corvorum, aquilarum, & aliarum* alitum. Neque vero unius erant generis, quae ex *alis* id genus avium ac earum *motionibus* obſervabantur ab auguribus ſigna & notae, quibus an fauſta vel infauſta forent omina, ac proinde ποῖαι τῶν ἀγαθαὶ πτέρυγες, iidem perite dijudicarent. Cujuſmodi nempe cenſebatur, utrum lenis

ac

ac placidus, an vero turbidus ac inordinatus foret earundem *alarum* motus & clangor; quorum iſtud *non bonum*, ut hic loquitur Callimachus, ſeu infauſtum auſpicium faciebat. Unde idem Tireſias ad ignotum continuo ἀπκισίαν avium, ſeſeque mutuo lacerantium clangorem, ait apud Sophoclem Antigon. vſ. 1017.

ΠΤΕΡΩΝ γὰρ ΡΟΙΒΔΟΣ οὐκ ἄσημος ἦν,

ALARUM *enim* CLANGOR *non erat ſine ſigno.*

Sic viſus non leniter advolans, ſed irruens impetuoſe accipiter caput aquilae vellicans, pro inauſpicato ducitur apud Aeſchylum Perſ. vſ. 207.

κίρκον εἰσορῶ δρόμῳ

ΠΤΕΡΟΙΣ ἐφορμαίνοντα,

circum (accipitris, ut jam ante dixi, genus) *adſpicio curſu*

ALIS *irruentem* &c.

Ammianus autem adducto jam ante ex parte, ubi de auguriis agit, loco, addit VOLATUS AVIUM *dirigit Deus*, *ut roſtrum ſonans*, *aut praetervolans pinna*, TURBIDO MEATU *vel* LENI *futura praemonſtret.* Hinc illud Argivi auguris de turbido ejusmodi ac inordinato avium meatu, ut infauſto omine apud Papinium Thebaid. l. III. vſ. 503.

Amphiarae vides, *curſus ut nulla* SERENOS
ALES *agat?* LIQUIDOQUE *polum complexa meatu*
Pendeat, *aut fugiens* PLACABILE PLAUSERIT
OMEN,

ſeu juxta veteres libros, *planxerit:* mox autem vſ. 510.

Monſtra volant, *dirae* STRIDENT *in urbe volucres.*

Sic apud Plutarchum Parallel. p. 309. Metellus in ſuburbium pergens, ὑπὸ κοράκων ὑπεσχέθη, ΠΑΙΟΝΤΩΝ ΤΑΙΣ ΠΤΕΡΥΞΙΝ, *a corvis retentus* ALIS TUM PLANGENTIBUS, domum reverſus; & ſimiliter de *columba* mali ominis legas apud Euripidem Ion. vſ. 1203.

εὐθὺς ΕΥΠΤΕΡΟΝ δέμας
ΕΣΕΙΣΕ,
ſtatim ALATUM *corpus*
CONCUSSIT,

ac ut addit, bacchari coepit. 'E contrario autem apud Virgilium de fauſto duodecim cygnorum auſpicio dicitur Aen. l. I. vſ. 397.

illi ludunt ſtridentibus ALIS;

(ubi *ſtridentibus*, a Servio *ſignum augurii*, quod hic pro fauſto, apud Papinium vero pro *infauſto* dici modo vidimus,.) & quo referas etiam, quod paullo ante de iisdem cygnis Poëta dixerat vſ. 393.

Aſpice bis ſenos LAETANTES AGMINE *cygnos*,

nempe qui gregatim ſeu ἀγελαδὸν ac ὁμιλαδὸν, non vero inordinato indiſcretove ordine, procederent. Adde, pro auſpicatis apud

apud Graecos Romanosque aves juxta Gellium l. VI. c. VI. *quae ingentibus* ALIS *patulae atque porrectae praevolarent*, & quas inde τανυπτέρυγας Homerus dixerit, iis, quos adduxit ibidem, verſibus nempe Iliad. M. vſ. 237.

> Τύνη δ' οἰωνοῖσι ΤΑΝΥΠΤΕΡΥΓΕΣΣΙ κελεύεις
> Πείθεσθ',
> *Tu vero avibus* ALAS EXPANDENTIBUS *jubes*
> *Obſequi.*

Quamquam quod obſervo, alibi ab eodem Poëta, ὄρνιθες τανυσίπτεροι, *aves cum expanſis alis*, *non accipitres* ſolum, ſed *bubones* etiam dicantur Odyſſ. E. vſ. 66. Σκῶπές τ' ἴρηκές τε, quorum tamen infauſtum habebatur, ut antea vidimus, auſpicium. Sic ex *alarum* colore in id genus avibus, *albae* nempe an *nigrae* eaedem forent, captata olim auguria; ut vel ex eo, quem jam ad vſ. 123. adtuli, Ciceronis de hoc Tireſia loco, abunde liquet, *quomodo ille oculis captus poſſet*, *quae* ALBA *ſint*, *quae* NIGRA *dicere* &c. & prout ex *alborum* corvorum adſpectu, captam iri Jaleſum, oraculo praedictum refert, loco etiam paullo ante indicato, Athenaeus. E quibus abunde, ut opinor, liquet, proprie utique & adpoſite loquutum hic Callimachum, dum inter alias auſpiciorum leges, edoctum dicit ille Tireſiam, quae *alarum* in iis habenda foret ratio, ſeu quis earum motus aut color, ac unde de iis, *quae alae non eſſent boni ominis*, ſeu, ut hic dicitur, οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες, liceret continuo dijudicare. Quo referri etiam debet volatus id genus avium a dextra, aut a ſiniſtra, ſive, ut apud Aeſchylum adducto paullo ante loco, Prom. vſ. 488. δεξιοί φύσιν, εὐωνύμοι τε: nempe non quod *dextrae*, ſeu a dextris aves, ut eruditis ad Feſtum placuit, pro auſpicatis ſemper apud Graecos, ſiniſtrae vero pro *inauſpicatis*, idque contrario apud Romanos more, haberentur, quamquam δεξιοί vulgo pro *fauſtis*, & ἀριστεροὶ ſeu εὐώνυμοι pro *infauſtis* fuerint dictae; & quomodo apud Arabas شمال *ſiniſtram manum* & ſimul *infauſtum augurium* notat. Factum tamen ſubinde, ut in veterum auguriis eadem avis a dextra bonum, a ſiniſtra vero malum omen; aut vero vice verſa, a ſiniſtra bonum, a dextra autem malum omen portendere crederetur; eaque in re haud unus eſſet inter ipſos augures, pro varia gentium indole, diſſenſus. Quam in rem occurrit, quem paullo ante jam adtigi ad verſ. 6. Hym. in Jovem, cum Hippocratis, tum Galeni in eundem locus de Acut. Victu Sect. XIV. ubi medicos in acutorum morborum curatione ait diſſentire Senex Cous, ut quae ille bona ſeu aegroto ſalutaria, alter mala eadem & noxia opinetur; idque, ut addit, augurum exemplo, ὅτι οἱ ΜΑΝΤΙΕΣ τὸν αὐτὸν ΟΡΝΙΘΑ, εἰ μὲν ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ εἴη, ΑΓΑΘΟΝ εἶναι νομίζουσιν, εἰ δὲ ΔΕΞΙΟΣ, κακὸν, *quoniam* AUGURES *eundem* ALITEM, *ſi* SINISTER *quidem appareat*, BONUM *eſſe augurantur*, *ſi vero* DEXTER, *malum:*

dein

dein *ἀλλ' ἔνιοι τῶν Μαντίων τὰ ἐναντία τυτέων*, *alii vero* AUGURES *bis contraria statuunt*. Ad quem autem locum Galenus, nempe p. 41. T. v. ed. Graec. Basil. & quo eidem lucem, ut ipse ibi tradit, affunderet, dissensionis illius inter augures adfert exempla; sicuti quos e duobus, quos ipse consuluerat, auguribus (& prout id jam a me monitum ad vs. 69. Hym. in Jovem) unus, isque Arabs, *dextrum alitem* visum, aegrotantes servare mulieres, sinistrum autem viros; alter Graecus *dextrum alitem*, viris aegris salutem, sinistrum autem contrarium portendere contenderet. Quibus adduntur ab eodem Galeno alia adhuc de eodem *volatu* a dextra aut a sinistra, dissentientium inter se augurum documenta; utrum nempe, ubi ille *volatus* valde sublimis, aut terrae propinquior, aut vero intermedius; item utrum moderatus idem, aut immoderatus, eandem dent augurii significationem, & qua de re illud addit, ὁ δὲ Ἕλλην ΔΙΩΡΙΖΕΤΟ καὶ περὶ τῶ συμμέτρυ ΔΕΞΙΟΥ τε καὶ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ, καὶ γεγράφθαι ταῦτα τοῖς οἰωνιςαῖς ἔλεγε, *augur de volatu moderato* DEXTRO *ac* SINISTRO DISTINGUEBAT, *dicebatque*, *haec scripta esse ab auguribus*, e quorum observationibus distincta peti posset eorundem notitia: & quibus adducta jam ante Promethei apud Aeschylum verba illustrari insuper videas, Διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ &c. *distinxi*, *quae quidem aves natura dextrae*, *quae sinistrae &c.* Qua equidem in re, quamquam haud ubique eadem fuerit auspiciorum apud Romanos, quae apud Graecos ratio, juxta illud Tullii de Divin. l. II. c. XXXVI. *alia illis* SINISTRA *sunt*, *alia nostris*; haud eo minus quaerit ille in genere cap. XXXVIII. *cur autem aliis* A LAEVA, *aliis* A DEXTRA *datum est avibus*, *ut ratum auspicium faciant?* Quomodo nempe apud Romanos, ut e Plauto Asin. Act. II. Sc. I. & aliunde insuper notum, corvus a dextra, picus autem & cornix a laeva, laeta faciebant omina; ac unde inducitur ab eodem Tullio de Divin. l. II. c. III. Panaetius, *requirens*, *Jupiterne cornicem a laeva*, *corvum a dextra canere jussisset?* Adde insuper, quod ubi non dextrarum, sed sinistrarum *alarum* motus tantum fieret, id pro inauspicato apud Romanos habitum legatur in Gracchorum vita apud Plutarchum p. 682. ubi de avi augurali, quae e cavea fuerat egressa, additur, ἀλλ' ἐπάρασα ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑΝ ΠΤΕΡΥΓΑ, καὶ παρατείνασα τὸ σκέλος, πάλιν εἰς τὸ ἀγγεῖον κατέφυγε, *sed quae sublata* SINISTRA ALA, *protensoque crure*, *refugit in caveam*. Quod rursus satis arguit, haud frustra, uti jam ante vidimus, de *alis* id genus avium, quae nempe ex iis forent *infaustae*, οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες, factum hic a Callimacho mentionem. Unde etiam haec tria ab iis, qui futura ex auguriis captant, adtendi, dicit Synesius de Insomn. pag. 132. οἱ δὲ ἐν ὀρνίθων κλαγγαῖς, καὶ καθέδραις, καὶ πτήσεσι, *quidam autem in clangore avium & earum sedibus*, *seu caveis ac volatu*, futura nempe praevident. Quod ut de duobus, *clangore* nempe & *volatu* id ge-

genus avium, abunde ex ante dictis liquidum: Ita vel ex eodem adducto Plutarchi loco, & aliunde praeterea, pro *malo* itidem *omine* habitas aves constat, quae offam iis in *caveis* seu *καθέδραις* adpositam non adtingerent, prout apud Papinium eam in rem dicitur, *impastae fugistis aves* Theb. lib. I. vs. 625. aut quae ex iisdem caveis, ubi augurii significationem dare debuerant, exire abnuerent. Quo referas itidem eas aves, quae ex adsignata iis in cavea sede, in aliam inauspicatam discesserant, quaeque inde ἔξεδροι, & de quibus obiter agit vir doctissimus If. Vossius ad Catullum p. 105. sunt a Graecis dictae. Nempe juxta illud Euripidis Hercul Fur. vs. 596.

Ὄρνιν δ' ἰδὼν τιν' οὐκ ἐν ΑΙΣΙΟΙΣ ΕΔΡΑΙΣ,
Conspexit autem avem quandam in INAUSPICATIS SEDIBUS.

Ita Hesychius, qui inde illustratur, Ἔξεδρον, τὸν οὐκ αἴσιον οἰωνὸν, οὐκ εὔθετον ὄρνιν, οὐκ ἐν δέοντι τὴν ἕδραν ἔχοντα, h. e. ἔξεδρον, *omen infaustum, avem non bene positam, non in debito loco sedem habentem.* Unde illud Sophoclis in Tereo apud Comici Enarratores Avib. p. 553.

Τίς ὄρνις οὗτος ΕΞΕΔΡΟΝ χώραν ἔχων;
Quae avis haec ALIENAM SEDEM *occupans?*

& quem locum παρῳδεῖ dicto loco Aristophanes,

Ἕτερος δὴ τάχ' οὗτος χώραν ἔχων,
Altera avis jam forte ALIENAM *hic sedem obtinens.*

Quibus adde insignem apud Dionem locum l. XXXVII. p. 41. ubi de capto Salutis apud Romanos augurio ait, ΕΞΕΔΡΟΙ γάρ τινες ΟΡΝΙΘΕΣ ἐπέπλαντο, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεμαντεύσατο, *nam & aves quaedam* EXTRA SEDES *suas* (non ut ibi Interpres, *aves alienae*) *avolarunt, atque ideo sinistrum augurium evasit.* Ac unde factum, ut ἔξεδροι φρενῶν, *extra sedem mentis positi*, seu *mente moti*, dicantur ab Euripide in Hippol. vs. 935. Sinistri proinde ominis loco habitum, ac damnum haud leve portendere, ἕδρας seu avium in cavea *sedes* conturbare. Unde explicandus continuo Theophrastus H. P. l. IX. c. IX. ubi dicitur, eum, quem interdiu peoniae plantae fructum colligentem viderit picus Martius (e γαμψωνύχοις & auguralibus, ut ante dictum, avibus) oculis, ne ab eo nempe pico avellantur, periclitari, τὴν δὲ, quod additur, ῥίζαν τέμνων, ἐκπίπτει ΤΗΝ ΕΔΡΑΝ, *radicem autem secans, auguralem* CAVEAM *prosternet*, seu *decidere faciet*, h. e. malo multabitur: cujus autem loci vim ac elegantiam non ceperunt eruditi Interpretes vel Enarratores, Gaza, Jul. Scaliger, D. Heinsius, Bodaeus, qui tantum *sedem procidet*, aut *secanti sedes praecidet*, quasi de sede ῥιζοτόμου ibi ageretur, ac proinde de alio, magis utique opportuno, ac ubi de infausto avis auguralis omine agebatur, eorundem verborum sensu, ἐκπίπτει τὴν ἕδραν, valde securi, vertendum credidere. Ita certe ἕδραι in auguriis, sicut adducto paullo ante Euripidis loco Hercul. Fur. vs. 996.

996. de avium, quae auspicium facerent, *caveis* seu *sedibus*, ubi eaedem agerent, dicuntur: Hinc etiam ἔξεδρος, Atticis, ut vidimus, pro *infausto*, seu idem quod ἐξαίσιος, quae vox eo sensu praeter Dionis dictum supra ea de re locum, apud Aeschylum legitur Suppl. vs. 523. & praeterea apud Platonem de Legib. l. v. p. 732. Et quomodo alioquin mali ominis aves, una voce δυσόρνιθες appellantur apud Plutarchum in Marcello p. 299. ac inde δύσορνις de re infausta apud Aeschylum Sept. Theb vers. 844. & Euripidem Hippol. vs. 759. ac similiter παρόρνιθες πόροι, pro δυσόρνιθες, *infaustae viae*, apud priorem Tragicum dicuntur, Eumen. vs. 773.

Vs. 125. Βοιωτοῖσι θεοπρόπα] Pro quo vulgo θεοπρόπια, & ita dictum hic foret per ἀφαίρεσιν ob metrum penultimae litterae ι Poëtis familiarem, uti supra vs. 119. ἑτάρα, & vs. 46. H. in Jov. ἕταρα, pro ἑταίρη & ἑταίρα, ac apud Aristophanem, ποῦ pro ποιῶ Ran. p. 236. & saepe alibi πόῦ & ποῦν, pro ποιῶ & ποιεῖν, sicut Θεσμοφ. 816. &c. & apud Aeschylum τελέων pro τελείων *perfectorum* Suppl. vs. 533. Adposite autem eadem voce θεοπρόπα seu θεοπρόπια usus Callimachus, agens de auguris Tiresiae *vaticiniis*, quomodo Calchas θεοπρόπος οἰωνιστὴς, *vates augur*, ab Homero dicitur Iliad. N. vs. 70. Apud Aeschylum vero Prom. vs. 659. θεοπρόποι dicti, non jam *vates* seu *augures*, qui reddebant oracula; sed ipsi θεωροὶ, seu qui, ut consulerent eadem, Delphos aut Dodonem erant missi. Vide locum & Criticos ibidem: *Boeotis* vero, quod hic a Callimacho dicitur, *multa edidisse oracula* Tiresiam, vel inde haud parum illustratur; quod Tiresiae per longas etiam aetates fuerit apud eosdem Boeotos, quodque passim consuleretur, oraculum. Cujus equidem rei luculentus index Plutarchus de Oracul. Defectu p. 434. ἐν δὲ Ὀρχομενῷ λέγουσι λοιμοῦ γενομένου, πολλοὺς μὲν ἀνθρώπων διαφθαρῆναι, τὸ δὲ ΤΟΥ ΤΕΙΡΕΣΙΟΥ ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΝ ἐκλιπεῖν παντάπασι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀργὸν διαμένειν καὶ ἄναυδον, *Orchomeni* (claro Boeotiae oppido) *ajunt multis peste absumptis hominibus*, TIRESIAE ORACULUM *plane defecisse*, & *in hunc usque diem otiosum manere & mutum*. Ad quod proinde clarum Tiresiae apud *Boeotos oraculum* respexit hoc loco Callimachus.

Ibid. Κάδμω χρησεῖ] Mirum continuo videri cuipiam posset, quod *Cadmo* adhuc superstite, haec Tiresiae caecitas, & inde augurii donum ei dicatur contigisse, qui Oedipi ac filiorum seu *Labdacidarum*, uti mox de iis dicitur, aevo, & sicut e Tragicis antiquis, ac apud Statium in Thebaide l. IV. vs. 407. &c. constat, iisdem etiam superstes vixerit, ac demum expugnatis Thebis, ab Epigonis Argivis in captivitatem abductus, in via, quod ante vidimus, decesserit. A conditis autem a *Cadmo* Thebis juxta accuratiores Eusebii calculos, ad captas easdem ab Argivis, & sequutum mox Tiresiae fatum, anni sunt circiter ducenti & viginti novem. Ut jam hic mittam Chronicon Oxonien-

niense, a quo annis ferme 90. antiquior ea Thebarum a Cadmo conditarum aera ftatuitur Epoch. XIII. Quum vero non feptem folum aetates, ut e Phlegonte, qua de re mox, Luciano, & Hygino, ac annis proinde 210; fed ad novem etiam aetates ab aliis, ut a Tzetze ad Lycophronem p. 112. feu annis 270. vixiffe dicatur idem Tirefias, ac proinde idem mox a Callimacho dicatur, πολυχρόνιος; inde liquet utique citra ullum veteris memoriae de Cadmi rebus ac Tirefiae cafu vel auguriis, quorum hic fit mentio, anachronifmum, a Poëta hic dici; quod nempe, qui *puer*, uti paullo ante vocatur, in hanc caecitatem inciderit; *Cadmo*, qui longaevus etiam exftitiffe fertur, multa potuerit *vaticinari*. Unde infuper dictus in antiquo Melampodis carmine, juxta eundem Tzetzem ad Lycophronem, Tirefias, ἀπὸ τοῦ ΚΑΔΜΟΥ ἦν, καὶ κάτωθεν Ἐτεοκλέους, A CADMO *enim*, & *infra Eteoclem ac Polynicen* EXSTABAT. A quibus tamen abire videtur Papinius, dum a Lajo, eoque ab inferis evocato, ac fub ejus nepotibus *aequaevus facerdos* dicitur Tirefias Theb. l. IV. vf. 626. & ad quem locum exftare hanc veterem gloffam dicitur in Cl. Barthii notis ad hunc locum, *fupputanti annos apparebit vera haec dici*. Quum tamen Lajus Labdaci, Cadmi e filio Polydoro nepotis, effet filius, Cadmi proinde pronepos, & auniculus fuperftes a patre relictus, juxta Apollodorum l. III. c. V. A *Cadmo* autem, quo tempore Thebis regnaffe fertur, ad Lajum, quo is nec dum Thebanorum Rex, Chryfippum Pelopis filium rapuit, juxta Eufebii Chronicon Scaligerianum, annorum CXXIX. fpatium intercefferit. *Cadmo* caeteroquin, ejusque pofteris *vaticinatum*, quod hic dicitur, Tirefiam, non οἰωνοσκοπικῆς folum, de qua modo Callimachus, fed θυτικῆς etiam feu *harufpicinae* opera, difcas ex Sophoclis Antigone vf. 1018. &c. ubi poftquam de fignis futurorum ex avibus, more augurum a fe captis egiffet, Tirefias, addit de hoftiis fimiliter, a fe confultis, ἐμπύρων ἐγευόμην βωμοῖσιν &c. *ignifpicia tentavi in aris* &c.

Vf. 127. Δωσῶ καὶ μέγα βάκτρον] Quo nempe, ut continuo hic additur, viae duce deinceps uteretur caecus Tirefias; immo, qui oculorum ei vicem praeftaret, uti de eo Apollodorus l. III. c. VI. Ubi enim orbatum luminibus a Minerva, quam nudam viderat, Tirefiam, datumque ei a Dea augurii donum e Pherecyde dixiffet, addit, καὶ ΣΚΗΠΤΡΟΝ αὐτῷ ΔΩΡΗΣΑΣΘΑΙ κυάνεον, ὃ φέρων ὁμοίως τοῖς βλέπουσιν ἐβάδιζεν, BACULUM *etiam caeruleum ei* a Minerva *datum*, *quem geftans* Tirefias *aeque ac oculatus incederet*, ac prout hic addit Callimachus, ὅ οἱ πόδας ἐς δέον ἀξεῖ, *qui pedes ei convenienter ducat*. Quamquam idem Tirefias, quod jam hic vidit vir doctus, id beneficium non *baculo*, fed filiae, ut viae nempe duci, feu quae pedum greffus caeci parentis regeret, imputat apud Euripidem Phoeniff. vf. 837. Haud aliter nempe ac Polyxena filia ab anu Hecuba vocatur in cogno-

mine apud Euripidem dramate vſ. 281. Βάκτρον, ἡγεμὼν ὁδοῦ, *baculus, dux viae.* Utrumque vero illi Tireſiae, filiae nempe & *baculi* fulcrum, ſed quo ſemel, inſolito quodam Deum munere, haud indiguerit, tribuit Statius Theb. l. IV. p. 582.

Nec jam firmanti BACULO, *nec virgine fida*
Nititur, erectusque ſolo &c.

Adde *baculum* Tireſiae opportune ut auguri *datum*; prout nempe *lituus, clariſſimum inſigne auguratus*, ſive quem *incurvum & leviter a ſummo inflexum bacillum*, vocat Tullius de Divin. l. I. c. XVII. ac in antiquis etiam nummis idem conſuetus, ut notum, auguratus index, ac prout de eo ait Servius Aen. l. IX. vſ. 12. *augures deſignabant ſpatia lituo.* Immo prout antiquum illud auguratus inſigne, pridem tradiderat Homerus; apud quem nempe in inferis augur Tireſias ad Ulyſſem, qui Circes opera illum de ſuo in patriam reditu conſulturus acceſſerat, venit reſponſa ei editurus, χρύσεον σκῆπτρον ἔχων, *aureum ſceptrum* ſeu *ſcipionem tenens*, Odyſſ. Λ. vſ. 91. Haud aliter nempe ac fatidica apud Branchidas ῥάβδον ἔχουσα, *virgam* ſeu *bacillum tenens*, oracula edidiſſe apud Jamblichum dicitur de Myſt. Sect. III. cap. XI: Immo prout Phoebas cum baculo, Apollo autem cum cithara arae inſidens, ſpectatur in veteri hujus Cimeliarchii Electoralis gemma. Ne ea jam hic tangam, quae de ῥαβδομαντείᾳ, qua olim uſi leguntur ad vaticinia Magi & Scythae, ut e Dione memorat vetus Nicandri Enarrator ad Ther. p. 74. ac vidit jam ad Ezech. XXI. 21. ὁ πάνυ Grotius; & quo reſpexiſſe haud male ſtatuitur, a nonnullis Interpretibus, Hoſeas cap. IV. vſ. 12. *& baculus ejus annuntiabit ei*; ſeniores autem, καὶ ἐν ῥάβδοις ἀπήγγελλον αὐτῷ, *& in virgis annuntiabit ei*, priora autem verba reddunt, ἐν συμβόλοις ἐπηρώτων, Nobilio Interprete, *in auguriis interrogabant*, & de quo loco alibi. Unde inſuper aliis, quae tanquam inter Moſen ac Tireſiam communia collegit vir magnus in Demonſtratione Euangelica, addi opportune illud poſſet de vaticiniis aut miraculis Moſis baculo ſeu virga in Aegypto editis. Ut ea jam hic mittam, quae de *virga*, ut ajunt, *divinatoria* ſeu bacillo fatidico, & ſingularibus quidem ac mirificis ejus viribus, ſunt noviſſime edito in Galliis ea de re libro divulgata; ab aliis autem ut falſa vel temere credita ſunt exploſa.

Vſ. 128. βιότε τέρμα πολυχρόνιον] Uti, quod paullo ante innui, e Phlegonte Tralliano περὶ Θαυμ. cap. IV. Hygino Fab. LXXVII. Luciano praeterea in Macrob. Lactantio ad Statium Theb. l. II. vſ. 95. Tzetze ad Lycophronem ad vſ. 125. de producta ſcilicet Tireſiae a Jove, vel ut hoc loco, a Minerva ad ſeptem aut ad novem uſque aetates ſeu generationes vita dicitur; ac proinde a Cadmi aevo, uſque ad Oedipi nepotes ſub quibus demum fato ſit functus, uti jam ante e Pauſania vidimus, Tireſias. Hinc de *termino vitae*, cujus hic mentio, ſibi a Jove ad ſeptem aetates

pre-

producto, ait ipse Tiresias in Melampodis versibus, quos refert ad Lycophronem Tzetzes p. 112.

> Ὅς μοι μακρὸν γ᾽ ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα ἀνθρώπων,
> Ἑπτὰ μ᾽ ἔτη ζώειν γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων,
> *Qui mihi longum constituisti aevum,*
> *Ut vivam per septem aetatum generationes hominum mortalium.*

Ut proinde haud mirum sit, si, ut hoc loco, ita ab Apollodoro de eodem dicatur l. III. c. VI. ἐγένετο δὲ καὶ πολυχρόνιος, ac similiter a Papinio, idque sub iis, de quibus modo dixerat Callimachus, *Labdacidis*, Laji nempe Labdaci filii nepotibus, *longaevi vatis* nomine a Papinio designetur l. II. vs. 95. & l. IV. vs. 407. ac de ejus *canitie* sermo fiat vs. 581. Quomodo idem a Lycophrone, loco modo adducto, πέμπελος dicitur, seu, ut ibi Tzetzes, ὑπέργηρως, ac apud Hesychium, πέμπελον, λίαν γηραλέον, & Arcadium Grammaticum in MSS. Bibl. Gallorum Regis πέμπελος, ὁ παλαιός, apud Aeschylum vero Eum. vers. 479. alio sensu εὐπέμπελον dici videas, pro *exorabili*. Adde hisce de Tiresia, antiquissimo ac celebratissimo apud Graecos augure, immo qui auspiciorum ex avibus, uti ante e Plinio vidimus, inventor habebatur, ut *longaevo*, seu qui tot aetates vixerit, inde traditum; qui nempe longae aetatis beneficio, seu *observatis longo tempore significationibus*, sicut de eadem auguratus scientia loquitur Tullius de Divin. lib. I. cap. VI. eam sibi divinationem comparasset. Ut proinde potiori jure in eum quadret, id quod de praestantissimo augure ab eodem Cicerone dicitur eod. lib. cap. XLVII. *Solus enim* MULTORUM ANNORUM *memoria, non decantandi augurii, sed* DIVINANDI *tenuit* DISCIPLINAM. Haud aliter ac apud Maronem Aen. lib. VIII. vers. 498. *retinet* LONGAEVUS *haruspex, fata canens*; ac ut ibi Servius, *argumento aetatis vult doctum videri*; prout de fatidicis Sibyllis vulgo veteres, ac de Cumana idem Poëta Aen. VI. vers. 321. *longaeva sacerdos*; Sibylla autem ipsa de se apud Ovid. Metam. l. XIV. vs. 144.

> *nam jam mihi* SECULA SEPTEM
> *Acta vides*,

& quomodo de septem Tiresiae vatis aetatibus dictum modo vidimus. Quibus adde, quae a Cicerone dicuntur libro de Senect. c. XVIII. ubi inter alia praeclara Collegii augurum decreta illud ut palmarium laudat, quod *neque solum honore antecedentibus, sed iis etiam, qui cum imperio sunt*, MAJORES NATU AUGURES *anteponuntur*.

Vs. 129. πεπνυμένος ἐν νεκύεσσι] Unde νεκρόμαντιν πέμπελον, *manium vatem senem*, vocat, dicto paullo ante loco Lycophron. Obvium autem Homeri de eodem apud inferos Tiresia locum, quem & illis verbis Lycophron, & hic plenius expressit Callimachus, adtigit jam Vulcanius, ac pridem Cicero de Divin. l. I. cap. XL.

a quo *Amphiaraus ac Tiresias dicuntur, qui avibus & signis admoniti, futura dicebant. Quorum de altero* (Tiresia) *etiam apud inferos Homerus ait, solum sapere; caeteros umbrarum vagari modo.* Omnis nempe divinatio, non naturae opus aut artis effectus (qua de re jam ante actum ad vers. 123.) juxta saniores gentilium Theologos, & Ciceronem dicto ante loco de Divin. l. I. c. LIII. tum aperte Jamblichum de Myster. Sect. III. c. I. & XXII. sed a Deo tota proficisci ab iisdem dicta, eaque proinde animae divinitus indita: cujus autem vita sit duplex, altera corpori adnexa, altera, quae potest ab eo separari, & plane divina, prout ea de re disserit idem Jamblichus pag. 62. Immo e quo praeterea tum Homeri, tum, qui eum hic reddidit, Callimachi loco, quo dicitur uni huic vati Tiresiae datam divino munere mentem post mortem sapientem ac providam, νόον πεπνυμένον, seu eum πεπνυμένον agere inter mortuos; in eum proinde non cadere continuo liquet, quod a Platone dictum in Timaeo pag. 71. Deum divinandi artem dementiae tribuisse, οὐδεὶς γὰρ ΕΝΝΟΥΣ ἐφάπτεται μαντικῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς, *nemo enim, quamdiu* PRUDENS *est*, seu MENTIS COMPOS, *divinam & veram vaticinandi artem adtrectat: Prudentis* vero unius esse, quod ibidem addit, ea quae quis amens seu extra se raptus vaticinatus est, intelligere ac dijudicare. Ut hoc postremo addam, quod quamquam huic uni post mortem Tiresiae datum divinitus dicatur illud *prudentis* ac *providae mentis* donum; haud novum alioquin juxta Theologiam gentilium exstitisse, ut earundem, quibus vivi inclaruerant, artium vel virtutum cultu seu inventis, honos post mortem iis remaneret integer & incolumis, e quorum proinde genere ii censebantur, de quibus in beatis mortuorum sedibus constitutis dicitur Aen. VI. vs. 602.

Quique pii vates & Phoebo digna locuti.

qualis nempe fuerat hic ὀρθόμαντις, uti eum a Pindaro vocari diximus, Tiresias. Immo quo loco haud omittendum, arcanum illud, quod tradit Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 576. accipitrem, avem scilicet auguralem, ideo Soli apud Aegyptios sacrum, nempe ΜΕΤΑ δὲ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ἰσχὺν ἔχειν ΜΑΝΤΙΚΗΝ, καὶ εἶναι λογιώτατον ἀπολυθέντα τοῦ σώματος, καὶ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΤΑΤΟΝ, POST VITAM *autem vim habere* DIVINATRICEM, *esseque loquacissimum a corpore solutum, &* MAXIME PRAESAGUM.

Vs. 130. μεγάλω τίμιος Ἀγεσίλα] Quomodo jam ante non ab Aeschylo solum in deperdito dramate dictus fuerit, ut jam vidit eruditissimus L. Gyraldus, Pluto; apud Athenaeum nempe l. III. p. 99. Αἰσχύλος τὸν Ἅιδην Ἀγεσίλαον, *Aeschylus Plutonem, Populorum deductorem* dixit; sed a Nicandro praeterea in Georgicis eo versu, qui alibi apud eundem Athenaeum legitur l. XV. p. 684. ubi herbae, e qua fieret Ditis corona, meminit, ac prout vere ibi Ἀγησιλάου, pro Ἡγησιλάου emendavit ὁ πάνυ,

Χθονίου

Χθόνιον πέφα(ν)ται σέφ☉ Ἀγεσιλάου,
Terrestris apparet corona Ditis.

Idem nempe, qui Ἀιδωνεὺς ἀνάπομπ☉, *Pluto deductor*, ab eodem Aeschylo dictus Pers. vs. 651. ac paullo ante nempe vs. 628. inter Deos Φθιμένων πομποὺς, *mortuorum deductores*, juxta Tellurem nempe & Mercurium, relatus; ac prout alibi idem Tragicus ait Prom. vs. 152. Ἅιδου τε νεκροδέγμον☉, *Orci mortuos recipientis.* Quod vero Tiresiam in honore fore apud eundem Plutonem, auguratur hic apud Callimachum Minerva, ad Homerum respicit, qui a Proserpina Tiresiae datum illud, de quo modo actum, ut solus nempe apud inferos saperet, munus dixerat.

Vs. 131. τὸ δ' ἐντελὲς, ὦ κ' ἐπινεύσῃ] Haud aliter nempe ac de Jove, cum quo forent omnia Minervae, ut continuo hic additur, communia, mox dicitur vs. 135. ᾧ κ' ἐπινεύσῃ Ἐμπέδον, & de quo ibidem. Unde etiam Minerva de semet ait apud Aeschylum Eum. vs. 602.

Ἔξεστι γάρ μοι μὴ λέγειν, ἃ μὴ τελῶ,
Non enim mihi licet dicere, quae non perficio.

Quod nempe τέλει☉ esset haec Dea, haud minus, ut ea de re mox, ac parens Jupiter; seu quae nihil vellet aut proferret, quod non simul perficeret, ac ratum foret. Quomodo nempe alii Dii praeter Jovem, τέλειοι etiam dicti, ut apud Aeschylum Suppl. vs. 535. & de quo loco mox ad vs. 135. ac praeterea in eo Mercurii ad Deos praeconio, quod apud Lucianum legitur, cum in Jove Tragoedo p. 203. tum in Deorum concilio pag. 950. ed. Salm. Τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ΤΕΛΕΙΩΝ Θεῶν, *Quis* PERFECTORUM *seu summorum Deorum vult verba facere?* & in decreto eidem concilio adnexo, ubi concio Deorum in Olympo congreganda dicitur, eligendique septem Θεοὶ τέλειοι arbitri, tres nempe e veteri Saturni curia, quatuor autem, & in quibus Jupiter, e duodecim Diis. In quibus autem Luciani locis, nollem eruditissimum Sam. Petitum, qui occasione similis Atheniensium in concionibus praeconii, τίς ἀγορεύειν βούλεται, eorundem meminit ad Leges Atticas p. 210. nempe pro τῶν τελείων, aut τελείους Θεοὺς, emendandum, sed infelici Minerva, statuisse, disjuncta nempe in duas voce τε λείους, quasi de *laevigatis Diis* ibi foret mentio. Τέλειοι nempe Dii *coelites* seu majorum gentium, ac ut e Platonis mente differit Apulejus libro de Deo Socratis, qui *natura prorsus ac retro aeviterna, ac ingenio ad summam beatitudinem* PERFECTO; & alibi, *nam nihil est* DEO PERFECTIUS.

Vs. 132. μούνῃ Ζεὺς τόγε θυγατέρων] Hinc Minerva, prae aliis Jovis Filiabus caeterisve Diis, nunquam a Jovis latere discedere, immo sedere (& de quo loco jam ante ad vs. 29. Hym. in Apoll.) ad dextram Dei Patris, ab Aristide dicitur Hym. in hanc Deam p. 18. & 19. alibi autem *Jovi proxima* τοῦ Διὸς ἐγγυτάτω

 p. 30.

p. 30. Hinc de eadem, ubi de Jove egisset, Horatius l. I. Od. XII.

Proximos illi tamen occupavit
PALLAS *honores*,

ante Deos nempe Deasve alias; Bacchum, (Dianam, Apollinem, totidem Jovis liberos, quos ibidem celebrandos Poëta susceperat. Ita prima etiam e Filiabus Jovis invocatur a choro Thebanorum apud Sophoclem Oedip. Tyr. vs. 163.

ΠΡΩΤΑ σε κεκλόμεν@,
Θύγατερ Διὸς,
Ἄμβροτ' ΑΘΗΝΑ,
Teque PRIMAM *invoco*,
FILIA JOVIS
Immortalis MINERVA,

ac dein Diana, & Apollo. Unde de eadem ait rursus Aristides Hymno in Minervam pag. 18. κ̀ τὰ πρωτεῖα ΜΟΝΗ κατείληφεν, *&* SOLA *omnes bonorum praerogativas consequuta est.*

Vs. 133. πατεῶια πάντα φέρεαι] Ac proinde ut Jovis τελεῖν instar, omnia, sicut modo Poëta dixerat, & mox adhuc repetit, quae vellet seu annueret Minerva, ea continuo rata forent. Quomodo nempe de eadem Dea ait Aristides, dicto modo loco, ὥστε δὲ αιδέσιμός ἐστι ΤΩ ΠΑΤΡΙ, κ̀ ΠΑΝΤΑ ΚΕΚΟΙΝΩΝΗΚΕ, *adeo quoque est* PATRI *reverenda*, *&* OMNIUM *cum eo* PARTICEPS. Alibi autem, ubi de eadem & Patre dixisset p. 30. de rebus omnibus idem semper utrique, Jovi nempe & Minervae, videri; caussam continuo addit, χεῖον γὰρ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΔΙΟΣ εἶναι λέγων τις ΑΥΤΗΝ ἐκ τούτων, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι, *si quis enim ex his*, JOVIS VIM *esse* MINERVAM *dixerit*, *haud quaquam falletur*; ac proinde posse Jovis opera ΚΟΙΝΑ τοῦ Διὸς εἶναι, κ̀ τ' Ἀθηνᾶς, COMMUNIA *Jovi esse simul & Minervae.* Immo sicuti de Patre & Filia, Jove nempe ac Minerva, pridem a vatum ac Theologorum, uti de eodem jam ante, apud Graecos parente dictum fuerat Odyss. Π. vs. 264.

Ὕψι γὰρ ἐν νεφέεσσι καθημένω, ὥστε κ̀ ἄλλοις
Ἀνδράσι τε κρατέουσι, κ̀ ἀθανάτοισι θεοῖσιν,
Alte in nebulis sedentes, quique & aliis
Viris dominantur, & immortalibus Diis.

Quibus autem, ne jam ea omnia ad Mysterium in novo foedere, de Patris ac Filii conjuncta in agendo imperandove virtute ac potestate, Joh. V. vs. 17. 19. &c. ac alibi; aut de Filio sedente ad dextram Dei potentiae, ac in nubibus veniente Matth. XXVI. 64. manifeste tradita, huc forte improvide referam; quibus, inquam, adumbrasse tamen eosdem Graecorum Theologos liquet, cum praeclarum Sapientiae ac Providentiae, quibus res humanae reguntur, cum divina Potentia concentum; tum omnia a summo Deo consequi, ac de divina quodammodo natura & praestantia participare, qui felici sapientiae ac virtutum. quarum procreatrix habita fuit, uti ante e Proclo vidimus, Minerva,

va, cultu ac amore, ſe illi ſimiles efficere conantur. Mitto, quod ſicut adducto paullo ante loco, Ariſtides Minervam Jovis parentis Δύναμιν vocat; ita ab impio Ario, unigenitus Dei Filius ejus Δύναμις καὶ Σοφία, ſed non ὁμοούσιος ſeu eidem coaeternus, ſtatueretur, juxta Athanaſium p. 884. T. I.

Vſ. 134. ματὴρ δ' ἅτις ἔτικτε θεάν] Hinc illud Apollinis de eadem Minerva apud Aeſchylum Eum. vſ. 666.

Πατὴρ μὲν ἂν γένοιτ' ΑΝΕΥ ΜΗΤΡΟΣ, *πέλας*
Μάρτυς πάρεστι ΠΑΙΣ *'Ολυμπίου Διὸς*,
Οὐδ' ἐν σκότοισι νηδύος τεθραμμένη,
'Αλλ' οἷον ἔρνος ΟΥΤΙΣ *ἂν* ΤΕΚΟΙ ΘΕΟΣ,
Ut pater quidem fiat SINE MATRE, *vicinus*
Teſtis adeſt FILIA *Jovis Olympii;*
Non in tenebris alvi enutrita,
Sed quale germen NULLA DEARUM *pariat.*

Nempe prout ab Oreſte apud Euripidem dicitur in cognomine dramate vſ. 554.

Ἄνευ δὲ ΠΑΤΡΟΣ *τέκνον οὐκ εἴη ποτ' ἄν*,
Sine patre autem nemo unquam liberos feret;

quique verſus, indicto Auctore a Clemente adducitur Strom. l. II. p. 423. additoque ei continuo altero hoc verſu,

Ἄνευ δὲ μητρὸς οὐδὲ συλλαβὴ τέκνου,
Sine matre autem neque liberorum conceptio fiet.

Cujus poſterioris tamen συλλαβῆς exemplum, ἀμήτωρ, ut de ea Aeſchylus, aliique Callimacho antiquiores Mythologi, exſtiterit ſcilicet haec Dea; ſicuti prioris Vulcanus, ἀπάτωρ inde apud Nonnum dictus Dionyſ. l. VIII. p. 262. ac, ut addit, ὃν αὐτογόνος τέκεν Ἥρη, *quem per ſe generans peperit Juno.* A qua tamen Vulcani ἀπάτορος fabella receſſit Plato in Critia, ubi eandem Minervam & Vulcanum multa habere tradit communia, ἅμα μὲν ἀδελφὴν ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, *tum quod ſoror ſit ei* EX PATRE; tum, ut addit, quod utrumque illud Numen, Sapientiae & Artium amore ac inventis inclaruerit; & quod poſtremum de Minerva & Vulcano, eorumque inde communione, pluribus tangit Proclus in Theolog. Platonis l. VI. c. XXIV. Quo referas proinde id quod in veteri ac inedito Epigrammate MS. olim Palatini, nunc Vaticani, de Minervae cum Vulcano concubitu legitur, natoque inde ſcilicet λύχνῳ.

'Ηφαίστῳ πότε Παλλὰς ἐπ' ἀγκοίνῃσι μιγεῖσα,
Εἰς εὐνὴν ἐμίγη Πηλέως ἐν θαλάμοις,
Vulcano quondam Pallas in gremio ſociata,
Cum eo concubuit in Pelei thalamis. &c.

Ut mittam, quod congreſſus prius cum *Metide* ſeu *Prudentia* Jupiter, dein etiam cum Themide; antequam nempe educeret e capite Minervam, aliis veterum fabulis feratur; ut ea de re diſſerit apud Galenum, & de quo loco mox, Chryſippus.

Vſ. 135. Ἀλλὰ Διὸς κορυφὰ] Qua de re, ſeu Minervae e *Jovis* ver-

vertice natalibus, nota veterum, ut de recentioribus sileam, *μυθολογήματα* nemo, ut opinor, hic a me exiget. Adeat vero, cui vacabit, quae ea de re a Proclo dicta sunt in Timaeum l. I. p. 51. *Ταύτην δὴ τὴν θεότητα καλοῦντες οἱ θεολόγοι πάντες* ΑΘΑΝΑΝ, *ὡς μὲν ἀπὸ* ΤΗΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ *τικτομένην, καὶ ἐν αὐτῷ μένουσαν, Νόησιν οὖσαν δημιουργικὴν*, *hanc autem divinitatem vocant omnes Theologi* MINERVAM, *tanquam quidem* E PATRIS VERTICE *natam, in eoque permanentem*, INTELLIGENTIAM *existentem rerum effectricem* &c. Unum illud hic superaddere, ut minus forte obvium, haud grave erit; exstare apud Galenum de Hippocr. & Platon. placit. l. III. c. VIII. Chrysippi, & quam idem Pergamenus Doctor impugnat, hujus *μυθαρίου*, de Minerva scilicet nata e *Jovis vertice*, explicationem, quo eandem nempe fabellam cum suo dogmate, de principe animae facultate, quae non in cerebro seu capite, sed in corde exstaret, idem Stoicus non repugnare ostenderet. Nempe, prout ipsa Chrysippi ea de re verba adfert & simul enarrat Galenus: Jovem non ex se, sed deglutita prius Metide, & ex ea veluti praegnantem factum, e capite postea, h. e. per sermonem seu ex ore, Minervam peperisse; quum os sit etiam capitis pars, e vertice autem eandem symbolice dici procreatam. Quam fabellae hujus expositionem ut industriam ac ingeniosam, & Stoicorum dogmati consonam, laudat quidem Galenus; sed simul id, quod erat praecipuum in quaestione, non adtigisse eundem Chrysippum, & fecisse convenientius, si eandem fabellam, utpote homini Philosopho ad demonstrationem haud necessariam, omnino non adduxisset, pluribus ibidem, neque inaniter contendit. Vide eundem p. 274. Tom. I. edit. Graec. Basil.

Ibid. *κορυφᾷ Διὸς ᾧ κ' ἐπινεύσῃ, Ἔμπεδον*] Cui loco geminum plane opportune suppeditat Aeschylus Suppl. vs. 95.

> *Πίπτει δ' ἀσφαλῶς, οὐδ' ἐπὶ νώτῳ,*
> ΚΟΡΥΦΗ ΔΙΟΣ, *εἰ* ΚΡΑΝΘΗ *πρᾶγμα* ΤΕΛΕΙΟΝ,
> *Cadit autem secure* seu praeclare *non in tergum* seu *turpiter*,
> VERTEX JOVIS, *si quid* PERFICIENDUM
> *statuitur*:

& quibus prioris versus verbis obvia e palaestra locutio, ubi nempe, quod vidit Graecus Tragici Enarrator, turpe fuit Athletam in dorsum cadere prostratum seu supinum, qualis *πρηνὴς* a Graecis dicebatur: ut liquet e Philone de Agricult. p. 204. & quod *πίπτειν εἰς τὸν ὦμον*, *in humerum recidere*, dixit Aristophanes Equit. p. 322. Idem caeteroquin adductis Aeschyli verbis innuitur, quod hic a Callimacho dicitur, *cuicunque Jovis vertex annuerit, id firmum* fore & consummatum: prout etiam de eodem Jove ab Euripide dictum (& cujus locum supra jam adtuli ad Hym. in Jov.) Alcest. vs. 978. ΖΕΥΣ *ὅτι* ΝΕΥΣΗ &c. quidquid JUPITER ANNUIT, *tecum hoc* PERFICIT. Cui praeiverat pridem vatum Parens, qui haud unquam irritam Jo-

vis

vis voluntatem tradiderat Iliad. A. 5. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλὴ, *Jovis autem perficiebatur voluntas.* Unde etiam τέλειος idem Deorum Pater faepius apud antiquos Poëtas, ficut ea de re jam ante, dictus; ut apud Pindarum Pyth. Od. I. Aefchylum Agam. vf. 982.

Ζεῦ, Ζεῦ Τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει,

Jupiter, Jupiter Perfector, mea vota perfice,

feu ut eadem fint rata: immo alibi ab eodem, Suppl. vf. 535. invocatur tanquam Τελείων Τελειότατον κράτος, *Perfectorum Perfectiffima potentia*; qui nempe *ab hominibus Deorum haberetur optimus & juftiffimus*, ut de eo Plato in Euthyphrone p. 5. Quomodo vero de fummo & unico Deo, ac fidelium omnium Patre, dictum Matth. v. 48. ὥσπερ ὁ ΠΑΤΗΡ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ΤΕΛΕΙΟΣ ἐστι, *ficut* & PATER *vefter, qui in coelis eft*, PERFECTUS *eft*, non potentiae nempe folum, qua omnia quae vult, *perficit*, fed fapientiae infuper, omnisque quae in Deum cadere poteft, *perfectionis* intuitu. Ut vere proinde ab Incomparabili Salmafio Foen. Trapezit. p. 291. rejecta fit facri Exercitatoris feu viri magni Dan. Heinfii de eadem voce τέλειος, quafi ea *integer* feu *innocens* ab Evangelifta defignaretur, aliena ab eo loco explicatio.

Vf. 136. ὦ θυγάτηρ] Pro quo Aeolum more θυγάτηρ, nempe ου itidem breve, dixerat alibi idem Callimachus, tefte Prifciano l. I. p. 554. *Illi enim* (Aeoles) θυγάτηρ *dicunt pro* θυγάτηρ, υ *corripientes* &c. *ut Callimachus*, καλλιχόρου χθονὸς ὑρίας θυγάτηρ. Ad quem proinde noftri Battiadae locum refpexit ὁ πάνυ Salmafius ad ovum Simmiae p. 175. ubi πυκινώτατον Aeolice dici potuiffe tradit, pro πυκινώτατον, ου nempe correpta, ut apud Callimachum θυγάτηρ pro θυγάτηρ. Quod a Lacedaemoniis etiam factum ibidem traditur.

Vf. 137. δέχεσθε τὰν θεὸν, ὦ κῶραι] Utpote peracto illo lavacro exhilaratam veluti, ac priftino nitori reftitutam; ac inde etiam, uti ea de re jam diximus ad titulum hujus Hymni, folemni Argivarum Virginum pompa ac feftivitate, ut Argis deinceps folito faventius ac magis adhuc benevolum Numen, in urbem continuo ac ad priftinas in ea fedes, illud feu venerandum ejus fimulacrum reducendum. Haud aliter ac de lota Almone fluvio Cybele, ut luctu tum omni ab ea depofito, miffisque planctibus, laeta cadem ac propitia, lucentibus taedis feftoque oppidorum apparatu recepta, ait Valerius Flaccus lib. VIII. vf. 239. &c.

Sic ubi Mygdonios planctus facer abluit Almo,
LAETAQUE *jam Cybele*, FESTAEQUE *per oppida* TAEDAE.

Vf. 139. σύν τ' εὔγμασι, σύν τ' ὀλολυγαῖς] Pro more caeteroquin in veterum facris feftisque folemnibus, ut Numen, cui eadem erant confecrata, tum precibus ac votis, quae nempe idem exaudire vellet, continuo profequerentur; tum fauftis acclama-

tionibus, uno veluti ore altaque voce, prolatis, celebrarent. Prius illud innuunt hic Poëtae verba, σύν τ' εὔγμασι, in quibus vulgo desinebant eorum Hymni, ut ex Orphicis, Homeri vel Homeridarum, ac ipsismet hujus Callimachi Hymnis, abunde constat; ac ubi pro cujusque Numinis, qua pollere maxime credebatur, facultate & conditione, corporis, animi, aut fortunae bona ab eodem, nuncupatis eam in rem verbis, exigebantur. Hinc variae etiam *precum* apud eosdem species, de quibus praeclarus omnino exstat Procli in Timaeum l. II. p. 64. locus, πρώτισται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς σωτηρίας, δεύτεραι ὑπὲρ τῆς τῶν σωμάτων εὐκρασίας, τρίται δὲ ὑπὲρ τῶν ἐκτὸς ἐπιμελούμεναι, *primae preces de animae salute; secundae de bono corporis temperamento; tertiae autem eorum, quae extrinsecus adveniunt, curam habentes*; & quomodo, ut alia mittam, hic Hymnus in voto ad Minervam, & de quo mox, desinet: ut nempe Argivorum regionem incolumem eadem servet. Idem vero Proclus paullo ante p. 64. de singulari egerat apud omnes moratas gentes sapientum circa *preces* studio, ut Brachmanum apud Indos, Magorum apud Persas, Theologorum vero apud Graecos, qui τελετὰς nempe & mysteria induxerant, & in quibus maxime, ut aliunde satis constat, εὐχαῖς illis seu λιταῖς θεοκλύτοις, *precibus Deos invocantibus*, ut de iis Aeschylus Sept. Theb. vs. 145. locus esse consueverat. Easdem vero τελεσφόρους εὐχὰς, quas iidem nempe Dii adimplerent, alibi vocat idem Tragicus, nempe Choëph. vs. 210.

Εὔχου τὰ λοιπὰ, τοῖς θεοῖς τελεσφόρους
Εὐχὰς ἐπαγγέλλουσα, τυγχάνειν καλῶς,
Precare, ut reliqua, Diis perfectrices
Preces annuntians, recte succedant.

Alterum vero, quod hic tangit Callimachus σύν τ' ὀλολυγαῖς, ad faustas eas acclamationes respicit, quas in veterum sacrificiis, elatis ad Deum, cui litabatur, adstantium sacrisque operantium vocibus, sublatisque manibus fieri solitas, e prolata etiam eam in rem praeclari nummi, quae luculentum moris illius exemplum praebet, icone vidimus ad vs. 258. superioris Hymni, & quae ibi consulere poterit, si lubeat, Lector. Unum adhuc dicti modo Tragici locum adferre non pigebit, ubi eorum, quorum hic Callimachus meminit, cum εὐγμάτων, tum ὀλολυγῶν fit mentio, nempe Sept. Theb. vs. 272. ubi Eteocles Thebanorum Rex ait ad Chorum Thebanarum Virginum,

Εὔχου τὰ κρείσσω, συμμάχους εἶναι Θεοὺς,
Κἀμῶν ἀκούσασ' ΕΥΓΜΑΤΩΝ· ἔπειτα σὺ
ΟΛΟΛΥΓΜΟΝ ἱερὸν εὐμενῆ παιώνισον,
Ἑλληνικὸν νόμισμα θυστάδος βοῆς,
Precare meliora, ut Dii sint auxiliatores;
Measque audiens PRECES, *mox tu*
ACCLAMATIONES *sacras ac faventes accinas,*
More illo Graecanico clamoris in sacrificiis recepti.

Ea-

Eadem autem voce, ut hic obiter addam εὐγμάτων pro εὐχῶν, ufus praeterea erat idem Aefchylus Prom. verf. 586. ut non debuerit proinde in Thefauris linguae Graecae aliisque promptuariis, uno Hefychii, qui eam ex antiquis illis Auctoribus, Aefchylo, Callimacho &c. acceperat, teftimonio eadem inniti.

Vf. 141. ἐς πόλιν αὖτις;] Vera omnino ac certa H. Stephani emendatio ἐς πόλιν, pro ἐς πάλιν, uti antea hic legebatur; & quod poftremum ut alia mittam, quae ipfius loci confpectus exhibet, vel fequens illud αὖτις, Dorice nempe pro αὖθις, abunde redarguit.

Vf. 142. Δαναῶν κλᾶρον ἅπαντα σάω] Nempe *Argivorum regionem*, ficuti κλῆρον ea voce fubinde apud veteres Auctores, & hoc loco, fumi diximus ad vf. 281. fuperioris Hymni, κλάρως ἐτάσαντο, & quomodo Aefchylus Ioniam feu Ioniae urbes indigitat Perf. vf. 900. καὶ τὰ κλῆρον Ἰόνιον πολυάνδρους, h. e. *Ioniae* feu *Ionicae regionis urbes incolis frequentes.* Δαναῶν autem non de *Graecis* in genere, fed de *Argivis* hic dici, haud opus, ut multis adftruatur. Qui enim *Pelasgi* prius, ut fupra vf. 4. a Pelasgo, a *Danao* poftea, Argolidos itidem Rege, Δαναοὶ & Δαναΐδαι a Poëtis, Tragicis maxime olim dicti. Unde eam in rem ait Euripides Oreft. vf. 933.

> ὦ γῆν Ἰνάχου κεκτημένοι,
> πάλαι Πελασγοὶ, ΔΑΝΑΙΔΑΙ δεύτερον,
> *o Inachi terram incolentes,*
> *Olim Pelasgi, poftea* DANAIDAE *feu Argivi.*

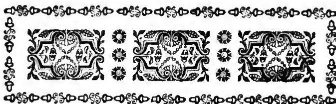
Hinc Δαναϊδῶν πόλιν de *Argis* legas in eodem dramate vf. 877. & ΔΑΝΑΩΝ καὶ Μυκηναίων ἄκροι, *Argivorum & Mycenaeorum primores*, Phoeniff. vf. 433. &c. Ita etiam apud Statium, ut alia mittam, *Danaica arva*, pro *Argivis* feu *Argolide* dicta Theb. l. III. vf. 324. *Danaica Thefeus Arva petit.* De voto autem, in quo definit hic Hymnus, ut Minerva nempe *Argivorum regionem omnem* incolumem *fervet*, feu omnes Argivos protegat, diximus paullo ante vf. 139. & prout circa finem fequentis in Cererem Hymni verf. 135. ad illam Deam dicitur,

> Χαῖρε Θεὰ, καὶ τάνδε ΣΑΩ πόλιν
> *Salve Dea, & hanc* SERVA *civitatem,*

in concordia, ut ibi additur, omniumque rerum felici ac uberi proventu. Notae abunde fimiles in fine Orphicorum formulae, ut σώζειν, vel σωτῆρα, aut σώτειρα adeffe velit, ille, qui in iis invocatur Deus, aut Dea.

OBSER-

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
CEREREM.

IΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΥΜΝΟΣ] Quales IN CEREREM HYMNOS a Graecis cum Οὔλους seu Ἰούλους, tum Δημητριούλους dictos, ex Athenaeo l. XIV. p. 618. jam obiter monui ad vers. 1. Hymni in Jovem. Cujus appellationis e Semo Delio additur ab eodem Athenaeo ratio; quod nempe οὖλοι & ἴουλοι dicerentur plures hordei manipuli in unum fasciculum colligati, Dea vero ipsa Ἰουλὼ inde fuerit nuncupata : quae etiam *prima spicarum manipulos abscidisse* infra dicitur vs. 20. *καὶ ἱερὰ δράγματα πρᾶτα ἀσταχύων ἀπέκοψε.* Unde ad ea messis tempora, seu frugum in manipulos congestarum συγκομιδὴν, prima sacrorum ac festivitatum id genus solemnium origo ab Aristotele traditur ad Nicomach. l. VIII. c. IX. *αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι, καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι, μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς*, *prisca enim sacrificia coetusque solemnes, post collectas fruges instituta videntur, ut quaedam primitiae: bis enim temporibus maxime ab operibus cessant.* Adeo ut tum Ἰούλοις id genus seu Hymnis vel cantilenis (sicut alioquin per vindemiam, seu ubi Λήναια flerent, Bacchus) *per laetificas messium caerimonias*, ut Apuleji verbis utar Metam. l. VI. a messoribus, omnique agricolarum pube, frugifera & Ἀλωὰς haec Dea, celebrari in agris fuerit solita, vel, ut ea de re Virgilius Georg. l. I. vs. 43.

Cun-

Cuncta tibi CEREREM *pubes agrestis* ADORET.

Cujus etiam festivitatis, ut alia mittam, luculentus adhuc index, septimum Syracusani vatis Idyllium Θαλύσια inscriptum. Hinc Semo illi Delio, de quo modo ex Athenaeo, accedit etiam Didymus, ab eruditis Apollonii Enarratoribus eam in rem adductus ad l. I. vs. 972. a quo nempe Ἴουλος dicitur Ὕμνος εἰς Δήμητρα, *in Cererem Hymnus*, ac firmant insuper illi ipsi Eratosthenis, qui ibidem leguntur, versus,

Ἡ χερνῆτις ἔριθος, ἐφ᾽ ὑψηλοῦ πυλεῶνος,
Δινδαλίδας τεύχουσα, ΚΑΛΑΣ ᾔειδεν ΙΟΥΛΟΥΣ,
Operaria ancilla in alto vestibulo,
Mazas ex bordeo conficiens, PULCROS *canebat* HYMNOS;

ac prout iidem versus, quod tradit ad Lycophronem Isaacius pag. 8. emendari etiam debent, non ut ibi depravate ac nullo sensu legitur, δαιδαῖτις σεύχουσα &c. E quo praeterea Eratosthenis versu illustratur, cur non Δημητριούλους solum, sed καλλιούλους vocatos illos in Cererem Hymnos refert dicto ante loco Athenaeus, quos alioquin Ἰούλους ab aliis, de lanificum (ac proinde in Palladem potius quam in Cererem) cantilenis dici observat. Adde *Ouloforos* seu Οὐλοφόρους a Servio ad Virgilium, uti jam vidimus ad vs. 283. Hym. in Delum, Hecaergon ac Opin dici, qui nempe ab Hyperboreis *spicarum manipulos primi* in Delum detulissent. Neque tamen ob repertas solum fruges, sed ob latas etiam leges, qua de re infra vs. 19. LEGIFERA proinde seu ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΣ, haud minus ac FRUGIFERA, culta, & adorata, ut cum Marone loquar, haec Dea; ac ob inductam insuper mysteriorum religionem veneranda, quibus, ut ait Tullius de Legib. l. II. c. XIV. *ab agresti immanique vita exculti ad humanitatem & mitigati sumus.* Unde sacra etiam ejusdem solemnia ELEUSINIA & THESMOPHORIA, istaque non Atheniensium solum, sed magno aliarum quoque gentium consensu, qua de re mox ad vers. I. peracta; HYMNIS proinde haud minus, sicut ab initiatorum aut Θεσμοφοριαζουσῶν mulierum choro apud Aristophanem in ranis ac cerealibus, celebrata. Ab Homero autem scripti in Cererem Hymni meminit adductis etiam inde aliquot versibus, haud uno loco Pausanias, ut l. II. p. 110. & l. IV. p. 173. sed qui hodie inter adscriptos Homero Hymnos non comparet; ubi trium tantum versuum ὑμνιδίου in hanc Deam legitur, quique sunt insuper diversi ab iis, quos ex Hymno illo Homerico, & plures quidem memorat dictis locis Pausanias. Adde iisdem in ΔΗΜΗΤΡΑ seu *in Cererem*, qui hic dicuntur, Hymnis, locum similiter fuisse in dictis alibi ipso Deae illius nomine, quaeque juxta ejus *Eleusinia* & *Thesmophoria*, a Polluce adducuntur lib. I. cap. I. §. XXXII. ΔΗΜΗΤΡΙΟΙΣ. Quamquam eo nomine apud

pud Athenienses institutum in honorem, non Cereris quidem; sed Demetrii Pollorcetae festum aliunde constet; & ad quod proinde signata in veteri & rarissimo nummo ΔΗΜΗΤΡΙΑ nuper retuleram. Verum re propius subducta, & quod in alio insigni eorundem Nicomediensium, qui illum procuderunt, nummo, legitur tanquam tutelaris loci Dea, ΔΗΜΗΤΗΡ ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ, neque antiquis illis temporibus, sed sub Elagabalo Imperatore, sit demum cusus idem nummus, ad *Cerealia*, solemne utique & obvium gentium sacrum eadem ΔΗΜΗΤΡΙΑ referri potius debent.

Vs. 1. Τῶ καλάθω κατιόντος] Non video cur Graecis ad hunc locum Scholiis, ubi Alexandriae tale festum, solemnis nempe *calathi* in honorem Cereris & Atheniensium quidem exemplo, *processus* a Ptolemaeo Philadelpho institutum dicitur, fides sit continuo abroganda; & ideo statuendum Argis itidem scriptum, juxta superiorem in Lavacrum Palladis hunc Hymnum, ob dialectum nempe in eodem Doricam. Familiaris enim ea erat seu ἐπιχώριος vati Cyrenaeo, in Dorum quippe colonia nato, sicuti ea de re obiter dictum ad vers. 1. superioris Hymni. Ut mittam, quod eadem ratione Megaris, Spartae, Thebis, Syracusis, conditus dici posset hic Hymnus, ubi Dorice, quod notum, loquuti; Cereris autem, de quibus hic agi creditur, Thesmophoria celebrata, e Clemente in Protreptico, Plutarcho, Athenaeo, Hesychio, jam observavit in Graecia Feriata eruditissimus Meursius; & quibus addi possunt Agrigentini, Cretensium, quorum Doricus itidem exstitit sermo, coloni, quos similiter Thesmophoria celebrasse tradit Polyaenus Strategem. l. v. c. 1. Accedit, quod ex Aegypto in Graeciam & a Danaidibus quidem, ac proinde Argos, ubi eaedem cum patre Danao dicuntur adpulisse, illatum primo hoc Cereris festum, Θεσμοφόρια a Graecis dictum, tradat Herodotus l. II. c. CLXX. ita tamen, ut recuperata a Doribus Peloponneso, apud solos Arcadas idem deinceps remanserit. Sic a multis ferri, Cereris festa ex Aegypto a Melampode in Graeciam invecta, ait Clemens Protrept. p. 10. & quomodo *Ceres Pharia* seu Aegyptia occurrit apud Tertullianum ad Nationes, cujus forma ibidem traditur l. I. c. XII. CERES PHARIA, *quae sine forma, rudi palo & solo staticulo ligni informis repraesentatur.* & de quo loco jam alia occasione a nobis actum ad H. in Dianam. Hinc etiam Isidis, seu frugiferae itidem Deae, apud Aegyptios cultus; idemque ut spiceae coronae (de qua e Leone Aegyptio, Tertullianus de Coron. c. VII. *prima Isis repertas spicas capite circumtulit*) ita *calathi* cujus hic mentio, utriusque Deae in capite gestamen; quod vel obvii veteres nummi, aliaque antiqua monumenta abunde ante oculos ponunt: cistae praeterea in earundem sacris, aliaque communia ambabus symbola, de quibus praeter alios videri potest Apu-

Apulejus l. VI. c. XI. eadem denique in utriuſque Deae ſacris arcani ſeu τῶ ἀπορρήτω religio. Quomodo Serapis quoque, qui idem cum Oſiride, teſte Plutarcho de Iſid. p. 362. habitus, cum *calatho* paſſim conſpicitur in iiſdem veteribus Aegyptiorum aliorumque praeterea locorum monumentis, ſeu, ut de eo & Aegyptiis ait Macrobius l. I. c. XX. *calathum capiti ejus inſigunt*. Unde Orpheus Iſidis ſacra in Aegypto, in Cereris & Liberi Patris orgia convertiſſe dicitur apud Theodoritum Serm. de Fide p. 468. T. IV. Ut proinde haud mirum videri debeat, a Cyrenaeo vate & Alexandriae in Philadelphi clientela agente, ſolemne Cereris ſacrum ibidem ab eo Rege, juxta antiquos Athenienſium in Theſmophoriis ritus, inſtitutum, hoc Hymno celebrari. Neque vero opus etiam fuerat, ut hic a Latino Callimachi Interprete *Eleuſis* nomen de ſuo adderetur; nempe *calatho Eleuſinem deſcendente*, quaſi apud ſolos Athenienſes illud Cereris feſtum, eoque ritu & more, perageretur. De ſolemni autem *calatho*, qui vulgo in pompa hujus Deae frugiferae praeferretur, praeter ea, quae jam hic opportune adnotarunt priores editores, addi inſuper illud poteſt, quod Ceres *calathum* paſſim in capite geſtare cernitur in nummis, aliiſve antiquis ejus ſimulacris. Cujusmodi duae, quae hic infra proſtant, Romani juxta & Graeci nummi icones; quarum prior, ut ipſa praefert nummi inſcriptio, Cererem exhibet aut Saloninam, Gallieni Imp. conjugem, ſub Cereris ſedentis, quae *calathum* ſupra caput geſtat, ſchemate, dextra autem duas ſpicas ac ſiniſtra haſtam tenet, & inſcr. CERERI AUG. *Auguſtae*. In altero autem nummo eadem Dea ſtans viſitur cum calatho itidem ac duabus ſpicis, cornu copiae praeterea ac temone; quae mari haud minus ac terra potentem Deam arguunt, & cum inſcriptione aliquot quidem litteris exeſa, ſed quae aliunde ſuppleri poſſunt, ΡΟΥΦΟΥ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ, h. e. *Sub Praetore Rufo Sardianorum Bis Neocororum*.

Ut alios nunc mittam nummos, in quibus eadem Ceres ſubinde calatho inſidens cernitur; vel cum *calatho* quandoque infra ad pedes

pedes ejus adposito, ut in simulacro ejusdem Deae Eleusiniae; quod in Itinerario Cl. Wehleri prostat edit. Anglic. pag. 403. *Calathum* enim in sacris hujus Deae tam Eleusiniis quam Thesmophoriis locum habuisse, e Clemente praeterea liquere videtur Protrept. p. 11. & 13. Quamquam iste, de quo hic agit Callimachus, *calathi* processus, non ad Cereris Eleusiniae, ut ab eruditissimo Meursio factum Eleus. cap. xxv. sed ad ejusdem Deae diversa ab iis *Thesmophoria* referri omnino debuerit; ut id cum aliunde, tum maxime vers. 20. & 22. hujus Hymni, ac e notatis a me ibidem, clarius patebit. Unde praeter solemnem hunc Deae *calathum*, non bobus, quod ibi existimabat Meursius, sed *albis equis*, ut hic infra aperte dicitur vers. 121. τὸ κάλαθον λευκότριχες ἵπποι ἄγοντι, *calathum albicomi equi ferunt*, in Cereali pompa vectum, *calathos* insuper sive *calathiscos*, pompae comites, seu θεσμοφοριάζουσαι feminae, gestare consueverant. Unde a choro eadem Thesmophoria celebrantium mulierum, ac inter requisita ad illud sacrum, adducuntur ab Aristophane Θεσμοφ. pag. 810. καλαθίσκοι, τὸ σκιάδιον, *calathisci* & *umbella*. Quibus adde Proserpinae, quo flores ante raptum lectos implere eadem consueverat, *calathum*, cujus praeter Clementem Protrept. pag. 1. meminit Claudianus de Raptu lib. 11. vers. 137.

Frugiferae spes una Deae: nunc vimine texto
Ridentes CALATHOS *spoliis agrestibus implet*;

& jam ante de eadem Ovidius Metam. lib. v. vers. 393. Neque tamen sola *Ceres*, vel *Isis*, sed Cybele quoque (eadem quippe cum Tellure seu Cerere) vulgo cum *calatho* in antiquis nummis conspicua; *Juno* praeterea *Samia*, & *Diana* πολύμαμμος seu *Mammosa*, quae totidem generationis & naturae rerum procreatricis ac altricis extiterunt apud veteres symbola. Noti insuper Minervae *calathi*, qui in ejus pompis gestari itidem soliti; & prout de ejusdem Deae solemni apud Statium legitur Achill. lib. 1. vers. 335. *Haec* CALATHOS *& sacra ferat*, in quibus autem non fruges, ut in Cerealibus *calathis*, sed lanae vellera, in honorem quippe lanificii inventricis Deae, vulgo reponi consueverant, de quibus Juvenalis Satyr. 11. vs. 54.

Vos lanam trahitis, CALATHISQUE *peracta refertis*
Vellera.

Cujusmodi duo insignes *calathi* spectantur etiamnum in veteri marmore, quod in porticu fori Nervae Romae adhuc prostat; unus a duabus virginibus textricibus ad Minervam ταλασιουργὸν delatus; alter similiter cum peractis velleribus & lancibus desuper, quas una e Minervae lanificis virginibus laeva sustinet, ut iis adlata id genus vellerum librentur pensa: cujusque prioris *calathi*, quem duae virgines gestant, icon ex admirandis veteris Romae a P. Bellorio V. Cl. vulgatis desumpta hic conspicitur.

Ut

Ut proinde de ſimilibus *calathis*, qui non Minervae quidem, ſed Parcis, lanificis itidem Deabus, ante pedes (qualis poſtremus in altero, quod modo dixi, marmore) poſiti, dixerit Catullus & qui inde etiam illuſtratur Epith. Thetid. vſ. 378.

ANTE PEDES *autem candentes mollia lanae*
Vellera, *virgati cuſtodibant* CALATHISCI,

nempe οἱ καλάθισκοι, ut adducto paullo ante apud Comicum loco; & apud Chryſoſtomum Serm. XVII. p. 220. T. VI. ἠλακάτῃ παρακάθησθε καὶ καλαθίσκῳ, *ad colum ſedetis & calathiſcum*; ac dein p. 224. ubi de muliebri ac dein virginum mundo agens, hiſce tribuit καὶ καλαθίσκους, καὶ ἠλακάτην, *& calathiſcos*, *& colum*. Adde de Hasbita, Afra virgine ſed venatrice, Silium l. II. vſ. 70.

Non CALATHIS *mollita manus*, *operatave fuſo*.

Ibid. ἐπιφθέγξασθε γυναῖκες] A quibus nempe ſolis ſacra hujus Deae Theſmophoria, quod vel Comici de iis drama abunde docet, peragi olim licuit; ac unde de clandeſtino adulteri ingreſſu

in Cereris templum, Θεσμοφόριον ab Aristophane dictum in cognomine dramate pag. 782. mentio fit apud Lysiam Orat. 1. p. 11. Immo unde lege olim sancitum diximus ad vs. 82. superioris Hymni, ut oculis continuo orbaretur, qui aedem Cereris foret ingressus. Adde, quod de religioso Cereris apud Catanenses sacrario a Tullio dicitur l. IV. in Verrem c. XLV. *aditus enim in id sacrarium* NON EST VIRIS; *sacra* PER MULIERES *&* VIRGINES *confici solent*. Quamquam alia ratio foret Eleusinii hujus Deae apud Athenienses sacri, cui, ut aliunde notum, initiari solitus uterque sexus & omnis aetas. Neque enim viri, exclusis feminis, ad Eleusinia solum, quod vult ὁ πάνυ ad Solinum p. 529. ult. edit. admissi; ubi nempe hanc unam inter *Eleusinia* & *Thesmophoria*, utrumque Cereale sacrum, differentiam statuit, quod *Eleusinia* virorum initia forent, *Thesmophoria* vero mulierum. Initiatas enim mysteriis *Eleusiniis* mulieres, cum ex iis Auctorum lapidumve testimoniis liquet, quae jam adtulit eruditissimus Meursius de Eleus. cap. XVII. tum ex aliis insuper, ut ex iis, quae de sumptibus a Lysia amatore in amicam mysteriis illis initiandam factis, tradit Demosthenes in Neaeram p. 520. Adde tendentes Eleusinem ad illud sacrum mulieres, σκιαδίῳ seu *umbella*, caput contra solis ardores, ut id notant eruditi Comici Enarratores Avib. p. 610. tegere solitas: morte autem multatum Athenis, qui Rhodiam Citharistriam stuprarat in Eleusiniis, & qui ancillam Olynthiam in lupanari collocarat, juxta Dinarchum adv. Demosthenem p. 17. ed. Han. nempe adversus leges, quibus summa durante illo sacro castimonia omnisque a Venere abstinentia praescribebatur. Unde a mysteriis etiam Eleusiniis, pompa, ingressu templi, meretrices & servas lege prohibitas fuisse, abunde arguunt ea, quae de muliere serva, quaeque turpiter vixerat, templum autem Dearum Eleusiniarum praeter fas ingredi ausa, pompam comitari, videre in templo, quae illi non licebat, narrat Isaeus de Haered. Philoctem. p. 649. &c. ed. Hanov. Alia vero *Thesmophoriorum* ratio, ubi sacrum a solis feminis, viris omnibus exclusis, procurabatur. Jubentur proinde hic in genere *mulieres*, sicuti infra vs. 119. tam *virgines*, quam *mulieres*, solemnem hujus, de quo modo dictum, Cerealis calathi processum comitantes, solitis eundem, seu potius Deam ipsam, in cujus ille honorem deferebatur, *acclamationibus* prosequi, nempe ἐπιφθέγξασθαι γυναῖκες. Cui proinde ritui, sed graviori & sanctiori instituto, praeiverant olim Hebraei, qui ad arcae in castra delatae conspectum, *exclamavisse* universi voce magna dicuntur 1. Sam. IV. 5. Cujusmodi alioquin *acclamationes* a choro Thesmophoria itidem celebrantium mulierum profectae, apud Comicum Graecum prostant in cognomine dramate p. 783. Quum caeteroquin non a *mulieribus solum*, sed ab omnis agrestis juventutis choro, celebrandam eandem Deam frugum largitricem, apud Maronem legimus, adducto jam ante ad ti-

titulum hujus Hymni e Georgicis verſu, *cuncta tibi Cererem* &c. Ut hoc inſuper addam, ad muliebre hic Cereris ſacrum, quod Νὴ τὼ Θεὼ, aut κατὰ ταῖν Θεαῖν, *per Deas*, Cererem nempe, & Proſerpinam, mulierum jusjurandum exſtitiſſe, non virorum, dicatur a Phrynicho pag. 32. Νὴ τὼ Θεὼ, ὅρκος γυναικός· οὐ γὰρ ἀνὴρ τοῦτ' ὀμνύται, εἰ μὴ γυναικίζοιτο, *Per Deas*, Cererem & Proſerpinam, *jusjurandum muliebre; neque enim vir ita jurabit, niſi mulieres imitari velit;* unde Alcmena apud Moſchum Eidyll. IV. vſ. 75.

Ἴστω γὰρ Κούρη τε καὶ εὔζωνος Δημήτηρ,

Nam ſciat Proſerpina, & decenter velata Ceres.

ubi tamen continuo additur,

Ἅς κε μέγα βλαφθεὶς τὶς ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ
Δυσμενέων,

Quas Deas cum ſuo magno malo ſponte aliquis perjure juraverit
Ex hoſtibus.

Unde amaſius apud amicam, quo ſe eam ducturum uxorem, fidem illi faceret, per haſce Deas & Minervam Urbicam juraſſe ab eadem dicitur, in Luciani Dialog. Meretr. p. 721. ed. Salm. ὤμοσε γὰρ, ὦ μῆτερ, κατὰ ταῖν Θεαῖν, καὶ τῆς Πολιάδος, *juravit enim, mater, per Deas*, Cererem & Proſerpinam, *ac per* Minervam *Urbicam.* Prout alioquin per *Cererem* ſimul ac per *Jovem* & *Apollinem*, καὶ μὰ τὸν Δία, καὶ τὸν Ἀπόλλω, καὶ τὴν Δήμητρα jurare videmus Apollodorum apud Demoſthenem ad Callippum p. 719.

Vſ. 2. Δάματερ μέγα χαῖρε] Cujusmodi in Cererem Eleuſiniam Hymnus a Choro initiatorum accinitur apud Ariſtophanem Ran. p. 230. Solita alioquin, quae hic ab initio legitur, & in qui vulgo Hymni Orphici vel Homerici, aut ſuperiores etiam Callimachi in Dianam ac Minervam, deſinunt, acelamationis formula, ubi χαῖρε θεὰ &c. Idque juxta illum in ſacris gentilium ritum, quo Numinum in iis invocationes, aliquando ante eadem ſacra; quandoque in medio; nonnunquam in fine; ut ea de re differit Jamblichus de Myſter. Sect. V. c. XXVI. peragi debuerunt. Unde eadem haec legitur formula, qua rurſus virgines & mulieres ſolemni hujus calathi proceſſus die, Cererem jubentur invocare circa finem hujus Hymni, Δάματερ μέγα χαῖρε &c. Nempe quod gentilium Deos ſacris ſuis laetos intereſſe; ipſosque iisdem operantes, laeta etiam mente, ſeu *mentis gaudio*, νοερᾷ χαρᾷ, ut ea de re loquitur alibi idem Jamblichus Sect. I. c. XXV. debere eadem celebrare, tradiderint eorundem ſacrorum Myſtae. Hinc de ipſo hujus Cereris ſacro aut feſto ſolemni ait Poëta Georg. l. I. vſ. 346.

Omnis, quam chorus & SOCII comitentur OVANTES,
Et CEREREM CLAMORE VOCENT in tecta.

Mitto vero id, quod a Fulgentio traditur Mythol. lib. I. cap. IX. CERES *enim Graece* GAUDIUM *dicitur;* ab hoc nempe ver-

bo χαίρω ac inde χαρὰ petita, sed inepta, nominis *Cereris* origine.

Ibid. πολύτροφε, πουλυμέδιμνε] Consueta nempe FRUGIFERAE DEAE, prout eadem in antiquis nummis ac marmoribus dicitur, epitheta; ac prout in Orphicis σταχυοτρόφε, *spicarum altrix* seu *spicifera*, & Δάματερ πολυκαρπε, πολύσταχυ, *Ceres multis frugibus, multisve spicis abundans*, a messoribus invocatur apud Theocritum Idyll. X. vs. 42. καρποφόρος autem βασίλεια, *frugifera Regina*, a choro initiatorum apud Aristophanem Ran. p. 230. & quomodo, ut hoc addam, Psyche eam adjurat apud Apulejum Metam. l. VI. *Per ego te* FRUGIFERAM *tuam dextram istam deprecor, per laetificas messium caerimonias* &c. Quamquam non de Cerere quidem, sed de Venere dixerit sub initium praeclari operis Lucretius, *quae terras frugiferentes concelebras*, h. e. *commoves*, juxta Nonium. Praeter *calathum* vero aut *spiceam* Cereris in nummis antiquis *coronam*, juxta illud Tibulli l. II. El. I. *& spicis tempora cinge Ceres*; aut quas prae manibus subinde in iis gestat *spicas*, *modius* etiam cum *spicis* frequens hujus Deae in iisdem insigne; uti & Sarapidis Alexandrini nummis cum alibi, tum in sequenti nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, & quidem Alexandriae, quod vel ex addita Epocha L. Γ. *Anno* III. nummique ipsius typo licet colligere, percusso, cum inscr. ΣΑΡΑΠΙΣ.

Quo proinde referas, quod de *Sarapide*, quem pro sole ac natura universi praedicat, ut notum, Macrobius l. I. Saturn. c. XX. ab Aristide dicitur Hym. in eumdem pag. 95. προέστηκε δὲ καὶ πάντων ζώων γενέσεως καὶ ΤΡΟΦΗΣ, *praeest vero omnium generationi & NUTRITIONI*; haud minus proinde ac *Ceres* πολύτροφος a Callimacho dicta. Unde etiam factum, ut idem Serapis (SARAPIS enim & SERAPIS promiscue in antiquis Romanorum nummis dicitur) cum Josepho, cujus opera completa in Aegypto frumentaria horrea, fuerit jam olim, ut e Rufino Hist. Eccles. l. II. c. XXIII. & Suida constat, habitus. Nec inde continuo id refellitur, prout contendit doctissimus Bochartus Hie-

Hieroz. l. ii. c. xxxiv. quod Serapidis nulla fuerit apud Aegyptios mentio, antequam e Ponto sub Ptolemaeo Lagi seu Soteris illatus sit ejus in Aegyptum cultus. Id quidem de Serapidis simulacro, Sinope Alexandriam sub eodem Ptolemaeo advecto, conditaque ibi inde nobilissima illius Dei aede, non a Tacito solum, sed a Plutarcho cum de Iside pag. 361. tum de Solert. Anim. p. 984. traditur; & quod apud Clementem Protrept. p. 31. non juxta eosdem sub Sotere, seu primo Ptolemaeo, sed sub secundo, seu Philadelpho, factum dicitur. Verum antiquius hujus Dei fanum, quod non animadvertit vir magnus Memphis exstitisse, aperte tradit Pausanias l. i. p. 31. Αἰγυπτίοις δὲ ἱερὰ Σαράπιδος· ἐπιφανέστατόν ἐστιν Ἀλεξανδρεῦσιν, ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ δ' ΕΝ ΜΕΜΦΕΙ, *apud Aegyptios sunt Serapidis templa, quorum nobilissimum habent Alexandrini*, ANTIQUISSIMUM *est* MEMPHIS; quod & ii apud Tacitum videntur adstruere, qui non e Ponto, sed e Memphi Aegyptia advectum Serapidis in Alexandriam simulacrum tradiderunt, Hist. l. iv. c. lxxxiv. Eam vero *Memphin* a Minaeo, & cujus meminit etiam Plutarchus de Isid. p. 354. Aegypti Rege, diu ante Abrahamum, ac Josephum proinde, conditam, tradit cognominis Historicus Origin. l. viii. p. 268. ed. Genev. Adde, quod non e Ponto, una cum simulacro advectum illud *Sarapidis* nomen, sed ubi Alexandriam idem venit, vernacula, qua *Pluto* in Aegypto dicebatur voce, fuerit ab iis appellatum, auctor sit Plutarchus eod. lib. de Iside pag. 362. Modium autem, quem in capite gestat, haud aliter ac Ceres, Aegyptium seu Alexandrinum illud Numen, & in Alexandrinis etiam nummis, abunde illustrat; ut alia mittam, facta *Alexandrini Frumenti*, *Alexandrini Stoli* & *Commeatus Frumentarii*, in utroque Codice Theodosiano ac Justinianeo mentio; immo pridem ante Alexandriam etiam conditam, πυροφόροι ab Aegypto νῆες, seu *frumentariae naves* a Bacchylide; qui Pindaro, ut notum, coaevus, apud Athenaeum commemorantur l. ii. p. 39. Ita etiam Cereris Σιτοῦς seu *Frumentariae* simulacrum in Sicilia, & quidem Syracusis exstitisse tradit Athenaeus l. iii. p. 109. & l. x. p. 415. Immo eadem ὀμπνία, spirandi quasi ac vivendi, ob repertas nempe ab ea fruges, facultatem largiens, dicta quoque haec Dea; quomodo ut de Grammaticis sileam, Hesychio ac Eustathio, in veteri & convivali Scolio, ex vera emendatione τοῦ παιῶν ad Athenaeum l. xv. p. 994. invocatur Ceres; ac inde, ut hoc addam, ὀμπνία Μήτηρ Faustina Commodi mater dicitur in Inscript. Regillae: sicuti nempe CERES eadem Faustina, ac sub Cereris symbolo, aliarum Augustarum exemplo, signatur in antiquis ejus nummis. Ut mittam, quod στάχυν ὄμπνιον, *almam aristam*, seu φερέσβιον juxta Criticos ibidem, dixit Apollonius Rh. lib. iv. vs. 889. & similiter Lycophron vers. 1264. κλῆσιν ὀμπνίαν, *possessionem opimam*, ac alibi.

Vſ. 3. *χαμαὶ θαεστεῦθε βέβαλοι*] H. Stephani de voce θαεστεῦθε ad hunc locum gloſſa, tyronem non valde morabitur, qui novit Aeolice metri cauſſa geminari ſaepe a Poëtis in medio vocum litteram σ, ut obvia apud Homerum ἰλαοσάμβροι, ἰλάοσεσθαι &c. Unde ſicut θᾶσαι pro *reſpice*, cum apud Theocritum, quod vidit etiam Stephanus legitur, Idyll. III. vſ. 12. tum ſimiliter apud alium Siculum Poëtam Epicharmum apud Athenaeum l. III. p. 86. ab antiquo nempe verbo θάω & θάομαι, unde factum Dorice θασεῦθε, & Aeolice θαεστεῦθε. Sed hoc Grammaticis relinquendum. A conſpectu vero hujus Cerealis calathi non arceatur hic, ut cenſuit vir doctus, *profani*; qui alioquin a ſacris hujus Deae ſolemni, ut notum, praeconis formula excludi conſueverant. Neque enim hic de fani ſeu Θεσμοφορίε aditu, & iis, quae intus peragebantur, myſteriis, quae nefas erat *profanis* intueri, & a quibus viri etiam quicunque, ut ea de re jam ante diximus, abeſſe jubebantur, hic apud Poëtam ſermo; ſed de *calatho* tantum, qui per urbem albis quadrigis illatus, ſolemni pompa circumferebatur; quique patebat omnium oculis ac adſpectui. Ut βέβαλοι proinde hic dicantur, quibus nec templum Cereris, in quod deferebatur calathus, adire, aut myſticis ejuſdem Deae ſacris intereſſe licuit; immo nec eandem ejus pompam, & qua de re poſtea dicetur, comitari; ſed quibus tamen fas erat praetereuntem eundem calathum intueri. Neque enim ille *calathus* ἐν ἀποῤῥήτοις, ſicuti nec caniſtra, de quibus mox, a nobiliſſimis virginibus in eadem pompa geſtari ſolita; verum ciſta, pars itidem, ut jam diximus, illius pompae in quibus μυστικὰ ibidem, ſicut in Eleuſiniis, alio hujuſce Deae Feſto, erant recondita. Unde Pſyche ad Cererem adducto ante loco ait, *per tacita ſacra ciſtarum*, ac lib. XI. *ciſta ſecretorum capax*; quae nempe in illis ciſtis occultabantur, & de quibus videri poteſt Clemens Protrept. p. 13. ac Theodoritus Serm. VII. p. 521. T. IV. Quomodo κίστης etiam mentio legitur in Theſmophoriis apud Comicum p. 782. ſed ab eo, de quo hic agitur, *calatho* diverſae; & quales Cereris *ciſtas*, κιβωτὲς vocat Pauſanias l. X. p. 662. Ut proinde ſacri Hebraeorum κιβωτῦ, ſeu *Arcae*, & quam nefas erat profanis, quod Bethſemitarum exemplo (& de quo jam obiter ad ſuperiorem Hymnum) liquet 1. Sam. VI. 19. introſpicere, imaginem aliquam in iiſdem religioſis & arcanis Cereris κιβωτοῖς liceat agnoſcere. Quod vero hic compellantur, ut eundem Cereris calathum *χαμαὶ humi* haud initiati huic Deae ſeu *profani* adſpiciant; vel inde factum videtur, quod non alia eſſet, ut vel Graecum de ea nomen abunde arguit, Δημήτηρ ſeu *Ceres*, niſi *Tellus* omnium *mater* ac *nutrix*, quae ſpectatores proinde *humi* ſeu *in terra*, vel in veſtibulis aedium, ut id mox ex Homero illuſtrabitur, ſtantes aut ſedentes flagitaret, non vero e loco aliquo ſublimi, ut continuo additur, neque quod alias in ejuſmodi pompis factum, vehiculis ſeu pilentis, aut equis

equis vectos: unde etiam *χαμαὶ* seu *humi* jejunare tenebantur mulieres, sacris ejusdem Deae in hoc festo operantes. Liquet id e Plutarcho Isid. p. 378. καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ΕΝ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ, ΧΑΜΑΙ καθήμεναι. *Athenis enim jejunabant mulieres* IN THESMOPHORIIS HUMI *sedentes*. Immo unde etiam *χαμύνης* Cereris fanum in Elide extitisse a Pausania dicitur l. VI. p. 384. Ab Atheniensibus autem petita omnia hujus Cerealis apud Alexandrinos festi solemnia, monuit, ut antea vidimus, ad prima hujus Hymni verba Graecus eorum Enarrator.

Vf. 4. *Μηδ᾽ ἀπὸ τοῦ τέγεος, μηδ᾽ ὑψόθεν*] Ob easdem nempe ad superiora Poëtae verba indicatas ejus rei caussas: quum alioquin, pro more in sacris gentilium pompis recepto, *e tecto*, quod hic vetatur, vel *superioribus aedium coenaculis*, mulieribus vulgo aliisve, qui pompae non erant comites, eo spectaculo liceret frui. Quo nomine etiam Antiochenses objurgat Chrysostomus Serm. XIV. T. V. p. 72. ἐκεῖ δὲ οὐ τὸν ἱππόδρομον μόνον, ἀλλὰ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΕΡΩΑ, καὶ οἰκίας, καὶ ΔΩΜΑΤΑ καὶ κρημνοὺς, καὶ μυρίους ἑτέρους ΑΝΩΘΕΝ καταλαμβάνουσι τόπους, *illic vero non circum solum, sed &* SUPERIORA COENACULA, *& domos, &* TECTA, *& praerupta infinitaque alia* SUPERNE *occupant loca*. Sic de mulieribus nominatim, & contrario hisce apud Callimachum jussu, a Dicaeopoli, cive Atheniensi, qui τὰ κατ᾽ ἀγροὺς Dionysia celebrabat, ac pompam pro more ducentibus canephora, & qui phallum gestaret, dicitur apud Aristophanem Acharn. p. 384.

Ἐγὼ δ᾽ ἀκολουθῶν, ᾄσομαι τὸ φαλλικόν.
Σὺ δὲ, Ω ΓΥΝΑΙ, θεῶ μ᾽ ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΕΓΕΟΣ.
Ego autem subsequar, canens phallicum carmen.
Tu vero, O MULIER, *specta me* E TECTO.

Immo prout, quod hic praeteriri non debet, apud Algonum, cum ibidem agerentur Thesmophoria, viginti quinque virgines in turrim in portu positam, spectandi caussa accurrisse tradit Strabo, easdemque ruina turris in mare decidisse, lib. V. p. 60. Quum enim, qualis haec Cerealis pompa, pars olim essent haud minima sacrorum seu festorum solemnium; ita illae magnis etiam sumptibus, splendidoque apparatu peragi ut plurimum consueverant. Unde de iis ait Plato in Alcibiade II. p. 148. πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρέμεθα τοῖς θεοῖς ἀν᾽ ἕκαστον ἔτος, *pompas etiam sumptuosissimas ac splendidissimas singulis annis Diis largimur*: ac a Marone proinde dictum Georg. l. III. vf. 23.

jam nunc SOLEMNES *ducere* POMPAS
Ad delubra juvat.

Hinc etiam factum, ut magnus fieret ad easdem pompas seu sacros processus, vel comitum, quibus nempe id lege ac more patrio & pro cujusque Numinis genio erat praescriptum, vel spectatorum ad eosdem visendos confluxus. Adeo ut in Hyacin-

 thiorum

thiorum apud Laconas festo observet Athenaeus l. IV. p. 139. virgines quidem pilentis aliisve vehiculis splendide ornatis vectas, pompam comitari; totam vero urbem quasi in communi & publica festivitate, ad illius spectaculum effusam, *ἅπασα δὲ ἐν κινήσει καὶ χαρᾷ ἡ πόλις, tota autem in motu & laetitia civitas*, & quod mox addit, *κενὴν συμβαίνειν τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν, vacuam contigit urbem remanere illius spectaculi intuitu.* Quomodo etiam ad splendidos ludos & agones, Graecos undique ab Antiocho Epiphane, missis eam in rem legatis, invitatos refert idem Auctor lib. V. p. 194. &c. Neque vero eaedem pompae uno ritu instituti solitae, sed vario, pro diversa nempe Numinum, in quorum honorem eaedem fiebant, aut populorum in iis colendis natura ac indole. Unde apud Xenophontem legas Ἀναβ. l. V. p. 385. Graecorum exercitum, confecto longo laboriosoque itinere, per dies complures apud urbem Graecam, Sinopensium coloniam commorantes, ante omnia sacra ibidem Diis fecisse, ac, ut addit, *καὶ πομπὰς ἐπόμπευον καὶ ἔθνος ἕκαστον τῶν Ἑλλήνων, ac pompas instituerunt juxta unamquamque Graecorum* inter eos *gentem*, seu ut ea vertit Leunclavius, *Graecis per singulas nationes distinctis*, aut sicuti pro *καὶ ἔθνος* &c. legi ibidem posset *κατὰ ἔθος*, nempe pro unoquoque Graecorum more, qui erant in illo exercitu. Peculiaris vero erat ratio, uti jam vidimus ad superiora Poëtae verba, hujus pompae in honorem Cereris institui solitae, & cum solemni Cerealis calathi albis equis vecti processu; quique, quod hic dicitur, *non e sublimi* aliquo *loco*, sed ob indicatas paullo ante caussas, *humi* positos seu spectatores flagitabant. Quod potiori equidem jure ac instituto factum ab Hebraeis in solemni arcae translatione, ut eandem plaustro quoque impositam universus cum Rege populus pedes sequeretur, liquet abunde 2 Sam. VI. 3. 5. Ut nunc mittam, quod apud Homerum dicuntur inter alia caelatae in Achillis clypeo nuptiae, solemni juvenum per urbem tripudiantium, & qui tibia ac cithara canerent, choro, stantibus, quae illo spectaculo se oblectarent, in vestibulis mulieribus, Iliad. Σ. vs. 295.

αἱ δὲ γυναῖκες
ΙΣΤΑΜΕΝΑΙ *θαύμαζον ἐπὶ* ΠΡΟΘΥΡΟΙΣΙΝ *ἑκάστη,*
sed mulieres
STANTES *in* VESTIBULIS *admirabantur singulae.*

Et quod de Caligula, utpote capillo raro ac circa verticem nullo, a Suetonio dicitur in ejus vita c. L. *Quare transeunte eo*, PROSPICERE EX SUPERIORE PARTE *&c. criminosum & exitiale habebatur.*

Vs. 5. *μηδ᾽ ἀ κατεχεύατο χαίτας*] Vera & obvia hujus loci explicatio & quam monuit jam H. Stephanus, *neque ea, quae diffudit capillos*, quamque expressit etiam Vulcanius, *comam vel sparsa fluentem*, prout eadem in ligata ejus versione legitur; quamquam in notis ad hunc locum, & ubi illam repetit, de ea,

quae

quae se jam pectit, ac proinde in thalamo adhuc superiore versatur, id forte intellexerit. Unde bene etiam rejecta ab H. Stephano altera Frischlini interpretatio, *de ea, quae perfundit capillos*, oleo nempe seu unguento, qua de re non erat hic locus, nec Graeca id innuebant Poëtae verba. Idem enim hic καταχεύειν χαίταν, quod comam ἀποχέειν & διαχέειν, ac unde in Constitut. Clementi tributis Can. III. ἀπόχυμα de *effusa coma*, ut jam monuit ad Solinum p. 468. ὁ πάνυ, dicitur, ibi nempe juxta operosiorem comae ornatum ex aequo prohibita; haud aliter ac apud Tertullianum de Cultu Femin. l. II. c. VII. *aliae gestiunt in cincinnos coërcere, aliae ut vagi & volucres elabantur, non bona simplicitate.* Idem proinde, quod Latini Graecorum exemplo dixerunt *comam diffundere*, ut praeter Maronem Aeneid. l. I. vs. 319. Claudianus de Raptu l. II. vs. 148. *Caesariem diffusa noto;* & ipse Tertullianus alibi, *Parthorum more capillos effundere.* His autem Callimachi verbis ἃ κατεχεύατο χαίταν, *ea quae comam effudit*, puellas designari notaverat H. Stephanus, sicuti factum etiam ab Anna praestantissima, & postea ab eruditissimo ejus conjuge ad Horatium l. II. Od. V. ubi hunc adducit Callimachi locum, ac inde explicat, quod apud Graecos juxta ac apud Romanos, mulieres religatos seu renodatos, puellae autem solutos gestarent capillos. Quod tamen non semper aut ubique locum apud eosdem populos habuisse, sed revinctos potius fuisse seu nodo simpliciter sine operosiori ornatu coërcitos puellarum capillos, multa veterum arguunt testimonia, & quae supersunt etiam prisci aevi monumenta. Hinc Pausanias de veteri agens apud Delphos in pariete pictura, in qua Ilii excidium, aliaque, quae eo spectabant, erant expressa: ac inter ea Polyxenae effigies, de qua ait l. x. p. 659. Πολυξένη δὲ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΙΘΙΣΜΕΝΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ἀναπλέκεται τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας, *Polyxena*, PRO VIRGINUM MORE, *collecta in nodum capitis coma.* Unde de Lacaenis etiam dixit Horat. l. II. Od. XI.

incomptam Lacaenae
More COMAM RELIGATA;

quod equidem non de virginibus, quae solutis forent sicuti reliquae Graecorum puellae, capillis, sed de mulieribus intelligendum ibi contendit idem vir ingenio ac eruditione praestans; quum tamen de iis Spartanis virginibus dixerit Theocritus Idyll. XVIII. vs. 2.

Ἔν ποκ' ἄρα Σπάρτᾳ, ξανθότριχι πὰρ Μενελάῳ,
Παρθενικαὶ θάλλοντα κόμαις ὑάκινθον ἔχοισαι,
In Sparta quondam, apud flavos habentem capillos Menelaum,
Virgines virentem hyacinthum capillis implicitum habentes;

quod de solutis & passis capillis nemo facile dictum statuet. Ita Thebana Oedipi filia Antigone, de semet ait apud Euripidem Phoen. vs. 1493. βοστρυχώδεος ἁβρὰ παρηΐδος, *cincinnis ornatae molliter genae:* ac Medea cum Jasone, sed adhuc virgo profe-

 ctura,

ctura, simul cum exoriente die dicitur apud Apollonium l. VIII. vs. 828.

ξανθὰς μὲν ἀνήψατο χερσὶν ἐθείρας,
flavos quidem manibus crines religabat,

& de qua similiter ait Valerius Flaccus l. VIII. vs. 6.

Ultima VIRGINEIS *tunc flens dedit oscula* VITTIS.

Adeo, ut *virgineae* darentur etiam *vittae*, quibus simplici cultu revinciebantur puellarum comae; ut apud Virgilium de Pallade, Virgine a Graecis dicta & culta, Aen. l. II. vs. 168.

VIRGINEAS *ausi Divae contingere* VITTAS.

Unde eaedem virginum vittae a mulierum vittis distinctae, juxta illud Propertii l. IV. El. II.

Mox ubi jam facibus cessit praetenta maritis,
Vinxit, & acceptas ALTERA VITTA *comas.*

Hinc quod statuit, eodem ad Horatium loco, vir eximius, non licuisse olim meretricibus solutis seu passis incedere capillis, sed eas debuisse illos nodo adstrictos gestare, quo inde eadem ab honestis virginibus distinguerentur, haud utique ex iis modo dictis videtur comprobari. A quo proinde jure abiit vir magni nominis Dan. Heinsius, qui in Aristarcho sacro p. 920. ex his ipsis Callimachi verbis, proprium apud Graecos fuisse meretricibus collegit, ut comam promitterent. Quod nec a Romanorum moribus abfuisse aliunde etiam liquere videtur, ut nempe non meretricum sed virginum propriae censerentur *vittae*. Unde Deliae matrem hortatur Tibullus, ut natam instruat, quo sit pudica, nempe l. I. El. VII.

Sit modo casta doce, quamvis non VITTA *ligatos*
Impediat crines, nec stola longa pedes;

& aperte indicat Ovidius de Arte amandi l. I. vs. 31.

Este procul VITTAE *tenues*, INSIGNE PUDORIS,
Quaeque tegis medios instita longa pedes:
Nos Venerem tutam, concessaque furta canemus.

Ut hic mittam, quod de Cliniae amica, seu, quod idem, meretrice, domi, absente amico, lanam texente, ac praeterea in recenti mulieris, quae mater ejus fuerat habita, funere, ut plane incompta & inornata dicitur apud Terentium Heaut. A. II. Sc. III.

CAPILLUS PASSUS, *prolixus circum caput*
Rejectus negligenter.

E quo tamen nemo, ut opinor, eliciat illud fuisse meretricium, crines, ubi in publicum prodirent illae, a Tertulliano dictae, publicarum libidinum victimae, nodo revinctos gestare: virginum autem illaesi pudoris, solutis nempe & passis crinibus conspici. Quod refellunt itidem obviae passim in Graecis Latinisque prisci aevi sculptis aut caelatis monumentis, nummis, marmoribus, gemmis, toreumatibus, virgines, non cum sparsis aut effusis capillis, nisi in funere & luctu, sed cum iis vulgo substrictis

ſtrictis ſeu nodo revinctis; nempe ſive eaedem in veteri illa ac erudita ſupellectile choreas ducunt; ſeu ſacra celebrant; ſeu nuptiali pompae interſunt; ſeu Palladi lanificii inventrici telam texunt; nent ſubtemen; calathum, de quo paullo ante, lanae velleribus plenum referunt, ſeu vero, ut Dianae comites, venantur. &c. Quod alioquin in funere, ut dixi, & luctu factum nemo neſcit, & ſicuti mulieres haud minus ac virgines, cum paſſis tum & promiſſis capillis conſpicuae occurrunt in aliis praeclaris priſci aevi reliquiis; quemadmodum vel Meleagri ſorores morienti adſtantes; aut vel Theophane a Neptuno vel Proſerpina a Plutone raptae; aut Ceres amiſſam hanc lugens; aut Veturia Coriolani mater filium ſigna in Patriam inferentem, lacrymis & lugubri habitu exarmans; quaeque plura id genus exhibent edita hactenus, propitio interiorum litterarum fato, Graecarum Romanarumve Antiquitatum monumenta. Quamquam illud praeterea hic notandum, ac unde major adhuc his Callimachi verbis lux accedet; nempe vittis olim redimitas Cereris Sacerdotes. Liquet id non ſolum e Juvenalis Satyr. VI. vſ. 5.

Paucae adeo CERERIS VITTAS *contingere dignae.* h. e. ut ibi vetus Scholiaſtes, *quae poſſint eſſe Cereris Sacerdotes*; ſed praeterea e duobus, qui idem adferunt, Tertulliani locis, quorum prior exſtat libro de Pallio; *ob notam* VITTAE, *& privilegium galeri* CERERI *initiantur*; alter libro de Teſtimon. Anim. c. II. *atque adeo plerumque &* VITTA CERERIS *redimita eſt, vel pallio Saturni coccinata.* Hinc illud in paſſione Perpetuae ac Felicitatis a Cl. Holſtenio edita p. 30. *& cogerentur habitum induere viri quidem Sacerdotum Saturni, feminae vero ſacratarum Cereri*, vittam nempe, ut vidit etiam ibi, & e Tertulliano itidem obſervat, doctiſſimus Holſtenius, quibus redimitae erant Cereris ſacris addictae, & quas alloquin in caſto vivere debuiſſe, ex aliis ejuſdem Tertulliani locis conſtat, de Exhort. Caſtit. c. XI. & de Monogamia ſub finem, & quidem in hiſce Cereris, de quibus hic agitur, Theſmophoriis. Quam in rem opportunus valde Luciani in Dialog. Meretric. locus p. 723. ed. Salmur. ubi mater ad meretricem filiam ait, καὶ σωφρονήσεις, καθάπερ οὐχ ἑταίρα, ΤΗΣ δὲ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΙΕΡΕΙΑ τις οὖσα, *ac pudice vives, ac ſi non meretrix, ſed* LEGIFERAE CERERIS *ſacerdos quaepiam fores.* Adde, quod dum mulierum Cerealium habitum induit Euripidis ſocer, quo ſe pro una τῶν θεσμοφοριαζουσῶν impune venditaret, dicitur apud Comicum Θεσμοφ. p. 780. κεκρυφάλου δεῖ μίτρας, *reticulo opus eſt & mitra*, nempe idem omnino, quod priori e duobus adductis Tertulliani locis dicitur, *ob notam vittae & privilegium galeri Cereri initiantur*: quum κεκρύφαλον, *de vitta*, & μίτραν praeter alia, de *galero muliebri* a Graecis dici conſtet, & qua de re, ac dicto Comici loco, obiter alia occaſione dictum ad vſ. 166. Hym. in Delum. A quo autem diverſus mos obtinuit in Junonis Samiae ſo-

solemnibus, ubi rejecta in dorsum ac humeros coma, festum hujus Deae celebrasse dicuntur Samii apud Athenaeum lib. XI. pag. 522. Adeo, ut vel inde lux accedat Callimacho, dum de iis hoc & superiori versu agit, qui nempe ex utroque sexu a sacris hujus Deae & templi ejusdem aditu, non tamen a calathi, dum ille per urbem circumferebatur, adspectu excludebantur; & quales proinde virgines aut mulieres, non necesse fuit, ut instar earum, quae illis Cereris sacris operabantur, essent vittis redimitae, sed quae, ut de iis dicitur infra vers. 125. ἀνάμπυκες ἄστυ πατεῦμες, *sine vittis* seu *rediminculis urbem perambulamus.*

Vs. 6. ἀφ' αὐαλέων στομάτων πτύωμες ἄπαστοι] Verum sensum hujus loci jam indicavit Vulcanius, & quidem e proximis versibus 17. & 18. Unde liquet vetari hic; ne *jejuni* & sicco ore calathum Cereris adspiciant; eoque *jejunii*, quod Ceres filiam quaerens egit, memoriam intempestive refricent. Sic voce ἄπαστος, unde *impastus* haud semel apud Maronem, usus etiam Apollonius lib. IV. vers. 1295. ἄκμηνοι καὶ ἄπαστοι, *famelici & impasti*; prout nempe priorem vocem adhibuit Nicander Ther. pag. 59. ἄκμηνος σίτων, *ciborum expers*: ἀπαστίαν autem de *jejunio* dixit Aristophanes Nub. p. 163. apud quem ajunt Nubes,

Ἡμῶν ἀγόντων τῶν θεῶν ἀπαστίαν,

Cum nos Deae jejunium agimus.

ubi Critici, ἀπαστίαν, ἀγευστίαν, παρὰ τὸ πάσασθαι, & quomodo νηστείαν ἄγοντας dixerunt Graeci. Ita Athenaeus l. IV. p. 156. ἢ τήδε παρ' ὑμᾶς, ὥσπερ νηστείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, *tanquam apud vos, qui religiose jejunatis, dum exoriatur sidus*, nefas, ut addit, quidquam gustare statuentes, antequam illud appareat. Neque enim audiendus magnus Animadversor, qui ibi agi censuit de Christianis & Judaicis jejuniis; quum & inter mere Ethnicos, ac de Ethnicis ritibus sit inter eos eruditos convivas sermo, ac de similibus Ethnicorum, ad exemplum Judaici jejunii, usque ad sideris seu hesperi exortum servatis νηστείαις, dixerit similiter, illustri omnino ac unice comparato eam in rem loco, Tertullianus de Jejun. c. XVI. *Judaicum certe jejunium ubique celebratur*, mox, *fidem abstinentiae affectant*, & STELLAS *auctoritatem* DEMORANTIS *suspirant*, nempe quod in adductis Athenaei verbis dicitur, περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, seu Hesperi exortum, ante quem nullum illi, de quibus agit, Ethnici caperent cibum. Qualia nempe gentilium *jejunia*, non in Mithrae solum aut Isidis, sed Cereris, quae eadem, & qua de re jam ante ad vs. I. cum Iside, sacris tam Eleusiniis, quam Thesmophoriis indici consueverant. De νηστείᾳ utique tertia postremi hujus festi die, sed a Θεσμοφοριαζούσαις tantum, ac intra Templi, ubi illud Cereale sacrum religiose & caste obibant, ambitum, servari solita, infra ad vers. 12. dicendi erit locus. Immo prout de solemni apud Romanos jejunio Cereri consecrato, tradit Livius lib. XXXVI. cap. XXXVIII.

JE-

JEJUNIUM *instituendum* CERERI *esse*, *& id quinto quoque anno servandum.* Prohibitum vero hic videtur, ne *jejuni* praetereuntem Cereris calathum adspicerent ex utroque sexu spectatores; idque mali ominis vitandi ergo. Nempe, quod sicut infra dicitur vs. 17. sine potu ac cibo in amissae filiae luctu fuerit Ceres aliquandiu; tum quod alienum id foret a Dea frugum largitrice, cujusque insignis adeo muneris ac beneficii testis ac symbolum praeferebatur idem calathus, frugibus Cerealibus refertus.

Vs. 7. Ἕσπερος ἐκ νεφέων] Nocturna nempe Cereris sacra; unde γυναικῶν ἔργα νυκτερείσια, *mulierum opera nocturna*, vocat, de iis agens, Aristophanes Θεσμοφ. p. 778. & de iisdem Thesmophoriis dicit Arnobius l. v. p. 173. *vultis enim consideremus mysteria, & illa divina, quae* THESMOPHORIA *nominantur, a Graecis, quibus gente ab Attica, sancta illa* PERVIGILIA *consecrata sunt &* PANNYCHISMI *graves.* Hinc circa vesperam prodire primum solita hujus Deae pompa, ac in ea solemnis calathi Δημητριακοῦ gestatio. Quum alioquin aliorum Numinum seu festorum iis dicatorum pompae, de quibus paullo ante, & quae cum equitum praetervectione, vasis praeterea, de quibus infra, omnis generis, omnique alia pretiosa supellectile, praelatis, de die peragi consueverant. Quod de pompa etiam Cereris Eleusinia vel inde liquet, quod umbella seu σκιαδεῖον, de quo supra obiter, contra solis aestum, caput solerent tegere mulieres κανηφόροι, ut liquet e priscis Comici Enarratoribus Avib. p. 610. τὸ σκιάδειον κατασκεύασμά τι, ὅπερ ἔχουσιν αἱ κανηφόροι ἀπιοῦσαι εἰς τὰ Ἐλευσίνια, ὑπὲρ τοῦ μὴ καίεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, *umbella, operculum quoddam, quod gesserunt canistra ferentes ad* Eleusinia, NE A SOLE ADURANTUR: haud aliter nempe ac in Σκίροις, Minervae apud eosdem Athenienses festo, factum quoque, ab iisdem Aristophanis Interpretibus traditur Concionatr. p. 725. Quamquam σκιάδιον a mulieribus Thesmophoria celebrantibus similiter adhibitum videatur e loco jam ante ad vs. 1. adducto ex ejusdem Comici Θεσμοφ. p. 810. sed cujus rei haud una ratio esse potuit. Mense enim Pyanepsione, qui partem Octobris & Novembris occupabat, celebrabantur Athenis Thesmophoria; quo tempore haud adeo adversus solis ardores, quam contra alias coeli injurias, ac praeterea ad pompam e mulieribus constantem, spectare poterat ejusmodi σκιαδίων seu *umbellarum* gestamen. Adde supra vs. 303. Hym. in Delum, ubi idem *Hesperus* solemnem Deliacorum juvenum & virginum cantum & citharam ad choreas perpetuo respexisse dicitur. In quibusdam alioquin sacris lege cautum fuisse, ut ante solis occasum, ac proinde *Hesperi* exortum, ab iis discederent, qui iis operabantur, tradit Athenaeus l. IV. p. 191. In aliis autem, & a primo solis ortu ad ejus occasum, seu orientem hunc *Hesperum*, producerentur. Cujus quidem rei insigne praebet exemplum splendida illa Ptolemaei Philadelphi pompa

pompa Dionysiaca; cujus initium ut a diei ortu, ita a praelato *Luciferi* simulacro; finis autem ab *Hesperi* hujus (pro diverso nempe ejusdem stellae conspectu) sub cujus exortum eadem desiit, ferculo, ab Athenaeo describitur, sed quod minus, etsi ibidem obvium, adsequutus erat Interpres, ut id ad eundem jam adnotavit ὁ πάνυ. Exstat nempe locus l. v. p. 197. πρώτη δὲ ἐβάδιζεν ΕΩΣΦΟΡΟΥ· καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ' ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον, *primum autem processit* LUCIFERI *simulacrum: quia initium habuit pompa, quo tempore dicta oritur stella:* mox τὴν δὲ τελευταίαν ΕΣΠΕΡΟΥ συνέβαινεν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτο συναγούσης τὸν καιρὸν, *ultimam vero pompam contigit, ut* VESPER *duceret, tempore illius ortus ad id congruente.*

Vs. 8. Ἕσπερος, ὅστε πιεῖν Δαματέρα &c.] Quod alioquin notis illis Orphicis versibus, qui a Clemente in Protrept. p. 13. & inde ab Arnobio l. v. p. 175. ac Eusebio Praep. Evangel. l. II. c. III. adducuntur, non huic *Hespero*, sed obscoeno inverecundae Baubonis facto tribuitur, quo nempe Ceres, ut ea de re Arnobius, l. v. p. 175. *diffusior facta, per risum, aspernatam sumit atque* EBIBIT *potionem.* Id quod rursus ab Apollodoro l. I. c. v. Nicandro praeterea Alexiph. pag. 136. & antiquo ejus ac erudito Interprete, non illi pudendo Baubonis, apud quam scilicet in Eleusine hospitata fuerit Ceres, facto; sed Jambes cujusdam, Hippotheontis & Metanizae, apud quam forte tum errabunda ac jejuna diverterat Ceres, ancillae dicteriis tribuitur: quibus nempe recreata haec Dea potum denuo ei oblatum, & de quo hic Callimachus, tandem hauserit, νηστείρης Δηοῦς μορόεν ποτὸν, *jejunae Cereris tristem potum*, ut de eo Nicander dicto loco & eruditus Enarrator ibidem, μορόεν δὲ ποτὸν τὸ ἐν κακοπαθείᾳ δοθὲν, *tristem* seu μορόεν potum datum nempe *in* ejus *aerumnis.* Quod a Proclo itidem traditur in Chrestomathia apud Photium p. 983. Ad quod autem hujus Deae, sive illius Jambes scommatibus, aut vero Baubonis obscoenitate exhilaratae factum, respexit vetus Poëta Anthol. l. I. c. XXXIII. Ep. IX.

ἐπεὶ καὶ σεῖο τεκοῦσαν
Ἀχνυμένην ἐπί σοι μοῦνος ἔκαμψε γέλως,
quando & tuam matrem
Dolentem olim propter te solus flexit risus.

Mitto hic, quod Cereris sed invisus gener, & unica moerentis ejus ac *jejunae* caussa, Ἕσπερος θεὸς a Sophocle dicatur Oed. Tyr. vs. 187. Nempe id unum hic innuere voluit Callimachus, quod usque ad hujus sideris seu *Hesperi* exortum, uti de Judaicis juxta & Ethnicorum jejuniis paullo ante vidimus ad vs. 6. ab omni potu, sicut & cibo, & qua de re mox, prae moerore abstinuerit aliquamdiu, dum filiam scilicet quaerit & raptam luget, haec Dea.

Vs. 9. Ἀρπαγίμας ὅτ' ἄπυστα μετέστιχεν] Unde obvia etiamnum in caelatis aut sculptis veterum monumentis eadem Ceres, bigis fer-

ſerpentum vecta, & accenſas utraque manu faces, dum raptam a Dite filiam quaerit, geſtans. Quo cultu itidem, ſive in curru equorum quadrijugo ſtans viſitur in praeclaro nummo Regiae Gallorum Gazae a *Temeno Porta* Phrygiae oppidi, incolis ſeu ΤΕΜΕΝΟ ΘΥΡΕΥΣΙ, ſub Valeriano & Gallieno cuſo. Sed nullibi moeſtior ejusdem habitus, quam in priſcis marmoribus, quaê Romae adhuc viſuntur in aedibus Mazarinis; aut in hortis ad urbem Borgheſianis, ubi & *Proſerpinae Raptus*, & matris non in bigis ſolum ſerpentum, ad *perſequenda* ejus, quod hic dicitur, *veſtigia* vectae occurrunt ſimulacra; ſed inſuper ubi prae dolore lymphatae velut ejusdem, qualis haec infra, effigies conſpicitur,

Eundem vero, cujus hic ſit mentio, *Proſerpinae Raptum* ſignant adhuc multi inſignes nummi, iique, quod praeterea obſervare mihi licuit, ferme in Ioniae ac Lydiae, ſeu Proconſularis Aſiae, tractu

tractu signati. Neque enim uni Siciliae, aut circa Hennam in illa Insula, de qua mox Poëta, locis, raptae hujus a Dite virginis, & mox in orcum ab eo abductae scena tribuitur. Eundem enim in Attica, seu concava quadam ejus voragine, ac ubi vivus esse desierit Oedipus, statuit vetus Sophoclis Enarrator ad Oedip. Col. vs. 1661. & 1664. Ita, qui in eadem Attica illam quoque agnoscit Pausanias l. I. p. 71. alibi nempe l. II. p. 155. in Argolide locum denotat, quo rapta a Plutone Proserpina ad inferorum regna putatur descendisse. In Cyllene rursus Arcadiae monte hiatum exstare, quo sub terras eadem subierit, tradit Conon apud Photium Narrat. xv. p. 431. in quo alioquin loco Cererem a Pheneatibus hospitio exceptam, ac institutа ibi dein eodem, quo apud Eleusinem, ritu sacra hujus Deae, tradit; & similiter, quod jam ante ad vs. 71. Hym. in Delum observasse memini, Pausanias l. VIII. p. 480. Quem raptum in illo quoque, quod jam paullo ante indicavi, Lydiae & Ioniae tractu, & quidem in Charonio Cariae prope Nysam antro statuisse Graecos Asiaticos: inde videtur liquere, quod Plutoni sacrum ibi esset & Proserpinae, ut Strabonis ea de re locum alibi emendavi, templum; lucus insuper Plutonius, annua festivitate frequentatus: ibique Plutonis & Proserpinae nuptiae haud minus ac in Sicilia, immo majori adhuc solemnitate, & totius quasi orbis concursu, celebratae. Id utique in Epistola specimini praestantissimi Morelli nostri inserta, signare omnino praeclarum Nysaeorum illius tractus nummum, quo continebatur singularis & memoranda epigraphe cum additis in eodem nummo consuetis agonum praemiis, ΘΕΟΓΑΜΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕ, seu Οἰκυμενικά, olim vidi & explanavi. Accedit, quod haud alibi, ut jam innui, frequentius, immo in iis ferme eorundem tractuum nummis, cujusmodi in opulentis Italiae Galliaeve Cimeliarchiis versare mihi contigit, signari videas eundem Proserpinae raptum, ut eam in alio eorundem ΝΥΣΑΕΩΝ, de quo mox, nummo, tum in praeclaris insuper *Sardium*, *Hierapoleos*, *Trallium*, *Midaei*, *Orthesiae*, seu inscriptis ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ, ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, ΜΙΔΑΕΩΝ, ΟΡΘΟΣΙΕΩΝ nummis. Quibus etiam accensendus insignis quidam, isque dum nuper in aula Gallica agerem, Smyrna ad Regiam Gazam locupletandam cum aliis delatus, & quem recenter tum advectum tractare continuo mihi ibidem licuit, in quo hinc caput Treboniani Galli, illinc raptus Proserpinae, solito hujus rei in iis typo, a Plutone quadrigis vectae, cum inscript. ΕΡΜΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΠ ΑΥΡ. ΜΗΖΟΦΑΝΟΥ ΑΝΔΡΟΝΕΙΚΟΥ, *Hermopolitarum sub Aurelio Mexophane Andronico.* Quum autem a Stephano inter varias urbes *Hermipoleos* nomine dictas, & quales in Aegypto memorat Strabo, una etiam in Co Insula statuatur, ad quam idem nummus potest haud incommode referri; nisi potius alia eodem nomine urbs exstiterit,

rit, quamquam priscis (ut tot aliae & in ipsa hac nummorum supellectile) Geographis, qui supersunt, indicta, ad nobilem illorum in Lydia *Hermi campum*, seu Ἑρμοῦ πεδίον sita. Verum ad ejus, de qua hic sermo, majorem rei fidem, duas insignium id genus nummorum icones juvabit hic adponere; unius sub Domitiano cusi, cum illo Proserpinae raptu, ac inscriptione loci supra memorati, ubi ΘΕΟΓΑΜΙΑ seu *nuptias* horum *Numinum* veteri nummo, ac a nobis alibi explicato, signari diximus, ΝΥCΑΕΩΝ; alterius sub Traiano, quem Romae olim in Cimeliarchio CHRISTINAE Augustae adnotavi, inscripti CΑΡΔΙΑΝΩΝ, *Sardianorum*.

In quo postremo, qui primam nummi illius iconem suppeditaverat, alas Plutoni a tergo affinxisse videbatur; unde continuo mihi occurrebat, & qui inde illustrandus videbatur, Euripides, apud quem in Alcestide vs. 216. πτερωτὸς Ἅδης, *alatus Pluto*, dicitur. Verum non alas, sed rejectum a tergo velum, sicut in aliis, qui eundem Plutonis raptum exhibent, nummis, in eodem quoque signari, ex accuratiori ejusdem typo, & qualis hic prostat, mihi postea licuit. Exstat alioquin idem Proserpinae raptus in alio praeclaro & e maximorum genere Cimeliarchii Gallorum Regii nummo, a Sardianis itidem cuso, in quo idem Stygius Jupiter cum ἁρπαγίμω, ut de ea hic ait Callimachus, κόρῃ, bidente insuper armatus visitur; Cupido autem cum accensis facibus supra unum e quadrijugibus equis uno pede insistens. Haud aliter ac idem inter marmora, de quibus paullo ante, quaeque prostant in admirandis veteris Romae a praestantissimo Bellorio editis, supra easdem Plutonis Proserpinam avehentis quadrigas cum face volitans visitur.

Vs. 10. ἐς τ' ἐπὶ δυθμὼς] Mirum, quid sibi in re adeo obvia voluerit Interpres, qui haec vertit & *ad Dythmas* quasi gens aliqua daretur eo nomine a Graecis aut Latinis dicta. Quemadmodum enim soliti Lacones ϑ in σ mutare ut σιὰν, σιὼ, ἀσάναν, παρσένε, pro ϑεὰν, ϑεὼ, ἀθάναν, παρθένε apud *Comicum in Lysistrata* p. 912. 913. &c. sic alii Dores vicissim σ in ϑ ut ὀρ-

χηθμὰς apud Homerum, & quod huc facit, apud Hesychium δύθμισι, δυσεσι: Sed hoc apud Grammaticos obvium, ac jam viderat eruditissimus Vulcanius, qui δυθμὰς hic pro δυσμὰς, δύσεις dici notaverat; & H. Stephanus, qui *ad occasum* hic vertendum monuit; ac prout in nova hujus Battiadae editione opportune legitur.

Vs. 11. μέλανας] Qua voce *Aethiopas* hic designari tradit Graecus Enarrator, quomodo iidem a Strabone etiam dicti l. xv. p. 69. καὶ τοὺ μέλανας εἶναι καὶ οὐλότριχας τοὺς Αἰθίοπας, *& quod Aethiopes sint nigri & crispi*, & quidem, ut continuo addit, non ab eorum aquis, ut volebat Onesicritus, sed a Solis adustione, juxta Theodectem. Quae & eadem ratio, quod jam viderunt alii, Graecanicae Αἰθίοπος appellationis. Μέλανες autem ea significatione dicti, qua jam olim & adhuc hodie vocantur in genere ii populi, qui *nigri* aut fusci coloris, & quomodo سودان *Nigri* seu *Nigritae* ab Arabibus appellantur itidem *Aethiopes*, prout id etiam monuit Amplissimus Doctissimusque Job. Ludolfi in Comment. ad Histor. Aethiop. pag. 53. Quamquam *albos* etiam *Aethiopas* agnoverint veteres Geographi, quorum illi inde Λευκαιθίοπες apud Ptolemaeum vocantur l. iv. c. vi. & apud Plinium jam ante l. v. c. viii. *Leucaethiopes*: alii vero *Nigri* & *Nigritae*, iique juxta eundem Plinium, qui prope Nigrim fluvium habitarent. Unde factum etiam, quod observo, ut Αἰθίοπας ἀμφοτέρους *utrosque Aethiopas*, *albos* nempe & *Nigros* seu *Nigritas* appellatos, dixerit Libanius Legat. ad Julian. pag. 165. Idem vero Plinio fluvius *Niger* aut *Nigris* juxta Leonem Africanum, Nili alveus, qui שחור itidem & Μέλας seu *Niger* olim, ut aliunde notum, dictus. Immo ipsi Aegyptii Nili accolae & Aethiopibus contermini, ab Aeschylo dicuntur Suppl. vs. 727. μελάγχυμοι, non ut ibi hactenus, aut alibi apud eundem Tragicum Choëph. vs. 9. vel ut hoc addam de voce, quae hactenus ab Hellenismi Thesauris exulat, apud Euripidem Phoen. vs. 313. μελάγχιμοι, & qua de re ad dictum agimus Aeschylum. Id autem de Aegyptiis dictum, vel ob nigram illius regionis terram, ut eam vocat Plutarchus de Iside pag. 364. ἐν τοῖς μάλιστα μελαγγείοις οὖσαν, *terram inter maxime nigras existentem*, ac unde ut idem addit instar nigrae partis oculi, χημία sit eadem dicta; aut prout μελάμβωλος, *cum nigra gleba*, juxta Eustathium ad Periegetem p. 368. sit appellata: sive autem a nigro colore ipsorum incolarum μελάγχυμοι, quasi *nigro succo tincti* dicti sint iidem Aegyptii. Unde quum Pindarus de Colchis dixisset Pyth. Od. iv. pag. 257. κελαινώπεσσι Κόλχοις, *nigro adspectu Colchis*, notant ibi veteres ejus Interpretes, οἱ δὲ ὅτι Αἰγυπτίων ἄποικοι εἰσιν οἱ Σκύθαι, διὰ τοῦτο καὶ μελανόχρόους εἶναι αὐτοὺς λέγουσιν, *illi autem, quod Aegyptiorum coloni essent Scythae, ideo etiam nigro colore eos esse dicunt.* Galenus de Temperam. l. ii. c. v. Aegyptios, Arabas, Indos, qui

cali-

calidam & ſiccam regionem incolunt, *nigros* tantum & *criſpos capillos*, μελαίνας καὶ οὔλας τὰς τρίχας, uti nempe paullo ante Aethiopas Strabo vocat οὐλότριχας, habere eosdem dicit. Ut mittam Ammianum lib. XXII. c. XVI. *Aegyptii plerique ſubfuſculi &* ATRATI.

Ibid. ὄπα τὰ χρύσεια μᾶλα] Nempe ad Oceanum Atlanticum, ubi vulgo feraces illi aureis malis Heſperidum horti a veteribus ſtatuuntur. Neque vero hic repetam, quae de *malis hiſce aureis*, ut *Citriis* vel *Aurantiis* potius, quam *Cydoniis* vulgo *Cotoniis*, contra virum doctum poſtremum Theophraſti de Hiſtoria Plantarum Enarratorem, olim diſſerui, iisque in Graecia pridem, ut ibidem docui, cognitis. Unde eadem in Bacchi myſteriis, juxta notum Orphei apud Clementem ea de re verſum, locum habuiſſe vidimus; quae tamen, ut hoc nunc addam, ſicuti nec *mala Punica*, non licebat comedere in ſacris Rheae, ut liquet e Juliano Imp. Orat. v. pag. 236. & 329. Immo, quae in Cereris Eleuſiniis itidem vetita, patet e Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 402. Hercules autem *mala* haec *aurea* ex Heſperidum arbore decerpens, cum alibi, tum in praeclaro utique Antonini Pii nummo, qui exſtat inter aereos maximi moduli, vulgo *Medaglioni* Cimeliarchii Gallorum Regii viſitur; cujus adſpectu, quo ipſe haud ita pridem gravisus ſum, Lectorem oblectare mihi, ut opinor, hic licebit,

Non illud jam tango, quinque in eadem arbore, non tria tantum *mala* exſtare, ut de iis vulgo fabulantur, & Antiphanes etiam Comicus apud Athenaeum l. III. p. 84.

Φασὶν ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΜΗΛΑ ταῦτ' εἶναι τρία,
Dicant AUREA *haec* MALA TRIA *eſſe* SOLA.

Ut mittam, & cujus alibi itidem memini, exstare panarium hisce Hesperidum pomis repletum in alio Tarrensium nummo Gazae Mediceae. Accedit, quod ipse Hercules eadem ex illa arbore *mala* decerpere conspicitur; quae non ipse tamen cepisse, sed ab Atlante, Promethei monitu, dono habuisse dicitur ab eruditis Apollonii Enarratoribus ad l. IV. vs. 1396. ubi fabulam eam narrant. Adde, quod eorundem *malorum* custos pendens ex arbore serpens, *Ladon* dictus legatur ibidem apud Apollonium, & ubi simul Hesperidum Nympharum facta etiam iis versibus mentio, qui commentarii vicem praeclaro illi, quem adduximus, nummo praestabunt,

ᾧ ἔνι ΛΑΔΩΝ
Εἰσέτι που χθιζὸν ΠΑΓΧΡΥΣΕΑ ῥύετο ΜΗΛΑ,
Χώρῳ ἐν Ἄτλαντος, χθόνιος ΟΦΙΣ, ἀμφὶ δὲ ΝΥΜΦΑΙ
ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ποίπνυον, ἐφίμερον ἀείδουσαι,

in quo campo LADON
Ad hesternam usque diem AUREA *custodiebat* MALA,
In Atlantis regione, terrestris SERPENS, *cui* NYMPHAE
HESPERIDES *ministrabant, suavissime concinentes.*

Quum autem in explanatione hujus loci tradant inter alia veteres ibidem Critici, Atlantem, relicto tamdiu coeli, quod humeris sustinebat, onere, aurea illa ex eadem arbore *poma* ab ipsis Hesperidibus, serpentis proinde custodis permissu, pactum; quis non continuo agnoscit in veteri illa fabula, adumbratum primae parentis pomum ex arbore, serpentis suasu, in Paradiso decerpentis, idemque Adamo tradentis factum? Adde hisce ejusdem serpentis caput ab Hercule, juxta eandem fabellam, elisum; & quae an a Christianis Mythologis, neque enim eos jam vacat excutere, fuerint animadversa, alii viderint. Virum alioquin magnum haud ignoro ad aliam originem hanc de decerptis ab Hercule malis Hesperidum fabellam referre; nempe ad Josuam Chananaeorum boves non solum, sed μῆλα, quae vox *oves* & *mala* seu *poma* simul denotat, abigentem, & quae eadem ratio a Palaephato etiam redditur cap. XIX. de abactis nempe ab Hercule duarum Hesperidum ovibus, & ambiguitate inde orta in voce μῆλα. Mitto vero eundem Herculem Μηλῶνα dictum, quod eidem non victimae, sed *mala* a Melitensibus, juxta Hesychium; a Boeotis vero, juxta Pollucem l. I. cap. I. pag. 9. offerri solerent.

Vs. 12. Οὐ πίες, οὔτ' ἄρ ἔδες] Quod mox adhuc de eodem dicitur vs. 17. ἄποτος τε καὶ οὐ φάγες, *neque bibisti*, *neque comedisti*, ac unde Νῆστις seu *Jejuna* dicta eadem Ceres, adducto paullo ante vs. 8. Nicandri versu. Hinc tertia etiam Thesmophoriorum dies, Pyanepsionis nempe decima sexta, *jejunio* a mulieribus iis operantibus translata, eademque νηστεία inde dicta, ut ex Plutarcho, Athenaeo, Phornuto jam monuit in Graecia Feriata ain-

eruditissimus Meursius: & quibus addi ab eodem poterat antiquior adhuc & patrii ea in re moris luculentus index Aristophanes, idque cum Avib. pag. 611. cujusque locus apud Athenaeum itidem legitur l. VIII. p. 307.

> Ἀλλ' ὥσπερεὶ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ ΝΗΣΤΕΥΟΜΕΝ
> Ἄνευ θυηλῶν,
> *Sed quomodo* IN THESMOPHORIIS JEJUNAMUS
> *Sine sacrificiis*;

tum ubi ipse mulierum Θεσμοφοριαζουσῶν Chorus ait in cognomine dramate p. 820. ΝΗΣΤΕΥΩΜΕΝ δὲ πάντως, *prorsus autem* JEJUNEMUS. Hinc illa *jejunii* hujus ab iisdem mulieribus servari tum soliti dies σκυθρωπόταται, seu *moestissima* apud Plutarchum dicitur in Demosthene p. 860. Quemadmodum nempe eodem hoc mense, qui nempe Atticorum Pyanepsion, Hebraeorum autem Tisri, celebratum Judaicum maximum, sanctissimumque, ut illud a Josepho dicitur Ἀρχ. lib. VIII. cap. II. Tabernaculorum festum, quod praecesserat solemnis itidem νηστείας dies, idemque *cippurim* seu *expiationum* ab iis dictus, ac unde utriusque simul illius Judaici sacri meminit idem Plutarchus Sympos. l. IV. Qu. V. Adde, quod abstemia etiam forent tam apud Graecos, quam apud Romanos haec Cereris sacra; ut vel e Plauto, Macrobio, &c. observarunt jam eruditi, & quam in rem notabilis imprimis neque hic praetereundus Dionysii Halicarn. locus, ubi de antiquis Arcadibus, qui cum Pallante in Latium venerant, ait Antiq. l. I. p. 26. ἱδρύσαντο δὲ καὶ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ἱερὸν, καὶ τὰς θυσίας αὐτῇ διὰ γυναικῶν τε καὶ ΝΗΦΑΛΙΟΙΣ ΕΘΥΣΑΝ, ὡς ΕΛΛΗΣΙ ΝΟΜΟΣ, ὧν οὐδὲν ὁ καθ' ἡμᾶς ἤλλαξε χρόνος, CERERI *quoque templum exstruxerunt, & per feminas sacerdotes sacra ei fecerunt* ABSTEMIA, MORE GRAECORUM, *quorum nihil mutatum est nostro tempore.* Νηφάλια nempe ibi dicuntur eadem Cereris sacra, haud aliter ac de Eumenidum apud Athenienses sacris ait Aeschylus Eumen. vs. 107. aut de aliorum etiam apud eosdem Numinum libationibus ἀοίνοις, *sine vino* seu *abstemiis*, Graecus Sophoclis Enarrator ad Oedip. Col. vs. 201. aut de sacris Rumeliae apud Romanos, Plutarchus in Romulo p. 19. aut vero de sacrificiis Hebraeorum Philo de Monarch. pag. 825. προσέτακται νηφάλια θύειν, *institutum est sacrificium abstemium*, seu ut sacrificarent abstemii apud eos sacerdotes, ac prout iidem νηφάλιοι, *abstemii*, dicuntur a Josepho, ubi ea de re agit, Ἀρχ. lib. III. cap. X. Adde quod de quinquennali jejunio, Cereri apud Romanos instituto, e Livio jam ante vidimus ad vs. 6. hujus Hymni. Diversa proinde ab his Graecorum Thesmophoriis, seu Romanorum Cerealibus, Ambarvalium apud hosce ratio, quae, quamquam in iis coleretur haec Dea, haud erant tamen νηφάλια seu *abstemia*; ac unde de iis agens Tibullus lib. II. El. I. utrumque Numen continuo invocat,

BACCHE *veni, dulcisque tuis e cornibus uva*
Pendeat, & spicis tempora cinge CERES.

Qua ratione factum, ut vini quoque usus esset in iisdem Ambarvalibus; nec proinde contra religionem, ut monet Servius, fecerit Virgilius, quod de agricolis, eo sacrorum illorum tempore, Cererem colentibus, dixerit Georg. l. I. vs. 344.

Quoi tu lacte favos, & miti dilue Baccho.

Quo tamen referri non debet, id quod de Feralium, quibus justa piis defunctorum manibus a Romanis solvebantur, sacro ait Ovidius Fast. l. II. vs. 539. *Inque vino mollita Ceres*, nempe farina vino subacta. In hisce autem Graecorum Thesmophoriis, ac Romanorum Cerealibus, inde, ut hoc addam, id locum videtur habuisse, ut a vino abstinerent iisdem operantes feminae; tum quod in summa castimonia, ut aliunde notum, esse eaedem tenerentur; tum maxime, quod oblatam in aedibus Hippothoontis vini potionem, moesta adhuc, & qua de re jam ante ad vs. 8. ob filiae raptum recusasse ferretur eadem Ceres; potum autem hordeaceum, ut haec omnia narrat Graecus Nicandri Interpres pag. 56. exhilarata ancillae dicteriis brevi mox eadem hauserit. In cujus alioquin Deae ob amissam filiam squaloris & luctus memoriam, nuncupata eadem Dea Ἀχαιὰ prout ea dicitur apud Aristophanem Acharn. p. 408. & Nicandrum Ther. pag. 351. & quidem inde Ἀχαΐνης, panis quidam magnus dictus, qui in ejusdem Deae festo, Μεγαλάρτια inde, ut e Semo Delio notat Athenaeus l. III. p. 109. appellato, adhibebatur; quodque non solum apud Delios, quod viderat Meursius, sed apud Boeotos etiam celebraretur. Quod postremum e Plutarcho observo, prout illius ea de re locus, qui hactenus in mendo cubat, debet omnino emendari, nempe de Isid. pag. 378. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς ΑΧΑΙΑΣ ΜΕΓΑΛΑΡΤΙΑ κινοῦσιν, ἐπαχθῆ τὴν ἑορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον ΕΝ ΑΧΕΙ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ οὔσης, *& Boeoti* ACHAIAE *Cereri* MEGALARTIA *agitant, festivitatemque eam molestam vocant; quod nimirum* CERES *ob Proserpinae descensum* ad Inferos *in dolore esset*; sed ubi nullo sensu Μέγαρα, pro Μεγαλάρτια hactenus legebatur, qua voce illud Ἀχαιᾶς Cereris festum, & quidem a *magnis panibus*, qui tum adponi consueverant, appellatum, aperte tradit dicto jam loco Athenaeus, & ex eo, ut solet, Eustathius ad Iliad. B. pag. 265. Haud aliter nempe ac in festo Pentecostes seu θερισμοῦ πυροῦ, *messis triticeae*, oblatos panes, de quibus Levit. XXIII. 17. vaegrandes, & quidem longos VII. palmas, latos autem quatuor, ex Hebraeorum Pandectis monuerunt jam alii; ac inde festum illud Μεγαλάρτια vocat ad Josephum lib. III. cap. X. vir rara eruditione Ed. Bernardus. Ut hic mittam panes propositionis, quos majores adhuc fuisse docent itidem Doctores Talmudici.

Vs. 13. Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην] Quomodo ἀργύρεοι ποταμοὶ, argen-

gentei fluvii seu *pellucidi* dicuntur ab Oppiano Ἁλιευτ. l. I. vf. 23. *Acheloi* autem facta hic nominatim mentio, quod magna foret ejus prae aliis Graecorum fluviis celebritas. Unde apud Artemidorum legas lib. II. cap. XLIII. ΑΧΕΛΩΟΣ δὲ τὸ αὐτὸ τοῖς ποταμοῖς καὶ παντὶ ποτίμῳ ὕδατι σημαίνει, καὶ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟΝ τὰ ἀποτελέσματα ποιεῖ, *Achelous autem eadem quae fluvii, & omnis potabilis aqua significat, &* VALIDIORES *eventus facit.* Hinc etiam Sextus ait adv. Mathem. pag. 340. εἰ δὲ ὁ Ποσειδῶν θεός ἐστιν, καὶ Ἀχελῷος, *si autem Neptunus est Deus, Achelous quoque erit;* ac ut addit, & si Achelous, etiam Nilus; ita ut primus inter fluvios *Achelous* ab eo designetur. Hinc Ἀχελῷος & Ἀχελώιον, pro quavis *aqua* apud veteres Poëtas, quod monuerunt jam alii ad illustrationem Virgiliani loci, *Poculaque inventis Acheloia* &c. subinde sumitur; ac prout nonnulla iisdem intacta, Aeschyli nempe, Euripidis, Aristophanis, Achaei Comici apud Athenaeum, quae obiter hic notaveram, ea de re loca, video ab eruditissimo Fulvio Ursino, quem eam in rem modo consului, in Virgilii cum Graecis Poëtis collatione opportune jam animadversa, & quae ibidem, ne actum agam, reperiet Lector.

Vf. 14. ἀενάων ποταμῶν] Ita passim fluvii a perenni eorum fluxu apud Graecos Poëtas dicti, ut pridem ab Aeschylo Suppl. vf. 561. ποταμοὺς δ' ἀενάους, *fluvios autem perennes*, quomodo etiam, & habita ratione originis, ἱεροὶ seu *sacri* itidem ab iis solent nuncupari. Hinc eleganter dicuntur *fluvii* apud cultissimum Poëtam Oppianum, adducto jam ad praecedentem notam, & sequenti quidem versu, nempe Ἁλιευτ. lib. I. vf. 23. 24. λουτρῶν ἀέναοι ταμίαι, *lavacrorum perennes distributores.*

Vf. 15. ὀμφαλὸν Ἔνναν] Quomodo eandem *Hennam;* seu floridum ad eam pratum *Hennaeum*, ab aliis vocari tradit Siculus ipse, & e vicino quidem *Hennae* oppido oriundus, Diodorus lib. V. pag. 287. δοκεῖ δὲ ἐν μέσῳ κεῖσθαι τῆς ὅλης Νήσου, διὸ καὶ ΣΙΚΕΛΙΑΣ ΟΜΦΑΛΟΣ ὑπό τινων ὀνομάζεται, *putaturque in medio Insulae situm esse. Unde etiam* SICILIAE UMBILICUS *a quibusdam vocatur.* Sicuti hic etiam factum a nostro, cujusque ea de re locum non omisit in Sicilia sua diligentissimus Cluverius. Neque aliter Cicero in Verrem lib. IV. ubi quum dixisset, *vetus est haec opinio* &c. *Insulam Siciliam totam esse Cereri & Liberae consecratam*, addit mox, *nam & natas esse has in his locis Deas, & fruges in ea tum primum repertas arbitrantur: raptam esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex* HENNENSIUM *nemore, qui locus quod in media est Insula situs,* UMBILICUS SICILIAE *nominatur.* Haud aliter nempe, ac ὀμφάλιον de Cretae loco dictum vidimus ad verf. 45. Hymn. in Jovem, ac simul Delphos ὀμφαλὸν & μεσόμφαλον a Graecis Tragicis passim, ac non Graeciae solum, sed *orbis* UMBILICUM in Priapejis vocari itidem diximus; & sicuti locum quendam prope Phliasios ὀμφαλὸν seu *umbilicum*, ut *Peloponnesi totius*

meditullium vocatum dicit Pausanias l. II. pag. 109. *Hennam* autem Cereris, quam illa ter adiisse hic a Poëta dicitur, cultu potissimum nobilitatam, praeter Melam dicentem lib. II. cap. VII. *famam habet ob* CERERIS *templum* HENNA, praedicat luculenter in eadem, de qua modo, Verrina Tullius, ubi quum inter alia dixisset, *mira quaedam tota Sicilia privatim ac publice religio est* CERERIS HENNENSIS; mox, *nec solum, Siculi, verum etiam caeterae gentes nationesque* HENNENSEM CEREREM *maxime colunt;* ac dein; *Etenim urbs illa non urbs videtur, sed* FANUM CERERIS *esse, habitare apud se* CEREREM HENNENSES *arbitrantur, ut mihi non cives illius civitatis, sed omnes Sacerdotes, omnes accolae atque antistites esse Cereris videantur.* Adde Statium Theb. lib. IV. vs. 124. *at Henneae Cereri negat*, &c. Quam proinde Deae illius apud *Hennenses* religionem adstruunt etiamnum superstites prisci illius urbis nummi, & qualem e Paruta olim protuli Dissert. de Praest. Num. pag. 156. ubi hinc Cereris caput duabus spicis revinctum, cum inscriptione ΔΑΜΑΤΗΡ, illinc ΕΝΝΑ cum caprea seu e damarum genere, cratere desuper, e quo ignis emicat, sicut idem in alio adhuc ejusdem *Hennae* nummo visitur, eoque Aetnaei montis, juxta eruditum Auctorem de Num. Urb. Ill. pag. 151. symbolo. Quamquam, & quod caeteroquin ille Aetnaeus crater in aliis ipsius Aetnae urbis aut adjacentium huic monti locorum nummis, non comparet; verius putem, eundem in hisce *Hennensium* nummis craterem ignem eructantem, hiatus illius, qui erat sub *specu Hennaea*, eaque *profundae altitudinis*, ut eam vocat Arnobius lib. V. pag. 173. exstare quoddam simulacrum. Conspiciuntur praeterea in eodem nummo duae spicae, ac ut bene caeteroquin vir ille ingenio praestans observat, violae flos. Unde, ut alia mittam, a Claudiano dictum de Raptu lib. II. vers. 72. *Henna parens florum;* ac vers. 289.

Perpetui flores, quos nec tua protulit HENNA;

ab Ovidio autem nominatim de luco *Hennae* proximo, ubi flores legerat Proserpina, Metam. lib. V. vers. 392.

Ludit, & aut VIOLAS *aut candida lilia carpit.*

Hennam autem bene in superioribus Claudiani locis, pro *Aetnam* aut *Aetra* legendum viderant jam ante Nicolaum Heinsium, de Latinis Musis praeclarissime hac aetate meritum, eruditi; sicut expurganda adhuc eadem vox *Aetnae*, quae in cultissima ejus editione remansit l. III. vers. 85.

Nec qualem roseis nuper convallibus Aetnae,

pro *Hennae*, ut ipse alibi vir commendatissimae ad posteros famae legendum agnovit; & quomodo ejusdem libri versu 120. *Hennaeaque rura*, pro *Aetnaea* optime; aut apud Ovidium Metam. lib. V. vers. 385. *Hennaeis*, ubi de eadem Proserpinae fabula sermo, *moenibus*, pro *Aetnaeis* restituta agnoscas. Bene insuper eundem, quamquam illud levius, auctoritate priscorum codi-

codicum *Hennam* aut *Hennaea* dictis in locis, pro *Enna* aut *Ennaea* legisse, dudum, quum de antiqua locorum in nummis scriptura ibi ageretur, fide veteris & insignis nummi obiter monui, qualem postea versavi in Thesauris Gallorum Regiis, quo MUN. HENNAE legitur; & proinde, quomodo in Cicerone, Statio, Silio, aliisque, ubi ejusdem loci occurrit mentio, reponendum liquet. Quamquam haud in eo utique versari veteres Latii aut Siciliae fortunas putem, aut vero Graeciae; si inde non *Enna*, aut Ἔννα apud Graecos, qui de eadem agunt, Scriptores legi debere, & verissime quidem, statuatur. Illud vero notabilius, quod ex eodem nummo demum cernitur, hanc *Hennam*, *Municipii* praerogativa a Romanis ornatam; idque, ut facile licet ex iis paullo ante e Tullio adlatis statuere, a summa loci illius ob *Hennensem* vel *Hennaeam* Cererem apud Romanos ipsos celebritate: adeo, ut referente etiam Tullio, atroci ac difficili Reipubl. tempore, solemnis Populi Romani legatio eandem in urbem ad placandam Cererem sit missa, atque, ut continuo addit, *tanta enim erat auctoritas & vetustas illius Religionis, ut cum illuc irent, non ad* AEDEM CERERIS, *sed* AD IPSAM CEREREM *proficisci viderentur.* •

Vs. 16. ἐπὶ Καλλιχόρῳ &c.] Quem Atticae *puteum* e Nicandro, Apollodoro, Pausania, bene jam hic observarunt priores editores; sed a quibus Auctoribus abire videntur Graeci Apollonii Interpretes; qui de *Callichoro* Paphlagonum fluvio agi a Battiade nostro tradidere. Ubi enim illius fluvii meminisset Apollonius lib. II. vers. 906.

Καλλιχόροιο παρὰ προχοὰς ποταμοῖο,
ad Callichori fluvii profluvium,

notant illi, Καλλιχόροιο, ποταμὸς Παφλαγονίας ἱερὸς Διονύσου περὶ Ἡράκλειαν, οὗ μέμνηται καὶ Καλλίμαχος, *Callichori, qui fluvius Paphlagoniae Baccho sacer, prope Heracleam, cujus meminit Callimachus.* Verum alibi censendus est de hoc fluvio egisse Callimachus, ut fieri omnino ab eo debuit eo in libro περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμῶν, *de Asiae fluviis*, cujus alibi fit mentio ab eruditis iisdem Criticis. De Atticae enim *puteo* apud Callimachum hic agi, qui CALLICHORUS vocaretur, e dictis Auctoribus, Nicandro Ther. pag. 35. Apollodoro lib. I. cap. V. Pausania lib. I. pag. 71. omnino liquidum; & quibus addi poterat Clemens Protrept. pag. 13. qui ejusdem in Eleusine *putei*, quamquam non addito *Callichori* nomine, meminit, supra quem lassitudine ac moerore confecta consederit Ceres, ἀποκάμνει, καὶ ΦΡΕΑΤΙ ἐπικαθίζει λυπουμένη.

Vs. 18. Μὴ μὴ ταῦτα λέγωμες ἃ δάκρυον &c.] Nihil in sacris veterum majori religione cautum fuisse constat, quam ut ab iis longe abessent omnia mali ominis verba, quaecunque nempe sinistrum quid vel luctuosum portendere, aut alioquin ad animum revocare viderentur: nisi forte id peculiari sacri illius sive festi

institutum, ut in Adoniis, Arcadiae apud Athenienses festo, paucisque id genus, quod obiter adtigi ad vers. 324. Hymn. in Delum, exigeret. Hinc nota illa & solemnis εὐφημίας & εὐφημεῖν, seu *linguis favere*, indicta in iis a Praecone, & de qua supra vers. 17. Hymn. in Apoll. εὐφημεῖτε &c. formula. Cujus etiam rationem in his *Thesmophoriis* habitam abunde liquet e cognomine apud Aristophanem dramate, ubi a Praecone ad Θεσμοφοριάζουσας mulieres continuo acclamatur pag. 783.

Εὐφημί' ἔςω,
Εὐφημί' ἔςω,
Εὔχεσθε ταῖν θεσμοφόροιν,
Faventia linguae esto.
Faventia linguae esto.
Preces fundite Legiferis,

Cereri & Proserpinae: & quomodo similiter a semichoro Cereri Initiatorum accinitur apud eundem Comicum, Ran. pag. 229. Εὐφημεῖν χρὴ, *lingua favere oportet.* Idque eo magis in his Thesmophoriis caveri oportuit, ut ab iis, sicut id quoque innuunt hoc apud Callimachum loco Θεσμοφοριάζουσαι mulieres, abessent tristia, & quae Cereris luctum renovarent verba; quod jocis & dicteriis dicatum esset idem festum. Neque enim audiendus ὁ πάνυ ad Solinum pag. 528. ultim. edit. ubi in sola commemoratione Proserpinae raptus, ac proinde totum in luctu ac moerore peractum a mulieribus hoc sacrum statuit. Id enim cum abunde redarguit hic Callimachi, & adductus modo ex Aristophanis Θεσμοφοριαζούσαις locus, quo fausta quaeque ominari, ac, ut mox additur, laetari & gaudere ἐν παίγνιον &c. χαίρωμεν, iis a Praecone continuo praecipitur, immo totum illud Comici drama, ubi choreis, tripudiis, in viros salibus indulgent eaedem mulieres. Accedunt plana Apollodori verba lib. I. c. VI. ubi ideo, quod Cereri Jambe scommatibus suis risum excusserit, addit, Διὸ τοῦτο ἐν ΤΟΙΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ τὰς γυναῖκας ΣΚΩΠΤΕΙΝ λέγουσιν, *ideo* IN THESMOPHORIIS *mulieres* SCOMMATIBUS *ludere dicuntur.* Neque hinc alienus, quem jam vidit eruditissimus Meursius in Graecia Feriata, dum de hoc festo agit, Cleomedis de Meteoris locus lib. II. pag. 91. ubi de inquinatis & sordidis ait vocibus, alias quasi e lupanaribus petitas, τὰ δὲ ὅμοια τοῖς λεγομένοις ἐν τοῖς Δημητρίοις ὑπὸ ΤΩΝ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΩΝ, *alias autem voces similes, quae dicuntur in sacris Cereris, a mulierculis* THESMOPHORIA *agentibus.* Neque vero contrarium evincunt, vel adductus a viro incomparabili Phornuti locus, in quo nulla luctus ac moeroris in Thesmophoriis celebrandis mentio legitur; neque Plutarchi verba in Demosthene, ubi σκυθρωποτάτην Θεσμοφορίων ἡμέραν, *moestissimam Thesmophoriorum diem*, vocat. Quibus nempe verbis festi illius, quod per quatuor aut quinque etiam dies durasse constat, celebritatem non intelligit Plutarchus; sed tertiam illam demum, ut

ut jam fupra de hoc loco vidimus ad verf. 12. *Jejunii* feu Νηστείας diem dictam, & jejunio a mulieribus facrum illud obeuntibus peractam. Adde, quod a Graecis mos ille ad Romanos tranfiit; ut nempe a facris Cereris abeffet omnis luctus fignificatio. Unde poft nuntium Cannenfis cladis ait Livius lib. XXII. cap. LVI. *adeoque totam urbem opplevit luctus, ut facrum anniverfarium* CERERI *intermiffum fit, quia* NEC LUGENTIBUS ID FACERE EST FAS, *nec ulla in illa tempeftate matrona expers luctus fuerit.* Quibus adde Feftum, *Minuebatur populo luctus &c. cum in cafto* CERERIS *conftitiffent.* Quo referri etiam debet, feu ad hilaria eorundem Cerealium, quod *Cereales* coenae de lautis, & cumpluribus ferculis a Plauto appellentur Menaech. A. I. Sc. I.

> *Ita eft adolefcens, ipfius efcae maximae,*
> CEREALES COENAS *dat, ita menfas extruit;*
> *Tantas ftruices concinnat patinarias.*

& in quem fenfum, ut ibi jam obfervarunt viri docti, *Cerealis pompa*, de coena, in quam longo ordine inferrentur fercula, a Varrone dicatur de R. R. lib. I. cap. II.

Vf. 19. ἱαδότα τέθμια δῶκε] *Placidas* leges, pro *placentes* feu *acceptas*, hic vertit Interpres. Sic χῶρον ἱαδότα, *locum idoneum* feu *acceptum*, utrique decertaturo pugili, Polluci nempe & Amyco, dixit Apollonius Rh. lib. II. verf. 35. Docent autem abunde haec Poëtae noftri verba, de *Thefmophoriis*, feu fefto in honorem Deae Θεσμοφόρου feu *Legiferae* apud Graecos facro agi hoc in Cererem Hymno. Unde haec Dea itidem dicta, neque apud Maronem folum Aen. lib. III. verf. 58. *Legiferae Cereri*; fed in veteri etiam lapide in Cl. Reinefii Syntagm. pag. 63. LEGIFERAE CERERI D. cujusque appellationis eidem tributae cauffam, quam ad Maronem reddit Servius, ex illo quoque Grammatico totidem verbis refert Macrobius Saturn. lib. III. c. XII. quod nempe poft inventum a Cerere frumentum, difcreti primo fuerint agri indeque enata jura; ac ita homines vagantes antea fine lege, a ferina veluti vita ad humaniorem mox fuerint traducti. Quibus confona de Cerere poft inventas fruges *leges ferente*, quibus fuum cuique tribuere caveretur, ac Θεσμοφόρου inde dicta, tradit Diodorus lib. V. pag. 336. ficut eadem laus Atticis hujus Deae Myfteriis a Cicerone, prout jam vidimus ad titulum hujus Hymni, tribuitur, de Legib. lib. II. cap. XIV. Unde etiam legem Graeco nomine, a *fuum cuique tribuendo* credi appellatam, alibi tradit idem Tullius, nempe de Legib. lib. II. cap. XIX. & quod e Platone, ut videtur, fumptum, ubi ea de re in Minoë agit pag. 317. Immo quo loco omitti non debet, quod Feftum Pentecoftes, feu ἑορτὴ θερισμοῦ vel πυραμητοῦ, *Feftum Meffis* feu *Demeffionis tritici*, a prifcis Hebraeorum Magiftris vocatum etiam fit folemne τῶν Θεσμοφορίων, in memoriam legis latae in monte Sinai, prout id ex Arabica Macrifii victo-

victoria Memphitica ad Josephum p. 223. observat ὁ πολυμαθέστατος & πολύγλωττος Bernardus. Aliam vero, cur nempe *legiferae* nomen Cereri adhaeserit, subdit insuper rationem ad Virgilium Servius, & quam non adtigit, ubi ea de re agit, Macrobius; nempe *quia in aede* CERERIS *aeri incisae positae* LEGES *fuerint*, quae alioquin apud Athenienses in Μητρώοις seu Matris magnae, quae eadem vulgo cum Tellure seu Cerere, fano, ut aliunde constat, reponebantur. Ut jam illud obiter hic tangam, *legum*, quibus humana societas continetur & conservatur, condendarum, tanquam divini cujusdam & supra humanam naturam beneficii, originem ad Coeleste Numen a Gentilibus, ut hic a nostro Battiade, continuo fuisse relatum. Unde etiam factum, ut privati urbium apud Graecos Legislatores, divinis honoribus sint a civibus suis culti, sicut a Cretensibus, Spartanis, Locris, Syracusanis, Catinensibus, Minos, Lycurgus, Zaleucus, Diocles, Charondas. Immo quod Barbaris etiam tribuit Clemens Strom. lib. I. pag. 303. eo nempe in pretio ac honore ab iis habitos legum apud se latores, ut Dii ab iisdem vocarentur: prout de Zamolxide apud Getas notum vel e Platone in Charmide pag. 156. Ut proinde haud mirum sit, si a Philone, ubi de praeclaris a Mose latis in praecipuum ac singulare gentis suae commodum legibus egisset, addat, eum e mortali vita ad immortalem migrasse, seu ἀπαθανατίζεσθαι, ut de eo loquitur lib. III. de Vit. Mos. pag. 696. & de Charitate pag. 701.

Vs. 20. καὶ ἱερὰ δράσματα πρῶτα Ἀσταχύων] Haec altera, immo praecipua quaedam caussa instituti Cerealis hujus apud Graecos & quidem Atticos sacri. Unde etiam Proserpinae sub terras, qui iisdem Thesmophoriis originem dedisse ferebatur, raptus, allegoricam seminis in terra reconditi significationem apud eosdem Graecos habuisse, tradit de eodem festo agens Arnobius lib. V. pag. 183. Quod a Phornuto similiter monitum in Cerere. Quae ratio etiam fuit, ut iisdem terrae frugibus earumve primitiis Deos, tanquam primos, quod hic de Cerere dicitur, earum datores, ac in memoriam aboliti prioris feri victus, colere jussi fuerint Athenienses: idque antiqua Triptolemi (de quo mox hic Poëta) ac dein Draconis lege, cujus utriusque meminit Porphyrius περὶ Ἀποχ. lib. IV. pag. 431. nempe Θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, aut τιμᾶν ἀπαρχαῖς καρπῶν, *Deos frugibus venerari*, aut *colere primitiis frugum*; eandemque in rem de Cerealibus agens Ovidius Metam. lib. X. vers. 434.

Primitias frugum dant spicea serta suarum;

nempe juxta illud Theologiae Gentilium dogma, quo ea in Deorum sacris maxime illis accepta censebantur, quorum iidem auctores aut inventores exstiterant: prout id tradit Jamblichus de Myster. Sect. V. cap. XXIV. ac ut ibidem addit, ἀεὶ μὲν γὰρ τοῖς ποιοῦσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα διαφερόντως ἐστὶ κεχαρισμένα. τοῖς δὴ πρώτως τινὰ

προ-

προσάγουσι κὴ πρώτως ἐπὶ τὰ τοιαῦτα προσφιλῆ, *semper enim opificibus sua opera potissimum grata sunt, & qui aliqua primo procreant, talia rursus habent imprimis accepta.* Hinc illae Cereri *frugum primitiae*, seu *spicarum*, de quibus hic, *sacro manipulo*, ac *spicea*, ut dicto modo Poëtae versu, *serta*, statis messis temporibus offerri olim consueverant; immo unde enatam primum sacrorum ejusmodi conventuum ac festivitatum originem, ab Aristotele tradi jam vidimus ad titulum hujus Hymni. Cujus utique & sanctioris quidem ac antiqui ritus index abunde, isque in memoriam inopiae egressus ex Aegypto, ut ea de re loquitur Josephus Ἀρχ. lib. II. cap. v. solemnis nempe ille ac *sacer* itidem apud Hebraeos *spicarum manipulus*, seu δράγμα ἀπαρχὴ τοῦ θερισμοῦ, *manipulus primitiae messis*, indicta a Deo lege Levit. XXIII. vs. 10. offerri itidem solitus; sive, ut haec tangit Philo de Septen. pag. 1174. iisdem ferme verbis, quibus hic de repertis a Cerere frugibus Callimachus, Ἀσταχύων ἀπαρχαὶ, τὸ ἱερὸν δράγμα, *spicarum primitiae, sacer manipulus.* Qualem etiam *sacrum spicarum manipulum* in veteri Regis Agrippae nummo signatum, olim protuli primus & explanavi; quodque alioquin ἱερὸν, ut hoc addam, δράγμα, duarum fuisse spithamarum, ad sacrum illum usum demessum, tradunt Talmudici Doctores ad Misch. Cod. מנחות cap. לבנות IX. Unde eorundem Hebraeorum Magistros commemorare videas, & hordeaceas, e Mosis praescripto, fuisse illas fruges; & tempus praeterea sationis; & locum, in agris nempe Hierosolymitanis; aut ad summum in terra Israëlitica; ac modum denique, quo in demetendis, in manipulos colligendis, ventilandis, torrendis, ac molendis iisdem frugibus vulgo utebantur. Qua de re agit prae aliis Maimonides in משנה תורה *misneh torah* seu *secundae Legis*, Traditionum nempe Talmudicarum, libro VIII. quemque de cultu Divino inscriptum Latine vertit vir harum litterarum eximie peritus Ludov. Compiegne, Tract. VI. cap. VII. Quibus addi insuper possunt quae apud Josephum ea de re leguntur Ἀρχ. lib. III. cap. x. & cum quibus conferat, cui lubet, quae exstant apud Theophrastum H. Pl. lib. VIII. cap. III. de haud dissimili admodum Aegyptiorum in locis supra Memphim ritu; juxta quem nempe hordei sexto a satu mense demessi farina, ὅσον εἰς ἀπαρχὴν, *tanquam pro primitiis*, ad sacrorum itidem usum deferri consueverat. Unde etiam plura, ἀπαρχὰς nempe, aliaque in sacris Judaeorum & Gentilium communia statuebat Julianus Imp. prout ex eo id refert Cyrillus l. IX. contra eundem τ παραβάτην pag. 298. Mitto, quod ejusmodi, de quibus hic Callimachus, *sacros* Cereri *spicarum manipulos* ἱερὰ δράγματα ἀσταχύων, θημῶνας etiam vocari notat Theocriti Enarrator Idyll. VII. vers. ultimo, quum verius θημῶνες & θημωνίαι, de *acervis* plurium δραγμάτων seu *manipulorum* in unum congestorum dicerentur, sicut prius de voce θημῶνες vel ex Homero Odyss. E. vers. 369. ejusque Interpretibus constat, θημῶνες, οἱ σωροὶ, alterum

rum ex Hesychio Θημωνίαι (pront legi apud eum debet, non Θημονιαὶ) αἱ σωροὶ τ͂ δραγμάτων. Adde Gregorium Nazianz. Epist. XIV. ὥσπερ θημωνίαν ἅλωνος κατὰ καιρὸν συγκομισθεῖσαν, tanquam acervum areae tempestive devectum. Unde חמרים per Θημωνίας seu acervos mortuarum in Aegypto ranarum reddunt seniores Exod. VIII. 14. Iidem alioquin *frugum acervi*, Θωμοὶ, ut notum, apud Theophrastum & alibi appellati.

Vs. 22.-Τριπτόλεμος ἀγαθὰν ἐδιδάξατο τέχναν] Non Osiris proinde, cui alioquin tam *bonae artis* seu agriculturae inventum ab aliis, ut Diodoro l. 1. p. 94. Tibullo, quem hic citat Vulcanius, l. 1. Eleg. VII. aliisque tribuitur; non Heros ille Atheniensis Buzyges, de quo praeter Grammaticos & Paroemiographos Graecos, ac Servium ad Georg. I. 9. Plinius ait l. VII. c. LVI. *Bovem & aratrum Buzyges Atheniensis*, ut alii, *Triptolemus invenit*: cujusque insuper ut hoc addam, *Buzygis* mentio fit in veteri Atheniensi Inscriptione a Cl. Sponio relata Miscell. pag. 320. Idem vero decantatus hic *Triptolemus*, qui serendarum frugum rationem, juxta Diodorum pag. 16. edoctus, seu, juxta Maronem Georg. l. 1. vs. 19. *uncique puer monstrator aratri*; quemque Eleusinum, seu Eleusini Regis in Attica filium ab aliis dictum, antiquissimam apud Athenienses legem, inter alias, ut frugibus Dii colerentur, tulisse, paullo ante e Porphyrio lib. IV. p. 431. id post Xenocratem & Hermippum tradente, vidimus. Hinc *Legislatorum* Νομοθετῶν *apud Athenienses vetustissimus* ibidem dictus, & a quo proinde *Thesmophoria*, seu sacra in honorem Cereris *Legiferae* primum instituta, tradunt Phornutus in Cerere, Hyginus Fab. CXLVII. Servius ad Georg. 1. 19. aliique. Unde eadem *Thesmophoria*, κατὰ τ͂ τοῦ σπόρου καιρὸν, *circa sementis tempus*, ut de iis ait Phornutus, mense proinde σπορίμῳ seu Pyanepsione, Athenis ab hoc primo sationis frugum, quam a Cerere scilicet acceperat, auctore, indicta: quo utique tam *bonae artis*, ut hic ea Callimacho dicitur, inventae, legumque simul de eadem latarum solemnis faustaque recordatio opportune celebraretur. Unde liquet falli τ͂ πάνυ, dum ad Solinum pag. 527. ult. edit. hunc *Triptolemum*, juxta Baubonem &c. ad Eleusinia, non vero ad Thesmophoria, ejusdem Deae festa spectasse demum existimat; totumque, ut paullo ante vidimus ad vs. 18. postremum hoc festum in commemoratione Proserpinae raptus, citra aliam hujus festi caussam vel ullam frugum sationis sub Triptolemo, Cereris beneficio, traditae memoriam positum agnoscit. Adeo, ut longe diversa *Eleusinia*, quae ob acceptas a Cerere fruges ab Atheniensibus forent instituta, a *Thesmophoriis* exstitisse, ibidem contendat. De quo tamen in sequentibus idem ὁ πάνυ aliter omnino & verius utique sibi statuendum putavit; dum utrumque sacrum multa habuisse communia, ab eadem caussa & origine profectum; junctis etiam mensibus, *Eleusinia* nempe, Boëdromione, *Thesmophoria*, Pyanepsione celebrata agnoscit, immo

cam

eam ſolam, quamquam iſtud incautius, ut jam ſupra vidimus ad verſ. 1. hujus Hymni, differentiam exſtitiſſe, quod apud *Eleuſinia* virorum initia forent, *Theſmophoria* vero mulierum. *Triptolemi* proinde, ejusque, ut e Porphyrio vidimus, vetuſtiſſimi *Legiſlatoris*, opportuna, ubi de iisdem *Theſmophoriis* agitur, facta hic a Poëta mentio: nec etiam obſtat, quod, ut obſervo, iis verſibus, qui ex Homerico in Cererem Hymno leguntur apud Pauſaniam l. II. p. 110. inter eos recenſeatur *Triptolemus*, qui myſteria Eleuſinia a Cerere fuerit edoctus, ſeu quibus Dea,

Δρησμοσύνην ἱερῶν καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσιν,

Miniſterium ſacrorum, ac myſteria omnibus indixit.

Cujus alioquin *Triptolemi pueri* a Marone, loco paullo ante adducto, appellati, puerilis exſtat effigies in hoc Electorali Gazophylacio cum corona ſpicea capiti impoſita, & papavere in dextra, frugibus autem in patera, totidem Cerealium munerum, quae hic ejus alumnus a ſpicifera Dea acceperat, ſymbolis. Id enim vere de eo ſimulacro conjecit ejusdem Gazophylacii cuſtos Cl. Begerus noſter, & cujus labori ac felici induſtriae, Sereniſſimi autem Potentiſſimique ELECTORIS ſingulari in litteras munificentiae, cum illud, tum alia ſelecta ejusdem Theſauri κειμήλια edita ac illuſtrata acceptum brevi feret Lector. Haud mirum vero ἀγαθὴν τέχνην, de *agricultura* hic dici, & unde lemma in Stobaeo Serm. LIV. περὶ γεωργίας, ὅτι ἀγαθὸν, *de agricultura, quod bona ſit*; ac inter alia illud Menandri ibidem,

Ἀρ' ἐστὶν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος

Ἐλευθέρου, τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρὸς,

Virtutis & vivendi liberaliter magiſtrum

Si quis quaerit, agrum comparet,

τῷ πάνυ interprete.

Vſ. 23. ἵνα καί τις ὑπερβασίας ἀλέηται] Praeclara omnino hujus Poëtae γνώμη, qua admonentur homines, ut e gravi ultione a Deo de ſceleratis ac impiis factis, ſicuti de Eryſichthone, prout continuo id narrare inſtituit, a Cerere, ſumpta, a ſimilibus iidem deterreantur facinoribus: neque enim ea vigilem Dei oculum latere poſſe, neque illos debitas inde poenas ullatenus effugere. Quam in rem conſuli itidem poſſunt veterum Sapientum dicta apud Stobaeum Eclog. Phyſ. VII.

Vſ. 24. Βουπείνα Τριόπεω γόνον] Quam βούβρωστιν vocat infra Callimachus verſu 103. & eadem de re agens, ut ibi dicetur, Agathias Anth. l. II. c. XXXI. Ep. V. nempe βούβρωστιν Ἐρυσίχθονος, *diram famem Eryſichthonis.* Idem proinde *Triopae* filius, non vero ipſe *Triopas* ejus parens; cui tamen in Inſcr. Herodis Attici ſcelus illud, de quo mox, exciſi nempe Cereris luci, ac ultio a Dea ea de re ſumpta, tribuitur,

Οὐδὲ γὰρ ἴφθιμον Τριόπεω μένος Αἰολίδαο,

Neque enim generoſum Triopae robur Aeolidis &c.

ac unde γόνος Αἰολίδαο, pro μένος legendum ibi conjecit magnus Sal-

Salmasius, aut μνημονικὸν esse illud Herodis ἁμάρτημα, qui patri *Triopae* tribuerit, quod de filio ejus Erysichthone ab aliis e veteribus vulgo dicitur. Nisi etiam iis verbis Τριόπεω μένος, non adeo pater ipse *Triopus*, obvio quidem apud Homerum more, ut μένος Ἀλκινόοιο, *robur Alcinoi* pro *Alcinoo* &c. quam filius ejus *Triopejus* apud Ovidium Metam. l. VIII. vers. 751. dicatur designatus; prout filii parentum *robur*, *fortitudo*, *amor*, *dilectio*, haud semel leguntur appellati. Quamquam & Hyginus, quod monuit Anna eruditissima, Astronom. XIV. id de ipso *Triopa* etiam tradat, fame insatiabili a Dea adfecto, idque ob Cereris non nemus quidem, sed templum dirutum: Diodorus vero l. v. p. 331. hunc *Triopam* sacro Cereris nemore exciso, ad Regiae structuram fuisse abusum tradit, nulla inde immissae ei a Dea *dirae famis* seu βουπείνας facta caeteroquin mentione.

Vs. 25. Οὔπω τὰν Κνιδίαν] Quae Thessaliae regio hic in Scholiis perperam dicitur, quod vel refellit Diodorus, qui in narratione hujus rei, adducto paullo ante loco, non filium quidem, Erysichthonem, sed patrem *Triopam*, exciso sacro Cereris nemore, e Thessalia cum adjuncto hominum agmine εἰς τὴν Κνιδίαν, *in Cnidiam*, dicit profugisse. In eundem vero cum hoc Poëtae nostri Scholiaste, ut unus alterum ducem videatur sequutus, impegit quoque ὁ Ἐθνικογράφος Stephanus. Is enim ex male intellecto, qui in ejus Fragmentis e Bibliotheca Segueriana, bono litterarum fato, vulgatis adducitur, hoc Poëtae nostri versu, idem etiam secus tradit, Dotium nempe, de qua mox, urbem esse Thessaliae, in quam commigraverint *Cnidii*, ὧν ἡ χώρα Κνιδία, Καλλίμαχος ἐν Ὕμνοις, Οὔπω ταν Κνιδίαν, *quorum*, ut addit, *regio Cnidia*, *Callimachus in Hymnis*; *nondum quidem Cnidiam &c.* Neque enim *Cnidii* in Thessaliam, a quibus regio seu pars illa Thessaliae dicta fuerit *Cnidia*, sed Thessalus *Triopas* cum sociis e Thessalia in *Cnidum*, quod ipse Callimachi locus innuit, & Diodorus aperte d. l. tradidit, profectus. Quibus accedit Pausanias, qui l. x. p. 628. Τριόπαν οἰκιστὴν τῆς Κνίδου, *Triopam Cnidi conditorem*, ejusque proinde statuam equestrem Delphos a Cnidiis adlatam refert. Quod monendum hic fuit, ne cuiquam minus cauto imponat dicta ad hunc locum veteris Interpretis glossa; quum de eo sileant priores editores; & quamquam id jam ad Inscriptionem Herodis, ante editum Fragmentum Stephani Seguierianum, dudum viderit ὁ πάνυ, quique ex eo id quoque observat in Notis ad Stephanum Cl. Holstenius. Verum Salmasii ea de re ad dictam Inscriptionem monitum, in novissimis ad hanc Callimachi editionem adnotatis, opportune commemorari, nunc demum video.

Ibid. ἔτι Δώτιον ἱρὸν ἔναιον] Meminit ejusdem loci Lycophron vs. 410. ubi cum Lebethriis portis seu claustris idem conjungitur.

Λειβηθρίαι σφίγξουσι ΔΩΤΙΟΥ πύλαι,
Lebethriae cohibent DOTII *portae.*

Lebe-

Lebethrum vero Thraciae antiquitus, juxta Strabonem l. x. p. 410. & 747. postea, eodem teste, Macedoniae adscripta. Unde etiam *Dotium* non Thessaliae, sed Macedoniae ab Isaacio tribuitur. Verum Magnesiae, quae adnexa Thessaliae, cum *fons Libethrius*, seu juxta alios *Libethra;* tum hoc ipsum oppidum *Dotium* a Plinio, Solino, Martiano accensetur. Adde, quod ab eodem Strabone alibi l. ix. p. 442. *Dotius campus*, Δώτιον πεδίον Perrhoebeae & Boebeidi paludi, in media fere Thessalia sitae, proximus dicitur. Hinc etiam hujus *campi*, praeter Hesiodi, qui a Geographo ibi adducuntur, versus, & cujus sit mentio in Stephani Fragmento, seu satis longa, quae in eo legitur de hac *Dotio* ῥήσει, meminit, & tanquam in quo e Coronide Nympha natus fuerit Aesculapius, Homericus in hunc Apollinis filium Hymnus,

τὸν ἐγείνατο δῖα Κορωνὶς
ΔΩΤΙΩ ἐν πεδίῳ κούρη Φλεγύου βασιλῆος,
quem genuit diva Coronis
DOTIO *in campo, filia Phlegyae Regis.*

Quae autem Coronis ad dictas modo *Boebiadis*, paludis in Thessalia, *ripas*, παρὰ Βοιβιάδος κρημνοῖσι, habitasse apud Pindarum dicitur in narratione nati ex ea Aesculapii, ejusque ex ambusto matris corpore erepti, Pyth. Od. III. p. 219.

Vs. 27. Δένδρεσιν ἀμφιλαφέσι] Quomodo apud Apollonium Rh. l. II. vs. 735. dicuntur ἀμφιλαφέες πλατάνιστοι, h. e. juxta eruditos ibidem Criticos, ἀνθηραὶ, μεγάλαι, περίσκιοι, *platani, floridae, magnae, undique conspicuae;* & prout veterum luci inde *umbrosi, frondosi*, & *opaci* vulgo a Poëtis appellati. Quamquam ἄλσος a Graecis dictum de omni loco Diis consecrato, etiamsi arboribus seu plantis parum consito, notent veteres Pindari Enarratores Olymp. Od. III. p. 31. idque adstruunt Homeri exemplo, qui de Onchesto Boeotiae loco dixerit, nempe Iliad. B. 506. Ποσιδήιον ἀγλαὸν ἄλσος, *Neptunium clarum nemus*, quamquam, ut addunt, οὐ τῷ Ὀγχηστὸς δένδρεσι κομᾷ, ἀλλὰ ἱερὸς ἐστι, *nec enim Onchestus arboribus abundat, sed sacer est locus.* Ut vero hic ἄλσος δένδρεσιν ἀμφιλαφὲς, *lucum arboribus densum*, dicit Battiades, ita Julianus ait Orat. III. p. 210. κήπων τινῶν καὶ παραδείσων ἐν αὐταῖς πεφυτευμένων μάλα ΑΜΦΙΛΑΦΕΣΙ καὶ κατασκίοις ΤΟΙΣ ΔΕΝΔΡΕΣΙΝ, *in quibus horti erant ac nemora valde* DENSIS *ac opacis* ARBORIBUS *consita.*

Vs. 28. ἐν δὲ καὶ ὄχναι] Insolita huius vocis apud Hesychium glossa, ὄχνη, εἶδος κόρου ἢ κοκκυμήλου. Neque aliter in Lexico MSS. Colbertino apud eruditissimum du Cange in κοκκύμηλον, ubi ὄχνη, εἶδος κοκκυμήλου, nempe *crustuminium pirum*, cujus decantata a Crustuminio in Sabinis agro praestantia, apud Columellam, Plinium, Macrobium, sicut ad Maronis Georg. II. vs. 88. *Crustumiis Syriisque piris*, adnotarunt jam viri docti, quaeque ex parte

rubentia exſtitiſſe, notat ibidem Servius. Ὄχνην alioquin de *piro agreſti* proprie dictam, obſervant veteres Grammatici; quamquam jam ab Homero duobus locis ὄχνην vel ὄγχνην de *ſativa piro* dictam conſtet, & quidem eo verſu Odyſſ. Η. vſ. 20. Ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, *pirus ſupra pirum* ſata *ſeneſcit*; quaeque inde verba, ut ingratos argueret Athenienſes, protuliſſe fertur Ariſtoteles apud Laërtium l. v. p. 273. ultim. edit. Aelianum praeterea V. H. l. VIII. c. XXXIX. ac Euſtath. p. 1573. Hinc alibi apud Heſychium ὄγχναι (prout vulgo vox ea apud Homerum legitur) αἱ ἄπιοι. Apud Theophraſtum tamen diſtingui eadem videas H. Pl. l. II. c. VII. ἀπίας δὲ καὶ ὄχνας, unde Gaza poſtremam vocem ibi per *prunos* reddidit, nempe *piros amplius & prunos*; quum tamen, quod ad eundem Theophraſtum jam viderunt alii, nuſquam hac voce ὄχναι *prunos*, ſed *piros agreſtes* tranſlatas, eaſque tum bonos ferentes fructus, denotari conſtet: adeo ut ὄχναι, neque ἀχράδες proprie ſint ſeu *piri* mere *agreſtes*, neque ἄπιοι, *piri* nempe tantum *ſativae*. Quamquam & ἀπίους etiam pro ἀχράδας ſeu de *piris* mere *ſylveſtribus* dici videam alibi apud Theophraſtum de C. Pl. l. I. c. XVII. ὃ καὶ ἐπὶ ΤΩΝ ΑΠΙΩΝ ξυμβαίνει· καὶ γὰρ ἐκεῖνα εὐβλαστότερα ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ἐστὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, h. e. Gaza Interprete, *quod vel in* PIRO SYLVESTRI *perſpicere licet. Haec enim facilius, quam* URBANA *iisdem prorſus de cauſſis germen emittit.*

Vſ. 29. γλυκύμαλα] Qua voce uſa pridem Sappho,

Γλυκύμαλον ἐρεύγεται, ὡς ἄκρῳ ἐπ' ὕσδῳ,

Sicut dulce pomum extrahitur in ſummo ramo:

poſtrema nempe voce ὕσδῳ, Aeolice pro ὄζῳ, non ὕδῳ, ut vulgo in Scholiis ad Theocriti Idyll. XI. vſ. 39. ubi occurrit ille verſus, hactenus legitur; & quamquam id viderat pridem eruditiſſimus Fulvius Urſinus in collectione Carminum decimae hujus Muſae. Formata vero haec vox γλυκυμαλον, qua Cyclops ibi apud Theocritum Galateam compellat, ſicut γλυκυσίδη de *paeonia*, non apud Theophraſtum & Dioſcoridem ſolum, ſed apud Athenaeum quoque l. III. p. 76. aut γλυκυῤῥιζα, quae Theophraſto H. Pl. l. IX. c. XIII. γλυκεῖα, nempe ῥίζα, quod jam ad Solinum monuit ὁ πάνυ, dicitur. Sic γλυκυανον Cretenſibus, teſte Heſychio, quod ἐρυθρόδανον, ſeu juxta Theophraſtum, ἐρευθέδανον, nempe *rubia*. Γλυκύμηλα autem dicta a nonnullis *poma*, quae μελίμηλα ſeu *mellita* vocat Dioſcorides l. I. c. CLXI. περὶ μελιμήλων, & cujusmodi *mitia poma* a Martiale vocantur l. X. Ep. XLVIII. Notum alioquin μῆλον Graecis quoque dictum de omni fructuum genere, ſicut apud veteres Latinos *pomum*; unde κοκκύμηλα de *prunis*, & κοκκυμηλέα de *arbore*, quae ea ferret, vulgo appellata. Hic vero γλυκύμηλα, quae alias de *fructu*, & quod jam monuit Anna praeſtantiſſima, de *arboribus* ipſis dicuntur. Adeo, ut de nemore Cereris, non ſylveſtribus ſolum, ſicuti quas memoraverat,

rat, pinu, ulmo, arboribus consito hic dicatur, quod de altetius apud Romanos Deae nemore seu loco Martialis ait lib. IV. Epigr. LXIV.

Annae POMIFERUM NEMUS *Perennae.*

Ibid. ἀλέκτρινον ὕδωρ] Quod hic Interpreti *electrina aqua*, pro *pellucida* seu *limpidissima*, ut vel cum docebant Scholia, ἀλέκτρινον, διαυγὲς, & quemadmodum Lucianus dixit in Amorib. p. 1044. ed. Salm. ἠλέκτρου, φασιν, ἢ Σιδωνίας ὑέλου διαφεγγέστερον ἀναστράπτει, *electro, ut ajunt, aut Sidonio vitro lucidius.* Unde apud Julianum in Caesaribus de Jovis lecto dicitur, eum argento candidiorem, auro vero fulgentiorem exstitisse; haerere tamen Mercurium, an *electri*, vel alterius metalli nomine debeat illum nuncupare. Nempe *electrum* de *auro purissimo* apud Sophoclem pridem dictum Antigon. vs. 1049. τὸ πρὸ Σάρδεων ἤλεκτρον, *quod ante Sardes electrum*, seu auri ramenta in Pactolo.

Vs. 30. Ἐξ ἀμαρᾶν ἀνέθυε] Aliud iterum hic agit Interpres, qui haec verba *e tabulis erumpebat*; pro quo *e scatebris* vertendum hic vidit Vulcanius. Praeter obvium Homeri locum, qui adducitur hic in Scholiis, Apollonius Rh. l. III. vs. 1391.

Ἠύτε κρηναῖαι ἀμάραι πλήθουσι ῥέεθροις;

Sicut fontani aquaeductus replentur rivis.

Quo spectat Hesychii glossa, Ἀμάρη, ἡ ἐν τοῖς κήποις ὑδρορρόα, παρὰ τὸ ἅμα καὶ ἴσας καὶ ὁμαλῶς ῥεῖν, h. e. Ἀμάρη, *in hortis aquae fluxus, quod simul & aequaliter & sedate fluat.*

Ibid. ἐπεμαίνετο χῶρος Ὅσσον Ἐλευσῖνι] Conjeceram aliquando legendum ἐπεμαίετο, quo verbo pro ἐπιθυμεῖν usus aliquoties coaevus Poëta Apollonius, ut l. II. vs. 548. & l. III. vs. 815. sed nihil mutandum, quum eleganter ἐπεμαίνετο hic dicatur, de magno seu flagranti quodam, quo haec loca sibi sacrata deperibat, amore eadem Dea; & prout μαίνεσθαι, μανικὸν, μανικῶς, a Graecis; a Latinis autem *insanire*, ac *insanum*, & *insane*, pro *vehementer* seu *valde amare* aut *cupere*, & pro *valde*, *mirifice*, uti passim apud Plautum, *insanum bonum* Mostell. A. III. Sc. III. & Curcul. A. I. Sc. III.

Nam bonum est pauxillum amare sane, INSANE *non bonum est:*
Verum totum insanum amare, h. e. *quod meus herus facit.*

Nempe quod dixerat pridem Anacreon de flagranti, quo vinum juxta ac puellas deperibat, amore, Od. XIII. Θέλω, θέλω μανῆναι, *volo, volo insanire*, ac inde ad Graecorum morem, ut solet, Propertius l. II. El. XXXII.

Lynceus ipse meus sanos INSANIT *amores.*

Haud novum autem, certa quaedam prae aliis loca ab hac Dea, sicuti vulgo alia ab aliis Numinibus, *insane* seu *mirifice dilecta* hic dici; nempe ut ea de re Themistius Orat. x. p. 140. ἐξ ὧν μάλιστα ἀγαπῶσι χωρίων, καὶ ἃ μάλιστα διασπάζουσι, *de quibus locis,*

vocantur scilicet Dii, *quae praecipue diligunt*, *& quae potissimum etiam conservant*: ac prout insuper videri possunt, quae ab hoc Poëta dicta sunt in Hym. in Delum vs. 269. &c. de locis Apollini, Neptuno, Mercurio, Jovi prae aliis impense acceptis, & a quibus quoque iidem Dii fuerunt denominati. Cujusmodi proinde tum hic sacratus Cereri ad Dotium *lucus*, tum *Eleusis*, ut additur (inde etiam *Cerealis Eleusin* a Papinio dicta Theb. l. XII. vs. 627.) *Triopium* & *Henna*; a quibus etiam duobus *Eleusinia*, ut notum, & *Hennensis*, qua de re jam paullo ante ad vs. 15. & mox adhuc dicetur, appellata eadem Dea. Ut hoc addam, quod in brevibus ad Homerum Scholiis Odyss. Λ. vers. 128. notatum videas, non majorem fuisse Deorum ambitionem seu *insaniam*, quam ut ii colerentur in locis a se maxime remotis, & quae caeteroquin inhabitare aut tutari credebantur. Ita Neptunus in locis a mari dissitis, sive quod ibi dicitur, ἠπειρώτης, *continentis* velut *incola*, non proinde jam ἐνάλιος aut πόντιος seu *Marinus* ab Ulysse tum cultus. Quod utique de Cerere dici hic non potuit, eadem quippe cum Tellure, & cui insuper peculiari, & praecipuo quodam cultu, quod de *Eleusi* & *Henna* potissimum constat, sacrata erant eadem loca; ac ubi solemni religione ac populorum ad eadem confluxu celebrari consueverat eadem Dea.

Vs. 31. Τριόπᾳ θ' ἕτον] Quo tamen nomine urbs nulla adhuc erat in Cnido, *Triopa* Erysichthonis patre, qui locum fertur condidisse, nondum eo e Thessalia (nempe ante laesam a filio Cererem, ac sequutam inde illius βασκάνιαν, uti supra etiam innuitur vers. 25) profecto. Quod proinde hic προλήψει Poëtis haud insolita factum, vere jam ad Inscriptionem Herodis Attici monuit magnus Salmasius p. 28. De Cereris praeterea eodem in loco, sicuti apud *Eleusina* & *Hennam* cultu, haud alibi occurrit mentio; sed veteris quidem agonis, quod etiam jam d. l. monuit vir maximus, Apollini *Triopio* ibidem sacri meminit Herodotus l. I. c. CLXIV. communis vero ejusdem Apollini, Neptuno, & Nymphis, priscus Theocriti Enarrator Idyll. XVII. vs. 69. Adde, quod Τριοπὸς hic appelletur, qui locus alioquin Τριόπιον vocatur ab Herodoto l. I. c. CLXXXIV. & l. VII. c. CLIII. Scylace p. 36. Diodoro lib. V. p. 329. Stephano; a dicto autem modo veteri Theocriti Interprete, & quod jam vidit hic Frischlinus, Τρίοπος, ut hoc loco, dicitur. Erat autem Cariae seu Cnidiorum in Caria, idemque Coo adjacens, ut ex iisdem Auctoribus liquet, promontorium, a *Triopa*, uti jam dixi, hujus Erysichthonis patre (quamquam ab aliis, ut a Jasone in memoratis ad Theocritum glossis, *Triops* Abantis filius statuatur) juxta Diodorum, Pausaniam, Stephanum, iisque antiquiorem hunc ipsum Callimachum, sicut ea de re jam ante monitum ad vs. 25. conditum ac denominatum.

Ibid.

Ibid. ὀκκόσον Ἔνναι] Vide de *Hennaea* Siculorum *Cerere*, summa illic religione culta, quae e nummis & auctoribus notavi paullo ante ad vs. 15. Nugas vero agit Graecus Enarrator, qui *Hennam* pagum Atticae hic somniavit. Ut certe mirum sit eruditissimum Meursium, sicut jure hic eum redarguit Anna praestantissima, fide hujus Graeculi Ἔνναν inter Atticae pagos recensuisse; quum tamen paullo ante *Insulae*, quod utique de *Attica* dici non potuisse nemo nescit, *umbilicum* idem noster Battiades vocaverat. Neque vero necessaria illa, quam eruditissimus Tan. Faber addendam hic putavit, conjunctio, χ' ὀκκόσον pro ὀκκόσον. Optime enim sine ea versui ratio constat, & exempla apud Poëtas passim obvia.

Vs. 32. ὁ δεξιὸς ἄχθετο δαίμων] Idem nempe δεξιὸς δαίμων hic dictus, qui vulgo ἀγαθὸς, sicut vulgo δεξιὸς ὄρνις, de *bona* seu *fausta avi* augurali, δεξιὰ φάσματα, de *faustis ostentis*, apud Aeschylum Agam. vers. 1443. & δεξιὸς οἰκιστὴς, supra de *auspicato coloniae duce* Apolline vs. 67. Hym. in hunc Deum. Ita non κακὸς solum δαίμων, sed etiam ἕτερος δαίμων, quasi *alter* seu *sinister* genius subinde dictus, ut apud Pindarum Pyth. Od. III. p. 219.

Δαίμων δ' ἕτερος,
Ἐς κακὸν τρέψαις,
Daemon seu *genius autem sinister*,
Ad malum qui impulerat,

ubi veteres Critici, δαίμων δὲ ἕτερος, ὁ κακοποιὸς, *maleficus*, & qui eam in rem adducunt ibidem hujus Callimachi, quae inde etiam inter Fragmenta ejus relata videas, verba, nempe οὐ πάντες, ἀλλ' ὅς ἔχει ἕτερος δαίμων, *non omnes, sed quos malus tenuit genius.* Sed eundem Pindari locum jam ab Anna eruditissima ad ipsa Callimachi Fragmenta animadversum, ubi haec scripseram, vidi. Notabile vero hic non malo ejusmodi seu sinistro, verum *dextro* seu bono, sed irato *Triopidis*, h. e. Erysichthonis *Triopae*, uti vidimus, filio, totique illi familiae, *Genio* vel *Deo* (ut promiscue δαίμων apud Poëtas, quod obvium, de utroque dicitur) ad *pravum*, quod sequitur, *consilium*, sibique ac toti Regiae domui exitiosum, prolapsum continuo dici eundem Erysichthona, Dii nempe, juxta saniorem gentilium Theologiam, omnes natura sua benefici, nusquam malefici, seu ἀγαθῶν χορηγοὶ, κακῶν δὲ οὐδενὸς, *bonorum largitores, mali vero nullius*, ut de iis post Platonem de Republ. lib. II. p. 379. ait ejus Enarrator Proclus, cum in Platonis Theolog. pag. 45. tum in Timaeum l. v. p. 335. ac praeterea in ipsos de Republ. libros p. 358. & quos ea de re locos obiter hic Lectori indicasse sufficiat. Unde etiam de Deo a Lucretio dictum l. I. vs. 63. *nec tangitur ira*. *Irasci* nihilominus dicti quandoque, uti hoc loco iidem Dii, h. e. ubi quis semet ab illis, seu ab eorum cura ac indulgentia in res humanas, pravis adfectibus & mentis perturbationibus avertit; prout

 id

id explicat optimus veteris illius Theologiae Interpres Jamblichus de Myster. Sect. I. c. XIII. Adeo, ut *ad prava consilia*, sicut hic de Erysichthone continuo additur, iidem, qui semet clarissima Deorum luce, ut ibidem addit, Chalcidensis ille Mysta, sponte privantes, in tenebris ambulant (σκότῳ ἑαυτοῖς ἐπηγάγοντο) facile delabantur; sibique inde tanquam ab *irato*, & quod supplicationibus ac reversione placare debuerant, Numine, mala ac damna immensa ipsimet arcessant. Quae equidem ex iis, quae de *ira* Dei, seu *irato* unico vero ac supremo *Numine*, peccata nempe, quae nos ab eo avertunt, in sceleratis detestante ac puniente, in sacris utriusque foederis libris haud semel dicuntur, desumpta ac detorta; & ab hominibus quidem in diffusa jam Christianae Religionis luce versantibus, haud immerito licet statuere. Quamquam id ab eorum Magistri placitis haud alienum esse constat; qui dicto ante libro de Republ. p. 380. ait Poëtis concedendum, ut dicant, non mala quidem & calamitates a Deo proficisci, id enim nefas; sed Deum bene & juste egisse, dum illis poenas infligit; idque, ut inde aliquam utilitatem iidem reportarent. Unde a Juliano Imp. e Platonis, quae ubique ille in suis operibus memorat, placitis dictum Orat. II. pag. 149. e sacrilegis alios poenas quidem Diis dedisse, alios vero neglectos, *utpote indignos, quos ulla poena ad sanitatem revocaret*, ὡς οὐκ ἄξιοι κολάσεως εἰς ἐπανόρθωσιν φερούσης. Adeo, ut neque idem Plato facile fuerit adsensus Choro Oceanidum, dicenti de supremo Deorum Jove apud Aeschylum Prom. vs. 162. ὁ δ' ἐπικότως ἀεὶ θέμενος ἄγναμπτον νόον, *ille autem perpetuo prae ira animum inflexibilem reddens.* Ut mirum proinde sit, ullam ex iis, quae de irato Deo in veteri foedere, ad eam, quam modo dixi, normam subinde dicuntur, cavillandi occasionem arripere voluisse eundem, de quo modo, Julianum; prout ex iis liquet, quae ex ejus adversus Religionem Christianam commentatione proferuntur in gravissimis Cyrilli contra eundem τὸν παραβάτην disputationibus, & quidem lib. v. sed qua de re ad eosdem gravissimi Antistitis, qui nunc sub praelo ipsius Juliani, quod jam alibi monui, operibus a me adnexi sudant, libros, dicendi adhuc erit locus.

Vs. 33. βωλὰ] Inter alios Dorismos, qui in Theocrito adhuc emendandi restant, recenseri etiam debet eadem vox βωλὰ pro βωλὰ nempe seu βουλὴ, ut Idyll. XVII. vs. 15. ubi de Philadelpho ait, Βωλὰν, ἃν οὐκ ἄλλος &c. pro βουλὰν, ut ibi hactenus legitur, *consilium quod non alii viro in mentem venire potuisset.* Sic legendus quoque versus 70. Idyll. praecedentis.

Μωσάων, ἀτάνευθε Διὸς μεγάλω βωλευτᾶ,

non ut in editis, Μουσάων & βουλευτᾶ,

Musarum, absque Jove magno consultore.

Μῶα autem pro Μοῦσα, litterae nempe σ ἀφαιρέσει, dixerunt Laco-

cones, ut in Comici Lysistrata pag. 910. τὰν τεὰν ἐκλιπῶα Μῶα, *relinquens Musa.*

Vs. 35. ἀνδρογίγαντας] Vulgo solent Poëtae antiquos mortales, qui in Deos furere, impieque se gerere sunt ausi, ut totidem nempe *Terrigenas* nuncupare. Sic vesanus ille Capaneus, γίγας cum ab Aeschylo Sept. Theb. vs. 430. tum ab Euripide Phoen. vs. 1137. appellatur. Ut vero ἀνδρογίγαντες hic dicuntur, qui nempe jussu Erysichthonis sacrum Cereris lucum exscindere adgrediuntur; sic ἀνδρόπαιδα impium, & vel invito Jove Thebas diruere paratum Parthenopaeum appellaverat pridem Aeschylus Sept. Theb. vs. 539. ἀνδρόπαις ἀνὴρ, *virilis puer*, seu qui *e puero vir strenuus* primum evaserit, a Lycophrone vero νέανδρος dicitur, quem ibi Isaacius ad illum Aeschyli locum vult respexisse, μετέφρασε δὲ τὸ Αἰσχύλειον· τὸν γὰρ ἀνδρόπαιδά φησιν Αἰσχύλος, οὗτος νέανδρον ὡς παραφράζων λέγει, *expressit autem Aeschylum: quem enim* ἀνδρόπαιδα *vocat Aeschylus, hunc* νέανδρον, *tanquam illum interpretatus, vocat.*

Ibid. ὅλαν πόλιν ἄρκιοι ἆραι] Parodia est, quod hic praeteriri non debuit, seu imitatio loci Euripidei de dicto modo Capaneo, Phoen. vs. 1037.

> ΓΙΓΑΣ ἐπ' ὤμων γηγενὴς, ΟΛΗΝ ΠΟΛΙΝ
> ΦΕΡΩΝ, μοχλοῖσιν ἐξανασπάσας βίᾳ.
> GIGAS *terra natus* TOTAM URBEM
> SUSTINENS, *vectibus vi abstractam.*

Vs. 36. πελέκεσσι καὶ ἀξίνᾳσι] Ἀξίνην de διδύμῳ πελέκει, seu *utrinque ancipiti securi* dictam notant veteres Grammatici; qualem ἀμφίτομον βέλεμνον, *anceps*, seu *utrinque secans telum*, vocat Aeschylus Agam. vs. 1505. & qualis ἀμφήκης γένυς dicitur, Sophocl. Elect. vs. 488. ac unde *bipennis*, ac *ferrum bipenne* a Latinis dictum. A quibus proinde diversae πελέκεις ἑτερόστομοι, seu *secures una parte acutae*, ut apud Synesium Ep. CXXVII. p. 262.

Vs. 38. αἴγειρος, μέγα δένδρεον] Quomodo nempe μακεδνῆς αἰγείροιο, alibi μακραί τ' αἴγειροι, *celsae populi nigrae*, dicuntur ab Homero Odyss. Η. 106. & Κ. 510. Quae etiam αἴγειρος, seu *nigra populus* in majorem altitudinem *alba populo* sive τῇ λεύκῃ adsurgere, a Theophrasto dicitur H. Pl. l. III. c. XIV. & prout celsis vulgo arboribus consiti sacri veterum luci. Creticam autem vocem esse αἴγειρον (quamquam eam inter Creticas λέξεις a diligentissimo Meursio in Creta relatam non videam) alibi innuit Theophrastus, nempe H. Pl. l. II. c. III. ubi de translatione arborum ex una regione in aliam ait, καὶ εἰ δή τις κομίσειε τὴν ἐν Κρήτῃ λεγομένην αἴγειρον, *& si quis eam, quae in Creta* αἴγειρος *(populus nigra) vocatur, transtulerit* &c. Hinc alio etiam loco H. Pl. l. III. c. VI. observat, cum in Creta dari αἰγείρους καρπίμους, seu *populos nigras*, quae *fructus ferant*; tum unius meminit id genus αἰγείρου, ad aditum speluncae Idaeae in Creta (nempe haud aliter ac apud

Maronem dicitur Ecl. IX. vſ. 41. *hic candido populus antro imminet*) in qua munera conſecrata conſervarentur. Adde, quod Creticae αἰγείρε, ejusque in medicamentis uſus, mentio fiat aliquoties apud Senem Coum, cujus ea de re locum ſuppeditabit Foëſius, & in Creta eruditiſſimus Meurſius. Id enim, quod alibi jam dudum notavi, & ante editum ejusdem Meurſii de Creta Commentarium, nempe Diſſ. de Praeſt. Num. p. 310. huic Inſulae extitit peculiare, ut prae aliis regionibus, eximiis omnis generis plantis, herbis nempe & arboribus, abundare eadem crederetur: adeo, ut myropolae urbis Romae ſolas herbas, quae a Creta adferebantur, una cum ſuccis & ſeminibus emerent, ut e Galeno ibidem monui, de Antidot. l. I. c. X. &c. c. XIV. quae loca accuratam alioquin effugere Cl. Meurſii, ubi de Creticis arboribus & herbis agit, diligentiam. Quod vero de eadem arbore ſive αἰγείρῳ hic a Poëta additur, αἰθέρι κῦρον, id οὐρανομήκης, *in coelum pertingens*, una voce ab Homero dicitur Odyſſ. E. vſ. 239.

Αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης,
Populusque abiesque in coelum pertingens.

Vſ. 39. νύμφαι ποτὶ τ' ὤνδιον ἐψιάωντο] Haud mirum ſub celſa hujus nemoris nigra populo, dici hic a Poëta ſolitas meridiano tempore ſacratas Cereri Nymphas, choreis nempe, ut ea in re ait Ovidius, ſe oblectare. Αἴγειρος enim inter eas arbores a Pherenico Poëta apud Athenaeum l. III. 78. relata, quae a Nymphis ſicut καρύα, βάλανος, πτελέα, συκῆ, *nux*, *juglans*, *ulmus*, *ficus* & qua de re ad vſ. 81. Hymni in Delum egimus, forent ſcilicet denominatae: & ſicut ibidem ait noſter Battiades, gaudere Nymphas, ubi quercus (quae vox ibi δρῦς, quasvis alias arbores denotat) imbre irrigantur; dolere autem ὅτε δρυσὶν οὐκ ἔτι φύλλα, *quando quercubus non adſunt amplius folia*, quae nempe umbram iisdem, meridiano, ut hic dicitur, tempore, praebeant, ſub qua choreas ducere, aut aliis ſe oblectare luſibus eaedem poſſint. Id vero melius aliquanto de *quercu*, ab Ovidio in narratione hujus facti, quam hic a noſtro Battiade de αἰγείρῳ ſeu *populo* dictum ſtatuit Anna praeſtantiſſima; quod nempe *populus* non ſit arbor umbroſa. Iſtud quidem novi a Plinio traditum l. XVII. c. XII. *populo* nempe nullam eſſe umbram. Verum haud minus conſtat *umbroſam* dici a Virgilio hanc arborem Georg. lib. II. vſ. 60.

Herculeaeque arbor UMBROSA *coronae;*

& ab eodem Aen. l. VIII. vſ. 276.

Herculea bicolor cum POPULUS UMBRA,

& apud Horatium l. II. Od. III.

Qua pinus ingens, albaque POPULUS
UMBRAM *hoſpitalem conſociare amant.*

Et quamquam ea de λευκῇ ſeu *alba populo* ibidem dicantur (ea enim

enim fuit, ut vel e Theocrito liquet, Herculi sacra) & quam etiam πλατυφυλλότερον τῆς αἰγείρου, seu *latiora folia* habere *nigra populo* tradit Theophrastus de C. Pl. l. v. c. VIII. eandem tamen albam populum senescentem ob alimenti inopiam *angustiori esse folio*, τὸ φύλλον στενότερον, continuo ille ibidem agnoscit. Adeo etiam, ut haud minus de hac *umbrosa* in luco Cereris, hactenus quippe incaedua, ac proinde annosa αἰγείρῳ dici a Callimacho potuerit; quum *umbrosum* itidem Minervae apud Phaeacas lucum αἰγείρων, seu ex meris hisce *nigris populis* consitum, dixerit Homerus Odyss. Z. vs. 291. alibi autem, ubi de opacis Proserpinae lucis agit, ut adducto paullo ante loco, μακραί τ' αἴγειροι, *celsae populi nigrae*, commemorantur, Odyss. K. 510. Adde, quod densae essent in lucis arbores, ac inde πυκναὶ & σύσκιοι, *densae & umbra obtectae*, haud semel dictae; sicut τεμένιαν φυλλάδα, *foliis densum lucum*, vocavit, ut jam alibi monui, Sophocles Trachin. vs. 767. prout nempe τεμένη de *lucis* etiam subinde dicuntur, sicut apud Lycurgum contra Leocratem p. 195. ed. Hanov. ὅτι τὰ τεμένη τεμεῖσθαι, καὶ τοὺς νεὼς κατασκάψεσθαι, *quia quod luci excinderentur, ac diruerentur delubra.* Haud alienae proinde ab his Nymphis, in sacro Cereris luco agentibus sub *procera* hac *arbore*, ut eam hic vocat Callimachus, choreae ac lusus. Mitto quod Athenis olim αἴγειρος exstitisse fertur, ad quam ludos scenicos spectandi ergo, & antequam constructum esset Theatrum, tabulata erant erecta, ac unde αἰγείρου θέα alibi, & rectius παρ' αἰγείρου θέα, *ad populum nigram spectaculum*, apud Hesychium, Suidam, praeterea & Eustathium legitur, & quidem cum traditа illius antiqui Atheniensium ritus explicatione. Eandem vero αἴγειρον fuisse in foro, ex alio ejusdem Hesychii loco ἀπ' αἰγείρων (seu ἀπ' αἰγείρου) bene jam observavit in Lectionibus Atticis eruditissimus Meursius. Ut vero hic ποτὶ τ' ὤνδιον redditur in Scholiis, πρὸς τὸ μεσημβρινὸν, sic ποιμένας ἐνδίους, *pastores sub meridiem*, observari a cicada dixit Theocritus Idyll. XVI. vs. 95. τ' ὤνδιον autem Dorice hic pro τὸ ἔνδιον, sicut ὦνα pro ὦ ἄνα supra vers. 33. Hym. in Jov. & τ' ὦργος pro τὸ Ἄργος vs. 138. Hym. in Lav. Pall. Neque de voce ἑψιόωντο opus hic retexere, quae notavi ad vs. 3. Hym. in Dianam, ἐν οὔρεσιν ἑψιάασθαι, *in montibus se oblectare*, choreis nempe &c.

Vs. 42. τίς μοι καλὰ δένδρεα κόπτει] Quae nempe *arbores* incaeduae pro lucorum Diis aut Deabus sacratorum more, & solita loci religione, manere debuerant. Ita de uno e Jul. Caesaris percussoribus P. Turullio, tradit Dio lib. LI. pag. 448. eum in Co Insula Augusti jussu interemptum, ac, ut addit, καὶ ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν Κῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ΞΥΛΑ ἐς ναυτικὸν ΚΕΚΟΦΩΣ, δίκην τινὰ καὶ τῷ θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξε, *ita ut visus sit Turullius poenas Aesculapio dedisse, cujus in luco, qui in Co Insula est*, ARBORES *rei navalis caussa* CECIDERAT.

κόπτειν nempe, quod hic etiam dicitur, seu ἐκκόπτειν, *succidere* seu funditus exscindere religiosas id genus arbores, semper vetitum; non autem eas subinde, & peracto prius sacrificio, conlucare, seu frondes inde amputare. Quod postremum *coërcere*, *deputare*, & veteri apud Festum verbo, ac in priscis tabulis, *coinquere arbores*, a Romanis, ut jam monuit ad Solinum ὁ πάνυ, dicebatur. Adde veteres glossas, *conluco*, διακαθαίρω δένδρον, *arborem purgo*, amputatis inutilibus ramis, quomodo nempe eo verbo διακαθαίρειν & voce διακάθαρσις utitur, ubi ea de re agit, Theophrastus de C. Pl. l. III. c. x.

Vs. 43. αἱ πόλις ἀρήτειραν Δαμοσίαν ἵσταταν] Dotium nempe, de qua paullo ante vs. 26. urbs Thessaliae, ad quam situs erat hic Cereris lucus. Haud mirum vero ab ea urbe constitutam dici *publicam* illius Deae *sacerdotem*, ἀρήτειραν δημοσίαν, quum collatio Sacerdotiorum, propter sacrorum religionem, inter praecipuas publicae rei ac administrationis curas fuerit semper & ubique ferme habita. Unde in genere etiam sacerdotes, tam ἱερεῖς quam ἱέρειαι, κληρωτοὶ dicti seu *sorte eligi*, iique ὁλόκληροι; & e nobilissimis quidem ac probatis antea civibus aut matronis vel virginibus apud Atticos, ut ex eorum oratoribus notum; finitoque Sacerdotii tempore, rationem illius, quod vel ex Aeschine adv. Ctesiphontem constat p. 276. ed. Basil. tanquam qui sacra pro urbe ac civibus facerent, ac unde penderet salus publica, reddere tenebantur. Sacra enim & festa, alia δήμια sive δημοτελῆ apud eosdem veteres habita, seu *in commune*, ut de iis loquitur Tertullianus de Spectacul. c. VI. *celebrata*, & qualia ab eodem Cerealia commemorantur: quae proinde per δημοσίας, ut hic de Cereris ἀρήτειρα apud Thessalos dicitur, urbis aut gentis sacerdotes, viros aut feminas, procurabantur: alia vero privata, sicut Athenis τῶν φρατριῶν aut συνοικιῶν singularum *curiarum*, aut *simul cohabitantium*; quorum mentio itidem apud oratores Atticos, & eruditos Aristophanis Interpretes de Pace p. 699. Ita Χαλκεῖα Athenis festum, primo δημοτελὲς, dein solorum artificum, seu fabrorum, exstitisse tradit Eustathius Iliad. B. p. 284. Hinc apud Romanos quoque comitiis populi tributis primo solus quidem Pontifex Maximus, dein post legem Domitiam creati quoque reliqui Pontifices, aliique majorum gentium Sacerdotes, ut augures & quindecimviri. Unde etiam *augur publicus* & *augures publici* dicti apud Tullium l. VI. Ep. Fam. VI. de Legib. l. III. ac in municipiis itidem ut AUGUR. PUB. MUNICIPII apud Gruterum c. LXXI. 1. & FLAMEN SACR. POP. MUNICIPIAL. seu *Sacrorum Publicorum Municipalium* c. XVI. 3. & in doctissimi Reinesii Syntagm. p. 361. MAG. (seu Magister) PUBLICUS HARUSPICUM. Immo id nominatim de *Publica Cereris Sacerdote Populi Romani*, uti hoc apud Callimachum loco, de δημοσίᾳ ejusdem Deae ἀρητείρᾳ in urbe

urbe Theſſaliae Dotio, dici videas in alia Inſcriptione apud Gruterum CCCVIII. 4. & quae proinde omnino meretur hic adſcribi,

CASPONIA, P. F.
MAXIMA
SACERDOS CERERIS
PUBLICA
POPULI ROMANI
SICULA.

Id vero apud Romanos receptum, ut Graecorum ritu e ſequiori ſexu, & quidem Graecae eſſent Cereris Sacerdotes ſeu ἀρήτειραι, ſicut in adducto lapide Sicula illa Cereris apud Romanos Sacerdos. Docet id aperte Tullius Orat. pro Balbo, SACRA CERERIS, *Judices, ſumma majores noſtri religione confici caerimoniaque voluerunt: quae cum eſſent aſſumpta de Graecia & PER GRAECAS SEMPER CURATA SUNT SACERDOTES, & Graeca omnia nominata:* Adeo, ut quum ſumma caſtimoniae ratio in eligendis illis Cereris, qua de re jam ſupra egimus ad verſ. 5. hujus Hymni, Sacerdotibus mulieribus aut virginibus haberetur; inde etiam factum fuerit, ut eadem Cereris Sacerdotia non eſſent ex eorum genere, quae ΔΙΑ ΓΕΝΟΥΣ ſeu *haereditaria* apud Graecos dicebantur; ſed quae dignis ſacro illo munere probatisque demum feminis, certo deſtinatoque conſilio, idque publico urbis, ut hic ab oppido Dotio factum dicitur, aut gentis nomine, conferebantur. Ita Athenis quoque delectae a reliquis mulieribus duae *Sacerdotes* ſeu ἀρήτειραι, quae Theſmophoriis hujus Deae ſacris praeeſſent; ut id docet Iſaeus de Conon. Haered. p. 511. ed. Hanov. αἵτε γυναῖκες ἐκ τῶν δημοτῶν μετὰ ταῦτα προὔκριναν αὐτὴν μετὰ τῆς Διοκλέους γυναικὸς τοῦ Πιτθέως, ΑΡΧΕΙΝ ΕΣ ΤΑ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ, *Popularium vero mulieres illam poſtea elegerant cum uxore Dioclis Piteis, ut* SACRIS CERERIS PRAEESSET; quaſi nempe totidem tum illius Deae ἀρχιέρειαι, prout in antiquis lapidibus haud ſemel occurrit illud ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΣ nomen, Sacerdotibus nempe feminis tributum, ſicut Marm. Oxon. p. 94. P. I. & Sponii Miſc. p. 338. ac 349. Quales non *Flaminicae* ſolum, aut *Sacerdotes Primae in Municipio* dicuntur in aliis antiquis lapidibus; ſed quandoque etiam integrae gentis ſeu Provinciae, ut *Flaminica Provinciae Hiſpan. Citer.* aut *Luſitaniae*; vel *Sacerdos Deſignata Provinciae Hiſpan. Citer.* apud Gruterum, totidem proinde ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΙ. Hic vero apud Callimachum de ἱερείᾳ tantum agitur, ſeu, ut eam vocat, ἀρήτειρα, Cereris nempe *Sacerdote* in urbe Theſſaliae Dotio; & ſicut Dianae, alibi Hecates, ἀρήτειραν vocat Apollonius l. I. vſ. 312. & l. III. vſ. 252. Μελίσσας alioquin proprio nomine dictas Cereris ſacerdotes ſupra vidimus ad vſ. 110. Hym. in Apoll. ſicut eas ἱεροφάντιδας in ſacris hujus

hujus Deae Eleusiniis appellatas, docent prisci Grammatici ad Sophoclis Oedip. Col. vs. 714. Quamquam ἱεροφάντιδα Athenis etiam dictam de Minervae Sacerdote femina, liquere videatur e Plutarcho in Sylla p. 460.

Vs. 44. γύτο δὲ χειρὶ] Ita praeter Homerum Apollonius Rh. lib. IV. vs. 224.

ἡνία δ' ἵππων
ΓΕΝΤΟ χεροῖν Ἀψυρτος,
habenas equorum
Accepit manibus Absyrtus,

rationem vero formati hujus verbi γύτο pro ἑλεῖν, ab ἕλω, & unde ἕλετο, ac per syncopen ἕλτο, docent Grammatici, ut Etymologi Auctor, & haud uno loco Eustathius: de quo tamen an fides continuo iis haberi debeat, & in hac voce γύτο pro ἑλεῖν, non lateat forte aliquis antiquus & alias obsoletus, (qualium magna seges) verbi, unde formatum sit eo sensu illud γύτο, usus, aliis sagacioribus dijudicandum relinquimus.

Vs. 45. Στεμμάλα κ̀ μάκωνα] Interpres *coronas floreas & papaver*, quum tamen coronis floreis omnino haud delectari Cererem; unumque Sophoclem, illi ac Proserpinae coronam e floribus, narcissi nempe, tribuere, tradant veteres Tragici illius Enarratores ad Oedip. Col. vs. 715. ac inde ut paullo ante ibidem dicitur, *in Thesmophoriis prohibitum mulieribus Sacrum illud obeuntibus omnem coronarum e floribus usum*, ἀλλὰ ταῖς θεσμοφοριαζέσαις τὴν τ̃ ἀνθινῶν στεφάνων ἀπειρῆσθ χρῆσιν. Quamquam ibidem *myrtum* & *smilacem* coronam esse Cereris, tradidisse dicitur Ister Demetrius; & *myrto* coronatos hujus Deae Sacerdotes ex utroque sexu, in Eleusiniis nempe. Quibus accedit Artemidorus, qui *myrteam coronam* Cereri ac Veneri communem adserit l. I. c. LXXIX. Spicifera alioquin, ut notum (& qua de re jam ante ad vs. 2. hujus Hym.) Dea; ac inde eo capitis insigni, *spiceae* nempe *coronae*, in veterum nummis conspicua; eademque spicarum manipulum dextra, *papaver* autem, de quo hic, ac Cereale inde a Marone dictum Georg. l. I. vs. 212. sinistra vulgo in iis praeferens. Juxta illud nempe, quod opportune jam hic viderunt Vulcanius & Anna praestantissima, Theocriti Idyll. VII. vs. 157.

Δράγματα κ̀ μάκωνας ἐν ἀμφοτέρῃσιν ἔχοισα,
Spicarum manipulos & papaver in utraque manu gerens.

Sed haec jam pervulgata, quaeque ejus ratio exstiterit; eaque passim in antiquariorum libris obvia. Unius tamen illiusque insignis nec vulgati hactenus nummi iconem adferam haud ingratam Lectori, nec ab hoc loco alienam fore reor, depromptam e Thesauris Gallorum Regiis. Nummus est sub M. Aurelio cusus, mole juxta ac elegantia conspicuus, in quo modius cum spicis ac papavere, solitis Cereris symbolis, visitur, in inscr. SPES PUBLICA. Papa-

Papaver alioquin inter myſtica Bacchi ſymbola, juxta ferulas, thyrſos &c. a Clemente refertur Protrept. p. 24. Neque vero novum videri debet Deae hujus ſacerdoti, cui nempe adſimilata dicitur hic Ceres, eadem inſignia, ut *coronae* & manipuli forte ſpicarum (anceps enim, ut notum; vox στέμματα, de *corollis* aliisque *ſacris inſulis* adhibita) & *papaveris* tribui. Haud aliter nempe ac virgo Minervae apud Pallenenſes ſacerdos, feſto illius Deae, πανοπλίαν ejusdem induta legitur (& de quo loco jam ante) apud Polyaenum lib. VIII. cap. LIX. aut prout vel Bacchantes, thyrſo; Veneri ſacratae, myrto; Cybeles ſacerdotes nucibus pineis inſtructi viſuntur etiamnum in antiquis monumentis.

Ibid. κατωμαδίαν δ᾽ ἔχε κλαῖδα] Ita δέρμα κατωμάδιον, *pellem ab humeris pendentem*, dixit idem Callimachus eo verſu, qui ab Apollonii Rh. Enarratoribus refertur l. I. vſ. 1243. & Aratus Phoenom. vſ. 29. αἰεὶ δ᾽ κατωμάδιαι φορέονται, juxta Germanicum, *ſemper vero in ipſos declivos humeros rapiuntur.* Hinc vox *catomidiare*, h. e. *ſcapulas verberare*, qua uſus Spartianus in Hadriano, & vetus Juvenalis Scholiaſtes Sat. II. vſ. 142. & prout In Petronio *catomidiari*, pro *catorogare* legendum ſtatuit ad eundem Spartianum ὁ πάνυ. Quod vero *clavem ab humeris pendulam*, ſeu κατωμαδίαν κλαῖδα geſtare hic dicitur eadem Cereris Secerdos, ſeu ejus habitum mentita haec Dea, ad ſilentii ſignum referre placuit viro docto; quod nempe ſacra Cereris non liceret divulgare, ac inde de hujuſce Deae Eleuſiniis Sacerdotibus dictum ſit a Sophocle Oedip. Col. vſ. 1105.

ὧν

ὧν καὶ χρυσέα
ΚΛΗΙΣ ἐπὶ γλώσσῃ βέβακεν
Προσπόλων Εὐμολπιδᾶν,
& quarum aurea
CLAVIS *linguam claudit*
Ministrorum Eumolpidarum.

Verum haud opus ea ſubtili & metaphorica hujus loci ἐξηγήσει, neque hic de myſticis *arcanae*, ut ab Horatio dicitur, Cereris Eleuſiniae Miniſtris, ſed de Cereris apud Dotium Theſſaliae urbem ſacerdote demum agitur. Rem ſimpliciter ac uno verbo tangunt Graeca ad hunc locum Scholia, εἶχε κλαῖδα, h. e. τὴν κλεῖν, ὡς ἱέρεια, *clavem habuit, tanquam ſacerdos.* Proprium nempe olim, ut ſamularum claves aedium privatarum geſtare, ſicut apud Euripidem Troad. vſ. 492.

ἢ θυρῶν λάτριν
Κλῇδας φυλάσσειν,
vel januarum custos
Claves ut ſervem;

ita etiam ſacerdotum, ut eaedem eſſent ac dicerentur κληδοῦχοι ſeu *clavigerae*, tanquam totidem ſacrarum aedium cuſtodes. Hinc Io κληδοῦχος Ἥρας, *Junonis clavigera* ſeu *aeditua*, dicta apud Aeſchylum Suppl. verſ. 299. & de Iphigenia futura Dianae Tauricae Athenas delatae ſacerdote, κληδουχεῖν θεᾶς, *clavigeram Deae fore*, dicitur ab Euripide Iphig. Taur. vſ. 1463. Sic de Caſſandra Apollinis ſacerdote ait apud eundem Tragicum Hecuba Troad. vſ. 256.

Ῥίπτε, τέκνον, ζαθέους
ΚΛΗΙΔΑΣ,
Abjice, filia, ſacras
CLAVES,

ac ut addit, reliquos ſacratae Phoebo virginis ornatus. Eadem itaque & obvia hujus κληδοῦχου, quae *clavim* κατωμάδιον, ſeu ab *humeris pendulam* geſtaret, Sacerdotis, aut quae habitum ejus hic induerat, Deae ratio. Dorice autem, ut obiter hoc addam, non κλαΐς, ut hoc loco, ſed κλὰξ dicta *clavis* apud Theocritum Idyll. xv. vſ. 33. ἁ κλὰξ &c. ubi Schol. κλὰξ δὲ κλεῖς, Δωρικῶς.

Vſ. 47. θεοῖσιν ἀνειμένα δένδρεα] Alio quidem ſenſu loca δένδρεσιν ἀνειμένα dixit Dio Chryſoſt. Orat. VII. p. 101. πολλοὶ δὲ καὶ πάγκαλοι λειμῶνες ὑπὸ ὑψηλοῖς τε καὶ ἀραιοῖς ΔΕΝΔΡΕΣΙΝ ΑΝΕΙΜΕΝΟΙ, *multa autem & pulcherrima prata ſub excelſis & raris* ARBORIBUS *patentia.* Hic vero, prout Athenaeus l. XI. p. 503. obſervat a Nicandro ψυκτῆρας dici, τοὺς ἀλσώδεις, καὶ συσκίους τόπους, ΤΟΥΣ ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ΑΝΕΙΜΕΝΟΥΣ, ἐν οἷς ἔστιν ἀναψῦξαι, *nemoroſa & umbroſa loca* DIIS SACRATA, *in quibus licet frigus captare.* Ἀνειμένα nempe frequenter dicta,

quae

quaecunque *Diis consecrata.* Sic ἀνίηκεν, ab ἀνίημι scilicet, usurpatur in Inscr. Herod. Attici,

> Ὑμῖν γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ΑΝΑ γαῖαν ΕΗΚΕ,
> *Vobis autem Herodes sacram terram consecravit.*

ac ubi a viro incomparabili hic Callimachi versus eam in rem adducitur. Cui addi poterat illud Laërtii in Pittaco lib. I. p. 47. ult. edit. καὶ χώραν αὐτῷ ἀπένειμαν οἱ Μυτιληναῖοι (non Μιτυληναῖοι, ut apud alios passim Auctores, quod veteres nummi redarguunt) ὁ δὲ ΙΕΡΗΝ ΑΝΗΚΕΝ, *agrum ei adsignarunt Mytilenaei, ille autem eum* CONSECRAVIT. Quod vero animalia *Diis consecrata*, ἄνετα similiter dici ibidem obiter observat ὁ πάνυ, ad Athenaeum respicit, apud quem lib. VII. p. 284. *sacrum piscem & sacrum bovem*, τὸν ἄνετον seu *consecratum* dici legitur. Ἀνειμένοι alioquin de iis, qui *vita* sunt *solutiore* dicti; ut de Abydenis Milesiorum colonis, quod essent ἀνειμένοι τὴν δίαιταν, *circa victum dissoluti*, ait idem Athenaeus l. XII. p. 524. aut vero de iis, qui *animo* sunt *remisso*, ac ut Catullus loquitur Carm. XVII. *supino*, sicut in veteris Poëtae versu, qui a Porphyrio adducitur περὶ Ἀποχ. l. II. p. 230. & inde a Cyrillo adv. Jul. l. III. p. 306.

> Τίς ὧδε μωρὸς, καὶ λίαν ἀνειμένος,
> Εὔπιστος ἀνδρῶν;
> *Quis ita stultus & tam remissus*, seu *animo supino*,
> *Credulusque inter homines?*

Apud Josephum autem Ἀρχ. l. XI. c. V. dicuntur Judaei a captivitate reduces, tempore σκηνοπηγίας accedentes εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ, quod vetus Interpres, seu Rufinus seu Epiphanius Scholasticus, vertit, *ad superiora templi.* Gelenius *ad patentem templi partem*, quae Orientalem, ut additur, spectabat, prout nempe ἀνειμένοι a Dione Chrys. usurpari, paullo ante diximus.

Vs. 48. ἐλίνυσεν] Eadem voce alibi usus Callimachus apud Etymologum, sed cum uno ν ut ibi hodie legitur, οὐδὲ βοὴ κήρυκος ἐλίνυσε, *neque vero vox praeconis quievit*; nec tamen similiter apud Theocritum, cujus ibidem locus adfertur, quasi in eo exstaret, ἐλίνυσε δὲ τὸ καῦμα, quum ἐλινῦσαι δὲ τὸ καῦμα, *quiescere autem circa diei aestum*, dicatur, Idyll. X. vs. 51. Utroque autem modo hoc verbum effert ob metrum Pindarus, nempe ἐλινύσοντα Nem. Od. V. p. 368. & ἐλινύσοντας Isthm. Od. II. circa finem. Ἐλίνυσαν vero, praeter alios auctores, dixit Hippocrates Epidem. l. VI. Sect. VI. ubi Galenus, ἐλινύειν, ὅπερ ἡσυχίαν ἄγειν δηλοῖ, *quod quietem agere significat*; qui & alibi, ubi rursus ἐλινύειν dixerat Hippocrates, nempe de Fractur. Sect. VII. ita ab Ionibus hoc verbum pro *quiescere*, seu ἀργεῖν dici observat. Quamquam & a Doribus etiam, sive qui Dorico sermone scripserunt, idem verbum eo sensu usurpatum, ex adlatis Pindari, Theocriti, & hujus Hymni locis constet. In ara vero secunda Do-

Dosiadae legas εἰλινεῦντα seu ob metrum juxta magni Salmasii emendationem ἰλινεῦντα ἐν ἀμφικλύςῳ, *haerentem* seu *morantem in Insula*; formatis nempe his verbis, & quod ab Etymologo monitum, εἰλινύειν vel ἰλινύειν, ab εἰλῶ.

Ibid. πολύθεςε] Bene hic in Scholiis ea vox redditur, πολυπόθητε, *multum exoptate*, & firmat Hesychii glossa, πολύθεςος, πολυαγάπητος. Formata autem nonnullis videtur ea vox πολύθεςος, pro πολυπόθεςος, a verbo ποθέω, ac unde πολυπόθητος eadem a Scholiaste hic dicitur. Nisi quis malit, ut ea arcessatur a verbo θέσσω pro αἰτῆσαι, quo sensu vocem illam sumi notant eruditi Apollonii Enarratores ad illud Poëtae l. 1. vs. 824. θεσσάμενοι παίδων γόνον, *efflagitantes liberos* &c. Ut proinde sicut a θέτο pro ᾔτετο, factus θετὸς *adoptivus*, *spurius*; sic a dicto θέσσω *petere*, θεςὸς, ac inde fiat πολύθεςος, *multum expetitus*. Ita etiam λιπόθεςος, & quod adstruit Hesychii de ea voce glossa, λιπόθεςος, ἐπιζήτητος, *requisitus*, *desideratus*. Et hoc obiter, ac ideo, quod notatum fuerit ad hunc locum, non videri, unde ea vox πολύθεςος fluat.

Vs. 50. τᾶς ἱερὰν ἀνκειραίζεις] Nempe ἄλσος, & quomodo de vastata Insula Delo dixit Orobius, adducto jam versu ad 1. vers. Hym. in Delum, apud Athenaeum l. v. p. 215.

ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι ΚΕΡΑΙΖΟΝ,

Quando sacram Athenienses Insulam vastabant.

Vs. 52. Ὤρεσιν ἐν Τμαρίοισιν] Quomodo Τόμαρον & Τμάρον promiscue dici de Thesprotio Dodones monte observant Strabo l. VII. p. 328. & Stephanus, apud quem pro Τμάρας legendum Τμάρος, viderunt jam praeclare de illo Ethnicographo meriti Salmasius ac Holstenius. Adde Solinum cap. VII. *Dodone Tmaro celsa est*, quem *Tomarum* paullo ante dixerat; neque enim hunc ab illo, quod tamen visum viro incomparabili, diversum statuere Solinum, e verbis ejus ea de re ac Plinio, cujus ibi, ut passim, insistit ille vestigiis, satis liquet. Hinc in ejusdem Plinii scriptis codicibus l. IV. c. 11. non ut in editis *in Dodone Tomarus*, sed *Tmarus* legi, monet postremus ac eruditus illius Enarrator Harduinus.

Ibid. λέαινα ὠμοτόκος] In quo nempe Molossidos tractu, ubi mons ille *Tmarus*, vel *Tomarus*, ferocissimos *leones* gigni observat haud uno loco Aristoteles Histor. Anim. l. VI. vs. 776. Σπάνιον γὰρ τὸ γένος τῶν λεόντων ἐςὶ, καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης, ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Νέσου (non, ut ibi Νεσσοῦ) ποταμοῦ, *Rarum enim est leonum genus, neque in multis gignitur locis, sed tota Europa inter Acheloum & Nestum duntaxat fluvios*, Quod tangit rursus l. VIII. p. 985. ac inde etiam Plinius l. VIII. c. XVII. *In Europa autem inter Acheloum tantum Nestumque amnes leones esse, sed longe viribus praestantiores iis, quos Africa aut Syria gignant.* A quo tamen recedit Oppianus, qui

qui Libycos *leones* reliquis praestantiores, nulla caeteroquin horum in Epiro aut Molosside leonum facta mentione, tradit Κυνηγ. l. III. vs. 41. Neque etiam horum meminit, ubi multiplex caeteroquin *leonum* natale solum memorat, ὁ πάνυ Bochartus Hierozoic. l. III. c. I. Ὠμοτόκος vero dicta hic *leaena* seu *crudipara*, sicut jam vs. 20. Hym. in Delum, & qua de re nos ibidem. Etsi, ut hoc addam, in Europa, praeter ea inter Acheloum & Nestum fluvios loca, in quibus dari demum leones Aristoteles ac Plinius, ut modo vidimus, contendunt, in Pelio Thessalio monte leones quoque reperiri tradit post Pindarum Pyth. Od. IX. noster Battiades supra Hym. in Delum vs. 120.

Vs. 53. βλοσυρώτατον ὄμμα] Nempe quod prae reliquis animalibus maxime adspectu terribilis foret leo, seu, ut de eo Oppianus Κυνηγ. l. III. vs. 8. Σμερδαλέος δὲ πρόσωπα καὶ αὐχένας, *terribilis facie & cervice*; & quidem ob illud ejus ἐπισκύνιον, quo nihil terribilius habitum, seu *supercilii nubem* (ut eam Graecorum more vocat Horatius lib. I. Ep. XVIII. vers. 94.) & qua de re ante alios Vatum Parens ait Iliad. P. vers. 136.

Πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται, ὄσσε καλύπτων,

Totum autem supercilium deorsum trahit, oculos tegens.

Adeo ut si βλοσυρὸν ἀνδρὸς ἐπισκύνιον, *formidabile viri supercilium*, traditur Anth. l. IV. c. VIII. Ep. XIV. id potiori utique de *leone*, maxime autem de *crudipara* seu ὠμοτόκῳ *leaena* hic dicatur, quae feritate & robore alia vincere animalia, a Graecis juxta & Barbaris, ut id tradit Aelianus H. A. l. XXII. c. XXXIX. credebatur: adeo ut ferretur Semiramis, non si leonem, pardalim, aliamve id genus feram, sed si leaenam cepisset, vehementer se extulisse. Plura eam in rem ex Herodoto, Gellio, & sacris etiam Scriptoribus suppeditabit magnus Bochartus Hierozoic. l. III. c. I. Addere hic obiter liceat illud Meleagri inedito Epigrammate, ubi non jam βλοσυρὸν, aut *nubilum* leaenae ὄμμα vel ἐπισκύνιον tangit,

Ναὶ γὰρ δὴ τὰ σὰ, κοῦρε, τὰ καὶ κωφοῖσι λαλεῦντα
Ὄμματα, καὶ μὴ τὸν φαιδρὸν ΕΠΙΣΚΥΝΙΟΝ,
Ἤν μοι ΣΥΝΝΕΦΕΣ ΟΜΜΑ βάλῃς, πότε χεῖμα δέδορκα·
Ἢν δ' ἱλαρὸν βλέψῃς, ἡδὺ τέθηλεν ἔαρ.

Per tuos enim, o adolescens, illos, qui vel mutis loquuntur,
OCULOS, & *per tuum laetum* SUPERCILIUM,
Si in me NUBILUM OCULUM *emittas, tum hyemem vidi;*
Si vero bilariter adspexeris, jucundum ver floruit.

Vs. 55. θαασεῖ] H. Stephanus, probante Anna eruditissima, θασεῖ Dorice pro θήσει scribendum hic putavit; ut nempe idem valeat, quod ποιήσει στεγανὸν, h. e. στέξει, *tectam faciet domum.* Verum nihil obstare video, ut sicuti supra vs. 3. hujus Hymni θαασεῖσθε dixerat Poëta, pro *respicitis*, ita θαασεῖ seu potius θαασεῖς

hic usus Callimachus, tanquam de publico, ἱεροσυλίας nempe seu ἀσεβείας, non de privato aliquo hujus Erysichthonis crimine ageretur: quum γράφειν & γραφὴν de solis publicis judiciis, seu accusatione vel condemnatione publici criminis apud Atticos dicta, e Graecis Oratoribus, & Platone praeterea sub initium Euthyphronis, abunde liqueat. Hinc capitale apud eosdem aliasve moratas gentes, ἱεροσυλίας, quale hoc Erysichthonis crimen, ac ut ea de re Hermogenes Partit. Sect. IV. νόμου κελεύοντος, τὸ μὲν ἱερόσυλον τεθνάναι, *lege jubente sacrilegum quidem mori*; furem vero, quod addit, duplum reddere. Hinc etiam ἀσεβείας γραφὴ, non δίκη, quod dicebatur de privatis criminibus, apud Demosthenem adv. Eubulid. p. 537. ac adv. Lacritum p. 598. ed. Basil.

Vs. 58. ἁ θεῦς] Aeolum nempe proprium • longum vel parvum in υ mutare, ut ὄνυμα, ὄνυμα, ac inde ὀνυμαίνω· σοφὸς, συφὸς· ἀσσότερον, ἀσσύτερον, aliaque, de quibus videri potest Eustathius ad Homer. p. 27. & 631. Sic ὀρεῦσα apud Theocr. Idyll. V. vers. 85. ubi Grammatici τὸ δὲ ὀρεῦσα, Αἰολικὸν nempe pro ὁρῶσα, & λαλεῦμες apud eundem Idyll. XV. vs. 92. pro λαλοῦμεν. Hinc itaque pro θεὸς Aeolice, & quidem, quod Aeolibus quoque familiare, ac juxta eorum, quam memorant itidem veteres Grammatici, βραχυλογίαν, contracte θεῦς. Ut mittam haud insolitam Poëtis συνίζησιν in hac voce θεὸς (uti de ea jam obiter ad vs. 87. Hym. in Jovem) sicut apud Sophoclem Ajac. vs. 49. θεοῖς, & Electr vs. 1615. θεῶν, Oedip. Col. vs. 715. θεαὶ, ac similiter in Theocriti Epigrammate XII. θεῶν &c. nempe duabus syllabis ibi ob metrum in unam contractis. Ut proinde non videam, qua in re posset hic redargui, quique non minor Grammaticus quam Poëta a veteribus fuit habitus, noster nempe Battiades. A qua autem voce θεῦς pro θεὸς, facta θευμορίη pro *fato* seu *calamitate divinitus immissa*, qua usus in Epigrammate jam vulgato in editione Parisiensi Callimachus; pro *fatali* autem Apollonius l. III. vs. 676. nempe θευμορίη ἀδέδηκεν ἄψεα νοῦσος, *fatalis seu divinitus immissus artus invasit morbus.*

Vs. 62. ἀναγκαίᾳ τῷ ἔκοιτο Δωτιεῦσι &c.] Valde sunt ἀπροσδιόνυσα, quae ad hunc locum de fati scilicet vi, seu fatali *necessitate* pro Dea olim habita, adnotare placuit viro docto. Neque enim hic Poëtae sermo de fatali illa, quae omnes premit dominos ac servos, ἀνάγκῃ, seu quae ἀνάγκη ἡ μεγάλη θεὸς, *necessitas magna Dea*, ab eo dicitur, ut itidem vidimus, vs. 122. Hym. in Del. & cujus ἀνάγκης Dii ipsi dicuntur *servi* a Philisco apud Stobaeum Serm. LX. pag. 383. sed de ea duntaxat, qua servi dominorum jussa, quaecunque tandem illa sint, aequa aut iniqua, coguntur adimplere. Unde fit nempe, ut plurimum, quod ait de desipientis heri servo servus ipse, apud Comicum ab initio Pluti,

Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν,
Necesse sit malorum cum hero suo fieri participem,

 seu

seu ut eundem versum Philemon παρωδεῖ apud Stobaeum d. l. p. 834.

Κακὸν ἐς' δύλῳ δεσπότης πράσσων κακῶς,
Μετέχειν ἀνάγκη τ̃ κακῶν γὸ γίνεται,
Malum est servo herus male adfectus,
Necesse enim illi, ut eorum malorum fiat particeps.

Mitior vero hic horum Erysichthonis famulorum conditio, qui quamquam exscisi sacri Cereris luci forent rei; tanquam eo servili necessitate, qua nempe impiis etiam heri jussis parendum illis fuerat, adacti, a poena immunes hic *a Dea relinquuntur*, ἁ δ' ἄλλως μὲν ἔασεν· ἀναγκαίᾳ γὸ ἕποντο δεσποτικὰν ὑπὸ χεῖρα, & quae bene expressit Vulcanius,

Mox Dea dimissis aliis, quos jussus herilis
Egerat in facinus.

Sicuti alioquin δεσποσύνοισιν ἀνάγκαις, de *dominicis*, seu quae Persarum Regibus a subditis persolvebantur, *exactionibus*, dixit Aeschylus Pers. vs. 889. Notabilis proinde hic Callimachi locus publici ac privati etiam Juris Interpretibus; quo, ut culpa, ita etiam poena admissi ab Erysichthonis famulis sceleris, tota in herum, qui illud iis praescripserit, rejicitur. Nempe pro tyrannica olim, uti ea ab Aristotele vocatur ad Nicom. l. VIII. c. IX. dominorum in servos potestate; ac unde alibi seu cap. XI. ab eodem dictum, notum esse, quod servus nihil aliud sit, nisi heri ἔμψυχον ὄργανον, *instrumentum animatum*. Unde illud de se ac hero ait apud Menandrum Servus,

Ἐμοὶ πόλις ἐςὶ, κ̀ καταφυγὴ, κ̀ νόμος,
Καὶ τῦ δικαίυ τῦ τ' ἀδίκυ παντὸς κριτὴς
Ὁ δεσπότης· πρὸς τῦτον ἵνα δεῖ ζῆν ἐμέ,

h. e. illustri Grotio Interprete in Excerptis e Stobaeo p. 237.

Et civitas & lex, & perfugium mihi
Et justi pariter atque injusti regula,
Herus est, cujus arbitrio me aequum est vivere.

Quamquam ea de re aliter leges Romanorum civiles tulerint; unde haud ignota ad illud lemma, *An domini jussus servum excuset*, lex xx. D. de Obligat. & Action. *Servus non in omnibus rebus* SINE POENA *domino dicto audiens esse solet: sicuti si Dominus hominem occidere, aut furtum alicui facere servum jussisset.* Quibus addi potest l. 18. C. ad Leg. Jul. de vi, ubi servi, quos furoribus dominorum, ut hic Erysichthonis famuli, paruisse constiterit, ac eorum metu violentiam admisisse, ad metalla damnantur. Quomodo nempe inter formatas olim a Rhetoribus controversias, illa etiam legitur apud Graecos Hermogenis Enarratores p. 100. & 194. ut ubi quis patrem a Tyranno (quale fuisse olim herile imperium dixit, uti modo vidimus, Aristoteles) jussus verberaverit, soluta tyrannide, lege postuletur περὶ τ̃ χειρῶν. Quod alioquin, servos nempe quod adtinet, in levioribus caussis locum olim non habuisse constat jure Attico aut Romano; ut nempe pro iis, quae a Dominis jussi admiserant, plecterentur servi.

ſervi. Unde in Oratione Demoſthenis contra Calliclem legitur p. 737. mirum videri ac inſolitum, ſervum illius, qui cauſam agit; accuſatum ob agrum nempe ſepto circumdatum; quum id injuſſu domini feciſſe haud cenſendus ſit, & quod additur, καίτοι τις ἂν οἰκέτης τὸ τοῦ δεσπότου χωρίον περιοικοδομήσειεν ἂν, μὴ προστάξαντος τοῦ δεσπότου, *quis autem ſervus, non jubente hero, agrum ſepto circumdaret?* Mitior caeteroquin ſervorum apud Athenienſes conditio, adeo, ut adverſus iniquos dominos, ac proinde ad iniqua eos ac impia compellentes, actio iis daretur; qua poterant eos adigere, ut magis manſuetis ac moderatis heris venderentur. Quod poſtremum e Plutarcho, ac Ariſtophanis & Eupolidis apud Pollucem locis, jam obſervavit eruditiſſimus Sam. Petitus de Legib. Atticis p. 178. Adde de tolerabili, immo aequali velut ſervorum apud Athenienſes cum dominis jure, Xenophontem de Athen. Republ. p. 693.

Vſ. 64. κύον, κύον] Haud mirum eodem convitio adfici hic a Dea veſanum Eryſichthonem, quamquam Regis filium, quo non Hectorem ſolum Heroes Homerici Achilles ac Diomedes compellant ſubinde, ſed ipſae quoque Deae ſe mutuo laceſſunt, ut Juno Dianam, Iliad. Φ. vſ. 481. aut Iris etiam Minervam, Iliad. Θ. vſ. 423. αἰνοτάτη κύον, *impudentiſſima canis*; ut haud mirum proinde quod de moecha, ac decenter quidem, dictum ſit a Catullo Carm. XLII. *ruborem* FERREO CANIS *exprimamus ore.* Immo κύον eo opportunius vocatur hic a Cerere idem Eryſichthon, prout alioquin *regius canis* dictus a Diogene Ariſtippus apud Laërtium l. II. in ejus vita; cui utique praeter canina, de quibus paullo ante facta, & ad Deam, quamquam ſub Sacerdotis habitu, verba, caninam inſuper famem, ſeu, ut Graeci loquuntur, κυνώδη ὄρεξιν, *caninum appetitum*, λιμὸν nempe, ut hic mox additur, αἴθωνα, *diram famem*, immittit eadem Ceres. Adde, qui eadem dira fame ac egeſtate tandem urgente, *canis* inſtar, rejectas e menſa epulantium ſordes, ut infra videbitur ad verſ. 116. corrogare & comeſſe debuerit. Ita Ἁρπυίας, foedum ac vorax animalium genus, ac Phineo adpoſitas dapes adſidue deglutientes, *Jovis magni canes*, μεγάλοιο Διὸς κύνας, vocat Apollonius lib. III. vſ. 289. Quod alioquin de *aquilis* ſed tanquam fidis Jovis adſeclis, dixit Aeſchylus Agam. vſ. 139. πτανοῖσι κυσὶ πατρὸς, *volucribus canibus patris*, Jovis nempe, ac ſimiliter Prometh. vſ. 1020.

Διὸς δέ τοι
Πτηνὸς κύων δαφοινὸς αἰετὸς,
ſed Jovis
Volucer canis, aquila avida;

& quomodo Iris Junoni adſidens, κύων ὣς Ἀρτέμιδος, *velut Dianae canis*, ſupra dicitur vſ. 227. Hymn. in Delum.

Ibid. ὦ ἵνι δαίτας] Ipſamet nempe Eryſichthonis ad Cererem ſub ſacerdotis *Nicippae* habitu, uti paullo ante vidimus ad vſ. 55.

verba, unde eadem illi nunc opportune regerit ultrix Dea; quae eam, qua jam ille helluo exultabat, ἀδηφαγίαν ei continuo cessuram in gravem poenam argueret: inexplebili nempe, nullisque cibis, qua de re mox, fatianda fame, seu vera τροφῆς, ut Hippocratis verbis hic utar, de quibus paullo post, ἀκορίᾳ. Quod e saniore gentilium Theologia petitum, juxta quam iisdem plecti dignus censebatur, quibus quis ad explendam animi libidinem ac immodicas cupiditates fuerat impotenter usus. Unde illud Senecae de Benef. l. v. c. VIII. *Vitia non tantum, cum foris peccant, invisa sunt, sed quum in se retorquentur:* ut nempe hic a Cerere in Erysichthonem factum. Adeo, ut tanquam naturali lumini ac rationi consonum iidem gentiles agnoverint; id quod praeterea edocti sunt gravissimis documentis & exemplis Christiani; ut nempe per quae aliquis deliquerit, per eadem etiam puniatur. Cujusmodi obvia utique in Veteri ac Novo Foedere exempla: sicut (ut haec duo tantum hic magis opportuna, huc adducam) unum exstat mulieris adulterae, cujus uterus aquis maledictionis in poenam disrumpendus dicitur, Num. v. vers. 21. & ad quem locum ait proinde Theodoritus Quaest. x. in Numeros pag. 146. T. I. δι' ὧν γὰρ ἡ ἁμαρτία, διὰ τούτων ἡ τιμωρία, *per quae enim quis peccat, per ea punitur.* Alterum vero exemplum est, de quo jam ante ad vs. 55. epulantis quotidie divitis Luc. XVI. 27. ac in ea etiam parte, qua plus deliquerat, itidem puniti, seu, ut de eo ait Chrysostomus Serm. LXIII. in Divitem & Lazarum p. 730. T. v. τὴν γλῶσσαν κολάζεται, δι' ἧς τὴν τροφὴν ἐλάμβανε, *in lingua punitur, qua cibos acceperat*, seu quibus se ingurgitaverat. Quam poenam manere similiter hunc Erysichthonem, qui se jucundas cum sociis totidem Thessalis γαστριμάργοις, epulas assidue celebraturum jactaverat, innuit hic Ceres: quod ille nempe, sed cum praesenti ejus totiusque Regiae domus exitio, indesinenter sit comessaturus, sive, quod hic dicitur, ἐν ἔτι δαῖτας ποιήσεις, ac, ut continuo addit, θαμιναὶ ἐς ὕστερον εἰλαπίναι τοι, *ubi epulas praebebis: crebrae enim erunt tibi comessationes.*

Vs. 67. λιμὸν Αἴθωνα] Sic in veteri Epigrammate, quod refert Aeschines contra Ctesiph. p. 300.

Λιμόν τ' αἴθωνα, κρατερόν τ' ἐπάγοντες Ἄρηα,

Et duram famem, validumque Martem seu *bellum inferentes;* ac prout de immani hujus Erysichthonis fame, seu *dirissima* juxta Quintilianum Declam. v. *necessitatum*, dixit Ovidius Metam. lib. VIII. vs. 827. *furit ardor edendi* h. e. λιμὸς αἴθων, *ardens fames.* Immo unde ipsum Αἴθων nomen eidem haesisse *Erysichthoni*, quamquam non Triopae, ut supra Callimachus aliique, sed Myrmidonis filio, ex Hellanico refert Athenaeus lib. x. pag. 416. Ἑλλάνικος δὲ ἐν πρώτῳ Δευκαλιωνείας, ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ φησὶ τὸν Μυρμιδόνος, ὅτι ἦν ἄπληστος βορᾶς, ΑΙΘΩΝΑ κληθῆναι, *Hellanicus vero in primo Deucalioneae, tradit* ERYSICHTHONA *Myrmidonis filium, quod inexplebilis esset voracitatis*, AETHO-

THONA *nuncupatum*. Quod firmat etiam Lycophron, apud quem eodem ille nomine indigitatur vſ. 1346.

᾿Οθνεῖα γατομοῦντος ΑΙΘΩΝΟΣ πέρα,

Externas arantis AETHONIS *extremitates*,

ubi Iſaacius ab Heſiodo quoque eundem Eryſichthona ita dictum tradit, quod in iis, quae exſtant hodie illius Poëtae carminibus non occurrit, qui alicubi; Homeri exemplo, αἴθωνα σίδηρον, *candens ferrum*, vocat Ἔργ. vſ. 743. Sic fervidus ad praeliandum equus, *Aethon* apud Maronem dictus Aen. lib. IX. verſ. 89.

Poſt bellator equus poſitis inſignibus AETHON;

aut quomodo etiam vocatum Aurorae equum tradit Servius; vel unum e Solis quadrijugibus equis, praeter Ovidium Metam. lib. II. verſ. 153. vetus Euripidis Enarrator Phoen. verſ. 3. uti jam ſupra monui ad verſ. 169. Hymn. in Delum, nempe Χρόνος, Αἴθων (non ut ibi Αἴθω) Ἀστραπὴ, Βροντή. Ut vero Αἴθων ab *ardore edendi*; ita quidam alius inſignis helluo Damippus, ob voracitatem κεραυνὸς a Comicis Atticis vocatus, teſte Athenaeo pag. 457. Qui alioquin λιμὸς αἴθων hic a Callimacho dicitur, idemque inſuper ἄγριος, *ardens & fera fames*, ſeu, juxta Oppianum Ἁλιευτ. lib. I. verſ. 250. ἔρως ἀκρατος ἐδωδῆς, *cibi amor inſatiabilis*, ac inter noxios aegrorum adfectus, qua de re mox, recenſetur, idem, inquam, ſolo λιμοῦ nomine ab Hippocrate, juxta veteres ejus Interpretes, Galenum, aliosque deſignatur Aphoriſm. XXI. lib. II. Λιμὸν θωρηξις λύει, *famem vini potio ſolvit*.

Vſ. 68. μεγάλη δ' ἐστρεύγετο νούσῳ] Prout inter *morbos* utique haud leves relata a priſcis Medicorum filiis βουλιμία, ſive de qua paullo ante, κυνώδης ὄρεξις, quaeque poſtrema a Galeno dicitur Comment. ad dictum modo ſub finem ſuperioris notae Hippocratis Aphoriſmum, πάθημα ἐχόντων ὄρεξιν σφοδρὰν καὶ ἄπαυστον σιτίων, *adfectus eorum, qui laborant fame vehementi, ac indefinenti ciborum appetentia.* Adde alia divini ſenis eam in rem effata, de nimia nempe, quae ex iis ſequi ſolet, repletione; ac inde etiam *morbis*, ut Aphor. XVII. Sect. II. ὅπου ἂν τροφὴ ΠΛΕΙΩΝ παρὰ φύσιν εἰσέλθῃ, τοῦτο ΝΟΣΟΝ ποιεῖ, *ubi copioſius praeter naturam* ALIMENTUM *fuerit ingeſtum, id* MORBUM *creat*; & rurſus Aphoriſm. XXII. ἀπὸ ΠΛΗΣΜΟΝΗΣ ὁκόσα ἂν ΝΟΣΗΜΑΤΑ, *quicunque e* REPLETIONE *oriuntur* MORBI, prout nempe πλησμονὴ a Galeno in expoſitione prioris Aphoriſmi dicitur, *copioſius, quam prae corporis natura alimentum*, alibi etiam πλήρωσις dicta ab eodem Hippocrate, ut praeterea obſervo, & quod in oeconomia Foëſii praeteritum, nempe de Priſca Medicina cap. IV. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ΚΑΚΑ ἑτέροις μὲν ἀπὸ ΠΛΗΡΩΣΙΟΣ, *multa vero & alia* MALA *diverſa a* REPLETIONE *quidem oriri* &c. Unde varias & periculoſas illius *morbi*, ſeu βουλιμίας aut *canini appetitus*, adfectiones, ſicut animi deliquium, dyſenteriam, aquam intercutem, tabem, aliasque tradi a vete-

 ribus

ribus videas, nec Medicis solum, sicut Tralliano lib. vii. cap. iv. Oribasio lib. vi. cap. xxxv. & qui pluribus ea de re agit, Aëtio Tetr. iii. Serm. i. cap xxi. sed a Philosophis etiam ut Aristotele Problem. l. ii. Sect. ix. & Alexandro Aphrodis. Problem. lib. ii. Sect. lxiii. Unde similis in brutis adfectus dictus a Marone Aen. l. ii. & ix. *ventris* aut *edendi rabies*, & ab Oppiano similiter Ἁλιευτ. lib. v. vs. 49. μαιμῶ ϗ βορῆς ἀζηχὴς λύσσῃ, *cibum autem appetit indesinenti rabie*. Eo major autem in hoc Erysichthone se exercuit ea *ventris rabies*, immo non *magnus* solum, sicut eam hic vocat Callimachus. seu *gravis*, ut ab Ovidio quoque de eodem dicitur Metam. lib. vii. 876. *dederatque* GRAVI *nova pabula* MORBO, sed insanabilis insuper *morbus*, quod ille nempe ab ultrice Dea, in admissi sacrilegii & jactatae voracitatis poenam, foret in eundem immissus: neque enim inde πολύβορος solum, qua voce usus Hippocrates Epidem. lib. v. Sect. xli. sed ἀδηφάγος evaserat idem Erysichthon. Verbo autem ἐτρύχετο νόσῳ usus hic eam in rem Poëta, sicut Apollonius lib. iv. vs. 385. τρυχόμενος καμάτοισιν, *laboribus defatigatus*, juxta ejus Enarratores, ἀντὶ τοῦ καταπονούμενος ϗ τριβόμενος, pro *defessus & vexatus*; idque eo convenientius ad hunc morbum, *quod animi deliquia*, *prostrationes virium*, λειποψυχίαι, καταπτώσεις δυνάμεων, a Galeno dicantur *bulimiae adfectus*, cum dicto ante ejus ad Aphor. Commentario, tum de Symptom. Caus. lib. i. cap. vii. ac ab Aristotele similiter adducto jam loco, ἔκλυσις ϗ ἀδυναμία, *dissolutio & impotentia*, seu imbecillitas & prostratio virium.

Vs. 70. δυώδεκα δ' οἶνον ἄφυσσον] Adeo, ut non λιμὸς solum αἶθων, *dira fames*, seu insatiabilis ciborum, sed potus quoque inexplebilis cum teneret ὄρεξις, in eoque proinde Erysichthone revera locum haberet, quod de inexstinguibili ejusmodi siti ait Galenus de Sympt. Caus. l. i. c. vii. μοχθηρὰ τῶν ποτῶν ὄρεξις, ἀνάλογος γίγνεται τῇ περὶ τὴν τροφὴν ὀρέξει μοχθηρᾷ, *depravata potus appetentia*, *depravatae ciborum appetentiae proportione respondet*; & similiter P. Aegineta l. ii. c. lii. Nempe quod hic de utroque illo adfectu, quo plane ἀμέτρως laborabat Erysichthon, dicitur,

Εἴκατι δαῖτα πένοντο, δυώδεκα δ' οἶνον ἄφυσσον,

Viginti nempe famuli epulum apparabant, duodecim autem vinum hauriebant, seu *haustum illi affundebant*,

quod ille continuo *effunderet in barathrum*, prout de ebriosae mulieris ventre dicitur apud Plautum Curcul. A. i. vs. 28. Ut proinde non ea jam foret miseri hujus Erysichthonis dira fames, quam, juxta magni senis indicatum supra Aphorismum xxi. ii. *vini solveret potio*; aut, quod idem alibi ait, nempe Epidem. l. vi. Sect. iv. ὕδωρ βορὸν, *aqua edax*, seu orta ex aquae potu voracitas; sed voracitati ἄπαυστος comes quoque, ut a P. Aegineta itidem d. l. dicitur, δίψος ἄπαυστον, *sitis inexstinguibilis*, & quidem, cujus caussam vini potui ac ciborum comestorum calori ibidem ille tribuit. A-

deo,

deo, ut cum τροφῆς, tum ποτοῦ ἀκορίῃ, ut hanc vocat Aretaeus de Curat. Diutur. l. II. c. II. ſeu *inexplebili potandi aviditate* ex aequo laboraret hic Triopides; illudque, quod addit ibidem Cappadox Medicus, affatim comprobaret, ποτὸν γὰρ, οὐδ' ὅσον γίγνεται, δίψεως ἄκος, *nullus enim potus, quantus is fuerit, ſiti medetur.* Haud aliter nempe quam ſi bibiſſet ille aquam marinam, aut comediſſet viperam; quas ejusmodi immoderatae ſeu ἀπαύστου ſitis cauſſas tangit dicto paullo ante loco Doctor Pergamenus; & ob comeſtam viperam ſimiliter P. Aegineta l. II. c. LII. ac Oribaſius Syn. l. VII. c. XXXVII. Immo quod vel ſoli viperae, & quidem διψάδος inde dictae, morſui tribuit Nicander Ther. p. 19.

αὐτὰρ ὁ κάμνων
Ἄλλοτε μὲν δίψῃ φάρυγγα ξηραίνεται αὖον,
verum aegri
Interdum quidem ſitis arentes torret fauces.

Vſ. 71. Τόσσα Διώνυσον γὰρ ἃ Δάματρα] Unde *Bacchum* Cereris πάρεδρον ſeu *adſeſſorem* (cujusmodi nempe Dii πάρεδροι aliunde in Theologia Gentilium haud ignoti) vocat Pindarus Iſthm. Od. VII. p. 476. ac ſimiliter Ariſtides Hym. in Bacch. p. 56. & quidem, juxta priſcos Thebani Vatis Enarratores, ſecundum myſticum ſermonem, quod Cereri adſideat natus e Proſerpina Ζαγρεὺς Bacchus, qui a nonnullis *Jacchus* haberetur, & juxta alios „ ipſius Cereris filius, ut in Orphicis apud Clementem Protrept. p. 14. & Diodorum l. III. p. 196. dicitur. Adde, quod idem Bacchus, aut apud Proſerpinam educatus; aut Θεσμοφόρος, noto Cereris, & de quo hoc Hymno, epitheto, dicatur alibi in iisdem Orphicis, ipſa autem Ceres in iis vocetur, Hymno nempe in Cererem Eleuſiniam, Βρομίοισι συνέστιος, *eodem cum Baccho habitans lare:* quod denique ad eundem Bacchum *aratri* etiam & *ſationis* inventum fuerit relatum, teſte Diodoro l. II. p. 104. & l. VIII. p. 494. ac praeterea legatur in veteri lapide DEO BACCHO CERERI ET CHORAE, cujus meminit vir ſummus ad dedicat. Statuae Regillae p. 93. Unde Jacchus ſolemni pompa & cultu eductus vigeſima Eleuſiniorum, eaque maxime ſolemni, ut vel e Comici Ranis pag. 224. ac eruditis ad eum Criticis liquet, myſteriorum die, dictusque ibidem ab Initiatorum Choro,

Ἴακχ', ὦ πολυτιμήτοις
Ἕδραις ἐνθάδε ναίων,
Jacche, o qui pretioſas
Sedes hic inhabitas,

quod nempe notant ibidem Grammatici, συνίδρυται τῇ Δήμητρι ὁ Διόνυσος, *cum Cerere ſtatuitur Bacchus;* qui vere proinde Cereris πάρεδρος, ut modo vidimus, fuerit dictus. Hinc etiam ut vulgo Cereris, & qua de re ſupra, *corona ſpicea*, ita etiam Baccho Αἰσυμνήτῃ ſacra faciebant Achaei, *corona ſpicea capita redimiti*. ἀσταχύων ἐστεφανωμένοι τὰς κεφαλὰς, teſte Pauſania l. VII. p. 436.

Neque tamen cum illis solemnibus Atheniensium mysteriis confundi debuerant, quod jam merito ad Athenaeum redarguit ὁ πάνυ l. VI. c. XV. Dionysia; de quibus postremis, quod multiplex eorum apud eosdem Atticos ratio nondum satis sit explicata, ac nobis suppeditante, dum in Galliis essemus, ejus rei occasionem, eruditissimo Menagio, peculiari agimus Diatriba. De communi autem Bacchi & Cereris cultu consulendus insuper Strabo, qui l. x. p. 468. observat apud Graecos, καὶ ΤΗ ΔΗΜΗΤΡΙ, νὴ Δία, τὸ ὀργιαστικὸν πᾶν καὶ τὸ χορικὸν καὶ τὸ περὶ τὰς τελετὰς μυστικόν, ΙΑΚΧΟΝ τε καὶ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΟΝ καλοῦσι, καὶ τὸν Ἀρχηγέτην τῶν μυστηρίων τῆς ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΔΑΙΜΟΝΑ, *& Cereri me Hercule, orgia omnia, &* BACCHATIONES, *choros, sacrorum initiationes, mysteria, &* BACCHUM, JACCHUM *appellant, ac ducem mysteriorum*, CERERIS GENIUM. Rationem autem ejus rei non mysticam, sed physicam tangit ad Aratum Theon, Διοσημ. p. 137. ed. Oxon. διὸ καὶ οἱ παλαιοὶ τὸν Διόνυσον τῇ Δημήτρᾳ συγκαθιέρωσαν, αἰνιττόμενοι τὸ γόνιμον τῆς ὑγρότητος, *ideo etiam veteres Bacchum juxta Cererem consecrarunt, innuentes humidi vim genitalem.* Immo quod postremum Stoicis tribuit Plutarchus p. 367. qui nempe τὸ γόνιμον καὶ τρόφιμον πνεῦμα, Διόνυσον εἶναι λέγουσι, *genitabilem & nutritium spiritum, Bacchi nomine adficiunt.* Adde hisce ad Nymphas Oceani filias in Orphicis εὐχῇ,

Σὺν Βάκχῳ Δηοῖ τε χάριν θνητοῖσι φέρουσαι,

Cum Baccho & Cerere gratiam seu laetitiam mortalibus adferentes.

Vs. 73. τίς ἐράνως, οὔτε ξυνδιάκτια] Qui locus omnino ad illum Homericum respicit Odyss. A. vs. 226.

Εἰλαπίνη, ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ΕΡΑΝΟΣ τάδε γ᾽ ἐστίν,

An splendidum convivium? an nuptiae? neque enim coena est ex symbolis collatitia,

ac ubi vetus Interpres, ἔρανος, τὸ ἀπὸ συμβολῆς δεῖπνον, neque aliter Eustathius ac Hesychius, & Athenaeus praeterea l. VIII. p. 362. ubi eundem Homeri locum adducit & explanat. Ἔρανος proinde non *coena* aut *coenae* simpliciter, ut hanc vocem hic apud Callimachum reddunt Frischlinus & Vulcanius, sed *convivium e collatis symbolis*, & unde ἐρανάρχης, ut apud Laërtium l. VI. in Diogene, dictus (sicut alias συμποσιάρχης, qui similibus praeerat conviviis) & ἐρανίζων, qui illud e collatis symbolis instruebat; ut id pridem innuerunt viri incomparabiles, Casaubonus in Athenaeum, & Salmasius de Usuris, ac in Observationibus ad Jus Atticum. Unde potiori adhuc jure viri eruditi, Lamb. Barlaeus & Tan. Faber, Luciani Interpretem redarguunt, qui in Timone ἔρανον αἰτήσαντι, verterat, *coenam petenti*; ubi ἔρανος, non jam de convivio e symbolis instructo, sed de *aere collatitio* ad sublevandos egenos, pro nota & familiari apud Comicos ac Oratores Atticos ejus vocis usu sumitur. An vero hoc aut adfini sensu, ἔρανος donum esset mere gratuitum, sine usuris nempe,

ac

ac ubi licuit, reddendum, acriter inter se decertarunt, ut notum, duo viri doctissimi; ita tamen ut acerbius, atque adeo, ut sibi ea in re non constet, ea de re egerit in Animadversionibus l. VI. c. I. Heraldus. Dum enim ille ἔρανον, quod statuebat Salmasius, de *mutuo gratuito* dici non posse, cum in Observationum libris, tum denuo in Animadversionibus l. VI. c. I. acriter negasset; idem tamen mox harum cap. III. *mutuum conditionale* dici ἔρανον posse agnoscit. Ἔρανον certe apud Atticos reddi, ubi id per facultates licuit, ac inde debitis seu aeri alieno quodammodo adnumerari solitum, varia praeter illa, quae eam in rem adtulit ὁ πάνυ, arguunt Auctorum Atticorum loca. Hinc conjuncta saepe apud eosdem ἔρανοι & χρέα seu ὀφλήματα, ut apud Comicum Acharn. p. 400.

Οἷς οὕνεκ' ΕΡΑΝΟΥ τε καὶ ΧΡΕΩΝ πρώην ποτὲ,
Ὥσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἑσπέρας,
Ἅπαντες ἔξισω παρῄνουν οἱ φίλοι,
Quibus propter ERANUM, seu *collatum aes ac* DEBITA,
Prius omnes amici dicebant, recedite,

ubi eruditi Grammatici, ὅτι αὐτοῖς οἱ φίλοι χθὲς καὶ πρώην συνεβούλευον καταχρέοις οὖσιν ὑπό τε ΕΡΑΝΩΝ καὶ ὀφλημάτων, ἐξίστασθαι τῆς οὐσίας, ὡς μὴ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙΣ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ· ἢ τοῖς δανείζουσι παρῄνουν οἱ φίλοι ἐξίστασθαι τοῦ δανείζειν τοῖς τοιούτοις ΟΦΕΙΛΟΥΣΙΝ ΕΡΑΝΟΥΣ καὶ χρέα, *quod iis amici heri & prius auctores erant, aere alieno obstrictis propter* ERANOS, *seu collatum aes ab amicis, & debita, bonis cedere, tanquam* QUI NON POSSENT EA REDDERE: *aut mutuo dantes admonebant amici, ut abstinerent a dando mutuo hisce, qui* ERANOS *& aes alienum* DEBEBANT. Unde ἐράνων ὀφλήματα εἰσπεπραγμένα, *ex eranis debita contracta*, quae nempe a mutuo ibi distinguit sub usuris dato, χρέα ἐπὶ τόκοις ὀφειλόμενα, dixit Isaeus Agn. Haered. p. 586. & prout itidem Demosthenes adv. Aphob. I. p. 550. πονηρότατος ἀνθρώπων πάντων ἐστὶ, καὶ ΕΡΑΝΟΥΣ τε λέλοιπε πλείστους, καὶ ὑπόχρεως γέγονε, *mortalium est nequissimus*, & ERANOS *reliquit multos, & aere alieno supra facultates fuit oppressus*. Quamquam alibi apud eundem Demosthenem adv. Nicostratum p. 724. videas ἔρανον dici, de *dono* mere *gratuito*; nempe ubi Apollodorus dixisset, se mille drachmas, ἔρανον αὐτῷ εἰς τὰ λύτρα, *aes gratuitum in illius redempti pretium*, contulisse, addit mox de eodem *erano*, καὶ τοῦτο ἔδωκα ΔΩΡΕΑΝ αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ ὁμολογῶ δεδωκέναι, *atque hoc* GRATIS *argentum dedi, & dedisse fateor*. Adde, quod ἔρανος etiam de pecunia fuerit dicta, quae in aerarium, pro facultate uniuscujusque, ab Atheniensibus collata, belli Persici temporibus; ut apud Aristophanem Lysistr. p. 878.

Τὸν ἔρανον τὸν λεγόμενον παππῷον ἐκ τῶν Μηδικῶν,
Aes collatum, dictum avitum, in Medicum bellum.

Vs. 74. προχανά]. Sic idem Callimachus in libris αἰτίων apud Sopho-

Sophoclis Enarratores Antigon. vs. 80. ἐπὶ προχάσησιν ἐφοιτα, *sub quocunque praetextu frequentavit*, & quidem ad illud Sophoclis,

Σὺ μὲν τάδ' ἂν προὔχοι,

Tu quidem ista obtende:

nempe, ut de eo loco Eustathius Il. P. p. 1109. ἀντὶ τοῦ προφασίζοιο· ἐκ δὲ τούτου φασὶ καὶ προχάνας καὶ προφάσεις λέγεσθαι, *pro praetexe, & unde ajunt* προχάνας *dici praetextus*; additque alibi p. 1778. χαίνειν pro *dicere* magis tragice dictum, atque inde, quod eadem sint, seu eodem redeant, προχάνη & πρόφασις.

Vs. 75. Ἰτωνιάδος μιν Ἀθαναίας ἐπ' ἄεθλα] Vide, quae de hoc *Itoniae Minervae* cultu, & agonibus apud Boeotos celebrari solitis, notavi ad vs. 61. superioris Hymni; ubi de hujusce Deae ad urbem Boeotiae Coroneam, ubi illa ejus sacra, profectione agitur. Quamquam, quod tradunt etiam hic Scholia, daretur *Iton* urbs *Thessaliae* antiqua, cujus mentio apud Homerum, Catullum, Strabonem, Stephanum &c. & a qua hanc *Minervam Itoniam* primum appellatam, ex Hecataeo referunt Apollonii Enarratores l. 1. vs. 551. cujusque fanum ac fani locum tangit, quod vidit hic vir doctus, Pausanias l. 1. p. 23. Iidem tamen Grammatici alibi, nempe ad vs. 721. ejusdem Argonaut. libri, Ἰτωνίδα hanc Deam, in Thessalia cultam, & in Coronea urbe Boeotiae observant, & quidem non a loco, sed ab *Itono sacerdote*, ἀπὸ τοῦ ἱερέως, seu ut de eodem antea, Amphyctionis filio. Quibus accedit etiam Pausanias l. IX. p. 593. ubi pro Ἰτωνίς legendum Ἰτώνος τοῦ Ἀμφικτύονος, & sicut ille alibi ab eodem vocatur p. 287. & 545. A quo *Itono* nempe dicta Ἴτων urbs illa Thessaliae, & inde Minerva, *incola Itoni*, apud Catullum Epithal. Thet. p. 228. Graecis autem cum Ἰτωνὶς dicta eadem Dea, ut in memoratis apud Apollonium locis, ac in veteri Epigrammate de Gallis devictis apud Pausaniam l. 1. p. 23. cum Ἰτωνία apud Bacchylidem, Polybium, Strabonem, Stephanum, ut viderunt viri docti; tum Ἰτωνιὰς, ut hoc apud Callimachum loco, ac in Epigrammate antea inedito, quod ad Stephanum retulit Cl. Holstenius.

Vs. 76. Ὀρμενίδαι] Thessali proinde, non Boeoti, & quidem in eodem, quo *Minervae Itoniae*, de quo hic agitur, fanum, tractu. De hoc enim ait Pausanias l. 1. p. 23. situm illud esse inter *Pheras* & *Larissam*, Φερῶν μεταξὺ καὶ Λαρίσσης, quod de *Ormenio* Thessaliae oppido tradit similiter Eustathius ad Iliad. B. p. 332. Ὀρμένιον, πόλις Θετταλικὴ μεταξὺ Φερῶν καὶ Λαρίσσης, *Ormenium urbs Thessaliae inter Pheras & Larissam*. Denominatum nempe oppidum juxta Strabonem l. IX. p. 438. ab *Ormeno* Aeoli nepote ac Amyntoris patre, Ὀρμενίδαο inde apud Homerum dicti Iliad. I. vs. 762. patre; & sicut proinde Ὀρμενίδαι hic appellati ejusdem *Ormeni posteri*, qualis apud illum Poëtarum patrem Phoenix. Quamquam alio ejusdem Poëtae loco Iliad. B. vs. 266.

ἐξ Ἐλεῶνος Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο,
ex Eleone Amyntoris Ormenidae,

Eleonem non Theſſaliae, ſed Boeotiae adſcribant brevia ad Homerum Scholia, aliique apud Strabonem, qui Tanagricum vicum fuiſſe tradiderant; ſed quos refellit ibidem Geographus l. IX. p. 439.

Vſ. 77. Οὐκ ἔνδοι] Ita Theocritus ab initio Idyll. XV. Ἔνδοι Πραξινόα, *intus Praxinoë*, &. formatum, ut ibi Grammatici, ſicut Μεγαροῖ, Πυθοῖ, & prout caeteroquin vſ. 88. ejusdem Idyll. mox autem apud noſtrum Battiadem vſ. 88. ἐνδόμυχος, *penetrali aedium abditus*, dictus idem Eryſichthon.

Ibid. Κραννῶνα] Unde ſupra vſ. 138. Hym. in Delum, πεδίον Κραννώνιον, *campus Cranonius*, & ubi vide, ſi lubet, quae de hac *Cranone*, Theſſaliae oppido, ibidem notamus.

Vſ. 78. & 79. Πολυξὼ μάτηρ Ἀκτορίωνος] Praeter *Polyxon* Tlepolemi conjugem, cujus e Pauſania meminit vir doctus, eamque Rhodi imperantem, non omittenda fuerat haud ignota una e Lemniadum, eaque Reginae Hypſipyles nutrice, cujusque de admittendis intra Inſulam Argonautis orationem memorat Apollonius l. I. vſ. 668.

Αὐτὰρ ἔπειτα φίλη τροφὸς ὦρτο ΠΟΛΥΞΩ,
Sed poſtea cara ejus nutrix ſurrexit POLYXO &c.

& ſimiliter Valerius Flaccus l. II. Argon. vſ. 316. ubi Phoebi vates eadem dicitur,

Tunc etiam Vates Phoebo dilecta POLYXO;

& cujus meminit etiam Hyginus Fab. XV. Ut Statium mittam Theb. V. vſ. 90. ubi eadem *aevi matura Polyxo* dicitur, & Lemnias mulieres ad virorum caedem invitaſſe, quod viderunt jam alii ac Poëtarum illorum Interpretes. A qua diverſa rurſus alia *Polyxo*, una Atlantidum apud Hyginum Fab. XCII. & quae etiam Antiopes, e qua ſcilicet ac Jove nati Zethus & Amphion; mater apud Apollodorum dicitur l. III. c. X. Quod vero *Actorionis mater* ea, de qua hic, *Polyxo*, vocatur; haud ita liquidum, de qua ſit Poëtae noſtro ſermo; quum ex memoratis illis eo nomine Nymphis aut mulieribus, nulla apud Mythologos aliosve antiquos Auctores, quod equidem ſciam, occurrat, cui *Actorion* filius tribuatur, mentio. Quum vero *Actoriones* illi fratres apud Homerum memorati, & ſimiliter apud Apollodorum l. II. c. VII. *Actoris*, ſeu juxta alios Neptuni & *Moliones*, non vero *Polyxus* filii dicuntur, iique Elienſes, ſatius videtur, ut de *Actorione* illo hic intelligatur, quem inter Argonautas enumerant cum Orpheus ſeu Onomacritus eo loco, quem jam huc adtulit vir doctus, Argon. vſ. 177. tum Apollodorus l. I. c. XII. & Hyginus Fab. XIV. Quamquam apud Orpheum *Iri*, non *Ili*, ut bene ibi emendavit in nupera ejus editione vir eruditiſſimus; apud hos vero *Hippaſi* filius, ſuppreſſo apud eosdem, & quae *Polyxo* proinde dici potuit, *matris* nomine, appelletur. Accedit

quod

quod in eodem Poëmate, *ex aspera Opoeunte*, (seu τρηχεῖαν Ὀπόεντα λιπὼν) Locrorum nempe Epicnemidiorum Metropoli, venisse dicatur idem *Actorion*; quorum tractus Thessaliae, ubi agebat, quamque hic adiisse dicitur *mater Polyxo*, ejusque filius Erysichthon, plane erat conterminus.

Vs. 83. Πίνδον ἀν' εὐάγκειαν] Adsentior itidem H. Stephano, & quamquam ἐπέχειν hic se debere crediderit eruditissimus Vulcanius, legenti Πινδὸν ἀν' εὐάγκειαν. Εὐάγκεια enim de *pulcro clivo*, sicut συνάγκεια, quod obiter supra adtigi ad vs. 49. superioris Hymni, de *convalli* legitur apud Theophrastum de C. Pl. l. II. c. V. ubi de vinitoribus ait, ὅταν συνάγκειάν τινα λαβόντες, φυτεύωσιν, *quum convallem aliquam nacti*, *in ea plantant*. Nota vero similiter apud Homerum μισγάγκεια, de *convalli*, in quam aquae undique confluunt. Cur vero hic prior Interpres verterit *Pindo pervocali* haud opus, ut jam laboremus. Ἄγκος autem, ut obiter hoc addam, non de *valli* solum, aut *clivo*, sed de *vase* seu *poculo* etiam dictum, (nempe Attice pro ἄγγος, sicut κναφεῖον pro γναφεῖον, & similia) ut apud Euripidem Iphig. Taur. vs. 953. de vino in poculum unicuique convivarum infuso, εἰς δ' ἄγκος ἴδιον, *in poculum autem proprium*, aequalem, quod additur, vini mensuram singulis infundentes; ac unde etiam vs. 960. ejusdem dramatis, χοῆρες ἄγκος Παλλάδος, *libatorium vas Palladis*, dicitur, nisi in utroque loco ἄγγος legi quis malit.

Vs. 87. Ὄθρυϊ πείρινι ἀειθυσί] Mons Thessaliae *Othrys* vel e Virgilio notus, quem vocat *Othrymque nivalem* Aen. l. VII. vs. 675. ac inde, quod ad eum monere potuerant Interpretes, Statius Theb. l. III. vs. 318. *si quando nivalem Othrym*. Cui utrique praeiverat Nicander Ther. vs. 145. apud quem νιφόεντα Ὄθρυς similiter dicitur; sed quod jam occuparunt alii. Iis proinde antiquis Auctoribus, qui praeter Geographos, hujus Thessalici montis meminere, adnumerandus etiam venit, ut de Herodoto sileam, Callimachus; alibi Statius Achill. l. I. vs. 238. *jam nubibus ingemit Othrys*, ac Silius l. III. vs. 495. *cumque Aemo* (non, ut vulgo *Hemo* vel *Haemo*) *cesserit Othrys*. Haud vero mirabitur quisquam, quod juxta primaevum ac frugale mortalium vivendi institutum, in eo monte *Othry*, Regis filius ab ejus matre dicatur hic *pecus numerare*. Haud aliter nempe ac de Proteo Aegypti quondam, ut ab Euripide vocatur Helen. vs. 4. Rege, dixit Homerus Od. Δ. vs. 45. λέξω δ' ἀριθμόν, *recensuit vero* ovium *numerum*, ac inde de eodem Virg. Georg. l. IV. vs. 436.

Consedit scopulo medius, numerumque recenset.

Adde, quod *pecora numerans*, pro *pastore* ab Hebraeis fit dictus, ut Jerem. XXXIII. 13. πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος, *pecora ad manus numerantis*, idque ad litteram textus Hebraici.

Vs. 88. Ἐνδόμυχος] Qui nempe in intima seu penetrali aedium parte abditus, & sicut de se in antri Lemnii recessu hactenus latente,

tente, dicit Philoctetes apud Sophoclem, in cognomine dramate vſ. 149. κρᾶτ' ἐνδόμυχον, *caput in antri receſſu occultum.* Ita οἱ ἔνδον θεοὶ, *Dii Intus*, ſeu *Penates*, juxta Dionyſium dicti Antiqu. l. I. p. 54. ut apud Aelian. de Anim. lib. x. ubi θεοῖς μυχίοις, *Diis Penatibus*, pro μοιχίοις legendum bene ad eundem viderunt, & quod jam alibi eſt a nobis monitum, duo eruditiſſimi ejus Interpretes, Gillius & Geſnerus. De quibus Diis, ut hoc addam, dixit etiam Aeſchylus Choëph. vſ. 799.

Οἵ τ' ἔσω δωμάτων
Πλουτογαθῆ μυχὸν νομίζετε.
Quique interiorem aedium
Divitem receſſum adminiſtratis.

Vſ. 89. κακὰ δ' ἐξάλλετο γαστὴρ Αἰεὶ μᾶλλον ἔδοντι] Nempe, quod inde expreſſit eadem de re agens Ovidius Metam. l. VIII. vſ. 834.

Pluſque cupit, quo plura ſuam dimittit in alvum;

ac dein vſ. 842.

Semperque locus fit inanis edendo;

& prout a Juvenale dictum Satyr. xv. vſ. 97.

Cogebat vacui ventris furor.

Ut vel inde liqueat, non debuiſſe omnino H. Stephano ſuſpectum videri hoc verbum ἐξάλλετο, opportune admodum de inani famelici hujus Eryſichthonis *ventre* hic dictum, nec de alio verbo in ejus locum ſubrogando, ut fieri tamen ab illo videas, fuiſſe ullatenus laborandum. Adde vero hiſce Oppianum de veſpertilione Ἁλιευτ. l. II. vſ. 205.

ἀλλά μιν ἄτη
ΓΑΣΤΡΟΣ ἀμιμάργοιο ΚΑΚΑ λάχεν· οὐ γὰρ ἐδωδῆς
Ἢ κόρον, ἠέ τι μέτρον ἐπίσταται,
ſed ipſum noxa
Ventris immodice voracis mala ſortitur; neque enim cibi
Aut ſatietatem, aut ullum modum novit.

Vſ. 90. ἐς βυθὸν οἷα θαλάσσης] Quo ſimili uſus quoque in narratione dirae hujus famis Ovidius l. VIII. vſ. 835.

Uſque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis;

& mox verſ. 842. *altique voragine ventris.* Sic de inexplebili caeterum voracitate Oppianus Ἁλιευτ. l. V. verſ. 52. τί γὰρ τόσον ἔσσεται εἶδαρ, ὅσσον ἐνιπλῆσαι γαστρὸς χάος, *quae enim tanta erit eſca, quae ſatis ſit ad implendum ventris chaos*, ſeu voraginem vel abyſſum?

Vſ. 91. Ἀλεμάτως] Dorice pro ἠλεμάτως h. e. ut hic Graecus Enarrator, & ſimiliter Heſychius, ματαίως, & qua voce itidem uſus Apollonius Rh. l. IV. vſ. 1206.

Τῷ καὶ ὅτ' ἠλεμάτως Κόλχοι μάθον ἀντιόωντες,
Quum vero Colchi intelligerent, fruſtra ſe ei occurriſſe.

Legitur etiam vox ἠλέματος in grandiloquis ſeu dithyrambicis Sota-

Sotadis verſibus apud Athenaeum l. xiv. p. 621. ubi βροντὴν ἠλέματον, *clavam ingentem* vertit Dalechampius, quod ad verbum *brutum fulmen*, & qui de re ſilet ibi ὁ πάνυ, denotat. Haec autem vel ideo paucis hic tango, quod ſolum Heſychium indicem vocis ἠλέματος, nulla etiam hujus adverbii ἠλιμάτως, & quae hic Dorice ἀλιμάτως, facta mentione, adducant veteres Helleniſmi Theſauri. Apud Theocritum vero, quod nec praeteriri hic debet, Idyll. xv. vſ. 4. pro ὦ τᾶς ἀδέματε ψυχᾶς, illuſtris Scaliger legendum credidit, ὦ τᾶς ἀλιμάτω, nempe ὦ *mens vana*, ſed quod eidem loco non convenire vere monuit magnus Caſaubonus, qui reſtituit, ὦ τᾶς ἀδαμάτω ψυχᾶς, ὦ *indomitum* ſeu *fortem animum*, pro ἀδαμάςω. Euſtathius vero ad Iliad. Δ. p. 437. ἠλέματον pro ἠλεὸν καὶ μάταιον, *ſtultum & vanum*, apud Oppianum tradit exſtare, & quod cultiſſimi Poëtae amatoribus inveſtigandum in eo relinquimus.

Vſ. 92. αἰλίω ἐν πλάγκων] Seu verius πλάγγων, ut in antiquioribus hujus Poëtae editionibus, ſicut id jam a Vulcanio monitum, ac, ut hic dicitur, vulgo de *imagine cerea*, quae proinde ſolis aeſtu liqueſceret, prout hic Graecus Enarrator πλάγγων, ἡ κήρινος νύμφη, *puppa cerea*, & vetus Theocriti Interpres Idyll. 11. καλοῦσι δὲ αὐτὸ καὶ ΝΥΜΦΗΝ· οἱ δὲ ΠΛΑΓΓΟΝΑ, ὡς Ἀττικοί, ἀπὸ πεπλάσθαι ἐκ κηροῦ, *vocant illud etiam* NYMPHAM ſeu *puppam*; *illi autem* PLANGONA, *ſicut Attici, quod fiat ex cera.* Hinc veteres gloſſae ab H. Stephano primum editae, *puppae*, πλαγγόνες, τῶν παίδων νύμφαι, *plangones*, *infantium puppae*; & alibi πλαγγόνες, *puppae*. Unde cum κηροπλάςης ejuſmodi imaguncularum *e cera artifex* dictus a Sileno in Juliani Caeſaribus Auguſtus; tum, ut illius vocis vel dicterii vim ibi continuo explicat, qui Deos ἡμῖν ἔπλαττες, ὥσπερ ἐκεῖνοι τὰς νύμφας, *nobis effinxiſti*, *ſicut illi puppas*, prout ibidem docuimus. Adde Heſychium πλαγγών, κηρινόν τι κοροκόσμιον, *cereum* nempe *pupparum ornamentum*; ac unde explicanda Sapphus ad Venerem verba apud Athenaeum l. ix. p. 410. χειρόμακτρα πλαγγόνων, *ornamenta* id genus *pupparum*, cum ipſis nempe puppis Veneri, ut jam ibi e Perſio monuit ὁ πάνυ, conſecrata. Ita haud ignotae apud Tullium l. vi. ad Atticum Ep. 1. *quinque plangunculae Matronarum*, e Boſii ibidem reſtitutione, pro vulgato, & quod nauci omnino, *lagunculae*, ac prout in Beſſarionis codice exſtare monuit Manutius, ac inde etiam praeter Lambinum ac Junium, in accuratiſſimam editionem ſuam retulit Gruterus, ac ejus exemplo ſervarunt Batavae Ciceronis editiones. Neque Tullio omnino inſolitum, ut cum Attico ſuo Atticis verbis, ſeu ad morem Atticum formatis ſubinde agat. Ut nunc mittam, quod πλαγγόνα de ornamento capitis muliebri ſeu *reticulo* inſuper dictum notet Heſychius, πλαγγόνες, κεκρύφαλοι, & quomodo etiam χειρόμακτρα πλαγγόνων, *per reticula virginum*, dicto paullo ante Sapphus apud Athenaeum loco, verti poſſe agnovit ibi ὁ πάνυ. In reliquis autem, ut obiter hoc addam,

dam, ejusdem Lesbiae Musae verbis enucleandis minus felix aut lynceus fuit ibi magnus Animadversor; & potior omnino, ut alia nunc mittam, quam in notis ad ultima Sapphus verba aliunde adtulerat, eamque praeterea obviam lectionem, eruditissimus Fulvius Ursinus p. 294. In. IX. nempe Ἐπεμψ' ἀπὸ Φωκαίας δῶρα τίμια, quae *misi a Phocaea* urbe *dona eximia*, non vero e *Phocide* cum Dalechampio. Aeolis enim, ut notum, Sappho; & *Phocaea* finis Aeolidis apud Strabonem l. XIII. p. 582.

Vs. 93. ἔτι μεῖζον ἐτάκετο] Pro solito nempe ejusmodi *bulimiae*, seu dirae famis adfectu, qualis maxime σύντηξις seu *tabes* cum extrema macie ac virium imbecillitate conjuncta ab Aristotele traditur Problem. l. VIII. Sect. IX. ἡ δὲ ἐν τῇ ΒΟΥΛΙΜΙΑ ἔκλυσις καὶ ἀδυναμία γίγνεται, ΣΥΝΤΗΞΕΩΣ γινομένης ἐν τῷ σώματι, διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἄθροισιν &c. Dein ἀδυναμία δὲ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀτροφίαν καὶ ΣΥΝΤΗΞΙΝ, *quae vero in* BULIMIA, seu vehementi fame, *resolutio ac imbecillitas*, sive *defectio virium sequitur*, COLLIQUATIONE seu CONSUMPTIONE *a collecto calore in corpore facta*; dein, *defectus* autem, seu *prostratio virium, propter nutritionis in corpore defectum & CONSUMPTIONEM*; ἀτροφία nempe ibi non *inedia* juxta Interpretem, ubi de βουλιμίᾳ agitur, sed de nutritionis *inopia*; quod nempe priusquam priores cibi sint concocti, alios βουλιμιῶντες, de quibus ibi Aristoteles, ingerant, seu crudis adhuc existentibus cibis & semicoctis, prout quoque de *canino appetitu* seu κυνώδει ὀρέξει ait Aëtius Tetr. III. Serm. I. c. XXI. Immo quibus praeiverat jam, ut observo, Hippocrates de Prisc. Medicina cap. V. ubi de ingestis ita adfecto novis, & antequam priores adsumptos venter consumpserit, cibis agens, addit, ΦΘΙΝΕΙ δὲ καὶ ΣΥΝΤΗΚΕΤΑΙ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, CONSUMITUR *autem & CONTABESCIT*, omniaque ejusmodi, ut continuo addit, quae homo patitur, ea fami a se tribui.

Vs. 94. ἶνές τε καὶ ὀστέα μοῦνον] Juxta dictos modo graves morbi illius adfectus, & quidem Auctore ipso Medicorum Antistite, φθίσιν & σύντηξιν, *consumptionem* seu *tabem* cum extrema macie & extenuato corpore. Unde etiam abunde liquet, esse utique longe diversum hunc in Erysichthone, ex nimia & assidua ingluvie ἰσχνασμὸν τοῦ σώματος, *attenuationem corporis*, ab eo, cujus meminit Hippocrates de Fracturis Sect. XVII. qui e subtractis nempe ac diminutis aegro seu male adfecto, & quidem e Medici praescripto, cibis proficiscitur. Adde, quae caeteroquin de egeno & fame seu ciborum inopia, ad eundem, qui hic a Callimacho traditur, hujus Triopidae habitum, redacto parente dicitur a Quintiliano Declam. V. seu Aegro Redempto, *baeret adstricta* NUDATIS OSSIBUS *cutis, & in fame sua homine consumpto, jam membra sine corpore.* Ita de obsessis & macie confectis alimentorum inopia Saguntinis Juvenalis Satyr. XV. vs. 100.

hostibus ipsis
Pallorem ac maciem, & tenues miserantibus artus.

Silius autem de iisdem & opportune ad hunc Battiadae nostri locum, l. II. vs. 466.

jam lurida sola
Tecta cute, & VENIS male juncta trementibus OSSA.

Vs. 96. Χὼ μαζὸς] *Mamma* pro *nutrice*, ut monent etiam Graeca ad hunc locum Scholia, & prout jam olim *mammas* dictas ab infantibus *matres*, quae vulgo illis nutricum officium praestare erant solitae, e Varrone liquet libro de liberis educandis apud Nonium in voce *Buas*; nempe *cum cibum ac potionem, buas ac papas dicunt, & MATREM MAMMAM; patrem, tatam.* Unde notus ille Martialis jocus de Afra vetula lib. I. Epigr. CI.

Mammas atque tatas habet Afra, sed ipsa tatarum
Dici, & mammarum maxima mamma potest.

De *nutrice* vero pro *mamma* seu *uberibus* a Catullo dicta, monuit jam Anna eruditissima.

Vs. 100. Αἰολίδαο Κανάκης] Quomodo semet *Aeolidos* nomine, Aeoli nempe filia, indigitat *Canace* apud Ovidium in Epistola ad fratrem & amatorem simul Macareum,

Haec est AEOLIDOS fratri scribentis imago.

Unde idem, de quo hic Callimachus; *Canaces*, & alterius proci, Neptuni scilicet filius, Triopas, Αἰολίδης dictus in Inscr. Herodis Attici,

Οὐδὲ τὸν ἴφθιμον ΤΡΙΟΠΕΩ μέγα ΑΙΟΛΙΔΑΟ,
Neque vero fortem TRIOPAM AEOLIDEM *juvit* &c.

ac ubi hujus apud Battiadem nostrum loci auctoritatem adducit ὁ πάνυ, ut de quo *Triopa* in eo lapide sit sermo, firmius constare ibidem doceat.

Vs. 102. ἐκτερέϊξαν] Unde Apollonius l. II. vs. 840.

Συνεκτερέϊζε δὲ λαὸς,
Populus autem una fecit inferias.

Vs. 103. βούβρωστις] Quae βούπεινα dicitur supra vs. 24. hujus Hymni, & prout hac voce βούβρωστις, praeter Homerum & hoc loco Callimachum, usus haud semel Nicander, ut Ther. p. 28. Εἰ δ' ὀλοὴ βούβρωστις; *si vero exitiosa fames*, & pag. 56. Τοίη ἡ βούβρωστις, ubi notat vetus ac eruditus Enarrator, βούβρωστις δὲ κυρίως ἡ τροφὴ, νῦν δὲ ἀνία, καὶ ὁ ἰὸς, h. e. βούβρωστις *proprie nutrimentum, nunc vero angor & venenum*, unius nempe e Scorpionum, de quibus ibi agitur, speciebus. Haud aliter nempe ac βούβρωστιν apud Hom. Il. Ω. vs. 532. explanant veteres Grammatici, βούβρωστις, κυρίως μὲν ὁ μέγας καὶ χαλεπὸς λιμός· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ μεγάλης ἀνίας καὶ λύπης κεῖται ἡ λέξις· ἔνιοι δὲ βούβρωστιν τὸν οἶκτον ἐξεδέξαντο, h. e. βούβρωστις *proprie quidem magna & molesta fames, nunc autem pro magno angore & moerore vox ea ponitur; nonnulli autem* βούβρωστιν *commiserationem*

tionem accipiunt. Verum non praetereundus hic Agathias, qui ad hunc Callimachi locum respexit Anth. l. II. c. XXXI. Ep. v. uti jam ante monui ad vers. 24.

Εἰ γὰρ ἀεὶ βούβρωστιν ἔχεις Ἐρυσίχθονος αὐτῦ,

Si enim diram famem ipsius Erysichthonis habes.

amicum forte ipsum, quod addit, devorabis. Quo sensu quoque eandem vocem, & quidem vice adjunctivi adhibuit Oppianus de inexplebili vespertilionis fame, Ἁλιευτ. l. II. vs. 207.

ἀλλ᾽ ἀτίλεστον
ΛΥΣΣΑΝ ἀεὶ ΒΟΥΒΡΩΣΤΙΝ ἀναιδέϊ γαστρὶ φυλάσσει,

sed inexpletam
RABIEM SEMPER VORACEM *impudenti ventri servat.*

Nempe prout *rabidi jejunia ventris*, de dira Saguntinorum fame dixit Silius l. II. vs. 472.

Vs. 105. Βόσκε λαβὼν] Cur hic Interpres *devora arreptum*, ut nempe e Neptuno alius hic Saturnus, liberorum helluo fieret, quum obvius alioquin ac nativus occurrat hujus loci sensus, mirari equidem licet. Nempe dum famelici hujus Erysichthonis mater, a patre Neptuno supplex petit, ut vel gravem illum *bulimiae* morbum a nepote avertat; vel ipsemet eum ad se adsumens, velit ei alimenta suppeditare, βόσκε λαβὼν, quum, ut eadem continuo addit, omnes mensae, ovilia omnia, armenta, aliaque, quaecunque erant in ejus potestate, sint ab illo jam absumpta. Ἐπιβόσκειν quidem pro *depascere* sumptum videas, ut de fame Hierosolymitana apud Josephum Ἁλωσ. l. XVI. c. XIV. καὶ βαθύνας ἑαυτὸν ὁ λιμὸς καὶ οἴκους καὶ γενεὰς, τὸν δῆμον ἐπεβόσκετο, *auctaque jam fame totas domos & familias depascebatur.* Sic voce ἀποβόσκειν seu ἀποβόσκεσθαι usus etiam Aristophanes Avib. pag. 576. de Phrynicho, qui apis instar μελῶν ἀπεβόσκετο καρπὸν, *cantilenarum depascebatur fructum.*

Vs. 108. Ἀλλὰ καὶ οὐρῆας] *Mulos* ita dictos, non παρὰ τὸ οὖρον, juxta Eustathium, sed ἀπὸ τῶν ὀρῶν, a *montibus*, in quibus educari olim soliti, ex Homero & aliunde vere jam adseruit ὁ πάνυ Bochartus Hierozoic. l. II. c. XIX. Quod vero cap. XXI. ejusdem libri, *mulorum* usum antiquiorem in Graecia, quam apud Hebraeos idem putat; ac ideo, quod crebra eorum apud Homerum occurrat mentio; ante Davidem vero nusquam eorum meminerint in contextu Archetypo sacri Historici, id an adeo firmiter eruatur, aliorum esto judicium. Maxime quum, ut ibi agnoscit vir summus, adversentur eidem, cum ex Hebraeis aut Tralationibus antiquis, tum e Christianis doctissimi quique veteris foederis Interpretes, apud quos ימים *jemim* Gen. XXXVI. 24. per *mulos* reddi solent. Nam quod Seniores Gen. XII. 16. & XLV. 23. ἡμιόνους dicunt, in utroque loco, *asinas*, non *mulos*, Hebraeam vocem in iis אתנות *designare* vere observat idem Bochartus, ac

 unde

unde ὄιυς pro ἡμιόνυς in dictis illis locis LXXviralis versionis legendum statuit.

Vs. 109. τὰν Ἑςίᾳ ἔτρεφε μάτηρ] *Vestae* nempe, eique τῇ κοινῇ τῆς πόλεως, *communi urbis*, ut Graeci subinde de ea loquuntur, & qua de re nos alibi, seu τῇ Πατρῴᾳ, *Patrimae* vel *Domesticae*; prout haec quoque maxime apud veteres Tragicos dicta & invocata legitur, ut apud Sophoclem Electr. vs. 887. Euripid. Hecub. vs. 22. &c. Idque juxta legem, quae apud Graecos haud minus ac apud Romanos viguit, & quam memorat Tullius de Legib. l. II. c. VIII. *Quaeque quoique divo decorae grataeque sint hostiae, providento*; & quod in institutis Pontificum ac Haruspicum fuisse paullo post tradit cap. XI. nempe quibus hostiis immolandum cuique Deo, ac ut addit, *cui maribus, cui feminis*. Quod docent etiam subinde antiqui lapides, sicut in iis Inscriptiones seu sacrificia fratrum Arvalium apud Gruterum p. CXVII. & CXVIII. in quibus vulgo *Boves mares* Diis, ut Jovi, Marti, & eorum exemplo Imperatoribus; *Vaccas* vero Deabus, Junoni, Minervae &c. & Augustae; ac similiter in Cl. Sponii Miscell. p. 5. *Jovi Optimo Maximo Bovem Marem*, *Junoni Reginae Vaccam*, *Saluti Vaccam* &c. immolandas nempe legimus. Quomodo etiam *Vacca* seu *Juvenca*, quod hic Callimacho dicitur in honorem *Vestae* ab Erysichthonis *matre* alebatur; haud aliter nempe ac Minervae juvencas, easque unius anni ac indomitas, tanquam Deae ἀδμήτῃ & ἄζυγι, *indomitae*, *innuptae* (cujusmodi habita etiam apud veteres, ut aliunde notum, *Vesta*) mactanda legitur apud Homerum, cum ab Ulysse vs. 292. tum similiter a Nestore Odyss. Γ. vs. 382. Unde etiam Dianae, ἀδμήτῃ itidem Deae, juvencae ante nuptias immolari apud Graecos olim solitae; ut liquet ex Euripide Iphig. Aul. vs. 1113.

Μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἃς θεᾷ πεσεῖν χρεὼν,

Et juvencae, quas ante nuptias oportet mactari Deae.

Quamquam & *praegnans juvenca*, νηδὺϊ βριθομένη δάμαλις, eidem Deae ab ejus sacrificulis immolanda, verum ejusdem Deae opera servata, dicatur in veteri Philippi Epigrammate, Anth. l. I. c. XXIII. Ut mittam, quod *bovis* feminae, non *tauri* sacrificium apud Phoenices & Aegyptios olim vetitum, tradat Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 138. & 236. Ut vero Ἑςίᾳ seu *Vestae*, & qua de re infra ad vs. 129. ac plenius agimus in nostra de Vesta Graecorum Diatriba, primae ante Deos alios sacra apud Graecos fieri consueverant; ita eadem haud uno sacrorum ritu culta ab iis legitur. Hinc non victimis aut incensis etiam, sed herbis demum, eam primum cultam refert Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. p. 125. ἄρξαντα πρῶτον ΑΦ ΕΣΤΙΑΣ τοῖς ὐρανίοις Θεοῖς θύειν, ὐ σμύρνης ὐδὲ κασίας κὴ λιβανωτῦ κρόκῳ μιχθέντων ἀπαρχὰς· πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕςερον παρελήφθη κὴ ταῦτα &c. ἀλλὰ ΧΛΟΗΣ, A VESTA *coelestium Deorum sacra primum auspicati, non quidem myrrha, casia,*

ſta, aut thure & croco mixtis primitiis, (nam haec longo poſt tempore ſunt admiſſa &c.) ſed VIRENTIS GRAMINIS. Libationibus vero cultam eandem *Veſtam*, docet de ea agens Pindarus Nem. Od. II.

Πολλὰ μὲν λοιβαῖσιν ἀγαζόμενοι πρώταν Θεῶν,

Saepe equidem libationibus placantes primam Deorum.

Victimas tamen eidem, ſicut reliquis etiam Numinibus, mactatas, praeter alia arguit Plutarchi locus in Parallel. p. 309. ubi ait Metellum Romanorum Ducem cum claſſe navigaturum, *ideo, quod uni Veſtae non immolaſſet*, μόνῃ τῇ Ἑστίᾳ οὐκ ἔθυσεν, eam ventum claſſi adverſum immiſiſſe; pro filia autem, quam Deae mactandam ei edixerat haruſpex, *miſertam ejus* VESTAM, JUVENCAM *in ejus locum ſubmiſiſſe*, ἡ δὲ ΕΣΤΙΑ ἐλεήσασα, ΔΑΜΑΛΙΝ ὑπέβαλε. Ut nec inſolens proinde videri debeat, quod hic ſimiliter *juvenca* huic *Veſtae*, ſeu eidem poſtea immolanda, *ali* dicatur ab Eryſichthonis *matre*. In ſolemni vero fratrum Arvalium, & quorum facta paullo ante mentio, inter alia, quae ibi a Diis Deabusque leguntur immolata, referri quoque videas apud Gruterum p. CXXI. VESTAE MATRI OV. II. ſeu *oves duas*. Adde quod Ἑστία hic apud Callimachum de *Cerere* haud incommode poſſit intelligi, eadem quippe, quae terra, & quae Ἑστιοῦχος etiam dicitur ab initio Supplicum Euripidis,

Δήμητερ Ἑστιοῦχ' Ἐλευσῖνος χθονός,

O Ceres, Penatigera Eleuſiniae terrae!

& prout τὰν χθονίαν Ἑστίαν, *terreſtrem Veſtam*, filiam ejus Proſerpinam vocat Sophocles Oed. Col. vſ. 603. & 1807. Ut nunc mittam illud Virgilii ſeu incerti Poëtae in Copa, *Veſtae delicium eſt aſinus*, quod de *Cybele* eadem etiam, quae Tellus ex Phaedro, Apulejo, &c. intelligendum monuerunt jam eruditi, & ad Catullum pag. 165. vir doctiſſimus Iſ. Voſſius.

Vſ. 110. τὸ ἀεθλοφόρον] Ita Oppianus Κυνηγ. l. IV. vſ. 107.

Ὁπποῖος περὶ νύσσαν ἀεθλοφόρος θοὸς ἵππος,

Qualis circa metam victor e certamine pernix equus &c.

& cujusmodi victorum in circenſibus equorum nomina, relata ſubinde in Inſcriptionibus antiquis, ut in Itiner. Cl. Sponii Tom. III. & alibi. Unde coronati iidem in ſacris Graeciae agonibus; ac proinde hieronicarum inſtar, non ἀεθλοφόροι ſolum, ſed στεφανηφόροι quoque dicti, ut apud Theocritum Idyll. XVI. vſ. 46.

τιμὰς δ' καὶ ὠκέες ἔλλαχον ἵπποι,
Οἵ σφίσιν ἐξ ἱερῶν ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΙ ἦλθον ἀγώνων,

honores vero celeres etiam ſortiti ſunt EQUI,
Qui ipſis ex ſacris certaminibus CORONATI *redierunt.*

Quo ſpectat illud Plutarchi Sympoſ. l. II. Qu. V. p. 639. καὶ τῶν ζώων μόνῳ ΤΩ ΙΠΠΩ μετουσία ΣΤΕΦΑΝΟΥ καὶ ἀγῶνός ἐστι, *ſolus quippe ex omnibus animalibus* EQUUS *in partem certaminum, &*

CORONARUM *venit*; & quidem, ut addit, quia ſolus natura & exercitatione factus eſt, ut *pugnantibus adſit*, *& cum iis proelietur*, μαχομένοις παρέμεναι καὶ συμπολεμεῖν. Quomodo conjungi hic a Callimacho videas ἀεθλοφόρον καὶ τὸν πολεμήιον ἵππον, *victorem ex agonibus*, *& bellatorem equum*, qualem Maro etiam vocat *Bellatoris equi* l. x. vſ. 891. & alibi.

Vſ. III. τὰν αἴλουρον, τὰν ἔτρεμε θηρία μικκά] Non equos ſolum domeſticos, ſed *felem* etiam voraſſe Eryſichthonem, quod in urbibus obſeſſis & fame preſſis vulgo ſolet contingere tradit hic Callimachus. Nempe quod de preſſis dira fame Saguntinis ait Juvenalis Satyr. xv. vſ. 99.

Poſt omnes herbas, poſt cuncta animantia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor;

ac de iisdem Silius, & de quo loco paullo ante l. II. vſ. 472.

rabidi jejunia ventris
Inſolitis adigunt veſci.

Mitto alioquin, quod *feles* inter ea, quae ad forum edulia deferebant voraces & πολυφάγοι Boeoti, referantur ab Ariſtophane Acharn. p. 413. αἰλούρως &c. *feles*. Quod autem addit hic Poëta, *metui felem ab animalculis*, quae θηρία μικκά hic vocat, manifeſtum his ad murum & ſoricum genus reſpici, & quomodo *mus puſillus* a Plauto dicitur Truc. A. IV. Sc. III. *pavidi* autem *mures* ab Horatio l. II. Satyr. VI.

Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare.

Quomodo alias, ſi de fero, non cicure *fele* foret hic Poëtae ſermo, id de omni avicularum genere poſſet intelligi; quas propter illius animalis feritatem, neque in vallibus, neque in arboribus nidificare in Africa, tradit Diodorus l. xx. p. 763. Μικκὰ autem Dorice pro μικρὰ, unde illud Boeoti apud Comicum Acharn. p. 414. Μικκὸς γὰρ μᾶκος οὗτος, *parvae ſtaturae hic eſt*, & apud Theocritum Idyll. xv. vſ. 12. τῶ μικκῶ παρέοντος, *parvulo praeſente.*

Vſ. 114. βαθὺν οἶκον] Non *profundam domum*, ut hic Interpres, ſed vel totam ſeu *quantacunque* eadem eſſet, *domum exſiccarunt*, quod additur, ſeu exhauſerunt Eryſichthonis dentes; ejus nempe inſatiabilis ingluvies. Βαθὺς enim & βαθὺ pro *multo*, *copioſo*, *abundanti*, ac formata inde compoſita, a Graecis paſſim dici obvium; ut βαθύχθον' αἶαν, *feracem terram*, apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 312. & apud eundem Suppl. vſ. 563. βαθύπλουτον χθόνα, *fertilem admodum terram*; ac prout βαθυλήιος ἄλλων νήσων, *ſegetibus abundans prae aliis Inſulis*, Lemnus dicitur ab Apollonio l. I. vſ. 380. Idem vero de abſumptis ab hoc Eryſichthone paternis opibus, ait quoque Ovidius Metam. l. VIII. vſ. 843.

Jamque fame patrias, altique voragine ventris,
Attenuavit opes.

Ut proinde vere dici ille poſſet καταφαγὼν τὴν πατρῴαν οὐσίαν, pa-

ter-

ternas deglutiens facultates, ut de Polyeucto quodam ab Anaxandride dicitur apud Athenaeum l. IV. p. 166. immo in eundem quadraret, quod ait ibidem Menander,

Καθὼς ἐκεῖνος, κατέδομαι καὶ τοὺς λίθους
Ἀπαξάπαντας, οὐ τὸ, οὐ τὴν γῆν μόνον,
Quemadmodum ille, devorabo etiam lapides,
Prorsus omnes, non ipsum modo, solum.

Vs. 116. Αἰτίζων ἀκόλους] Quod nempe a caprario de Ulysse sub mendici habitu dictum Odyss. P. vers. 222. Ut huic caeteroquin Erysichthoni, quamquam, uti is superiori versu dicitur, Regis filio, id re ipsa contigerit, quod a Persa fratre sedulo vitandum monet ipse paterni armenti paullo ante custos Vates Ἐργ. vs. 392.

μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους,
ne quando interim egenus
Mendices ad alienas domos.

Illustri utique documento, quo tandem, seu ad quae adigat extrema, vere etiam inde a Marone dicta, *malesuada fames & turpis egestas.* Immo aperte hoc Regis filii, *bucceas*, seu panis aut alterius rei edulis frusta in triviis mendicantis, exemplo adsertum, id quod a Josepho traditur in narratione dirae famis, quam passi sunt obsessi a Tito Hierosolymitani, cujusque ea de re locus obiter simul emendandus, nempe Ἁλωσ. l. VI. c. XI. Πάντων μὲν δὴ παθῶν ὑπερίσταται ΛΙΜΟΣ· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀπόλλυσιν αἰδῶ (non, ut ibi hactenus, αἰδῶς) τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς ἄξιον, ἐν τούτῳ καταφρονεῖται, *omnes quidem calamitates superat* FAMES; *nihil enim ita perdit*, seu *tollit pudorem*, (non ut vetus hic Interpres & Gelenius, contrario ac absurdo sensu, *sic perdit hominem, ut pudor*) *nam quod alias venerationem meretur, in fame negligitur.* Eandem autem vocem ἀκόλους, qua hic usus Poëta, de *buccellis* quas corrogabat in triviis miser hic & fame ac egestate enectus Erysichthon, adhibet mox idem Josephus, dum enarrat immanem illam famelicorum ea in urbe obsessa rabiem, qui aedes incolarum violenter, ad diripiendos, si qui laterent in iis, cibos aut fruges ingressi, καὶ μόνον οὐκ ἐκ τῶν φαρύγων ἀναθλίβοντες ΤΑΣ ΑΚΟΛΟΥΣ ἀνέφερον, BUCCELLAS, *eas pene e faucibus manducantium elidentes, cum adsportabant*, prout verti debuit idem locus. Eodem etiam sensu ἄκολον, de ἐνθέσει seu *buccella* explicant eruditi Aristophanis Interpretes Equit. p. 311, ἔνθεσιν, τὴν τροφήν· ἔνθεσις γὰρ ὁ ἄκολος. Mitto, quod ἄκολος idem quod κολλύρα seu *parvus panis*, ac inde apud Dioscoridem l. I. c. CXXIX. ἀκόλιον, pro ἀκόνιον legendum, de *pastillo* nempe fricto ex ebeno *ad collyria*, contendit magnus Salmasius ad Solinum p. 937. ult. edit.

Ibid. ἔκβολα λύματα δαιτὸς] Ac proinde praeter Phocylidis, seu quisquis auctor illius Poëmatis, monitum vs. 146.

Μηδ' ἄλλου περὶ ΔΑΙΤΟΣ ἕδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
Neque de alterius coena vescaris mensae rejectaneis.

Idem vero ἀπὸ μαγδαλιᾶς σιτούμενος, ab Atticis dictum, ut ab Aristophane Equit. p. 311. seu quod mox addit, κυνὸς βορὰν σιτούμενος, *edens magdalias*, *canis cibum edens*, vel juxta Scribonium Largum cap. CCI. *magdalidas*, *canis cibum*, adipis nempe furfure detersi massam, quam ubi ea purgassent post convivium manus, dein canibus veteres objiciebant. Qualia tamen δαιτὸς λύματα, *rejectaneas mensae* sive *coenae sordes*, nulla scilicet Phocylidaei praecepti ratione habita, arripiebat famelico aut canino ore hic Erysichthon: nempe, *quae domi quoque vel canibus destinassetis*, ut loquitur Tertullianus Apolog. cap. XIV. Adeo, ut qui hactenus divite apud D. Lucam comessatore frequentius ac splendidius epulabatur, nunc miseri Lazari sortem, immo adhuc viliorem subeat; sive potius veri nunc *canis*, prout eum Ceres paullo ante, uti vidimus vs. 64. indigitaverat, instar, non cadentes solum e mensa epulantium panis micas, sed ipsas inde abjectas quisquilias aut sordes, ut totidem suavia gulae irritamenta avide arriperet ac deglutiret. Egregio rursus, & quod hic Callimachus adumbrare voluit, monito simul & exemplo iis, quod ante diximus ad vs. 64. qui per eadem, quae deliquerunt, graviter puniuntur. Ea vero ἔκβολα λύματα δαιτὸς hic dicuntur, prout νηδὺος ἔκβολον, *utero ejectum*, *de abortivo partu* dixit Euripides Helen. vs. 91. & βρέφος ἔκβολον οἴκων, *infantem domo ejectum*, Oedipum nempe vocat idem Tragicus Phoen. vs. 811. aut vero & ναὸς ἔκβολα, *navis fragmenta*, mari quippe ejecta, Helen. vs. 429. & 1230. aut alibi in eodem dramate vs. 1287. uti jam vidimus ad vs. 17. Hym. in Jovem, γῇ λύμαθ' ἐκβάλλῃ κλύδων, *piamenta in terram ejiciat fluctus*. Quomodo alioquin ab Atticis ἐκβολὴ dicta de *jactura mercium* in mare, levandae navis caussa, ut apud Demosthenem adv. Lacritum p. 592. & jam ante ab Aeschylo Sept. Theb. vers. 775. πρόπρυμνα δ' ἐκβολὰν φέρει, *jacturam autem e puppi factam fert.*

Vs. 117. μὴ τῆνος ἐμὶν φίλος, ὅς τοι ἀπεχθής] Notanda rursum egregia Gentilis Poëtae γνώμη, qua cavendum sibi sollicite ait, ne pro amico illum unquam habeat, quicunque Deae foret invisus. Haud aliter nempe, sed potiori quidem jure, *nonne, qui oderunt te, Domine, oderam; & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos, & inimici sunt facti mihi*, testatur Regius vates Psalm. CXXXIX. 21. 22. ac unde a Regum Sapientissimo dictum Prov. XXIX. 27. *abominantur justi virum impium*, Deo quippe invisum. Unde gravis Prophetae Jehu cum Rege Josaphat, qui cum impio Achabo se conjunxerat, expostulatio II. Paralip. XIX. 2. *impio praebes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris; & idcirco iram quidem Domine merebaris.* Quam in rem proinde, & ad hunc Callimachi locum valde opportunum, praeclarum itidem exstat Aeschyli dictum Choëph. vs. 635.

Σιδὴ

Σέβει γὰρ οὔτις τὸ δυσφιλὲς θεοῖς,

Colit enim nemo, quod Diis invisum est;

nec minus hic notandum alterum illud ejusdem Tragici Sept. Theb. vſ. 602. δεινὸς, θεοὺς σέβει, *verendus, qui Deus colit.* Adde haud abſimile, & ad arcendam diram illam, quae ab irata Cerere immiſſa fuerat Eryſichthoni, famem ſeu ingluviem, comparatum, quod Heſiodus fratri Perſae praeſcribit, votum, Ἔργ. vſ. 297.

ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, ΦΙΛΕΗ δ' ἐϋστέφανος Δημήτηρ,
ut te fames
Oderit; AMET *autem pulcre coronata* CERES;

nempe juxta illud Ovidii Metam. l. VIII. vſ. 785. *neque enim* CEREREMQUE FAMEMQUE *fata coire ſinunt.*

Vſ. 118. μηδ' ὁμότοιχος] Haud aliter nempe ac piaculare olim apud Graecos habitum, ſub eodem tecto agere cum quopiam homicidii aut alterius gravioris criminis reo, pro polluto quippe habito; aut cum eo cibum capere vel ſacris intereſſe. Unde illud Demoſthenis de Corona p. 353. μήθ' ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνας παρατεταγμένοις, *nec ſub eodem tecto fuiſſe, nec ſacra libaſſe cum iis, qui contra eos in acie ſteterant,* nempe contra cives pro patria proeliantes: & in Midiana p. 402. annon ſit impium facinus, φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δ' ὁμωρόφιον γίγνεσθαι, *caedem objicere, & cum illo ſub eodem verſari tecto.* Cujusmodi plura eam in rem leguntur etiam apud alios Auctores, ac Tragicos inſuper Atticos; & adeo quidem, ut judicia de caede Athenis ſub dio fierent, ne vel judices vel actor in cauſſa homicidii, *eodem tecto utantur cum homicida,* μὴ ὁμωρόφιος (non ut ibi male hactenus ὁμορρόφιος) γίνηται τῷ αὐτόντῃ, teſte Antiphonte Orat. IV. p. 93. edit. Hanov. Unde etiam adeo *Diis invisum,* θεοῖς ἐχθρὸν, ducebant id genus gravioris criminis reum, *ut idem tectum cum eo ſubiens,* ὥστε καὶ τὸν αὐτὸν ὄροφον ὑπελθεῖν τις, ſeu quod hic dicitur ὁμότοιχος, ejusdem criminis particeps olim haberetur, juxta Theonem Παραδείγμ. adv. homicidam; ac ſimiliter qui ἀσεβείας aut ἱεροσυλίας, *impietatis in Deos ac ſacrilegii,* cujusmodi hic Cereri ἀπεχθὴς ſeu *invisus* Eryſichthon, teneretur. Quod a Platone etiam adſertum in Eutyphrone p. 4. & de Legib. l. VI. p. 881. ubi nempe par eſſe ſcelus dicitur, cum talibus verſari & cibum capere vel adtingere, aut ſacris intereſſe, donec illi ab iis criminibus non ſint rite expiati. Hinc apud Aelianum V. H. l. XII. c. XII. de adultero Gortynae mulctato dicitur, καὶ οὐδενὸς οἱ μετῆν τῶν κοινῶν, non juxta Interpretem, & quod vel obiter moneri debuerat a viris doctis, qui eum Auctorem caeteroquin haud indiligenter explanarunt, *ab omni gerenda in Republ. dignitate excluſus,* ſed de eo, qui *arcebatur ab omni jure communium ſacrorum, & communis tecti aut menſae,* intelligi debuit. Prout nempe ab eodem, de quo modo, Platone, dictum

d. l. de Leglb. p. 868. *Τούτοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν, ne cum iis unquam eadem utatur mensa, aut sacrorum fiat particeps*, ac ut apud Aeschinem contra Ctesiphontem dicitur p. 272. *οὔτε ἱερῶν, οὔτε σπονδῶν, οὔτε τραπέζης, neque sacrorum, neque libationum, neque mensae.* Ita priorem suam, illamque duram & acerbam, in Constantii, a quo tum defecerat, Regia commorantis sortem enarrans Julianus Imp. in Epist. ad Athenienses p. 505. id inter alia sibi incubuisse, ut gravissimum, memorat, *πῶς δὲ εἰλόμην ὁμωρόφιος ἐκείνοις γενέσθαι, οὓς ἠπιστάμην παντὶ μὲν λυμηναμένους τῷ γένει, quemadmodum communi cum illis tecto, uti non abnuerim, quos universi generis mei pestes fuisse scirem*, & a quibus, ut addit, paratum quoque sibi periculum sciret. Hinc singularem illam in Servatore, dum hic in terris ageret, *οἰκονομίαν* tangit Chrysostomus Homil. xxx. in Matth. ix. p. 205. T. II. juxta quam *καὶ ὁμωρόφιος καὶ ὁμοτράπεζος γίνεται τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπλημμεληκόσι, & ejusdem tecti ac mensae fit cum iis particeps, qui talia deliquerunt*, seu avaritiae, de qua ibi agit, sordibus erant inquinati. Occurrit vero alibi apud Auctores Atticos vox *ὁμότοιχος*, qua usus hic Callimachus, ut apud Isaeum Orat. v. p. 465. *ἐς τὴν ὁμότοιχον οἰκίαν, in contiguam domum, seu communem habentem parietem.*

Vs. 121. *κάλαθοι λευκότριχες ἵπποι*] Unde non boum plaustro, quod tradidit in libro de Eleusin. c. xxv. ut jam supra ad vs. 1. hujus Hymni obiter monui, eruditissimus Meursius, vectus in hac Cereali pompa *calathus.* Nec id evincit adductus ab eodem eam in rem Virgilii locus, Georg. l. I. vs. 163.

Tardaque Eleusinae matris volventia plaustra;

ubi non de solemni hujus *calathi* processu, sed de frugiferae Deae arandi ac ferendi invento, ac instrumentis eam in rem repertis, agitur; prout e toto ejusdem loci contextu, ubi *vomeris, aratri, plaustri* vel plaustrorum, aliorumque ad comportandas fruges vehiculorum fit mentio. Adde, quod *albis equis*, iisque, ut mox additur, *quadrigariis* seu *τεθρίππῳ* vel *ἅρματι τετραόρῳ, curru quadrijugo*, prout hic ab Euripide dicitur Iphig. Aul. vs. 214. *Calathus* vehi in hac Cereali pompa, ut hinc liquet, fuerit solitus. Haud aliter nempe ac ipsa Deorum simulacra, vel quae iis alioquin sacra, id genus vehiculis seu tensis, stata ac solemni festorum iis dicatorum die, gestari consueverant, & cujusmodi prolatus jam ad vs. 3. superioris Hymni antiquus Ephesiorum nummus, in quo signata legitur ΑΠΗΝΗ ΙΕΡΑ ΕΦΕΣΙΩΝ, cum sacro id genus, quadrijugum quidem, ut hoc loco, sed bijugum tantum equorum *vehiculo* seu *tensa.* Ejus autem ritus, seu *ἀπήνης* (*mularis* vulgo *vehiculi*) vel tensae, aut, ut hic *τεθρίππου* cum Cereris calatho, *quadrigarum*, quae deducto a Graecis, & qua de re Dionysius Antiq. l. VII. p. 475. more, in solenni itidem Ludorum pompa transvehi consueverant, obvia in Romanorum nummis ac Auctoribus exstat mentio. Adeo ut inter

ter confecratorum Caefarum vel Auguftorum praerogativas, tenfae id genus mulares (unde *vende tenfam atque mulos*, dixit Titinnius Veliterna apud Nonium in verbo *graffari*) cum eorum imaginibus, haud minus ac Deorum fimulacris, quae vulgo a bajulis, juxta eundem Dionyfium p. 478. vecta, in Circenfi pompa fuerint itidem traductae; prout de Jul. Caefare poft ejus mortem tradit praeter Suetonium Dio l. XLIII. p. 236. ac de Drufilla etiam forore Caligulae, idem Hiftoricus l. LIX. p. 650. Quemadmodum idem carpenti honos feu mulare carpentum, in eadem folemni, quod tralatitium, circenfium aut aliorum Ludorum pompa, defunctis Auguftarum Matribus aut Liberis, velut fummi faftigii decus, fubinde ab ipfis Caefaribus conceffum, a Romanis Auctoribus dicitur: idque, & quo majorem publicae auctoritatis vim obtineret, ficut ipfa quoque CONSECRATIO, Senatus Populique Rom. decreto fancitum. Quod poftremum arguunt etiamnum veteres Agrippinae Caii matris, & Domitillae Vefpafiani filiae, vulgati jam haud femel ab antiquariis cum id genus carpentis nummi, & cum infcr. MEMORIAE AGRIPPINAE S. P. Q. R. aut MEMORIAE DOMITILLAE S. P. Q. R. ficut de priori ait Suetonius in Caligula, c. XV. *inftituit matri Circenfes carpentumque, quo in pompa traduceretur.* Quae ideo obiter hic tango, ut veteris illius a Graecis, ut id a Dionyfio Halic. traditum diximus, deducti ad Romanos ritus origo fimul inde plenius declaretur: juxta quem nempe non Deorum folum, & qui pro Diis colebantur, fimulacra, fed alia etiam iis peculiari de cauffa ac inftituto facrata, ac ut in voce *tenfa* loquitur Feftus, *exuviae*, circumferri in publicis id genus pompis confueverant. Ita in Panathenaeis, Minervae *peplus*; in Dionyfiis, Bacchi *cifta* ac *phalli*; in Cybeles facris, *pinus* &c. hic autem in Cereali pompa *calathus* traduci confueverant: ut jam de variis, omnis generis, poculis, iisque aureis vel argenteis fileam; quaeque inde πομπεῖα, feu ad facras & folemnes ejusmodi pompas deftinata, vocantur ab Auctoribus Atticis, ut Demofthene adv. Androtion. p. 427. ac alibi; & quomodo inde Lycurgus Rhetor a Plutarcho in ejus vita, dicitur, ΠΟΜΠΕΙΑ γε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τῇ πόλει κατεσκεύασεν, *vafaque* AD POMPAS *civitati aurea & argentea fabricavit.* Quam in rem notabilia funt Athenaei verba de pompa Antiochi Dionyfiaca l. v. p. 197. ubi inter alia ait, μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν ΘΕΩΝ ἁπάντων, ΟΙΚΕΙΑΝ ἔχουσαι, τὴν περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. *Poft has fequebantur* DEORUM *omnium pompae*, PROPRIO, *qui hiftoriae cujusque illorum conveniebat*, ORNATU. Quomodo haud abfimilis, in confecratorum apud Chriftianos Latini cultus Divorum feftis ac proceffibus ritus veftigia obfervare paffim etiamnum licet. Adde hifce denique, vel ideo, quod hic Cereris *calathus albis equis* in ea Cereali pompa veheretur, factum videri, ut illud tanquam plane infolens adv. Midiam notet

De-

Demosthenes p. 407. quod nempe uxorem ille suam ad Eleusinia hujus Deae mysteria, *albis bigis Sicyoniis vectam* deduceret, ἐπὶ ȣ̃ λευκȣ̃ ζυγȣ̃ τȣ̃ ἐκ Σικυῶν@. Unde lex etiam a Lycurgo Rhetore, de quo paullo ante, lata legitur apud Plutarchum in ejus vita, ne feminae bigis ad sacra Eleusinia veherentur.

Vs. 122. μεγάλα Θεὸς] Quomodo vocatur eadem Ceres Θεσμοφόρ@ in veteri Inscriptione apud Gruterum CCCIX. I. Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΕΑΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΣ, *Conventus Sacerdotum Magnae Deae Legiferae Cereris* &c. Unde etiam sub nomine τ̃ Μεγάλων Θεῶν, cultae olim Deae Eleusiniae, Ceres nempe & filia Proserpina, ac similiter apud Messenios & Megapolitanos Arcadas; ut haud uno loco docet Pausanias l. IV. p. 217. l. VIII. p. 506. & alibi. Immo prout Μεγάλαιν Θεαῖν, de iisdem Deabus Eleusiniis dixit Sophocles Oedip. Col. vs. 715. ac ubi imperite id de furiis, quod praeter alia vel dualis numerus abunde ibi redarguit, explicant, idque praeter meliorum Criticorum ibidem mentem aliquot e priscis Tragici illius Interpretibus.

Ibid. εὐρυάνασσα] Hesychius: Εὐρυάνασσα, ἡ Ἥρη, non ut ἡ Ἥβη hactenus ibi legitur, quod *Junoni* nempe, non autem *Hebae* illius famulae conveniens epitheton, & quidem JUNONI REGINAE, ut in Romanis etiam nummis eadem scribitur; quaeque in Orphicis quod jam ante vidimus, παμβασίλεια, & πάντεσσι τ' ἀνάσσεις, *ubique Regina*, & *omnibus imperans dicitur*. Quod de Cerere similiter, quae eodem εὐρυανάσσας epitheto hic ornatur, ab Euripide dictum, Phoen. vs. 691.

Δαμάτηρ Θεὰ, ἁπάντων ἄνασσα,
Ceres Dea, omnium Regina;

ac unde apud Aristophanem in Thesmophor. p. 782. Δέσποινα Δήμητερ, *Domina Ceres*, eadem invocatur. Ratio autem ejus rei obvia; ac unde etiam in fine hujus Hymni, μέγα κρείσσα Θεάων, *magna Regina Dearum*, seu potius *Dearum potentissima*, & qua de re ibidem.

Vs. 123. Λευκὸν ἔαρ, λευκὸν δὲ θέρ@] Quae *album ver* & *albam aestatem* satis improprie reddidit hic Interpres; quibus nempe verbis *felix* seu *faustum ver*, *fausta aestas* designantur; prout *candidi soles* apud Catullum Carm. VIII. pro *faustis*, ut notum, dicuntur; idque praeeunte pridem Sophocle Ajac. vs. 722. λευκὸν φά@, *lux candida* seu *fausta*. Immo prout hac voce λευκȣ̃ pro *fausto* usus est itidem, gemino & insigni eam in rem loco, Themistius Orat. XIII. pag. 178. μετενδύνει ἐν ἤδη ὦ πολυτίμητον θρέμμα Ῥωμύλȣ, τὴν ΛΕΥΚΗΝ ἐσθῆτα ἐπὶ ΛΕΥΚΗ βασιλείᾳ κ̀ ΛΕΥΚΑΙΣ ἡμέραις, Petavio Interprete, *tempus igitur est*, *illustres alumni Romuli*, *ut positis aliis vestibus*, CANDIDAS *induatis*, *supra* CANDIDO (seu *fausto*) *imperio* CANDIDISQUE (seu *faustis*) *diebus*. Qua ratione non *frugum* duntaxat, quas ferre *aestas* solet; sed eorum etiam, quae *vere*, vel *autumno*, aut *hyeme*

hyeme itidem terra, quod vel e Graeco ejus nomine obvium, suppeditat, ac εὐετηρίας proinde seu *felicis anni proventus*, fecunda parens innuitur hic Ceres. Immo cui dicto ΕΥΕΤΗΡΙΑΣ nomine, una cum filia Proserpina, templa etiam erecta, liquet e veteri Inscriptione (cujus ad primam Juliani Imp. Orationem, ubi ea vox legitur, fit itidem a me mentio) in Isthmo Corinthiaco a viris praeclaris descripta, Sponio Miscell. p. 363. & Whelero p. 438. ubi inter alia Licinius Priscus Pontifex perpetuus, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΕΥΕΤΗΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΡΗΣ, *Templa etiam Cereris* (seu *Fertilitatis*) *ac Proserpinae* exstruxisse dicitur. Ita ut non solis, ob eam *aestatis*, quam adferre hic dicitur, ubertatem, FRUGIFERAE, sicut cum alibi, tum in nummis antiquis, seu καρποφόρου, aut σιτοῦς, *frumentariae*, & de qua jam ante; vel Ἀλωάδος, seu, ut in Orphicis, Ἀλωαίας, aut vero Ἡμαίας, uti de ea supra itidem, *Areae* nempe vel *Messis* Deae nominibus fuerit culta eadem Ceres: sed cui, *veris* nempe cujus sit hic etiam mentio, intuitu, ut χλόης seu *hortorum*, qua de re mox, Deae appellatione, fanum Athenis exstitisse tradit Pausanias. Ad quod proinde referri debet illud Aristophanis Lysistrat. p. 889. παρὰ τὸ τῆς Χλόης, apud *Chloes*, seu *herbiferae* vel *virentis* Cereris *fanum*; ac unde εὐχλόου Δήμητρος apud Sophoclem legitur Oedip. Col. vs. 1671. & Eupolidis eandem in rem, qui a priscis Tragici illius Interpretibus ibi adducitur, versus, de ariete nempe immolando χλόῃ Δήμητρι, ac ut additur, οὕτω δὲ τιμᾶται ἐκ τῆς τῶν κήπων χλόης, *ita enim colitur ex hortorum virente herba*, idque erecto ei prope Athenarum Arcem, Templo. Adeo, ut quamquam, quod ait Ovidius Fast. l. IV. vs. 395. ante repertas a Cerere fruges,

Messis erant primis virides mortalibus herbae;

haud minus tamen post easdem fruges, & in Attica quidem, ut ferebatur, ab ea inventas, illo *viridis herbae* procreatricis scilicet seu χλόης elogio & cultu, ab iisdem Atheniensibus decorata haec Dea, idque non a *viridi* solum agrorum *stipula*, ut haec a Marone dicitur Georg. l. I. vs. 135. sed ab *hortorum*, sicut ea de re adducto modo loco veteres Critici, *herbis*; & quomodo proinde a Poëta praecipitur eodem l. vs. 339.

Sacra refer Cereri, laetis operatus in herbis.

Unde etiam de Sacerdote Tellurem seu Cererem placare adgresso ait Statius Theb. l. VIII. vs. 300.

innumerosque Deae, sua munera, flores,
Et cumulos frugum, & quicquid novat INTEGER ANNUS.

Quamquam enim vulgo apud Poëtas juxta & Philosophos, aut alibi, Sol dicatur, non ut hic apud Callimachum, *Ceres*, illas, ut ait Tullius Tuscul. l. I. c. XXXVIII. *commutationes temporum quadripartitas ad maturitatem frugum*; iisque ut *eorundem temporum moderator & dux*, sive, ut ea de re alibi idem Cicero loquitur

de

de Natur. Deorum l. II. c. XIX. *aestates ac hyemes efficere, eaque duo tempora* iisdem adjuncta; aut vere illud Soli ac Lunae tribui conjunctim soleat, nempe *labentem coelo, quae ducitis annum*; haud minus tamen haec ipsa, tanquam Cereris quae felices eorundem anni temporum proventus parit, & quorum proinde secunda foret mater, munera habebantur; nempe juxta illud Hesiodi Ἔργ. vs. 561.

Γῆ πάντων μήτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἀνείη,

Terra omnium mater, fructum omnigenum proferat.

Unde singulis iis temporibus, ac proinde cum arandi & vertendi terram; tum sationis; tum messis; tum post comportatas fruges; ac circa finem quoque, ut mox dicetur, hyemis, sicut ex Hesiodo Ἔργ. vs. 463. & Virgilio in Georgicis haud uno loco, adductisque jam inde locis, abunde liquet, invocari solita eadem Ceres. Cujus rei praeclara etiamnum symbola exstant, veteres nempe, & cujusmodi jam prostant in Antiquariorum libris, nummi; in quibus Ceres, seu, quod idem, Tellus jacens cum cornucopiae, panario praeterea seu canistro innixa, dextra vero stellatum circulum, anni symbolum tenet, cui insistunt quatuor pueruli, totidem anni tempora, de quibus hoc loco Callimachus, designantes, ac proinde cum totidem, quae illi pueri subministrant, terrae proventibus seu muneribus, ac inscriptione TELLUS STABIL. Cujusmodi obvii alii etiam nummi, in quibus quatuor tantum, cum non dissimilibus symbolis, puelli signantur, cum inscr. FECUNDITAS, aut TEMPORUM FELICITAS; & in Graeco etiam Laodicensium nummo, quem vulgarunt viri de his antiquitatibus praeclare meriti, Sponius, Wheleus, ac Morellius, ΕΥΤΥΧΕΙΣ ΚΑΙΡΟΙ, *Felicia Tempora.* Quam in rem alius exstat praeclarus in Thesauris Gallorum Regiis nummus, isque sub Commodo percussus; in quo non jacens quidem, ut in dictis paulio ante nummis, sed sedens Ceres ante arborem visitur, dextra pomum ex ea velut decerpens, sinistra papaver in medio duarum spicarum (qua de re supra ad vs. 45.) tenens; infra autem tres pueruli cum canistro & inscr. TEMPORUM FELICITAS. Eum vero nummum, etsi jam olim a nobis ad Juliani Caesares prolatum pag. 87. ideo hic adponendum denuo duximus; quod nempe ex eodem accurate a nobis dein in ipsis thesauris Regiis inspecto licuerit, non pateram esse, sicut in exhibito tum a nobis aliunde ejus schemate, id quod in sinistra manu praefert mulier seu Dea, sed omnino papaver esse inter duas spicas; ac proinde non Veneres, ut olim e pomi in sinistra manu symbolo conjeceram, verum Cererem in eodem continuo signari: unde autem idem nummus ad illustrandum hunc Callimachi locum, in quo quatuor anni tempora, ad instar quadrijugum equorum, qui solemnem ejus in hac pompa calathum ducerent, Ceres dicitur adlatura, unice videatur comparatus.

Quam-

Quamquam, quod hic addendum eſt, eodem ſymbolo, ac pro more in hac penu nummaria haud inſolito, Criſpina Auguſti conjunx, & nati ex ea liberi videantur deſignari. Tuliſſe enim liberos Commodum, etſi ea de re ſileant, qui ſuperſunt, auctores, ex alio eoque inſigni nummo, in quo hinc Commodus, illinc inſcr. LIBERI AUG. pridem monui Diſſ. de Numm. p. 659. idque meo, iisdem id referentibus, indicio, cum ab aliis dein, ut illuſtriſſimo Biragio in recenſendis Commodi nummis, ac ab eruditiſſimo Tillemontio in Hiſtoria Auguſta Gallice haud ita pridem edita, in rebus Commodi, eſt obſervatum.

Ibid. καὶ χεῖμα φέροντα] Nempe ſua quoque *hyemis*, quae Cereri ſeu Telluri accepta debent ferri munera, juxta illud Maronis Georg. l. II. vſ. 519.

Venit HYEMS, *teritur Sicyonia bacca trapetis:*
Glande ſues laeti redeunt; dant arbuta ſylvae.

Unde in iisdem, quas ad ſuperiora Poëtae verba retulimus, veterum nummorum iconibus, quibus quatuor anni tempora, cum eorum muneribus ſignari diximus, ſpectatur *hyemis* ſymbolum; puerulus nempe, qui una manu ligonem, altera flagellum ad frumentum in area terendum; in aliis autem nummis, quercus, oleae, aut pinus ramum tenet. Immo unde opportune omnino hic inferendum putem ſimilem inſignis, qui exſtat itidem in Gaza Gallorum Regia, nummi iconem; quamquam jam olim a nobis una cum ſuperiori ad Juliani Caeſares adlatam; in quo nempe nummo quatuor, ut modo dixi, pueruli, totidem anni tempora effingunt. E quibus autem tres nudi conſpiciuntur; prior quidem, qui florum caniſtrum utraque manu ſupra caput elata geſtat; alter falcem itidem ſublatam oſtentat; tertius dextra leporem pendulum, & corbem fructibus refertam praefert: quibusque

que symbolis *ver*, *aestatem* ac *autumnum* iidem nobis adumbrant: quartus autem adversus frigus tunicatus, dextra quercus ramum, ob *quernas* nempe, quod ait Poëta eo qui sequitur, loco, *glandes*, sinistra vero velut anserem sylvestrem, tenet, cum inscr. TEMPORUM FELICITAS.

Ad quae proinde, seu similia, qualia nempe Maronis aevo jam exstitisse facile licet opinari, anni symbola vel simulacra respexisse credas eundem Poëtam, ubi de *hyemis* commodis ac muneribus ait Georg. l. 1. vs. 305.

> *Sed tamen & QUERNAS glandes tum stringere tempus,*
> *Et lauri baccas*, OLEAMQUE, *cruentaque myrta.*
> *Tum gruibus pedicas, & retia ponere cervis,*
> *Auritosque sequi* LEPORES, *tum figere damas.*

Idemque alibi de invocanda etiam sub finem *hyemis* Cerere, adducto jam paullo ante ea de re loco, dixit *sacra refer Cereri*; nempe, ut continuo addit versu sequenti, *extremae sub casum hyemis*, Georg. l. 1. vs. 340. Mitto quod lepores seu λαγωβόλιαν Hyemi quoque in adductis modo versibus Poëta tribuit: quo tamen pueri leporem gestantis symbolo, Autumnum in superiori nummo designari satis liquet, eidem leporinae venationi dicari adhuc magis solitum. Unde etiam antiquo nudi & alati pueri, leporem pendulum dextra itidem, ut in adducto nummo, gerentis simulacro, Autumnum denotari bene observat, quod nunc demum videre mihi contigit, in Museo Romano praestantissimus Causeus. Eorundem autem, quos modo, & jam olim ad Juliani Caesares adtuli, nummorum meminerat quoque jam in priori Specimine, sed non prolatis eorum iconibus, eximius Morellius noster: ita tamen, ut postremum quod adtinet, nulla omnino sit inter me & illum, nedum *mira enarrandi discrepantia:* Neque vero

vero ea, quae ad Juliani Caefares de priori nummo obiter monui, ab ipfo nummi, quod ibi fubjeci, & quod unum praeftare tenebar, ectypo abeunt. Qua de re judicium feret, cui a nobis ea de re ad dictos Caefares adlata, ab eodem autem viro praeftanti in priori aut in noviffimo ejus fpecimine p. 139. iis de rebus denuo repofita, vacabit confulere, aequus & cordatus Lector. Neque vero ifte, ob praeclara id genus κειμήλια, non ex editis antiquariorum libris, fed ex illuftribus, quae ea recondunt, Cimeliarchiis, tum ad eosdem Juliani Caefares, tum fubinde alibi, a nobis, & quod potius adhuc ducimus, citra ullius infectationem primum in lucem adferta ac enarrata, gratiam forte aliquam promeritum, vel denegavit hactenus, aut deinceps uberius adhuc, fi Deus diuturniorem vitae ufuram ac fimul otium dederit, id praeftituro, erit, ut fperare non folum, fed fpondere mihi licet, denegaturus. Occurrit alioquin, ut hoc infuper addam, apud Athenaeum in pompa Ptolemaei Philadelphi Dionyfiaca, inter alia fercula, quae in eadem funt praelata, & ea quidem quae Bacchi choragium, Satyros ac Silenos exhiberent, occurrit, inquam, medius inter hofce annus, non pueri quidem illiusve ferme nudi inftar, fed vir ingenti ftatura, cum habitu perfonaque tragica, aureum gerens Amaltheae cornu: tum Penteteris, mulier fplendido amictu, dextra e perfea coronam, finiftra palmae ramum notum quinquennalis Olympici ludicri prooemium, tenens, ac dein quatuor anni tempora, ac prout eum locum in eodem Athenaeo mutilum, e veteribus libris ad eundem fupplevit in Animadverfionibus ὁ πάνυ, ΩΡΑΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ διεσκευασμέναι, καὶ ἑκάστη φέρουσα τοὺς ἰδίους καρπούς, QUATUOR ANNI TEMPORA *ornata*, *& quarum fingula proprios unicuique fructus ferrent:* quales nempe in fuperiori nummo aliisque id genus fignati comparent. Sed qua de re alibi opportunior erit de his plenius differendi locus.

Vf. 124. ἔτος δ' ἐς ἄλλο φυλάξει] Idque juxta providae matris ac altricis, qualis vulgo Ceres feu Tellus κουροτρόφος, officium, ut beata nempe unius anni fecunditas fequentis etiam ufibus ac neceffitatibus inferviat. Quare ei a foro abftinendum praecipit Hefiodus Ἔργ. vf. 31.

Ὦ τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,
Cui non eft victus domi in annum repofitus tempeftivus (feu juxta alios *aeftivus*)
Quem terra fert, Cereris munus.

Unde etiam Ὧραις, quibus quatuor, quae hic recenfuit Callimachus, anni tempora a Graecis defignantur, juxta Grammaticos nomen, παρὰ τὸ ὠρεῖν, τὸ φυλάσσειν, ac prout eaedem *coeli janitrices*, feu tanquam πυλωροί, ab Homero dictae Iliad. E. vf. 249. & ficut, ut obiter hoc addam, ab hac voce ὠρῶν formata vel compofita, retinere fignificationem τοῦ φυλάσσειν, & ita ἰωροὶ

non domus, ut in ea voce Hesychius, sed *urbis custodes* οἱ αὐτῆς τῆς πόλεως φύλακες, dicuntur in Apollonii Alexandrini, vulgo Dyscoli, Grammatica inedita, quae exstat in Bibliotheca Gallorum Regia. Quamquam vero ὥρας de *vere* proprie ac *aestate* dici notet Hesychius, prout de *vere* ab Aristophane etiam factum Equit. p. 312. οὐχ ὁρᾶθ' ὥρα νέα, χελιδών, *non videtis ver novum, hirundo*; ni forte ibi legendum sit, ὁρᾶθ' ἐπ' ὠράνα χελιδών, prout a Musa Lesbia dictum apud Hephaest. p. 39. ὠράνη χελιδών, & rursus alibi apud eundem p. 37. ἄμ' ἐπ' ὠράνα, apud Hesychium, autem ὠράνη, χελιδόνων ὀροφὴ, *hirundinum tectum*. Pro *aestate* autem ferventissima, ὥραν a Graecis potissimum vocari dicit Galenus Com. IV. in l. VI. Epidem. Sect. XIX. ubi tamen de *autumno*, *hyeme* ac *vere* ὥραν haud minus appellari idem observat, ἐπιφέρουσι μὲν γὰρ τὸ τῆς ὥρας ὄνομα καὶ φθινοπώρῳ, καὶ χειμῶνι, καὶ ἦρι, *verum accommodant illud* ὥρας *nomen & autumno, & hyemi & veri*. Quam in rem opportunus etiam apud Hippocratem locus Epidem. l. III. Ten. II. οἱ καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίνονται, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν, *febres ardentes aestivis magis, quamquam & in caeteris etiam tempestatibus oriuntur*; qui & alibi passim ac promiscue ὥρην & ὥρας, aut de certo anni tempore, aut de quatuor anni temporibus, utrumque Homeri exemplo, adhibet. Addo ὥρην pro *anno* etiam ab eodem Hippocrate dici, nempe de Medico cap. III. ubi de vario aegrorum ligamine agens, ac de Medici sedula ea in re adtentione, ait, πρὸς δὲ τοὺς χρόνους ΤΗΣ ΩΡΑΣ, *ad* ANNI *tempora animadvertendum est*.

Vs. 125. ἀπεδίλωτοι] Quod ἀπέδιλος de *discalceato* ob summam nempe, cum qua ad Promethei gemitus accurrerant celeritatem, ab Oceanitidum Nympharum choro dicitur apud Aeschylum Prom. vs. 135. σύθην δ' ἀπέδιλος, *proripui me autem discalceata*. Notabilis vero hic Callimachi nostri locus, de feminis sacris Cereris operantibus aut pompae Cerealis comitibus; quod nempe eaedem essent *discalceatae*. Quamquam enim id foret, juxta vetus ac notum Pythagorae, cujus ad hunc locum meminit eruditissimus Vulcanius, praeceptum, quod refert etiam Jamblichus in ejus vita c. XXIII. ἀνυπόδητος θύε καὶ προσκύνει, *discalceatus sacrifica, & adora*; ejus tamen ritus a mulieribus in solemnibus sacrorum pompis observati vestigia haud alibi facile reperias. Obvia quidem apud Graecos aut puerorum apud Laconas ex Lycurgi instituto, quo duriores inde fierent eorum pedes, juxta Xenophontem in Laced. Republ. p. 677. aut Philosophorum, vel adstrictioris vitae hominum apud Athenienses aliosve ἀνυποδησίας exempla; ut Phocionis, qui discalceatus ad bellum prodibat, teste Plutarcho in ejus Vita p. 743. ita tamen ut id tanquam singulare, & ex peculiari vitae aut sectae instituto, ab iis factum, iidem auctores haud obscure innuant. Unde Socratem ac ejus discipulos traducens Comicus, de iis ait Nub. p. 129.

Τοὺς ὠχριῶντας ΤΟΥΣ ΑΝΥΠΟΔΗΤΟΥΣ λέγεις,
Pallidos illos & DISCALCEATOS *dicis*;

ac

ac similiter, & qui ad eum locum respexisse videtur, de quodam Pythagoraco Theocritus Idyll. XIV. 5.

> Τοιῦτος πρωάν τις ἀφίκετο Πυθαγορικτής,
> Ὠχρὸς, Κ' ΑΝΥΠΟΔΗΤΟΣ,
> *Talis nuper huc advenit quidam Pythagoraeus*
> *Pallidus & DISCALCEATUS.*

Mitto, quod viris quidem ἀνυποδησίαν extra necessitatem convenire, at non feminis; neque enim decere feminas pedem ostendere, tradit penus veteris eruditionis Clemens Paed. l. II. c. XI. Adde quod gentilium, quorum meminit in Apologetico Tertullianus c. XL. & quae hic obiter tangit Vulcanius, *nudipedalia* in publicis demum supplicationibus, ob arentem nempe annum, & ad impetrandam a Diis pluviam, populo, quod idem locus arguit, denuntiarentur: Et sicuti idem Tertullianus alibi ait de jejuniis, ut viderunt jam eruditi, c. XVI. *quum stupet coelum & aret* ANNUS, NUDIPEDALIA *denuntiantur.* Haud aliter nempe ac in luctu aliisque publicis calamitatibus id locum etiam habuisse; neque apud Hebraeos solum, ut e Davidis exemplo 2 Sam. XI. 30. aut Ezechiële XXIV. 17. ut Achabum jam mittam, de quo Josephus Ἀρχ. l. VIII. c. VII. notarunt jam viri docti; sed apud Gentiles quoque, ac unde ἀσάνδαλος Venus Adonim lugens apud Bionem dicitur Idyll. I. vs. 21. Unde factum etiam observo, ut apud Romanos in solemni Cybeles pompa, eadem quoque locum haberent *nudipedalia*, nempe ut illius Deae simulacrum carpento vectum nudis pedibus praecederent Senatores, prout id docet Prudentius περὶ Στεφ. vs. 154.

> NUDARE PLANTAS *ante carpentum scio*
> *Proceres togatos,* MATRIS IDAEAE *sacris.*

& mox,

> *Quem dum ad lavacrum praeeundo ducitis,*
> *Pedes* REMOTIS *atterentes* CALCEIS,
> *Almonis usque pervenitis rivulum.*

Illud enim Cybeles, tanquam lugentis ob Attidis ἐκλομὴν & ἀφανισμοὺς sacrum, cum planctu & lamentis ac laniationibus etiam corporum, primis sacri illius diebus, peragebatur: ac unde πένθιμος ἑορτὴ idem, ut alibi jam monui, fuit appellatum: donec nempe ei continuo succederent celebrata in honorem ejusdem Deae HILARIA, ut ea de re praeter alios consuli potest Julianus Imp. Orat. V. p. 315. ed. Petav. & de quibus etiam nos ibidem. Cujus autem ritus diversa hic adparebat ratio, ubi de Cereali festo agebatur ac pompa in ejus honorem muliebri; a qua festivitate caeteroquin omnis, uti antea vidimus ad vers. 18. abesse debebat luctus significatio: nisi vero id in memoriam lugentis filiae raptum Deae, cuique luctui sacratus etiam tertius hujus Thesmophoriorum festi dies jejunio, ut supra dictum, transactus, ac νηστεία inde dictus factum statui debeat. Ut nunc mittam *festis* apud Romanos, prout ea ab Ovidio dicuntur Fast.

 l. VI.

l. VI. vs. 395. *Vestalibus*, matronas aedem Vestae γυμνόποδας; adire tum solitas; ut ibidem a Poëta sed rei spectaculo ac novitate simul attonito dicitur vs. 397. &c.

Huc PEDE *matronam vidi descendere* NUDO;
Obstupui tacitus sustinuique gradum.

Cujus proinde rei caussa, quaerenti Ovidio, mox ab anu tum vicina, ut idem continuo memorat, redditur: locum nempe, quo Vestae aedes erat a foro Romano adeunda, stagnantem olim & paludosum exstitisse, quo proinde nudo pede tum erat transeundum, seu, ut ibidem dicitur vs. 411.

Et pede velato non adeunda palus.

recessisse autem, ut addit eadem anus, stagna, & aquas ripa coërcitas; priscum tamen morem ut nudo pede haud minus adiretur eadem Vestae aedes, remansisse,

Siccaque nunc tellus, mos tamen inde manet.

Nulla proinde religiosa, aut insolita alioquin in hoc Vestalium festo, illius ritus caussa vel ratio exstitit; & quod ideo obiter hic tango, quod a viris doctis, qui illum Ovidii locum de Romanis matronis aedem Vestae nudo pede adeuntibus jam adtigerunt, id, prout tamen ex eodem Poëta erat obvium, non fuerit observatum. Religionis alioquin ac reverentiae, sive ταπεινοφροσύνης signum, ἀνυποδησίαν apud Gentiles, ubi ea locum in eorum sacris aut funeribus, aliisve calamitatibus habuit, exstitisse, monuerunt jam alii; eamque e praecepto a Mose ea de re indicto Exod. III. 5. apud Gentiles invaluisse observat Justinus Apolog. II. p. 92. Unde, sicut ob Dei praesentiam id tum Mosi ac dein Hebraeorum Sacerdotibus olim praescriptum, apud Talmudicos Doctores, prout a viris harum litterarum callentissimis est observatum, legitur, ac praeterea apud Theodoritum in Exod. Quaest. VII. ut nempe nonnisi discalceati ac nudipedes templum seu *domum sanctitatis* ac *locum pedum Dei* dictum adirent iidem, aut sacra in eo obirent, statis autem Hebraeorum jejuniis, eoque maxime solemni die *Cippurim* dicto, sine calceis ageret universus populus: ita illius quodammodo ritus vestigia, cum alias apud Gentiles, tum in hac Cereali pompa, cui Dea ipsa praesens interesse credebatur, sint adumbrata. Quamquam, ut obiter hoc addam, de eo Pontificis Max. vel Sacerdotum apud veteres Hebraeos, nudipedum nempe in templo agentium, ritu, nullum in veteri Lege Mosaica, quod viderunt jam alii, & qua caeteroquin omnia, quaeque minima, quae cultum habitumve Sacerdotalem spectarent, cavetur, vel praeceptum exstet, vel alibi in sacro foedere exemplum: nec apud Josephum, sacerdotem ac e sacerdotali genere oriundum, eaque de re accurate itidem agentem, quidquam de illa Pontificis ac sacerdotum ἀνυποδησία, ubi maxime id constans illius ritus a Talmudicis traditi observatio flagitabat, monitum videam. Adde nec a Philone; ubi caeteroquin de sacerdotum apud Hebraeos mu-

niis,

niis, requifitis, & quae in victimis aut victimarum oblationibus cavenda, e legum Mofaicarum praecepto diligenter ab eo pertractatur. Id quidem die magni, ut paullo ante diximus, jejunii feu expiationis inter alia ac omnibus quidem Judaeis, vetitum traditur in iisdem Pandectis Judaicis, calceamenta induere; fed ea demum conditione, juxta magiftros, fi calcei fint ex corio, foccos vero e panno confectos, feu laneos etiam vel lineos licuiffe ufurpare; prout illud jam ante ad Codicem Talmudicum Joma cap. VIII. p. 193. ac noviffime ad Cod. de jejunio pag. 11. ab eruditiffimis Sheringamio & Lundio eft obfervatum. Quod praeterea in gravi etiam luctu ac moerore, aut vero etiam ubi vota folverent apud Hebraeos locum habuiffe, ut nudis incederent pedibus, e Davidis exemplo, de quo 2 Sam. XV. 10. Achabo juxta verfiones aliquot antiquas 1 Reg. XXI. 27. ac Jofeph. Origin. l. VIII. p. 289. ed. Gen. ac Berenice Agrippae Regis forore apud eundem lib. II. cap. XV. viderunt jam eruditi, & ad poftremum hujus Berenices factum refpexiffe omnino Juvenalem etfi ignoratione Judaicorum rituum id in genere de *fabbatis*, feu ut aliis vifum habito ea voce ad Judaeorum jejunia refpectu noto & vexato a viris doctis loco, Satyr. VI. vf. 159.

dedit hunc Agrippa forori
Obfervant ubi fefta MERO PEDE *fabbata Reges.*

Ut vero ἀσάνδαλος vulgo ἀνυπόδητος, hic vero ἀπεδίλωτος, aut apud Aefchylum paullo ante, ἀπέδιλος, fic ἀνήλιπος de *difcalceato*, dictus apud Theocritum Idyll. IV. vf. 56. μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο Βάττε, *ne difcalceatus venias*, *Batte*, ab ἤλιψ, nempe juxta ejus Interpretes, pro *calceo*. Apud Oppianum autem Cyneget. l. IV. vf. 367. Ἀβλαύτοισι πόδεσσιν, *nudis pedibus*, legitur, prout nempe βλαυται de calceis Atticis dicebantur. Hinc Synefius in Calvit. Encom. p. 37. βλαύτης Ἀττικῆς, ac unde βλαυτία fimiliter apud Comicum Equit. p. 324. & apud Athenaeum l. VIII. p. 338.

Ibid. καὶ ἀάμπυκες] Mirum hic continuo videri poffit, quod *fine vittis*, ac paffis proinde capillis, exftitiffe dicantur hae Cerealis pompae comites feminae, quum, ut antea ad vf. 5. hujus Hymni e plurimis veterum Auctorum locis docuimus, *vittatae* feu *vittis* forent *redimitae* Cereris facerdotes; immo ut id proprium quafi earum infigne memoretur. Verum, quod jam ibidem monui, tota hujus & fuperioris loci vf. 5. ἀ κατεχεύατο χαίταν, *quae effudit capillos*, inde pendet ratio; quod ibi non de facratis Cereri feminis agitur, feu delectis publica auctoritate, qualis Nicippe fupra dicitur (ut ibidem vidimus verf. 44. hujus Hymni) ejusdem facerdotibus, aut quae facra ejus praefcripta in Thesmophoriis obirent; immo nec de *Canephoris*, de quibus mox, feu quae caniftra in eadem pompa ferrent, virginibus: fed de iis demum, quae dum illa Cerealis per urbem pompa, & in quadrigis traductus, pro more ut vidimus, calathus procederet, fauftis

 ac-

acclamationibus eandem Deam prosequebantur. Quales proinde, ut ἀπεδίλωτοι seu *discalceatae*, sicut modo vidimus, ita etiam ἀνάμπυκες, seu illis Cereri caeteroquin sacratarum vittis sive redimiculis exutae hic dicuntur; quomodo alias χρυσάμπυκα *cum aureo redimiculo* Lachesin dixit Pindarus. Olymp. Od. VII. & Musas similiter χρυσάμπυκας Isthm. Od. II. παραμπυκίζειν autem κόμαν, & Laconice παραμπυκίδδην *comam* ejusmodi *vitta* seu *redimiculo vincire* ait Aristophanes Lysistr. p. 914. Idem vero alibi Acharn. p. 403. Θασίαν λιπαράμπυκα dixit de *ambitu* seu *operculo poculi vino Thasio* repleti. Ἄμπυκα caeteroquin de proprio apud Lydos capitis ornamento appellatum, notat Hesychius in Λυδίῳ νόμῳ.

Vs. 127. λικνοφόροι χρυσῶ πλέα λίκνα] Quae λικνοφόροι *canephorae* hic redduntur ab Interprete, & a Vulcanio, quod eodem redit, in ligata versione; *canistrigerae*. A quibus etiam non abeunt, quae ad vers. 48. Hym. in Jovem, de λίκνοις id genus seu *vannis*, non quidem, qualis *mystica vannus Jacchi* apud Virgilium Georg. I. vs. 166. & de qua ibidem Servius; sed de *vannis* iis seu *canistris* vimineis, in quibus a rusticis congestae, juxta eundem Servium & Philargyrium, frugum primitiae, quo Libero & Liberae sacra facerent. Quod firmat etiam adlata ibidem a nobis Hesychii glossa, λίκνον, κανοῦν, seu *canistrum*. Quamquam, & quod praeterire hic non licet, illud inter hasce λικνοφόρους & *canephoras* discrimen posset haud immerito statui; quale ad vs. 1. ac 3. hujus Hymni, cum a nobis, tum in novissimis ac eruditis ad eundem adnotatis, inter eas κανηφόρους traditur; quæ canistra frugibus aut rebus alioquin ad sacrificia requisitis in pompis id genus Cerealibus, aut aliorum etiam Numinum gestarent: & inter *cistiferas* quae *cistas*, seu λίκνα ferrent, in quibus τὰ μυστικὰ Cereris vel Bacchi, quod vulgo notum, erant recondita. Ita de solemni illa ac splendidissima Ptolemaei Philadelphi pompa Dionysiaca agens Athenaeus, post varia quae in eadem praelata retulerat fercula, in uno curru sacerdotes viros ac feminas extitisse memorat, ac, ut addit, juxta locum e veteribus libris a magno Casaubono emendatum, l. v. p. 298. καὶ Ὀρφεοτελεσταὶ, καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ ΤΑ ΛΙΚΝΑ ΦΕΡΟΥΣΑΙ, *& Orphicorum mystae, omnisque generis thiasi, &* QUAE VANNOS seu *cistas gestarent*. Unde alibi ab eodem Athenaeo l. XI. p. 476. & 478. de κέρνῳ seu *vase*, ut ait, *fictili*, in quo omnis generis, quae ibidem tangit, edulia, pluribus cotylis seu lancibus imposita continerentur, ex Ammonii libro de aris & sacrificiis, traditur, ὁ δὲ βαστάσας αὐτὸ, οἷον ΛΙΚΝΟΦΟΡΗΣΑΣ, τούτων γεύε͂), *qui vas illud* seu κέρνον, *tanquam* VANNIFER vel *cistifer gestat, iisdem vescitur*. Immo prout dicti itidem in sacris Rheae, & quod aliunde jam notum, κερνοφόροι, ut apud Nicandrum Alex. p. 144. de illius Deae sacerdote femina, & apud Clementem Protrept. p. 11. ἐκερνοφόρησα, qui nempe aut quae μυστικοὺς κρα-

κρατῆρας, ut de iis vetus Nicandri Enarrator, gestarent; & quales alioquin Rheae sacrificuli *cistiphori* a Martiale dicuntur l. v. Epigr. XVII. Hinc de Aeschine, ut qui se in Bacchi sacris inter bacchantes illius Dei adseclas olim addixisset, ait Demosthenes de Corona p. 350. ἔξαρχος, καὶ προηγεμὼν, καὶ κιστοφόρος (juxta veteres ejus codices & Suidam, non ut ibi κιττοφόρος, & meminit jam ad Harpocrationem Cl. Maussacus) καὶ ΛΙΚΝΟΦΟΡΟΣ, *praecentor*, & *anteambulo*, & *cistiphorus*, & VANNIFER. Immo prout de gestato mystico in Bacchi sacris λίκνῳ, seu de femina λικνοφόρῳ ait, ut observo, Proclus In Timaeum p. 124. ΛΙΚΝΟΝ μὲν ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ θεμένη, καὶ δράκοντι αὐτὸ περισφίγξασα, h.e. VANNUM *quidem* seu CISTAM CAPITI IMPONENS & *dracone eum circumdans ficulneum excipit Bacchum*. Quae postrema ad Bacchum respiciunt συκῆς seu *ficus* inventorem creditum, ac inde apud Laconas συκίτην seu *ficulneum* dictum, teste Athenaeo l. III. p. 78. Quale autem mysticum Bacchi λίκνον, seu *cistam* dracone vel serpente circumdatam in corona hederacea, exhibent subinde antiqui nummi, cum in praeclaris Cimeliarchiis, tum apud Goltzium, ut jam vidit ad eundem Nonius. Immo unde juxta Hymnum eo nomine illi in Orphicis dicatum, λικνίτης dictus & cultus idem Bacchus; neque adeo ab ejus *cunis* seu λίκνοις, quod de eo tradit Hesychius, quam ab eo λίκνῳ seu *cista* vel *vanno* ejus *mystica* a Marone dicta; quod scilicet juxta Servium orgia ejus ad purgationem animae, (uti ea de re obiter ad vs. 48. H. in Jovem dictum) sicut *vannis* seu λίκνοις frumenta purgantur, spectarent. Quamquam non in mysticis solum Bacchi aut Cereris, sed in aliorum etiam Numinum sacris gestata dicantur λίκνα, eaque ibi pro *canistris*, ut statuere licet, & qualia etiam praeter Hesychium, adducto ante loco, λίκνον, κανοῦν, agnoscit ad Maronem praeter Philargyrium Servius. Ita de Pallade id genus λίκνοις culta dici videas in senariis veteris Poëtae apud Plutarchum de Fortuna p. 99.

Οἱ τὴν Διὸς γοργῶπιν Ἐργάνην στατοῖς
ΛΙΚΝΟΙΣΙ *προστρέπεσθε*,
Qui filiam Jovis truci adspectu Erganen (seu *opificem*) *statis*
VANNIS seu *canistris colitis*.

Λικνοφόροι nempe pro κανηφόροι virgines *in Panathenaeis, sicut in aliis etiam pompis*, prout e Philochoro tradit Harpocration, τοῖς τε παναθηναίοις καὶ ταῖς ἄλλαις πομπαῖς, ac in iisdem canistris, ut ibi additur, quae ad sacrificia spectabant, fuerunt reposita. Quod innuit etiam Comicus in Avibus p. 580.

Τὸν ἱερέα πέμψαντα τὴν πομπὴν καλῶ·
Παῖ, παῖ, τὸ ΚΑΝΟΥΝ αἴρεσθε, καὶ τὴν χέρνιβα,
Sacerdotem pompam ducentem voco.
Puer, puer, CANISTRUM *tollite & pollubrum.*

 Unde

Unde insuper sicut *auro plena*, h. e. *aurea* hic dicuntur praelata ista in pompa Cereris λίκνα, ita Athenis in pompa Dionysiaca *aurea* etiam *canistra* exstitisse, docent eruditi ejusdem Comici Enarratores Acharn. pag. 383. κατὰ τὴν Διονυσίων ἑορτὴν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις αἱ εὐγενεῖς παρθένοι ΕΚΑΝΗΦΟΡΟΥΝ; ΗΝ δὲ ΕΚ ΧΡΥΣΟΥ πεποιημένα ΤΑ ΚΑΝΑ, *Athenis in Dionysiorum festo nobiles virgines* CANISTRA FEREBANT. *Erant autem* CANISTRA *ex* AURO FACTA. Quod in Cereali pompa, ubi tot alia huic Deae, ut jam supra vidimus ad vs. 71. cum Baccho erant communia, itidem locum habuisse hic tradit Callimachus. E nobilissimis etiam Atheniensium virginibus, quod innuunt iidem Comici Interpretes, electas illas κανηφόρους seu λικνοφόρους, & quidem more illo a temporibus Regis Erichthonii Athenas invecto, tradit in dicto apud Harpocrationem loco Philochorus. Unde etiam narrat Thucydides l. VI. p. 450. Harmodii Atheniensis sororem delectam primo, quae *canistrum ferret in quadam pompa*, κανοῦν οἴσουσαν ἐν πομπῇ τινι, prohibitam postea ab Hipparcho, Pisistrati Tyranni filio & Hippiae tunc rerum potientis fratre, tanquam indignam, quae illud ministerium obiret: quamque contumeliam graviter tulisse Harmodius ac inde de tollendo Hipparcho accelerasse consilium dicitur. Unde quod nobiles illas κανηφόρους seu λικνοφόρους puellas insuper decuit, umbellam eadem contra solis aestum, (qua de re jam ante dictum ad vs. 7.) aliasve coeli injurias ferre in pompis id genus solitae, & quidem sella eis a pedissequis pone lata; ut id liquet ex Aristophane ejusque Enarratoribus Avib. p. 610. & 611. ac vidit jam in Panathenaeis cap. XXIII. eruditissimus Meursius. Immo inde itidem factum, ut sicut *aurea*, qualia hic dicuntur & ex ejusdem Comici Interpretibus paullo ante vidimus, forent id genus *canistra*; ita auro ac splendido cultu ornatae procederent, quae illa ferebant, primariae virgines: prout id ex eodem Aristophane observo in Lysistrata pag. 908. Ibi enim nobilis & dramati cognominis Atheniensis matrona ait, se liberis, & quidem,

ὁπότ' ἂν τι θυγάτηρ
Τινὶ κανηφορῇ,
quando filia alicui, Deorum, Dearumve,
Canistrum ferret,

daturam, quicquid pretiosum & aureum habet in supellectile ac mundo muliebri,

Καὶ χρυσίων, ὅσ' ἐστὶν ἐμοί,
Et quicquid penes me est aureae supellectilis.

Vs. 128. χρυσὸν ἀφειδέα πασσαίμεσθα] Nempe juxta illud, quod ab eodem Poëta dictum vs. 94. & 95. Hym. in Jovem, ubi ille *divitias* simul ac *virtutem* a Deorum Rege, & ideo quidem flagitat, quod sola virtus hominem beare non possit, & qua de re nos ibidem. Haud mirum vero a Poëta aulico, & in florentissimi

tiſſimi Regis clientela verſante, idem votum, & quidem cumulatius hic reponi: ad mentem ſcilicet dicti illius, quod ab Euripide in Andromeda prolatum legitur apud Stobaeum Serm. LXXXIX. p. 502.

Χρυσοῦ νόμιζε σαυτὸν εἵνεκα εὐτυχεῖν,

Propter aurum crede te feliciter agere.

Cyrenaei proinde Ariſtippi videtur ſectator fuiſſe idem Cyrenaeus vates, quorum ille primus non ſolum quaeſtu philoſophatus; ſed ſummo in luxu vixiſſe, & divitum ac Regum etiam, ut in Sicilia Dionyſii, limina triviſſe dicitur a Laërtio in ejus vita. A Stoicorum utique placitis ſe ſatis alienum prodit noſter Battiades, qui, ut de iis Tullius l. VII. Epiſt. Fam. XVI. *dicunt omnes eſſe divites, qui coelo & terra frui poſſunt.*

Vſ. 129. τᾶς πόλιος πρυτανήια τὰς ἀτελέστως] Hunc inſignem, & quem non adſequuti ſunt priores editores, Callimachi locum, alibi jam, in mea nempe de Veſta & Prytanibus Graecorum diatriba, ac plenius in eadem ad praelum cum luculenta acceſſione denuo parata, adtigi & explanavi. Unde quae ad idoneam his & ſequentibus Poëtae verbis lucem adferendam omnino requiruntur, paucis inde hic erunt memoranda. In Graecorum nempe aut Aſiaticis Graecae originis urbibus erant olim erecta *Prytanea*; non vero Athenis ſolum, ut quibusdam eruditis viſum fuerat, & quod praeclare, adductis multis id genus Graecarum urbium *Prytaneis*, ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ Caſaubonus: praeter quae autem ex luculenta inſuper Auctorum aliorumve monumentorum penu, plurium adhuc locorum, *Smyrnae* puta, *Lebedi*, *Cumae*, *Peparethi*, *Delphorum*, *Megarenſium*, *Crotonae* &c. *Prytanea*, ac *Prytanes* alibi trado ac illuſtro. Erant autem eadem *Prytanea*, ut ibidem monui, vulgo in Urbium penetralibus, ſeu in media earum parte ſita; unde Livius l. XLI. c. XX. *Cyzici Prytaneum, id eſt, penetrale urbis.* Hinc erecta etiam in *Prytaneis* Veſtae ſimulacra, ſtatusque ibidem ejus cultus; quod vel Pindarus pridem docuit ſub initium Nem. Od. XI.

Παῖ Ῥέας, ἅτε ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ λέλογχας ΕΣΤΙΑ,

Filia Rheae, quae ſedem in PRYTANEIS *ſortita es* VESTA;

& quidem in intima ſeu penetrali eorum parte; prout in penetrali quoque privatarum aedium eadem Dea ſacrari fuit ſolita. Unde de hac Ἑστία ſeu *Veſta* in Orphicis jam olim dictum, ἡ μέσον οἶκον ἔχεις, *quae mediam domum obtines*; & apud Phornutum cap. de Veſta, κατὰ μέσους ἱδρῦσθαι τοὺς οἴκους, *in mediis ſtatuitur aedibus.* Quod apud Romanos quoque obtinuit; unde apud Virgilium Aen. l. V. vſ. 741. *canae penetralia Veſtae*, & Plutarchum in Camillo, Veſtae ſacra in receſſu recondita, dicuntur. Inde factum quoque, prout jam vidimus ad vſ. 325. Hym. in Delum, quod Delus, quae in medio Cycladum eſſet ſita, ἱστία & ἑστία ibidem a Callimacho vocetur; & Delphi ſimiliter, qui locus non

Graeciae ſolum ſed terrae etiam a multis habebatur umbilicus, ἑςία μεσόμφαλος, & quomodo denique ἑςία in genere, apud Tragicos maxime, de *ara penetrali*, ſeu in medio domus poſita, ſubinde fuerit dicta. Ejusdem autem Veſtae, quam *primam Dearum*, πρώταν Θεῶν, vocat in adducto ἐπινικίῳ Pindarus, primus erat in urbibus Graecis aut Aſiaticis cultus; ut ea de re obiter paullo ante ad vſ. 109. ac unde vulgatum Graecorum proverbium, ἀφ' Ἑςίας ἀρχόμενος, *a Veſta incipiens.* Illa autem Ἑλληνικὰ, ut de iis ait Dionyſius Antiqu. l. II. p. 93. aut ut hoc apud Callimachum loco, τᾶς πόλεως, ſive Alexandriae, ſeu unius e Graecanicis urbibus, Πρυτανεῖα *Prytanea* a feminis ad ſacrum Veſtae cultum obeundum, adiri quoque conſueverant. Id enim de Naucratitis Aegyptiis, Graecae itidem originis, ſed tanquam iis peculiare, notat alicubi ipſe Naucratites Athenaeus l. IV. p. 150. *mulieri apud eos non licuiſſe Prytaneum ingredi, niſi ſoli tibicinae*, γυναικὶ δὲ οὐκ ἔξεςιν εἰσιέναι τὸ Πρυτανεῖον, εἰ μὴ μόνῃ αὐλητρίδι. Quod minus proinde cum receptis Graecorum moribus conſonum, inde haud obſcure licet eruere; & cum admiſſis ad publicum Veſtae in eorum *Prytaneis* cultum mulieribus ſolemni maxime, qualis haec Cereris, quae eadem cum terra ſeu ἑςία, Θεσμοφοριαζουσῶν apud Callimachum pompa. Ut nunc mittam, uti *Prytanes* obvii apud Graecos, qui nempe Πρυτανῖτιδος Ἑςίας, ſicut vel ex adducto jam ante Pindari Ἐπινικίῳ Nem. XI. liquet, ſacra procurarent; ita etiam exſtitiſſe mulieres Πρυτάνεις ſeu Πρυτανίδας, prout obſervo e veteri Inſcriptione a Cl. Sponio vulgata Miſcellan. 349. in qua legimus exſtitiſſe Flaviam quandam Moſchi filiam, ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΝ ΑΣΙΑΣ, ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΠΡΥΤΑΝΙΝ, *Sacerdotem* ſeu *Flaminicam Aſiae*, *templi*, *quod eſt Epheſi*, PRYTANIN: ita ut de muliere Epheſini Dianae templi, potius quam *Prytanei* antiſtite hoc ibidem dici videatur. Ἀτέλεςοι autem, qua voce hic uſus Callimachus, dicti Graecis οἱ ἀμύητοι, ſeu *non initiati;* quomodo apud Ariſtotelem Rhetor. l. III. c. CLI. de mutuo Periclis & Lamponis dicto, bis eadem vox ἀτέλεςος illo ſenſu legitur, & ſicuti contra ἀποτελεςαὶ vocantur apud Clementem Protrept. p. 12. ſacris Cabirorum initiati. Immo hic τελεςήρια ab eodem Clemente dicta Protrept. p. 12. ea maxime Gentilium ſacra, quae cum ſolemni pompa & ſumptu, monente id Athenaeo l. II. p. 40. ac abditis proinde ritibus (qualia fuerunt hujus Deae non Eleuſinia ſolum, ſed ea etiam, de quibus hoc Hymno agitur, Theſmophoria) peragi conſueverunt. E quibus jam, ut opinor, planus eruitur loci hujus haud obvii & ſequentis ſimul apud Callimachum ſenſus: quo nempe innuitur, ut his ſacris nondum initiatae per aetatem virgines ſeu ἀτέλεςοι, *usque ad urbis Prytaneum*, in media urbis parte, ſeu ejus penetrali, ut cum Livio loquar, ſitum, duntaxat procederent: reliquae autem, uti mox dicetur, feminae jam initiatae, praevio Veſtae, primae, ut diximus, Dearum,

in

in eodem *Prytaneo* cultu, longius praeeuntem, de quo hic agitur, Deae calathum seu Cerealem hanc pompam, & ad ejus fanum usque comitentur; ubi solemnia illius sacra statis ritibus eadem continuo obeant. Notum enim, qua religione apud Graecos provisum fuerit, ne fas cuipiam foret, sacris mysticis & occultis, qualia dicuntur a Comico Concion. p. 829. haec ipsa Thesmophoria, interesse, qui, aut quae nondum forent initiatae. De solis autem hic agitur feminis, quod ab iisdem Thesmophoriis viri, uti jam vidimus ad vs. 1. hujus Hymni, forent exclusi. Et haec ad nobilissimi hujus loci lucem lubentius adtulimus, quod in edendo Callimacho eruditissimae & supra exemplum Tan. Fabri Filiae, sibique etiam aliquid occultum ibi recondi visum, coram mihi indicavit dignus Musae illius σύζυγος, ingenio & eruditione praestantissimus Dacerius.

Vs. 130. Τὰς δὲ τελεσφορίας ποτὶ ταν θεῦν] Bene quidem non explicandam hanc vocem τελεσφορίας, per adjectivum *initiatas*, quod fecerat Frischlinus, atque ita, ut opponatur voci priori versus, τὰς ἀτελέστως, *non initiatas*; sed pro ipsis τελεταῖς eandem sumendam, hic vidit H. Stephanus. Quod vero idem, & cui accessit Anna eruditissima, id ita statuit, quo tollatur distinctio in fine prioris versus, ac dicatur τὰς ἀτελέστως τᾶς δὲ τελεσφορίας, non continuo id concedendum putem. Id enim tota illius loci ratio, & ipse eorundem verborum contextus, si quid in iis video, haud omnino postulat. Ἀτέλεστοι enim, ut vidimus, citra alterius vocis adjunctionem, Graecis iidem, qui οἱ ἀμύητοι, *haud initiati*. Τελεσφορίαι autem eaedem etiam apud Graecos, ut agnovit H. Stephanus, quae τελεταὶ, *mysteria*; prout nempe τέλη & τέλη μυστηρίων apud Euripidem Mede. vs. 1382. ac Hippolyt. vs. 25. dicta videas; ac τελεστήρια etiam, quod jam monui, apud Clementem; & quomodo τελεῖν τὰ Θεσμοφόρια, *celebrare ea*, de quibus hic agitur, *Thesmophoria*, a Graecis Criticis ut Theocriti Enarratoribus Idyll. IV. vs. 25. dictum. Immo quo sensu τελεσφορίην ἐπετήσιον, de *anniversario* Apollinis apud populares suos Cyrenaeos *festo*, dixit noster Battiades vs. 78. Hym. in Apollinem; aut quo sensu de καβείροις, seu arcanis Samothracum sacris, ait coaetaneus Callimacho Poëta, Apollonius l. I. vs. 917.

Ἀῤῥήκτους ἀγανῇσι τελεσφορίῃσι θέμιστας,

Intemeratas leges celebrium mysteriorum.

Quum ergo priori versu, quem modo explanavi, dixisset Callimachus, e mulieribus, quae faustis acclamationibus Cerealis calathi processum prosequebantur, ad urbis Prytaneum debere tantum eas pompam comitari, quae nondum forent initiatae; addit nunc illo, qui sequitur, & quem hic expendimus, versu, teneri vero longius Deum, & usque ad ejus templum prosequi, eas nempe, quae per aetatem jam erant initiatae. Quod discrimen proinde inter pompae hujus Cerealis sequaces feminas, initiatas scilicet & non initiatas, & ex iis, ut mox addit, quae

per

per aetatem vel dolores partus impares erant ad omnia ejusdem solemnia adimplenda, tangit hisce & prioribus quae jam expendimus, verbis, Callimachus,

> Μίσφα τὺ τᾶς πόλιος Πρυτανήϊα τὰς ἀτελέςως·
> Τὰς δὲ τελεσφορίας ποτὶ τὰν θεῦν ἄχρις ὁμαρτεῖν,
> Αἵ τινες &c.

Cujus etiam secundi versus verba, aliter quam existimarunt viri docti, & prout postulat Hellenismi simul ac sensus ratio, ita sunt connectenda, τὰς δὲ προσομαρτεῖν τὰν θεῦν ἄχρις τελεσφορίας, *illas vero* (initiatas nempe, easque ut continuo sequitur, infra aut supra sexagenarias) teneri *Deam prosequi, usque dum sacrum illud Cereale peregerint*, eumque in finem, ad *ejus fanum*, quod deinceps additur, *pervenerint*, καὶ ὡς ποτὶ ναὸν ἵκωνται. Nempe ποτὶ ὁμαρτεῖν ibi διασολῇ ob metrum familiari, Dorice pro προσομαρτεῖν, quod alibi legitur, dictum, & solita quidem hujusmodi compositis verbis, ut praepositionum, e quibus eadem constant, rationem induant, constructione: prout vicissim παρομαρτεῖν cum tertio casu adhibet eo loco, quem alia occasione jam adtuli ad vs. 94. Hym. in Delum, Plutarchus de Musica p. 1136. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ κατακομίζοντι παιδὶ τὴν Τέμπεων δάφνην εἰς Δελφοὺς ΠΑΡΟΜΑΡΤΕΙ αὐλητὴς, *sed & puerum, qui Tempicam laurum Delphos defert, comitatur tubicen.* Adde opportunum ad hunc Battiadae locum illum Orphicorum in Silenum & Satyros p. 150. ult. edit.

> Σὺν Βάκχαις Ληναῖα ΤΕΛΕΣΦΟΡΑ σεμνὰ προπέμπων,

(quod nempe hic dicitur τελεσφορίας προσομαρτεῖν)

> *Cum Bacchantibus Lenaea sacra veneranda comitans;*

ubi insuper Ληναῖα τελεσφόρα, *Lenaea* Bacchi, ut notum, *sacra solemnia*, sicut hic Deae τελεσφορίας, h. e. Θεσμοφόρια τελεσφόρα, *Thesmophoria* Cereris *sacra* designantur. Unde etiam, si quis malit, possent eadem Battiadae nostri in hoc versu verba ita construi, τὰς δὲ ὁμαρτεῖν τελεσφορίας ἄχρις ποτὶ τὰν θεῦν, *has autem*, nempe initiatas, *comitari sacrum* Cereris *solemne*, *usque ad Deam*, seu *Deae aedem*: quod nempe, uti diximus, & mox etiam sequitur, καὶ ὡς ποτὶ ναὸν &c. seu Δημητρεῖον, *Cereris* nempe *fanum*: ac prout Dii aut Deae, de eorum fanis saepe apud Poëtas dicuntur, ac unde formatae etiam apud Graecos voces Μητρῷον, Ἡραῖον, Ἀθήναιον, Ἀρτεμίσιον, Ἀφροδίσιον, &c. de *Matris Deum*, *Junonis*, *Minervae*, *Dianae*, *Veneris &c. Templis*, ac similiter Δημητρεῖον de huius *Cereris aede*, quod apud Stephanum legas in Ἀμμωνία. Haud insolita etiam apud Graecos illa constructio ἄχρις πρὸς seu Dorice ποτὶ, & quomodo e Luciano, ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, *usque ad scopum*, adduxit in Thesauro H. Stephanus, & apud Isocratem, ἄχρις ὑπὸ τὴν πηγὴν, *usque ad fontem*; neque vero aliter Latini, *usque ad* &c.

Vs. 131. Αἵτινες ἑξήκοντα κατάτεραι &c.] Quod iterum ad consuctos Graecorum mores respicit, apud quos in pluribus publicis

cis muneribus discrimen vulgo illius aetatis muliebris factum videas; earum nempe mulierum, quae *sexaginta annis minores* aut *majores* forent. Unde apud Athenienses vetitum, ne mulieres *minores annis sexaginta*, seu quod hic dicitur, ἑξήκοντα κατώτεραι, *funebrem pompam comitarentur*, aut defuncti etiam aedes subirent. Constat id ex Demosthene adv. Macartatum p. 667. γυναῖκα δὲ μὴ ἐξεῖναι εἰσιέναι εἰς τὰ τοῦ ἀποθανόντος, μηδ᾽ ἀκολουθεῖν τῷ ἀποθανόντι, ὅταν εἰς τὰ σήματ᾽ ἄγηται), ΕΝΤΟΣ ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ γεγονυῖαν, *mulieri non licere in defuncti bona* (seu potius *domicilium*) *ingredi & funus comitari*, *quando ad tumulum effertur*, *quae* SEXAGINTA ANNIS MINOR, iis exceptis, quod additur quae sunt intra consobrinas. A qua proinde lege immunes hic tradit mulieres Callimachus, quibus etiam *minoribus annis sexaginta*, modo forent initiatae, omnimodo comitari Cerealem pompam, & celebrare hoc sacrum licuit. Hinc quoque vetulas junioribus admixtas, eadem haec Thesmophoria videas agere apud Aristophanem in cognomine dramate. Anus vero in pompam Minervae Panathenaicam, ac proinde sexagenarias aut sexagesimum quoque annum egressas, prodire solitas, easque ramum solemnem gestantes, e Dicaearcho notant Graeci ad eundem Comicum Critici Vesp. p. 467. ipse vero Aristophanes alibi *sexagenarias*, seu *sexaginta annis majores*, τὰς ὑπερεξηκονταέτεις, a Veneris sacris arcendas monet, Concion. p. 732. sicut alibi Alexis apud Athenaeum, haud dissimilia de viris sexagenariis tradit; sed quod alterius loci. Adde, quod innuit Plato de Legib. l. II. p. 665. absurdum videri, si chorus Baccho consecratus, constet ex iis, qui ad sexagesimum usque annum pertingant, seu, ut eos ibi vocat ἑξηκοντέτεις ᾠδοὺς, *sexagenarios cantores*. Idem vero alibi, nempe lib. VI. p. 759. praecipit, ne pauciores annos, quam sexaginta natus sit, qui secundum sacras leges res divinas rite sit obiturus.

Vs. 132. Ἐλειθυίᾳ τείνει χέρα &c.] Nempe *Lucinae manum* dare hic dicitur, quae jam partui proxima Lucinam ut ei sit propitia, invocat, seu ad eam, quod supplices solent, manus tendit, prout de ea Pindarus Olymp. od. VI. πραϋμῆτι τ᾽ Ἐλευθοῖ, h. e. interprete, ut ei haud insolitum, Horatio in Saeculari Carm. *levem Ilythiam* experiatur, h. e. ὠκυλόχειαν, *partum accelerantem*, prout Natura universi Parens dicitur in Orphicis p. 106. ult. edit. Haud aliter ac parturiens Glycerium apud Terentium Andr. A. III. Sc. I. clamat,

Juno Lucina, fer opem, serva me, obsecro.

A qua rursus parturiente muliere hic distinguitur ea, quae primis demum partus doloribus premitur, ἅτις ἐν ἄλγει, nempe, quod alibi ait idem Oppianus Κυνηγ. l. I. vs. 404. λοχείῃσιν ὑπ᾽ ὠδίνεσσι τυπεῖσα, *partionis doloribus percussa*, prout nempe ea *partionis* voce usus eam in rem Plautus, Varro, aliique.

Vs. 133.

Vſ. 133. Δηὼ] Hinc in Inſcr. Regillae, Δηώ τε νὴ, Δηώ τε παλαιὴ, *Ceres* autem *Nova* ſeu *Junior*, & *Ceres Antiqua*, ſeu Ceres ac Filia Proſerpina vel Libera, ut ibi ſtatuit ὁ πάνυ, & prout alioquin, ut hoc addam, a Graecis Euripidis Interpretibus dicitur ad Phoeniſſ. vſ. 689. ἡ δὲ Δημήτηρ καὶ Γῆ καλεῖται, ἡ μὲν πρεσβυτέρα, ἡ δὲ νεωτέρα, *Ceres autem Terra etiam vocatur; illa quidem Senior, haec Junior.* Haud aliter nempe ac ab Aeſchylo dictum legas Eum. vſ. 724. ἐν νεοῖσί τε καὶ παλαιτέροις Θεοῖς, *inter novos* ſeu *juniores & antiquos Deos.* Unde Δηοῦς κόρη dicitur Proſerpina ab Antiphane apud Athenaeum l. x. p. 449. ut *Deoida* eandem vocant Ovidius Met. l. vi. vſ. 114. & Auſonius Epiſt. iv. Verum non animadvertit vir maximus, *Coeleſtes Deas* eas vocari, quibus dilecta fuerit haec Regilla, θεαὶ δέ μιν οὐρανιῶναι, quorum iſtud χθονίῃ & ἐνερτέρᾳ, *terreſtri* ac *inferae*, prout eadem vulgo dicta, Proſerpinae parum quadrat. Unde alia omnino & opportune quidem ſe hic offert Δηὼ νὴ, ſeu *nova Ceres*, Sabina nempe Hadriani uxor jam Diva, quae utroque illo *Novae* ſeu *Junioris Cereris* nomine vocatur in veteri Inſcriptione, quae exſtat in Cl. Sponii Miſcell. p. 328. ΣΑΒΕΙΝΑΝ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΗΜΗΤΡΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ, *Sabinam Reginam* (ut Graeci loquebantur) ſeu *Auguſtam*, NOVAM CEREREM, *Imperatoris Hadriani Uxorem.* Erat autem Regilla uxor Herodis Attici, qui jam Hadriani temporibus floruit, & quam ante maritum mortuam liquet ex eadem Inſcriptione, ubi de Herodis ob ejuſdem Regillae obitum luctu agitur; cuique Inſcriptioni praemiſſum eſt ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ nomen; qualis cum eo nomine, ut obſervat ὁ πάνυ, Conſul ſub Hadriano, tum in nummis Antinoi, iisdem proinde temporibus, haud ſemel occurrit. Hinc itaque laus Regillae eo verſu teſtata, quod eam Sabina Auguſta, Hadriani conjux, quae illud ΝΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ſeu ΔΗΟΥΣ, *Novae Cereris* elogium tulit, & quae inter DIVAS poſt mortem relata, dilexerit; haud aliter ac ipſa etiam *Antiqua Ceres.* Addo aliis etiam Auguſtis tributum fuiſſe idem *Novae* ſeu *Junioris Cereris* elogium, ſicuti Juliae Auguſti Severi Conjugi, in alia veteri Inſcriptione, quae in Itiner. P. iii. ejusdem Cl. Sponii legitur, ΙΟΥΛΙΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΕΣΤΙΑΝ ΝΕΑΝ ΔΗΜΗΤΡΑ, *Juliani Auguſtam Veſtam, Novam Cererem.* Immo haud aliter ac ipſa Fauſtina M. Aurelii conjunx, ἔμπνια μήτηρ, *fecunda mater*, ſeu *Ceres*, quod non animadvertit ibidem ὁ πάνυ & jam ante indicavi ad vſ. 2. vocatur in eadem Regillae Inſcriptione; quae nempe cum Herode marito ad ea M. Aurelii tempora vixit ſuperſtes, & eo imperante fato demum eſt functa. Ut vero Δηὼ, ſicut hoc Callimachi loco, dicta a Graecis *Ceres*, ac unde τῇ Δηοῖ θαλύσια, aliud nempe ejusdem Deae feſtum, vocautur a Theocrito Idyll. vii. vſ. 3. ita etiam quandoque dicta eadem a Latinis *Dia.* De ea enim intelligo, quod in Inſcrip-

ſcriptionibus Fratrum Arvalium legitur apud Gruterum cxx. & cxxi. SACRIFICIUM DEAE DIAE, *aut* SACRUM *vel* SOLEMNE DEAE DIAE; & ſimiliter in Miſcell. Cl. Sponii p. 5. SACRUM INDICTUM DEAE DIAE, nempe ab illis *Arvorum Sacerdotibus*; ut eos vocat Plinius l. xviii. c. ii. ſeu qui *ſacra*, juxta Varronem lib. iv. *publica faciunt, ut fruges ferant arva*, inde etiam, ut ex eodem Plinio & Gellio praeterea conſtat lib. vi. c. vii. *ſpicea corona*, ſolito Cereris inſigni, redimiti; immo in quorum ſacris luſtrationibus ſeu Ambarvalibus, & *ſpicis tempora cingere Ceres* a Tibullo dicitur l. ii. El. i. & a Marone Georg. l. i. vſ. 43.

Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adorat,

ſeu *Diam*, h. e. Δηὼ, in adductis modo illorum Fratrum Arvalium Inſcriptionibus. Huic *Diae* vero ſeu *Cereri* & filiae Proſerpinae, promiſcuae ferme, ut hoc addam, apud Auctores & in aliis antiquis monumentis, appellationes, ſicut Σωτεῖρας, de qua mox ad vſ. 135. Θεσμοφόρυ, prout Θεσμοφόρω Θεαὶ eadem mater & filia ſeu Θεσμοφόρω dicuntur ab Ariſtophane in cognomine dramate p. 782. & 783. ac a Proclo, ubi de Platone ait in ejus Theolog. p. 267. τὰς Θεσμοφόρυς Θεὰς ἀνυμνῶν, *legiferas Deas celebrans*; & quomodo inſuper vel πυρφόροι Θεαὶ, *tediferae Deae*, apud Euripidem dicuntur Phoen. vſ. 699. aut μεγάλαιν Θεαῖν ſeu μεγάλαιν Θεαῖν nominibus, & qua de re jam ſupra ad vſ. 121. eaedem apud Meſſenios & Arcadas cultae. Hinc etiam Ἀζησία *Ceres* dicta juxta Heſychium, & *Proſerpina* juxta Didymum apud Zenobium c. ix. Prov. xx. quod proinde non debuit viro erudito ad Heſychium negotium faceſſere. Immo ambigua nonnunquam Cereris & Proſerpinae ſigna; unde Pauſanias de tripodibus dicatis Apollini Amyclaeo, unum ait exſtitiſſe, cui inſiſteret ſignum *Cereris vel Proſerpinae*, κόρης δὲ ἢ Δήμητρος l. iv. p. 242. & quod fide etiam veterum ac inſignium nummorum liceret hic comprobare. Alioquin διώνυμοι Θεαὶ, *binomines Deae*, ab Euripide vocantur Phoen. vſ. 689.

Vſ. 134. καὶ ὡς ποτὶ νηὸν ἵκωνται] Vera omnino, quam tradit H. Stephanus, & bene ſuo probavit calculo Anna eruditiſſima, hujus loci expoſitio; immo cui jam Graeci praeiverat Enarratoris gloſſa ad verba ſuperioris verſus, ταῖσι δὲ Δηὼ, nempe ταῖς ἐλθούσαις καὶ μὴ ἐλθούσαις, ἴσον μισθὸν δώσει, *venientibus & non venientibus* (ad templum nempe) *Ceres aequalem dabit mercedem*. Quae etiam, ut priora Poëtae verba, de mulieribus jam parturientibus, aut quae primi partus doloribus ſeu torminibus adficiuntur, abunde adſtruunt; quod nempe haud iis licuerit ad templum uſque pompam illam Cerealem proſequi, ibique ſtata & ſolemnia Deae ſacra adimplere.

Vſ. 135. σάω πόλιν ἐν θ' ὁμονοίᾳ] Haud aliter nempe ac in Hymno illo trium verſuum in hanc Cererem Homerici vel Homeridae alicujus legitur,

Χαῖρε Θεὰ, καὶ τὴν δὲ ΣΑΩ ΠΟΛΙΝ,

Sal-

Salve, o Dea; hanc autem URBEM SERVA.

Σωτεῖρα quippe juxta filiam Proferpinam dicta eadem Ceres, cum alibi, tum in veteri Apameae nummo Gazae Mediceae, ac proinde, a qua hoc praecipuum ac falutare beneficium populares feminae, *urbis* feu civium inter fe *concordiam*, hic a Dea flagitant, nempe juxta illud Tullii de Amicitia cap. VII. *quanta vis amicitiae* CONCORDIAEQUE? mox, *quae tam firma* CIVITAS *eſt, quae non odiis atque diſſidiis funditus poſſit everti.* Cujus etiam *concordiae* eo major ratio habenda hic fuit, fi de Cereali festo, non Alexandriae, ut ab initio hujus Hymni ftatuit Graecus Poëtae Enarrator, neque vero abfonum ibi credidimus, fed Argis, aut in alia urbe Peloponnefi celebrato agitur; in quibus nempe oppidis ficut in aliis etiam Afiae minoris & Graecae originis civitatibus, crebrae occurrebant & fatales ferme *faluti* eorundem locorum, popularium nempe inter fe aut cum Rectoribus, diffenfiones. Unde infcripta fubinde in antiquis nummis, & ita publico aere ad perennem ejus rei memoriam fignata, unius urbis, Senatus nempe & populi qui antea, uti Romae etiam libera adhuc Republ. haud femel contigit, ab invicem diffenferant, ΟΜΟΝΟΙΑ. Hinc prifcus Nicomediae nummus cum epigraphe ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΟΜΟΝΟΙΑ fupra ΒΟΥΛΗ, infra ΔΗΜΟΣ, *Nicomediae Concordia, Senatus, Populus.* Sic ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, *Concordiae Mytilenaeorum*, in praeclaro nummo, quem jam vulgavit his olim ftudiis florentiffimus P. Seguinus in Select. Num. & exftat hodie in Gaza Gallorum Regia. Plures quidem, ut antiquariis notum, fuppeditat eadem vetus nummorum fupellex, variarum inter fe urbium, non vicinarum folum aut unius gentis, ut *Mileti* & *Ephefi; Ephefi* & *Pergami*, *Smyrnae* & *Laodiceae*, quae nempe Proconfularis Afiae &c. fed diffitarum etiam & alterius Provinciae ut *Ephefi* ac *Athenarum; Smyrnae & Lacedaemoniae*, *Mileti & Amifi* &c. ΟΜΟΝΟΙΑΣ exempla. Cujusmodi etiam, ut obiter hoc addam, exhibent alii veteres nummi, in quibus infcr. ΟΜΟΝΟΙΑ ΕΦΕΣΙΩΝ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, *Concordia Ephefiorum & Alexandrinorum;* fed cui haud abfimilem Gordiani nummum, quamquam cum alio typo, tauro nempe, a Triftano vulgatum cum infcr. ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, vir ingenio ac eruditione magnus, de *Alexandrinis in Troade* debere intelligi male ftatuit in Obfervationibus ad Catullum p. 207. *Alexandrinos* etiam *Aegyptios* ibidem defignari, abunde arguunt Serapidis aut Ifidis icones in fimilibus, feu qui eandem Infcriptionem praeferunt, & qualem modo indicavi, nummis, una cum Diana Ephefina, tutelaribus utriusque urbis numinibus, infculptae. Neque etiam Hippotaurus, feu ex equo & tauro, quod idem vir doctiffimus cenfuit, compofitum monftrum in eodem nummo fignatur, fed taurus; nec ille proinde ejusmodi feu ΟΜΟΝΟΙΑΣ, quam exhibet adducta a me alte-

rius

Hus nummi inſcriptio, inter utramque, *Ephesum* & *Alexandriam* ſcilicet *Troadis*, Symbolum: & quidem, quod per *equum*, eadem *Alexandria Troas*; per *taurum* vero deſignetur in eodem nummo Diana Ταυροπόλος. *Cervus* enim non *taurus*, vulgo *Ephesi*, ſeu Dianae Epheſiae, illiusque non Ταυροπόλου, cujus alibi, quod ante vidimus ad vſ. 174. Hymni in Dianam, erat cultus; ſed Ἐλαφρίας vel Ἐλαφηβόλου, obvium in antiquis illius urbis nummis, inſigne. Accedit, quod in iis, quos hactenus verſarunt Antiquarii & cujusmodi ſaepius vidimus in illuſtribus Cimeliarchiis, quique ſub Imperatoribus percuſſi, illius nempe *Alexandriae Troadis* nummis, nusquam ſolo ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ nomine; immo nec Graece, ſed Latine, Romana quippe Colonia, iidem ſunt vulgo inſcripti; ac inde perpetuo cum adjuncto in iis *Coloniae* nomine, & crebrius quidem cum ſolo *Troadis*, ac ſine addita *Alexandriae* appellatione, nempe COL. AUG. TROA. vel TROAD. *Colonia Augusta Troadensis*; in nonnullis COL. ALEX. aut ALEXAND. TROA. *Colonia Alexandria Troas*, ac in uno forte vel altero ſine *Troadis* nomine, ſed cum ſolitis caeteroquin appellationibus COL. ALEXAND. AUG. aut qualem olim protuli Diſſ. de Num. p. 776. COL. AUR. ANTONINIANA ALEX. *Colonia Aurelia Antoniniana Augusta*. Quorum etiam abunde fidem facit luculentum de nummis Coloniarum Imperii Romani opus, a Cl. & in hoc ſtudiorum genere exercitatiſſimo Vaillantio haud ita pridem editum. Haud aliter nempe ac apud Auctores, qui de ea urbe agunt, non Livium ſolum aut Strabonem, & cujus Interpretis ea in re errorem alibi notavimus, ſed Galenum quoque legas de Simpl. Medicam. Facult. l. IX. c. II. Ἀλεξάνδρειαν Τρωάδα, aut duntaxat Τρωάδα, ut apud Philoſtratum de Vit. Soph. l. II. in Herode, ἰδὼν δὲ τὴν Τρωάδα &c. ac ſimiliter in libris Digeſtorum l. VII. D. de Cenſib. *Juris Italici sunt* Τρωὰς, Βήρυτος, *Troas*, *Berytus* &c. ac Pauli l. VIII. ibidem, *in Provincia Asiae duae sunt Juris Italici Troas & Parium.* Quibus addam nummum, quem depictum vidimus in pulcherrimis ſchedis optimi & eximii Morelli noſtri, ΤΡΟΑΔΕΩΝ CΜΥΡΝΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Troadensium Smyrnaeorum Concordia*. Adde, quod *Ephesiorum* & *Alexandrinorum* in Aegypto, ut praecipui utriusque ac nobiliſſimi in Romano orbe emporii, crebris proinde ac aſſiduis invicem commerciis ſeu commeatibus frequentati, haud mira utique vel inſolens contingat ſignata in ejusmodi nummis, quos ante adduximus, ΟΜΟΝΟΙΑ, quae in aliis haud minori terrarum ſpatio diſſitarum urbium nummis itidem legitur. Sed haec praeter inſtitutum, quamquam oblata nec quaeſita ejus rei occaſione, nec alieno caeteroquin loco, adtigimus. Unum tamen addam, quod ad illuſtrandum hunc Callimachi locum, quo Cererem invocat, ut *urbem in concordia servet*, τάνδε σάω πόλιν ἔν θ' ὁμονοίᾳ propius reſpicit; ſacrata nempe Cereri apud Romanos

 eorum

eorum bona, qui Tribunos plebis, publicae quasi libertatis & concordiae adsertores, violaverant, aut vero cohibuissent, ne fidem legem ferrent ad populum; prout id tradit Dionysius Antiqu. l. VI. p. 410. & l. X. p. 477. Adde nihil magis ad stabilem *urbis* seu populi cum Rectoribus *concordiam* conferre, quam, ubi *Cerealia* dona seu fruges ac alimenta illi affatim suppetunt.

Vs. 136. Ἐν τ᾽ εὐημερίᾳ] Qua voce tranquillus ac prosperus urbis ac civium status debet hic intelligi, prout apud Sophoclem de Thebis dicitur Oedip. Col. vs. 643.

Καὶ ταῖσι Θήβαις εἰ τὰ νῦν εὐημερεῖ,

Ac si nunc Thebanis res sunt tranquillae ac prosperae;

sicut in Ajace vs. 723. λευκὸν εὐήμερον φάος, quod ante vidimus ad superiorem vers. 123. de *die laeta ac serena* ab eo dicitur. Exstat vero haud praetereundus hic Philonis locus de Vit. Contempl. p. 893. ubi de Essenis agens, qui bis unoquoque die precari solerent, sub auroram nempe & vesperam, addit, ἡλίου μὲν ἀνίσχοντος ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ αἰτούμενοι, ΤΗΝ ὄντως ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ φωτὸς οὐρανίου τὴν διάνοιαν ἀναπλησθῆναι, quae minus accurate reddit ibi Interpres; doctissimus autem Petavius in Miscell. Exercit. Juliano ab eo vulgato additis cap. I. ubi eum locum adducit, eadem verba εὐημερίας αἰτούμενοι τῆς ὄντως εὐημερίας, vertit, *veram fausti diei faustitatem postulantes*, ut nempe, quod subdit ibidem, prior ibi εὐημερία *felicem diei cursum*, posterior, *faustitatem ac felicitatem* absolute significet. Idem vero in Appendice ad Notas in Synesium cap. I. eruditissimi Jo. Croy, qui alienum illud a mente Philonis in specimine Conjectur. & Observ. p. III. crediderat, aliam eorundem verborum expositionem refert; ut nempe illud genitivum εὐημερίας usurpetur ἐλλειπτικῶς, ac subaudiatur ἕνεκα. Quod ibi redarguit, & alienum vicissim ab eo Philonis loco contendit Petavius, & si quid in iis verbis mutandum, pro εὐημερίας malit legi, εὐημερίαν in accusandi casu, hoc sensu nempe, εὐημερίαν αἰτούμενοι, τὴν ὄντως εὐημερίαν, *felicitatem postulantes*, *veram*, inquam, *felicitatem*, & quae qualis sit aperit ibidem Philo. Quamquam nihil ibi mutandum censeam, ac potiorem ducam, & illi loco maxime congruam, priorem, quam idem Petavius adtulerat, eorundem verborum expositionem; ut nempe ibi dicat Philo, Essaeos vel Essenos, qui, quod praecesserat, unoquoque die sub auroram ac vesperam precari erant soliti, oriente quidem sole, *veram* illam *laetae* sive *faustae diei felicitatem* (εὐημερίας τὴν ὄντως εὐημερίαν) continuo petiisse, plenam scilicet ac coelestem mentis lucem, quod nempe ibi ait, uti jam vidimus, Philo, φωτὸς οὐρανίου τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀναπλησθῆναι, *nimirum, ut ipsorum mens coelesti luce repleatur*. Atque ita priori εὐημερίας voce, & propria quidem ac nativa ejusdem significatione, denotari id quod paullo ante a Sophocle dictum vidimus, λευκὸν εὐήμερον φάος, *laetam & faustam diem*; posteriori autem indicatur *felicitas* in genere, prout ab aliis eadem vox subinde sumitur,

mitur, & inde apud Hesychium, εὐημερία, εὐδαιμονία, aut sicut hoc ipso apud Callimachum loco, haud male ab Interprete redditur. Quomodo etiam εὐημερίαν pro *felicitate* seu *prosperitate* adhibuit haud semel Chrysostomus, ut cum alibi saepius, tum Serm. I. in Lazarum pag. 227. & 230. & Serm. IV. in eundem p. 250. T. V. edit. Savill. πονηρὸς δὲ καὶ μιαρὸς ἄνθρωπος εὐημερίας ἀπολαύῃ διηνεκῶς, *improbus autem ac scelestus vir perpetua utatur prosperitate.* Sic Josephus Ἀρχ. l. XV. c. X. τὰς εὐημερίας διηγουμένους, *suos narrantes prosperos successus*; alibi autem eodem sensu de Herode ab initio capitis IX. ejusdem libri, πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, *multum prosperis illius successibus elatus*, prout eandem vocem εὐημέρημα apud Polybium *de felici rerum successu*, alii jam observarunt. Hinc εὐημερεῖν non solum pro *feliciter agere*, ut in adducto supra apud Sophoclem loco, ac apud eundem Chrysostomum Serm. V. in Lazarum p. 230. T. V. dicitur; sed nominatim pro *plausum* in theatris aut pro publica populi concione *ferre* ac *celebrari* a Graecis dictum, ut ad Athenaeum l. VI. c. XII. vidit jam ὁ πάνυ, & docet, ut hoc addam Hellenismi Thesauris aliisque promptuariis intactum, haud uno loco Plutarchus, sicut in Alexandro p. 681. Λύκων δὲ τοῦ Σκαρφέως εὐημεροῦντος ἐν τῷ θεάτρῳ, *quum Lycon Scarphensis in theatro plausus ferret*, ac in Catone p. 782. ubi a Favonio aedili ludos in theatro edente, ad spectantem eos Catonem dictum refertur, καὶ ἀποδοῦναι τοῖς εὐημεροῦσιν καὶ τιμὰς ἴσας, *ut qui plausum meruerant, iis debitum honorem vellet ille nunc impertiri, acclamavit.* Adde locum ejusdem Auctoris in Demosthene p. 846. εὐημερήσαντος δὲ Καλλιστράτου καὶ θαυμασθέντος ὑπερφυῶς, *quum insignem plausum tulisset Callistratus, ac in summa esset admiratione*, post orationem de Oropo, & cujus judicii summa erat exspectatio, in publica Atheniensium concione habitam. Hinc quoque παρευημερεῖσθαι, *vinci* seu *offuscari* alterius splendore aut gloria; prout ea voce usus Philo in Flaccum p. 969. ubi Agrippae Judaeorum Regis a Cajo declarati in Aegyptum profectionem debuisse ab eo declinari, obtendunt ad Flaccum Praesidem ejus familiares, ἵνα μὴ παρευημερηθεὶς ὁ τῆς χώρας ἡγεμὼν ἀδοξῇ, *ne* adventus Regis Agrippae *splendore offusi regionis Praefecti gloria obscuretur.*

Vs. 134. ἀγρόθι νόσιμα πάντα] Haud male Interpretes Frischlinus & Vulcanius, νόσιμα per *matura* hic reddunt, ubi de fructibus aliisque terrae proventibus agitur; idque juxta Hesychii glossam, νόσιμος, ὥριμος, καὶ τὰ ὅμοια, ac prout apud Maronem legitur Georg. lib. I. vs. 347.

Et Cererem clamore vocant in tecta; neque ante
Falcem MATURIS *quisquam supponat* ARISTIS.

Adde, quod Νόστος & Εὔνοστος dictus etiam fuerit Θεὸς Ἐπιμύλιος, *Molaris Deus*, molitorum nempe Inspector, ac efficiens ut farinae mensura foret plena; ut ita νόστος idem esset, quod Doribus ὁμαλίς, prout haec e Tryphone refert Athenaeus l. XIV. p. 618.

ac inde, & e veteri insuper Lexico Rhetorico, Eustathius p. 1383. ac alibi, & unde factum ait τὸ νόσιμον. Athenaeus vero rursus l. x. p. 416. Cereris ἰμαλίδος *Farinae*, seu *Farinaceae* Deae signum apud Siculos exstitisse memorat. Ita vero νόσιμον cum pro *maturo*, tum pro *fecundo* ac *salubri* etiam dictum videas, ut apud Josephum Ἁλωσ. l. I. c. IV. ubi de fonte ait Hierichuntis, quem ex insalubri & summe noxio, saluberrimum deinceps effecerit Propheta Elisaeus; idemque fons imposterum, ut addit Josephus, eam irrigandi vim habuerit, ut si adtigerit modo terram, νοσιμώτερον εἶναι τῶν μέχρι κόρου χρονιζόντων, *salubrior* seu *majoris foecunditatis auctor* (non ut hic vetus ac recens Interpres, *sapidior*) *fuerit*, *aquis ad satietatem permanentibus*. Adeo, ut eandem vocem νόσιμον haud male per τὸ σωτήριον, reddiderit quoque doctissimus Glossographorum Hesychius.

Vs. 137. Φέρβε βόας, φέρβε μᾶλα] Florentis locus, quem tangit hic Anna praestantissima, exstat in Notis ad Comici Lysistratam pag. 870. Idem vero jam ante Vulcanio visum fuerat ad haec Poëtae nostri verba; ut nempe, quo constaret versus, φέρε pro φέρβε in postremis hic Poëtae verbis φέρβε μᾶλα, legeretur. Quod vero contra vetera exemplaria in utroque Poëtae nostri loco φέρβε pro φέρε ab acutioribus & recentibus prosodicis invectum idem ibi adserit eruditissimus Florens, vellem ut luculentius id evicisset. Neque enim aliter, quam hic in editis, exhibent omnes hujus Poëtae, ut agnoscit ipse Vulcanius, editiones; neque in ea, quae cum Frischlini versione ac adnotatis ab H. Stephano prodiit, & in qua variae lectiones e scriptis codicibus sunt ad marginem notatae, ulla occurrit, quae φέρε pro φέρβε, in iisdem libris exstare doceat; aut vero ulla etiam, cujus mentio in notis ab eodem H. Stephano, ut alioquin in iisdem solet, facta legitur. Unde librorum potius hic veterum, Scriptorum nempe in adhibenda voce φέρβε consensum, ex illa omnium & antiquissimarum etiam hujus Poëtae editionum conspiratione licet aestimare. Opportunior quoque hic verbi φέρβειν, ubi agit de *pecoribus*, quam φέρειν usus. Quod vero in secundo illo φέρβε prima corripiatur syllaba, quae in priori, ut & in sequenti versu, φέρβε καὶ εἰράναν producitur, id exemplis utique, quod vere monet Anna praestantissima, non caret. Obvia quidem illa in veterum Graecorum, ut de Tragicis etiam antiquis aliisque Poëtis sileam, Epigrammatis; ut sit nempe anceps prima syllaba in vocibus τέκνον, τεκνίον, τέχνη, ὕπνος, ac similibus; unde vocem ὕπνον (ut hic positum secundo loco φέρβε) corripi videas in hoc dimidiato Crinagorae pentametro Anth. l. VII. Ep. CLXXII. οὐχ ὕπνον, ἀλλὰ κόπον, idque juxta tralatitium notumque primis Hellenismi tyronibus mutae ante liquidam privilegium. Quibus consona correptae itidem secundae syllabae in ἀγρυπνίη, ac similiter in ἰφθίμαις apud Orpheum seu Onomacritum (ut jam ibi advertit post H. Stephanum nuperus ac eruditus

tus ejus editor) Argon. vs. 6. Ἠπύσω Μέσης ἰφθίμαις &c. ac praeterea cum in voce ἰφθίμοις vers. 67. cujus media syllaba pro more alibi apud eum producitur vs. 276. &c. tum in voce ἀτέκμαρτον cujus secunda syllaba itidem corripitur vs. 1134. illius Poëmatis. Idem vero in aliis etiam vocibus, praeterquam ubi muta ante liquidam posita, apud veteres Poëtas subinde locum habuisse, vel nota (ne Grammaticis hisce tricis longius immorer) aut Hesiodi in ἀπάλαμνον Ἔργ. vs. 20. aut Homeri in voce Αἰγύπτιος, ac itidem in iis, de quibus modo Argonauticis, vs. 32. Θρήνης τ' Αἰγυπτίων, & vs. 43. Ἠ δ' ὅσον Αἰγυπτίων &c. exempla satis utique comprobant. Ne propiori adhuc id adstruam, petito ex iisdem Argonauticis exemplo, gemino scilicet litterae ρ ante mutam correptae; ut hic in voce φέρβει ita in media syllaba vocis ἀταρπὸς, prout in Aldina illius Poëmatis, quam possideo, editione legebatur, vs. 86.

Παρθενίας ἀταρπὸς ἐπήρατον ἠρώεσσιν,

pro quo in Stephaniana, ac inde in postrema editione horum Argonauticorum, ἀτραπὸς legas; sicuti etiam vers. 261. quamquam ἀταρποῖς occurrat jam ante vers. 35. & ἀταρπιτοῖς vs. 113. ac familiaris sit alioquin, uti modo etiam vidimus, in voce ἰφθίμαις & ἰφθίμοις, illi Auctori ancipitum id genus syllabarum usus. Haud mirum proinde vel insolitum in hac voce φέρβει idem obtinere, ut prior ejus syllaba sit hic itidem anceps, brevis nempe & longa, φέρβει βόας, φέρβει μάλα, sicuti alioquin eadem littera ρ apud Graecos saepe elisa, ut in σκῆπτρον, σκῆπτον, σκηπτοῦχος; δρύφρακτος, δρύφακτος &c. de quibus Grammatici. Quibus addere liceat hanc Eustathii glossam p. 1488. ad initium vs. 127. Odyss. Δ. Αἰγυπτίης ὅθι πλεῖστα &c. nempe correptam ibi in Αἰγυπτίης secundam syllabam, cum ob metrum, tum ob ἀσθένειαν τῶν μετὰ τὸ υ κειμένων δύο ψιλῶν συμφώνων ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΥΣ, *infirmitatem positarum post litteram υ, duarum tenuium consonantium*, SECUNDUM ANTIQUOS, ut quae adduxi etiam paullo ante in eadem voce Αἰγύπτιος, e veteris Poëtae Argonauticis, exempla ostendunt. Sed de prosodicis hisce notationibus plus satis; & quidem ob contrariam eruditissimorum Florentis & Vulcanii de hoc Callimachi loco, uti paullo ante vidimus, sententiam. Cereri autem armentorum etiam seu *boum* ac *ovium* curam vel pastum hic commendat Callimachus; quomodo nempe παμβῶτις γα, *omnia pascens*, seu *alens terra*, Rhea sive Ceres apud Sophoclem dicta, Philoctet. vers. 396. & juxta illud Poëtae ab initio Georgicorum,

quae cura BOUM, *qui cultus habendi*
Sit PECORIS.

Ut hic mittam id, quod de eadem Dea ait Ovidius Fast. lib. IV. vers. 403.

Illa jugo tauros collum praebere coëgit.

Hinc tauro etiam utraque manu faces tenentem inequitare vi-

 deas

deas Cererem, in veteri Macedonum nummo apud Goltzium, & quem alibi itidem versavi, cum inscr. ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ, *Macedonum primae*.

Oves autem quod spectat, neque earum curam a Cerere hic alienam putat Callimachus; cui etiam Deae Μηλοφόρῳ seu *Oviferae* templum Nyseae, Megarensium navali, exstructum tradit Pausanias l. I. p. 82. Adde, quod Pales Pastorum Dea, & quam de *ovium pastu* acturus invocat Poëta, praeclari operis l. III. vs. 293.

Nunc veneranda Pales, magno nunc ore sonandum,
Incipiens, stabulis edico in mollibus herbam
Carpere oves, dum mox frondosa reducitur aestas;

quod ea *Pales*, inquam, eadem cum *Vesta* aut *Matre Deum* seu *Rhea* vel *Opi*, ac proinde etiam *Cerere*, habita dicatur a Servio ad vs. I. l. III. Georg. Quibus adde illud Philonis de vita Contempl. p. 890. quod terra nempe dicta sit Δημήτηρ (Ceres) παρ' ὅσον μήτηρ εἶναι δοκεῖ πάντων φυτῶν τε καὶ ΖΩΩΝ, *quod mater videatur omnium stirpium* ET ANIMALIUM. Adde illud Valerii Flacci l. III. vs. 5. *dat Cererem lectumque* PECUS.

Ibid. φέρε στάχυν, οἶσε θερισμὸν] Hinc quod antea vidimus ad vs. 2. σταχυοτρόφε & πολύσταχυ invocata in Orphicis, & apud Theocritum, eadem Ceres. Ἀμαῖα vero ob θερισμὸν seu *messem* a Troezeniis dicta, juxta Didymum apud Zenobium: ac unde illud proverbium ab eo Cent. IV. 20. & a Suida etiam memoratum, ἡ Ἀμαῖα (non ut apud Zenobium perperam Ἀμία) τὴν Ἀζησίαν μετῆλθε, *Amaea*, seu *messis Dea ad Azesiam accessit*. Hinc eadem Dea seu Δηὼ paullo ante dicta, ἀμήσασθαι seu falce segetes *metere*, Titanas docuisse in Insula Corcyra, Δρεπάνῃ inde appellata, dicitur ab Apollonio l. IV. vs. 988.

Δηὼ γὰρ κείνῃ ἐνὶ δή ποτε νάσσατο γαίῃ,
Τιτῆνας δ' ἔδαεν στάχυν ὄμπνιον ἀμήσασθαι,
Nam Ceres olim ibi in ea terra diversata,
Titanas docuerat almas segetes succidere;

& quomodo caeteroquin Δηοῦς ὄμπνιον στάχυν, *Cereris almam aristam*, dixit similiter Lycophron vs. 121. alibi autem idem hic Calli-

Callimachus apud Etymologum in voce φαρῶ, nempe μάλα δὲ σφισιν ὄμπνιον ἔργον, ac ut additur, Δημητρος δηλονότι, *curae autem illis est almum opus Cereris.* Quo loco proinde haud praeteriri debet veterum Apollonii Enarratorum ad dictum paullo ante locum στάχυν ὄμπνιον, glossa, Κυρηναῖοι δέ τινες τ πλέσιον κ εὐδαίμονα, ὄμπνιον καλῦσιν, *Cyrenaei autem* (qualis noster Battiades) *nonnulli divitem & felicem* ὄμπνιον *vocant.* Iis vero consona, quae hic itidem ad Cererem dicuntur, φέρε στάχυν, οἶσε θερισμὸν, *fer spicam, fer messem*, nempe juxta illud Tibull. l. II. Eleg. I.

Nec seges eludat messem fallacibus herbis.

Unde etiam non ante arationem solum ac sationem frugum vota Cereri, ut ex Hesiodo observat Plutarchus de Superst. p. 169. ab agricola nuncupanda, sed etiam ante *messem* seu θερισμὸν, a paratis messoribus, ut apud Maronem praecipitur, versibus paullo ante adductis ad vs. 134. e Georg. l. I. vs. 348. *Neque ante falcem maturis* &c. Unde post comportatas etiam fruges, ut ea de re Graeci Grammatici, ac ipse, & de quo loco jam ante ad vs. 20. Aristoteles ad Nicom. l. VIII. c. IX. μετὰ τὰς τ καρπῶν συγκομιδὰς, celebrata apud Graecos, ob Cerealia nempe illa munera, θαλύσια, de quibus exstat venustum, ut notum, Syracusani vatis Idyllium. Quo referri etiam debet illud Ovidii Fast. l. II. vs. 119.

Farra tamen veteres jaciebant, farra METEBANT,
Primitias CERERI *farra resecta dabant;*

& quibus insuper verbis, nempe *farra jaciebant*, firmari posset illa vocis *Ceres*, quasi ab Hebraica גרש *garas* aut *geres*, h. e. *ejicere*, a frugibus nempe ejectis, tradita a nonnullis origo. Immo unde Ceres non de *segete* solum, quod valde triviale, & quidem, quum demetitur, *rubicunda Ceres* aut *flava Ceres*, a Poëtis haud semel dicta; sed de quovis alimento, & quidem e feris etiam carnivoris, prout Achilles de se ait apud Statium Achill. l. II. vs. 386. *Haec mihi prima Ceres*, leonum nempe, quod praecesserat, viscera, quibus ille vescebatur, seu *semianimes medullae.* Sic apud Valerium Flaccum l. II. vs. 69. de epulantibus Argonautis, *Cereris tua munera fessas Restituunt vires*; ac praeterea loco jam in fine superioris notae ad priora hujus apud Callimachum versus verba, *dat Cererem lectumque pecus*, ovinas nempe carnes ad comedendum, ac stragula.

Vs. 138. Φέρβε κ εἰράναν] Ita de Baccho, cui eadem cum Cerere communia dixerat ante vers. 71. hujus Hymni, ait Euripides Bacch. vs. 419.

Φιλεῖ δ' ὀλβιοδότειραν Εἰρήναν, κουροτρόφον Θεὰν,
Amat vero divitiarum datricem Pacem, juvenum altricem Deam;

sicut ab Hesiodo eadem Pax κουροτρόφος itidem dicitur, & quod Cereris seu Telluris fuit quoque, ut ante vidimus, epitheton. Immo unde notabiles veteres nummi, in quibus eadem εἰρήνη seu

pax opportune ad hunc locum, sub vulgaribus *Cereris* symbolis depingitur; mulieris nempe cum duabus spicis ex ejus gremio surgentibus, & cum corona insuper spicea; sicuti in sequenti Agrippinae Claudii conjugis nummo, cum inscr. ΕΙΡΗΝΗ L. IB. *Pax Anno* XII. ac prout in alio Titi nummo eadem spicas dextra, sinistra caduceum tenet, cum ead. inscr. ΕΙΡΗΝΗ.

Ad eosdem nummos, quales jam vulgarunt praeclare de hujus eruditae vetustatis memoria meriti Tristanus, & amicissimus Patinus, ea ille, & quod a Frischlino jam ante factum ad hunc locum, ex Orphicis & Ovidii Fastis commode adtulit, quae *pace laetari Cererem*, illamque ut Cerealium munerum largitricem praedicant. Immo ad quas ΕΙΡΗΝΗΝ seu *Pacis* icones respexisse videas Tibullum noto versu, lib. I. Eleg. X.

At nobis PAX *alma veni*, SPICAMQUE *teneto.*

Hinc Εἰρήνη βαθύπλουτος, seu *Pax immensas largiens divitias*, ab Aristophane in Agricolis, uti jam ab Euripide in Ctesiphonte, deperditis dramatibus, dicta legitur apud Stobaeum Serm. LIV. p. 367. Immo prout hujus Εἰρήνης πλοῦτον in sinu ferentis simulacrum exstare apud Athenienses tradit Pausanias l. IX. p. 566. de quo in Atticis dixerat p. 13. Εἰρήνη φέρουσα Πλοῦτον παῖδα, *Pax ferens Plutum infantem:* quod nempe *Plutus*, seu divitiarum numen, idem cum *Plutone* apud Atticos haberetur; unde promiscue Πλοῦτος & Πλούτων in Comici dramate dicitur, ut pag. 76.

Μετὰ τοῦτο τῷ Πλούτωνι παρεκαθέζετο;

Post haec Plutoni adsedit:

ubi eruditi Critici, ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ οὕτω λέγουσι, καὶ εἰκότως τὸν αὐτὸν ΤΩ ΠΛΟΥΤΩΝΙ τὸν Ἅδην νομίζουσι· καὶ γὰρ Ἡσίοδός φησιν, Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, ΔΗΜΗΤΕΡΙ θ' ἁγνῇ, PLUTUM *ita vocant* (nempe *Plutonem*) *& merito quidem eundem cum* PLUTONE *statuunt: unde etiam ait Hesiodus invocandus est Juppiter terrestris, & casta* CERES. Quo proinde respexit idem Comicus in versibus, qui apud Stobaeum exstant, & in Excerpt. τοῦ πάνυ Grotii p. 499.

Καὶ

Καὶ μὴν, πόθεν ΠΛΟΥΤΩΝ ἂν ἀνεμάζετο,
Εἰ μὴ βέλτιςτ' ἔλαχεν,
Et quidem unde PLUTO *fuisset dictus*,
Nisi optimam partem, Plutum nempe seu *opes fuisset sortitus.*

Neque vero id ob latentes in terrae visceribus opes, sed ob aliam ejusdem appellationis caussam, juxta Sophoclem Oed. Tyr. vs. 30.

Ἅδης στεναγμοῖς καὶ γόοις ΠΛΟΥΤΙΖΕΤΑΙ,
Pluto lamentis & planctibus DITESCIT.

Hinc *Pluto* juxta fabulas, Cereris gener; immo *Plutus* ejusdem Cereris, ob eam, quam agricultura copiam suppeditat, filius habitus, qua de re Themistius Orat. XXX. pag. 351. εὐτε εὐπορίας διὰ σπουδῆς, Δήμητρος παῖδα ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ οἱ ποιηταὶ ᾄδουσιν, *sive abundantia labore parta* (quae verba διὰ σπουδῆς, non expressit hic interpres) CERERIS *filium esse* PLUTUM *canunt poëtae: quod*, ut addit, *nulla re externa ita augeantur facultates, ut ex agriculturae commodis.* Etsi Εἰρήνη illam, de qua paullo ante, βαθύπλουτον aut ὀλβιοδότειραν, *immensas opes largientem*, quod adtinet, eadem tanquam non telluris, neque unius proinde, ut hic, Cereris, sed coeleste prudentiae ac divini in res humanas amoris donum, cum Minervae in Orphicis, δὸς δ' Εἰρήνην πολύολβον, *da autem Pacem opulentam*, tum Veneris munus apud Lucretium dicitur, ab initio ferme aurei poëmatis,

Nam in SOLA *potes tranquilla* PACE *juvare*
Mortales.

Haud aliter, ac potiori quidem jure, *Pax Dei*, aut vicissim *Deus Pacis*, a sacris Vatibus juxta & Apostolis dicitur, ut Esa. LIV. 10. Epistol. ad Philip. IV. 7. 9. &c. Immo qua ratione insuper apud Gentiles factum, ut PAX AUGUSTI, tanquam alterius in terris Jovis & *Pacis* Auctoris, in Romanis Caesarum nummis subinde signetur.

Ibid. ὅς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ] Nempe juxta illud simile, quod aliquoties adhibetur a Sacris Scriptoribus, ut Galat. VI. 7. ὃ γὰρ ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσῃ, *quicquid enim seminaverit homo, hoc & metet.* Ita 2 Corinth. IX. 6. καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, καὶ θερίσει, *& qui serit in benedictionibus*, seu *abundanter*, *abundanter etiam metet*, voce nempe εὐλογίαι eodem sensu ibi sumpta, quo subinde in veteri foedere Hebraeorum ברכה & similiter εὐλογίαι a senioribus, ut Ezechiële XXXIV. 26. quem locum jam commode ad dicta D. Pauli verba adnotavit ὁ πάνυ Grotius; adde & Malachiam III. 10. ac alibi. Ita etiam inter praecipua beneficia, quae Israë litis etiam timentibus promittit Deus apud Esaiam cap. LXV. haec legitur vs. 21. & 22. *Et aedificabunt domos, & ipsi habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. Non aedificabunt, & alius habitabit. Non plantabunt, & alius comedet.* Quod alioquin eorum majoribus in Palaestinae possessionem, ejectis inde aut ad internecionem deletis incolis, immissis conti-

pax opportune ad hunc locum, sub vulgaribus *Cereris* symbolis depingitur; mulieris nempe cum duabus spicis ex ejus gremio fulgentibus, & cum corona insuper spicea; sicuti in sequenti Agrippinae Claudii conjugis nummo, cum inscr. ΕΙΡΗΝΗ L. IB. *Pax Anno* XII. ac prout in alio Titi nummo eadem spicas dextra, sinistra caduceum tenet, cum ead. inscr. ΕΙΡΗΝΗ.

Ad eosdem nummos, quales jam vulgarunt praeclare de hujus eruditae vetustatis memoria meriti Tristanus, & amicissimus Patinus, ea ille, & quod a Frischlino jam ante factum ad hunc locum, ex Orphicis & Ovidii Fastis commode adtulit, quae *pace laetari Cererem*, illamque ut Cerealium munerum largitricem praedicant. Immo ad quas ΕΙΡΗΝΗΝ seu *Pacis* icones respexisse videas Tibullum noto versu, lib. I. Eleg. X.

At nobis PAX *alma veni*, SPICAMQUE *teneto.*

Hinc Εἰρήνη βαθύπλουτος, seu *Pax immensas largiens divitias*, ab Aristophane in Agricolis, uti jam ab Euripide in Ctesiphonte, deperditis dramatibus, dicta legitur apud Stobaeum Serm. LIV. p. 367. Immo prout hujus Εἰρήνης πλοῦτον in sinu ferentis simulacrum exstare apud Athenienses tradit Pausanias l. IX. p. 566. de quo in Atticis dixerat p. 13. Εἰρήνη φέρουσα Πλοῦτον παῖδα, *Pax ferens Plutum infantem*: quod nempe *Plutus*, seu divitiarum numen, idem cum *Plutone* apud Atticos haberetur; unde promiscue Πλοῦτος & Πλούτων in Comici dramate dicitur, ut pag. 76.

Μετὰ τοῦτο τῷ Πλούτωνι παρεκαθέζετο;

Post haec Plutoni adsedit:

ubi eruditi Critici, ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ οὕτω λέγουσι, καὶ εἰκότως τὸν αὐτὸν ΤΩ ΠΛΟΥΤΩΝΙ τὸν ᾍδην νομίζουσι· καὶ γὰρ Ἡσίοδός φησιν, Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, ΔΗΜΗΤΕΡΙ θ᾽ ἁγνῇ, PLUTUM *ita vocant* (nempe *Plutonem*) *& merito quidem eundem cum* PLUTONE *statuunt: unde etiam ait Hesiodus invocandus est Juppiter terrestris, & casta* CERES. Quo proinde respexit idem Comicus in versibus, qui apud Stobaeum exstant, & in Excerpt. τοῦ πάνυ Grotii p. 499.

Καὶ

Καὶ μὴν, πόθεν ΠΛΟΥΤΩΝ ἂν ὠνομάζετο,
Εἰ μὴ βέλτιςʼ ἔλαχεν,
Et quidem unde PLUTO *fuisset dictus*,
Nisi optimam partem, Plutum nempe seu *opes fuisset sortitus.*

Neque vero id ob latentes in terrae visceribus opes, sed ob aliam ejusdem appellationis caussam, juxta Sophoclem Oed. Tyr. vs. 30.

ᾍδης στεναγμοῖς καὶ γόοις ΠΛΟΥΤΙΖΕΤΑΙ,
Pluto lamentis & planctibus DITESCIT.

Hinc *Pluto* juxta fabulas, Cereris gener; immo *Plutus* ejusdem Cereris, ob eam, quam agricultura copiam suppeditat, filius habitus, qua de re Themistius Orat. XXX. pag. 351. εἴτε εὐπορίαν διὰ σπουδῆς, Δήμητρος παῖδα ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ οἱ ποιηταὶ ᾄδουσιν, *sive abundantia labore parta* (quae verba διὰ σπουδῆς, non expressit hic interpres) CERERIS *filium esse* PLUTUM *canunt poëtae: quod*, ut addit, *nulla re externa ita augeantur facultates, ut ex agriculturae commodis.* Etsi Εἰρήνην illam, de qua paullo ante, βαθύπλουτον aut ὀλβιοδότειραν, *immensas opes largientem*, quod adtinet, eadem tanquam non telluris, neque unius proinde, ut hic, Cereris, sed coeleste prudentiae ac divini in res humanas amoris donum, cum Minervae in Orphicis, δὸς δʼ Εἰρήνην πολύολβον, *da autem Pacem opulentam*, tum Veneris munus apud Lucretium dicitur, ab initio ferme aurei poëmatis,

Nam in SOLA *potes tranquilla* PACE *juvare Mortales.*

Haud aliter, ac potiori quidem jure, *Pax Dei*, aut vicissim *Deus Pacis*, a sacris Vatibus juxta & Apostolis dicitur, ut Esa. LIV. 10. Epistol. ad Philip. IV. 7. 9. &c. Immo qua ratione insuper apud Gentiles factum, ut PAX AUGUSTI, tanquam alterius in terris Jovis & *Pacis* Auctoris, in Romanis Caesarum nummis subinde signetur.

Ibid. ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ] Nempe juxta illud simile, quod aliquoties adhibetur a Sacris Scriptoribus, ut Galat. VI. 7. ὃ γὰρ ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει, *quicquid enim seminaverit homo, hoc & metet.* Ita 2 Corinth. IX. 6. καὶ ὁ σπείρων ἐπʼ εὐλογίαις, καὶ θερίσει, *& qui serit in benedictionibus*, seu *abundanter*, *abundanter etiam metet*, voce nempe εὐλογίαι eodem sensu ibi sumpta, quo subinde in veteri foedere Hebraeorum ברכה & similiter εὐλογίαι a senioribus, ut Ezechiële XXXIV. 26. quem locum jam commode ad dicta D. Pauli verba adnotavit ὁ πάνυ Grotius; adde & Malachiam III. 10. ac alibi. Ita etiam inter praecipua beneficia, quae Israëlitis etiam timentibus promittit Deus apud Esaiam cap. LXV. haec legitur vs. 21. & 22. *Et aedificabunt domos, & ipsi habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. Non aedificabunt, & alius habitabit. Non plantabunt, & alius comedet.* Quod alioquin eorum majoribus in Palaestinae possessionem, ejectis inde aut ad internecionem deletis incolis, immissis contigisse,

giſſe, declarat apud Joſuam Deus XXIV. 13. *dedique vobis terram,* IN QUA NON LABORASTIS; *& urbes, quas non aedificaſtis, ut habitaretis in eis, vineas & oliveta, quae non plantaſtis, vos comeditis.* Quam in rem utique, ſeu huic Poëtae noſtri dicto aut voto, ut qui *ſeminavit, & metat,* ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ, opponitur & ab ipſo quidem Servatore vetus illud ac *verum*, ut ibidem vocatur, effatum, Joh. IV. 37. ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων, *alius eſt, qui ſeminat; & alius eſt qui metit,* & comprobatur *duri* illlus *Domini* exemplo, ad quem ait ſervus Matth. XXV. 24. θερίζων, ὅπου οὐκ ἔσπειρας, *qui metis, ubi non ſeminaſti*, ac praeterea illo Graecanico verſu, quem primus ad Johannis locum adtulit doctiſſimus Camerarius,

Ἄλλοι μὲν σπείρουσ', ἄλλοι δ' αὖ ἀμήσονται,

ſeu, ut idem proverbium a Paroemiographis Graecis, Diogeniano Centur. II. 62. & Apoſtolio Cent. II. 55. refertur, tanquam vulgare ſoluto ſermone dictum, ἄλλοι μὲν σπείρουσι, ἄλλοι δ' ἀμήσουσι, aut juxta Apoſtolium, ἀμήσονται, *alii quidem ſeminant, alii autem metent.* Haud aliter nempe ac de Cleone dixit Comicus, (& cujus ea de re locum pridem ad oram mei Callimachi adſcriptum, vidiſſe etiam Eraſmum in praeclaro Adagiorum opere nunc demum animadverto) nempe Equitum p. 310.

Κᾆτ' ἀνὴρ ἔδοξεν εἶναι, τἀλλότριον ἀμῶν θέρος,

Quaſi vir fortis viſus eſt, alienam demetens meſſem;

& ad quod adludit poſtea, qui ad eundem Cleonem ait Agoracritus p. 334.

Ἁρπάζων γὰρ τοὺς ἄρτους, σοὶ τοὺς ἀλλοτρίους παραθήσω,

Subreptos enim aliunde panes tibi adponam.

Haud aliter nempe ac eidem Cleoni jam ante unus ex Athenienſium ducibus Demoſthenes objecerat, quod ſibi ad Pylum de Lacedaemoniis victoriae laudem ille ſurripuerat, nempe libum ſeu mazam in Pylo Laconicam, quam ſubegerat Demoſthenes, clanculum ſibi ſubreptam, eamque pro ſua Cleonem vafre ſuppoſuiſſe,

Αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην,

Ipſe adpoſuit mazam, quae a me fuerat ſubacta.

Quod ipſum nempe de Pompejo dixit in Caeſaribus Julianus, devictam quidem a Lucullo Armeniam vicinasve gentes, inde vero triumphi decus Pompejum retuliſſe; & adductum ſimul eorum exemplum qui aedificiis aliorum ſumptu ſtructis & perfectis, ſuum inferebant nomen. Quod Romanorum legibus vetitum ibidem diximus, ut ab Ulpiano l. 2. D. de Operib. Publicis, *ac ejus nomine, cujus liberalitate opus exſtructum eſt eraſo, aliorum nomina inſcribantur.*

Vſ. 139. Ἱλαθί μοι] Conſueta nempe uti fidelium ſeu veri Dei cultorum, ſicuti Publicani ad Chriſtum Luc. XVIII. 13. ἱλάσθητί μοι, *ſis mihi propitius*, ita etiam in Gentilium ſeu Orphicis ſeu Homericis vel Homeridarum Hymnis, precandi formula, ἵληθι, κλῦθι, ἔρχου ἵλαος, *ſis propitius; exaudi; veni propitius*, ac prout

prout ad Latonam in iisdem Orphicis conjunctim dicitur,

Κλῦθι Θεὰ δέσποινα, καὶ ἵλαον ἦτορ ἔχουσα,

Audi, Dea domina, & propitium cor habens;

ac ita circa finem Ἀδωνιαζουσῶν apud Theocritum Idyll. XV. vſ. 143. ἵλαθι νῦν φίλ' Ἄδωνι, ubi Grammatici, ἵλαθι, ἀντὶ τοῦ ἱλάσθητι, κατὰ ἀποκοπὴν Δωρικῶς. Eadem formula uſi etiam paſſim Romani in Supplicationibus ac Sacrificiis, ut *Precor te, Jupiter, uti* MIHI *volens* PROPITIUS SIES, nempe quod hic ad Cererem ἵλαθί μοι, aut *Jupiter* &c. *uti* SIES VOLENS PROPITIUS *mihi liberisque meis, domui familiaeque meae*; prout ea leguntur apud Catonem de R. R. Feſtum ac alibi. Quo ſpectat illud Tertulliani in Apologetico cap. XXVIII. ubi tanquam ineptum & inſolitum tangit, ſi quis apud Gentiles cogeretur contraria uti formula, nempe *Nolo mihi Jovem propitium.* Cujus rei rationem reddit Jamblichus de Myſter. Sect. I. c. XIV. quod Dei ira non ſit permanens, ſed ἀποστροφὴ tantum ſeu *averſio*, quae per ἐξίλασιν *placationem*, ſeu, ut eas vocat Aeſchylus Choëph. vſ. 210. per τελεσφόρους εὐχὰς, *perfectrices preces*, poſſit tolli, atque ita Numen reddi *propitium.* Hinc autem Cererem, ut frugibus *propitiam*, atque inde arationis, ſationis, aut meſſis, vel poſt comportatas etiam fruges, temporibus, non a *pube* ſolum *agreſti*, quod de ea alioquin dixit Maro Georg. l. I. vſ. 343. ſed publica urbium feſtivitate colendam Gentiles credidere: eamque adeo, tanquam toti urbi ſalutarem, Paciſque inſuper & concordiae, prout modo vidimus, datricem invocandam. Ita hic etiam, ut ſibi ſit ſpeciatim *propitia*, ἵλαθί μοι, & pro conſueta, quam modo tradidi, apud Romanos etiam formula SIES PROPITIUS MIHI, eandem Deam compellat in fine hujus Hymni Callimachus.

Ibid. μέγα κρείουσα θεάων] Friſchlinus hic *magna Regina Dearum*, & ſimiliter Vulcanius, *Regina Dearum*, ſeu potius, ut de Venere ait Plautus Caſin. A. IV. Sc. IV. *Dea multipotens* ad litteram quod hic dicitur, μέγα κρείουσα, aut quomodo Θεὸς εὐρυάνασσα, *Dea late regnans*, dicta paullo ante vſ. 122. eadem Ceres. Haud aliter nempe ac modo Venus, modo Minerva, modo Thetis, modo Aurora etiam aut Calypſo, δῖα θεάων apud Homerum; ac inde ab Ennio ſimiliter apud Feſtum in voce *Sos*, *Dea Dearum*; alibi ab eodem *Juno Saturnia*, *ſancta Dearum* apud Servium Aen. l. IV. vſ. 576. ac inde a Virgilio ibidem *ſancte Deorum*, *quisquis es*, eaque ſingula pro *diva*, *ſancta*, aut *ſancte* e numero *Deorum* aut *Dearum*, quod bene jam animadvertit in Minerva l. II. c. XI. eruditiſſimus Sanctius. Prout etiam cum δῖα γυναικῶν Cyzici mater dicitur in Orphei ſive Onomacriti Argonauticis vſ. 501. tum πότνια γυναικῶν (πότνια nempe per ἀφαίρεσιν Poëtis familiarem, pro πότνια) *veneranda mulierum* invocatur ab Antipatro Diana, Anthol. l. VI. c. VIII. Epigr. XVII. Dicta alioquin ab Euripide, prout ſupra vidimus ad vſ. 122. haec *Ceres*, Θεὰ ἁπάντων ἄνασσα, *Dea omnium Regina*, omnium quippe, ut ibidem additur, nutrix;

trix; ficuti quoque eadem in Orphicis dicitur, θνητῶν θρέπτειρα πρεπάντων, *mortalium omnium altrix*, & praeterea Δηὼ παμμήτειρα, *Ceres omnium mater* feu Δημήτηρ, h. e. Interprete Lucretio l. v. vf. 793.

ut merito MATERNUM NOMEN *adepta*
Terra fit, e terra quoniam funt cuncta creata;

aut juxta Nafonem denique, *Cereris fumus omnia munus*, Metam. l. v. vf. 342. Quam in rem, feu praecipuae cujusdam illiusque antiquiffimae, qua inde hanc Deam coluerunt Gentiles, religionis luculentum exftat Tullii teftimonium in Verrem IV. cap. XLIX. *Hanc ipfam* CEREREM *antiquiffimam, religiofiffimam principem omnium facrorum, quae apud omnes Gentes nationesque funt* &c. Eleufiniis utique hujus Deae Myfteriis nihil, quod tralatitium, in Religione Gentilium exftitit fanctius aut venerabilius, neque alterius Dei Deaeve facris, feu iis rite initiatis, ea vel in vita, vel poft mortem etiam praemia, ac aeterna velut felicitas adfcripta. Ut hoc infuper addam, idem alioquin in hifce Deorum Dearumve apud Gentiles Hymnis ferme occurrere, quod vulgo in Divorum apud Chriftianos laudationibus folet contingere: ut nempe ille, cujus honori eaedem fint dicatae, tanquam aliis ejusdem ordinis praeftantiori & majori laude mactus confueverit identidem praedicari. Ita *Rhea*, *Juno*, mater nempe & filia, ac *Tellus* feu *Ceres*, in Plutonis Hymno; & *Natura* infuper, fingulae παμβασίλεια, *omnium Regina*, vocantur paffim in Orphicis. Quomodo etiam πανυπέρτατος Δαίμων, *fupremus* feu *exfuperantiffimus Deus*, *Jovis* alioquin, uti fupra verf. 91. Hymni in eundem, & iftud in antiquo quidem lapide, apud praecellentem doctrina & humanitate Graevium (de quo lapide cum ante obiter ad Hym. in Jovem, tum olim ad Juliani Caefares egimus, & fub finem Differtationum Triados doctiffimus, novumque Batavi Lycei decus, Jac. Perizonius) elogium, de *Coelo*, *Sole*, *Hercule*, *Nemefi*, adde & de *Natura* rurfus, ut alia id genus mittam, in iisdem Orphicis dicitur; & de Baccho fimiliter feu Sabafio, Hymno in eundem, βασιλεύτατε πάντων, *omnium maxime Rex.*

I N-

INDEX AUCTORUM

Qui in his

OBSERVATIONIBUS

explicantur, emendantur, notantur.

Mar-

INDEX AUCTORUM.

I N-

INDEX GRAECUS.

A.

Ἀταύ-

E.

INDEX GRAECUS.

Λίθος,

INDEX GRAECUS.

Π.

Ρ.

Σ.

INDEX GRAECUS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

A.

Aethio-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

arae

Arca

Boves

Ca-

aut-

E.

F.

G.

K.

L.

M.

Pana-

ΚΟΙ.

Q.

Q.

R.

S.

Ser-

eos.

Troe-

Cav-

FINIS.

